

Venduntur. AMSTELÆDAMI.
Apud. JOANNEM WOLTERS. A: 1697.

PHILIPPI CLUVERII INTRODUCTIO IN UNIVERSAM GEOGRAPHIAM

Tam veterem quam novam

Tabulis Geographicis XLVI. ac Notis olim ornata

à

JOHANNES BUNONE,

Jam verò locupletata Additamentis & Annotationibus

JOH. FRID. HEKELII & JOH. REISKII.

Cum privilegio Ordinum Holl. & Westfrisæ.

AMSTELÆDAMI, Typis JOANNIS WOLTERS.

LONDINI,

Prostant apud SAM. SMITH & BENJ. WALFORD,
in Cœmeterio D. Pauli. MDC XCVII.

V I R I S

*Præcellentissimis, Clarissimis, omnigenaque
eruditione ac singulari humanitate
Spectatissimis.*

D. JOHANNI GEORGIO GRÆVIO

Regis Magnæ Britanniae Historiographo, Politices, Historiarum & Eloquentiæ Professore in Academia Ultrajectina.

D. JOHANNI MENSINGÆ

Eloquentiæ & Historiarum Professore in Academia Groningæ & Ommelandiæ.

D. JACOBO PERIZONIO

Eloquentiæ & Historiarum Professore in Academia Leidensi.

D. GUILIELMO COETIER

Jct. Historiarum & Eloquentiæ Professore in Celeberrima Frisiorum Academia quæ est Franekeræ.

D. THEOD: JANSONIO ab ALMELOVEEN

M. D. Eloquentiæ & Historiarum, Professore in Academia Gelr. Zutph. quæ est Harderovici.

(Eo ordine, quo ad Academicam dignitatem sunt promoti.)

S. P. D.

JOANNES WOLTERS.

* 2

VIRI

V I R I
H U M A N I S S I M I,
H O N O R A T I S S I M I Q U E.

Geographiam, five Scientiam illam, quæ circa Orbis terrarum descriptionem versatur, cuncti qui ad solidam aliquam elegantiorum literarum cognitionem adspirant, maximè esse necessariam, juxta mecum omnes hodiè fatentur. Si enim nihil aliud ad ejus commendationem dici posset, quàm eam Historiarum scientiæ omnium nobilissimæ & pulcherrimæ non solum magnam fœnerari lucem, sed etiam arctissimo quodam nexu, cum ea esse conjunctam, satis tamen causæ esset, quare omnes in ea discenda elaborandum sibi esse existimare deberent. Verum cum multæ insuper aliæ sint utilitates ex hoc studio in cultores suos redundantes, quas quidem impræfens enarrare velle nihil aliud foret, quam lucernam in meridie accendere, omnifanè laude celebrandi sunt illi viri, qui non tantum Juvenes ad hoc studium summopere cohortati sunt, sed etiam id egerunt, ut diffusam hanc & latè patentem scientiam in breve quoddam Compendium redigendo discantibus facili quadam methodo consulerent. Inter hos, si non cæteris antependus, certe non infimus habendus est PHILIPPUS CLUVERIUS, qui non solum hoc nomine laudem meretur, quod mira quadam brevitate & facilitate in sua ad Geographiam INTRODUCTIONE usus est, sed etiam, quod præcipua Historiarum capita suis quæque locis inseruit,

D E D I C A T I O.

ruit, eo consilio, ut Adolescentes bina hæc studia tanquam gemella, ab initio conjungenda esse intelligerent. Quæ quidem re maximam eum apud omnes eruditos iniisse gratiam, satis testatur Libri ejus non una in regione sæpius iterata impressio, nec non voces illæ ubique pene conquerentium de exemplarium penuria, simul ac eorum copia haberi amplius non potest. Hæc cum ita se habeant, non inutilem me Reipubl. Litterariæ navaturum esse operam existimavi, si CLUVERII diu jam & à multis desiderati novam, eamque nitidissimam editionem adornarem. In quo quidem minime me fefellisse opinionem meam, argumento est singularis applausus, quo tot viri præstantes conatus meos, quam primum eis innotuissent, profecuti sunt. Quos inter cum vos, PROFESSORES CLARISSIMI, non minus eluceatis, quam Luna inter stellas minores, quorum calculo noster hic labor est probatus, Vestro etiam nomini eum inscribi nemo mihi vitio vertet. Nam si eruditum hoc opus haud dubie tantum eruditis debetur, iisque de Re Litteraria bene meritis, ad VOS jure meritoque spectare haud ullus inficias ire potest, utpote quos omni liberali doctrina politissimos, insigniaque seculi nostri ornamenta non solum loquuntur Librorum præstantissimorum, qui hodie eduntur, tituli, verum & tantus numerus discipulorum, qui ab ore Vestro quotidie pendunt, & à Vobis vera solidaque Litterarum, in quibus excellitis, id est, optimarum cognitione instruuntur. Præterea cum id spectarem, multum æstimationis Librisplerumque accedere ex commendatione Doctorum Virorum; hoc quoque nomine ad VOS præcipue recurrendum erat, ut essent, qui Liberalium Artium Studiosos

apud Belgas solum sed Germanos etiam typis iterum exscribi debuit: Idem non ita multo post versione Gallica A. 1667. apud Parisinos, apud Norimbergenses A. 1679. Germanicæ ornatus, à Pet. Lambecio in tabulas synopticas, ab alijs viris CLmis in Manuale aut Enchiridion redactus iterum apparuit. Tandem Bunoniana sive Wolfenbüttelensis editio multis tabulis & annotationibus instructior successit, majusque libello pretium, & honestam in Schohis omnibus existimationem peperit. Tantum eminet hucusque introductio nostra Cluveriana, ut pote Liber, qui raram nostro seculo felicitatem expertus fuit, ut cum exiguo sui merito à multis magni fiat, sed tamen non inutilis, si cum Cl. V. Joh. Bunonis commentario legatur. Hæc est censura Viri celeberr. J. C. Beccmanni in Præcognit. Geograph. peracuta, quam ne durius strinxisse videatur, ipse temperat, libelloque suam felicitatem & utilitatem asserit: An utraque cum magno, an exigua hujus merito asseratur, alii judicabunt, quibus tot editiones, tot versiones, tot nata ex hoc uno compendia non improbantur. Cum enim Scriptores omnes Geographici tum recentiores, tum præsertim veteres multa passim omiserint, plura falso tradiderint: Ipsaque adeo Geographia vetus maxime, quin nova etiam aut manca & imperfecta, aut suis alicubi erroribus sedata fuerit: Nec mirum est, compendiis, synopsi & introductionibus novos aut vitia, & hæc quidem alijs perpaucis levique, alijs vero plura & gravia subrepsisse. Heredes igitur Bunoniani quoniam sumptus suos & operas libelli hujus iterata toties editione nunquam perdidissent, publico tironum commodo ut inservirent, novas tabulas æri clarius incisas, observationes & supplementa quædam voluerunt accedere, ne moles tamen opusculi modum viderem, aut vetus pretium nimis transgrediatur. Unum illud superest, quod in limine ad hæc moneri cupiunt heredes de notis prioribus & posterioribus discernendis: Priores aut pristina note suo signo, stelsula nempe aut lunulis, aut parenthesi gaudent; posteriores & nova omni carent indicio. Tu autem, Lector benevole, hoc nostrum, quodcumque bono, publico impertitor, studium fove, Cluverianis, si lubet, præceptis, additionibus, notis utere, & omnesque res tuas ad animi sententiam gere, perfice, absolute.

• TRES

TRES EPISTOLÆ

Prioribus editionibus præmissæ nunc sequuntur.

VIRO Clarissimo & Eruditissimo Domino

JOHANNI BUNONI

Officia & salutem!

SI verum est Plinii effatum ad Cæsarem Vespasianum, magna pars studiorum amenitates quærimus: quid jucundius aut magis amenum in peregrinatione literaria, quam sine sumptu, sine viatico & absque omni deprædationis aut mortis periculo, omnium terrarum superficiem peragrarè, inde cælum intueri & dimetiri, immensum oceanum penetrare, ejusque ambitus, secessus, & abdita fisco pedè percurrere, regiones in tractus, mundum ipsum in partes sibi dividere, provinciis terminos & fines ponere, origines & cursus fluminum adipicere, urbes, oppida, arces, castella intrare, penetralia visitare, & absque metu recedere, montes ascendere, valles & sylvas pervagari, & totum terrarum Orbem suum facere? quæ omnia studium & amor Geographiæ tuto concedit. Si autem cum delectatione dignitatem & utilitatem quæris, quid divinius, quam sicut temporum cognitione ad DEI ipsius aternitatem, sic tot locorum scientiâ quodammodo ad ejus immensitatem accedere? Historia insuper ipsa est cœca, inamœna & fluxa, si Geographiam non habeat comitem. Mundus est ampla nostra civitas, magna (ut Varro ait) hominibus domus, quid turpius, quam si civis civitatis suæ vias, & domesticus ædium, quas colit, aditus ignorare velit? Nescire velle, quid alibi geratur, aut gestum sit, hoc est, se ipsum suo ergastulo, carcere affectatæ incitiæ, includere. Philippus Cluverius admirandæ sedulitatis, & indefessi in Geographiam amoris homo, ipsis Italis Italianis, Siculis Siciliam, Germanis & antiquam illam & novam Germaniæ faciem, omnibus autem orbem terrarum ostendit, omnesque partes, si fata voluissent, accuratius præstentur. At sicut Tiberius Cæsar, teste Plinio, olim Apionem Grammaticum vocavit Cymbalum mundi, Plinius autem ipse, publicæ famæ tympanum, & adeo ipse Apion scripsit, immortalitate donari se eos, ad quos aliqua componeret. Ita nihilominus vero propius erit, Cluverium hac rerum famâ & dono conferendæ immortalitatis celebrem dici, qui tot loca suis natalibus, memoriæ, vitæ & honori

restituit, terrarumque situs, possessiones & naturam docendos adhuc undique docet. Fatetur ipse variis fortunæ casibus jactatus, omne reliquum vitæ suæ, procul rebus civilibus, procul negotiis publicis, & procul omni inquietiore cœtu, uni Historiæ, Geographiæque antiquæ studio impendere decrevisse: Quam multa etiam egregia præstiterit, Scholæ & Academiæ loquuntur, mors autem præpropera reliques conatus anticipavit. Diligentia autem & opera tua, *Clarissime Dn. Buno*, non minus egregia & laudanda est, quam in ampliando Geographiæ & Historiæ studio hætenus exhibuisti, *Cluverianosque labores* ita in luce locasti, ut decus & usum in Scholis undique habeant & accipiant: Augmenta etiam hæc tua, quæ introductioni Cluverii non sine labore, ut apparet, & multa rerum notitia inseruisti, sicut undique collecta & accurata sunt, ita necessaria erunt, nec minus ob rerum jucundarum, nec omnibus notarum multitudinem, & varietatem fertiles, & cum voluptate præbent usus, accedente tanto ipsarum *Tabularum* numero. Continuabis, verâ eruditione plenus, ceptos in rem literarum labores, memor *Sallustiani* dicti, cum demum vivere & animâ frui, qui honesto negotio intentus, præclari facinoris aut artis bonæ famam subinde quaerit. Conatibus tuis felices porro successus sincerè apprecor, & longum vale publico, cui natus es, bono. Dat. Welferbyti 10. August. 1661.

*Justus Georgius Schottelius. D.
Consiliarius Guelphicus.*

HERM. CONRINGIUS

JOHANNI BUNONI V. C.
S. P. D.

DUO sunt Geographiæ doctrinæ summa quasi genera, eaque multum diversa, *clarissime Buno*: quorum alterum *μαθηματικόν* dixeris, alterum *ιστορικόν*. Enim verò illud nihil est aliud, quam Orbis terræ partium secundum longitudinem & latitudinem, ex Mathematicis principiis facta descriptio. Quæ proinde veluti *ὁπτική* est Arithmetica, præprimis verò illi Geometriae parti, quam *γεωμετρίαν* appellamus; perinde ferè atque sunt Optica, Mechanica, Musica, Hydraulica, Gnomonica, Dioptrica, aliaque id genus quam multa. Quamvis sanè etiam aliis hæc Geographia (quæ si vocis primam vim spectes, verè est *γεωμετρία*) adminiculis utatur (sicut nostra hac ætate admiranda illa Magnetica vis in auxilium assumi solet) omnia tamen diriguntur potissimum Mathematicis regulis. Cæterum est quidem hæc Geographiæ tractandæ ratio maxime accurata, nec enim terræ partium mensuram exquisitè quidem aliter definieris, est quoque & astrorum scientiæ summæ utilis, saltim ex parte aliquâ, quandoquidem cœlestium motuum calculus, nisi ad compertæ exploratæque latitudinis, & longitudinis loca exigatur, constare sibi non potest, est denique cum aliis, tum nauticis præcipuè per vastum Oceanum insititendis negotiis, quæ hodiè præ lucris amore infans, adeo conatibus peraguntur, perquam commoda; ac proinde optan-

da,

da, profectò etiam humanæ vitæ: Attamen simul illa est difficillima acceptu, fortassis etiam nunquam integrè impetrandâ. Nec verò nisi à multum eruditis comparari poterit, & magno studio, vel unius alteriusque loci omnibus numeris (ut ita dicam) accurata mensura. Omnium igitur locorum orbis universi plenam ejusmodi cognitionem, quis vel ausit expectare, in eorum qui talia doceri sunt, exiguâ multitudine? Sed & requiritur hæc rerum fide cœlestium sive terrestrium quarundam diligens & plena otii exploratio. At nihil est verius eo, quod ingenue asseruit Athanasius Kircherus, nunquam satis laudati operis de arte Magnetica libro secundo parte quinta cap. 6. q. 2. disquisitione ultima. *Magna*, inquit ille, *caveola & circumspèctio in experimentis capeendis opus est, antequam rem ita sese habere asseratur: dici enim vix potest, quam sæpè aliud, quam quod intenditur, proveniat. Quod cum in omnibus, tum in Magneticis observationibus verum est, videmus excellentissimos & longo diturnoque usu exercitissimos artifices diversitate observationum adeo perplexos reddi, ut sæpè quid dicant sentiantque, nesciant: Quod & Keplerus de se ipso ingenuè fatetur. Qui cum post septies observatam diametri solaris quantitatem, semper diversam, nunquam eandem deprehendisset, impatientiâ motus, de Astronomia perfecta instaurazione, parum absuit, quin conclamatum scripserit. Inest enim visio potentia, & humoribus opticus, nunc compressionem dilatationemque, modo propter aliam & aliam dispositionem organi jam ex infinita diversitate mediorum, in quibus aliter atque aliter species refringuntur, nescio quid deceptum: Ut proinde mirum non sit, diversas inde promanantes observationes ingentem eorum materiam inducere. Adeo ut ausim affirmare, observationem, ut perfectâ sit & omnis erroris fallaciæque expert, ab angelo fieri debere. Quod tamen nolim ita accipi, quasi cœlestium observationum nulla sit certitudo. Est enim, sed perfectâ omnino observatio rariùs reperitur. Prorupit verò in hæc verba Kircherus, posteaquam proluxè & maximâ industriâ congestisset complura in id, quæ possit certa ratio haberi latitudinis omnium locorum in terrâ per experimenta facta: dixisset item quam plurima de Magnetis lapidis in polos directione pariter, & ejusdem à linea meridiana multiplici declinatione, in quorum exacta notitiâ *ὀργανισμοί* nostri temporis Geographi Mathematici maximum illius doctrinæ, imò unicum præsidium, aliquamdiu collocavere: Cumque tandem coactus veritatis vi fuisset fateri ipsummet illius Magneticæ variationis multiplicem variationem, atque adeo nec ab illa quidem cognitione certam indubitatamque latitudinis inveniendæ artem posse expectari. Id quod est longè verissimum: Perinde atque laudanda est ejusdem ingenua confessio de impossibili investigatione certæ longitudinis per Magnetem; quam habet ejusdem libri parte sexta problemate sexto. Quam difficilis autem sit & alia quævis ratio certò explorandi elevationem, poli sive latitudinem, non obscurè profectò videtur indicare præstantissimorum quorumvis Mathematicorum, post multiplicia experimenta, & inter sese & cum semet ipsis de uno eodemque loco dissensio. Non dubitavit sanè ipsummet Tychohem, de ea, quæ Uraniburgi est, poli altitudine, inconstantia arguere Martinus Hortensius: quamvis illa fateor scrupulum non excedat. Ejusdem Tychohis errorem circa altitudinem Pragensem, post Snellium accuratissimum utique Mathematicum, perstrinxit etiam Ricciolus in suo *Almagesto*. Quanto difficilior autem Longitudinis certa investigatio! Certè ut Latitudinem,*

diligentissima cum sideribus factâ collatione, tandem acquiri posse haud negaverimus, de Longitudinis tamen firmâ ratione comparandâ, propemodum est, uti desperemus. *Non ita pridem*, ait idem, quem antè laudavi, Kircherus, proœmio in partem quintam libri secundi, *vir Geographica disciplina peritissimus, ad me Romam misit Tabellam discrepantiae Geographorum in unius Roma & Colonia, celeberrimarum licet urbium, longitudine & latitudine assignanda prepalatam: In qua quindecim auctores allegat, ad unum omnes non in longitudine tantum, sed & latitudine harum urbium assignanda discrepantes.* Quid dixerimus de aliis locis minus celebribus, minus vicinis? Quid dixerimus de locis omnibus universi orbis? Inter antiquos Graecos Mathematicos sanè est conatus dare posteritati ejus generis plenam Geographiam ipsemet Claudius Ptolemæus (una certe illa ex omni iithoc ævo hodie superest) quanta autem ille errorum portenta tradidit? *Si quis voluerit Tabulas Ptolemaicas cum modernis leviter conferre* (rectè scribit idem Kircherus) *in sola India Orientalis ora comparietis modernas à Ptolemaicis discrepare modò triginta, aut quod dicere pudeat, quinquaginta gradibus: qui ad Aequinoctialem circumulum efficiunt milliaria Germanica communia quadringenta quinquaginta.* Nemo Geographorum Astronomorumque nostri ævi de Ptolemæo non idem conqueritur. Dixerit quis fortè, faciem terræ mutasse multum ab ævo Ptolemæi. Mutavit sanè: At grandis adeo mutatio, quâ sit effectum, ut in nostri ævi statum vetera omnia Ptolemaica fuerint traducta, cuius fiat verisimile? Enim verò haud quidem pauca hodieque supersunt in septentrionalibus etiam hiæce terris indicia ingentis factæ mutationis, (quæ inter, me quidem iudice, & illæ muscæ & ranæ aliaque similia succino comprehensa indicant, aridum olim fuisse, ubi nunc Balthicum mare super fucini divitias est diffusum) at illa mutatio omnis facta jam tum olim videtur vi magni illius diluvii, quo terra universa fuit obruta: A Ptolemæi autem ævo nihil simile contigit. Ptolemæi præterea exemplo Geographiam hanc etiam Arabes nonnulli excoluere, sed præter Asiatica & Africana vix illi quicquam ferè attigerunt, illa autem ob longinquitatem tuta sunt ab examine nostro; licet etiam apud credulos facile inveniunt fidem, suspitione tamen prudentium haud temerè patiuntur sese eximi. Recentiores Europæi nostri, ipsam quidem, non tamen sine insigni profectu, doctrinam hanc excoluerunt. Quamvis enim tenebras etiam offuderint, vel certè molestias creaverint haud exiguas, temerario ausu mutandi pro lubitu primum meridianum; nec omnium mensuram hæcenus vel aggressi sint explorare; in multis etiam explorandis minus feliciter sese gesserunt; vel scilicet solis Magneticis auxiliis subnixi, vel non iusta cura cum celestibus instituta terrestrium collatione: Attamen negari haud potest, multorum illos passim per universum orbem locorum mensuram situmque jam prodidisse; atque adeo, si non quantum ad Astronomiæ & maritimarum navigationum, tamen ad communem vitæ usum, Geographiam mathematicam haud parum nostra ætate excukam esse: Certè longo intervallo (sive amplissimam terræ partem veteribus planè incognitam, sive maiorem solito in mensura cognoscenda industriam spectemus) nostra tempora superare isthac in re Ptolemaicum ævum, multo magis Eratosthenis aut Hipparchi secula. Quin imò, etsi omni ex parte absoluta universi orbis Mathematica Geographia excedat captum humanarum virium, eoque sperari nequeat: non dubito tamen,

men, observato illo; quod ingeniosissimus Athanasius Kircherus dedit consilium, brevi magnum illius doctrinæ incrementum secuturum: Ut fortassis ulterius ne voto quidem opus futurum sit.

Longè minoris operæ est & expeditu facilius Geographiæ illud studium, quod Historicum appellavi; si præsertim non nisi tui temporis rationem habere animus sit. Quin imò videtur majus quodque studium egredi limites hujus doctrinæ. Et verò obtentu hujus Geographiæ bona pars Historiæ cum naturalium tum civilium rerum potest doceri: quæ tamen seorsim atque alio loco potius fuerit tradenda. Is verò tæ *ἀεὶ ἔργον* docendi mos jam tum olim inoleverat. Aristoteles sanè in Rhetoricis affirmat, *ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς ἀλλοδαοὶ χρήσιμοι, ἐντεῦθεν γὰρ λαβόντες ἐστὶ τὰς τῶν ἰδιῶν νόμους.* Sunt videlicet *Ἰλλας τῆς γῆς ἀλλοδαοί*, libri itinerarii, quibus terrarum situs & descriptiones continentur: Cujusmodi ex prisco ævo hodieque superant opuscula Scylacis Caryandensis & Hannonis Carthaginienfis, multum diversa ab Itinerario Antonini, quod appellatur, & Burdegalensi, Tabulisque Peutingerianis, ut & Periplus Ariani & Marciani Heracleotæ. Pertinent autem utique omnia talia ad hoc genus Geographiæ. Atque Aristoteles quidem videtur potissimum, præter opusculum Scylacis (quem perperam nonnulli Dario Codomanno æqualem faciunt, cum fuerit missus à Dario Hytaspis filio, ignotas Africa terras exploratum, ceu narrat Herodotus) habuisse in animo Eudoxi opus *Ἀέλος τῆς γῆς* titulo olim celebre: Ipsemet verò satis ostendit, minus sibi placere illam operosiores naturalium civiliumque rerum cum Geographiis mixtionem, seorsim animalium historia doctissimis scriptis exhibita, seorsim item præclaro opere omnium fere civitatum non Græciæ solum, sed etiam Barbariæ moribus institutis & disciplinis descriptis. Ad quod exemplum sua componens Theophrastus, seorsim item multijugis voluminibus cum leges omnium gentium tum plantarum historiam fuit persecutus. Quale quid videtur post & Diocæarchus præstitisse, ut Theophrasti discipulum agnosceres; tales enim fuerunt illius tres libri de populis Græciæ, eorumque civitatibus ac moribus, quorum hodieque exigua quædam fragmenta superant. Cæterum paulo post relapsus videtur iterum ad priscum ferè institutum ipsemet Eratosthenes: parvis tamen. Quapropter scribit libro secundo Strabo, illum *πομπὰν ἐκείνην πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας*: vitio scilicet vertens Eratostheni, quod sæpius versetur in iis, quæ sunt *ἐπιστημονικά* h. e. quæ propria magis sint Geographiæ Mathematicæ, quam scientiam appellat. Id quod tamen in Eratosthenes ego quidem potius laudaverim, ut qui tenuerit in historicis modum: Quem utrum observaverit ipse Strabo, fortasse haud injuria dubites: quamvis omnia ejus plena sint variæ solidæque doctrinæ, civilium comprimis rerum: quarum scientiâ valuisse virum vel una illa Masiliensium republicæ descripto indicaverit. Pomponium Melam, & Solinum, & Latinos paucos alios religiosiores dixeris: isti prodidissent, fecisse id præ inopia eruditionis, non sapientie aliquo consilio. Idem verò planè est genus scriptorum, quæ Anonymus ille Nubiensis, & Abulfeda ex Arabum natione ad nos transtulerunt: quanquam Abulfeda merito illis omnibus prætuleris peritia Geographiæ Mathematicæ, & accuratioris tractationis. At cum mille amplius annos Geographiæ studia omnia per Europam refrixissent, eaque non nihil vicissim erigere caput

ceperant, seculo præcedente, multum denuò illà Historiæ nimia abundantia Geographiam oneravit cumprimis Sebastianus Münsterus: culpandus ideo etiam, quod tæretotus sit in Germaniæ rebus narrandis, cum universi tamen orbis (cujus Germania est pars perquam pusilla) descriptionem dare debuisset. Alii parcius quidem historica illa persecuti sunt, attamen & hos deprehendas occupari in narrationibus à Geographiæ negotio planè remotis. Quo vitio laborant profecto etiam illa, quæ nitidissimis suis tabulis Geographicis Ortelius, Mercator, Hondius, Blavius, alique addiderunt. Et sanè, si verum fatendum est, sola illa quæ ad situm ac mensuram regionum populorum urbiumque attinent, narrare, Geographici est argumenti: reliquum omne ab illo quidem loco alienum; quantum vis & illæ narrationes multum habeant cum iunctiditatis, tum etiam commodi. Enimverò in qualibet methodo atque disciplina sunt illa sola domestica & propria, quæ primò ac per sese competunt objecto, circa quod versandum est: nec temere illi sunt limites egrediendi. Illis sanè haud observatis, usu venire solet, ut identidem quæ docenda erant, non doceantur, doceantur autem quæ docenda saltim ibi non erant, & τὰ πάρος τὸ ἔργον excludant. Jam verò habet pro subiecto Geographia tellurem: at non simpliciter (pertineret enim isthuc penè omnis naturalis historia imò Philosophia, pertinerent omnes artes, pertineret omnis humanarum rerum historia, pertineret universa Philosophia practica) sed in tantum duntaxat, in quantum partes terræ omnes sunt varii situs, variaeque longitudinis & latitudinis. In hoc campo igitur & demonstrationes & narrationes Geographicæ debent decurrere: si extra illum vagentur, in vitio sunt. Nec enim in hisce solis licet occupati, non satis inveniunt Geographicæ magistri, quod agant: Amplissimum scilicet terræ spatium & ingens multitudo ejus est partium; quarum situm narrare, in officio illius disciplinæ est. Crevit certè labor plurimum, ex quo Americæ, quam vocant, & tot insularum Oceani cognitio centum & amplius annorum intervallo accessit. Crescit paulatim magis magisque, novis subinde terris industriæ navigantium versus Antartictum præcipue polum sese aperientibus. Quæ omnia doctissimos quoque veteris ævulaturunt. Neque enim nunc moror de Atlantide Platoni prodita, aut illos S. Clementi Romano in Epistola ad Corinthios memoratos trans Oceanum mundos, aut denique felices Phœnicum & Carthaginensium ultra Herculis columnas navigationes, & quæ hisce sunt familia: Platonica enim illa fabulis simillima, saltim incertissimæ fidei; & mundi Clementis transmarini nihil fortè sit aliud, quam Brittainia, aliaque Oceani insula, ceu visum est Patrico Junio, etsi aliter videantur accepisse Origenes, Hieronymus, Epiphanius & Photius: Navigationes, postremo Phœnicum & Carthaginensium ad Casiteridas aliasque insulas, perrexisse ad insulas Capitis viridis, fortassis etiam ad Fortunatas, ut non est vero ab simile, ita ulterius ivisse, fidem indubitatam haud meretur. Non etiam quidem negaverim, debuisse merito jam tum olim saltim sapientioribus quibusque suspiciones nasci, de vastà telluris trans Oceanum amplitudine, vel eo, quod cæteroquin altera pars telluris alteri nimium præponderaret, atque ita centrum magnitudinis terræ cum centro universi non possit convenire. Eo sanè argumento ductus equidem haud dubito profiteri, terram Australem, quam vocant, insigni item esse magnitudine: nisi forte perpetuæ rupes pondere suo magni-

tudine

tudini quid detrahant. Verum enim verò certum tamen est, suspiciones ejusmodi, si modò ulli, natas paucis: vulgo certè hominum non venisse in mentem. Quicquid sit, nihil de horum omnium positum quidquam certi est monumentis antiquis traditum, atque adeo Geographorum ingenia olim macerare non potuit illud, secus atque sit hodie. Quid, quod vetus illud ævum ne Europæ quidem Asiæ & Africæ omnia perinde atque hoc nostrum habuerit cognita? Ipsemet Strabo fatetur: *Quæ trans Albim ad Oceanum, sunt nobis prorsus ignota.* Etiam id verò quod Rhenum inter & Albim est tum demum innotuerat; & Britannia ante Cæsarem perinde Romanis ferè audiebatur, atque hodie nobis Terra australis. Longe adhuc majoris circa septentrionalia veterum Græcorum ignorantia indicia præbent, hodieque nobis Meteorologica Aristotelis scripta, Isti originem ex Pyrenæo arcescentia. Quæ ideo adfero, ut appareat, quàm sit hodie operosior atque olim Geographiæ plena cognitio.

Non diffitebor autem, quamvis latè satis diffusa sit isthæc omnis Geographica disciplina, modò nostri ævi conditionem velis eà quæ par est, curâ componere; posse tamen illam iusto adhibito studio facilius longè comparari, quam si etiam priscorum temporum statum accurate intelligere sit propositum. Hic scilicet quasi mare aliquod vastum, plenumque errorum, tibi ingrediendum fuerit. Enim verò veterum rerum plerarumque memoria ad nos pervenit perquam parçè atque obscurè, eaque non nisi per partes & variis monumentis est sparsa: ut perquam difficulter in unum colligi & perspicuâ oratione prodi res illæ possint. Longi porro temporis vitio immane quantum penè omnia mutaverè: ut campos nunc videas, ubi Troja fuit, alia mari & fluctibus absorpta, alia terræ motibus eversa, alia inculta hodie & derelicta, alia vi militari diruta. Quibus vicissitudinibus ipsi montes & flumina fuerunt interdum obnoxia? Unde iterum multa caligo animo objicitur: nullo fermè suppetente conjecturis subsidio; imò tenebris potius nascentibus, ex iis, quæ oculis nostris nunc subiecta sunt. A quibus molestiis & laboribus, imò & erroribus, vacua omnino est recentis omnis Terræ descriptio. Eo sit sanè, ut vetera illa soli, qui antiqua monumenta quælibet summo studio tractare, & accuratâ mentis acie dispersa colligere atque judicare solent, assequi ac docere sint idonei. Quanti sane est, confusis ordinem, obscuris lucem, obsoletis nitorem, defunctis vitam restituere! Quam paucis hoc quidem præstare datum est! Enimvero hanc ego difficultatem præcipuam causam arbitror, quare tanto in scripturientium numero pauci adeò veterem Geographiam illustrare sint aggressi, longè pauciores in ea pretium fecerint operæ. Accessisse tamen fateor etiam illud, quod veteris Geographiæ nullus sit hodie usus, nisi ad intelligenda scripta, quæ supersunt ex ævo prisco. Quod officium adscribi olim solet secundo Grammaticæ artis generi, quod ἐξηγητὸν nuncupant & ἱερμηνεύον. Unde vetus Geographia solis doctis, & quidem cum primis Philologis istis, inseruit maxime: cum recens quæque telluris enarratio omni hominum generi, & ad nostræ vitæ commoda profuit plurimum. Inter veteris autem illius Geographiæ excultores equidem familiam ducere, & omnium principem arbitror Philippum Cluverium. Nec dubito idem mecum sensuros alios, qui quidem animo defæcato volumina illius, saltim quibus Germaniam, Italiam & Siciliam antiquam illustravit, legerint. Aliter enim alios nonnullos in Batavis judicasse,

non

non me fugit, scio verò etiam illos partium & certaminum quorundam studio nimium fuisse deditos. Produunt certè scripta illa viti industriam in Geographico isthoc studio incomparabilem: Et quidni? cum non gravatus fuerit pedes universam Italiam & Siciliam lustrare, quo utramque ad accuratius posset narrare. Produunt eadem lectionem infinitam, iudicium acre simul & elegans. Nec tamen ab omnibus illa erroribus vacua dixerim: Ego fateor, in haud paucis à Cluverio, in Germaniæ cumprimis nostræ rebus, dissentio, quas meas sententias Tibi etiam, Clarissime Buno, jam video probari. Nec tamen minus principatum in hoc doctrinæ genere illi tribuere vel tantillum dubito: idque quandoquidem in longè plurimis, imo in propè infinitis, non tantum conatus omnium antecessores superaverit, me iudice, sed etiam meliorem spem præceperit: ad quam doctrinæ vim collati errores nihil sunt nisi naevi exigui in corpore formosissimo. Utinam sanè haberemus veteris Geographiæ ab illa manu reliqua! Utinam modo Græciam antiquam haberemus Cluverii industriâ elaboratam! Quanto id esset conjunctum cum fructu literariæ rei! Habermus autem, nisi mors præproperea virum abstulisset. Nunc cogimur contenti esse nostris Canonibus, quamvis neutiquam Cluverio comparanda. Neque vero Te fugit, quanta in expectatione fuerit Græcia antiqua à Joanne Laurenbergio illustrata: quamve multum sit impar Cluverianæ Italiæ, Siciliæ & Germaniæ: Utpote quæ præter Tabulas, affabre licet confectas, nihil penè habeat quod vel verè Geographicum dici mereatur. Et tamen cum deseruerit nos Cluverius, nunc impensè letamur, vel ita demum desiderio nostro satis esse factum. Perinde scilicet atque infelix illud Cluverii fatum acceptiora nobis reddit, quæ in hoc studio, cum alii, tum Mercator inprimis & Ortelius posteritati reliquerunt. Ea propter, ceu antehac feci, ita nunc etiam laudo, operam abs Te, Clarissime Buno, impensam in id, ut per compendium literario ordini exhiberes Italiam pariter & Siciliam antiquam Cluverii: Idque cumprimis quandoquidem, ipsamet grandia ejus volumina & rariùs hodie inveniantur venalia, & præ magnitudine lectoris quam multos absterreant potius, quàm ut alliciant; & tamen ad intelligenda recta monumenta vetera, Romanarum saltem rerum, Cluveriana isthac longè sint utilissima. Non desinam etiam Te impellere, ut perficias quod moliris, & jam habes affectum, compendium scilicet Cluverianis operis de Germania antiqua: quantumvis veterum scripta minus fuerint circa res Germanicas occupata, atque adeo ille tuus labor ad explicanda illa veterum monumenta non perinde possit adjuvare, atque ille Italiæ & Siciliæ adhibitus. Fuisse autem Cluverium non duntaxat antiquæ, sed & recentis nostræ Geographiæ perquam peritum, luculentissimo sanè argumento est posthumus ille libellus, quo per epitomen veteris nostrique orbis descriptionem est persequutus. Nec vero vel huic quidquam simile videas. Qui enim alius veterem novamque Geographiam unâ operâ docuit? Utut haud negaverim, multa satis etiam hic reperiri valde mendosa: quæ tamen jure excusationem mercantur; quoniam ultima manus non accesserit, sed factum immaturum mors præpostera informem propemodum multis partibus effecerit. At bonum factum, Clarissime BUNO, quod ne hoc quidem in libello Cluverium deserueris. Et vero sentio abs te annotationibus illustrata plurima ceteroquin obscura intellectu: alia etiam rectius tradita: Tabulis præci-

pue.

pue novis additam quasi lucem maximam. Novis inquam. Etenim quas ex Ortelio in Batavis nonnulli adjecere, parum abest, quin officiant illæ potius quam prosint, ob sententiarum Cluverium inter & Ortelium discordiam. Accedit, quod Index etiam ille, quem magnâ curâ confecisti, non poterit non eximio esse usui. Dixerim certè, nunc demum posse libellum reapse efficere, quod debuit quidem, frustra tamen hæctenus fuit ab illo expectatum. Non potuisses sanè melius de studiosa juventute mereri; dum scilicet paras illi aditum, cum ad eruditæ vetustatis scripta intelligenda, tum ad hujus etiam orbis ejusque præcipuarum partium notitiam. Perge verò, ô optime, in hunc modum benè mereri! Perge præstantia quæque scripta, saltem ad historiam pertinentia, ceu eximie cepisti, claram in lucem producere! Referet Tibi gratias immortales, si non hoc ævum, utique odii & invidiæ vacua posteritas. Ego autem Deum obsecro, uti integras vires corporis Tibi largiatur; quo possis animo id præstare, quod in votis tibi esse, satis compertum habeo. Helmshtadii in Academia Julia XV. Kalend. Septemb. Anno c1s 10c LXL.

HERM. CONRINGIUS

JOHANNI BUNONI V. CL.

S. P. D.

Annus quintus agitur, quum & laudarem tuam in edenda Cluveriana Epitome Geographiæ præstitam operam, & quasi certo promitterem, fore, ut isthoc nomine, si non hoc ævum, saltem odii & invidiæ vacua posteritas tibi gratias referat. Non salsum me esse animi, tu quidem reapse jam expertus es, sed ego plurimum gaudeo. Idque non quod tanquam vati mihi velim imposterum credi, sed quoniam sentio, pretio suo & ipsa Geographica studia, & tuos labores æstimari. Enimvero sunt illa ipsa studia vitæ civili perquam utilia: bonus autem quisque letatur meritis si vitæ illa hominum solio nonnihil rectius sese habeat. Quidni vero etiam gaudeam, si amico, qualis tu mihi es ab annis multis, benè sit? Benè autem esse tibi arbitror, non quod divitiæ aut honores affluant, (quamvis enim & hæc bona tu merearis, non tamen vel ipse tu facis hæc tanti, ut horum possessione felicitatem censendam esse existimes) sed cum docendo scribendoque plurimum prodesse cumprimis tibi sit propositum, quod hujus voti tui abunde fias particeps. Accedit, quod passim apud doctos & intelligen-

*** 2

tes.

tes magnam jam tum laudem tibi comparaveris, & eternam possis immortalēque gloriam nomini tuo polliceri: id quod vulgo quam multis ipsa beatitudinis creditur summa. Placere autem cum alia tum præcipue Geographica isthæc tua, certissimo utique documento est saltem velox illa omnium distractio, etsi centena multa exempla prodissent in lucem. Quemadmodum verò ante quinquennium laudavi illas Geographicas operas tuas, quas tum edidisti, ita gratias tibi jam ago, quod utilissimo illi studio rursum curas impenderis. Superasti scilicet te ipsum quasi iteratis illis laboribus: dumque nobis jam reddis omnia isthæc & elegantiora solito & locupletiora, solidas utique gratias promereris. Video equidem & veterem pariter & novam Geographiam multis accessionibus aut emendationibus nunc illustratam: in Tabulis quoque ipsis, quæ ante prætervisa fuerant, haud pauca passim mutavisse jam in melius; atque in universum tuas hæc *deutēpas* *opovidas* simul esse prioribus *σοφωτέρας*. Macte sis præclaro hoc juvandi bonum publicum studio Clarissime BUNO! Cumque dubitare non possis, facere te pretium operæ, perge in hoc campo, cui fecisti hætenus, strenue. Equidem Deum veneror, uti porro secundet labores tuos, imo si & hoc fas est petere, in solatium operæ & præmium aliquod conferat, quæ mereris, desiderata aliis lautiora quævis mollius solito vivendi subsidia. Helmstadii IV. Non. Aug. Anno cto loc LXVI.

Tabu-

Tabulæ Geographicae propter faciliorem usum in

peculiare compingatur volumen. Ita enim perpetuo erunt in promptu, & commodius inspicientur, neque, quod foliis commentarii toties vertendis ac revertendis alias solet fieri, impediunt legentem. Sin vero cui placuerit, Tabulas uno eodemque cum commentariis habere codice, paginis indiculo hoc notatis istæ inferantur.

I.	Tabula Ventorum, ad paginam	22
II.	Typus intervallorum variarum gentium,	p. 25
III.	Schema demonstrans Terram esse globosam	p. 42
IV.	Typus Orbis terrarum,	p. 42
V.	Summa Europæ antiquæ descriptio,	p. 61
VI.	Hispaniæ veteris & novæ descriptio,	p. 63
VII.	Gallia Antiqua & Nova,	p. 87
VIII.	Germaniæ Cis-Rhenanæ Tab.	p. 93
IX.	Helvetiæ antiqua & nova Descriptio,	p. 117
X.	Hodiernæ Belgicæ, seu Inferioris Germ. Tab.	p. 124
XI.	Veteris & novæ Britannicæ Descriptio,	p. 137
XII.	Populorum inter Rhenum & Albim Descriptio,	p. 153
XIII.	Suevia, quæ cis Codanum fuit finum,	p. 159
XIV.	Vindelicæ & Norici descriptio,	p. 160
XV.	Nova totius Germaniæ descriptio,	p. 167
XVI.	Regni Daniæ Delineatio,	p. 226
XVII.	Suecia & Norvegia,	p. 231
XVIII.	Italia antiqua,	p. 236
XIX.	Italiæ Gallicæ sive Cisalpinæ Descriptio,	p. 244
XX.	Etruria, Latium, Umbria, &c.	p. 247
XXI.	Campania, Samnium, Apulia, &c.	p. 261
XXII.	Italia nova,	p. 275
XXIII.	Sicilia,	p. 302
XXIV.	Sardinia & Corsica,	p. 309
XXV.	Pannonia & Illyricum,	p. 313
XXVI.	Hellas, seu Græcia universa.	p. 327
XXVII.	Epirus,	p. 329
XXVIII.	Peloponnesus,	p. 331
	*** 3	XXIX. Acha-

XXIX.	Achaja,
XXX.	Macedonia & Thessalia,
XXXI.	Daciarum, Moesiarum & Thraciæ Descriptio,
XXXII.	Sarmatia & Scythia,
XXXIII.	Poloniæ Regnum,
XXXIV.	Borusiæ & Cassubia, &c. Tabula nova,
XXXV.	Asia,
XXXVI.	Scythia & Tartaria Asiatica.
XXXVII.	Imperium Sinarum.
XXXVIII.	India Orientalis,
XXXIX.	Persia, Armenia, Assyria, &c.
XL.	Chersonesus, seu Natolia,
XLI.	Terra sancta,
XLII.	Syria.
XLIII.	Africa,
XLIV.	Ægyptus & Cyrenaica,
XLV.	Mauritania & Africa propria,
XLVI.	America,

P. 337
P. 346
P. 367
P. 387
P. 391
P. 403
P. 413
P. 415
P. 425
P. 429
P. 447
P. 464
P. 479
P. 493
P. 510
P. 511
P. 523
P. 547

DE Staten van Hollant en Westvriesland. Doen te weten: Alsoo ons vertoont is by JOHANNES WOLTERS, Boekverkoper tot Amsterdam, dat hy befigh was met het drukken van seker Boek genaamt *Philippi Cluverii Introductio in Universam Geographiam tam veterem quam novam & tabulis Geographicis aucta studio & opera Johannis Bunonis, nunc vero notis passim auctior edita à Joh: Frederico Hechelio &c.* in sigh begrypende een nette beschryvinge des Aardbodems met syn Landkaarten, strekkende tot sonderling dienste en nuttigheyt der studien: tot welkers uitvoeringe hy Suppl. reets seer sware en grove onkosten had gedaan, en nog meerder soude te supporteren hebben. Dogh was hy Suppl. beducht dat lichtelijc yemand anders hier in onsen Lande 't selve Boek, tot dijn Suppl. groote schade nadeel, mede soude willen drukken, soo keerde hy Suppl. sigh tot Ons, onderdanighlijk versoekende, dat wy hem Suppl. geliefden te begunstigen met een speciaal Octroy ofte privilegie, waar by aan hem Suppl. syne Erven ofte Actie verkrygende alleenlik, gedurende de tyt van vyftien eerstkomende Jaaren, wierde vergunt het voornoemde Boek, met al 't gene dat daartoe tot luyfter strekken konde, hier te Lande te mogen drukken, de Caarten te laten snyden, etsen, drukken, uytegeven en verkopen in foodanige Talen, formaten en op foodanigen manier als hy Suppl. sijn Erven ofte Actie verkrygende, soude goetvinden; met expres verbod, dat niemant hier te Lande, gedurende den voorz. tyd, 't voorz. Boek met de Caarten gesamentlijk ofte eenigh gedeelte van dien afsonderlik soude vermogen in eenigerhande maniere, in 't kleyn ofte groot; ofte de Caarten te laten snyden, etsen, drukken, uytegeven, verkopen, ofte verruylen, onse elders buyten dese onse Provincie gesneden, geestik, ofte gedrukt zynde hier te Lande te mogen inbrengen, verkopen, ofte verruylen, op sekerre groote poene by de overtredders te verbeuren. SOO IST; Dat wy de sake ende 't versoek voorz. overgemerkt hebbende, ende genegen weseende ter bede van den Suppl. uyt onse rechte wetenschap, souveraine magt ende Autoriteyt den selven Suppliant geconsenteert, geacordeert, ende geoctroyeert hebben: consenteeen, accordeeren ende Octroyeeren mits desen, dat hy, gedurende den tyd van vyftien eerst agter een volgende Jaaren, het voorz. Boek genaamt *Philippi Cluverii Introductio in Universam Geographiam tam veterem quam novam & tabulis Geographicis aucta studio & opera Johannis Bunonis, nunc vero notis passim auctior edita à Joh: Frederico Hechelio &c.* binnen den voorz. onsen Lande alleen sal mogen drukken, doen drukken, uytegeven en verkopen; verbiedende daarom allen ende eenen yegelijken het selve Boek in 't geheel ofte deel naar te drukken ofte elders nagedrukt binnen den selven onsen Lande te brengen, uyt te geven, ofte te verkopen, op verbeuren van alle de nagedrukte, ingebragte, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daar en boven te verbeuren, te applliceeren een dardepart voor den Officier, die de calange doen sal, een dardepart voor den Armen der plaetse, daar het casus voorvallen sal, ende het resterende dardepart voor den Suppliant; alles in dien verstante, dat wy den Suppliant met desen onsen Octroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van sijn schade door 't nadrukken van 't voorz. Boek, daar door in genigen deelen verstaen, den inhouden van dien te autoriseren, ofte te advoueren, ende veel min het selve onder onse protectie ende bescherminge eenigh meerder credyt, aansen ofte reputatie te geven, nemaar, den Suppliant in cas daar in iets onbehoorlik soude mogen influeren, alle het selve tot synen lasten sal gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselijk begerende, dat, by aldien hy desen onsen Octroye voor het selve Boek sal willen stellen, daar van gene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sal mogen maken, nemaar gehouden wesen het selve Octroy in 't geheel, ende sonder eenige omillie daar voor te drukken ofte te doen drukken, ende dat hy gehouden sal zyn een exemplaar van het voorz. Boek gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheek van onsen Universiteyt tot Leyden, ende daar van behoorlik te doen blyken. Alles op poene van het effect van dien te verliezen. Ende ten eynde den Suppliant desen onsen Consente ende Octroye moge genieten als naar behooren, lasten wy allen ende eenen yegelijken, die 't aangaan magh, dat sy den Suppliant van den inhoute van desen doen ende laten gedogen rustelijc, vredehijk, ende volkomenlijc genieten, ende gebruyken, Cefferende alle belet ter contrarie. Gedaan in den Hage, onder onsen grootte Zegele hier aangehangen op den 18 July 1692.

Ter Ordonnantie van de Staten,
SIMON VAN BEAUMONT.
Munnichuyfen, den eersten Januarij 1693.

JOANNES WOLTERS.

Ad Bibliopegum.

Ut Tabulæ æneæ commodè suis paginis adjungi possent, iisdem etiam numerum 1. 2. 3. 4. &c. juxta indicem præfixum addi curavimus. Hinc indice inspecto quælibet ad suam paginam facile reduci poterit.

Bericht aan den Boeckbinder.

Op dat de kaartjes met de minste moeite ieder op zijn pagina gebracht mogen worden, Zoo is 't dat de zelbe met 1/2/3/4. &c. volgens den Index genummerd zijn. Deselbe dan tegen den Index naziende / kan men die geboeglijck op de daar by staande pag. brengen.

An den Buchbinder.

Damit die Carten ohne grosse Mühe auf ihren Ort möcheten gebracht werden / haben wir dieselbigen mit 1. 2. 3. 4. etc. nach dem Diegister numeriren lassen / daß man sie nun sughlich auf die seite bringen kan / welche in dem Register derselbigen angewiesen wird.

PHILIPPI CLUVERII INTRODUCTIONIS Emendatæ, Illustratæ, atque Auctæ, IN UNIVERSAM GEOGRAPHIAM. TAM NOVAM, QUAM VETEREM, LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quid Geographia, & quid Globus seu Orbis terræ.

I.

GEOGRAPHIA * est terra universa, quatenus nobis cognita est, descriptio. Vocabulum ejus Græcum est: *γῆ* a *γῆ*, sive, *γῆ*, id est, terra, (pro quo in compositione usurpatur *γῆ*) & *γράφω*, hoc est, scribo, componitum sit *Γεωγραφία*, id est, *Terræ descriptio*. Geographia.

II. Dissert

NOTÆ HEKELII.

* Hæc notandum, quod in folio JOSEPHUS BLANCANUS *Sphæram Mundi*, sive *Cosmographiam*, Mutinæ Anno hujus Seculi 35. GEORGIVS VERO HORNIUS *Orbis antiqui Delineationem*, seu *Geographiam veterem & novam*, Amstelod. A. ejusdem Sec. 54. atque JOHANNES KEPLERUS *Prodromum Dissertationum Cosmographicarum* Francofurti A. huj. Sec. 21. curiose edi curarunt. In formâ autem (sicuti communiter loquimur) 4. edita est Jo. CHRISTIANI BECMANN *Historia Orbis Terrarum & Civilis*, & quidem Francof. ad Oder. A. huj. Sec. 75. ut & ANTONII DEUSINGII, GALILÆI, PHILOLATI atque HALISÆI ROSSINI *Mundi Systemata*, quorum *Primum & Tertium* Amstelodami A. huj. Sec. 43. & 39. *Secundum* Lugd. Batavor. A. ejusd. Sec. 41. & *Ultimum* Francofurti ad Mœnum A. super. Sec. 97. sunt excusa. Quibus adjungenda *Geographia NUBIENSIS*, sive *tatus Orbis* in 7. *Climata divisi Descriptio*, ex *Arabico* in *Latin.* à GABRIELE SENIITA & JONA HESRONITA versa, & A.

huj. Sec. 19. *Parisii* impressa. In formâ 8. erat P. B. CASTII, JCI insignis, *Orbis Terrarum Synoptica Epitome*, una cum *Geographiæ Politicæ*, litemis Stobrianus A. super. Sec. 91. publicata. Postò LUCÆ de LINDA *Descriptio Orbis & omnium Rumpublicar.* Leydæ A. huj. Sec. 55. edita. Göt associandus CHRISTIANI BUNCEII *Orbis Imperans*, qui hodie hæcce *Rudolsepoli* in f. quoque B. haud leviter excuditur. Eadem quoque formâ est impressa SEBASTIANI SCHROETERI *Historia Orbis Terrarum Descriptio*, ut & JOACHIMI VAGETII *Orbis Habitabilis*; Hæc quidem Hamburgi A. huj. Sec. 13. Illa autem Erfurti duob. *Voluminib.* A. ejusd. Sec. 20. Sed ABERNATHII GOELNITZI *Geographia*, PAULI MERULE *Cosmographia & Geographia*, ut & BERNH. VARNII *Geographia Generalis* Amstelodami diversis huj. Sec. Annis; Hæc quidem A. 50. Illa A. 36. Illa A. 49. elegantior ac nitide publici juris facta sunt. Commendanda quoque est SAMUELIS BECHMART *Geographia Sacra* Cadomi A. ejusd. Sec. 46. in fol. excusa.

NOTÆ

Cosmogra-
phia.Chorogra-
phia.Topogra-
phia.

Terra.

Globus.

II. Differt autem Geographia à Cosmographia, ut pars à toto, à Chorographia, ut totum à parte. *Cosmographia* quippe, quæ à $\kappa\omicron\sigma\mu\omicron\varsigma$, id est, *mundus*, & $\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha$, dicitur *Mundi descriptio*, est totius universi seu Mundi tam elementaris quam ætherei descriptio. *Chorographia*, cuius vocabulum à $\chi\omicron\rho\omicron$ vel $\chi\omicron\epsilon\gamma$, id est *regio*, & $\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha$ componitur, est regionis alicujus particularis descriptio; veluti Hispaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum est *Topographia*, quæ à $\tau\omicron\pi\omicron$, id est, *locus*, & $\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha$ dicitur, est hæc loci alicujus particularis descriptio; utpote agri sive territorii, alicujus oppidi, seu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. ^b At Geographia totius terræ situm describit.

III. Terræ autem nomine in Geographia non separatim quartum elementum, ut Physici, accipimus: sed complexim terram, unâ cum aquis insusis, pro totius universi centro intelligimus; quod à figura, Orbis sive Globus terræ vocatur. ^a *Globus* quippe est corpus solidum, undique rotundum, unica superficie contentum; in medio habens

NOTÆ BUNONIS.

^a Unde nec Hydrographia seingit à Geographia, quod ex aqua & terra nunt conficitur globis. Exstant verò recentiorum opera Tabulæ Hydrographiæ, in quibus Magnetis declinationes, navigationum ductus, & quasi semite, victoriarumque vicissitudines annotantur. Veteres enim vix se committant alto: sed ut plurimum litora legabant. Ceterum in Geographicis cum fructu versaturus, necesse habet Sphæricam quædam delibare, & potissimum illa, quibus fundamentum hujus doctrinæ nititur. *Mundum* hunc universum sphæricæ esse figuræ docent Astronomi, eundemque in regionem *Elementarem* & *Ætheriam* solent dividere. In medio mundum *Terram* ponunt, eamque rotundam & immobilem, quæ respectu Cæli Supremi instat puncti est, & cum *Aqua*, quam in cavitates suas recipit, globum constituit, quem ambit *Aër*; sicut ætrem *Ignis*, quæ quatuor vulgò Elementa dicuntur, ex quibus hæc inferiora constant. *Æther* verò seu *Cælum* Plato & Aristoteles in Octo distinxerunt Sphæras, Ptolemæus & Cicero in novem; at Alphonsus in decem, quarum septem dicuntur Planetarum: octava Stellarum & fixarum, nona huic vocatur Cælum Crystallinum, seu Aequum; decima Primum Mobile sive Ultimum Cælum. Scholastici hic addiderunt *Undecimam* Sphæram immobilem Cæli Empyreæ, quod inferius volunt esse rotundum, superius verò quadratum. In eo thronum Dei & sedem Beatorum locant. Infimum inter planetas & terræ

proximum locum obtinet *Luna*, supra quam *Mercurius*, *Venus*, *Sol*, *Mars*, *Jupiter*, *Saturnus*; quæ Stella dicuntur *Erraticæ* d; quod non eandem semper reincent distantiam à se invicem; ut reliquæ *Stellæ fixæ* sphære, quæ *Fixæ* dicuntur, & ejusdem inter se semper sunt distantia. Hæc octo sphære moventur proprio motu ab occasu in ortum, qui *Motus* appellatur *Scindius*; quo *Luna* cursum suum viginti septem diebus & octo fere horis absolvit; *Mercurius*, *Venus*, *Sol*, annuo fere spatio; *Mars* duobus annis, *Jupiter* duodecim, *Saturnus* triginta. At *Fixæ Stellæ* tardissimè ab occasu in ortum progrediuntur; ita ut singulis C. annis unum gradum & XXXVI. M. annis integrum circuitum absolvant. Primum autem *Mobile*, seu decima Sphæra ab Oriente in Occidentem movetur, qui *Primus Motus* dicitur, eoque incredibili velocitate spacio viginti quatuor horarum circumagitur, sequente inferiores sphæras rapit. In regione illa ætheria certos quosdam circulos fingit Astronomi, ut partes mundi & motus celestes limitent, mensurent, aut etiam numerent.

HEKELII.

^b Cui annumeranda ^a *Topothesia*, quam etiam à $\tau\omicron\pi\omicron$, & $\eta\epsilon\tau\eta\epsilon\iota$, h. e. pono, derivatam esse, & idem valere, ac loci cujusdam positionem, seu situm Specialissimum, constat.

^c Seu *Stellarium*, d. Seu *Pagæ*.

^a Topothesia.

habens centrum sive punctum, à quo omnes lineæ, ad superficiem ductæ sunt æquales. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur, unamque & eandem convexam constituit utrumque superficiem. Hunc verò terræ Globum variè Geographi in circulos atque partes distinguunt: de quibus singulis ordine agendum.

CAP. II.

HEKELII.

^e Seu ejusdem longitudinis.

SUPPLEMENTUM & NOTÆ REISKII.

I. Ne sub initium hujus Geographicæ Introductionis in ipso limine offendat tyro, aut hæreat, paulum explicans dicenda erunt, quæ de $\kappa\omicron\sigma\mu\omicron\varsigma$ ad definitionem dicuntur: Hæc enim nominalis solummodo non realis h. l. traditur. Itaque Geographia pro methodo ac sine duplici, quem scriptores veteres novique accuratus observant, nobis & ipsa duplex erit, *Mathematica* nimirum atque *Historica*.

II. a *Geographia Mathematica* est scientia Globi terreni ex magnitudine, situ, circulis, partibusque aliis mensurandi pariter acque cognoscendi. Scientiam (1) voco nempe *Speculativam* sive contemplativam, (2) globi terreni, non equidem separati; sed cum aqua & aëre conjuncti, h. e. globi terræque, aut terræquæteri, quem novo nomine recentiores expriment: Materia enim five objectum adæquatam hujus scientiæ globus erit terræquæterius h. e. terra & aqua cum oceano vasto & aëre, cujus ambitum Atmosphæram nominant; Idque objectum *ex materiale: formale* (3) consistet in magnitudine globi, situ, circulis, Zonis, climatibus, aliisque partibus, determinandis atque distinctis consummandis. Quo pertinet (4) *finis duplex*, *primus intermedius* in mensuratione, cum ultimus in cognitione accurata positus.

III. b Ex illa, quam feci, materia five objecto partes Geographicæ facilius emergent (1) *Hydrographia* five aquarum & Oceani scientia; (2) *Astronomica* h. e. scientia & aëris & ventorum omnium, quotquot oriuntur: Huic enim Anemographia, & ætærumque notitia subest: (3) *Chorographia*; (4) *Topographia*, h. e. Regionum & Locorum ex mensuris & circulis Mathematicis deducta scientia; Nec aliter ad mathesin illæ pertinent. *Topothesia*, quæ apud veteres efficta loci descriptio fuit, nunc parti ultimæ sit addenda, dubio. Certe *Cosmographia*, quam novo appellante nomine, Geographiam nimum excedit, tanquam mundi hujus universæ exactior scientia, cujus partes & Astronomiam & Geographiam jure dixeris: Nec ideo tamen pro hac

extrema rectè substituitur. Interim ex Astronomicis in usum Geographicæ aliquem confecti possunt *Systemata mundana*, quæ Schottus in cursu, quem inscripsit, Mathematico collecta exposuit (1) Chaldaicum vetus, (2) Platonium & Ptolemaicum, (3) Ægyptiacum, (4) Copernicanum, (5) Tychonicum, (6) Semi-Tychonicum, Lib. VIII. c. 1. Plura vero ex hypothese recentiorum & observationibus posse colligi, abunde constat, & simul perspicue liquet, cum principiis Mathematicis nec cælum aquæm five crystallinum, nec empyreum congruere.

IV. c *Geographia vero Historica* nihil aliud erit, quam scientia locorum singularium, quotquot memoratu digna & in tertis sunt cognita ad usum vite humanæ varium. Scientiam hanc voco (1) intelligoque præctiam five activam, Gr. *πρακτική*, & in actione potissimum civili positam, (2) locorum singularium, five ad terram continentem, five ad Insulas & Peninsulas harumque partes pertinent. Materia enim hujus circa quam five objectum loca sunt Globi terræque, quem vocant singularia, eaque memoratu digna, quotquot hominibus fuerint cognita, nempe maria, freta, isthmi, sinus, pontus, flumina, promontoria, montes, valles, fontes, campi, sylvæ, urbes, vici, &c. quicunque hæcenus innotuerunt, (3) ad usum vite humanæ varium cumque maximum: Hic enim notitiæ hujus finis est, five usus publicus, five privatus, five belli, five pacis, five protectionis, five literariæ, five nauticæ, five mercatoris, aliuse fuerit.

V. Scopum enim varium sibi præfigunt homines, quotquot Historiæ Geographicæ aut notitiæ Orbis terrarum operam impendunt, eamque aut ex observationibus propriis, aut ex aliorum relationibus parant: Observationes propriæ multo citius, tempore, ac longis absolverunt peregrinationibus: Relationes aliorum aut scriptis aut sermonibus comprehenduntur. Scripta pro suis auctoribus vel antiqua extant vel recentia: Sermones idem pro usu vitæ ac hominum fermeccanum statu variant, quos judicare prudentes est officium. Adeo longe patet lateque Geographia historica, quæque terra universa patet,

A 2

^a Geographia Mathematica. ^b Partes hujus variæ. ^c Geographia Historica.

HEKE-

patet, ac partes easdem suo ambitu complectitur, quas Mathematica Geographia supra viduicavimus: a Nempe Hydrographiam, Chorographiam & Topographiam, quatenus in speciali aut specialissima singularium locorum cognitione ac notitia versatur. Sed omitti Atmosphaerica, neque in hunc censum revocari potest, antequam navigationes per aërem, aut peregrinationes aëreas, quicunque Mathematici eis haëntes illaborarunt, perficiant demum aut emeriantur: Anemographia tamen atque accuratior tempestatum observatio quia huc pertineat nullum est dubium.

VII. Scripta, quae Geographiam historicam juvant, horumque auctores uti duabus classibus vel vetera vel nova continentur; sic veterem nobis novamque non efficiunt solum, sed quoque suppediant. b Geographia vetus a scriptoribus vel Graecis vel Romanis vel Arabicis proficiscitur: Illos Vossius in Lib. de scientiis Mathematicis

a Partes hujus variae.

b Geographia vetus & nova.

ticiis c. 43. & 44. Tractatuque de Graecis & Romanis Historicis, item Bosius in erudita adnotationum Rerumpubl. Introductione c. 21. nec non Becmannus in Hist. Geograph. recentior: Hos autem Hottingerus in Bibliothec. Orient. c. 2. Bosiusque nosster illum secutus explicant. Nova vero à novis aut recentibus pendet auctoribus, quos ordine longo viri antea laudati, Zeilerus etiam in suo Indice, pluresque alii producant. Ceterum quamvis scriptores ad utramque Geographiam multo agmine concurrant, utraque tamen adhuc imperfecta, manca, mutila, & infinitis erroribus fœdita deprehenditur. Defectus illos tum veteris, tum novae Geographiae vitia & naevos plurimos heic praeferunt, suoque illos loco inferam; Sed lectori unum prae ceteris commendabo Bosium nostrum, qui hanc in rem luculenter & doctissime differtur: Haec mea quippe supplementa suis limitibus coëccentur.

C A P. II.

De Globi partibus & Circulis.

I.

Axis. **P**rimum *Axis* in Globo constituitur, sive linea recta, per centrum terrae tradaucta; quae est totius mundi diameter, à praepositione Graeca *ἀξ*, id est, *per*, & verbo *μετρέω*, id est *metior*, dicta: quasi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus a.

Poli. **P**oli. **P**oli mundi appellantur, à verbo *πῶλις*, quod est *verto*: unde & *vertices* Latinis, & *cardines* b dicti, quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur, quorum alter *Arcticus*, id est, *Ursinus*, *ἀρκτικός ἀρκίς*, ab *ursa*, vicino sidere, alter *Antarcticus* nominatur, quia Arctico ex diametro est oppositus. c r

BUNONIS.

a Zodiacus quoque suum habet Axin & Polos, quos Colurus solstitiorum in circulis Polaribus sustinet. Præterea Poli Horizontis explicantur cap. seq. sect. V.

HEKELII.

a Qui hoc & sequentia hujus libri Capita rectè ac commodè est intellecturus, legat imprimis

ANDR. ARGOLI Pandoson Sphericum, Patavii Ao. huj. Sec. 44. in 4. f. impressum, ut & FRANC. PATRICII Pancosmiam de Aëthere ac Rebus Caelestibus, Ferrariae Ao. sup. Sec. 91. in fol. edit. ac PLACIDI de TITIS Physiomaematicam, sive Caelestem Philosophiam, Mediolani in 4. f. publicatam. b Caeli.

REISKII.

1 Graecè *Ἀρκτικός* & *ἀνταρκτικός*.

REIS-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. I. Cap. II.

III. Arcticus polus, qui & *Borealis* sive *Boreus*, & *Aquilonaris* sive *Aquilonus* à Borea sive Aquilone vento, qui ab hac plaga spirat, & *Septentrionalis* dicitur, à septem stellis, quas *Triones* vocant, est is, qui in his locis, quae nos incolimus, semper apparet.

IV. Antarcticus, qui & *Australis* & *Austrinus* & *Notus*, ab Antarcticis. Austro sive Noto vento, & *Meridionalis*, à mundi plaga dicitur, est is, qui nostro hemisphaerio nunquam conspicitur, sed sub Horizontem latet.

V. Porro Globo decem praecipui assignantur circuli, bifariam distincti: primum dividuntur in Majores atque Minores. *Majores* dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum, ipsumque globum in duas secant partes aequales. Sunt autem *Aequinoctialis* sive *Aequator*, *Zodiacus*, *Horizon*, *Meridianus* & *duo Coluri*. *Minores* dicuntur, qui diversum habent centrum à globi centro, quique globum in duas partes dividunt inaequales. Sunt vero, *Tropici duo*, *totidemque Polares*.

VI. Rursus, ex universis circulis alii dicuntur Recti, qui angulos rectos cum Aequatore faciunt: ut *duo Coluri*, *Meridianus* & *Horizon rectus*. alii *Paralleli*, id est, *aequè distantes*, quod eodem cum universo polos habeant: quodque aequale inter se in latitudinem distent. Sunt autem, *Aequator*, *Tropici duo*, *totidemque Polares*. Tres dicuntur *Obliqui*, quod diversos à mundi polis habeant suos polos: *Zodiacus*, *Meridianus* & *Horizon obliquus*.

CAP.

REISKII.

2 a Veluti axis & duo hujus extrema polaria ex hypothesibus nascuntur astronomica, ita ex iisdem diversè oriuntur circuli, majores pariter atque minores, qui non re ipsa globo insunt terreno, sed ab humanis ingeniiis haic adduntur, certa veluti Geographicae capiendae scientiae instrumenta, quae nec suo tamen fundamento aut principio destituntur. Sicut enim navis per Oceanum propecta realem motus lineam & videndam aquis non imprimit, realiter tamen ea per mare ac undosum hujus spatium provehitur: ita circuli non sunt ipsi quidem reales; attamen

motu corporum caelestium reali factio sphaeris proxime caelestibus, remote vero terrestribus imprimuntur.

3 b Omnes enim circuli majores pariter atque minores, concipiuntur ab Mathematicis duos habere polos, circa quos moveri possent, siquidem moverentur: Imo ex ipsis polis omnium circulorum *ἀποψήγας* vel circumferentiae in sphaerica superficie describuntur, ut rectae hinc lineae ad *ἀποψήγας* illas productae quandam aequalitatem habeant: Ita recte Schottus in Astron. Clement. annot. part. 1. c. 4.

a Circuli num reales?

b Circulorum poli.

CAP. III.

De Majoribus Circulis.

I.

Circuli Fixi.

Mobiles.

Majores Circuli distinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi five Immutabiles dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideoque in globo superficie pinguntur. Sunt autem *Æquator & Zodiacus*. Mobiles five Mutabiles dicuntur, qui non eandem semper in Globo sedem obtinent; sed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur: ideoque extra Globi superficiem designantur: Sunt *Horizon & Meridianus*. Sed de singulis agendum.

II. De Horizonte.

Horizon.

I. *ὁρίζων*, *Horizon*, ab *ὁρίζω* definitio^a, Latine *Terminator*, *Finitor*, & *Finiens*, est circulus major mutabilis, qui conspectam mundi partem ab inconspicua dirimit; hoc est, inferius hemisphaerium ab superiore. Describitur in theca five armilla Globi; hujus enim superficies, quæ supra est, verè Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas partes.

Rationalis.

Sensibilis.

II. Est autem duplex: alter, qui ratione atque intelligentia percipitur; alter qui sensu. Is, qui intelligentia percipitur, est, qui ad fixarum stellarum orbem pertingit, & in duas æquales partes universam mundi sphaeram dividit; ita ut alterum hemisphaerium super terram exstet, alterum sub terra condatur.

BUNONIS.

^a Fixi Circuli quoque sunt Coluri Tropici & Arctici. Non igitur soli Majores in Fixos & Mobiles distinguuntur. Quippe Circuli ratione Quantitatis distinguuntur in Majores & Minores; ratione Situs; in Rectos, Obliquos, & Parallelos; & ratione Motus, in Fixos & Mobiles. At alii ratione Motus Circuli separantur in Mobiles ac Intrinsecos, qui Sphaeræ materiali inscripti cum ipsa convertuntur: ut *Æquator*, *Zodiacus*, duo Coluri, duo Tropici, & duo Polares: Et Immutabiles ac Extrinsecos, qui in conversione Sphaeræ manent immoti, ut *Horizon* & *Asteridianus*. Hi Auctori appellantur Mutabiles, quod pro ratione loci mutantur. Illi Immutabiles, quod ubique locorum manent iidem.

^a Horizon astronomicus & sensibilis.

HEKELII.

^a Seu *ὁρίζων*, quod est certis limitibus definitio, quia apparentem mundi partem ab alterâ latente determinat.

REISKII.

I Horizon igitur nec globo terrestri nec mappis Geographicis inscriptus conspicitur, sed basi hujus atque columellis impostus, extremam mediamque superficiem circumdat, & Horizontem astronomicum repræsentat. ^a Hic enim rationalis five astronomicus Horizon nostro intellectu aut ratione, nullo sensu externo ne visu quidem percipitur: Quippe quo ad extremum cœli fastidium non excurrere, nec medium globi terræ punctum penetrare possumus. Al-

ter

III. Estque triplex: *Rectus*, *Obliquus* & *Parallelus*. *Rectus* ^{Rectus.} est, qui per mundi polos transiens, polum seu verticem habet sub *Æquatore*; quem ad rectos angulos intersecat. *Obliquus* ^{Obliquus.} dicitur, cujus vertex ultra citra *Æquatore* incidit: quique *Æquatore* ad obliquos angulos intersecat; altero mundi polorum sursum elevato, altero deorsum depresso. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua sidera obliquo ascendunt & descendunt motu. Et *Parallelus*, qui *Æquatoris* plano unitur, habetque locum in Sphaerâ Parallelâ. Ac tum sex Zodiaci signa supra Horizontem conspiciuntur.

Is verò, quem sensu percipimus, est *Horizon*, qui oculo nostro terminatur, quoad usque conspectus ferri potest, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea, quæ non apparet, cujus diametri longitudo CLXXX stadia, id est, millia passuum XXI cum dimidio, milliaria Germanica v. cum v. octavis non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra se extendit. ^β

IV. *Mutabilis* dicitur atque multiplex *Horizon*, quia non potest mutari locus, quo versum eas, quantumvis mutatio ea perexigua

ter autem *Horizon* sensu nostro describuntur capiturque, prout certum terræ aut maris spatium visu metimur, idque usque ad cœlum protendimus, aut protendi optica quadam ratione fingimus. Ergo sensibilis *Horizon* nec est Mathematicus, nec cœlestis circulus, sed physicus apparensque, qualem Astronomi appellant. Ad polos & puncta Horizontis duo extrema recte auctor annotat, ea corrupte Arabicis nominibus esseri. ^a Arabicum enim nomen habetur *سمت* *semit*, & punctum significat perpendiculariter aut capiti aut vertici mex imminens: Punctum huic verticali oppositum, & ad pedibus descriptum *النزير* *al Nadir* apud Arabes vocatur. ^b Cum enim astronomica æque ac Philosophica universa studia sub Calidis diu floruisse, non hæc duo tantum, sed plura technica stellarumque nomina ex Arabicis fontibus ad gentes alias redunarunt. Vide Bajer Uranometria, Schiardi Astroscopium & Horingeri dissertat. de Usu linguae Arabice.

BUNONIS.

^β Sensibilis *Horizon* non est terræ spatium, quod sensu visus circumducto terminatur & describitur. Ecce si est Terræ spatium, quomodo

est circulus extrinsecus? Et si in partem inæqualem revera sciat Globum, quâ ratione *Magnus* dici poterit *Circulus*? Non autem in Terra, sed in Cœli Terræque commissa hic circulus nostris oculis describitur, & recte hic dicitur *Circulus Major*; Terræ enim oculusque noster in superficie terræ ad Cœlum collata, puncti rationem habent; at *Rationalis Horizon* supra est definitus, qui Globum in partem æqualem superiori conspiciam ab inferiore & latente dividit. Quæcumque igitur de Ortu & Occasu stellarum, & conjunctisque Globi seu dicuntur, ad hunc Circulum *Rationalium seu Imaginarium*, ut appellant, sunt referenda.

REISKII.

^α *Æquator* ab æquatione dierum apud veteres dictus, & globis & mappis Geographicis appingi medius solet, ut ab utroque polo gradibus nonaginta æqualiter distet & per Africam, Infusâ Asiæ nonnullas, Americamque transeat. Propterea unus motu suo quantitatem dierum & noctium, situ longitudinem terrarum locorumque Geographicam designat: Hæc enim tanta erit, quantus est arcus *Æquatoris* ab meridiano primo ad parallelum five secundarium descriptus.

BUNO-

^a Zenith & Nadir. ^b Studia. ^c *Æquator*.

exigua sit, quin una varientur horizon, regio, & cœlum. Atque hac ratione infiniti possunt fingi Horizontes.

V. Porro *Horizontis* duo sunt *poli*: quorum alter Arabico vocabulo dicitur *Semith*, corrupte vulgò *Zenith*: estque punctum ^b perpendiculariter vertici nostro incumbens; alter vocatur *Nadir* vulgò, at propriè *Nathir*, superiori ad diametrum oppositus, Antipodum cervicibus incumbens. ^γ

III. De *Æquinoctiali*.

Æquator.

I. *Æquinoctialis*, qui & *Æquidialis*, Græce *ἰσημερινός*, & *Æquator*, est *circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas partes æquales, septentrionalem & meridionalem dividit, æquali spatio ab utroque polo distans*. quem cum Sol attingit, æquale in toto Orbe efficit diei ac noctis spatium, unde & nomen ei quæsitum.

Æquinoctia.

Fiunt autem ejusmodi *Æquinoctia*, quæ *Æquiditalia* antiquis dicebantur, bis in anno: semel in principio Arietis, quum *Vernum*, atque iterum in principio Libræ, ubi *Autumale* vocatur. Cæterum *nautæ* *Æquatorem* vulgò appellant *Mediam lineam*, sive nunc *Lineam* *ῥαὶ ἰσημερινή*. ^δ

IV. De *Zodiaco*.

Zodiacus.

Ζωδιακός, Zodiacus, est *circulus major, internus, mobilis, sed immutabilis, latus, inter mundi polos obliquè locatus; ex una parte Tropicum æstivum in principio cancri, ex altera hybernum in principio*

BUNONIS.

^γ Officia *Æ* *Horizontis* sunt; 1. Cœlum in duo aequalia hemisphæria, superum & inferum dividere. 2. Ostendere Ortum, occasum & moram stellarum supra Horizontem. 3. Constituire Globum Rectam, Obliquum & Parallelum. 4. Stellæ apparentes à numquam conspicuis discernere. 5. Elevationis poli infervere. Est autem *Poli Elevatio arcus Meridiani inter Horizontem & dati loci Zenith*. 6. Ostendere quantitates dierum artificialium, æquales in Globo Recto, inæquales in Globo Obliquo, determinatæ crepuscula; quum movetur Solis locus per 18. gradus Horizonti propinquos.

^δ *Æquator*, qui etiam *Primi Mobilis* appellatur Cingulum, dividit 1. Cœlum in partem Septentrionalem & Australem. 2. Est mensura & regula *Primi motus* *d*, qui in *Æquatore* est æqualissimus. Quoties enim XV. gradus *Æqua-*

toris supra Horizontem ascendunt; toties una hora est absoluta. 3. Est regula diei & noctis. 4. Est *Zodiaci* mensura. 5. Ostendit *Æquinoctia*, quæ sunt, quum *Æquator* *Eclipticam* intersecat. 6. Ostendit Declinationes *Eclipticæ* & Stellarum *e*. Est autem *declinatio* distantia gradus *Eclipticæ* vel stelle ab *Æquatore*, versus alterutrum polum. 7. Geographis interviit in longitudine locorum invenienda; item in consiciendis mappis. 8. Loca sub *Æquatore* posita nullam habent latitudinem.

HEKELII.

b Seu *Verticale*, h. e. directè supra loci verticem constitutum.
c Seu *Utilitates*.
d Seu *Mobilis*.
e h. e. Ostendit, quæ Stelle & *Eclipticæ* partes habent aliquam Declinationem, vel Septentrionalem, vel Meridionalem.

BUNO-

a Officia *Æ* quatuor.

pio *Capricorni apprehendens; ac medium intersecans* *Æquatorem; à quo vicissim secatur, circa principia Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab* *Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet*. dividitur in XII. partes, quæ *Signa* ^f vocantur: unde nomen Latinum *Signifer*: dicitur etiam *Circulus Signorum*. Græcum verò *Ζωδιακός*, *ῥαὶ Ζωδίων*, hoc est, ab animalibus, quæ in eo finguntur ^g, quorum nomina, duobus versibus ab Aufonio expressa, sunt ista:

γ δ II ϵ ζ η
 Sunt *Aries*, *Taurus*, *Gemini*, *Cancer*, *Leo*, *Virgo*, *Signa* *Septentrionalia*.
 θ ι κ λ μ ν
Libraque, *Scorpius*, *Arcitenens*, *Caper*, *Amphora*, *Pisces*. *Australia*.

Horum versum prior *Septemtrionalia*, posterior *Australia* signa continet. Singulis verò signis XXX. tribuuntur gradus; qui computati CCC LX. in universum conficiunt; in quos totus distribuitur Orbis terrarum. ^h ⁱ

V. De

BUNONIS.

¹ Dividuntur 2. Hæc signa in ^a *Ascendentia*, in quibus Sol ex Austro in septentrionem ascendit, ut *γ*, *δ*, *ε*, *ζ*, *η*, *θ*. Et ^b *Descendentia*, in quibus Sol ex Septentrione in Austrum descendit, ut *ε*, *δ*, *γ*, *ζ*, *η*, *θ*. 3. in ^c *Vernalia*, ut sunt *γ*, *δ*, *ε*. 4. *Æstiva*, ut sunt *ε*, *δ*, *γ*. 5. *Autumnalia*, ut sunt *θ*, *η*, *ζ*. 6. *Hyemalia*, ut sunt *γ*, *δ*, *ε*. 7. *Ratione* Latitudinis ^g *Zodiacus* porro dividitur in tres circulos parallelos. Iura duos exteriores Planetae progrediuntur, eorum ^h Latitudo à quolibet *Eclipticæ* latere statuitur 3. graduum: quos si una sumas, Latitudo *Zodiaci* fuerit 16. graduum. Quamquam alii eam 20. volunt esse graduum. Medium *Zodiaci* circulus, sub quo Sol perpetuo incedit, ⁱ *Ecliptica* appellatur: ab *ἑκαμύρις*, à *descendo*, quod ostendat *Eclipsis*. Appellatur etiam *Orbita* & *via Solis* ^b. Est autem *Zodiacus* 1. Regula ^k *Motus* *Secundi*, Regia *Via Solis*, *Lunæ*, omniumque Planetarum. 2. Cœlum dividit in duo aequalia hemisphæria. 3. Obliquitate suâ gradus æstet temporum vicis; dierum noctiumque incrementa & decrementa. 4. Ostendit loca *Æclipticum*. 5. Determinat *Zonam Torridam*.

⁶. Ab *Ecliptica* numerantur Latitudines Stellarum.

HEKELII.

^f Hæc *Signa*, quorum numerò sunt duodecim, ingeniosè descripsit LUCIUS AMPELIUS, p. II. seqq. qui Liber ex Cl. *Salmasti* Bibliotheca A. huj. Sec. 60. LUDOVICI & DANIELIS ELZEVIOR. operâ in f. 8. maj. est exc. ac Florentino *Salmasti* funditus.

^g *Seu quod eorum effigies in eo continentur depictæ*, uti Henricus Lindenbrogius in *Not. ad Consoni Diu Natalis* Cap. VIII. p. 57. Edition. *Lugduno-Batav.* infit.

^h Qui autor vitæ dicitur. Undè & nonnulli *Zodiacum* *ῥαὶ ἰσημερινή*, à *vita*, derivatum volunt.

REISKII.

³ *Zodiacus* ergo in globis chartisq; Geographis præsertim universalibus locum obtinet obliquum, & ab æquatore secto ad duos Tropicos productur. Ita *Eclipticam* sive lineam circularem globi nonnulli exhibent, nec non universales tabulæ, hæc de causa, ut regionibus solem verticalem, dierum & noctium decrementa, hyemem ac æstatem pro diverso tempore designet.

B

BUNO-

^a *Ascendentia*. ^b *Descendentia*. ^c *Vernalia*. ^d *Æstiva*. ^e *Autumnalia*. ^f *Hyemalia*.
^g *Zodiaci*. ^h *Latitudo*. ⁱ *Ecliptica*. ^k *Officia* *Zodiaci*.

V. De Meridiano.

Meridianus.

Meridianus ⁴, Græcè *Μεσημεριανός*, *major mutabilis circulus est, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverso intersecat; totumque terræ Orbem in duas partes dissecit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occasum relicta*: ita dictus, quod Soli, cum in nostro hemisphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui sub eodem Meridiano, Septemtrionem Austrumve versus sunt positi, facit medium diei: ac rursus medium noctis, cum in inferiore hemisphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur *potissimum officium* est, medium diem mediamque

BUNONIS.

Meridianus, seu linea mediæ Cæli, est linea, cui suppositi populi simul habent meridiem, modo Solis assigetur. Accipitur autem Meridianus primo pro gradus Longitudinis, & tunc Meridianus simpliciter dicitur: deinde sumitur pro circulo totum Orbem ambiens, & tunc appellatur Meridianus Major: de quo agitur hoc loco. ² Dividit is 1. Cælum in duas æquales partes, Orientalem & Occidentalem. 2. Limes est meridiæ & medię noctis. 3. Diem in tempus antemeridianum & pomeridianum; noctem in horas mediam noctem antecedentes & consequentes. 4. Summam Alitudinem Solis & Stellarum i commoustrat. 5. Et Poli Elevationem. 6. Ostendit quoque initium diei naturalis, quod Astronomi sumunt à Meridiano.

Græci mane diem capiebant Solis ob ortu.
Vespere Judæi. Scrutantes sidera cæli.
Quum Sol in medio splendet nitidissimus orbe,
Christicolæ incipiunt medio sub tempore noctis.

Addenda hoc loco doctrina de Coluris ab Auctore omissa.

DE COLURIS.

b Coluri dicuntur *ῥαχίδες*, quod imperfectum *κ* significat; numquam enim in Globi Obliqui conversione integri apparent, sed imperfecti l. Sunt autem Coluri circuli majores, qui per quatuor Zodiaci puncta cardinalia & polos mundi transeunt, ac cum Æquatore angulos Sphærales faciunt, Globum in quatuor quadrantes distinguunt. Sunt autem duo. Alter dicitur c Colurus Æquinoctialis, qui per polos Æquatoris & puncta Æquinoctialia, principium videlicet *Υ* & *Ϟ* transit. Alter est d Colurus Solstitiorum, qui per

polos Zodiaci, Æquatoris & puncta Solstitialia, principium *Ϟ* & *Υ* transit. Hic dicitur Colurus Solstitiorum sive Solstitialis, quia Eclipticam in punctis solstitialibus intersecat. Ille vero Colurus Æquinoctiorum seu Æquinoctialis: quia ostendit Æquinoctia. Coluri i. murus ² intersectionis polos ostendunt polos Æquatoris. 2. Quatuor puncta Cardinalia Zodiaci. 3. Zodiacum in quatuor Quadrantes distinguunt respondentes quatuor partibus anni. Speciatim, Colurus Æquinoctiorum 1. ostendit puncta Æquinoctialia. 2. Eclipticam in partem Septemtrionalem & Australem dividit. Colurus Solstitiorum 1. indicat puncta Solstitiorum. 2. Dividit Eclipticam in partem Ascendentem & Descendentem. 3. Ostendit maximam Solis Declinationem. 4. Sustinet polos Zodiaci in Circulis Polaribus.

HEKELII.

1. Que altitudo Meridiana dicitur.
k Et mutillum.
l Et quasi decurtati.

REISKII.

4 Meridianus f major, idemque æneus Horizonti ad rectos angulos inferus ita globis adiungitur Geographicis, ut iis cum axe movendis interserviat. Primus autem Meridianus per Insulas Canarias aut Flandricas transit Meridiani secundarii seu paralleli, quamquam per puncta Æquatoris singula duci possunt, tamen confusionis evitanda causa globi & mappæ, illos quinto vel decimo, vel decimo quinto quoque gradu descriptos continent. Denique usque quidem Colurorum exiguis in Geographicis est: attamen doctrina horum à nostro auctore omittitur huic loco haud incongrue addetur.

HEKE

a Officia Meridiani. b Coluri. c Colurus Æquinoctiorum. d Colurus Solstitiorum.
e Officia Colurorum. f Meridiani Globorum varii.

diamque noctem ostendere. Est autem vertex loci, punctum in coelo, directè illi loco supra positum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. *Mutabilis* dicitur Meridianus, quia si tantillum, ortum occasumve versus progrediaris, alius continuè erit Meridianus: ita uti semper mutetur unà nobiscum pro ratione locorum ac regionum, in quibus consistimus. Atque hac ratione infiniti constitui possunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

CAP. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

I. DE TROPICIS.

Tropici ¹ circuli sunt duo, equali spatio ab Æquatore distantes, Tropici. & Eclipticam utrinque attingentes: quorum alter, qui nobis propinquior est, Cancrī Tropicus, alter in Austrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur, Latini Solstitiales appellant, propterea, quod Solstitia in iis fiunt, hosce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorsum se convertit: unde & nomen acceperunt, *ῥοπή* & *ῥοπήσις*, hoc est, à reversione. Tropicus Cancrī, qui & æstivus & Circulus alti solstitii dicitur, est circulus omnium, quos Sol describit, Septemtrioni proximus, in quo quum fuerit Sol, non ultra, Septemtrionem versus progreditur, sed ad alteram mundi partem versus Austrum facit reversionem æstivam: ubi omnium totius anni longissima in nostro hemisphærio dies, nox verò brevissima. Cancrī autem Tropicus dicitur à signo Zodiaci, in cuius principio Sol tunc vertitur. Tropicus Capricorni, qui & hybernus ^a & brumalis, ^b & Circulus imi solstitii dicitur, circulus est omnium, quos Sol per Mundi conversionem describit, Austro proximus, in quem, cum Sol pervenit, non ultra Austrum versus procedit,

Tropicus Cancrī.

Tropicus Capricorni.

HEKELII.

a Hyemalis.
b Græcis *Χαίμαρος*.

REISKII.

1 Tropici a Gr. *ῥοπήσις* terrestres duo ab Æquatore per gradus $23\frac{1}{2}$, quos in Meridiano numerant, æqualiter remoti, munus idem in Geographicis, quod in Astronomicis coelestes

obteant, & globo æque uti tabulis appinguntur: Tropicus Cancrī per Africam superiorem, Asiæ terras & Americam septentrionalem: Tropicus vero Capricorni per Africam inferiorem, Magellanicam extremam, & meridionalem Americam transit. Polares inde *ἄρκτος* & *ῥαχίς* dictos, & à polo suo æqualiter $23\frac{1}{2}$ gradibus remotos non globi solum sed chartæ Geographicæ complectuntur, & nominibus adscriptis, denotant.

h 2

BUNO-

a Tropici & Polares.

cedit, sed ad alteram Mundi partem, versus Septemtrionem, reversionem facit hybernā, seu brumalem: ubi longissima totius anni in nostro hemisphaerio nox; dies verò brevissima efficitur. Capricorni Tropici appellatur a signo, cujus principium tunc Sol transmittit. *

II. De Arctico.

Circuli Polares. Polares circuli sunt duo extimi, polis vicini, aequali spatio à suo quisque polo distantes. Horum, qui nobis semper conspicitur, **Arcticus** dicitur, ut ipse Polus, *non d' æquā*, ab *Urse* a pedibus describitur, minoris videlicet. Item **Septemtrionalis** & **Borealis**, & **Aquilonaris**; à mundi regione, cui subjacet.

III. De Antartico.

Antarcticus. Alter verò, æqualis & parallelus Arctico, **Antarcticus** dicitur, quod **Arctico** ex diametro opponitur: totus sub terra conditus, cujus objectu à nobis, haud cerni potest. Idem **Austrinus** sive **Australis** & **Meridionalis**. *

BUNONIS.

a Tropici ostendunt. 1. in Ecliptica puncta Tropica seu Solstitia. 2. Determinant maximam Solis Declinationem f. 3. Diem monstrant longissimum & brevissimum g. in Globo Oblitquo. 4. Certis quasi limitibus viam Solis versus Septemtrionem & Meridiem h. includunt. 5. Torridam celi plagam à Temperatis distinguunt. 6. Obliquitatem Eclipticæ ostendunt.

β Circuli b Polares 1. ostendunt polos Zodiaci, eorumque à polis Mundi distantiam; quæ tanta est, quanta maxima solis Declinatione, nimirum 23. grad. & 30. minut. 2. Temperatas celi Plagas à Frigidis distinguunt.

HEKELII.

c Quod, supra nos perpetuo exaltatus quipen nunquam occidit.

d Quam complectitur.

e Quod nunquam oritur.

f Seu Conversionem.

g Eorumque quantitate.

h Quos Sol non egreditur.

a Officia Tropiconum. b Officia Circulorum Polarium.

CAP. V.

De Zonis.

I.

Quatuor minores circuli totius terræ superficiem in quinque dividunt spatia, seu plagas, quas **Zonas** vocant Geographi & **Fascias**. *

BUNONIS.

a Laetius tantum duas admittit Zonas. Ptolemy & Posidonius statuebant sex; quoniam duas Torridas numerabant. Martianus Capella, quinque vulgo receptas Zonas bifariam dividit, facit decem. Vera opinio quique posuit Zonas. *

REISKII.

a Zonæ vocantur h. e. cingula & fasciæ.

ob similitudinem, qua sit, ut globum terrestrem tanquam fasciæ circumdant: Hæ quidem incerto apud veteres, apud nostros tamen certiori comprehenduntur numero, & diversis gradibus, quos in primo Meridiano numerant. Omnes autem habitabiles, & ipsam quoque torridam haberi, secus quam Græcis ac Romanis antiquioribus visum fuit, hodierna frequens navigatio & multa nostros Europæos experientia docuit.

BUNO.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. I. Cap. V.

II. β Zonis a, Latine cingulum, est spatium in globo terræ inter duas circulos minores, vel inter circumulum minorem & polum comprehendens. Appellatur autem Zonæ ab habitudine seu natura, una **Torrida**, Quot sunt? **Quot sunt?** **duæ Frigidæ**, totidemque **Temperatæ**. Ea, quæ in medio reliquarum sita est, **Torrida** vocatur à Solis, cujus viæ subiecta est, perpetuo ardore: propter quem vetustissimis mortalium inhabitabilis putabatur. **Est autem spatium inter duas Tropicos comprehendens; continens in latitudine grad. XLVII. mediam intersecat circulus æquinoctialis.** **Quid Torrida?**

III. Duæ autem extremæ, quæ sunt circa mundi polos, altera Septemtrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum, Australis, **Frigidæ** vocantur, quia longissimè à Solis via sepositæ sunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus existimabantur. **Eas autem determinant utrimque circuli Arcticus, & Antarcticus: versus suum quisque polum.** A polis etiam dicuntur **Polares**. Harum quæque complectitur gradus XXIII. cum dimidio. *

IV. Reli-

BUNONIS.

β Incolæ huius a Zonæ sunt vel sub Equatore; vel inter Tropicos & Equatorem; vel sub ipsis Tropicos.

1. Qui sub Equatore habitant; 1. perpetuum habent æquinoctium. 2. Sol iis in anno bis est verticalis, nullamque spargit umbram, nisi sub pedibus, in principio videlicet γ & δ, unde & β *Arcius* quasi *lumbres* dicuntur.

3. Omnes stellæ æqualiter illis oriuntur & occidunt. 4. Quatuor habent Solstitia, nempe duo *Alta*, Sole existente in principio γ & δ, & duo *Ima* in initio ε & ζ.

5. Duas habent astatas, Et duas quasi hyemes; 6. Duplices habent in anno umbras Meridianas (perpendiculari excepta) Septemtrionalem & Australem: unde etiam c *Arcius*, quasi *lumbres* nominantur. II. Qui inter Equatorem & Tropicos habitant 1. dupli-

cet etiam habent umbras meridianas, Septemtrionalem & Australem; unde & ipsi sunt *Arcius*; ut fuit *Arabes*, qui Tropicum ε, in Zonam Temperatam Septemtrionalem progressi, admirati sunt, ut ait Lucanus, umbras nemorum non ire iussit, h. e. æstivo tempore non ferri versus Meridiem, quod in patria fieri observant.

2. Quatuor habent Solstitia, duo *Alta* & duo *Ima*. 3. Duas æstates, duasque hyemes, præsertim si æquatori sunt propiores. 4. Sol bis in anno iis est verticalis, nullam umbram, nisi sub pedibus, propiciens; quare & hi *Arcius* si- mul vocantur. III. Qui verò sub Tropici de-

gunt terræ incolæ, 1. unicam habent in anno umbram Meridianam; eamque vel Septemtrionalem, vel Australem; unde dicuntur d *Eregetus*, quasi *Asterimbræ*. 2. Duo iis sunt Solstitia, unum *Altum*, alterum *Imum*. 3. Unam habent astatem, & unam hyemem. 4. Dies noctesque artificiales inæquales. 5. Sol iis semel in anno est verticalis; hinc & ipsi *Arcius* ius habent sunt. *

γ Zonarum c Frigidarum incolæ, vel habitant sub Circulis Polaribus; vel inter Polos & Circulos Polares; vel sub ipsis Polis. I. Qui sub Circulis Polaribus degunt. 1. diem habent XXIV. horarum semel in anno; totidemque horarum noctem. 2. Cætera iis sunt communia cum iis, qui sunt sub Zonis Temperatis. II. Qui inter Polum & Circulos Polares habitant. 1. Diem habent maximum in æstate 24. horis longiorem. 2. Reliquæ varietates, quæ Zonarum Temperatarum incolis accidunt, istis quoque contingunt. III. Si qui verò sub ipsis Polis sunt, 1. Diem habent in anno unum sex mensium; & noctem unam totidem mensium. 2. Unum habent Solstitium. 3. Unam æstatem, unamque hyemem. 4. Illis stellæ fixæ nec oriuntur, nec occidunt. 5. Umbram gnomones ibi projiciunt in orbem, & in omnes Horizontis partes, unde f *Illegitimus*, quasi *Circumumbres* nominantur.

HEKELII.

a Quæ dicitur & cingens, à cingendo dicitur.

β Zonis.

BUNO.

a Torridæ Zonæ incolæ. b Arcius & Arcius. c Arcius & Arcius. d Arcius & Arcius. e Zonæ Frigidæ incolæ. f Illegitimus.

Temperatæ.

IV. Reliquæ verò duæ, quòd in medio inter frigus & ardorem positæ sunt, *Temperatæ* dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ *Arctico* & *Tropico Cancris finitur*, *Septentrionalis*; altera, quæ *Antarctico* & *Tropico Capricorni terminatur*, *Austrina* sive *Australis* & *Meridionalis* dicitur. Continent quæque gradus XLIII.⁸

CAP.

BUNONIS.

§ Incolæ Zonarum a *Temperatarum* habent 1. duo solstitia, Altum & Imum. 2. Unam in anno æstatem, unamque hyemem. 3. Duo Æquinoctia. 4. Sol nunquam iis est verticalis. 5. Quædam Stellæ iis nunquam oriuntur; quædam nunquam occidunt. 6. Unam habent umbram in anno Meridianam, versus alterutrum Polum sparsam: unde b *Æstivæ*, quasi *Alterumbræ* dicuntur.

Porro, pro diversitate Zonarum tria hominum genera cernuntur, quæ inter se ratione loci variant. Horum alii dicuntur *Pericæ*, alii *Anteci*, alii *Antipodes*. c *Pericæ*, quasi dicis Circumhabitatores, sunt, qui sub eodem Parallelo, & Meridiano, in una eademque Zonâ habitant, & quorum una eademque est Latitudo versus eundem polum, Longitudo verò eorum & cælestia gradibus discrepant. Hi habent 1. eandem Zonam. 2. Æstatem quoque & hyemem eandem. 3. Reliqua item anni tempora & horas, incrementa & decrementa diurni nocturnique consimilia. 4. Non tamen habent eundem Ortum Solis, neque eundem Occalum; ac proinde diversâ diurni nocturnique initia, media & fines. Hinc dici horas nuntiant contrarias recipi, nomine eandem; nimirum quum in uno loco est meridies & XII. hora meridiana, in altero est media nox & XII. media noctis. Itaque hujus incolæ numerant 1, II, III, &c. à mediâ nocte, dum illi numerant 1, II, III, &c. à meridie. Quod tamen de his tantum venit intelligendum, quibus Sol oriatur atque occidit; & quibus Polus nunquam elevatur ultra 65. gradus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol occidit uni loco, dum alteri oriatur, atque adeo tempus diei unus loci, est nox alterius. Alii vero anni diebus, nempe semisse anni, quo Sol vicinum locis illis Zodiaci semicirculum percurrit, hoc est, verè & æstate prius oriatur uni loco, quàm alteri occidit, atque adeo quibusdam horis vel horarum partibus simul diem habent Solemque conspiciunt, nempe dum Sol uni loco versus occalum tendit, alteri jam supra Horizontem emerit adscendere versus Meridianum incipit. Altero verò anni semisse, autumno & hyeme, quæ Sol remotiorem Zodiaci semicirculum de-

currit, prius occidit uni loco quàm alteri oriatur; atque adeo nullam diem, sed aliquam noctis partem communem habent, & Solem aliquibus horis vel horarum partibus depresso infra Horizontem, ita tamen, ut uni loco, sit finis noctis, alteri initium. 6. Singulæ stellæ aequali tempore commorantur supra illorum Horizontem: eademque stellæ nunquam iis oriuntur, & eadem nunquam occidunt. 7. Eundem habent Polum æquè elevatum. 8. Quem locum Telluris Pericæcorum alter ad occalum habet, eundem alter habet ad Orientem. 3

II. d *Anteci*, quasi dicas, in opposito habitantes, sunt, quibus una eademque est Longitudo, ad Meridianum communem, in duobus Zonis numerata: Latitudo item equalis, duobusque Parallels versus utrumque Polum ab Æquatore æque distantibus intercepta. Hi 1. simul agunt meridiem & mediam noctem, atque omnes horas simul nuntiant. 2. Quantitas tamen diei est diversa. Nam crescente apud Boreales Antecæcos die, decrevit dies apud Australes: quare quum maximus apud nos est dies, erit minimus apud nostros Antecæcos. 3. Tempelates anni habent contrarias eodem tempore, nempe quum unus locus ver agat, alter experitur autumnum; quum ille æstatem, hic hyemem. 4. Dies unus loci sunt æquales alterius noctibus; & hujus dies prioris loci noctibus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol illis simul oriatur & occidit, aliis autem diebus uni citius, quàm alteri. 6. Faciem illis sibi mutuò obvertentibus vel ad Æquatorem respicientibus, uni Sol à dextra videbitur oriri, ad sinistram occidere; alteri contra à sinistra oriri, ad dextram occidere. Eodem modo omnes stellæ uni à dextra, alteri à sinistra oriuntur. 7. Polos diversos elevatos habent æquali elevatione. 8. Stellæ uni loco perpetuò apparentes alteri loco nunquam oriuntur, sed semper infra Horizontem depresso manent: Contrâ, quæ huic loco nunquam occidunt, illi nunquam oriuntur. 3

III. e *Antipodes*, qui alio nomine dicuntur *Antichthones*, sunt, qui adversum nobis plagam incolunt, duobus Parallels & Diametro oppositis sitis, eundem tamen Meridianum vitæ, ideoque Longitudines habent diversas, distantque a se invicem

majori

majori semicirculo, hoc est, Parallelo dimidio, per centrum Terræ transiente, qui constat 180. grad. Habent 1. eundem Horizontem; sed diversam ejus faciem: omnibusque anni diebus Sol atque stellæ uni loco oriuntur, dum alteri occidunt: Unusque dies alterius nox est. 2. Dies anni oppositos habent inæquales, sicut etiam noctes, ita ut unus loci dies longissimus sit alterius brevissimus. 3. Horas diei contrarias revera, nomine eandem nuntiant; uni enim loco merides est, dum alteri media nox est. 4. Tempelates anni eodem tempore experientur contrarias, nempe dum uni ver, alteri est autumnum: dum uni æstatem, alteri hyemem est; & contra. 5. Polos diversos habent elevatos æquali elevatione: ab Æquatore æqualiter distant, sed à diversis ejus plagis: in eodem Meridiano siti sunt, sed diversis ejus semicirculis. 6. Quæ sidera uni loco perpetuò apparent, illa alterius loci incolis nunquam conspiciuntur. 7. Sidera unus loci incolis à dextris, alterius à sinistris oriri videntur: si videlicet ad Æquatorem converterint faciem. In Globo, dato loco, exhiberi potest locus a. Antecorum, Pericæcorum, & Antipodum: Si locus datus ad æneum adducitur Meridianum, & quot gradus inter hunc & Æquatorem intercepti sunt, totidem numerentur ab altera Æquatoris parte: Terminis numerationis erit locus Antecorum. Deinde index applicetur, ad horam XII. cycli, noteturque punctum Meridiani, quod dato loco immineat; item illud, quod loco Antecorum. Hisce factis, volvatur Globus, donec index in cyclo horario monstret alteram duodecimam. Ita punctum Globi, quod subjicietur, notato Meridiani puncto loci dati, erit locus Pericæcorum; & punctum Globi,

b Ratio inveniendorum Antecorum, Pericæcorum & Antipodum.

CAP. VI.

De Parallelis & Climatibus.

[Tertia Terræ divisio.]

I.

AT distinguitur etiam terræ superficies secundum aliam rationem, nempe per quantitatis diurnarum variationes. Quippe qui sub ipso Æquatore consistunt, perpetuò diem nocti æqualem XII. horarum habent: quantò autem aliqua regio latius ab Æquatore versus alterutrum polum declinaverit, tantò plus æstate diei longissimæ,

quod subjicietur alteri notatò puncto Meridiani, erit locus Antipodum: Sed notandum, eos, qui sub Æquatore habitant, non habere Antecæcos: Pericæcos autem illorum esse eosdem cum Antipodibus eorum. Deinde, Polos Telluris non habere Pericæcos: ipsos vero sibi mutuò esse simul Antecæcos & Antipodes. Hæc tria incolarum genera à se differunt. *Pericæci* communem habent Parallelum, sed minorem, neque transeuntem per Diametrum terræ, nisi sub Æquatore; communemque Meridianum. *Anteci* duos habent Parallelos, & ipsos minores, quàm est Æquator; communem etiam Meridianum. *Antipodes* verò duos habent Parallelos, & ambos majores, transeuntes per centrum terræ, sibi quæque invicem diametraliter oppositos: sed unum tamen atque communem Meridianum. Qui verò sub eodem habitant parallelo, eodemque Meridiano, i. e. eandem habent longitudinem & latitudinem, *Syneci* appellantur. 4

REISKII.

2. Græcè *Ἀντιποδῶν* & *Ἰνδῶν* i. e. Circumcolæ, quos nominat Schottus.

3. Græcè *Ἀντιποδῶν* i. e. Contracolæ Schotto.

4. Græcè, *Ἀντιποδῶν* quasi *Contrapedes*, qui nempe plantas pedum plantis oppositas habent, terramque incolunt contrariam, à qua dicuntur *Ἀντιποδῶν* quasi *Contraterrei*: Hos omnes veteribus non solum ignotos, sed etiam negatos contestatur historia, docentque loca in Cicerone, Plinio, Lactantio, Augustino, Gregorio Nazianz. reliqua. Sed Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus quanto fervore in Virgilium ob antipodibus affirmatos exarsit, ad Aventium in Analibus Boicis memoratur. Lib. III.

Secunda Globi divisio in Climates.

gissimæ, vel vicissim hyeme noctis quantitas augetur. Proinde Geographi pro diversâ quantitatis dierum variatione diversas plagas terræ distinxere, quas vel *Parallelos* vocarunt, vel *Climata*.

Paralleli.

II. *Paralleli* ^a sunt circuli equali undique spatio abs se invicem distantes, ab occasu in ortum ducti. ^b Hi varii in Globo ad libitum cujusque describi possunt. Verùm Ptolemæus, quem plerique alii sequuti sunt Geographi, XXI. *Parallelos* descripsit *Septentrionales*; hac observatâ intercapedine, uti dies unus *paralleli longissimus*, superet *paralleli præcedentis diem prolixiorem quadratæ horæ*. *Clima* autem est terræ spatium duobus *parallelis* inclusum: in quo, longissimo die, *dimidiæ horæ* variatio, sive auctio fit. Sed nomen *Climatis* ac *Paralleli* aliquando circulum, aliquando spatium duobus circulis comprehensum, significat. Dicitur autem *Clima* ^c *diæ & noctis* ab inclinatio: quoniam respectu Polorum inclinatur cœlum, in tali habitationis intervallo. *

Clima.
Septentrionalia & Australia.

III. Cæterum distinguuntur *Climata* in *Septentrionalia* & *Australia*; utraque ab Æquatore versus suum quæque Polum initia ducentia. Ideoque quotum aliquot *Clima* fuerit ab Æquatore, tot semihoris longissimus ejus loci dies superat diem nocti æqualem, seu Æquinoctialem, qui est horarum XII. & vice versa. Ut scire queas, sub quo *Parallelo* vel *climate* quilibet locus positus sit, *considera numerum horarum, ejus longissimus ejus loci dies superat diem Sphæræ rectæ, qui semper horarum est duodecim; is enim duplicatus ostendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.* *

IV. Cæte-

BUNONIS.

^a Ad cujusque *Climatis* constitutionem tres requiruntur *Paralleli*; duo scilicet extremi, quibus *Clima* comprehenditur, & utrinque terminatur, & unus intermedius. Ille tamen *Parallelus*, qui est finis unius *Climatis*, is idem est initium sequentis *Climatis*. Sunt autem *Paralleli* triplices; *Primi* regionum Latitudines distinguunt, initio sumto ab Æquatore, & in Globo vel Mappa interdum X. interdum XV. gradibus distinguuntur. *Secundi* Zonarum intervalla distinguunt. *Terti* dierum artificialium differentias indicant, & *Climata* constituunt. *Temperis* differentia, qua *paralleli* dirimuntur, est *quadrans horæ*. Quæ igitur *Paralleli* aliqua regio ab Æquatore distat, tot etiam quadrantibus horæ longissima ejus dies augeatur.

^b *Paralleli* & *Climata* inveniuntur hoc modo. Primo ad loci dati Latitudinem elevatur aut

deprimitur Polus. Deinde ad Problema inferius XVI. investigatur numerus horarum in die longissimus. Tercio considerandum, quot horis longissimus dati illius loci dies superat diem Æquinoctialem, qui est horarum XII. Quarto numerus horarum, qui est supra horas XII. duplicatus ostendit numerum illius *Climatis*; quadruplicatus habet numerum *Parallelorum*, sive sub quo *Parallelo* sit locus ille datus. Rationem inveniendorum *Parallelorum* & *Climatum* pag. seq. ad Sect. VI. ostendit Auctor.

HEKELII.

^a De *PARALLELIS* Geographiæ vet. & nov. edit PHILIPP. BRIETIUS Triâ Volumina in 4. f. quotidianâ lectione haud indigna.

^b Inde Canon Mathematicorum haud ineptus: *Parallela Ascensionis nullæ sunt.*

^c Et idem est, ac declinans Terræ tractus.

BUNO-

^a Triâ *Parallelorum* genera. ^b *Parallelorum* & *Climatum* inveniendorum ratio.

IV. Cæterum *Climata* à Veteribus VII. tantum numerata sunt; quòd loca ultra septimum *Clima* sibi incognita vix inhabitari existimant. ¹ *Climata* autem hæc ab insignioribus locis, per quæ *Climatis* medium protenditur, nomina acceperunt, ut *primum* per Meroën, Nilo circumfusam insulam ² & urbem Africæ; *secundum* per Syenen, Ægypti urbem; *tertium* per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; *quartum* per Rhodum insulam; *quintum* per Romam; *sextum* per Pontum Euxinum; *septimum* per Borysthenis ostia.

Numerus
Climatum
juxta veteres.

V. ³ Posteriores verò, qui experti sunt ulterius habitari terram, fecere XXXIV. *Climata*, ad elevationem usque graduum LXXVII. *Primum* per Meroën; *secundum* per Syenen, sub Tropico æstivo; *tertium* per Alexandriam; *quartum* per Rhodum; *quintum* per Romam & Hellepontum; *sextum* per Mediolanum & Venetias; *septimum* per Podoliam & Tartariam minorem; *octavum* per Wittebergam; *nonum* per Rostochium; *decimum* per Hiberniam; *undecimum* per Bohus, castrum Norvegiæ; *duodecimum* per Gutiam; *tertiumdecimum* per Bergos, Norvegiæ oppidum; *quartumdecimum* per Viburgium, oppidum Finniæ; *quintumdecimum* per Arosiam Suediæ; *Sextumdecimum* per Dalenkarliæ fluminis ostia: reliqua paribus interstitiis

Numerus
Climatum
juxta Recentiores.

per

BUNONIS.

⁴ Strabo IX. tradidit *Climata*, addiditque octavum per Mæotidem; & nonum quod extremum appellat. Ptolemæus Lib. II. Cap. VI. hoc dierum augmentum expresse: ubi tamen tantum meminit *Parallelorum*. *Climatum* mentionem facit Cap. VII. & XII.

⁵ Brietius *Climata* per illustrioris urbes protendit sequens. *Primum* *Clima* per Malaccam Indiæ urbem. *Secundum* per Goam. *Tertium* per Mexicum. *Quartum* per Hierosolymam. *Quintum* per Nicosiam in Cypro. *Sextum* per Madritium in Hispania. *Septimum* per Constantinopolim. *Octavum* per Viennam Aultriæ. *Nonum* per Pragam Bohemiæ. *Decimum* per Amstelodamum. *Undecimum* per Emolensium. *Duodecimum* per Hafniam. *Decimum tertium* per Revaliam Livoniæ. *Decimum quartum* per Oblovium Norvegiæ. *Decimum quintum* per Ulltingam Moscoviæ. *Decimum sextum* per Pernenevelicam in Permia Moscoviæ provincia. *Decimum septimum* per Västam in Finlandia. *Decimum octavum* per Nidrosiam in Norvegia. *Decimum nonum* per Oulium in Moscovia. *Vigesimum* per Västum in Finlandia. *Vigesimum primum* per Tornam in Bothnia Suediæ. *Vigesimum secundum* per Völingam in

Moscovia. *Vigesimum tertium* per Scolorum in Islandia. *Vigesimum quartum* per Helam in Islandia. Idem Brietius peculiariter ostendit rationem accurate inveniendi *Climata*; quæ in *Parall. Geograph.* pag. 73. v. id.

HEKELII.

⁶ Hæc Insula in longissimò tractu ipsò omnium maxima est atque clarissima, sicuti Joannes Antonius Maginus, Patavinus, in Expositionib. novar. Geogr. Tabb. Part. II. fol. 204. fac. b. Edition. Colon. affirmat.

REISKII.

⁷ Græcè *κλίματα* a i. e. Traiectu cœli aut inclinationes, à parallelis circulis paulatim sese inclinantibus: Cui Schoottus veteris scolar. Lib. XII. art. I. c. 3. ego non assequor, nec Græca origo concedit. Interim tanti nec momenti nec tanti usus *climata* sunt, nisi quod ad scripta auctorum veterum explicanda cōferant. Hinc recentissimi Geographi rejecta *climatum* communis tabula & connumeratione, hemisphaerium utrumque ab Æquatore ad polos duos in novem *Climata* æqualis latitudinis partiuntur, ita ut primus Meridianus per singulas graduum decedat mensuram præbeat.

C

BUNO-

^a *Climata*.

per alia Norvegiæ, Suediæ, Russiæ, & proximarum insularum loca. Ac certum quidem est, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longissimus horis XXIV. definitur, Climata XXIV. interjacere, inde verò ad Polum Climatum distinctio minus certa est, propterea quod non jam horis dimidiatis, sed integris primùm diebus, mox septimanis, ac tandem totis mensibus dies ita augeantur, ut sub ipsis polis hemisphæriorum alterum VI. mensium luce perpetua exsiccetur; altero in densissimis tenebris languente.

VI. Cæterum quæ ratio Climatum est ab Æquinoctiali ad Arcticum versus, eadem est ab eodem Æquinoctiali versus Antarcticum & par numerus. Hæc autem Climata proprias appellatione non habent apud auctores, sed ex oppositis nominantur, adjecta præpositione Græca ἀντι, ut ἀντι ἡς Μεγῶν, id est, *contra per Meroën*; & ita deinceps. Possent tamen eodem modo, ut illa, ab suis locis appellari: ut *primum* Clima per Lunæ monteis, ac fonteis Nili, *secundum* per promontorium, vulgo dictum *Capo de Corientes*, ad Africæ litus Orientale, sub Tropico hyberno: & sic deinceps. Sed singulorum Climatum, & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudes, quo facilius intelligantur, Tabulam hic apponemus.

Climata.	Paraleli.	Dies longissimi. Hor.	Latitudo. Gr.	Intervalla Scr.	Clima. Gr.	Scr.
0	0 1	12 12	0 4	0 18	4	18
1	2 3	12 12	8 12	34 43	8	25
2	4 5	13 13	16 20	43 33	7	50
3	6 7	13 13	23 27	10 36	7	3
4	8 9	14 14	30 33	47 45	6	9
5	10 11	14 14	36 39	30 2	5	17
6	12 13	15 15	41 43	22 32	4	30
7	14 15	15 15	45 47	29 20	3	48

8	16 17	16 16	0 15	49 50	1 33	3	13
9	18 19	16 16	30 45	52 53	58 17	2	44
10	20 21	17 17	0 15	54 55	29 34	2	17
11	22 23	17 17	30 45	56 57	37 34	2	0
12	24 25	18 18	0 15	58 59	26 14	1	40
13	26 27	18 18	30 45	59 60	59 40	1	26
14	28 29	19 19	0 15	61 61	18 53	1	13
15	30 31	19 19	30 45	62 62	25 54	1	1
16	32 33	20 20	0 15	63 63	22 46	0	52
17	34 35	20 20	30 45	64 64	6 30	0	44
18	36 37	21 21	0 15	65 65	49 6	0	36
19	38 39	21 21	30 45	65 65	21 35	0	29
20	40 41	22 22	0 15	65 65	47 57	0	22
21	42 43	22 22	30 45	66 66	6 14	0	17
22	44 45	23 23	0 15	66 66	20 25	0	11
23	46 47	23 23	30 45	66 66	28 30	0	5
24	48	24	0	66	31	0	0
				Menses.			
				1	67	15	
				2	69	30	
				3	72	20	
				4	78	20	
				5	84	0	
				6	90	0	

CAP. VII.

*De Globi in parteis CCCLX sectione; item de ambitu terra;
& de longitudine ac latitudine ejus.*

I.

Terra Globi
divisa in
longitudi-
nem & lati-
tudinem.

Omnis Circulus à Geometris in CCCLX parteis secatur: quam sectionem & Sphæra Globusque admittit.

II. Terra igitur, quemadmodum Sphæra, in CCCLX parteis, qui Gradus dicuntur, distribuitur. Singuli Gradus in LX distribuiuntur *Scrupulos*, qui sunt totidem millia passuum Romanorum seu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc singuli gradus xv milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in universum *quingues mille quadringenta*: quæ est *circumferentia* totius terrarum Orbis. Hinc *diameter* ejus fit milliarium *mille septingentum octodecim, cum duabus undecimis*, cujus semisis, five semidiameter, est à superficie ad centrum milliarium *octingentum quinquaginta novem, cum una undecima*.^a

Gradus Longitudinis, & Latitudinis.

III. Cæterum *Gradus*, per quos terra describitur, alii sunt *Longitudinis*, alii *Latitudinis*. *Longitudines* distinguuntur per Circulos Meridianos, *Latitudines* per Parallelos. *Meridiani* inscribuntur Globo

BUNONIS.

^a *Minutum* seu *Scrupulus* est sexagesima pars gradus, cui in terra respondet quarta pars mill. Germanici; & appellatur *Minutum Primum*. Quodlibet verò Minutum Primum potest dividi in sexaginta Minuta Secunda: & quodlibet Minutum Secundum in sexaginta Minuta Tertia.

REISKII.

1ª Dimensio terræ duplex erit, alia quidem respectiva, alia vero absoluta: Illa respectu cæli maxime supremi nullam sensibilem quantitatem adfert, sed centri cuiusvis aut centralis puncti rationem. Hæc à circulis primariis atque parallelis aut secundariis pendet, totaque ad certam pedum, stadiorum, peritarum aut milliarium mensuram exigitur. Ita diameter non solum toti fere dimidiæ, convexitati æque ac soliditati sua ratio & quantitas in Geometricis non mutatur, verum etiam Geographicis conflabit, utur Mathematicos nimium discrepare, Riccio-

lus in Almag. Lib. II. c. 7. amoverit. b Sic longitudo sua h. e. extensio ab occidente ad orientem; latitudo etiam h. e. extensio versus polos terræ universæ cunctisque regionibus manebit. De primo autem Meridiano quantum auctores dissident Ricciolus declaravit; quantum Hispani & Lusitani ad Indias partiens de illo discesserint, Massius in rerum Indicarum historia recenset Lib. I. Hinc itaque globos & Meridiano primo æneo ac plane nobili instructos nostrum seculum invenit: Vir quoque nobilissimus Lauterbachius Prof. in Acad. Wolfenb. equestri ordinarius talem singularem suum artificium fabricatum globum spectatoribus curiosis exhibet. Denique distantiam Meridiani nostri ab alio quoquo cognito dignoscendam Grandamicus nobilis Gallus ex *magnetica ad polum conversione varique declinatione*; Christ. Huygenius, Belgæ nobilis, & Comes Angliæ Kinkardius ex *horologio pendulo*, alii ex adjumento alio docuerunt. Vid. Varen. Geograph. c. 31.

BUNO.

a Dimensio terræ duplex, b Longitudo & latitudo. c Meridianus mobilis.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. I. Cap. VII. 21

Globo XXXVI, X. singuli gradus continentes: qui numerus multiplicatus CCCLX. conficit gradus. Sed *primum Meridianum* Ptolomæus in *Fortunatis*, quas nunc *Canarias* vocant, posuit infalis: Hispanorum postea navitæ in *Afforibus* insulis: alii etiam in *medio Hispaniæ*. *Paralleli* ab *Æquatore* ad alterutrum Polum *notantur* IX, X. itidem gradus singuli continentes. Hoc itaque numero quadruplicato, *Paralleli* in universum erunt XXXVI. ut in Longitudine. *Longitudo* igitur regionis est spatium *Æquatoris*, duobus Meridianis, uno *Afforum Insularum*, unde initium ducitur, altero ipsius regionis aut loci comprehensum. *Latitudo* verò est loci fere regionis ab *Æquatore* versus alterutrum Polum recessus. Hinc Poli Elevatio eadem est; quæ Latitudo regionis. Cæterum *Latitudo duplex* est; altera in *nostro hemisphærio*, ab *Æquatore* ad Polum *Arcticum*, Septentrionalis; altera in *inferiori hemisphærio* ab *Æquatore* ad Polum *Antarcticum*, Australis. ^β

Quid Longitudo.

Latitudo.

CAP.

BUNONIS.

^β In assumendo longitudinis principio & collocando Meridiano primo, unde cæteri numerantur, inter ipsos non convenit Geographos. Nonnulli Ptolomæum, qui eum in Canariis seu Fortunatis ponit insulis, sequuntur. Alii *Pyxidæ* Nauticæ Boreochalybodixin notant, quæ à Canariis occidentem versus primum occurrit, in qua hi ipsi inter se multum dissident: alii enim primum Meridianum locant in Orientalioribus insularum Flandicarum *S. Mariæ* & *S. Michaelis*: alii in Occidentalioribus, ut *Corvo* & *Flores*; alique aliter. Ex quibus efficitur, in locorum longitudine notanda, nisi, unde principium sumatur, pariter annotetur, magnam oriri differentiam. Quamobrem res ipsa flagitare videtur, quo commodius Geographi se exaudiant, & errores declinent, ut unum commune firmoque principium constituantur. Et quum nihil certi à *Pyxide* hæc in parte suggeratur, ratio postulat, terræ locum plenius fixum huic negotio seligi. Et quandoquidem una è Septem Canariis, quæ *Timo* dicitur, à Ptolomæo huic ulfidecata sit: rationi consentaneum est, ab hac non discedere. Quod verò etiam unus ejusdemque insulæ termini longitudine inter se differunt, æquum est, certam quandam mensuram eligi, inque ipsa locum exiguum quidem, sed notabilem, qui differentiam unius

Minuti non inducat. Si enim longitudines locorum usque ad minimum sollicitè inquiruntur: omnino necessarium erit, ipsorum principium ne quidem unius minuti ambiguitate vacillare. Huic fini *Stevinus*, celebris Mathematicus, assumit in *Teneriffa*, septem Canariarum insularum maximâ, distillatâ & præstantissimâ, montem *Pico de Teide*; cujus ima spatiosiora sunt, altiora in ærëis coeunt, summa in acutum cacumen exurgunt, & in metes maximum erecta videntur. Ut verò Globos terrestres, & Mappas Geographicas, ad aliud Longitudinis initium constructas, convenire facias cum iis, quæ ad hunc Meridianum per *Teneriffam* sunt ordinatæ; à Longitudinibus locorum, quæ per illas habentur, tot sunt gradus abiciendi, quot primus meridianus occidentior est Meridiano per montem *Pico in Teneriffa*. Exempli gratia. In *Guilielmi Blæu* Globo terrestri maximo, secundum hanc positionem Roma sita est in Longitudine prope 31. graduum: At in Globo alio, cujus initium longitudinis est à Meridiano per insulas *Corvo* & *Flores* in longitudine graduum 45½. Si ergo ex ea deducantur gradus 14½. differentia scilicet, qua harum insularum Meridianus occidentior est Meridiano *Teneriffæ*; manent gradus 31. Et sic in cæteris.

CAP. VIII.

De quatuor Mundi Regionibus, & de Ventis.

I.

Quarta divi-
sio in Regio-
nes seu Car-
dines Mundi.

O Mne hoc, cui Mundi Cœlique nomen inditum, unum est, & uno ambitu se cunctaque amplectitur, partibus differt; quæ *Regiones Mundi* seu *Cardines* vocantur. Unde Sol oritur, *Oriens* nuncupatur, sive *Ortus*: quo demergitur, *Occidens*, sive *Occasus*: qua decurrit, *Meridies*: ab adversa parte, *Septentrio*. His *quatuor alie* interponuntur regiones. Inter Septentrionem & Orientem *Æquinoctialem Oriens Æstivus*; qui & *Ortus Solis æstivi* dicitur. Inter Orientem *Æquinoctialem* ac Meridiem, *Oriens Hybernus* sive *Brumalis*; qui & *Ortus Solis Hybernus*, sive *Brumalis*. Inter Septentrionem & occidentem *Æquinoctialem* occidens *Æstivus*; sive occasus Solis æstivi. Inter Occidentem *Æquinoctialem* & Meridiem, *Occidens hybernus sive brumalis*, qui & *Occasus Solis hybernus sive brumalis*.^a

Venti.

II. Cæterum IV. Mundi Regionibus seu Cardinibus IV. *Principes* assignantur *Venti*; qui inde *Cardinales* vocantur. Nomina eorum atque regiones sic referuntur ab Ovid. in Trist. lib. 1. Eleg. 2. v. 27. seqq.

Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu;
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto,
Nunc Notus adversa prælia fronte gerit.

BUNONIS.

^a Unus idemque locus in Terra respectu alterius, modo potest esse *Orionalis*, modo *Occidental*; modo *Meridionalis*, modo *Septentrionalis*. Atamen respectu celi partem Terræ simul sumpta, aliquam Mundi plagam directè respiciunt. *Septentrionem* perpetuò monstrat lingua in *Pyxide Nauticâ*, quam vulgò *Compassium* vocant. Opposita ei Plaga est *Meridies*. Hinc à dextris *Oriens*, à sinistris *Occidens* est.

REISKII.

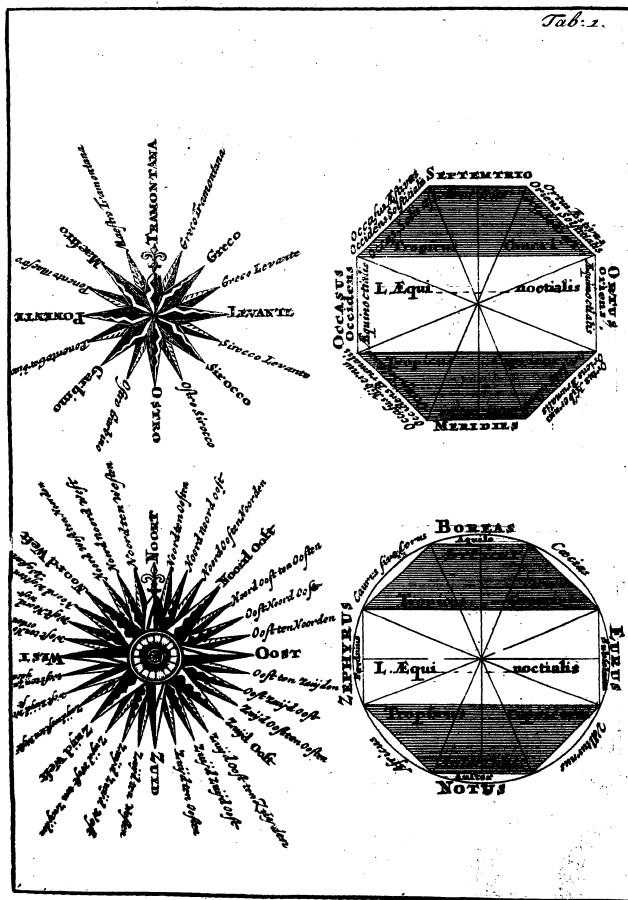
¹ a Plagæ seu regiones illæ, quæ solem orientem & occidentem in æquinoctiis habent, quæque septentrionem & Meridiem versus. Meri-

diana linea designantur, *cardinales* i. e. præcipuæ, sed reliquæ vocantur *intermedie* aut *collaterales*. A plagis ventorum etiam distinctio & connumeratio arcescitur: Quibus adde præterea *b Ventum generalem*, qui ex oriente spirat, nautisque Germanicis *der Passat-Wind* dicitur; *Ventus specialis* tum veteres, in *Etesis*, *Chelidoniis*, *Ornithisque* positos, tum novos *Monfionum* i. e. motionum nomine insignes, qui à nautis varii observantur; *Ecnephias* item *Lusitanice* c *Travados*, & *Orkanes* seu *Typhones* imperiosissimos. De quibus vide *Kircherum* in mund. subterr. Lib. IV. scet. 11. c. 2. & *Varenium* in Geogr. univ. c. 21.

Sed

BUNO-

a Plagæ triplices. b Ventus generalis & specialis. c Travados, Orkanes.

neca, *Aristoteles*, duodecim recipiunt, quos Seneca ex punctis Tropiorum, Circulorum Polarium, & Meridiani prædictos circulos secantis, colligit: *Subsolanus* *Aquilone*, *Boreas* *Amperius*, *Aquila* *Mons*, *Cecias* *Kavias*, *Corus* *Argæus*, *Thrafcias* *Gegecius*, *Favonius* *Zephyrus*, *Auster* *Nir*, *Albanotus* *Adriaticus*, *Africus* *Alph*, *Vulturnus* *Egyptus*, *Euronotus* *Phœnicus*. *Vitruvius* lib. I. cap. VI. viginti quatuor enumerat, & sunt, *Septentrio*, *Thrafcias*, *Corus*, *Caurus*, *Circius*, *Etesia*, *Favonius*, *Argesles*, *Subvesperius*, *Africus*, *Libonotus*, *Albanus*, *Auster*, *Euronotus*, *Vulturnus*, *Eurus*, *Cecias*, *Ornithie*, *Solanus*, *Carbas*, *Boreas*, *Aquila*, *Supernus*, *Gallicus*. Antiquis venti his sunt appellati nominibus: *Africus*, *Græcis* *Alph* ab *Africa* dictus (quæ *Græcis* *Libya* est) nomen accepit, procellosus inprimis; quo tamen flante mirum est (*Plinio* teste) *Alcyonum* prolii sterni mare. *Aristoteles* ait eum vix obducere cælum nubibus, quoniam illas rapiditate sua dissipat. *Albanus* à *Vitruvio* juxta *Austrum* collocatur, & sic dicitur, quod altius nubes agat, aut forte ab *Altano* urbe *Calabrie* respectu *Brundisii*, aut *Tarenti*; ex eo retinere nomen venti meridionalis. *Aparthias* ab *ursa* minore nomen habet, *Larinis* *Septentrio* in *Europa* serenus, in *Africa* nubilus. Confunditur à quibusdam cum *Borea*, *Aquilone* & *Etesia*. *Apelotes*, *Seneca* *Apelotes*, à *Græco* *απλ*, *Latini* *Solanus* & *Subsolanus*, spirans ab Oriente à *Equinoctiali* l. Denominatur autem ventus à sole potius nascente, quam occidente, quia oriens statum augeat, Occidens premit, inquit *Plinius*. *Argesles* à *Vitruvio* infra *Favonium* constituitur; apud *Aristotelem*, *Pluvium*, *Strabonem* loco *Cauri* supponitur. Ab *Homero* certe *απλ* appellatur. Dicitur à *Græco* *απλ*, quæ *pigerum* sonat, igitur per *Antiphrasim*, est enim procellosus: licet id *Seneca* neget, cum eum *mollem* vocat, ac entibus & redeuntibus communem. Idem videtur esse cum *Japyge* & *Caurus*. *Aquila* ab *Aquilæ* velocitate dictus: Ejus loco ab *Aristotele* substituitur *Afres*: sed *Plinius* & *Seneca* aliter sentiunt. *Atabais* & *Atabais* ventus est peculiaris *Apulie*, cuius meminit *Horat.* L. I. *Saty.* V. v. 78. Quam *Atabainum* sequunt, & ab *Atabura* monte *Siciliæ* nominari putant; quare ab eodem *Horat.* & torrens dicitur montes *Apulie*. *Porphyrion* tamen dictum creditur, quia *πρὸς ἄνθρ* *βαλάνης*, ab inferenda novæ l. quia hic omnia arefacit, ut nullis possint solibus recreari, ait *Plinius*. *Auster* ab hauriendis aquis appellatur, licet non asperetur: *Græcis* *Natus* est. *Boreas* *Græcorum*, *Aquila* *Latinorum* est, & dicitur vel à rege *Thraciæ*, & *Mythologi*, vel *απὸ τῆς* *βίας*; quoniam est

violentus status, & sonori, ut vult apud *Gellium* in *Phavorinus*. *Cecias* vulgo inter *Aquilone* & *Subsolanum* collocatur, ab uno *Vitruvio* inter *Subsolanum* & *Eurum*. Non pellit nubes, sed ad se videtur attrahere; unde nata parcmia. *Titus* c. 32. *Isag.* in *phenomena* *Aristi* ait ita dictum à *Fl. Cato*. vocatur aliter *Hellepontias*. *Carbas* supra *Subsolanum* infra *Boream* *Vitruvio*; forte ab urbe *Carba* minoris *Armeniæ*. *Categis* *Pamphylia* infestatur apud *Senecam* s. *Nat.* *Quæst.* *Caurus* à *Vitruvio* constituitur ubi *Plinius*, & *Aristoteles* *Argesles* locant: sic vocatur, quod in morem *Pantheræ* stridere seu caurire videatur. *Circius*, *Cercius* *Catonis*, sic appellatur à turbine, ut vult *Phavorinus* apud *Gellium* n. *Tri* buitur uni *Galliæ* à *Plinio*, & *Seneca*; *Cato* eo quoque infestari *Hispanos* *Alpinos* ait. Neque tamen rotam *Galliam* quatit, siquidem *Viennæ* non sentitur, inquit *Plinius*. *Percellere* armatum hominem, & plaustrum ait *Cato*: *Gallorum* ædificia diruere, inquit *Seneca*, & tamen colli ab indigenis, quod huic debeant salubritatem, ideoque ei ab *Augusto* in *Galliis* agenti factum esse templum. Recte collocatum esse à *Vitruvio* arguit *Plinii* locus. *Corus* vulgo cum *Caurus* confunditur, distinguitur tamen à *Vitruvio*: *Seneca* hunc violentum vocat, & in unam partem rapem. *Etesia* sic vocatur quasi *Anniversarii*, tempestivi & salubres omni videnti, inquit *Tullius*. *Plinius* ait flare biatop post exortum *Caniculæ*, *Theon* in *Aratum* ab exortu *Caniculæ*, ut plurimum 60 diebus ad *Arcturum*. Ab antiquis vulgo crediti sunt flare à *Septentrione*, quare à *Lucretio* *Etesia* flabra *Aquilonum*: unde quidam eis assignarunt *Nili* inundationem. *Alii* in Occidentem, alii in Orientem declinare malunt. *Nigellus* etiam apud *Gellium* in *Austrum*. Videlicet, inquit idem *Gellius* lib. 2. cap. 22. ex alia, atque alia cœli parte flant. *Plinius* eos cum prodromis, videtur confundere: *Seneca* tradit vocari somnulosos, & delicatos, quia, inquit, mane surgere nesciunt. *Euronotus* *Aristoteli* *Leuconotus*, aliter & *Phœnicus*, inter *Eurum*, & *Notum* ab *Aristotele* collocatur: à *Vitruvio* inter *Vulturnum*, & *Austrum*. *Eurus* *Æolus*, quasi *Æolus* fluidus, quia excitat sudorem, ut vult *Eustathius*, vel quasi *απὸ τῆς* *Ευρίης*, procedens ab *Aurora*. Confunditur aliquando cum *Subsolanum*, & *Vulturnum*. Immo & ab aliis affigitur Orientis æstivo, ab aliis hyemali, ait *Strabo*. *Favonius* à fovendo dictus, quod ab eo *Plantæ* enectæ frigore refoveantur: *Græcis* est *Ζεφyrus*. *Gallicus*, cuius meminit unus *Vitruvius*, & prope *Septentrionem*, versus *Austrum* locat. *Hellepontias* ab *Helleponto*, unde spirat in *Græciam* & *Athenas*, aliter *Cecias*. *Japyx*, cuius

Tab. 2.

Typis inter vallorum variarum gentium Ad pag 32

Gradus.	1	2	3	4
Rusica mill.	20 30 60 80 120 160 200 240 280 320			
Ital. mill.	10 20 30 40 50 60 70 120 150 180 210 240			
Anglica mill.	27 4 55 82 4 120 165 220			
Scotica mill.	10 20 30 40 50 100 150 200			
Gallica leuc	5 10 15 20 25 50 75 100			
Horaria leuca	5 10 15 120 30 40 50 60 70 80			
Hispanica leuca	27 4 35 52 70			
Germanica milli	5 10 15 30 45 60			
Scandica milli	2 4 6 8 10 20 30 40			

cujus meminere *Horatius* & *Virgilius*, ad Ca-
rum seu Argeltem referri debet. Opatur enim
ab *Horatio* Maroni ex Italia in Græciam &
Athenas soluturo, & eo usâ est Cleopatra ex
Epiro in Ægyptum fugiens. Nomen habet à
Tapygia parte Apulie. *Leuconotus*, aliter *Euro-*
notus, item & Phœnicias. Dicitur autem *Leuco-*
notus, quod serenitatem inducat: *Leuco* enim
serenum est. *Libonotus* ita dictus, quod *Notum*
inter & Africum spirer: à quibusdam *Leuconotus*
apud Strabonem nominatur. *Meser* quasi me-
dius: à *Plinio* locatur inter Aquilonem, & Cæ-
ciam; ab *Aristotele* post Boream versus Orien-
tem loco Aquilonis *Pliniani*. *Notus* à Græco
νῆς, humor, quia valde humidus: vel, ut
apud *Gellium* *Phavorinus*, ab *ἰνὸ* lado, unde
ἰνός, & per aphæresin *ἰνός*, inquit *Eusta-*
thius, quod frugibus & corporibus noceat.
Noctu vehementior est quam interdiu: & eo
stante animalia minus esuriunt, ait *Plinius*. In
mari Adriatico sævit atrocior. *Olympias* à *Plinio*
supra Argeltem effertur: qui etiam notat con-
suetudinem invaluisse ut *Olympias*, *Scyron* &
Argestes confundantur, quod & fecit *Aristote-*
les. Nomen habet ab *Olympo* monte respectu
Thessalorum. *Ornithias*, quasi Avicularis, quia
post Brumam spirans aves reducit, ait *Plinius*,
estque admodum temperatus. At *Geminus* frigi-
dum appellat. Ab *Aristotele*, & *Vitruvio*, op-
ponuntur *Ornithias* *Etesias*. *Phœnicias* à Phœnici-
bus, qui eo utuntur solventes in Græciam: *Euro-*
notus aliter dicitur. *Scyron* à montibus seu petris
Scyroniis vocatur, & maxime Athenienses in-
festat. Hunc *Plinius* infra Argeltem ablegat.
Septentrio à Polo Arctico spirat, Græcis *Ἀρκ-*
τίος. Solanus *Vitruvio*, *Plinio* *Subsolanus*, ab
Oriente *Æquinoctiali* spirat. *Subsolanus* idem

cum Solano, *Subvesperus*, quem unus appellat
Vesperius, atque inter Argeltem, & Africum
statuit. *Supernus* appellatur quoque ab uno *Vi-*
truvio & supra Aquilonem collocatur. *Thracias*
nomen habet à *Thracia* latè sumpta, hoc est à
regionibus supra Macedoniam extensis. De *Scyr*
situ omnes conveniunt. *Vulturius* infra Eurtum
ab uno *Vitruvio* statuitur, à Latinis pluribus
cum Euro confunditur. Quidam apud *Gellium*
vocat *Euronotum*. Dicitur à *Vulnore* ave, vel à
Vulturno fluvio Campaniæ. *Zephyrus* quasi
Ζεφύρος vitam ferens, Latinis *Favonius*.

HEKELII.

a Græcis Ἑκα.

b Vento de Levante.

c Alii dicitur *Ventus Orientalis* inter *Aquilonem*
& *Vulturum* medius. Alii absolute *Vulturum* il-
lum nuncupant.

d Vento di Ponente.

e Gr. Βεπίας, i. E. B. B.

f Vel *ἄνθ' ὧν ἰστέον* i. sonare & fluere, quia
flat sonò violentò.

g Seu impetuoso flatu.

h Seu Ortu.

i Et est moderatè calidus & siccus, plerumque se-
renitatem afferens, omnique saluberrimus.

k Loc. cit.

l Seu ab eo, quod postem immitat. Vid. *Commentat.*
veter. in Editione *Crugianâ* *Horat.* p. 363. col. a.

m Lib. II. N. A. Cap. XXII.

n Loc. cit.

o Hec studiosè legenda *FRANCISCI BACONIS*
de *VERULAMIO*, summi *Angliæ* quondam
Cancellarii, *Historia Naturalis*, diversò tempore
atque diversis locis de *VENTIS*, quos supra lau-
datus *AMPELIUS* ex ætris motu & inclinatione
fieri (p. 15.) statuit, publicata.

CAP. IX.

De locorum Mensuris.

I.

Romani locorum intervalla per millia passuum, quæ milliaria
dicebantur, dimensi sunt. Singula millia passuum quum Lapi-
bus five Cippis notarentur, ipsa inde Milliaria Lapides appellavit:
ut ad decimum Lapidem, id est, ad decimum Milliare: Quatuor mil-
lia passuum efficiunt unum *Milliare Germanicum* commune. hinc
gradus unus in Globo terræ continet millia passuum LX; milliaria autem
Germanica communia XV. Græci sua intervalla per *Stadia* di-
mensi sunt. *Stadium* est CXXV. passuum; hinc octo stadia efficiunt

Milliare Ro-
manum Scri-
ptores R. La-
pidem ple-
rumque vo-
cant, ubi de
vicinis ubi
locis so-
quantur.

Quid Sta-
dium.

UNUM

unum Milliare Romanum, id est, mille passus, XXXII. stadia constituunt milliare Germanicum commune.

Parasangæ. II. Persæ suas habuerunt in dimetiendis intervallis *Parasangas*: quarum singulæ XXX. continuerunt stadia. *Ægyptii* habuere *Schenos*; sed dispares inter se longitudine. alii enim Schœno XXX a tribuunt stadia; alii XL; alii XX tantum. Hodie milliarii vocabulo utuntur maximè Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti, quibus est *meile* & *mile*. item Poloni & Bojohæmi, aliæque Slavicæ gentes; quibus est, *mila* & *mile*: item Itali; quibus *miglio*. Hispani & Galli sua intervalla dimetiuntur per *leugas* five *leucas*: quas illi *leguas*; hi *lieues* appellant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hispanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per *leugas* indicant, quæ illis *legbe*, his *leagues* dicuntur. Russi five Moscovitæ suam locorum mensuram agunt per spatia, quæ patriâ linguâ vocant *Vorest*. Sed horum omnium mensuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoscuntur. *

BUNONIS.

a Mensura est longitudo finita, quæ ignotam locorum distantiam metitur. Ejus partes sunt *Gravium bordes* secundum latitudinem dispositum, quod censetur mensura minima. Quatuor Grana bordes per latera contigüe disposita dant *Digitum b*; & tres *Digiti Unciam*, est pars pedis duodecima. *Palmus* quatuor habet digitos, *Lichas* duos *Palmos*; *Spithama* tres *Palmos*. *Cubitus* continet pedem cum semisse; hoc est ab extremo medio digito ad brachii flexionem c. Per v. quatuor continet *Palmos*. Sed apud diversos populos longitudo Pedis diversa est. Usitatus Mathematicis est *Pes Rhinlandicus*, quem antiquo Romano æqualem esse probat diligentissimus *Snellius*; unde in Terræ dimensione pro regula omnium mensurarum merito assumitur. Ejus Pedis quarta pars hic apponitur inter A & B.

A ————— B

Gradii d duos habet Pedes: *Simplex passus* duos pedes cum dimidio: At *Geometricus Passus* absolute ita dictus Pedes quatuor. *Pertica* est duorum passuum, seu pedum decem e. Responderet videtur *Calamo*, cujus meminit Scriptura. *Orygia* continuasse censetur Pedes sex, & Græcorum passus fuisse dicitur à nonnullis. *Stadium* Græcorum proprium ab Hercule in Olympico campo metarum censetur fuisse Pedum Græcorum 100. qui faciunt pedes Romanos seu Rhin-

landicos 100000. Nam Græcus Pes major paulo fuit Romano. Et Pedes isti 62½ dant passus centum viginti quinque, quos itidem Stadium continet. *Milliare* triplex est, 1. *Romanum* five *Italicum*, quod continet VIIII Stadia, five Passus 1000. 2. *Leuca*, eaque vel *vetus XII* Stadiorum, *Nova XVI* Stadiorum: quæ faciunt unum *Milliare Gallicum*, seu duo *Italica*. 3. *Germanicum Milliare*, quod vel *Commune* est, quatuor habens millia passuum, seu stadia XXXII; five quatuor *Milliaria Italica*: *Leucam* etiam *Hispanicam* dicunt. Vel *Magnum*, passus habens quinquies mille. Memoria causâ hic adduntur vericuli:

Quatuor ex Gravis Digitus compositur unus.
Est quater in Palmo digitus: quater in Pede
Palmus.

Quinque Pedes Passum faciunt: Passus quoque
centum

Viginti quinque Stadium dant: Sed *Milliare*
Octo dabant Stadia: Duplicatum dabit *Leucam*.

Sed hic notandum, quod in diversis Gallia: atque Hispaniæ locis diversâ observetur *Leuca* magnitudo. b *Parasanga*, Persicum & Ægyptium milliare, continuasse censetur xxx stadia f. Fuisse tamen variam hanc mensuram cognoscitur ex *Plin. lib. VI. cap. xxvi. e Schœnus* Ægyptiorum *20700* fuisse à juncis, ex quo conficebatur, de cujus extensione varia est auctorum opinio.

a Mensuræ Geographicæ, b Parasanga, c Schœnus,

III. Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utatur intervallo mensuris. Nam ut Germani, pro ratione variarum regionum, miliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum xv. unum constituunt gradum in Globo Terræ: sic Hispani quoque & Galli leucæ sunt inæquales, & aliis itidem gentibus miliaria. Anglorum quoque plerique Mathematici LX. miliaria tribuunt uni gradui cum Italici. β *

CAP. X.

HEKELII.

opinio. Secundum Herodotum continet 12 Stadia: Secundum *Plin. x. l.* At in diversis locis fortasse diversa magnitudo fuit, aut stadium Herodoti à *Pliniano* differt. *Vid. Strabo lib. XVII. g. a Angli* triplicia habent Milliaria; *Majora*, quorum 27½ æquant Gradum: *Mediocria*, quorum 50. *Minima*, quorum 60. vel 55. De Russorum aliorumque Milliaribus videatur *Typus intervallorum* ab Auctore appositus. Cæterum b *Turcarum milliare* censetur æquale Italico miliari; ita ut 60. faciant Gradum. c *Arabum leuca* olim censetur fuisse viciesima quinta pars gradus; ita ut 25. æquarint Gradum unum: verum aliam quoque usurparunt mensuram, cujus 56. Gradum effectisse perhibentur. d *Indorum miliaria* centum Gradui æqualia esse judicantur; etsi *Indi* vulgo, ut & *Tartari*, per diem & horarum itinera describant distantias, e *Cambajenses* & *Guzaratenſis* regni incolæ utuntur mensura, quam *Cosam* vocant, cujus triginta faciunt unum Gradum. f *Sine* tres habent mensuras itinerarias, quas vocant, *Li*, *Pu*, *Uchan*. Li est intervallum, ex quo hominis altè clamantis vox audiri potest in planitie, & aëre quieto, quod censetur trecentorum passuum Geometricorum. Pu continet decem Li; ita ut viginti Pu gradum consiciant. Decem Pu faciunt Uchan, quod unius diei iter statuitur, nempe passuum quindecim millium.

β *Horaria Leuca* in tabulis Geographicis sæpe adnotantur: illæ tamen inæquales sunt: quas gentes robustiores extendunt, molliores restringunt. Est vero *Leuca Horaria* spatium, quod expeditus pedes decurrit. Franci unam suam *Leucam* una hora dimetiuntur: *Angli* duas Communes, sunt enim expeditissimi: Germani dimidiam communem: *Russi* quatuor (sive *Vorest*). *Afronomi* tamen x. Leucas horarias uni tribuunt gradui: unde sic intelligenda tabula Geographicæ, quæ ejusmodi epigraphen in scala miliarium habent.

REISKII.

γ Mensuræ, quotquot huc adferuntur, è *Geometria*, quam vocant, *practica*, aut verius *Euthymetria* seu arte Longimetrica in usus geographicos proveniunt; Omnes quidem ex dicuntur *simplices*, quibus lineam fere longitudinem metitur: Eadem vero etiam *quadrata*, si ad planitiem, *cubice*, si ad corpora adhibeantur. Sicut autem non veteres solum, sed hodiernæ per *Asiam*, *Europam* & *Africam* nationes locorum genio, sic mensurarum modo ac magnitudine vehementer diffident. Id quod *Typus chalcographicus* huic capiti annexus ex parte docuit, sed luculentissime *Schottus* in *Amisii Ferdinandes* explicat, ubi cum uno gradu circulo terrestris confert milliaria Indica 1000. Cambajensia 300. Arabica 27. antiqua Persica 20. Hollandia 19. Danica 10. Scanicæ æqualia. Unum his accedit gradui, nempe majorum circulo collationem intelligi hic oportere: Sin paralleli archus cœnant, tum propositioni huic multum decedere liquet.

D 2

BUNO.

α Anglicum Milliare. β Turcicum Milliare. γ Arabum. δ Indorum Milliarium. ε Milliare Cambajensie. f Sinarum. g Mensuræ variæ.

C A P. X.

De Oceano, ejusque partibus.

I

Occidens.
Notius.
Septentrio-
nalis.

T*Erra*, in mundi medio tanquam in centro posita, mari undique omnis cingitur. ^a *Totum autem Mare*, seu quicquid aquarum terris passim infusum univcrsum Orbem ambit, id uno nomine *Oceanus* nuncupatur. qui postea nominibus, ut locis, differens, in varia maria ac sinus variè distribuitur: Ac primum quatuor appellationes, ex iv Mundi regionibus accipit. Ab Oriente *Eous* dicitur, id est, Orientalis: ab Occidente *Occidans*, sive Occidentalis: à Meridie *Notus*, id est, Australis: à Septemtrionibus *Septemtrionalis*. ^a *L*

B·U·N·O·N·I·S.

α. ^a Globus terrenus ratione suarum partium dividitur in Aquam & Terram. Aqua iterum dividitur: 1. in *Maria*: 2. in *Fluvios*, *Rivos*, *Torrentes* & *Fontes*: 3. in *Stagna*, *Lacus* & *Paludes*. *Mare* est immans aquarum fallacum vastitas. ^b Quod quidem vel est *Universe*, hoc est, *Oceanus* (qui rationem habet Terræ continentis quodammodo oppositam, & privatum sapē quodummodo requirit à regione, quam alluit; ut *Oceanus Germanicus*, *Indicus*, &c.) Vel *Particulare*, scilicet quasi praeagrandis quidam Oceanus (in Terra peninsule respondens) cum quo cohaeret, ad morem artium, qui corporis trunco annexi sunt; ut *Mare Mediterraneum*, *Balticum* &c. quae conjunctio fit aliquando per collum angustum, quod à *Fretum* appellatur, à fremitu vel sono, qui imbi audiunt, dum Mare unum in alterum se exonerat, cum lithmo in Terra oppositionem, aut si mavis, cognationem habet. *Caspium* tamen fuit *Hircanum* *Mare* nulli alteri, jundetur Mari, nisi forte per cryptas subterraneas, adeoque habet verè insulse contrariam rationem. ^c *Fons* est aqua modica, scarvens ac velut falienti aut ebullienti cœllure crumpens. ^d *Rivus* est aqua modica, & fonte aliorum manans. ^e *Torrentes* est aqua frens copiosior, rapida, fed vix perpetua: ex imbribus diuturnis & validis, aut soluta nive nascens. *Flumen* seu *Fluvius* est aqua currens copiosa, ex pluribus rivis ac torrentibus collecta. ^f *Palus* f est aqua quiescens, modica, censosa, putrida

que, ex pluviiis, nivibus, aut etiam fonte aliquo invalido, originem habens, ac provide afflate plerumque evanescens. *h* *Sagnum* est aqua quiescens, sincera, copiosior, ex pluribus infundo scaturigibus, iisque vivacioribus; nonnunquam etiam ex rivulis, jugiter affluentibus, conservata. *1* *Lacus* est aqua quiescens, valde copiosa, rivorum atque etiam fluminum ingressu perpetuata q. Fontium autem alii sunt *Caldi*, alii *Frigidi*, alii *Tepidi*, nonnulli *inspidi*, quidam *salsi*, acidi &c. aliqui *graveolentes*, alii *induri*: alii demum sunt *medicati* & *minerales*. *E* hæc aquæ ita à natura sunt constitutæ. Sunt præterea alivæ factitii, & hominum manu parati; ut *Putei*, *Piscine*, *Cisternæ*. *Cisternæ* est latum quoddam receptaculum aquarum pluviarum, sub stillicidiis confluentium. *Puteus* est angustus quidam, sed profunde effosus alueus; in quo colligitur aqua; per poros & venas terræ manantes. *m* *Piscinæ* est fovea quedam ampla, declivis, plerumque sed loco humiliori, apertæ vallatæ, ut in eâ congregentur aquæ; pro assidue conservatione. *n* *Fossæ* appellatur alueus hominum manu factus, urbes aut castella cingens ad continendas aquas, contra incurfiones hostium, vel etiam ad flumina alii derivanda. *h*

H E K E L I L.

a-Orbem Maritimum, sive Rerum in Mâri & Littoribus gestarum Historiam adornavit BARTOL. MORISOTUS, eamque *Divione* Ao. huj. Sec. 43. in fol. publici juris fieri jussit. Extant & GEOR.

II. Præ-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. I. Cap. X. 29

II. Præter hæc, prout quamque regionem perfundit, diversa à littoribus suis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ affunditur, inter Lappiam & flumen Obium, *Sarmaticus*; qua Scythiæ, *Scythicus* appellatur Oceanus. Sed à toto Septemtrione etiam *Hyperboreus* dicitur; à gente in extimo hoc Septemtrionis litore posita. idem *Mare Cronium*; quod Saturnus his locis regnare dicitur, sidus frigidum. eadem ex causa *Concretum*, & *Amalchium*; quod gentis olim illius lingua *Congelatum* significabat: & *Morimarfus*, quod *Mare mortuum*: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum siderum inibi aspectum; maligna, ac pruina tantum albicante luce, ut inquit Plinius. Tacito, est *Mare pigrum* ac prope *immutum*. Ab Oriente *Sericus* dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc est *Kitaya*: & *Sinenfis* ad regionem Sinarum, quæ vulgo Hispanis *China* vocatur. id est, si Germanicis scribas literis. *Tschina*.

III. Hinc sequitur *Hippadis* pelagus, vulgò *Archipelagus* s. *Lazaræ*, ob multitudinem insularum in eo, ad comparationem *Archipelagi* Europæi, id est, Maris *Ægæi*, sic dictum. Inde à meridie *Oceanus est Indicus*, qua Indos, Perfas atque Arabas *Æthiopasque* ab Oriente alluit. Hic verò ea parte, qua à *Gange* *Indis* flumine affunditur, *Gangeticus* dicitur, vulgò nunc *Bengalenis* nomen.

ETI FOURNIER, & Soc. *Jesuit*, II. Volumina *Geographica Orbis Notitia per Littora M-ARIS & RIAS*, Parisiis ap. Joann. Henrutt Ao. ejusd. Sec. 51. in f. 24. excusa: Nec spernendum HENRICI HUDSONII *Fretum*, quod Amstelodami Ao. huj. Sec. 13. in 4. f. impressum constat.

b. Sum uifum aquarum confufluxus.
 c. Alii *Fountem* per featuriginem apertas aquas
 foras fundentem defcribunt.
 d. Aquæ enim, ubi fluunt rivatum, *Rivos*,
 h. e. *parvos fluuios*, faciunt.
 e. Seu perenne defluens.
 f. A Gr. *μᾶλς*, *litum*.
 g. Lacubis, pifcofis imprimis, *Pruffia præ-*
æteris locis abundat.
 h. Sic ALVEUS quoque invenitur in *Balneo*,
 ALVEUS apud *Laticrem*, ALVEUS in *Navi*,
 ALVEUS apud *Alcatorem*, & ALVEUS in *Al-*
vearie, five *Apixio*.

R E I S K I N:

¶ Pars una hujus introductionis, quam persequimur, Geographicæ Hydrographiæ a erat, fire, scientia omnium aquarum, Occum cumprimis ex

*sui & magnitudine non solum metendi, sed etiam cognoscendi: Unam dum voco utramque Mathematicam & historiam intelligo, ea eandem utrique materiem assignari hinc volo. Marcia & obiectum b' extat *ut generale*, nempe aqua cuncta, five marina, five fluvialis, five fontana, five lacustris & paludosa, five mobilis five immota fuerit; *ut speciale*, vultus puta Oceani, immensa fere aquarum congeries; cuiusque infiores attributum non maria tantum singulari, sed finius etiam, freta, portusque: Hæc omnia cum terris conjuncta lub mensuram & cognitionem brevissime vocabuntur. Est quippe in toto suo globo tellus, medio ambitu, præcincta circumfluo mari, recte Plinius Lib. ix. c. 66.*

BUNONIS:

β *Mare Hyperboreum* five *Concretum* à probatis
autoribus dividitur in *Amalchiun*, quod Scythis
significat *Mare Congelatum*; & extenditur ad
Oceano Eoo ad *Paropamisum* fl. Plin. lib. iv.
c. xiiii. In *Chryseum* seu *Saturninum*, quod à
Paropamio fl. ad *Rubeas* prom. vulgo *Nortkyn*.
Et *Pigrium*, quod supra *Scotiam* verius *Thulen*.
& *Rubeas* prom. posigrigitur.

D 3

B.U.N.O.

a-Hydrographia duplex. b Obiectum huius etiam duplex.

a Quinta di visio Globi in Terram & Aquam. b Mare Universale. c Particulare. d Pretum. e Font. f Rivus. g Torrens. h Fluvius. i Palus. k Stagnum. l Lacus. m Piscina. n Fossa.

Mare Persicum, Arabicum, Asperum, Rubrum seu Erythraeum.

nus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Persidem tangit: *Persicum mare*: mox *Arabicum*, qua Arabiam ab Austro percutit. Hinc ad Ceren seu Minuthiam insulam, quæ vulgò est *Madagascar*, *Asperum*, ob brevità & syrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Persici, Arabici, & Asperi nominibus distinguitur, alio nomine mare *Rubrum* Latinis, Græcis *ῥ Erythraeum* dicitur, quod à Solis repercussu talem reddi colorem, alii ab arena teraque, alii talem ipsius esse naturam existimarunt; vel, ut alii, quorum verior videtur sententia, à Rege *Erythra*, cujus sepulchrum in *Ogyri* insula ejusdem maris erat.

Oceanus Æthiopicus.

Atlanticus.

Gallicus.

Cantabricus.

Aquitanicus.

Britannicus.

Hibernicus.

Caledonius.

IV. Porro à mari Erythraeo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, versus Occasum *Oceanus Æthiopicus*, seu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, ad usque ostia fluminis Nigri. Inde jam est, *Atlanticus Oceanus* (ab Atlante, Mauritanix monte, vel ejus promontorio dictus) seu mare Atlanticum, ad Hispaniæ usque promontorium *Artabrum* vulgò *Cabo de Roca*. Hinc *Oceanus Gallicus* ad promontorium usque Galliæ Celticæ, vulgò *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hispaniæ regionem alluit, *Cantabricus* appellatur: qua Aquitaniam Galliæ provinciam, *Aquitanicus*, mox *Britannicus* est inter Britanniam & Galliam: inter Hiberniam & Britanniam *Hibernicus*: & supra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, *Caledonius*, qui apud Ptolomæum mendose est Deucaledoniuss. Ultra Britanniam, ad usque Cimbros sive Jutiam, Daniæ regionem *Germanicus* Oceanus Germaniam lambit.

V. Hæc igitur sunt nomina, in quæ totus Oceanus à Veteribus divisus, hodièque maxima ex parte servat. Cæterum quum in ultiores mundi parteis postmodum navigatum sit, Oceano recens confpecto

BUNONIS.

ῥ Erythraeum Mare à Carmanix sinibus ad Aromata prom. extenditur. *Plinius* l. 6. cap. 24. illud in tres dividit partes. *Eustathius* à reflexione montium combustorum ita dictum credit: & *Ctesias Gnidius* à fonte miniato; qui in hoc decidit mare. Alii à pluviis, quæ ex montibus, quos sol adurit, decurrunt in mare hoc, ita appellatum putant.

¶ *Oceanus Atlanticus* inter Veteris Orbis litus Occidentale, & Novi Orbis litus Orientale situs est. Vulgò quidem dicitur *Mar del Nort*, *Mare Septentrionale*, sed minus propriè: quum ultra Æ-

quatorum versus Austrum se extendat. Habet ab Oriente Veteris Orbis litus Occidentale, & ab Occidente Veteris Orbis litus Orientale. Versus septentrionem coit cum Oceano Hyperboreo, versus Austrum cum Australi. Appellatur etiam *Hesperius* ab *Hesperio* stella: *Mare Vesperinum* & *Magnum*. *Artabrum* prom. idem est, quod *Celacum* & *Nerium*. At *Cabo de Roca*, quod vulgò dicitur, est promontorium ad ostium Tagi ejusque dextrum latus.

¶ *Germanicus Oceanus* ad Rheni Ostium incipit, & extenditur ad prom. Rubeas, vulgò *Nort-Cap*. *Plin.* l. 4. c. 1.

BUNO-

confpecto recentia quædam imposita sunt vocabula; in quatuor scilicet partes universo Oceano divisio. Quicquid aquarum inter Asiam, Americam & Magellanicam, seu Australem terram interfusum est, Hispani *Mar del Zur*, id est, *Mare Austrinum*, & alio nomine *Pacificum* nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, ad usque lineam Æquinoctialem protenditur, *Mar del Nort*, id est, *Septentrionale*: ultra lineam, inter Americam, Africam & Australem terram, *Mar d'Ethiopia*, hoc est, *Æthiopicum*: inter Africam, Asiam, atque Australem, *Mar d'India*, hoc est, *Indicum*. Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimas amplectitur.

Mare Austrinum seu Pacificum.

Septentrionale.

Æthiopicum Indicum.

BUNONIS.

¶ Alii Geographi Oceani parteis præcipuas constituent quatuor: 1. *Atlanticum* non extendunt ultra Æquatorum. 2. Hinc incipit illis *Oceanus*

Æthiopicus. 3. *Pacificum Mare*. 4. *Oceanus Indicus*. Possunt etiam tres tantum partes constitui, nempe *Oceanus Atlanticus*, *Pacificus* & *Indicus*; verum ita *Atlanticus* latius extenditur.

CAP. XI.

De Magnis sinibus Oceani.

I.

IN gremiis autem Terræ describuntur, ad nostram continentem, quæ in Europam, Asiam & Africam distinguitur, sinus magni à veteribus quinque. Primus est ingens ille Plinii sinus *Codanus*, quod Tacito Mare *Suevicum*, à Suevis olim accolis, dicitur: idem vulgò nunc *Balticum*, & Germanico vocabulo *die Ost-Zee*, *Mare Orientale*, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Prussiam. ¶

Sinus Codanus.

II. Secundus est, qui medius inter Europam, Africam & Asiam, ad paludem usque Mæotin protenditur: unde *maris mediterranei*

vulgare

BUNONIS.

¶ Diffundit se hoc mare in quatuor sinus secundarios; quorum duo sunt oblongi, nempe *Botanicus* & *Fennicus*; & duo lati, *Daniscanus* & *Livonicus* est.

ciunt. b. *Fretum* dicitur pars Oceani, angusto terræ spatio decurrens, & duo maria connectens: Hispanice *Estrecho*, Italice *stretto*, Germanice *Straat* vel *Strasse*: c. *Porus* autem pars maris litoris vicina, & stationi navium apta. Istarum partium historiam ex auctore capies; rerum naturalium ex Oceano multam notitiam Kircherus in mund. subterr. dabit Lib. 11. c. 14. unde prætèr submarinam, sylvas corallinas, uniones succinum, conchas, pluraque ad stuporem hauries.

REISKII.

¶ a. *Sinum Gr. ὠκεανόν* metaphorice ita dictum, & hinc corrupte apud Italos Golfo, maris partem curvo littore conclusam designant, eumque aut oblongum aut latum hiantemque fa-

a. Sinus. b. Fretum. c. Porus.

BUNO-

de quo cap.
seq.
Sinus Persi-
cus.

Arabicus.
Mare Ru-
brum.

Mare Ca-
spium seu
Hyrcanum.

vulgare nomen traxit, Latinis olim *Internum* mare dictum. Tertius dicitur, *Persicus*; qui latere suo dextro Persidem radit. *Persicus* sinus inter *Arabiam* & *Persiam* decurrit ex Oceano Indico circa insulam *Ormuz*, *Persiam* habet ab Oriente, *Arabiam* ab Occidente. Sistitur ad provinciam *Chaldaea*. Fluvios recipit paucos, præter *Euphratem* & *Tigrin* ante conjunctos. Quartus, qui litore dextro *Arabiam* perfundit, *Arabicus*. Hic in sacris libris appellatur *Rubrum mare*; quia finis est maris *Erythraei*, sive *Rubri*: hodie etiam vulgò *Mare Rosso*: idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus *Mahumetis* celebri.

III. Quintus habebatur *Caspus*, seu *Hyrcanus*: cui nomina à binis populis accolis quæsitæ sunt. Hunc præci inter sinus numerabant, quia Oceanum *Scythicum* ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur, ut *Indicus Arabicum* & *Persicum* ab Austro. Herodotus tamen, antiquissimus scriptor, & item *Aristoteles* atque *Diodorus*, ab hac opinione dissentientes, mare id per se esse tradiderunt, nec Oceano misceri. Hinc *Ptolemæus* lacum quàm mare appellare maluit, qui pedibus circuiui possit. Huic rei recentiores quoque adstipulantur. vulgato tamen nomine etiam nunc mare dicitur *Caspium* atque *Hyrcanum*: vulgò *Mar de Sala*, ab urbe appositæ, & *Russis* accolis *Chwalenske more*.

C A P.

B U N O N I S.

Arabicus sinus ex mari *Rubro*, quod pars est Oceani *Indici*, fluit inter promontorium *Arabia* ad urbem *Aden*, & inter *Africa* promontorium; atque inter *Africam* versus *Occidentem*, & *Arabiam* versus *Orientem* decurrit: sistitur ad Isthmum *Africæ*, ad urbem *Suez*, ubi est statio classis *Turcicæ*. Fluvius paucissimos & exiguos recipit.

Caspium mare, Peculiare esse, neque alteri anari, nisi fortè per cryptas & vias subterraneas miscetur.

Est porò *b Sinus Californiæ*, *Mare Vermæ* seu *rubrum*: inter *Californiam* & *Occidentale Americæ* Mexicanæ litus decurrit, ab Austro versus *Septemtrionem*. Terminatur ad incognitam *Americæ* provinciam *Tarontææ*. Fluvios accipit paucos. Nautæ tamen hodie afferunt, *Californiam* esse *Insulam*: quod si ita est, non erit hic aquæ tractus sinus, sed potius fretum. Deinde, *c Sinus de Nanquin* inter *Coream* & *Chinæ* *Tarantææ* litora decurrit ad *Septemtrionalia* *Tarantææ* loca; ubi *Tandæ* regnum ponitur; sancta-

men, qui *Coream* insulam effertadunt. Fluvios accipit paucos: exporrigitur ab Austro versus *Septemtrionem*. Hi sunt sinus oblongi, quibus plures minores addi possunt, ut *d Sinus ad Cambajam* & alii. Ex his sinus Secundarios præbent mare *Balticum* & *Mediterraneum*. Sunt præterea *Septem sinus lati & hiantes*. 1. *c Sinus Mexicanus*, seu *Mare Mexicanum*, ex Oceano Atlantico inter partes *Americæ* *Septemtrionalis* & *Australis*, quas separat, fluit; ab Oriente in Occidentem. Sistitur ad Isthmum longum inter illas terras, qui impedit, ne *Pacificus* & *Atlanticus* Oceanus coeant ab hac parte. Fluvios recipit non paucos. Multas habet insulas veluti *mare Ægeum*. 2. *f Sinus Gangeticus* supra cap. x. memoratus, vulgò *Golfo di Bengala* dictus, iuxta *Narsingam* & *Mallaccensem* *Chersonesum* infunditur ex Oceano Indico; ab Austro versus *Septemtrionem*. Sistitur ad regna *Indiæ*, præter *Gangem*. 3. *g Sinus inter Malaccam & Cambajam* non procul à *Gangetico*, idem ab Austro versus *Septemtrionem* infunditur. Sistitur

ur

a Caspium Mare. *b* Sinus Californiæ. *c* Sinus de Nanquin. *d* Sinus ad Cambajam. *e* Sinus Mexicanus. *f* Sinus Gangeticus. *g* Sinus inter Malaccam & Cambajam.

eur ad regnum *Siam* & alia. 4. *h Mare Album* five *Sinus Russicus*, ex Oceano *Septemtrionali*, inter *Lappiam* & extrema *Russicæ* litora influit versus Austrium. Terminatur partim ad *Finlandiam*; partim ad *Moscovicæ* regnum; ubi celebres & frequentatissimi ab Anglis & Belgis emporium *Archangel* vulgò dictum. Fluvios recipit insignis. Præbet parvum quandam oblongum sinum, qui ad *Lappiam* extenditur. 5. *i Mare Lantchidolinum*, sinus est inter terræ *Australis* provincias *Beach* & novam *Guineam* ab Oceano

Indico fluit, à *Septemtrione* versus *Austrum* experrigitur; terminatur ad incognita Terræ *Australis*. 6. Huic alius sinus vicinus est versus *Occidentem* & *Terram* aliam: ubi est *k Terra Antonii* à *Diemen*, quod est nomen *Belgici* Prætoris navalis, sub quo detecta est hæc Terra. 7. *l Mare Hudsoni*, sinus est inter *Novam Franciam* & *Canadam*, aliasque *Americæ* *Septemtrionalis* partes, ex Oceano *Septemtrionali* infusus. Terminatur ad *Estotilandiam*.

h Mare Album. *i* Mare Lantchidolinum. *k* Sinus ad Terram Antonii à Diemen. *l* Mare Hudsoni.

C A P. XII.

De Mari Internu.

I.

Oceanum, partesque ejus, ac sinus præcipuos diximus, ex his mare *Internum*, quia omnium celeberrimum est, pluribus adhuc est dicendum. Oceanus igitur *Atlanticus* ab occasu *Solis* per *Fretum Gaditanum* irrumpens, scissis utrimque (id veteres credere) ab *Hispania Calpe*, ab *Africa Abyla* montibus, quos *Columnas Herculis* dixerunt, quasi laborum ejus metas, inter *Europam* & *Africam*, *Asiamque* diffunditur; unde *Mediterranei* vulgare nomen ei quæsitum. Fretum ipsum, quod tanquam limen ejus est, cognominatur *Gaditanum*, à *Gadibus* insula celebratissima ante sita, & alio nomine *Herculeum*, à fabuloso *Hercule* ex *Africa* in *Hispaniam* transitu. Intranti ipsum mare, à lævo latere *Europa* est, à dextro *Africa*: inter has ad imum recessum *Asia*.

Fretum Gaditanum sive Herculeum.

II. Diffun-

B U N O N I S.

a Germanis hoc fretum vulgò dicitur *die Straße*, *Belgis de Sirate*, unde *ten Straets-Vaerder*, his appellatur navis, quæ per fretum istud ad regiones, quas sinus hinc alluit, videlicet ad *Syriam*, *Italiam*, *Siciliam*, *Venetias* mittitur &c. Fances hujus freti *Livius* & *Nepos* latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII. m. pass. ubi verò plurimum, X. m.

R E I S K I L

1 a Sinus hic maximus & veterum navigatione frequens momenta quatuor notari dignissima præbet; (1) de sinibus minoribus, quos oblongos

latosque complectitur: Oblongi sunt *Adriaticus*, *Tarentinus*, *Thessalonicensis*, *Propontis*, *Pontus Euxinus* ipse cum sinu *Nigropoliitano*, & palus *Mæotis*: Lati vero seu hiantes sunt *Syrtis* major minorque, *Tuneto* & *Tripoli* vicina; (2) de multo fluminum in illud exonerantium scilicet confluentibus, & perpetuo *Ponti Euxini* per *Archipelagum* affluxu, quo tamen utroque nunquam intumuit nec hodieque intumescit: Ut hinc *Physici* cum *Kircher* de subterraneis suspicentur meatibus, per quos in mare *Rubrum* aliove penetrerit (3) de miro, quem *coffici*, *flu* b. e. *flu* resiliatque mirabili: Hic enim vehementer in sinu *Adriatico*, fretu *Siculo* & *Tunetano* portu, in cæcis an-

E

a Memorabilia maris mediet.

tem

Mare Ibericum.
Balearicum.
Sinus Gallicus.
Ligusticus.
Tuscanum.
Mare seu Infertum.
Corficum.
Sardum.
Siculum.
Creticum.
Cyprium.
Ionium.

II. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus affunditur. ^a Ad Iberiam, id est, Hispaniam, dicitur *Ibericum* sive *Hispanicum* mare; circa Baleares Insulas, *Balearicum*: ad Narbonensem Provinciam, *Gallicus* sinus: mox *Ligusticus* ad Liguriam: ab eo ad Siciliam *Tuscanum* mare; quod Græci *Tyrrhenum*, Latini *Inferum* vocarunt: circa Corsicam insulam *Corsicum* est mare: circa Sardiniam *Sardoum*: à Sicilia Cretam usque, *Siculum*. Inde ^b *Creticum* ad Cyprium usque: mox *Cyprium*, ad Asiam usque continentem. Inter Siciliam, Italiam & Græciam, ^c *Ionium* dicitur

tem portibus, Hispano item Gallico, Italico, Africano litore vix sensibilibus deprehenditur. (4) de ^a *Archipelago* seu parte multas per Insulas divisâ, quæ facit, ut hanc denominationem in oceano Indico tres Archipelagi, nempe Maldivarum, S. Lazari, d'Ande magnon five Andreæ ab hoc uno susceperint. b Sic ut mare partibus rerumque proventu, illi colore variat, ut ab eo rubrum, idque duplex, unum Arabicum, Californiæ alterum; Nigrum Ponti Euxini; Album etiam duplex; viride aut Sargassium juxta Capo Verde nomen.

BUNONIS.

^b *Sardoum* mare antiquis dicebatur, quicquid à freto Gaditano ad Sardiniam porrigitur. Polybio enim Rhodanus Sardoum mare subit lib. III. Sed amplum istud maris spatium ex regionibus, quas aluit, varia sortitur nomina. 1. *Ibericum* appellatur ab *Ibero* a & ab utroque latere Africæ & Europæ decurrit. Limites ejus describit *Ptolem.* Versus Hispaniam Charidem prom. versus Mauritaniam ostium Malvæ fl. Strabo tamen & Scylax ad Rhodanum fl. usque extendunt. 2. *Balearicum*, quod è Charidemio prom. ad radices Pyrenæorum producit. 3. *Gallicum*, à Pyrenæorum radicibus ad Varum fl. 4. *Ligusticum*, quod Varo & Macra fluviis continetur, & ad oram Corsicæ procurrit, at prolati Ligurici sinibus ad Arnun usque fluvium fuit extendum. 5. *Sardoum* proprie dictum. Sardinia litus occidentum & Mauritaniam Cæsariensem aluit inter Malvam & Ampilagm fluviis. b

^c *Tyrrhenum* mare à Tyrrhenis piratis nomen accepit. *Ausonium* quoque fuisse dictum Dionys. Halicarn. tradit. Plinius etiam *Notium* appellat. Ejus limites sunt Macra fl. & fretum

Siculum. Ab aliis tamen ad Africam usque extenditur. c

^b *Creticum* mare continet quicquid jacet inter Tanarum Laconicæ, Scyllæum Argiæ, Cornu Arietis & Samonium promontoria Cretæ.

^a Mare istud, quod Græciam inter Italiamque diffunditur à freto Siculo ad partem Cretæ occidentalem, olim dictum est primò *Cronium*; secundo *Celticum*: tertio *Adriaticum*: quarto *Ausonium*: quinto *Siculum*: sexto *Ionium*. At *Ionium* mare proprie dictum Ptolemæus à Japygio prom. ad Garganum montem: à Liso fl. ad Calidum amnem, & hinc ad portum Cassiopæ producit. Plinius limites ejus videtur statuere ab Apollonia ad Hydruntum usque. Verum quem alii appellaverunt *Sinum* *Ionium*, hic *Adriaticum* vocat: & quod illi dicunt *mare Adriaticum*, hic nominat *Ionium*. In hujus maris parte inferiori collocat mare *Ionium* & *Siculum*; quum alii tantum meminerint *Siculi*, *Ioniumque* dividit in *Siculum*, & *Creticum*. Verum *Ionium* mare latè sumtum recte dividitur in tres partes, in *Sinum* *Ionium* seu *Adriaticum*; *Mare* *Ausonium* proprie dictum; & *Mare* *Ausonium* seu *Siculum*. Illa hoc loco erunt explicanda, quod res de Ionio mari alias est obscura.

HEKELII.

a Divite ulterioris Hispaniæ Flavio. b Hoc *Mare*, mille Passibus supermensuratum, esse profundissimum, *Poſidonius* auctor est apud Strabonem Lib. I. de Situ Orbis p. 96.

c *Tuscanum* autem dicitur à *Tuscia*, quæ aliò nomine *Hetruria* nuncupatur, & est Regio *Italica* celeberrima, in qua *Tyberis* oritur, à *Tusculi* Herculis filio ita dicta.

BUNO.

a Archipelagi plures. b Mare.

dicitur mare: cujus pars ^a *Sinus Adriaticus*, inter Italiam & Illyricum, ab *Adria* urbe quondam sic dictus. Idem & ^b *Superum* vocatur *mare*, respectu inferi quod est Tyrrhenum. Adriatici iterum parteis sunt, *Illyricum* mare; & hujus rursus partes duæ, *Dalmaticum* ad Dalmatiam, *Liburnicum* ad Liburniam, inter Siciliam & Adriaticum sinum ^c *Ausonium* dicitur mare: quia hæc pars Italicæ quondam vocabatur *Ausonia*. Sed postea omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, *Adriaticum* est dictum; quod alio nomine erat *Ionium*, idem & *Siculum*.

III. Inter Peloponnesum & Achajam *Corinthiacus* est sinus. Inter Græciam, Cretam Insulam, & Asiam, ^a *Ægeum* est mare; quod nunc *Archipelagus*, innumeris insulis refertum. Id etiam varia ab Insulis,

BUNONIS.

^a *Adriaticus* sive *Adriaticus* sinus, ab *Adria* urbe dictus est. Terminos ejus Ptolemæus à freto Siculo ad Japygium prom. oram Siciliæ Orientalis, portum Cassiopæ in Epiro, ad Acheloum fl. oram Corinthiaci sinus, Peloponnesi oram occidentalem, & meridiem Cretam. Unde colligimus *Adriaticum* Ptolemæo idem esse, quod Straboni, *Siculum*, si exigua illa ora eximitur, quæ à jugis Acrocerataunis ad Cassiopæ portum excurrit. Scylax initium ejus sumit à Japygio prom. & montibus Acrocerataunis: Plinius ab Hydrunte & Apollonia urbibus: Polybius à Cocynto prom. Finem ejus Procopius ad Ravennam producit: Ptolemæus ad Tilavemptum fl. Plinius & Strabo ad Aquileiam: *Mela* ad Tergesten urbem. Sed *mare Adriaticum* propriè acceptum dividitur in tres sinus, *Tarentinum*, *Scyllaceum*, & *Brutium*. Idem sinus quæ Italicæ affunditur, *Italicum* dicitur latius: qua Illyridem, *Illyricum* mare: ejusque pars intima, *mare Aquilejense*.

^b *Mare Superum* sic appellatum videtur, quod Italicæ parti Boreali incumbit. Geographicis enim Septentrionales terræ partes dicuntur superiores: sicut meridionales inferiores. Plerique *superum* mare ab infero per Siculum fretum dicunt. *Marcianus* Capella distinguit illa per urbem Hydruntum: & Plinius per Japygium prom.

^c *Ausonium* mare ab Ausonibus d, quos tamen Strabo e ad hoc mare habitasse negat, à quo tamen alii diversim tractum, dictum videtur. Ejus limites à Strabone afferuntur Siciliæ orientalis ora, Italicæ pars à Siculo freto ad Salentinum prom. Inde ad Cretæ promontoria & Peloponnesum producantur. Iliodorus in eo invenit *Achaicum* & *Epiroticum* mare.

^a *Ægeum* mare dictum est, ut Festus ait, quod Insulæ illius maris haud male repræsentent gregem caprarum, (sunt enim *Capram* significat) & fluctus ad illas caprarum more lascivire videantur. Plinius à scopulo inter Tenum & Chium ita appellatum putat: *Euxinus* ab *Ægeone* pirata. Vel quod Strabo f. mavult, ab *Ægis* Euboeicæ g. Ejus maris terminos Strabo ad Strymonem, vel (ut alia habet lectio) ad Nessum fl. producit. Ptolemæus eos videtur extendere ad Melanem fl. Plinius lib. V. cap. II. mare istud à Sigæo prom. promovet ad Argenum prom. quod Chio insulæ responderet, at lib. III. c. XI. illud per Melana sinum interrumpit. *Archipelagus* hoc mare post dictum, quoniam majestatis imperii tantum in Græciæ & Asia minore utraque retinebatur & *Mare Imperii* nominabatur. Incipit ab insulis Cythera vulgo *Cerigo*, & Creta nunc *Candia*. Nonnulli id ad prom. Jamfalfatorem; alii ad Constantinopolin usque extendunt.

HEKELII.

d *Ausones* Calem oppidum, quod *Cerinulla* olim, cum erat Urbs maxima, dicebatur, quondam incolabant, in cujus agrò, *Sidicinis* quippe finitimo, optima Vinea, velut apud *Palernum*, nascuntur, sicuti *Dominicus Martius Niger* Lib. VII. *Comment. Geogr.* p. 194. Edition. Prior. docet.

e Lib. v. p. 424. seq.

f Lib. VIII. p. 704. Part. I.

g Ibi enim *Neptuno*, qui & *Ægeus* apud eundem Strabonem Lib. IX. p. 737. dicitur, fuisse negotium fingitur, quod de *Bello Trojano* fuerat.

E 2

a Mare Superum. b Ausonium mare. c Ægeum mare.

BUNO.

Sinus Adriaticus.
Superum mare.

Illyricum.
Dalmaticum.
Liburnicum.
Ausonium.

Adriaticum.

Sinus Corinthiacus.
Mare Ægeum.

Insulis, quas aluit, fortitur vocabula: ut ad Myrton * dicitur *Myrtonum*; ad Icariam, * *Icarium*; ad Carpathum * *Carpathium*: alibi aliter. Hinc vastum mare inter Europam Asiamque angustiter meatu irrumptit inter terras, in magnumque sinum effunditur. Primas angustias * *Hellepontium* vocant: qua Xerxes Rex Persarum constrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ belum inferens.

Myrtonum.
Icarium.
Carpathium.

Hellepontium.

Euripus.
Propontis.
Bosporus.

Pontus Euxinus.

IV. Porrigitur inde tenuis *Euripus*, mox expatiatur æquor, rursumque in arctum coit. Laxitas *Propontis* appellatur, seu vestibulum Ponti: angustia *Bosporus* Thracius; à meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte transvexit. §

V. Hinc vastum rursus mare * *Pontus Euxinus*, à moribus acularum

BUNONIS.

* *Myrton* parva insula est, quæ à Geresio Macedonia navigantibus apparuit. Alii à *Myrtilo* OEnonai auriga, in mare illud à Pelope præcipitato, ita dictum esse volunt. Incipit à Scylææ prom. & terminatur ad prom. Sunitum Argo. *Pausanias* illud ad Euboeam extendit. *Plinius* tradit Myrtonum mare totam aluere Atticam. Clauditur demum mari Icario.

λ * *Icarus* *Icarium* nomine fecit aquas. *Ovidius* b *Strabo* i tamen & *Plinius* ab insula *Icaria* mare hoc appellatum volunt. Ad ortum terminatur Asia, unde *Solinus* Asiaticum quoque vocat. *Versus* Septentrionem *Ptolemaeus* mare Icarium Argæo promont. & *Pyrrha* urbe includit: *Strabo* verò ad *Hellepontium* producit. Ad meridiem per lineam à Gnido urbe ad Samonium prom. deductam finitur. Ab occidente Myrtoe clauditur mari.

μ b *Carpathium* k ab insula appellatur. Rhodum usque se extendit. *Plinius* illud ab Oceano conjungit cum Cretico, & à Septentrione cum Icario.

c *Hellepontus* est angustia maris, inter Scythum Leandri amore nobilem & Abydum l. Nomen habet ab d *Helle*, Athamantis Thebanorum regis & Nepheles filia; quæ, quum fugerit novercam Iuo unâ cum Phryxo, aurei velleris arietis insidens, in mare istud decidit. Arietem interpretatur navem; & aureum vellus thesaurus. *Hellepontus* angustia septem stadiorum intervallo Europam ab Asia dirimitur m. e *Helleponticus* dictus est ab *Helleponte*, *Priapus* n. i *Sibylla Hellepontica*, in agro Trojano, vico Marpello circa oppidum Gergithium nata, Cyri floruit temporibus.

a Mare Icarium. b Carpathium mare. c Hellepontus. d Helle. e Priapus Helleponticus. f Sibylla Hellepontica. g Pontus Euxinus.

§ Bospori hujus latitudo vix est quingentorum passuum: unde nec vocis humanæ commercium inter duos Orbes admittit. Hunc Mandrocles Samius, quum transivisset ponte, corona aurea donatus est à Dario.

o Hoc mare k *ἑσπέρια*, ut *Strabo* o tradit, *Pontus* dictum; quod eo, qui navigabant, periti habebantur nautæ. *Axenus* appellatur, quia terra inhospita ob piratas, raras habebat stationes: Per antiphrasin *ἑσπέρια*, g *Euxinus* falso nomine dictus. *Ovidius* Et *ἑσπέρια*, quia Tauri accolæ ejus hospites eo delatos Dianæ immolabant. Aut absque antiphrasi, ab alienis moribus ab Ionibus eo illatis: quod *Strabo* vult. Hodie *Nigrum* mare vulgò vocant, quod nebula feri perpetua ei incumbunt. Auctoribus etiam dicitur *Caucasium*, *Scythicum*, *Sarmaticum*, *Amazonium*, *Cimmerium*, *Ponticum*, *Tauricum*, *Colchicum*, *Phasianum* p. Aquas Pontus sufficit mari Ergo, quod colligitur, ex palcis & lignis aliisque levioribus, quæ ex Pontu in Propontidem continue fluunt. *Ambius* Ponti perhibetur à Polybio XXII. millium stadiorum. *Amianus* Marc. addit mille stadia, & *Strabo* iterum duo millia. Tempore Constantini Copronymi Imperatoris frigore adeo concretus Pontus, ut glacies existeret ad XXX. cubitos, qui nix superinducta XX. cubitos. Mæotis palus Veteribus *Euxini* pars habita est. Dividitur autem Pontus per lineam à Cornu Arietis prom. in Taurica Cherfonele ad Caranbin prom. Asia deductam in partem Occidentalem & Orientalem.

HEKELII.

b Lib. I. Triff. Bleg. l. v. 90.
c Lib. XIV. p. 334. Part. II.

k Telle

colarum appellatus, quondam *Axenus*, longe refugientes occupat terras: magnoque litorum flexu jungitur *Mæoticus* lacus ostio, quod *Bosporus* vocatur *Cimmerius*, ipse lacus * *Mæotis Tanaim* amnem, novissimum inter Europam Asiamque terminum, recipit. Atque hæcenus partes interni maris dictæ sunt, quatenus Europam aluit.

VI. Porro ad Asiam post *Ægæi* nomen *Carium* vocatur, qua Cariam perfundit: *Rhodium*, & circa Rhodum Insulam; *Pamphylum* ad Pamphylum, *Cilicium* ad Ciliciam, mox *Syrium* sive *Syriacum* apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum insulam, vocatur *Cyprum* mare, & *Issicus sinus*, ab Isso celebri Ciliciæ urbe. Ad Phœnicem *Phœnicium* est; ad Palæstinam *Palæstinum*; ad Judæam *Judaicum*; ad *Ægyptum* * *Ægyptium* sive *Ægyptiacum*, ad Cyrenaicam regionem *Cyrenaicum*. Hinc ad Lybiam, id est, Africam, * *Lybicum* sive *Africum*: ad Numidiam *Numidicum*; ad Mauritaniam *Mauritanicum*.

Mare Carium.
Rhodium.
Pamphylum.
Cilicium.
Cyprum.
Phœnicium.
Palæstinum.
Judaicum.
Ægyptium.
Cyrenaicum.
Lybicum & Africum.
Numidicum.
Mauritanicum.

* CAP.

k Telle *Plinius* Lib. IV. H. N. cap. 12.
l Qui, testante *Strabone*, Lib. XIII. p. 253. Part. II. ad Stadia triginta inter se distant.
m Hodie *Brachium* St. *Georgii* dicitur.
n Quem superstitionis Antiquitas *Hortorum* *Præsidem* credit. Quò repositus videretur *Horatius* Lib. I. Sat. VIII. v. 7. Ideoque eidem *Horatio* loc. cit. v. 3. seq. *Deus siccum aviumque formido* maxime dicitur. Conf. *Virgilius* Lib. IV. Georg. v. 110. seq.

o Lib. VII. p. 546. Part. I.
p Hunc *Binarem* etiam ideo dictum esse *Strabo* Lib. II. p. 222. testatur, quod ad medium duo procumbant *Promontoria*. Unum quidem ab Europa, partibusque *Borealis*: alterum ex Asia huic oppositum. Unde transitus ipse coartatur intermediis, & ingentia duo efficiuntur *Maria*. Europe scilicet *Promontorium* *Crium*, quod *Arietis* frontem appellat, alterum *Asia*, *Caranbin*, quæ invicem circiter Stadia duo millia & quingenta distant.

BUNONIS.

π a Palus Mæotis ab accolis *Mæotis* sive *Mæoticis* nomen habet. Vocatum etiam *Palus Sarmaticæ*, *Commeria paludes*, *Scythica fœguia* & *Ponti Euxini* mater. *Dionysius* tradit paludem hanc inter Tauricam Cherfonelem & ostia Tanais ad CCC. millia passuum extendi. In Circuito, ut *Polybius* & *Strabo* referunt, VIII. millia stad. patet. Hodie vulgò dicitur *Mar de Zabacken* à pise

quodam, qui certis anni temporibus in eo capitur. Inter duos Bosporos, Tracium & Cimmerium, directo cursu, ut auctor est *Polybius*, C. M. passuum interfluit. Circuito verò totius Ponti vices semel centena quinquaginta millia, ut auctor est Varro, & fere veteres. *Nepos Cornelius* CCCML. adjicit. *Plinius* Hist. Nat. lib. IV. cap. XII.

q *Ptolemaeus* *Rhodi* maris terminos facit *Gnidum* & *Caunum* in finibus Caria. Cæterum *Parthenium* mare, sive *Sinus Virginis*, ob Europam virginem ex Phœnicia in Cretam deportatam ita appellatum, continet mare *Lycium*, *Pamphylum*, *Cilicium*, *Issicum* sinum, mare *Syriacum*, *Phœnicum*, *Ægyptium*, & *Ionium*.
r *Ægyptium* mare Poëtis dicitur *Pharium*; ejus fines ab auctoribus non unis describuntur limitibus.

s Mare ab *Ægypto*, ad fretum *Gaditanum*, *Lybicum* vocant *Mela*, *Plinius*, & *Strabo*. Sed *Lybicum* propriè dictum ab Ortu habet *Ægyptum*, & protrahitur ad intimam usque *Syrium* majorem; versus septentrionem restringitur lineæ à *Pachyno* prom. ad frontem *Arietis* Cretæ deductæ. *Africum* mare, à Villa *Phileni* intimoque *Syris* Majoris sinu, ad Amplage fl. ostia protenditur. *Ptolemaeus* Mare hoc dissecit in *Syrium Majorem*, *Syrium Minorem*, & sinum *Numidicum*.
De *Fretis* quoque hic nonnulli videntur dicendum: Numeratur præcipua quædecim: ex quibus.

E 3.

a Palus Mæoticæ.

quibus celebrata sunt sex. 1. est a *Fretum Magellanicum* longissimi tractus; cujus longitudo ab Oriente in Occidentem ex. milliaria: latitudo varia, modo duorum milliaria, modo unius, modo quadrantis. Coniungit Oceanum Atlanticum cum Pacifico, atque ex uno in alterum præbet transitum. *Ferdinandus Magellanus Portugallensis*, auspiciis Caroli V. Imperatoris missus, anno à nato Christo cIo Io xix, 10. Augusti Hispali solvit, post xiv. mensium iter hoc fretum primus invenit & navigavit. *Vasquez Numinis* tamen de *Valboa* prius: nempe anno cIo Io xiii. illud fretum animadvertisse dicitur, quum ad Australem regionem lustrandam isthic navigaret. Latitudo sive distantia ejus ab Equatore est 52. gr. 30. min. Ad Septentrionem habet *Chicam* Americæ Australis provinciam: ad Austrum jacent insulæ Terræ Magellanicae, & *Terra del Fuego*. 2. Est b *Fretum Gaditanum*, *Heyleicum*, di *Gibraltar*, vulgo Germanis *die Straße*, Belgis *de Strate*, per quod Oceanus Atlanticus transit & sinum efficit Mediterraneum. Ejus fauces xv. millia passuum patent in longitudinem, quinque millia in latitudinem, teste *Plinio in proœmio lib. iiii*. Olim non fuisse, sed ab Oceano in terras irrupte exstitisse, ineptè existimant nonnulli ex Veteribus. 3. c *Fretum Danicum*, vulgo *der Oresund* item *der Sund*, jacet inter Danicæ insulam, Zealandiam & Scandiam. Per illud Oceanus Atlanticus fluit in sinum Balticum. Latitudo est dimidiū milliaria non integri, ubi minima. Huic freto adjungendum est alterum inter Zealandiam & Fioniam, vulgo *Fionen*, insulas; Germanis *der Belt*, & tertium inter Fioniam & Jutiam, vulgo dictum *Mittelschdy Sund*, ab opidulo Fionia: *Mittelschdy*. 4. d *Hellepontus* inter Abydum & Seltum, modo memoratus. 5. e *Bosporus Thracicus*, itidem jam memoratus. 6. f *Fretum Siculum*, inter Italiam & Siciliam, ejus longitudo est xxviii. circiter millium passuum: Latitudo vero, ubi minimum, inter Pelorum & Cænym, quod vulgo nunc *Coda della Volpe* dicitur, mille quingentos passus, ubi plurimum, inter Italix promontorium & Leucoperram, xii. millia patet. In eo freto sunt Scylla & Charybdis. Siciliam ab Italia terra: motu avulsam; ac ita hoc fretum exstitisse, inepte opinata quoque est veritas. Et hæc sunt sex freta celebriora; nunc sequuntur reliqua. 7. Magellanicum freto vicinum est g *Fretum le Maire*, inter Terram Australem, & insulas Magellanicas, ab Oriente in Occidentem, minus longum quam Magellanicum; per illud

multo brevior via est ex Oceano Atlantico in Pacificum. Distat ab Equatore 54. gr. 30. min. 8. h *Fretum Manilhas*, inter Luconiam & Mindanao; aliasque Philippinas insulas protensum; dicitur esse centum leucarum; navibus periculosum, ob crebras fyrtes. Extenditur ab Oriente in Occidentem. Coniungit Oceanum Pacificum cum Indico ab illa parte; est liberiores in vicinia sunt conjunctiones. 9. i *Fretum Weigatz*, per quod ex Septentrionali mari in Tartaricum Oceanum via est; Sed à glacie clausa tenetur. Jacet inter Novam Zemblam & Samojedam. 10. k *Fretum Davis*, inter Groenlandiam & Americam Septentrionalem; sed ejus exitus nondum cognitus est; adeoque dubium manet, utrum fretum sit, an sinus. 11. l *Fretum Glaciale* inter Novam Zemblam & Spitzbergam, seu alio nomine *Terram Polarem* appellandam. 12. m *Fretum Forbischers*, si non ad Oceanum Pacificum; saltem ad sinum Hudsonii, viam præbet Atlantico Oceano. 13. n *Fretum Anan*, inter Americam Septentrionalem & Tartariam Asiæ, per quod ex Oceano Tartarico in Pacificum via esse dicitur; sed adhuc incertum est. Aliquod tamen fretum esse, inter Americam Septentrionalem & Tartariam, atque etiam aliud inter Americam & Groenlandiam, nauæ periti colligunt ex motu & fluctibus maris. 14. o *Fretum sinus Persici*: Sed minus proprie ita dicitur: quia non est angustior ingressus, quam ipse sinus. 15. Bosporus seu p *Fretum Cimmericum*, inter Tauricum Chersonesum & Asiam. q Plurima præterea sunt freta cum inter ipsas insulas Indicas: tum inter insulas & vicinas Continentes, ut 1. Inter Ceilanum & Indiam. 2. Inter Sumatram & Malaccam. 3. Inter Sumatram & Bantam &c. Quidam existimant, Fretum quoddam esse ad latus Septentrionale Virginie, ad Latitudinem 40. gr. per quod coniungatur Oceanus Atlanticus Pacifico, & libera via hinc in Chinam & Philippinas concedatur. Sed frustra id per Hudsonium anno cIo Io c ix. tentatum fuit. Et sic explicatæ sunt differentie partium Oceani à Terrarum situ existentes. Memoriae causa ex Geographia Generali Varenii hic subjungimus Tabulam, quæ continet divisionem partium Oceani.

Adolescentes periplum oræ maritimæ Terrarum & Oceani tractus perlustrent, memoriæque insigant: ad quam haud parum facit cognita habere litora oræ maritimæ continentium, atque eorum conjunctionem; item partium maris connexionem & situm.

R E I S.

a *Fretum Magellanicum*. b *Fretum Gaditanum*. c *Fretum Danicum*. d *Hellepontus*. e *Bosporus Thracicus*. f *Fretum Siculum*. g *Fretum le Maire*. h *Fretum Manilhas*. i *Fretum Weigatz*. k *Fretum Davis*. l *Fretum Glaciale*. m *Fretum Forbischers*. n *Fretum Anan*. o *Fret. Sinus Persici*. p *Bosporus Cimmericus*. q *Freta alia*.

CAP. XIII.

De navigatione Oceani.

I.

Oceanum Atlanticum, qui est inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu est. Notam fuisse Aegyptiis Græcisque terram Americam, coque Carthaginenses navigasse, post suo loco ostendam. Nostra atque avorum nostrorum memoria omnis Terræ Orbis jam aliquoties circumnavigatus est. Medio Mundi sæculo, quum Græcis Romanisque una tantum continens, quam Europæ, Africæ, Asiæque nominibus distinxerant, cognita fuerit, de hujus circumnavigatione narrat *Plinius* a *Lib. XI. cap. LXIX. à Gadibus Columnisque Herculis Hispaniæ & Galliarum circuitu totum sua ætate navigatum fuisse Occidentem. Septentrionalem autem Oceanum* majore ex parte navigatum auspiciis *Divi Augusti, Germaniam* claufe circumvecta usque ad *Cimbrorum promontorium*, & inde immenso mari prospectu, aut fama cognito, ad *Scythicam plagam* & humore nimio rigentia: quod *Tiberii* ductu factum, ex *Velleji libro secundo* prospicitur. Idem *Plinius* eodem loco auctor est, *Alexandri Magni* victorias majorem partem *Meridionalis Orientalisque* Oceani perlustrasse, usque in *Arabicum sinum*. in quo etiam postea

America veteribus cognita.

Orbis Terræ circumnavigatus.

Navigatus Occidens & Septentrio.

Navigatio Oceani Orientalis & Meridionalis.

res

REISKII.

1 a Oceani navigatio duplex habebitur, una vetus alteraque nova: Illa instar Geographiæ veteris manca, imperfecta, erronea fuit, particularis tantummodo sive partialis & littoralis, adeo ut nautæ littoribus inhaerent, nec in altum quacunque provehi possent: Hæc vero longe perfectior nunc extat magisque certa, totalis quippe ac universalis fere per pyxidem repertam nauticam & acus magnetice beneficium, quod *Joh. Gojæ*, Italo eique *Amalfitano A. C. 1302.* circiter debemus. Nam veteres nautæ interdum conspectis Insulis, montibus & promontoriis, noctu observata Helice ac Cynosura, itemque stellis paulo proximius juvabantur: Nostri nunc indice gaudent magne-

tico, quo non Meridiana tantum linea, sed plaga septentrionalis etiam notatur, vel exactius, vel obliquius paulo cum declinatione, quam *Chalyboclin* vocant. Hinc ergo universalis pendet: navigatio, non ea simpliciter quidem aut absolute, sed secundum quid (*id est ad orientem, ad occidentem*) quousque per frigoris ventorumque intemperiem aut mollem glacialem oceanus aditus possit. b Septemplex autem hæc circumnavigatio accidisse legitur.

HEKELII.

a Lib. II. cap. LXVII. secundum Editionem *Geleniano-Frobeni* in fol. p. 20. Quæ citatio etiam in ultimâ illâ Editione *Vorstiano-Amstelæd.* est repetire.

BUNO-

a Navigatio duplex Oceani vetus & nova. b Circumnavigatio septemplex.

res gerente, *C. Cesare*, Augusti filio, a signa navium ex Hispanien-
nienfi.

BUNONIS.

« Hic Cajus erat filius adoptivus Augusti, ejusdemque ex Julia filia & Agrippa nepos. Sueton. in *Aug. C. XVI*.

Meminis præterea S. Scriptura navigationum in Ophir Regum Salomonis, Hiram, Josephat. Job quoque, qui juxta Arabiam habitasse scribitur, mentionem facit *auri Ophiriani*. Unde perspicuum esse potest, navigationes in Ophir tum temporis fuisse cognitatas. De navigatione ex Ægypto in Indiam D. Hieronymus cum Strabone prodidere; dum memorant habitacula & frequentia navalia fuisse, quo loco postea in Ægypto de suo nomine Alexandriam condidit Alexander. Commercia deinde audita fuisse testatur Plinius; & itineris illius in Indiam rationem describit lib. vi. cap. xxxiii. Pius etiam Pontifex Asiæ describens ait, in Othonis Imperatoris Teutonici vita legi Indiam navem una cum Indici mercatoribus in Germanico litore fuisse deprehensam, ibique ventorum vi ex Oriente propulsum consiisse. Veneti per Mare Mediterraneum Alexandriam Ægypti navigis delati, & hinc, aliquo terreo spatio emenso, per sinum Arabicum in Indiam Orientalem superioribus temporibus profecti, & inde eodem itinere reversi aromata & pretiosissimas merces, easque recentes minusque corruptas, propter itineris illius compendium, inde in omnes totius Orbis Christiani partes divendebant. Sed Lusitani postea alia via, quæ in Indiam ducere Orientalem, reperta, circumnavigata omni Africa, ad Sinas usque transierunt. *Valsus de Gama Portugalsis* anno C. 1489. prom. bonæ Spei primus circumnavigavit, Calcutum usque pervenit, & iter illud in Moluccas insulas patefecit. Deinceps secuti sunt Belgæ, Angli. Atque ex eo tempore non solum in Ægypto; verum etiam Venetorum vigiliis valde afflictæ fuere. Hinc Ægyptiorum Sultanus, paulo ante quam Ægyptus in possessum Turcarum deveniret, quum de vigiliis quotidie multum dimissum animadvertet, adeo tulit inique, ut missi legatione ad Julium Pontificem atrocita Christianis omnibus per interminatus, nisi efficiat, ut Lusitani navigationem istam in Orientalem Indiam antevertant. Verum antiquis temporibus hanc navigationem non fuisse incognitam, etiam *C. Julius Solinus* testatur, qui tradit, totum medietatis æquor ab India usque in Hispaniam fuisse navigatum: idque probat Juba Regis testimonio. *Cristophorus Columbus Genuensis* incredibilis ausu Oceanum anno à nato *Cristo* 1492

ccccxii. ingressus, insulas Americæ, primum Hispaniolam, & deinde Cubam & Jamaicam, primus invenit. Deinde anno 1493 ccccxcvii. *Americus Vesputius Florentinus* B. Emanuelis Portugallie Regis auspiciis profectus Terram continentem, quæ ab ipso *America* dicta est, primus ex Europæis detexit & ingressus est. Postea anno 1498 loc. xix. 10 Augusti *Ferdinandus Magellanus Portugalsis* auspiciis Caroli V. Hispani solvens post xiv. mensium navigationem reperit fretum, *Magellanicum* ab ipso dictum, illudque spatio dierum xxxi. navigavit. Sed paulo post, in insula Maslan seu Mathan, à Barbaris in pugna occisus est. Illius in eo munere successor *Jacobus Servanus* in insula Sebuth cum loco reguli nefarie proditus, nullo modo à comitibus suis potuit liberari. Dux itineris deinde allectus est *Sebastianus de Cano*, qui iter istud consecravit, & navem *Vishiam*, hoc enim erat nomen, post trium annorum & unius mensis iter Hispani reduxit, universum Terrarum Orbem emensus. Et hæc prima est post hominum memoriam Orbis circumnavigatione. Idem deinde alii quoque ausi sunt: *Franciscus Dracus Anglicus*, *Thomas Candish Anglicus*, *Olivier de Nord*, *Sebalus à Werde*, *Georgius Spilberg*, *Jacobus le Maire*. Terram verò Australem lustravit *Petrus Ferdinandus de Quier*; ut ipse testatur in Epistola ad Regem Hispaniæ. Navigatio ad Sinas & Insulas Philippinas per Septentrionalem Americam partem ab Anglis aliquoties est tentata. *Martinus Forbisher* sinum exiguum detexit, quem putat esse fretum, vulgo appellatur *Forbisheris Siraet*. Anno C. 1585. *Davivus* quidam majus invenit fretum, & duobus annis sequentibus ejus exitum frustra quæsit. Fretum istud ab illo nomen accepit, vocaturque *Fretum Davis*. Ejus ceptis initium *Bassius*, ingen-temque reperit suum, qui *Bassius Bay* vulgo dicitur. Sub finem seculi præcedentis *Hudsonius* idem tentavit iter: & quod *Davivus* & *Bassius* eo viderentur errasse, quod navigationes suas nimium flexissent in Septentrionem, ille contra meridiem versus contendit, & per fretum se inventum, (unde eadem nomen impo-
Fretumque Hudsoni vocatur) in vastum pervenit pelagus, adeo ut conceperit spem circumnavigandi Americam. Sed à periculis suis locis in cymbam nefarie expositus & desertus est. Anno C. 1631. *Jamofus* navarchus quidam & *Thomas Jacobus* sinum *Jamæ* cum insulis quibusdam detexerunt: Hunc sinum post ingressus *Thomas Buttonius*, portum invenit commodum, quem

Nelson

nienfibus naufragiis fuisse agnita. Carthaginis verò potentia florente, *Hannone* circumvectum à *Gadibus ad finem Arabiæ*, navigationem eam prodidisse scripto: sicut ad extera Europæ noscendamissum eodem tempore *Himilconem*. Præterea *Nepos Cornelius* auctor est apud eundem Plinium, *Eudoxum* quandam sua ætate quum Lathyrum Ægypti Regem fugeret, *Arabico sinu* egressum, *Gadeis* usque pervectum. multoque ante eum *Celcius Antipater* ibidem affirmat, vidisse se, qui navigasset ex *Hispania in Æthiopiæ* commercii gratia. Idem *Nepos* eodem loco apud Plinium de Septentrionali circuitu tradit, *Q. Metello Celeri*, Gallie Proconfuli, *Indos à Rege Suecorum dono datos*, qui ex India commercii causa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio sæpius ab *Hollandis Anglisque* tentata, nunquam perfici potuit, perpetua glacie & diuturnis tenebris obfistens. Illa, quæ à Plinio narrantur, si vera sint, jam totus hic noster Orbis circumnavigatus fuit.

CAP.

Nelson appellavit, ejusdemque sinus recessui Occidentali suum imposuit nomen vocavitque *Buttons Bay*, i. e. sinum *Buttonii*. Ex reciprocatione hujus freti colligebat *Thomas* iste, hæc iter patere ad Sinas. Sed naturæ miraculis, quæ ibidem deprehendit, contentus, recessit, terramque illam Australem nominavit *Valliam Meridionalem*; oramque maritimam septentrionalem cum regione ista, *Valliam Septentrionalem*. Ceterum navigationes cum in Americam, tum in Indiam Orientalem hodie frequenter.

HEKELII.

6 Quæ immortalitate dignum judicat *Josephus Scaliger* ad *Manilium* Lib. I. v. 14.

REISKII.

2 Circumnavigatio maris septuplex (de qua mentionem fecimus) eaque nova fice contigit. Prima auspicio *Emanuelis*, Portugallie regis, per *Ferd. Magellanum* navi, cui *Victoria* nomen erat, ulum Anno 1520. intra 1124 dies: Secunda auspicio *Elisabethæ*, Anglicæ reginæ, per *Franc. Dracum* A. 1577 intra 1056 dies: Tertia per *Thom. Candish* Anglum A. 1586 intra 777 dies: Quarta per *Simon. Cardesum* Rotterdamum A. 1597; Quinta per *Olivier. de Nord* Batavum A. 1598 intra 1077 dies: Sexta per *Wilhelm. Cornel. Schouten* & *Jacob. de Maire* A. 1613 intra 749 dies: Septima per *Jacob. Eremitam* & *Joh. Hugenum* Hollandos duobus navibus A. 1623 intra 802 dies. Interim ut fu-

perius argumentum persequar, quod cepti, particularem five partialem per littoralia navigationem Tyris, Carthaginiensibus, Græcis & Romanis veteribus nemo detrahet: Qualem à Plinio memoratam ex rebus *Cæsarum* & *Alexandri Macedonis* noster auctor repetit. Periphras *Hannoni* exiguum apud priores fidem invenit, deque suspectis rebus proverbio locum dedit: Vid. Voss. in hist. Græc. Lib. IV. Navigatio item *Eudoxi* Cyrenici tota, quam *Heraclides Ponticus* & *Corn. Nepos* prodiderunt, à *Strabone*, gravissimo auctore, tanquam fabula infane exploditur Lib. ii. Quidni explodamus *Indos* ab rege *Suevico* ad *Q. Metellum Celerem* dono missos, & tempestatibus ab mare Germanicum abreptos? *Ophiræ* etiam *Salomonis* per mare diuturna excursio quin littoralis fuerit, nullum est dubium, si *Ophiram* in *Chersoneso aurea*, *Taprobata* aut *Malacca* colloces. Nec alia ex Ægypto ad Indias per Oceanum navigatione patere potuit, si quæ unquam patuit, de qua *Strabo* & *Hieronymus* conflatantur. Nulla vero navis Indicæ ad litus Germanicum per tempestatem propulsio valebit, nisi naturæ ac veritatis historice vim facias. Vestusta nempe Oceani navigatio iustis limitibus coercenda est, ne fidem illa excedat, neve fabulosos peccet narratuciones. Confer *Cap. V. Værii* Comment. de *Ophira*, ubi ad veterem navigationem multa invenies. *Bochard. Geogr. fac. Lib. II. c. 27.*

F

a Veterum particularis.

BUNO.

CAP. XIV.

Summa totius Orbis divisio.

I.

Divisio Terrarum.

Divisio terrarum in tres insulas.

DE aquis, id est, de Oceano ejusque partibus, hæcenus in compendio dixisse sufficiat, nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in *treis* potissimum *parteis*, sive in *tres Insulas magnas*, quas Oceanus circumfluus efficit, divisus est: quarum *prima* est quam nos incolimus; altera *America*; tertia *Magalania*; eadem *terra Australis & Incognita* vocitata; quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum est. Ex his tribus Insulis, sive eas *treis* Continenteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria est; quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur, supra memoratum est. *

II. De

BUNONIS.

a Terra, quam à *terendo*, quod superiora ejus pedibus terantur a, dictam volunt, una cum aqua constituit Globum; cujus *rotunditas* constat partim ex eclipsibus lunaribus; quæ, cum perpetuo rotundæ sint, manifeste ostendunt, corpus illud, cujus occasione nascuntur, seu à cujus umbrâ efficiuntur, sphericam habere figuram: partim quia non tantum accedentibus versus alterutrum Polorum, stellæ circumpolares magis elevantur, & ab Horizonte vertici adpropinquant; recedentibus vero descendunt & merguntur. Sed & proficiscentibus versus Ortum, sidera citius oriuntur occiduntque; versus Occasum autem ambulantibus idem serius obvenit; vel quod eodem recidit, dies sunt longiores illi, qui versus Occasum iter facit, quam qui versus Ortum; ita ut qui annuo spacio circumiret Orbem, tendendo versus Occasum, integrum diem in itinere amissurus sit; versus Ortum autem superabundaturus uno die. Quæ omnia fieri non possent, si plana esset Maris & Terræ superficies: Tum enim sol & reliqua sidera omnibus terræ incolis una orirentur & occiderent: quod tamen aliter fieri observamus. Intelligentius autem figuram sphericam non quidem exactissimam & geometricè perfectam; quia montibus, & vallibus exasperata passim est terra: fluvii etiam & maria litoribus suis humi-

liora sunt &c. Sed secundum vulgatam loquendi consuetudinem, qua non attendimus, quæ exigua sunt & parvi momenti. Pilam enim palmariam rotundam appellamus, licet ex futuris, aut ex frequenti ad parietem allisione, inæqualitatem aliquam contraxerit. Caterum *Terræ* superficies aquis cxtans dividitur in partes *grandes* seu principales: & *parvas* seu minus principales. b *Grandis* communiter *Continens* appellatur, vel quia longe lateque continuata est; vel quia minores ei accensentur, quas veluti comprehendit & continet. *Parva* est vel c *Insula*, id est *Terræ* portio undique mari cincta, vel d *Peninsula*, quæ pene ambitur Mari; annechitur tamen *Continenti*, exiguæ cujusdam portiunculæ intervectu, quæ e *Isthmus* dicitur. f *Promontorium* est mons in mare decurrens.

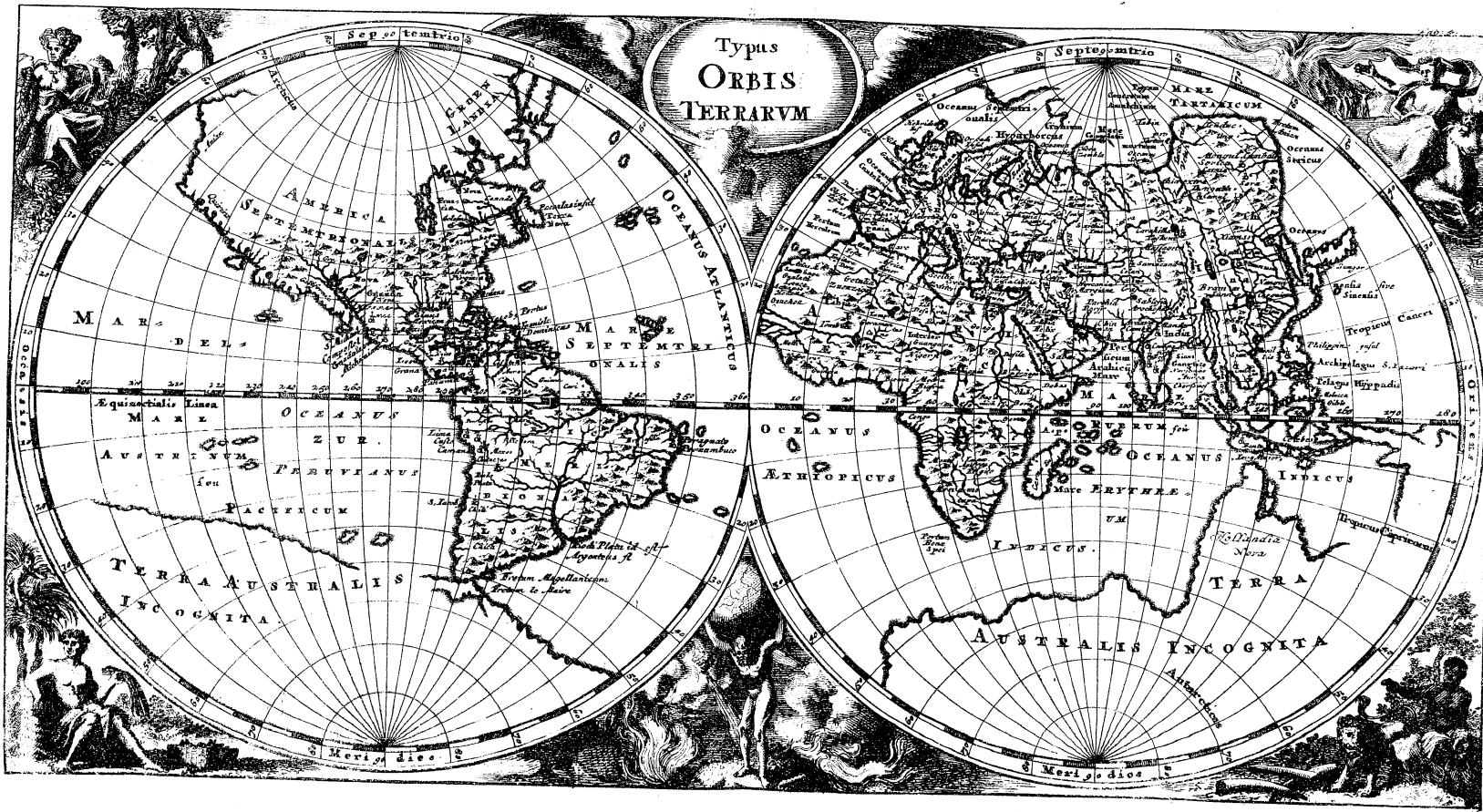
HEKELII.

a Itaque *Terram* in *Augurum Libri* & quibusdam *Archivis* cum simplici R scribi solere, *Nicolaus Perottus* in *Cornucop.* col. 61. Edition. *Albius Venetius* A. CHR. M. D. XIII. in fol. impr. & ex eò *Christianus Becmannus* in *Originib.* l. I. p. 1070. Edition. IVTæ autores sunt. Alii dicunt, *Terram* derivari à Gr. verbo *trigein*, quod *ficare* denotat, quoniam terra elementum est *ficissimum*. Sed *Tellus* primariò *Dea* dicitur, seu *Orbis ille*, sive *onus ppon*, ubi habitant homines.

BUNO

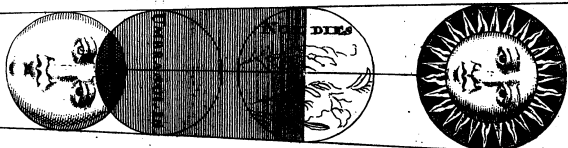
a Terræ rotunditas probatur. b Terra Continens. c Insula. d Peninsula. e Isthmus. f Promontorium.

Typus
ORBIS
TERRARVM

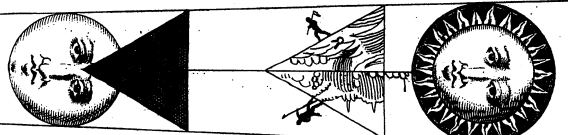

Hoc Schema demonstrat terram esse globosam

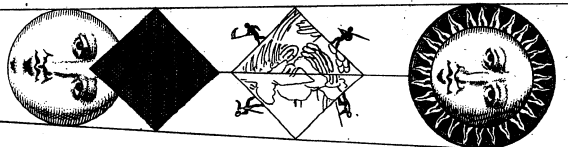
Tab. 3.

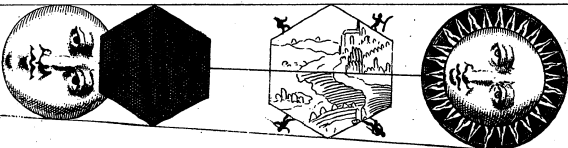
Si terra esset trigona, umbra quoque triangulari figura in eclipsi Lunari appareret.

Si terra esset tetragona, umbra quoque tetragona haberet formam.

Si terra hexagona esset figura eius quoque umbra in defectu Lunari hexagona appareret, quæ tamen rotunda cornitur.

II. De cætero & ipsa in treis potissimum omni ævo divisa fuit parteis; quarum nomina, *Europa*, *Asia* & *Africa*. hancque divisionem à numero filiorum *Noachi* habere putatur: *Schemo* obvenisse *Asiam*; *Chamo* *Africam*; *Japheto* *Europam*. Quamquam primæ limites, pro imperiorum, quæ exorta sunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita uti nonnulli *Chami* *Japhetique* partes *Schemi* posteris accesserint. ^{Europa, Asia, Africa.}

III. Nec quidem posteriores mortales, qui circa medium mundi seculum fuere, uno eodemque modo eas divisere. alii quippe duas tantum ejus constituerunt partes; idque bifariam: quidam *Asiam* atque *Europam*; *Africam* sub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; scissis utrimque (id crediderunt) *Calpe* & *Abyla* montibus, freto divulsam: alii itidem duas à freto *Gaditano* ad *Tanaïm* amnem; hinc *Europam*, inde *Asiam*; sub qua *Africam* etiam intellexerunt. ^{Divisio orbis in duas partes.}

IV. Alii rursus in IV. partes distribuerunt; *Europam*, *Asiam*, *Aegyptum*, & *Africam*. Hinc alii postea, qui treis ejus parteis possuere, *Europam*, *Asiam* & *Africam*: *Asiæ* *Aegyptum* tribuerunt; quamvis minus commode minufque rite *Nilum* terminum inter *Asiam* *Africam*que statuentes: qua ratione pars altera *Aegypti* *Africæ*, altera *Asiæ* accessit. Novissimi suum *Arabicum terminum* inter *Asiam* & *Africam* ponentes, *Aegyptum* *Africæ* adjecerunt. Atque hæ quidem universi orbis variæ partitiones atque limites diserte apud veteres auctores passim existant. ^{Divisio Orbis in 4 partes. Alia divisio in tres partes.}

BUNONIS.

§ D. Hieronymus lib. Hebr. Quæst. de septem filiis *Japhet*, qui Gen. X. v. 2, 3, 4. memorantur, tradit, quod possederint *Asiam* ab *Amano*, & *Tauro* *Syriæ* *Cœles* & *Ciliciæ* montibus, usque ad fluvium *Tanaïm*: in *Europa* vero usque ad *Gadira* nomina locis & gentibus reliquientes, è quibus postea immutata plurima.

REISKII.

1 Terra continens i. e. continua vel contigua vocatur ea, quæ suis partibus tota coheret, easque solidas aut firmas continet: Hinc terra etiam firma Germ. Das feste Land per suas partes majores pariter atque minores dividitur: Illas Geographi duas, tres, quatuor, sex pro suo quisque sensu connumerant: Has Insula, Cher-
lancio sine Península, Isthmo & promontorio

concludunt. Si qui tres solum partes à tribus *Noachi* filiis, & divisis inter eos sedibus arcessunt, hos in tanta antiquitate, obsecroque negotio scriptores æstimenti, *Josephus* etiam in *Judaicis* Antiquitat. Lib. I. resellunt. Vid. *Ricciolus* in Geogr. Reformat. Lib. II. Sex vero partes in orbe antiquo & novo alii accuratius tenent, *Asiam* nempe *Africam*, *Europam*, *Americam*, *Terram* polarem arcticam, *Terram*que polarem antarcticam sive australem: a Omnes tamen rotundas faciunt, totique globo terraquæque figuram sphericam sine circulari, non exactam adeo; sed grano piparino similem aut æqualem vendicant, rationibus moti tam astronomicis quam geographicis. Erratum igitur fuit inter veteres novosque scriptores, qui conicam, planam, aliamve dīlico, scaphio, columnæ similem, aut ovalem penitus

F 2

tetraz

2 Tetraz figura recta salaguo.

Europæ Asiæ
que limites.

V. De *Termino* autem *inter Europam Asiamque* obscurior ac minus certa est traditio. Nam qui *Tanaim* flumen statuerunt; fontem ejus per summum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico posuerunt, quæ *Petzora* eos perumpit amnis. Alii verò, qui *Isthmum*, qui est inter Ponticum Caspiumque maria, pro fine constituerunt; his persuasum fuit, Caspium mare esse finem Oceani septentrionalis, eâ regione, quâ Obii amnis immensum est ostium, irrumpentem. Nam omne litus, quod est sub Septentrionibus ab occasu in ortum versus ad Obii usque ostium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars est Europæ. Itaque *verum certumque terminum inter Europam, Asiamque* uti habeas; statue post mare *Ægeum, Hellepontum, Propontidem, Bosporum Thracicum^b, Pontum Euxinum, Bosporum Cimmerium, lacum Mæotin, Tanais fluentem*, donec adverso amne ad flexum ejus pervenias, apud *Tuzam* opidum: inde lineam duc ad proximam *Obii* fluminis ripam: hinc pone ipsum flumen *Obium ad Oceanum* usque. ^r

LIBER

terre figuram attribuant: Hanc ultimam duo Angli Joh. Childrey in Britannia, quam scripsit Baconica, & Th. Burnettius in Theoria telluris sacra comprobant. Plura quæ ad certam globi terrestris magnitudinem, figuram, dimensionem, constructionem, usum, quæque ad chartas geographicas sive Mappas copiosius posset addi, consulto præteribimus, neque loco huic commenta adducimus astronomica.

HEKELII.

^b De *Bosporo Thracico* treis Libros elegantissimos, & lectu verè dignos scripsit Antonius Gyllius, quos *Lugd. Batav.* A. CHR. M. DC. XXXII. in form. 16. impressos quoque vidimus.

BUNONIS.

^r His addi potest a *Terra Polaris Septentrionalis*, quæ putatur undique mari & fretis cingi. De Universi Orbis variis partitionibus, veroque inter Europam & Asiam termino, plura cognoscere licet ex ipsius Cluverii lib. I. de *Germ. c. I.* Memoriarum causa ex Varenii Georg. Gen. adjecimus Tabulam quæ divisionem partium Terræ continet.

Ad finem hujus libri primi addere placuit nomulla, quæ ad reliquas Globi partes & figuras, ipsæque Tabulæ Geographicæ declarandas faciunt.

Præter Sphæræ circulos, supra explicatos, hæc porro sunt notanda.

1. *Alveus Globi* sustinetur *Basi* seu *Pedamento*, quod interdum additam habet *b* *Pyxidem nauticam*, vulgo *Compassum* vocant, Vitruvius *Amusium* dicitur, cujus beneficio Globus ad Mundi plagas dirigitur, & linea Meridiana invenitur. Si vero illa defuerit, alia poterit adhiberi Pyxis, eaque ad partem Austrinam sub Meridiano collocari, ad dirigendum Globum versus quatuor Mundi plagas, ut Horizon respondeat Horizonti Mundi; Meridianus Meridiano: cæterique circuli in Globo cœli circulus. 2. In media *Basi* extat *c* *Pedunculus* ligneus crena incisus, ut per eam Meridianus, Globusque, pariter attollatur & deprimi possit ad diversas elevationes Poli. 3. Quatuor *Pedamenti* columellis incumbit *Capitulum Alvei Cyclicum ligneum*, quod vocatur *d* *Horizon*. Ejus latus superius diversimode distributum est. Interior & Globo proximus limbus in quatuor Quadrantes divisus est, secundum quatuor Mundi angulos. Meridiem, Septentrionem, Orientem & Occidentem: & horum quilibet rursus distinguitur in 90 partes æquales, ut ita tota circumferentia, sicuti circuli reliqui comprehendat 360. gradus. In eodem limbo duæ reperiuntur crenæ, per quas Meridianus secundum directam Septentrionis & Meridiei extensionem, ad eam usque profunditatem

^a *Terra Polaris Septentrionalis* sive *Greenlandia*. ^b *Pyxis nautica*. ^c *Pedunculus*. ^d *Horizontis limbi*.

Tabula ad Cap. XII. in fine.

1. Oceanum,
cujus sunt
partes pri-
marie qua-
tuor.

Atlanticus Oceanus, Mare del Nort, cum Æthiopico, inter Europam, & Africam ab uno latere, ab altera Americam interfluens, varia sortitur nomina secundum partes:

*Britannicus.
Gallicus.
Æthiopicus.
Germanicus, &c.*

Mare Pacificum, sive Mar del Zur, inter Asiæ extrema, Indicaque insulas, & Americæ Occidentale litus.

Mare Septentrionale circa terram Septentrionalem:

*Oceanus glacialis
Tartaricus.
Hyperboreus, &c.*

Mare Australe circa Magellanicum, cujus pars Mare Indicum.

1. *Mare Mediterraneum
ejus partes sunt*

Mare Ibericum, Ligusicum, Siculum, Creticum, Ionicum, &c.

Sinus secundarii multi:

*Adriaticus,
Pontus Euxinus,
Corinthiacus, &c.*

*Oblongi,
quorum
numero
sex,
suntque*

2. *Mare Balticum, unde Sinus
secundarii,*

*Livonicus.
Botnicus.
Finnicus.
Dantiscanus.*

3. *Sinus Arabicus inter Africam & Arabiam.*

4. *Sinus Persicus inter Arabiam & Persiam.*

5. *Sinus Californiæ, inter Californiam & Novam Granadam.*

6. *Sinus Coreensis, inter Coream, & ultima Tartariæ Chinæque litora. Errone licet detecto, ex errore inditum nomen sinus manet, quod Coræa peninsula credebatur.*

2. Sinus:

*Lati seu
hiantes,*

*quorum
sunt Se-
ptem.*

*Hica-
rent fre-
tis.*

1. *Sinus Mexicanus inter Americam Septentrionalem & Meridionalem.*
2. *Sinus Gangeticus sive Golfo di Bengala, inter Indosanis & Malaccae litora.*

3. *Sinus inter Mallaccam & Cambojam.*

4. *Mare Album à Septentrionali Oceano inter Lappiam & extremam Moscoviam.*

5. *Mare Landchidol, inter Beach & Novam Guineam terræ Magellanicae.*

6. *Alius Sinus huic vicinus ad Terram Antonii à Diemen.*

7. *Mare Hudsonii inter Novam Franciam & Canadam ex Septentrionali Oceano ortum.*

Magellanicum, omnium fretorum longissimum.

Fretum la Maire, Magellanico vicinum.

Fretum Waigatz, quo ex Septentrionali Oceano in Tartaricum itur.

Fretum Anian, quo ex Tartarico in Pacificum: sed hodie illud negant.

Fretum Davis & Forbischers, quibus ex Atlantico in Tartaricum vel Pacificum Oceanum pervenitur.

Fretum Novæ Zemle, quo ex Hyperboreo & glaciali Oceano in Tartaricum via est, nisi glacies obstatet.

3. Freta:

Fretum Gaditanum, quo ex Oceano Atlantico in Mare Mediterraneum via est.

Fretum Danicum, der Sund, quo in Mare Balticum via est.

Fauces Arabici maris, quibus in sinum Arabicum navigatur.

Fauces Persici maris, quibus in Persicum.

Hellepontus; Bosporus Ibracicus; & Cimmericus.

Fretum Siculum.

Fretum Manilba, inter Luconiam & Mindanao protensum.

Plurima porro sunt freta inter insulas Indicas.

*De Mari Caspio an peculiare sit, vel an ad latos Sinus Oceani, cujus sit subterranea via, referendum, dubium est. **

Tellus di-
viditur in
Terras &
Aquam.
Aqua di-
viditur in
fluvios, la-
cus, palu-
des, &
Mare con-
tinuum.
Mare au-
tem per
terras di-
stinguitur
in hæc
differen-
tias tres.

1. In 4. Magnas Continentes seu Maximas insulas;	1. Vetus Orbis, <i>cujus partes,</i>	<i>Europa.</i> <i>Asia.</i> <i>Africa.</i> <i>Septemtrionalis.</i> <i>Meridionalis.</i>
	2. Novus Orbis, seu America, <i>cujus partes,</i>	
	3. Terra Polaris Septemtrionalis, sive Groenlandia.	
	4. Terra Australis seu Magellanica incognita.	
	Rotundas, quarum latitudo & longitudo fere sunt æquales.	<i>Africa.</i> <i>Peloponnesus, bodie Morea.</i> <i>Chersonesus Taurica.</i> <i>Cambaja in India.</i>
2. Peninsulas seu Chersonesos, quæ sunt Continentium illarum partes.	Oblongas, quarum multe sunt.	1. Chersonesus Aurea, seu Malacca adhaerens Indiae. 2. Cimbrica, sive Jutia, adhaerens Holsatiae. 3. Corea adhaerens Tartariae: quam tamen alii insulam esse tradunt. 4. America Septemtrionalis. 5. America Australis. 6. California, quæ ex recentiorum observatione insula perhibetur. 7. Jucatan in Sinu Mexicano. 8. Chersonesus Thraciae. 9. Nova Francia. 10. Ionia.
Tellus dividitur in aquas & Terram & Aquam. Terræ autem exstantis superficies per Maris interfluxum distinguitur in partes hæc quatuor.	Affines peninsulis sunt	<i>Italia, Græcia, Achæja in specie, Hispania, Asia minor,</i> <i>Arabia, Norwegia, Suecia & Lappia, Beach regio Magellanica,</i> <i>Nova Guinea, Indostanis regna, Cochinchina,</i> <i>Nova Britannia in America, Monomotapa, &c.</i>
	Magnæ novem:	<i>Britannia.</i> <i>Canadensis.</i> <i>Borneo.</i> <i>Japonia.</i> <i>Sumatra.</i> <i>Nova Zembla.</i> <i>Islandia.</i> <i>Madagascar.</i> <i>California, si insula est.</i>
	Mediocræ tredecim:	<i>Sicilia.</i> <i>Java Major.</i> <i>Sardinia,</i> <i>Hibernia.</i> <i>Celebes.</i> <i>Frieslandia,</i> <i>Hispaniola.</i> <i>Creta.</i> <i>Terra Nova circa</i> <i>Cuba.</i> <i>Luconia.</i> <i>Novam Franciam,</i> <i>Ceilanum.</i> <i>Mindanao.</i>
3. Insulas, quarum alie sunt	Parvæ novem:	<i>Gilolo.</i> <i>Amboina.</i> <i>Timor insula</i> <i>Corfica.</i> <i>Majorca.</i> <i>Indica.</i> <i>Seelandia.</i> <i>Jamaica in sinu Mexicano</i> <i>Dania.</i> <i>Cyprus.</i> <i>Negroponte.</i>
	Minimæ:	<i>Celebriores & solitariae: Rhodus, Malta, Lemnos.</i> <i>S. Helena. D. Thome. Madera, &c.</i> <i>Congeries sive Canarie.</i> <i>Maldivæ</i> <i>Insule latrunculorum.</i> <i>quæ magni numero in mari Flandricæ. Circa Madagascar.</i> <i>Maris Aegæi</i> <i>jacent sibi valde vicinæ. Hesperides. Moluccæ & Circa Britanniam.</i> <i>Simus Mexicani.</i> <i>Bandane.</i> <i>Philippinae.</i> <i>Inf. Salomonis</i>
4. Isthmos.	<i>Inter Egyptum & Arabiam.</i> <i>Corinthiacus inter Peloponnesum & Achajam.</i> <i>Isthmus Panamensis seu Americanus longissimus omnium.</i> <i>Inter Jutiam & Holsatiam.</i> <i>Inter Malaccam & Indiam &c.</i>	

tatem descendit, ut una Meridiani Globique medium præcise exister supra planum Horizontis, alterum infra illud lateat. Illud nobis hemisphaerium cæli conspicuum representat, hoc non conspicuum. Hunc limbum proxime contingens habet XII. signa cum Planetis signo propriis: quodlibet signum in gradus 30. distribuitur, qui suis spatiolis & numeris in intima ora hujus circuli descripti sunt. Inde porro sequitur *Calendarium* non saltem *Julianum* seu *Antiquum*; sed & *Gregorianum* seu *Novum* decem diebus illud præcedens; quin & nonnunquam *Scaligerianum*, cum nominibus mensium & festorum. Menses in varios divisi sunt dies, adjunctis primis septem literis Alphabeti Romani, in distinctionem dierum hebdomadis, pro diversitate literæ Dominicalis. In quibusdam etiam Globis additus reperitur *Numerus Aureus*. Exterior demum ora habet 32. ventorum nomina, pro differentia plagarum Mundi, & usu nautico. 4. Meridiano æneo infixus est a *Circulus Horarius*, superiori suo plano in 24. horas, pro ratione diei naturalis, distributus. Habet igitur horam duodecimam duplicatam; quarum altera indicat Meridem; altera mediam noctem: hinc sectio utriusque horæ XII. tam diurnæ, quam nocturnæ Meridiano incumbit. Centrum hujus circuli est Mundi Axis, cujus extremitati index applicatus est arcus, qui cuspidem suam, quoties Globus convertitur, una per circulum Horarium movetur, & horas ostendit. Porro Meridiano in Zenith seu Polo Horizontis annectitur per coelestem a *Circulus Verticalis*, *Quartus* seu *Quadrans* Altitudinis etiam dictus, ex ære factus habens 90. gradus, five quartam Circuli partem, & ita adornatus, ut à puncto verticis seu Zenith secundum Globi gibbositatem demissus in omnes Horizontis partes moveri & circumduci queat. Nonaginta isti gradus ita inscripti sunt huic arcui, ut numeri ab horizonte incipiant, & sursum versus Zenith adfendant. Interdum Globo cælesti in sectionibus Meridiani & Horizontis affigitur c *Semicirculus positionis*, qui ad certam elevationem constitutus refert initia XII. domorum cælestium, quas Astrologi distinguere solent per sex Circulos positionum.

Interiorem Sphaeram I. in duas æquales partes dividit d *Æquator*, mensura primi seu quotidiani & communis ab ortu in occasum motus, qui nihil aliud est, quam *Æquinoctialis* peripheriæ tam æqualis conversio, ut singulis horis x v. gradus promoveantur, & toties una hora sit ab soluta, quoties xv. gradus *Æquator* confecerit. Ejus situm in cælo nobis imaginamur, vel

quum mediam in Cingulo Orionis stellam observamus, & ejusdem circumvolutionem ab ortu versus occasum simul notamus: Vel quum tempore æquinoctii motum Solis ab Ortum in Occasum attendimus. Ejus enim vestigia *Æquatoris* situm super Horizontem tum ostendunt. 2. Dividitur *Æquator*, ut circuli alii, in 360. gradus: & per quemlibet gradum aut re ipsa imaginatione ducitur semicirculus ab uno Polo ad alterum. Hi semicirculi dicuntur e *Meridiani*, seu *Circuli Longitudinis in terra*. Ex his *Primus* est initium reliquorum pingendorum & numerandorum: & *Primus* ille, ut reliqui, dimidiis, non integer pingitur, insignitus areolis coloratis, per quas ejus gradus distinguuntur. Continet 90. gr. ab *Æquatore* ad Polum Arcticum; & toridem ad Antarcticum. Meridiani *Primi* locus supra ad Cap. VII. f. III. indicatus est. 3. Per Meridiani gradus singulos ab *Æquatore* versus utrumque Polum deduci possunt 90. f *Paralleli* seu *Circuli Latitudinis*: Verum ne loca in Globo per multitudinem circulorum nimium obscurerentur, vulgò tam Meridiani quam *Paralleli* tantum describuntur per decimum quemque gradum *Æquatoris* & Meridiani. 4. *Æquator* in duobus punctis oppositis intersectat circulus obliquus, *Zodiacus* dictus: Unus semicirculus *Zodiaci* flectitur ab *Æquatore* versus Septentrionem; alter versus Austrum. Distinguitur *Zodiacus*, uti *Æquator*, in 360. areolas diversi coloris, per quas gradus denotantur; duciturque ab Ortum in Occasum. g *Zodiacus* & *Ecliptica* in eo conveniunt, quod eundem habent axem, eosdemque polos; & in eo tantum differunt, quòd *Ecliptica* sit circulus in medio *Zodiaci*, sine Latitudine: *Zodiacus* autem sit circulus, seu *Zona* potius, Latitudinem habens x. ferme graduum. Sed quoniam in Globo Latitudine *Zodiaci* ad x. gradus determinatà non indigemus, sola in eo pingitur *Ecliptica*. Polos *Eclipticæ* sustinet *Colerus Solstitiorum* in Circulis Polaribus. Porro ab uno Polo *Zodiaci* ad alterum duodecim in Globo cælesti describuntur Semicirculi, per initia singulorum *Dodecatemiorum*, & efficiunt sex circulos maximos. *Primus* transit per principia Arietis & Libræ, ostendens initia Longitudinis Signorum: *Secundus* per initia Tauri & Scorpii; atque ita porro reliqui distribuntur superficiem Globi in duodecim partes æquales; quæ latissimæ sunt in *Ecliptica*; versus Polos autem *Zodiaci* paulatim immittuntur, ac tandem in ipsis *Zodiaci* Polis concurrunt. Cujuslibet partis spatium nomen habet à signo, inter utrumque semicirculum in *Ecliptica* compre-

f 3 hense.
a Circulus Horarius. b Circulus Verticalis seu Quadrans Altitudinis. c Semicirculus positionis. d *Æquator*. e Meridiani seu Circuli longitudinis. f *Paralleli* seu Circuli Latitudinis. g *Zodiacus* & *Ecliptica*.

henso. Exempli gratia; superficies inter duos semicirculos per initia Arietis & Tauri ductos, comprehendens signum Arietis in Ecliptica, dicitur *Signum Arietis*; omnesque stellæ & Planete, aut alia cæli puncta, inter duos illos semicirculos, ex utraque Eclipticæ parte usque ad Polos, comprehensa, dicuntur esse in signo Arietis; atque ita porro in cæteris. Et bi *Circuli Cælestes* sunt *a Circuli Longitudinum*. At bi *Circuli Latitudinum*, qui ostendunt Latitudinem seu distantiam stellæ ab Eclipticâ, sunt Zodiaci paralleli, & transversim per Circulos Longitudinum ducuntur: Sed non expresse pinguntur in Globo, ne stellæ vel alii circuli obscurerent. 5. Ex *Circulis Minoribus* duo *Polares* & duo *Tropici* rubris solent pingi lineis; & cum aliqua Latitudine, sicut nullam habent. Reliqui, videlicet Paralleli, nigris lineis tantum notantur. Hæcenus de picturâ Circulorum; jam sequitur locorum pictura.

Loca in Globo *picta sunt*, Regiones, Gentes, Insulæ, Maria, Flumina, Sylva, Montes, Urbes. Regiones diversæ diversis coloribus à se invicem distinguuntur; earumque limites notantur malis punctis. *Insulæ* deserte, & quæ areca magis sunt, quam terra exulta, insigniuntur multis & variis punctis. *Silvæ* indicantur unâ vel alterâ arbore. *Montes* ex pictura facili cognoscuntur. *Urbes* turribus suisque nominibus notantur. Hæcenus de picturâ Geographica in Globo; Jam sequitur *Hydrographica*. In ea observandæ primum *Lineæ Nauticæ*, quæ *Rhombi* Lusitanis dicuntur, & Belgis de *Cours*, item *con Streck*. Est autem *c Rhombus* linea in Globo Terræstri & Mappis Geographicis, quam navis, Acum Magneticam itineris sui ducem, secuta, in maris superficie certo vento tenere debet. Viam nautis monstrat *d Pyxis nautica*, vulgo *Compassus*. Habet *Pyxis* illa planum rotundum, quod nautæ *Robur* appellant, cujus circumferentia divisa est in xxxii. partes, tot mundi plagas monstrantes. *Septentrionem* indicat peculiare signum *Lili*. Subtus enim *Rosa* habet affixam Acum Magneticam, quæ paxillo aeneo acuminato imposita libere movetur, & quocunque *Pyxis* vertatur, plagam respicit *Septentrionalem*; sicut reliquæ lineæ reliquas Mundi plagas & ventos. Hoc indice nautæ freti vasto se committunt Oceano, & remotissimas petunt terras. Pingitur Index ille nauticus in Globi Terræstri *Æquatore*, Meridiano & nonnullis intra Parallelos locis, aliisque Globi & Tabularum Geographicarum partibus; ita tamen, ut illam semper respiciat *Septentrionem*. In

Arte Navigandi quatuor præcipue veniunt consideranda. 1. Longitudines & differentia locorum. 2. Eorundem Latitudines & differentia. 3. Rhombus, seu Linea, per quam navigandum est. 4. Intervallum seu distantia itineris marini inter duo loca. Sed amplissima illa Navigandi Ars paucis explicari nequit: qui cæm scire desiderat, consulat *Nonium*, *Mercatorem*, *Robertum de Hues*, *Adrianum Metium*, & alios. Tantum de picturis necessariis in Globo. Non necessaria pictura est animalium, piscium, aliarumque rerum, quæ cælatores & pictores, vel ad ostendenda in Terra & aquis varia animalia, vel ad oblectamentum oculorum, addiderunt.

Fabricam & structuram Globi sequitur ejus usus, qui sanè maximus est; cujus explicationem omnem pauca non capiunt pagellæ: præcipua tamen, quæ Geographiam cognitu necessariâ videntur, in gratiam tironum delibasse hæc vice contenti, earum rerum cupidos ad ipsos Auctores remittimus, qui hæc doctrinam ex instituto & proluxè tradiderunt.

c I. Alveo suo Globus per crenas Horizontis lignei immittitur, usque ab basi pedunculum, qui crenâ suâ excipit Meridianum ita, ut ejus medium, hoc est, 180. gradibus exisset *supra planum* lignei Horizontis. Sed *illud Meridiani anti latius*, cui inscriptus est numerus graduum, respiciat lignei Horizontis partem Orientalem. Utrum verò Globus in Meridiano rectè pendeat, examinatur hoc pacto. In medio Meridiani inter utroque Polos directè *supra Æquatorem*, est initium numerationis graduum ad utroque Polos: illud initium lineâ oblongâ notatur: applica itaque hujus lineæ acum, ut punctum ejus extremum rectè incidat in *Æquatorem*, deinde volve Globum, si punctum acus perpetuò incidit in *Æquatorem*, neque ab eo declinat, rectè ab Axe pendet Meridianus. Porro, *utrum medium Meridiani exisset supra Horizontem*, examinatur hoc modo. Ad locum aliquem datum elevatur Polus; at cum conspiciatur, quot gradus ab *Æquatore* partes Australi numerentur, qui si adduntur gradibus Elevationis, efficiere debent 90. His si addis alterius Quadrantis gradus 90. redit numerus 180. graduum, quod est dimidium Meridiani. f II. Globus ad *Idem* situm, ut Globi cardines respiciant plagas & cardines Mundi, componitur hoc modo. 1. Globus collocatur in mensâ aut tabula plana, ita, ut superficies Horizonti superior maneat parallela cum vero Horizonte. 2. Polus pro loci tui, ubi veritas, latitudinem elevatur. 3. Ita Globus convertitur, ut Meridiano

distant æneus congruat cum Linea Meridiana *Pyxidis* nauticæ in basi Horizontis locatâ; Polus Austrinus respiciat Meridiem, & Arcticus Septentrionem. Quo factò Globi Axis respondet *Axi Mundi*, & partes Horizontis lignei, plagis Horizontis veri. Sed Acus Magnetica quia declinat, res manet dubia nisi fuerit correctâ. Si Compassus non est in promptu, vulgo respiciuntur ad templorum structuras, in quibus summum altare constructum est ad Orientem, & turres ad Occidentem. Hinc à dextra est Meridies, à sinistra Septentrio. Observant quoque umbram corporum ad horam xii. meridianam, fed quoniam horologiis non satis tutum est credere; neque hic modus satis certus est. Quare alii nocturn per culpidis duorum baculorum intervallo aliquo in terram defixorum stellam Polarem aspiciunt, & lineam inter utrumque baculum protrahunt; quæ est meridiana. Sed omnium rectissime *Linea Meridiana invenitur hoc modo*. Primum in plano ducitur circulus, in cujus centro erigitur ad perpendicularum stylus, qui longitudine suâ non superet semidiametrum. Observanda deinde umbra Solis projecta à stylo ante meridiem, quando ejus extremitas Peripheriam circuli attingit; qui locus puncto notandus est. Eodem modo pomeridianis horis extremitas umbræ notanda in Peripheriâ eadem.

Inter hæc duo puncta medium punctum exactè sumitur per divisionem arcus intercepti in duas æquales partes. Ab hoc puncto divisionis per centrum duenda est linea, quæ est meridiana, & semper indicat horam xii. *Vel hoc modo*: In plano erigitur Stylus ante meridiem, & ex loco ejus per umbræ projectæ extremitatem describitur peripheria. Deinde observatur post meridiem peripherie punctum, quod extremitas umbræ attingit. Arcus inter duo illa puncta bisariam secatur, & linea per centrum ducitur, quæ est Meridiana. *Vel demon. ita*: In tabula plana & Horizonti parallela describitur circulus, ique per duos diametros dividitur in quatuor quadrantes, & horum quilibet in 90. grad. Extremitates diametrorum notantur vocabulis Meridiei, Septentrionis, Orientis, & Occidentis. In centro erigitur stylus ad rectos cum tabulas angulos. Deinde inquiritur in quo gradu Horizontis Sol oriatur aut occidat ad eum diem: quo id investigatur. Eo igitur die Sole oriente tabula ita paratâ tandem convertitur, donec umbra styli tot gradibus cadat ab Occidente versus Meridiem, quot gradibus Sol removeatur ab Oriente versus Septentrionem. Linea igitur Meridiei & Septentrionis in tabula re-

spondebit lineæ Meridiane in cælo. Globo ad Lineam Meridianam constituto, reliqui Mundi Cardines ac venti per se innotescunt. 4. Si locum tuum, in quo moraris, in sphaera terrestris applicas Meridiano; Sphæræ situs per omnia similis est vero styli Terræ; & apparet quomodo & quorsum reliquæ regiones ad locum tuum sitæ sint. 5. Si Globus Cælestis eodem pacto constitutus convertitur ab Oriente in Occidentem, apparet quomodo & in quibus plagis corpora cælestia loco tuo orientur & occidant: quæ nunquam occidunt, & quæ nunquam orientur.

a III. Sphæram constituitur Rectam, quum uterque Polus incumbit Horizonti; & per ejus Zenith transit Æquator. In hoc Sphæræ posita corpora cælestia cum Planetis rectè supra infraque Horizontem ascendunt, & descendunt. 2. Omnes stellæ, quæ vicinæ sint Æquatori, seu longè ab eo remotæ, quæ simul orientur, simul transiunt Meridianum, & simul occidunt. 3. Hæc omnia tantum temporis memorantur supra Horizontem, quantum infra illum latent; quia circuli, quos conversione Globi describunt, ab Horizonte in duas æquales partes secantur. Atque hinc sequitur, Solem tam in Æquatorem, quam extra eum ad Meridiem seu Septentrionem constitutum, motu cæli quotidiano, æquali tempore supra & infra Horizontem morari; adeoque dies perpetuò æquales efficere suis noctibus. Contingit istud habitantibus sub Æquatore absque illa latitudine versus alterutrum Polum; ut sunt incolæ insulæ D. Thomæ, partis Africæ, Moluccarum quarundam &c. Hanc Sphæram habent *Asiæ*, de quibus supra c. V. f. II. ubi simul varietates cæli, quibus obnoxii sunt, memorantur.

b IV. Sphæra constituitur Parallela, quum Æquator ita applicatur Horizonti, ut fiant paralleli; & alter Polus altissimè tollitur supra Horizontem in Zenith; alter humillimè deprimitur in Nadir. In hoc Sphæræ positi i. sidera, Circuli, aliaque Globi partes, neque supra Horizontem ascendunt, neque infra eum descendunt, sed parallele semper cum eo convertuntur. 2. Sol is per Sex menses continuos non occidit, ac reliquos sex menses non apparet. Talem Sphæram habent, si qui sunt *Polis*. Quibus porro cæli mutationibus hi sunt obnoxii, dictum est in Pericliis Cap. V. ad c. 111.

c V. Sphæra fit Obligua, quum alter Polus supra Horizontem ita elevatur, ut oblique inclinet versus alterutrum Horizontis latus; & alter deprimitur. In hac Sphæræ positione 1. Æquator cum cæteris Circulis, Signis &

Stellis

a Circuli Longitudinum. b Circuli Latitudinum. c Rhombus. d Pyxis nautica seu Compassus. e I. Examen Globi; non rectè pendeat in Meridiano & Horizonte. f II. Globum ad Idem mundi componere & invenire lineam Meridianam.

a III. Sphæram constituitur Rectam. b IV. Sphæram constituitur Parallela. c V. Sphæram facere Obliguam.

Stellis oblique scandit supra Horizontem. & oblique rursus infra eundem delabitur. 2. Omnes Circuli Æquatori utrinque paralleli, etiam ii, qui per conversionem Sphæræ describuntur à Sole, stellis aut aliis signis, ab Horizonte diducuntur in partes inaequales; ita ut eorum, qui ab Æquatore tendunt versus Polum elevatum major pars supra Horizontem exstet, minor condatur infra eum: Cæterorum vero versus Polum lateatum, major pars subter Horizontem hæreat, minor tollatur supra. Ex quo consequitur, Solem, dum versatur extra Æquatorum, in signo tendente ad Polum conspiciam, conversione Sphæræ majorem partem circuli supra Horizontem, quam infra eum conspiciere, distiusque hæreere supra terram; & hinc quoque dies efficerè longiores suis noctibus: & contra, ubi recessit ad Polum inconspiciam, minorem circuli partem consumere supra, quam infra Horizontem, minusque supra Terram morari, adeoque dies facere noctibus breviores. Simul etiam patet, quo elevatur est alter Polus supra Horizontem, eo circulos secari in partes inaequales, ac proinde discrimen dierum & noctium dari evidentius. 3. Sol, dum in Æquatore, pari semper tempore supra & infra Horizontem commoratur; adeoque dies nocti redditur equalis. 4. Stellæ omnes circa Polum conspiciam, comprehensæ circulo, intervallo Elevationis Poli descripto, nunquam occidunt; alique contra interceptæ circulo ex Polo lateante ad Horizontis contactum delineato, nunquam oriuntur: intermedii vero locis positæ, oriuntur atque occidunt; exceptis iis, qui ipsos circulos prædictos occupant, quæ occidunt, atque oriuntur, sed Horizontem duntaxat frangunt. Hanc Sphæræ positionem habent omnes terre incolæ, quia à lateribus Æquatoris sub quacunque degunt Latitudine, tam ad Septentrionem, quam ad Meridiam; donec incurant in ipsos Polos, ubi Sphæra est parallela.

a VI. Ex Constitutione Sphæræ Oblique inter cætera hæc duo observantur. 1. *Altitudinem Poli æquari distantia Zenith ab Æquatore, seu Latitudinem locorum*; quod per Globum ita demonstratur. Uterque Polus adiungitur Horizonti, ut in Sphæra Recta, & sunt sine ulla elevatione Poli, atque Zenith incidit in Æquorem. Hinc fit alter Polus ex altera parte Horizontis attollitur, e.g. x. gradibus; Æquator ex adverso à Zenith totidem gradibus versus Horizontem descendit: & quò plus tollitur Polus, cò plus à

Zenith removetur Æquator. Patet igitur per hanc operationem, Elevationem Poli semper æqualem esse distantia Zenith ab Æquatore, seu quod idem est, Latitudinem locorum. 2. *Altitudinem Æquatoris Polique 90. simul efficerè gradus*; ac proinde una Altitudine de 90. gradibus deducta, residuum ostendere Altitudinem alterius; id quod ex Globo ita apparet. Si Polus e.g. attollitur supra Horizontem 20. gradibus, Æquator tantundem recedit à Zenith, & distat ab Horizonte gradibus 70. quorum numerum summa facit gradus 90. Si Polus elevatur gradibus 60. Æquator 60. quoque gradibus recedit à Zenith, & supra Horizontem attollitur gradibus 30. qui cum 60. constituunt 90. Atque ita porro in cæteris.

b VII. *Latitudo loci nihil aliud est, quam distantia ejus ab Æquatore versus Polum. At Longitudo loci est distantia ejus à Meridiano Primo in Æquatore ab Occidente versus Orientem numerata. Utraque beneficio Globi invenitur hoc modo. Vertitur Globus, donec locus datus subter Meridiano, cujus gradus, qui loco imminet, indicat ejus Latitudinem: & gradus Æquatoris, qui fringitur à Meridiano, ejusdem loci Longitudinem.* c

c VIII. Quot gradibus vertex loci distat ab Æquatore, totidem polus ab Horizonte elevatur. d IX. Si locus datus adiungitur Meridiano, & creta acuminata applicatur termino numerationis, in Globo circumvoluto creta describit peripheriam, quæ omnia illa notat loca, quorum eadem cum loco dato est Latitudo.

e X. Distantia diversorum locorum in Globo Terrestris invenitur hoc pacto. Unus per circuli applicatur uni loco, & alter per alteri loco: Hæc intercepto circuli transferatur ad Æquorem, & numerantur gradus intercepti; quibus multiplicatis per xv. prodit numerus miliarium Germanicorum. Vel hoc modo: Alteruter locorum jungitur Meridiano, eique applicatur Circulus Verticalis, ac cum altero loco componitur; ubi gradus in Circulo illo intercepti indicant locorum istorum distantiam.

f XI. *Situs seu Angulus Positionis est, qui comprehenditur meridiano loci alicujus, & Circulo majori, per vertex datorum locorum transiente; & plaga Meridii, in quam unus locus ab altero vergit. Angulus iste invenitur hoc modo: Locus, ad quem Globus rite elevatus est, ponitur sub Meridiano; & Circulus Verticalis vertici ejus loci affixus circumagitur, donec alteruter locorum verticem transeat.* Termini

a VI. Elevationem Poli æquari Latitudinem locorum, & cum distantia Æquatoris efficerè gradus 90. b VII. Invenire locorum Latitudinem & Longitudinem. c VIII. Polum rite elevare. d IX. Invenire loca, quæ eandem habent Latitudinem. e X. Distantiam locorum invenire per Globum terrestrem. f XI. Dato loco invenire aliorum locorum situm secundum Angulum positionis.

Terminus Circuli ad Horizontem Situm positionis indicat. Et si eadem operæ gradus in Verticali inter duo illa loca numerantur, eorumdem locorum distantia innoscitur. Si vero alteruter locus plus quam 90. gradibus remotus infra Horizontem consistat, quem proinde Verticalis nequeat contingere: convertitur Globus, donec locus iste, qui sub Horizonte latebat, eundem stringat: tum Globo firmato è diametro ad alteram Horizontis partem creta aut alia materia nota imprimatur: deinde convertitur Globus in priorem situm; & erit nota impressa tantundem ab altero illo meridiani latere supra Horizontem elevatum, quantum ab altero latere locus iste infra Horizontem est depressus. Quo facto, nostra factæ Verticalis impositur, ac videtur quo in loco fringat Horizontem: quot hic inveniuntur gradus, tor ab altera parte Horizontis locus ille situs est. Si distantia istorum locorum quatuor; numeri aut gradus Verticalis ab Horizonte sursum usque ad notam; & isque addenda Verticalis longitudo, 90. graduum aquae ita faciliè innoscitur; si gradus per 15. multiplicatur, provenit numerus miliarium Germanicorum.

a XII. De Zonis, earum Latitudine, atque cæli mutationibus, quibus earundem incolæ obnoxii, superius dictum est cap. v. b XIII. De Ascii, Amphiscii, Periscii & Heteroscii, qui sunt, & quibus in Terræ locis reperitur, videatur supra cap. v. c XIV. Ratio inveniendorum Antecorum, Pericorum & Antipodum, indicata est cap. v. d XV. Quomodo inveniendæ Climata & Paralleli, monstratum est hujus lib. i. cap. vi. e XVI. Ad Climata inveniendum, quum necessarium fit scire diem loci distantissimum, in investigatur per Globum hoc modo. Polo ad locum datum rite elevato, primus gradus Cancræ, in quo Sol exiit, quum nobis efficit diem longissimum, creta aut alio notetur signo. hic locus Solis adducatur ad Horizontem Orientalem, & Index Circuli Horarii ad horam xii. Volvitur deinde Globus, donec locus Solis notatus perueniat ad Horizontem Occidentalem. Quo facto index monstrat numerum horarum dici longissimi ad datam elevationem. Reliquæ inde horæ ad 24. sunt noctis, monstrantque noctem brevissimam. Eadem ratione ex primo gradu Capricorni ostenditur quantitas dici brevissimi, & noctis longissimæ. Quamquam etiam ex in-

venta quantitate dici longissimi facile appareat, quantitas noctis longissimæ, quæ dici longissimi semper æqualis est. Sicut & dies brevissimus æqualis est nocti brevissimæ.

f XVII. *Locus Solis in elliptica quolibet anni tempore invenitur hoc modo. Quaritur dies mensis, quo id investigatur, in Calendario Horizontis; cui respondet gradus signi Zodiaci, qui quæsitus in Globo ostendit verum locum Solis ad diem propostum. Sic agitur cum omnibus diebus totius anni. At in anno bissextili post 28. Februarii sequens dies est assumendus, ut pro 29. Februarii primus Martii, & pro primo Martii secundus, & ita porro procedendum. Quum vero hic locus Solis determinatus sit, satis est modum non omnino accuratus fit, satis est locum Solis differe ex Ephemeridibus. Hic Solis locus creta aut alio signo in Globo notandus, non tamen ubi signum Zodiaci apparet pictum, sed ubi nota illius signi Astronomica invenitur. Nam secundum dodecatemoria procedendum est, non secundum æstivum.*

g XVIII. *Ortus & Occasus Solis invenitur hoc modo. Eligitur locus cognitus Latitudinis, ad quem Polus elevatur. Deinde ex problemate proxime præcedente quaritur eo ipso die locus Solis, qui adducitur ad Meridianum & index horarius ad horam xii. Demum convertitur Globus, donec locus Solis fringatur Horizontem in Oriente. Quo facto index ostendit horam ortus Solis; Si revolvitur idem locus Solis ad Horizontem in Occidente, index ostendit horam occasus. Sed beneficio Æquatoris, qui continens gradus 360. spatium horarum xxiv. h. e. die Naturali, transfit Meridianum, ita ut singulis horis transseat gradus xv. & singulis Minutis unus gradus quadrans, tempus ortus & occasus Solis multo certius haberi possit hoc modo. Locus Solis applicatur Horizonti in Oriente, & notatur gradus Æquatoris, qui occupat Meridianum. Inde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Meridianum, ac observatur gradus Æquatoris simul fringens Meridianum. Hic numerus graduum, qui ab ortu Solis, ad meridiem usque pertransierunt Meridianum, dividitur per 15. (quia 15. gradus unam consuevit horam) & prodit horarum numerus. Residui gradus multiplicantur per 4. (quia quilibet gradus valer 4. Scrupula horaria, scrupulum videlicet est sexagesima pars horæ.) Si hic numerus horarum & Scrupulorum adducitur à 12. reli-*

que
a XII. Zonarum numerus & latitudo. b XIII. Ascii, Periscii, Amphiscii, Heteroscii. c XIV. Antecorum, Pericorum & Antipodes invenire. d XV. Climata & Parallelos invenire. e XVI. In Globo invenire diem longissimum. Invenire noctem brevissimam: Item diem brevissimum, ac noctem longissimam. f XVII. Locum Solis in Elliptica, quolibet anni tempore indagare. g XVIII. Horam ortus & occasus Solis ad quamvis Latitudinem quolibet anni die explorare.

quæ horæ indicant tempus Ortus Solis. Pari modo invenitur hora occasus Solis; si ejus locus adjungitur Meridiano: ac observatur gradus Æquatoris simul fringens Meridianum. Deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente: qui numerus graduum in Æquatore fit accipitur, ac eadem ratione dividitur per 15, ac residuum multiplicatur per 4, prodit hora occasus Solis à meridie. *Singulis horis x.v. in Æquatore transire gradus, potest in Globo demonstrari.* Notetur quovis Æquatoris punctum, eoque adducto ad Meridianum Index collocetur ad horam xii. Volvitur deinde Globus, donec Index monstrat primam horam, arque deprehendes, punctum Æquatoris notatum rectissime xy. gradibus à Meridiano. Si iterum volvas globum, donec index monstrat horam secundam, deprehendes Æquatoris gradus x.v. Meridianum transisse; ac ita porro. *Quantitatem Gradus Æquatoris in horas mutari possunt;* si primus Gradus γ adducatur ad Meridianum, & Index ad horam xii. Globusque volvitur ad Occasum, donec illæ partes Æquatoris, quæ in horas erant mutandæ, transiant, & Index monstrabit horas quæsitæ. In contrarium agitur, si pro horis Æquatoris partes cognoscendæ.

a XIX. *Quantitas dierum & noctium facile cognoscitur ex problemate precedente.* Investigatur tamen hoc etiam pacto. Globo ad locum datum ritè elevato, locus Solis adjungitur Horizonti in Oriente, & index horæ 12. versus Austrum. deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente. Numerantur horæ ab indice confectæ, quæ indicant diæ longitudinem: Residuum est longitudo noctis. Vel ita: Locus Solis adjungitur Horizonti in occidente, & index horæ xii. Si Globus deinde convertitur, donec locus Solis pulset Orientem, index ostendit longitudinem noctis.

b XX. *Ascensio Obliqua est gradus Æquatoris, qui oritur cum Sole aut stella in Sphæra Obliqua.* Sol igitur vel stella admoveatur Horizonti Orientali, & qui gradus Æquatoris una oritur, dicitur Ascensio Obliqua. Exstant passim Tabulæ Ascensionum obliquarum ad varias Poli elevationes conscriptæ, quæ ex libris Astronomorum cognosci queunt. Faciunt enim ad intelligendas causas inæqualitatis dierum & horarum Naturalium & Artificialium.

c XXI. Ductur locus Solis vel stellæ ad Ho-

rizontem in Occidente, & quicumque gradus Æquatoris Horizontem una stringit, is dicitur Descensio Obliqua.

d XXII. *Ascensio Solis vel stellæ nihil aliud est, quam gradus Æquatoris, qui cum ipso supra Horizontem emergit; Recta igitur Ascensio est, gradus Æquatoris, qui cum Sole in Ecliptica aut stella in Sphæra Recta ascendit.* Ad hanc Rectam Ascensionem inveniendam, Sol vel stella adjungitur Meridiano; & Æquatoris gradus, quem Meridianus in eo situ intersecat, indicat Rectam Ascensionem. Reperiuntur Tabulæ Ascensionum Rectarum in libris Astronomorum. d

e XXIII. *Recta Descensio est in eisdem Æquatoris gradibus, in quibus Ascensio Recta.*

f XXIV. *Zonæ Torridæ incolæ, quibus Circuli Tropici valde remoti sunt, nulla habent Crepuscula.* Iis verò, qui Zonis Frigidis sunt propiores, tota ferè nocte crepera est, nec quicquam certi deorum Crepusculi dici potest. In nostris tamen regionibus Crepusculum definitur sequi horâ, ita ut ejus mensura fit 18. graduum. *Cognoscitur autem Crepusculum hoc modo:* Locus Solis jungitur Meridiano, & index horarius applicatur ad horam xii. Deinde gradus Eclipticæ, qui loco Solis è diametro opponitur, signatur, & in Horizonte Occidentali ad Quadrantem Altitudinis 18. gradibus attollitur. Ita index horarius monstrat initium crepusculi matutini. Idem gradus Soli oppositus in Oriente per gradus 18. elevatus, monstrat finem crepusculi vespertini. Notandum tamen, profunditatem Solis 18. graduum non esse per omnia loca & tempora constantem, ob variam aëris temperiem & altitudinem, per quas fit, ut citius aut tardius solito Crepuscula incipiant & desinant.

g XXV. *Loca, quibus sol uno eodemque die fit verticalis, ostenduntur hoc modo:* Primum ex dato die inveniatur locus Solis in Eclipticâ secundum problema xvi. Deinde adducatur locus Solis ad punctum Meridiani, quod ei immineat: & volvatur globus: Ita omnia loca, quæ notatum punctum transeunt, sunt illa, quæ queruntur. Vel, cretâ acuminatâ applicatâ describatur parallelus, qui loca illa indicabit. Idem quoque potest in Mappis ostendi; si locus Solis in Ecliptica notatur, & per eum ducatur parallelus Æquatoris rectus vel curvus, prout Tabulæ rectilineæ vel curvilineæ fuerit. Ita omnia hujus paralleli loca erunt illa, quæ queruntur. Id autem fieri debet in utroque Mappæ hemisphærio.

a XXVI. Quæ

a XXVI. Quæ loca eundem habent Parallelum, eadem habent omnes dies anni æquales, & eandem quantitatem diæ longissimi.

b XXVII. *Data unius loci hora, alterius etiam loci hora invenitur hoc modo:* Locus cujus hora datur, adducitur ad Meridianum aneum, index ad eam horam Circuli Horarii, quæ datur. Volvitur deinde Globus, donec alter locus datus veniat sub Meridianum; quo facto index in eo Globi situ monstrabit horam quæsitam illius loci.

c XXVIII. *Loca, quæ ad datam nostram horam quantumque habent meridiem, aut medium noctem aliamve horam, ita exhibentur:* Noctæ, seu datus locus alius, adducitur ad Meridianum, index ad datam horam Circuli Horarii. Deinde volvitur Globus, donec index monstrat horam xii. meridiem. Ita loca, quæ Meridiani fémiculo superiori, à Polo elevato ad Polum depressum, subjecta conspiciuntur, sunt ea, quæ meridiem ad datum tempus agunt. Et si Globus porro pro arbitrio nostro vertitur, index semper monstrat horam; quam eo tempore habent loca Meridiano subjecta.

d XXIX. *Polus pro data loci Latitudine primum elevandus, & Globus ad Cardines Mundi ritè constitutus est.* Deinde acicula infingenda loco Solis in Ecliptica ad perpendicularium, (seu, ut loquuntur, perpendiculariter,) vel, quod sarius, Gnomon Sphæricus applicandus Eclipticæ, ita ut apex gnomonis loco Solis incumbat, atque ita ad Meridianum adducatur, & index ad horam xii. Volvatur postea Globus, donec acicula nullam jaciât umbram in Globo; & in eo situ index monstrabit horam quæsitam. 2

e XXX. *Norimbergensis hodie, ut olim Babylonii, alicque populi numerant horas xxi. ab ortu Solis ad sequens dici ortum. Quæ hora ita invenitur.* Elevatur Polus pro dati loci latitudine; & locus Solis ex dato die inventus adducitur ad Meridianum, index ad horam xii. Circuli Horarii. Volvitur deinde Globus, donec index monstrat datam horam. Globo ita manente immoto index reducitur ad xii. Quo facto volvitur Globus ab Occasu ad Ortum, donec locus Solis ad Orientem in Horizonte appareat; & in Circulo Horario numerantur horæ

à xii. versus Ortum usque ad indicem. Hæ sunt horæ quæsitæ Norimbergenses seu Babylonice.

f XXXI. *Ex datâ horâ Norimbergi, nostræ numerationis hora, quæ à media nocte vel meridie incipit, invenitur hoc modo:* Polus pro loci dati Latitudine elevatur. Locus Solis notatur in Ecliptica, & ad Orientalem Horizontem adducitur: Index Horarius ad horam xii. Deinde volvitur Globus versus Occasum, donec index monstrat in Circulo Horario datam horam ab Ortum. Hoc facto, index reducitur ad horam xii. deinde movetur Globus, donec locus Solis reductus sit ad Meridiani fémiculum, quem proximè transiit; & numerantur horæ à xii. ad Indicem in eam plagam, in quam motus Globi factus est. Ita hora nostræ numerationis à meridie vel media nocte reperitur.

g XXXII. *Hodie in multis Italiæ locis, sicut olim in Græcia, numeratur 24. horæ ab uno occasu Solis ad sequentem, ad quas inveniendæ ex horis nostræ numerationis fit agitur.* Elevatur Polus pro dati loci Latitudine; & Locus Solis in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur; index ad horam xii. meridianam Circuli Horarii collocatur. Deinde volvitur Globus, donec index ille monstrat horam datam. Postea immoto Globo reducitur index ad horam xii. quo facto volvitur Globus versus Ortum, donec locus Solis in Occidentali Horizonte conspiciatur. Numerantur demum horæ à xii. usque ad indicem secundum plagam motus. Et hæ erunt horæ numerationis Italicæ. *Hora Italica per radicos Solis in globo investigatur h. m.* Loco Solis Occidentis advolvo ad diem observationis, indeque applicato horæ xii. vertitur globus, donec gradus loci Solis supra Horizontem ascendat in Oriente, aut in Occidente. Ibi collocatur Gnomon Sphæricus, aut acus modico cera firmata, & obvertitur Soli, donec nullam de se projiciat umbram in alterutrum latus: & indicabit index horam quæsitam numerandam à xii. meridianâ.

h XXXIII. *Ex data hora Italica seu ab occasu Solis, nostræ numerationis hora invenitur hoc modo:* Polus elevatur pro loci latitudine. Solis locus in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur. Index collocatur ad horam xii. Volvitur deinde Globus versus Occasum, donec

G 2

index a XXVI. Ostendere, quibus in locis omnes anni diæ sint æquales; adeoque habeant etiam eandem diæ longissimam quantitatem. b XXVII. Datâ horâ unius loci in Globo dati invenire horam alterius loci dati, c XXVIII. Datâ horâ unius loci in Globo dati invenire horam alteram illam horam habent meridiem, item illa, in quibus media nox, & illa, in quibus fit alia quædamque hora, d XXIX. Beneicio Globi Sole lucente cognoscere horam loci, cujus latitudo data est, e XXX. Datâ hora nostræ numerationis invenire quæ hora sit hora ab ortu Solis, f XXXI. Datâ hora nostræ numerationis invenire horas Italicas, h XXXII. Datâ horâ Italicâ invenire horam nostræ numerationis.

a XIX. *Quantitatem dierum & noctium cognoscere.* b XX. Ascensionem Solis, vel stellæ Obliquam invenire. c XXI. Descensionem Solis vel stellæ invenire Obliquam. d XXII. Ascensionem Solis vel stellæ Rectam invenire. e XXIII. Invenire Descensionem Rectam. f XXIV. Initium & finem crepusculorum indicare, g XXV. Dato die anni invenire Telluris loca quibus sol eo die fit verticalis.

index monstrat horam datam Italicam; ac tum immo Globo reducitur index ad xii. Hoc facto, locus Solis revolvitur ad eum Meridiani semicirculum, quem proximè transit. Ita horæ inter xii. & indicem intercepte, si numerantur ad xii. versus ortum, sunt horæ à meridie vel media nocte secundum nostram numerationem.

a XXXIV. Horarum alia sunt, *Æquales*, seu *Æquinoctiales*, alia *Inæquales* seu *Temporales*. *Hora Æqualis* est vigesima quarta pars diei naturalis, & perpetuo manet ejusdem quantitas. *Æquinoctiales* dicuntur illæ horæ, quoniam per *Æquinoctialis Circuli* regularem & æquabilem motum distinguuntur, dum de eo tanto temporis spacio xv. gradus perpetuo ascendunt, & in opposita *Æquatoris* parte totidem gradus infra *Horizontem* descendunt. Ob commoditatem & facilitatem horarum *Æqualium* usus hodiè apud omnes fere gentes est frequens. b *Hora Inæqualis*, quæ *Temporalis* appellatur, est duodecima pars diei vel noctis artificialis. *Inæquales* dicuntur hæ horæ, quoniam diurnæ cum suis

horis nocturnis collatae, aut cum diversorum inæqualium dierum horis, nunquam sunt ejusdem magnitudinis: sed quoties dies crescunt aut decrescunt, toties horarum etiam quantitas, certa quadam & regulari vicissitudine, immutatur, prout dies & noctes augentur aut minuantur, exceptis duobus *Æquinoctialibus* diebus, in quibus horæ *Æquales* & *Inæquales* sunt ejusdem quantitatibus. Veteres ac præcipuè Judæi his usi sunt horis *Inæqualibus* (unde & *Judæi* nonnullis appellantur *Hora*). Quod patet ex historia Evangelica *Matth. xx. v. 3, 56. Luc. lxxiii. v. 44. Joh. xi. v. 9. Act. ii. v. 15. Plinius* quoque *lib. II. cap. 97.* aliique horarum istarum mentionem faciunt. Sed quum horarum *Inæqualium* usus multa habeat incommoda, horis tantum utitur *Æqualibus*. c *Quantitas horarum Inæqualium facile invenitur*, si datæ diei vel noctis horæ *Æquales* multiplicentur per 60. in minuta, & collecta per 12. dividuntur: quæ post divisionem reliqua sunt, iterum multiplicentur per 60. in secunda, vel ulterius: quæ denique divisa producant horas *Inæquales*, ad quamlibet diem datam.

Tabula exhibens horas Æquales in scrupulos resolutas.

Hor.	Min.	Hor.	Min.	Hor.	Min.
1	60	9	540	17	1020
2	120	10	600	18	1080
3	180	11	660	19	1140
4	240	12	720	20	1200
5	300	13	780	21	1260
6	360	14	840	22	1320
7	420	15	900	23	1380
8	480	16	960	24	1440

Sit exemplum. Si dies fuerit horarum *Æqualium* 16. primorum 19. secundorum 52. illæ 16. horæ primæ reolvuntur in 960. prima min. quibus adduntur adhaerentia minuta 19. con-

gregatum erit 979. quod si dividitur per duodecim, offerentur 81. prim. Reliqua 7. min. prima si rediguntur in secunda per 60. produnt 420. secunda; quibus si adduntur 52. secunda, sunt

a XXXIV. Hora Æqualis, seu Æquinoctialis. b Hora Inæqualis, seu Temporalis. c Horarum Inæqualium quantitatem invenire.

funt 472. secund. quæ divisa per 12. dant 39. secund. Quatuor secunda, quæ post divisionem reliqua sunt, rediguntur in 240. tertia; hæc divisa dant 20. tert. Et tanta est longitudo horæ *Inæqualis* diei data, videlicet 81. minutorum primorum, 39. secundorum, 20. tertiorum. Sit exemplum aliud. Si dies fuerit 7. horarum, 40. minutorum primorum, & 8. secundorum, horæ integre multiplicatae per 60. dant 420. prima; quibus si adduntur 40. adhaerentia minuta, tum produnt 460. min. prima. Hæc divisa per 12. prima constituunt 38. prima. Residua 4. prima rediguntur iterum per 60. in 240. secunda, quibus si adduntur illa 8. secunda: Congregatum erit 248. secund. quæ divisa per 12. produnt 20. secunda. Reliqua 8. secunda resolvuntur in 480. tertia; hæc quoque divisa per 12. dant 40. tertia. Habebit igitur in exemplo dato una hora *Inæqualis* 38. minuta prima, 20. secunda & 40. tertia. Hoc modo omnium dierum & noctium artificialium horas *Inæquales* assequimur.

a XXXV. Globus Terrestris ita potest suspensum aut constitui, ut Sole lucente iste Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, quibus occidat, quibus meridietur agat, quibus omnino occulatur sit, & cui loco sit verticalis, quod exhiberi potest hoc pacto. Locus, in quo globus ita collocandus est, notatur in ipso Globo, ad Meridianum adducitur, & cetera notatur punctum Meridiani loco isti imminens. Si igitur Globus est fene suspensus est, alligandus est funis huic puncto Meridiani. Si verò in loco aliquo firmiter collocari debet, trajiciendus est stylus ferreus ex hoc loco per centrum Globi usque ad oppositum punctum, atque hic stylus ferreus plano Horizontali arcu infigendus, ut sit immobilis. Deinde Globus ad quatuor Mundi Cardines disponendus, quo facto ad singula momenta diei, Sole lucente, licet in Globo contemplari partem Telluris illuminatam, & partem non illuminatam. Illa verò loca, quæ in medio semicirculo partis illuminatae jacent, sunt illa, quæ ad istud temporis momentum habent meridiem. Illis, quæ ad Orientem in semicirculo discernente partem illuminatam a non illuminata sita sunt, Sol occidit. Ab his, quæ jacent

ad Occidentem in semicirculo discernente partem illuminatam a non illuminata, Sol oritur. Ad locum Solis in *Ecliptica* invenientur, circa medium partis illuminatae acicula vel gnomon sphæricus hinc inde moveatur, donec nullam faciat umbram punctumque in Globo noteat. Hoc enim ad meridianum adductum indicabit declinationem puncti *Eclipticæ*, in quo Sol est tempore observationis, unde pro conditione temporis, Verni vel Æstatis, Autumni vel Hyemis ipse locus Solis cognoscetur, & inde anni dies. Ille quoque locus in Globo, in quem acicula infixa nullam projicit umbram, est is, cui Sol ad illud temporis momentum verticalis est; & parallelus per hunc locum transiens exhibet omnia loca, quibus Sol ad illum diem fere verticalis. Porro hora loci, in quo Globus ita collocatus vel suspensus est, invenitur hoc modo. Locus iste, cui Sol est verticalis, adducitur ad Meridianum. Index ad horam xii. Circuli Horarii, & volvitur Globus donec locus noster, sive, in quo Globus situs est, ad Meridianum perveniat. Tunc index monstrat horam quaeritam. At quoniam Globi conversio fieri non potest, si per stylum ferreum plano Horizontali affixus est; idco satis fuerit Globum suspendere; & simul Polos ita alligare, ut eundem retineant firmi.

b XXXVI. Globus Terrestris modo jam dicto suspensus, Luna lucente, ostendit quoque, quibus populis ad quodvis temporis momentum, quo illa supra Horizontem nostrum commoratur, conspicua, quibus oriatur, quibus occidat & quibus sit verticalis. Quæ omnia ex præcedente problemate manifestata sunt.

c XXXVII. In Globo Terrestris exhiberi possunt omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto alto in loco supra Horizontem commorantur, hoc modo. Nostrum, vel alius locus datus, adducitur ad Meridianum, & invenitur Parallelus Antæcorum. Omnia loca in hoc Parallelo sita sunt, quæ quaruntur; quod in Globo monstrari potest; si polus elevatur pro dati loci latitudine, & deprimitur pro hujus inventi Paralleli latitudine.

d XXXVIII. Certissimum videtur esse modum inveniente Latitudinis, si in signis Borecalibus declinatio Solis circa illud tempus ab inventa maxima altitudine solis subtrahatur: Quod recte G 3 Inqui-

a XXXV. Globum Terrestrum ita suspendere aut constituere, ut lucente Sole ex Globi partes illuminentur, quas Sol in ipsa Tellure quovis tempore illuminat, & simul appareat, quibus populis Sol oriatur ad singula temporis momenta, & quibus occidat; quibus meridietur agat, & quibus occultatur sit, Solis locum in *Ecliptica* invenire. Loca ostendere, quibus Sol est verticalis. Horam diei Globo Terrestris exhibere omnia loca, quibus sidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, invenire Latitudinem & Elevationem Poli.

inquit, est complementum Elevationis Poli. Illud si à 90. subtrahitur, emergit elevatio quæ sita. *Robertus Hues sequentem tradit modum.* Meridiana Solis altitudo observatur Radio, Quadrante, aut hujusmodi instrumento, & Solis locus in Ecliptica Globi inventus Meridiano applicatur; & Meridianus hæc illac in suis filis consistens circumducitur, usque dum idem Solis locus totidem gradibus ab Horizonte attolatur, quot sunt observatæ Solis altitudines. In hoc Globi situ polus alter, supra Horizontem eminens, indicabit Latitudinem loci. *Non dissimilis est modus, quo vulgo nauta locorum Latitudines indagare solent, per meridianas Solis altitudines, & Tabulas declinationum.*

a XXXIX. Data quantitate diei longissimi in quodam Telluris loco, ejusdem Latitudo invenitur, simul omnia illa exhibentur loca, quæ eandem habent diei quantitatem, hoc modo: Locus Solis diei longissimi, qui est 1. gradus Cancræ, adducitur ad Meridianum; index ad horam Circuli horarii XII. Volvitur deinde Globus, donec index monstrer horam illam à qua numerus datus longissimi diei denominatur; ita, ut ad horam XII. medię noctis adjungantur reliquæ horæ continua numeratione; & tunc punctum Tropici existens in Meridiano notatur. Deinde adducitur primus gradus Cancræ ad Horizontem in Oriente, & Meridianus in crena sua ita movetur Polo elevato vel depresso, donec alterum Tropici punctum notatum existat ad Horizontem in Occidente; ita ut 1. gradus Cancræ adhuc sit in Oriente. Quo factò, numerantur gradus Elevationis Poli. Ea enim est quæ sita Elevationis Poli & Latitudo Paralleli, qui in Globo invenitur, si totidem gradus numerantur in Meridiano ab Æquatore versus Polum, & creta applicata ad terminum numerationis Globus volvitur. Hic Parallelos descriptus erit is, qui queritur.

b XL. Longitudines locorum incognitæ per initia Eclipsium Lunarum investigantur; quæ, si quibus in locis una hora citius contingunt,

quàm in aliis, indicant, ea loca recedere versus Ortum x v. gradibus. De longitudine locorum observanda & inveniendi plures modi cognosci queunt ex Bernh. Varenti *Geographie Generale* l. III. c. xxxi. *Adriani Melii Mensura Geographica* p. 7. *Joannis de sacro Bosco Commentarius in functioni Sphæricæ* p. 449.

c XLI. Locorum distantia accuratius ex Longitudine & Latitudine locorum invenitur: Primo, si loca solâ Latitudine differunt, eundem habent Meridianum, sed diversos Parallelos, subtrahitur minor Latitudo à majore, & oritur differentia Latitudinis in Gradibus & Minutis, Gradus differentię Latitudinis multiplicantur per 15. Minuta, dividuntur per 4; & utrimque milliaria inventuntur. Si verò alterius loci Latitudo sit Borealis, alterius Austrina, Summa Latitudinum est distantia quæ sita. Secundo, si loca solâ differunt longitudine, & sita sunt sub eodem Parallelo, eandemque habent distantiam ab Æquatore, sed in diversis Meridianis, subtrahitur minor Longitudo à majore, & oritur differentia in gradibus & Minutis. Sed quia Paralleli, in quibus numeratur Longitudo locorum, non sunt Circuli Magni, nec inter se æquales: sed minores & contractiores, quo longius ab Æquatore recedunt, & majores ac ampliores, quo eadem sunt propiores. Quapropter nec quindecim milliaria uni gradui cujusque Paralleli (exceptis gradibus Æquatoris) nec pares numero respondere possunt: sed tot, quot vel proportio Paralleli cujusque ad Æquatorem in Tabula opposita ostendit. Nam ex proportionem cujusque Paralleli ad Æquatorem collegerunt Artifices, quot milliaria uni gradui cujusque Paralleli respondeant, eaque in Tabulam, ut discitentibus laborem & difficultatem minuerent, includerunt. Cum gradibus igitur communis Latitudinis inventis ingrediamur sequentem Tabulam, quam vocant *Canonem Appiani*, quæ gradus Longitudinis extra Æquatorem in milliaria convertit continet. e

a XXXIX. Data quantitate diei longissimi invenire loci Latitudinem seu Elevationem Poli.

b XL. Longitudinem alicujus loci invenire. c XLI. Distantiam locorum ex eorum Longitudine & Latitudine invenire. Quæ differunt solâ longitudine.

Tabula continens gradus Longitudinis, extra Æquatorem convertos in milliaria.

Gr. Lat. Mill. Min.	Gr. Lat. Mill. Min.	Gr. Lat. Mill. Min.
1 14 59	31 12 52	61 7 16
2 14 59	32 12 43	62 7 2
3 14 58	33 12 35	63 6 48
4 14 58	34 12 26	64 6 34
5 14 56	35 12 17	65 6 20
6 14 55	36 12 8	66 5 6
7 14 53	37 11 59	67 5 52
8 14 51	38 11 49	68 5 37
9 14 48	39 11 39	69 5 21
10 14 46	40 11 29	70 5 8
11 14 43	41 11 19	71 4 53
12 14 40	42 11 9	72 4 38
13 14 37	43 10 58	73 4 23
14 14 33	44 10 47	74 4 8
15 14 29	45 10 36	75 3 53
16 14 25	46 10 25	76 3 38
17 14 21	47 10 14	77 3 22
18 14 16	48 10 2	78 3 7
19 14 11	49 9 50	79 2 52
20 14 6	50 9 38	80 2 36
21 14 0	51 9 26	81 2 21
22 13 54	52 9 14	82 2 5
23 13 48	53 9 2	83 1 50
24 13 42	54 8 49	84 1 34
25 13 36	55 8 36	85 1 18
26 13 29	56 8 23	86 1 3
27 13 22	57 8 10	87 0 47
28 13 15	58 7 57	88 0 31
29 13 7	59 7 43	89 0 16
30 12 59	60 7 30	90 0 0

Operatio ex hac Tabula na instituenda. Milliaria, quæ respondent communi Latitudinis gradui, ponuntur secundo loco Regulæ Detri. Primum locum occupant 60. minut. vel 1. gr. Tertium differentia. Tertio, a Si loca & Longitudine & Latitudine differunt. 1. Inquirunt differentia Longitudinis & Latitudinis, per subtractionem minoris a majore. 2. Differentia Latitudinis convertitur in milliaria, & numerus productus servatur ad partem. 3. Sumitur dimidium differentie Latitudinis, idque additur ad Latitudinem minorem; vel subtrahitur a majore, & efficitur Latitudo utriusque loco communis. 4. Cum hac Latitudine ingressi in Tabulam præcedentem, consideramus quot milliaria uni gradui Longitudinis respondeant. 5. Cum his milliariis inventis multiplicatur differentia Longitudinis. 6. Numerus productus ex multiplicatione milliarium & differentia longitudinis: item numerus productus ex commutatione differentie Latitudinis in milliaria, uterque seorsim ducitur in sese, & numeri ad se invicem adduntur. 7. Ex hoc aggregato additorum numerorum extrahitur radix, & habetur locorum distantia quaesita.

b XLIII. Data hora nocturna sive diurna Globus Cælestis ad situm cæli ita componitur: Solis locus applicatur Meridiano & Index Horarius horæ xii. meridiane. Deinde convertitur Globus in Occidentem; donec index ostendat horam illam, qua cæli situm cognoscere cupis. Globus eo situ firmatus dispositioni cæli & siderum convenit. Potest etiam Globus ita componi per Altitudinem Solis cognitam de die; & per Altitudinem stellarum de nocte.

c XLIII. Ortus *Æquinoctialis* est, quo Sol oritur in primo gradu Arietis, & primo gradu Libræ: Unde spirat Subsolanus: der *Off-wind*, cui directè opponitur Occasus *Æquinoctialis*, unde spirat Zephyrus, der *West-wind*.

d XLIV. Ortus *Solstitialis Æstivus* est, quo Sol oritur in primo gradu Cancri; unde spirat Cæsius der *Nord-Offen-wind*: cui opponitur Occasus *Brumalis*, unde spirat Africus, der *Süd-Westen-wind*.

e XLV. Ortus *Solstitialis Brumalis* est, quo Sol oritur in primo gradu Capricorni; unde spirat Vulturinus der *Süd-Off*. Cui opponitur Occasus *Æstivus*: unde spirat Caurus seu Corus, der *Nord-West*.

a Quæ loca & Longitudine & Latitudine differunt. b XLIII. Globum cælestem ad situm cæli componere. c XLIII. Ortum & Occasum ostendere *Æquinoctialem*. d XLIV. Ostendere Ortum *Solstitialem Æstivum*. e XLV. Ortum monstrare *Solstitialem Brumalem*. f XLVI. Monstrare Polum Mundi. g XLVII. Ostendere stellas, quæ nobis nunquam occidunt, & quæ nunquam nobis oriuntur. h XLVIII. Declinationem Solis vel stellæ invenire. i XLIX. Explorare, in qua Mundi plaga, quævis hora, stella consistat. k L. Altitudinem Solis aut stellarum invenire. l L. Solis aut stellarum altitudinem maximam indagare.

f XLVI. Polus Mundi 4. ferè gradibus abest à Stellâ in extremâ caudâ Ursæ minoris; quæ hinc appellatur Stella Polaris.

g XLVII. Polo in Globo cælesti rectè elevato, creta acuminata applicatur Horizonti versus Meridiem, ubi secatur à Meridiano & converso Globo describitur circulus. Deinde idem faciendum in Horizonte versus Septentrionem; Quo factò duo isti circuli creta notati indicant quæ stellæ nunquam; quæ quandoque, & quæ perpetuo apparent.

h XLVIII. Declinatio Solis sive stellæ nihil aliud est, quam distantia ejus ab *Æquatore* numerata in Meridiano. Ea vero invenitur hoc modo: Locus Solis, sive stella applicatur Meridiano, & numerantur gradus Meridiani inter *Æquatorem* & Locum Solis sive stellam.

i XLIX. Stella aliquæ situs ad certam horam exploratur hoc modo: Locus Solis applicatur Meridiano, & index Horarius horæ xii. Hinc Globus vertitur, donec Index datam monstrat horam. Postea ex Zenith circulus Verticalis applicatur loco stellæ; & statim in Horizonte apparet, versus quam cæli partem stella ista consistat.

k L. Polo rectè elevato, & Globo ritè constituto, hora notatur in Circulo Horario, & ex Zenith demittitur Circulus Verticalis per locum Solis, vel centrum stellæ; & gradus ab Horizonte usque ad Locum Solis vel stellam numerantur. *Altitudo* enim nihil aliud est, quam distantia Solis vel stellæ ab Horizonte numerata in Circulo verticali per Solis aut stellæ corpus & Zenith transiente.

l LI. Stellæ, Solis sive alterius Planetæ gradus in signo Zodiaco, in quo certo anni tempore consistunt, creta notatur & applicatur Meridiano; ibique monstratur ejus maxima seu summa *Altitudo*.

LI. *Altitudo Æquinoctialis* nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter *Æquinoctialem* & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo. Globò ad elevationem Poli constituto in Meridiano numerantur gradus inter *Æquatorem* & Horizontem intercepti.

LI. *Altitudo Æquinoctialis* nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter *Æquinoctialem* & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo. Globò ad elevationem Poli constituto in Meridiano numerantur gradus inter *Æquatorem* & Horizontem intercepti.

LI. *Altitudo Æquinoctialis* nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter *Æquinoctialem* & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo. Globò ad elevationem Poli constituto in Meridiano numerantur gradus inter *Æquatorem* & Horizontem intercepti.

LI. *Altitudo Æquinoctialis* nihil est aliud, quam arcus Meridiani inter *Æquinoctialem* & Horizontem interceptus; ista invenitur hoc modo. Globò ad elevationem Poli constituto in Meridiano numerantur gradus inter *Æquatorem* & Horizontem intercepti.

cato; acindice horæ x i r. quum stella adjungitur Horizonti ad Orientem, vel Occidentem, seu Meridiano ad Austrum vel Boream, index horam noctis ad diem propositum ostendit.

a LV. Longitudo stellæ est distantia ejus à principio Arietis in Zodiaco numerata secundum seriem signorum; illa investigatur hoc modo: Quadrans Altitudinis admovetur Zenith, ut transeat per medium stellæ usque ad Eclipticam. Deinde numerantur gradus à principio Arietis usque ad locum Quadrantis notatum.

b XVI. Latitudo stellæ est distantia ejus ab Eclipticâ. Ea invenitur hoc modo: Quadrans Altitudinis applicatur Zenith, & numerantur gradus inter ipsam stellam & Eclipticam.

c LVII. Latitudo inter Ortum & Occasum Solis invenitur hoc modo: In Horizontis ora numerantur gradus inter locum Solis applicatum ad Orientem, & Occidentem Horizontis.

d LVIII. Poetæ veteres & Rei Rusticæ Scriptores tempora *Æquinoctiorum*, *Solstitiorum*, *Aratiorum*, *Sationis*, *Mellis* & aliarum operarum rusticarum describunt per tres diversos signorum ac stellarum ratione Horizontis, & radiorum Solis Ortus & Occasus, quos vocant *Cosmicum*, *Acronychum*, & *Heliacum*. *Cosmicum* & *Acronychus* f sumuntur penes Horizontem: *Heliacus* g ad Solem refertur. e Ortus *Cosmicus*, qui & *Matusinus* dicitur, est, quando stella una cum Sole, vel paulo post, supra Horizontem emergit h, quæ tamen propter lumen Solare cerni non potest. f Occasus *Cosmicus* est, quando stella infra Horizontem descendit, estque mautilina astra sub Horizontem Occidentalem descensio, Sole ex adverso supra Horizontem i oriente k. g Ortus *Acronychus*, qui & *Vesperinus* dicitur, est, quando stella supra Horizontem insurgit, Sole ex adverso infra Horizontem descendente. h Occasus *Acronychus* est, quando stella una cum Sole infra Horizontem l descendit m. Occidunt itaque stellæ *Acronychæ*, quæ *Cosmicæ* oriuntur; quæ autem *Acronychæ* oriuntur, *Cosmicæ* occidunt, juxta versiculos:

Cosmicæ descendit signum, quod *Acronychæ* surgit;

Acronychæ descendit signum quod *Cosmicæ* surgit.

i *Heliacus* ortus est, quando stella, quæ antea

propter Solis vicinitatem non conspiciebatur, ipso remoto, emergit & n apparet incipit; unde proprie *Emergit* & *Apparet* appellatur. k Occasus *Heliacus*, qui verius occultatio potest dici, est, quando stella, quæ antea propter Solis majorem ab ea distantiam conspiciebatur, jam ipso appropinquante, apparere desinit. Hinc ortus & occasus *Heliacus* cognoscitur ex distantia stellæ à loco Solis sub Zodiaco, quæ tamen pro magnitudine stellarum discrepat, siquidem Majores breviori à Sole intervallo conspicui possunt; Minores etiam satis longâ interapedine occultantur. Unde fit, ut stellæ fixæ primi ordinis in magnitudine non videantur; nisi Sole distante duodecim gradibus. Secundæ magnitudinis xiii. gr. Tertiæ x i v. gr. Quartæ x v. gr. Quintæ x v i. gr. Sextæ x v i i. gr. Et Minutissimæ per x v i i i. gr. Ex hac diversitate apparentiæ stellarum earum distinctiones in certas magnitudines originem suam traxisse videntur.

l IX. Quo anni tempore stella hoc nostro seculo oriatur vel occidat *Cosmicæ* & *Acronychæ*, pulchre indicat Globus cælestis h. m. Globo in sua elevatione constituto, adjungitur quævis stella Horizonti ad Orientem, notaturque gradus Eclipticæ in eadem Orientis parte Horizontem intrinsecus. Quando Sol gradum illum Eclipticæ obinet, oritur stella ista *Cosmicæ*. Si vero Sol gradum oppositum in parte Occidentis occupat, stella data oritur *Acronychæ*.

m LXX. Occasus *Cosmicus* & *Acronychus* ex Globo cognoscuntur hoc modo: Stella ducitur ad Horizontis partem Occidentem; & deinde considerantur gradus Eclipticæ, qui ab Horizonte tam ad Occidentem, quam ad Orientem intersecantur. Sol, si existit in gradu intersectionis ad Orientem, facit, ut stella ea *Cosmicæ* occidat: *Acronychæ* verò, si existit in intersectionis gradu ad Occidentem.

n LXI. Ortus & Occasus *Heliacus* invenitur h. m. Locus Solis cretè notatur, ad Horizontem devolvitur, circulus ad x v. gradus *Æquatoris* extenditur, atque ex loco Solis altero circuli pedè describitur circulus: quo quæcumque stellæ tanguntur, *Helicæ* oriuntur, id est, conspicui possunt, dum à radiis Solis relinquuntur. Occidunt autem stellæ *Helicæ*, quæ vel ob radios Solares interdi non apparent, vel intra circulum priori modo latent.

H

a LXII. In-

a LV. Longitudinem stellæ invenire. b XVI. Invenire Latitudinem stellæ. c LVII. Latitudinem inter Ortum & Occasum invenire. d LVIII. Ortum & Occasum stellarum invenire secundum Poetæ, e Ortus *Cosmicus*. f Occasus *Cosmicus*. g Ortus *Acronychus*. h Occasus *Acronychus*. i Ortus *Heliacus*. k Occasus *Heliacus*. l XIX. Ortum & occasum *Cosmicum* & *Acronychum* invenire. m LXX. Occasum *Cosmicum* & *Acronychum* investigare. n LXI. Ortum & occasum *Heliacum* invenire.

a LXII. Investigatur punctum Eclipticæ, cum quo stella ortus vel occidit. Deinde connumeratur occasus vel ortus species cum puncto Eclipticæ, cum quo stella ortus vel occidit. Hæc conjuncta demum ostendunt locum Solis, ex quo tempus facile patebit. Exemplo rem declarabimus. Virgilius lib. I. Georg. tempus verum, quo legumina feruntur, expressit his versibus:

*Candidus atriatis aperit cum cornibus annum
Taurus: & adverso cedens Canis occidit aprum.*

Id est, quum Hyades in fronte Tauri Romæ Confince cum Sole in 21. gr. Tauri oriebantur, quod fit ineunte vere, 8. Maji: quo tempore Canis major seu Sirius occidit vespere Acronychæ, nempe 9. Junii in 22. gr. Tauri. Sic verus ejusdem Poëtæ eodem libro:

Ante tibi Eos Atlantides abscondantur:

Notat tempus, antequam Plejades, o Atlantis filie, in dorso Tauri occidant Cosmæque, quod fit cum quarto gr. Tauri, quando Sol in opposito loco est, nempe in quarto gr. Scorpionis. Sic Ovidius lib. VI. Falstorum de Calendis Junius:

Tunc ortus magni præpes adunca Jovis.

1. Junii Sol est in 14. gradu geminorum: Sed præpes adunca Jovis, id est, Aquila oriebatur Romæ cum 10. gr. Sagittarii. Describitur igitur ortus Acronychus.

b LXIII. Quo anni tempore hi Ortus & Occasus Poëtici contingunt, invenitur hoc modo: Applicatur stella, cuius Ortus aut Occasus Poëticus inquiritur, Horizonti: & gradus Zodiaci, qui una Horizontis stringit, notatur; qui in ora Horizontis intima queritur, cui certus dies aliquis mensis respondere deprehenditur, atque is est, qui quærebatur dies.

c LXIV. In plano ductus circulus pro arbitrio magnus, isque dividitur per duas diametros; quarum altera dirigitur ad Septentrionem, ac refertur horam XII. Circulo isto in 4. quadrantes per diametros diviso; ipsi etiam quadrantes dividuntur in 90. gradus; ac quilibet gradus in tot partes minores, quot spatium ejus admittit. Deinde Globus disponitur ad Elevationem loci dati, & Colurus Solstitiorum applicatur Meridiano, atque index horæ XII. Hinc Globus convertitur versus occasum; donec index ostendat horam primam post meridiem; sive donec x v. gradus Æquatoris pertranseat Meridianum. In eo Globi situ notatur gradus Horizontis quem intersectet aut tangat Colurus,

& quot gradus Horizontis à Meridiano ad notatum locum interjacent, tot in descripta peripheria utrinque ex lateribus horæ XII. numerantur; in hæc distantia signatur hor. I. & XI. Circumvoluto iterum Globo, donec alii x v. gradus Meridianum transeat sive index monstrat horam I.; idem Colurus indicat distantiam horæ I. & x. Pari modo reliquorum horarum distantia ad x v. gradus Æquatoris in Horizonte signatur, & transferuntur in planum fabricando Horologio destinatum; donec principium Cancri attingat Horizontem, & diem ad Elevationem datam ostendat longissimum. Hujus Sciaterici index educitur ex centro circuli versus polum parallelè cum axe Mundi, ejusque elevatione in altero quadrante; & ex illius indicis extremitate alia linea ad lineam horæ XII. Hic Trigonus ex ære aut aliâ materiâ factus ad perpendicularum erectus, latere suo obliquo dirigitur in Polum; qui parallelus cum axe Mundi lineas horarias obumbrando indicat horas.

d LXV. Præter circulos supra explicatos in Globo Cœlesti reperiuntur Asterismi. Est autem Asterismus p. multitudo stellarum fixarum ad certæ figuræ similitudinem, cujus imaginem situ suo & ordine referunt, quam Astronomi excogitant. Veteres Asterismos fecerunt ex stellis fixis 1022. visibilibus, xlviii. XII. Asterismi sunt in Zodiaci, & xxxvi. extra eundem. Quæ in Zodiaci sunt altra, animalium imaginibus notantur: unde Zodiaci nomen. Asterismi extra Zodiacum Boreales, sunt xxi, & Australes xv. Omnes illi Asterismi hisce verbis comprehenduntur.

Ad Boreæ partes ter septem sidera fulgent:

Arcti, Draco, Bootes, Gemma, Corona, Genuque
Prolapsus, Lyra, Avis, Cepheus, & Casiopeæ
Auriga, Perseus, Deltoion, & Andromedæ
Pegasus, & Delphin, Telum, hinc Aquila Anguinenque.

Signifer inde subest bis sex qui sidera complet.

Sunt Aries, Taurus, Gemini &c.

Post ter quinque tibi signa hæc vertuntur ad Austrum.

Cetus, & Eridanus, Lepus & nimbofus Orion,
Syrius & Procyon, Argo navis, Hydraque, Crater,

Cor.

a LXII. Ex cognita ortus vel occasus aliquius stellæ specie tempus vel diem invenire. **b** LXIII. Invenire, quo anni tempore ortus, & occasus hi Poëtici contingant. **c** LXIV. Ex Globo describere Sciatericum Horizontale. **d** LXV. Quid Asterismus,

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. I. Cap. XIV. 59

Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corollaque, Piscis.

Sidera bis sex sunt, quæ non protrudunt Horizon.

Phoenix cum Motta, Chamæleon atque Columba,

Trigonon, inde volans Piscis, Volucris Paradisi,

Indus, Cauda Neptæ, Payo, Ardeaque Indica Pica.

a Hæc sunt de Globorum usu; sequuntur jam nonnulla, quæ faciunt ad Tabulas Geographicas explicandas & rectè utendas. *Mappa seu Charta Geographica est pictura, quæ suis Terræ vel ejus partibus in plano artificie deservitur.* Et recte vel Universalis per Particularis. **b** Universalis, quæ universum Terrarum Orbem depicium exhibet. In ea observanda est primum *pictura necessaria Geographicæ*, quæ constat Circulis Geographicis, Locorumque picturis. Circuli hic sunt iidem, qui habentur in Globo Terrestri. **c. 1. Æquator**, ejusque *Paralleli*, seu *Æquatores Secundarii*, x. gradibus à se invicem distantes, numero xvi. Extenditur Æquator in lineam rectam per utramque faciem Tabulæ; ac dividitur in suas areolas, quæ significant gradus, quorum in una Tabulæ facie sunt 180, & totidem in altera: in medio facierum partes Æquatoris sunt continuæ. **d. 2. Meridianus**, & ejusdem *Secundarii* x x x i v. Cingit Meridianus extremam oram utriusque faciei Tabulæ; ita ut duo appareant Meridiani, qui duo tamen ita sunt considerandi, tamquam in unum coaluissent. Si Tabula non est rotunda, sed quadrata, cum Meridiani in rectum extenduntur. **c. Meridiani secundarii** in Tabula Geographicæ sunt lineæ instar semicirculorum, intra primarij Meridiani ambitum, per denos quosque gradus Æquatoris versus utrumque Polum ductæ. **f. 3. Zodiacus**, quoque nonnunquam additur; magistram ornam ornatus, quam usus causâ. **g. 4. Appinguntur Tropici**; & demum **h. 5. duo Polares**. **i. Pictura Hydrographica** seu *Nautica* hic eadem apparet, quæ in Globo; **Romborum** videlicet & *Pyxidis Nauticæ* sive *Compassi*. **k. Locorum Pictura** quoque eadem est in Mappis, quæ in Globo. Sunt autem loca vel *Majora*, ut *Regiones*, *Insulæ*, *Maria*, *Flumina*, *limites Regionum* punctis indicantur; & diversis pinguntur coloribus: Vel *Minora*, ut *Montes*, *Sylvæ*, *Scor-*

puli; Urbes nominibus suis & turribus notantur. Præter hæc *picturas* necessarias Mappæ quoque habent non necessarias, veluti *Avium*, *Navium*, *Animalium* &c. ad oblectamentum oculorum factas; ad argumentum, ejusmodi animalia in his locis nasci. In nonnullarum Mapparum orâ variarum nationum formæ & habitus conspiciuntur. Ceterum in Mappis universalibus eodem artificio, quo in Globo, ostenduntur quinque in *Zone*, quatuor *Mundi Cardines*, *Magnitudo Terræ*, *Amphiscii*, *Heteroscii*, *Asii*, *Perisii*, *Antæci*, *Periæci*, *Synæci*, *Antipodes*, *Locorum Longitudines* & *Latitudines*, *Dihentis*, & *Sinus Positionis*: quæ loca citius habent metiendum, & quæ tardius: iter nauticum quoque ad hæc Mappas institui potest. Sunt etiam Mappæ, quæ habent in *Climata* ascripta: Ex iis cognoscuntur *Paralleli*, & dies *Solstitiales*: illi, si *Clima* duplicatur; hic verò, si *Climata* dimidiato addis xii. Hæc sunt de Mappâ Universalis. Jam sequuntur *Particulares*; quæque sunt vel *Majores*, in quibus majores Orbis partes, ut *Europa*, *Afia*, *Africa*, *America* depinguntur; vel *Minores*, in quibus certæ Provincie delineantur. Habent etiam Mappæ Particulares picturam necessariam, veluti *Circulorum*, *Scalæ* *miliarium* & *Locorum*. *Circuli Majores*, p. Æquator videlicet, & *q. Meridianus*, in Tabula *Europæ* non apparent; quia nullus in Europa locus sub Æquatore situs est, neque *Meridianus* primarius vel eandem causam appinguntur. Ita quoque neque *Circuli Minores*, & *Tropici* & *Polares*, pinguntur, nisi in illis Tabulis, quarum loca his Circulis subiecta sunt, aut affinia. Loco Æquatoris & Meridiani pingitur aliquid Analogum ad inveniendas Longitudines & Latitudines locorum. Hoc Analogum habet lineas respondentem vel Æquatori, vel Meridiano. Hæc lineæ ad oras Mapparum pinguntur cum graduum numero. Quæ Æquatori respondent, & ejusdem pinguntur *Paralleli*, ductæ sunt transverſæ ad oram Tabulæ ab Ortum in Occasum, & vocantur *f. Scala Longitudinis*; lineæ adscendentes & descendentes, & pictæ sunt in orâ Tabulæ à Septentrione quod in iis numerantur gradus Longitudinis. Quæ Meridiano respondent, sunt in Meridiam, & vocantur *s. Scala Latitudinis*. Per hanc cognoscitur loci *Latitudo*, ut per illam ejus *Longitudo*. *s. Scala miliarium* in nonnullis Mappis pingitur *Simplex*, & continet mensuram miliarium

H 2

rium

a De Tabulis Geographicis. **b** Mappa Universalis. **c. 1. Æquator** & *Paralleli*. **d. 2. Meridianus**, & *Meridiani secundarii*. **f. 3. Zodiacus**. **g. 4. Tropici. **h. 5. Polares. **i. Pictura Hydrographica**. **k. Locorum pictura**. **p. Pictura** non necessaria. **m. Zone**. **n. Climata**. **o. Mappæ particulares**. **p. Æquator**. **q. Meridianus**. **r. Tropici Polares**. **s. Scala Longitudinis**. **t. Scala Latitudinis**. **u. Scala miliarium**.****

rium unius generis. In aliis composita est, & distincte habet miliaria vel Germanica, Gallica, Italica, vel maxima, mediocria, & minima Germanica. Nomina Regionum atque Urbium facile cognoscuntur. Pictura Urbium distinguitur diversis formis, ut pictori in mentem venit, Urbes à vicis, Vicos à castellis & arcibus, Arces à monasteriis, Monasteria à pagis discernere. Solet tamen appingi Tabella cum diversis turribus & ædibus, addita explanatione quid quæque forma in Mappa significat. Academiae plerumque indicantur stellulis: Episcopatus crucibus; Arces turribus. Demum a *Pixys Nautica* five *Compassus* in aliquibus Tabulis additur, ut ejus beneficio Tabula ad plagas Mundi componi recte possit. In plerisque tamen quatuor Mundi cardines ad oram Tabulæ leguntur. Præter has picturas Tabulæ Particulares etiam habent figuras non necessarias, videlicet navium, fructuum, variorum animalium, & hominum quoque; quibus incolarum studia, mores & terræ istius naturam indicare volunt pictores. Interdum additur Dedicatio cum suis ornamentis. Particularium b Mapparum usus ex Universalium ipsiusque Globi usu facile cognoscitur. 1. In quâ Zona sita sit Regio, ex Elevatione Poli & loci Longitudine discitur. 2. *Amplitudo Regionis* cognoscitur, si gradus Longitudinis & Latitudinis ad oram Mappæ per xv. in miliaria convertuntur, & minuta ex l. x. judicantur. 3. *Longitudo loci* invenitur, si ex ora superiore ad inferiorem in eisdem gradibus ita ducitur filum, vel Regula, vulgò *Lineale*, ut per loci centrum transeat. 4. *Latitudo loci* habetur, si per gradus & minuta eodem modo ex Oriente in Occasum ducitur filum. 5. Tabula ad plagas Mundi recte disponitur secundum situm Pyxididis Nauticæ vel secundum Lineam Meridianam. 6. Hinc reliqui cardines Mundi facile observantur. 7. *Situs loci* invenitur, si Elevatione ejus præcognita, filo per lineam Analogicam transversam quaeritur: qui si non apparet adscriptus, Longitudo etiam ejus ex Tabulis Geographicis petitur, & filis ita duobus in crucem ad Longitudinem & Latitudinem, situs ejus in media intersectione esse judicatur. 8. *Situs Positionis*, vel versus quam plagam Mundi alter locus situs sit, intelligitur, si à nostro loco filum per alterum locum ducimus, & in ora plagam Mundi, ad quam tendit, observamus. 9. *Distancia locorum* ex appositis miliarium scalis invenitur hoc modo: Unus pes circini uni insigitur urbi (sed pes circini non in turres, nec in nomina urbium; sed in circelli centrum collocandi sunt)

alter pes alteri: deinde circinus ad scalam miliarium applicatur; & constat locorum istorum distantia. Si verò spatium inter duo loca ipsa scala est longius, circinus extenditur ad scalæ longitudinem, qua servata secundum lineam rectam ex uno loco in alium proceditur; & quoties circini pes promoveatur, toties tot numerantur miliaria, quot scala illa continentur. Locorum distantia etiam invenitur, si filum ab una urbe ad aliam extenditur hoc modo: Filum inferitur spatiolo rotundo, unicuique urbi appicto, & extenditur ad aliam; deinde applicatur ad scalam miliarium, quam si excedit filum, toties repetitur extensio illa, donec ad finem fili perveniatur. Atque hæc jam sufficiant: Plura de his cogniturus legat Auctores, qui hanc doctrinam ex professo tradiderunt, ac in primis *Clarissimi Varenii Geographiam Generalem*, *Adrianii Merii tractatum de gentino usu utriusque globi*, *Francisci Tuscini commentaria in capis Sphære mundi Joannis de Sacro Bosco*, *Guiljelmi Blaeu Inst. de usu Globorum*, *Sebastiani Theodorici Winshemii Quaestiones Sphæricas*: &c.

H E K E L I I.

c Quomodo autem Longitudo alicujus rei Geometricæ invenitur, vid. apud *Bened. Hædræum* in novâ & accuratâ *Astronomiæ Geometricæ Structurâ* P. I. Membr. II. Probl. 13. p. 31. seq.

d Vid. *Hædræi* loc. cit. Part. II. Membr. II. Probl. 7. p. 76.

e Conf. *Hædræi* Part. I. de *Astronomiæ Geometricæ Structurâ* Membr. II. Probl. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. & XXII. p. 36. seq.

f Qui veri dicuntur.

g Qui apparent.

h Et oritur.

i Seu se elevante.

k Dicitur autem *Cosmicus*, receptâ appellatione, quasi *Mundanus*, quia extremi Cæli motu Solem & reliquas Stellæ omnes supra Horizontem evehentis, vel ex adverso deprimentis, perficitur. Vel quod ejusmodi Stellarum ascensiones & descensiones in aëre & rebus nascentibus efficacissimæ sunt.

l Seu occidit.

m Derivatur autem *Acronychus* ab *ἀκρον*, quod initium, seu terminum denotat. & *νόστος*, h. e. *noctis*, quasi dicatur *Ortus & Occasus*, qui sunt sub initium Noctis.

n Noctu iterum.

o f. *Vergilia*, *Pleionis Filia*.

p Seu Stellarum in aliquam figuram collectio.

R E I S K I I.

2. Beneficio Globi Sole lucente cognoscitur horam loci, cujus latitudo data est.

a *Pixys Nautica*. b Mapparum usus.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Summa Europæ descriptio.

RIMUM ergò de Europâ^a dicemus, longè terrarum celebratissima, cum ob armorum virtutem, tum propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus antestitit. *Terminos* habet, ab Oriente, quâ Asiæ jungitur, quos superiori capite diximus, à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septemtrionibus mare Hyperboreum, sive Septemtrionale.^b *Longitudo* ejus summa est inter Hispaniæ promontorium Sacrum, quod vulgò nunc dicitur, *Cabo de Vincen-te*, ad Obii fluminis ostium, milliarium Germanicorum circiter 100000: *latitudo* maxima à Tænaro Peloponnesi promontorio ad Scricofinniæ promontorium Rutubas, vulgò nunc Noortkyn dictum, mill. 100.

Europæ ter-
mini.Ejus Longi-
tudo & Lati-
tudo.

II. Divisa olim fuit in varias genteis *Regionesque*; quarum nomina, etiam nunc clara, sunt ista: *Hispania, Gallia, Germania, Vindelicia, Rætia, Italia, Noricum, Pannonia, Illyricum, Epirus, Græcia, Macedonia, Thracia, Mæsia, Dacia, & Sarmatia*. In insulis verò Oceani maximis, *Britannia, Hibernia, Thule*: maris interni, *Baleares duæ, Sicilia, Sardinia, Corsica, Creta, Eubæa*, cum aliis minoribus sine numero. Hodie divi-
tur

Europæ
divisio.

HEKELII.

^a JAN. JACOB. BOISSARDUS, *Venustus*,
Libr. II. Epigr. ult. p. 399. de quatuor Orbis Par-
tibus hunc in modum canit:

Artium genitrix, Scientiarumque
EUROPA, ut fuit, elique, eritque semper,
Rerum flamine fulgido celebris,
Et Deum Indò ASIÀ est, odoribusque.
Anni fertilis æque Margaritis
Est, & Maris dives AFRA Tellus.
Balsamum AMERICI legitur, Piperique
Thus & Zinziber, & flagrans Amomum.

Aliàs EUROPAM in specie descripserunt CHRIST. HEIDMANNUS & CYRIACUS LENTULUS. Hujus Descriptio impressa est *Herborne Nassi*. A. huj. Sec. L. in 8. f. Illius autem *Guelpherbyi* h. o. ejusd. Sec. 58. in 4. Videndæ quoque sunt *Illyres & Miscellaneæ Disquisitiones ad EUROPAM* pertinentes ap. ANTON. THYSIUM in *Admirabilib. celebrior. vet. Rerumpublicar. Cap. XV. p. 4. 18. seqq. Lugd. Batav. A. 9. Sec. huj. peræpe denomina- ti 46. in f. 16. editar.*

^b Conf. Peri Apiani Declaratio & Usus Typi Cosmographici Ratibone literis Kholians, anno non adjecto, in 4. f. primum impressa, Not. † 4. fac. 2.

H 3

REIS-

tur in complura regna, atque principatus. Regnorum præcipua sunt, *Hispania, Gallia, Anglia, Scotia, Hibernia, Norvegia, Suedia, Dania, Germania*, quæ dignitatem Romani obtinet Imperii; dein *Polonia, Bojohemia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Bosnia, Servia, Bulgaria, Tartaria minor*, sive Precopenfis; item *Regnum Neapolitanum, & Sicilia*. Archiducatus unus est *Austriæ*; magni ducatus tres, *Moscovia, Lituania, & Tuscia*. Ducatus & principatus innumeri. ¹

Figura Draconis, & Fœminæ sedentis.

III. *Figuram* universæ Europæ Strabo dedit *Draconis*, cujus caput Hispania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lævaque Italia ac Cimbrica peninsula. Nostro ævo quidam *fœminæ sedentis* speciem ei tribuerunt, cujus caput Hispania, collum extrema Gallia, quæ Pyrenæis subjacet montibus: *pectus* ipsa Gallia, *brachia* Italia ac Britannia, *venter* Germania, umbilicus Bojohæmia.

REISKIL.

¹ a Europa quidem continentium magnarum minima, neque primis hominibus habitatu cultissima tamen & longe populosissima, sedes doctrinæ humanissimæ diuturna, quin Asiæ Africæque olim Græcos inter Romanosque domina: Hujus limites natura constituit certos Mari & Ponto Euxino; ambiguos ab oriente uno, nec Geographis plane cognitos reliquit, qui Tanain, Volgam, Obiumque figunt. Nomen unde suum adsumserit, quisque illud imposuerit ab Herodoto nescitur; à Fullero in sacr. Miscell. Lib. IV. c. 10. ad Græcam originem deducitur, quasi *ἑσπερία* dixeris; probabilius à Bocharto Geogr. Lib. IV. c. 33. ad Punicam quasi *אֵוּרֹפָא* i. e. terra *ἀσπυγία* & ab vultus candore, quo Europæi superant: b Unde foror Cadmi etiam Europa ipso iudice dicta fuit, tanquam *alba facie virgo*. Nomen ergo Asiaticis debetur, neque iis tamen adhuc placet; quoniam Turcis, Arabibus, Abyssinis etiam Europæi ut plurimum Franci al Phrangues vocantur.

c Hodierna Europa circiter triginta provincias majores complectitur, in iisque *classes Statuum imperantium quatuor*. *Prime* classi tria subsunt imperia, nempe Romano-Germanicum, Turcicum, & Moscoviticum: *Secundæ* classi regna novem; (1) Hispanicum multis accessionebus potens; (2) Gallicum, aucta vario insigni; (3) Lusitanicum sive Portugalicum; (4) Britannicum è tribus unitum regnis, & aliis regio-

nibus valens; (5) Hungaricum Turcis denuo ereptum, terrisque vicinis auctius; (6) Bohemicum & ipsum domo Austriacæ subjectum; (7) Polonicum; (8) Danico-Norwegicum; (9) Suecicum. *Tertiæ* classi Respubl. insunt libetæ; (1) Veneta regis ornata Titulis; (2) Belgica confœderata, provinciis externis, potentia opibusque major; (3) Genuefis, regno Corsicæ, quod tenet, regium adeptæ locum; (4) Lucensis; (5) Helvetica tredecim pagos sive Cantones continens; (6) Rhætica uno fœdere conjuncta, sed triplici magistratui subjecta; (7) Respubl. Valesiorum una: Quibus addunt alii Genevensem, Ragusinam, & Rempubl. S. Marini parvam, in Urbinate Ducatu sitam. *Quartæ* classi suberunt Principatus & Ducatus varii, quos inter eminent; (1) Status Ecclesiasticus sive Dominium Rom. Pontificis, multas Italicas terras & Avenionensem Galliarum regionem continens; (2) magnus Tuscæ Ducatus; (3) Sabaudicus; (4) Mutinensis; (5) Parmensis; (6) Mantuanus; (7) Principatus Mirandulæ; (8) Monacensis; (9) Transilvanicæ; (10) Moldaviæ; (11) Wallachiæ; (12) Chami Tartarie Precopenfis; (13) Status magni Magistris equitum Melitenis: Ut alios Principatus innumeros, fere Ducatus, Marchionatus, Landgraviatus, Comitatus & Baronatus sive Dynastias præteream. Confer Archontolog. Colmic. Gothofred. Bosii in dissertat. de Statu Europæo, Sam. Puffendorf. Introduct. in statu Europ. pluresque alios à Bosio Introduct. Notit. c. 4. laudatos.

B U N O.

a Europæ terminal. b Denominatio. c Status imperantes quatuor.

nia. *reliquum corporis* sub vestibus latè circa sedem diffusis implent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Prussia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Transilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precopenfis, & Moscovia. Sed summâ Europæ in parteis divisio postquam tradita est, singulas nunc ejus regioneis inspiciamus. ^a

B U N O N I S.

^a Unde huic Terræ nomen a *Europæ*, aut quis ejus exstiterit auctor, à nemine mortaliū compertum scribit *Herodotus lib. I v.* Sunt tamen, qui nomen istud accepisse fabulosè dicunt à nymphæ Oceani & Tethyos filia; vel potius Agenoris Tyriorum c regis, quam Jovem, in tauri speciem transformatum, rapuisse fabulantur. ^d Id quod alii à prædonibus factum interpretantur, quoniam navis tauri speciem præ se tulerit. Alii ab *Europæ* Sicyoniorum rege dictam volunt *Europam*, quem Abrahami ætate rerum potitum credunt. Cæterum, antiquissimi Græcorum scriptores omnem Septentrionem in *Europæ*, à *Calpio* mari; quod putant esse sinum, adeoque terminum inter *Europam* & *Asiam*, falsò tamen statuerunt; ultra *Euxinum Pontum*, istum flumen, *Mare Adriaticum*, *Alpium jugum*, *Mare Internum*; qua id *Galliam Hispaniamque* alluit, in tria diverserunt gentium genera, ac no-

^a Europa unde dicta.

mina, *Arimasporum*, *Sarmatarum*, & *Hyperborearum*. Horum *Arimaspos* ad fauces *Calpii* maris posuere: his proximis versibus *Oceanum Sarmatas*: post hos ad *Oceanum* usque *Atlanticum*, & fretum *Gaditanum Hyperboreas*, sub quorum nomine comprehendebantur *Illyrii*, *Germani*, *Galli*, & *Hispani*, populique præterea in insulis *Britannicis*: que gentes universæ postmodum uno vocabulo ^b *Celte* fuisse dicte; ipsæque *Europa Celtica*. *Cluver. Germ. Antiq. lib. I. cap. 2.* *Europam* cæteris Orbis partibus esse salubriorem, omnibus ad vitam necessariis abundare, ejusque incolæ cæteras gentes superare cultura animi, & eruditione, fortitudine, armorumque studio, *Varro, Herodotus, Strabo, alique tradunt auctores.*

H E K E L I I.

^c f. Phœnicia.

^d Leg. *Ovidii* Lib. III. *Metamorph. Fab. I.*

^b *Celtæ* & *Celticæ*.

C A P. II.

De Hispania.

I.

Prima terrarum est *Hispania* ^a; atrix semper Martiarum gentium regio; omni materiâ affluens, quæcunque aut pretio ambitiosa

^a *Hispaniæ* commoda & dotes.

H E K E L I I.

^a *HISPANIÆ Descriptionem* publicari curavit *PAULUS MERULA* Amstelodami A. O. huj. Sec. 36. in f. 12. ubi & ead. f. A. O. 56. *Nova HISPANIÆ & LUSITANIÆ Descriptio* cum Iconibus Christianum prodiit. Sed *MARTINI ZEILERI* *HISPANIA* olim est excusa A. O. huj. Sec. 37. *Monarchiam Hispanicam*, cujus sive *Hispanica Dominationis Arcana* A. O. ejusd. Sec. 53. Lugd. Bat. in f. 12. sunt impressa, edi jussit *THOMAS CAMPANELLA*, & quidem Amstelodami A. O.

jam denominatò in f. 24. Quid autem propriè sit *Origo & Natura Hispanorum Primogenitorum*, docet *LUDOVICUS MOLINA* Librò singulari *Lugduni* A. O. huj. Sec. 34. cum Additionib. in fol. publ. *FRANCISCUM VICTORIAM*, ab Oppidò *Navarrai* Regni, *Victoriâ*, sic dictum, Theologiam Scholasticam *Parisiis* haustam primum in *HISPANIAM* aut intulisse, aut reftaurâsse, & *Salmantice* per plures annos eam docuisse, diesque suos A. O. sup. Sec. 46. ibidem clausisse, *SERARIUS* Commentat. ad Libr. I. *Muccab. Cap. XIV.*

bitiosa est, aut usu necessaria. & viris & equis abundat: metallis auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota ferre scatet: frumenti, maxime verò vitium ac oleæ adeò ferax, ut sicubi ob penuriam aquarum effceta ac sui dissimilis est, linum tamen & spartum alat. Atque de hac Hispaniæ fertilitate quum omnes ferè præci Geographi consentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam *Σταβίαν*, ob *rarityatem incolarum*, ac *locorum asperitatem sterilitatemque*, dictam suspicantur, quamquam hac nostrâ ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat.

Incommoda.

II. Ab *Hispano* Rege dictam vult Justinus. ego ab urbe *Hispali*,

Cap. XIV. p. 718. autor est. Conf. clarissimi Viri Joannis Gottfr. Olearii, Amici mei veteris, *Abacus Patrologicus*, ab eodem dono mihi exhibitus, p. 168. Exat & *Adæpæon*, sive *Commentatio omnium Sanctorum HISPANIÆ per Dies Anni digesta & concinnata ad Methodum Martyrologii Romani in VI. Tomis divisa & Lugduni A.º. huj. Sec. 51. in fol. publicata. BARTHOLOMAUS CASA*, seu de *las Casas*, ex CAROLI V. qui hunc Virum in *Indiis Occidentales* ad explorandum miserum Indorum statum misit, Confessionariò *Episcopus Chiapensis* factus, de *Crudelitate HISPANOR. in AMERICANOS* Librum singularem scripsit, qui Francos. ad *Atacum* A.º. sup. Sec. 98. in 4. f. publici juris factus est. *HISPANIÆ Phœvior* descripsi BOTSSARDUS Lib. I. Eleg. XXI. v. 61. seqq. Cæterum CLAUDIUS MARINUS Francofurti ad *Moen.* A.º. huj. Sec. 8. prodire est nixus in 4. maj. f. *HISPANIÆ Bibliothecam*, in qua curiosus ac studiosus Lector multa reperire potest, quæ ad Statum *Politicum*, aquæ, atque *Ecclesiasticum*, immò ad cognoscendos multos cruditos Viros, *Philologos* imprimis *Historicos* atque *Poetas*, spectant.

BUNONIS.

a. Olim metallis adeò dives fuit Hispania, ut Phœnicæ ex argento, quod navibus onustis superaret, anchoras conflaret, ac Scipiones, Lentuli alique Romanorum duces plus quam dec. millia argenti infecti pondò; & x. millia argenti ostensis, x. millia auri & signati verò vim infinitam paucis annis ex illa in Italiam mitterent, id quod *Nomius* ex *Livio* colligit. Nec hodie metalla desunt: sed is pariter, quemdiu Hispania thesauris fuit suppetat. Hispania hodie *oleum* *thursifinum* ex agro *Hispalensi* eximit: *Vinum generosissimum* ex *Malagensi*. *Argentum* & *argentum* ex *America* & *Indiis* importa-

tum habet: Plurimum *Minii* ibidem effoditur, *Cersia* optima conficitur: *Lana* tenuissima, *Pani pretiosi*, *pelles* probè macerata. Inde quoque *lapides speculares*, & varii coloris *marmorum*, exportantur. Cæterum, *Strabo* lib. III. ait, Septentrionalem ejus plagam ad habitandum incommodam esse; cum ob asperitatem regionis & cœli inclementiam, tum quod nulla gentibus cum aliis fuit communia. Hodie ad istam plagam vastæ conspiciuntur solitudines, rupes, saltus, loca inculca, aquarum indiga. Porro vult nocturni adeò sunt insalubres, ut multis in provinciis habitationes desituantur fœnebris, & lumen per ædium portas excipiantur. c. Solum aliis quoque in locis plurimum nudum conspiciunt & incultum; idque incolarum socordia, qui natura sua magis in arma, quàm in artem propensi sunt. Per longinquas in utraque litem expeditiones & continuata bellæ exhaustæ tur juvenus, in una Goa India Orientalis urbe perhibentur esse x. x. millia Lusitanorum. In Mexico iv. millia Hispanorum, & in Culo vi. millia; hinc agriculorum infrequentia; hinc agrorum neglecti potius quàm steriles cernuntur. Astio insuper & paucæ pluvia maturitatem fructuum impedit: quare Regis agri pluvia destituti, aquæ insperguntur fluvialli. Omnes enim plerumque Hispani nobilitatem affectantes, & respondens agri labores; nihil igitur mirum, si Hispani præcisa exuit faciem, & sui dissimilis facta est.

HEKELII.

b. Vid. C. Jul. Solini Polyhist. c. xxxvi. p. 6. Edition. *Olivariano-Ispingimane* in fol. Sed Editio *Debianio-Plantiniana* in 8. facit p. 134. c. xxvi. c. Tamen Regio ejus, quæ in *Anfros vergit*, universa ferè eximie felix, præsertim quæ ex *columns* porrigitur, ubi olim *Bætica* & *Lusitania* Confinita, hodie *Andalusiæ*, cum aditis *Gatinate Castellæ novæ* & *Portugalliæ* Partibus.

BUNO

ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt *Iberiam*, à flumine ejus celebratissimo *Ibero*; non ab *Iberis* Asiæ populis, quos in Hispaniam pervenisse Varro tradidit. Iisdem Græcis fuit *Hesperia*; quod in Occidentem versus ipsis sita fuerit. § 1.

III. *Terminos* habet ab Ortu ac Meridie Internum mare, Fre-
tum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occasu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Galliâ submovetur. *Longitudo* ejus summa à *sacro promontorio*, quod vulgò est *Cabo de S. Vincente*, ad usque *Salsule fontem*, vulgò *Salsas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanicorum est circiter cxc. *Latitudo à Celtico promontorio*, quod vulgò *Cabo Finis terræ*, ad usque *promontorium Saturni*, vulgò nunc *Cabo de Palos*, milliarium cl. Oceani inter-
nique maris circumfusione penè insula efficitur: Pyrenæis jugis transitum maris arcentibus. *Strabo* corio bubulo expanso eam ad-
similat: cujus parteis ad collum pertinentes in adhærentem ei Galli-
am porrigitur. 2

Ejus termi-
ni.

Longitudo.

Latitudo.

CAP.

BUNONIS.

a. Hispania Græcis dicta est *Hesperia*, seu *Vltima*, ad differentiam Italiæ: quæ ipsa quoque Græcis appellata est *Hesperia*. *Diodoro Siculo* vocatur *Celtiberia*.

b. a *Pyrenæos Montes* ab igne, quod crebris fulminibus feriantur, vel quod ejus sylvæ per pastores fuerint combustæ, dictos quidam volunt. Dividuntur in montes diversos: ex quibus eminet in Guispecoja *b mons S. Adriani*, ubi ascensus periculosus. Ipse mons, ubi pervius est, non nisi unum mulum ob angustiam admittit. In antro illo est fons, taberna vinaria, & facellum. Accensis fascibus per angustias in verticem montis ascenditur: ex quo Oceanus conspiciatur Atlanticus. Necessitas & industria modum invenit, quo montem hunc faceret pervium, & in eo cryptam perederet, cujus latitudo mediocri; longitudo ad sagittæ jactum se extendit. Ex Hispania venient angusta, obscura & deortum ducens via obvenit. Ad exitum versus Galliam lux affulgere incipit, ibique antrum porta clauditur. Non longè hinc abest c. *Rocida Vallis* (*Rocavallis*) celebris ab interitu Rolandi. *Marina* lib. v. 11. *Reg. Hisp. c. 11.* Cæterum quadratæ figuræ Hispaniam esse, tradit *Justinus*.

lib. XLIV. *Orosius* verò & *Æthicus* eam faciunt *Trygonem*.

REISKII.

1. d. Hispaniæ aut Spaniæ nomen ad verosimiliores ex lingua Punicæ origines Bochartus revocat Lib. III. *Geograph. c. 7.* Phœnicibus enim hic digressis ab multitudine cuniculorum ibi frequentissima regioni nova denominatio adhe-
רצון *Spania*, i. e. *cuniculosa regio*: Quoniam Hebræis & Pœnis *רצון cuniculus* est. Hæc tamen animalcula suffocionibus infesta parum officium fertilitati aut felicitati, quam copia vini generosi, olei, salis, frugum & metallorum uberior Hispaniæ olim conciliavit, & adhuc conciliat. Sin quæ solo sterilitas inhaeret, hæc partim ab actu immo, partim ab hominum paucitate aut negligentia hodierna, partim ab antiquis gentium migrationibus provenisse dicitur. Præsertim illa parte, quæ montes Pyrenæos proximos attingit, tanquam communes à natura Galliæ objectos terminos, c. De quibus ad omnem controversiam præsciendandam electis arbitris A. 1660. ita convenit, ut comitatus Karolotensis, promontorium Quierium, præfectura Consuetudinaria, & pars comit. Cerdoniæ

I

una

a. Pyrenæi Montes. b. Mons S. Adriani. c. Rocida Vallis. d. Hispaniæ denominatio.
e. Termini statuti.

una regno Gallico, pars altera versus Hispaniam sita Hispanica subest: Id quod anno etiam superior 1619. Traclatibus Pyrenæis aut Fasionis constitui ceptum erat. Fabula vero de Py-

renæis duplex apud quosdam Græculos jactatur; una de Pyrene, regis filia, deque salus incendio vel igne altera, quam Bochartus utramque repudiat.

CAP. III.

Divisio Hispaniæ veteris.

I.

Bætica.

Bætica fuit olim Romanis in tres provincias; *Beticam*, *Lusitaniam*, & *Tarraconensem*. *Betica* clauditur à Septemtrionibus & Occasu flumine *Ana*; à meridie *Oceano* & mari Interno, usque ad *Murgim* opidum, vulgò hodiè *Almeria* dictum; ab ortu *Tarraconensi* jungitur Provinciæ; à qua recta linea, ab *Murgi*, ad opidum, quod vulgò dicitur *Ciudad Real*, & *Anam* amnem ducta, discernitur. Dicta *Betica*, à flumine *Beti*, mediam secante. Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætiam Anamque Anneis inter, *Bæturia* dicta fuit, *Turduli* versus Ortum, *Celtici* versus Occasum in Lusitaniam usque protensis tenuère. Hodie universa Bætica continet duo Regna Hispaniæ, *Granatam* & *Andalusiam*, partemque *Castiliæ Novæ*, & *Estramaduram*.^a

In Bæturia.
Turduli.
Celtici.

BUNONIS.

^a A *Turdulis* five *Turdetanis* Bætica dicta legitur apud Stephanum *Turdetania*. Regio hæc perhibetur esse feracissima, quæ uberitatis menses inter oleas sufficit. Ob æris temperiem quidam Elysios campos illic locavere; infestabatur tamen cuniculis. *Plinius* urbes hec enumerat *CLXXV*, & *Strabo*, cc. Lanam hæc dabat optimam. Phœnices olim ibidem repererunt doliæ & præsepia ex argento facta, & eo cum impleverint naves, anchoras quod argentæ implerent. b *Livius* *Turdulos* vocat omnium Hispanorum maxime imbelles; & *Strabo* hos omnium doctissimos tradit, qui *Grammatica* & scriptis legibus olim fuerint usi.

HEKELII.

a Hic Fluvius in saltu *Tygersi* oritur, & decurrit in Oceanum *Atlanticum*, diciturque hodiè Arabicè *Rio Quadalquivir*, id est, *Fluvius magnus*, qui valde piscosus est & amœnus, ripis utrinque quicquid, vineis & mirâ hortorum

amœnitatē florentibus & jucundissimò citiorum odore flagrantibus. Conf. §. 1. cap. sequ. huj. Libr.

REISKII.

c Vetus uno conspectu Hispania sic patet, si Bætica ab interno mari fretoque Herculo ad ostium *Anæ* fluminis; inde Lusitaniam usque ad Durium producas: Tum vero cætera Tarraconensis erunt Bætica *Tartessii* quondam vel *Tarshi* filio *Javani*, sacris in literis memorat, apud Græcos veteres d *Iberia* (*Ἰβηρία*) & Ἰβηρία dicta, teste *Polybio* Lib. III. Si Bochartum audias Lib. I. Chanac. 35, ex voce Punica Syriacæ quæ Ἰβηר i. e. finibus terre, quos antiqui huc fixerant. Eadem *Turdetania* dicitur à *Turdetanis* incolis, vel quod idem est *Turduli*. Sed aliter Iſa. Vossio videtur, qui *Turdetania* à *Turdulorum* regione separat, hosque in Bætica & Lusitania duplices facit Lib. III. ad POMPON. Melam. Lusitania non ab Luso Bæchiomite, sed ab amygdalis ἰβηρ Bocharto nomen traxit.

a Turdetania. b Turdulorum mores. c Hispania vetus. d Iberia.

II. *Lusitania* terminatur à Septemtrione flumine *Durio*, ab Occasu *Oceano*, à Meridie *Ana* fluvio; ab Oriente linea à Civitate Regali ad *Samoram opidum* apud Durium flumen ducta, à Terraconenſi provincia separatur. Dictam voluerunt antiqui Lusitaniam à *Luso* ac *Lysa*, fabulosis Bacchi comitibus. habet *Olyſſiponem* opidum ad *Tagi* amnis ostium, quod ab *Ulyſſe* conditum esse fabulati sunt. continet hodiè totum fermè *Regnum Portugallia*, partem *Castiliæ Veteris*, partemque *Novæ*.^β

III. Reliquum verò Hispaniæ occupat *Tarraconensis provincia*, à *Tarracone*^b, capite suo, cognominata. In hac populi fuere, quorum nomina olim clara; *Celtiberi*, dextram *Iberi* fluvii ripam latè accolentes: quorum caput *Segobriga*, nunc *Segorbe* vulgò dicta, & clara Romanorum everſione *Numantia*, nunc *Almaſan* regio ipsa *Celtiberia*. hinc *Vascones*; qui maxima pars hodie *Navarra* Regni, *Pyrenæis* montibus affixa. Horum caput *Pompeloni*, five

Tarraconensis provincia.
Tarraco.
Celtiberi.
Segobriga.
Numantia.
Celtiberia.
Vascones.

traxisse placuit, & ipsa suis antiquis finibus multum variata: Vid. Vossius Lib. II. ad POMPON. c. 6. Tarraconensis longe amplior à Tarracone, urbe maritima, & Punico vocabulo *טרכון* *Tarcon* quasi regiam aut palatium dicas, cui nullum structuræ similis in tota Hispania reperitur, uti Ro. Benjamin suo in Itinerario refert. Plura notari dignissima hujus instituti ratio non fere.

BUNONIS.

β a Lusitaniam cum Gallæcia & Asturia quottannis vicena millia pondo auri pensitasse, *Plinius* tradit. Ibi, quod *Athenæus* lib. VIII. ex *Polybio* refert, sus c. librarum emebatur quinque drachmis, totidem vitulus, ovis duabus; bos jugo aptus x. drachmis: Sylvetria animalia vulgo donata. b *Lusitani*, b *Strabone* teste lib. III. olim Laconica urebantur vivendi ratione: bis tantum ungebantur: lapillis candentibus se calefaciebant: uno cibo vitabantur; nulla urebantur pecunia, sed permutabant merces. *Ægrotos* publice exponebant *Ægyptiorum* more. *Navigia* habebant ex corio facta. Prædarii malebant, quam secundum colere tellurem. In bellis *Lusitani* erant fortissimi, ejus rei testis est *Viriathus*. γ c *Celtiberorum* regio olim erat dives, ferroque abundans. *Polybio* tradit *Tiberium Gracchum* in ea trecentas everſisse urbes, quas *Strabo* turres interpretatur: Florus enim tantum CLX. agnoscit urbes. *Celtiberi* strenui erant bellatores, quod *Numantini* inprimis probaverunt; in victus mun-

tidie elegantes; dentes tamen & universum corpus quotidie urinâ fricabant. Noctu in plenilunio Deum suum in placâ collocabant, & circa eum choreas agebant. Eorum corpora, qui cederant in bello, non cremabant, sed obijcebant volucris. De simplicitate eorum videatur *Livii* liber XL. in Obsidione Certinæ.

δ d Nunc pagus est apud *Ineslam* opidum, quod Mariana & Zurita *Segobrigam* esse putant. *Vasæus* tamen, *Cluvius* & *Tarapha* volent esse *Segorve* vel *Sogorve* urbem in regno Valentia. Est & *Segobriga* in regno Castellæ, nunc *Segurbe*, opidum haud obscurum, ad montis *Orospe* radices.

e e *Numantia* d *Durii* fontibus haud longe sita, à Romanis, duce *Scipione Africano*, deleta est, anno V. C. 620. quum se, liberos & uxores occidissent *Numantini*, ad ultimum humanorum corporum dapibus usi; quippe capâ jam urbe complures inventi sunt, artus & membra torquatorum corporum suu fuisse geitantes. In agri Soritanti non longè à fontibus *Durii*, loco *Garray* dicto, in Pelendoniibus, teste *Morale*, monstrant vestigia Urbis *Numantia*. Locis ille à *Soria Almazan* vix leuâ distat.

f f *Vascones* crudelissimos fuisse arguit *Calagurritana* obſidio, in qua conjuges & liberos fale conditos devorantur.

HEKELII.

b Quæ nunc Taragona dicitur.
c f *Orospe*, uti *Ptolemæus* audit.

I 2

BUNO-

a Lusitania. b Lusitanorum mores. c Celtiberia, Celtiberorum mores. d Segobriga. e Numantia.

Pompejopolis.
Varduli.
Flaviobriga.
Cantabri.
Juliobriga.
Astures.
Asturica.
Gallaci.
Brigantia.
Vaccii.
Pallantia.
Carpetani.
Toletum.
Complutum.
Oretani.

five *Pompejopolis*, nunc vulgo *Pompelona*. *Varduli*, hodiè *Guipuscoa*: quorum caput *Flaviobriga*, nunc *Bilbao*. *Cantabri*; qui nomen Oceano Cantabrico dedere; nunc *Biscaya*: caput *Juliobriga*, hodiè *Valde Viece*. *Astures*; nunc *Asturias*: quorum caput *Asturica*, nunc *Astorga*, urbs quondam magnifica. *Gallaci* inter *Minium* & *Durium* amneis; quorum *Brigantia*, hodiè *Bragança*; pars nunc Portugalliae. *Vaccii*, quorum *Pallantia*, vulgò nunc *Palencia*. *Carpetani*, quorum *Toletum*, nunc *Toledo*: & *Complutum*, nunc *Alcala de Henares*. Sub his versus meridiem fuere *Oretani*.

IV. Complectitur tota Tarraconensis provincia regiones hodiè istas; *Murcia*, *Valentiam*, *Cataloniam*, *Aragoniam*, *Navarram*, *Biscayam*, *Asturiam*, *Gallaciam*, *Legionem*, *Castillas Veterem ac Novam* ferè totas. At eadem Hispania distincta etiam fuit Romanis duabus tantum provinciis; *Citeriore*, & *Uteriore*; unde sapissime Hispaniæ plurali numero dicuntur hæc terræ. *Citerior* Hispania est eadem, quæ Tarraconensis provincia: *Uterior* Bæticam ac Lusitaniam complectitur. ^d Dicitur sunt *Citerior* atque *Uterior*; respectu Urbis Romæ: sicuti & Galliarum duæ.

CAP.

BUNONIS.

^a *Flaviobriga*, antea *Portus Amanus*, Morale teste, est id opidum, quod hodiè *Bermeo* vocatur, ad Nervium flumen, 2. leucis à litore Cantabrico situm, ubi Amanus portus Plinii. *Bilbao* verò à *Bermeo* 5. leucis in Occidentem distat.

^b *Cantabri* toti erant in armis. Hinc ab Horatio e dicitur *Bellicosus Cantaber*, & *sera dominus catena*. Capti ex libertatis amore suos interficiebant Cantabri.

^c *Juliobriga* Plinio ad fontes Iberi fluvii collocatur; ac nonnullis putatur esse *Fuente d'Ivero* opidum, vel non longè inde jacens.

^d *Astures* erant agrestes & feræ, qui Romanos concidissent; nisi à Brigantini fuerint proditi. Equos hic *asturcones* appellatos voluit.

^e *Brigantia* sive *Brigantium*, urbs ducali titulo hodiè insignis, Mirandæ urbi proxima.

^f *Vaccii* bellicosissimi, Romanorum virtutem admirati, se illis dederunt. Morte multabatur, si quis agricolam læsaret.

^g *Citerior* Hispania Straboni etiam vocatur *Interior*; ac *Uterior* illa, eidem *Exterior*.

HEKELII.

^d Illa hæc multò spatiosior uberiorque est metallo, aris imprimis, plumbi, auri & argenti. e Lib. II. Odar. Od. xi. v. 1.

^f Od. vi. ejusd. Lib. v. 2. indolens iuga ferre. Tandem ab Augusti, Romanorum Imperatoris, exercitu victi, ut telluris vetus Commentator in posteriorem locum nostrum Horatium p. 97. col. a. Edition. Cruquiana.

a Elariobriga. b Juliobriga. c Brigantia.

CAP. IV.

De Nobilioribus Hispaniæ Fluviiis, & Urbibus olim claris.

I.

Fluvii majore famâ celebrati sunt; in Tarraconensi *Iberus*, vulgò nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives, in Bætica ^a *Bætis*, vulgò nunc *Guadalquivir*: inter Bæticam ac Lusitaniam ^b *Anas*, nunc *Guadiana*: totus ad Melinam opidum cuniculo se condens, post octavum circiter Medilare Germ. renascitur. ^c *Tagus*, vulgò accolis *Tajo*, in Tarraconensi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Lusitaniam secans, auriferis quondam arenis celebratus. Inter Lusitaniam & Tarraconensem provinciam ^d *Durius*, vulgò *Duero*, supra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra est in Gallæcia ^e *Minus*, vulgò nunc *Mimio* dictus. Sub Pyrenæo autem ^f *Sicoris*, vulgò

BUNONIS.

^a *Iberus* in Cantabris, haud procul opido Juliobriga gemino fonte oriens, per Castellam Veterem, & Arragoniam, Navarram quoque attingens, inter Calauniam & Valentiam regnum delatus, apud Dertosam opidum mari excipitur Mediterraneo; ostia ejus, teste Plinio, à fonte distant 450. millia passuum; ^b *Varia*, ubi nunc est *Logronium*, per 260. millia passuum navigiorum capax est. Hunc fluvium parallelum esse montibus Pyrenæis ait Strabo. Graeci inde universam Hispaniam appellaverunt *Iberiam*, Ibero ab Ortu miscetur a *Sicoris*, & ab

Oceano ^c *Bilibis*, vulgò *Xiloca*, ad quem urbs fuit ejusdem nominis, ortu Martialis Poëtæ celebris. Plin. aquam *Bilibis* ferro indurando imprimebant, indeque nobilitatem esse docet.

^d *Bætis* ex Argenteo monte ortus, in Oceanum per Biatiam, Ubedam, & Ilurigium opida fluit; inde in Austrum reortus, Cordubâ & Hispalis irrigatis, Oceano Gaditano ad Fanum Lucifera miscetur. Martialis *Olisiver* appellatur.

^e *Anas* ex agro Laminitano, hodiè *Campo de Montiel* ortus. Lusitaniam à Bætica disternit, & postquam LX. millia passuum confecit, in sinum effunditur Gaditanum. In Terræ emiculis sese condere & post tot milliaria erumpere, magis ex vulgi opinione, quam rei veritate creditur: quod asserunt ii, qui curiose

loca ista inquisiverunt. Fluvius hic aquam habet adeò insalubrem, ut ne pisces ejus, exceptis anguillis, probentur.

^f *Tagus* ex monte *Orospe* oriens gemino fonte, per Toletum, Liboram, Norbam Cæsaream, Scalabim, & Olyssiponem longo decurrit tractu per 110. leucas, id est, 440. millia passuum; & demum in Oceanum Atlanticum sese exonerat, piscium & oltrearum ferax.

^g *Durius*, fluviorum, qui sunt in Hispania ^h *B*, maximus, Lusitaniam ceteris, in Penelondibus apud Numantiam excisam ortus, rapidissimo cursu e inter Astures & Vettones, & porro inter Gallæcos & Lusitanos labitur, ac post 120. leucarum decursum ad Portum urbem in Oceanum defertur.

ⁱ *Minus* ex finibus Asturum oriens, Tyden Callaicorum opidum alluit, post 35. leucarum decursum Oceano miscetur. Rupio aris, plumbi & minii uberrima, unde flumini nomen:

^j *Sicoris* sub Pyrenæis montibus nascitur, per Calauniam decurrit.

HEKELII.

a Seu *Durius*.

b Quod in eum multi amnes & rivuli concurrunt.

c Ob quem, propterque sui angustiam est parum navigabilis.

13

a Sicoris. b Bilibis fl. & op. Martialis Poëtæ patria. c Bætis. d *Anas*. e *Tagus*. f *Durius* fl. g *Minus* fl. h *Sicoris* fl. i *Ginga* fl.

Ille op.
Iberus.

Astigi.
Hispalis.
Corduba.
Augusta
Emerita.
Pallantia.
Tarraco.
Cæsar Augu-
sta sive Au-
stura.
Carthago
Nova.
Saguntus.

vulgo *Segre*, ⁹ *Ilerdam* opidum præterlapsus, in Iberum defluit.

II. Urbium totâ Hispaniâ clarissimæ fuere olim, in Bætica *Astigi*, nunc vulgo *Ecyæ*; *Hispalis*, nunc *Sivillia*; & *Corduba*, nunc *Cordova*. In Lusitania *Augusta Emerita*, nunc *Merida*: in Tarraconensi, *Pallantia* & *Numantia*, ante memoratæ; item *Tarraco*, ¹⁰ vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentissima; *Cæsar Augusta*, sive Cæsarea Augusta, vulgo *Saragoça*; hodie etiam omnium Hispaniarum splendidissima; *Asturica* antè dicta. Sed & *Carthago Nova*, vulgo *Cartagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & *Saguntus*, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit. ¹

CAP.

BUNONIS.

⁹ a *Ilerda*, quæ hodie *Lerida* dicitur, latus Orientale Sicoris alluit, paulo inferius Cingæ fluvio confusus, non magno intervallo in Iberum sese exonerat. Rebus C. Cæsaris, contra Pompeji legatos Petrejum & Asfranum gestis, celebris est. Hodie claret Academia omni Christi 1300. fundata. Infra eam ad confluentem Iberi fuit b *Carthago vetus*, Pœnorum colonia ab Hamilcare condita, à Dertosa X. leucis in Corum distans, *Ilerda* propior. Hodie vicus est apud Villam Franciam.

¹⁰ c *Astigi*, nunc *Ecyæ*, hæc etiam tempestate clara est ad Singulim fluvium urbs; una cum Estapa, Obulco, Agabro, Lucena, Marcia, Urfone, & Vaena opidis à Ferdinando rege Mauris erepta anno C. 1239.

¹¹ d *Augusta Emerita*, & *Emerita* simpliciter, unde vulgo hodie d *Merida* dicta, ad Anam fluvium in fluitibus Turdulorum auspiciis Augusti condita, & militibus cæcis ad incolendum e tradita, nunc pene cæcit.

¹² e *Pallantia*, sive *Pallantia*, hodie vulgo *Pallantia* in Vaccæis & regno Legionensi ad Pisoracæ fluvium sita, olim inter primas Hispaniæ Tarraconensis urbes habita, nunc longè minor est; Academia ante Salamanticensem clara.

¹³ f *Tarraco* sive *Tarragona* colonia, à Cneo & Publio Scipionibus ad oram Cataluniæ maritimam condita, media inter Barchinensem ad Boream & Dertolam ad Meridiem xi. leucis; olim urbs nobilis & ampla exstitit, nec paucioribus ævo Strabonis habitata viris, quàm ipsa Carthago. Metropolis fuit non tantum Hispaniæ intra Iberum sita, sed & partis ejus, quæ extra est, unde & maxima ejus regionis pars nomen

habebat Tarraconensis. Pauli g Orofi patria est, & multa hodie habet monumenta antiqua. Academia ornata est anno Christi 1572. Vinea Tarraconensis olim in pretio habita. Ex Tarraconensibus montibus sal mira dulcedine quasi saccharo temperatus cadit, qui magni fit à cupidariis. *Sidon. epist. ad Orosium.*

¹⁴ h *Saguntum* & *Saguntus* tribus millibus passuum à mari & tot à Valentia distans, anno post diluvium 167. à Zacynthiis, *Isidoro* teste, conditum, opidum fide & constantia in Romanos nobilissimum est; maluerunt enim Saguntini extrema experiri, se & omnia sua comburere, quàm se Hannibali dedere. Hanc urbem quoniam contra fœderis leges expugnasset Hannibal, causam præbuit bello Punico secundo. Sagunti, quo tempore urbs illa obfessa, puerum recens natum in utero matris reversum narrant. *Saguntina fames*, de magna & extrema, in proverbium abiit. *Reliquæ Hispaniæ urbes clara in præteritis cap. vi. memorantur.*

HEKELII.

d A *Villanovanò* & aliis.

e Undè & *Romana Colonia* olim vocata.

REISKII.

¹⁵ i De fluvii tum majoribus tum minoribus, eorumque ortu ac nomine congeri hæc multa possent, & fabulosa rejici: ad i Anam quod attinet, ejusque in subterraneis auctoribus profuxum, hunc veteres novique auciores puta Fournierius, Schottus, Ricciolis, Kircherus atque Bochartus comprobant. Sin Orelum, & quos ille sequitur, testes oculos audire lubet, ea profusio vulgari debetur opinioni, aut recessibus, in quos penetrat, montanis, aut rivis amnisque, in quos dividatur, pluribus. *Sanc*

a *Ilerda*. b *Carthago vetus*. c *Astigi*, vulgo *Ecyæ*. d *Augusta Emerita*. e *Pallantia*. f *Tarraco*. g Orofi patria, h *Saguntum*. i *Anas*.

Sanc Grammatici fallunt, qui Anam ab anare, aut anataria merione dici volunt. Petrus du Val Geogr. univers. part. II. ambiguus in utramque partem differt. a Tria tamen Hispaniæ stupenda opera aut mirabilia omitti noluimus; (1) *pontem*, cui aqua superfluit, h. e. aquæ ductus Segovienfis; (2) *Pontem continuum*, in quo decem millia pecorum palci, aciesque instrui directæ pos-

sunt, i. e. Anam fluvium reconditum; (3) *civitas igne circumdata*, i. e. Madritum, cuius ager silice repletus est. De urbibus antiquis & gentibus observata suppetunt plura: Unum addo de fabularum originibus, quas Græci scriptores adferunt in Aithyæ, Teucro, Diomede, Ulyssæ, Lyso aut Luso, Nebride, Menestheo, Castallo, Pane, Grajis, Iberisque Scythicis.

a Tria Hispan. memorabilia.

CAP. V.

De incolis Hispaniæ, ac recentiori ejus divisione.

I.

Tubalem, Noachi nepotem, in Hispaniam primum pervenisse, post aquarum inundationem, in dispersione gentium, affirmant nostri sæculi scriptores ex Josepho: qui tamen Tubalem in Afriæ Iberia inter Ponticum Caspiumque maria statuit. Haud minori errore, in universam Hispaniam pervenisse *Iberos* ex Asia & Persiis, tradidit *M. Terentius Varro*.

Tubal non venit in Hispaniam.

Iberi non veniunt ex Asia.

Celtæ primi Hispani incolæ.

II. *Celtarum* gentem, ab Aschenaze propagatam, omnem post terrarum inundationem obfedissem *Hispaniam*, *Galliamque*, *Britannicas insulas*, *Germaniam* atque *Illyricum*, tam ex sacris quàm gentilibus diffipio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hispaniæ locis affixum retulerunt Græci Romanique scriptores: ut *Celticorum*; qui partem Bæticæ ac Lusitanæ, partemque Tarraconensis provinciæ adusque promontorium *Celticum*, quod vulgo nunc est *Cabo finis terre*, tenuere: item *Celtiberorum*, ad *Iberum* flumen incolentium. *Germanos* cognominat, nescio unde, *Plinius Oretanos*, Tarraconensis provinciæ populos. ¹

III. Pri-

REISKII.

¹⁶ i Tubalem cum Bricio, Ricciolo, multisque scriptoribus huc reulit auctor, quem ab Hispania Josephus submover: Bochartus etiam in Asiaticas regiones Pontoque proximas rejicit, ex argumentis non levibus, & Askenazen ad Bithyniæ, Phrygiæ ad Pontivicium collocavit. Adeo gentium plerarumque nobiliorum origines & migrationes multis tenebris involuntur. Josephus Lib. VII. Antig. Japheto hujusque posteris occidentem ac septentrionem vendicat, ut illi à Tauro & Amano montibus Afriæ ad Ta-

nain, porro in Europam usque ad Gades pervenerint: a Hinc *non ex hujus nepotibus Tarsis* primæ in Hispaniam ductæ Colonie à Bocharto tribuuntur. Quo enim quemque fors & Deus tulit, hæc terram cum suis occupavit, ut tam maritima, quam mediterranea loca cultioribus replerentur, inquit Josephus Lib. VI. Interim conjecturæ in obscuro negotio quantum valcant, Ludov. Molina docet de origine ac natura Hispanorum veterum multa commentatus, incerta etiam quandoque fabulis non vacua. b Tantum autem regnorum numerus una Hispania pendet

a Tarsis in Hispania primus. b Plura Hispan. regna.

Phœnicies in Hispania.

III. Primi exterorum post hominum memoriam ad Celtas in Hispaniam venere *Phœnices*, à *Tyro*, mare Internum huc usque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ postea *Turditania* dicta fuit, occupantes; ut ex *Diodoro* atque *Strabone* discimus.

Græcorum in Hispania Colonie.

IV. Græci postmodum à *Massilia* colonias deduxerunt inter Pyrenæum & Iberum, *Rhodam* & *Emporias*: quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Rosas* & *Empullias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluisse, indicat corruptum (ut vult *Silius Poëta*) nomen *Graviorum* quasi *Graiorum*: Græcorumque castellum *Tyde*, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte *Tarraconensis*, quæ hodiè est *Gallæcia*.

Carthaginienfis in Hispania.

A Romanis subacta.

V. Postea *Carthaginienfes* maiorem ejus partem tenere, ad Internum mare, *Amilcare* eam occupante.

VI. Secundo bello Punico, superatis atque expulsi Pœnis, tota *Romanorum* facta est. Sub quorum Imperio, tribus provinciis distincta mansit, usque ad Honorii Imperatoris tempestatem, quum *Gothi* ac *Vandali*, Germanica utraque gens, circa annum Christi CCCC. eam invadentes, dictas provincias in tria Regna distribuerent.

A Saracenis & Mauris occupata.

VII. Deinde vero *Saraceni* cum *Mauris*, circa annum 10 cccx. in vestri, totâ Hispaniâ direptâ, complura in ea Regna instituerunt; Christianis, id est, Gothorum reliquiis, in Asturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulsis. Regnorum numerus tandem crevit ad xiv; quorum nomina hæc recensentur, *Legio*, *Gallæ*.

XIV. Hispania regna.

pendet à diversis gentium exterarum migrationibus bellicisque occupationibus, quibus quam hæc regio lacerata fuerit, docent *Valis*, *Mariana*, *Cluverius*, pluresque alii. Primus regna cuncta Hispania in unum redacta tenuit *Philippus II.* tribusque galeis suo impoſitis illa re præsentare voluit, cum duabus antea reges uterentur. Triplex vero titulus, quo tot regna continuarentur, dubitationis non parum nostro tempore habet, ne quidem locum, regno *Portugallie*, multisque provinciis avulsis. Interim Hispani adhuc habent, cur regnis & regionibus suo imperio subjectis nunquam solem occidere dicant, regemque Hispaniarum numero plurali offerant.

BUNONIS.

a *Vandali* primum *Gunderico* a duce Hispanias occupantur anno Salutis ccccxi. b Hos paulo post iis terris ejecit *Ataulfus* Westgothorum seu Visigothorum rex; ibique regnum constituit, quod duravit usque ad annum Christi

dcccx. Ultimus Gothorum rex ibi fuit *Rodericus*; homo turpissimus, qui à *Mauris* per *Julianum* Comitem evocatus regno & vita exutus fuit. d Ita *Mauri* Visigothorum regno delecto maximam partem Hispanie occuparunt. Pelagius tamen e Gothorum reliquias collegit apud *Astures*, qui rex, à suis salutaris, Legionis civitate *Mauris* erepta, regni sedem ibi fixit.

HEKELII.

a *Modizisili* Filiò.

b Conf. *Alberti Krantzii* Lib. I. *Wandalia* cap. xxvi. seq. p. 18. Ubi imprimis *Valentium* Civitatem, *Galliarum* Hispaniarumque mediam, patientibus *Romanis*, à *Vandalis* tunc captam esse narrat.

c In bellis quidem durus, & ad negotia expeditus, sed alias turpissimus homo, & in motibus vitiosis Antecessorem suum, *Witizam*, superans longissime.

d Postquam regnavit annos quatuor.

e Fidelissimus *Legionensis* Episcopus.

HEKE-

Gallæcia, *Portugallia*, *Algarbia*, *Andalusia*, *Granata*, *Murcia*, *Valentia*, *Arragonia*, *Catalonia*, *Navarra*, *Castilia Vetus*; *Castilia Nova*; quod *Toletanum Regnum*; & *Baleares Insula*, vulgò *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ unâ cum *Ebuso* insula, vulgò nunc *Ivica*, unum Regnum constituunt. Ex his postea durabili titulo, ad hoc nostrum sæculum, clara fuere tria; *Castilia*, *Arragonia* & *Portugallia*.

VIII. *Legionis* Regnum, vulgò *Leon*, constituere reliquæ Gothorum, à *Mauris*, ut dictum, in ea loca compulsi. At *Ferdinandus I.* Legioni per matrimonium, juncta *Castilia*, uno nomine *Castiliam* appellavit Regnum suum. Huic postea, devictis ac pulsus *Mauris*, accesserunt, *Gallæcia*, *Andalusia*, *Granata*, *Murcia*, ac *Navarra*. *Navarræ* autem Regnum f initium cepit anno 10 ccc xix. quum *Enecus*, *Bigorrie* (pars est *Gallie Aquitanicæ*) *Comes*, transgressus Pyrenæum *Mauris* ejectis, Regem se constitueret. Post hunc *Henricus IV.* *Castiliæ* Rex armis occupatum *Navarræ* Regnum, suo Imperio adjecit.

IX. *Arragonia* Rex primus factus est *Ramirus*, Sanctii Magni, *Navarræ* Regis, filius spurius, anno 10 xviii. Huic deinde titulo annexæ sunt *Catalonia* & *Valentia*. *Jacobus* autem Rex anno 10 cclii. *Insulas Baleares* suis armis occupatas, *Arragoniæ* Regno fideique Christianæ adjecit. Tandem *Ferdinandus V.* *Caroli V.* avus maternus, *Castellæ* & *Navarræ* Rex, per matrimonium *Castellæ* junxit Regnum *Arragoniæ*. Hic tandem *Mauros*, quos *Ferdinandus III.* in *Granatenſe* Regnum compulerat, omnemque unâ Judæorum gentem, totâ Hispania anno 10 cccc xci. expulit.

X. *Portugallie* Regnum cepit initium ad hunc modum. Quum *Henricus b Lotbaringie Comes* res ingentes contra *Mauros* in Hispaniâ gessisset, præmium virtutis ac laborum *Alfonſus VI.* *Castellæ* Rex, *Tireſiam* filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque appoſuit eam Hispaniæ partem, quæ nunc *Portugallia* dicitur. Hujus filius *Alphonſus I.* cum quinque Reges Maurorum uno prælio fuisset, Rex primus *Portugallie* appellatus est anno 10 cxi. habuitque successores continuâ serie, donec ultimo Rege

Sebastia-

f Quod inter Montes conclusum est, secundum *Job. Henr. Alstedii* calculum.

g Hoc Regnum, *Magnò* scribente, habet

a annuum proventum Ducatorum aureorum circiter centum millium.

b Dux *Lotharingie* & *Limburgi Comes*.

c Ab Exercitu.

K

BUNO.

Sebastiano in Africa cæso, Regnum ad Regem Castellæ recidit.

XI. Hac igitur ratione cuncta Hispaniæ Regna ad unum corpus rediere, caputque unum tota Hispania agnoscit: qui nunc est Philippus IV. Hispaniarum potius, quam Castellæ titulo gaudens. At operæ pretium est, tanquam in tabula cognoscere, quo titulo Rex Hispaniarum, quamque terrarum suarum possideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet, *Castellæ, Arragoniæ, & Portugallicæ*. Sub *Castellæ* regno sunt: *Dux Castellæ, Legio, Asturia, Gallacia, Extremadura: Andalusia, Granata, Murcia, Biscaya, Navarra, Mediolanum, Belgica, Burgundiæ Comitatus, Insule Canariæ, America, Insula Philippina*. Sub regno *Arragoniæ*; ipsa *Arragonia, Catalonia, Valentia, Insule Baleares*, quæ Majorca & Minorca: *Regnum Neapolitanum, Sicilia, Sardinia*. Sub regno *Portugallicæ*; ipsa *Portugallia, Algarbia, Guinea, Ethiopia, India Orientalis, Brasilia, insule Moluccæ*. Decetero, in ipsis Hispaniis Duces numerantur xxiiv. At id maxime mireris, reperiri heic, quod haud facile alias toto orbe terrarum, scilicet Ducem in Portugallicâ, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiscopus in universa Hispania sunt xxi: Episcopus LV. 2

Sic Castellæ regno quæ sunt.

Quæ sub regno Arragoniæ.

Quæ sub Portugallicâ.

CAP.

BUNONIS.

β Portugallicâ ab urbe Porto, & vicino pago Cade, k primum dicta *Portualia*: quod nomen innouit circa annum Christi D. postea vero mutata litera *Portugallicæ* appellata. *Voss. lib. I. Idol. 34.* *Sebastianus Portugallicæ Rex* xxiiv. annorum iuuenis in Mauritania trajecit, Mahumedem in regnum reduciurus, qui à patre Abdelmelech erat pulsus. Sed prælio commisso *Sebastianus* cum omni sua nobilitate perijt, *Abdelmelech* victor apoplexia, dum pugnatur, moritur. *Mubamedes* paludibus mergitur; atque ita tres Reges uno in prælio interiere. Successit Sebastiano ipse patris magnus *Hemicus*. Post obitum *Philippo II.* Portugallicam occupavit anno C. 1580. Atque sic tota Hispania ad Monarchiam, quam habuit sub Gothis, rediit. Sed *Johannes Dux Brigantinus* nuper anno hujus seculi xl., titulum Regis Portugallicæ & coronam, inscio Philippo IV. Hisp. Rege,

usurpare cœpit. Ejus filius *Alphonfus* defuncto patre Portugallicæ præfuit: sed ob crudelitatem regiminiæ amotus est; regnumque hodie administrat ejus frater *Petrus*. γ *Mediolanensem* tamen Ducatum Hispaniæ Rege beneficiaria ab Imperio habet Romano. *Burgundiæ Comitatus* ejusdem Imperii Romani ipse Hispanus agnoscebat regionem. Neque Provincie Belgicæ per Carolum V. Imperatorem esse desierunt in jure Imperii.

HEKELII.

k Qui olim piscationis gratiâ frequentati solebat, indeque tanta hominum multitudine confluxit, ut in civitatem opulentissimam evaserit.

l Qui ex prægnantibus causis angustissimum Regis Titulum adhuc modestè detrectat, & Regem Portugallicæ Principe salutari saltem desistat.

BUNO

CAP. -VI.

De Urbibus, Portubus, & Academiis hodiè claris.

I.

URbes in Hispania nunc celebres sunt *Barcino*, vulgo *Barcelona*, *Cataloniæ* caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporium; licet portus commoditate destituatur; eoque navis sæpè in statione tempestatibus pereant. *

II. Cesar-

BUNONIS.

a *Catalonia* nomen habet à Gothis & Alanis, quasi dicas, *Goibalanis*; inter Pyrenæos montes, Mare Mediterraneum, Iberum & Cingam fluvios est sita. Forma ejus Triangularis est, à Salisulæ fontibus ad Iberum fluvium se extendens. a Habet secundum Boterum, unum Ducatum *Cardona*, tres Marchionatus; xxi. Comitatus, multas Baronias, & Dominia. Incolarum d c. millia esse perhibentur; inter quos c. millia Gallorum, aut Gallicæ originis sunt, qui agriculturam, pecuariam & artes mechanicas tractant. Non enim est ulla regio Hispaniæ, in qua opificum industria artes solertius & diligentius excoluntur. Civitates & municipia muris cincta habet lvi., ex quibus præcipua sunt b *Barcino* ab Hamilcar Carthaginienâ, cognomento *Barca*, condita & nominata est. Dicta quoque est *Faventia Colonia*, & *Julia Augusta*. Anno salutis 805. à Ludovico Pio imperatore victis Mauris, recuperata est; Habet pontem decet. passum in mare se extendentem γ contra vim ventorum naves infestantium exstructum. Habet etiam geminos amnes, *Betullum* vulgo hodie *Belagratum* ab Oriente; ab Occasu *Rubricatum* hodie *Lebrogatum*. Comparatur hæc urbs b magnitudine, non tamen frequentia civium, cum Neapoli. c *Tarraco*, sive *Tarragona*, de qua supra cap. iv. d *Dertosa* sive *Tortosa* ad Iberum sita, in quo pons navalis, magno artificio exstructus. Duo sunt in hac urbe castella e diamentro ædificata, & *Academia*. e *Girona*, olim *Gernuda*, Ausitanorum caput, colliculo imposita, forma triquetra, fluminibus *Uda*, vulgo *Onilæ & Ter*, alluitur: Medio fere itinere jacet inter Ruscinomen ad Boream & Barcinomen ad Meridiem xxi. leucis. f *Lerida* olim *Ilerda*, & *Cardona* ejusdem nominis ducatus caput; ubi

tria notanda; *Mons*, cujus terra similis est *Fari-næ, Fons*, vini rubri colorem ostendens; *Sal*, diversorum colorum, qui confusus, niveus comparet. Cæterum h *Monferrato* sive *Monte Serrato*, editissima rupes, cujus altitudo duorum milliurum, & circumferentia quatuor, est locus celebris. Hic scilicet *Ignatius Lojola* multa prece steterat se Deo & B. Virgini devovit: Hinc ad Societatem Jesu fundandam prodiit c anno cldo xxix.

HEKELII.

a Regio ipsa ut plurimum sterilis est, ac magis fructuum, quam frugum abundans & arborum Sylvestrium, quam domesticorum. Unde quæstum potius ex Mari faciunt accola, quam ex terrâ.

b Dives.

c Et quidem secundum *Bucholeri* calculum.

REISKII.

i Sicuti regna Hispanica bene multa diversas gentium occupationes & colonias, sic urbes etiam harumque nomina suos auctores varios, Pœnos nempe, Romanos, Arabes, Gothos, aliosque satis perspicue testantur. Quam vero copiosa hæc annotandi materia fere offert? i Urbibus insignioribus *Petrus* du Val certa monet imponi epitheta, ut unam *Hispalin* emporium, *Granadam* magnam, *Valentiam* formosam, *Barcelonam* divitem, *Saragossam* futuram, *Valadolitum* nobilem, *Tolertum* veterem, & *Madritum* regiam Hispani jactent. Huic k *Artes* regie vicinæ adjacent, ex hisque famosissimum *Escorialæ*, monasterio religiosi S. Hieronymi destinato celebre, sed bibliotheca magno altari, & Pantheo ac sepulchra regum celeberris, à Philippo II. sex millionibus repens intra XXI. annos conditum, ut *Ægyptus*, Græciæ,

a *Catalonia*. b *Barcino* seu *Barcelona*. c *Tarraco*, d *Dertosa*. e *Girona*. f *Lerida*. g *Cardona*. h *Monferrato*. i Urbium epitheta. k *Artes* regis.

Arragonia
Cæsar-Arragonia.Navarra
Pompejopolis.

Valentia.

II. *Cæsar-Augusta*, vulgo *Saragoça*^d, *Arragoniæ* caput magnificentissima totius Hispaniæ urbs.

III. *Pompejon*, sive *Pompejopolis*, vulgo *Pompelona*, caput regni *Navarræ*.

IV. *Valentia*, caput olim Regni, nunc fructuum varietate Hispanicarum amœnissima.

V. Mur.

Græcis, Romanisque templis & fabricis non cedit, sed facile præstat. De Archiepiscopatus regni & Episcopatus scriptores antea citatos conferat, qui lubet. a Catalonia rebellis A. 1640. ducem Andegavensem sibi principem adsumit: Unde comitatus Rulcinonensis (de Rouillon) regio Pyrenais montibus conclusa, cum Perpignano Fortalitio, clave ad Hispaniam penetrandam paratissima penes regem Gallie per Pyrenæos articulos mansit. Hanc secuta b Portugallia Johanne Bragantiæ ducem regno admovit, illoque Philippum IV. exiit. Unde bellum exacerbat per annos XXVIII. gestum, sed A. 1668. pace publica extinctum. De inquisitione Hispanica Ludov. à Carmo tres libros in fol. Madrid. de Antipathia Gallorum & Hispanorum Catalog. Garfias librum in 12. Venet. divulgavit. e Lingua Hispanica latine veteris propago dialectos quatuor foveat, (1) Castellanam purissimam, (2) Andalusicam, (3) Portugallicam, (4) Granadensem. Vid. Beaman Geograph. c. IX. sect. 3.

BUNONIS.

β *Arragonia* nomen videtur habere à *Tarracoe* civitate, quasi dicas *Tarraconia*, vel à flumine *Arragone*. Terminus ejus à Septentrione & Ortu sunt Navarra, montes Pyrenæi & Catalonia, à Meridie Valentia, ab Occasu Castilia. *Cæsar-Augusta* Romanorum colonia, prius *Saluduba* dicta, sita est inter Barcinonem ad Ortu 44. & Burgos in occasum æstivum 52. leucis, à Valentia 60. à Toledo 64. Pontem habet lapideum, quo Iberus transitur, cum Regnoburgensi confendunt. Anno salutis c10 exviii. vicis Mauris, una cum aliis opidis à Christianis recepta est. Hodie magnificentiam urbis augeat Academia, æd. & curia publica. Clara in hoc regno loca sunt, à *Huesca*, olim *Osca*, in qua Sertorius Hispanorum Principum filios obides literis erudiri voluit. Flabet Academiam antiquam. e *Balbastro*, Latinis *Balbastum*, ad Verum annuum agro & oleo dives. f *Jaca* ad Arragonem fluvium sub Pyrenæis montibus sita,

Navarræ regno vicina. Huic Philippus II. Rex Castellum junxit contra Arragonenses, quibus Castiliani admodum infensi sunt, adeo, ut malitiosum hominem proverbio dicant, quasi *Arragonensem*. g *Fraga*, olim *Gallia Flavia* ad Cingam fluvium, ubi croci magnus est proventus. h *Venafca*, Gallia regno contermina, castellum habet, in cujus muris tormentorum loco sunt lapides. i *Calatajut* habet procul ab antiqua *Bilbili*. k *Monfionum* seu *Monjon*, ubi procerum Arragoniæ habentur conventus.

γ *Navarræ* regnum à Pyrenæis montibus incipit, & descendit ad Iberum fluvium, magna tamen ex parte montibus conclusum. Regnum hoc ante annos c1. Ferdinandus Catholicus pene omne occupavit, quum *Johannes Albricianus* Navarræ Rex, Ludovico XII. Gallie Regi opem ferens, à Julio II. Papa proscriptus & excommunicatus esset. Eadem forma adhuc hodie possidet Hispanus, exceptis paucis locis, quæ Galliarum Regi supersunt, & vix sextam regni partem faciunt. l *Pompejopolis* ad Argam flumen, haud longe à Pyrenæis montibus sita, inter Cæsar-Augustam 30. & Bajonam urbem Aquitanie 20. leucis; haud dubie à Cn. Pompejo Magno nomen habet, qui cum Metello res magnas in his oris contra Sertorium gessit. Strabo *Pompeji tropæa* vocat. Alphonfus Rex ann. Christi 10 cæxxxv. una cum Jaca, Virolvesca & aliis opidis, Mauris eiecit recepti. Hodie firmo muro & duobus castris munita. Hic m *Ignatius Lojola* pugnans vulneratus bellum amplius sequi non potuit; vitam igitur amplexus monasticam, ordinem Jesuitarum instituit: Reliqua Navarræ loca non sunt adeo clara.

δ *Valentia* regnum inter Murcia & Catalonia sita limites habet ad Orientem mare Mediterraneum, ad Septentrionem Arragoniam & Catalonia, ad Occasum utramque Castellam, ad Meridiem Murcia regnum. Longitudo ejus, est 1x. latitudo xviii. leucarum. Duos habet sinus, Sacronensem & Illicitanum; n Portus quatuor *Vineri*, *Denie*, *Xabia*, & *Alicante*; o fluvios principes montisque, *Miglar*, *Morvedre*, *Gualdal*.

a Catalonia. b Portugallia. c Lingua Hispanica. d Huesca seu Osca. e Balbastro. f Jaca. g Fraga. h Venafca. i Calatajut. k Monfionum. l Pompejopolis. m Ignatius Lojola. n Valentia urbs.

V. *Murcia*, caput Regni: Hortus totius Hispaniæ vocatur. Murcia. Carthago nova, vulgo *Carthagena*, optimus Hispaniæ, ad mare Internum, portus.

VI. *Granata*, caput regni, splendida atque ampla urbs.

Granata.

VII. Hispan.

Gualdaviar, *Xucar*, *Segura*. Nomen regni haud dubie sumptum ab urbe *Valentia*, Romanorum olim colonia, quæ tribus millibus passuum à mari submota inter Turia ostium & finem Sacronensem à Barcione 49. leucis in Meridiem, à Toledo 60. in ortum, tota Cæsar-Augusta, à Dianio 10. in borea sita est, Cæli soli temperie nec felici Campaniæ cedit, unde *Formosa* cognominatur. Illustis est frequentius nobilitate, & Academia; origine *Ludovici Vivis*, & duorum Pontificum *Calixti III.* & *Alexandri VII.* Non longe hinc distat à lacu *Albusera*; & *Porto el gajo*, pagus munitus, ubi pons 150. passuum in mare protensus. Loca præterea clara hic sunt. p *Saguntum* supra memoratum. q *Denia* duos habens portus & speculam in mare prominentem. r *Alicante* vino generoso notissima. e *Guardamar* Salis proventus dives. f *Peníscola* ad mare, in scopulo Pyramidalis sita, refugium *Benedicti XIII.* Papæ, quum Constantiæ honore Papali esset privatus.

HEKELII.

d Sen *Saragoça*.

e Conf. *Thome Lanzi* Orat. pro Hispaniâ in Consulatu. de Principatu inter Provincias Europe p. 267. Edition. terr.

BUNONIS.

g *Murcia* regnum ad Mare Mediterraneum situm limites habet Granatam ab Occidente, Castiliam Novam & Valentiam à Septentrione, ab Ortu & Meridie Mare Mediterraneum ad finem Virgitanum & Promontorium *Cabo de Palos*. Nomen habet à civitate *Murcia* f, quæ 9. leucis à Carthagine nova distans ante Salutis c10 cccxv. Mauris pulsus recuperata est ab Hispanis. Alphonfus Castiliæ Regis, Astronomi celeberrimi, à quo Tabulæ Alphonfinæ, seculorum nobilitata. g h *Carthago Nova* & *Spartaria*, à sparti cognominata, ab Afrubale Carthagineum duce paulo ante bellum Punicum II. in Peninsula exstructa, distat à Murcia urbe X. leucis in Ortum; Valentia xxxiiii. in Meridiem. Habet optimum totius Hispaniæ ad Mare Internum portum c c. trirremium capa-

cem. Magna ibi est scombrorum piscatio, qui vicinæ *insule Scombraria* nomen dederunt; Scipio hanc urbem eodem, quo venit die, præter omnium expectationem cepit; & virginem captivam Allucii, Celtiberorum Principis, eximie formæ ipsam, intactam ipsi parentibusque restituit; & eo facto animos hostium sibi devinxit. Carthagine v. i. leucis distat k *Almacaron* castellum, ubi aluminis ubi proventus. *Vera* vel *Bera* urbs, olim l *Virgi*, unde m *Sinus Virgitanus* dictus, inter Carthaginem novam 1x. leucis, & promontorium Charidemum v. in confinio regni Murcienfis & Granatenfis sita.

q *Granatæ* regnum ab ortu habet Murcia, à Septentrione Castiliam Novam, ab Occidente Andalusiam, à Meridie mare Ibericum. Ejus longitudo 1x. latitudo xxv. ambitus cccxxx. leucarum esse dicitur. Nomen habet à metropoli n *Granata*, quasi *Garnate*: lingua enim Punicæ Gar significat aurum, & *Nala*, nympha nomen est, quæ ibi colebatur, quasi dicas *Aurum Nalæ*. Alii à *coco*, cujus ibi copio: Hispani *Cranam* vocant, alii à mali Punici similitudinem derivant: hoc enim, ut granis & acinis referunt, sic urbs Granata, cujus insignia malum Punicum, densissimas domos habet, & debussentes granati quasi similitudinem, urbs ista sexaginta millia domorum complectebatur. b Hanc quum Mauri una cum regno plures quam septingentos annos tenuissent, Ferdinandus Catholicus anno c10 cccc xciii. inde & ex universa Hispania eis, & cum isdem cccxiv. milia Judæorum, eiecit. Ut à Christianis Hierosolyma; ita hæc civitas à Mauris dedecatur, adeo, ut ob ejus amissionem singulis diebus Veneris vexilla sua abfunderent. Hodie urbs illa habet Academiam. Aestate reliquas superat Hispaniæ civitates salubritate æris & numero fontium, quorum x. millia numerantur. Est quoque in hoc regno ad mare o *Malaga*, totius Hispaniæ armamentarium & propugnaculum contra Africam. Habet duæ castella sibi invicem imminuta; ab uno ad alterum transitus est inter duos muros; emporium frequens est. A Malaga versus Ortum ad Mare est p *Almeria* in

K 3

solum

a Albusera lacus; b Saguntus. c Denia. d Alicante. e Guardamar. f Murcia. h Carthago Nova. i Scombraria insula. k Almacaron. l Virgi. m Sinus Virgitanus. n Granatæ regnum & Urbis. o Malaga. p Almeria.

Andalusia.
Hispalis.
S. Lucas.
Corduba.
Marcena.

VII. *Hispalis*, vulgo *Sevilla*, Andalusiae caput, urbs magnificentissima, opulentissimum totius Europae Emporium. *S. Lucas*, navium statio Hispalensium. *Corduba*, urbs admodum ampla, at minus populosa. *Marcena* opidi ager lectissimos totius Hispaniae fert Asturcones.

VIII. *Toletum*, centrum ferè Hispaniae obtinet: omnium maxima ac munitissima *Madritum*, vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regia sede nobile opidum. Quinto ab hinc milliaro visitur in Escoriali superbum illud *D. Laurentii Monasterium*, Philippi II. opus,

in Escoriali.

solo fertili, salubribus aquis, fructibus oleo-que abundanti, sita. Hunc locum quum Christiani Mauris eriperent, vas illud è smaragdo, quod Genueses habent, inde asportatum est. Haud procul à mari & Malaga ad Occalum est *Munda*, quam antiquam illam à *Mundam* esse, sunt qui putant, ad quam Caesar ultimum praelium contra Pompeji liberos commisit, idque difficillimum. Pompejanorum ad xxx. millia peditum & v. millia equitum caesa referuntur. Ea vicinarum urbium metropolis dicitur Straboni. Sed, Mariana recte, Munda illa vetus hodie *Runda la veja* dicitur, ab Arunda 2. leucis, à Munda nova 3. à Malaga 20. millibus passuum in colle apud fluviolum sita.

HEKELII.

f *Ptolemeo* & *Plinio* MURGIS dicta.

g In hac optima sunt vasæ ex creta, & mira Serici quantitas. Regio ipsa autem paucas habet habitationes, easque viles ob montium asperitatem, & ob planities parum aquas irriguam.

b Leg. *Lanfus* loc. in Nor. ad §. IV. Cap. huj. cit. p. 265. seq.

BUNONIS.

h à *Andalusia* quasi *Vandalorum domus* *Vandalen* *Hisys* dicta; aliqui tamen à *Vandalia*, & alii à *Vandalicia* derivant, quod Vandali à Gothis eiectione confugerunt, antequam in Africam trajicerent. Limites habet ab Ortum Granatam, à Septentrione Castiliam novam, ab Occasu fluvium Guadianam, à Meridie mare Ibericum & fretum Herculeum. Terra frumenti, vini, olei, & omnis generis frugum feracissima est, unde *Granarium*, *Cella* & *Equile* Hispaniae dicitur. c *Hispalis* Romanorum olim colonia, hodie etiam literarum studiis & Academia celebris, inter Cordubam ad Boream 22. & Gades ad Mer-

ridiem 19. leucis, à Granata 36. in Occalum, Ulyssiponem versus 63. à Toletum 72. in Austrum ad Bæticum sita est. Anno Salutis clō cxxlviii. à Ferdinando Rege, eiectione Mauris, recepta. De hac urbe Hispanorum est proverbium *Qui Deus favet, ei dat domum Hispali*. Item, si cui bene precari volunt, dicunt: *Faxit Deus, ut Hispali victum habeas & amicum*. *Hispalensis* olim editione clarus fuit d. *Isidorus* Episcopus: Item nuper *Benedictus Arias Montanus*, cujus indubie maximam partem debetur Opus Regium Sacra Biblia continens. *S. Lucas* olim dictum est *Fanum Luciferi*. g *Corduba* quoque ad Bæticum sita Altigi finitima est 8. leucis distans, gloria & potentia olim celebris. i *Plinius* *coloniæ Patri-* *ciam* cognominatam scribit. h *Seneca* hæc, patrem & filium, & i *Lucianum* *Senecæ* *Philosophi* è fratre nepotem, alumnos habuit. Hic quoque vixisse accepimus k *Avicennam*, l *Averroem* & m *Rasem*, Medicos ac Philosophos eximios. Urbs hodie admodum ampla quidem est, sed non adeo frequens. Hic equile regium est dicentis & pluribus equis educandis sufficiens. Hic quoque inventa est ars preparandi corii, quod inde vulgo dicitur *Corduanum*. Sunt ibi præterea n *Nebrijsa*, nunc *Lebrixa*, o *Azilius Antonii* patria, quae duas decades de rebus gestis Ferdinandi Catholici scripsit. p *Oficina* Academia nobilis. *Xeres de la frontera*. Non longè hinc k *Nobis* Gothorum in Hispania rex ultimus à Mauris caesus est, & imperium ad Saracenos translatum. q *Marcena* in Hispalensi territorio est.

HEKELII.

i Vid. *D. Magni Aulonii*, *Burdigalensis*, Ordo *Nobilium Urbium*, v. 84. seq. k Et aquis dives, amoenissimisque hortibus nata.

BUNO.

a *Munda*. b *Andalusiae* regnum. c *Hispalis*. d *Isidorus* *Hispalensis*. e *B. Arias Montanus*. f *Fanum Luciferi*. g *Corduba*. h *Seneca*. i *Lucanus*. j *Avicenna*. l *Averroës*. m *Rasès*. n *Nebrijsa*. o *Azilius Antonius*. p *Oficina*. q *Marcena*.

in memoriam victoriae adversus Gallos, ad *S. Quintinum* in Picardia, anno cId Id LVII. obtenta exstructum.

IX. *Burgi*, vulgo *Burgos*, Castellae veteris caput, opidum Burgi. antiquitate & magnitudine celebre. *Valladolid* inter nitidissimas *Valladolida*. Europae urbes censetur.

X. *Compostellam* Gallaciae caput, aliàs vulgo *S. Jago*, *D. Jacobi* *Compostella Gallacia*.

BUNONIS.

g *Castilia Nova* confinem habet Castiliam Veterem à septentrione altissimis montibus separata; ab Occasu Portugalliam, à Meridie Eitremaduram, Andalusiam & Granatam, ab Oriente Murciam & Valentiam. Saluberrate aëris & soli bonitate præstat Castiliæ Veteri a *Toletum* l Castiliæ novæ metropolis, & olim regum Gothorum sedes. Unde regnum istud quoque *Toletanum* appellatur. m Urbis hujus majorem partem cingit Tagus fluvius, reliquum muris & 150. turribus munitum est. n Sitata est inter Burgos ad Boream & Cordubam ad Meridiem 50. leucis, inter Valentiam ad Ortum 60. & Ulyssiponem ad Occalum 87. à Madrito 12. Hic b *Alphonfus* Rex Tabulas suas Astronomicas confecit. Ejus Archiepiscopus primus est Hispaniae Castiliaeque Cancellarius. o Hic quoque Academia antiqua floret. Urbs hæc Anno Salutis clō lxxxv. ab Alphonso vi. Mauris pulsus recuperata est. c *Madritum* quidam volunt esse antiquam illam d *Mantua* Carpetanorum, cujus vestigia reliqua suat in *Villa Mantua* pago apud Madritum. Urbs hæc sita est in clivo ad Septentrionem, cujus radices alluit & *Xarama* amnis, faxeo ponte pervius. Aër hic maxime salubris est, cuxus beneficio Carolus V. Imperator quartana liberatus scribitur. Circumjacens territorium abundat silicibus, unde *Mennæ* potius dicitur igne cincta. Madrito duabus leucis abest hortus regis f *Pardo*. In *Monasterium* illud *S. Laurentii* ajunt Regem infumissile ducentes centum millia coronatorum sive viginti miliones.

g *Castilia Vetus* limites habet à Septentrione Asturicum & Biscajam, ab Occasu Lusitaniam, à Meridie Castiliam Novam, ab Ortum Arragoniam & Navarram. h *Burgi* regia jacet ad rapidum flumen i *Relanxon* inter Caesaream Augustam ad ortum 52. leucis, & Legionem ad Occalum 32. ac inter Toletum ad Meridiem 51.

Flaviobrigam ad Coream & Crc. 31. p. Ejus Archiepiscopus olim cum Toleroano de primatu contendit. q Urbem hanc à Saracenis captam Alphonfus vi. Arragoniae Rex in libertatem asseruit anno salutis clō cvi. Non longè à Burgis fons est prosluvium alvi siltens. k *Valdoleum*, sive *Valladoleum* vulgò *Valladolid*, pulcherrima Hispaniae urbs ad Pisurum fluvium sita, à Regibus propter hortorum fontiumque amoenitatem, rerum omnium copiam libenter inhabitata; clara alioquin Academia, civitate morumque comitate nulli cedit Hispaniae civitati, licet ab Hispanis vocetur *Villa*. Sunt porro in hoc regno urbes celeberriores l *Segovia*, laboriosa sedes; nemo enim ibi conspiciat mendicis; nisi qui per artem aut fornicum aut opus non est idoneus. m *Ofina* ad Durium fl. ubi Academia. n *Alba* sive *Alva*, unde duces Albani nomen habent. o *Cocca* editorii loco sita, gentis *Ascale* sedes; alioquin mala mansio dicitur Principum; nam non longè hinc abest arx, in qua p *Philippus Austriacus* Mauricii frater Lovanio à Duce Albano abductus, inclusus & detentus fuit. q *Logrono* olim *Julobriga*, à Carolo V. ob fidem immunitatis donata.

HEKELII.

l Gracis Τάδωρτος.

m *Ptolemeo* & *Livio* CARPITANORUM Urbis est.

n Perampla quidem est Civitas, & diversis Conciliis clara; sed situ inaequali, nunc quidem altior, nunc humilior.

o Et tam in spiritibus, quam in temporalibus xviii. Terris murò pericinctis moderatur.

p Urbs bene ædificata est; tamen vias angustas potius habet. Montibus etiam circumambitur, quo fit, ut brevior videant lucem, quam situs fert, magisque perscrutant frigus.

q Continentur autem sub ejus Diocesi 150. Oppida.

BUNO.

a *Toletum*. b *Tabula* *Alphonfinæ*. c *Madritum*. d *Mantua* *Carpetanorum*. e *Xarama* fl. f *Pardo* hortus. g *Castilia Vetus*. h *Burgi*. i *Relanxon* fl. k *Valladolid*. l *Segovia*. m *Ofina*. n *Alva*. o *Cocca*. p *Philippus* *Austriacus*. q *Logrono*.

cobi Apostoli ⁊ ossa, ut creditur, ibi sita, claram effecerunt. *

XI. *Olyssipo*, vulgo Hispanis *Lisbona*, incolis Portugallis *Lisboa*; Portugallici regni caput, urbs magna, populosa, negotiationibus celeberrima. ^a

BUNONIS.

* *Gallaecia* à *Gallaiciis* nomen accepit, à Septentrione Oceanum habet Cantabricum; ab Occasu Oceanum; à Meridie Lusitaniam; ab ortu Asturiam & regnum Legionis. Litus hoc frequentes habet sinus. Principi regni istius portus sunt à *Corunna* & *Ferol*. In extremo versus oceanum litore habet b *Promontorium Celicum*, quod & *Nerium* & *Atabrum* olim dictum est; hodie vulgo vocatur *Cabo Finis Terræ*. Antiquis scriptoribus hic quoque memoratur e *Flavium Brigantium*, quod alius hodie est *Bezanos*; aliis *Compollata*; aliis vero ipsum *Caronium*. *Compollata* Archiepiscopatu & Academiâ quoque claret. Celebris hic est d *Bajana*, juxta quam in mari insulae de *Bajana*, sive *Deorum Ptolemaei*, e *Orense* ad Minii ripas opidum nobile, à Suevis olim dictum *Warmi Sec*; unde mutata dialecto hodie dicitur *Orense*. Fontem enim habet calidum, cujus aqua ovib. ebulliens inservire possunt.

À f *Portugallia* nonnullis dicta videtur, quasi *portus Gallæciæ*, ab opido *Porto*, quod ad Durium flumen celebrem habet portum. Sed potius à portu & vicino pago Cale nomen natum Portuale, quod circa annum Christi 10 notum erat. *Voss. 1. Idol. 34*. Unde mutata litera C. factum Portugallia. Limites hujus regni sunt à Septentrione Gallæcia, & Minus fluvius; ab Occasu & Meridie Oceanus Occidentalis; ab Oriente Castilia, Andalusia & Estremadura. Circuitur 10 cccclxxix. miliarium: longitudo ccc xx. latitudo lxx.

Primaria hujus regni urbs est g *Olyssipo* & *Olyssipo* & *Ulyssipo*, Straboni *Ὀδύσσα* ad Tagum haud procul ab era occidua distans, à Tolito 83; leucis, ab Hispali 63. in oceanum, à Sacro promontorio 30. Portum versus in Boream 50. Septem collibus imposita, quinque castellis munita est: ex quibus Castellum 5. *Torbanis* tunc perhibetur instructum aeneis tormentis, quot dies habet annus. Olim numeratur ædificia urbana vicies mille: hoc autem tempore numerus multo major est. Magnificum & stupendæ structuræ in hac urbe est Templum Misticordiae. Horreum item publicum, Basilica &

Xenodochium sunt urbis miracula. Anno Salutis c10 cxxvii. Mauri hac urbe pulsi. Unius horæ spatio ab hac urbe abest Belem cenobium opulentum Dominicanorum. Monachi in eo admodum laute vivunt. Reges ibidem sepulti sunt. Lisbona quinque miliaribus distans versus austrum *Setubal*, vulgo S. *Hubis* dictum, à litus jacet, ubi ingens copia salis conficitur solisque ardore coquitur.

Sunt præterea in eo regno opida clara h *Bracara* hodie *Braga*, inter Minium & Durium, ea in parte quæ hodie *interamnis* dicitur, ubi sedes Archiepiscopi, qui de primatu Hispaniæ cum Toletano contendit. Archiepiscopus iste Ecclesiasticus simul est, & secularis. i *Ebora*, Academia clara; item k *Conimbricia* ad Mundam sive Mondego fl. sita, Academia celebris est, unde habemus *Collegium Conimbricense*. *Braganza* Ducis sedes.

l *Algarbia*, olim regnum, nunc Lusitaniæ pars est; ab Occasu & Meridie habet Oceanum; ab Ortu Anafl. à Septentrione Portugalliam. Omnium Hispaniæ provinciarum angustissima est. Portugallia Rex eam dotis loco accepit à Rege Castiliæ, quum filiam ejus notham Beatricem uxorem duceret. Præcipue urbes sunt, *Tavira* seu *Tavila*, regionis metropolis, *Silva* seu *Silves*, cujus episcopus Algarbiæ præfuit. *Pharus* sive *Faro*, & *Portus Magnus*, vulgo *Villa Nova de Portomanno*. Habet quoque *Sacrum promontorium*, t in quo Cenobium & Castellum. v m *Legionis* regnum à Meridie & Oriente limites habet Castiliæ Veteris fines; ab Occidente Gallaciæ; à Septentrione Asturiam. Ejus metropolis, à qua regio nomen habet, est *Legio*, vulgo *Leon* in sinibus Asturum, media fere inter Vallisolerum & Ovetum, 22. leucis distans, à Burgis 33. in Occidentem. Hanc urbem inter montes sitam Pelagus primam eripuit Mauris anno Salutis 10 cc xxvii. Inde haud procul castellum adversus Barbarorum incuriones exfluxit, unde Castellæ Comes dictus. Hinc *Castellæ* sive *Castiliæ* regni nomen profectum est. Legio urbs templum habet insigne, ubi Regum sepulchra. Sunt hic præterea urbes insigniores, *Camora* seu *Samora*, olim *Zentica* seu *Senica* ad ripam

XII. *Portus* ad Oceanum celebres sunt in regno Portugallie *Se-tubal*, *Olyssipo* ad Tagum, & *Porto* ad Durium. In Gallaciâ *Corunna* & *Ribadeo*. In *Biscaya* *Bilbao*. & S. Sebastiani. In Andalusia S. Lucas de Barrameda *clavis Seville*. Gadiz Gibraltar ad fretum. In Granata ad Internum mare Malaga. In Murcia *Cartagena*. In Valentia, *Alicanta* & *Valentia*. In Catalonia, *Tortosa* ad *Iberum*, *Tarragonam*, *Barcelona* &c.

XIII. Academiae illustriores sunt, Salamantica & Complutum in Regno Castellæ, Conimbrica in Portugalliæ Regno. *

CAP.

ripam Durii; *Asturia*, vulgo *Astorga*; non procul à lacu Senabria quem Terra fl. facit; *Palencia* ad Carionem fl. Academia celebris; *Civitas Rodrigo* adversus incuriones Lusitanorum munita; *Medina del Campo*, à tributis & vectigalibus immunis &c.

⁊ *Asturia* regio aspera, montibus sylvisque horrida, habet ab Occasu Gallaciæ; à Meridie Castiliam veterem; ab Oriente Biscayam; à Septentrione mare Cantabricum. In eam regionem & vicinam Gallaciæ confugerunt indigenæ Hispani, quum Mauri omnem ferme occuparent Hispaniam. Est vero Asturia velocissimis equis nobilis, quos *Asturcones* vocant. Dividitur in *Asturiæ* de *Oviedo*, ubi opidum b *Oviedum* seu *Ovetum*, ad Devam fl. à Legione 22. leucis distans, Academiam habet, civitas Regia & Episcoporum bello Saracenicis dicta. Et *Asturiæ* de *Sancti-lana*, ubi c *Lianes* seu *Lianes*, & *Sanctanderum*, seu S. *Andero*, quod S. *Emederii* portus à Mariana appellatur.

d *Canabria* hodie dividitur in *Biscayam* & *Guipuscoam*, & *Biscaya* confines habet Navarram, *Guipuscoam*, mare Cantabricum, & Asturiam. Pars illa, quæ ad Bajonam pertinet, & Regi Galliarum parit, extendit se usque ad fluvium Iron; inde altera pars Hispani subjecta est. Lingua Cantabrica antiqua est, & diversâ multum ab Hispana. Biscayæ metropolis est, f *Bilbao* sive *Bibao*, ad Naufiam fl. quasi dicas *Bellum vadum*. Conditæ est hæc urbs, teste Marianâ, anno Christi 10 cc xxviii. Abest à g *Bermoe* seu *Vermeo*, quæ est antissa illa Flaviobriga, 5. leucis in Oceanum, à Burgis 30. in Boream, à litore 2. commodè sita est. Per eam merces in reliquam Hispaniam importantur & exportantur. Malorum aurorum tantus hic est proventus, ut 10. mavedis, quæ levissima ex cupro moneta

est, tot mala emanant aurea, quibus ferendis unus mulus vix sufficiat. h *Guipuscoa* terminus fuit ab Oriente fluvius Vidolo sive Vidolfo, & montes Pyrenæi, à Meridie regnum Navarræ, ab Occidente Biscaya, à Septentrione mare Cantabricum. Ambitus ejus habetur 36. miliarium. Regio hæc ferri chalybisque ferax est; unde Vulcani officina, Martisque armamentarium natura hic videtur exstitisse. Fluvius est i *Chalybs*, cujus aqua ferrum optime induratur. Gens ipsa rustica & superba est. Metropolis ejus est d *Tolosa* ad confluentes Ataxis & Oriæ sita, est regionis conventus sedes. l *Placentia* magnam habet multitudinem fabricorum ferrariorum, m *Fanum divi Sebastiani*, hodie *Don Bastia*, portu gaudens amplissimo &c. Porro in n *Alava* provinciâ metropolis est o *Vittoria*, nobilibus familiis & mercatura clara, antea *Burgis Gastei*.

HEKELII.

r *Hispania* Protegoris.
⁊ Est quidem secundum *Boteri* sententiam.
s Sive *Ulyssippona*, sic dicta, quod ab *Ulyssip* sit condita. Idcirco dicitur *Straboni* Lib. i. l. p. 270. *Ὀδύσσα*, h. e. *Ulyssip* urbs.
t Vulgo *Cabo San Vincenzo* dictum.
v Non solum, sed & tuta Navium statio est.

BUNONIS.

⁊ p *Salamanca* vel *Salamantica* in Castilia vetere à Vallisoleto 22. leucis in Meridie Placentiam versus ad Tormis fluvii ripam sita, qui se cum Durio potius miscet. Academia hæc ex Balentia urbe eo translata est ante Christi 10 cc cxxxix. q *Complutum* olim, hodie *Alcala de Henares*, ab amne Henares urbis muros alluente appellatur. Sita in Castilia Nova 6. leucis à Madrito, haud longè ab Ortu Tagi. Celebrem hanc Academia

a *Corunna* & *Ferol*. b *Promontorium Celicum*. c *Flavium Brigantium*. d *Bajana*. e *Orense*. f *Portugallia* regnum. g *Olyssipo*. h *Bracara* sive *Braga*. i *Ebora*. k *Conimbricia*. l *Algarbia*. m *Legio*.

a *Asturia*. b *Oviedum* op. c *Lianes* & S. *Andero*. op. d *Cantabria*. e *Biscaya*. f *Bilbao*. g *Flavio-briga*, *Bermoe*, h *Guipuscoa*. i *Chalybs* fluvius. l *Tolosa*. m *Fanum*. n *S. Sebastiani*. o *Alava*. p *Vittoria*. q *Salamantica*. r *Complutum*.

miam x in primis reddiderunt a *Biblia Complutensis* polyglotta, anno Christi clo lxxv. Iumtibus Francisci Ximenii Archiepiscopi Toletani ibidem excusa. b *Comibria* Academia fundata est à Johanne III. Rege Portugallie anno Christi clo cxxii. y Reliquæ Academiæ, quæ in Hispania sunt, suis memorantur locis. c Ceterum Hispani religioni *Romanocatholice* sunt addictissimi: eaque una ibidem viget inopinionis, quæ primum ad Mauros & Judæos cõvertendos inventa, in aliarum religionum sectatores, tanquam hæreticos, stringitur. Ad inquisitione damnati induuntur veste, quam *Sambento* vocant, & raptantur ad supplicium iis ceremoniis, quæ populo terrorem possunt incutere. d *Lingua* per Hispaniam præcipua est Castellana ex corrupto sermone Latino nata. *Lusitana* ex Gallica & Castellana constata elegans est, & auribus grata. *Valentina* & *Catalanica* Narbonensium proprii, in quam rari nonnullæ voces Gallicæ irrepserunt. Sola *Biscaia* antiquum sermonem retinuisse putatur. Est verò sermo Hispanorum multis argutis, brevitate, efficacia, gravitate, adagiis & amphibolis repletus; quoniam phrasibus & copia haud abundat. Non minus comit tamen rustici & tenuiores ratiocinantur, quam urbani & nobiles. e *Hispani* perhibentur esse temperamenti melancholici, unde ad quietem & contemplationem videntur nati. Hinc etiam fit, ut eorum consilia tarda, & executiones lentæ, processus graves, & molimina firma sint. Ratò cum peregrinis contrahunt amicitiam, quam nec inter se impensis colunt. Ambitiosissimi pariter sunt & suspicacissimi, facile se contenti putant. Philaustici vite laborant; & suo abundant sensu. *Magnus est eorum in Principem & temp. amor.* Hispani marces hebetio-

ri sunt visu, colore terreo & vultu tristi: feminae tamen magis formosæ, gratiosæ, vivaces, agiles, quam marces; quia humoris abundantia melancholiam in illis minuit, & adtutionem temperat. Habent Hispani laborum atque inedia patientissima corpora. *In militia ordinum sunt observantissimi; certissimi filitatorum & scopetarii; hallasti haud facile loco moventur.* Capillis nigris & præcisiss superbiunt. Servat parsimonia opes & ad temperantiam institutis corporibus sæpe negatas, in vestitu consumere amant, & sic ad ostentationem proferre, immodestia sui fiducia; sed apud timidos & patientes majore. Nigrum & fuscum in vestitu amant colorem. Pallia gestant oblonga, tam plebejus & veteramentarius gladio accinctus prodit, quam nobilis; nobilitatem videlicet è gente sua sibi imaginantur. *Boterus, Mariana, Barclajus in Icone.* Exquisitum in Hispania habetur iudicium ad compescendos seceleratos, *Ferdinandi & Isabellæ* tempore excogitatum, quod *Hernandad* vocatur. Fugitivi indignantur, & plerumque ex alienis Regnis ad supplicium callide retrahuntur. Ex isto tempore iudicium hoc singulari Regum cura in magnam reipubl. utilitatem conservatur.

H E K E L I I.

x Annò CHR. M. D. XVII. magnificè extrectam.
y Evocatis (& quidem *Andrea Goveani, Lusitani Theologi, operâ & studio.* è *Gallicis Doctoribus, Nicolao Gruobio, Philosopho, Georgio & Patrio Buchananis, Scotti, ut colonia* est videtur *Lutetia & Burdigala.* Et hæc Academia non solum loci naturâ est amenissima, sed & omni litterarum genere clarissima.

a *Biblia Complutensis.* b *Comibria.* c Hispanorum religio. d *Lingua Hispan.* e Hispanorum mores.

C A P. VII.

De Insulis ad Hispaniam.

I.

Insulæ Baleares.

Insularum Hispaniis adjacentium celebriores sunt, *Baleares* duas, item *Ebusus* & *Gades*. *Baleares* contra *Tarracoen*si littora sitæ, haud longè inter se distant, & à spatio suo cognominibus acceptis, *Majores*, *Minores*que plurali numero, vel etiam singulari *Major*, *Minor*que appellantur.

lantur: funda olim bellicosæ, unde & nomen traxisse putantur, quasi *ἀντὶ τῆς βελίκεως*, id est, à jaculando: Græcis *Gymnesiæ* dictæ, *ἀντὶ τῆς γυμνότητος*, id est, à nuditate, quod incolæ aliquamdiu a nudi vitam egisse dicantur: nunc vulgò *Majorca* & *Minorca*. Piraticæ olim incolæ maxime vivebant: Carthaginensibus iidem contra Romanos stipendiarii, donec Hispaniis debellatis, à Romanis subigerentur. Mauri postea ex Africa occuparunt, cum Hispanias diriperent, regnumque adjecta Ebuso Insula in iis condiderunt: quos tandem Jacobus Arragoniæ Rex ejecit, ut supra commemoravimus.

II. *Ebusus* inter Majoricam & Hispaniam sita est; frumentis tantum non fecunda; ad alia largior, & omnium animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quidem, quæ de aggressibus mitia fiunt, aut generet, aut si invecita sint, sustineat, hodiè vulgò *Yvica* & dicitur, falsi copiam maxime celebris.

III. In

animalis sit expers, ejusque terra & pulvis ferpentes fugit, quos Colubratia parat. Utraque *Ebusus* & Colubratia h *Pityusæ* dicuntur, à pinum illis nascentium multitudine. *Plinius lib. IV. 5. & xxxv. c. ult. Diodorus v.*

H E K E L I I.

a Æstatis nempe tempore.
b Vel *Malorca*.
c Hoc enim non tantum *Hispania*, verum etiam *Italia* ex parte sibi providet.
d Vel *Majorcam*.
e Quæ *Major* quondam erat appellata. *Prolemæ* etiam in ea Urbs ætata fuit, quæ nunc vulgò *Citadella* dicitur.

R E I S K I I.

1 Strabo Lib. III. Geograph. Phœnices pleraque Hispaniæ loca Tartessio & Turditanicæ vicina tenuisse, condidisse Gaditam, Malacam, Aude-ram, Carthaginemque novam; quin Gymnesiæ Insulis ab se occupatis Balearidum fecisse nomen. i Baleares ergo lingua punica *בַּלְעָרִים* Baleaharea ad verbum significant *magistros projectionis* i. e. peritos fundæ, aut lapidum prociendorum incolas: k Gadira firiace *גַּדִּירָא* septem vel septem denotat, uti Plinius, Solinus, Hefychius explicarunt. l Ebusus etiam ex voce Phœnicia *יבוס* *Ybuso*, h. e. à siccatis ficibus denominationem habuisse legitur, Bocharto, quem sæpius citavimus, auctore. Insulam Cadiz fide Calis urbemque portu cognomine instructam, tri-

a Majorca. b Palma. c Pollentia. d Minorca. e Merellens Balearensis. f Ebusus insula, g Colubratia insula. h Pityusæ insula. i Balearides. k Gades. l Ebusus

Gades.

III. In capite Bætica, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Insula *Gades* fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continente angusto spatio, ac veluti flumine abscissa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, *Erythraem*, Pœni, lingua sua, *Gadir*, id est, *Sepem* nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitasse fabulati sunt. Tyrii condidere in ea ejusdem nominis urbem quæ postmodum evasit opulentissima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *Calis*, dictum.

bus imperii sui clavibus annuerasse, neque hanc minis quam datus Philippo filio Carolus V. commendasse fertur.

BUNONIS.

⁊ a Gades insula non procul ab ostiis Bætis sita est. Eam non multo longiorum centum stadiis, latitudine alicubi unius tantum stadii scribit Strabo. Urbs in Occidentali insula parte fuit ejusdem cum ipsa nominis. Sed b *Balbus Cornelius Gaditanus*, civitate Romana donatus, pro quo Cicero exilium oratio, aliam condidit, quam *novam* vocabant. Ex utraque coaluerat ea, quæ c *Didyma* vocabatur. Illa Plinio videtur esse d *Augusta Julia Gaditana*. In orientali insula parte e *Fanum Herculis* structum erat, qua parte insula proximè ad continentem accedit: unius stadii fretò disjuncta. Apud hoc templum f *C. Julius Cæsar* quaesitor in ulteriori Hispania, quum mandato prætoris jure dicundo conven-

a Gades. b Cornelius Balbus. c Didyma. d Augusta Julia Gaditana. e Fanum Herculis. f Julius Cæsar.

CAP. VIII.
DE GALLIA.

I.

Hispaniæ proxima est *Gallia*.^a Hæc ab initio inclusa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine, à meridie

HEKELII.

a Hanc Regionem omnino amplam atque potentem, præter MARTINUM CHILIERUM, Geographum egregium, descripserunt FRANTZUS, HOTOMANNUS atque PAULUS MERULA, Viri longe doctissimi atque celeberrimi, ita tamen, ut *hujus* Liber sub *FRANCORUM* GAL-

lus circumiret, Gadesque venisset, animadvertens Alexandri M. imagine, ingenuit, & quasi pertæsus ignaviam suam, quod nihil dum æ memorabile actum esset eâ ætate, quâ Alexander orbem terrarum subegisset, missionem continuo efflagitavit, ad captandas majorem rerum occasiones in urbe. g *Solin.* cap. 26. *Strabo* lib. III. *Mela* lib. II. cap. 7. & lib. III. cap. 6. *Plinius* lib. IV. cap. 22. *Sueton.* in *Jul. Cæs.* cap. 8. Haud longe à litore Portugallicæ abest *Barlaga* insula, olim *Londobris* & *Erythraea* dicta, b à quam pirate Barbati excubant, navigiis Christianorum insidiatur.

HEKELII.

f A Nautis.
g In *Insula* verò Medirullid duæ hodiè supersunt vetustè ædificii *Turres*, *Torres de Hercules* incolis dictæ.
b Quæ 50. Milliaria complectitur.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. VIII. 85

FRANCORUM Historias, ab Ann. CHR. nempe 708. usque ad A. 900. quam studiosissime edi curavit PETERUS PITHOFUS, Francof. A. sup. Sec. 94. in 8. f. Prodiit *FRANCICÆ* Historiæ veteris atque sinceræ Corpus Hanoviz A. huj. Sec. 15. in quibus sanè omnibus talia sunt repertienda, quæ diligentis atque curiosi cujuslibet Lectoris animum possunt recreare. Leg. THYSII *Memorabil.* celebrior. vet. *Reyimp.* Cap. 10. p. 314. seqq. Extant *Effigies Regum FRANCORUM* omnium à PHARAMUND. ad LUDOVICUM XIII. Francof. A. huj. Sec. 22. in 4. f. impressæ. Majestas Regis modernè LUDOVICI XIV. ex ULRICI OBRECHTI, a Viri ingeniosissimi, mente hodiè tam latè diffusa, ut nullis Terrarum Regionumque spatii distingeretur, quò minus Facinorum Operumque maximorum efficacia, emolumentò, gloriâ præsentem ubique, ubique spirantem sui sstat imaginem. Hujus Regis Inauguratio à CAROLO HANOQUE descripta est *Parisij* A. huj. Sec. 56. in 4. f. & quidem sub *NOV. FRANCICÆ* Orientalis Titulo, quem Libellum omnibus ac singulis & Studiosis Politicis quotidie commendandum censeo. Alias est notandum, quod Successio *GALLICARUM* Regum probe observetur. Quocirca quum, mortuò Lothario, *GALLICARUM* Carolum in Regem creassent, ADRIANUS, Pontifex Romanus, ad Hinnemarium, Episcopum *Remensem*, scribens, designatum Regem excommunicari iussit, aliumque eligere permittit. Ad quod triplex *GALLICÆ* Status respondit: Nunquam tale quid à Pontifice Romano ad *GALLICÆ* Episcopos mission fuisse: REGES enim *GALLICÆ* *NASCII*, NON ELIGI SOLERE, sicuti ex FRIDERICO I. Imperatoris Diplomate citat hoc Hippolytus à Collibus in ita dictò *Principe* Cap. II. p. 7. Edition. pr. Interè est certissimum, quod *GALLI* à *Fœminarum* Imperiò omni abhorreant tempore. Hinc PHILIPPUS VALESTIUS EDUARDUS, *ANGLICÆ* Regi, qui Gener erat CAROLI PULCHRI, sine prole masculâ defuncti, in Successione prælatum, hæc Sacre Scripturæ (Math. np. VI. 28.) se tuebatur verbis: Considerate *LILIA* Agri, non laborant, neque metunt. Hòc dictò lepidè atque festivè innotens, *LILIIUM GALLICUM* haud cadere in colum & fenum. Verum EDUARDUS nunquam creditit, quod talis Lex, quæ *Fœminarum* in Regno *GALLICÆ* succedere nullo modo pateretur, unquam fit condita, sed eam in fraudem Filiarum ab Agnatis commentam conficiendo esse. FROSSARDUS Lib. I. *Histor.* Cap. IV. testis est. Excluduntur itaque *Fœminæ*

in *GALLIA*, si non Lege *Salicâ*, certè antiquissimâ, quæque mores Gentium imitatur consuetudine. Ea consuetudo in tribus Regum Familiis, *Mervoringorum* videlicet, *Carolinorum* & *Capetiorum*, (tot enim *FRANCORUM* Regum Familia nuncupatur) observata fuit ordine & invariabiliter. Vid. CHRISTIANI FUMECET, Polyhistoris clarissimi ac quondam Præceptoris mei fidelissimi, Part. II. *Breviarii Historico-Politici*, seu Orbis Imperantis, Cap. III. Erot. VII. p. 297. Edition. suprâ p. 1. laudatæ. De Origine trium *LILIORUM*, Insignum quippe *FRANCICÆ* Regionis, legenda JOANNIS CHRISTOPHORI RUMETSCHET, antiquioris Litteraturæ Antiquitatis insignis, Not. XXII. ad ita curiosè inscriptum Pacis Caduceum sum p. 12. In hæc *LILIA* extant quoque duo Disticha, quæ in illustri aliquot Germanorum *Carminum* Librò de immaturâ summeque miserandâ *CHRISTIANORUM* Laniâ, à CAROLO IX. *GALLICÆ* Rege, eoque erga suos Subditos, repurgatæ Religionis addictis, probè dolor! propositis perisodis, aliisque impius atque crudelissimis *GALLICÆ* Tyrannidis, Lutetia Parisiorum, Lugduni item, & aliis ejusd. Regi locis luculentissimè selectatissimèque A. sup. Sec. 72. d. 24. Augusti patrata, compositò, & Vilnæ A. sequi. in 4. f. publicatò, Poëta quidam, qui initialibus saltem Nominis sui huius duabus litteris M. S. se subscriptis, hunc in modum lamentabilem finxit:

LILIA, quæ tantum fecerunt horrida stragem,
Nonne mutati sint acutis mihi.
Aut Epule tristes, aut exiliæ napellus
Virus, & inferno nata cicuta cibo.

De Persecutione adversus Hugonotas in *GALLIA* hæcenus suscepta ego ob gravitatem Materie certè nil audeo scribere, nisi quod ex Musladini Sadi Rosario Politicò addam hanc Historiam, à GEORGIO GENTIO Cap. VII. p. 216. sequi. Latinis verbis sic expressam: *Servum* suum manibus pedibusque acriter ligatum, ferocissimè transtantem vidi, (homini ferocissimè motus) inhi: O Fili! Tibi simul creaturam incomparabilis magnitudo ille DEUS tibi mancipio dedit, & teque illi superiorem & Dominum fecit. Tu itaque divine Benevolentie grates reddas, tantamque ferociam & immanitatem in hominem ne exerceas, ne quondam in extremò Judicio ille Servus te melior esse appareat, & teque quodam subeat. Ut autem hæc Historia ab Ethnicis quodam probè est consignata: sic unicuique Christiano, qui manus suas cruentas in Christianorum sanguinem crudeliter ac injustè, quâ-

L.

cunque.

a In Panegyricò jam laudato REGI ob natum ex Serenissimò DELPHINO Nepotem publicè Unitætitatis Argentoratensis nomine d. 23. Aug. A. huj. Sec. 82. non sine summo applausu dictò.

Gallia terminii.

ridie Mari Interno Pyrenæisque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septemtrionibus Oceano Britannico. At postquam Gallorum nonnulli Alpes transgressi Italiæ ferè dimidium occuparunt; Galliæ nomen huc usque extensum fuit.

Divisio Gal-
liæ.

II. Omne autem hoc terrarum spatium bifariam fuit divisum: Primo in *Galliam Cisalpinam*, quæ & *Italica*, eademque *Citerior*; & *Transalpinam*, quæ *Uterior* Gallia hodiè propriè dicta. Rursus hoc idem terrarum in *tria* populorum genera, ab habitu corporis cognominata, distributum fuit: In *Togatam*, quæ *Cisalpinæ*; in *Braccatam*, quæ & *Narbonensis*, Romanorum provincia; & *Comatam*, quæ reliqua est Galliarum pars. Sed de Cisalpinâ post agemus, quum de Italia erit fermo: nunc de Transalpina, illius matrice, primùm dicendum.

Cæli soli-
que natura.

III. Pyrenæis igitur jugis superatis, proxima aperitur terra *Gallia*, felix præpinguibus glebis & commoda proventibus fructuariis; consita vitibus & oleis quibusdam in locis, omni ad animantium usum foetu beatissima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minimè frequens; frumento adeo fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri possit. ¹

IV. Nomen

cunque causâ atque ratione ductus, infert, optimè est notanda. Ex non est dubitandum, quin Martyrum vox vel è *Bellis*, vel de *Rotâ ac Partibus*, immò ex *Quadrivernis* quoque, quibus sunt damnati misselli hi homunculi, minimè erit abfimilis isti, quæ in *Nuptiis Parisiis* quondam sic sonabat:

GALLIA Mactrix, Lanius Rex, dira Macellum
LUTETIA. O nostri temporis opprobrium!

Verò itaque longè est verius, quòd GLADIUS SÆVULI CHRISTIANOS interfecerit, sed pium mansuetum ac placidum OS PÆVULI CHRISTIANOS fecerit. Ex hac Tragœdiâ quilibet è Prudentibus facillimè intelligere potest, *Jesus* in hoc Regnò iterum perversò hòcçe tempore in magnâ atque potente existimatione vivere; cum tamen constet, eos ex eo olim prorsus relegatos fuisse. Extat enim *ingenua & vera* Anonymi cuiusdam ad Regem Christianissimum Oratio, eaque Lugduni Aº. huj. Sec. 2. in 4. f. edita, in quâ postulat, ut *Jesus* in Regnò resisteret *GALLIÆ*. De Concordiâ Sacerdotii & Imperii, seu de Libertatibus Ecclesiæ *GALLICANÆ*, cuius fundamentum Collegium Sorbonicum, Aº. M. CC. LIII. fundatum, extant singulares

Dissertationes PETRI de MARIA, ipsis *Parisiis* Aº. huj. Sec. 41. in 4. f. excusæ. Sed Urbium *GALLICARUM* Consuetudines Francosanti Aº. sup. Sec. 98. prodire iussit DIONYSIUS GOTHOFREDI, Vir multæ lectionis atque limati iudicii. Ceterum *GALLI* putant se esse reliquis pulchriores; cum tamen sint pallidiores, miæque rubeant, quemadmodum JULIUS MARCINUS, Libr. de Decoratione, eoque Veneus apud *Fontas* Aº. huj. Sec. 1. in fol. min. impr. Cap. VIII. fol. 15. fac. a. non prorsus ineptè iudicat.

REISKII.

1º Limites Galliæ Hispaniæque pacto publico fixos dedimus supra: Nunc damus fluvium Bidassonem, eum coque insulam Fasanorum, quæ pacificationi Pyrenææ aut Fasanicæ locum & denominationem in regno Navarrræ addidit: Navarra quippe qua Galliam tangit, regno adhuc Gallico paret. Nec enim naturaliter huiusregui limites in montibus Pyrenæis, quos vulgo statuunt, Becmannus comprobatur, sed civis tantummodo per bella pactaque publica definitos. Nomen Galliæ antiquissimum mix aliud quam b *Celtosythia* aut *Celticæ* admittit, si quis

è Strabone

^a Limites Galliæ civiles. ^b Celtosythia.

IV. *Nomen* ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facile dispectu est. Tarquinio Prisco Romæ regnante vocabulum tandem *Gallia* nata est, ab incolis *Gallis*, ut postea ostendetur.

V. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excurfu ad Rheni Vahalisque divergia, apud Munimentum Schenckii, vulgò *Schenckén-schans*, porrigebatur. Latitudo à Gobzo promontorio, vulgò nunc *le Four*, in Britannia extremo ad Varum usque flumen. In hoc terrarum spatio Gallia sita erat, duobus, ut dictum est, distincta nominibus. *Braccata* interno imminet mari; *Comata* ad Oceanum ac Germanos spectat.

Strabone perceperit, omnes gentes septentrionales æque in Europa atque in Asia Scythas una appellatas nomine Lib. XI. Celsosythas etiam septentrionalium nonnullos Lib. I. puta Europæos in Hispania, Gallia, Britannia, Germaniaque. Hoc multis rationibus Bodino quidem oppositis egit Auctor nostri Lib. I. Germ. antiqu. c. 2. Idem etiam stabilivit Boxhornius in singulari Originem Gallicarum libro, quo natio & lingua Gallica ortum ad Scythicum revocatur. Ita vero Trojanæ Græcæque tum Æmilii tum Bodini origines parum, Bocharti Phœnicia; aliquantulum valebunt: Colonias tamen Pœnorum Græcorumque, imo literas horum in Gallia nemo negabit, quas tot historici confirmant.

BUNONIS.

^a Galli dicti videntur à Celtica voce *gallen*, (quam nunc dicimus *Wallen*; significatque iter facere) ^b quum exundans domi multitudo, pa-

triam relicta, exterarum petere regiones cœssisset; parte eorum in Italiam, parte in Illyricum, atque inde in Græciam, & Asiam, parte in Germaniam delata. Tunc enim primum à re ipsa invento vocabulo, dicti fuerunt, cum sibi ipsis, tum proximis Germanis Illyriisque, *ibi Gallen*, sive *Galler*, & alia dialecto *Waller*, quod voce æquipollenti vulgò dicimus *de Wanderer*, Latine peregrinatores: quod vocabulum mox Latini suo ori accommodantes, formaverunt *Galli*. Græci postea paullo longius à genuina voce deflectentes, dixerunt *Γαλαῖες*, quæ equidem appellatione perpetuo postmodum signati fuerunt ab ipsis Galli Asiatici; raro *Καλαῖ*, antiquo universæ gentis vocabulo nuncupati: *Cluverius Germ. Ant. lib. I. cap. IX.*

HEKELII.

^b Et derivatur juxta nonnullos ab *ἀλλὰ*, quod vagari denotat.

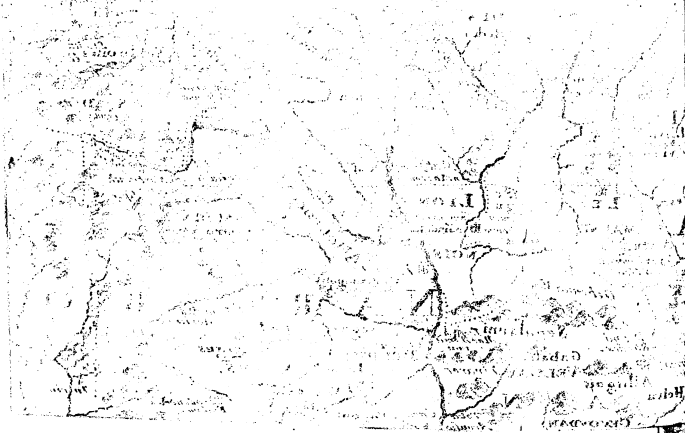
CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ & Narbonensis Provincia.

I.

Narbonensis Provincia, sive Gallia Narbonensis, appellatur pars Galliarum, quæ interno mari alluitur; Braccata antè dicta; amne Varo Alpiumque jugis ab Italia discreta; ab Hispania Pyrenæo monte; à reliqua verò Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu, virorum morumque dignatione, amplitudine opum, nulli Provinciarum Romani Imperii postferenda; sed Italia veriùs quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia; ædificiorum

Gallia Narbonensis limitice, Felicitas.

ciorum nitore, reliqua Gallia lætior est. Continet hodiè Lingudocum, Sabaudiam, Delfinatum, ac Provinciam, quæ veteris appellationis memoriam servat.

II. Populi in ea quondam clari: in Sabaudia. ^a Allobroges, quorum ^β Geneva & ^γ Vienna, ^δ Centrones, quorum ^ε Axima, nunc *Centron*, & ^ζ Tarantasia, nunc *Monstier & Tarantaise*. In Delfinatu; Segolauni sive *Segovellanni*, quorum ^η Valentia; Vocontii, quorum ^θ Dea, nunc *Die*; Caturiges, quorum ^ι Catur-

Geneva.
Vienna.
Tarantasia.
Valentia.
Dea.

BUNONIS.

^a Allobroges sive Allobroges, inter Ifaram seu Hilaram fluvium, lacum Lemanum & Rhodanum contenti, rebus gestis clari, quorum legati à conjuratis Catilina in partes sollicitati.

^β Geneva infra c. xv. l. i. memoratur.

^γ Vienna Romanorum colonia dicta Senatoria, quod ibidem habent quinque legiones præfidiarias. Ad Rhodanum sita est inter Lugdunum ad Boream & leucis, et Valentiam ad Austrum ad 14, à Gratianopoli 15, in Occalum. b Cæsar suo tempore ibi constituit *granaria & cellaria*, ac Archelaus Herodis M. filius, à Judæorum & Samaritanorum primoribus crudelitatis apud Augustum acculatus, huc in exilium missus est. Hic quoque d. Arbogastus c, quum Valentinianum II. d per fraudem laqueo necasset, à Theodosio M. superatus, sua manu mortem sibi conscivit. Aliquanto infra Viennam e Ifara fluvius, Alpibus ortus, Rhodano sese misceat. Ad quorum confluentem ad montem Cemenium f tropæa ex albo lapide & duo templa posuit Q. Fabius Maximus Emilianus: quod is in locis multa Gallorum milia condidit: non magnis ipse copiis instructus. Strabo l. iv.

^δ Centrones e fuerunt in Alpibus Grajis, quæ Ideomni fuisse regnum Cluverius Ital. Ant. l. i. c. 12. ostendit.

^ε Axima in Taurinorum finibus apud Alpium radices à Taurino 25, à Segusio 8. mill. pass. in Boream sita.

^ζ Tarantasia est inter Genevam 10, & Maurianam 12. leuc. in Austrum, à Civarone seu Camberino 10. in Boream, antea *Forum Claudii*, Centronum metropolis fuit in Grajis. Ejus Archiepiscopus Monasterii residet.

^η Valentia Romanorum colonia ad Rhodanum: ab ea 14. leucis abest Vienna in Meridiem, Avenio 23. f

^θ Dea c. Angusta dicta est inter Vapungum 12. & Valentiam ad Occalum 10. leucis.

a Allobroges. b Vienna. c Archelaus exilium. d Arbogasti interitus. e Ifara fl. f Trophæa Emiliani. g Cæsar.

HEKELII.

^a Vulgo Savoyen.

^b Hanc Burgundici Cancellarii sedem olim fuisse ferunt. Claret. *Archi-Episcopatu nobilissimò*. Ideoque in spiritualibus primaria est Civitas.

^c Ut alii legunt, Arbogastes.

^d A. CHR. cccLXXXII. Idib. Maj. prid. Pentecostes.

^e Pro quibus in plurimis excusis Plinii Exemplaribus legitur falso *Acitavones*.

^f Vulgo dicitur *Valence*. Episcopus à Agedemia clara est. Tempa omnia alioqui magnitudo, bellis civilibus diruta fuisse superiore tempore; sed magna ex parte ad huc reparata sunt.

REISKII.

¹ m Gallia Braccata nomen à braccis habuit i. e. femoralibus, quas illi *Bræges* dicunt Dio. Lib. V. Bibl. Idem Agathias Lib. II. & Helychius in Lexico confirmant. Bochartus ex vocabulo Punico בראכ Brac i. e. *genus braccas* infra genua, & ad crura usque demissas aut pendulas deduxit: Alii e Græco βραχίων nomine. Carol. Fresneus in Gloss. Getis Sarmatique, sed Galie maxime braccas in usu fuisse, ac postea vix ævo nostro mansisse annotat: Imo adducit hodieque nostris Saxonibus brak & brook superest. n Narbonensis vero Gallia tota in provinciam deducta, Narbonemque colonia Julia, eaque antiquissima deducta legitur A. VC. DCXXVII. biennio ante, quam bellum Allobrogicum Q. Fabius, consul consecrasset. Urbs hodieque Archiepiscopatu clara, sed Atacis & Garumne fluminis conjunctione clarior; unde naves minores quinque, quas Bæares nominant, transitum A. 1672. fecerunt. Araftionensis principatus orto bello Belgico A. 1673. adempto Principi suo iterum per pacem Noviomageniensi restituitur: Sed bello ultimo, quod ardet Germanico moto rursus demitit neganturque A. 1688.

BUNO

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. IX. X. 89

^a Caturigomagus, vulgo *Chorges*. In Provincia, Cavares, quorum ^a Avenio, nunc *Avignon*; ^β Salyes, quorum *Aqua Sextia*, nunc *Aix*. In Linguadoco ^γ Gabali, nunc *Vellay*; ^δ Ruteni, nunc *Rodes*, ^ε Helvii, nunc *Albigensis*; ^ζ Volcæ *Tectosages*, circa Tolosam, *Volcæ Arecomici*, quorum *Nemausus*, nunc *Nîmes*. Horum populorum clarissimi Allobroges. Urbium opulentissimæ olim ^η Vasio, nunc *Vaison*, *Vienna*, *Avenio*, *Nemausus*, *Tolosa*, ^θ *Arausio*, nunc *Orange*; *Arelate* nunc *Arles*; ^ι *Blitteræ*, nunc *Beziers*. sed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius *Narbo*, vulgò nunc *Narbonne*. In littore autem portu clara *Massilia*, vulgò *Marseille*, urbs antiquissima, à Græcis condita. Eadem etiam nunc totius Provinciæ clarissimæ sunt.

BUNONIS.

¹ a Caturigomagus inter Vapincum 12. & Eborodunum 16. mill. pass. Caturigum quoque Eborodunum, nunc Embrun.

^β Avenio & Aqua Sextia infra, cap. xv. memoratur.

^γ b Salyes, Salyes sive Salvi dicti, ad ipsum mare fuerunt, non procul ostiis Rhodani. Hi Massiliensibus vicinis olim graves erant, eoque Romanorum arma primi trans Alpes sensere. *Aqua Sextia*, à Proconsule Sextio victore Salyorum huc deducta colonia, condita, sicque dicta propter aquas calidas.

^δ c Gabali finitimi fuerunt Rutenis; eorumque caput *Anderidum*, nunc *Mandecum* *Genuanum*. In Velaunis erat *Rovesio*, post *Anicium* & *Podium*: nunc le *Puy en Vellay*.

^ε d Ruteni, ad montem Cemenium inter Velaunos ad Ortum & Helvios ad Occalum. Rhodani Gregorio Turonensi est *Ryana*, nobiles fuisse argentifodinas, testatur Strabo.

^ζ e Helvii seu *Alba Helviorum* inter Tolosam 14. & Rutenos 12. leucis.

^η f Volcarum *Tectosagum* caput olim existit Tolosam.

a Caturigomagus. b Salyes. c Gabali. d Ruteni. e Helvii. f Vasio. g Arausio. h Blitteræ.

CAP. X.

De Gallia Comata; ac prima ejus parte Aquitania.

I.

Gallia Comata in tres partes divisa fuit; *Aquitaniæ*, *Celticæ* Belgicæ. *Gac Belgicæ*: sed his alios alii posuerunt terminos. Cæsar Belgicam fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanam, Matronamque amnes:

Belgica.
Celtica.

amnes: *Celticam*, quam eandem *proprie Galliam*, & incolas ejus *Gallios* appellat ubique *Belli Gallici Commentar. primo*, inter Matronam Sequanamque, Oceanum & Garumnam flumen, Gebennam montem, Rhodanum ac Rhenum flumina; *Aquitaniam* inter Garumnam, Oceanum & Pyrenæos montes.

Aquitania.

Belgica.

Celtica seu
Lugdunensis
Aquitania.

II. Postea verò Augustus aliter distinxit; *Belgicam* statuens inter Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam, Sequanamque amnes & Oceanum; *Celticam*, quam & *Lugdunensem* appellavit à capite *Lugduno*, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amnes, & Oceanum; *Aquitaniam*, inter Ligerim, Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum.

Vascones.

III. *Aquitania* vetus five *Cæsariana*, *Aremorica* ante dicta, nunc *Vasconia*, vulgò *Guaſcogne*, vocatur. *Vascones* quondam ex Hispania ab altero Pyrenæi latere huc transgressi, haud dubium est. Populi heic olim clari, *Ausci*, nunc regio *Armignac*; *Vasates*, nunc regio *Albret*, opidum *Bazas*, *Bigerriones*; nunc *Bigorre*; *Tarbelli*, quorum opidum, & *Aqua Tarbelle*, nunc *Aq.*

Ausci.
Vasates.
Bigerri.
Tarbelli.
Aq. Tarbelli.

BUNONIS.

Aquitania ab *Aquis* videtur dicta, quibus fere tota rigatur: a vel, ut Plinius lib. 4. c. 19. tradit, ab *Aquitanis* populis. Olim *Aremorica* appellata; quia maxima pars populorum ejus Oceanum accolebat, ut Strabo & Plinius referunt. *Bretanniam* tamen seu *Britanniam* alii faciunt *Aremoricam*. ap. Eginard. & *Formand. Lib. III. de Felice Episc.* Ab istem Metallorum perhibetur feracissima. Incolas ejus Hispanis, quam Gallis, facit similiore idem Strabo, illosque lingua & sermone à Celtis Belgisque distinguit. Ante adventum Cæsaris fere fuerant à Romanis tentati Aquitani, per C. Valerium & Luc. Manlium; sed bis turpiter rejecti. Sontiaribus vero Cæsaris tempore devictis reliqui facile domiti sunt.

β *Vasconia*, etiam *Novempopulana* appellata, terminos habet montes Pyrenæos, Garumnæ fl. & mare Aquitanicum. Ejus præcipue urbes sunt *Burdigala*, & *Tolosæ*, de quibus infra cap. xv.

γ *Cazas* est inter *Burdigalam* 10. & *Aufcos* 18. leuc.

δ *Bigerriones* & *Bigeritani* ad montes Pyrenæos in confinio Hispaniarum. *Bigorre* hodie Comitatus est. *Bigerri* seu *Begorra* urbs est, cujus in concilio Mantifconensi fit mentio.

a Aquitania. b Vasconia limitis. c Bazas. d Bigerra urbs Tarbelli. e Aqua Tarbelli. Tarbe. f Gallia unde Comata.

α *Tarbelli* ad radices montis Pyrenæi.

ζ Et *Aqua Augusta* dicta, & *Aqua Tarbelli*, ad Aturum fl. à Bajona abest 7. leuc. *Ascos* versus, à *Burdigala* 26. in Austrum. Tabulae Inveniat Aquas has colloant, ubi nunc est *Bajone*; Robertus Cænalis contendit esse *Tarbe*: at Scaliger & Cluverius *Aq.* esse voluit.

HEKELII.

a Ita ut idem esset, ad aquas Regio.
b Eodem sensu.

REISKII.

i f Gallia Comata nomen à coma, quam Galli aluerunt quamque lixivio aut sapone rutilant. Habuit Plin. lib. XXXVIII. c. 12. Omnis Gallia divisa est in tres partes, quarum unam incolunt *Belge*, alteram *Aquitani*, tertiam qui *Celte* ipsorum lingua, nostra Galli appellantur. Ita *Cæsar Comment. I.* denominationem Gallia cunctis aut generalem aut specialem Celticis imponit; & ab lingua sua Romana vernacula deducit: Et tamen rectius ad Gallicam linguam à Cluverio heic revocatur. De *Vasconia* notamus, huc pertinere Aquitanicam, non Hispanicam, partem Cantabrie veteris, æqua *Vascones* victi alio discesserunt. Albitana regio Duacum continuit, ejus Ducem ultimum & regem *Navarre* legio.

Aq. Horum clarissimi fuere *Ausci*, & caput eorum *Elusa*. *Elusabæris*. *berris*, nunc *Aux*, totius veteris Aquitanie opulentissima.

IV. In reliqua Aquitania Augusti populi quondam, qui hodie provinciæ nominibus originem dedere, *Cadurci*, nunc *Quercy*; quorum opidum *Devona*, nunc *Cabors*: *Petricorii*, nunc *Perigord*; quorum *Vesonna*, nunc *Periguenx*: *Arverni*, five *Abverni*, nunc *Auvergne*; quorum *Augusta Nemetum*, nunc *Flour*: *Lemovices*, nunc *Limosin*, quorum *Augustoritum*, nunc *Limoges*: *Bituriges*, nunc *Berris*, quorum *Avaricum*, nunc *Bourges*: *Pictones*, nunc *Poitou*; quorum *Limorum*, nunc *Poitiers*: *Santones*, nunc *Saintonge*; quorum *Mediolanum*, nunc *Saintes*.

CAP.

legitimum exuit regno Ferdinandus Catholicus A. 1512. Unde controversia cum regibus Gallie perpetua extitit. De reliquis terris tacere præstat, quam pauca dicere.

BUNONIS.

α *Aux* olim *Ausci* & *Augusta Auciorum*, postea *Auxiana*, abest à Tolosa 11. leuc. in Occidum Ejusnam versus, & ab Agenno 8. in Austrum. Ejus archiepiscopus Scalgero dicitur est. *δ* *Elusabæris*, *Elusa* & *Elusatum* urbs alia habebat Augusti Auciorum, *Elusa*, *Euse* & *Elusa*.

ε *Cadurci*, *Cadorici* & *Catorici* dicuntur.

ζ *Cabors* est inter Tarnem & Duranium fl. ad flumen *Loth*, à Tolosa 16. leuc. in Boream, *Lemovicos* versus duplo distantes. Habet Academiam.

η *Perigori* & *Petrigori* dicti, à Tolosa sine Tarnis fl. discreti.

θ *Periguenx* Aimoino & aliis *ε* *Petrogoricum* & *Petrogaria* dicitur, inter *Burdigalam* 20. & *Lemovicos* 12. leuc. quot ferme ab Engolisma. Incolas hujus urbis *Petrocorios* dictos inscriptio libenter reperta testatur: Ferrum hic habetur notæ optimæ. Regio ipsa gignit magnam glandum & castanearum copiam, unde multi quoque ibidem sunt porci.

ι *Lemovicos* & *Lemovici* quoque dicti.

κ *Limoges* urbs *ε* est inter *Pictavos* ad Septentrionem 20. & *Caducos* ad Meridiam ad 30. leuc. ab *Arvernis* 25. in occidentum, Engolismum versus 15. *Cæsari* & *Hirtio* h. *Lemovicum* appellavit. *δ* *Augustoritum* tamen quibusdam videtur esse *Angoulême*: alii *Augustoritum* faciunt caput agellinarum, quod putat *Angoumois*.

λ *Bituriges* & *Biturici* nominantur. In Bituri-

gibus nobiles sunt fodinae ferri. g Sunt autem *Bituriges* alii *Cubi*, quorum metropolis est *Bourges*; & alii *Bituriges Vibisci*, quorum caput *Burdigala*.

μ *Avaricum* olim erat opidum maximum & municionissimum, in finibus *Bituricum* atque agri fertilissima regione, quod & ipsum Cæsar magno militum labore tandem expugnavit, hostesque graviter ultus est. *Bourges* etiam infra cap. xv. f. 2. memoratur.

ν *Pictones* & *Pictavi* leguntur.

ξ *Limorum* alii perperam existimant esse pagum inter *Lemovicos* & *Pictones*, nunc *Limondictum*. At *Poitiers* infra cap. xv. f. 3. describitur.

ο *Santones* etiam leguntur *Santoni*. *Mediolanum Santonum*, unde *Xantens*, seu *Saintes* dictum. A Plinio *Santones* liberi vocantur. Straboni ad Garumnam extenduntur, versus Septentrionem *Pictonibus* finit juncti.

HEKELII.

c Vulgò *Berry*.

d Et Episcopatum.

e Mercurialis & populosa.

f Turres præaltas & acuminatas emittunt venientibus ostentant. Muris fossisque non improbe munita. Edificia habet excellē, sed lignea, nec tamen inelephantia, ejusmodi fere hinc inde in *Saxonia Inferiore* vides, *Cæsaris* avo una ex magnis & potentibus fuit, quem vid. Lib. VII. & VIII.

g Abundat etiam, præter *Frumenti*, Vinique copiam, *Pascuis*, *Pratis*, indeque *Gregibus* & *Velleribus*. Unde & VERVECEM Metro-

polis in Infignibus gestat.

M 2

BUNO-

a Aux. b Cadurci. c Cabors. d Petricorii. e Petrogoricum. f Lemovices. g Limoges. h Lemovicum. i Bituriges. k Avaricum. l Pictones. m Limorum. n Santones.

CAP. XI.

De Galliâ Celticâ seu Lugdunensi. ¹

I.

Ofismii.
Vorganium.
Veneti.
Vindana.
Nannetes.
Condivin-
cum.
Curiosolites.
Redones.
Condate.
Andegavi.
Juliomagus.
Turones.
Casarodunum.
Aulerci
Diablintz.
Noviodu-
num.
Aulerci
Cenomani.
Vidunum.
Unelli.
Crocio-
tonum.
Carnutes.
Autricum.
Gennabum.
Lexobii.
Noviomag-
us.
Aulerci
Eburovices.
Mediola-
num.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina
I extant, clari fuere: ^a *Ofismii*, nunc ultimus Britannia in mare
excurfus, quorum opidum ^b *Vorganium*, vulgò nunc *Guinguand*:
Veneti, quorum *Vindana*, nunc *Vannes*: ^c *Nannetes*, quorum
Condivincum, ^d *Nantes*: ^e *Curiosolites*, Britannia inferior: *Redo-*
nes Britannia superior, quorum opidum *Condate*, nunc *Redon*:
Andegavi, qui & *Andecavi*, & *Andes*, nunc *Anjou*, quorum opi-
dum ^f *Juliomagus*, nunc *Angiers*: *Turones* nunc *Touraine*, quo-
rum ^g *Casarodunum*, nunc *Tours*: *Aulerci Diablintæ*, quorum
opidum *Noviodunum*, nunc *Maine*: *Aulerci Cenomani*, quorum
opidum *Vidunum*, nunc *Mans*: *Unelli*, quorum *Crocio-tonnam*,
nunc *Quarentain*: ^h *Carnutes*, quorum ⁱ *Autricum*, nunc *Char-*
tres: & ^j *Gennabum*, nunc *Orleans*; ipsa regio *la Beausse*: ^k *Lexo-*
bii, quorum *Noviomagus*, nunc *Lisieux*, in Normandia: ^l *Aulerci*
Eburovices, quorum *Mediolanum*, nunc *Evreux*, in Normandia

^m *Parisi*.

BUNONIS.

^a ^a *Ofismium* tractus ad Oram Britannia ad-
huc *Ofismier* dicitur.
^b ^b *Vorganium* aliis putatur esse *Treconium*,
vulgo *Triguer*, ad Britannia oram maritimam,
inter Briocum ad Ortum 6. leuc. & Leonam ad
Occalum 7. à Rhedonibus 26. in Boream. In-
digenæ tamen antiqui Vorganii rudera ostendunt
in loco, quem lingua sua vocant *Cosqueouet*.

^c *Nannetes* etiam *Nannetes* dicuntur.
^d *Nantes* infra cap. xv. f. 1. describitur.
^e ^e *Curiosolites* fuere inter Armoricas civitates,
& Venetos ad Austrum; & Gobæum promon-
torium ad Boream. Plinius appellat *Caros*. Ve-
lies, hodie vulgo *Kemper Corantin*.

^f *Juliomagus* vid. infra cap. xv. f. 2.
^g *Casarodunum* infra cap. xv. f. 2. recensetur.
^h ^h *Carnutes*, *Carnuti*, *Carnate* & *Carnote* le-
guntur.

ⁱ *Autricum* & *Aurelianum* iterum memoran-
tur cap. xv.

^j *Gennabum*, *Genabum* & *Genabus* aliis ^a ha-

betur opidum *Gyen*, ^b in finibus Aurelianensium
ad Ligerim, Lucanus lib. 1.

^k *Incluta Caesaris Genabus dissolvitur* aliis.
^l *Lexobii*, aliis dicuntur ^c *Lexovii* & *Lexobii*.
^m ^f *Aulerci* hi fuere ad Sequanæ ripas.

HEKELII.

^a *Paradiso* & *Vigenereo* inprimis.
^b *Seu Gian*.

REISKII.

¹ ¹ *g* *Celtica* quin à *Celtis* specialius ita dictis
appellationem sumferit, nemo dubitat: *Cæsar*
quoque ac *Paulanias* illam ab sermone *Celtico*
derivant. *Bodinus* igitur aberrat, qui *κελτικόν*
i. e. defultoriis equis, Græcisque origi-
nibus arcessit *Method. Histor. c. 9.* *Lugdunensi*
ab *Lugdano* dicitur, incluta urbe, per *Muna-*
tium *Plancum* sub *Augusto* condita, ubi adhuc
emporium opulentissimum, *Archiepiscopatus*
& *Academia* vigent: Ut de urbis hujus præstan-
tia inter Romanos veteres non dicam. Vid.
notit. Imper. cum notis *Pancir*.

BUNO

^a *Ofismii*. ^b *Vorganium*. ^c *Curiosolites*. ^d *Carnutes*. ^e *Lexobii*. ^f *Aulerci*. ^g *Celtica* unde *Lugdun-*

GERMANIA
CISRHENANA
ut inter Caesaris
et
Traiani fuit Imperia
SCALDIS Item
MOSE ac RHENI
Ostiorum antiqua
Descriptio

OCEANUS
SEPTEMTRIO-
NALIS
qui et

GERMA-
NICUS.

BRITAN-

CANTUM.

NIAE.

Pars.

OCEANUS
BRITAN-
NICUS.

CALETI.

VEL
LOCASSI

LEXOVII

AULERCI

EBUROVICES

PARISI
CARNUTES

BELGIUM

VELLOVACI

SUESIONES

RHEMI

CATALAUNICI

MELIORDUMI

SEGUANA FL.

SEQUANA FL.

SEQUANA FL.

SEQUANA FL.

Salgins Plin. Fluv. Rheni
Halsas Ptol. Orient.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Proterium Agrippinae
Mosestus Ptol. Occident.
Caesaritermin Galliam Rhenum
inter et Germaniam, Caput

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Verum Scaldis ostium
quod Nysa Ptolemaeo
Os Scaldis Plin. Rheni
Tabulae Ptol.

Parisi, quorum *Lutetia*, nunc *Paris*: *Senones*, quorum *Agendicum*, nunc *Sens*, in Campania: *Tricassii*, quorum *Augustobona*, nunc *Troyes*, in Campania. *Ædii*, five *Hedui*, quorum *Augustodunum*, nunc *Auxun*, in Burgundia Ducatu: *Vadicaesses*, quorum *Noviomagus*, nunc *Nuits* in dicto Ducatu: *Segusiani*, nunc *Forest*, quorum opidum *Forum Segusianorum*, nunc *Fours*; & item in ipsorum agro *Lugdunum*, nunc *Lyon*. Atque omnium clarissimi *Hedui*, urbs eorum totius Celticae opulentissima *Augustodunum*, *Lugdunum* nomen Provinciae dedit.

BUNONIS.

De *Parisiis* vid. cap. xv. f. 1.
 Apud *Senonas* Decentius, quum Magnen-
 tum fratrem Lugduni à Constantino Imperato-
 re superatum, se gladio parieti innixto confodisse
 accepisset, & ipse laqueo vitam finivit.
 b *Agendicum* Marliano & aliis perperam ha-
 tur superioris Campaniae oppidum, hodie
Novins, aliis *Milly*.
 Aliis c *Tricasses*, & *Tricasses* & *Tricassini*.
 d *Augustobona*, vulgo *Troyes* variè nomi-
 nantur, *Augustomana*, *Treca*, *Urbs Trecastrum*,
Augusta Trecastrum.
 e *Ædiorum* nomen illustre est apud Cæsa-
 rem. Cicero eos Romanorum vocat fratres.

Primi enim ex Gallis Romanorum societatem
 & amicitiam sunt complexi. c

τ *Augustodunum* infra cap. xv. f. 3. describitur.
 υ Aliis d f *Vadicaessi*.

φ Et *Secusiani*, *Sebusiani* etiam apud Cæsarem
 leguntur, qui ab aliis à g *Segusianis* diversi putan-
 tur; sed iidem videntur; ac vox altera corrupta.
 ζ h *Forum Segusianorum* à Lugduno abest 8.
 leuc. in occidentem, Avernus versus.

ψ De *Lugduno* & *Augustoduno* memorabilia
 leguntur cap. xv. f. 4.

HEKELII.

c Ideoque *Plinius Fæderatos* cognominat.
 d *Ptolemaeo* præsertim, *æædii* & *gariis*.

a *Senones*. b *Agendicum*. c *Tricassii*. d *Augustobona*. e *Ædii*. f *Vadicaesses*.
 g *Segusiani*. h *Forum Segusianorum*.

CAP. XII.

De *Gallia Belgica*: *item Fluminibus universæ Gallia Transalpinae.*

I.

Belgica illa Vetus, quæ tertia pars Gallia Comata, vetustissi-
 mis scriptoribus clauditur Rheno Rhodanoque omnibus, lacu
 Belgicae limi-
 tes.

Lema-

REISKII.

a *Belgica* denominationem à Belgis habuit:
 ipse unde suam traxerint, hoc viris doctissimis
 non adeo liquet. Cluverius multas examinat
 conjecturas, in singulisque hæsit; nisi quod
Belgicam putat videri dictam à Belgio, uno Bel-
 garum regniuncula. Quidni suspicetur quis-
 am, à *Belgo* aut *Belgio*, duce Gallorum tertio,
 à *Assam* irruperunt, quem *Iustinus*, *Diodor*.
Julius, *Pausanias*que memorant: sed neque sic
 ego vocis expedita, vel dubitationibus liberata

erit. *Belgica* vetus autem ab hodierno Belgio
 quam diversa, quamque aliis nunc limitibus
 Gallia circumscriptur, Geographi plerique
 docent: Nec *Belgica*, si Cæsarem illoque poste-
 riores Romanæ historiae auctores consulas,
 eandem aut magnitudinem aut faciem exhibebit.
 Namque in notitia Imperii Rom. duas Belgicas
 notamus: Unam scilicet primam, in eaque
Treviros, *Mediomatrics*, *Verodunos*, *Leu-*
cos, alteram secundam, inque illa *Remos*,
Suessiones, *Catalaunos*, pluresque vicinos po-
 pulos.

M 3

a *Belgica*, unde dicta sit, quotuplex.

Lemano, Matronā ac Sequanā fluminibus, Oceanoque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rhēni à Germaniæ populis incolī tradunt. Hodie fanē idem fit: at aliquanto latius quam olim. Itaque Plinius initium Belgicæ à Scaldi flumine facit. *

II. Inter Mosam & Flandriam ad Oceanum fuere ^b *Taxandri*; nunc est Zelandia ac Brabantia inferior pars. Inde ^c *Menapii* reliqua Brabantia pars, & item Geldria ad Rhenum usque: quorum opidum *Castellum Menapiorum*, in Mosæ ripa, nunc *Kessel*. ^d *Morini*, pars Flandriæ inter Oceanum & Legiam amnem; opidum *Teruanna*, nunc *Terwane*; & ^e *portus Gesoriacus*, qui antea *Itius*, & post modum *Bononia*, nunc *Boulogne*: ^f *Ambiani*, quorum

Menapii.

Morini.

Ambiani.

pulos. imo duabus illis tertia & quarta per divisionem ultimam accessit legitur. Confer §. Spanhemium Introduct. ad Geogr. nec novam annotationum segetem de singulis regionibus expectat. Historiam fluviorum Gallie Fouricrius Lib. VI. cap. 15. Becmannus c. 3. explicat, causamque addit ex Mundo Kircheri subterraneo, cur Rhodanus per lacum Lemantum nec aqua sua carulea mista vel mutata profuatur: De quibus itemque montibus hunc ipsū consule, si lubet.

BUNONIS.

* Ab austro quoque Belgicæ limites sunt Sequanorum, Leucorum, Lingunumque fines; Regiones nunc omni illo terrarum tractu comprehenduntur à Sequanis, Rhequoque amne Elasia inferior, Lotharingia, Austrasia, Trevericus Episcopatus, Lucelburgiensis, Limburgiensisque Ducatus, Leodicensis Episcopatus, Coloniensisque Episcopatus pars altera, Juliacensis ducatus, Geldriaque ducatus dimidia pars. Ab Oceano, Hollandia pars austrina, Selandia, Brabantia, Flandria, Bononiensis comitatus, Normannia pars tertia, a Sequana Franciæ, quæ vulgo *Isle de France*, maior pars, atque Campaniæ ferè dimidium. Iuror Picardia, Veromandus, Arctia, Hanonia, Namurcensis comitatus, ducatusque Bulloniensis. Erant olim Belgæ, ipso Cæsare teste, omnium Gallorum fortissimi, libertatis supra modum amantes. De eorum moribus Idem Cæsar & Strabo legantur.

§ a *Taxandri* & *Taxandri* dicti sunt Plinio populi, qui nunc Selandi, inque insulis Hollandiæ australis; & *Taxandria* regio Marcellino, quæ nunc Selandia, cum dictis insulis Hollandiæ. a

Castra Romanorum in his Toxandrorum insulis, post Cæsaris ævum, fuisse videntur.

§ b *Menapii* ab Eburonibus submoveruntur inea à confluentē Getæ, per Rorā confluentem ad Rhēni opidum usque *Dieff*. Hinc vero Demetria & Rupella amnibus, ad confluentem usque Scaldis, ab Atuatibus separabantur, qui circa *Laven*, *Brussel*, *Nivelles* & *Gembours* opida incoluerunt. Hodie in lava Mosæ ripa est exiguum opidum cum arce, vulgo *Kessel* dictum, quod antiquum esse Menapiorum Castellum nomen simul ac situs in ripa indicant.

§ c *Morini* ab ortu attingerunt Menapios; ad meridiem eosdem cum Atrebatibus & Atuatibus habuere limites, ab Occasu & Septentrione Oceano cingebantur.

§ d *Tervanna*, *Tarvanna*, & *Tarovanua*, per Cærolum V. Imperatorem anno Christi c1010 i. d. 20. Junii expugnata & incendio deleta est; de ejus excidio vide si lubet Thuanii lib. xii. Eius urbis vestigia hodieque videntur in Arctia ad Legiam flumen, vii. mill. passuum à Fano Audomari.

§ e *Portus Itius* diversis temporibus diversâ obtinuit nomina: Germanis proximis vocatur vulgo *Buonen*.

§ f *Ambiani* ab ortu conterminos habuere Nervios & Veromandos. A Meridie Samā flumine, vulgo *la Somme*, à Belgio, Bellocacum regione fuerunt differant. Ab Occasu Oceanum arxerunt Cæsaris tempestas, à Septentrionibus confines habuerunt Arrebatum. Continent nunc hi fines Picardiam partem, quæ opida *Pont à Selane*, *Reye*, *Crotoy*, *Reims*, *Pont de Remy*, *La Cauchie*, *Corbie*, *Bray*, *Amiens* cum parte Ambianorum urbis; in dextra Samæ

rum opidum *Samarobriga*, nunc ^b *Amiens*: ^c *Bellocaci*, quorum ^d *Bellocaci*. regio *Belgium*, nunc *Beauvoisin*; & opidum *Cesaromagus* nunc *Belgium*. *Beauvais*: ^e *Caletes*, ^f *Pais des Caules*; opidum *Juliobona*, nunc ^g *Caletes*. *Diepe*: ^h *Vellocaffi*, quorum *Rotomagus*, nunc *Roan*; ⁱ *Atrebat*. *tes*; opidum *Nemetacum*, nunc *Arras*: ^j *Nervii*; opidum *Bagacum*, nunc *Bavay*: & item *Cameracum*, nunc *Cambrai*. ^k *Eburones*.

raz ripa. Continent item Arresij Comitatus portionem, quæ opido *Pas* & *Bapalme*, & duo *Cænobria*, *Eavcourt*, atque *Erovaige*. *Amiens* seu *Ambianum*: & *Ambianensium* civitas ab Antonino Pio Imperat. condita, & ab adjacente flumine *Samarā* primum appellata est a *Samarobriga*. Cum Lutetia & Rotomago trigonum facit.

HEKELII.

a Dicitur & eidem *Marcellino Taxandrum*.

BUNONIS.

§ b *Bellocaci* Belgium incoluerunt; & *Bellocacorum* sedes appellata fuit c Belgium: *Bellocacorum* nomen adhuc manet in opido *Beauvais*, quod medio fere situ est inter Lutetiam & Rotomagum. Ab hoc denominativum factum *Beauvaisin* seu *Beauvoisin*: quæ vox agrum dicti opidi designat. Nationum enim per Galliam nomina posita in opidorum, quæ capita nationum fuerunt, vocabula transierunt. *Ambiani* à Septentrione Belgio fuerunt finitimi; limes heic fuit *Samara* amnis ad Oceanum usque. Ab Oriente brumali *Bellocaci* conterminos habuerunt *Suessiones* atque *Rhemos*. Pro limite inter *Suessiones* & *Bellocacos* agitur linea ab opido *Bray* ad opidum *Veneuil*; à *Rhemis* determinabat *Esia* flumen; vulgo *Oise*. Ab Occidente æquinoctiali finitimos habuere *Bellocaci* *Caletes* & *Vellocaffi*. A *Samara* flumine ad *Caletes* accoluerunt. Atque hi fuere veri fines Belgii Cæsariani. *Erymanthum*, qui omnes Belgiam, id est, tertiam totius Gallie Comitatem partem esse voluit; quum hoc vix decemam partem impleat; quique ea de causa Flandros, Brabantios, Selandos, Geldros, Belgio Germanos appellant.

§ c *Calatorum* regio maritima est, inter Sequanum & *Samaram*, vulgo *la Somme* amnes.

§ e *Vellocaffi* seu *Vellocaffi* ad dextram Sequanæ ripam inter *Caletes*, *Bellocacos* habuere sedes. a f *Atrebat* seu *Atrebatii* à meridie conterminos habuerunt *Ambianos*. Ab occasu pertinent usque ad Oceanum; à Septentrione ad *Morinos*. A *Morinis* separabantur amne, qui apud *Bononiā* in Oceanum evolvitur. Ab hujus

fonte lineā ad flumen Legiam ducta, quæ vicus est vulgari vocabulo *Capelle*, v. millibus passuum supra Trevannum: hinc ipso Legia fl. ad vicum usque *le Venty*. Ab ortu æquinoctiali conterminos habuere *Nervios*; & ab ortu æstivo *Nerviorum* clientes *Centrones*, *Grundios*, *Levacos*, *Plemosios* ac *Gordanos*, qui quinque populi alio nomine *Sueconi* dicti in *Nerviorum* fuerunt clientela. Hi finibus nunc includitur tota Arctia: pars item Flandriæ, dextræ Legiæ amnis ripæ affixa; quæ opida videntur *Ryssel*, *Dovey*, *Armenterie*, *Basse* & *Orchies*: & *Hanonie* exigua portio, quæ opida, *S. Amand*, *Bouchain*, *Artois*, *Pesquecourt*.

§ f *Nervii* à Septentrione contermini fuerunt eorum clientes jam dicti & *Atuatii*. Ab ortu Mosæ flumine primum à v. illis populis, qui uno nomine antea *Germani*, mox *Tungri* dicti sunt, deinde à Treveris separabantur. A Meridie *Rhemos* attingerunt. Terminus inter hos & *Nervios* describitur lineā à Mosā flumine & Monasterio *Dellain* ad opidum *Fervin* ducta. Hinc alia linea ad fontes *Sabis* amnis, & hinc item alia ad opidum *Crevecœur* Scaldi impositum, à Veromandis distinguuntur. Ab Occasu, ipso *Scalde* ad *Cameracum* usque ab *Ambianis*; hinc vero ad *Scarpe* confluentis ab *Atrebatibus* dirimebantur. A *Scarpe* Scaldique confluentibus ad opidum usque *Aeth* lineā determinantur *Nervii* à jam dictis quinque populis, qui sub eorum fere imperio. Continentur hodie regiones hi finibus ista: *Namurcensis* Comitatus pars inter Mosam & Sabin; in qua Castellum *Namurcense*: hinc ea regio, quæ inter dictos amnes vulgo vocatur *Basse Bourgogne*, id est *Burgundia inferior* c: deinde *Hanonie* d maxima pars: è Picardia *T. rasilien* Ducatus portio: item *Cameracensis* agri pars, in qua opida *Cambrai* & *Chateau en Cambresis*.

§ h *Eburones* ab Oriente terminum habuere Rhenum; quo ab Ubiis supra Coloniam Agrippinensem, à Sigambriis infra Coloniam arcebantur. A meridie habuere *Condros*, *Segnos*, *Cæzaros*, atque *Pæmanos*: à quibus separantur linea.

a Samarobriga. b Bellocaci. c Belgium, d Caleti. e Vellocaffi, f Atrebatibus; g Nervii. h Eburones.

a Taxandri. b Menapii. c Morini. d Tervanna. e Portus Itius. f Ambiani.

Germani.
Tungri.
Veromandan-
dai.

Suessiones.

Silvanectæ.

Treviri.

nes, & *Condrusi*, Segni, Cæresi, Pœmani, qui primi uno nomine appellati fuere à Gallis *Germani*, postea verò à se ipsis *Tungri*; quorum opidum *Atuatuca*, nunc *Tongerren*: *Veromandui*; quorum *Augusta Veromanduorum*, nunc *Vermandois*, vicus in extrema Picardia: *Suessiones*, quorum *Augusta Sueffionum*, nunc *Soissons*: *Silvanectæ*; quorum *Augustomagus*, nunc *Senlis*: *Rhemi*, quorum *Durocortorum*, nunc *Reims*, in Campaniâ.

III. *Treviri*, quorum *Augusta Trevirorum*, nunc *Trier* Germanis,

linea, ab opido *Bonna* ad usque *Mose Mariæque* amnium confluentem; & mox ipso *Mosa*, ad *Namurum* usque opidum. Ab Occidente contineri fuisse Aduaticis.

H E K E L I I.

b *Petro Divæ & Becano*.

c Gens armis dedita, civilis & ingeniosa, sed paucos habens mercatores ac artifices, *Gallia* lingua utitur, eâque degeneri.

d *Hamonicæ*.

B U N O N I S.

a *Condrusi*, b *Segni*, c *Cæresi*, atque d *Pœmani* inter Eburones & Treviros incoluerunt; hos habuere conterminos à Meridie; Eburones à Septentrione. Ab Ortu terminus iis *Rhenus*; ultra quem *Ubi*. Ab Occasu *Mosa*, citra quem *Nervii*. Regiones quæ nunc comprehenduntur his finibus sunt: *Coloniensis* agri pars: *Juliacensis* Ducatus pars exigua, circa opida *Muftertsel*, *Gemunde*, *Montjoie*: *Limburgensis* Ducatus pars fere dimidia, *Meridionalis*; ubi ipsum *Limburgium*; & *Luceburgensi* Ducatu opida *Durbuy*, *Marche*, *Rochefort*: à *Leodiaci* agro, opida *Fhy* & *Chinay*, item vicus *Spua*, cum fonte aciculo: *Comitatus* *Namurensis* dimidia pars, ad dextram *Mosæ* ripam; ubi opidum *Dinant*.

e *Atuatuca* Eburonum olim castellum, principis postea fuit *Tungrorum* urbs. Nomen haud dubie habet ab *Atuaticis*, qui, gentem hanc victam ut facilius in obsequio continerent, castellum istud condiderunt.

f *Veromandui* à Septentrione conterminos habuere *Nervios*; limites in his descripti sunt. A Meridie finitimos habuerunt *Suessiones*. Ab Occasu iungebantur *Ambianis* juxta lineam ab opido *Peronne* ad opidum *Crevœvæ* ductam. Regiones nunc hic continentur; totus ager *Veromandensis*, vulgo *Le Vermandois* dictus: & pars

Tirassi, qua opida *Gisle* & *Ripemont*. Exigua fuit gens; tantum enim v. millia armatarum ab commune *Belgarum* adversus *Romanos* bellum contribuerunt; quum finitimi eorum *Suessiones* l. millia, totidemque *Nervii*, præberent.

g *Vermandois* vulgo *Vermant* hodie vicus est & cenobium, nunc exstat v. paullo minus millibus à *Fano Quintini*.

h *Suessiones* à Septentrione finitimos habuerunt *Veromandos*; ubi ab Occasu *Bellovacos*, ducta ab opido *Bray* lineâ, ad opidum *Vernell*. A Meridie & Ortu contineri iis fuerunt *Rhemi*. Præter *Augustam Sueffionum* hic fuit *Noviodunum* opidum, nunc *Noyon*.

i *Silvanectæ* ad *Elizæ* fl. ripas collocat *Orcellius*. Nomen eorum novum est, & post *Cæsar* is ætatem ortum.

k *Augustomagus* postea in *Tomis* Concilio dicitur *Silvanectum*. f

l *Rhemi* à Septentrione finitimos habuerunt *Nervios* & *Suessiones* *Elizæ* fl. discretos, ubi Occasu *Bellovacos*, eodem flumine determinatos. A Meridie limes iis fuit *Matrona*; & ab Ortu *Mosa* fl. ita istorum populorum fines definiti *Cluverius* Germ. antiq. l. 2.

m *Treviri*, *Treviri*, *Triveri*, & *Triveri* g. dicti, longe lateque inter *Rhenum* *Mosamque* incolentes *Mediomatrici* fuere juncti à Meridie; pro limite lineâ à *Mosâ*, & vico *Montegny*, ad *Nave* amnis fontem ducitur. Versus Occasum *Mosæ* fluminis à *Rhemis* separabantur. Juxta *Rhemos* ab eodem Occidente finitimos quoque habuere *Nervios*, inter duo opida, *Mosæ* apud *Malværes* & *Charlemont*. Ab Septentrionibus clauderantur finibus *Pœmanorum*, *Cærelorum*, *Segnorum*, & *Condruforum*. Limes hic statuitur per lineam ab opido *Charlemont*, ad opidum *Rheni* *Andernach*. Ab Oriente *Rhemus* amnis, ipsius *Gallia* terminus, *Treviros* à *Ubiis* *Transrhenanâ* gente, arcebat *Cæsar* *Caes. de Trev.*

manis, *Treves* *Gallis*. *Mediomatrici*, quorum *Durodunum*, nunc *Metz*. *Leuci*, quorum opida *Tullium* & *Nasium*, unde *Toul* & *Nancy*, in *Lotharingia*. *Lingones*, quorum *Andomatium*, nunc *Langres*: *Sequani*; quorum *Vesontio*, nunc *Besançon*.

Trevirorum limitibus nunc continentur regiones istæ: *Westrasia* pars inferior, inter *Navam Mosellamque* amnes: dein *Treviricus episcopus* omnis: item *Ducatus Bullionensis*: *Sedanensis* ditio: ager *Majorsis*; *Luceburgensis* *Ducatus* major pars, in medio sita; item *Coloniensis episcopus* opida, *Amontacum*, *Brifsch*, *Zinsfeld*, *Königsfeld*.

ψ *Augusta Trevirorum*, quia *Romanorum* colonia ab *Augusto* deducta, ante *Augusti* tempora haud dubie existit. De *Trebeta* quod hic fabulantur, asserere piger. Quodnam verò ante deductam coloniam urbs illa habuerit nomen, incertum est. b

H E K E L I I.

e Vel ut *Ptolemæus* legit, *ῥομανοί*, *Rhomanii*.

f *Seu Simlro* maximum *Silvanectarum* *Oppidum*. Idem *Simlro* dicit, *Ptolemæus* pro eodemiosissime scribere *Rhatomagus*.

g *Et Treviri*, *Teaßogi* *Ptolemæo*.

h De eâ vid. *Inf. Lib. III. cap. IX. §. VI. A. Zosimi* *Lib. III. Hist. c. VII. p. 255. Edition. Cellariæ* vocatur *Ἰλιδος* *μακρὴ* *ἢ* *ταῖς* *Ἀλπίσι* *ἰσθμῷ*, h. e. *Urbs Transalpinaurum Gentium maxima*.

B U N O N I S.

a *Mediomatrici* latos quondam fines, inter *Mosam* & *Rhenum*, hinc ad *Sequanos*, illinc ad *Treveros* usque incolentes ab Oriente terminum habuerunt *Rhenum*: ab Occidente *Mosam*, in cuius adversa ripa *Rhemi* & *Lingones*. A Septentrione pro limite est lineâ à *Mosâ* & vico *Montegny*, ad *Nave* amnis fontem ducta; à Meridie, lineâ à *Mosâ* & opido *S. Michel*, ad *Mosellæ Mariæque* confluentem: inde ab Occidente *brumali*, alia lineâ ad fontem *Pruschii* amnis: hinc ab Occidente *æquinoctiali*, montium jugum, quod vulgo dicitur *Auff der Furst*, ad *Murtz* usque fontem, quibus limitibus à *Leucis* separantur. Hinc iterum à Meridie: supra dicta lineâ, à *Maria* fonte ad *Rhenum* & opidum *Birchem*, à *Sequanis* submovebantur. Regiones nunc *Mediomatricorum* finibus comprehenduntur istæ: *Lotharingie* major pars, *Astrafra*, quæ vulgo est *Westerich*, *Palatinus* *Rhemi* pars cis *Rhenum*: *Elstia* inferior. Præter *Divodurum* in his finibus fuit locus c. *Decem pagi* distincti, qui nunc est *Lotharingicæ* opidum *Dieze*.

α d *Lingones* finitimos habuerunt à Meridie *Sequanos*: ab Ortu *Trebecos*: à Septentrione *Mediomatrici*: ab Occasu iis terminus fuit *Mosâ* fluvius.

β *Lingones* circa *Sequanæ*, *Matronæ* & *Mosæ* collocantur fontes: in *Burgundia* & *Campania* conspiciuntur: ab Ortu *Leucos* habuere finitimos, & à Septentrione *Rhemos*. Inter *Rhemos* & *Lingones* ad *Matronam* à scriptoribus mediæ ætatis ponuntur à *Catelanis*, & urbs *Catelanum*: five *Cavillonum*. Forte hac in parte g. *Campi Catalaunici* ponendi sunt, in quibus *Attila* *Hunorum* Rex ingenti strage victus est virtute *Attili*, *Theodosio* minore imperante. k

γ h *Sequanorum* fines fuerunt à Meridie & Oriente primum *Rhodanus* fl. ab *Ara* confluentem, & opido *Lugduno*, ad cataractas, quæ sunt *xviii*. circiter millia passuum infra *Genavam*: dein *Jura* mons, à *Geneva* ad initium *Vosgi* montis, quod dicitur nunc *Pierreport*, in confinio *Helvetiorum* & *Rauracorum*. Inde ab Oriente *æquinoctiali* fuit ipse *Vosagus*, ad fontem usque *Elis* fluminis, prope arcem *Morsburg*: hinc porrò limites itatuerunt per opidum *Spitz*, ad *Rhemi* usque ripam, qua in adverso vicus & castellum *Idelney*, conspiciuntur. Dein ipse *Rhenus*, ad *Birchem* usque opidum in adversa ripa positum. A Septentrione terminus statuitur lineâ parallela ex Oriente in Occidentem, quæ incidit in principium latitudinis gr. 48. à *Birchem* & *Rheno* ad fontem *Maria* amnis: qui infra opidum *Lotharingicæ* *Nancy* influit in *Mosellam*: hac lineâ à *Mediomatrici* separantur. Hinc alia lineâ, à fonte *Maria* ad fontem *Ara* vis à *Leucis* submoveuntur. Hinc ipso *Ara* ad opidum usque *Gray*, à *Lugonibus*, & inde eodem amne, ad opidum usque *Moslon*, ab *Heduis* distinguebantur: tandem ad *Rhodani* usque confluentem à *Sequanis*. Hinc *Sequanorum* finibus nunc continentur *Elstia* superior, & *Burgundie* Comitatus; item ager *Bressensis*.

H E K E I.

a *Augusta Trevirorum*. b *Mediomatrici*. c *Decem pagi*. d *Leuci*. e *Lingones*. f *Catelanici*. g *Campi Catalaunici*. h *Sequani*.

a *Condrusi*. b *Segni*. c *Cæresi*. d *Pœmani*. e *Atuatuca*. f *Vermandui*. g *Vermandois*. h *Suessiones*. i *Silvanectæ*. k *Augustomagus*. l *Rhemi*. m *Treviri*.

Rauraci.

Helvetii.

Amma fl.

Urbigeni.

con, in Burgundia Comitatu. ^a *Rauraci*, nunc *ager Basileensis*, eorum opidum ^a *Augusta Rauracorum*, nunc vicus *Augst.* ^b Hinc *Helvetii*, in quatuor Pagos distincti. Pagorum nomina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus & Urbigenus. ^a *Tigurinus* nomen habuit ab opido antiquissimo *Tiguro*, sive, quod rectius scribitur, *Turigo*, nunc *Zurich*: ^a *Tugenus*, ab opido *Tugio*, nunc *Zug*: ^a *Ambrones*, nomen habuere à flumine, quod accolere, *Amma*, nunc *Emme*: ^a *Urbigeni* dicti sunt ab opido *Urba*, nunc *Orbs*. Caput Helvetiorum fuit ^a *Aventicum*, nunc *Avances* Gallis, Germanis *Wissiburg*.

HEKELII.

i f. Cabelanum.

k Sed videmus à recentioribus ferè *Catalaunici* scribi, & eos circa *Tolofam*, inter quos *Forcatulus*, itatuere, quod idem ex *Jornande* verisimile est.

BUNONIS.

d ^a *Rauracorum* gens exigua fuit, cum undecima parte Helvetiorum comparanda. Quam enim una cum Helvetiis, sedibus suis relictis, in bellum essent profecti, horum numerantium tantum $\times \times \text{III}$ millia: quum Helvetiorum essent CCXIII millia. *Rauraci* hi in medio Helvetiorum Sequanorumque positi, recte nunc dici possunt in populi, qui Basileensem agrum colentes, vulgo dicuntur *die Basler*. Horum terminus est, à Meridie *Jura* mons, ab Arolæ Rhenique confluentibus ab fontes usque *Birsa* amnis. Hinc ab Occasu b *Vösegus* mons, qui initium hic sumit, vergitque in Septemtriones & Occasum æstivum, ab fontes usque *Mosella Mosaque* annum. Dimidium lateris Septemtrionalis claudcant olim Sequanorum confinia, à Vösego, quæ *Elum* flumen erumpit, prope arcem *Morsping*, per opidum *Pfirt*, ad Rheni usque ripam, quæ in adverso vicus & castellum *Idstien* conspiciuntur. Alterum dimidium cingit ipse *Rhenus* ab confluentem usque *Arolæ*. A Scriptoribus appellantur *Rauraci*, *Rauriaci*, & *Raurici*.

c Pagus iste d *Augst* existat hodie ad Rheni ripam, v. l. millibus passuum supra Basileam; ubi multæ eruntur Romanorum antiquitatum reliquæ. Urbis ipsa Juliani tempore destructa est. ^e *Helvetii*, ut tradit Cæsar, undique loci natura tuti continentur, una parte quæ Orientem & Septemtrionem spectant, flumine *Rhenus*: altera parte qua Occasum æstivum prospiciunt,

monte *Jura* altissimo & flumine *Rhodano*. ^a *Jura* mons initium à Geneva ducens, versus Septemtriones ab fontes *Dubis* fluminis, quod vulgo *Doux* est, proterit; ejusdemque fluminis dextram ripam prosequitur, usque ad vicum, cui vulgare vocabulum *Pterpreti*: inde actum æstivum versus, lavam amnis *Arla*, qui vulgo *die Are*, ripam radit, donec ipsam cum Arola Rhenus jungatur ad opidum *Coblenz*, quod vulgo *Coblenz*.

f ^a *Tigurini* inclusi fuerunt duobus amnibus, *Rhenus* & *Limago*, & exigua parte *Jura* montis, ex adverso confluentium *Arolæ* & *Limagi*.

g ^a *Tugeni* comprehensi fuerunt *Limago* & *Ursu*, vulgo *Russ* dicto: & montium juxta, inter horum fluminum fontes sito.

h ^a *Ambronum* gens valida fuit, Terminos Septemtrione habuerunt *Juram* montem, inter confluentes *Urbæ* & *Limagi*: à Meridie *Alpium* jugum, inter duos fontes *Sana* & *Limagi*: ab Occidente, *Sana* & *Arolam*: ab Oriente *Limagum*.

i ^a *Urbigeni* inclusi fuerunt ab Occidente æstivo *Jura* monte; ab opido *Geneva* ab fontes usque *Birsa* amnis, qui ad Basileam in Rhenum incidit: à meridie, tota lacus *Lemani* dextra ripa: ab Oriente *Sana* & *Arola* fluminibus, ad Urbem usque confluentem.

k ^a *Aventicum* Romanorum olim coloniam inde *Neronis* tempestate universæ gentis caput fuit. *Cluverius German. Antiq. lib. 2.* ^a *Urbigenis* quoque erat l *Eboradunum*, hodie *Neuburgem*; circa quod opidum in agris antiquæ reperiuntur hodie montes. Inde ad duarum horarum spatium versus Meridiem abest pagus *Ursu* vulgo dictus; vel rudera ex marmore & viz subterranæ. In pagu istius agris sepulchra, quæ *Cluverius* *Fulda*

IV. Rhe.

IV. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eadem provincia, ^a *Trebocci* in *Elfatia*: quorum ^a *Argentoratum*, nunc *Strasbourg*: ^a *Nemetes*, quorum *Noviomagus*, nunc *Speir*: ^a *Vangiones*, quorum ^a *Moguntiacum*, nunc *Mentz*, ^a *Ubi*, quorum ^a *Colonia Agrippinensis*, nunc *Collen*. ^a *Gugerni* in partibus *Gelriæ* & *Cli-*

Treboccium,
Nemetes.Gugerni seu
Sicambii.

Fildanus ipse scrutatus est, ac in uno ex iis invenit corpus humanum insignis magnitudinis, ejus *Cranium* commissuris expert fuit. Cadaveribus istis apposita fuere scuta & gladii. *Observ. Med. Epist. LXIII.*

HEKELII.

l Eorum quoque mentionem facit *Martianus Capella* Lib. II. de *N. Phil. & Merc.* quos ad eundem *Bonav. Vulcanius Scythas* facit, carnes humanas videntes.

BUNONIS.

m ^a *Trebocci* leguntur etiam *Tribocci*, *Triboci*, *Tribochi*. Horum fines antiqui continent nunc *Elfatia superioris partem dimidiam*, Septemtriones spectantem: item *inferioris partem ferè dimidiam illi proximam*.

n ^a *Stratisburgum*, quum fortè hic locus Germanis diceretur *An der argen Straffen*, à Romanis dictum *Argentoratum*, quali *argen Straffen* vel *Straten*. Fuit unum ex L. amplius castellis illis, quæ *Drusus* ad Rheni ripam erexit.

o ^a *Tribocci* à Septemtrione continuabantur c *Nemetes*.

p ^a *Vangiones* Germanis antiquitus dicti *die Wangen*, quorum fuit *Borbetomagus*, *Borgetomagus* vel *Bormtomagus*, olim Germanicè *Wormimagen* vel *Wormitzmagen*, & Romanis c *Wormiomagus*. Postiores Germani, omitta particula *magen*, dixerunt *Wormiz*: ex quo postea factum vocabulum *Wormacia*.

q ^a *Moguntiacum*, *Moguntiacum* & *Moguntiacum* nomen habet à flumine *Main*, seu *Moin*, Romanis *Menus* & *Mœnus* scribitur; dictumque *Mainitz* & *Montitz*: posteriores Germani dixerunt *Mainz* & *Meinz*; unde vocabulum f *Moguntia* & *Mogontia*. Urbis hæc in antiquissimis Germaniæ Cisthenæa censenda est, cujus fundamenta sine dubio ante Christi nativitatem iacta sunt. *Drusi* m enim tempestate jam existit: *Florus* lib. IV. n

r ^a *Ubi*, *Transhenana* *Julii Cæsar* ævo gens, eam amnis ripam in Germania colere, quæ inter *Moguntiacum* & *Coloniæ* porrigitur.

tur. Postea verò, *Octavio Augusto* principatum Romanorum obtinente, à *M. Vipsiano Agrippa* Coss. non inviti, sed cupientes in Galliam traducti sunt; quum à *Cartis* pressi seu pulsi auxilium à Romanis, vel etiam, ut in eorum provinciam Galliam transire sibi liceret, petissent. Finibus continebantur his. Ab *Ortu Rheni* amne contra *Cattos*, pullos suos, protegabantur, qui in antiquas eorum sedes immigrarent. A Septemtrionibus lineæ à *Rore Mosæque* confluentibus ad *Rhenum* & opidum *Ordangen* ducta primum à *Menapiis*, mox à *Gugernis*, huc translatis, separabantur. Ab Occasu habebant ipsum amnem *Roran*, à conflente ejus ad opidum usque *Nieder Heimbach*: quo primum ab iisdem *Menapiis* & *Eburonibus*, mox verò à *Sunicis*, huc translatis dirimebantur: à dicto deinde opido, linea ad opidum usque *Kerpent*, ab iisdem *Eburonibus* & *Condruis* arcebantur, qui postea, una cum *Cæsar*is, *Segnis* & *Parmanis* dicti fuere *Tungri*. A meridie *Aorina* amne à *Treveris* submoti fuere. Regiones intra hos *Ubi*orum fines nunc cernuntur istæ: *Juliacensis Ducatus* pars maxima, dextram *Roræ* ripam contingens: *Coloniensis episcopatus* ferè totus, Caput gentis *Tacitus* appellavit.

s ^a *Ubi*orum opidum, haud dubie, quia unum id iis initio fuit. Conditum videri potest statim ac *Ubi* Rhenum sunt transgressi. In *Augusti* ceret principatu exstructum fuit. Deinde *Iulius Agrippina*, Germanici filia, Claudii uxoris C. *Antistii*, & *M. Sulpicii* Coss. colonia ea deducta est, missis eo veteranis, quum longo fidei experimento *Ubi* meruissent. Hinc i *Colonia Agrippinensis* appellari cepit; & *Colonia Agrippina Ubi*orum. Proximus antiquitate memoratur in *Ubiis* locus, qui nomen k *Ara Ubi*orum. Hic postea *Bonna* dictus est.

t ^a *Gugerni* terminabantur ab Oriente, ut antè *Menapii*, *Rhenus* flumine. A meridie iisdem finibus, quibus *Ubi* à Septemtrionibus. Ab Occidente *Mosæ* amne; quo à *Menapiis* submovebantur. A Septemtrionibus eodem limite, quo ante *Menapii* à *Baravis* dirimebantur. Regiones dictis finibus continentur istæ: *Cilvensis*

N 2

Ducatus

a Rauraci. b Vösegus mons. c Augusta Rauracorum. d Augst. e Jura mons. f Tigurinorum Flus. g Tugeni. h Ambrones. i Urbigeni. k Aventicum. l Eboradunum.

a Trebocci. b Stratisburgum. c Nemetes. d Vangiones. e Wormacia. f Moguntia. g Ubi. h Ubi

& Cliviæ, ubi opida *Goch* & *Gelre*: quondam, quum trans Rhenum incolerent, * *Sicambri* dicti.

Bataworum
Insula.

Vahalis.

Vorcomum.

Mosæ
ostium.

V. Hinc *Batavi* Rheni Insulam incolentes. Occupat hæc partem Gelriæ, partem Trajectensis Provinciæ, partemque Hollandiæ. Incipit haud procul Clivis opido, apud munimentum Schenckii, vulgo *Schencken-schans*: ubi Rhenus in duo veluti cornua scinditur. *Sinistrum*, *Vahalis* flumen appellatur: Mosæ amni apud *Vorcomum* opidum confusum, uno ejus alveo ad Oceanum deferatur, ubi *Mosæ ostium* dicitur. *Dextrum* cornu primo latum ad usque Batavodurum, quod vulgo est *Wickte Duerstede*, inde modicum nominis sui custodiens alveum, Trajectumque & Lugdunum transiens opido, propter vicum *Catwyck* in Oceanum olim effundebatur: nunc Ostium hoc arenis obstructum est. Quicquid igitur duobus hinc alveis Oceanoque includitur, *Insula Batavorum* fuit: cujus nomen hodieque in superiore ejus parte servatur, vulgo de *Betaw* dictum. Præterea extra Insulam tenuere Batavi, quicquid Vahaliac Mosæ includitur. Partem Insulæ circa Trajectum & Wordam incolere *Caninesates*. De cætero Gallorum omnium fortissimi erant *Belgæ*. Horum bellicosissimi *Helvetii*: clarissimi *Treviri* urbium Belgicarum opulentissima *Augusta Trevirorum*.

VI. Nobiliores

Ducatus magna pars cis Rhenum sita; item *Geldrensis Ducatus* portio trans Mosam: & ex *Juliacensi Ducatu* opidum *Brugge*. *Gugerni* societatem *Civilis*, Batavorum ducis, acceperunt adversus Romanos. Opidum *Gelre*, in mediis fere *Gugerni* finibus situm, caput gentis fuit. Hujus opidi nominis si adjungas alterius opidi vocabulum *Goch*, facies *Gochgelren*, & propemodum habebis vocabulum Latinitatem integram, *Gugerni*, quasi *Gueirli*, liquidis mutatis.

HEKELII.

m *Angustii* *Cæsaris* Privigni.

N hoc testatur omnino vetustum illud Monumentum lapideum, glandi quævis non dissimile, quod ipsi *Drylo*, à quo *Moguntia* ampliatum esse dicitur, factum est in colle quodam Urbis viciniori, cui nomen est *Nichelstein*, ex quo conjecturam facere possumus, *Moguntiam* fuisse quondam arcem Belli contra Germanos. Leg. *Matth. Dreßeri* Pars V. *Itagege Hist. de præcipuis Germaniæ Urbib.* p. 454. seq.

BUNONIS.

* a *Sigambriorum* nationi ex Germania sublatæ,

& in Galliam trajectæ novum nomen impolitum est, quo postea *Gugerni* vocarentur. *Clun. Germ. Antiq. lib. 2.*

¶ *Taxandris* atque *Menapiis* jungebantur in Septemtrione *Batavi*, extrema Galliarum versus Septemtrionem & Orientem obidentes; & Oceanus & Rhenus Galliam Belgicam claudunt genus omnium Germanici nominis cis Rhenum nobilissima atque fortissima. Fuere *Batavi*, quod *Tacitus* lib. de *Germ. c. 11. v.* tradit: *Cæsarum* progenies; qui *Hassi* nunc dicuntur, De mæstica seditione à suis popularibus per vim pulsati. Nomen *Batavorum* in *Hassia* videtur relictum in *Battenberg*, quod hodie opidulum est in monte positum, cui imminet alius mons excellens, à cujus cacumine antiquæ arcis superstitiæ rudera. De *Batavis* & *Batavorum* insula vid. q. si placet, *Cluverii Germ. Antiq. l. 2. c. 30. c. seqq.*

HEKELII.

o *Diveo* *Duersteden*.

p *Betavos* quoque per E in primâ syllabâ vocari in antiquo *Lapide*, discimus ex *Notis Lemanicis ad Dionem*.

q Præter *H. Junii* *BATAVIAM*.

BUNO

a *Sigambrii*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XII. 101

VI. Nobiliores Galliæ fluvii sunt, Oceanum petentes, * *Mosæ*, Nobiliores Galliæ fluvii, vulgo de *Mase* Germanis, Gallis *la Meuse*, & *Scaldis*, & *Escaut*, Gallis, Germanis *die Schelde*; * *Sequana*, *la Seine*, *Matrona*, *devehens*, vulgo *le Marne*, & * *Ligeris*, *la Loire*: * *Garumma*, *la Garonne*. *Rhodanus*, der * *Roden* Germanis, Gallis *le Rhone*, velocissimus annis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardissimum *Ararim*, vulgo *la Saone*, in Mare internum se cum trahit.

BUNONIS.

* a *Mosæ* amnis r, ex *Vosego* monte oriens; nunc in *Geldria* inter opida *Bommel* & *Megen* partem quandam inter duobus alveis, quibus munimentum divi *Arcturii* circumdatur, in *Vahalem* transmittit; suo tamen nomini latum servans alveum, usque ad vicum *Bochoven* deferatur. Inde verò divertere in *Occalum* Solis æstivum alveo, usque ad arcem *Lovestonium*, ubi *Vahali* nunc jungitur, *Novus* appellatur *Mosæ*, vulgo de *Nurwe Mase*. Hinc eodem nomine *Gorichonium* præterlabitur opidum, infra quod jam geminum fert nomen; alterum modò dictum, alterum quod accolis de *Merve* vocatur, à veteti arce ejusdem nominis, cujus vestigia in undis prope *Dordracum* exstant. Hinc dicto gemino nomine *Fleredingam* usque devectus; infra id opidum uno simplicique vocabulo, donec Oceanum miscatur, *Mosæ* vocatur. At alveus ille, à divi *Andree* munimento ad *Fleredingam* usque descriptus, non est vetus ille à *Cæsare* & *Tacito* memoratus; sed tenuis ille alveus, qui à nova *Mosâ*, juxta vicum *Bochoven*, in sinistras terras divergens, primum *Hedickæ Mase*, *Hedickensis* *Mosæ*, à vicis *Hedickhuysen*, quem perfundit, mox *Ande Mase*, Vetus *Mosæ*, indigitatur. *Mosæ* igitur veteris flumen ab opido *Megen* uno ceteroque alveo; nullis in *Vahalem* ad divi *Andree* munimentum aquis transmissis, devectum, eas terras antiquitus dextra ripa perfundit, quæ nunc opidum *Huesden* sustinent: sinistrâ autem; ubi nunc opidum *Geertrudenberg* conspicitur. Juxta vicum *Simonshaven* & *Biert* alveus est, qui tandem in ostium nomenque *Mosæ* desinit ad opidum *Geertriet*, qui vetus & vetus est *Mosæ* alveus.

¶ b *Scaldus* vel *Scaldes*. Ejus alveus ostiumque sinistrum *Ptolemæo* dicitur *Tabuda*. t. In Veromanduis vortus inter *Artesiam* & *Hannoniam*, per *Flandriam* & *Brabantiam* infra *Arverpiam* in Oceanum decurrit, *Cambraco*, *Valencenis*,

Tornaco, *Gandavo* & *Antverpia* urbibus irrigatis.

* c *Sequana* in Burgundionum finibus apud pagum & cœnobium *S. Sequani*, vulgo *S. Seyne*, haud longè ab opido *Nivers* oriens, ac per *Barum*, *Trecas*, *Nonigentum*, *Lutetiam*, ubi d *Matronam* excipit; *Pontiflaram*, ubi e *Ejam*, inde *Rotomagus* alluens in Oceanum Britannicum inter duo opida, quæ vulgo *Honfleur* & *Havre* delabitur; *Portus* ejus vulgo appellatur *Havre de grace*.

* f *Ligeris* & *Liger* x è *Cemmenis* montibus fere *Cebennæ* in *Arvernorum* finibus oriens, & inter *Heduos* & *Bituriges* versus *Septemtrionem* primo fluens; inde in *Occalum* per *Aurelianos*, *Turones*, *Andes*, & *Nannetes*, receptis aliquot fluvii, prope, & in Oceanum *Aquitanicum* sese magna aquarum mole exonerat.

* g *Garumma* fl. *Aquitaniæ* maximus, ex *Pyrenæis* montibus ad opidum *Guadalup* oritur, & regionem dividit, primum in *Boream*, inde in *Occalum* cursum dirigit, infra *Burdigalam* urbem periculoso ostio ad turrim *Cordan* in mare *Aquitanicum* se mergit. Nisi quum hierno imbri, aut solutis nivibus intumuit, diu vaduosus, & vix navigabilis fertur. At ubi obvius Oceani æstuantis accessibus adductus est, iisdemque retro remanentibus suis illiusque aquas agit, aliquantulum plenior, & quanto magis procedit, nec major fit: ad postremum magni freti similis, eorum tantum navigia tolerat; verum etiam more pelagi levientis exurgens jactat navigantes atrociter, urique si aliò ventus, aliò unda præcipiat. *Mela* lib. III. cap. 2. Habet urbes præcipuas *Tholosam*, *Aggenum* & *Burdigalam* y.

* h *Rhodanus* Galliæ *Narbonensis* fluvius, in *Leponiis* ex *Alpium* jurgis, quod vulgo *Foca* mons dicitur, oritur, & per *Sedunos* in *Occalum* fluens, *Lemanum* lacum ingreditur, eumque ad *Genevam* egreditur; per *Allobroges* fluens, donec ad *Lugdunum* i *Ararim* ex *Vose-*

N 3

a *Mosæ*. b *Scaldis*. c *Sequana*. d *Matrona*. e *Esia*. f *Ligeris*. g *Garumma*. h *Rhodanus*. i *Araris*. go

go monte ortum excipit, in Meridiem conver-
sus Viennam, Valentiam, Avenionem, &
Arelatum urbes attingit, *Isara*, *Druentia*, aliis-
que minus claris fluvii eodem cursu afflunt.
Strabo l. iv. *Mela* l. i. c. 1. *Plinius* l. ii. 4. 2. Hunc
M. Varro tertium Europæ fluvium Istro haud
minorem esse scribit. Reliqua flumina inter mi-
nora numerantur: ut a *Somona* fl. nunc *Somme*,
per Picardiam & Ambianos in Oceanum fluit
Britannicum, ab ortu in Occasum, Fano *Quin-*
tini, Fano, Perona, Corba, Ambiano &
Abbatis Villa irrigatis. b *Druentia* sive *Durance*,
Duranus sive *Dordogne*, *Elaveris*, *Isara*, *Cha-*
rente, *Dracus* &c. Cæterum montes in Gallia
præcipui sunt c *Vosges*, seu *Vosagus* a, cui in-
gens silva superflua est *Silva Vosga* b dicta. Mons
ipse Burgundiam hodie à Lotharingia separât;
ac portu Lotharingiam ab Elfacia dirimit versus
Septentriones procurrit: *Mosam*, *Mosellam* &
Saravium evomit fluvios: d *Gebenna* d mons
Arvernus ab Helvis distinguitur, in Aquitania
exortus ad Rhodanum procurrit in Ortum &
Galliam Narbonensem ab Aquitania Celticaque
in parte separat. Strabo hunc Cæmnenum videtur
facere, quem à Pyrenæo Lugdunum usque
producit e. e *Isara* mons initium à Geneva urbe
ducens, versus Septentriones ad fonteis *Dubis*
fluminis, quod vulgo *Doux* est, protenditur,
ejusque fluminis dextram ripam prosequitur,
usque ad vicum *Pierreport*: inde in ortum æsti-
vum versus, lævam amnis *Arole*, vulgo *die*
Arc, ripam radit, donec ipse una cum *Arola*
Rheno jungatur, ad opidam Confluentes, vulgo
Coblentz f. f *Arduenna* silva dispersa fuit per
fines Trevirorum, Tungrorum, Sunicorum,
Ubiorum, Gugenorum, & partem Batavo-
rum extra insulam, item per Menapiorum fi-
nes, Morinorum, Bethasiorum, Sueconu-
rum, Nerviorum, Atrebatum. Summa ejus

a *Somona* fl. b *Druentia* fl. c *Vosagus* mons & *Vosga* silva. d *Gebenna* mons.
e *Jura* mons. f *Arduenna* silva.

CAP. XIII.

De incolis Gallie, ac posteriori ejus divisione.

I.

Celtarum
gens.

UNam gentem, *Celtarum* nomine, omnem quondam inco-
luisse *Hispaniam*, ac *Galliam Germaniamque*, *Illyricum*, &
Britannicas insulas, supra ad Hispaniam dictum est; latiusque in-
fra in Germanie descriptione dicetur. Cæterum Gallorum natio
adeo

latitudo fuit inter Ortum & Occasum à *Mosella*
confluente ad extremos Atrebatum fines & litus
Oceani, millium passuum c c x l. Latitudo
maxima inter Meridiem & Septentriones à *Me-*
diomatricorum confinio ad *Vahalem* usque mil-
lium passuum c l. Reliquæ ejus hodieque in-
gentes passim dicto terrarum tractu manent:
maxime vero in *Westravia*, in *Traverico* *Lo-*
dicenfi & *Episcopatibus*, in Ducatu *Lucebur-*
gensis & cis *Mosam*. Nomen etiam antiquum in
parte obtinet, vocaturque *Picardis* & *Wallon-*
ibus vulgo *L'Ardenne*.

H E K E L I I.

v In tabulâ *Peutingeriâ* Batavos nominatus.
f *Mosa* etiam *Loi* nomen videtur apud *Amo-*
ninum inter *Antemantunum* & *Tullum*.
t *Tesedus*.
v Et quidem propè *Abbatiam*, ut vocant,
Div. Martini.
x *Græc. ἀργεῖον*.
y Hodie dicitur *Garonne*, *Ptolemeo* *Γάργα* &
alii *Garona*.
z Hodie vulgò *Rhodie* nominatur. *Oppian*
in *Alentio* & *Philoltraus* in *Vitis Sophistiarum* vo-
cant eum *Eridanum*. Hunc *Rhodanum* septem
ostia in nostrum Mare evolvi, scribit *Apoll-*
onius in *Argonauticis*.
a Sive *Vogesus* & *Tacito* Vocetur.
b Et *Vosaga*.
c Est & Pagus agri *Biterici* *VOSAGUS* dictus.
d It. *Cebenna* & *Cœbennæ* pluraliter.
e Hujus Montis Partem hodie *Tarara* nomen
habere, scribit *Gv. Budens* Lib. iv. de *Assæ*.
f Et hi duo Montes, *Alvernie* Montium no-
mine venientes, præter herbas medicinales,
quas ferunt optimas, pascua undique optima
habent, ex quibus greges & armenta numero
aluntur. Unde *Carnium*, *Butyri*, *Casæ* optimi
talium ingens copia semper trahitur.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XIII. 103

adeo populosa fuit, ut ii, quum domi haud sterile solum tenerent, ob
multitudinem tamen hominum, necessum habuerint, in diversas
ac longinquas mundi regioneis colonias deducere. Nonnulli eorum
Italiæ dimidiam fere partem occuparunt. Ex his quidam ultra pro-
fecti, in Asiam usque pervenerunt; nomenque ibi Galatiæ, sive
Gallogræciæ, seu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Insu-
lam pervenisse putantur. In Germaniam autem alii inveci, ingen-
tem tractum à Rheno ad Vistulæ usque fonteis obsederunt.

II. In ipsa Gallia vixit universa gens, quot nominibus, tot ci-
vitatibus, Imperiis ac magistratibus discreta. Primi Romanorum
arma sensere *Salyes*; cum de incurfionibus eorum Massilia, socia
Romanorum civitas, quereretur. Deinde *Allobroges* & *Arverni*;
quum adversus eos similes *Heduarum* querelæ opem & auxilium fla-
gitarent. Prima igitur *Narbonensis* Gallia subjugata, in Provinciæ
formam redacta est; Domitio *Ænobarbo* & Fabio Max. tropæa in
eâ statuentibus. Reliquæ Galliæ per x. annos domitæ laus ad Ju-
lium Cæsarem defertur.

III. Paruit hinc tota sub præfectis Romano imperio ad Honorii
Imperatoris usque tempestatem; quum circa annum Christi cccc.
Gothorum, Hispaniam atque Italiam vastantium, pars Narbonen-
sem Provinciam invasis, nomenque regioni de suo imposuit, quod
postmodo corrupte Languedoc, quasi *Langue de Goth*, dictum est.
Prolatis deinde ad Ligerim usque amnem Imperii finibus regnum
constituerunt, cujus caput ac regia *Tolosa* fuit.

IV. Eadem tempestate *Burgundiones*, ab ultima Germania (pars
Cassubiorum, parsque Brandeburgensium nunc ea loca tenent)
cum

Gallia Nar-
bonensis à
Romanis
subjugata.

Gothorum
in Gallia re-
gnum.

Burgundia
sen Arelate-
se regnum.

R E I S K I I.

1 Diversis ita gentium migrationibus, quas
diversa tempora & fata fecerant, incolæ diver-
sique populi debentur. Nam migrationes aut do-
mesticæ fuerunt, interneque, aut aliena amplius ex-
terneque: Illæ Gallorum propriæ in Italiam,
Græciam, Asiam, Germaniam fulceptæ: Hæ
vero gentium externarum, quorumque è terris
septentrionalibus Germanicisque in Galliam in-
federunt. Hinc Galli totam superiorem Italiam
tenuisse, Romam A. V. C. CCCLXIII. ex-
pugnasse, uno salvo Capitolio, Pannoniam,
Thraciam Illyrium Græciam, ipsam minorem
Asiam invasis tripartitis copiis, Brenno, Cere-
thio Belgique ducibus leguntur. Gallia post-

hæ Romano Cæsariumque imperio subiecta
Præfecturam Occidentis secundam continuit, in
eaque XVII. provincias, uni præfecto Prætorio
commisissas. b Postea Visi Gothi Ataulpho rege
Gallias A. C. 412. aggressi A. 420. novum To-
losæ regnum statuerunt: Burgundiones cum Van-
dalis, Suevis Alanisque conjuncti A. 413. alie-
rum nempe Burgundicum: Tertium Franci, gens
Germanorum nobilissima ex liberis Romanoque
imperio subditiis populis orta A. 420. idque
Francicum, adhuc in Gallia superites. Adde
Britannos in Aræmoriam, & Saxones in hujus
viciniam quinto seculo ingressos: Sed varias regni
Franci partitiones, hujusque terminos præte-
rito. Vid. Courting. Lib. de finibus Imper. German.

H E K E.

a Migrationes gentium distinctæ. b Regnum Gothorum Burgund. Francicum.

cum *Vandalis Suevisque* profecti, alias Galliarum partes occuparunt, regnoque constituto, Burgundiarum nomen de suo imposuerunt, cujus caput regique sedes *Arelate* a. Complectebatur utramque *Burgundiam*, *Lugdunensem agrum*, *Delfinatum*, *Sabaudiam* & *Provinciam*.

Francorum
regnum.

Francici re-
gni caput
Lutetia.
Britanni in
Gallia.

Clodovzus.

Regni Franc.
divisio.
I. Rex Pari-
siorum.

II. Sueffio-
nam.

III. Burgun-
dia.

IV. Austras-
ia.

Altera regni
divisio.

V. Sub idem ferme tempus, *Franci* Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Galliarum partem *Tungriam* (nunc est Brabantia, ac Leodiensis Episcopatus) obsederunt, at pulsi mox à Gothis, paulo post redierunt, utraque in Parisios usque progressi, regioni ac regno inibi condito, Franciarum vocabulum de suo imposuerunt, cujus caput ac regia *Lutetia*. Circa eadem tempora *Britanni* ex Britannia Insula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adversus Scotos Pictosque ex Germania vocaverant, pulsi, extrema Galliarum Celticæ obsederunt, & de suo nomine *Britanniam* *minorem* appellarunt. At *Clodovzus* b V. Franciarum Rex, Burgundiarum Rege *Gundebaldo* armis devicto, Gothisque ex Gallia ejectis, utrumque regnum suo imperio adjecit.

VI. Hic vix excedens, regnum Franciarum IV. filiis in quatuor partes seu regna distributum reliquit. Primus d erat *Parisiorum rex* cui parebant Parisii, nunc vulgo *Isle de France*, id est, insula Franciarum, Campania, Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Arverni. Secundus e *Sueffionum Rex*: cujus regno submissi Veromandui, Neustrii, nunc Normanni, Picardi, Flandri. Tertius, *Burgundiarum* sive *Aureliani Rex*: cui cecit totum Burgundiarum regnum, antea dictum, cum Aurelianensi Ducatu, Quartus, *Rex Metensis*, seu *Austrasie*: quæ complectebatur quicquid inter Mosam ac Rhenum. Mortuus autem fratribus, *Clotaricus* solus rerum potitus est.

VII. Hujus itidem quatuor filiis regnum iterum in quatuor dictas partes divisum est. At defunctis, ut ante fratribus, *Clotaricus* II. totum regnum Franciarum solus obtinuit. Id integrum intactumque successoribus ejus mansit, ad Caroli Magni usque tempestatem, quum *Austrasia* divelleretur. mox *Flandria* etiam sui juris facta est. Imperator dein *Henricus III. Burgundiarum* Regnum Germanorum Imperio adjunxit. Sed id postea in quatuor partes direptum est. Beroaldus, Saxoniarum Dux, *Sabaudiam* invasit. Ortho, Flandriarum Comes,

mes,

HEKELII.

a Hodie *Arles*, quæ Urbs ad *Rhodanum* undique septa est paludibus, in quibus hodie præferoces aluntur Boves.

b Corruptè *Clavis*.

c *Ludovicus Magnus* alioquin dictus.

d *Childebertus*, i. *Hildebertus*.

e Qui vocatur *Clotaricus*.

f *Clodomirus*.

g Qui nothus erat, & *Theodoricus* nuncupabatur.

BUNO

mes, partem occupavit, quam *Franche Conté*, id est, liberum *Comitatum Burgundiarum* nuncupavit. Guigius Comes eam, quam à filii & foci nomine *Delfinatum* appellavit. *Boso* postremus in Provincia regnum tenuit, quod *Arelatense* dictum fuit.

VIII. At posteriores Franciarum Reges h *Provinciam* ac *Burgundiarum* Ducatum recuperarunt. i *Delfinatum* Humbertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, eâ lege pacta, uti in posterum primogenitus cujusque Regis filius nomen *Delfini* inde gestaret. *Sabaudia* successoribus Beroaldi etiam nunc manet. j *Burgundiarum Comitatus* eodem titulo ac jure ad Hispaniarum Regem pervenit, quo ipsa Flandria. *Avenionensem Comitatum* Joanna Provinciarum Comes Papæ Clementi VI. concessit, manetque etiam nunc sub Romanæ Ecclesiæ ditione.

C A P.

BUNONIS.

a Regni Arelatensis postremum regem Cluverius noster tradidit fuisse Bosonem; qui tamen fuerat primus. Nam Carolus Calvus mortuo Ludovico II. Imperatore, Italiam cum Cæsarea dignitate & Provinciam Ludovico fratri natu majori, Germanorum Regi, per injuriam eripuit, novumque hoc regnum Arelatense condidit; cujus Regem fecit, Judithæ, uxoris suæ, fratrem Bosonem sive Bosonem, ambitione ductus, ut ipse Augustus & Imperator non solum Provinciam, verum etiam *Burgundiam* Rex appellari voluit. Bosonis filius Ludovicus, qui, quum Italiam quoque regnum affectaret, à Berengario capitis & excrucatus est. Hujus hereditatem accepisse videtur Hugo Berthæ h filius. Porro Carolo Crasso Imperatore dignitate pulso

Rudolphus minoris Burgundiarum Comes Regem se appellari jussit, contra quem movit Arnolphus Imperator, qui videretur reconciliatus. Huic Rudolpho successit filius *Rudolphus*, qui deinde Berengario Regi in Italia substitutus est. i Mortuo vero Rudolpho Burgundiarum regnum ad Germaniam Imperium venit: Verum Philippo Pulchro id contigit, *Albertus* I. Austriacus, Imperator jure fiduciario, mansitque ita in ditione Imperii, usque ad *se* scribitur ab Avenino lib. 4. *Amal. Boj.*

j Provincia Comitatus ad Reges Galliarum pervenit; sed non alio, quam fiduciario jure. A Philippo Pulchro eam repetiit Adolphus Nassovius Imperator; fed eadem concessit Albertus Austriacus; verum tanquam Imperii feudum. Carolus vero IV. Imperator Comitatum hunc regno Arelatensi Galliarum Regi permisit, quod Sigismundus confirmavit. k

l *Delfinatus*, cujus caput Vienna est, à regni

Galliarum provinciis semper fuerat discretus. *Humbertus* ille provinciam istam Galliarum Regi quidem vendidit; Sed Philippus Valesius Rex translationem illam à Ludovico IV. Cæsare ratu haberi petiit, & quum id non impetrasset, venditionem istam confirmari curavit à Pontifice Romano. Mansit tamen Delfinatus in jure Imperii, ejusque Principes hoc ipso in clientelam venerunt Cæsarem. Carolo IV. Cæsari Delfinatus nomine homagium præstitit in Comitibus Metensibus Carolus Galliarum Regis filius.

k *Burgundia Comitatum*, prole mascula Comitum extincta, Carolus IV. Cæsari Philippo Audaci Burgundiarum Duci ex jure Imperiali contulit, ipseque Rex Hispaniarum, qui Burgundiam illam hodie tenet, eam pro regione Imperii habet.

HEKELII.

h Sueve.
i Conf. 70. *Avenini* Lib. IV. *Amal. Bojor.* p. 278. Edit. *Cyferiano-Basil. Regis* in fol.

k Provincia, vulgo *Provence*, ad *Alpium* pedes inter *Rodanum* & *Varum* jacet, cui à Septentrione *Delfinatus* ponitur. Hujus Solum apertissimum est ad mittendum segetes absque cultura ullâ, & parvum cum labore cultum proferit nobilis fructus. *Uvarum*, *Passularum* & *Piscum* tanta hæc colligitur copia, ut eis bona Europe Pars subveniat. *Rosmarinum*, *Myrtus*, *Juniperus* hæc abundantissime cresunt. *Castaneæ* quoque hæc sunt majores, quàm ullâ aliâ in Parte Europe. *Citrus Mala*, *Mala Cotoneæ*, *Mala Granata*, *Crocum*, *Oryza*, *Palme*, quæ *Dactylos* Marturos ferunt, copiosissime istis proveniunt, atque aliquibus in locis Cannæ Sacchari plantantur. Vites hæc generosissimum ferunt vinum, qui *Basilæ* pro *Corsico* habetur. Hæc *Maginus* Part. II. *Georg. Ptolem.* fol. 66. fac. a.

REIS.

CAP. XIV.

De recentiori Gallia, ejusque in varias Provincias divisione.

I.

Hodiernæ
Gallia: fines.

HAc igitur ratione Gallia arctior, quam olim fuit, facta est; tota propemodum Belgica avulsa. Itaque à Meridie, Occasuque Septemtrione servatis antiquis terminis, ab Ortu clauditur Sabaudia, Burgundia Comitatu, Lotharingia, ac inferiore Germania, quam vulgo nunc *Belgicam* & *Belgium* vocant. *Longitudo* ejus ab extrema Britannia, ad usque Varum flumen, Italiae terminum, porrigitur milliarium Germanicorum CLXXX. *Latitudo* à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarium CXL.

Franciæ partes.

II. *Francia* autem dicitur vulgo à *Francis*, Germanica gente, in eam transgressis. Tota paret uni Regi, in partes variè divisa. Præcipuæ tamen regiones sunt; quarum vulgaria vocabula ista sunt: *Bretagne, Normandie, Picardie, Champagne, la France, Beauvoisis, Berry, Blaisois, le Maine, Touraine, Anjou, Poitou, Saintonge, Perigord, Limosin, Bourbonnois, Bourgogne, Duché, Quercy, Guascogne, Languedoc, Provence, Dauphiné*. Accessit haud ita pridem *la Bresse*, pars Sabaudia: *Mets* etiam atque *Lotharingia*.

REISKII.

1. Auctor Galliam pro statu temporis, quo scriperat, arctiorem fecit, & avulsam Belgicam ab ea fere totam heic prodidit, quæ tamen tot accessibus, terrisque Italicis, Belgicis, Germanicis, Hispanicisque aucta, terminos produxit longius, iisque Lotharingam, Burgundiam comitatum & Belgii Hispanicæ, Alsatique partem magnam complectitur. Quid bello adhuc præsentem Germanicæ geratur, quas urbes multissimas & regiones manu violenta Galli aut teneant aut infestæ, noto est notius, & in Palatinatu Rhenano, terrisque finitimis heu cognitum perscrutumque. Hinc laudes apud Gallos nimis seculum, quibus imperium suum cælo & oceano terminandum, Ludovico XIV. novo maximi titulo exornandum, Delphinum quinta monarchia b potiturum jactant: Sic immodicus ille promissus Auberius in excerptis de prærogativa regis Franciæ Lib. I. & III. Petrus du Val regnum Gallicum ducenta

& viginti milliaria longitudine, totidem latitudine sua excedere scribit, adeo ut urbes provinciasque; provincias autem regnis integris æquet. Idem docuit M. Roobe in methodo ad Geograph. Duci Mayno dicata, ubi XIV. partem primarias aut Gubernamenta numerat, septimum Lotharingam tum Burgundiam addit. In terminis vero tuendis tribus regem Galliam indigere clavibus dixit Cardinal. Rigellius, Hispanicam Hispanicæ, Brisacæ Germanicæ, Regino Italici. Interim mutatio Ducatum, Comitatum, Dignitatum & Parlamentorum quanta contigerit, Libri de l'Etat de la France plures indicant: Accessit undecimum Parlamentum A. 1657. Ensisheimense, pro utraque Alsatia Ensisheimi erectum. Lex autem Salica de feminis excludendis, & titulus Christianissimus seculo V. adhuc viget: Item tria regi Comitatus sunt ampulla Rhemensis, scutum Hispaniæ & auri flamma cœliis delapsa, quorum concordationibus in dubium vocatur.

B UNO

a Gallia hodiernæ est amplior. b Monarchiæ novæ cupido. c Tribus egit classibus.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XIV. 107

Lotharingæ opida Regis Francorum superiori seculo facta sunt.

III. Cæterum *Ducatus* in Gallia sunt XIX. *Orleans, Bourgogne, Narbonne, Bretagne, Anjou, Berry, Normandie, Auvergne, Guienne, Tours, Barleduc, Valois, Nemours, Alençon, Reims, Laon, Langres, Bourbon, le Maine. Pares* Franciæ quondam Carolus Magnus XII. instituit: quorum sex Ecclesiastici, sex seculares. Ecclesiasticorum III. sunt *Duces*; Archiepiscopus Remensis, vulgo *Reims*; Episcopus Laudunensis, vulgo *Laon*; Episcopus Lingonensis, vulgo *Langres. Tres Comites*, iidemque Episcopi, Catalaunensis, vulgo *Chalons*; Noviodunensis, vulgo *Noyon*; Bellovacensis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem *tres Ducēs*: Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, *Guienne* vulgo. *Tres Comites*: Flander, Tolosanus, Campanus. At hodie duo ex his XII. aboliti sunt, Burgundicus ac Flander.

IV. Conventus Juridici (*Parlament* a Franci vocant) sunt octo: *Parlamenta Parisiensis*; Rotomagensis, vulgo *Roüan*, in Normandia; Redonensis, vulgo *Renes*, in Britannia; Divionensis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalenensis, in Vasconia, vulgo *Bordeaux*; Tolosanus in Linguadoco, vulgo *Tolouse*; Gratianopolitanus, in Delphinatu, vulgo *Grenoble*; Aquisgranensis in Provincia; vulgo *Aix*. Hic accesserunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* in Lotharingia. Archiepiscopus fuit per universam Franciam XV. Archiepiscopus quibus subiecti Episcopus CIII.

CAP.

B UNONIS.

1. Francia unum agnoscit Regem primogenitum, nobilem, masculum. Mulieres excluduntur. Servatur ad litteram horum verborum sensus, *Lila neque ferunt, neque nent*. Gallia Rex cognominatur *Christianissimus*; sicuti Hispania Rex *Catholicus*; & Rex Angliæ audit *Fidelis defensor*. 2. In bello summa dignitas est Comitibus stabili, le *Comestable*; hunc excipiunt primum duo, mox quatuor, tandem plures *Mareschalli*. Juri dicundo præest *Cancellarius*; hinc Magistri libellorum supplicum, *les Maîtres de Requestes*; Magnum Consilium, *le grand Conseil*; Parlamentum, *la Cour de Parlement*; Rationum Magistrum, *les Maîtres des Comptes*; Curia Adjutorum, *la Cour des Aides*. Filio præest *Superintendentes*, cui adjuncti quatuor *Intendentes* &c. Quum Ordo S. Michaelis effusus & nimis frequens exoleveret; Henricus III. ordinem Spiritus S. excitavit. 3. Cæterum, Franciæ regnum Bietius displicet

in quinque partes; 1. in *Orientelem Franciam*; in qua Picardia, Francia, Campania: 2. in *Neustriam seu Franciam occidentalem*; in qua Normandia, (*Normandie*), Armorica (*Bretagne*) Belsia (*Beauvais*). 3. in *regnum Burgundiam*, in quo Ducatus Burgundia, (*le Dauché*) Comitatus Burgundia, (*le Comté*) & Nivernensis ager (*Nivernois*). 4. *Regnum Arctianse*, in quo Lugdunensis ager (*Lyonnais*) Sabaudia, (*Savoie*) Delphinatus, (*Dauphiné*) Provincia, (*Provence*). 5. *Aquitania*, eaque Orientalis in qua Bituricensis ager (*Berry*) Borbonius ager (*Bourbonnois*) Lemovicus ager (*Limousin*), Auvernia (*Auvergne*), Cadurcensis ager (*Quercy*), Rutensis ager (*Rovergne*), Oxitania, (*Languedoc*) Occidentalis Aquitania, in qua Pictaviensis ager, (*Pictou*) Santonensis ager, (*Saintonge*) Savellis mensis ager, (*Angoumois*) Petrocoriensis ager, (*Perigord*) Aquitania vera, (*Guienne*) Vasconia (*Gascogne*).

O 2

B UNO-

C A P. XV.

De urbibus Gallie celeberrimis, Academiisque illustribus.

I.

Lutetia.

URbes Gallie celeberrimæ sunt, in Parisiis, sive Insula Franciæ, *“Lutetia Parisiorum”* vulgo *Paris*; caput ac regia regni; urbs totius Europæ, unam fî Constantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarissima, dignitate sua maxima æstimanda. In Picardis *“Ambianum”*, vulgo *Amiens*, templi interno splendore, ac ornamentis insignis. In Normannia,

Ambianum.

BUNONIS.

a Lutetiam à luto dictam volunt *b*. Sequana eam in tres partes distinguit. Habet Collegium Sorbonicum, & Parlamentum. In Academià à Carolo M. fundata illustres docuere & florere, *Alcinus*, *Petrus Lombardus* Episcopus Parisiensis, *Magister Sententiarum* dictus, *Joannes Gerson* Cancellarius Parisiensis; Theologus, *Guilielmus Budæus*, *Carolus Molneus*, *Andreas Tiracuellus*, *Jacobus Sylvius*, *Guilielmus Postellus*, *Franciscus Vatablus*; *Adrianus Turnebus*, *Dionysius Lambinus*, *Petrus Ramus*; (qui in Ianuaria Parisiensis anno 1572. interit) *Robertus Stephanus*. *β* Picardie Metropolis *b* *Ambianum* Somanæ fl. ab ambitu aquarum nominatum volunt, quæ tamen urbem habet inuentam, quam permeant. Arcem habet munitionum. Anno 1010. xcvii. ii. Martii Hispanus stragemate (carro nukum) urbem occupavit. Sed eodem anno 25. Septembris Henricus IV. eam, Hispanis eiecitis, recepit.

HEKELII.

a CASPAR DORNAVIUS, Vir Græcæ ac Latine doctus & valde curiosus, in *Juvenius Principio* p. 23. de hæc Urbe splendidi, ex *Architrenio*, Poëtâ Anglo, citat hos Versiculos sequentes:

Lutetia, ubi altera regia Phœbi, Parthissi, Cyrrhæa Viris, Chryseæ Metalis, Græca Libris, Inda Studiis, Romana Poëtis, Attica Philophis, Mundi Rosa, Balsamum Orbis, Sideris Ornato, sua Mensis, & sua Potu, Divis Agris, sacunda Merò, mansueta Colonis,

Messe serax, fortis Domino, pia Regibus, Atq; Dulcis, amena Situ.

Hujus Urbis *Academia* Conditores fuere duo *Scoti* Monachi, *Joannes Mailvossus* & *Claudio Clemens*, qui, cum Mercatoribus *Britanni* aditus *GALLIÆ* delati, velut infitores, gravam & *GALLIIS* inauditam mercem prodromabant, & quidem *CAROLI M. Germanici Imperatorum* primi, auspiciis, qui hujus Universitatis Auditoria frequenter visitavit, & Discentium profectus explorare non est dignatus. Litterati illi Viri, qui olim *PARISIIS*, *GALLORUM Athenis*, vixere, & nonnulli eorum ibidem fortè adhuc vivunt, sicut *Emericus Bigotius*, *Ismaël Bullialdus*, *Claudio Capellanus*, *Joann. Dalletus*, *Carolus Drelinviti*, *Abrah. Echelenus*, *Tanaquillus Faber*, (qui *ANNAM* habet Filiam ad stuporem eruditam, & propterea summò elogio æque honore dignissimam,) *Gilbertus Gallimius*, uterque *Jussellus*, *Patens* nempe & *Filius*, *Philipp. Labbe*, *Æg. Menagius*, *A. Mestresius*, *Gabr. Naudæus*, *P. Pasqius*, *Dionys. Petavius*, *Puteanus* Fratres, *Cl. Saravicus*, *Jacob. Sirmondus*, *Henricus & Adrianus Valesii*. Hæc *Anna Regius*, Vir doctus atque eloquens, Juris peritissimus atque scientiâ Sanctorum instructissimus, d. 21. Dec. A.º. super. Seculi 59. Martyr JESU CHRISTI est factus, cujus Vitam, quæque Witteb. A.º. ejusd. Seculi 73. in f. 8. editione *Murorum*, quam *Advergus* Græci, *Lutetia* vocati existimant.

BUNO

a Lutetia Paris. *b* Ambianum.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XV. 109

“Rotomagus” Rouân, opulentissimum Gallie ad Oceanum Britannicum Emporium: *“Cadomum”*, *Caen*: navium appulsus celeberrimum opidum. In Britannis *“Renes”* & *“Nantes”*, satis clarum Emporium.

Rotomagus.
Cadomum.
Diepa.
Renes.
Nantes.

II. In Andegavis *“Andegavum”*, sive *Juliomagus*, vulgo *Angiers*. In Turonibus *“Turonum”*, vulgo *Tours*. In Blesensi provincia, *“Blesense Castrum”*, vulgo *Blois*: cujus ager ob multiplicem amœnitatem *hortus Gallie* nuncupatur. In Beaufle *“Chartres”*, & item

Andegavum.
Turonum.
Blesense castrum.

BUNONIS.

a Rotomagus c Normannia, quæ à Normannis eam occupantibus nomen habet, metropoli ad Sequanum, pontem habet in illo flumine ex quadrato lapide d extructum. *e* Anteportam S. Hilarii notes Antonii Navarrei, qui fuit pater Henrici IV. interitum: ubi, quum contra Hugonottas militaret, reddens urbem, globo trajectus est anno 1563. Quum vero Henricus filius hanc urbem oblideret, murus ipsius ruina hic se dejecit. *f*

g Cadomum sive Cadomus ad Olinam fl. vulgo Olne; vel Orne, post Rotomagum, unde 21. leucis in oceanum recedit, in Normanniâ urbs ceteris præstans est. *Britannia* nomen accepit à Britannis eò cedentibus.

h Renes *g* urbs mediterranea est, ad confluentes *Vindana* fluminis, quod vulgo *Villaine* dicitur; urbs dives est, at inconcinna, & parum culta.

g d Nantes haud procul Ligeris ostio sita insignem habet portum & Academiâ, Britannia: habetur urbs maxima *b*. Ponte suo celebris est, & probe munita cum castro. In Britannia porro re nautica celebris est *Brest*, urbs haud longe à promontorio Goboæ sita, olim *Vindana Portus*.

e Andegavum irriguum Meduana fluvio, qui inde in Ligerim se exonerat, Andium metropoli, quæ regio non quidem ampla est, sed omni peno dives. Quare *Carolus IX.* Ducatum hunc pro annona attributione (*Lappange Regiam* quam vocant) *Henrico III.* assignavit, & hic rursus fratri *Francisco*. In templo urbis cathedrali *D. Mauriti* ipse Rex non designatur habere titulum Canonici *i*. Habet *Academiâ* ad Ludovicum Siciliæ regem, Andegavensium duce, anno Christi 148. institutam, quod fere tempore *Heidelbergensis* quoque fundata.

h Turonum inter Aurelianum ad ortum 34. & Andegavum ad Occalum 30. mill. Gall. ad Ligerim, pontem in eo habet lapideum. Hen-

ricus IV. pro alendis bombycibus & fericis texendis quatuor has instituit urbes; *Lutetiam* Parisiæ, *Lugdunum*, *Aurelianum*, & *Turonum*. Arx illius loci antiqua capivum tenuit adolescentem Guisium, qui tamen custodia hac elapsus est.

g Blesæ seu Blesense castrum ad Ligerim situm est inter Aurelianum ad Ortum 16. & Turonum ad Occalum 18. leuc. urbs & cultissima & nobilis, ponte juncta. Regibus locus hic ob amœnitatem & fertilitatem suam in deliciis est; quorum filii quoque hic educari solent. In arce urbis *Henricus Guisius* Dux Lotharingie factionis incipit, è camera consilii ad regem *Henricum III.* tutor à Satellitio regio occisus est, anno 1588. 23. Decembris idem deinde fatum *Cardinalis*, *Guisi* frater, expertus est. Lingua totius Gallie hic habetur purissima, & perfectissima *l*.

h Chartres purissima urbs, ubi *B. Virginis* servatur indusium.

HEKELII.

c Vulgo Rouân, seu Roen.

d Ingeniose.

e *Archi-Episcopus* & *Parlament*, à *Ludovico XII.* Galliarum Rege, primum institutò, clarat.

f Numeratur quoque inter præcipua Europæ Emporia.

g Ubi quoque *Parlamentum*.

h Commercii satis frequens.

i In chorò hujus Templi ostenditur una ex hydrys *Cananitis* coloris rubei ex lapide jaspidi non ab simili, quam *Renatus, Sicilia & Solymanum* Rex, cujus Sepultura in eodem quoque Templo est, *Hieroglymâ* hîc affortari curasse perhibetur.

k Comitatus quippe titulò clara.

l Agri circum viubus, segere, arboribus fructiferis vestiti. Fontes limpidissimi, rivuli pellucidi & gratò murmur obfrepentes. Vinum commendatissimè est bonitatis & salubritatis.

O 3

BUNO.

a Rotomagus. *b* Cadomum. *c* Renes. *d* Nantes. *e* Andegavi. *f* Turonum. *g* Blesense castrum. *h* Chartres.

Aurelianum.
Bourges.
Remi.
Catalauni.
Tricassium.

item ^a *Aurelianum*, vulgo *Orleans*. In Biturigibus ^a *Bourges*, & antiquitatem reliquis ac Xenodochio clara. In ^a *Campania* ^a *Remi*, vulgo *Reims*, templi artificiosa extrinsecus structura nobilis, ^a *Catalauni*, vulgo *Chalons*. ^a *Tricassium*, vulgo *Troyes*, urbs ampla ac populosa.

Divionum.
Cabilonum.
Matifona.
Belna.
Augustodunum.
Molinium.

III. In Burgundia ^a *Divionum*, vulgo *Dijon*, Ducum quondam sedes. ^a *Cabilonum*, vulgo *Chalon*, *sur Saône*, emporium haud spernendum: ^a *Matifona*, vulgo *Mafcon*, satis nitida: ^a *Belna*, vulgo *Beaune*, Xenodochii magnificentia famosa: ^a *Augustodunum*, *Autun*, antiquitatis Romanis adeo referta, uti *Roma Gallica* quibusdam vocitata fuerit. In Borbonensi provincia; ^a *Molinium*

BUNONIS.

^a *Aurelianum* urbs pulcherrima ad Ligerim inter Parisios 74. & Bituriges 22. leuc. distita, ^a habet Academiam à Philippo Pulchro o anno 1512. fundatam. Germanorum natio hic multis gaudet privilegiis ab Henrico IV. concessis.

^a *Biturix*, *Bituriges*, vulgo *Burges*, Biturigum metropolis, inter Aurelianum ad Boream 22. & Claromontem in Austrum ad 40. leuc. sita, circa Galliarum umbilicum, habet Academiam ante multos annos à Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erectam.

^a *Campania* ^a à campis dicta est. ^a *Remis* portæ adhuc retinent nomina à Diis Ethnicorum, videlicet, Venere, Baccho, Martæ &c. Hic ex constitutione Clodovæi regis inaugurantur reges Franciæ.

^a *Catalaunum* ad Matronam fl. 10. leucis Remis distat in Eorum. In hac parte *Campi Catalaunici* ponendi sunt, in quibus *Attila* Hunnorum tyrannus sævus & fraudulentus ingenti præliotulô, sed hodiè Ducatus insupergitur nomine ^a *Francorum* Regis.

^a *Vulgo Champagne*.
^a Circa annum Christi 450.

^a De hac Urbe sic scribit *Paulus Merula*: *Divionis* Conditor habetur vulgò, mihi potius *Staurator*, pomeriique productor, *Aurelianus* Imperator. Nomen à *divis*, quibus plurimum ibi fuit cultus, impositum putatur. Hæc Urbs in Burgundiâ nihil pulchrius. *Justitiæ* ibi est Tribunal & Parlamenti Sedes. Undè velut *ex* nu Patriæ jura peruntur.

^a *Cabilonum* est ad Ararim, qui vulgo *Saône*, inter Matifonam ad Meridiem 13. & Divionum in Bor. 16. leucis. Burgundorum olim regia ^a *f*, duplici muro munita. ^a *Matifona* in valle læta & peramœna ad

Ararim, inter Lugdunum ad Meridiem 9. & Cabilonum ad Boream 13. leucis sita. Plurima mala passa est ab *Attila*: ac deinde à Francis Burgundiam impugnantibus. Postremo restituta est sub Philippo Augusto anno 1222.

^a *Belna* inter Cabilonum ad Meridiem 7. & Divionem in Bor. 9. leucis. Nofocomio ^a & vino celebris.

^a *Augustodunum* urbs antiqua media inter Lugdunum & Senones 35. leuc. à Divione distat 12.

^a *Molinium* Borboniæ Metropolis est ad Elaverum fl. Castrum habet peramœnum Borboniorum Ducum.

HEKELII.

^a *Seu Beaulne*.

^a *Dryades* condidisse eam creduntur initio, à quibus *Carnutenfis* Regio, sylvis opaca, olim inhabitabatur. Quondam superbiebat Reginitulô, sed hodiè Ducatus insupergitur nomine ^a *Francorum* Regis.

^a *Vulgo Champagne*.

^a Circa annum Christi 450.

^a De hac Urbe sic scribit *Paulus Merula*: *Divionis* Conditor habetur vulgò, mihi potius *Staurator*, pomeriique productor, *Aurelianus* Imperator. Nomen à *divis*, quibus plurimum ibi fuit cultus, impositum putatur. Hæc Urbs in Burgundiâ nihil pulchrius. *Justitiæ* ibi est Tribunal & Parlamenti Sedes. Undè velut *ex* nu Patriæ jura peruntur.

^a Et horreum *Romanorum*.

^a Majorem fuisse, rudera testantur.

^a Quod, regium quippe *Palatium* refertur *Nicolaus Raulin*, Equite, est fundatum.

BUNO

linium *Molins*. In Lemovicibus, ^a *Lemovicum*, vulgo *Limoges*; *Lemovicum*, emporium opulentum. In Pictonibus ^a *Pictavium*, vulgo *Poitiers*, magnitudine secundas quidem à Lutetia fert, at multo minus populosa. In Santonibus ^a *Saintes*; antiquitatibus Romanis *Saintes*, maxime ornata; ^a *Rupelle*, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad *Rupellæ*. Oceanum Aquitanicum emporium, urbs minutissima; propugnaculum proximis bellis civilibus Protestantium tutissimum.

IV. In

BUNONIS.

^a *Lemovicum* ^a ad *Vignemam* fl. vulgo *la Pienne* (cujus fons haud procul *Tarnaco* opidulo oritur) urbs ampla & dives est. Pictavia ad Bor. 20. leuc. ab ea distat & Arvernium 25. in occasum. Castaneorum magnus ibidem est protuvus. Fœminarum & Virginum habitus cum ipsa urbe natus videtur, & quæque sexus iste, quod in hac gente mireris, adeo tenax est, ut si quæ Parisiis, aliove comitiori loco huc veniat habitatum, neque Lemovicentem assumat habitum, licet altissima sit, habeatur vilis & lasciva. De cætero incolarum celebratur frugalitas, qui cibi potusque perhibentur esse non multi & lautitiarum olores. Industriosi vero, ingeniosi & cauti, qui sibi suisque egregie sciunt consulere. Ætatem vivere dicuntur protractam ^a. Belleforestus tradit, se vidisse familias, in quibus centeni cognatione per nuptias juncti simul vixerint, ut integra collegia potuerint videri. ^a

^a *Pictavia* Pictonum metropolis, Clani, qui nunc le *Clain*, fluvio, qui in Vignemam delabitur, fere undique ambitur inter Turonum ad Bor. 20. & Santones in Austrum 23. leuc. à Biturigibus distat in Occasum supra 30. urbs ampla, in qua antiqua supersunt monumenta. Ejus Episcopus olim fuit *Hilarius*, hæreticorum flagellum & malleus, qui contra Arrianos in primis acriter pugnavit. Ad templum D. Hilarii Canonicorum collegium est, cujus caput ipse rex Gallie est; olim fuit Abbatia. Sæpius vastata fuit urbs illa à Romanis, Gothis, Vandalis, Normannis. Capta ac diruta ab Edoardo III. Rege Angliæ. Hic duobus à Pictavia milliariis Johanneum Galliarum Regem acie speratum cepit & in Angliam abduxit, neque Windsores castrum dimisit, nisi ingenti lytro persoluto. Anno 162. gravem à Reformatis sustinuit obfessionem. ^a

^a *Saintes* est ad Carantonem fluvium inter Pictavium ad Bor. 23. & Burdigalam ad Meridiem 20. leuc. inter Engolismam & Rupellam in occasum 10. Ibi pons egregius est operis Romani. ^a

^a *Rupelle* ^a urbs maritima, à Santonibus 10. leuc. in occasum, à Luxionia urbe Pictonum 6. in Meridie, Burdigalam versus, 22. à Pictavia d. Olim, urbs fere inextinguibilis fuit, sed post diuturnum obfessionem à Rege suo Ludovico XIII. capta, mœnibus nudata est æqno 1628. quum jam XVI. millia hominum fame essent extincta. Tanta enim pertinacia tolerabat obfessionis calamitates, ut cure, corio & radicibus vescerentur: alii humanorum cadaverum carnes devorarent, mater filiam, & soror fratris sui digitos deroderet. Ex aqua marina magna fit copia salis prope *Rupellas*, & ad fortalitium *Brouage*; idem quoque fit in Britannia, & prope *Arctelæ*, ubi salinæ regni sunt.

HEKELII.

^a *Vulgo Limosin* quæ alta, seu superior, vel bassa, seu inferior est.

^a Fœminæ quidem deformes sunt; sed tamen laudatissimæ Castitatis. Nec ea est libertas juvenibus cum Puellis conversandi, quæ alibi in *Gallia*. Et junguntur sæpe matrimonio, qui nunquam ante sermonem miscuerunt. Linguam loquuntur horridam, & quam vix intelligat è mediâ *Gallia* oriundus.

^a *Sed Limosin* inferior tres Urbes, *Tullam*, *f. Tulle*, videlicet, *Briviam* & *Uzercam*, *f. Uzarche* in se continet.

^a *Ptolemæus* eam *Augustoritum* nuncupat. ^a Templum Cathedralæ, quod D. Petro consecratum ibi vides, *Caroli Magni* opus est, cujus statua media in muro ejus ostenditur, & Templum ipsum à ruinis, quibus sub Bellis civilibus deformatum erat, splendidissimâ reparatione jampridem est vindicatum.

^a *A junioribus Latinis* sic vocata. ^a *Villanovanus Rochelle* cas nuncupat. Sed Santonum Fortus sunt *Ptolemæo*.

BUNO

a Lemovicum. b Pictavia. c Saintes. d Rupellæ.

a Aurelianum. b Remi. c Catalaunum. d Divionem. e Cabilonum. f Matifona. g Belna. h Augustodunum. i Molinium.

Burdigala.

Tolosa.

Narbo.

Mons Pessulanus.

Nemausus.

IV. In Vasconibus *Burdigala*, vulgo *Bordeaux*, urbs ampla antiquitatum Romanorum reliquiis conspicua, opulentissimum emporium, Garumna flumine navium appulsus commodante. In Linguadocia est *Tolosa*, *Toulouse*, inhabitantium multitudo insignis: *Martius Narbo*, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam urbs, nunc munimine maxime clara. *Mons Pessulanus*, urbs magna ac splendida; vulgo *Montpellier*. *Nemausus*, vulgo

BUNONIS.

Burdigala paludi maritimæ, quam Garumna ostium facit apposita est in ejus Aquitanæ parte, quæ vulgo *Guienne* dicitur, à *Tolosa* in Circum 30. leuc. inter Santonas ad Bor. 21. & Bajonam ad Merid. 26. Duo hodie habet castra, Ha, seu castrum. Phari, & *Trompete*, vulgo *Trompette*; unde Thuanus arx *Buccina* & *Trompeta* vocatur. *Aulus* Poëtæ & consulis Romani f. patria, Tumultibus civilibus, ut olim, ita nostra quoque ætate, agitata.

Tolosa g. urbs ampla, in octo discretæ partes, ad Garumnamque inter Narbonem 24. & *Burdigalam* 30. leucis. Distat æquali prope intervallò ab Oceano & mari Interno. Ex hujus urbis templo quom olim magnam pecuniarum vim abstulisset Q. Cæpio Dux Rom. infortunium in domum suam intulit: ex quo in proverbium abiit de possessione infelici, *Aurum Tolosanum*. In *laniena Tolosana*, qua in Reformatos sævium est, interit quoque *Johannes Cornutus*, magnum illud juris lumen anno 1572. Est *Tolosa* sub Minoritarum templo specus, in cujus parte cadavera importata non putrescunt.

Narbo ab Hispania tribus duntaxat leucis distans, jacer inter Montem Pessulanum ad ortum 14. & *Tolosam* ad Occalum 24. leucis, ad Aucacem fess Andam fl. Ciceroni est specula & propugnaculum Italice. Prima omnium in Europa colonia Romanorum creditur, ac properetia Romanis amicissima fuit h. Ter colonias accepit, dictaque *Julia Paterna*. Hodie propugnaculum est contra Hispaniam.

Mons Pessulanus inter Nemausum ad Ortum, & Narbonem ad Occalum 14. leucis, à vicino monte *Pelo* videtur nomen habere. In Academiâ, quam habet, imprimis floret i. studium medicum; quod Græcis Latinisque literis instructissimus *Franciscus Rebelesius* hic olim professus est; postremo tamen, relicto studio ferio, vite solute sese mancipavit, auctor libri *Gargantua & Pantagruel*, quo omnium ordinum homines in scenam produxit; & populo

deridendo propinavit k. Cives, quum gastratus regio, convocato per sonitum campæ populò, per seditionem occidisset, multavit Rex potestate pullandi campanas, atque id ius transulit ad Academiam.

Nemausus l. urbs antiquissima, Romano colonia, septuaginta, velut altera Roma, ad *Vestre* fluvium est ab Avenione in Occum 6. leucis, ubi amphitheatrum & plurimæque nobilitatis & magnitudinis videntur vestigia. Quo ad reip. bonitatem etiam Narboni præstabat. Primarii urbis Romæ viri, & honoribus magnis usi, in eâ debebant m. *Hadrianus* etiam Imperator Basilicam in *Platina* conjungi ibi exstiterat. Anno 1557. fulminibus tacta, fœdè deformata est. Habet fontem cognominem, veterum testimoniis celebratum, ac urbi fatalem. Tertio à Nemauso milliari est f. Pons *Gardius*, à Gardo fluvio subterlabente appellatus. Is incredibili sumtu & labore eductus, triplicique fornicum serie in altum surgens, mundi habetur miraculum. Prima ejus conigatio hominibus & jumentis transitum præstat, altera videtur aqueductum sustinuisse. Illa *Gallicæ Narbonensis* pars antiquum provincie nomen retinuit. Dividitur in *Veram Provinciam* & *Insulam*.

HEKELII.

E Hujus Urbis indagare in canubula omnino est difficile, cum *Strabone*, qui sub *Oclav. Augusto* vixit, antiquior non sit Autor, qui de eo loquatur. De *Incrementis*, quæ successu temporis hæc Urbs fecit, quæque olim fuerit & sit hodie *Forma Reipublicæ*, vid. *Jodoci Sinceri* B. U. D. GALA c. v. p. 47. seq. & xii. p. 131. seq. Edition. Lugdun. in 12.

f. Et *Pontii Paulini*, consulis Romani.

g. *Tolozanum* etiam dicta.

h. Et quoniam ipse *Cæsar* ex *Martia* Legionē colonos cō deduxit, factum est, ut ex eo *Martia Narbona* sit dicta. *Martianus* cum vocat *Narbonensem*.

i. Jam ut olim *Juridicum*.

k. Niter Collegiō Medicarum amplissimò, quod

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XV. 113

Nismes, antiquitatum Romanorum reliquiis omnium Gallicarum refertissima. In Provincia *Massilia*, *Marseille*; portus commo-
ditate juxta ac pulchritudine clara, opulentissimumque Galliarum Internum mare emporium. *Tioremium* regiarum statio: cæterum libera est civitas, una cum *Arelate*: utraque in Gallia Regis clientela.

ab Urbani V. Pontifice Romano, Anno CHR. M. CLXXXVI. fundatum & copiosissimis est exornatum redditibus. Aliud etiam non minus elegans atque præclarum Collegium Regium ab HENRICO, Galliarum Rege, erectum ibidem cernitur. Quin & tertium Collegium est, *Duvergier* vulgò dictum, quod optimæ spei Adolescentibus studiorum victusque necessaria in decennium præbet. Scribit *Petrus Rebuffus* in Tractatu de Privilegiis Scholarum, tantam *Regloris* in hac Urbe fuisse auctoritatem, ut *Studiosi* honoris gratia egredientem comitari teneantur.

i. Quam à Nemauso, *Herculis* Filio, conditam voluit.

m. Degebat olim ibi quoque Vir eruditus, *Christianus Pistorius*, Germanus, Professor, qui solebat Germani adventantibus adesse, & de viciis dignis referre.

n. Quam vulgò la *Maison quarree* vocant.

BUNONIS.

Massilia ab Ionibus Phocenibus, Tarquinii regis tempore, prope Rhodani amnis ostia in remoto sinu, veluti in angulo maris condita, quod inter duos saxosos montes ingreditur, portumque ovali figura format, castellulo, quod vulgò *le Chasteau d'Is*, arx *Iphia*, aliter *Taxiana* vocatur, hodie munitum catenisque ferreis clausum. Ipsa urbs olim studiis sapientiarum æque armorum, legibus, morum ac disciplinæ severitate fœderata Romanorum, in eaque tuenda singulari fide, potentia denique toto terrarum Orbe existit celeberrima. Quod Græce, Latine & Gallice loqueretur, *Trilinguis* appellata e. Remp. eorum *Aristoteles* videtur appellasse *Oligarchiam*. Apud eos maxima dos erant centum aurei. Nullum aditum in scenam minime dabat, quorum argumentum majori ex parte stuprum contineret actus: ne talia spectandi consuetudo, etiam imitandi licentiam summeret. Omnibus, qui per aliquam religionis simulationem alimenta inertia quærebant, clausas portas habebat, mendacem & fucosam superstitionem submovendam existimans. A condita urbe gladius erat ibi, quo noxii jugulabantur. In opidum nulli cum telo intrare licebat; prætorque erat, qui id custodiæ gratia ac-

ceptum exituro redderet. Studiis humanitate *Massilienses* vicinam Galliam cultiorem reddiderunt, ipsos Romanos cō pellexerunt, ut ex Romanis nobilissimi, pro Atheniensis peregrinatione, *Massilienses* amplectererentur. Nemo in senatum legebatur, nisi qui liberos haberet, & de civium sanguine tertiam per generationem ortus esset. Illud tamen improbum, quod eadem civitas venenum publice servabat, eiaudum, qui causas senatus exhibuisset, propter quas cuperet mori. Quæ etiam consuetudo in Cœo insula servata. Romanis semper favi, pro iisque contra hostes accerrimè dimicavit, & fidem singularem eis præstitit, temporibus & rebus eorum adversis: neque unquam Imperatores Rom. è *Transalpinis* provinciis sine ea triumpharunt. In bello civili Pompejo studeas, portas *Cæsari* clausit, in Hispaniam contra duces Pompejanos contendenti. Itaque obseffa, tandem expugnata, atque in triumpho à *Cæsare* portata est. In hac urbe Evangelium docuit per 30. annos *Lazarus* ille *Bethaniensis*, à *Christo* è sepulchro excitatus: Item *Salvianus* etiam, *Presbyter Massiliensis*, p. Episcoporum Magister. Hodie est claustrum Regni *Francici* maritimum, & commodissimus ejus ad mare iterum portus; Anno tamen 1596. urbs hæc per factiosos Hispano penè fuisse prodita.

Arelate seu *Arclatum*, hodiè *Arles*, urbs Gallia Narbonensis olim nobilis, ad Rhodanum ab Avenione 6. leucis in Austrum sita, Romanis mire cara, adeoque ornata, ut *Aulus* cum *Galiliam Romanam* nominaret q; *Ammianus* multarum civitatum decus. *Constantianus* appellari fœnit Constantianus Imperator. In ea tria Concilia celebrata sunt. Regnum *Arclatense* ab eadem nomen habuit. Huic adjacens regio frumenti feracissima est; unde, dum *Genuenses* & *Hispani* id avehant, incolæ non parum dicebant.

HEKELII.

E Et quoniam *Conventus* ibi Græcè linguâ scribebantur, inque publicis privatisque rationibus Græcus sermo utpotebatur, fit, ut *Hellenismus* etiamnum in *Gallicâ* linguâ sit frequens. p. Juxta *Gennadium*.

a Burdigala. b Tolosa. c Narbo. d Mons Pessulanus. e Nemausus. f Pons Gardius.

a Massilia. b Arelate.

g Ratio.

Aque Sextie.
Avenio.
Academiz.

clientela. * *Aqua* etiam *Sextie*, vulgo *Aix*, nitida urbs: item *Avenio*, *Avignon*, Romanæ Ecclesiæ parens. His adde * *Lugdunum*.
V. *Academiæ Gallix illustres sunt*; *Lutetiæ Parisiorum*, & domi,

q Rationem vide ap. *Jodocum Sincernum* in *Itinerario Gallie* p. 221. seq.
r *Præferoces quoque Boves alunt*.

BUNONIS.

* a *Aqua Sextia*, vulgo *Aix en Provence*, ejusque metropolis, ad fluvium *Areg.* à C. Sextio Calvino, & aquis calidis, quæ in ista sunt regione, dictæ. *Aquis* etiam vocatur *civitas*. Parlamento, Archiepiscopatu & *Academiâ* nobilis est. Sextius *Salvès* sive *Salvès* Massiliensium hostes ibi vicit f. Senatus hodie in clerum ipsumque Archiepiscopum, si delinquant, judicia exercere, & animadvertere solet, de qua re vid. *Thuanii* lib. 126. Non longe abest b *Fossa Mariana*, in quam C. Marius bello Cimbrico bonam Rhodani partem derivavit. Ad fossarum istarum vestigia hodiè opidum est, quod incolis dicitur *Fos*.

λ c *Avenio* t ad Rhodanum supra *Arelatē* 6. leucis sita celebris est à septem septenariis: VII. palatiis, VII. parochiis sive templis, VII. monasteriis virginum, totidem Canonicorum collegiis, & Monachorum conventibus, totidem Xenodochiis, totidem denique portis. Ibi palatium est Pontificium, & Pons XXXII. fornicibus conspicuus. Huc per *Clementem V.* Papam sedes Pontificia Româ translata est anno Christi 1306. ibique permansit per annos 72. donec Gregorius XI. eandem *Avenione* Romam transferret, anno 1377. Quum videlicet ipse nepos, virginum matronarumque impurus scelerator, ante palatium Papæ à civibus fuisset suspensus. Mortuo Gregorio, licet Romani sibi elegerint Papam, *Avenio* tamen suos habuit Antipapas, usque ad Concilium Constantien. per V. Meretricis hic pontifici vechgal pendunt. In Franciscanorum templo visitur monumentum *Laure*, à Francisco Petrarcha amore honesto amate, & carminibus celebratæ.

μ d *Lugdunum* vulgo *Lyon*, urbs totius Gallix Celticæ præcipua, ad Araris Rhodanique confluentes, supra Viennam, sub colle sita, à L. Munatio Plancio bello Antoniano aut condita aut restaurata. Sicut *Herodes Archelaus* *Vienne* exulavit; ita *Lugdunum* in exilium deportus est *Herodes Antipas* cum *Herodiade* sua, cujus incestum perierat *Johannes Baptista*. In ponte lapideo, qui Rhodano intratus est, *Andragotius*, instinctu

Maximi tyranni, *Gratianum* Valentianuli filium occidit. Ad hanc urbem templum c. u. D. *Augusto* exstructa erat, communi totius Gallix impensâ; ad quam *Caligula* certaminum Græcæ Latinæque facundia instituit x. Eo ipso die, quo ara ista *Augusto* dedicata, *Lugdunum* natus est *Claudius* Imperator. *Lugdunum* quoque multos annos regnavit *Lucius* *Augusti* Cæsar in Gallia procurator, calidus & avarus. Hinc urbis Episcopus fuit, *Polycarpi* discipulus, *hæneus*, qui in sextâ persecutione, jussu Severini imperatoris cum omnibus Christianis, qui *Lugdunum* erant y, trucidatus est, quum acerrimos sustinisset cruciatus. *Julianum* Apostatam quoque cruentâ persecutione in Christianos hic levile tradunt: unde *Aratim* x, quod sanguine opiforum ruberit, mutato nomine *Saone* vel *Saone* dictum volunt. Circa annum Christi 1160 inde prodiiit *Johannes Waldo*, civis *Lugdunensis*, qui ex sacris literis Pontificiorum dogmata repugnavit; unde *Waldenses* a, item *Pauperes Waldenses*, dicti sunt.

HEKELII.

f Cæsus ad hanc Urbem est à *Cajō Mario* numerofus Cimbrorum quoque exercitus. Ampli est hæc Urbs & constat magnificis ædificiis. Vix inventa est in Gallia, quæ elegantia ipsam superet.

i Metropolis est Comitatus *Venissæ*, sive *Armonensis*.

v Ab eò tempore, quò *Roman* Pontifices reversi fuere, *Sede Legati Apostolici*, (qui triennio quovis mutatur, & XII. *Helvetiorum* *Episcopatus* dissequit) *Archi-Episcopatus & Academiæ*, à quâ *Paulus Cæstris*, *Andreas Alciatus* & *Johannes Ferretus* olim docuere, clara fuit.

x Vid. *Suetonius* in *Epis* Vitæ c. xx.

y Anno CHR. CLXXV.

z Ex *Sequanis* quàm lenissimè defluentem.

a Qui vulgò per contentum quoque hæc causâ dicti sunt *Pauperes* de *Lugdunō*, quoniam, cum *Lugdunō* nunc cum *WALDO*, præceptore suo, ejicerentur, bonisque suis omnibus privarentur, *Pauperum* more de victu suo prospicere sunt coacti. Leg. B. Dn. d. *Artidii Srauchii* de *Waldensibus* Disquis. *Historicæ* Theolog. §. 1. Aphorism. II. Cap. 1. *Sol* Prioris.

R E I S K I I.

a Aque Sextie. b Fossa Mariana. c Avenio. d Lugdunum.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XV. XVI. 115
domi, *Andegavis*, *Aureliani*, *Biturigibus*, *Pictavii*, *Burdegala*, *Tolosa*, *Montispeffulani*.

R E I S K I I.

1 a *Lutetia* nomen à *Paris* gente Celtica servat, sedes regum Francorum pristina, urbs regni totius & una Europæarum maxima in tres divisa partes, nempe *Universitatem*, *Civitatem* & *Villam* (*Universitatem*, *Cite*, la *Ville*.) His quarta nempe *Lupara*, arx regia eademque primaria, cultu, nitore post incendium A. 1661. ornata, amplitudine, structura magnifica insignior, de qua *Ludovici* plures exstant. *Ædes* regias omittit reliquas, itemque curias, tem-

pla, statuas *Ludovici* XIV. dedicatas: Urbes alias b *Arelatum*, & ab ea regnum *Arelatense*, nostro imperio Germanico quondam subditum, c *Massiliam* aliquando liberam, de qua *Pet. Hendreichii* libellus proflar, & accessu *Lazari* famolam (de quo tamen *Villamontius* ipse dubitavit) *Avenionem* Pontifici Rom. subditam & toties adentam, itemque *XIV.* *Academiâ* celeberris, quas *Robolus* enumeravit. Confer. *Theatrum Urbium* *Joh. Janfonii* volum. II.

a *Lutetia* Paris. b *Arelatum*. c *Massilia*.

CAP. XVI.

De Sabaudia, i ac Burgundia Comitatu.

I.

Peraetis hætenus regionibus, quæ regi Franciæ hodiè parent, reliqua Gallix pars, quæ veterem Belgicam ferme totam occupat, cum *Narbonensis* provinciâ parte, explicanda est. Tota igitur illa pars, quæ veteri Gallix avulsa est, in quinque ditiones distributa est. *Primam* obtinet *Dux*, cui cognomentum *Sabaudia* dedit ipsa regio *Sabaudia*, in qua nihil clarum, præter unam * *Geneva*. *nevam*,

BUNONIS.

a a *Geneva* ad inferiorem lacus *Lemani* partem, ubi *Rhodanus* ex illo egreditur, sita, etiam *Cæsar*is ævo, atque ejus rebus gestis nota. Cui extremum hoc est opidum *Allobrogum*, & proximum *Helvetiorum* finibus. Ex eo opido pons ad *Helvetios* etiam tum pertinebat; quem ipse, cum eâ gente bellum gesturus, rescindi jussit. Monstrant hodiè in *Rhodano* locum, in quem *Cæsar*em ab *Helvetiis* in fugam conjecit, ingentem thesaurum injecisse ajunt, ne hostibus præda esset a. *Arelatium* quoque hanc urbem postea appellatam tradunt. Hodiè urbs munissimâ est, in tres secreta partes; duæ alluuntur *Rhodano*, tertia insula est, supra quam rupes dicta la *Pierre Neve*, olim *lapis Nequius*. Reformatorum in persecutionibus Gallicis perpetuum fuit asylum. Docuit ibidem *Calvinus*; ac deinde *Beza*. A *Sabaudia* aliquoties tenata est; anno 1583; 1590. & demum stragematè ferè capta 1602.

HEKELII.

a Traditur in velt. *Chronici*, *Heliogabali* tempore tantum incendium *Genevæ* exortum, ut nulla ferè domus illius expertis fuerit. *Arelatium* item Imperatorem eam vastatam instaurasse, *Jura* & *Privilegia* magna concessisse, & propter situm opportunitatem *Jus Nundinarum* atque Imperii ei tribuisse, *Arelatium* quoque suo nomine appellasse; verum, illò mortuò, vetus nomen restituisse.

R E I S K I I.

i b *Sabaudiam* *Beroaldus*, *Hugonis* *Saxon*. Ducis filius, consensu *Ottonis* III. Imp. avunculi sui, & regum *Burgundiæ* occupavit: Hanc Comitatus aliis & Principatibus inter posteros auctam *Sigismundus* Imp. A. 1414. ducatus titulo & vicariatu imperii ornavit. Comitatus *Bressiæ* tamen A. 1600. cum *Pignarolo* castrisque aliis Gallix rursus accessit; nisi quod præsens belli exitus expectetur. *Geneva*, *Berna* &

P 2

regio

a *Geneva*. b *Sabaudia* Comitatus. Postea ducatus.

Cameracum.

Fanum D.
Johannis.Comitatus
Burgundia.
Vesontio.
Dola.

nevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Protestantium religionis professione celebrem. Conventus Juridicus est *Cameracum*, vulgò *Chambery*, quod Sabaudia metropolis est, *Fanum Divi Johannis* in valle Mauriana, vulgò *S. Jean de Morienne*, egresso munimento celebratur.

II. *Secunda* ditio est Hispaniarum Regis in Comitatu & Burgundia, ubi *Vesontio*, vulgò *Besançon*, urbs eximia, liberaque civitas, in fide prædicti Regis. Tum *Dola*, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara.

III. *Tertia* ditio est imperii Germanorum: sub qua *Alsatia*, *Lotharingia*, *Treverensis* ac *Leodiensis* Episcopatus, *Juliacensis* Ducatus, & item *Chivensis* Ducatus portio, de quibus in Germania agitur. *Quarta* ditio est Helvetiorum ac Vallesiorum. *Quinta* inferioris Germaniae, sive, ut vulgò vocant, *Belgarum*. De duobus postremis nunc agendum est: ac primum de Helvetiis.

CAP.

regio huic subiecta scilicet fœdere Helvetico tuetur. Comitatus Burgundia ab Hispanico ad regnum Gallicum A. 1678. pervenit: Sic Lotharinga quoque ac utraque propemodum Alsatia metropoli hujus Argentorato per vim occupata: Hinc Burgundiam & Lotharingiam Gallicis provinciis accenset Robius, & dislichon Poëta Gallie acutum subicit:

Una dies Lotharos, Burgundos hebdomas una.

Una domat Batavos luna, quid annus erit?

De Gallorum Hispanorumque moribus contrarius Barclajus, Huartus & Claramontius disseruerunt: Cominaeus Lib. X. monuit, sic Deo placuisse, ut disensiones ejusmodi naturales velut stimulum quandam in rebus hominum collocaret.

BUNONIS.

a *Burgundia* duplex est, *inferior* sive *Ducalis*: & *superior* seu *Imperatoria* vulgò *Ober-Burgundia*, *Gallis Franche Comté*. Hanc regionem tenet quidem Hispanus, sed ut imperii feudum. Ab ortu habet Comitatum *Montbelgardensem*, & *Helvetiam*: à Septentrione *Lotharingiam*; ab Occasu *Burgundiam Ducalem*: à Meridie *Territorium Genuensium* & provinciam *Bresse*. Inter flumina provinciae celebriora sunt *Araris*, vulgò *die Soone*, *Dubis* & *Lupia*.

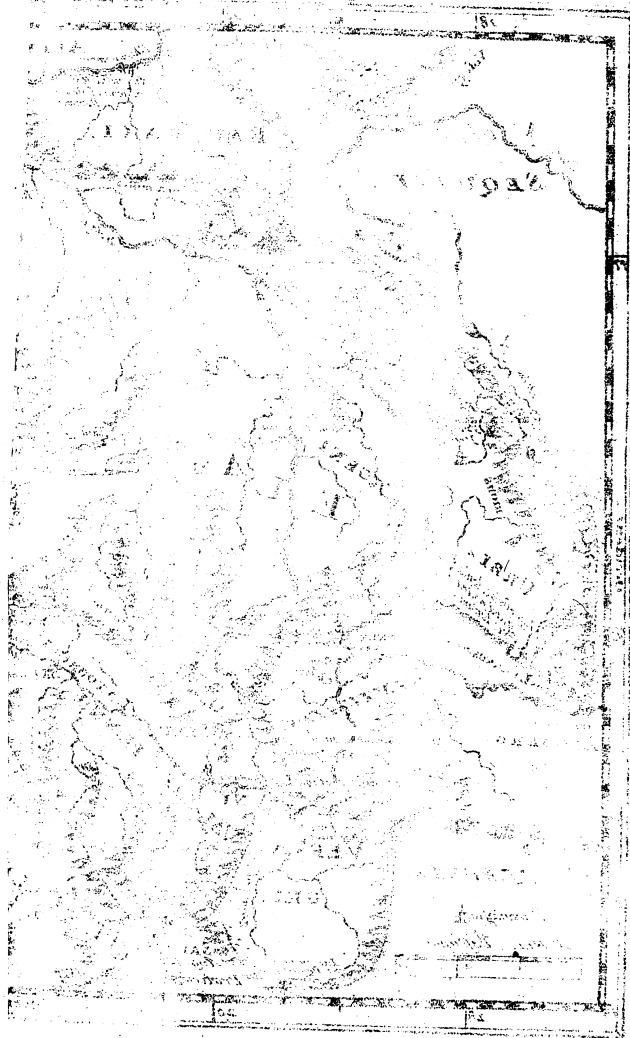
b *Vesontio* *b* ad *Dubium* fl. *Burgundia* metropolis est, ac olim imperialis civitas, *horreum*

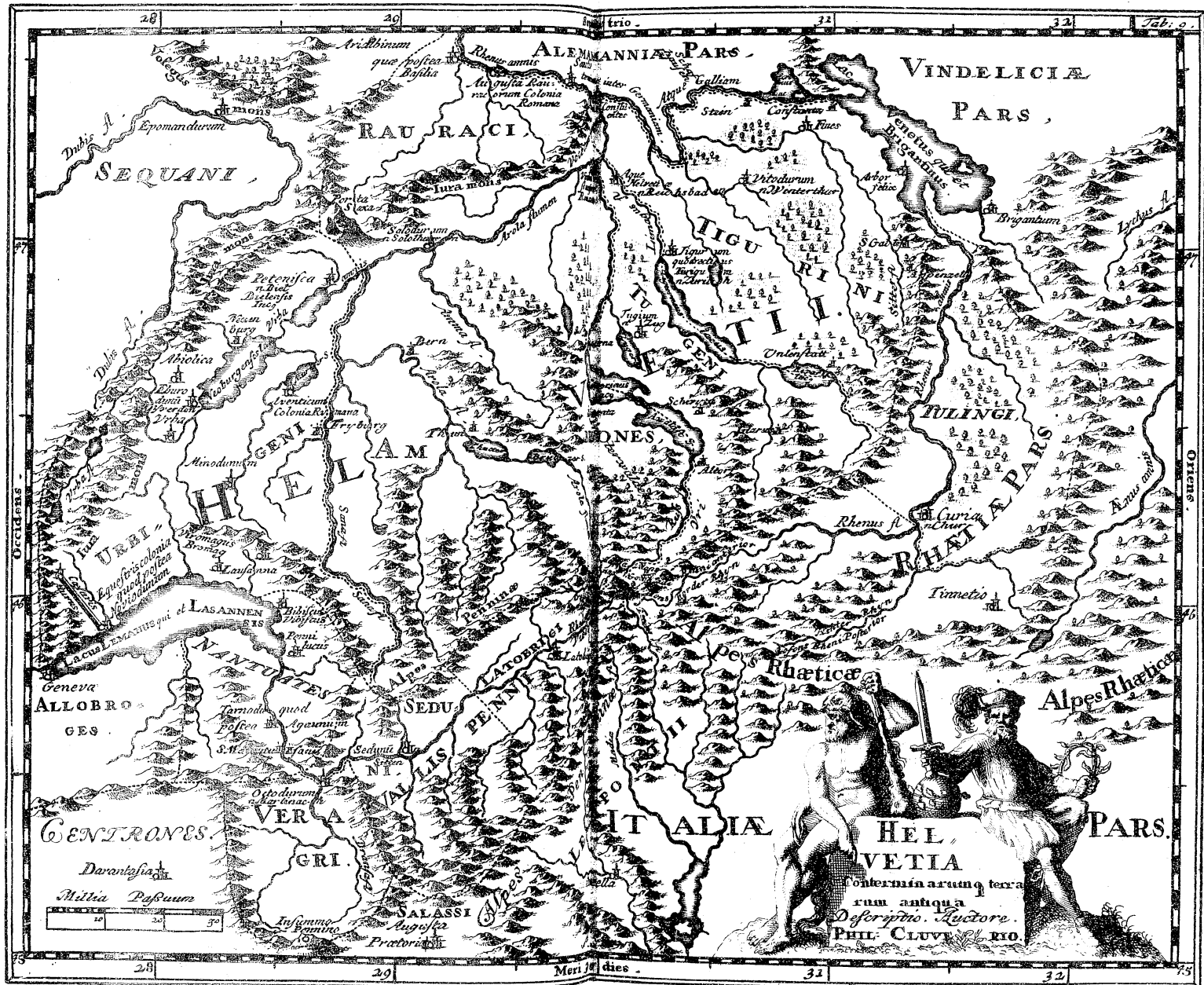
Burgundia dicta. Academiam habet nobilem Imperatore Ferdinando I. conditam c. *Episcopus* Archiepiscopus est Imperii princeps.

d *Dola* ad *Dubium* *d* est muris firmissimi Carolo V. cincta & septem propugnaculis firmis munita, Academia à Philippo II. Hispaniarum rege instituta celebris.

b *Antiqui Gallie incolae* ex hostium calumnia bibebant, nec illustrium virorum capita reddebant, nisi ejusdem ponderis auro redimerent. Humanas hostias cedebant Diis. Mulieres consilium adhibebant. Laetis vicinis illic ad praemia concurrerant, quasi ipsi essent laeti. Mori supra modum contentiores, animo magis quam ratione pugnabant: Primus eorum impetus erat plusquam virilis; ac secundus minusquam foeminarum. Levi de causa inter se decertabant. Gravius animadvertabant in eum, qui peregrinum, quam qui civem caecidisset. Sapientiae & religionis magistros habebant *Diodorus*. *Ista de Gallis tradunt Strabo, Livius, Cato, Plutarchus, Aelianus, Mela, Florus, Silius, & Polyaeus.* *c* *Hodierni Gallie incolae Franci* canitur; quoniam à *Francis*, gente Germanica sunt orti. Levissimis sunt moribus, quod laetitia, mone, gestu, vestitu produnt. Vestimentis quotannis mutant: sed Germani & Angli eorum more vestiri gestiunt. In bellis primorum impetus est acerrimus. Bello parati sunt amittebant; Sed eadem hodie constantia tenent. Regis sui sunt amauntissimi, quem vix formidant.

a *Burgundia.* *b* *Antiquorum Gallorum mores.* *c* *Hodiernorum Gallie incolarum mores.*

SEQUANI

RAU RACI

ALEMANNI PARS

VINDELICIA PARS

TIGURI

HELVETII

TULINGI

RHATI PARS

GENEVA ALLOBROGES

CENTRONES

VERA

SEDU

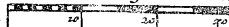
ALPES PENNINAE

ITALIA

HELVETIA

PARS

Militia Paorum

fortunis, ac liberis anteferunt. Francica Nobilitas generosa, vitæ prodiga, ac in duella propensa; quæ nec legibus, nec gladiatorum supplicis tolli omnino possunt. Servi in Francia nulli sunt, & quicumque servus lius attingit Francicum, liber est. Magnus honos literis in omni eruditionis parte heic habetur. Quanquam Francorum Rex, proceres plerique, cum maxima parte populi, Religioni Romano-Catholicæ sunt addicti; summam tamen & absolutam potestatem Pontifici Romano non concedunt; sed eum Concilio subijciunt, quum contra Pontifici Concilia à Pontificis nutu & arbitrio suspendant. Quippe *Sanctio Pragmatica* à Carolo VII. introducta est, quæ constitutiones Concilii Con-

stantiensis & Basiliensis approbantur. Religio reformatâ magna in regno illo ceperat incrementa; erant enim in Principibus, Nobilitate & reliqua multitudine haud pauci, qui eam profitebantur; Sed inde ab annis aliquot e durius habentur Reformati, ac honorum splendore ad Romano-Catholicos sæpe pellicuntur nobiles.

HEKELII.

b Nunc *Bjontium*.

c Alii dicunt, hanc Academiam Annò CHR. M. D. XL. tempore *Julii III. Romani Pontificis, & Caroli V. Romanorum Imperatoris*, esse institutam.

d Fluv. vulgò *le Doubs*.

e *Et in primis hoc perverso tempore.*

CAP. XVII.

De Helvetiis ac Vallesis.

I.

Helvetii loci natura undique tuti continentur: unâ ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur: altera ex parte, monte Jurâ altissimo à Gallia separantur; tertiâ parte, lacu Lemano & ac flumine Rhodano à Sabaudia differuntur. In quatuor pagos, *Quatuor pagi*, *Tigurinum, Tugenum, Ambronicum & Urbigenum*, olim fuisse divisos, suprâ in descriptione Veteris Gallia dictum est.

BUNONIS.

a à Helvetia b hodie fines habet ab Oriente Comitatum Tirolis: à Septentrione, Sueviam, lacum Podamicum & Rhenum: ab Occidente Burgundiam & Sabaudiam: à Meridie c Italiam. b Lacus hujus regionis celeberrimos sunt; *Tigurinus, Lucernensis*; & qui ab eodem non ultra primum lapidem abest, *der vier Wald Sidi-See*; *Rivarius* vulgò *Walenslatter-See*; & *Neoburgensis*. c Flumina hæc præcipua sunt *Rhenus, Arola, Rhodanus, Thur, Ticinus*.

Præfecti ab *Alberto Austriaco* Helvetiis impositi libertatem eorum multis modis labefactabant. Illi frustra querebantur injurias, rapinas, stupra, & vexationes. Calamitati additum lumbum, iustique sunt Helvetii pileum perticæ quum *Wilhelmus Tell* Urnesis neglexisset, à præfecto iustus est pommum ex filio capite sagitta decutere. Hoc rectè factum, quod ingenuus esset *Tellus*, se altera sua sagitta, si in filio

II. Gens
errasset, ipsum præfectum fuisse confecturum, ad carcerem est raptus; sed miro evasit casu, præfectumque ex insidiis interfecit. Iude tres pagi isti conjurarunt anno 1308. quos dum opprimere parabat Albertus, à Johanne fratre sui filio ad Rheni transitum interfecit. Deinde *Leopoldus Alberti filius* Helvetiam cum xx. milibus armatarum ingressus, à mccc Helvetiis ad pagum *Moregartum* profugiant anno 1315. Hinc inter tres istos pagos fœdus coactum perpetuum: quum antea tantum esset decennale, dictique voce patria *die Eydegassen*, b. e. *Sacramenti participes*. Fœdus istud à *Ludovico Bavaro* confirmatum est anno C. 1329. *Lucernenses* ab Austriacis malè habiti fœdus istud amplexi sunt anno 1332. *Tigurini* pagis sese junxerunt anno 1351. *Glaryenses* à fœderatis pagis superati fœdus admiserunt anno 1352. *Tugii* pro dominis suis pugnantibus devicti sunt anno 1352. *Bernenses* ceteris fœderatis sese applicuerunt anno 1353. *Friburgenses* & *Soloduri* fœderi ascripti sunt anno

P 3

a Helvetiæ fines. b Lacus. c Flumina.

Gentis virtus.

II. Gens quum foret totius Celticæ bellicosissima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quod ferè quotidianis præliis cum finitimis Germanis contenderent. Quâ fiducia freti totius Galliarum imperium affectarunt. Rem ipsam tentantes C. Julius Cæsar armis in sedes suas redegit, & unâ cum reliquâ Galliâ Romano imperio subjecit. Cui paruerunt usque ad Honorii Imperatoris tempora, quum diversis populis, diversas imperii partes diripientibus, Alemanni (inter Rhenum, Moenum atque Danubium tenuere loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incursiones fecerant, occuparent, Galliarumque avulsam, Germaniarum, corpori suo adjicerent.

III. Inde gens ea *Switzeri*, à vico, forte quondam capite, *Switz* dicta, sub Germanico Imperio tenuere, Ducibus subiecti, donec Leopoldo Duce, in prælio cæso, in libertatem sese, circa annum c10 cccc vindicârunt. Fœdere post libertatem adeptam inter se sancito, nunc liberè agunt, XIII. pagis seu civitatibus (in-

colæ

no 1481. & *Basleensis* anno 1501. *Schaffhusiani*, quum Helvetios militibus & pecunia adjuvissent, inter socios fuit relati anno 1501. *Abbascellesens*, ab Abbate S. Galli sæpe vexati, in fœderis societatem accepti sunt anno 1513. Ita fœdus hoc paulatim crevit.

HEKELII.

a Quem etiam *Genevensen* vocant.

b Hanc Regionem, ejusque Situm, *Soli Naturam*, *Fluvios*, *Incolarum Mores* atque *Republicam* diversi Auctores, *Franciscus* nempe *Guillimannus*, *Ofwaldus Molitor*, *Heinricus Glaricus*, *Josias Simlerus* ac *Daniel Heremita*, Belga jam pridem delineârunt, quos omnes ad singulos *Lugd. Batavor.* Ao. huj. Sec. 27. operâ ac sumptibus *Elzevirianis* jam in lucem prodisse novimus.

c *Cochas Alpes* ac *Lombardiam*, seu maris *Mediolanensem* ducatum, & *Pedemontanam* Regionem.

REISKII.

1 a Helvetia quondam Galliarum, posthac Germaniarum annumerata, & diu subdita, nunc libera Rempubl. constituit, simul ac sese Austriacæ imperio, & judicium aut præfectorem insolentia A. 1508. per *foedus novum* subdidit: Hinc nova Respubl. progressu temporis orta, è pagis XIII. ej. urbis & regionibus constat: Illas Cluverius ordine, quem in Comitibus Aquisquis tenere solent, recensuit. Nomen

vero pagorum ex appellatione vetustissima & ipso Cæsaris ævo adhuc approbat. b Pagus enim pars regionis apud Helvetios fuit in villas, vicos, oppida, & castra five burgos distributa. Vocarunt posteri Gow & hodierni adhuc vocant incolæ *Zurchgow*, *Turgow* &c. Ita *Grillmannus* in *Helvet.* *Freherus* in *Origin. Palatinis*, *Wurstisus* in *Chronic. Basil.* *Meibomius* de pagis Saxon. Pagis vero illis tredecim fere ordinibus subsunt in Helvetia; (1) tres comitatus, Aquisquis, Turgoviensis, Saragauensis. (2) Provincia, quas vocant, liberæ pagis septem antiquioribus subiectæ (*die freyen Amtgen.*) (3) *Rhegula* seu vallis *Rheni* (*Reinthal*) extra Helvetiam subsunt quatuor in Italia præfecturæ, item oppida, castra & regiunculae in eadem plures, quas *Plantinus* in *Helvet.* & *Hortingerus* enumerant: Porro Vallesii aut vallibus, quas tenent, commune nomen adepti, quique ipsi cum suis Episcopo *Sedunensi* liberam Rempubl. constituunt, æterno fœdere Pagis Catholico-Romani atque Bernensibus conjunctam. Religio enim apud Helvetios duplex hodieque viget; (1) *Romana Catholica* in Pagis potissimum septem. (2) *Reformata* *Zwinglio* & *Calvino* auctoribus per Pagos urbesque alias aut sola, aut alicubi mixta: Ne tamen fœderi post tot prælia & bella quicquam decederet. Amplius notetur prope *Lachon* in Helvetia vicus *Gorisserv*, multi *Cantoni* *Pagorum* subditos, quibus libertatem repræsentet Rempubl. Sprengerius jussu publ. Lib. 1. c. 2.

BUNO.

a Helvetia Germaniarum subdita, nunc libera Respubl. b Pagus cur dicuntur.

colæ *die Oerter*, Galli *Cantos*, vocant) divisi. Civitates sunt hæ; *Zurich*, *Bern*, *Lucern*, *Uri*, *Switz*, *Underwalden*, *Zug*, *Glaritz*, *Basel*, *Friburg*, *Soloturn*, *Schaffhausen*, *Appenzel*. Ex his, *Appenzel*, *Glaritz* & *Switz*, sunt vici: *Underwalden* & *Uri* regionum nomina; quarum capita duo vici: *Hujus Altorf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones sunt urbes; quarum potentissima est *Berna*; quippe cujus ditio à Geneva ad Basileam ferè protenditur, milliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur *Tigurum*, *Basilea*, *Lucerna*, *Friburgum*, *Solodurum*, opulentæ civitates.

IV. Ex universis Cantonibus *Protestantium* religionis sunt, *Bern*, *Zurich*, *Basel*, *Schaffhausen*, *Catholicæ* Roman. *Lucern*, *Friburg*.

BUNONIS.

a *Berna* in modum insule fluminis *Aar* undique cingitur, possidet Comitatus aliquot, opida 40. præfecturas Germanicas 31. Gallicas 8. d. b *Tigurum* est ad exitum lacus cognominis à *Limago* fl. in duas secatur partes. Ei parent præfecturæ majores 9. minores 22. opidum *Vitodurum*, vulgò *Winterthur*, & *Stain* ad *Rhenum*. Hæbit ibi *Conradus Gessnerus Polyhist.* e

d *Basilea* *Rauracorum* olim caput. Academia formata est anno 1460. *Rhenus* interlabens in duas eam partes dividit, majorem & minorem. Clariorem eam reddidit, superiori seculo *Erasmus*, multos & præclaros ex typographia *Frobeniana* edens libros. Haud longè ab urbe abest pagus *Augst*, veteris *Augustæ Rauracorum* rudera; itemque illa montium crates, qui *Genevam* usque excurrunt & *Jura* five *Jurassum* generatim dicuntur. Haud longè à pago *Augst* ad eandem *Rheni* ripam est opidum *Rheinfelden*.

d *Lucerna* ad lacus cognominis extremitatem, fluvio *Rysa* interfluente in majorem & minorem distincta g. Ad hanc urbem est mons *Pilati*, vulgò *Fractum* dictus; in cujus vertice stagnum, ex quo, si quis de industria lapillum in id injecerit, ingentes exoriri tempestates tradunt. Sed *Gessnerus* refert, P. *Credelium* multos in lacum istum impune injecisse lapides; sine ullo indicio pluvie aut tempestatis.

e *Friburgum* vulgò *Frieburg* in *Uchtland* ad *Sanam* fl.

f *Solodurum* vulgò *Soloturn* ad *Arolam* fl. urbs antiqua. In ea Legatus Regis Galliarum *Glaritz*, *Glarona* feu *Glaruz* ferè undique montibus cingitur. b

g *Schaffhausen* urbs est ad *Rhenum*; infra

quam ad tria circiter millia passuum itinere pedestri fl. *Rheni* Cataractes, id est, fluminis ex alta rupe præcipitatio, cum ingenti fremitu & stupenda aquarum ad scopulos illusione. i

HEKELII.

d Et hæc Civitas situ & cultu, moribus & civilitate, *Legibus* & *Institutis*, potentia ac virtute nulli Urbi in hęc *Helvetiorum* tractu cedit Territorium ipsum fertilissimum est omnium, præterquam vini, quod à vicinis habent.

e It. *Rudolfum Gualtherum*, *Ludovicum Lavaterum*, *Casparum Waserum*, &c.

f Cujus primus Magnus Rector fuit *Georgius ab Andlau*, summi Templi ibid. Præpositus, à *Piò* II. P. P.

g Dignitate & opibus multis par est. *Duas* enim habet *Præfecturas*, in quibus *Præfecti* ibidem loci inhabitant; & alias decem, quas *Senatores* in Urbe manentes administrant.

b Paucos habet campos ad seminandum idoneos, & rarè sunt ibi vites; prata tamen copiosa habet, & hortos fructibus confitos. Incolæ vescuntur lacte, caseo, butyro & carubus. Sed vinum & triticum aliunde recipiunt.

i Ita ut nullius generis naves illic transire possint. Quare omnes naves, quæ ex *Acronio* & *Venetis* Lacu secundo *Rheni* descendunt, necesse est *Scaphysia* exonerari. Et ob hanc causam creditur Urbi nomen impostum, ut vel à *Scapha* *SCAPHUSIA*, vel etiam à *Navis Germanicæ* nomine *Schiffysia* nominaretur; vulgus tamen falsò nomen ab *Ove* derivans nomini *Insignia* accommoda finxit. Hæc *Josias Simlerus* Lib. 1. de Rep. *Helvet.* fol. 47. fac. b. Ed. *Tigurine* in 8. f. Conf. *Dreyeri* Part. V. *Ilagor.* *Hilfior.* de præcipuis *Germaniæ* Urbib. p. 534. lq.

BUNO.

a *Berna*. b *Tigurum*. c *Basilea*. d *Lucerna*. e *Friburgum*. f *Solodurum*. g *Schaffhausen*.

Friburg, Soluturn, Zug, Uri, Underwalden, Switz; utramque religionem profitentur *Glartitz & Appenzel*. Conventus totius Helvetiæ fit Aquis Helvetiis, vulgò *Reichsbaden*; Academia est Basileæ celeberrima. Præterea Gymnasia Academiæ æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque Lausannæ in Bernensium agro. Est præterea in Helvetiorum agro confœderatum opidum * *S. Galli Fanum*, linificio maximè nobile.

Fanum
S. Galli.

V A L L E S I I.

Helvetiorum reip. confœderata est resp. Vallesiorum, vulgò *die Walliser*, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini, Penninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemanum, vulgò *Genfer-See*, vallem, unde etiam nunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota vallis divisa fuit. *Viberi* ad Rhodani fontes incoluere, circa vicum *Gomers*. * *Seduni* circa opidum nunc Episcopale Sedunum, vulgò Germanis *Sitten*; Gallis *Sion*. *Veragri* quorum vicus

Viberi.]
Seduni.
*Veragri.

B U N O N I S.

* a *Lausanna* ad lacum Lemanum superiori seculo Academia ornata est à Bernensibus.

* S. Galli Fanum opidum opulentum est in Turgovia. k

À ista Vallesiorum regio, antiquis Scriptoris dicitur *Vallis Pannina* seu *Pennina*; à Rhodani fontibus ad Dransæ usque confluentem & opidum *Martinach* porrigitur. Dividitur hodiè in *Superiorem*, quæ lingua utitur Germanica, excurretque à *Furca* monte usque ad amnem *Morsum* sub Seduno. Larix arbor, cuius mentionem facit Cæsar, heic frequens est & sæcunda.

* *Sedunum* est regionis caput, urbs Episcopalis, geminatae arce nobilis ad Rhodanum. *Episcopus Sedunensis*, à Canonis & superioris Valentiæ legatis electus, hujus tractus se nominat *Comitem*. Reliqua opida sunt, *Syder*, *Raven*, *Wisp*, *Combs*, & quæ thermis nobilitantur *Leuch* & *Briegia*. *Inferior Valtella* lingua utitur Sabaudica, excurretque ab amne *Morsio* usque ad *S. Mauriti* usque; loca heic celebriora sunt *Martinacum*, seu *Martinach*, ubi optimæ notæ excoquitur ferrum: & *S. Mauriti Fanum*, *S. Mauritz*, ubi porta rupibus undique cincta, quæ regio illa his in partibus clauditur. Præter Vallesios Helvetiorum Socii sunt *Rhæti* seu *Grisones*; *Abbas S. Galli*, qui in epulo illo publico, cui interseuerunt 1500. convivæ, fœderati nomen acceperunt anno 1454. *Episcopus Constantiensis*, *Rotenvelia*

urbs Suevia; *Milhusum* in *Alsatia*; *Bienna*, *Geneva*, quæ tamen cum solis Bernensibus contraxit. Cæterum, cum Helvetiis societatem pacti quoque sunt Principes & Reges: *Galestin Sfortia* Mediolanensium Dux anno 1466. quod postea nomine Caroli V. per Ferdinandum Gonzagam renovatum est; ac iterum sub Philippo II. Deinde cum Helvetiis fœdus inivit *Sigismundus Austriacus* anno 1474. quod per *Maximilianum* abruptum, sed denuo renovatum est anno 1511. Inde singulis pagi honorarium munus ducentiarum aureorum quotannis accipitur. *Burgundicum* fœdus cum Aultriaco coaluit anno 1549. *Sabaudia* Dux olim cum tribus tantum pagis ceterat fœdus; Sed illud anno 1511. *Philippus* cum universis junxit; quod nostra ætate renovatum est. Singulis pagis Sabaudia Dux fœdus illius nomine Bernæ, numerat ducentos aureos. Porro *Ludovicus XI.* Galliæ Rex cum iisdem Helvetiis fœdus junxit, & singulis pagis quotannis largitus est vii. millia Francorum. Ruperit fœdus hoc *Ludovicus XII.* cum magna suorum clade. Sed *Franciscus I.* fœdus illud restituit anno 1516. singulisque pagis numeravit duo aureorum millia. Inde post quinque annos *Lutetia* confirmatum est hoc fœdus. Per id Rex tenetur minime Helvetiis bello petitis ducentos Cataphractos, & xii. tormenta bellica: contra isti promiserunt Regi sex millia militum. *Henrico III.* fœdus illud restauranti promiserunt Helvetii, numerum

a Lausanna.

Octodurus, nunc *Martinach*. *Nantuates*, circa Sancti Mauriti fanum. Primus omnes hos subjugavit Ser. Galba, Jul. Cæsaris in Galliâ Legatus. Nunc Germani incolunt, sub una liberaque republ.

certa pecuniæ summa, tot mittere milites, quot exeperentur à Rege. Idem fœdus à sequentibus Regibus conservatum est: ac nuper etiam solenniter confirmatum. Virtutis Helveticæ tanta est Gallorum fiducia, ut nunquam iustum videamus Regis exercitum, qui sit sine militibus Helvetiis;

ac ipse Rex legionem præsidariam corporis sui custodem ex iisdem lectam perpetuo habeat.

HEKELII.

k Originem suam & incrementa Cœnobio, à Gallis, & Scotis clarissimis natò Parentibus, castruò debens.

C A P. XVIII.

De Hodierna Belgica, sive de Inferiore nunc Germania.

I.

Belgicam hodiè appellant eas terras, quæ confusus Galliæ Germaniæque antiquis limitibus, xviii. provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederland*; Itali, Hispani ac Galli *Flandriam*; ab una earum quondam clarissimâ provinciâ. Regio est agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœnissima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditissima. Terminos habet, à Septemtrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Frisiâ Orientalem, Westfaliam, Coloniensem agrum, Juliacensem Ducatum, Trevirensis Episcopatum, à Meridie & Occasu Galliæ Regnum. *

Belgica hodierna fines.

II. In eâ parte, quæ *cis Rhenum* in Gallico solo est, populi qui fuerint, jam antè ostensum est. In alterâ parte, quæ *trans Rhenum* in Germaniâ sita est, fuere quondam *Frisii*, à Rheno ostio ad ostium usque Amisæ annis, vulgò *die Ems*, in Septemtrionali Hollandiâ, Frisiâ Occidentali, Groningenfi agro, & parte Trajectensis provinciæ: *Bructeri* in Transifalanâ provincia: *Marsaci* circa *Amersfort*, inter Rhenum & Isalam amneis. Hos omnes L. Drusus

Germaniæ inferioris Belgicæ populi Frisii.

Bructeri.
Marsaci.

fus

B U N O N I S.

* Regio hæc paulo humidior est, ideoque passus, quam frumentis lætior a. Cannabim & linum, ferè ubique fert. Equos alit generosos. Serpentes ferè caret. Raro ibi tonat aut fulgurat. Incolis refertas urbes habet multas

& ingentes. Unum Gandavum anno 1380. octoginta millia eduxit.

HEKELII.

a *Thoma Lansio* in Orat. pro Germaniâ p. 75. Edition. Tubing. 3. Hortus est Germaniæ. Italian enim suâ fertilitate superat.

Q

REIS-

fus imperitante Augusto Cæsare subegit; Illos, qui in Gallia, Jul. Cæsar perdomuit.¹

III. Manferunt inde sub Imperio Romano, maximè qui cis Rhenum, donec id Theodosio imperante, ab advenis gentibus direptum: tunc enim varii Germaniæ populi, alii subinde atque alii, huc immigrarunt; quorum cum cuidam postea in Galliam, nonnulli verò in Britanniam insulam commigrarent, incolæ in priscam, creatis sibi Regulis, libertatem sese vindicarunt.

IV. Inde temporis progressu in XVII. provincias tota hæc regio divisa fuit, quarum alia *Ducum* nomine, alia *Comitum*, alia etiam *Dominorum* titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæ: IV. *Ducatus*; Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. *Comitatus* VII. Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sufania. *Marchionatus unus* Sacri Imperii, Antuerpia. *Dominia* V. Frisia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Transilvania, Groningium.

V. *Frisia*, postquam jugum Romani imperii excusserat, annos ferme cccc. sub regibus suis fuit; donec, extinctis his, dominum ad Carolum Magnum pervenit. post eum à regulis suis, ut cætera, regi coepit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta est: donec tandem ad unum dominum

pervene-

REISKII.

I. Belgica quam diversam pro tempore vario partitionem suscepit, visum ex parte superius paulo fuit, ubi Belgicam primam & secundam sub imperio Rom. vidimus. Sub eodem Germania prima vel superior, & secunda vel inferior numerabatur; alia tamen, quam quæ nostris eodem nomine nunc venit. Belgium enim regio Francico & Ducatu olim Burgundico tandemque imperio Hispano-Austriaco subiectum XVII. provincias complectitur: Quæ motibus seculi superioris gravioribus divulsæ duplex effecerunt a *Belgium*, unum *regium*, alterumque *confederatum*: Illud unum tunc temporis fuit, nempe Hispano regi subditum, decemque provincias complexum, nunc vero terris & regionibus per bella varia ereptis duplex erit, aliud nempe b *Hispanicum*, aliudque *Gallicum*: c Hoc vero liberum adhuc & bellicis eluctatum fluctibus septem provincias comprehendit, puta Ducatum Geldria dimidium, duos Comitatus Hollandiam & Selandiam, quatuorque Dominia,

nampe Ultrajectum, Frisiam, Transilvaniam & Groeningam. De Dominis & urbibus Limburgi, Brabantie, Flandrie, itemque insularum regionibus & castellis Africæ, Indique multis ad hanc Rempubl. liberam pertinentibus non dicere omitto, quod alii copiosissime dicunt. Historici autem ut Belgio nunc Gallico locum concedant, fecerunt Ducatus Lutemburgenses, tres item Artesia, Flandria, Hanonizque Comitatus, quorum pars magna per pacem Monasteriensem, Pyrenæam, Aquensem, & Noviomagensem Gallia accessit. Urbes singulas cum suis juribus, toparchiis, agris, regulis, appertinentiis, uti loquuntur, junctas Robbuis in Geogr. Method. Weigelius in epicul. Terr. Becmannus in Geograph. comment. Equis ignorat, hoc ipso, quod hodieque servet, bello Belgico Montem Hanoniz, Namurcum, & nuperime Caroli regium (Charlroye) captum: De confederato Belgio Respublici Elzivier. Item Boxhornium, Schoockius & Hornium confer.

BUNO

a Belgium duplex, regium & confederatum. b Hispanicum Gallicamque. c Confederatum est libera Respubl.

pervenerunt. Is primus fuit *Carolus*, Burgundiæ Dux, cognomento *Audax*; abavus Caroli V. Imperatoris, qui postmodum hæres factus filio *Philippo II.* Hispaniæ Regi reliquit, cui successit filius ejusdem nominis *III.* deinde *Philippus IV.* hujus filius Carolus hodie imperat.

VI. At quum incolæ jam inde à Carolo V. vim atque injuriam sibi fieri, privilegiaque, quibus satis libertati suæ provifum erat, eripi sentirent, vim vi repellere, armisque libertatem avitam defendere decreverunt. Inde diutinum illud annorum XLVII. bellum. Pars Hispanorum armis succubuerunt; pars in pristinam libertatem sese vindicarunt. Hinc in duas partes *Belgica*, seu *inferior Germania*, divisa est. Provinciæ Hispano Imperio audientes sunt istæ: *Brabantia*, *Limburgium*, *Luceburgium*, ac dimidia *pars Gelbrie*, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica sita, dein, *Flandria*, *Artesia*, *Hannonia*, *Namurcum*, *Marchionatus* S. Imperii, & *Mechlinia*. Reliquæ provinciæ sub una republica constanter ac fortiter libertatem tuentur. a

C A P.

BUNONIS.

a In Belgica Hispania Gallia Rex multas cepit urbes; quas hodie tenet b. Ad Belgicam federatam hoc tempore pertinent *Hollandia*, *Zelandia*, *Frisia*, *Zutania*, *Dominium Trajectense*, *de Herlicken Utrecht*, *Transilvania*, *Over-Issel*, *Dominium Groeningense*, *Groeninger-Land*. His accedunt pars *Brabantie*, pars *Flandrie*, & pars *Gelbrie*. Cæterum Federatæ provinciæ initio federe ad Hispaniæ regem secessionem fecerunt superioris seculi anno 81. Pax demum inter ipsos & Regem composita est Monasterii in Westphalia anno nostri seculi 48. quâ Hispaniæ Rex provincias istas planè liberas pronuntiavit, in quas nihil juris ipse haberet. Federata illa Belgica annis abhinc non ita multis magna cepit incrementa. Exiguam Europæ partem

obfidents in utramque Indiam colonias emittit frequentes: neque ullus ferè est Orbis angulus, quo Belgæ non penetret, merces & arma ferens. Hæc provinciæ *Præmores* publicos celebrant conventus. *Primum* in Consilio suffragium habet Geldria & Zutphanium: *Secundum* Hollandia: *Tertium* Zelandia: *Quartum* Trajectensis provincia: *Quintum* Frisia: *Sextum* Transilvania: *Septimum* demum Groninga & Ommeandia. Quanta Belgicæ hujus sit potentia, vel ex eo colligitur, quod illa bello cum Hispaniæ rege feliciter gesto, cum Britannia Rege signa conferre, belliquè maritimi aleam experiri haud detrectet.

HEKELII.

b Pluresque adhuc captivi esset, si aliter consilia sua ordine, ut ajunt, Mandrabuli, non succederent.

a Belgium Federatum.

Q2

BUNO-

CAP. XIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus. 1

I.

Flandria,
vulgo Fian-
detia.

Gandavum.

Flandria * omnes Christiani Orbis Comitatus superat: ager fer-
tilis, pascuaque læta. Insulas habet adjacentes *Cadfant*, *Ost-*
burg, *Bierfiet*, Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipue
Flandriæ sunt β *Gandavum* vulgò *Gent*; caput Provinciæ, inter
maiores Europæ urbes computata; Caroli V. & Ferdinandi I. in-

CUNA.

BUNONIS.

* a Flandriæ Comitatus concluditur Braban-
tia, Hannonia, Artesia, Oceano Germanico,
estque omnium Comitatum Europæ amplissi-
mus. a

β b *Gandavum* urbs quarto à mari lapide femo-
ta, ad tres fluvios, Scaldim, Lifam & Lævi-
num, seu Liviam sita, intra muros dicitur ha-
bere circuitum 45640. pedum Romanorum b. Quatuor hæ urbes audiunt rebelles; *Parisi*,
Gandavum, *Leodicum*, *Pictavium*. Sed Caro-
lus V. castello urbi imposito civium animos reti-
nuit. Uti Neapolitanis imposuit castellum S. El-
mi, la *Briglia* quod vulgò vocant.

HEKELII.

a Habet enim, præter quatuor principales
Maris Portus xxxviii. Urbes muris percinctas,
quarum sex magnæ sunt & nobilissimæ, *Ganda-*
vum np. *Briga*, *Ypra* (& hæ tres sunt principes)
Lilla, *Tornacum*, & *Duacum*. Porro sunt aliæ
quoque cccvii. satis nobiles & frequentes, quæ
muris non sunt vallatæ, & insuper mcliv. Pa-
gi, quorum aliqui magni sunt & populo fre-
quentes, præter *Arcei*, *Castella* & *Nobilium*
Edes.

b Intra mœnia xx. parvas Insulas habitatas,
à *Florivis* & *Rivindis* effectas continet, ac insuper
xcviii. magnos Pontes, præter multos parvos.
Et ut Arce munitissimâ, ac superbis & magnifi-
cis ædificiis est ornata: sic & nobilissima atque
pulcherima est.

REISKII.

1 Quam Belgica hodierna nitore urbium,
cultu, amplitudine, opulentia & incolarum

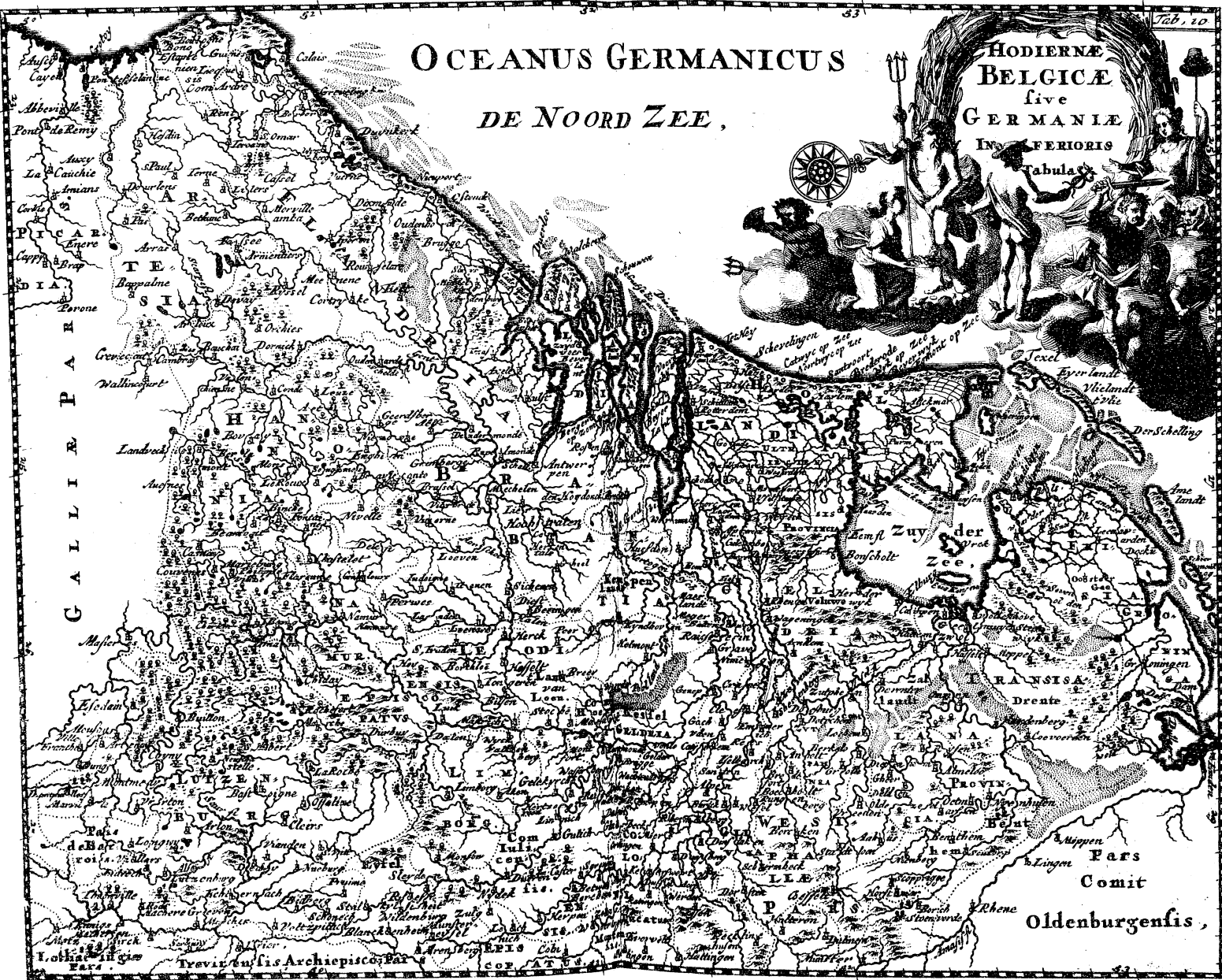
frequentia caput efferat, hoc invidendis elo-
gionizius in Itiner. demonstrat. Belgium quip-
pe orbis annulum, annulique hujus gemmam,
nemus nemorisque laurum, paradisum & pa-
disi hujus delicias, cœlum hujusque cœli solen-
c Antwerpiam vulgo dicunt. Hæc si audis,
Europæ cultissimam hanc regionem dixeris, à
eaque Urbem unam primariam, Marchionum
Imperii Rom. Germ. insignem, nunc Belgio
Hispanico subiectam, propugnaculis, fossis &
castro per Ducem Albanum condito munitissi-
mam, duabus olim incolarum myriadibus &
commerciis florentissimam: Huic tamen nostrum
nunc tempore urbs Belgii confederati una præ-
stat d Amsterdamum, non sola ædium ma-
gnificentia, divitiis, & commerciis per omnem
terram frequentibus, sed multis incolarum æque
uti advenarum myriadibus: Ut hanc orbis un-
versi compendium, & inter prima Europæ ro-
tius emporia non postremum jure dixeris. Sed
neque sic satis pro dignitate ac potentia dices,
qua terras alias pervadit aut occupat. Quid de
Indica societate mercatorum duplici? quid de
Collybo, in quem 20500. tonnæ auti sæpius
congeri dicuntur? quid de urbibus dicam cæteris
& multis & munitissimis. De bituminoso ve-
unctuoso cespite, quem c Tursum nominant,
& locis, unde hunc eruunt, permultis; de pes-
catione Harengorum, & conditura frequentissi-
ma, de assidua per totum oceanum navigatio-
ne, de Sirenibus & Tritonibus, si qui appe-
reant, marinis alii conferantur. Addo unum
de urbibus, locis & Dominiis, quæ Belgio con-
federato quondam subdita, tum Clivenfisibus,
cum Colonienfisibus, ea per pacem Noviomagen-
sem suis iterum Ducatibus accessisse.

BUNO

* Flandria. b Gandavum. c Antverpia. d Amsterdamum. e Turfus pluraque memorabilia.

OCEANUS GERMANICUS
DE NOORD ZEE,

HODIERNE
BELGICA
five
GERMANIA
INFERIORIS
Tabula

unabulis nobilitata; *v Bruga*, vulgò *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amoenitatem sibi vendicant. Sequuntur *Tornacum*, Gallis *Tournay*, German. *Doornyk*, *Contracum*, Gall. *Courtray*, Germ. *Cortryck*; *Duacum*, *Douay*; *Insulæ*, Gall. *L'Isle*, German. *Ryssel*, sive *ter Isel*, *Ipera*, *Iperen*, *Neoportus*, *Nieuport*, *Shys*, *Duynkercke*, piratica superiori bello infamis; *Ostenda*, trienni Hispanorum obsidione insignita. *Grevelinga*, nobilissimum in finibus Galliarum munimentum.

II. Caput *Artesia* est *Atrebatium* vulgò Germanis *Atrecht*, Gallis *Artesia*, *Attois*, *Atrebatium*.

BUNONIS.

v a Bruga, totius Belgii amenissima d' urbs, ponte nomen habens e, sita est tribus leucis ab ora maritima; Philippus I. Maximiliani I. Imperatoris filius, hic natus est anno 1478. Atque a rebellibus hic captivus detentus est dem Maximilianus I.

b Tornacum ad Scaldim fl. urbs olim splendida; at sæpe direpta, multaque perperla; præcipue in bellis istis quæ gessere Galli, Angli ac Flandri: anno hujus seculi 67. a Galliarum Rege occupata. f

c Contracum pugna Gallica olim nobilis, a Galliarum Rege subacta hodie tenetur.

e Duacum ad Scarpam fl. nobilitavit Academia a Philippo Hispaniarum rege superiori seculo instituta. Galliarum Rex eam nuper anno 67. torfit Hispano. Direpta misere & cremata fuit hæc urbs bello, quod Ferdinandus Flandriae Comes gessit cum Galliarum Rege Philippo II. ejusque filio Ludovico. Deinde iterum lacerata est bellis inter Philippum IV. Regem Galliarum, & Guidonem Dampetram gelis. Hodie pulchrum est opidum, multaque in eo est nobilitas.

g Guici anno 1667. a Galliarum Rege expugnatum est.

h Ipera a rivulo præterlabente *Ipre* dictæ.

i Neoportus famam habet a memoriali prælio, quo Mauritius victoria potitus Albertum Austriacum vicit, anno 1600. Locus prælii nistat uno lapide ab opido, inter pagos *West-ende* & *Willems Kerck*, via quæ Ostendam itur. Crux nigri coloris lignea in cladis memoriam erecta ibi ad sinistram in colle conspicitur.

k Shys, dum Ostenda obsidetur a Fœderatis Provinciis, capitur.

l Duynkerke Hispanorum in Belgica erat nobile, sed ab Anglis Gallorum ope anno 1658. expugnata, Galliarum Regi nuper vendita est. In-

de haud procul abest *Mardicum* navium statio. *m f Ostende* obsidio duravit annis tres, menses duos, dies quindecim. Cœpit anno; *Ostende nobis pæcæd.* Desiit anno; *Ostenda initia pæcæd.*

n g Ad Grevelingam Thermus Galliarum Marschallus, prælio factò, in fugam actus est ab Egmondano Comite anno 1558. Cui tamen pro opera ista Dux Albanus ita gratias retulit, ut eum capite plecteret g. Opidum illud Galliarum Rex Anglorum ope expugnavit anno 1658. hodieque tenet. Neque hic præteriri debet *Hulsta*, *Corneli Jansenii* h Patria: a Fœderatis Belgis anno 1654. subacta: h *Bierfiet* est regione Ylindici insulæ ejusdem nominis impositum opidum, olim non ignobile, nunc tantum munimentum, patria *Gulhelmi illius Beukelens*, sive *Buckeldi*, quem primùm haleces muria & sale condivisse scribunt: quod hominis inventum tanti fecit Carolus V. Imperator, ut, cum anno superioris seculi, 36. Bierfietum appulisset, cum sorore Maria, Ungariæ regina, sepulchrum ejus adierit, ac ipsius manibus pro invento isto gratias egerit.

o Artesia Comitatus concluditur ab Ortu Hannonia; a Septentrione Flandria; ab occasu comitatu Bononiensi; a Meridie ipsa Gallia. i

p h Atrebatium munitissimum opidum aliquot obsidionibus & cladibus nostræ ætate memorabile, est ad Scarpam fl. Galliarum Regi hodie parat.

H E K E L I I.

c f. Atrebatium.

d Opulentissima & ornatissima.

e Olim dicta Geforia.

f Claret Episcopatus, cui, *Archi Episcopo Remensi* licet subiecto, subest una Diocesis ex quinque Episcopatibus.

g Sed hoc ingratum scelus atro crimine omnino ul- tuc dammandum est.

Q.

a Bruga. *b Tornacum.* *c Duacum.* *d Ipera.* *e Neoportus.* *f Ostenda.* *g Grevelinga.* *h Bierfiet.* *i Atrebatium.*

b Apud.

Fanum S.
Audomari.
Tervanna.

Gallis *Arras* & urbs splendida. Clarum hic est * *Fanum D. Audomari*, vulgò *S. Omer*. e *Tervanna*, insignis quondam erat: postea verò à Carolo V. expugnata ac funditus eversa. Est præterea heic nobilis *Comitatus* cognomine *D. Pauli*.

III. Hannonia,
Gallis
Hainaut.
Germ. Hennegow.

III. Hannoniæ * caput est * *Montes*, vulgò *Mons*, Gallis, Germ. *Bergen*. Secunda ab ea * *Valentiana*, Gall. *Valenchiennes*. q *Cameracum*, German. *Camerick*, Gall. *Cambray*, cum agro suo singularem provinciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambresis*.

IV. Namurcum Gall.
Namur. Germ.
Namén.
V. Luceburgium.
Luzelburg.

IV. Caput est, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, adificiis magis valida quam splendida. *

V. Hic Ducatus nihil insigne habet, præter *Luceburgium*, unde nomen Provinciæ; & ipsa urbs tam foeda, quam satis natura loci munita. †

VI. Limburgium.

VI. Hujus caput est * *Limburgium* urbs, minus inter reliquas

XVII. pro-

b Apud Romano-Catholicos magni nominis Theologi, Ecclesiastæ *Lovanensis*.

i Fruitur clementissimò aëre, & producit omnia, præterquam Vinum, quod Incolarum negligentia potius evenit.

BUNONIS.

a *Fanum S. Audomari* ad fl. Aa, urbs situ & arte munitissima. Hinc tertio lapide paulo infra *Læxæ* annis fonteis.

b *Tervannæ* conspicuntur rudera, anno 1552. eversa. Hujus Provinciæ opidum est c *Heslinum*, ad confluentes *Canche* & *Blangis*, à Carolo V. excitatum & egregie munitum: hodie tenetur à Gallis.

c *Hannonia* m clauditur finibus Flandriæ, Brabantiæ, Namurcensi Comitatu, Gallia & Arthesia.

d *Montes Hannoniæ* opidum haud vetus est, ita distinctum à Bergis D. Vinnoci, *Wynoxbergen* in Flandria.

e *Valentiana* ad Scaldim, ubi *Rovallum* relicit, in valle amœna situm, republica olim tam bonis utebatur legibus, ut *Notrimbergenses* ad ejus exemplum suam Remp. instituisse scribantur.

q *Cameracense* territorium alii ad Arthesiam referunt; Opidum munitissimum est cum arce.

x Continetur limitibus Hannoniæ, Brabantæ, Leodicensibus, Luceburgensibus & Gallia, f *Namurcum* sive *Namurgen*, ad Mosæ ac Sabis, seu *Sambre* confluentes, munitum ac

dives est n. In ditione Namurcensi lapis effoditur, unde excitatur ignis qui augetur aqua, & stinguatur oleo. *Orelinus*.

† Ducatus *Luceburgicus* habet ab Ortu Episcopatum *Trevirensē*: à Septentrione Ducatum *Limburgicum* & diocesin *Leodicensē*; ab Occasu *Galliam*; à Meridie *Lotharingam*. g *Luceburgium* metropolim percurrit *Ellā fl.* Inde haud longe abest *Palatium* magnificum, à *Pem Mansfeldio* excitatum, in quo nihil ad delicias deest. Est hic quoque ad *Mosellæ* ripas b *Theonis villa*, vulgò *Diedenhoven*, opidum munitissimum à Gallis anno 1643. expugnatum.

u Ducatus hic ab Ortu habet Ducatum *Juliacensē*; à meridie Ducatum *Luceburgicum*; ab Occasu Episcopatum *Leodicensē*; à Septentrione *Geldriam*. i *Limburgium* provinciæ caput ad *Welam fl.* præcipiti faxa impositum, ætæ item & manu p valide munitum est: in quo agro multum ferri ac æris effoditur. q

HEKELII.

k A quâ denominantur *Panni* illi variis figuris contexti, qui vulgò dicuntur *Panni d. Aræz*.

l Et totius Regionis Metropolis. Quondam ipsius *Flandriæ* primaria erat *Civitas*.

m Olim *Pannonia* dicta, & deinde *Saltus Carbonarii*, atque etiam *Picardia Inferior*.

n Gens armis dedita, civilis & ingeniosa, sed paucos habens Mercatores. *Gallia linguæ* utitur, eaque degeneri.

o *Ptolæmo* dicitur *Augustia Remandunorum*, quam

xvii. provincias clara. *Falcoburgium* ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones sunt *Limburgiensis* Ducatus.

VII. Primaria * *Brabantia* urbs est † *Antverpia*, Gallis *Antvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, superioribus *Antorf*, Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis splendidissima: arce sua maximè nobilis. v *Bruxellæ*, *Brussel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hispanici sedes: † *Sylva Ducis*; des *Hertogenbosch*; ac * *Lovanium*, vulgò *Leuven*, insignes urbes: Præterea † *Breda*, *Sevenbergen*, * *Bergen op Zoom*, † *Lier*, *Herentals*, * *Dieft*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud

quam *Alfonsia* Fluvius, vulgò *Elfa*, f. *Alstix*, interfluit. Hæc Consilii supremi Sedes est & Tribunal, à quò provocatur *Mechliniam*. Hodiè est *Helena* illa, de quâ *Gallius* cum *Hispano privatum* & intra velum est digladiaturus.

q *Inno* profundæ valle. q Cive gaudet *Remacul* *Fuschio*, Medico erudito, qui varios scripsit Tractatus, inter illos *illustrum Medicorum Vitæ*, itemque *Gilberti Philareti*, qui nomine *Limburgii* apud externos maximè innotuit. Vid. celeberrimi mei *Quæstionum* Dialog. de Patrii *illustrum Doctrinæ & Scriptis Vivorum* p. 111.

BUNONIS.

a Ducatus a *Brabantia* habet ab Ortu *Geldriam* & Episcopatum *Leodicensē*; à Septentrione partem *Geldriæ* & *Hollandiam*, ab Occasu *Hannoniam* & *Flandriæ* partem.

β b *Antverpiam* Dux *Parmentis* ponte supra *Scaldim* fluvium, qui pedibus bis mille quadringentis in latitudinem ibi patet, structo, obfidione cinxit, ac demum cepit anno 1585. r Nobile hic floruit *Typographion* *Christophori Plantini*, ex quo prodit opus *Bibliorum Regium*.

γ c *Bruxellæ* quoque sedes est summi totius *Brabantia* senatus: urbs ad *Sin fl.* posita est. f † d *Sylva Ducis* t & ad fluvios *Dommelam* & *Aadam* vulgò *Aa* sita, à *Mosâ fl.* distat spatio duorum milliariū, à *Ravensteinio* præbet.

ab *Antverpia* duodecim. Opidum est amplum, pulchrum, situ & industria humana adeo munitum, ut inexpugnabile videri possit: Fœderatarum tamen Provinciarum armis domitum est anno 1629. Tantum lintei hic singulis paratur annis, quantum ducentorum coronatorum milibus vendi possit; ad quod officii genus aquæ vicinæ secreto naturæ beneficio multum condu-

cunt. Urbs illa natura & arte munitissimā à Fœderatis Belgis domita & subacta est anno 1629. à quibus hodie tenetur.

e c *Lovanium* ad *Dilam* amnem & *Wortham* torrentem situm quatuor mill. *Mechlinia* distat. Gandavo, aut ipsi *Parisiis* censetur amplius, si computatur suburbia. Academia hic instituta est anno 1426. Justo Lipsio quoque celebritate debet. Hic *Johannes* *Fredericus* *Saxonæ* Elector aliquandiu captivus detentus est.

† f *Breda* ad *Merke fl.* in ditione est *Principis Auranziæ* v, munitissima cum arce, à *Mauritio* singulari stratagemate capitur anno 1589. ab *Hispanorum* Duce *Spinola* fame & xi. mensium obsidione expugnatur anno 1625. sed à Fœderatis Provinciis duobus mensibus recuperatur anno 1637. x

q g *Bergen op Zoom* opidum munitissimum, quoddam quasi *Hollandiæ* & *Zelandiæ* vinculum, ab *Hispanis* frustra oppugnatum.

h h *Lira* ad *Nelam* fluvium duobus *Antverpiæ*, & totidem fere *Mechlinia* milliariis distat. i *Diefta* *Baronia* ad *Demeram fl.* *Nicolaï* *Cleardi* patria est.

HEKELII.

r Cingitur vallò vastissimo, in quò dispositi *Tiliarum* ordines & amenitatem, & opacitatem, deambulantibus præbet.

f In *Fori* extremitate ostenditur locus, ubi *Egmondanus* & *Hornius* Comites decollati. Plurima sunt hic *Ducum* & *Principum* *Palatia* magnifica. Fontes per Urbem crebri & elegantes. Turris, in quâ armamentarium, metetur videri.

t A vicinò *Nemore* sic nuncupata.

v S. *Arausensis*,

x In *Arce* *Navis* adhuc custoditur, quâ intraverant milites *Ordinum*, cespitibus, comburi heic

a Fanum S. Audomari. b Tervanna. c Heslinum. d Montes. e Valentiana. f Namur. Germ. Namén. g Luceburgium. h Theonis villa. i Limburgium.

a Brabantia. b Antverpia. c Bruxellæ. d Sylva ducis. e Lovanium. f Breda. g Bergen op Zoom. h Lira.

ix. Mechlinia
Domi-
nium.

haud ignobilia sunt opida, * *Mechlinia*, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in xvii. conficit, inter nitidissimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus *Archiepiscopus*: Marchionatus *Bergen op Zoom*; Comitatus *Hoochstraten* & *Megen*; Baronatus *Breda*, *Diest*, *Grimbergen*.

viii. Zelandia.
Walachria.
Scaldia.
Bevelandia.
Middelburgum.
Vlissinga.
Vera.

viii. *Zelandia* in insulas complures dissecta est; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren*, *Scaldia*, vulgo *bet Land van Schouwen*; & *Bevelandia Austrina*, vulgo *Zuyt-Beverland*. In *Walachria* urbs princeps est *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda est *Vlissingen*, proximus in *Zelandia* ex Gallia ad Britannia advenientium navium appulsus. *Vera*, vulgo *ter Veer*, Scotica.

hec locorum solitis, oblecti. Videndus quoque in arrio Arcis Hippelaphus, Equus pedes & caudam Cervi habens.

BUNONIS.

* *Mechlinia* in medullio Brabantie sita, quatuor miliaribus distat Antverpia, totidem Lovanio, ac totidem Bruxellis. Dela fluvius mediam sciat. Gaudet cœli temperie; unde *Philippus I.* & *Carolus V.* hic educati. Opidani innam quandam habent venustatem morum ac urbanitatem; unde appellantur de *Mesters van Polit*. Academia olim floruit; Guiciardinus tradit, aliquando ix. filios diversorum regum, xxiv. Principum, xxix. Comitum eodem tempore operam literis hoc in loco y dedisse.

λ *Archiepiscopus* ad *Demeram* fluvium est.

μ *Megen* opidum munitum ad *Mosam* est.

ν *Grimberga* olim fuit celebris. Ad Provinciam hanc pertinet quoque *Gembalaria* vulgo *Gembloirs*, abbatia, eruditum olim Seminarium.

ξ Comitatus *Zelandie* nomen ex re habet; mari enim undique altitur, & insulis constat plurimis, ex quibus octo celeberrime sunt; præter insulas memoratas ad Provinciam pertinent, Nord-Bevelandia, Duvelandia, Tola. x

c *Middelburgium*, Gymnasio & ordinario deputatorum *Zelandie* Collegio quoque nobilis, elegans ac prope munita urbs, habet fluplam five forum vini, ex Hispania, Gallia aliisque provinciis importati a. Tutissima & capacissima ibidem est navium itatio. Eius oriundus fuit *Petrus a Mittelburgo*, insignis Mathematicus, qui eo nomine Romanus vocatus est. Scriptus ille de paschatis celebratione.

π d *Vlissinga*, vulgo millia passuum Middel-

burgo distans, urbs exigua quidem est, sedam & natura munita. Opportuno adeo situ est, & tam eximio portu spectanda, ut, quotquot ferunt citroque commeanat naves, hac perpen transeant. Oceani Belgici habetur clavis. Quare *Carolus V.* inter cætera consilia secretiora *Philippo* filio hoc etiam reliquit, ut quam diligentissime meretur hunc locum: quod dum ille per suos arce exstructa violenter conatur effici, Belgis portam aperuit ad libertatem recuperandam. Tenuit Urbem illam pignoris loco *Elisabetha Angliæ Regina* ab anno 1585. & post illam *Jacobus Rex* ad annum 1616. quo dedidit præsidio *Auranxi Principi*, Domino suo, restituta fuit. Habet *Princeps* ille ibidem palacium suum.

g *Vera* seu *Camperovia* munita, est in diocesi Principis *Auranxi*. b

HEKELII.

y Ubi & *Armentarium* nobile.
z *Hec*, alias quippe *Tolana*, vulgo *Tolén*, dicta, duo habet Oppida satis laudata, *Tolén* & *Div. Martini Aggerem*. Illa circuit quatuor tantummodò Germanica Milliaria, neque, nisi *Vicos* & *Pagos* habet. Ista autem quondam fertilis & amena, antequam Anno M. d. xxxiii. penitus inundaretur.

a Undè *Gallis* l'Estappe du vin de France & d'Espagne.

b In hac Urbe videnda sunt tormenta aliquot *Caroli V.* Imperatoris nomine inscripta. Iam Portam hospitium est amoenissimum, ex quo *Mare* & *Ziriceam* usque, alterius Insulæ Urbem ad aliquot Leucas remotam, prospectantur nissimum. Vid. *Itinerar. Galli* p. 381.

BUNO

a Mechlinia. b Zelandia. c Middelburgium. d Vlissinga.

Scoticarum mercium Emporium. In *Scaldia* insula est *Sirick-zee*, opidum satis nitidum. In *Bevelandia*, *Gusa*, vulgo *ter Gusa*.

IX. *Hollandia* ob frequentia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentissimaque, dividitur in *Septentrionalem* & *Australem*. *Septentrionalis* *Hollandiæ* pars meridionalis, crebris lacubus interfusa, *Waterlandt* incolis vocatur. Princeps dignitate est totius *Hollandiæ* urbs *Dordracum*, vulgo *Dordrecht*, & *Dort*, in ipsius lacuum, quos *Mosa* & *Vahalique* efficiunt, undis sita; vini *Rhenani* frequenti mercatu nobilissimum Emporium. At maxima potentissimaque omnium est *Amsterdamum*, vulgo *Amsterdam*, opulentissimum ad Oceanum Germanicum Empo-

ix. Holla-
dia.

Dordracum.

Amsteroda-
mum.

BUNONIS.

λ *Zirikea* antiqua multis & insignibus gaudet privilegiis. Portu ejus aliquando arenis obducto, novus apertus est.

μ *Gusa* ad ostium *Scaldis* est opidum satis laurum.

ν *Hollandia* Comitatus fines habet ab *Ortu Trans-Islaniam* & *Geldriam*: à *Septentrione* *Frisiam*: ab *Occasu* mare *Germanicum*, & insulas *Zelandicas*, à *Meridie* *Brabantiam*. d

φ *Dordracum* urbs pervetusta, *Hollandiæ* olim caput, *Mervæ* incumbit, quod flumen ex *Rheno*, *Mosa*, & *Linga* urbem præterfluentibus, nascitur. Anno 1521. *Vahal* simul & *Mosa*, exsistente in eos Oceano, ex agro inter hanc urbem & *Brabantiam* interjecto effecerunt immensum illum aquarum gurgitem, ablorps violentem 72. egregiis pagis, & in iis plus centum hominum millibus; qui cum omnibus suis fortuneis miserrando illo diluvio perierunt; & cum urbs illa à continente fuit avulsa ac insula infula destituta: nunc incolarum industria non exiguum agrum undis creptum menibus suis rursus conjunxit, propria fere harum gentium arte. Est verò pulchra, dives, potens, amplis & elegantibus ædificiis ornata, & celebris Synodo, quam Reformati anno hujus sæculi 19. ibidem celebraverunt. *Dordracum* oriundus fuit *Paulus Merula*, & *Janus Rutgersius*. f

ξ *Amstelredamum* nomen sortitum est ab *Amstela* fluvio, & voce Teutonice *Damm*, quæ significat aggerem. Fuit olim vicus à piscatoribus inhabitatus, sed à trecentis abhinc annis in tantam excrevit urbem. Anno 1601. ædes pluraquam

sexcentæ privatorum opibus à fundamentis fuerunt extructæ. *Bursa*, *die Boerse*, Templum australe, *die Soder Kirche*, & *Curia*, splendida tunc ædificia, quæ nulli in Europa splendore & magnificentia facile cedant. Sunt ibi quoque rigidioris disciplinæ ergastula *das Zuchthaus*, in quo mores; & alterum, *das Spinnhaus*, in quo foemine labore exerceantur g. *Tota* urbs palis prælongis & crassis superstructa; unde argute quidam, si, inquit, videri posset hec fundus, nunquam ququam ameniorem vidisset sylvam. Civium incredibilis ibi est frequentia: & fere major quotidie advenarum concursus. Non enim unius provincie, sed totius Orbis emporium est; de *Amsteladamo*, quod *Sallustius* olim de *Carthagine*, *silere melius puto, quam pauca dicere*.

HEKELII.

c H. e. *Maris Germanici* Sinum.

d Et *Mosam* *Amnem*. Incolæ hujus Regionis sunt proceri, formosi, civiles, humani, ingeniosi, divites, potentes & bellicæ laudis præ cæteris clari.

e Et *Metropolis*.

f Ac *Guillelmus Lindanus*, Episcopus *Ruramonensis*, & postea *Gandavensis* Ecclesiæ Doctor, Pontificius & Antagonista *Orthodoxorum* accerrimus.

g Porro *Orphanotrophium* pro utroque sexu, *Xenodochium* pro peregrinis morbo infectis, *Gerontotropeum*, quod vere *Pauperum* dici potest Palatium, *Asiles* pro delictis utriusque Sexus, *Domus Indis Orientalis*, *Domus Indis Occidentalis*, *Domus Organica*, &c.

R

a Hollandia. b Dordracum. c Amsterdamum.

BUNO

Lugdunum.

Delphi.

Roterodamum.

Haga.

Emporium : † *Lugdunum* Batavorum, vulgo *Leyden*; omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amoenitate salubritateque splendidissima: * *Delphi*, vulgo *Delft*, *Guiljelmi Principis Auriaci*, Illustrissimi Principis Mauritii parentis, cæde insignita civitas: * *Roterodamum*, *Rotterdam*, natalibus *Erasmi Roterodami* clara secundum ab Amstelodamo Emporium. † *Haga-Comitis*, vulgo *des Graven-Hage*, nobilissimus totius Europæ vicus, multisque urbibus præferendus; Comitum quondam Hollandiæ, nunc Comitum filii Confœderatarum Provinciarum universalis sedes: huc quippe quo

BUNONIS.

† a *Lugdunum* à Romanis olim putatur conditum: fuitque Prætoris Romani perpetua sedes. Cælum habet temperatius, quam cætera Hollandiæ partes. Diuturnam superiori seculo Hispanorum fortæ ac constanti animo sustinuit obsidionem; Inde Academia, præzente *Guilhelmo Arasmo* Principe, ornata est. *Lugdunensis* erat perfidus ille impostor & anabaptista, *Johannes Buchold*, factor, vulgo *Johann a Leyda* dictus; qui mira quadam malitia & inauditis commentis se regem fecit. Monasterii, anno 1534. sed tamen urbe capta atroci supplicio demum affectus h. Edidit vero *Leida* complures viros eruditione præstantes, *Johannem Gerbrandum*, *Nicolaum Leontium*, *Jannem Douwam*, &c. i

a b *Delphi* seu *Delfium* ab alveo seu fossa & aquæ ductu ex *Mosa* in urbem perducto nomen habet. Fossam enim vulgo appellant *Delf* &c. Anno 1556. fortuito incendio major ipsius pars conflagravit: sed ex ruinis surrexit pulchrior. Ciconiæ tum visæ sunt magno conatu anniti, si quæ pullos flammis possent eripere; & quum ob pondus corporum nequirent, expansis alis sobolem suam obtulerunt; Quædam etiam pertinaciter pullis adhærentes eodem incendio hausitæ sunt. Multi enim in domorum culminibus avium istarum conspiciuntur nidi; quod ad illarum passionem urbs loco opportunissimo sita est. *Guicciardinus*.

a c *Roterodamum* propinquum *Mosæ* est & ad *Roteræ* fl. unde nomen desumit, fauces l. Varias olim calamitates expertum in amplissimum excrevit urbem; idque eo potissimum tempore, quo ab Hispanis desertum fuit. Et superioribus quoque annis magna accessio facta est. Heic bona coquitur cerevisia; quæ istis in terris magnopere expetitur. Haud procul summo templo est statua ænea *Erasmo* à senatu posita.

a Lugdunum. b Delfium. c Roterodamum. d Haga. e Laufduna.

quotics de communibus negotiis decernendum est, universæ provincie conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, * *Haerlem*, * *Gouda*, * *Geertrudenberge*, * *Alckmaer*, * *Edam*, * *Hoorn*, * *Enckbuysen*. In insulis Australibus est * *Briel*, haud postremum pro-

BUNONIS.

a *Haerlemum* p ad Sparam fl. Amsterdamao tribus distat leucis. Albani ducis crudelitatem experta hæc urbs, incendio etiam deformata; sed pulchrior surrexit, & incolarum numero adeo aucta est, ut superioribus annis hic supra xxv. millia hominum fuerint numerata eorum, qui sexagenariis minores, & pubertatis annos egredi. varias artes mechanicas & mercaturam exercebant. Artis Typographicæ inventionem urbi huic adscribit *Hadrrianus Junius*. Anno Christi 1403. mulier quadam marina, sive *Siren* dicenda est, à piscatoribus capta *Haerlemi* plures annos vixit. Vestita & assuetæ paulatim esui panis, lactis, & aliorum id genus ciborum; etiam nare & reliquum opus domesticum exsequi didicit; crucis insuper signo honorem & reverentiam exhibens, alioque usurpans ritus, quos à domina docebatur; sed semper muta mansit. *Guicciardinus*.

b *Gouda* ad *Isalam* *Leida* distat quatuor leucis majoribus, opidum lautum & prævalidum est. Hic conceptus & utero gestatus est *Erasmus*.

c *Gertrudis mons* q ad *Mervam* fluvium cluparum piscatione celebre opidum est.

d *Alcmaria* *Haerlemo* quinque leucis distat, egregie munita; unde Hispanus fortiter repulsus est; Lacubus erat circumcincta, & quasi circumducto valido aggere in arva & pascua sunt conversi. Heic magna casei butyrique paratur copia. *Petrus Forestius* Medicus fuit *Alcmarianus*.

e *Edamum* ad *Idam* seu *Edam* fl. & lacum hodie exhaustum, qui in arva & pascua conversus est: Plurimæ ibidem ædificati solent magnitudine simul & specie commendabiles naves. Laucissimus quoque in territorio circumjecto premittit caseus, idque tam incredibile copia, & cum tanto civium gaudio, ut universum opidulum inde locupletetur.

f *Horna* duabus ab *Edamo* leucis ad eundem sinum seu lacum *Flevi* sita à portu ortuoso videtur dicta; opidum peramœnum, dives & satius amplum, tutum habet portum. Annuatim mercatu anniversario præter hebdomadarios;

quibus ibi tanta copia casei butyrique advehitur, ut solus, qui spectaverit, credere possit. In urbe illa natus est *Hadrianus Junius*, professione Medicus, & in omnibus liberalibus scientiis versatissimus, Poëta eximius, & Philosophus celebris.

g *Enchusa* abest *Hornâ* tribus leucis, ad eam maris Australis (vulgo *Zuyder-Zee*), partem, quæ *Frisiam* adspicit: Opidum lautum ac munitissimum, portu proflus mirabili. Ædificantur ibi quoque naves plurimæ. Habet urbs illa peritissimos nauceros, & industrius valde navales socios.

h *Briel*, in insula *Vorna* jacet, quâ *Mosæ* fluminis alveum *Rhenus* Oceano affundit. Opidum hodie valde modicum istud est, quod omnium primo, de improviso & præter omnem Ducus Albani spem, ductu Comitum *Marchiæ*, calendis ipsis *Aprilibus* anni 1572. occuparunt exortes Belgæ. Desceverunt paulo post *Frisiinga*, *Enchusa*, & alia quadam opida, non sine ingenti rerum & status mutatione. Superioribus annis urbs illa *Elisabethæ* Angliæ Reginiæ ab Ordinibus pignoris loco tradita, & per annos multos prædiis Anglicis inessia; Sub regno *Jacobi I.* Angliæ Regis redempta & restituta fuit, præsidiumque Anglorum deductum. Nunc *Fœderatorum* milicie custoditur.

HEKELII.

p *Petri Scriverii*, d. XII. Jan. Anno m. d. LXXVI. nati, Patria.

q *S. Gertrudi-Berge*.

r Unde & à copiâ *Lacuum* *URBI* nomen inditum volunt, qs. *Al-Meer*.

s Qui primam in *Medicina* Lectionem & Orationem pro laude *Ejus* in Academia *Lugdunensi* habuit. Leg. *Mensius* loc. cit. Lib. II. p. 99. & *Meleior Alamii* in *Germanor. Medicor. Vitis* p. 328.

t D. r. Jul. Superiori Seculi A. XIII. v. Denatus a. *Middelburgi* d. xvi. Jun. Anno LXXV. ejusdem Seculi, ibidemque sepultus honorifice.

R 2

BUNO.

a *Haerlemum*. b *Gouda*. c *Gertrudis mons*. d *Alcmaria*. e *Edam*. f *Horna*. g *Enchusa*. h *Briel*.

BUNO

Texel.
Flieland.Trajecten-
sis provincia.

provinciae opidum, & itidem a *Geerfluet*. Septemtrionali Hollandiae adjacent Insulae duae, * *Texel* & * *Flieland*, navium stationibus celebres. De cetero est in Hollandia Comitatus * *Egmont*, Baronatus * *Brederodiorum*, * *Vianen*.

X. *Trajectensis* sive *Ultrajestensis* provincia, nomen accepit a capite suo * *Trajecto*, sive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht*, vel *Uter*. Urbs est ampla atque magnifica, Episcoporum quondam Frisiorum

BUNONIS.

a a *Geerfluetum* in eadem, cum *Briela* est insula, opidum medioere. Ager ejus quam optimus, & cum tritici mire speciosi, tum & aliarum egregiarum bonitatis fegetum fertilissimus est. *Briela* duarum leucarum intervallo abjuncta est b *Goerea*, vulgo *Goeree* insula cum opidulo cognomine. Olim commercii & navigationibus floruit. Nunc porru hinc obstructo, inde infestum habens Oceanum, multum de pristino splendore amisit.

c c *Texel* fœ *Testia*, insula copiosa & omnibus rebus affluens, contra maris impetus partim collibus arenosis, partim aggeri connectitur. Ager magnam partem est passuus, in quo multi oberrant pecudum greges. Etsi *Ultrajestum* & pulchrum ibi est municipium nullis clausum mœnibus, quod eodem cum opidis jure & *Mogestratus* gaudet.

d d *Flielandia*, Hollandis hœc * *Flieland*, a *Flevo* nomen sortita est, quam myrtili, vel si mavis musculi illi marini, Belgis *Mosselen* dicti, vel inprimis commendat. Ceteræ ad Hollandiam insulae pertinentes sunt f *Schellingia*, quinque pagis habitata, armento dives; & *Wieringia* ab alga marina dicta putatur, ejus ibi tanta est copia, ut ea aggeres fartos tectos conferent. In sinu, qui mare Australe, (Zuyder-Zee) sunt h *Urck* & i *Enz*. Ad ostium Mosae k *Noona*, a *Goerea*, m *Over Flache*, in qua opidum n *Smoerdick*.

o o *Egmondia* Oceano ab occasu propinqua est, & ab Alemaria sequequile, a Beverico duabus leucis distat. Pulcher profecto & concinnus admodum pagus, insignem habet arcem.

p p *Brederodiorum* antiquissima gens cognomen habet a *Brederoda* arce, quæ medio fere inter Harlemum & Bevericum itineris jacet.

q q *Viana* posita est ad levam Leccæ ripam, & Schoonhovii x duabus tantum leucis abest.

r Provincia *Ultrajectina*, etsi cum Hollandia conjunctissima, peculiaris tamen & distincta di-

tio est. Ea præter metropolin *Ultrajectum*, quatuor opida complectitur; *Durostadium*, *Rheum*, *Amersfordiam*, & *Montfortium*. Gingitur Provincia illa a Septentrione, Occasu & Meridie penè omni ex parte Hollandiæ finibus, ab Occu terminatur Ducatu Geldriæ.

e e *Trajectum* situm est ab veterem *Rheni*veum, cujus aquæ in Leccam sunt derivatæ. Illud notatu dignum, eo loco positam esse hanc urbem; unde unius diei itinere, podibus perquirere queas, ad quodcumque libuerit est quinque ginta x opidis, *Ultrajectum* circumstantibus. Potest quis manè urbe hac egressus ad quatuordecim & viginti opidis etiam lento gradu inueniri, nam accedere, genio nihili indulgere, & velut domi rursus ad cœnam adesse. Habebat *Ultrajectum* munitionissimam arcem a Carolo V. celebratam, quam opidant anno 1577. deiecerunt. Est verò ipsa urbs ampla a, concinnis & elegantibus ædibus exornata, Episcopatu olim nobilibus b. *Ultrajectinus* fuit *Hadrianus VI.* Pontifex Romanus, ex Germanorum gente postremus. Hic Papa factus nomen suum in baptismi ceptum c mutare noluit. d

HEKELII.

x Patria quippe eruditissimi Viri *Christophorus Longolius*, Oratoris clarissimi, *Pataui* sepulchri.

y Potitur agrò bonò & fertili, qui magnè minatur, quam *Hollandia*, quia non adeo fertilis est ac humidus, sicut illa.

z Seu, ut alii volunt, sexaginta.

a Mœnibus valida.

b Collegiisque *Canonicorum* dives.

c Ideò, quod ex humili loco & pauperum domo ad tantos honores ascendit.

d Fuit & Patria *Guilielmi Canteri* & *Joannis Henrici*, Virorum far illustrium. A *Academiam* quæ claret, *Joan. Georgius Grævius*, *Nimburgensis*, solidissima eruditione & summa celebritate suâ clariorem adhuc reddit.

BUNONIS.

a *Geerfluetum*. b *Goerea*. c *Texel*. d *Flielandia*. e *Vlieland*. f *Schelling*. inf. g *Wiering*. inf. h *Urck*. inf. i *Enz*. inf. k *Goerea*. inf. l *Over Flache*. m *Smoerdick*. n *Egmondia*. p *Brederoda*. q *Viana*. x *Trajectum*.

fiorum sedes. Est & * *Amersfort*, haud spernendum opidum. XI. *Geldria Ducatus* in duas hodiè fecatur partes: quarum altera *Hispanici*, altera *Confederati* juris est. *Hispanica Geldria* caput est * *Ruremunda*, sedes Episcopalis & conventus juridicus; *Ruremunda*, deinde * *Gelder*, quæ nomen Ducatui dedit: post eam * *Venloo*. *Geldria Confederata* in tres dividitur potissimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo de *Veluwe*, urbes habet * *Arenacum*, vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac sedes olim Ducum, nunc conventus juridicus totius provinciae. Post hanc sunt & * *Harderwicum*, & * *Elbur*.

BUNONIS.

a a *Amersfordia* a Trajectu *Emest*, quod vulgo de *Em*, nomen sortita, ab Ordinibus nostro seculo egregie muniri cepit, variaque operata exterius adjecta. b *Durostadium*, olim *Batavodurum*, situm est ad illum *Rheni* alveum, quem *Leccam* vulgariter appellant. Vestitissimum est opidum, cujus mentionem facit *Corn. Tacitus*. A Normannis a olim fuit excisum f. Præfules *Ultrajectini* ibi fere sedem habere solebant ob amœnitatem & commoditatem, quam vitæ humanæ præstat. c *Rheua* g ad *Leccam* posita egregie munita est: Inde *Trajectum* penitibus vasti occurrunt campi, & prædites venæ celsipis utilis b. d *Montfortium* ad *Ilalam* positum, paucis abhinc annis incendio misere deformatum est.

e e *Geldria* a Septentrione habet *Frisiam*: ad Occasum est *Sinus Australis*, vulgo *Zuyder-Zee*, *Hollandia* & *Ultrajectina* ditio: a meridie partim *Mosa* est, qui cum a *Brabantia* distinguit; partim *Juliacenium* finibus clauditur: ab ortu *Rhenus* est, & *Clivæ* Ducatus. i

o f f *Ruremunda* ad Ostium *Ruræ* fluminis, quod ad ipsam urbem aquas suas in *Mosam* exonerat; unde nomen ei obtinuit. Ostium enim, sive Or, Teutonibus dicitur *Mond* k: Distat urbs hæc a *Venlona* itinere trium leucarum: estque & civibus frequens, & opulenta, situ & munitione valida. Edificiis erat concinna, sed anno 1665. incendio misere deformata est. Leucæ unius intervallo *Ruremunda* distat g *Kesfelia*; olim *Castellum Menapiorum*, quod nomen & situs indicant.

h h *Geldria* est opidum medioere, satis tamen munitum.

i i *Venlona* ad dextram *Mosæ* ripam sita est. Inter *Venlonam* & *Bercam* fossa *S. Mariæ* sive

Engeniana duci cepta est anno 1626. xxv. stationibus munita ab Hispanis, spe *Rheni* aquas in *Mosam* deducendi, sed irrito conatu. In *Hispanica* ditone præterea sunt k *Stralen* arx munitissima, l *Wachtendonck* ad fl. *Niers*, m *Montfort*, n *Hoorne*, o *Moers*, p *Crevelt*.

q q *Arenacum*, opidum antiquum, & elegantius dextræ *Rheni* ripæ impositum, a fossa *Drusiana* abest mille passus.

r *Harderwicum* ad sinum *Austrialem*, (*Zuyder-Zee*) commodum habet portum l. An. 1503. incendio fere totum vix trium horarum spatio perit, quinque aut sex domibus exceptis; sed brevi restauratum est.

H E K E L I I.

e Et *Dacis* penitus.

f Ex hoc prodiit *M. Walterus*, Grammaticus, ut testis est *Cornelius Haemodius* in *Batavie* brevi Descript. p. 331. Arcem satis munitam habet.

g Et *Rhenia*.

h Patria doctissimi Viri, *Gerardi Lijstii*, Scriptoris clarissimi, famosa autem olim divæ *Cinnæ* cineribus.

i Regio campestris est cum paucis Montibus, sed passim Nemoribus multis & uilibus ornata. Fertilissima est præcipue tritici, pascua habet optima, adeo ut ex ultimâ *Daniæ* emacerata armenta huc faginanda mittantur.

k Hic natus est *Gerardus Joannes Vossius* Anno m. d. xlix. qui a *Petro Tiarâ*, primò *Academiæ Lugdunensis* Rectore, d. V. Maj. Anno prædicti seculi lxxxviii. inter *Academiæ* membra inscriptus est *Lugdunâ* *Batavorum* hoc nomine: *Joannes Alopecius*, *Ruremunda*, ut refert *Meyersius* Lib. ii. *Ath. Batav.* p. 269. seq. Patria quoque fuit *Ælii Everardi Forstii* d. xxvi. Jul. Anno m. d. lxxv. ibidem nati.

R 3.

I. Olim.

a *Amersfordia*. b *Durostadium* seu *Batavodurum*. c *Rheua*. d *Montfortium*. e *Geldria* fines. f *Ruremunda*. g *Kesfelia*. h *Geldria*. i *Venloo*. k *Stralen*. l *Wachtendonck*. m *Montfort*. n *Hoorne*. o *Moers*. p *Crevelt*. q *Arenacum*. r *Harderwicum*.

Betavia.
Buren.
Culenburg.
Noviomagus.

xiv. Zutphania.
Zutphen.

xv. Trans-Iffalania.

Deventer.

Elburgum. *Betavia* altera pars, hodie de *Betuwe*, veteris *Betavia* nomen fert: in hac sunt Comitatus *Buren*, & *Culenburg*, eodemque pertinent duæ munitissimæ urbes *Bommel*, & *Noviomagus*, vulgo *Nimwegen*, & *Nieuwegen*. Tertia pars antiquæ *Geldriae* est *Comitatus Zutphanienfis*, quæ unam in xvii. conficit per provinciam. Nomen habet à capite suo *Zutphen*: sunt præterea nobilia munimenta, *Grolle*, *Bredford*, *Lochem*.

XII. Trans-Iffalania nomen habet à situ trans Iffalam flumen. Dividitur in tres parteis: *Salandt*, *Twente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, *Deventer*,

1 Olim cum Litterarum Gymnasiò, tum bellicis tumultibus celebrior; hodie vero piscium marinorum undatione non modicum faciens quaestum.

BUNONIS.

β *Elburgum* opidulum non inlegans ad eundem jacet finum. In *Vetavia* quoque sunt *Wagening* & *Hatten*, m

γ *Buren* Comitatus sui juris ditio est, Geldriae contumina, neque ejus territorio includitur. Opidum jacet haud procul Linga flumine ad torrentem exiguum. n

δ *Culenburgum* lævæ *Leccæ* ripe appositum, Bura leuæc itinere abest. Opidum satis elegans est cum arce munitissima. Suo hodie regitur Comite.

ε *Bommelia* ad sinistram *Vahalis* ripam est, Bura duabus leucis abjuncta; insulæ, quæ vulgo *Bommelwerf*, caput, opidum pulchrum & validum.

ζ *Noviomagus* olim Imperii urbs ad *Vahalem* sita, unde ad *Arnhemum* fossa utriusque civitatis sumptibus est deducta o. Complura munimenta antiqua Romanorum, itemque nummi ibidem sunt reperti. Est locus urbi penè contiguus, qui vulgo dea *Romschen Voet*, id est, *pes Romanus* appellatur.

η *Zutphaniam* Berkela amnis interfluit, qui extra urbem Iffalæ miscetur. Laeta admodum, Teutoburgo seorsum leuæc, *Arnhemio* quatuor, *Noviomago* sex plus minus leucarum itinere distat. MAURITIUS AURANFIS Princeps eam anno 1591. intra quantum diem in suam redegit potestatem, & adeo munit, ut in validissimis Belgicæ Federatæ hodie habeatur urbibus.

θ *Grolle* ad *Slingam* fl. posita egregie munita Hispanis crepta est.

κ *Bredfortia* in palustri loca sita est.

λ *Lochem* ad *Berkelam* fl. jacet. Ad huc Geldriae partem etiam pertinent m *Tiel* ad *Mos* *Vahalisque* confluentes. n *Schenckencham* fove litium munitissimum, à conditore suo *Schely* ita dictum, in insula *Gravenwert*, inter *Rhemum* quæque alevum, *Vahalem*, posuim, o *Battenbourg*, munitio *S. Andreae* live p *fr S. Andres*, auspiciis *Andree* Austrii Cardinalis excitata; cui in vicina insula *Voor* *Mauritium* Princeps aliam opposuit arcem, à suo nomine appellatam.

λ q *Trans-Iffalania* p à situ trans Iffalam dicta, fines habet ab Ortum *Westphaliam*; à Septentrione *Frisiam* q & *Groningensem* Dominium; ab Occasu fretum *Australe*, die *Zuyder Zee*: Meridie, *Geldriam*.

μ *Daventria* ad dextram Iffalæ ripam Swollæ 4. leucis abest, ut natura, ita Mauritio Principi consilio munitissima reddita est. Produitæ *Wilhelmi Stanlei* in Hispanorum venerat potestatem: anno 1587. fed à Mauritio Principe recuperata est anno 1591. r

HEKELII.

m Hæc ad Iffalæ fluminis Ripam est condita, & ad hostilibus impressiones sustinendas utrimque munita. Illam autem ad *Rhemum* potamus modicum id Oppidum, quod olim *Tacitus* *Iffalæ* seu, ut habent aliqui *Libri*, *Wagdan* appellatur.

n Arcem habet munitissimam.

o Heic nati sunt *Petrus Cassius*, *Jesuitarum* *Hector*, *MAURITIUS AUSTRICUS*, quod m *Aspiria* plurimum versaretur, alioquin dictus *Gerardus Falkenburgicus* aliis *Falenburgius*, *Nova* *Panopolitæ* interpres felicissimus, *Joannes Brunchorst*, ut & multi alii.

p Quæ incolis *Overijssel* dicitur.

q *Occid*

a *Elburgum*. b *Wagening*. c *Hatten*. d *Buren*. e *Culenburgum*. f *Bommel*. g *Noviomagus*. h *Zutphen*. i *Grolle*. k *Bredford*. l *Lochem*. m *Tiel*. n *Schenckencham*. o *Battenbourg*. p *Fort S. Andres*. q *Trans-Iffalania*. r *Daventria*.

Campe, & *Swolle*, nunc etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt præterea duæ insignia munimenta, *Steenwyck*, & *Coeverden*; quorum illud satis egregium opidum.

XIII. Frisia, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgò *West-Frieslandt*, caput habet *Leoardium*, *Leeuwarden*, urbem splendidam, ac magnificam, ubi conventus Juridicus totius provincie, præfectorumque sedes. Sequuntur *Harlingen*, celebris portus a *Franker*, *Sneek*.

xvii. Frisia.
Occidentalis.
Swolla.
Leoardium.

XIV. Gro-

q *Occidentalem*.

r Heic natus est *Everhardus Bronchorst*, ICTUS & Polyhistor fumus, ut referunt *Meyrus* Lib. ii. *Athen*, *Batav*. p. 145. & *Quenstedius* in *Dialog*. de *Patriis Virorum illust*. p. 126.

BUNONIS.

a *Campi* ad lævam Iffalæ ripam, adeoque ad ipsas fauces, sunt positi, quinque circiter à *Daventria* leucis: urbs mole & momento magna ac concinna f. Mercatura olim erat florentior; sed hodie ostium fluminis limo impeditum onerarias naves non capit. Campis prægrandi leuca distat & b *Swolla*, ad torrentem ignobilem, qui aquas suas in *Vidrum*, qui vulgo *Vecht*, exonerat, haud procul ab Iffalæ sita, unde vallum perductum & tria posita sunt castra. Urbs munitissima est.

c *Steenwicum* opidum exiguum, sed, ex quo à Mauritio Principe captum, valide munitum, affudit Bloccilæ anni, *Meppela* leuæc spatio distans.

d *Covordia* quippe leucis *Swolla* distans arcem habet munitissimam magni momenti; quum aditum in utramque *Frisiam* intercludat. In provincia illa etiam sunt e *Vollenhoven*, ad finem *Australem*, qui vulgo *Zuyder-Zee*, opidum laurum cum arce diruta. f *Geelmuden* ad *Vidri* ostium arcem habet munitissimam; inde haud procul g *Hasselt* ad eundem jacet fluvium, opidum opulentum. h *Meppel* sine mœnibus, unde bituminosus cespes in *Hollandiam* devehit.

i *Assen* cœnobium; k *Oermarsen*, l *Oldenzeel*, m *Almeloo*, n *Ryssen*.

o *Frisia* hæc concluditur intra Oceanum, *Flevum* lacum, *Groningensem* dominium, & *Trans-Iffalam* t. Dividitur in *Ostergaam*, *Westergaam*, & *Septem Saltus*, *Severwolden*. In *Ostergaam* sunt p *Leoardium* & q *Doccumum*, *Gemmae*

Frisii v patria; ubi aservatur manuscriptus *Euangeliorum* codex, quo usus traditur *S. Bonifacius* x. In *Westergaam* est r *Harlinge* in litore posita, emporium nobile & frequens y, *Frankera* tantum leuca distans. Quod adjacentes agri apertis aquarum claustris inundari possunt, expugnatu difficilis est. In eadem *Westergaam* sunt, f *Sneca*, opidum antiquum *Joachim Hopperi* Jcti patria: t *Bolswerda* portu gaudens satis commodo: v *Worcum* ad mare portum habens: x *Staverna* olim nobilis, cujus portus arenis nunc obstructus est: y *Hindelopa* mœnibus carens, objectis aggeribus ægrè servatur; à piscatoribus incolitur; z *Iffa* fossa tantum munita & *Slota*, a *Septem Saltus*, *Severwolden* nullas habens urbes; ad pagos 77. & cœnobium unum. Solum ibi sterilius est; rigatur b *Kinderus* fl. Incolæ sunt belliciosi. *Frisiæ* obiacent insulæ duæ, c *Amelandia*, tribus habitata vicis, & d *Siermonicoga*.

HEKELII.

f Pontem habens ligneum ad utrumque *Fluminis* *Ripam* pertingentem. Patria *Joannis Campanensis*, viri doctissimi, qui *Davidicus Palmis* egregius *Paraphrastes*, nec non *Hermani Torrenii*, *Grammatici*, ut quidam putant. *Leg. Elemolus* loc. cit. p. 27.

g Genes hujus Regionis sunt frequentes, & ab antiquo bellicosæ, severæ & superbae. *Mercaturam* & *Navigationem* inprimis exercent & amant *Liberatæ*, quam ad Mortem usque defendere conantur. Contra *Adulteria* cas pejus ac angue vitant.

h Qui *Lovanii A.CHR.* m. d. lv. vivere desist, x Urbs non adeo magna; elegantia tamen ac vetustatis haud aspernandæ. Jus cudenti monetam præcis temporibus habuit. Sola hodie inter omnes *Frisia* Civitates Senatium, seu Consilium rei Navalis, vel, ut vulgo loqui amant, *Collegium Admi-*

a *Campi*. b *Swolla*. c *Steenwick*. d *Coeverden*. e *Vollenhoven*. f *Geelmuden*. g *Hasselt*. h *Meppel*. i *Assen*. k *Oermarsen*. l *Oldenzeel*. m *Almeloo*. n *Ryssen*. o *Frisia* limites & divisio. p *Leoardium*. q *Doccum*. r *Harlingen*. s *Sneca*. t *Bolswerda*. v *Worcum*. x *Staverna*. y *Hindelopa*. z *Iffa*. a *Septem Saltus*. b *Kinderus* fl. c *Amelandia* ins. d *Siermonicoga* ins.

XIV. Gronin-
ga Domin.

Academix
Belgicæ.

XIV. * *Groninga* * urbs est satis ampla ac celebris, quæ nomen provinciae dedit. * *Delfzyl*, locus versus Germaniam munitissimus.

XV. Academix sunt, Hispanicæ ditionis, *Lovanium* ac *Ducum*. Confederatarum provinciarum, *Lugdunum Batavorum*, *Frankera*, ac nuper erecta *Groninga*. *

CAP.

Admiralitatibus, apud se retinet, quorum in Provinciam Hollandiae tria: *Amstelodami*, *Hervæ*, *Roterodami*.
y Er post *Leewardiam*, huius Provincie Metropoli, maxime atque ditissima.

B U N O N I S.

a *Groningense* Dominium in actis publicis appellatur *Omlandia*. Habet ab Occidente *Frisiam*, ad Septentrionem vadosa æstuaria de *Watten*, & mare; ad Orientem est *Amisa fl.* & *Frisia Orientalis*, itemque b *Dullartus sinus*, à fluctuum rabie sic vocatus: ad Meridiem jungitur *Transsalania*.

* c *Groninga* x ad *Ahæ* & *Hunefi* confluentes est *Rudolphi Agricole* a patria b. *Hunefi* fl. supra urbem vulgo vocatur *Schutendiep*, infra urbem *Reidiep*. d *Omlandia* partes sunt *Hunsingo*, *Fivelingo*, *Weslingquartier*, *Oldampt*, & *Westerwold*. Hæc pars paludibus plena multis arcibus & propugnaculis est munita.

v e *Delfziel* in *Fivelingonia* per insignis pagus est, pari trium leucarum spatio à *Groninga* simul & *Emda* semotus, ubi & propugnaculum sæpius olim instauratum ac dirutum: hodie tamen illud superest c. In eadem *Fivelingonia* est f *Damma*, opidum olim satis laetum, sed à *Cæsarianis* expugnatum mœnibus fuit spoliatum.

φ Cæterum g *Belgica Federata* plura alia per terrarum Orbem tenet loca; suntque in *Brabantia* *Sylva Ducis*, 's *Hertogenbosch*, *Berga* ad *Zomam*, *Bergen-op-Zoom*, *Bredæ*, cum aliquot locis aliis. In *Flandria*, *Slysa*, & alix nonnullæ in eo tractu urbes; *Hullum* cum universa *Vasia*. In agro *Leodicensi* *Trajectum* ad *Mosam*, *Maastricht*. In *Coloniensi* agro, *Reimberga* & *Orfey*. In *Frisia Orientali* *Roovort*. In Ducatu *Clivenfi*, *Vesalia*, *Wesel*, *Emmerich*, *Gennes* &c. In *Limburgico*, omnia fere tenent loca. In *Africa* iidem *Belgis* parent c *Arguin*, & alia loca in *Nigritis*; itemque Caput viride, *S. George de Mina*, *Cornantin*, *Tocquerati*, aliaque loca maritima in *Guinea Aurea*, ex qua *Portugallus* eiecerunt. In *Insula* *S. Thomæ*, *Pavoasan*. In Regno *Congo*, *Loanda*, *insula* & urbs. In promontorio *Bonæ Spei*, propugnaculum. In *India*, magnam *Oræ* *Coromandelis* & *Malabari* partem, multaque munita possident opida. In *Chersoneso*

Aurea, habent *Malaccam*. In *insula* *Ceylano*, munitum opidum, *Columbo* dictum, cum propugnaculo ad *P. de Gallo*. *Moluccas* *insulas* omnes tenent, aliasque in his oris. In *Java* *insula*, munitissimum tenent opidum *Batavia*. Ex *Formosa* *insula* à *Sincensibus* nuper sunt puli *Brasiliam* recuperarunt *Portugalli*. In *America septentrionali* *Belgis* extorserunt *Angli* *Novum Belgium* cum *Novo Amstelodamo*. Habentur b *Belgæ* d simplices & minime mali, quos si semel in fraudem induxeris, inimicos experieris. *Philoxeni* omnes, omnes amant mundici, quæ in cunctis eorum rebus singularis est. Pecunia avari, mercaturæ diligenter incumbunt. Desides ferre non possunt, eosque per vim al laborem adigunt f. Religionis sunt amantissimi, ad quam tamen noscunt compelli. g Principibus suis orantibus omnia concedunt, exigentibus omnia negant, & amore potius quam imperio regi volunt.

H E K E L I I.

x *Phileum* *Ptolemæo* vocata.

a Et *Wesseli* *Gransforti*.

b *Amœna* valde est, & probè munita vallibus versus vim hostilem. Ideoque ab Exercitu *Episcopi Monasterii* ante aliquot annos frustra est oblecta.

c Velut murus æneus versus *Germaniam*.

d Civiles, aperti.

e Laboriosi sunt & diligentes.

f Sunt quoque ingenio mirabili pollentes. Unde & multarum rerum fuerunt inventores instauratores. Bellicosi sunt tam pedestri, quam equestri certamine, ac etiam navali classe. Item navigandi optimè callent. Exercent quoque artificia nobilissima. Nam præter contextores sunt pannorum ex serico, lanâ & lino diversorum generum, ut sunt *saxe*, *tripe*, *grana*, *bombesini*, sive *fustane*, nec non etiam *tapeia* & alia præstantissima opera, quibus *Thelinia*, *Cœnacula* & *Cubicula* Principum & Nobilium ornantur, quæ non tam in *Universam Europam* mittuntur, sed in utramque *Indiam* & *Africam*. g Nam gentes hæ primæ fuerunt ex *Gallia* & *Germania*, quæ *Christianam* *Fidem* susceperunt licet nunc inter eas multæ vigeant *Hereses*.

B U N O

a *Groningensis* *Dominii* limites. b *Dullartus* *sinus*. c *Groninga*. d *Omlandia* partes. e *Delfzyl*. f *Damma*. g *Federata* *Belgica* ditiones & urbes reliquæ. h *Belgarum* mores.

CAP. XX.

De Britamicis Insulis.

I.

GAllico littori ac Rheni ostiis adjacent *insula* innumeræ, *Britannica* in universum appellatæ: quarum duæ magnitudine nobiliores, *Albion* atque *Ibernia* dictæ sunt: at quæ *Albion* antè, Albion. ab albis ad littus petris, Latinis hominibus vocitata fuit, propter Iberniam. excellentiam postea *Britannia* nomen sola obtinuit, cum reliquæ Britannia. suis sibi nominibus appellarentur.

II. Hæc omnium, quæ Europæ adjacent, quasque Romana notitia complexa est, maxima, nomen *Orbis alterius* mereri amplitudine suâ veteribus visa est: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo Regna, *Angliam* atque *Scotiam* continet.

III. *Anglia* solo est tam ubere ac fecundo, ut omnia majori nitidiorque forma prognata benignius quàm aliæ terræ alat; cœlo adeo clementi, uti rorem marinum ac laurum magnâ copiâ producat. Id imbris ac nebulis crassum asperitatem frigorum prohibet. Asperioris cœli folique est *Scotia*, longius in Septemtrionem producta: faxo sterili plurimum ac lacubus horrida, tristisque aspectu. Cœli folique
natura Angliæ.
Scotia.

IV. Gens olim Britannica inculta, inhospita, immanibus moribus Incolarum
mores.

BUNONIS.

Anglia lupos non habet; non tam ex regionis natura, quam nobilium cura & venationibus; seu potius, quod ajunt, quoniam fecerati capite lupi poenam capitis redimere iussi, insulam ita tandem vacuam à noxio isto animali liberarunt. *Coturnices tamen segetes sepe assiduunt & affligunt. Oves ibidem sunt multæ velleries quini; sed caro earum minus sapida est.*

HEKELII.

Contra *Canes* habet præstantissimos, & equos celeres, licet illi parvi sint. *Vinum* tellus non gignit, sed *Cerevisia*, quæ ex hordeo coquitur, maximò in usu est, optimique saporis, & homines, quòd fortis, facillime inebriat.

REISKII.

a Britannia Græce *Βρετανία* nomen à Britannis incolis quin sumserit, nemo dubitat. Un-

de vero hoc incolæ gerant, parum nostro Auditori constitit. Constat id aliis, Anglis maxime nonnullis, qui vel à Britone, rege non admodum certo, vel ex voce & lingua Cambria *brith* origines illas arcessunt; quasi pictos vel picturatos dixeris, incertum ob decorem, an quid aliud, vitro corpora infectos, ita Pomponius Mela loquitur Lib. III. c. 6. i. e. vitreo colore. Bochartus ad linguam Punicam, & confecta cò Pœnorum itinera recurrit, ut dicatur *Βρετανία* *בריתא* *Beret* ante, i. e. terra flammæ plumbique, cuius copia hinc exportari poterat. Huc multas veterum auctoritates refert, ipsamque b Cassiteridum *Κασσιτερίς* appellationem, quam Græci *ἐκ τῆς ἡσυχίας*, i. e. à flamo derivarunt inducunt. Imo huc revocat eandem ad linguam c Hiberniæ nomen, quod veteribus Saverua, *Βεργία* *Βεργία* effertur: Hocque nihil esse aliud, quam *עבר נהר* *Iber neab*, i. e. ultima habitatio, ultra quam nihil nisi vastum mare in occasu præfci

a Britannia unde dicta? *b* Cassiterides. *c* Hibernia.

Nomen Insulæ.
Longitudo
& latitudo.

Situs.

ribus fera vel fœda: nunc Angli omnium delicatissimi perhibentur. *Nomen genti seu insulæ unde quæsitum, parum constat. Porrigitur insula in longum à Tarvidio seu Orcade promontorio, vulgo nunc Dunsbyheat, ad Dubrim portum vulgo Dover, milliaria Germanica circiter c l. Latitudo maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo the Landes end, mill. Germ. lxx. Ipsa forma triquetra in tres angulos se cuneat. Quorum unus Septentriones prospicit: nullis contra terris, vasto atque aperto mari: alia Belgas ac Rheni ostia: tertius Hispaniam. Unum latus in Orientem, Germaniæ (intellige veteris, cuius pars Norvegia) obrenditur; alterum in Meridiem, Galliarum, tertium in Occidentem Hiberniæ. Occano undiquaque alluitur, ab Occasu Hibernico, ab Septemtrionibus Caledonio, ab Ortum Germanico, à Meridie Britannico; ubi fretum Gallicum inter Dubrim & Bononium. ^a*

prisci noverant. Sic Gallus ille doctissimus Lib. I. Chan. c. 39. unde duobus Cluverii erymis additur tertium.

BUNONIS.

^a Mulieres in Anglia ^b indulgentibus utuntur maritis, & nihilominus habentur castæ. Viri in bello strenui ^c, pericula ad furorem usque contemunt: Si tamen alimenta defant, nihil illis reperitur mollius ^d. In re nautica promptissimi & expeditissimi, Tyranni maris vocantur; quos ea de causa valde formidant Turcæ. In bellis contra externos, in Reip. periculo, vexillum explicatur, quod ^b Standardum vulgo vocant. Est vero Standardum curtus, in quo malus erigitur, in cuius summo apparet crux, quæ ex brachiis suis continet vexillum. In universa parentum bona succedit filius primogenitus, qui cæteris suis fratribus ex hæreditate paterna, quantum libet, tribuit. Pupillorum

^a Anglorum mores. ^b Standardum.

CAP. XXI.

Divisio Veteris Britanniae, item de fluviis & opidis.

I.

E Am insulæ partem, quæ nunc Scotia est, Caledoniam olim appellatam, cum ex aliis, tum ex Tacito maxime liquet. At tota postmodum divisa in Majorem, & Minorem. *Ma*

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XXI. 139

per ea pars, quæ nunc Anglia: Minor, quæ Scotia. Major Britannia. II. Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: Ostidamni ac Damnonii; nunc Cornwall regio: Durotriges, Devonshire: & Belgæ, Somerset: Segontiaci, Southsex & Southampton: Bibroci, Surrey: Cantii, quorum regio Cantium, vulgò nunc Kent: Trinobantes, Middelfex, & Harfordshire: Cassii, Cambridge & Essex: Zoeni, Northfolck & Suffolck: Ancalitzæ, Oxford, & Buckingham: Atrebatii. Berceria: Dobunigi, Glocester: Silures omnium latissimè incolentes, nunc Wallia, vulgò Wales. Ordovices, Cardigan: Demetæ, Carmathin: Cornavii, Cornawan. Præterea Coritani, Lincolnshire: Parisii, ea pars Torckshire, quæ Lincolnshire continetur: Brigantes reliquum Torckshire & Northumberlandt, Meata, Cumberlandt. Horum omnium clarissimi fuere Silures atque Brigantes: hi numerosissimi, illi pugnacissimi.

III. At in Minori Britannia, sive Caledonia, olim omnia obscura, ac pleraque veteribus ignota, nihilque Sylva Caledonia ac monte Grampio clarius.

BUNONIS.

^a Inde a Damnonium promontorium ^b nomen habet; quod vulgo Cap. de S. Michel & Cap. de S. Justini. ^c

^d Durotrigum regio aliis habetur Dorsetshire, quorum opidum Dunium seu Dorcestria. ^d ^e Belgarum nomen hodie videtur referre opidum Welles.

^f Silures sive Silryes & Cambdenus statuit in Wallia, ubi nunc Herefort, Radnovia, Brechinia, Monumethia & Glamorgania Comitatus.

^g Caledonia Sylva olim insignis & vasta agrestes & horridos genuit ursos. Ad eam aliquo modo notitiam suam armis propagasse Romanos, prope triginta annorum spatio, Plinius auctor est. Vestigia hodie dicuntur supersse ad Sterlinium opidum; ubi solent comitia celebrari, & dum Scotia suos in regno habebat reges, regni educabantur liberi ^f. De monte Grampio dicitur cap. xxiv.

HEKELII.

^a Vel, Damnonii. ^b Quod maxime Occidentale. ^c Aut potius The Landes end. Aliàs vocatur Oronum. Sed Damnia Plinio felices Arabia

^a Damnonium promontorium. ^b Caledonia Sylva. ^c Sterlinium. ^d Britannia multiplex. ^e Scotia & Caledonia

IV. Flu-

Regio est, aliis verò Flumen Calabria. ^d Et quidem Villanovano & Camdeno. ^e Quorum etiam Strabo & Ptolemæus meminit. ^f Sic Scoticus Oceanus à Val. Flaccò etiam vocatur Caledonius, à Caledoni Sylva fortè, quæ huic est vicina.

REISKII.

^g Britannias numero pluratulo Romani eferunt, earumque præca divisio sic valuit, ut Ptolemæo alia maior, aliaque minor esset: Major quidem Angliam Scotiamque, minor Hiberniam complexa, manifestissime declarat, quam noster Auctor inde recessit. Romanis autem sub Severo Imp. alia fuit superior sive australis & ceterior; aliaque inferior seu borealis & ulterior; tandem quintuplex, prima nempe, secunda, maxima Cæsarionis, Flavianæ & Valeria. ^e Vetus quippe variat multum divisio: Neque constat unde Scotia, num ab rege dubio Scoto dicatur: Caledonium è Cambrico vocabulo Kaled. i.e. duritie dictam putant, Bochariusque comprobatur; Phœnices etiam suas colonias è Gadibus huc duxisse, idem auctoritate veterum confirmat: Ita Silures i.e. braccatos, Camalodunum i.e. urbem regiam Pœnis nominatam statuit.

S 2

BUNO.

Caledonia
Major & Minor.

Major Britannia.

Ostidamni
f. Damnonii.
Durotriges.
Segontiaci.
Bibroci.
Cantii.
Trinobantes.
Cassii.
Zoeni.
Ancalitzæ.
Atrebatii.
Dobunigi.
Silures.
Ordovices.
Demetæ.
Cornavii.
Coritani.
Parisii.
Brigantes.
Meata.

Britannia
Minor sive
Caledonia.
Caledonia
Sylva.
Grampius
mons.

Fluvii Bri-
tanniz.
Tamefis.
Sabrina.
Humber.

IV. *Fluvii* Britanniz celebrioris sunt, *Tamefis*, ⁵ vulgò *Tamis*, *Sabrina*, *Savern*, & *Humber*: brevissimo cursu at latissimis ostiis (id æstuaria efficiunt) commodum majoribus navibus accessum præbentes.

Habitationes
Veterum Bri-
tannorum.

V. *Urbes* Britanni nullas antiquitus incoluerunt; quum autem hominum esset infinita multitudo, creberrimus ædificiis dispersi egerunt; *opida*, ut auctor est Cæsar, *vocarunt*, quum *sybas impeditas vallo fossâque munitissent*, quo *incursum hostium vitandæ causæ convenire consueverant*. Postea verò, cum Romani eò legiones suas coloniasque invexerunt, cultius jam paucis quibusdam urbibus habitari cœptum est. In his *Camalodunum* fuit Romanorum colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in Essexia, & *Londonium*, nunc *London*, copia negotiatorum & conventu jam tum maximè celebre.

Camalodu-
num.
Londinium.

BUNONIS.

Æ Fluminum Britannicorum facile celeberrimus *b* est *a* *Tamefis* *i*, qui in Orientem fluens, Oceano Germanico sese infundit, per sinum, cui in adversa insulæ parte alius oppositus, flumen *b* *Sabrinam* emittit in Hybernicum mare. Ad *Tamefis* res contra Britannos gessit *C. Julius Cæsar*. Est hic fluvius in prima parte insulæ, non longe à *c* promontorio *Cantio*, Galliz in obliquum obverso ad fretum Gallicum sive Morinorum; ad quod Cæsar prima in Britanniam expeditione

appulisse creditur. Nec *Tamefis*, nec *Umbra*, & aliquot præterea Angliæ flumina, pluvius ab eis cadentibus, nivibusque liquefactis, augetur. *Giraldus Cambrensis*. *k*

HEKELII.

g *S. Tems*,
h Et maximus.
i *S. Thamefis Cæsari & Oroso*; *Ptolemaei* *missa*, *i* *quos a*.
k Sed *Tamefis Indiz* intra *Gangem* *Ubi* *apud Ptolom.*

a *Tamefis fl.* *b* *Sabrina fl.* *c* *Cantium promont.*

CAP. XXII.

De Incolis Britanniz.

I.

Britanniz
incolz.

DE incolis Britanniz sic Cæsar in Comment. de Bell. Gall. *Britanniz pars interior ab iis incolitur; quos natos in insula ipsius memorie proditum dicunt: Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgis transferunt, qui omnes his ferè nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt. Post hunc Tacitus: Britanniam, inquit, qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namque Caledoniarum habitantium rutilæ comæ, magni artus, Germanicam originem asseverant. Silurum colorati vultus & torti plerumque crines, & pugil*

contra Hispaniam, Iberos veteres trajecisse, easque sedes occupasse, fidem faciunt: proximi Gallis & similes sunt. Gallos vicinum solum occupasse creditur. Regibus olim, ut nationibus distincti, regerantur.

II. Primus omnium Romanorum *a* *Jul. Cæsar* cum exercitu Insulam ingressus, quanquam prosperâ pugna terruerit incolas, ac littore potitus sit, potest videri ostendisse posteris, non tradidisse. At *b* *Claudius* Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars Britanniz redacta est: donec tota tandem in Romanorum potestatem sub *Domitiano* pervenit. Quanquam non desunt, qui negent, unquam à Romanis perdomitam fuisse Caledoniam, id est, Scotiam: pro argumento afferunt, *c* *murum* in limitibus majoris minorisque Britanniz à Romanis, contra *Pictorum* Scotorumque incursiones, exstructum. Verum hos refellunt *Dionysius Zosimus* historiæ, in rebus gestis *d* & *Severi & Constantini* Imperatorum.

III. Caterum, imperarunt *Romani* Britanniz ad *Theodosium* *a* usque tempora: tunc verò cum legiones præsidiaque Romana, ad Galliam defendendam accersita, illam inermem relinquerent; *Scoti* *Pictique* ulteriorem insulæ partem, quæ nunc *Scotia* est, incolentes,

BUNONIS.

a *Cæsar* in Britanniam bis cum exercitu trajecit, in dedicationem insulas quosdam accepit, tributumque & obsequia eis imperavit. Deinde principes Britannorum per legationes se infinuatur Augusto Cæsari.

b Post *Claudius* auspiciis magnas res in insula hac gessit *Julius Agricola*.

c *Hadrianus* à *murum*, ab Oceano Germanico ad Hybernicum, per transversam insulam duxit. *Antoninus Pius*, celsipitium *murum* excitavit.

d Post *Septimium Severum*, alium item *murum*, ab Occidente in Ortum, exstruxit: quod *Spartianus* in *Hadriano Pio*, & *Severo*, itemque *Aur. Victor* in *Severo* tradunt. Hic *murus* subinde reparatus duravit usque ad *Valentinianum III*. Tum enim à *Gallione* lapide vestitus insertis tubulis æneis. Hodie ab indigenis dicitur *Kepe-Wal*, *murus coltodiz*, & *Pehitz-Väl*, *Murus Picticus* *b*, *Britannice* *Mur-Sever*.

HEKELII.

a *Junioris*.

b *A Pictis*, *f. Pictonibus*, *Insulæ Britannicæ* *Topo*

pulis, qui in *Historiâ Witekindæ* *PEHITI* corruptè dicuntur.

REISKII.

i *Primos* è *Gallia*, *Hispania*, *Germaniaque* huc incolas progressos lingua, mores & habitus aperte significant, traduntque Græci & Romani historici. *b* *Cut* itaque *Camdenus* Britanniam suam *scro cognitam* fuisse scribat, non intelligo; quam *Eratosthenes*, *Dicaearchus*, *Polybius*, *Straboque* colonis frequentatam memorant. De Romanis concesserim, quibus cuncta Britanniz loca in dubio relinquebantur, antequam ea *Claudius* patefaceret. *c* *Scotia* tamen nunquam domari potuit, nisi sæpius tentata: *Severo* & *Constantino Imp.* ea non cessis, ne *Valentiniano III*. quidem, cujus nummis *Scotiam* subactam præ se tulit. Nam *Scoti* muro diruto suis regibus paruerunt: *E* quorum stirpe ortus *Jacobus VI*. Angliam *Scotiamque* primus junxit & magnam constituit *Britanniam*: Huic nepos cognominis *Jacobus* in ea successit factus, ob Angliam divulsam, ad Gallos triennio abhinc exul abiit.

S 3

BUNO-

a *Muri* inter Angliam & Scotiam. *b* *Britannia* num sero cognita? *c* *Scotia* Romanis invidua.

Britannia à
Romanis
tentata &
subacta.

Saxones & Angli in Britannia.

Scotia & Angli reges Wallie Principes.

tes, ea occasione illece, citiorem, id est, *Angliam* armis invaserunt: quorum impetum, quum hi sustinere nequirent, *Angli* ex Germania atque *Saxones* in auxilium vocarunt; hi postmodum hospitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agrisque pepulerunt. Pulforum pars in Gallia extremum angulum sedem, ut supra dictum, nomenque intulerunt: pars intra montes, (*Wallia* nunc est) ut pote loca contra hostium violentiam satis munita ac tuta, concedentes, ad hanc usque tempestatem priscam Britannorum gentis linguam conservare creduntur.

IV. *Scotia* abhinc a Scotis denominata suos ordine habuit; Reges: *Angliaque* ab Anglis nominetracto, seorsim suos. *Wallia*, vulgò *Anglis Wales*, incolis *Cambray*, suis olim principibus, post Anglorum perfidiam, diu recta fuit. Tandem bello victa horum cessit imperio. Inde mos invecus, uti primogenitus Anglorum Regis filius *Princeps Wallie* nuncupetur.

BUNONIS.

Saxones isti & Britannii inter se partem nominarunt *Saxoniam Transmarinam* usque ad *Egberti* tempora, qui sub *Carolo M.* militavit. Is a Saxonibus occiduis Rex constitutus Cantianus, Northumbros & Saxones Orientales sibi subiecit, & sanxit, ut omnis illa regio cum victrix, tum victa uno nomine *Engelland* d. *Anglia* appellaretur, ipsique incolæ, Britannico & Saxónico nomine deleti, vocarentur *Angli*.

a *Buchananus* à *Fergusio I.* ad *Jacobum VI.* numerat *CVII.* Scotorum Reges; ex quibus *LVII.* morte violenta periisse tradit *Henricus Ranzovius* in exempli, quod plerumque sit similitudo status, successus & obitus in parent. & fil. Post *Elisabethæ* Angliæ Reginz obitum *Jacobus VI.* Scotiæ Rex regnum Angliæ quoque obtinuit, Scotiamque suam cum Anglia & Hybernia conjunxit; quod contigit anno Christi 1603. Ejus filius *Carolus I.* e quum Anno 1649. f. à suis secuti esset percussus, *Olivier Cromwell Protektor* nomine dominatus usque ad annum 1658. Hujus deinde in dominatu successor *Richardus* filius per milites imperio exutus, & *Carolus II.*

a Reges Scotiæ. b *Eduardus I.* Wallie primas Princeps.

erul immeritus magno populi sui & studio anno 1660 b in regnum reductus hæcenus regit.

Intra *Walliam* compulsi Britanni fortiter se tutabantur, ipsosque Anglos Cepe male tabant; adeo ut *Offa Merciorum* Rex obsequio vallo, cujus vestigia supersunt, vulgo *Cla* *Offa*, id est *Fossa Offa*, eos à suis prohiberet finibus. Ita illi sub suis mansere Principibus, usque ad *Henricum III.* Angliæ Regem. Tum *Leolino Wallorum* Principe cælo, *Wallia* subacta & Angliæ attributa est. b Inde *Wallie* Princeps dictus est *Eduardus I.* *Henrici III.* filius. Sed tamen usi sunt *Walli* legibus usque ad *Elisabetham* Reginam, à qua, istis abrogatis, Angliæ illis præscriptæ sunt leges.

HEKELII.

c Viri bellicosissimi.

d *Engelonth.*

e Anno 1600. d. 19. Nov. in *Scotia* natus.

f D. 30. Januar. Styl. vet. circa horam.

g pometidianam *Londoni*.

h Dn. *Monkeni* imprimis.

b D. 30. Maji.

CAP. XXIII.
DE ANGLIA.

I.

Cæterum, *Anglia* a dividitur ab *Scotia* *Tueda* ac *Subveio* fluminibus. Occupat in longitudinem à *Waymouth* promontorio prope *Dorcestriam*, ad *Barvicum* opidum in finibus *Scotiæ*, milliaria Germanica LXX. In latitudinem ab opido *S. Davidis* ad opidum *Tarmouth* milliaria circiter LX. At si infimam partem, id est, latus meridionale perimetriis, milliaria erunt circiter LXX.

II. Cæterum, *Anglia* divisa fuit medio ævo in duas partes: *Cambria**, quæ eadem nunc *Wallia* & *Loegriam*, reliquam *Angliæ* par-

Angliæ similes, longitudo, & latitudo.

Divisio Angliæ.

BUNONIS.

* *Cambria* illa Angliæ pars Occidentalis b est, Sabina c & Dec. vel *Devà* d fluminibus contenta, dividitur in *Venedotiam*, *Provsiam*, & *Dehenbartiam*. *Venedotia*, eadem *Wallia Septentrionalis*, habet *Merionethiam* e, *Arvoniam* seu *Carnarvan*, *Denbigajam* & *Flintiam* f. In *Provsia* g sunt *Radnor* & *Montgomery* b. In *Dehenbartia* vero, quæ *Wallia Meridionalis*, *Glamorgania*, *Maridunum*, *Penbrochia*, *Menevia*, *Ceretica* sive *Cartigania*, *Breckinia*, *Hercfordia*, & *Monumetha*. a *Wallia Borealis* sterilis est, quæ ferè rota montana: quibusdam tamen in locis cespice abrado & combusto redditur fertilis. Incolæ natura loci se se facile tuantur, quod Vallibus multis fracta regio est. Hæc montes sæpe adeo vicini sunt, ut ex eorum verticibus pastores colloquantur; nec tamen nisi tota die ab una crepidine ad alteram perveniant. *Athralis* *Wallie* pars fertilissima est; canes ejus, pecoris villarumque custodes, laudantur. b *Lingua* *Britannica* antiqua in *Wallia* perhibetur esse antiqua; quam tamen Angli delere moliantur.

HEKELII.

* Hoc Regnum, generaliter sub *Historia* *ANGLICANÆ*, *Lugd. Batav.* Ao. huj. Sec. 49. inf. 8. exc. Titulo à *POLYDORO VIRGILIO* fit accurate descriptum est. Et extat Autor anonymus, qui *Rationem* *Reipublicæ* *ANGLICANÆ* *Hæc* Comitum Ao. ejusd. Sec. 54. studiosè quoque curavit publicari. *Annales* autem *Rerum* *ANGLICARUM* & *HIBERNICARUM*.

ROM, regnante *ELISABETHA*, *GUILIELMUS CAMDENUS* *Leydæ* *Batav.* Ao. huj. Sec. 39. in *specie* 8. f. prelo jussit subijci. Et nota est *NICOLAI HARPSFELDI* *Historia Ecclesiastica* *ANGLICANA*, a, notique sunt *RICARDI SMITHEI* *Flores Historie Ecclesiasticæ* *ANGLO-RUM* Gentis, quorum hi *Parisijs* Ao. huj. Sec. 54. in fol. illa autem *Duaci* Ao. ejusd. Sec. ead. f. est impressa.

b Seu *Occidia*.

c S. *Sabrianà*, qui *Searne* *Anglicæ* & *Hæfen* *Britannicæ* dicitur.

d S. *Deà*, *Yfrydavy* *Britannicæ* dictò.

e S. *Merviniam*.

f *MERIONETHIA* inter Montium conglomerationes omnium totius *Wallie* terrarum hispida magis est & horribilis. Habet enim Montes altissimos; arcuos tamen, & in modum *Arctis* acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tantæ æqualitate confertos, ut infummis eorum verticibus Pastores confabulantes, vel convitantes, si concurrere fortè statuerint, à mane ad vespertum vix convenirent. *ARVONIA* glebà est satis fertilis, & *Oppidulis* redimita. In hac est *Bangor*, Sedes *Episcopalis*, quæ 96. *Paræcijs* præfidet. *FLINTIA*, f. *FLINTENSIS* *Provinciola*, *Anglicè* *FLINTSHIRE*, non quidem est montana, sed collium prominentia aliquantulum surgens, quæ leniter in fertilissimos agros refupinat, qui (præsertim quâ Mare prospiciunt) *Hordeum* laudatam tam benignè profundunt, ut semper nonâ à primò facu hebdomade demetant *Agricolæ*.

b *Wallia*. b *Wallorum* lingæ,

g S. *ut*

partem. Fuerunt ad patrum nostrorum memoriam in eâ Ducatus aliquot: verum his abolitis, LII. Comitatus, quos incolæ *Schires* vocant, tota distincta est. *Archiepiscopatus* sunt duo: *Cantuariensis* in urbe Cantuaria, vulgò *Canterbury*: & *Eboracensis* in urbe Eboraco, vulgò *York*: his Episcopi subsumunt xxiv.

III. Urbium Princeps est Londinium, *Londen*; caput atque compendium totius regni, Emporiumque inter celeberrima Europæ nequaquam postremum: urbs amplitudine ac duorum temporum immensâ magnitudine maximè conspicua. Hanc magnitudine incolarumque frequentia sequitur *Eboracum*, inde *Bri-*

Urbes, For-
tus & Acad-
mix.

Londinium.

Eboracum.

g S. ut alii, *Magnus* in primis, legunt; PŌVISA.

h In his olim infederunt *Ordovices* Populi.

R E I S K I I.

I a Angliâ nomen ab Anglis, gente Saxo- num Hollatica vel Cimbrica invenit. Britanni enim Magnus aut Consularibus viris aut Praefidis subiecti, ut incurfiones Pictonum Scotorumque perpetuas remitterent, excessu, quod ferebant, imperio, Anglo-Saxones in auxilium vocarunt. Angli huc navibus provecti terras occupant A. 449. Heptarchia regia constituta, donec A. 800. regnum septuplex uno Ecbertus imperio complectebatur. Denique b Normanni suis incurfionibus infestaram A. 1027. Angliam subjugarunt: Hinciterum exclusi, postea tamen Sufficiens praelio majores prevalerunt: Unde magna linguæ, juris & regni mutatio subsecuta, huiusque per varios Comitatus (*Shires*) Ducatusque divisio. c Nuper Angliâ novis moribus agitata, cum sibi suæque libertati ac religioni consulere, *Wilhelmum Arasensensem Principem* e Belgio vocatum, Jacobi regis generum, regem sibi præposuit, belloque Gallicæ machinationes non maritimo tantum sed terrestri Belgio adhuc frangit cohoberque. De proveni Angliâ, ligno & carbone fossili, lanificio, croco, ficera, thermis, acidulis, emporiis, portibus, Academiis, societate doctorum regia, multisque artium inventis pauca dicere quid juvat?

B U N O N I S.

β d Londini est regia *W. thal*. k

γ e Eboracum l ad fl. *Yure*, medio fere suo est inter Londinium & Edenburgum m; fertur Constantini M. patria. Mortuus hic Constantius Imperator istius parens. Ab ea provincia filius regis secundo genitus nomen habet. n

a Angli. b Normanni. c Angliâ status hodiernus. d Londinium. e Eboracum.

H E K E L I I.

i CASPAR DORNAVIUS loc. p. 7. cit. et *Camdeni BRITANN.* de hac Urbe magnâ valdè potenti allegat hos Versus elegantissimos:

*Urbs peramena Situ, Cœloque Solò bona,
Urbs Pietate potens, numerosâ Cive superba;
Que nova Doctrinâ LUTETIA, Mercibus
ORMUS,
Altera ROMA Vitis, CHRYSÆA fœ-*
da Metallis.

Patria erat *Thome Mori*, supremi Regni *Britanni* Cancellarii, qui *Paulò Jovio* in *Elogiis* testatur, licet omnibus Religionis atque Iustitiæ numis longè esset optimus atque sanctissimus; tamen non, nisi Innocentiæ suæ, reus ab *HENRICO VIII. Angliæ Rege*, A. sup. Sec. 35. securi proli subjectus est. Ceterum hæc Urbs m^a *Oldenburgi*, Viri modestissimi atque cultissimi, longè clarior hæcenus est facta.

k Qs, dicas *West Hall*, i. *Aula alba*, quam exstruit atque adificari iussit *Henr. VIII.* In huius sunt in primis digna I. BIBLIOTHECA *Elisabethæ Reginae, Græcis, Latinis, Libelli Gallicis* Libris repleta, inter quos *Libelli Gallicis*, propriâ Reginae manu in membrâ scriptis, & *Henrico VIII. Angliæ Regi*, Patri dedicatus. II. PASSIO CHRISTI in treis Tabellis adumbrata.

l Vulgò *York*.

m EGBERTUS in hac Urbe egit Archiepiscopus, & quidem circ. A. CHR. 800. ac omnium liberalium Artium armarium & scriptarium, nobilissimam nempe Bibliothecam, in eâ constituit. Vid. *Questi*, loc. postea cit. p. 89.

n Vocatur enim *communicer der Hering* in *Jork*.

B U N O

δ *Brisfolium*, vulgò *Brisfow*, Gallicarum mercium nobile Emporium; ut *Southampton* Hispanicarum. Dereliquo δ *Oxonium*, vulgò *Oxford*, & *Cantabrigia*, vulgò *Cambridge*, illustribus Academicis ornata, magnificentissimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt præterea in primis visendæ arces seu domus Regiæ circa Londinium, in latioribus atque amenissimis agris dispositæ: quarum nomina *Grinwich*, *Richmont*, *Kingston*, *Nonfuch*, δ *Hamptoncourt*, *Windfor*, & versus Cantabrigiam *Tebal*. Brevisissimum ex Britannia ad continentem trajectus est a *Dubria* ad Caletum, vulgò *Dabris*. *Calais*, Galliæ opidum, mill. Germ. vi. Reliqui portus celebriores sunt; in Orientali insulâ latere *Nieucafell*, * *Hull*, *Lyn*, *Yarmouth*, *Harwich*, *Colchester*, *Sandwich*; in Meridionali latere δ *Plymouth*; in Occidentali latere, *Chester*: unde naves in Hyberniam navigaturæ solvunt.

IV. In-

B U N O N I S.

δ *Brisfolium* est ad *Sabrinæ* fl. ostia, a Londinio 97. mill. in Occasum; inter urbes tertium sibi locum vendicat. o

a *Southampton* urbs maritima, in medio fere illius lateris, quod Meridium spectat, sita è regione insulæ Vectis.

b *Oxonium* ad *Cherveli* & *Isis* seu *Ussæ* confluens fl. Londinio in Occasum 50. mill. distat p. *Alfredus* Saxonum Rex dicitur hic Academiam instituisse, anno C. 872. habet collegia xvi.

c *Cantabrigia* Londinio abest in Boream 45. mill. Collegium hic instituit *Bartholomæus Eliensis* Episcopus anno Christi 1274. Scholam publicam antea constituerat ibidem *Sigebertus Eastanglorum* Rex anno C. 637. Hodie xiv. habet collegia. Hinc Britannia viros dedit celebres: præter *Langfrancum* & *Anselmum* Cantuarienses Episcopos, *Venerabilem Bedam*, *Alexandrium ab Ale*, *Nicolaum de Lyra*, *Guilielmum Occam*, *Bartholomæum Anglicum*, *Edvardum Huttonem*, *Thomam Merum*, &c.

δ *Arx Hamptoncourt* est ad *Tamefin* flentissimâ, a *Thoma Volsio Cardinali* condita; Palatium plane regium.

e *Windfor* ad eundem est fluvium, in quo convenire solent quotannis, in die S. Georgii, Equites Ordinis *Garterii*, die *Ritter des Hofenbundes*.

* f *Hull* quam portas clauderet regi suo Carolo I. ab ipso frustra oppugnata est; & hinc cepit est bellum istud, ipsi regi & regno fatale.

g *Plymouth* Francisci Draci patria est. Ceterum Angliam in *Cambriam* & *Legriam* dividi, supra dictum est. *Cambrix* provincie eodem loco memoratæ sunt. h *Legria* verò alia est superior, alia inferior. Superior descendit a finibus Scotiæ ad urrumque Angliæ æstuarium the *Washes* in mari Germanico, & *Sabrinæ* fluvium in mari Hybernico. Ejus provincie sunt i. *Northumbria*, in qua i. *Barwik* & *Tessle* fl. & k *Neucafell*. 2. *Cumberlandia* vel *Cumbria*, in qua l *Carlisle*. Inter has duas provincias intercurrit murus supra dictus, incipit a *Carlisle*, & desinit apud *Neucafell*. 3. m *Dunelmensis* Episcopus, in quo *Dunelmum*. 4. *Westmorlandia*, in qua n *Apelby*, & o *Kandale* Ianicifio celebris. 5. p *Langastria*, in qua *Lancaster*. 6. q *Cestria*, in qua *Chester*, sive r *Westchester*. 7. *Salopia*, in qua s *Schrewsbury*. 8. *Eboracum*, in quo *York*. 9. t *Lincolnia*, ubi *Lincolne*. 10. v *Notinghamia*, in quo *Nottingham*. 11. x *Darby*, ubi *Darby*. 12. y *Staffordia*, in qua *Stafford*. 13. z *Leicestria*, in qua *Leicester*. 14. *Rutlandia*. 15. a *Warvicum*, ubi *Warwick*. 16. v *Yorkshire*, seu *Yorkesshire*, ubi *Worcester*. b Inferior *Legria* in Oceanum Britannicum procurrit, ejus provincie sunt 1. *Norfolcia*. 2. *Suffolcia*. 3. *Essexia*.

T

a *Southampton*. b *Oxonium*. c *Cantabrigia*. d *Hamptoncourt*. e *Windfor*. f *Hull*. g *Plymouth*. h *Legria* superioris Provincie. i *Barwik*. k *Neucafell* l *Carlisle*. m *Dunelmum*. n *Apelby*. o *Kandale*. p *Lancaster*. q *Chester*. r *Westchester*. s *Schrewsbury*. t *Lincolne*. u *Nottingham*. v *Darby*. y *Stafford*. z *Leicester*. a *Warwick*. b *Legria* inferioris Provincie.

Insulæ ad
Angliam.
Mona.
Mepavia.
Anglesei.
Ins. Vædis.

IV. Insularum Anglo litori appositarum clariore sunt; ab Occasu *Mona*, nunc *Man*, incolis quondam validissima; & *Menavia* sive *Monapia*; nunc * *Anglesei* Anglis; Wallis, *Mons*, à Meridie est *Vædis*, nunc *Wight*.

3. *Essexia*, in qua * Malden, olim Camolodunum q. 4. *Middlesexia*, in qua Londinium. 5. *Cantium*, vulgo b *Kent*, in qua Cantuaria seu Canterbury, Archiepiscopi sedes, Doveri &c. 6. *Surria*. 7. *Suthsexia*. 8. c *Southamptonia*, in qua Southampton. 9. d *Dorcestria*, in qua Dorchester. 10. *Devonia*, in qua e *Excester* & f *Pleymouth*. 11. *Cornubia* seu *Cornwallia*, in qua celebris portus g *Faulmouth*. 12. *Somesetius*, in quo h *Bristol*, i *Welles* & k *Bathe*, ab aquarum calidarum scaturigine appellata. 13. l *Wiltonia*, in qua *Wilton*. 14. *Bercteria*, in qua m *Windfore*. 15. n *Glocestria*, in qua *Glocester* r. 16. *Oxonium*, in qua *Oxford*. 17. o *Buckinghamia*, à sagis, *buchen vel boechen*, in qua *Buckingham*. 18. p *Hertsfordia*, in qua *Hertford*. 19. q *Bedfordia*, in qua *Bedford*. 20. r *Northamptonia*, ubi *Northampton*, & castrum f *Forcinghay*, ubi de Maria Scotie regina Jacobi matre, Caroli I. avia, supplicium sumpturn. 21. s *Hundingdonia*, ubi *Hundingdon*. 22. v *Cantabrigia*, ubi *Cantabrigia*. Atque hæc de Lagria.

µ *Anglesei* f, insula Walliæ oræ adiacet apud Bangorium opidum, adeo continenti vicina, ut quandoque recedentibus fluctibus absque navigio ad eam perveniatur.

v *Vædis* insula est, in quam Rex Carolus I. è captivitate elapsus, indeque abreptus, Lon-

a Malden. b Kent. Canterbury. c Southampton. d Dorchester. e Excester. f Pleymouth. g Faulmouth. h Bristol. i Welles. k Bathe. l Wilton. m Windfor. n Glocester. o Buckingham. p Hertford. q Bedford. r Northampton. s Forcinghay. t Hundingdon. v Cantabrigia. x Gamel. y Juba

dinii capite truncatus est t. x. *Garnesai*, itemque y *Jarjai* insulæ, quæ Gallico litori præteritur, Anglici juris sunt. In hanc v olim damnati relegabantur. x

HEKELII.

o *Saxonie* dicitur *Burghstoun*, i. e. *Lons* illustris. Ad aspectum enim tum publicis, tum privatis ædificiis ita pulchra est, ut nominis respondeat.

p Urbs est egregia, salubris & amena.

q *Antonino* corruptè *Camolodunum* est. *Palmæo* *Καμολόδυνον*, *Camolodunum*, & *Plinio* *Camalodunon* audit. *Talbotus* hodiè *Vestiges* *minari* putat; Sicuti *Hufredus* *Lhydis* olim *Culcetre*.

r *Cambdeno* dicitur *Clovecestre*, *Saxonibus* *Glocester*, vulgo *Latino* *GLOVERNIA*; *Antiquo* vero *Clevum*, f. *Clevum*. Antiqua sancti *Urbis* ac à *Romani* condita, à qua tertius *Anglie* *gis* Filius DUX GLOCESTRÆ, seu GLOCESTRENSIS, dicitur.

f Olim *Druidum* Sedes antiqua.

i Posita est in Oceanò *Britannicò*, ac modò intervallò à Continente *Britanniæ* distat.

v Quæ *Antonino* dicitur *Cæsarea*.

x Inter has interjacet *SERKE*, modica *lula*, rupium præcipitiis circumvallata.

CAP. XXIV.

DE SCOTIA.

I.

Scotia longitudo est à Meridie in Septemtriones, id est, à promontorio, quod accolis *The Mule, of Galloway*, qua *Hyberniam* spectat, ad promontorium *Dunsbyheat*, quod ab *Orcadibus* Insulis conspicitur, mill. German. Lxx. latitudo ab Occasu in Orientum, hoc est, à Novantum promontorio, nunc *Ardermouth* in *bead* prope *Mulam* insulam, ad promontorium *Buchananum*, vulgo *Buquubammes*, milliaria L. Regio, ut solo, sic incolis bifariam di-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. II. Cap. XXIV. 147

visa est. Quippe * *Grampius Mons*, nunc * *Gransbain* b, ab occasu in ortum tendens mediam fecat.

II. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numerosioresque, lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionales, hominum genus asperum, ferum ac sylvestre, sermone, habitu, moribusque Hybernici vivunt. β

III. Ur-

BUNONIS.

a *Mons Grampius* e *Scotiam* dividit in partem Septemtrionalem & Meridionalem. a *Septemtrionalis* Scotia provincie sunt 1. *Strathnavernia*, id est, *vallis Navernie*. In qua aliquot castra versus *Orcades*. 2. *Cathnessia* seu *Cathnes*, in qua promontorium *Dunessie* & *Girnego*; Item *Catnes* & *Ackyrigill* castella ad mare. 3. *Sutherlandia*, in qua *Dorno* & *Clyne* opida maritima. Hic sunt montes candidi marmoris. 4. *Rossia*, in qua *Tayn*, ad f. *Tayn*, *Tartart*. 5. *Moravia* vulgo *Minay*, ubi *Elgin*, *Spyne*, *Nessum* &c. 6. *Loquhabria*, in qua *Kyutail*. 7. *Abrenethia*, nunc *Stradher*, in qua *Aberdonium*, *Academia*. 8. *Angusia*, in qua *Breechin* & *Dundee*. b *Meridionalis* Scotia provincie sunt 1. *Perthia*, in qua *Dunchel*. 2. *Fifa*, ubi *Fanum* S. *Andree*, *Cuprum* & *Abrenethium*. 3. *Sirivilingia*, in qua *Sterlingium*, ubi comitia d celebrantur, & regii solebant educari liberi, & *Doublain*. 4. *Cunichamia*, in qua *Yrwen* & *Ayr*. 5. *Clidredalia*, in qua *Glasquo*, *Lanryck* & *Hamilton*. 6. *Gallowayia*, in qua promontorium *Galloway*. 7. *Landonia* e, in qua *Dunbar* & *Edenburghum*, urbs f inter montes, ut *Praga* in *Bohemia*, sita g; in editorio monte est castrum puellarum, in quo priscorum *Scotie* regum & nobilium filie manuatis artibus discendis arcè quondam affervabantur. 8. *Marchia* seu *Marchia* b, in qua *Bervium* maritimum opidum, *Howyn*, *Kello* &c. e *Univerfa* *Scotia* frigidior est, frigus tamen vaporibus, qui ex paludibus, & æstuariis surgunt, infringitur & debilitatur. Nobile fert hordeum, ex quo cerevisia coquitur, paris cum vino acrimoniæ. Lupos *Scotia* habet ferocissimos; qui, nisi à canibus generosis reprimerentur, universam regionem redderent vastam. Cervorum tantum ibidem reperiri tradunt multitudinem, ut in una venatione publica 1000. & 1500. capiantur & jugulentur. Mus major non reperitur in *Scotia*, ac aliunde importatus moritur. In *Sylva* *Caledonia* i sunt boves sylvestres candidi, leonum instar juba k. Isti herbam, quam homo tractavit aut calcavit,

non attingunt, nec comedunt l. *Dia* *Scotia* ferrum, plumbum, sulphur, argentum m, lazurum, lavam bonæ notæ; itemque electrum sive succinum n. Lacus & fluvius *Nessa* reliquis aquis hic frigore concretescentibus nunquam congelatur. In *Elgovia* provincia lacus maximus, vulgo *Lomond* o, sine vento sic plerumque intumescit & agitur, ut audacissimos terreat piscatores: pisces, qui in eo sunt, carent pinnis p; Insulæ ibidem est, pecori pascendo sufficiens, quæ ventis agitata circumfertur. Hæcior *Bothius*. β Septemtrionales & Montani *Scoti* sermone utuntur *Hibernorum*. Carnibus semicoccis, quod iis plus succi inesse putant, delectantur *Scoti* pariter ac *Angli*.

HEKELII.

a *Scotorum* lingua. b S. *Gransbain*, i. e. *Mons incurvus*. c Olim *Pictum* *Scotorum* terminus, isque à *Tactis* in *Vitâ* *Agricolæ* celebratus. d S. *Regni* *Dieta*. e Vulgo *Lauden*, montuosa quidem & sine arboribus Regio; tamen singulari humanitatis cultu laudata. f Et *Sedes* *regia*. g Vulgo *Edenborough*, quod idem planè, ac *Castrum alatum* significat. Ideoque *Ptolemæo* *CASTRUM ALATUM* idem, ac *Edenborough*, esse *Candidus* rectè censuit. h Vulgo *Merch*, h. e. *Anglia* & *Scotia* terminus. i Quæ *Lucio Floro* dicitur *Saltus Caledonius*. k Et quidem adeo feroces, ut domari nequeant.

l Contrà in *Cariellâ* Regione *Boves* ingentis magnitudinis sunt, quorum caro tenera, suavilque cusi est, cæterum pingue nunquam concrescit, sed olei liquidi instar semper fluens. m Argentum vivum, Cuprum. n Inter *Crausfordie* telusq. *Autifodina* olim, *Magino* teste, est reperta, è qua *Aurum* sine ullo labore eruebatur, & fortè adhuc simili modo eruitur. Sunt in eodem locò etiam *Gemmae*.

T 2

a Scotia Septemtrionalis provincie. b Meridionalis Scotiae provincie. c Soli Scotici natura.

Scotiz longitudo & latitudo.

Grampius mons.

Mores Scotorum.

Edenburgh.
Archiepiscopus.
Academia.

III. Urbium clarissima est *Edenburgh*, vulgò *Edimbrow*; regni caput sedesque Regia: *Glasco* & *S. Andreas*, Archiepiscopatibus sunt insignes, quibus suppositi Episcopatus XIII. *Academia* illustris est *S. Andrea*, & *Aberdonium*, vulgò *Aberdon* & *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus celebris. 1

Insulæ ad
Scotiam.
Hebrides.
Orcaides.
Acmodæ.
Thule.

IV. Insularum ad Scotiam clarissimæ sunt versus Occasum, & *Hebrides* x x x. amplius numero: ad Septentrionem *Orcaides*, nunc *Theiles of Orkney*, x l. amplius numero: longius distitæ versus Septentrionem, VII. *Acmodæ*, nunc *Farre*. Ultima Britannicarum erat *Thule*, nunc *Islandt*: de qua postea suo loco.

C A P.

mæ quadam, præsertim *Gagates*, quæ in aquis ardet, ac oleo exinguitur.

o *S. Loimond*.

p Sunt tamen elui humano suaves.

BUNONIS.

Hebrides in mari Caledonio, etiam *Hebuse* & *Acbisa*, Bedæ *Mevania* dictæ, aliis sunt numero 44. præcipuè *Levisia*, *Eusla*, *Skye*, *Mula*, *Ila* & *Jona*.

Orcadum, quæ vulgò etiam *Schetland*, caput est *Pomona*, vulgò *Mainland*, in qua Kirkwall. Nulla in Orcaidibus invenitur arbor, neque solum fere triticum, quum tamen reliquarum frugum ibi magna sit copia. Nec serpentes aut venenata in insulis istis sunt animalcula. Incolæ licet sint bibacissimi, nullus tamen ex iis visus est ebrius, stolidus aut demens. *Hector Boethius*. Circa insulas illas Hollandi quotannis ingentem halecum copiam piscantur, quæ deinde per universam deveniunt Europam. Ad insulam *Fære*, vulgò *Faire*, volucres passere haud multo majores tanta celeritate per mare decurrunt, ut non videantur pedes aquis tingere. Id quum vident nautæ, mox venturam tempestatem colligunt. *Hoierus in epist.*

HEKELII.

g Nonnulli tradunt, etiam *Glasgensem* Urbem ob studium esse celebrem.

Contra Lepores, Cuniculi, Grues & Cygni hæc multi sunt. Piscationibus referentissime sunt hæc Insulæ, ex quibus incolæ emolumentum non leve trahunt.

Medicinam omnem negligunt, quia ut plurimum longævam & sanam ob ætris miram temperiem ducunt vitam.

a Reges Scotiæ vetusti, b Regum Scotticorum familia, c Memorabilia Scotiæ, d Schetland, e Sorlings.

REISKII.

1 a Scotia portentosas regum antiquorum suæque gentis origines jactat, quas Buchanan Lib. I. 11. accuratissime refellit, ac iure iuri mari posse statuit, omnes nationes à Gallis, Germanis & Hispanis in hanc Insulam commigrasse. Hæc sententia quam vero congruat, historiam mores, linguæ, voces, ac instituta plura contestantur. Nomen Scotiæ Pictis potius deletis ex A. 939. invaluit; b prisca regum familia post A. 1280. extincta, Stuartorum progenies A. 1370. regnum tenuit, hodieque tenet in Maria Jacobi regis exulantis filia, & regis Wilhelmo Araul. principe hujus maritum. c Ultimam regum Scottorum familiam docet inscriptio castri munitissimi Sterlingæ publicæ, quæ Jacobus VI. aliquandiu ibi commemoratus regis sacello addidit: *J. R. Nobis hæc invicta munitio centum Sex Proavi A. 1617. Castrum enim durante C.VI. regum imperio creditur impugnabile, quod Monckius bello exuto lamentario expugnavit. d Non tamen hæc deperditum ædificio, quod ex lapidibus sine calce junctum, ditum Scoti ostentant; nec de anseribus antiquitibus marinis (Bernacles) quos alii et comitibus alii ex ovis avium depositis generari volunt; quæ de lithanthracibus aut carbone fossili, neque de harengis & immensa horum copia; neque de salmonibus frequentissimis; neque de ceteris ad Schetlandicis, vel Hetlandicis, quæ Orcaides & Hebrides vocant, quæ una Sodora quatuordecim sunt; hæc quæ de Sullings & (the Sorlings) Castlitterides veterum putantur, plus minus 145. stanni, plumbi, animalium, præsertim avium & graminis feraces.*

B U N

C A P. XXV.

D E H Y B E R N I A .

I.

Hætenus de Albione Britannicarum Insularum maxima; item de minoribus Britannicis insulis: at secunda magnitudine est in Occasum sita *Hybernia*; *Iverna*, & *Jerna* quibusdam appellata: nomine inibi nato: quum incolæ hodieque *Eryn* vocitent, Angli verò *Trindt*. De Natura hujus insulæ, incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quod tot retro seculis Pomponius Mela tradidit: *Adeo luxuriosam herbis, non letis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi fabulo prohibeantur, dritius pasta dissiliant: Cultores ejus inconditos esse, & omnium virtutum ignaros, magis quàm aliàs gentes.* Hæc Mela; Cæterum, cœlo est miti, clementi ac sereno, terra nullum animal venenosum alit, nec patitur. *Longitudo ejus maxima porrigitur mill. German. l x. Latitudo autem mill. Germ. x x x.*

II. Qui

BUNONIS.
a Humidior est Hybernia fontibus fere ubique rigua; lini lanæque ferax. Sermone utuntur Hyberni eodem, quo Scoti montani. Ex quo vero Angli Colonias in Hyberniam misere, eorum lingua quoque eò est delata: unde plerique nobiles utramque callent linguam. Carnibus delectantur Hyberni omnes, cibosque capiunt miro silentio. Mater filium non nutrit, sed eum committit nutrici aut nutricio, qui pari observantia cum parentibus coluntur. Alumno egrotante ex distitis etiam & longinquis insulæ accurrunt nutrices. Magis se diligunt, qui nulla tenentur cognitione, quam fratres, affines & sanguine juncti. Vestimentis utuntur vercoscolibus: flavum tamen colorem plurimi faciunt; unde, quibus capilli sunt flavi, comam nutriunt, eaque superbiunt. Matrimonium mature ineunt, & virgines adco festinantur, ut quandoque decimo anno nubant. Præter furandam artem fere nullam excolunt Hyberni. Domo mane exeuntes furta seu Deo commendant, optentque incidere in divitem, quem spoliare possint. Quod tamen de exteris intelligendum; nam furta inter suos commissæ puniunt. Mortui adfunt præfixæ, quæ animam morientis retineant. Postquam exspiravit, tota domus ejus ejulatu & planctu repletur. Ex defuncti bonis plurimum aufert, qui potentior est, & parvus

nepotes suos paterna hereditate sæpe fraudat. Quatuor iis sunt militum genera: primum est equitum: Secundum militum statariorum, *Gelegasi* vulgò vocati, qui jurant, se pugnam nunquam detrectaturos: Tertium levis armature, qui nominantur *Kerni*: Quartum est *Cusfuros*, *Delinos* appellant. Vox militaris iis est *Pharo*, *Pharo*.

HEKELII.

a Sunt præterea superstitiosæ Gentes, inter quas multe magæ & fatidicæ Mulieres reperiuntur, quæ ad omnia mala incantationes efficaces habent, ad quas quoscumque pro mali ratione accedit.

REISKII.

b Hybernia pro duobus incolarum generibus, quæ fover, duplex ipsa traditur: una *syvestris*, quæ indigenas crudos agrestesque alit; altera *polita*, quæ Anglo-Hibernos advenas complectitur. Huc enim colonie Anglorum crebrius ex A. 1172. deducuntur, simul ac reges Anglici insulam domuerunt: Hanc enim adhuc regni titulo auctam (qui Paulo III. Papæ. A. 1553. debetur) subditi rebellibus Gallicisque præsidibus ereptam, Wilhelmus rex hodieque tenet, Prorege imposito. Nunc igitur Hibernis Pontificis incolis plerisque aut cæcis, aut alio dimissis abductisque horum reliquæ sylvestrem & montanam occupant: Huc enim A. 1641. dudum rejecti post stragem Protestantium ibi editam, sub Jacobo rege ultimo nimis invaluerunt.

T 3

a Hybernorum mores, b Hyberniæ duplex.

Nunc

Incolæ.

Provincia.
Langinia.Mononia.
Connacia.
Hultonia.Comitatus
& opida.

II. Qui populi primi eam incoluerint, parum constat, nisi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. *Brigantes, Cauici, Menapii*; quos in eâ Ptolemæus memorat, mirum, nisi ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodiè in quatuor potissimum regiones. 1. *Langinia*, vulgò *Lenquesfer*, in Orientem spectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum abfimilis huius *Mononia*, vulgò *Mounster*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. Asperiores 2. *Connacia*, *Connacht*, & 3. *Hultonia*, *Quunster*; hæc in Septemtrionem, illa in Occasum, vergentes.

III. *Comitatus* per totum regnum sunt xxxiii. Opidula rectius, quam urbes, Hybernos incolere dixeris. Regni caput est *Armagh*: Secunda ab hac *Dublyn*, opidum munitissimum, sedes præfecti, quem huc cum titulo Vice regis mittit Rex Angliæ: sedes item Archiepiscopi, ut & *Armagh*, & *Cashyl*. His subiecti sunt Episcopi xii. *Arglas* celebris est portus; *Academiam* sustinet prædictum Dublinum. 4. Atque hæc breviter de Insulis Britannicis, nunc tempus est in Continentem reverti: ac primo loco de Germania.

Nunc terra eâ bello proximo exhausta, castris, portibus, & paucis urbibus coëctur, nec plane tamen hominum factiosorum vacua. De *lingis Hybernicis*, quæ nec vermem nec cariem admittunt, de animalibus venenatis, quibus tota regio caret, de singularibus naturæ donis, & anseribus ex ligno putri, ad oram maritimam natis (quos *Macrenses* nominant) de intro S. Patricii, huiusque Purgatorio, quod vocant, Hybernico, & urbibus paucis pauca dicere quid attinebit?

BUNONIS.

β In a *Langinia* sive *Langenia* b est Dublinum; habet 10. Comitatus. c

γ In *Mononia* seu *Mononia* d, sunt *Waterford*, *Corragia* in lacu sita, & *Cashyl* seu *Cashlyia* Archiepiscopatum, & *Lymerycum* opidum; habet 7. comitatus e. In *Mononia* fons est, cujus aquis, si quis capillos tingit, statim redduntur Cani. *Cambidenis*.

d *Connacia* sive *Connacia* habet *Leitrimum*, *Meynum*; & 6. Comitatus f.

e In *Hultonia* sive *Ullonia* est regni metropolis *Armacana*, cujus Archiepiscopus primas fuit Hyberniæ. Quamtales alii partem, *Mediam Hyberniam*, in qua sunt *Laberus*, sive *Cillar* g, & *Drochea*.

g b Quinam olim Hybernis imperarint, non habemus compertum. Paulò ante tempora Caroli M. Normanni insula illa perhibetur potius. His per indigenas ejectiones (succedere Ostmanni, qui

a Hyberniæ Provincie. b Hyberni Angliæ Regibus obnoxii.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

De veteri Germaniâ.

I.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium splendore, ædificiorumque magnificentia, cum Italia confertur, reliquis vero regionibus præferri possit, *terris infirmam, montibus asperam, cultu aspectuque tristem, in universum sylvæ horridam, aut paludibus sædam, utrisque inviam*, veteres prodiderunt. In tantum res mutantur!

II. *Nomen Germanorum* unde deductum sit, varium inter auctores est certamen. A Gallis id inventum, & quinque primo Germanorum nationibus, *Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæris & Pamanis*, è Germania in Galliam transgressis, inditum, qui postea uno indidem fuere nomine *Tungri* dicti; ex Cæsaris, Taciti, Dionis, & aliorum scriptorum monumentis, clarum fit rimantibus. Id postmodum Gallorum Romanorumque usurpatione in universam gentem Transrhenanam transiit. Ipsa gens suo sibi vocabulo semper appellata fuit *Teutisci*, vulgò *die Teutische*, ab ipsius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris, antiquissima pluribusque gentibus usurpatâ appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi, & à primo mortalium *Manno*, id est *Adamo*, è terrâ condito, originem se ducere prædicarunt; ut latius infra dicitur. ^{Germanorum nomen.}

III. Ad *limites Germaniæ* quod attinet, vehementer errant illi, qui latius nunc, quam olim, Germaniam patere, ex *Ptolemæi* ^{Germaniæ limites.}

Geo-

BUNONIS.

« Quinque illi populi Rhenum transgressi, finibus illis, quos occuparunt, Gallos expulerunt, ab iisque victis & pulsus dicti sunt Germani, sumto ab re vocabulo. *Guerra* enim seu *Gerra* ut olim Celtis, ita hodiè Gallis significat bellum, & Germanis nonnullis pugnam aut tumultum. Hinc quoque natum videtur vocabulum *Gewebr*, quod omne genus armorum significat: item *eine Wehre*, id est, gladius a. Ex isto igitur vocabulo *Guerra* seu *Gerra* & *German* factum est

HEKELII.

a Andreas Helvigius in Orig. Diction. Germanicæ. p. 297. dicit. *WVehre* à *ferrò*, ex quo fit ensis, descendit, aut à *quiri*, quæ Sabinorum lingua hastam significat.

HEK E.

LIBER

Geographia affirmant; maximè ii, qui duplo majorem faciunt. Scus mihi sententia est, qui dimidio minorem cenfeo. *Elstiam*, *Lotharingiam*, *Treviros*, *Luceburgenses*, *Brabantios*, *Fuliacenses*, dimidiam partem *Gebriæ*, *Hollandiæ*, omnem *Zeelandiam*, ac *Flandriam* hodie accessisse, ajunt: ego accessisse nego; mansisse assevero. Quippe *Plinius* jam inde Germaniæ limitem ad *Scaldim* fluvium protendit. Idemque simul & *Tacitus* ab usque *Sequanis* omnem *Rheni* citeriorem ripam Germanos accoluisse tradit. Apud *Cæsarem* ipsi *Rhemi*, Belgica natio, ultro testati sunt. Belgas plerosque esse ortos à Germanis. Ex Gallia quidem uni *Helvetii*, ex Illyrico veteri *Vindelicia* & *Noricum*, quæ inter Alpes Danubiumque sitæ sunt regiones; item *Pannoniæ superioris pars*, extra veteris Germaniæ limites nomenque censitæ fuerunt. Verum eis oppono quicquid est terrarum hodiè *Poloniæ citra Vistulam* amnem, qui terminus olim Germaniæ fuit; item *Bojobemum*: quarum regionum sermo apertè genus atque originem incolarum indicat: *Prussios* etiam atque *Livones*, quia Germanicâ linguâ utuntur, Germaniæ accessisse illi censent: quum antiquitus *Venedi*, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos accessisse nuper, nego; mansisse à multis sæculis, ajo. Quippe *Æstios*, qui olim totam Livoniam ac Prussiam, omnemque ferè dextram ripam *Vistulæ* latè patentem occuparunt, discretissimis verbis Germaniæ ascribit *Tacitus*. Idem auctor, & *Plinius* regiones hodiè, *Norvagiam*, *Suediam* ac *Fennos*, & quidquid terrarum Oceano Septentrionali, *Moscoviæ*que confiniis ambitur, Germaniæ attribuant. Quin etiam *Peucini*^b, alio nomine *Bastarnæ*^c dicti, à *Vistulæ* fontibus olim ad Pontem usque *Euxinum* & *Alti* ostia extensi, Germani fuerunt, testibus iisdem Scriptoribus.

IV. V.

HEKELII.

^b Πευκινὸν.

^c Βαστάρνων, sive Ἀτμωσι, Ατμονι atque Ζιδνσι Σιδονε.

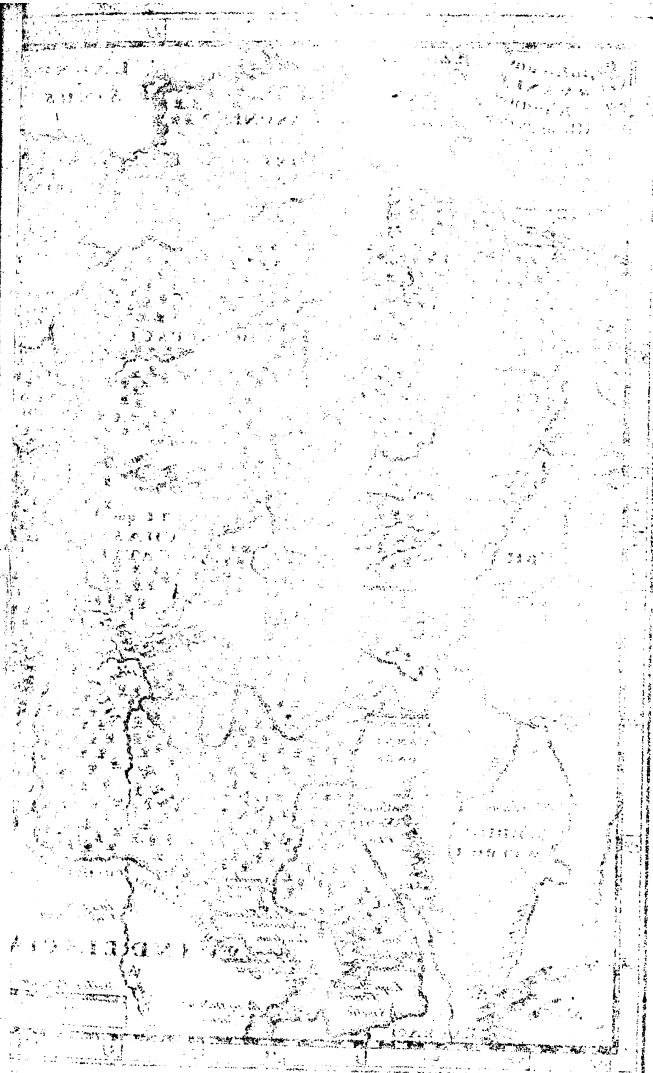
REISKII.

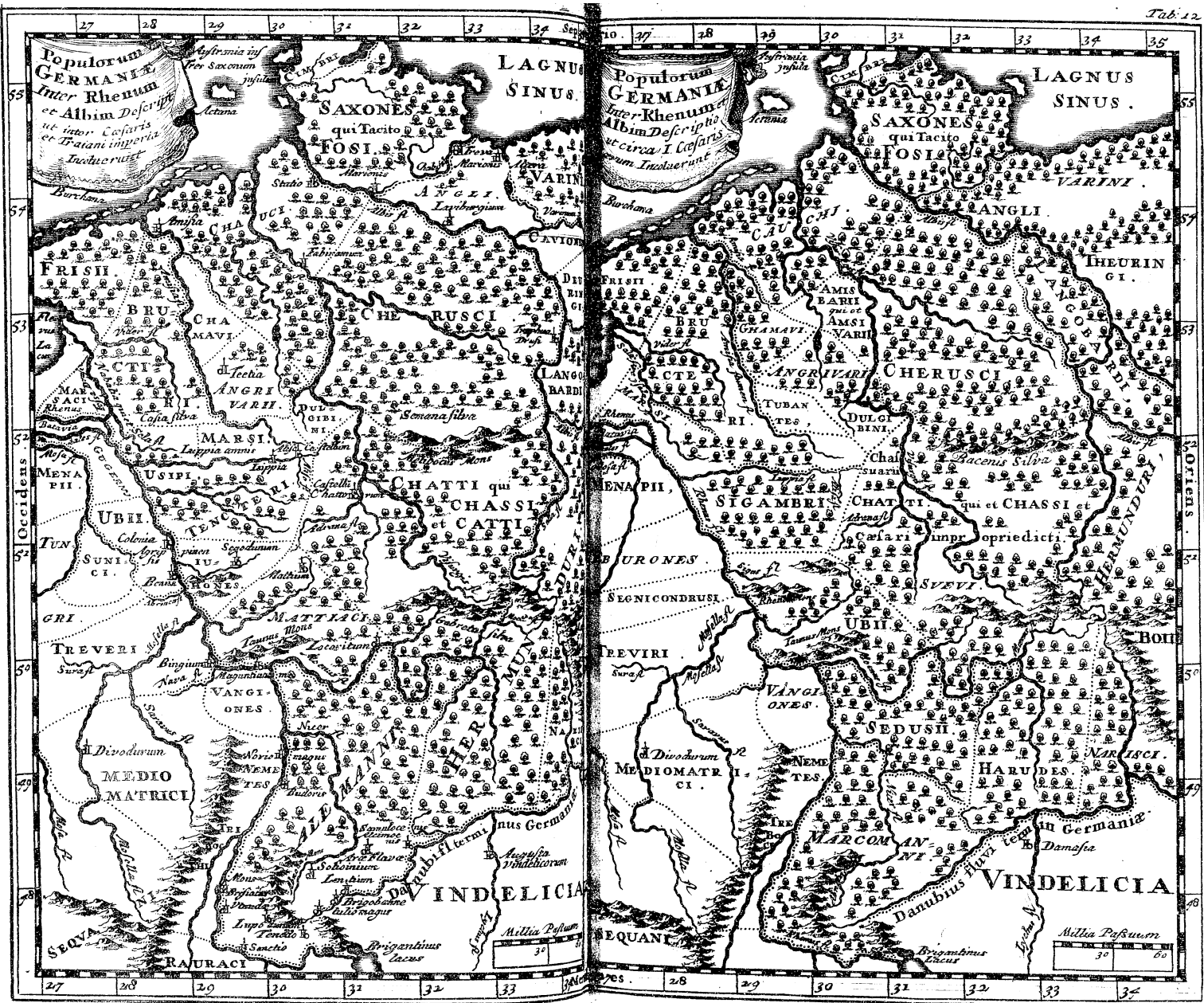
1. a Germaniæ vocabulum recens & nuper additum fateatur *Tacitus* in libello de German. situ & moribus cap. 2. additque, ita nationis nomen non gentis evaluisse paulatim, ut omnes primum à viellere ob metum, max. à se ipsis invento nomine Germani vocarentur. Ergo vetus aliud idque à Celtis inditum videtur; novum hocce primo gentis, postea nationis integræ fuit, partim ab hosti-

bus, partim ab ipsis auctoribus domi reperiunt. Nam Gallico & Germanico tum prisco tum moderno sermoni *Guer* & *Gerwer* bellum aut rixam significat; *Mann* virum aut hominem; *die Germanos* recte viros pugnaces aut bellicosos dixerit; *Teutone* autem vel *Tuiscone* rege aut duce *Teutonicos* *die Teutschen*. Hunc vetum ætatemque Deum Auctor dum voluit, & agnitum quicquid nostris majoribus Patrem, Filium Spiritumque S. lib. I. Germ. antiq. c. 29. rationes attulit firmas, quæ rem tantam minus conficiunt. Negantur autem historici, quorum ex *Hebraicis* Græcis, aut Romanis originibus nomen & genus Germanicum derivant.

Limis

a Germaniæ nomen novum.

IV. *Vetustissimi* igitur *Germaniæ termini* fuere, ab Occasu *Rhe-* vetustissimi
Germaniæ
termini.
mus amnis, & Oceanus Germanicus; à Septemtrione *Oceanus*
Septemtrionalis sive *Hyperboreus*; ab Ortu *Granvicus* & *Finnicus*
sinus, mare *Suevicum*, sive *sinus Codanus*, *Vistula* amnis & à *fonte*
ejus linea ad Sarmaticos montes ducta, qui è Septemtrione in Meri-
diem ad Danubii usque ripam protensi, ubi opidum nunc Hunga-
riæ Vacia; dein à Meridie ipsum *Danubii flumen*. Postea vero por-
tiones ei ex Gallia ad lævam Rheni ripam, & ex Sarmatia ad sinum
Codanum & dextram Vistulæ ripam acceperunt, ut dictum est.

V. *Longitudo* ejus summa fuit à Scritofinnæ promontorio, vul- Germaniæ
longitudo.
go *Northyn*, quod in Oceanum Septemtrionalem excurrit, ad Da-
nubium usque mill. Germ. cccc. *Latitudo* vero maxima à Rheno
nunc juxta Basileam, ad *Amodocam* usque paludem, quæ in confi-
niis Russiæ, Lituaniæ ac Podoliæ sita est, mill. Germ. c c.

^a Limites porrò Germaniæ pro statu tempo-
rum quam variarent, dici brevissime vix potest.
Alii certe fuerunt veteres, alique sunt novi &
adhuc hodierni: Veteres illi longissime in septem-
trionem excurrerant, ut Dania & Suecia com-
prehenderetur, versus meridiem Danubio con-
cludebantur: Novi ultra Danubium extensi,
Rhatiam & Vindeliciam complexi per Alpestria
juga patent, sed mari Balthico archius circum-
scribuntur. Nec vetus Germaniæ, in quantum
Rom. imperio continebatur, iidem circumfcri-
pta terminis erat; ne tum quidem cum Francis
regibus subesset. Quid quod fines Germaniæ di-
versos in ipso Germanico imperio deprehendas,
nunc productos longius, nunc iterum contractos.
Quam hodieque per bellum, quod adhuc incum-
bis, Gallicum præfixi German. limites mutantur,
experientia docet, perque annos id multos docuit.

^a Limites variarunt.

CAP. II.

Divisio Veteris Germaniæ¹, ac primum de Vindilis & Ingævonibus.

I.

Genera Germanorum quinque à Plinio traduntur, *Vindili*, *In-* Vandalorum
nationes
fuerunt Gothi.
gætones, *Istævones*, *Hermiones*, & *Peucini*, qui & *Baslar-*

REISKII.

¹ ^a Alia fuit divisio veteris Germaniæ pro quin-
que incolarum generibus, aut gentibus; alia pro statu
imperii Rom. ad Rhenum longius extensi: Illa è
Plinio Lib. IV. c. 14. petita copiosius apud au-
ctorem exponitur, ut tamen multis gentibus
non parum dubii adhuc inhæreat: Hæc vero
Germaniam primam sive superiorem, & secundam
sive inferiorem continet, utramque in notitia Im-
per. Rom. satis expositam. Nostra vero, quam
Romani barbaram vocarunt patriæ liberatis

ne.
studiosissima, illam divisionem nimium excedit, &
longius patet latiusque. Hinc gentes veteres quas
Græci Geographi Romanique commemorant,
cum posterioribus & hodiernis populis, horum-
que sedibus comparare aut conciliare, hoc opus
hoc labor est; Unde novi auctores inter sese
multum dissident, & à nostro Cluverio hujus-
que sensu alii dudum recesserunt, hodieque re-
cedunt vel ideo, quod inter Græcos Romanos-
que non plane conveniat. De singulis Germa-
norum generibus infra explicabitur: De Chau-
cis

^a Divisio Germ. duplex.

nae Vindili, etiam *Vinili*, & *Vandili*, *Vandali*, *Vandalii*, & *Vanduli* Romanis Scriptoribus simul & Græcis dicti sunt. Horum nationes fuerunt, *Gothones*, qui & *Gotones*, *Gutones*, *Gutthones*, ac *Gythones*, *Gothi*, & *Gotthi* auctoribus dicuntur; nunc Cassubix pars ad Viſtulæ infimam partem, quæ propriè *Pomerellia* nunc dicitur: ubi nobis natale solum. *Carini* Pomeraniæ pars, in qua opida *Stolpe*, *Colberg*, *Corlin*, *Camin*, *Lemorvii*, ac pars Pomeraniæ, in qua *Stetin*, *Usedom*, *Wolgast*, *Gripeswolda*. *Rugii* antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolda*, dein in insulam transgressi, qui etiam nunc *Rugia*, vulgo *Rügen* appellatur. *Varni* b, in Meckelburgenſi Ducatu, circa flumen & opidum *Warne*. *Angili* sive *Anglii*, reliqua Meckelburgenſis agri pars, ad Lubecam usque. *Eudoses*, *Suardones*, *Nuitbones* pars Meckelburgenſis agri. Pomeraniæ Marchiæque proxima, *Caviones*, pars Marchiæ, Dannebergenſi Comitatu proxima. His contermini *Deringi*, & *Rappin*. *Longobardi*, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmarch*, inter Albim & Viadrum amneis. Circa opida *Grabouw*, *Brandenborgh*, *Berlin*, *Brötzen*. *Semnonēs*, in portionibus Marchiæ, Miſniæ, Luſatiæ, Sileſiæ, atque Poloniæ, inter Albim & Wartam amnem in Viadrum defluentem. *Burgundiones*, in partibus Caſſubix ac Poloniæ, inter *Gotones* ac *Semnonēs*.

11. § *Ingvænonum* populi fuere isti: & *Chauci*, qui & *Cauchi*, & *Cauci*;

cis copioſiſſime in antiqua Germ. Lib. III. c. 46. itemque ex Concingio & hujus de Helmſtadi conjecturis cap. 2. ſub ſinem additur.

BUNONIS.

a & *Vandali* fuerunt Germani, quos multi cum Vendis pro una habent gentem: quam Venedorum gens Slavica ſit, quos Germanice dicimus *die VVenden*, illos vero *die VVandalier*.

β *Rhenanus* b *Ingvæones* dictos putat, quaſi *Vigewones*, à *Wych ſims* & *Wonen*, quaſi *Vichvoner*; in ſuis habitantes d. At Tacitus ita dictos ſcribit à Manni filio. Omnia vero antiquarum gentium nomina ad originem velle reducere, ſuſor potius quam ingenui eſſe videtur.

γ *Exigua* regio eſt, quam Cluverius heic & in Germania ſua Antiqua tribuit *Chaucis* c. Qui tamen, ut Tacitus ſcribit: c *Immenſum terrarum ſpatium non tantum tenent, ſed & implent: populus inter Germanos nobiliſſimus; quique magnitudinem ſuam malis juſtiſſime &c.* Diviſi fuerunt, Plinio & Ptolemæo teſtibus, in *Majores* & *Minores*.

Hic vero collocantur *Chanci* *Minorēs* à *Fiſſili* Amſiam amnem, uſque ad Viſurgim: ac ſedē *Majores* ad Albim uſque flumen. Ad Oceanum igitur *Chaucorum* terminus fuit *Ocean* pars: à Septentrionibus terminabantur *Albi* flumine: ad Meridiem à *Fiſſili* inceperunt, & diſerunt in *Cattis*. Ex his terris *Minorēs* *Chanci* tenuerunt, quæ hodiè *Frifa Orientalis*, *Odenburgenſis*, *Delmenhorſtiana*, *Diſſeldorſis*, *Hojenſis* & pars *Mindenſis* *Episcopatus* b præmitionalis. At *Majores* *Chanci*, haud diſtanti ex modo vitium, quibus iſtis fuerunt *majores*, ita dicti, poſſederunt omnem illum terrarum tractum, qui trans Viſurgim eſt ab *Oceanum* ad *Albi* flumine ad *Melibocum* & *Semanam* fluviam, quæ Germani *der Hartz*; quæ ſocii hodie Ducatus *Brunſwicensis*, *Lüneburgienſis* & *Bremeniſis*.

HEKELII.

a Immo & *Polonci*, quos *Rugienſium* *Ingvæones* rapaces & ſpoliatores interpretatur.

Chauci; inter *Ameſiæ* *Albiſque* oſtia utramque accoluerunt Viſurgis ripam ſupra *Bremam* uſque opidum; deinde uſque *Mindam*, qua *Chatti* jungebantur. Qui apud Tacitum d *Foſi*: reliquis auctoribus *Saxones* appellantur: horum tota fuit *Holſatia* ad *Cimbricam* uſque peninſulam. Poſtea omnem oram maritimam occuparunt ab *Albi* ad *Rheni* uſque oſtia: unde cum *Anglis* in *Britanniam* inſulam abierunt. *Cimbri* omnem eam tenuerunt peninſulam, quam nunc *Cimbri*. antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. *Teutoni* *Danicas* incoluerunt inſulas; quarum maxima vulgo *Zeelandi*, Melz dicitur *Coda-* *monia*, nempe à gente *Teutonorum*, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur *Dani*, *Godani* & *Codani*: unde totum hoc mare etiam dicitur *Codanus ſinus* eidem Melæ ac Plinio, quod Tacito *Mare Suevicum*, quia utrumque *Suevi* accoluerunt, ut mox oſtendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc ſub *Norvegiæ* ac *Suediæ* *Finniæque* maximè nominibus veniunt, immenſas *Germaniæ* inſulas eſſe falſo crediderunt veteres, quum verius ſint peninſulæ. Harum maximam, quæ *Norvegiæ* *Suediæque* regna continet, à proxima gente quidam dixerunt *Scandiam* & *Scandinaviam* f: alii *Scandia*. à freto, quod eſt inter *Danicas* inſulas, vulgari vocabulo *Belt*, *Baltiam*: quod vocabulum poſtea corruperunt in *Baſſiam*. Altera peninſula, vulgo nunc *Finland*, Plinio dicitur *Finnigia*. In *Scandia* populi *Scandii*, ſive *Scanii*: vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninſulæ nomen. His contermini fuere *Hilleviones* g, nunc *Hilleviones*. *land*. Ultra utroſque incoluerunt *Sitones* h, nunc *Norvegi*, vulgo *Norrigi*, & *Norge*: quorum terra jam antiquiſſimis Græcorum auctoribus dicta *Nerigon*. Ultra hoſ ſunt *Marchioſinni*, vulgo *Marchioſinni*. *ſemmen*. His continuantur *ſcritſinni*, vulgo *ſcritſemmen*; extrinſus verſus

b Plinio VARRINI.
c Procopius Lib. 4. *Gothor.* & *Camdenus* in *Britannia* dicunt, ANGILOS, ſ. *Anglos* eſſe gentem, *Britanniam* Inſulam inhabitantem.
d Seu Sinum Maris accolentes.
e *Xaigis* ſ. *Choycis*, ſicuti à *Claudiano* Lib. 1. de *Landib. Silicon*, v. 225. Poëticè dicuntur.

BUNONIS.

d a *Saxones*: i corrupto vocabulo *Foſos* ſcribi apud Tacitum, conjectura Cluverius colligit. Verum non exigua ſuit a *Forſorum* gens *Saxonum* nomine appellata fuit; ſed ad univerſam illam & magnam *Chaucorum* gentem nomen *Saxo-*

num pertinuit k. *Transalbinos* vero *Saxones* ejuſdem cum *Ciſalbinis* fuiſſe civitatis, ex ſimili idiomate, inſtitutis vitæque genere colligitur.

HEKELII.

f Malè verò *Scanziam*, *Galgaviam* & *Gangaviam*.
g S. Tacito *Hellufii*, *Ptolemæo* *Ælſones* & *Amnuano* *Marcellino* *Heilli*.
h Quos *Canipotes* nonnullis vocari *Althamerus* tradit, deque his *Saxonem* *Grammaticum* ſcripſiſſe ſcribit.
i *Cherſicit* conterminos.
k *Althamerus* *FOSOS* *Diemarſos* eſſe exſtimat.

V 2

a Foſi & Saxones.

BUNO-

a Vandali & Venedi. b Ingvæones. c Chaucorum ſedes.

Rutubz pro-
mont.
Lappiones.
Sueones.
Gutz.

versus Septemtriones apud promontorium, *Rutuba* Plinio, vulgo nunc *Noortkijn*. His proximi sunt versus Orientem *Lappiones*, sive *Lappii*, vulgo *Lappen*: infra hos versus Meridiem sunt *Suiones*, sive *Sueones*, nunc *Suedi*, vulgo *Sweden*. Infra hos *Gutæ* sive *Guti*, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt*. Hi falso vulgo appellantur *Gothi*, & regio eorum *Gothia*: quum hi fuerint iidem & *Gothones* ad Vistulæ ostia: ut supra dictum. Sed hic jam est antiquus scriptorum error: unde ridiculæ illæ Jorrandi fabulæ de Gothorum origine. Finni Ptolemæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodieque servant, variatis dialectis vulgo *Femmen* & *Finnen* dicti.

CAP. III.

De Istævonibus, Hermionibus, atque Bastarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

I.

Istævones.

JAm vero Rheno proximi erant *Istævones*: horum nationes fuerunt *Frisii*, *Bruçteri*, *Angrivarii*, *Chamavi*, *Ansbarii*, *Dulgibini*, *Chassuarii*, *Marsi*, *Tubantes*, *Marsiaci*, *Sicambri*, *Ubii*, & qui in horum postea agros successerunt, *Uspii*, *Tençteri*, *Juhones*, *Mattiaci*; prætereaque antiquissimis temporibus *Marcomanni*, *Harudes* & *Sedusii*: qui tres populi postmodum in Bojohæmo inter Hermiones sedes locarunt. Ex his omnibus *Frisii*, *Marsiaci* & *Bruçteri* quo situ fuerint, jam ante in xvii. inferioris Germaniæ Provinciarum descriptione dictum est. Sed *Bruçteri* postea inter superiorem Luppæ amnis partem & Agrippinensem Coloniam coluerunt. *Marsi*, antequam *Drusiana* fossa, quæ est in Gelria, inter Arnhemum & Dusbürgum, facta est, superiorem Velaviam & Zutphanienfis Comitatus partem, quæ opida sunt *Dotechemum*, *Grolle* & *Bredesfort*, incoluerunt. Fossa autem facta, pars eorum intra Rheni divortia inclusi novum vocabulum *Marsacorum*, sive

Frisii, Marsiaci, Bruçteri.

Marsi.
Fossa Drusiana.

BUNONIS.

^a Fossilla *Drusiana* viii. millia passuum inter vicum *Iseloort* & opidum *Doersburg*, à *Druso* acta est; ut *Classen* hac cum exercitu ex superiori Rheni parte in lacum *Flevum* & Oceanum deduceret, *Frisios* petiurus & *Chaucos*. Sunt autem tres Rheni alvei, *Isala*, *Vahne*, & *medius Rhenus* &c.

HEKELII.

^a Sive *Brockmerlandii* ut scribit, *Caroli* *Kempius*, s. ut alii volunt, *Boruçtarii*.
^b *Isalam* autem aquas suas olim non committisse Rheno, ex *Ortelio* multisque *Tab. Geograph.* est discendum, cum Fontem & Nomen adhuc habeat in Regione *Westphaliæ* inter *Schoonebeek* & *Ranzdorp* Oppida, quæ descendens

five *Marsattorum*, assumerunt; de quibus supra: pars autem veteri nomine servato in interiora concesserunt, inter *Amisiam* & *Luppam* amneis, opidumque *Dulmen*. *Angrivarii*, *Bruçteri* Angrivarii. proximi, primum inter *Amisiam* & *Visurgim* amneis, qua est opidum *Minden*, coluerunt: *Chamavi* verò, supra hos inter *Amisiam* & *Loam* flumen, quod *Amisiz* paullo supra *Emdam* miscetur. Postea verò utraque gens *Bruçteri* expulsi agros eorum occuparunt: *Chamavi* versus Occidentem, *Angrivarii* versus Septemtriones. Hinc *Dulgibini* tenuerunt inter opidum *Paterbornam* & *Visurgim*, qua *Flotow* ei opidum appositum. In his *Quintilius Varus*, cum tribus legionibus, cæsus ab *Arminio* *Cherulcorum* duce, inter opida *Dietmelle* & *Horn*. His proximi versus Meridiem fuere *Chassuarii*, qui & *Chattuarii*, inter *Paterbornam* & *Visurgim*, qua ei opidum *Huxter* impositum; pars quondam fuere *Chattuarii*. At *Ansbarii* tenuerunt inter *Visurgim* & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* varia semper fuit sedes, ad superiorem *Amisiz* partem. *Sicambri* Rheni ripam tenuerunt à *Coloniam Agrippinensem* ad Rheni usque divortium; ab Oriente verò usque ad *Chattos*, circa fontes *Luppæ*, & opidum *Medebach*; postea ad *Tiberio* in *Galliam* transportati, ubi inter *Mosam* & *Rhenum* *Gugerni* dicti: horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni divortia: *Ubii* in *Germaniâ* Rheni *Moenique* dextras ripas tenuerunt, ad *Coloniam* usque, ab Oriente *Chattis* contermini. Horum agros *Chattorum* postea partes, occuparunt *Juhones* & *Mattiaci*. Horum fuit superior ripa & *Nassovienfis* Comitatus, cum *Wetteravia* & *Hasliæ* parte, qua *Marpurgium* nunc est, quondam *Mattium* dictum, unde genti nomen; illi inferiora tenuerunt, cum *Westerwaldia*. *Marcomanni*, antequam cum *Sedusiis* & *Harudibus* in *Bojohæmum* migrarent, fines habuere inter *Rhenum*, *Danubium*, *Cocharum*, & *Nicrum*, amneis. *Sedusii* inter *Cocharum*, *Sedusii*. Ni.

sus *Dotechemum*, dictum *Duisbürgum* alluit, rectaque oceanum petit.

BUNONIS.

^a In *Mattiaci* *Curtius Rufus* argenti venas aperuit.

HEKELII.

^c Quos *Ptolemæus* *Camano*, & *Ausonius* in *Mosella* 434. *Camaves* vocat.

^d Quos *Althamerus* *Dulgumnios*, *Δελγυμνίους*, *Ptolemæus* esse existimat.

^e Atque *Chassuarii*.

^f Quapropter *Althamerus* eos *Thuringos* falso putat.

^g Qui *Plutarcho* in *Vitâ Julii Tenteri* DES & *Ptolemæo* *TINGRI* sunt.

^h Nominis enim allusio adeo non dissimilis est.

ⁱ *Ptolemæo* forte *Sudini*.

Harudes. Nicrum, Rhenum & Mœnum: proximi his fuere *Harudes*, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium usque & opidum Ingolstadium ductam. *Allemani* Gallorum fuere colluvies, sub Cæsare Augusto, quum Maroboduus Marcomannos, Sedusiosque & Harudes in Bojohæmum deduceret, in horum finibus inter Danubium, Rhenum ac Mœnum transgressi, unde nomen.

Hermiones. 11. *Hermiones* versus Meridiem ad Danubii usque ripam incoluerunt: in his populi fuere isti: *Cherusci*, *Chatti*, *Hermunduri*, *Narisci*, *Marcomanni*, *Quadi*, *Osi*, *Gothini*, *Lugii*, *Burii*, *Marsigni*. & *Cheruscorum* agros nunc tenent Brunswicenses, ac Lüneburgenses: *Chattorum* Hassi & Thuringi. & *Hermunduri*, ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voilandiam, & Misiæ Saxonixque superioris parteis; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Sedusiis in Bojohæmum transgressi, Harudum porrò agros illi occuparunt ad Danubium usque. Hi postea proprie *Suevi* dicti sunt. *Narisci* tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale latus & Danubium, lineamque à Mœni fontibus ad opidum Ingolstadium ductam, postmodum *Arnalausi* dicti: *Marcomanni*, *Sedusi* atque *Harudes*, Maroboduus duce, à Rheno in Bojohæmum transgressi sunt: ubi tamen Sedusiorum Harudumque nomina obscurata vel prorsus extincta. *Quadi* antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum: flumen incoluerunt; postea verò nomen eorum ad Sarmatica usque juga, quæ sunt in Hungaria, inter duo celebria quondam opida, *Erlam* & *Vaciam*, protensum fuit. *Osi* Moraviae ac Silesiæ parteis coluere, inter opida *Ostram* & *Oswieczim*; quorum hoc Vistulæ, illud Maro impositum. Infra hos fuere *Gothini*, item Silesiæ partem inter Mari Vartæque fluminum fonteis colentes. Hinc *Lugii*, magna gens inter Vartam & Vistulam, Poloniae partem tenuere, ad opidum usque *Uladislaum* Vistulæ appositum. His contermini versus Occidentem *Burii*, inter Vartam & Vistulam

BUNONIS.

& *Cherusci* non tenuerunt agros Brunswicenses & Lüneburgenses, verum sedes suas habuerunt iis in partibus, ubi hodie est & Thuringia & Vogtlandia, ad Albim utique, Marcomannorum vicini.

& *Hermunduri* Taciti ætate ad Danubium ab Egræ fontibus, cis Hercynium saltum, fines suos extenderunt. Eademque sedes tenuerunt M. Aurelii Imperatoris ætate. At Diocletiano

imperante Septemtrionem versus in mediterranea Germania cesserunt, ac videntur occupasse *Cheruscorum* sedes, qui jam pridem dulces omnium amplexi, adeoque spreis armis recte uti debuerant.

HEKELII.

i Quos *Christophorus Pyramius* etiam *Silse* esse cenit.

& Ex mente *Oryellii* Comitatus *Mansfeldensis*.
BUNO.

drum, his *Marfigni* inter Viadrum & Bojohæmum: utrique finitimi *Marfigni*. Semnonibus supra dictis.

III. *Bastarnæ* quondam à Viſtulæ dextrâ ripâ ad ostia usque *Bastarnæ* sive *Peucini*. Istri incoluisse, supra dictum est. Ipsos quoque ostiorum insulas tenuisse, quarum maxima dicebatur *Peuce*¹, nomen eorum alterum *Peucini* indicat. ^{Peuce insula.}

IV. *Æstii*, quos Livoniam Prussiamque inhabitasse, supra ^{Æstii} dixi, cui quique generum ascribendi sint, dubito: quum ab Rheno quondam in has sedes inter Ingævones Bastarnasque profecti fuerint. Distinguebantur in *Hirros* atque *Scyros* sive *Sceros*: hi Prus- ^{Hirri.} ^{Scyti.} siam, illi Livoniam habuere.

V. Cæterum, *Suevia* antiquissimis temporibus erat, quicquid ^{Suevia} ab Occidente Bojohæmicis montibus, Salâ, Albi, & Travâ amni- bus, sinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septemtrionibus mari glaciali, ab Oriente sinu Albo, lacu Albo, sinu Botnico, mari Codano, & Viſtula Maroque; à Meridie Danubio include- batur. Quod spatium Suevi incoluerunt, in nationes supra memo- ratas distincti. Eorum antiquissimi nobilissimique *Semnones*, ^{Semnones.} utram-

BUNONIS.

^a *Semnones* m vicini fuerunt Cheruscis, ut qui arma poterunt conjungere cum Cheruscis adversus Maroboduum Marcomannorum regem, à quo defecerant. Semnones igitur partem Electoratus Saxonici, Marchiæ Brandenburgensis, Lusaciæ & Silesiæ tenuerunt. *Cheruscis* vero Thuringiam ad Albim usque & Voiglandiam incoluerunt, quorum Dux Arminius adversus vicinum Maroboduum bellum gessit. De *b Francorum*, nobilissima Germaniæ gente, nonnihil heic dicendum videtur. Galli- ni, Claudii & Probi Imperatorum Romano- rum temporibus innotuerunt primum Franci: & ex eo tempore perpetuum cum Romanis gesserunt bellum, donec omni potirentur Gallia ⁿ. Francos istos Germanos fuisse, certissimum est. Quod vero à Geographis antiquis nomen eorum non memoratur, inde colligitur, ab ipsâ gente illud postea assumptum esse, quum antea aliter fuissent appellati. Fuit autem Francorum natio Rheni accola, gens, D. Hieronymo teste, *non tam lata, quam valida, inter Alemannos & Saxones* collocata: quæ loca incoluerunt Catti, quos fortes & bellicosos his suis sedibus ab aliis pullos non legimus. Catti igitur sunt, quico nomine voluerunt appellari, dicique *Franci*, id est, libe-

^{ri}, & libertatis propugnatores. Adhuc hodie Ger- manis in usu est *Fränk* ula; *Er ist Fränk* und Frey.

HEKELII.

^l *Quam* ob formam triangularem *Eustathius* commen-^{at}.
^m Quos *Ptolemæus* etiam fecit *Italia* Populos.
ⁿ *Socrates* Scholasticus & *Sozomen*, dicunt, *Con- stantini M.* tempore eos in *Galliam* irruisse.

REISKII.

ⁱ Ita quinq; Germanorum genera à Plinio petita finem capiunt: Unde nomen singula susce- perint, non liquet, nisi Tacitum sequaris, & à primo Manno, hujusque tribus pluribusve si- liis gentes enatas integras & appellatas dixeris: cum Anno Viterbiensi ad commenta nre in- consultum erit. Consultus videtur d *Vandalos* vocari, à crebris migrationibus quasi *Wandeler*: *Ingævones* ab internis habitationibus quasi *Ingwob- ner*: *Isthævones* ab externis & occatui propioribus quasi *Wistwobner*: *Hermiones* quasi *Herwobner*. *Peucini* à *Peuce* quadam Istri insula. Bastarnæ itidem ad Germanas origines à Strabone Lib. VII. reducti. Sed neque ab his derivationibus omne dubium abest: Extra dubitationem id pono, *Vandalos* tot factis in Galliam, Hispaniam, Aſti-

a Semnones, b Franci, c Germanorum genera. d Vandali.

utramque latè accolentes ripam *Viadri*, qui amnis antea *Suevus* dictus: unde genti nomen, & à gente postea mari cognomen *Suevico*, vulgò nunc *die Oost-Zee*. Sed posterioribus seculis Suevi propriè habiti sunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, *Hermunduri*: quorum nunc etiam posteritas durat in regione, quæ vulgò dicitur *Schwaben*.

Priscorum
Germano-
rum habita-
tiones.

V I. *Nullas*, inquit Tacitus, *Germanorum populis urbeis habitationari, satis notum est: ne quidem pati inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* ?

Africamque migrationibus non amplius superesse, nisi quod reges *Sueciae* Danique, *Duces* item *Pomerani* ac *Meelenburgici* eosdem in titulis admittant, tanquam mari olim Balthico vicinos. *Vandalis* & terra & appellatione proximos ut *Vinedos*, *Venedos* & *Vindelcos* reat, testimonio veterum & permutato utriusque gentis nomine inducor. Plura, quæ de generibus *Plinianis* & populis, horumque sedibus in promptu sunt, prætermittere cogor. De *a* *Chaucis*, utriusque *Cheruscis*, itidem & *Saxonibus* *Albinum*, *Conringium*, & utrumque *Meibomium* conferrat, cui lubet: De *Suevis* autem *Cluverium* nostrum *Germaniæ antiquæ* Lib. III. c. 24. Res *b* *Cheruscorum* cum *Arminio* gesta, antiqua *Taciti* de situ horum, *Strabonis* & *Ptolemæi* testimonia non patiuntur, ut in *Misniam*, *Thuringiam* & *Voigtlandiam* eos conjicias. De habitationibus *Germanorum* veteribus, varia

per agros mutatos migratione, communique per pagos divisione *Conringius*, *Freherus*, uterque *Meibomius*, nec non ipse *Cluverius* ligatur Lib. I. *German.* c. 13.

B U N O N I S.

§ *Priscorum Germanorum mores* omnino optime descripsit *Corn. Tacitus* libr. de *German.*

H E K E L I I.

o *Quem Maubius Berneggerus* *Questionibus* *Miscellaneis* verè doctis, usque Anno *Seculi* huj. decurr. *XL.* *Freinsheimianâ* curâ *Argentorat* in l. editis, & *G. Casp. Kirchmaier* *Commentariis* non inutili *Witteb.* Anno ejusd. *Sec. LXIV.* in l. exc. probè illustrarunt. *Leg. & Joan. Barlaam* *Icon Animorum* Cap. v. p. 147. seqq. *Edition. Dresd.* quæ operâ nostrâ cum *Notis Buchnerianis* Anno *1777.* in 8. prodit.

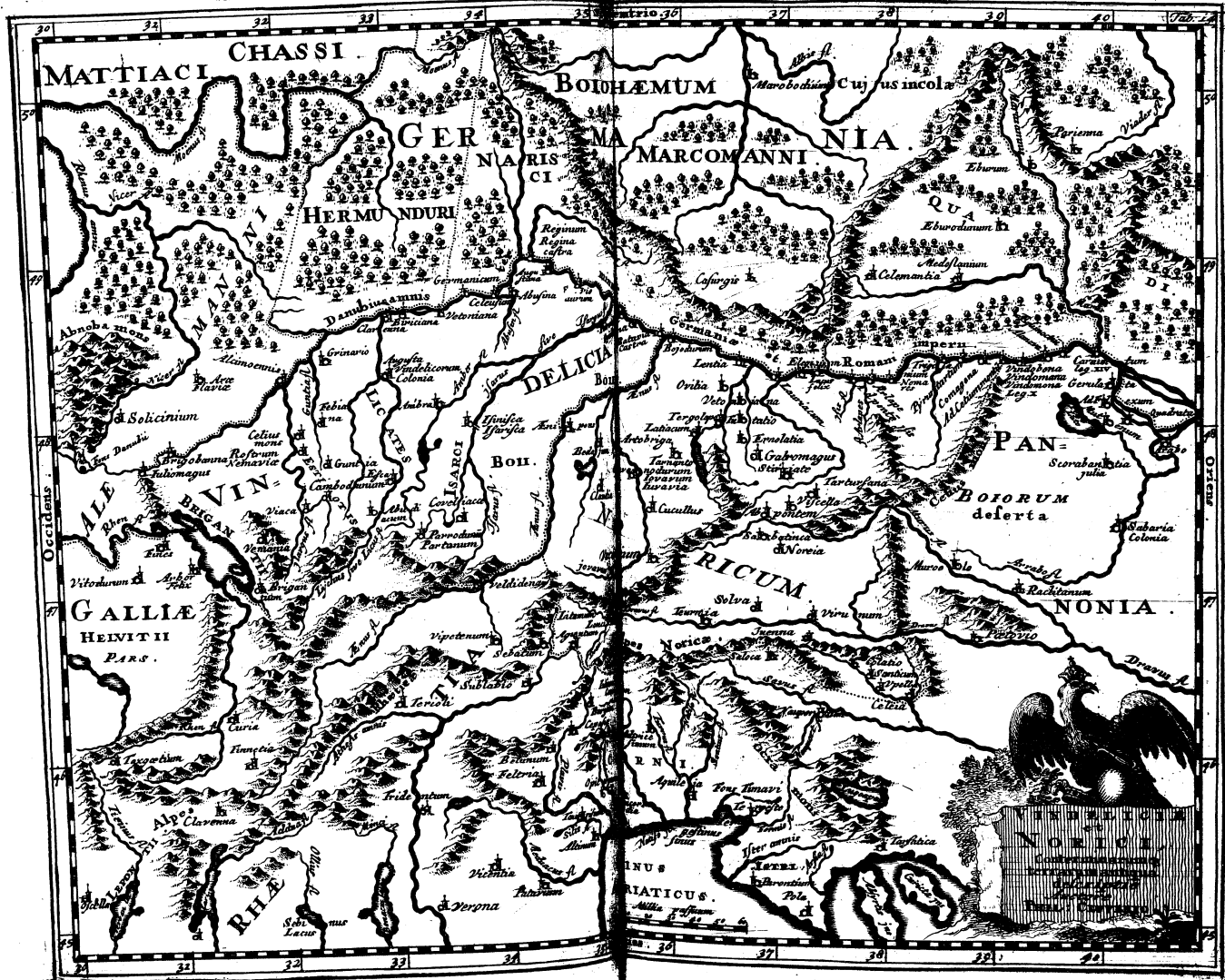
a *Chauci.* b *Cheruscii.*

C A P. IV.

De *Vindelicia* & *Norico*.

I.

A Ntequam hodierna *Germania* explicetur, terrarum inter *Alpes* & *Danubium* primùm exponenda erit antiquitas; nam hæc jam circa annum *Domini* *ccc.* ab *Allemanis*, *Marcomannis* ac *Quadis* occupari cœperunt, perpetuoque in hunc usque diem ab iisdem nationibus possessæ sunt. Unde etiam parteis factæ *Germanici* imperii. Inter *Rhenum* igitur, sive quem *Rhenus* transit, lacum *Brigantinum*, & *Lichum* amnem, *Rhetos*: inter *Lichum* & *Ænum* *Vindelicos*: inter hos & *Cethium* montem, qui ad *Viennam* definit, in *Danubii* ripa, *Noricos* ponit *Ptolemæus*; sed falso: ut ex *Strabo*

Strabonis Pliniique patet Geographia, simulque situ regionum. Namque *Rheti* Alpes tantum incoluere, & earum valles, à Septem-^{Rheti.} trione ad lacum usque Brigantium. Sub Alpibus ad Danubium usque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen *Vindelici*^a. Hinc^{Vindelici.} ad Cethium usque montem *Norici*: quorum hi etiam ipsas Alpeis^{Norici.} tenuerunt apud Fori Julii regionem.

II. Nomen habuerunt à *Norcia*^b, urbe supra Aquilejam sita. Reliqua opida clara fuere ista: *Ovilis*, *Wels* nunc; in Danubii ripa. *Vindoniana*, quod corruptè *Vindobona*, & apud Ptolemæum corruptius *Julobona*, vulgò nunc *Wien*; Lauriacum, nunc *Lorch*.

III. *Vindelicorum* caput fuit *Damasia*^d, quæ postea colonia Augusti Cæsaris auspiciis deducta *Augusta Vindelicorum* dicta est. Cæ-^{Vindelico- rum caput Damasia.} tera loca maximè celebria fuere: *Juvavium*^e, sive *Colonia Jovavia*, vulgò nunc *Salzburg*; Dein *Reginum*, sive *Regina castra* f, vulgò nunc *Regensburg*; nomine à flumine *Regino*, vulgò nunc *Regen*, olim tracto. Hinc *Batava castra*s, vulgò *Passau*: & prope hoc opidum, apud Danubii Ænique confluentis, *Bojodurum*; quod nomen accepit à Bojorum trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulsi in has oras transmigrarunt, quas etiam nunc eorum posterii tenent, nomine nunc vitiato, *Bavari*: superioribus seculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuere; *Abusena*, *Abensperg*: Guntia, *Guntzperg*: Campodunum, *Kempten*: Abudiacum, *Fuesen*; *Ilunifca*, *Munchen*.^a

CAP.

BUNONIS.

^a Bojorum gens, quam Maroboduus Marcomannorum Rex Bojohæmia expulit, testibus auctoribus multis, Gallica fuit: Bojoarii igitur, sive *Bavari*, qui hodie appellantur, quum Germani sint, quod ex idiomate colligitur; Bojorum istorum nepotes esse non possunt. Bojoarii vero videntur dicti, à Bojorum sedibus, quas occuparunt. Sicut hodie Venedi, qui Bohemiam incolunt, Bohemi appellantur, qui tamen à Bojis istis non sunt profecti.

HEKELII.

^a Qui *Licatii* seu *Lechrauer* vulgò appellantur. ^b *Noreja* PLINIO *Tuniscorum*, qui *Pomponis*. Oppidum est, ubi, ut *Strabo* Lib. V. *Geograph.* p. 390. scribit, Aurum purgatur, & Commodæ Ferri secturæ sunt. Hæc *Ch. Carbo* iuvani Conatu cum *Cimbris* quoque confixit.

^c Ab *Antonino*.
^d *Arx Lycatorum*.

a Vindelici.

^e S. *Juvavia*.
^f S. *Reginoburgum*.
^g S. *Patavium*.

REISKII.

I a Vindelia & Vindelici ab *Vinda Lycoque* fluviis, quos accolebant, nomen quin suscep-
rint, nemo dubitabit, nisi qui antiquitatum omnium experts: Unde suam ducant originem, docet *Polybius* Lib. II. qui *Alpinas gentes* à *Transalpinis*, non genere sed loca differre scribit. Ergo Vindelici cum *Noricis* ad stirpem Celticam revocabuntur, & varias Bojorum migrationes, sedemque in Germania & Italia toties mutantem, faciliores aut verosimiliores efficiunt, quas *Græci* & *Romani* historici prodiderunt. Utamque vero regionem *Rom. imperio* subjectam documenta, quæ adhuc extant, publica, & numi etiam cuncti, Notitia item Imperii vetus & præfectura *Illyrici* occidentalis, nec non *Vellerus* in *Commentario* r. r. *Augustanarum*, & *Tschudus* in *Alpina Rhætia* peripicue demonstrant.

X

BUNO.

CAP. V.

De fluviis, silvis ac montibus Germaniæ.

I.

Fluvii Germaniæ.

Celebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces sunt; Oceanum petentes: *a* *Rhenus*, secundus claritudine Euro.

BUNONIS.

a *Rhenus* ex summis illis Alpium jugis, quibus Gothardi & Adulæ nomen est, oritur, è duobus fontibus, quorum alter *Anterior* vulgo accolis der *vordere Rhym*, alter *Posterior*, der *hindere Rhyn*, promanans *a*, in sinistro latere, præter multos amneis ad Confluentes, vulgo *Coblenz*, etiam recipit *b* *Mosellam*; Ad munimentum Schenkii in duos primum scinditur alveos, quorum sinistr *Vahales* *c* vocatur, vulgo de *Wale*, Noviomagus, Tiliam, Bomegium, Geldriæ opida præterlapsus, perfert nunc nomen itud ad arcem usque *Lævenstein*; juxta hanc fossa à vicis *Bochoven*, manibus quondam mortalium cgesta, aquas pariter *Mosæ* in *Vahalis* flumen invexit & nomen. In dextra habet *ripa* à *Lævensteinio* visitur *Gorichomium*. Non heic tamen, sed ad *Gerosittum*, olim fuerunt *Mosæ* & *Vahalis* confluentes. Ex dextro ejusdem *Rheni* alveo, per *Fossam Drusianam*, quæ à vico *Sfelort* ad opidum *Doeberg* deducta pars *Rheni* in *Isalam* fluvium derivata est. Ex tertio, medio & antiquo *Rheni* alveo, *Civilis* novum fecit, in quem *Rhenum* deduxit, qui nunc *Lecca*, vulgo accolis *die Leche*, vocatur *c*. Ita *Rheni* aquis aliò derivatis, cursule violentia adempta, antiquum ejus ostium arenarum tumulis obstruatum est, quod fuit haud procul *Leidâ* urbe inter maritimos vicis *Catwyck* & *Nortwyck*. In dextro suo latere *Rhenus* *c* *Nicrum* recipit ad *Manhemium*, quod *d* *Mænum* ad *Moguntiacum*: cui se ad *Werthemum* jungit *c* *Tubaris*; & *f* *Luppian* ad *Vesaliam* inferiorem. *d*

HEKELII.

a Undè & *Virgilio* Lib. VIII. *Æneid.* v. 727. non ineptè *Bicornis Rhenus* dicitur. Et reprehenduntur hoc *Epithetò* omnes ii, qui plura, quam duo, Ostia illi tribuunt.
b *f. Vahalis*, *C. Tacito*, & *Walis* *Cæsari*.
c Alioquin tres *Rheni* Alveos studiose descripsit *Cluverius* noster singulari Commentariò,

quem *Lugd. Batav.* Annò M. DC. XI. in 4. vidimus excusum.

d Per hunc Fluvium nobilissimum à *Franciscò* usque ad Oceanum *Germanicum*, ubi exonerat, merces innumeræ & vina quotidie feruntur.

REISKII.

r Juga *g* montana & montes ipsi sunt hydrophyllacia five subterranea quædam aquarum receptacula, unde fontes scaturigines, ex illis flumina, fluvii & amnes fluxum suum inchoant: continentur: *Alpes* nimirum *Helveticæ*, unde *Rhenus* cum catarapta prope *Schaaffhusium* vehementissima, nec missis cum lacu *Bodanico* aquis prolabitur: *Jugum Hercynum* ab *Alpibus* acceptum, & per *baricam* quasi alpina in medio *Germaniæ* flexuosus ambagibus procurrere, à *Suderis* *Silesiæ* cum Giganteo monte (*Riesberg*) *Bohemicos*, in insule *Piniferum*, inter *Carpathos* vero tangat. Unde *h* *Sylvam Hercyniam* *Romani* Græciq; auctoribus decantatam non miror, quod tam longe lateque cum jugo illo pateat, & *Harzicam* quoque nobis proximam comprehendat. Hinc ergo *Danubius* rapidissimo cursu, multis insulis, & multa fluviorum versus orientem procurrentium conjunctione insignior: *Werraba* aut *Werre* à primo apud *Trieringos* fonte, post hujus & *Fuldæ* confluxum, *Wesera* vel *Wiseræ*, unde *Latini* Græciq; nominis *Visurgis* ratio: *Albis Elsi* appellatus fluvii communi, duabus phialis seu lacubus *Sederum* & decursu longo nobilis. Sed quoniam fluvios exhauriet omnes? *i* Mons unus *Pinifer* duobus se fastigiis effert; altero quidem *Pinifer*, quod caput bubulum à figura vocant; altero *lacultri*, ubi fontes & phialæ quatuor fluviorum in uno *Hydrophyllacio* latent: *Fluvii* autem illi quatuor plagas petunt, *Mcemus* *Elisier* occidentem, *Egra* orientem, *Nabus* meridiem, *Sala* septentrionem, unoque *Mens* vocabulo conciliantur. Vide *Conrad.* *Celtis* *Epig.* Sin præterea videas, quæ juvenis perclustravi, permutare

BUNO

Europæ: qui lacum *Brigantium*, vulgò der *Boden-See*, transiens, recipit *Nicrum*, vulgò der *Necker*; & *Mænum*, vulgò der *Meyn*, *Luppianque*, vulgò die *Lippe*. Hinc *a* *Amisus* five *Amisia*, vulgò die *Ems*: *Visurgis*, die *Weser*, superiore sui parte die *Werre*. In *Albis* nunc vulgò die *Elbe*, *Salam*, vulgò die *Sale*, unâ secum levehit. In sinum *Codanum* sese effundunt; *Chahisus* five *d* *Trava*, vulgò die *Trave*: *Viadrus* *e*, antea *Suevus*, & *Plinio Guttahis* dictus, vulgò nunc die *Oder*: *f* *Vistula* five *Vistillus*, die *Weixel*. *g* *Danubius*, vulgò die *Donau*, & *Danau*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex *Vindelicia* *Lichum*, vulgò der *Lech*, *c* *Enum*, vulgò der *In*, à læva *Navam*, vulgò die *Nabe*, & *Marum*, die *March*, in Pontum *Euxinum* desert.

III. Syl.

BUNONIS.

a *Amisia* *f* in *Riechbergensis* Comitatus & *Paderbornensis* Episcopatus collimino, haud longe ab ipsa *Paderborna* ortus, infra *Embdam* *gricæ* Orientalis metropolin ad opidum *Gronin-* *gensis* Domini *Delfij* mari *Germanico* miscetur. Ad *Mydam* *Brunsvicensis* Ducatus opidum *b* *Vieræ* & *c* *Fuldæ* conflunt; ac duo ista flumina inde vulgò appellantur uno nomine, die *We-* *rr*, id est, *Aque* seu *Flumina*. Infra Ducatum *Bremenens* ad *Depledæ* in Oceanum fluvius iste sese exonerat.

d *Albis* *g* in valle montis *Gigantei*, vulgò der *Riesenberg*; qui est in limitibus *Bohemie* & *Silesiæ* *h*, nascitur; accolat vallem vulgò vocant *Allem* *Diaboli*, der *Tesfelgrund*; ac *xvii.* miliaribus infra *Hamburgum* vastissimo ostio in mare *Germanicum* sese effundit. *Albi* miscetur *Sala* ad *Calbam*: ad *Werbenam* *f* *Flavela*, *Spreva*, *h* *Nissus* *Silesiæ*, die *Nesse* in *Schlesien*, *d* *Schurgastum*: & *i* *Mulavia*, die *Moldau*, *d* *Melnicum*.

k *Trava* *i* aliquot miliaribus infra *Lubem* mare subit *Balticum*.

l *Viadri* fontes sunt in *Silesiæ* & *Moraviæ* confinibus, haud longe ab opidulo *Oder*; qui in *Bobera* ad *Crosum*, *n* *Nisso* *Lusato* ad *Gubem*, atque ad *Custrinum* *o* *Vartha* fluminibus accipis aliquot, infra *Stetinum* in eum aquatum sinum, qui vulgò vocatur *das grosse Haff*, *missus*, duabus celebrioribus faucibus die *Schwie*, & die *Dievenau*, mari miscetur *Baltico*. *k* *p* *Vistula* haud longe à *Viadri* fontibus in

Teschinensi Ducatu ortus, *Cracoviam*, *Warsaviam*, *Thorunium*, aliaque postquam alluit opida, ex dextra (sua ripa) partem aquarum per alveum vulgò *Nagot* dictum, *Martaburgo* irrigato, in sinum aque dulcis, *das frische Haff* invectus, *Insulam* *Magnam*, *das grosse Werber*, efficit; altera *Vistulæ* pars ad locum, qui vulgò *das Hafft*, iterum in duos scinditur alveos, quorum dexter in eundem aque dulcis sinum infuit; sinister vero infra *Dantiscum* ad *Mundam* castellum mare subit *Balticum*, insulamque *Nerangam* magna ex parte ambit.

q *Danubius* apud *Suevos* in jugo mediocriter excelso nascitur co tractu, quem *Hegoviam* appellant: Sexaginta annibus auctus, sex ostiis in Pontum *Euxinum* effunditur.

HEKELII.

e *A* Recentioribus fere omnibus perperam sic dictus: *Ptolemæo* enim *Viadus*, *c. Alud*, addit. *f* Et *Ptolemæo* *Aquæ*, *Amisus*; *Straboni* vero *Agæcia*, *Amasia*.

g *A* Nonnullis ex *Latinis* *ALBIA* *Barbare* dictus.

h *Ex* undecim Fontibus simul conflatis; unde & *Germani* *Elbe*, *qs. Elve*, *f. Else*, à numero nempe dictus videtur.

i *S. Dravema*, & quidem *Althamero* & *Kire-* *haimero*.

k *Hic* Fluvius à *Nigro* saltò vocatur *Suevus*. *Suevus* enim hodie *Spre*, seu *Spree*, vocatur, nec in *Mare*, sed in *Albim* Fluvium, ut notum, sese exonerat.

X 2

BUNO-

a *Amisia*. *b* *Vieræ*. *c* *Fuldæ*. *d* *Albis*. *e* *Sala*. *f* *Flavela*. *g* *Spreva*. *h* *Nissus* *Silesiæ*. *i* *Mulavia*. *k* *Trava*. *l* *Viadrus*. *m* *Bobera*. *n* *Nissus* *Lusatius*. *o* *Varttha*. *p* *Vistula*. *q* *Danubius*.

a *Rhenus*. *b* *Mosella*. *c* *Nierus*. *d* *Mœnus*. *e* *Tubaris*. *f* *Luppia*. *g* *Montes* *Germ.* *h* *Sylvæ* *Hercyn.* *i* *Mons* *Pinifer*.

Sylvæ.
Herciniæ.Semanæ.
Gabrieta.

Martiana.

Cæſia.

Montes.

II. *Sylvarum* Romanis monumentis celebratæ sunt; *Hercinia*, totam ferè olim Germaniam occupans; propriè tamen sic circum Bojohæmum appellata, vulgo nunc *der Bohaymer Wald*. *Bac-nis*, quæ & *Semana*, vulgo nunc in Brunſvicenſi Ducatu *der Hartz*, antiquam Herciniæ memoriam ſervans. *Gabreta*, vulgo *der Doring Wald*¹. *Luna*, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam. *Martiana*, ſeu forrè rectius *Martiana*^m, nunc *der Schwartz Wald*. *Cæſia*, ad dextram Luppiz amnis ripam, haud procul Veſalia.²

III. *Montium* nobiliſſimum *jugum Hercinium*, Bojohæmum cingens, qui & *Suditi*ⁿ montes. Dein *Abnoba*, in Ducatu Wirteburgenſi circa Danubii Nicricque fonteis. *Tannus*, ex adverſo Moguntiacy, vulgo *der Hayrich*. *Rhætico*, ex adverſo Bonnæ, *du Sieben-gebirge*. *Melibocus* in Brunſvicenſi Ducatu, apud Semanam Sylvam, vulgo *der Blocks-berg*.

BUNONIS.

¹ Sylva *Ottonis*, *der Odenwald*, ad fines Palatinatus inferioris o verſus Fraconiam quoque celebris eſt. p

² *Pinſter Mons*, *der Fichtelberg*, in finibus Palatinatus ſuperioris & Bohemiz, quatuor effundit flumina, *Amum*, *Nabum*, *Egram* & *Salam*.

HEKELII.

¹ S. *Thüringer-Wald*.

ⁿ Juxta *Friburgum Briſgovie*.

ⁿ S. ut omnia Exemplaria Latina habent, *Sudeti*.

^o Prope *Heidelbergam*.

^p Eſt & celebris Sylva illa non procul à *Moguntia*, ubi *Francfurtum*, *Aſchenbergum* & *Moguntiam* attingit, quam olim & adhuc *Speſen* dictam novimus; nec non illa prope *Herſperum* & *Papebergam*, quæ *Steyger-Wald* vocatur. Notandum autem, quod *Hercynia* cum diverſis Montibus ab Autoribus ſæpiſſimè confundatur.

CAP. VI.

De Incolis Germaniæ.¹

I.

Origo Germanorum.

DE origine gentis Germanorum, multi hoc noſtro ſæculo, multa fabulati ſunt, nugatique Germani ſcriptores. Antiquius juxta

REISKII.

¹ a De primo gentis auctore Teutone vel Tuſcone res liquet; Non ita de vero Deo, reſum omnium conditore, Mannoque hujus filio Adamo, nec de nomine cunctis Celtarum nationibus communi, quo Teutiſci cluunt: Hoc enim teſtimoniis veterum Scripturum vix confirmabitur. b Lingua quidem apud Celtas una, vetus nempe Teutonica, tanquam mater Scalligero doctiſque viris vigiſſe dicitur; hujus tamen matricis propagines fuerunt *Franciz*, *Saxo-*

nica, *Danicaque*. Teuto etiam ſive Teutani & Tanno quin locum inter Deos Galli, Hiſpani, Ægyptii attribuerint tanquam Deſtino commentitio, Hucius in Demonſtrat. Evang. proſ. iv. cap. 7. oſtendit. c *Aſcenaz* vero 1229 ridicule in *Hebræorum ſcriptis* eſt *Germania*, inquit Bochartus Lib. iv. cap. 38. ubi, quod ſupra declaraverat, denuo evicit. De vetuſtiſſis Germaniz nationibus, quas ſecula poſteriora & migrationes mutæ tulerunt, partim explicatur antea fuit, partim paulo inferius explicabitur.

^a Teuto nam vetus Deus fuerit? b Celtica lingua. c *Aſcenaz* nam German.

juxta, & gravis in primis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conſcripſit: *Celebrant* (inquit) *carminibus antiquis*, (quod unum apud illos memorie & annalium genus eſt) *Tuſitonem Deum, terræ editum, & filium Mannum, originem gentis conditorſque*. Mannus hic erat Adam, *Theut* vero ſive *Tuit*, ipſe *Deus* rerum omnium auctor; qui è terra condidit formavitque primum hominem, Germanis *Mann*, Hebræis *Adam*, dictum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens ſibi nomen addidit, *Theutiſci*, ſive, variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitiſci*, vulgo *die Teutiſche* & *Duytſche*. Unam eandemque linguam antiquiſſimis temporibus fuiſſe per univerſam Hiſpaniam, Galliam, Britannicas inſulas, Germaniam & Illyricum, omneſque has nationes in univerſum Græcis dictos fuiſſe Celtas, ſuprà in deſcriptione Galliz dictum. Cæſar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos*, ait, à *Dite patre ſe prædiçaſſe*: per quem illi haud dubiè intellexere eundem *Tuſitonem* Germanum: quando Lucanus illorum Deum *Teutamem* memorat. Eundem vero *Teutamem* *Mercurium* coluiſſe Hiſpanos, auctor eſt Livius. Ex hoc igitur argumento, ſimulque ex illo de lingua Celtica, colligere licet, omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuiſſe Teutiſcos, *die Teutiſche*. *Aſchenazem* Noachi pronepotem ab urbe Babylone in diſperſione gentium huc deduxiſſe ſuos, alibi demonſtratum eſt. Hinc poſtmodum Hebræis ſemper gens Germanorum dicta fuit *Aſkenazim*.

II. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquiſſimis temporibus à Germaniâ in Gallias commigraſſe, Gallos in Germaniam tranſgreſſos, tradunt apud Romanos maxime Cæſar & Tacitus. *Helvetii* inter Danubium, Rhenum & Mœnum, Bojohæmumque, locatuerunt: ipſum Bojohæmum *Boji*; unde nomen regioni. Poſterioribus ſæculis, quum Germanorum diverſæ nationes, *Gothi*, *Burgundi*, *Rugii*, *Vandali*, *Longobardi*, *Marcomanni*, *Quadi*, alii in Italiam, in Galliam alii & Hiſpaniam, proficiſcerentur; contermina olim trans Viſtulam gens *Venedi*, ſive *Vinidi*^a, quæ iidem & *Slavi*, magnam Germaniæ partem occuparunt, ad Albim uſque. Hinc crebra in Sileſia, Luſatia, Miſnia, Marchia Brandeburgenſi, Meckelbur-

Germano-
rum migra-
tiones.

De ſclavis maxime, qui nec orientali nec occidentali ſclavia coëſcebantur, ſed amplas colonias & linguam ſuam in tota Germaniâ diſſeminant. Vid. *Helmoldeus* cum *Arnoldi* conti-

nuacione & celebr. *Schurtzſch*. in Diſput.

HEKELII.

^a *Ptolemaeo* *Oviſidæ*.

X 2

BUNO

kelburgenſi Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, caſtello-
rum ac vicorum nomina. Gens ipſa adhuc incolit totum Bojoha-
mum atque Moraviam, Luſatiae item agros magna ex parte.

CAP. VII.

Quota pars Germaniae ſubjecta fuerit Imperio Romano.

I.

Cimbri &
Teutoni.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc noſtra ſecula per-
gam, primùm indicaffe, quota pars olim Germaniæ Roma-
norum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis
nomen ſuum dederunt, armaque noſcenda *Cimbri* atque *Teutoni*,
ultro Galliam Italianque petentes: quos C. Marius partim in Gal-
lia, partim in Italia ſub ipſis Alpibus vicit. Cæſar poſt hinc, dum
Gallia domita Rhenum tranſgreſſus *Germanos* irritavit, perpetuum
Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua
omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos
ingentibus ſæpe exercitibus triumphatos magis, quàm victos, ipſi-
met Romanorum fatentur ſcriptores. At quota pars horum armis
tot ſecula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximus equi-
dem ipſorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi *Rhe-
num* inter & *Albim*, Auguſti Tiberiique auſpiciis: at poſt hos nihil
ſub imperio ſuo retinuerunt, niſi Rheno proximos *Frifſos*, *Uſipios*,
Tencteros, *Jubones*, *Mattiacos*, & his conterminos *Alemanos*:
qui tamen non origine Germani, ſed Galli fuerunt, ut ſuprà dixi.
Sed & hi mox circa annum Chriſti c.c. rebellaverunt, Galliamque cre-
bris incurſionibus vexarunt, quo tempore quoque natum *Francorum*
nomen: quod ſibi omnes populi inter Rhenum Albimque
incolentes, in unum corpus congreſſi, novum à libertatis argu-
mento impoſuerunt; protinus & ipſi Galliam crebris incurſionibus
depopulantes. * 1

Franci.

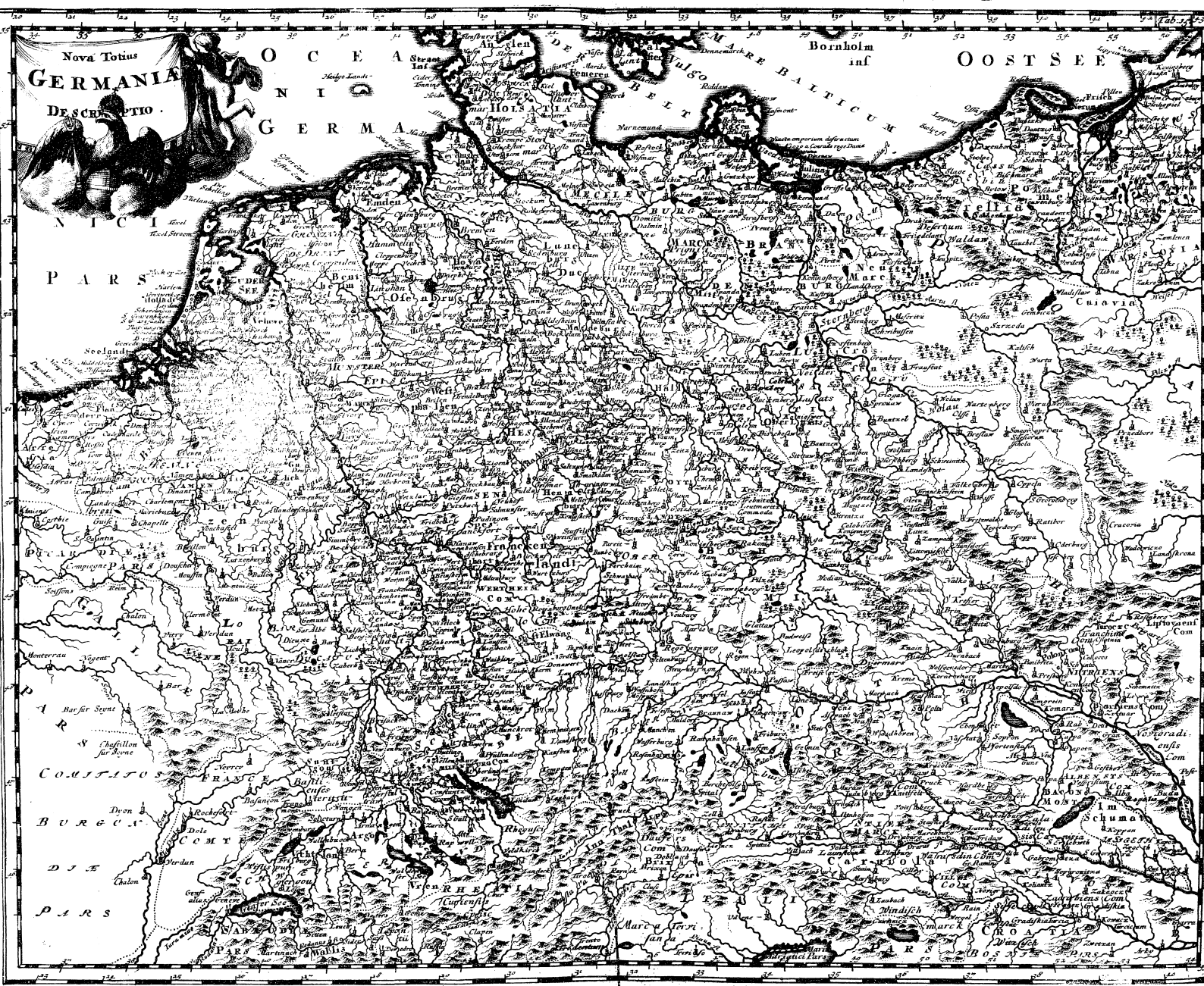
II. Re-

BUNONIS.

* 1 De *Francorum* gente a ſuperius ad finem
cap. III. ex D. Hieronymo in vita Hilarionis di-
ctum eſt; quod illa fuerit inter Saxones & *Ale-
manios*, non tam lata, quam valida gens; adeoque
diſcreta à Saxonibus &c. Ipſi vero Saxones jam
antiquiſſimis temporibus tenuerunt non ſolum

Westphaliam, ſed etiam omnem illum terra-
rum tractum, qui eſt inter Viſurgim, Ocu-
num, Albim & Melibocum: quæ loca Tacitus
attribuit Chaucis: Zoſimus vero lib. III. in nar-
ratione rerum à Juliano ad Rhenum getarum
tradit, Chaucos partem eſſe Saxonum, eoſque
adverſus Francos geſiſſe bellum, quod non ſo-
lum

a *Francorum* gens.

II. Reliqua ultra Albim Danubiumque Germania intacta semper mansit: quæ & ipsa postmodum *Suevis*, ut supra dixi, *Gothis*, *Burgundis*, *Vandalis* & *Longobardis*, aliisque nationibus emissis, ultrò Romanorum imperium petiit, totumque propemodum occupavit. *Marcomanni* & *Quadi*, Danubii accolæ, jam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias, petere cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipsum tandem Imperii nomen decusque in fines suos pertraheret.

lum eo tempore, sed sæpissime factum legimus, neque Saxones isti hinc suis sedibus pulsi sunt, discreta à Francis gens. Non igitur, quod Cluverius heic existimat, hinc inter Visurgim & Albim incolentibus, sive Chaucis sive Saxonibus, Francorum nomen impositum est, aut Franci habiti sunt.

HEKELII.

a Quam H. Junius in *Bataviâ* c. ix. etiam descripsit.
b Quos *Cattos* à *Tacito* dici *Cranzius* putat.

REISKII.

1 a Cimbri & Teutones extrema Germania effusi, sociisque aucti nationibus primo Galliam, deinde Italiam irruerunt A.V.C.DCXLV. prodigato consule M. Silano, postea Scauro A.V.C.DCXLVII. Sed C. Marius consul eos A.V.C.DCLII. fudit, fusosque Italia & Gallia

a Cimbrica expeditio. b Germania Romanis non subdita. c Sed viatrix.

C A P. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac novissimâ ejus divisione. 1

I.

Cæterum, liberis olim rebus publ. Germani, inter Rhenum, Danubium, Vistulam & sinum Codanum, egerunt. Principes

REISKII.

1 a Dignitas tamen & Ducum officium apud Germanos olim bellicum fuit, non perpetuum, nec ædificium, nec supremum cum imperio conjunctum. Reges ex nobilitate, inquit Tacitus cap. 7. Ducesque compertum habuerant, vocarunt nomine. Germania autem Cisterhana Romanis subdita

a Duces veteres Germ, b Regesque,

ejecit. Sed Germanicus gentes terrasque hic nulas domuit; ne Cæsar quidem Rheni transitu facto. b Rhenus ergo Imperii Rom. liberæque Germaniæ limes fuit; tot bellicis expeditionibus frustra infumtis, & necatis Quintilii Vari legionibus. Numismata quidem Domitiani, M. Aurelii, & Alexandri Severi, Imp. aurea Germaniam captam, subactam vel devictam exhibent; ea tamen inscriptio vel synecdochica vel hyperbolica fuit. Germani enim Galliam tandem, Hispaniam, Italiam Romanæque ipsam sub Augustulo ceperunt; nec tamen unquam toto Romano imperio potiti, nisi occidentale unum pro Auctore intelligas. c Quam multæ vero gentes amplæ ac validæ uno Francorum nomine (*der Franken oder Freyen*) in fœdus unum coaluerint, quum longo spatio inter Rhenum, Amisiam, Visurgim & Albim diffusæ illæ fuerint, scriptores veteres & hodierni præcipue docent.

Præ-

pes tamen plerique suos habuere: quos falso nomine sæpe *Reges* vocant Romani. Ultra sinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, *Sitonum* in Norvegia, & *Sueonum* in Suedia: quæ etiam nunc durant: nisi quod Norvagiæ Imperium transfatum est ad Danos. His postea accesserunt *Czechorum*, in Bojohæmo^a, & *Polonorum* ad Vistulam amnem. At *Saxonum*, *Duringorum*, *Francorum Orientalium*, *Suevorum* ad fontes Dantubi, ac *Bojovariorum*, quæ iisdem ferè tempestatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita sunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam^b delato, in varias provincias atque Ducatus eam divisit, Norvegia, Suedia, Daniæque parte, trans mare Suevicum, ac *Polonia cis Vistulam, jam tum à Germania avulsis.

Germaniæ
divisio in Su-
perioiorem &
inferiorem.

II. Hinc *Germania* in duas parteis, id est, in *Superiorem* & *Inferiorem*, divisa est. In *Superiore* sunt regiones istæ: Helvetia, Alsatia, Suevia, Wirtenbergensis Ducatus, Bavaria, Franconia, sive Francia Orientalis, Palatinatus Rheni, Bojohæmum, Moravia^c, Austria, Stiria, Carinthia, Carniola, Tirolis. In *Inferiore*, præter XVII. provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant Belgium, sunt: Leodicensis Episcopatus, Lotharingia, Juliacensis Ducatus, Coloniaensis, Treverensis, Moguntiæensis Archiepiscopatus, Clivia, Westfalia, Hassia, Duringia, Saxonia, Misnia, Lusatia, Silesia, Marchia Brandenburgensis, Pomerania,

Præfectos primum & Præsides, tandemque Duces aut Comites ab Imp. suscepit. Transrhœnana vero sub Carolinæ stirpis regibus & Imp. demum Duces Comitæque sibi prappositos admisit. ^a Hinc nova Germaniæ Respubl. & nova hujus in superiorem atque inferiorem divisio facta: Illa dudum Helveti, hac vero utrumque Belgium tam Confœderatum quam Regium, itemque Lotharingia existerunt: Tandem recentior eaque politica per decem circulos, (*Kreise*) quorum unus *Burgundicus* nempe nec jurisdictionem nostræ amplius Imperii agnoscat, Comitatu *Burgundici* ad Gallos etiam traducto. Plures vero Ducatus, Comitatus, Dynastias & urbes liberas, quæ singulis sub iis circulis, nec in hac nostra recensione habentur, illas è Notitia Imp. Romano-Germ. Bœcleriana vel Imhofiana vel alia quacunque addito, cui lubet. *Principatus* certe *Mompelgardensis* nulli lubet circulo, votum tamen atque sessionem in Comitibus habet. De ortu Electoralis Collegii, numero septena-

rio, auctuque hujus per pacem Monast. Cusbrugg. facti, nonno itidem Electoratu nuper me controverso admissioque scripta extant publica eaque varia.

BUNONIS.

^a Carolus M. non solum *Bohemiam*, verum etiam cæteros Sclavos ad Vistulam usque, *Ungariam*, perdomuit, eosque Imperio Francorum adiecit. Polonia vero ab Ottonis M. *rege* usque ad FridERICI II. tempora, penè semper Imperio Germanico subiecta & tributaria fuit.

HEKELII.

^a *Bohemi* enim se ipsos *Bohemiam* nuncupant. ^b Circ. Ann. CHR. DCCCL. ^c Ex *Hungaria*. ^d Alii dicunt, *Poloniam*, *Boleslaus* *Coburg* regnante, ab *Ottone* III. qui *MIRABILI MUNDI* I dictus, à subiectione & Tributo *Imperii Romani* esse liberatam & à *Ducatu in Regnum* constitutam.

BUNO

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. VIII. 169
nia, Meckelburgensis Ducatus, Holsatia. Helvetii, postquam 15 ccc c. prope annis in Germania, ac novissime sub Germanorum Imperio computati essent, jugo tandem imperii excusso, ccc x. circiter annos libere agunt. ^β

BUNONIS.

^β Quando & qua occasione Helvetii sese vindicant in libertatem, dictum est capite XVII. lib. II.

I. a. Multæ illæ in quas Germania divisa est, provincie facilius in memoria hærent, si decem illi Circuli, in quos eas demum distinxit Maximilianus I. rectè observantur: quod ipsum quum ad Imperii Germanici quoque faciant notitiam, quæ terræ singulis continentur Circulis, hic paucis indicandum putavimus. Ex his, initio numerandi ab Oriente facti, I. est *Austriacus*; quo continentur e, Archiducatus *Burgundicus*; Ducatus *Stirie*, *Carinthie*, *Carniolæ* f, & Comitatus *Tirolis*: Episcopatus *Tridentinus*, *Brixienis*, *Laubacensis*, & *Viennensis* g. Hujus circuli Director (*Aufschriftbender Fürst*,) est ipse Imperator: qui idem *Archidux Austrie*.

II. Hoc ordine c. *Circulus* est *Bavaricus*; ad quem pertinent, Archiepiscopatus *Salisburgensis*; Episcopatus *Ratisbonensis*, *Passaviensis*, & *Frißingensis*, Ducatus utriusque *Bavariæ*, cum Superioris, tum Inferioris: Palatinatus superior: Palatinatus *Neoburgicus*: Landgraviatus *Leuchtenbergensis*: Comitatus *h. Ortenburgicus*; *Ratisbona*. Circuli *Bavariæ* Directores (*Aufschriftbende Fürsten*,) sunt ipse Elector *Bavaricus*, & Archiepiscopus *Salisburgensis*.

III. c. *Circulus Francicus*; cujus parteis sunt, Ducatus *Francie Orientalis*: Episcopatus *Herbipolensis*, *Bambergensis*, *Aichstetensis*: Ducatus *Magistri ordinis Teutonici in Margenthal*: Burgundius *Norimbergensis*, quem tenent *Marchiones Brandeburgici*, *Culmbachienfis* & *Anspachenses*: Comitatus *Hennebergensis*, *Holtenlois* i, *Erbaensis*, *Schwartzenbergensis*, *Wertheimensis*: Baronatus *Limburgensis*: *Nollmberg*, *Rotenburgum ad Tubarum*: *Winsheimium* & *Schwinfurtum* k. Directores sunt Episcopus *Bambergensis* & *Marchio Brandenburgicus*.

IV. e. *Suevicus Circulus*, quo comprehenduntur Episcopatus *Constantinensis*, *Curienfis*, *Augustanus*, & multi Abbates in Suevia l: Ducatus *Wurtenbergensis*; *Marchionatus Badensis*: *Algoi*: *Hegovia*: Comitatus multi, ex quibus præcipui, *Hohenzollernenfis*, *Helfensteinensis*,

III. Cæ-

Oetingensis, *Montfottensis*, *Furstenbergensis*, *Zimberensis* &c. Civitates etiam multæ, *Augusta Vindelic*: *Ulma*, *Memminga*, *Reutlinga*, *Eßlinga*, *Heilbronna*, *Bibraum*, *Lindavia*, *Ravenßpurgum*, *Constantia*, *Schaffhusia*, *Halla Suevorum*, *Norlinga*, *Rotwila*, *Kauffbyra*, *Donawerda*: *Campidonum*, *Cella*, *Dunckelspiela*, *Offenburgum*, *Ueberlinga*; & demum libera Nobilitas *Sueviæ* Imperio immediate subiecta. Directores sunt Episcopus *Constantinensis*, & *Dux Wirtenbergensis*.

V. f. *Circulus Burgundicus*, ad quem pertinet *Belgium*, & *Burgundie Comitatus* (*Ober-Burgund*) m. Director hujus Circuli est *Hispania Rex*.

VI. g. *Circulus Rhenanus Superior*, cui subest Episcopatus *Basileensis*, *Argentinenfis*, *Spirensis*, & *Wormatiensis*: Abbatæ *Fuldensis* & *Hirschfeldensis* n: Ducatus *Lotharingia*, *Sabaudia*: Palatinatus *Sponheimensis* & *Bipontinus*: Landgraviatus *Alsatia* & *Hassia*: Comitatus, *Catzenelbogenfis*, *Dierzenfis*, *Ziegenhaimensis*, *Niddensis*, *Waldeckensis*, *Nassovienfis*, *Dillenbergensis*, *Sarapontanus*, *Widgensteinensis*, *Falkensteinensis*, *Ißenburgensis*, *Leiningensis*, *Rapoltz-Kirchenfis*, *Salmenfis*, *Mörsburgensis*, *Hanaviensis*, *Leiningensis*, *Solmenfis*, *Budingensis*. *Wetteravia*; *Argentoratium*, *Colmaria*, *Frankofurtum ad Moenum*, *Friderberg* *Wetteravia*; *Hagenoa*, *Keisersberga*, *Landavia*, *Mulhusia* in *Alsatia*, *Seßeladium*, *Spira*, *Turchheimium*, *Wetzlarium*, *Wormatia*. Directores sunt Episcopus *Wormatiensis* & Palatinus *Sponheimensis*.

VII. h. *Circulus Rhenanus Inferior*, qui & *Electoralis Rhenanus* dicitur, quod cum constituitur provincia *Electorum Moguntini*, *Coloniensis*, *Treverensis* & *Palatini*: & quæ sunt sub iis ditiones o: ut *terre Nassoviorum* in *Beilstein p*, & *Magistri Ordinis Teutonici* in *Coblentz*: *Gelnhusia*. Director est Archiepiscopus *Moguntinus* Elector. q

VIII. i. *Westphalicus Circulus*, quo habentur Episcopatus *Paderbornensis*, *Monasterienfis*, *Osnaburgensis*, *Verdenfis*, *Mindenfis*, *Leodiensis*, *Ultradjectinus*, *Cameracensis*: Abbatia *Corbeienfis* r; Ducatus *Juliacensis*, *Clivensis*, *Mon-*

a. Germaniæ in x. Circulos divisio. b. Austriacus. c. Bavaricus. d. Francicus. e. Suevicus. f. Burgundicus. g. Rhenanus Superior. h. Electoralis. i. Westphalicus.

a. Germaniæ superior & inferior. b. In decem Circulos.

Montensis *f.* Welfphalia; Comitatus Marca, Lippensis, Bentheimensis, Embdanus, Diepholtanus, Hohenf., Schauenburgensis, Oldenburgensis, Ravenfpergensis, & Frisia Orientalis: Civitates, Colonia Agrippina, Aquisgranum, Tremonia, Herfordia. Directores sunt Episcopus *Adonasteriensis*, & *Dux Juliacensis*. v

IX. a *Circulus Saxonius Inferior*; ad quem referuntur Archiepiscopus Magdeburgensis x, & qui nuper erat, Bremensis: Episcopus, Halberstadenf., Hildesheimensis, Lubecensis, Suerinensis & Ratzenburgensis, Ducatus 7 Brunsvicensis, Luncburgensis, Mecklenburgensis, Lauenburgensis, & Holsatia: Comitatus Delmenhorst 2: Lubeca, Gossaria, Mulhusa & Nordhusa Thuringia. Directores sunt *Dux Brunsvicensis*, *Administrator Misceburgensis*, & *Dux Brunsvicensis*, alternis tamen vicibus.

X b *Circulus Saxonius Superior* habet Episcopatus Misnensem, Merseburgensem, Brandenburgensem, Havelbergensem, Naumburgensem 2: Abbatis, Salfeldensem, Quedlinburgensem: Ducatum Saxonie Elect. Pomeraniam 3, Marchionatum Brandenburgensem: Anhaltinam provinciam: Thuringiam: Comitatus Schwartzburgensem, Mansfeldensem, Stolbergensem, Barbiensem & Gleichenf. 6 Circuli Director est Saxonie *Dux*, *Elect.* a 7

HEKELII.

e Cum superior, tum inferior.
f Croatia & Vandalia.

g Huc referendi quoque sunt Principatus & Ditiones Dieterichstedenf., Eggenburgensis, Piccolominienf. & Aversburgensis, ut & Comitatus Schenbogensis, Hardecensis & Wolkensteinensis.

h Et Baronatus Lobkowitzianus, Eggenburgensis, Ortenburgicus, Staufensfeldensis, Degenburgensis, Wolfsteinensis, Maxfeldensis, Hohenwaldensis, &c. Item ipsa S. R. Imp. Libera Ratisbona.

i Castellanus.
k Et Wilsenburghum Nortvigae.

l Campodoniensis inprimis, qui olim Vermetensis & Treutchenf., seu Vericenisf. est dictus.
m Partim ipsi Ditioni Hispanica, partim Galliae, partim quoque Potentill. Ordinib. Hollandiae subiectum.

n Murbacensis, Luderensis, &c.

o Nec-non Ducatus & principali dignitate Comitatus Ardenburgensis.

p Inferioris Isenburgj & Rencci.

q Cui nonnulli adiungunt & Electorem Palatinum.

r Werdenf., Hervordenf. & Essenf. Huc referunt quoque quidam Politicorum St. Corneli

a 9. Saxonius inferior.

Monasterium, (S. Corneli *Monaster*) ppter *Aquisgranum*.
Qui hodie partim Electorali Brandenburgensi, partim Neoburgico-Palatinae Ditioni subfunt.

i Principatus Nassoviano-Dillenburgensis: Comitatus Savenf., Rietbergensis, Delmenhorstf., Brunkhorstf., Wimenburgensis, Wiedens & Runkelensf., &c.

v Qui hodie est Elector Brandenburgicus.

x Nunc in Ducatum mutatus.

y Et Principatus.

z Blankenburgensis & Rensleinensis. Porro Civitates S. R. Imp. Liberæ atque Hanseaticæ, Brema, Hamburgum.

a X. *Circulus Saxonius Superior* habet primas Provincias Electorales Saxonicas, in sex Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum, Misnensem, Lipsiacum, Metalfiero Montanum & Varfium & vilas, in quibus Episcopatus *Adynensis*, *Melburgensis*, & *Numburgensis*. Quo referenda Abbatis *Quedlinburgensis*, cujus Protector *Saxiflor*. Deinde Electorales Brandenburgicas, in quibus Marchionatus quadruplex, (*die Mittel-Neue-und Uker-Mark*.) Episcopatus *Velburgensis*, *Lebusensis* & *Camenensis*: Porro Ducatus *Principum Saxoniorum Linæ Gothanæ, Jechburgica*, *Coburgensis*, *Vinarienensis* & *Ufferscum* Abbatis *Salfeldensis*, Ducatus *Citricensis* Anterioris *Pomeranie*, Principatum *Abbatum* Comitatus *Schwarzburgensis*, *Mansfeldensis*, *Stolbergensis*, *Barbiensis*, *Hohnsteinensis*, *Gleichenf.* & *Ruthenicos*, ut & Baronatus *Schoenbergiacos*. * Circuli Director est Elector Saxonie Subordinatus verò Elector Brandenburgicus, Coordinati Duces Saxonie: Holsleinensem & Rhenhenicos tum senioris tum junioris linæ: Baronatus item Schönburgicus.

* Hec Pluralis omnino rectè esse possunt. De tur enim (non ratione Dignitatis, five *Eminecie* sed ratione *Situs* saltem) Baronatus *SCHOENBURGIACUS* & *Superior* & *Inferior*, quorum prior *Waldenburgensis* est Linæ; posterior autem *Wideravienensis*, *Penicenis* ac utriusque *Rempfenf.* Oppida, quæ ad *superiorem* Baronatum pertinent, sunt *Valdenburgum*, *Hartenf.*, (*ab Paulus Flemmingius*, Olor ille *Testonicus*, quæ *Lichtenstein* & *Loßnitz*, *Joannis Zechendorf* illucissimum natale Solum. *Inferioris* autem est *Glauchba*, omnium Metropolis & *Adrian* bene Patria, immo & beatissima *MONICA* met Dormitorium, ubi inprimis *Heroum* *SCHOENBURGIACORUM*, quos *Jo. Angel. Winkler* *hagen* Part. I. Tract. General. *Reympp. Historiar.* p. 122. *Barones* *SCHOENBERGIANOS* vocat, *DOMUS AVITA*, quasi dicta *die Schen-*

burg, (unde & *Baronibus* cognomen) est constituta. Cui annueratur Oppidum *Peniga* & Oppidula *Mebrana*, *Hohnstein* & *Lunzenau*. Cæterum illustris ac incluta *Baronum* *SCHOENBURGIACORUM* Prosapia adeo est antiqua, ut tempore *CAROLI* M. quoque in *Germania* egregie floruerit ac claruerit.

III. Cæterum, Othone III. imperante, (ut vulgaris opinio est) inter Germanicæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, nisi Germanici nominis Princeps Rom. Imperator crearetur. Atque tum 7 *Septemviri* constituti, quibus ob eligendi Imperatoris potestatem, *Electorum* nomen inditum. Horum tres *Ecclesiastici*, iidemque Archiepiscopi, & Archicancellarii S. Imperii. Primus, *Moguntiacus* in Germania: Secundus, *Coloniensis* in Italia: Tertius, *Treverenfis* in Gallia. Quatuor reliqui sunt Seculares. Primus, *Rex Bohemie*, pocillator: Secundus, *Palatinus Rheni*, dapifer: Tertius, Saxo, *ensifer*: Quartus, *Marchio Brandenburgensis*, cubicularius. 8

Septemviri
quando constituti.

CAP.

neburg, (unde & *Baronibus* cognomen) est constituta. Cui annueratur Oppidum *Peniga* & Oppidula *Mebrana*, *Hohnstein* & *Lunzenau*. Cæterum illustris ac incluta *Baronum* *SCHOENBURGIACORUM* Prosapia adeo est antiqua, ut tempore *CAROLI* M. quoque in *Germania* egregie floruerit ac claruerit.

REISKII.

2 Suis Ducibus subiectos.

3 Utramque.

4 Et Electoratum.

5 Ducatus in Thuringia Misniaque Vinarien- sem, Gothanum, Hsenacensem, Altenburgicum, Coburgensem: Principatus Anhaltinus.

6 Blankenburgicus & Rheinstein.

7 Subordinatus Elector Brandenburgicus: Coordinati Duces Saxonie: Holsleinensem & Rhenhenicos tum senioris tum junioris linæ: Baronatus item Schönburgicus.

BUNONIS.

7 a Vulgaris illa quidem est opinio, septem Electores ab Othone III. Imperatore esse constitutos. At Holsleinensis, Bellarminus, alique hanc Electorum constitutionem ascribunt Gregorio V. Pontifici Romano b. Verum antiquiorum Scriptorum nemo hujus five ab Otho-

ne III. five à Gregorio V. profectæ constitutioni mentionem facit. Quinimo, Othone Pringenf., Abbate Urspergensis, & Sigeberto testibus, etiam post Otonem illum III. ad tempora usque Friderici II. Imperatores electi sunt ab omnibus, aut certe plurimis regni proceribus: in quorum numero non solum fuerunt Archiepiscopi; verum etiam Episcopi & Abbates: quorum imprimis erat, si existisset, tam sanctam Pontificis sui observare constitutionem. Hinc alii ab ipso Friderico II. Electores constitutos volunt. Post illius sanæ temporis eligendi Imperatoris potestas ad potentiores & pauciores venit; Cæteris jus & auctoritatem illam aut negligentibus, aut non satis tuentibus: donec consuetudinem illam Imperatoris per paucorum Principum suffragia eligendi Aurea Bulla solenni & salutari lege confirmavit.

8 b Palatinus Carolus Ludovicus per pacem Monasteriensem anno 1648. initam in provincias suas restituit, quum Electoralem dignitatem patri suo Friderico antehac ablata, & Bavarie Duci collatam, nollet dimittere, ipse constitutus est Elector Octavus.

HEKELII.

b Ottonis III. Coarctato: alii *Helmico II.* & *Sylvestro II.* Papæ: alii pluribus aliis.

a Quando Electores instituti. b Elector Octavus.

CAP. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico solo sitis.

I.

Leodicensis
provincia.

L *Eodicensis* * provincia, quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium spectat, Colonienſi Episcopo ſubjecta.

BUNONIS.

a * *Leodicenſis* Episcopatus a, olim *Tingrenſis* b, limites habet ab ortu Mosam fl. & Ducatum Limburgenſem, a Septentrione & Occasu Brabantiam; a Meridie Comitatum Namurci c. Fluvij præter Mosam celeberrimos hic ſunt, *Urtiba*, *Jeckel*, *Hey*. Continet præter Ducatum *Billio-nenſem*, *Marchionatum* *Francimontanum*, etiam Comitatus *Hasbanie*, & *Loetenſem*. Anno 1468.

HEKELII.

a Vulgo de Liege.

b Quod *Tingri* olim cum *Eburonibus*, *Cen-turionibus* & *Cereſiis*, Populis quippe *Casari*, æterisque Scriptoris veteribus notis, Provin-ciam hanc olim incolebat.

c Regio ipsa pulchra admodum, fertilissi-maque est plurimis gaudens limpidissimis Amni-bus, iisque piscifolissimis, ac præterea Sylvis opacis, Montibusque ac Convallibus, quæ vi-neta fructusque proferunt, ac ferarum venatio-nem ornatissima sunt. Isthic etiam sunt Minerarum fodinæ, præcipue Ferri & Carboneum, quos *Lilhantraes* vocant.

REISKII.

i Leodicum ab *Leo* de Francico vocabulo i. e. propria suppellectile vicus publicus A. 770. & crebro Caroli M. accessu frequentior apud Eginhar-dum dicitur: Urbs denique aliquando libera, sed rursus ad obsequium redacta suo nunc Episco-po, nec Colonienſi amplius subest. Cum enim Maximilianus Henricus Archiepiscopus Colon. A. 1688. obisset, Canonica electione facta Joh. Ludovici Baro ab Elderen Leodicenſis Episco-pus creabatur. Cum interea b Colonienſis successio c huic admista *Furſtbergiana* factio turbas com-movebat gravissimas, quin bellum calamitosius a Gallis toti Germaniæ illatum: Clemens tamen Dux Bavarie tandem rejecto Wilhel. Eggone Furſtbergio, Bonnæque Gallisireum A. 1689. erepta prevaluit, ætate tum adhuc minor nec

annos octodecim natus, ubi dispensatio Rom. Pontif. Innocentii XI. & consensus Collegii Ec-clesialis accesserat. Philippo autem Wilhel. Neoburg. c Ducatus *Juliacenſis* & *Monienſis* d totius Neoburg. Palat. familiæ A. 1629. mansit. Eidem etiam *Palatinatus Electoralis* A. 1688. ces-sit, Gallico nunc bello atrociter depopulatus. Tota d *Lotharingia* excluso Duce Carolo fere septuagenario, qui tandem A. 1674. Franco-furti exul obiit, in Gallicam potestatem A. 1671. venit. e Austrasia olim Westrie aut Neustrie opposita regnum ex Clodovæi divisione una ab Mosâ Rhenoque in Allemanniam & Thuringiam productum continuit: Cujus regem quod Carolus Dux Lotharing. sese titulo nuncupare profiteretur, perpetuum apud Gallos odium incurrit, vid. libellum de Austr. Germanicis, & affectam Obrechtii descriptionem. Augusta f Trevirorum metropolis, urbs Germaniæ æ-tiquissima, Romanorum magistratuum & me-tæta olim sedes: Huic proxima nec Rom. an-quitatibus inferior g Colonia est Agrippi. Deiq-ue h Moguntiacum ab Mogo five Manno he-vio, nobilissima Drusi colonia, primatu Ec-clesiastico & Archi cancellatu per nostram Germa-niam clara. *Tonica* vero Christi *Jesus* innotuit apud Treviros, tria regum apud Colonienſes *sepulchra*, & turris murium sive *Myopyrgus* Binge opus vicina vel incertis historiis vel fabulis ornata. Vid. Dorſichæum in dissert. Calaubonem h. Exercit. & Serravium in comment. *Mogun-ti Wormatia* & k Spira urbes antiquæ & regni olim Francis cultæ a Gallis nuper dirutæ huic jacent: i Philippoburgum A. 1676. militibus captum in Germaniæ potestatem rediit, sed hoc bello patriæ rursus creptum hostibus pe-perit. m Alſatia cum Argentorato contra fidem ap-pactis Novimag. datam obſeſſo captoque ab iſdem hostibus tenetur; Principatus interea Mompelgardensis & Comitatus Palatini reliquæ Alſatiæ vicini arctissime premuntur.

BUNO.

a Leodicum. b Colonienſis successio. c Ducatus *Juliacenſis*. d Lotharingia. e Austrasia. f *Tonica*. g Colopi. h Mogunt. i Wormatia. k Spira. l Philippoburgum. m Alſatia.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. IX. 173

Caput ejus est *Leodicum* d, urbs ampla & superba, magnificis ædi-ficiis e instructa; ob amoenitatem deliciæque varias *paradisus sacer-dotum* nuncupata. *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion*, quondam juris Ducatus; nunc Leodicenſi Episcopo subiectus; ar-cem habet ejus nominis munitissimam. *

II. Caput *Ducatus Juliacenſis*, quod ei nomen dedit, est *Ju-liacum*, opidum antiquum atque munitum. In Juliacenſi agro sita est urbs *Aquæ Grani*, sive, ut vulgo usurpatur, *Aquisgranum*; Germa. super. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; salu-berrimis calidarum aquarum fontibus clara; *Caroli M.* primi Ger-manorum Imperatoris aula ac sepulchro insignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare sub corona ferrea in templo pendente.

III. *Colonienſis Diœcesis* veterum Ubiorum ad utramque Rheni ripam sedes olim fuit. Ipsa urbs *Colonia Agrippinensis*, seu, ut vulgo usurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, a *Colo-*

Archiepiscopus
Colonienſis.
Colonia
Agrippinen-sis.

BUNONIS.

b *Leodicum* f a Carolo Burgundo captum, & in ipsa urbe x. l. M. occisi, x. l. M. submersi sunt. Ut huius culpæ veniam impetraret Caro-lus, D. Georgii statum, ex puro auro consti-tam, consecravit ædi D. Lamberto sacræ. Opidani perhibentur mobiles & ad seditiones proni. Urbem hanc, præter Mosam, quatuor interfluvia flumina, *Legia*, *Uta*, *Vesla*, & *Ambularius*. y. a *Hojum* ad Mosam est: itemque b *Dinantium* rupi impositum, quod septies & decies frustra obſeſſum anno 1554. armis Gallicis cessit.

d c Ducatus *Juliacenſis* limites habet ab Orru Rhenum, a Septentrione Ducatum Clivie, ab Occidente Mosam, a Meridie Lutzenburgensem & Limburgensem Ducatus. Has terras rigant præter *Rheum* & *Mosam*, *Isela*, *Eſſa*, *Rura* & *Verna*.

e *Juliacum* ad Ruram est g. Opidum hoc ab Hispanis expugnatum, per pacem Monasterien-sis Palatino Neuburgico restitutum est. Itemque *Marcodorum* seu *Dura*. e *Monasterium*, vul-go *Münſter Eſſel* ad Iselam.

f *Aquisgranum* h est ad Wermam fl. An-no 1609. Johannes Wilhelmus Juliacensem & Clivensem Dux, stirpis suæ postrenus, obiit: unde inter Electorem Brandenburgicum & Pa-latinum Neuburgicum de Provinciis istis orta certamina.

g *Archiepiscopus* Colonienſis habet ab Orien-

te Westphaliam, a Septentrione Episcopatum Monasterienſem, ab Occasu Ducatum Juliacen-sensem & Clivensem, a Meridie Archiepiscopatum Treverensem, Rhenus medium interluit.

9 Ipsa h Colonia habet Academiam anno C. 1388. i institutam. Trium SS. Regum, ut vulgo habentur, reliquæ ibidem aservantur. Inter *Boniam* & *Coloniæ* in insula *Kramerwerth* fuit propugnaculum illud vulgo *Pfeſſenmütz*; dictum. Celebriora hic porro sunt opida, *Lun-zium*, *Novesium*, vulgo *Reyſz* ad Erpam, & *Berka*, vulgo *Reinberg*; ad quam non multis abhinc annis Hispani Mosam, per alveum a *Vendlo* ad *Bergam* usque deductum, cum Rhe-no conjungere conabantur. Post Gebhardum Truchſeſium Archiepiscopum Colonienſem ob Religionem Evangelicam auctoritate Pontificis Rom. & armis Hispanorum ejectione Ernestus Bavarie Dux Archiepiscopus est constitutus, anno C. 1583. Erat olim tempore Bavarie Du-cis Archiepiscopatum Colonienſem tenent.

HEKELII.

d A *Juſto Lipsio* è Viâ *Caroli Magni* a *Pithæ* editâ imprimis sic vocatum.

e In valle.

f S. Leodium.

g Olim vocabatur *Vatucca*, ut & *Julium*, quod *Julius Cæsar* huic Oppido nomen dedit.

h Quod antiquis *Nuagerra* fuit.

i A Senatu illius loci.

Y 3

BUNO.

a *Hojum*. b *Dinantium*. c *Juliacenſis* ducatus. d *Juliacum*. e *Monasterium*. f *Aquisgranum*. g *Colonienſis* Archiepiscopus. h *Colonia*.

nia, *Agrippina* Claudii Imperatoris uxoris auspiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc est Germanicarum maxima, Emporiumque ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera est Imperii civitas. *Bonna* antiquum munitumque opidum, Archiepiscopi Colonienfis, Electoris Imperii, sedes.

Bonna.

Lotharingia.
Lotharingen.
Divodurum.
Virodunum.
Tullam.
Nanſium.

IV. *Lotharingia Ducatus* à Lothario, Caroli M. nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit *Divodurum Mediomatricum*, vulgo *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Gallia Rex eam tenet; una cum Viroduno, *Verdun*; & Tullo, *Toul*. *Nanſum*, vulgo *Nanſy*, sedes nunc Ducum & caput provinciae, egrègia munitaque urbs.

Austria.
Weitreich.

V. *Austria* complectitur Dioceses Treverensem & Moguntinam, item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrücken*, Comitatusque, *Sarbrücken*, *Leyningen*, *Bitsch*.

Treverensis
Arch.

VI. *Treverensis Archiepiscopus* caput est *Augusta Trever-*

BUNONIS.

Lotharius I. Imperator, Caroli M. nepos, tres habens filios, in totidem regna divisit Imperium Francicum. *Ludovicus* primogenito tribuit Italiam cum Caesaria dignitate: *Lothario* eam dedit partem, quæ deinde ab hoc, primo ejus Rege, *Lotharii regnum*, seu *Lotharingia* dicta est: at *Carolus* tertio genitus obtinuit Provinciam & Galliam Narbonensem I. Habet *Lotharingia* ab Ortu Alsatiam, à Septentrione Archiepiscopatum Treverensem & Ducatum Lutemburgicum, ab Occasu Galliam, à Meridie Burgundiam Comitatum. Celeberrimos ibi sunt fluvii *Mosa*, *Mosella*, *Artha*, & *Sariba*.
 * *Metz*, *Metz*, ad Sella sit quibidem in Mosellam influit, urbs ampla & munitissima cum arce.

À Verdunum ad Mosam fl. est inter Ardennam silvam & Batrum, urbs amplissima, & arce amplissima jam communia.

Tullum urbs ad Mosellam posita, munita non est. Urbes illas superiori seculo Imperio eripuit Henricus II. Gallia Rex.

* *Nanſum* est ad Murtham fluvium moenibus hodie nudatum o. *Pontamissum* habet Academiam. Hunc Ducatum ferè omnem, ejus Ducibus, occupavit Rex Gallia.

* *Austrasia*, quæ hodie vulgò habetur, concluditur intra Lotharingiam, Treverensem provinciam, Palatinatum Electoralem, & Alsatiam. Fluvius rigatur, *Sariba*, *Lutra*, *Bleissa*.

a Lotharingia unde dicta. b Metz. c Nanſum. d Lutzelſtein. e Lauterack. f Birckenfeld. g Taberna. h Treverensis Archiepisc.

rum, vulgo *Trier*, Gallis *Treves*; urbs antiquitatem suam præ se ferens. *Confluentes*, *Coblentz*, urbs ab Rheno Mosellæque confluentes posita, haud exigui est momenti. *Vitellium*, *Witlich*, Treverensis Archiepiscopi atque Electoris sedes.

Treveris.
Confluentes.
Vitellicum.

VII. *Moguntini* Archiepiscopus caput est *Moguntiacum*, sive *Moguntia*, *Ments*, urbs inter præclaras Germaniae computata. At hodie Archiepiscopi Electorisque trans Rhenum in Germanico solo, *Aschiburgii*, *Ascheburg*. Sunt præterea in Austria libera Imperii urbes; *Wormatia*, vulgo *Worms*: & *Oppenheim*: & *Spira*.

Moguntini
Arch.
Moguntia.
Aschiburgium.
Wormatia.
Oppenheim.
Spira.

p Ducatum Montensem, & Comitatum Nassovensem, quos in primis *Maginus* addit.

BUNONIS.

* a Trevis ad Mosellam sita, jam Augusti Imperatoris ætate floruit: qui verò à Trebera Nini filio cum putant conditam, fabulas amplectuntur, non historias r. Habet Academiam. Hic asservitur tunica Salvatoris.

b Confluentes, vulgo *Confluentia*, è regione in altera ripa munitissimum habet castrum *Ehrenberti*, *Ehrenrecht-Stein*, seu *Ehrenbreit-Stein*, vulgo c *Herman-Stein*. Superiorem bello Galli tenebant, qui diuturna obsidione pressi, agrè tandem illud reddiderunt f. Archiepiscopo huic subest *Eysalia* pars, ubi opidum d *Sleida*, *Johannis Sleidani* i Historici patria.

* Ad *Archiepiscopatum Moguntinum* terra quæ pertinet, sunt ad Rhenum in Wetteravia, *Eisfeldia*, *Hassia*, *Thuringia*, & *Francia*.

* *Moguntiacum* contra Rheno Moenique confluentes positum, antea vicum, moenibus firmavit *Drusus* v. *Nero*, *Cæsar* *Augustus* primum, *Tiberii* Imperatoris frater, anno ante nati *Christum* xiv. Hodie Archiepiscopi sede & Academia s. floret y. Superiorem bello urbs hæc sæpe capta ac recepta est. z

* *Aschiburgium*, vulgo dicitur *Aschaffenburg*, supra *Francfurtum* ad Moenum situm, arcem habet splendidam. Ad Rheno Navaque confluentes est *Bingium* opidum a, infra quod in medio Rheno turris est, vulgo *der Meufethurn* dicta. In Moeni ripa est g *Hochſum* opidum infuſto prælio, quod *Christianus Brunſvicenſis* Dux hic anno ſeculi nostri 23. commiſiſſe, nobile. *Moguntinus* in media *Hassia* tenet h *Fritzlar*, vulgo *Fritzlar*, aliæque opidula. Eidem subest Hypotheca titulo i *Eisfeldia*, *Grubenha-*

gensis Ducatus portio, in qua k *Duderſtadium* ad *Wipperm* fl.

φ I *Wormatia* ad Rhenum, *Vangionum* olim caput, Comitibus celebris. b
 z in *Oppenheim* ad Rhenum non est urbs libera Imperii; sed est in ditione Palatini Electoris.

HEKELII.

q S. *Triverorum*, sic vocata, quasi sit *Metro-*polis inter Germaniam primam & secundam.
 r Conf. *Matth. Dreſſeri* Pars V. *Jagog. Hiſtor.* p. 572. Hoc verum est, quod antiquitate sua cum *Viterbi* & *Genâ* Urbibus *Italicis* omnium antiquioribus, contenderit.

f *Panthaleon*, magnæ æstimationis atque autoritatis seculo suo Medicus, de *Confluentibus*, f. de *Confluentia*, dictus est à Patria sua, sicuti refert *manſuetissimus* Vir, *Quenſtedius*, in *Dialog. de Patr. Viror. Illuſtr.* p. 147.

t Viri multiplices eruditione, summâ prudentiâ atque eximîâ pietate omnino clari, consummatissimique *Historici*.

y *Dreſſerus* & alii *Claudium Drusum* hunc nuncupant.

z A *DIETERICO* Archiepiscopo Anno m. cccc. lxxxii. fundata.

y Ejus Ager mittit *Vinum præstantissimum*.

z *Petrus Bærius* Lib. de *Urbib. Germania* scribit, quod nulla Urbs sit in *Germania*, quæ plura & certiora vetustatis Monumenta *Moguntiaci* habeat.

a *Pauli Hoffſei*, Jesuitæ hand incelebris, Patriæ, b Hic notandum, quod cum *LEO IX. Pontifex Romanus*, cum *HENRICO III. Imp.* Anno m. lxxi. natalem in hac Civitate celebraret, insignis inter Imperatorem & Pontificem Principatum nonnullorum facta sit tunc temporis permutatio. Vid. *Hyppolytus à Lapide* in *PRINCIPE* c. ix. p. 8.

BUNO.

a Trevis. b Confluentia. c Herman-Stein. d Sleida. e Moguntiacum. f Aschiburgium. g Hochſum. h Fritzlar. i Eisfeldia. k Duderſtadium. l Wormatia. m Oppenheim.

Spira.

Franken-
thal.

↓ *Spira*, Juridico totius Imperii conventu clara, Cameram Imperialem vulgo vocant. * *Frankenthal*, nitidissimum est à Belgis excultum opidum Electori Palatino subditum.

VIII. • A.

BUNONIS.

↓ A *Spira* haud procul à Rheno habet aliquot Imperatorum, eorumque conjugum sepulchra in imperato templo, quod à Conrado Salico exstructum est. Episcopi Spirenses sedes erat *Udenheim*, vulgo vocatur *Philipsburg*; opidum municipissimum; quod Galli hodie tenent.

• b *Frankenthal* opidum municipissimum est. *Ingelheim*, etiam olim fuit celebris, Caroli M. aliquando sedes.

HEKELII.

c Conventus hic Imperii Juridicus, seu Judicium hocce Imperialis Cameræ, Supremum quippe S. R. IMPERII Tribunal, præcipuumque laudatissimæ & florentissimæ Nationis Germanicæ Consilium, à Div. MAXIMILIANO I. IMP. communicatò cum Principibus Electoribus & aliis Proceribus atque Ordinibus IMP. ROM. consilio, deque communi ipsorum consensu, in Comitibus Wormatiæ A. 1527. reparatè per CHRISTUM Salutis humanæ M. CCCC. XCV. principio institutum & conditum: & progressu temporis ab Invisibili IMP. CAROLO V. & FERDINANDO I. Fratribus Germanis, nec non MAXIMILIANO II. maximà virtute, summòque labore & studio in Imperio hæcenus non modo conservatum, sed & ad amussim perpolitum, auctum & amplificatum, etiamnum hodie floret, vigetque: atque ut in posterum quoque, divinà favente Clementiâ, firmior sit Juridici hujus constitutio atque duratio, sancitum publicè est, ut sit certa, fixa & rata. Gravissimæ autem de causis Constitutionis IMPERATORIS & PROCERUM IMPERII causam est, ut Urbis SPIRÆ, vel hòc nomine passim apud omnes Populos in toto Terrarum Orbe decantatissima, in posterum constans & perpetua Sedes atque Domicilium sit sacri supremique hujus Consistorii. Quò in locò (SPIRÆ vide licet) Judicium Cameræ perpetuò exerceri, nec in aliud locum temerè, nisi Belli & Pestis tempore, transferri debet. Hæc Melchior Weissenberger in Tab. super Ordinatione JUDICII CAMERÆ IMPERIALIS, illicque Moguntia A. 1607. sup. Sec. 77. in fol. maj. edit. p. 2. Hujus

summi JUDICII JUDEX integerrimus hodie est Joannes Hugo, Archi-Episcopus Treviricus & Episcopus Spirensis gloriosissimus. Ejus laudes sunt Philippus Franciscus Eberhardus, L. de Dalberg & Camerarius Wormatiæ, atque Joannes Calsmirus, Comes in Leningen & Daxburg, Heroës supra omnem humanam laudem politici. Inter eminentissimi Judicii hujus Assessoris, eosque Eruditione, Scriptis ac Famâ clarissimos, hæcce tempestate clarent, & quidem juxta ordinem Alphabetico locati, Joannes Jacobus Avianus, Sylv. Jacob. Danneberg, (cujus dextram eruditam ac candidam, quæ A. 1607. huj. Sec. 69. per antiquæ Academicæ Heidelbergensis RECTOR elect. MAGNIFICUS, d. IV. Jul. decenter oculari mihi non erat prohibitum,) Huldricus ab Eyben, (cujus doctrinam consummatissimam, cum Gilleho huj. Sec. 65. viverem, atque hæcenus benevolentiam singularem, immò & affectum excedenter propensum sat prædicare nescio,) Ezech. Mauricius atque Gul. Ignatius Schützius, quibus omnem prosperitatem ac vitam longævam toto pectore approcor. Illustri ac probe consuevit Reipublicæ SPIRÆNSI hodie à Consiliis primariis Joann. Henricus Gableus, Vir uti omni pietati, Candori atque infervienti Promptissimè deditus: ita & verè eruditione ac præcipua Prudentiâ exornatus, Amicus mihi certissimus. In hujus Urbis, Patriæ quippe Jo. Henr. Ursini, Ecclesiæ Orthodoxæ docuere olim non sine magnà laude atque efficaciâ Jo. Henr. Himelmei, atque Jo. Conr. Schragmüllerus, quorum posterior cum A. huj. Sec. 69. m. Jun. per aliquot dies Spira viverem, æquè, ac Clarissimus Jo. Christoph. Rymelshius, Vir solide ac apprimate doctus atque Magnatibus valde gratus, magna candidissimi favoris atque propensæ affectuosa clementia mihi dedit. In Gymnasio Severatò hòc tempore docent laudabiliter Joannes Hoffmann, Argentoratensis, & Augustus Schradem, Halensis Saxo, quorum priorum aucta Pædagogia, posteriorem autem Græca lingua nobilis opinò commendant. Quæ aliàs SPIRÆ notanda observatque dignissima sunt, tradit Christoph. Lehmannus in Spirensi Chronico, Francofurti A. 1607. huj. Sec. 62. in 4. maj. f. exc.

B. UNO.

a Spira. b Frankenthal.

VIII. • *Alsatia* Austriacæ ditionis regio, in duos Landgravia, tus, Superiorem & Inferiorem divisa est. In Superiori opida sunt; • *Colmaria*, & *Selestadium*, & *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; • *Tabernas*, vulgo *Zabern*; & • *Hagenoam*. • *Argentoratium*

Alsatia.
Elsasz.
Colmaria.
Selestadium.
Rufacum.
Taberna.
Hagenoa.
in Argentoratum.

BUNONIS.

• a *Alsatia* ab ortu Ducatum Wirtenbergen-tem, à Septentrione Palatinatum Inferiorem, ab Occalu Lotharingiam, à Meridie Helvetiam. Flumina præcipua hic præter Rhenum, atque medium fœrmè interluit, sunt Ellus & Cynthius; die Hærog. Superior dicitur, quæ ab Argentorato versus Basileam ab utraque ripâ & ultra excurrit. Inferior, quæ versus Palatinatum patet. d

• b *Colmaria* ad Ellum est urbs libera Imperii.

• c *Selestadium* vulgo *Stesladium* est urbs Imperii, haud longè à ripa Elli. e

• d *Rufacum* f est in ditione Episcopi Argentinensis. g

• e *Taberna* Alsatia, olim urbs ampla & Episcopi Argentinensis sedes: sed bello deformata: • *Molsheim*, Episcopi Argentinensis delictum, anno hujus seculi octavo Academia ornatum.

• f *Hagenoa* urbs est Imperii, inter Matram & Sornam amnes, præfecturæ Imperii titulo gaudens. Ibi olim fervebantur gladius, sceptrum, & orbis Caroli M. cum aliis ornamentis Caesaris, quæ Episcopus Spirensis inde abstulit. b

• g b *Argentoratium* urbs libera Imperii Ello & Brulcha perluitur. De nomine ejus supra p. 99. dictum est. Academia ornata est anno hujus seculi xxi. cujus fundamenta jam Superioris seculi anno xxxviii. Jacobo Sturmio Senatorem primario potissimum urgente, erant jacta i. Alsatia in istis partibus confinis est & *Swingovia*, in qua *Ferretia* vulgo à Pfirt, Comitatus caput: • b *Helordia* eadem Comitatus caput: & f *Mulhusia* ad illa urbs Imperialis & libera, sub Helvetiorum tutela. In Gallia Regem per pacem Monasteriensium transiitum est Landgraviatus utriusque, cum præfectura Provinciali decem civitatum Imperialium in Alsatia sitarum, videlicet *Hagenoa*, *Colmar*, *Schlestad*, *Weissenburg*, *Landau*, *Obernheim*, *Reisheim*, *Münster* in valle S. Gregorii, *Kaisersberg*, *Tübingham*, itemque *Swingovia*; ita tamen, ut Argentoratensis & Basiliensis Episcopi cum civitate Argentoratensis, & reliqui per utramque Alsatiam Rom. Imperio immediate subjecti Ordines, Abbatès, Palatini, Comes, Barones, ac totius Inferioris Alsatia Nobilitas; item prædictæ Civitates

Imperiales, in ea libertate & possessione Immediatæ erant Imperium Rom. quæ hæcenus gavisse sunt, relinquuntur: & Rex Gallie juribus contentus maneat, quæ ad Domum Austriacam pertinuerunt. k

HEKELII.

d Uterque Tractus Urbibus, Oppidis, Pagis & Villis admodum frequens est, omnique ex parte habitatur. Dives quoque est frumento, maxime in planitie, ubi quoque sunt optimi fructus, adeo ut fertilitate reliquis Germanicæ Regionibus facile excedat. Montes & colles producent Vinum optimum, quod multis in locis defertur. Sunt etiam ibi Sylvæ Castanearum & Montes Mineris referatissimi; præcipue autem Argenti, • *Aris* & • *Plumbi*. Alsatiam Inferiorem HEINRICUS de TURENNE, Gallorum quondam Campi-Marchallus princeps, Heros verè astutus, callidus ac prudens, Anno 1674. miserandum in modum vastavit.

e Martini Bucerii, Beati Rhenani, Pauli Constantini Phrygonis & Jacobi Wimpeltingii, Virorum celeberrimorum, Patria haud incelebris.

f Rectius Rubecagum, f. Rubecum, quod videtur Ptolemæo RUFIANA esse.

g Conrado Pellicano unus olim præbens.

h Hele natus est Wolfgang Fabricius Capito, Argentinensis Ecclesiæ Antistes & trium Facultatum Doctor, Vir ævo suo egregie doctus & celebris. i Privilegia autem, quæ à FERDINANDO II. Imp. hæc Academia obtinuit, impressa sunt *Moguntia* A. 1607. Sec. 30. in f. 4. Olim claruere in illâ præ cæteris Jo. Pappus, Thomas Wegelinus, Jo. Schmidius, Jo. Georg. Dorchens, Jo. Conr. Danbauer, Georg. Obrecht, Jo. Otto Tabor, Jo. Ludovici Havemeyer, Matthias Berneggerus, Jo. Henr. Freinsheimer, & nuper Baltas. Scheidius & Jo. Henr. Boelerus, quorum dextram candidam æquè, ac Joannis Schmidii, Jacobi Faustii, Bathasarii Bebelii (verè mei) ac Jo. Rebhanii, qui cum Gerardo à Stöcken, Ulrich Obrecht & Jul. Reicheltò etiamnum excellenti clarent, A. 1607. 69. mens. Jun. decenter oculari mihi omnino erat licitum.

k Verum enim verò Ordo nunc proorsus in-

Z

versus

a Alsatia. b Argentoratium. c Suintow. d Pfirt. e Beford. f Mulhausen.

in eodem tractu, vulgo *Stratzsburg*, in clarissimis Germaniæ civitatibus. Turris, quæ est ad Cathedralē Ecclesiā, mirifica & magnifica structura; item armamentario instructissimo, maxime insignis est.

Montbeliard.

I. X. Est in confiniis Alsatiae ac Burgundiæ Comitatus *Montbeliard*, German. *Mumpelgard*, Wirtembergensi Duci subjectus, opidum *Montbeliard* tutissimo munimento clarum est. ⁹

versus est, præsertim quod Regum Christianissimum utrumque Tractum *Alsatie* propriissimum sibi hæcenus vindicavit. Nō *Colmaria* GALLO suo amato omnino suavi ac amabili Coronam suam auream in manibus, ut ajunt, sponte dedisset, & *Argentina* fortē etiam, quæ alias nullos passa est amplexus,

cum vicinis Sororculis suis intacta Virgo mansisset.

BUNONIS.

⁹ Mons *Pelgardus* videtur nomen habere montis sive horti pulchritudine; duplici cultu firmatus est. Porro Duces *Würtembergenses* Burgundia quoque tenent *Clerval* & *Pallavan*.

C A P. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni. ¹

I.

Brigaviana.
Brigaw.

Prima trans Rhenum est *Brigaviana* regio, Elsatia quondam pars. Caput hujus Provinciæ est *Friburgium*, splendida

BUNONIS.

^a *Friburgium* sive *Friburgum*, ad Treiffen fl. loco secundo positum, celebratur Academia anno 1463. ^a fundata ^b. Anno 1644. Bavarie Ducis exercitui ad dedicationem compulsa, inspectantibus Gallo-Vinariensibus, qui illos stupendam pertinaciam munitis castris deinde adoriebantur. ^c

HEKELII.

^a Seu, ut vulg. *Alstedius* & alii 1460.

^b Et quidem ab ALBERTO, *Archiduce Austrie*. Superiori seculo ibi docuit *Zalsus*. A. 1545. hæc quoque institutum esse *Salutatem Equitum* (die lobliche Ritterschaft) *Drescherus* attestatur.

^c *Friburgum* autem ex Pagō, s. Vicō à BERCHTOLD, *Zeringie* Duce, Annō CHR. M. cxx. est conditum, quod *Distichon* hoc indicat:

Anno Millemo, centeno bis quoque deno,

FRIBURG fundavit BERTHOLDUS

Dux dominator.

Aliàs splendida ac amœna Urbs est. *Joan. Thoma Freyzi* & *Jacobi Mülchli* Patria, *Gallorum* Regi hodie parcas.

REISKII.

¹ ^b *Briscam* in monte rotundo instar casti munitissimi hodieque situm significat, congruere sibi vetustam montis *Briscæ* appellationem, quæ in Rom. Imp. Antonini Itinerario adhuc extat. Idem toti regioni addidit *Brigowæ* nomen, & Gallis deditum Germaniæ clavem reliquit. Tunc enim claves Carol. Richelvis Regi suo concessisse dicitur, *Pepiniano* Hispaniæ, *Pignaturo* Italianæ, *Briscam* Germaniæ, ^c *Friburgum* citius Anno 1678. expugnatum pro castro *Philippoburgo*, quod Germanis expugnatioribus reliquebatur, per pacem *Noviomagenlem* cum tribus *Pagis* proximis accessit Gallis. ^d *Suevia* coloris Suevorum huc irumpentibus nomen suscepit, hodieque nostro imperio peculiarem salutem circulum, cui Ducatu cum *Wurtembergum* & *Marchionatus* etiam *Badenles* subsumit, tum superior, à sede sua dictus *Baden* & *Hochberg*, tum inferior nempe *Durlacensis*, uterque nunc *Gallicis* deprædationibus & incendiis exhaustus, *Franconia orientalis* & ipsa circulum facit *Franconicum*, in eoque tres Episcopatus *Cartholici*, & duos *Burggraviatus* *Brandenburgici* *Marchionibus*

dida atque amœna urbs; secunda est *Briscam*, *Breisach*.

II. ⁷ *Suevia*, vastæ quondam illius gentis exiguæ reliquæ, ad supremam Danubii partem constitit. Urbium hujus Ducatus prima est ⁸ *Augusta Vindelicorum*, *Augspurg*, opulentissimum Emporium: urbs splendida in primis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas. ⁹ *Ulma*, munitissima & ipsa, simulque ditissima Imperii

⁷ *Suevia*,
Schwaben.
⁸ *Augusta Vindelicorum*.

chionibus subiectos complectitur; superiorem scilicet *Byruntium* sive *Colmbacensem*, & inferiorem, *Anspachensem*, sive *Onoldsbacensem*; Hic *Franconiam* solum regionem, ille partem *Voigtlandiæ* montanam, & monti *Pinnitro* vicinam continet, simul cum *Franconia*, cui *Colmbacum*, castrumque huic proximum *Blaßenburgum* subest. ^a *Palatinatus Rhenanus* ut inter totius quondam cultissimus & florentissimus, nunc vastitate *Gallica* squallet, ob *Heidelbergam* ditratam, *Mainheimium*, & *Franckenstadium*, urbes munitissimas, eversas, & cæteras regiones, quotquot Electoratus subsumit, direptas miserrime aut exustas.

BUNONIS.

⁸ ^b *Briscam* opidum munitissimum, ubi pons lapideus in *Rheno* fl. post diurnam obditionem & horrendam famem, à *Bernhardo Vindemium* Duce caprum anno 1638. Inde in *Gallorum* est potestate ^c. In *Brigavia* nobilis quoque est ^d *Hochberga*, *Marchionis Durlacensis* & *Badenensis* familia sedes, & *Marchionatus* caput, ubi *Marchio Ernestus* magnificum exstruxit palatium. Itemque ^e *Hetttersheimum* castrum ornatissimum, quod incolit *Magnus Prior S. Joannis Hierosolymitani*.

⁹ ^a *Suevia* ab Ortu hodie *Bavariam*, à Septentrione *Franconiam*, ab Occasu *Palatinatum Inferiorem* & *Alsatiam*, à Meridie *Helvetiam* & *Comitatum Tirolis*. Fluvii in ea sunt, præter *Danubium* & *Nierum*, *Lycus* der *Lech*, *Illargus*, *Isar*, *Blavus*, & *Cochera*.

¹ ^a *Augusta Vindelicorum* est inter *Lyci* & *Werthe* confluentes: Comitibus ibidem celebratis nobilis urbs, & in primis illis, quibus anno 1530. die 25. Junii Principes & Ordines Protestantes *Carolo V.* Imperatori fidei suæ Confessionem obtulerunt, quæ eà de causâ *Augsburgensis* dicitur *Consejlio* s. In *Augustano* Episcopatu est *Dillinga* ad *Danubium*, ubi Episcopus frequenter commoratur, qui *Cameram* suam ibidem constituit. Academiam habet *Jesuiticam*. ^g

^h *Ulma* est ad confluentes *Illeræ*, *Blavi* & *Danubii* b. Urbis territorium continet tres Comitatus. ⁱ

HEKELII.

^d Hæc Urbs omni laude atque præconio dignissima ac famâ immortalis *Zeleniura* undique nota *Theophilus* meo *Spizelio*, *Viro* pietissimo ac ingeniatâ Eruditione plenissime instructo, in ita dicto *Templō Honoris* referat p. 357. merito dicitur *clarissima* atque *nobilissima*, & est *Patria* quoque *Joannis Freinsheimii*, *Joann. Jacobi Milleri*, *Christophori Pfauzii*, *Eberh. Rudolphi Rothii*, *Carol. Ludov. Stromayeri* atque *Marci Wollabii*. Ego cum A. o. huj. Sec. 68. m. Aug. hanc Urbem perlustrarem, præter magnum atque modestum Theologum, *Eliam Vieilium*, inter *Patricios* nobiles *Mæcenates* inveni *Leonem Roth* in *Holzschwang*, atque *Albertum Baldingerum*, ex nobilissimo Ordine Senatorio t. t. Seniores excellenter splendidos ac verè prudentes. Ceterum nonnullos illustres, nobiles ac claros *Viros Uimenses* elegantibus *Carminibus* est dignatus *Jo. Georg. Styrzelius*, *Philologus* ac *Poëta* celeberr. multique *Litteratis* amicis suis, in *auspicali Elogiorum Virorum insignium Centuriâ*, *Nordlingæ* A. o. huj. Sec. 65. in 4. f. impr.

^e Hinc incomparabilem Principem, novumque Germanorum HERCULEM atque, ac facta ejus *Heroica Carmine Teutonicâ*, cœque variorum rerum plenô, optimè descripsit *Vitorum* celeberrimus *Joannes Freinsheimius*, idque sub *Thilo Teufcher* *Tugend-Spiegel*, oder *Gesang von dem* *Stammen und Thaten des Alten und Neuen Teufchen* *Freydes*, &c. *Argentorati* A. o. 1639. in fol. jussit imprimi.

^f In hæc Urbe Ecclesiæ *Evangelicæ* suspensissimô hœc tempore non sine laude præest *Joan. Jacob. Mullerus*; *Gymnasio* verò ac instructissimæ *Bibliothecæ* Senatoria *Georg. Fridericus Magnus*, *Amici* mei magni, quos *Deus Ecclesiæ* & *Reipublicæ* *Litterariæ* cum utroque *Lucâ Strackio* ac *Theophilo Spizelio*, *Viris* præ cæteris ibi

claris

^a *Palatinatus Rhen.* ^b *Briscam*. ^c *Hochberg*. ^d *Hetttersheim*. ^e *Suevia*.
^f *Augusta Vind.* ^g *Dillinga*. ^h *Ulm*.

^a *Friburgum*. ^b *Briscam*. ^c *Friburgum*. ^d *Suevia*. ^e *Marchionatus Badenles*. ^f *Franconia*.

perii civitas, ædificiorum splendore facile finitimis præstat. Reliqua loca nobiliora sunt, & *Nördlingen*, *Memmingen*, *Lindau*, *Füssen*, *Rottweyl*, ubi Juridicus Imperii conventus est.

Wirttembergis Ducatus.

Canstat.

III. *Wirttembergensis Ducatus*, ab arce *Wirttembergæ* cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus sit, provincia seorsim censetur. Urbes inibi claræ sunt, *Canstat*, *Merca*.

claris & exteris quoque Magnatibus ac Phœbis eminentioribus egregie charis atque acceptis, Evergetis meis maximis, quorum labra candida ac verè eruditæ oculari valde desidero, quam diutissimè ex gratiâ conservare velit.

g. Ab OTTONE Episcopo Ao. M. d. XLIX. fundatam.

b. *Leonhardi Hutteri* & *Elie Viëlli*, Patroni mei singularis, quem adhuc salvum & undiqueque celebrem novî, Patria, Legibus & Ordinibus in quolibet Statu optimè constituta. Templum habet D. *Virgini* sacrum, in cuius ædificatione insumpta leguntur aureorum novies centena milia.

i. Seu potius Baronatus, sive Dynastias, & unam in Algioja.

BUNONIS.

g. *Nordlinga* urbs Imperii ad Egræ ripas, memorabilis clade k, quam Fœderati à Cæsarianis, duce Ferdinando III. tùm Hungariæ Regæ, acceperunt anno 1634.

b. *Memminga* urbs Imperii, natura & manu munita in Algioja.

d. *Lindavia* urbs imperii in lacus Bodamici seu Constantiensis insula, unde nonnulli *Veneris Sueviæ* appellant, ponte lapideo tamen contenti jungitur.

d. *Füssen* est in ditone Episcopi Augustani, cuius frequentî secessu celebratur.

g. *Rottweyl*, urbs imperii, est ad fontes Nicri, Helvetiis fœderata: Conventus ille juridicus à Conrado II. scribitur institutus. Præterea nobilioris in Suevia urbes sunt, *Campodunum* vulgo *Kempton* ad fl. *Yller*, urbs Imperii libera; ei imminet mons vulgo *Hillermon* mœnibus cinctus, dictusque castrum *Birshald*, civitatis armamentarium. Eidem adjacet *Abbatia ejusdem nominis* cum urbe, in qua omnes monachi sunt genere nobiles, ex octo familiis orti; quod accuratissimè servatur, nulla habita ratione gratiæ aut pecuniæ. f. *Überlinga* ad lacum Constantiensem quondam Ducum Sueviæ sedes, abrs Imperii libera. g. *Constantia* vulgo *Colbitz*, i.

concilio illo anno C. 1414. habito celebris, quæ tres Pontifices, qui tum erant, sede moti, & Joh. Hussus damnatus sunt, in *Düneckspila* a. *Vernitium* fl. dicta à voce *Düneck*, i. e. *Zeas*, quæ ibi magna est copia o. i. *Elwanga* Abbatia nobilis k. *Donawerta* ad Danubii & *Wernitii* confluentem, olim imperii civitas libera, sed anno 1606. i. Maximiliano Bavarie Duce subacta libertatē excedit p. i. *Papenheim* urbs cum Comitatu ejusdem nominis. m. *Oettinga* ad *Wernitium* fl. Comitatus caput. n. *Zollern*, castrum in montopositum, ad cuius radices opidulum; unde Comitatus nomen. o. *Hala Suevorum* ad *Kocham*, ubi Salinæ. Heic olim duca permilla.

g. *Wirttembergensis Ducatus*, præpincipium habet ab Ortu Palatinatum Neuburgum i. i. Septentrione Franconiam, ab Occalu Palatinatum Inferiorem & Marchionatum *Badeniensem* rigatur *Nicro* præcipue.

g. *Canstat* est ad *Nierum*, cuius vicinia multa habet vineas; unde haud longe abest arx *Wirttembergæ*.

HEKELII.

k. Ac *Gundelfingerianæ* memoriam.

l. *Huldrici Zalsi* Patria.

m. Leg. *Ence Sylvii Hist. Bohem. c. 16. p. 17.* seqq. Edition. *Guelterbyr*. in 8. Alias præstat de *Johanne Hüsso* Historia est edita *Latine* *Wittenb. 1537* in 8. Germanicè verò; & quidem *colat* *Crombachio* interprete, *Hagana* 1546. etiam in 8. f.

n. S. *Zeapoli*.

o. Civitas est S. R. I. Libera munita, *Eugelicæ* juxta, ac Romano-Catholice Religioni addicta.

p. Hanc ortu suò nobilitavit *Thomas Heide*, Ictus & Poëta *Lipsiensis* hōc sæculū fāt clausus. q. Civitas est Imperialis libera, quam *clausus* *hactenus* reddidit *Jo. Georg. Seyboldus*, *Virttembergensis* Grammaticæ æque Juventute optimè meritissimus, cuius colloquio haud pœnitendū fuit *ut* A. CHR. m. dc. lxxix. d. 24. Maj.

r. A Meridie *Sueviæ* Partem.

BUNO

a. *Nordlinga*. b. *Memminga*. c. *Lindavia*. d. *Füssen*. e. *Kempton*. f. *Überlinga*. g. *Constantia*. h. *Düneckspila*. i. *Elwangen*. k. *Donawerta*. l. *Papenheim*. m. *Oettinga*. n. *Zollern*. o. *Hala Suevorum*.

mercatu celebris, *Stuttgart*, Ducum sedes: & *Rotenburgium*: quæque reliquas antesttat, *Tubinga*.

Stuttgart.
Rotenburg.
Tubinga.

IV. *Dux*

BUNONIS.

i. *Stuttgart* provincie metropolis f., habet arcem elegantissimam. t. *Rotenburgum* *Nierum* fl. interfecat; unde una pars urbis vocatur *Rotenburg*, altera *Ebingh*. o. *Tubinga* ad *Nierum* Academia & Collegio Ducali celebris v. *Schorndorffium* opidum munitionem habet salinas x. Civitates Imperii liberæ ibidem sunt f. *Hailbroma* ad *Nierum* y. à *Friedrico II.* Imperio ascripta: b. *Reutlinga* ad *Echze* *fluv. z. f. Ellinga* ad *Nierum* fl. a.

HEKELI.

[Hodie Aula *Stuttgartina*, ubi jam sedet CAROLUS FRIDERICUS, Dux *Wirttembergicus*, Archi-Marchallus est *Forschner*. Sed Consiliarium intimorum princeps est Dominus à *Balau*, Cancellarius verò *Curtius*, Viri certè tantà auctoritate, eruditione, iudicio à qualitate, ut eminentissimam Serenissimi Heri sui auctoritatem ac gloriam non solum, sed Jura quoque ac Privilegia *Wirttembergica* commodè ac masculè tueri possint.

i. Quæ Dux *Wirttembergicus* Sedes, & *Juchum Mysingeri* Patria. Heic claret jam Theologorum Suevorum Caput, *Christophorus VVellus*, Vir summi iudicii ac solidissimæ eruditionis, & ut Spero, adhuc clarebunt ibidem quoque *Nicolaus Myhler* ab *Ehrenbach*, & *Magnus Helfenthalerus* meus, à quâ insigni Viro tum laudabilium Trigā non pauca singularis benevolentie atque affectus documenta Anno Chr. 1668. 7. 69. omnino mihi data sunt.

hæc Academia fundata est Ao. CHR. M. CCC. LXXVII. per EBERHARDUM, Ducem *Wirttembergicum*, ob *Barban*, quam prolixam alebat, Germani dictum *Rauschenbarth*. Inde jam laudata Academia etiamnum EBERGARDINA vocatur. Ejus Visitatores perpeni sunt (1.) Cancellarius *Wirttembergicus*, & (2.) Consiliarius Ecclesiasticus *Wirttembergicus* Director, & (3.) Conservator aditus Primarius *Stuttgartinus*. Professores Theologie olim fuerunt *Jacobus Andreæ*, *Jacobus Beurlinus*, *Josephus Demlerus*, *Stephanus Gerlachius*, *Matthias Hafenerffer*, *Jacobus Heerbrand*, *Jo. Heinr. Hiemer*, *Andreas Olfander*, *Jun. Lucas Olfander*, *Joann. Utric. Pregitzer*, *Par. Balasgar Raich*, *Jo. Georg. Sigwart*, *Theodor. Thummus*, *Tobias Wagnerus*, à quò omni honore, paternò planè affectu ac literis elegantibus, cum adhuc in vivis esset,

sum dignatus, atque *Christophorus Woelfinus*, qui meus quoque Evergeta haud postremus est, dum in illustre *Tubingenium Studiorum* Convictorium, ubi quotidie 200. Alumni, quod prædicandum, fāt largè aluntur Ducales, me hospitum, quod mente agnoscam semper gratā, Ao. huj. Sec. 68. benignè duxit. In Facultate Juridicā, præter clarissimum *Varenbilerum*, clareū quoque *Andreas Bajæ*, *Christophorus Befoldus*, *Heinric. Bocerus*, *Joannes Halbritter*, *Joann. Harpprechtrus*, *Thomas Lanfius*, *VVelf. Adam Lauterbachius*, Cognatus meus longè desideratissimus, *David Magirus* atque *David Scheinmann*. Medici clari fuerunt *Sebastianus Blossius*, *Joannes Fabri*, *Joann. Jacob. Haugius* atque *Joann. Ludovicus Moeglingus*. Inter Philosophos & Philologos olim ac nuper clarissimi existeret *Michael Beringer*, *Theodorus Cellarius*, *Martinus Crusius*, *Frider. Harm. Flayderus*, *Nicod. Frischlinus*, *Magnus Helfenthalerus*, *Benedictus Hopfferus*, *Jodocus Kolbius*, *Michael Moestlinus*, *Vitus Müllerus*, *Jo. Utr. Pregitzer*, *Fil. Zacharias Schaefferus*, *Joann-Baptista Weigand* atque *Heinricus Wellingsius*. Hodiè ibidem docent non sine laude egregiè *Joann. Adam Olfander*, *Georg. Heinricus Keller*, *Joann. Andr. Hochstetter*, *Georg. Heinricus Habertlin*, *Burkardus Bardili*, *Joann. Andreas Frommann*, *Jo. Adam Kurzer*, *Jo. Conrad. Brobeck*, *Georg. Balasgar Metzger*, *Joann. Graff*, *Jo. Ludov. Moegling*, *Jun. atque Christophorus Caldenbach*, *Philomela illa Nicrina* maxime canora ac clara. Illustre Collegium, ubi hodiè *Jo. Utric. Pregitzer*, *Nep. Jura* ac Politicam dextrè ac perspicue profectur, fundavit LUDOVICUS Dux, cuius Caput superior *Aule Magister*, qui plerumque *Juris Professorum Primarius* habet à consilis.

z. Ejusque ruinas à *Cæsareanis* Ao. 1634. d. 23. Nov. in cinerem datas nunc excitatas novimus.

y. In hac Urbe, quæ satis ampla ac clara, non solum *Reipublica*, sed *Ministerium* quoque Ecclesiasticum, cuius hodiè caput est *Jo. Ludov. Münster*, atque *Cynnaum*, utpote cui non sine laudè præest *Galricd Loischenbrant*, ex voto constituta sunt. Eruditæ ac nobiles Familiz, quæ clarent ibi, sunt, præter *LOESCHENBRANDINAM*, *Bampacherma*, *Feinabendina*, *Heuchelina*, *Irvingerina*, *Pancuzina*, *Rokenbachina*, *Roskampherma*, *Rubina*, *Sommerhardina*, *Spoelma*, *Zobelina*, atque nonnulla alia.

Z 3

z. Idco

a. *Hailbronna*. b. *Reutlinga*. c. *Elinga*.

Franconia si-
vc Fran-
cia
Orientalis.
Franken-
thal.
Herbipolis.
Francofur-
tum.
Bamberg.

IV. *π* Dux est, qui & Episcopus, cognomine Herbipolitanus, ab *Herbipoli*, vulgo *Wurtzburg*, capite provinciae, dictus. Urbs est inter primas praecleara. At *• Francofurtum ad Mœnum* libera Imperii civitas, celeberrimis totius Europae, nedum Germaniae nundinis nobilitatur. *• Bamberg* Episcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniae obfide videtur. Est in Franco-

nienti

z Ideo celebris, quod Senatus ibi æque, ac *Noribergensis Aug. Confessionis* primum subscript.

a Rempublicam & Ecclesiam bene constitutam habet. Huic jam præfuit laudabiliter Jo. Ulr. Wildius, Vir egregie doctus & modestus, & valde mihi amicus *Michaël. Festschli* Patria.

BUNONIS.

a Episcopus Herbipolitanus idem Franco-
nia Dux. Ei quotannis redeunt 300. millia
thalorum. Habet *Franconia* ab oriente Bohe-
miam, ad Septentrione Thuringiam, & Hal-
siam, ab Occasu Palatinatum Inferiorem, ad
Meridie Bavariam & Sueviam. b *Fluvii* hic præ-
cipui sunt *Mœnus*, *Jaxtus*, qui ad *Wimphiam*
in *Nierum* se exonerat. *Tubaris* ad *Werthemum*
& *Sala* Francicus, ad *Gemundam* Mœno se
mifcent. *Sala* fluvius ille putatur esse, a quo
Franci dicti sunt *Salici*: Equidem ad *Salam* locus
erat *Seltz* dictus, in quo *Carolus M. Ludovicus*
Pius & *Arnulphus* commorabantur *Regin. l. 2.*
Ad eundem *Salam* est opidum hodie munitissi-
mum *Königsbosen*; ex cuius nomine colligitur,
Regiam ibidem fuisse *aulam*. Neque tamen alter
fluvius Sala inde longe diffidet.

c *Herbipoli* ad *Mœnum* Academia c. cele-
bris: urbi imminet arx d. *Marienberg* vulgo;
in qua ingentem thesaurum obtinuit *Gulstavius*
Adolphus Suecorum Rex. d *Ochsenfurtum* ad *Mœ-*
num, horreum Episcopi. e

f *Francofurtum* electione Imperatorum cele-
bratur.

g *Bamberg* Henricus II. cognomento *San-*
ctus, colitur. Adjacet ei in vicino monte arx
Alteburg.

HEKELII.

b Hæc Civitas omnino insignis, maxime in-
cluta ac excellenter nobilis à Magistratu magnifi-
cō & valde prudenti tam bene est constituta, ac
Legibus in quolibet Statu ac Ordine firmata, ut
all'i S. R. Imp. ac ferme vix totius GER. M. A.

NIÆ Civitatem cedat. Edidit hujus *Chro-*
nicon Jo. Fredericus Fastius, apud ipsos *Franco-*
tenfels A. D. huj. Sec. 60. in 12. f. impressum. An-
te biennium, & quod excurrit, amissit suum
CHRYSOSTOMUM, *Philippum Jacobi*
Spenerum, Virum omni honore, obsequiis
atque veneratione dignissimum, quem DEUS
non solum *Dresdensibus* atque *Francofurtensibus*
suis, sed & toti *Ecclesie Evangelicæ*, immo &
mihi quom diutissime superstitem esse ex gratia
velit. Nunc unicum saltem Amicum, conuocare
in Ecclesiâ Orthodoxâ, cuius Antistes quippe hic
tempore est Jo. Daniel *Arclaricus*, Theologus
eximius, rite docentem habeo *Francofurtum*, *Tha-*
nam nempe *Baltasarem Ritterum*, Virum uti
Pietate ac quavis Virtute præditum. Hæc *Uti*
Joannis Richardi, Jcti valde præstantis, non so-
lum natalis, sed & emortualis est locus. Obiit
quoque ibidem *Matthias Flacius*, Jo. *Petr. Lu-*
thicius atque Jo. *Otto Tabor*, Viri non est plebe-
Equid dicam? Ipsius GUNTHERI *Schwar-*
burgici, Imp. Romanor. gloriosissimi, Ossita-
gustissima, quod universa latatur *Prospici*
Schwarzburgica, molliet *Francofurti* cultus.
Hodie vivit in tam illustri ac splendide loco *Joh.*
Ludolfus, Lingg. Orient. Doctor sine patre,
cujus affectus propensus ac erudita colloqui-
me *Gothe* partim, partim *Dreslæ* quondam non
parum recreantur.

c A Joanne, Duce *Wurtzburgicō* A. D. 149.
instaurata.

d Episcoporum Sedes.
e Hujus Episcopatus, quem *Wendiscus*, vel
Winfriidus, mutato nomine, quod semper be-
na fecit, BONIFACIUS nuncupatus, (Leg.
CL. Dn. M. Jo. *Gottfr. Olearii*, Amici *Simplici-*
ris, *Abacis Parvolorum*, dono mihi *Ben-*
ardus, *Benedictinorum* Monachus & *Funda-*
toris Conflagineus. A. O. superiori prid. Cal.
Jun. in Episcopum Herbipolensem & *Ducem*
Franconiae est electus *Comadus VVilhelm* à *Vit-*
tau, Decanus *Bambergensis*.

BUNO-

nienti agro Arx *• Ansbach* f, Marchionatus titulo gaudens. *Ansbach* v.

V. Fran-

BUNONIS.

a *Onspachium* g est ad fluvium ejusdem nomi-
nis; habet arcem Principis sedem. *Onspachi-*
ensis seu a *Ansperchensis* sunt Marchiones
Brandenburgenses; gaudunt titulo *Burggravi-*
orum *Norimbergensium*. Ad eos quoque perti-
net b *Voigtlandia*, inter Thuringiam, Miliam
& Bohemiam sita; cuius metropolis est *Curia*,
vulgo c *Hoff* in *Vogtland*: Opida nobilitiora sunt
d *Culmbach*, *Culmbach*, cum arce *Plassenburg*,
& e *Barreuthum*. Cæterum in *Franconia* quoque
est f *Aichstadium*, Episcopi illius sedes: &
g *Margenthal* magistri Equitum Ordinis Teuto-
nici, h *Rotenburgum* ad *Tubarum* urbis Imperii,
i *Cella* penaria *Franconiz*, situ prope eo scribitur
esse, quo fuit *Hierosolyma* h. i *Winsheimium*
ad *Aichum* urbis Imperii, k *Schwinfurtum* urbis
Imperii ad *Mœnum* i, in ipso ferme *Franconiz*
centro, Comadi *Celtæ*, primi apud Germanos
Poetæ, patria. In *Franconia* quoque est *Erba-*
thum Comitatus caput: *Henneberge*, unde *Comi-*
tatus nomen: *Comitatus Reginensis* seu *Lorietis*
& *Holacensis* ab *Holacho* castro dictus.

HEKELII.

f Hic referendum quoque *Byruthum*, CHRI-
STIANI ERNESTI, Marchionis *Brandenburgici*,
gloriosi, Sedes. Hujus Minister primarius ac
S. R. Imp. Comes de *Ronou* & *Bieberstein*, *• Pra-*
efectura Curatensis Capitaneus splendidissimus. Sed
qui in Ecclesiâ tum anticâ, tum oppidatâ, post
Capituli à *Lilien*; Theologi celeberrimi, & Jo.
Matthæ (Joannis Fil.) *Stumpffii*, Evergetæ
med magni, beatissimum ex hac vitâ discessum,
immo in illustri *Christiani Eynoldii* Collegio quam
hellissime docent, sunt Jo. *Jacob. Steinbocker*,
Georg. Frid. Perschius, Jo. *Leoni. Schoeff*,
Wolfgang Rensch, Jo. *Caspar Oetelius*, Jo. *Fi-*
schers, Jo. *Georg. Layritz*, atque *Joh. Heinr.*
Hagen, Viri non vulgariter eruditi, modesti,
benefici ac mihi faventissimi. Sed *Culmbaci*, ubi
Arx munificima, eaque ad hunc Marchionatum
Inferiorem quoque spectans, *Ludovic* *Liebbard*
pacide extinctō, Ecclesiæ jam rite præest, Jo.
Christophorus Laurus, Amicus meus Academicus,
& propterea perpetuo colendus.

g S. Onoldum.
h Rempublicam bene constitutam habet, &
Religioni Evangelicæ serio est addicta. Nuper
amit *Chrysolomum* suum, D. JO. LUDOVICI

CUM HARTMANNUM, imensis laboris,
infatigatæque Pietatis Theologum & mihi amifi-
cissimum. Nunc magnâ cum laude quoque præest
Ecclesiæ *Sebastianus Kirchmajerus*; Gymnasio v.
Fredericus Lipsius, Amici veteres & valde hono-
randi.

i Ut Virtus ullō minime eget præconiō: sic
& Urbi huic splendide ac valde mihi dilectæ illa
laus nequaquam est necessaria, quoniam jam-
pridem toti *Sacro Romano Imperio* & omnibus *Bo-*
nar, *Musis* imprimis elegantioribus ac curiosioribus,
se fuit commendabilem. *Politia* talibus
Legibus atque *Constitutionibus* est fundata, ut ne-
que *Pietas*, neque *Justitia*, neque *Prudentia*, ne-
que *Beneficentia*, neque *Morum Suavitas* ac rejice-
re ac irritas facere nequeant. Ejus Caput *600*
ducentis emeritum hodie est Jo. *Michael Fehrus*,
S. C.ÆS. M. A. J. Archiar. felicissimus, Poly-
histor illustri ac exterorum Herorum Literato-
rumque, à quibus maximi æstimatur, incredi-
bilitè studiosus, Mæcenæ & Afinis meas ma-
gus, cui vitam, quæ dignus, *Neslorean* can-
didissime apprecor. Ecclesiæ, quæ purè *Euan-*
gelica atque Orthodoxa, valde laudatæ Antistes
est meus *Caspar Heumichius*, integer vir, fidei
atque doctrinæ Theologus, Scripturæ piis,
limitas ac curiosus celebr. *Gymnasium* verò curâ
Cramerianâ adhuc dextrè regitur. Hoc imprimis
laudi ducitur amplissima huic Reipublicæ, quod
Ministros Ecclesiæ, *Gymnasii*que Professores atque
Schola Praeceptores ab omnibus Civium oneri-
bus quotidie servet liberos, quod in paucis aliis
S. R. Imp. Rebus publicis, quod in paucis aliis
constituit quoque, rareret amat fieri. Claret
& hæc Urbs ob Academiam Naturæ Curio-
rum, quæ A. D. huj. Sec. 62. initium ibi sumpsit,
felicissimâ Jo. *Laurentio Bauschiō* (qui Praefes pri-
mus merito constitutus est) Fundatore, & af-
fentibus primis duobus Adjunctis, modo jam
laudatâ Jo. *Mich. Fehrio* nempe, ac *Georg. Bult.*
Metzger. Ejus Protector olim erat Princeps
RAIMUNDUS, S. R. Imp. Comes de *Monte-*
cuoli, Heros animosus ac *Musis* faventissimus.
Modernus autem est FRANCISCUS ANSHELM-
MUS, Archi-Episcopus & Elector *Moguntinus*
eminentissimus, Princeps summō ac plenō elo-
giō haud indignus. Praefes secundus est magni-
ficus *Fehrus* meus, qui ob corporis imbecillitatem
fermeque exactam ætatem splendidiſſimi hujus
Præsidii partem Jo. *Georgio Volkmar*, HELIAN-
THO illi Primo ac *Noricorum* GALENO præ-
stantiſ-

a *Franconiz* limites. b *Flumina*. c *Herbipolis*. d *Ochsenfurt*. e *Francofurtum*.
Bamberg.

a *Anspach*. b *Voigtlandia*. c *Hoff*. d *Culmbachium*. e *Barreuthum*. f *Aichstadium*.
g *Margenthal*. h *Rotenburgum*. i *Winsheimium*. k *Schwinfurtum*.

Palatinatus
Rheni seu
Inferior.
Heidelberg.
Manheim.
mum.

V. Franconia quondam pars, nunc, *Palatinatus Rheni*, ca-
put habet Provincia *Heidelbergam*^k, eandem Electorum Palati-
norum sedem. Ad confluentes Rheni Nidricque *Manhemum* opi-
dum munitissimum, Provincia propugnaculum est. Est eodem

tra-

stantissimo, unanimi Adjunctorum, *Jo. Danie-*
lis Majoris nimirum, *Luca Schroeck*ⁱ, *Jun.*
Joannis Sculteti atque *Georgii VVölsch*, *VVedelii*,
Virosum singularis eruditiois, autoritatē at-
que existimationis, suffragio ac consensu, ipsis
Idib. m. Decembr. A.o. huj. Sec. 86. solemniter
imposuit. Hec, præter *Jo. Cuspinianum* atque
Jo. L. Bauschium, nati sunt *Jo. Guilielmus Barger*,
Jo. Henr. Engelhart, *Jo. Laurentius Febr*, *Jo.*
Volpert Glock, *Calpar*, *Georg. David & Jo.*
Frider. Heinsch, *Georg. Balt. & Jo. Chilian.*
Metzgeri, *Heinr. Salmbuths*, *Jo. David Scham-*
roth, *Christoph. Schmid*, *Jo. Martin Uhle*,
Joan. VVinnann, *Georg. Balthasar VVolfart* &
multi Docti alii. Inclutæ hujus Reipublicæ Con-
sules, & quidem, quantum scio, h. t. Senio-
res, sunt *Justus Fridericus Schoner*, vir probè
politii iudici, & *Jo. Laurentius Pratorius*, alias
Schoepferus dictus. Consilarii autem sunt *Jo. Ni-*
colaus Melchior, atque *Jo. Henr. Segniz*. Claret
quoque inter Physicos Ordinarios *Elias Schmi-*
dus, vir rarioris ingenii ac summæ medendi
felicitatis.

BUNONIS.

¶ *a* Palatinatus Inferior sive Electoralis habet ab
Ortu Ducatum Württembergensem & Episcopatu-
rum Würtzburgensem; à Septentrione partem
Hassiae & Treverensis provinciae; ab Occiden-
te Treverensem Archiepiscopatum, partem
Austriacæ & Lotharingæ; à Meridie Alsati-
am & Marchionatum Badensem. Rigatur
Rheni, Nicro, Mzeno, Naha & Lautera flu-
minibus.

¶ *b* Heidelbergæ ad Nicrum l. arce & Acade-
mia, anno 1346. fundata, illustris m: Cele-
berrima, quam habebat Bibliotheca anno 1623.
n. Romam delata est. Sunt hic præterea *Franc-*
kenbali opidum munitissimum, c. *Neustadt*
an der Hart, quo tractu nascitur genus vini,
quod vulgo *Gaußessiger* vocatur. *d* Crucnacum,
Naha interfluente in duo veluti opida distinctum;
cujus pars ad Marchiones Badenses pertinet,
c. *Cesarea Lutia Kayfers Lauteren*, ad Luteram
annuam; & lacum, in quo Lucius ille anno

1497. captus, quem manus Friderici II. Impe-
ratoris anno 1230. huc posuerat; f. *Bacharum*
generosissimum vino nobile. g. *Bretta*, *Philippi Me-*
lancthonis o patria. Inter Rhenum, Mosellam
& Naham tractus vulgo vocatur *h. der Hun-*
rick; Hic quoque est *i* *Simmera* Principum sedes;
& in consinio *k* *Sponheimium* Abbatia, quam ce-
lebre reddidit *Tribemius Abbas*.

HEKELII.

¶ Hunc Locum eleganter descripsit *Jo. Sebaldus Fabricius*, Comes Pal. Cæs. in Oratione publi-
ca, quem m. Aug. A.o. huj. Sec. 58. publicè
habuit, cum EMANUELI, LUCIO, *Berni*
Helvetico, eâ, quâ pollebat, autoritatē BA-
NULUM, CORONAMQUE LAUREAM
donaret. Prodiit autem hæc Oratio sub *Assu*
Panegyrici Tit. *Heidelbergæ Walterianis* Litt. in.
f. A.o. non adj. CAROLO Electore venenô,
in saepe solet fieri, ab intimis atque necessariis suis
qui Conscientiam suam, postulante officii sui
ratione, immaculatam perpetuò servare de-
buissent, proh! necatô, sedet hodiè *Heidelbergæ*
PHILIPPUS WILHELMUS, Comes *Palati-*
nus Rheni, Heros omni laude atque præconi-
o omni tempore exornandus, atque Irrevocabilis
Imperatoris Rom. ac Potentissimi Regis *Lusitan-*
Soceri. Præter *Professores*, quos in ipso *Aun-*
laudavi, docent ibidem optimè quoque *h.*
Wölsch, *Textor*, *H. Coccejus* atque *Heinricus*
theus Thilemarus, quorum primum *Alphid-*
olimi Fautorem ac Præceptorem verè dextera
habui.

I. Regimine Politicô.

m. Hec inelyti sunt hoc tempore *Ezechiel*
hemius, *Jo. Ludovicus Fabricius*, *Jo. Fridericus*
Miegus, *Georg. Francus*, *Stephanus Gerlachus*,
Hachenbergius, & alii. CAROLUS Elector,
qui A.o. huj. Sec. 51. d. XIII. Maj. natus
est summæ gravitatis, egregie manifestis
nisi, solidissimæ eruditiois & peracuti iudicii
Heros.

n. Leone Allatîo.

o Communis Germaniæ Præceptoris &
Capitoniis è Sorore Nepotis.

BUNO

a Palatinatus Inferior. b Heidelbergæ. c Neustadt an der Hart. d Crucnacum. e Cesarea Lutia
f Bacharum. g Bretta. h Der Hunnesrück. i Simmera. k Sponheimium.

tractu, inter Elsatiam & Palatinatum, & *Marchionatus Badensis*, Marchiona-
ab aquis totius Germaniæ celeberrimis cognominatus. Sedes Mar-
chionis est *Durlacum*, opidum cum arce.

Durlacum.

BUNONIS.

¶ *Marchionatus Badensis* totus fere jacet intra
Rheni dextram ripam, Palatinatum inferiorem,
Ducatum Württembergensem & Brisgojam.
Nomen habet ab opido *a* *Baden*: ubi aquæ calidæ
salutares p. Marchio iste est Romano-Catholi-
cus: Sed *Durlacensis* est Confessionis Augustanae;
b *Durlacum* opidum habet Collegium & Pa-

latium munitissimum. In ejus ditione quoque est
c *Pfortzheim* munitum opidum, *Jo. Capionis*,
alias *Ruchlini*, patria. Ibi quoque est Comita-
tus d *Eberstein*, ab *Eberstein* castrato appellatus.

HEKELII.

p Domus autem *Badensis* hodiè dividitur in
duas Lineas, *Bade-Badensem* nempe & *Bade-Dur-*
lacenam.

a Baden. b Durlacum. c Pfortzheim. d Eberstein.

CAP. XI.

Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgensis Archiepiscopatus,
Tirolis Comitatus.

Nortgavia, Nortgauw; qui & *Palatinatus Bavariæ* sive superior
Palatinatus, die Ober-Pfaltz. i

Palatinatus
Superior.

I. a No.

REISKII.

i *Palatinatus* an *Palanigraviatus* à Comite,
cui olim paruit; *Palatinus* à Palatio, cui Comes
fuit, aut Teutonico vocabulo *Pfalz* sive *Pfal-*
tem, quod vetustior tulit dialectus (sic *Fre-*
bero in *Orig. Palat.* & *Fresneo* in *Glossar. vi-*
sum) *superior Palatinatus* autem respectu infe-
rioris sive *Rhenani* cum Electoratu connexi, sed
a *Palatinus* *Bavariæ*, cui cis *Danubium* subest
post A. 1646. tanquam pars septentrionalis, unde
Nordgau i. e. regio versus septentrionem sita
dicitur: Elector enim *Bavarum* cum *Landgravia-*
to Leichtenbergico & *Comitatu Chamenti* hunc
obinet: *Neoburgiam* vero & *Solsbacensem*
regionem *Comites Palatini* possident. b *Norim-*
berga urbs imperialis libera, castrum vetus, &
in eo insignia Imperii German. ornamentaque
Imperatoria tuerur: c *Egra* urbs *Bohemiz* qui-

dem castris regio & munimentis pluribus instru-
cta, nec tamen Imperii German. libera extat.
Ducatus d *Bavariæ* aut *Bojoriæ* trans *Danubium*
& cis *Danubium* jacens aut *superior* est, aut *in-*
ferior: Hic tamen *Nordgoviam* ex parte conti-
net. Sed e *Archiepiscopatus Salisburgensis* ad par-
tes *Bavariæ* non pertinet, quamquam ad circui-
tum *Bavariæ* refertur. *Archiepiscopus* à *Grego-*
rio VII. Papa Rom. Legatus sedis *Rom.* per-
petuus, ac *Primas Germaniæ* creatus nihil nunc
habet, cur *Magdeburgicum* Primum metuat.
Sed *Tritidentis* c. *Brixienfis* *Episcopatus* *Austriaco*
substant circulo; itemque *Comitatus Tirolensis*
nunc Imperat. Aug. nulli *Archiducum* separatæ
familiz subiectus. *Tritidentum* non occumenico,
sed *Romano*, cujus *Præfex* Pontifex erat, concilio
diu tracto & toties translato inclauit. *Vid. Histor.*
Petr. Suavius Pol. & Heideggeri comment.

A a

BUNO.

a Palatinatus Bavar. b Norimberga. c Egra. d Bavaria duplex. e Archiepisc. Salzburg.

Norimberg.

Norimberga, *a Nürnberg*, in confiniis Franconiae, Sueviae, ac Bavariae posita, nullius soli esse cupit. Urbs est magnifica,

BUNONIS.

a a Norimberga, ad utramque Pegnesi, qui urbem interluit, ripam sita, ac Circulum pertinet Francicum. Habet territorium satis amplum & opida aliquot *b*; in quibus *b Altorfium*, Academia anno 1575. ornatum. *c*

HEKELII.

a Hæc Urbs, *Christiano Becmanno* in Epistola quadam Dedicatoriâ ad Virum amplissimum, *Georgium Reginum*, Norib. datâ, & cum Opusculis aliis *Havoviae* Ao. huj. Sec. 19. in 8. f. publici juris factâ, *Ὁμολογὴς τῷ Ὁρθόλογῳ*, hoc est, *Umbilicus & Oculus GERMANIÆ*, non inique dicitur, quoniam, quæ in istâ Urbe sunt rependienda, omnia sunt firma, lauta, nitida ac splendida. Admiranda est summa atque magnifica Senatorum magnificorum Curia, in quâ *Pietas* atque *Conscientia* de gloriâ cum ipsâ certant *Iustitia*. Admiranda sunt Tempia eximie magnitudinis, in quibus Verbum Dei purè prædicatur ac perspicue. Admirandæ sunt Nobilitas, Mercatorum ac cæterorum Privatorum Domus, quæ aut omnes, aut perpaucis exceptis, quadratæ & Lapide splendide sunt extructæ. Turres, Muri & alia tantæ altitudinis ibi sunt videnda, ut contra omnem vim atque incursum externum à quovis quoque milite judicentur proflus secuta & omnino libera. Breviter, quicquid vides *Noriberge*, idem est, ac si olim *Rome*, & hodiè *Venetis* videres. Ut autem quondam apud *Græcos* *ATHENÆ*, & hæc rempetate apud *Gallos* *LIMOGES* A Solum habet sterile, idem & *NORIBERGÆ*, ubi inprimis Medicorum Collegium clarum est, cuius Director *Jo. Georgius Volkmanerus*, Vir omni elogio major. Scripsit de hæc Republicâ egregie illustri atque apprime nobili quatuor Libros *C. Erasmus Michael Lætus*, Academ. *Hofnensis* quondam Professor meritisimus, quos *Francforti* ad *Main.* Ao. sup. Sec. 74. in 4. f. excusos vidi. Sed *Joannes Saubertius*, Senior, Theologus piissimus, *Hersfordiam* Bibliotheca *NORIBERGENSIS*, utpote cui æquæ, ac toti venerando Ministerio nunc laudabiliter præfuit *Conradus Feyerlein*, Theologus Pietate, omni modestiâ atque loquendi suavitate eximie instructus, Ao. huj. Sec. 43. in 12. exc. optime descripsit, *Ejusque Memorabilia* in inclutâ Norie-

rum Academiâ Ao. ejusd. Sec. 73. simili modo recensuit *Jo. Jacob.* (*Justi Jac. Fil.*) *Leibniz*, quæ Ao. sequ. cum *Christophori Arnoldi*, Vi celeberrimi, *Annotationibus necessariis*, iisque *doctissimis*, in 4. f. prodierit, quæ ex gratissimò *Unglenkiano* donò gratus, dum vivam, possidebo. E Gente *Noribergenſium* Patriciâ, Equitibus atque Nobilibus clarus fuit *Bilalibus Pirckheimer*, Ao. sup. Sec. I. natus, sed Ao. 31. denatus, Vi augustinioris Studii acipiens Theologiae putæ non leviter quatuor atque peritus, Cæsariæque augustissimi, *MAXIMILIANI II.* Consultarius gravissimus. Claruit quoque hic inæque Seculo ab varia Itinera Orientalia *Christophorus Frier* ab *Haimendorf*, inclutæ Reipublice *Dum-Vir*, ac *Georg. Sigism. Frieri*, *Trin* Viri quondam ac Proto-Scholarachæ, cum viveret, gloriosissimi, cuius Dextra beneficia æque, ac illis *Gabrielis Nizeli* munera in me comitis haud ingrata, Avus. Præter *Frierianam* *Noribergianamque* Prolapiam equestrem atque nobilem, (nam *Prækeimeriana* jam pridem effe desit) ab huc clarent *NORIBERGÆ Behaimiana*, *Demeriana*, *Eberneriana*, *Geuderiana*, *Grolaudiana*, *Grundheriana*, *Halleriana*, *Harthoffseriana*, *Le-Hoffiana*, *Koleriana*, *Kreßſiana*, *Laßſelbergiana*, *Mußſeltana*, *Paumgaertneriana*, *Pfingstiana*, *Reimeriana*, *Rieteriana*, *Schlüßſeldiana*, *Staviana*, *Stromeriana*, *Tezeliana*, *Thücheriana*, *Wölmeriana* atque *Welferiana* Prolapiz. Nec indutæ sunt nobiles quoque Familiz *Dietherorum*, *Dehervorum*, *Fetzerorum*, *Hardeſſanorum*, *Oschſenorum*, aliorumque Familiz. Hæc nam sunt inter eruditos, modestos atque celeberrimos *Christophorus & Andreas Arnoldi*, *Pat. & Fil.* *Jo. Christoph. Arnſchwanger*, *Jo. Guilelm. Baſſi*, *Martinus Beer*, *Georg. Vilhelm Bochner*, *Simon Bormeiterus*, *Jo. Conr. Ditticus*, *Joannes Fabricius*, *Par. Christianus Frank*, *Paulus Heſſelius*, *Just. Jacobus & Jo. Jacobus Leibniz*, *Augustus Major*, *Christophorus Molitor*, *Andreas Myhladoerfer*, *Magn. Daniel Omeis*, *Jo. Philipp Pleiſſer*, *Luc. Frider. Reinhart*, *Georg. Remy*, *Georg. Paul. Roetenbeccius*, uterque *Joannes & Adolphus Sauberti*, *Georg. Tobias Swendenſdoerſſi*, *Daniel Swenter*, *Vitus Theodorius*, *Andreas Unglenkius*, *Evergeta meos magnus*, *Leonardus Ursinus*, *Jo. Christophorus Waggenſilii*, unus quoque è Preceptoribus atque *Evergetis*

a Norimberga. b Altorfium.

fica, splendida, potens, ac totius Germaniæ superbiſſima. Caput Nortgaviæ nunc cenſetur *a Ambergæ*, *b Neuburg*, & *c Sultzbach*. Principum Palatinorum sunt fedes. Est circa hæc loca *Landgraviatus Leuchtenbergicus*, cuius fedes *a Pfreibmt*. Est & *c Egra*, *Eger*, libera Imperii civitas. Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad Bojohemiam spectat.

II. *a Bavaria Ducatus* dividitur in *Superiorem & Inferiorem*. Hic ad Ortum, ille ad Occasum spectat. In *Superiori* sunt urbes claræ *a Monacum*, *München*, Ducum fedes, omnium Germanicarum

meis haud postremus, *Tobias Winkler*, *Daniel ac Joannes Wülſſeri* ac *Leonh. Wurfſbain*, immò & *Joannes Cochleus*, Theologus Pontificius, & propterea illuminatiſſimi *MARTINI LUTHERI*, & subtiliſſimi *PHILIPPI MELANCHTHONIS*, Fideique Orthodoxæ Evangelicæ hostis in omni vitâ acerrimus, dicam cum his in Comitibus Imperii & Colloquiis *Vormatiæ*, *Augustæ Vindelicorum* atque *Ratisbonæ* odio summò & inextinguibili.

a Grefenberg nempe, *Hirsbrucum*, *Lautum*, *D. Sebastiani Beerii* & *D. Joan. Antonii Geigeri*, *ICtor.* clarissimorum, Patriam.

c Hujus Academiæ in primis clare ac celeberrima, *Progressum*, & cuncta Memorabilia, omniumque Professorum, qui in quatuor, uti vulgò vocant, Facultatibus à primis incunabulis eam illustrem reddiderunt, *Vitas*, *Mores* ac Scripta adornavit sub Gloriæ Academiæ *Aldorſiæ* Titulo *Magnus Daniel Omeis*, Amicus meus vetus ac plurimum colendus, qui Liber ante quinquennium *Aldorſi* typis Meyerianis in 4. f. non malò omine prodierat. Præter jam in Not. præced. laudatos Viros, *Reinhartem* nempe *Saubertum*, *Jun. Luc. Frideric.* *Reinhartem*, *Jo. Christoph. Waggenſilium*, *Magn. Daniel Omeisum* atque *Georg. Paul. Roetenbeccium*, Fautores meos maximos, docent ibidem feliciter & non sine gloriâ (1) in Facultate THEOLOGICA *Joannes* (Joann. Fil.) *Fabricius*; (2) JURIDICA *Georgius Reichardus Hammerus*, *Heinricus Link* atque *Felix Spizius*; (3) MEDICA *Mauricius & Joannes Mauricius Hofmanni*, *Pat. & Fil.* & *Jacobus Pancratius Bruno*; & (4) PHILOSOPHICA *Georg. Martinus Koenigius*. Academ. h. t. Senior & Bibliothecarius gravissimus, Vir ob multa in me collata beneficia ac *Lexici Garthiani* Inscriptionem omni pietate, honore atque observantiâ perpetuò à me expetendus; porro *Joann. Christophorus Sturm* ac *Daniel Guilelmus Möllerus*, quos

DEUS Ecclesiæ, Patriæ, Academiæ ac Reipublicæ literariæ, immò & mihi quoque quàm diutissimè incolumēs ac salvos esse velit. Hujus Academiæ, post DEUM, hodiè supremus est Patronus *Guilelmus* in Hof, Heros doctus, manifestus atque prudens; *Pro-Cancellarij* autem perpetui munere adhuc laudabiliter fungitur *Magnus Fetznerus*, Senior, *Jctus* re ac nomine magnus, & hæc de causâ diversis S. Rom. Imp. Statibus valde gratus acceperis.

BUNONIS.

a Ambergæ Palatinatus Neuburgici metropolis est.

b Neuburgum ad Vils fl.

c Sultzbach cum castro est ad Roſenbach fl.

a *Pfreibmt* nomen habet à flumine *Pfreibmt*.

c *Egra* olim libera civitas ab aciculis notata. *e*

a In Comitatu *c Ellenbogen* sunt *d Thiermæ* nobilissimæ *Caroline*, vulgo das *Carlsbad*.

a *Bavaria* fines habet ab Oriente Austriam & Stiriam; à Septemtrione Bohemiam; ab Occidente Sueviam & Franconiam; à Meridie Carniolam & Comitatum Tirolis f. Fluvius rigatur Danubio, Altumla, Isara, Vilsa, Oeno, Salza, & Ambra. Quæ versus Sueviam & Alpes excurrit, *Superior* dicitur: quæ verò ad Septemtrionem & Ortum se versus Danubium extendit, *Inferior*. *g*

a c Monacum h. est ad Isaræ ripas. *i*

HEKELII.

d Hæc in lucem est editus *D. Georgius Reginus*, Theologus cordatissimus & *Altorſiorum* *Augustinus*.

e Similibus Bohemicis meritò accenseretur.

f Dicitur etiam *Bojaria*, à *Bojaris* Populis, vel, ut alii volunt, ad *Aviaribus* & *Pannoniâ* ejectionis, qui huc inſederunt.

g Hæc multo magis alterâ est fertilior, frequentibusque habitationibus ornata.

b S. Monachium.

A a 2.

i Fun-

a Pfreibmt. b Egra. c Ellenbogen.

d Thiermæ Carolinæ. e Monacum.

Ingolsta-
dium.
Frisinga.
Ratisbona.

Passau.
Landshut.
Straubing.
Salisburg.
f. Archie-
piscopus.

carum pulcherrima. Secunda est *Ingolstadtum*: hanc sequitur *Frisinga*. In Inferiori *Augusta Tiberii*^k, quod nomen illi falso tribuerunt olim fabulosi Grammatici, alias *Ratisbona*^l dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis Imperii, quæ heic haberi consueverunt, antiquitatem reliquis, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoratæ dignæ sunt *Patauium*, vulgo *Passau*, & *Landshut*, *Straubing*.

III. Bavariz pars est *Salisburgiensis Archiepiscopus*, cujus caput sedesque Archiepiscoporum *Salisburgium*, *Saltzburg*, urbis fatis elegans. *

i Fundamenta ejus A. CHR. M. cccc. LXII. ab HENRICO, Bavariz Duce, imperante OTTONE I. jacta esse *Dresserus* de *præcipuis Germaniz Urbibus* p. 457. autor est. Sed nomen invenisse dicitur à *Monacho*, cujus caput eò in loco repertum sit, cum terra fuit effusa.

BUNONIS.

* a *Ingolstadtum* ad Danubium fl. opidum multisimum, Academia etiam anno 1410. m. ornatum.

λ b *Frisinga* nomen dedit Episcopatu Frisingensi, cui olim præfuit Otto Frisingensis, qui tempore Conradi III. & Frederici Barbarossæ floruit.

μ c *Ratisbona* urbs Imperii libera n; nomen habet à *Humine Regen*, qui eo in loco in Danubium se effundit; Unde rectius scribitur *Reginoburgum*.

ν d *Patauium* o ad Danubii Oenike confluentes, unde Episcopatus *Passaviensis*. Celebre imprimis est à pacificatione inter Carolum V. & Protestantibus Evangelicos anno 1552. prid. Non. Augusti initia, qua religionis libertati cautum est. Germanis vocatur *de Passaviae Vertrag* p. Verum hæc urbs anno 1662. fortuito incendio fere tota perit.

ξ e *Landshut* est ad *Isaram*. q

φ f *Straubing* ad Danubium, Ducum sedibus olim clara.

π g *Saltzburgum* est ad *Salzam* fl. unde ei appellatio r. Habet *Theophrasti Paracelsi* tumulum. Palatium Archiepiscopi magnificum & splendidum est. Arx præcipitis & arte munita ferè inexpugnabilis est.

HEKELII.

k S. Tiberia.

l Sive *Antonbriga*. Hæc in ipso *Autore* merito à me deprædicata Civitas clarissimis clarissimorum

Kramoestorium, *Portnerorum* ac *Præschorum*, immo & *Baldunorum*, *Donacorum*, quorum lib. *bliotheca* insignis, *Ursynumque* nominibus *lætenus* clarior facta est.

m Ex *Viemensi* dicitur or. f. M. cccc. LXII. LUDOVICO & GEORGIO, & tandem ab ERNESTO & ALBERTO, Ducibus *Bavariæ*, amplificata.

n Et in *Eruditis* benefica, immo æquæ laudabilibus Legibus adeo firmata, ut nulli ubi Imperialium cedat. Theologi, qui in Urbe istâ hodie clarent, sunt *Erasmus Græber*, *Philippus Ericus Widerus*, *Chr. Sigism. Donatus*, *Georgius Wonna*, *Daniel Zimmermannus*, necnon *Gottlieb Balduin*.

o Vulgo *Bojodorum*, f. *Castra Batavia*.

p Nam cum CAROLUS V. vix ex penulo sese eripuisse, & HENRICUS II. *Gallie* Rex, contra fidem datam *Fœderatis Germaniz* Principibus METIN, Imperii Urbem, & alia occupasset, FERDINANDUS REX admirabiliorâ Pacem cum *Fœderatis* Principibus moliebatur. Eâ igitur de causâ *Passaviæ* eos advocavit, qui partim ipsi, partim per Legatos suos conveniunt. Tractationis autem Capita subterit I. De PHILIPPI, *Landgraviæ Hesse*, *Liberatione*. II. De GERMANIÆ *Liberatione*, & III. De RELIGIONIS *intâ* *Professione*, usque ad *Libellum* *Controversiæ* *disputationem*.

q Ejus Turris altius, quam Turris *Baldunica*, est terrâ sese attollat. Vid. *Lanjos* in *Oratio* pro *Germania* p. m. 71.

r Olim vocata est *Juvavia*, vel *Juvavia*, q. *Helsen-Burg*, à Castro *Gilicere*, quod *Julius Cæsar* eò in loco dicitur condidisse, ut *Legionibus*, sive *Præsidiorum* ejus portus atque refugium esset. Conversa est tandem in Urbem, quæ & ipsa JUVANIE nomine appellatur, ut dicitur *Minister* & ex eo *Dresserus* loc. cit. p. 529. seq.

IV. c.

BUNO

IV. c. *Terioli*, vulgo *Tyrol*, est arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipsis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rætiaz partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ sunt, *Enipons*, vulgo *Innsbruck*, quondam Comitum, nunc Austriæ Archiducum in his oris sedes. * *Tridentum*, Italis *Trento*, Germanis *Trient*, Concilio OEcumenico clara. *Bolzani*, mercatus non incelebris. * *Brixia* etiam, vulgo *Brixen*, nobilis in hoc tractu Episcopatus est.

BUNONIS.

* a Comitatus *Tirolis* metallorum dives, ut vulgo vocatur, habet ab Occasu Rætiam, à Septentrione Baviariam; à Meridie Italiam; ab Oriente Carinthiam & partem Italiz. Fluvii præcipui hic sunt *Oenus* der *Isar*, & *Athesis* die *Eis*. *Teroli* arx munita satis, sed opidum est tenue, in amœna valle situm.

* b *Tridentum* est ad ripas *Athesis*, Episcopatu nobile f. Concilium quod à OEcumenicum haberi volunt, conceptum est A. 1546. & continuatum ad annum usque 1563. Interfuerunt præter legatos Pontificis & Cardinalem Tridentini. Episcopi LXII. Theologi LXII. Ibi quo-

a *Tirolis* Com. b *Tridentum*.

que c *Hala* est factio sale celebris. Tribus à Tridento milliaribus distat magni nominis; vulgo d *Nansberg* dictus.

* e *Brixia* in finibus Italiz à Germanis condita creditur.

HEKELII.

f Incolæ hujus Oppidi *Italiam* versus habitantes, *Italicâ* lingua, *Germaniam* v. versus *Germanicâ* utuntur. Idem discrimen in vestitu. Conf. *Pauli Henzgeri Itinerarium Italicum* p. 573. Nomen à tribus *Torrentibus* inventisse dicitur, qui prope Urbem è vicinis *Montium* Jugis decurrunt. † *Indictione Cæsaris & Papæ*.

c *Hala*. d *Nansberg*. e *Brixia*.

CAP. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria. 1

I.

Croatia, Marchia Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Austria superior, quia hodie domui Austriacæ parent, in Ger-

REISKII.

I a *Austria* quidem utraque cum provinciis regio quondam Bohemico subiectis, Ducatu Stiriz, Carniolæ, Carinthiz, Venedorum Marchiz & Comit. Gorizienfis ad circulum Austriacum referebat: Regnum vero b *Croatia* c *Dalmatiz* ad Hungariam spectat, qua potius Austriacæ Archiduces Croatia à Croatis Slavici, qui A. 886. infederant ita dictam adhuc tenent. Romano adhuc Imperio dum regiones illæ subterit, omnes pro statu veteri partim ad Illyricum, partim ad Pannoniam pertinuerunt. Austria primum ab Henrico Aucupe A. 928. *Marchionatus* sive *Marchia* orientalis, postea sub *Eriderico* I. A. 1186. Ducatus, denique sub *Rudolphi Habsburgici* ad Imperium erecti posteris

unus Archiducatus, regnis Bohemico, Hungarico, Hispanico & Belgio auctus, d *Vienam* A. 1683. ab obsidione Turcica vindicantem sedem strenue sibi tuetur: e *Stiriam* vetus denominatio testatur Marchiam, sed postea Ducarum *Frederici* I. historia: Hinc certæ Archiducum familiæ aliquamdiu sedem Gratiâ præbebat, nunc nullam præbet amplius uno Aug. Cæsare, superfluit. f *Canisla* ex anno seculi hujus primo Turcis subdita, & diuturno Cæsareanorum obsequio pressa deditionem fecit A. 1690. in eandem, quibus *Zigetum* fecerat conditiones. g *Venetica* quoque *Marchia* vetulo suo nomine adhuc gaudet, eoque tum limitaneam Germaniz regionem, tum *Vinedos* aut *Venedos*, prius incolas significat, à quibus coloniz *Venetica* nectias

a Austria. b Croatia. c Dalmatia. d Vienna. e Stiria. f Canisla. g Marchia Vened.

a *Ingolstadtum*. b *Frisinga*. c *Ratisbona*. d *Patauium*. e *Landshut*. f *Straubing*. g *Salisburgum*.

Germania hodiè censetur, quum olim Pannoniæ portiones fuerint.
 II. * Croatia, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & *Vindorum Marchia*, Germ. *Windisch Marck*; nihil in se habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriusque sunt Slavonici generis. In Vinodorum tamen Marchia sunt etiam Germani.

Croatia & Vinodorum Marchia.

Carniola. Krain.

III. *Carniole*, *Krain*, caput est opidum *Lubiacum*, *Laubach*, & *Lubiana* dictum. *Krainburg* locus est munitissimus. *Celejz*, *Cilly*, Comitatus titulo insignitur. * Cæterum incolæ partim sunt Germani, partim Slavi.

Carinthia. Carnten.

IV. * Carinthia, *Kernten*, Stiria Ducatui conjunctus, urbes insigniores habet, * *Villach*, * *Klagenfurt*, Ducum quondam sedem, * *Volckmarck*, * *S. Veit*, * *Judenburg*.

Stiria. Steiermark.

V. Dividitur *Stiria* in Superiorem, atque Inferiorem. In hac caput

netias deductæ, ad novam urbem ex Oceani æstuariis contentam. De incolis harum regionum strumosis, fodinis, lacubus, animalibus miranda Geographi narrant; itemque Joh. Ludov. Schönsleben in Carniola sua, quam A. 1684. edidit, antiqua & nova.

BUNONIS.

* A Carnioliæ versus Meridum & Ortum se extendit *Marchia Vinodorum*, ad dextram Savi ripam. Inde porro versus Ortum sequitur *Croatia* continenda; cuius caput erat a *Wihatsbium* à Turcis occupatum, nunc ferè b *Carolo* stadium opidum egregie munitum, cui firmum impositum est præsidium c. Ad Carolo stadium exercitus Christianorum à Turcis fœde profigatus est anno 1592. In Croatia quoque est Siscum f. Segesta ad Sava fl. opidum munitum, quod anno 1592. Canonici fortitudine, repressis Turcis, conservatum est.

ß *Carniola* habet ab Oriente Croatiam & Slavoniam, à Septentrione Stiriam, ab Occasu Carinthiam; à Meridie Vinodorum Marchiam & partem Italiz. Rigatur *Savo*, *Sontio*, & *Laubach*. Distribuitur in *Siccam* feu *Inferiorem*, quæ est versus Italianum, d in qua d *Goritia* ad Sontium, Comitatus titulo gaudens; & *Brigiam* feu Superiorem, quæ versus Carinthiam se extendit, in qua *Laubacum*. *Crainburg* est ad Savi *Kranckerique* confluentes.

γ *Carinthia* habet ab ortu Stiriam, à Septentrione Episcopatum Salisburgensem & partem Austriæ, ab Occasu & Meridie Alpes & Forum Julii, vulgò *Friaul*. Rigatur *Dravo*, *Savo*, & *Lavanda*.

a Wihatsbium, b Carolo stadium, c Carniola termini, d Goritia, e Carinthia termini. FS. Vidi.

δ *Villach* e est ad fl. *Villach*, habet arcem. * *Klagenfurt* haud longe abest ab opide S. Viti.

ξ *Volckmarck* est ad Dravum fl. * Sancti Viti opidum regionis metropolis est ad confluentes Williz & Glan g. Olim Carinthia Dux priusquam inauguraretur, ad hoc opidum habitu rustico indutus adesse cogebatur, pecuniam ex lapide spargere, & Iustitiz administrationem promittere &c. Quo facto Vestem istam rusticam ponebat, & Ducalem inducibat. Qui ritus tamen deinde sunt abrogati.

θ *Judenburgum* est ad Murum fl. * *Stiria* termini sunt ad Ortum Hungaria; ad Septentrionem Austria; ad Occasum Carinthia; ad Meridie Carniola & Slavonia; pars b. Potissimum rigatur *Stiria*, *Dravo* & *Minis* fluminibus. i

HEKELII.

a Hæc innumera Antiquitates *Romane* sunt visenda.

b Montana Regio & Ducatus.
 c Conditum autem est à CAROLO, *Austria* Archi-Duce, A. CHR. M. D. LXXI.
 d Et juxta *Magnum* tota *Juris* Italici.
 e *Vacorum* Præficus vocatur.

f Alias bene munita Urbs est, quæ *Clavibus* apud Plinium dicitur, *Fortunati* Cæssii, *Philosophi* *Heidelbergensis*, Patria.

g Ornatum est spatiofo Forò ac perenni fontem limpidò.

h Parva terra est, & omnis ferme montana, præterquam ad Ortum, ubi planities non parva habet. Quondam dicta *Valeria*, vulgò *die Steiermark*.

caput totius Stiria & sedes Archiducum Austriacorum, est * *Græzia*, *Gräts*, admodum magnifica. Sunt præterea celebres, * *Rackelspurg*, * *Pettaw*, * *Marpurg*, * *Kerment*, & * *Canisla* duo munitissima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; sed hoc jam superioribus annis Christianis ereptum est. In Superiori Stiria urbs primaria est *Maripons*, *Pruck an der Mure*.

VI. Unicus totius Europæ Archiducatus est * *Austria*, in Superiorem ac Inferiorem divisa. *Inferior* inter Danubium, Bojohæmiam, & Tejam flumen sita, urbem præcipuam habet *Kremsb. Superioris*, quæ inter Danubium & Stiriam posita, caput est *Vindoniana*, five, ut vulgò usurpatur, * *Vienna*, *Wien* k, urbs magnifica

Austria.

Vienna.

HEKELII.

mark. Incolæ rustici sunt, & strumosi adeo, ut loquelâ impediatur.

i Trans *Dravum* loquitur Gens Germanicè, sed cis *Dravum* Slavonicè.

BUNONIS.

* *Gratia* seu *Gratum* l Academia claret. Cula civitas, Archiducum aliquando sedes.

* *Rackelspurg*, arx munitissima, Turcis, qui Canilium tenent, opposita.

* *Pettaw* ad Dravum est.

* *Marpurg* ad Dravum, m.

* *Kerment* est ad Archabonem vulgò *Raab* fl.

* *Canisla* anno 1600. à Turcis capta est tradente eam *Pardysero* tribuno; & sequenti mox anno à Christianis frustra obsessâ est: ac nuper anno 1664. à nostris iterum frustra oppugnata.

Eodem anno *Serwar*, novum castrum, Turcis Canislibus à *Serino* Comite oppositum, à Turcis expugnatum & destructum est. *Fanum* s. *Guthardi* ad Murum fl. Turcarum clades anno 1664. eo in loco facta nobilitavit.

* *Austria* n fines habet ab Ortum Hungariam; à Septentrione Moraviam & Bojohæmiam; ab Occasu Bavariam: à Meridie Stiriam o. Rigatur *Danubio* præcipue & *Aniso*, qui vulgò de *Ens*, unde utraque regio, *das Land ob und unter der Ens* nomen suum habet.

q *Vienna* p sede Cæsaria, Episcopatu, q & Academia, à *Friderico* II. anno 1237. r fundata nobilis: in qua superiori sæculo *Hafelbachius* Theologus xxi. annos legens, primum caput *Efaiz* nondum absolvit; ut tradit *Cuspinianus* f. *Ipia* Urbs anno 1529. à *Solyman* non oppugnata, sed virtute *Philippi* *Palatini* præcipue defensa est. *Solymanus* quum *Carolum* V. cum xxi. armatorum adventare audiret, obediens soluta recessit. z

z Quod hæc Urbs inexpugnabili murorum ambitu sit nobilis, & propterea *Christiani* *Orbis* *Clavis* commodè dicatur, probat *frustranea* *Turcarum* illa obsessio, quæ nuper facta ißt 80 annò, quem verba designant sequentia, eaque *Chronistica Germanica*: IM Jahr, als Der Tyrck Vor VVien VVar. Seder jam *Vienna* ex animi sententiâ Div. LEOPOLDUS, felicissimus hostium Christiani nominis atque suorum victor, Monarcha pius, devotus, iustus, benignus ac Litteratis impensè favens.

l Olim dictum *Graticum*.

m Nobile etiam est Oppidum *Septanum*, quod *Maximilianus*, Archi dux *Austrie*, vulgò dicitur ibi natum esse.

n Vulgò *Oesterreich*, hoc est, *Terra Orientalis* dicta, quoniam *Suevis* & *Bavaris* ad Orientem vergere videretur.

o Est autem solo plana, ventis exposita Aquilonatibus; frumentò, vinò ac cæteris frugibus lata: fructibus dives, ac aëre quoque salubri gaudet; argentò abundat, non item aurò. Sale partim proprium, partim importatum habet.

p *Flaviana*, five *Julio* bona olim; *PARADINO* autem atque *MASSONO* Senatoria nominata.

q Et Bibliotheca.

r Alii 1236. vel 1384. ad exemplum *Romanae* & *Parisinae*.

z Singula Facultates ibi suum habent Patronum, Theologi Joannem *Engelstam*, Juri S. *Joannem*, Medici S. *Cosmam* & S. *Damianum*, Philosophi autem, Oratores & Poetæ St. *Catharinam*. Inter *Austrie* Urbes & dignitate, & divitiis, & populò, & pulchritudine hæc principatum obtinet. Patria est *Wolfgangi* *Laxii*, Viri celeberrimi atque incomparabilis.

c Austria, b Vienna.

Lincium.

fica ac splendida, tutissimum in his oris contra Turcarum incurfus
nes munimentum. *Lincium, Lintz*, nobile est ad Danubium
Emporium.

† Annō 1590. terræ motu ingenti & horribili
concussa est *Vienſia* & alia quadam loca *Mora-*
viz & *Bohemia* die Septembr. 15.

BUNONIS.

† *Lintzium* eximiam habet arcem. Sedem ibi
suam habuit Keplerus Astrologus. Infra urbem

istam est Vortex Danubii terribilis, vulgo
ruffel dictus. Opida in Austria, præter illa, ce-
lebriora sunt, *Steira, Neustad*, triplici fortis
munitione, *Maximiliani* I. natalibus nobile,
Kern Neuburg, Weidhoven, Melck, æque
munita, *Ipsia, Gemunda salinis* celebris.

CAP. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Silesia, Lusatia.

I.

Bojohæmia.

Bojohæmia a regnum, a Germ. *Böheimb*, montibus ac sylvis,
cecu munitissimo vallo, undique cinctum, ab initio incolere

BUNONIS.

a Bohemia habet ab Oriente Moraviam &
partem Silesiæ: à Septentrione quoque Silesiæ
partem, Lusatiam Superiorem & Misniam: ab
Occidente Voiglandiam, & Palatinatum Supe-
riorem; à Meridie Austriæ & Bavariz partem.
Rigatur Albi, Muldavia, Ottawa, Watta,
Egra, Misa, Pullnitz, & Grefora b. Bohemia
cum annexis Provinciis, Moravia, Silesia, &
Lusatia ab antiquis temporibus est sub Imperio
Germanico, primum sub Ducibus, deinde sub
Regibus suis; eorumque Reges nomen & digni-
tatem Regiam Cæsarem Germanorum habuere
beneficio, à quibus cum Ducem, tum Reges sa-
pe sunt impositi.

HEKELII.

a Præter hujus REGNI Topographiam, quæ
Francos. in fol. A^o. huj. Sec. 50. cum Descriptione
MORAVIÆ atque SILESIÆ est publicata,
etiam Martinus Zeilerus atque Matthias Merianus
Vol. I. Topogr. BOHEMIAM descriperunt.
DE BOHEMORUM autem Origine ac Rebus gestis
extat *Æneæ Sylvii*, Senensis, elegans Historia,
eque varietum Rerum narrationem comple-
ctens, quam diversis in locis, *Wölferbyti* im-
prens, A^o. huj. Sec. 20. in 8. editam contat.
Hanc SYLVIANAM Historiam sub nomine PII
DE BOEMICIS in Bibliotheca Illustrissimi Capituli
Canoniorum Majoris Templi PATAVINI
(fortean in MS^o. ipsius Auctoris) etiam haberi,
Philippus Jacobus Tomasius in Bibliotheca Patavina

MS^o.a publicæ & privatæ p. 6. col. 2. affinit.
Prodierit quoque ex instructissimâ celeberrimâ
Viri, *Marquartii Freheri*; Bibliothecæ diviti-
rum Bohemicarum Scriptores, & quidem *Hanns*
A^o. huj. Sec. decurr. 2. in fol. Hujus Regni b.
figura LEONEM esse ex *Nunius* apparet, à
quem Carmen elegantissimum pepigit *Salomon*
Frenzelius à *Fridenthal*, quod est Epigr. XVII.
Semit. II. Sylv. I. Poëmat. suor. *Witteb.* in 4.
exc. p. 86. Genealogicam & Chronologicam ꝑ
CUM; DUCUM & REGUM BOHE-
MIÆ Descriptionem excudit curavit *Zacharia*
Theobaldus, Junior, *Witteb.* A^o. huj. Sec. 12.
in 4. f. Sed BOHEMORUM, DUCUM
REGUM atque INTERREGUM *BOHEMORUM* a
Iconibus imprimi curavit *Julius Solymanus*,
S. J. Presbyter, A^o. huj. Sec. 29. typis *Silesiæ*
in fol. min. Hodie Rex BOHEMIÆ in
celebratione Curiz Imperiali primum potum, ac
potē *Arch-Phicerna*, seu Pocillator, IMPER-
TORI afferre tenetur, quem tamen sub coronâ
regali, nisi liberâ voluntate voluerit, non con-
bitur ministrare. Conf. *Werdenhageni* Part. I.
Tract. General. de Rebusjpp. Hæstatis, p. 114. Edi-
tion. Lugd. in 16. f. Habuit olim BOHEMIA
quoque omnino Viros, quos, *Capo. Dorval*
in *Principe* pvenit p. 7. testante, utriusque
ducere in contentionem Virtutis queat; *Benedi-*
nios nempe, *Budowectos*, *Gersfordios*, *Hæstati-*
nios, *Hæstemburgios*, *Hodiezovios*, *Lobkowitzios*,
Rosenbergios, *Rupovios*, *Riczianios*, *Silesios*

a Bohemiæ termini, & fluvii.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XIII. 193

Germanorum quidam: quibus pulsus *Boji*, Gallicagens, obsede-
runt, nomenque de suo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt
Marcomanni, Germanicagens; hos, circa annum à nato Jesu 101. *Marcoman-*
Slavonica gens, quæ etiam nunc tenet, *Bojohæmi, die Böhmen*,
à solo quod occupantur, Germanis dicti, at *Czechii* suo sibi patrio
vocabulo nuncupantur. Principio adventus à Ducibus populus re-
gebatur; donec circa annum 151. LXXXVI. a *Vratislavus* primus *Bo-*
johæmiæ Rex crearetur. Hunc postea continua serie secuti sunt alii
Reges, donec Regiâ stirpe prorsus extinctâ, ad Austriacam do-
mum regnum devolutum est.

II. Re-

Schwambergos, *Slavatas*, *Sternbergos*, *Smirzicjos*,
Waldsteinos, *Wartenbergios*, *Welmiskios* & fortè
hodie tales plures alios. Statum Ecclesiasticum
in BOHEMIA quod concernit, ex *Joachimi*
Camerarii Narratione de Ecclesiis BOHE-
MIÆ, quam cum annexis *Ludovicus Camera-*
rii publicari jussit Lipsiæ A^o. huj. Sec. 5. in 8. f.
est videre. Et extat Liber elegans de ead. materiâ,
qui sub *Reasonis Discipline Ordinisque Ecclesiastici* in
BOHEMIA Titulo A^o. ejusd. Sec. 43. ead. f. est
editus. Sed *Sam. Martinii*, Bohemi, *Religio Genis*
BOHEMICÆ Evangelica excusa est *Witteb.* A^o.
huj. Sec. 22. in f. 12. Extant & *Persecutiones Ecce-*
siæ BOHEMICÆ Lugd. Batav. A^o. ejusd. Sec. 47.
ut & *Consideratio causarum Belli BOHEMO-GER-*
MANICI eod. A^o. in 4. f. locò non adj. impr.
b *Su Cister.*

REISKII.

1 a Bohemia diversis olim habitata nationibus
A. 550. Slavici gentem duce *Czecho* suscepit,
Principesque indigenas fovit: Tandem Caroli M.
auspiciis sub jugum redacta, Carolingæ fami-
liæ hæcque secutus Imp. Germanicis tributaria
ad *Fredericum* II. mansit, nomenque ab illis
regum primo personale, postea perpetuum à *Phi-*
lippo A. 1099. impetravit: Utrum ad Germa-
niam tum temporis jure pertinuerit, nec in du-
bium vocabatur, uti post Comitibus *Wormati-*
ensia A. 1545. vocari novimus, b *Praga* domum
Zerotiniani arci vicinam, superbius palatium
nunc continet, æque septies, novies, alicubi
quindies aut amplius iterata nobile: Urbs una
tumulu commota domestico vehementissimis
Europæ motibus dedit materiam (1) *Hustiticiis*
A. 1419. cum novæ urbis Consules & Judex
per fenestras curiæ deciderentur (2) *Germanicis*
A. 1618. cum ex arce regia per fenestras Com-
militari regi præcipitarentur. Hanc ultimam

defenestrationem (ita noviter vocant) duæ re-
stantur pyramides, & inscriptio turris ad pon-
tem extructæ ultimam occupationem, bello-
que finem additum. c *Moravia* vetus regnum
Marcomanicum continuit, sed rege per *Ar-*
nolfum Imp. ultimo fugato Germaniz tanquam
Marchionatus subfuit; posthac Polonia, tan-
dem Bohemiæ ex A. 1040. d *Lusatia* jam dudum
à *Carolo* M. subacta, ab *Henrico* IV. Imp.
A. 1075. *Vratislavo* regi tradita, Electori tan-
dem Saxonico in feudum cedit; *Corboso*, *Pei-*
cennaque ad *Marchiam Brandenburg.* A. 1462.
translatis. e *Silesia* autem ex A. 1290. per
padum *Henrici Vratislavo*, Principis, & *Wen-*
cellai regis Bohemiæ in perpetuum adjungebatur
Imp. consensu, neque regibus *Polon.* *Hungar.*
invisis. Vid. *Dubrav.* & *Bogisl.* *Balban.* *Histor.*
Bohem. *Conring.* de finibus Imp.

BUNONIS.

β Bohemiis *Vratislavus* iste Moguntiz in publi-
co Principum conventu ab *Henrico* IV. Rex
creatus est; neque illum continua serie, quod
Cluverus ait, alii Reges sunt sequuti; sed sub-
inde Duces Remp. administrantur. It ipsum il-
lum *Vratislavum* primum Bohemorum Regem
excepti interregnum 14. v. annorum, sub sex
Ducibus; & *Uladislavum* II. iterum sequutum
est interregnum xxv. annorum, sub quinque
Ducibus; Neque septem illi, qui successerunt
his, Principes Bohemiæ regium nomen habuerunt
usque ad *Premislavum*, qui à *Philippo Cæsare*
Bohamorum Rex tertius creatus est. *Dubravius*.
Est verò Bohemiæ Rex Imperii Princeps, Elector
& *Pincerna*.

γ Regnum hoc à *Carolo* IV. in certos distri-
butionum fuit Circulos, quorum plerique ab opidis
appellantur: suntque 1. *der Bechiner Keyser*,
ubi *Wittigenau*, *Thabor* *Budewes* & ad *Multa-*
B b viam,

a Bohemia. b Praga hujusque defenestratio. c Moravia. d Lusatia. e Silesia. f Bohemici circuli.

Soli natura.

Pilsen.
Königin-
grätz.
Kuttenberg.
Limburg.
Tabor.
Budweisfz.
Laun.
Satz.
Leitmeritz.
Commetaw.
Karlsbad.

II. Regio ipsa est omnium rerum ad usum vitæ humanæ necessariorum fertilissima; argenti ærisque metallis abundans: quibusdam in locis etiam auri sunt venæ. Urbium clarissima est *Praga*, regni caput, Regumque sedes, totius Bojohæmiæ compendium: urbs sanè magnificientissima, superbis ædificiis frequens, exteris nationibus affluentissima. Secundum locum tenet *Pilsen*. Reliqua opida nobiliora sunt *Kralowhradetz*, Germanis *Königin Grätz*; *Katnahora*, German. *Kuttenberg*; *Limpurck*, German. *Limburg*; *Taber Budiechowice*, German. *Budweis*; *Lanii*, German. *Lam*; *Satetz*, German. *Satz*; *Litomierzitze*, German. *Leitmeritz*; *Chomutow*, German. *Commetaw*; Thermæ Carolinæ, *Karlsbad*, saluberrimis aquis opidulum est celebratissimum.

III. Sub Bohemiæ regno censentur Moravia, Silesia ac Lusatia.

Mora

vi. am. 2. *Muldaw Krefcyz*: ubi Domasini, Biliricz, Stepenowicz, 3. der Podberder Krefcyz: ubi Beraun, Carlstein, arc inexpressibilis a Carolo Ito condita; ubi corona & ornamenta regis illustrantur. 4. der Prachenhof Krefcyz: ubi Pilck Pracharitz & Crammaw. 5. der Pilzow Krefcyz: ubi Glatow, Tais, Tachaw, Mies & Pilsen, Hufliccio ac nupero bello nobilitata. 6. der Ellenbogen Krefcyz: ubi Ellenbogen, Thernae Carolina, Carlsbad, celebres. Egria, ubi Wallenfteinus c. anno 1634. interemptus: eadem ubi quoque acidulis nobilis est, & Vallis Joachimica, *Jochims-Thal*, metallifodinis d. celebris: ubi hummi unciales argentei primum cuncti sunt: unde ejusdem valoris summus nomen, ut *Jochimnia*, *Thaler*, *Wallenf*, & *Valle* ista, vulgo dicantur. 7. der Sator Krefcyz: ubi Saza, Commotaw. 8. der Rakowker Krefcyz: ubi Rakonick. 9. der Schlauer Krefcyz: ubi Slan. 10. der Leitmeritzer Krefcyz: ubi Leitmeritz, hanc longe ab Egria & Albis confluentibus, vnum ejus est in pretio. Aufsig ad Albim, Melnick ad Albis & Muldavia confluentes, in arduo collo positum. Dietzin, ubi Pilsnitz in Albim se effundit. 11. der Baurkran Krefcyz: ubi *Pung- & Alt-Burg*, atque hoc ad confluentes Albis & Gieckera. Niremburg ad Albim. In hujus & sequentis Circuli finibus sunt montes Gigantium, & das Riesengebirge: in quibus spectrum Ribenzal vulgo dictum, viatoribus saepe obvium. 12. der Kainschiner Krefcyz: ubi Kainszin, Praga, Brandeis, Bomsich Broda. 13. der Konig Grätzer Krefcyz: ubi Konig Gratz ad confluentes Orlitze & Albis, Jaromiritz, Trautenau. 14. der Chrudiner Krefcyz:

ubi Chrudim, Litomysl & Hohenmauth. 15. de
Czafslauer Kreys: ubi Czafslaw, ubi Ziskae sepul-
chrum. Kutenberg, altera regni metropolis olim
metallifodinis celebris. Kolin & Deutschen Brod.

HEKELI.

c Qui Bestia, & non Homo fuit.
d Et Doctrinâ *Matheſui*.

BUNONIS.

2 a Praga ad Muldaviam, cui Pons impendit
872. cubitos Pragensis longus, quo Parva munitur
die *Kleine Seite* Veteri iungitur. Est enim cum
triplex, Verus, Nova & Parva, die *Alte Stadt*,
die *Neu Stadt*, und *Kleine Seite*, in qua arx
Rechin in montis ita, Regum sedes ē: clare haec
Ademaria a Carolo IV. infirma. Hie Hoffman &
Hieronymus Pragenses impugnantur regionem
Pontificium: qua de causa a Concilio Constantiensi
condemnati, ibique combusti sunt anno C. 1416.
Caterum Praga frequentius summo tribuitur,
ac illo in primis memorabilis, quo anno 1618.
Confilarii Cæsarii ex fenestris ad Oedipibus
regni precipitati sunt: unde bellum exortum,
quo dum demum post tringenta annos,
quum hac ipsa urbs a Suecicis jam obideretur
copiis, pacis interventu fedatum est anno 1648.
Et anno 1620. ad hanc urbem praelio superavit
est Fridericus Palatinus, paulo ante Bohemiarum
Rex creatus.

s b *Thabor* Hussitarum belli arx & propugnaculum diu fuit.

H E K E L I I.

e In hanc *Triurbem* pepigit elegans Epigram-
ma *M. Salomon Frenzelius*, quod est xix. Se-
mit. xi. Sylvul. i. p. 86. seq.

BUNO

2 *Moravia* Marchionatus nomen habuit à flumine in Danubium ex-
 eunte, quod Plinius *Morum*, Tacitus *Marum* vocat, Gens incolit
 Slavonica, Germanis multa Urbium clarissima est **Olmitz*, Sla-
 vonicè *Olomuce*; caput regionis, elegans ac dives. 3 *Brin* &
 4 *Znaim* inter splendidissimas haud postremæ. *Iglaw* & **Kremfster*,
 non negligenda opida.

IV. *Silesia* ampla ac dives regio, sub Ducatus titulo xvi. Principatus in sese complectitur, quorum nomina sunt, *Breszlaw*, *Glogaw*, *Sagan*, *Schweinitz*, *Lignitz*, *Brieg*, *Neisse*, *Crossen*, *Tetschen*, *Oppelen*, *Ratibor*, *Münsterberg*, *Tropp*, *Jaur*, *Olse* & *Jägerndorf*: Poloniae regibus subiecta fuit primum univ[er]sa Silesia: postea circa annum clo ccc. in Bohemiae Regum fidem se contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium princeps est *Vratislavia*, Bojohæmis *Wratzlaw*, German. *Breszlaw*, opu- Silesia Germ.
Schlesingen
& Schleien.

BUNONIS.

2. *g* habet ab Oriente Polonium &
 Hungariam, à Septentrione Silefiam, ab Oc-
 cafu Bohemiam, à Meridie Auftriam. Rigatur
 Maro feu Morava, qui à Septentrione verfus
 Auftrum mediam fermè fecat Moraviam *b*: ac
 porro rigatur Teja, Iгла, Swarta, Zwitta,
 Beczwa. *i*

* *Olemüzium* & ad Marum fl. Episcopali dignitate eminet.

9 Brinnest ad confluentes Zwittæ & Swartæ.
1 Znaim ad Tajam in Austriæ finibus, Marg-
graviorum olim sedes.

* *Kremsler* ad Marum fl. Episcopi Olemü-
ziensis sedes.

HEKEL II.

ꝑ Hanc Urbem, quam vera & ſincera Pietas,
 nra Modestia atque Benignitas, ſolidiffima
 Eruditiſſimaque Doctrina, Candor non ubivis
 obuiſus, ſingulariter illuſtriſſum atque nobiliſſum
 Senatum Prudentia & Conſilia maxime com-
 mendant, non immerito *Coronam Provincie* SILE-
 SIAE & AE & quali ipſius SILEſIAE SILE-
 SIAEM vocat ꝑ. *Andr. Queſtedius* in Dial. de
Pariſi Viror. Illuſtr. ꝑ. 188. ſequi. Patria citiſſi-
 ma non ſolum ꝑ *navo* ACOLUTHORUM
 meorum, ſed & *Pavli Ammanni, Andr. &*
Joannis Aurifaſtorum, Andree Calagii, (cuius
MSſa quædam Poëtica, nondum, ut ſcio,
impreſſa, in ſcriniis meſis ſauctè adhuc ſervo,
Chriſtophoro Coleri, Joannis Cratonis à Craſheim,
Caſpari Cimdadi, Joannis Feſſii, Godofredi Fibi-

gus, Joannis Pfeiferi, Salom. Frenzelii, Joannis Gebhardi, Martini Hanckii, Joannis Hemenmanni, Danielis & Zachariae Hermannorum Pauli Hofmanni, Petri Kirtlenii, Joann. Mezlerii, Ambrosij Moibani, Petri Monavii, Joannis Mülleri, Caroli Olfewii, Lucæ Polliutius, Philippi Sackii, Georgii Schoebelii à Rofenfeld, Daniel. Sennerti, Elæi Thomæ, Petri Vincentii atque Zachariae Uthrii, Virorum Eruditione, Doctrinâ, Scriptis, Virtute, Autoritate atque Honore celeberrum. Habui olim VRATISLAVIÆ, DEO & FERDINANDO ALBERTO, Duce Brunsvicensium & Lüneburgensium q. m. feliciter se disponensibus, Principem clementem ac benignum HFJDE RUCUM, S. R. Eccl. Cardinalem ac HJSSæ Landgraviam eminentissimum, Principem longioræ vitæ dignissimum, de cujus summa in me gratiâ atque benignitate à Christophoro (Samuelis heu ! quondam mei Fratris) Pomarii, clarissimo Vratislavensi Philologo mihiq; amicissimò, olim quoque certissimè factus.

g Veteribus *Marcomania* vocata.

h Unde & parvæ huic Regioni nomen.

THOMAS JORDANUS a Claufiburg, qui
circ. Anno CHR. 1585. claruit. Tractatus ejus
recenset Paschal. Gall. in Bibl. Medic. Alioquin
Moravi sermone, ritibus moribufque perinde
morati, ut Bohemi sunt. Germanica tamen lin-
gua in Urbibus inter Optimates in usu est. Hoc
verò jam mirabitur aliquis, inquit Dubravsky,
ut est profecto admiratione dignum. Inveniri

a Fraga, b Thabor.

a Moravia.

iii

Glogovia.

Comitatus
Glacensis.

lentissimum in his oris Emporium, splendida sanè urbs, ac meritis inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Lipsia) computata. Secunda ab hac est *Glogovia*, cognomine Major, *Grosz-Glogaw*. Sequuntur hinc *Sagan*, *Schweinitz*, *Neisse*, *Lignitz*, *Brieg*, *Olaw*, *Oppelen*, *Troppaw*, *Teschen*. Est præterea in his oris inter Bojohæmiam & Silesiam, sui quondam juris Comitatus Glacensis, *Glatz*: cujus titulo, Comitum stirpe extincta, Bojohæmiæ Rex nunc gaudet. ^a

V. S.

in Moravia THUS & MYRRHAM non ex arbore defudante, ut alibi, lectam; sed è Solò Terra crutam ut tantum in loco, cui GRADISCO nomen, in quo ad hunc diem THUS non solum, quod maculatum vocant à similitudine testium, sed quod alia præterea Virorum Mulierumque membra ostentat, effoditur. Sunt autem in Moravia Comitatus duo cum aliis non nullis Dominis.

^k Bohemice Holomatz.

BUNONIS.

^a Silesia I habet ab Oriente Hungariam; à Septentrione Poloniam; ab Occidente Lusitiam, & Marchiam Novæ partem; à Meridie Moraviam & Bohæmiam: à Bohæmia Moravia & Hungaria perpetuis sejungitur Montium jugis: quæ sunt inter Silesiam & Bohæmiam, vulgo vocantur das *Bohmische Riesen-oder Schneegebirge*: quæ inter Moraviam & Silesiam, appellantur das *Gefancke*: item das *Reissische und Mährische Gebirge*: qui vero montes Silesiam ab Hungaria & Polonia separant, dicuntur das *Ungarische Gebirge*: itemque Jabeluncha ab opido, quod in montium faucibus, per quas ex Hungaria in Silesiam itur, situm est. Rigatur Oderæ, Bobera, Nissa, Karzbach, Queis, Zack, Olavia & Bartlich. Silesia Imperii R. provincia non se contulit ipsa in fidem Regum Bohæmiæ. Verum eam primùm debent Reges Bohæmiæ beneficio Frederici II. Imperatoris, ac deinde Rudolphi I. qui provincias illas, Henrico Wratislaviensi & Silesiæ Duce defuncto, feudi iure tradidit & concessit Bohæmiæ Regi: quod etiam in Tabulis suis proficitur Carolus IV. ipse Bohæmiæ Rex m. Dividitur Silesia in Superiorem & Inferiorem. Superior versus Poloniam Minorem, Hungariam & Moraviam, excurrit; b in qua sunt Ducatus 1. *Teshinensis*, cujus metropolis Teschena ad Ellam. 2. *Oppaviensis*, das *Hertzogthum Troppen*; ubi Oppavia, quæ & Troppa, ad Moræ & Oppæ confluentes n. 3. *Carnovien-*

sis, das *Hertzogthum Jägerndorff*: ubi Carnovia, *Jägerndorff*, ad Oppam fl. 4. *Ratiboriensis*, ubi Ratibor ad Oderam; Sora; & Oderberg ad Oderæ & Ellæ confluentes. 5. *Oppolienis*, das *Hertzogthum Oppeln*: ubi Oppeln ad Oderam. 6. *Inferiori Silesia*, quæ à Ducatu Oppaviensi & Oppolienensi versus Lusitiam & Marchiam secedit, sunt Ducatus 1. *Bregensis*, das *Hertzogthum Brieg*: ubi Brega: Brieg, *Reichenstein*, *Schweinitz*, *berberg*, opida auri argenteique fodinis celebrata; & *Pitschen*, in Polonia finibus accepta à Polonia clade anno 1588. nobilitatum. 2. *Ducatus Episcopatus Nissenis*; ubi Nissa ad fluvium cognominem Episcopi Wratislaviensis sedes est: & *Grotow*, Principatus titulo gaudens. 3. *Ducatus Monsterebergensis*, *Monstereberg*, & *Frankenstein*. 4. *Wratislaviensis*: das *Hertzogthum Breslau*, ubi Wratislavia. 5. *Olsienis*, das *Hertzogthum Olffe*, ubi Olffa & *Hindesfeld*: quo loco Henricus V. cum Polonis conflixit anno 1109. 6. *Suidnicensis*, das *Hertzogthum Schweinitz*: ubi Suidnizium ad *Welftritz*: urbs ampla & eleganti structura ædificiorum conspicua p; & *Singovia*, *Striege*, opidum terra sigillata nobilitatum in vicino S. Georgii monte effoditur. 7. *Jauravensis*, das *Hertzogthum Jaur*: ubi Jauravia, *Jaur*, cum arce, in qua utriusque Ducatus Suidnicensis & Jauraviensis Præfectus Regius residet. In aditu Grammatici lemma hoc legitur:

Hic locus odit, amat, punit, conservat, tenet: Nequitiam, pacem, crimina, jura, probi. Hirschberg ad Zakeli & Boberæ confluentes: supra quod opidum sunt thermæ Hirschbergenses g. 8. Lignizensis, das Hertzogthum Lignitz, ubi Lignizium ad Karzbach fl. munition, Ducatus sedes r, *Nickel Stadt*, à quo haud longe abest pagus *Wolfsdorf*, ubi anno 1241. Tartarorum commisso prælio, tantam Christianorum dimiserunt stragem, ut novem gradus facerent plerent auriculis, quum tamen singulis tantum tantum præcidissent. Huc quoque pertinet

a Silesia fines. b Silesia in 16. Ducatus divisio.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XIII. 197

V. Silesia ab Solis æstivi occasu contermina est * *Lusatia*, Hexapolitano agro *die sechs Städte* à fenario opidorum numero sic appellata, clara. Nomina eorum sunt, * *Bautzen*, * *Görlitz*, * *Sittaw*, *Kamitz*, * *Luben*, * *Guben*. Quorum tria priora satis lauta.

Lusatia.
Lautinitz.

CAP.

BRANDENBURGICI, totius Ducatus possessione in FRIDERICUM, *Ligniti* Ducem, translatà à Rege MATTHIA. Hæc præfunt summà cum laude hodie Ecclesiæ Evangelicæ *Gottfried Richerus* & *David Schindlerus*, Theologi pii, modesti ac mihi verè amici. Claret hæc quoque Dn. Knichenius, Politicus ac Polyhistor insignis.

f Pertinet ad Ditionem Electoralem Brandenburgicam.

BUNONIS.

^g a Marchionatus *Lusatia* habet ab Oriente Silesiam; à Septentrione Marchiam: ab Occidente Saxoniæ Superiorem & Misiuniam, à Meridie Bohæmiam. Rigatur Spreva & Nisso I. Dividitur in Superiorem, quæ in Austum, versus Bohæmiam & Misiuniam, extenditur: Inferior est altera pars versus Saxoniæ & Marchiam.

^h *Baudissina* ad Sprevam Promarchionis Superioris *Lusatia* sedes est. v

ⁱ *Görlitium* est ad Nissum. x

^j *Sittavia* itidem ad Nissum in ipsi Bohæmiæ finibus.

^k *Lubena* ad Sprevam Promarchionis Inferioris *Lusatia* sedes.

^l *Gubena* ad Nissum. *Lusatia* anno 1623. à Ferdinando II. Imperatore Electoris Saxoniæ fuit attributa, ac demum anno 1637. solemniter tradita, & in fidem ejus adacta.

HE K E L I I.

t Hæc Regio frumenti & segetum feracissima est, nec differt ab Agris Silesiæ.

v Et *Caspars Potzeri* Patria.

x Nomen invenit à combustione, ut Germanicè Brandt appellari possit. *Slavis* *Hebraicè* combustio est. Unde tandem *Görlitz* flexu, f. commutatione quadam litterarum factum est. Patria est *Bartthol. Schultei*, Mathematici insignis, & *Joach. Maisteri*, Poætæ eximii & celeberris. Laudatissima Reipublica hodie à consiliis est Henr. Petrus *Haberhornius*, PETRI, Magni Theologi *Giffensis*, Filii. In Ecclesiâ claret *Michael Petrus* & *Christophorus Seifertus*; in includo vero Gymnasio incluti nominis est Director ejusd. laudabilis, *Christianus Fancius*, Præceptor meus optimus, cum *Abrahamo Vechneri* amico singulari.

B b 3

a Lusatia limites & divisio.

R E I S-

net, Duceffus *Wolaviensis*, ubi *Wolavia*, inde haud longè abest cœnobium celebre *Lenbus*. 9. *Glogowensis* Ducatus, das *Hertzogthum Glogaw*, cujus metropolis Glogovia ad Oderam, quæ ut ab altera Glogovia, quæ est in Superiori Silesia, distinguitur, vulgo *Grosz Glogaw* dicitur, in nupero bello operibus munita. 10. *Saganensis*, das *Hertzogthum Sagan*: cujus caput est Saganum ad Boberam; *Pribusum*, *Pribus*, Ducatus titulo olim nobile. Inde haud longè abest pagus *Dobrow*, ad quem 1636. d. 6. Martii, hora fæta matutina, sudor cœlo, magno cum fragore ex ætre lapsus lapis plus quam *drachmæ* vario metallo plenus, fibrillis: nisi qua cutis exterior in decimam unice partem valido, ut videbatur, igne austa corripæ reliquum cohibebat. *Yechnerus* in Germ. brev. 11. *Croffenis*, Silesiæ Ducatus versus Marchiam ultimus, das *Hertzogthum Croffen*, ubi *Crofia*, *Croffen*, ad Oderæ & Boberæ confluentes f. *Conradus* Dux *Steinaviensis* in Silesia, ad *Salisburgensem* vocatur Episcopatum, quum cognovisset, *Salisburgi* non esse cœlestem, sed ibidem bibi vinum, in patriam redit, iniquis, se male carere Episcopatu, quam cerevisia *Steinaviensis*.

H E K E L I I.

l Non ignobilis quippe Regio, quam olim *Yuborgii* & *Quadi* incoluerunt.

m SILESIA descripsimus, præter *Nicolaum Heclium*, *Martinum Zeilerum* & *Matth. Marianum*. * Patria est *Amadi Polani*, Calvinistæ celebrissimi, & *Balsenium* Professoris sat industrii. o Et *Indyta* Urbis.

p *Christophor. Pelargi*, *Apostata*, & *Hieronymi Trueneri*, Virorum clarissimorum Patria.

q Ducatu *Juraviensis* annumeratur etiam *Leoberga*, (Germ. *Lemberg*.) *Nicolai* & *Elise*, *Frant. Rejnerorum*, & *Joannis Langii*, Medici excellentissimi, dulcissimum quondam natale Solum.

r Nomen habet à *Ligis*, seu, ut alii legunt, *Zogis*, qui *Tactio* Lib. XII. *Annal.* Populi sunt Germanie quorum appellatione *Sileji* comprehenduntur, qui *Schlesier* sunt *Willichio*. Quomodo olim destructa sit, vid. *Dresseri præcip. Germanæ Urb.* p. 353. qui p. sequ. addit, quod anno CHA. M. cccc. LIV. coorta Seditione, opidum *Senatus* sit trucidatus, expulso *Præfecto* Regio. Sed compressus est tandem motus

CAP. XIV.

Marchia Brandeburgensis, Pomerania, Meckeloburgium, Holsatia.

I.

Marchia
Brandenburgensis.

Regio hæc est spatiosa, ingentibus silvis, lacubusque atque paludibus invia, ab opido *Brandeburgio* cognominata.

REISKII.

a Marchia vetusto coque Germanico vocabulo terra vocata limitanea, aut regio limitibus objecta: Brandenburgica vel Brennoburgica autem à Castro Brandenburg, cui capto Henricus Auceps Imp. Marchionem novum Sigfridum, ac neptis tuendis contra Slavos Vinodofque limitibus præposuit. Carolus M. quidem terras illas Sclavicas ad Vistulam usque sub imperium redegerat sum: Ad rebelles Slavi & iterum ab Ottone M. domiti archiepiscopo Brandenburgico A. 960. confringebantur. Inde Marchia multis subjecta dominiis, tandem A. 1417. ad Norimbergenses Burgraviis pervenit: Quorum potentia nunc tantum eminet, ut regiones subditæ à Prussia usque ad Rhenum & Cliviam ducenta per millia procurent. Plura ex observatis Geographicis hæc præterire cogor; Pluraque ad Pomeraniam à Pomerianis, gente Sclavica dictam, & Polonis proximam, Vetus illa Viadro determinabatur; posterior & hodierna ulterius patet: Tota quondam vel regulis & Principibus suis subjecta, vel Danis etiam Polonicis, ut tamen ab Imperio Germ. penderet. Denique Bogislaus & Calmirus. Pomerania Principes, qui diu in clientela Henrici Leonis, Ducis Saxoniz Bavarique, fuerant, à Friderico I. Cæsare Ducis Imperii A. 1181. creabantur: Horumque posteritas ad A. 1637. viguit; Bogislaus XVI. defuncto, & tota b Pomerania per successionem hereditariam ad Electores Brandenburgicos devoluta: Sed ea per diuturnum bellum Germanicum à Succis capta & tandem in partes divisa fuit. Duo itaque Ducatus adhuc supersunt, nec illi unquam ad septentrionem ab auctore proditum pervenerant. Iuxta bello superiori proximo tota Pomerania & Stettinum obisione accerta prellum A. 1676. Electori Brandenburgico cum Stralsund & Gripwaldia cessit; sed denuo per pacem Noviomagensem ad Succos reddit. c *Mecklenburgicus Ducatus à Mecklenburg*

go, civitate Obotritorum veteri, & castro dimissimo dictus, olim suos Dominos, eosque non paucos habuit, donec ab Lothario Imp. a huius nepote Henrico Leone ad obsequium regerentur erectis duobus Episcopatibus Mecklenburgensi aut Swerinensi, & Ratzburgensi, libecenti etiam aut Altenburgensi melius restant. d Lubeca enim tum temporis Henrico Duce subdita illo auctore suo suum & privilegia melius obtinuit, sed Imp. Friderico I. inter urbes imperiales liberata A. 1188. adscita. Unde nec ducatu adhuc Mecklenburgico, quem Carolus IV. Imp. A. 1349. constituisse legitur; ad Sargardia illi subest, sed Electorali Pomerania. Wisnaria vero per pacem Noviomagensem Succis denuo parat. e *Lauenburgum* ab Henrico Leone conditum, ipsique ac huius pollicenti cum Comitatu Ratzburgico subiectum fuit: Unde serenissima Domus Brunsvigo-Lauenburgica defuncto Duce ultimo Julio Francisco Ducatum Lauenburgicum A. 1689. occupavit, & adhuc possidet: i Ratzburgum autem opidum machinis Danorum fulminibus ruptum conculsum & dirutum patet, castro tamen adhuc salvo & superest. g *Holsatia dupliciter accepta vel totum vel partem significat: h* Illa pars regionis uno ambitu comprehendit, hæc septentrionaliter dicta cæteris regionibus contra distinguunt. Holsatia tamen tota & ipsa veteri Saxoniz annuata, Ducibusque Saxonis subjecta fuit, tandem Comitibus Schaumburgis horum beneficiariis, & post Friderici I. Imp. tempore Vasallis imperialibus. Denique sub Christiano I. Danizque rege Ducatus A. 1477. *Holsatia*, ultimoque in regiam & Ducatum divisam, quantas turbas incurrit, Ducis serenissimi Alberti Christiani A. 1689. iterata restituitur docet. i *Schleswicensis* primum Marchionatus, ab Henrico Auceps factus, tanquam limes Danizque Germanizque perpetuus, in Ducatum dividit, plane ab Holsatia separatum, & beneficio paret. Rothschil-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XIV. 199

Dividitur in duas potissimum parteis, *Veterem ac Novam Marchiam.*

Rothschildensis à nexu feudali Danico liberatum. Stormaria vero & Wagria, quas Cluverius omisit, Holsatiz adhuc sub sunt: Non subest amplexus a Hamburgum ab sylva aut nemore, quod Saxones *Han* vocant, olim dictum, Archiepiscopo & castro Danis Sclavisque opposito insignitum, sed inter liberas Imperii Germanici urbes nunc habetur, Rege Danico adhuc protestante: Hinc controversia publica, & oppugnatione crebris erupit. De urbis cæteris etiam munitis confert, cui lubet Casp. Dankwerz desinit. Hoffer. Mart. Zeylery Topograph. Joh. Möller Ilagogen ad histor. Cherlonesi Cimbric.

BUNONIS.

a b Marchionatus Brandeburgicus a habet ab Oriente Poloniam, & partem Silesiz, à Septentrione Pomeraniam, & Meckeloburgum: ab Occidente Ducatum Lunenburgensem & partem Brunsvicensis; à Meridie Archiepiscopatum Magdeburgensem, Saxoniam superiorem, & Lusatiam superiorem & partem Silesiz. Rigatur Albi, Odra, Spreva, Havela & Wartha. Distibuitur hic Marchionatus in diversas partes: ex quibus sunt c. 1. *Marchia Vetus*, quæ concluditur intra Ducatum Lunenburgensem & Brunsvicensem, Archiepiscopatum Magdeburgensem, & Albi. In ea urbes celeberrime sunt *Tangermunda* ad *Tonagraz*, vel *Tanger*, & Albi confluentes; unde opido nomen. *Stendalia* ad Vechtam provincia metropolis: Soldquella ad Letzram b: *Gardelen* ad fl. Eisele c, *Bismarck*; *Ollersburg* ad Bixæ & Vechta confluentes: *Seehausen* ad Vechtam: Werben a cis Albi, ubi Havelam recipit: ad ipsos confluentes celebris est munitio, quæ ab opido Werben nomen habet, ac vulgo dicitur *die Werber Schantz*. d 2. *Marchia Prægnantia*, vulgo *die Priegnitz*, in qua sunt *Havela* ad Havelam, Episcopatum nobilis: *Wittstockum* clade Saxonis Electoris ann. 1636. à Suecorum copiis illata notum: *Welschnach*: *Zechlin* castrum, Templariorum olim sedes: *Perleberg*, *Pritzwald*, *Kiritz*, *Leutzen* hand procul ab Albi. e 3. *Marchia Media* continetur intra Archiepiscopatum Magdeburgensem: Marchiam veterem, *Priegnizianam*, *Marchiam Uckeranam*, *Marchiam Novam* & *Lusatiam Inferiorem*. Urbes celeberrime hic sunt *Brandeburg*, *Havela* interfluente in *Vetus* & *Novum*, in *Alt- und Neu-Brandenburg*, distinctum: *Ratnavia* ad Havelam: *Spandavia*; *Berlinum* & c.

regione Colonia ad Sprevam; *Francofurtum* ad Oderam, Academia anno 1506. d ornatum e; *Lubusum* ad Oderam: *Furstenwald* ad Sprevam: *Selovia* & *Goritz* in agro Sternbergensi, *Bricza* fida f; *Bernau* cerevisia nobilis: *Stolpen*; *Angermunda Nova*, *Oderberga* arx ab Alberto II. Marchione condita. Sueht g, *Vierraden* ad Oderam; *Posttain* ad Havelam: *Havela* insula: *Billin* ad Rhen fl. *Vallis Joachimica*: ubi Schola Electoralis. Ad Mediam Marchiam etiam referuntur *Cemitaus Rupinesis*, ubi *Rupinum* *Novum* & *Vetus*; *Granzy*, *Wistnerhausen*, *Laufatiz* Inferioris pars: ubi duar præfecturæ *Storkow* & *Befskau*. Peizium ad Sprevam munitum: *Cottbus*, *Sonnenfeld*. f 4. *Marchia Uckerana*, nomen habet à lacu, qui vulgo *die Ucker-See*, ex *Uckera* fl. haud longe à *Prenzlav* profuit. Continetur Marchia Uckerana intra Marchiam mediam, Pomeraniam & Meckeloburgum. Præcipua urbs hic est *Prenzlav*. g 5. *Marchia Nova* excurrit longo tractu trans Oderam versus Ortum & Septemtrionem, inter Pomeraniam, Poloniam & Silesiam. Rigatur præter Oderam, Wartha, Notez, Traga. Ex opidis præcipua sunt *Custrinum* ad Oderæ & Warthæ confluentes b: *Landsberg* ad Wartham, *Driesna* in Polonia: finibus ad confluentes *Tragæ* & *Notez*, munitum opidum: *Schiefelbein*: *Ainsf-walde*, *Sollin*: *Falkenberg* in Pomerania finibus & *Bernwald*. Referuntur hic *Ditio Sternbergica*, in qua *Sonnenburg* ad Wartham Magistri Ordinis Equitum D. Johannis sedes, *Drossen* Regionis caput: *Reppen*: *Zielenitz*. Patet omnis Marchionatus Brandeburgicus in longitudinem 60 milliaribus, latitudo vero eus diversa est, ut D. *Wolfgangus Joblen* notavit. Et tamen provincia illa, si non omnis, saltem major ejus pars, Carolo IV. Imperatori ab Ottone Bavaro decenitis aureorum millibus vendita est: quam pecuniam omnem idem Otto in arce *Wolffstein* insaræ imminente, quinque millibus passum, in *Insia* *Landsbutum* sita, prodexit; quum Margareta Pistoris cujusdam uxoris amoribus vacaret. Avenitinus.

HEKELII.

a A *Wandalis* Populus olim inhabitatus. b *Abdis Prætorii*, Academiz *Francofurtiensis*. c *Regii* Decoris, Patria. d Cerevisiâ boni saporis clara. e Ab Electore *Joachim* I. f In hac Academia, ubi olim & nuper præ-

cæteris.

a Marchia, Brandenburg. b Pomerania. c Mecklenburgicus Ducatus. d Lubeca. e Lauenburgum. f Ratzburgum. g Holsatia. h Ducatus duplex. i Schleswig.

a Hamburgum. b Marchionatus Brand. fines & divisio. c i. Marchia Vetus. d 2. Marchia Priegniziana. e 3. Marchia Media. f 4. Marchia Uckerana. g 5. Marchia Nova.

Francofur-
tum.
Berlinum.

Cöstrinum.

Spandavia.

Croffen Du-
catus.

Pomeraniae
Ducatus VII.

chiam. *Veteris* caput est *Brandeburg*. Novæ *Francofurtum* ad *Oderam*, celebris civitas, mercatu nobilis. *Berlinium* in medio Provincie situm, sedes est Principum Electorum Brandenburgensium; urbs amoenissima. *Cöstrinum*, vulgo *Köftryn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum est *Spandaw*, prope *Berlinum* & Cætero *Croffen* Ducatus, qui antea in Silesia censetur, nunc Marchionibus Brandenburgensibus paret.

II. *Pomerania Ducatus* solofertillissimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in septem parteis, quarum quæque Du-

catus

cæteris clariùs *Joannes Brunnemann*, *Jo. Fredericus Rbactius*, *Sebastianus Rambeck* ac *Christianus Ravius*, præter clarissimum *Beccmannum*, hodiè haud indari sunt *Samuel Stryke*, immortale *J. Crot.* Decus, *Joannes Simon*, *Jrenaus Vehr*, *Bernhardus Albinus* ac *Tido Heine*. à *Lith.*

¶ Quæ ab aliis *Vetri Marchia* attribuitur. *Martini Chemnitz* primum vagium excepit.

g Urbani *Pierii* Patria.

h Patria *Casp. Barthii*, Germaniæ Luminis, qui *Solis*, quam *Lune*, maluit esse æmulus, lucem aliis potius impertiens, quam precariam accipiens.

BUNONIS.

a Pomerania habet ab Oriente Poloniam, Pomerelliam, & ad oram maritimam, Castubiam: à Septentrione mare Balticum; ab Occidente Ducatum Mecklenburgensem, à Meridie Marchiam Brandenburgensem l. Rigatam Oderam, quæ tribus ostiis, *Peime*, *Schviene* & *Dievenow* in mare defertur Balticum: ac porro *Ukera*, *Trebela*, *Rega*, *Wipera*. b Dividitur primum Pomerania in *Anteriorem* seu *Citeriorem*, *Vor-Pommern*, quæ est inter Ducatum Mecklenburgensem & Oderam fl. & *Posteriorem* seu *Ultiorem*, *Hinter-Pommern*, quæ ab Oderam ad Poloniam, Castubiam & Pomerelliam se extendit. Citerior omnis, item *Rugia*; & ex ulteriori *Steinnum*, *Gartz*, *Dam*, *Golnau*, *Odera fluvius*, & *Insula Wollin*, Sueciae regno concessa. Alteram, *Ultiorem* scilicet, tenet Elector Brandenburgensis.

HEKELII.

i Et Academiâ.

k Hæc Urbis satis ampla, opulenta atque splendida in primis hæc de causâ Exteris se reddit commendabilem, quod non solum *Respublica*, sed & *Eclesia* ac *Schola* optimè ibidem constituta sunt. Gymnasio Senatorio hodiè summa cum laude præest *Gottfried Wiber*, Theologus & Philologus verè præstans ac clarus, Fautor

meus certissimus, qui Collegam sibi proximum atque conjunctissimum habet *Samuelem Rodigium*, Philosophum indutrium & mihi valde amicum. Olim docuere in Ecclesiâ Evangelicâ Vi longè clarissimi, *Georgius Lilius* & *Elias Sigismundus Reinhardtus*, Cognatus meo desideratissimus. Sed Reformatæ præerat *Georg. Conrad. Boyss*, Vir clarè doctus ac splendidus. Ut autem *Pfaffiana* doctrina ornavit olim Gymnasium Electorale *Joachimicum*, idque *Horens Colonia*: sic etiam idem similiter studium ac labor *Pfaffianus*, qui & in augustissimam atque instructissimam Bibliothecam Electoralem Brandenburgensem, cujus Præfectus incredibiliter curiosus est *Christophorus Hendrich*, MUSA decima & CHARITUM quarta, impenditur. FRIDERICUS III. Electori gloriosissimo, cujus Patris FRIDERICUS WILHELMUS, nuper d. XXIX. April. Ao. huj. Sec. 88. placidissimè quippe denatus, à doctâ cohorte imperitiorum Germanorum ACHILLES merito est dictus, i. Consilii intimis ac solidissimi Status sunt Lib. Baro à *Gronkyn*, *Franciscus à Meindern*, *Jo. Fredericus à Reetz*, Dn. à *Fuchs* atque plures alii, quos consummata in quolibet Studio genere Eruditio, rarissima Morum civilium auctoritasque suavitatis, ac felicissima Rerum gravissimum expeditio undique commendant.

l Dicitur a. Pomerania q. maritima, aut *Prima Mare Slavonicâ* linguâ, & vocabatur *PAMORICI* à primis suis incolis, qui ipsi prius *Sidini* appellati sunt. Cæterum Terrâ planâ, paucisque Montibus prædita, fertilis est in universum *Arder*, hodie habet opidulum *Vollinum*: olim ibi fuit sulinum, ingens & celebre emporium, à *Waldemaro* I. Danie regè destructum, cujus rudera hodiè iis in locis videntur. *Vollinum* opidulum *Joahannem Bugenbadium* nascentem primum excepit. f

BUNO-

a Pomeraniæ fines. b Divisio.

catus dignitate censetur, divisus. Nomina Ducatum sunt, *Wenden*, *Stetin*, *Gützkow*, *Wolgast*, *Usedom*, *Rügen*, *Bart*. Ex his *Rügen* & *Usedom* sunt Insulæ. Caput Pomeraniæ est *Stetin*, urbs haud exigui momenti, Emporiumque celebre l. Sequuntur *Stralsund*, *Wolgast*, *Gripeswold*; *Wollin*, celeberrimum quondam, in his oris emporium; *Stargard*, *Colberg*, *Camin*, *Cöslin*, *Stolpe*, opida nobilia.

Stetinum.

BUNONIS.

y Ducatus *Venedorum*, das *Herzogthum VVenden*, est in ulteriori Pomerania; ubi *Regenwald* ad litus Maris Baltici; *Stolpa*, ad fluvium cognominem m, Selaga.

z Ducatus *Stetensis* totus ferè inter *Pœnam* & *Inam* fl. jacet. In eo est *Stetinum* cis *Oderam*, Gymnasio etiam nobile; olim Principum, nunc Regentium Suecorum sedes n. *Ancklam* ad *Pœnam*: *Treptow* ad *Tollensam*: *Gartz* & *Greiffenhagen* ad *Oderam*: *Pyriz*, *Pajewalck*, ad *Uckeram*: *Damm* trans *Oderam*. *Uckermark*, quæ *Ucker* fl. majori lacui, (das *grosse Haff*) micitur.

g *Gutzkow* Comitatus est; in quo *Gripeswald* Academia o. ann. 1457. p. fundata celebris g: *Loya*: *Gutzkow*, unde Comitatus nomen.

h Ducatus *VVolgastensis* nomen habet ab opido *VVolgast*.

i In *Usedom* insula urbs *VVetina* fuisse perhibetur amplissima, ab aquarum æstu absorpta; nunc habet opidum *Usedom*.

j *Rugia* Principatus olim habuisse dicitur opibus potentes urbes *Arconam* & *Carentiam*. Hodiè ibi sunt *Pantus* & *Berghen*.

k *Barthenis* terra, inter *Rekenizam* & *Trebelliam* fl. sita, opida celebriora habet *Stralsund*, quod ab *Insula Strale* & freto appellatum, quod anno 1316. à Suecia Danicæ Regibus, & multis Germaniæ principibus frustra oblesum est. Ac in primis memoria digna est obsidio aceritima, quam anno 1628. fortiter sustinuit r. *Bardam* est ad *Bardam* fl. *Grimma*: *Tribe*: *Damgarten*, ad *Rekenitzæ* fl. ostium.

h *VVolina* insula, vulgo das *VVollinsche Arder*, hodie habet opidulum *VVolinum*: olim ibi fuit sulinum, ingens & celebre emporium, à *Waldemaro* I. Danie regè destructum, cujus rudera hodiè iis in locis videntur. *Vollinum* opidulum *Joahannem Bugenbadium* nascentem primum excepit. f

l a Colberg in ulteriori Pomerania, ad Per-

III. Mecer-

tantam fl. opidum satis munitum, portu gaudet. m k *Caminum*, Episcopatu nobile, est ad finem maris Baltici cognominem t. Sunt præterea in ulteriori Pomerania *Corin* & *Belgard* ad *Verlantam* fl. *Treptow*, *Greiffenberg* & *Regenwolda* ad *Regam* fl.

HEKELII.

l Inter Miniftrissimos *Suecios* hodiè ibidem claret *Georgius Dietericus* à *VVolff-Rambdors*, Consiliarius Status ac Cancellarius splendidissimus, pii, prudentis, mansueti atque modesti Politici incomparabile Specimen, atque *Hermanus* à *VVolff-Rambdors*, Consiliarii Electoralis *Saxonici* intimi, Heroique multar auctoritatis, *Mæcenatis* mei summi, utpote qui hodiè *Mugelle* sedet, Gener exoptatissimus, Patronus meus certissimus. Hanc Urbem verè claram *Cramerianam*, *Fabricianam* atque *Micraelianam* doctrina, eaque pura atque sincera, undique clariores reddidit.

m D. *Joannis Himmeli*, Theologi egregiè clari, Patria.

n Quamvis à Potentissimò Electore Brandenburgicò Ao. m. DC. LXXVII. sit expugnatum & occupatum.

o In hac Academiâ, ubi *Barth. Battus*, *Bartholdus Krakewiz* & *Joannes Michaelis* summâ cum laude olim docuere, hodiè docent similiter *Augustinus Baltasar*, *Alexander Carve*, *Matthæus Clemasius*, Fautor meus Academicus, *Joannes Colberg*, *Nicolaus Dafflovius*, *Fridericus Gerdesius*, *Jacobus Henning*, *Christianus Lokerviz*, *Petrus Malcovius*, *Joachimus Rosenow*, *Christianus Saalbach* & nonnulli alii, qui omnes quippe ac singuli sunt Viri litteratissimi & omni virtute confecti.

p D. 18. Octob. à *VVratisslao* IX. Pomeranum Duce.

q Heic natus est *David* (Jacobi Fil.) *Rungius*, qui laudabiliter *Ratisponensi* Collegio interfuit.

r Aliàs hæc Urbis naturâ curaque munitissima est, quam Patriam agnovit *Petrus Hegius*, C c

ICtus

a Wenden Ducatus. b Stetensis Ducatus. c Gützkowienfis Comitatus. d Wolgast Ducatus. e Usedom. f Rugia. g Barthenis terra. h Wollina ins. i Colberg. k Caminum.

Meckelburg-
rus.
Lubeca.
Rostochium.
Wismaria.

III. *Meckelburgiensis Ducatus*, quem vulgus Latinorum in-
cepte Megalopolitanum appellat, urbes habet claras, & Lubecam,
Lubeck; *Rostochium*, *Rostock*; *Wismariam*, *Wismar*. *Lh.*

ICus pius & in omni litterarum genere excel-
lenter versatus.

De quo vid. mellitissimus meus *Quenstedius*
in *Dialog. de Patriis Viror. Illust.* p. 199.

Episcopus hinc translatus est Juliano à *VVra-*
tristao II. *Pomeranie* Duce ac Principe, Ao. CHR.
M. CLXXXV. Sed omnium primus *Pomeranie*
Episcopus dictus est *Adelbertus*, qui instituebat
Julius sub Principe. *VVratissao* I. & *Ratisboro*
Fratribus Ao. M. CLII.

BUNONIS.

a Ducatus *Meckelburgensis* habet ab Ortu *Po-*
meraniam, & Partem *Marchie*: à Meridie
ipsam *Marchiam Brandeb.* ab Occasu Ducatum
Launenburgicum, & *Holfatiam*; Septentrione
Balticum mare. Rigatur Albi & Warnow.

b Lubeca ad Travam, urbs est libera Impe-
rii x: ad *Holfatiam* aliàs refertur.

c *Rostochium* haud longe supra *Warnæ*
ostium, *Academia* à *Johanne* & *Alberto* primis
Ducibus *Meckelburgensibus* pariter & Senatu *Ros-*
tochiensi anno 1415. condita x, & cerevisia
optimi saporis celebre est. Urbs illa anno 1677.
incendio misere devastata est.

d *Wismaria* portu ad mare Balticum com-
modissimo nobilis, Suecie regno concessa, cum
munimento *Wallich*, *Poel* & *Neuenloster*.
Verum superiori anno 1675, à Danie Rege ex-
pugnata est. *Meckelburgensis* terræ hodie in
duos distinguntur Ducatus, e *Sverinensis* &
Gustrovisensis: hic nomen habet à *Gustrovia*, ubi
Ducum sedes, ille ab opido, ad lacum cognom-
inum *Sverino*, quod & fides Ducum illorum &
Episcopatu nobile est. Sunt porro in his terris
Domus in ca insula, quam *Albis* & *Eldæ* con-
fluentes efficiunt, natura & arte opidum muni-
tissimum, *Bowzenburgum* ad *Albim*. *Stargardis*,
quæ olim fuis habuit Duces. *Neco-Brandenburgum*
ad *Lcum Tollenem*. *Ribnitz* in finibus *Pome-*
ranie haud longe à *Rekenitzæ* ostio; *Gadtsch*
quinto militari Lubeca distans: ac porro *Sin-*
chenburg, aliquando Principis sedes. f *Dobera-*
num monasterium vetustissimum, frequentibus
Ducum Megalopolitanorum sepulchris celebre.
Huc quoque hodie pertinet g *Episcopus Ratsen-*
burgensis per pacificationem *Monasteriensem* Du-
cibus *Suerinensis* concessus, *Saxoniae* *Launen-*
burgicæ olim pars. h *Ducatus Launenburgeris* Sach-

sen-*Launenburg*, concluditur *Holfatia*, *Launen-*
burgensis & *Meckelburgensis* Ducatus. Alii
prope medius interluitur. Opida majoris tamz
hic sunt, *Launenburgum* ad *Albim* a. Item *Ra-*
zenburgum modo memoratum. b

HEKELII.

Hujus Urbis *Academiæ* sub *ROSÆ*
VEARNACÆ Titulo studiose descrip-
ti *Laurentius Bodockius*, quem *Librum Religio-*
A9. huj. Sec. 48. in fol. excusum constat. Lu-
mina hujus *Academiæ* olim & nuperimè fide
diversæ doctrinæ atque Professionis Viri, *Jo-*
hannes videlicet *Affelmann*, *Joannes* & *Lucas* *Bae-*
meisteri, *Michael* *Cobabius*, *Joannes* *Cochmann*,
Jo. Georg. *Dortheus*, *Bernh.* *Cosmann*, *And-*
reas *Groschenningius*, *Albertus* *Hein.* *Jo. Fi-*
dericus *Koenigius*, *Jo. Seb.* *Laurenburgius*,
Hermannus *Lembke*, *Calp.* *Marchius*, *Calp.*
Mauritius, *Jo. Christoph.* *Otto*, *Joannes* *Po-*
llies, *Joannes* *Quistorpius*, *Heinr.* *Rahne*, *He-*
rmannus *Schuckman*, *Gottlob* *Fridericus* *Selgman*,
Michael *Strickius*, *Severin* *Wolter* *Slaterius*, quem
Vtrum celeberrimum, adhuc nihil quod grati-
or, ingeniosè, eruditè ac modeste opponen-
tem in *Disp. de CHRISTIANIS & CHRISTI-*
NISMO Aldorfi Noricor. d. XXIV. Aug. A9.
huj. Sec. 69. Præfide *Jo. Conrad.* *Dietrich*, publi-
cè habità, habuit, *Laurentius* *Stephani*, *Zach-*
arias *Sturzius*, *Enochus* *Svantenius*, *Joannes* &
Pauli *Tarnovii*, *Andreas* *Tzelcherningius*, *Jo-*
gustus *Varenius*, *Christiani*. *Woldenbergius*, *Fr-*
idicus *Wollius*, & quem primò loco nomina-
re debuissim, *Jo. Bernh.* *Zinzerlingius*. Hodè
ejusdem *Academiæ* Decus & Columna est *Jo-*
hannes *Christophorus* *Schomer*, Theologus clarissimus
atque modestissimus, quem Deus *Ecclesiæ* &
Reipublicæ litterariæ quàm diutissime cum cæ-
teris Collegis suis firmum ac validum esse velit.

x Et totius *Hansæ* *Teutonice* Caput.

y *Adami* *Tribbechovii*, *Wilhelmi* *Perpertonii* &
Christiani *Bilefeldii*, Theologorum acud cele-
brium & manufactorum patria est.

z Docuit nuper in illà *D. Heinrichus Müllerer*,
quem *Germanorum* *Christophorum* non immerito
dicimus.

a *Augusti* *Pfeiffcri*, Theologi & Philologi
clarissimi, mihi quæ amantissimi, dulcissimi
natale Solum. *Ecclesiæ* *Launenburgericæ* Antistes *Laun-*

a *Meckelburgiensis* Ducatus fines. b *Lubeca* c *Rostochium*. d *Wismaria*. e *Ducatus Suerinensis*
& *Gustroviensis*. f *Dobersnum*. g *Ratzenburgum*. h *Ducatus Launenburgeris*.

bica opulentissima quondam marique potentissima Imperii civitas,
nunc etiam Suecicis Moscoviticisque commercii celeberrimum
Emporium. Urbs est ampla, splendida & magnifica.

H O L S A T I A .

IV. Dividitur hæc regio in *Holfatiam* propriè dictam, & *Holfatia*.
Ditmarsiam ac *Slesvicensem* Ducatum. *Ditmarsi*, die *Ditmer-*
sen, libera nuper gens, nunc sub Danorum Regum imperio vica-
tim incolunt. Clarissima totius *Holfatiæ* urbs est *Hamburgum*, opu-
lentiss.

laudatissimus hoc tempore est *Jo. Fridericus Nico-*
lai, Vir immortalitate dignus.

b Ubi natus Fautor meus certissimus, *Gottfried*
Wiegandus, Archiater Electoralis Saxonicus
haud infelix.

BUNONIS.

a *Holfatia* continetur intra fines Ducatus
Meckelburgici, & *Launenburgici*; atque ripas
Albis, *Eidoræ* & *maris Baltici*. Rigatur præter
dictos fluvios, *Stæra*, *Trava*, *Alstera* & *Swen-*
ta. Est autem *Eidora* Germanicæ nostræ in his
locis limites. Dividitur Ducatus *Holfatiæ* in *Hol-*
fatiam propriè dictam, *Ditmarsiam*, *Stormariam* &
& *Wagiam*.

b In *Holfatia* propriè dicta sunt *Kjela* ad mare
Balticum portu & nudius, (vulgo *der Umb-*
schlag) jam ante celebris: Celebrior redditur
Academia Serenissimi Principis *Albrechti* *Holsta-*
tiæ Ducis auspiciis anno 1665. ibi condita d.
Remburgum ad *Eidoram*, aquis fere circum-
flum: anno 1645. diuturnam sustinuit obfidio-
nem. *Litæha*, nuper exulta, sed nunc fere resti-
tua. *Wißler*, *Nienmister*, & *Borsholm* cenno-
bia Scholæ illustre.

c *Ditmarsia* opida habet *London*, *Hjede*, *Mel-*
derp, *Bransbittel* & *VVicksburen*. d *Stormarie*
celebriora sunt *Gluckstadt* n. ad *Albim*; &
Cronpa opida multissima; *Pomenberg* & *Ham-*
burgum, ubi in templo Cathedrali *Benedictus* *V.*
Papæ *Romanus* in exilio mortuus jacet sepultus.
e In *Wagria* sunt *Oldesla*, *Segeberga* cum arce;
Armsvæde, *Plana*, *Neustadt*, *Oldenburg*; *Eut-*
onia Episcopi *Lubecensis* sedes. Huc etiam refe-
runt ipsam *Lubecam* urbem Imperialem, cum
opidulo munito ad ostium *Travæ*, vulgo *Trave-*
munde.

f *Slesvicensis* Ducatus *Holfatiæ* Septentriona-
lis est, habens ab Ortu mare Balticum: ab Oc-
cidi mare Occidentale, vulgo die *VVest-See*: à

Septentrione *Jutiam*, à qua *Scorburgico* amne
dirimitur. Opida hic sunt ad litus maris Occi-
dentalis *Tonna* ad *Eydoram* fl. operibus muni-
ta, *Hylsum*, *Tondern* & *Rijzen*. Insulæ in hoc ma-
ri littori vicinæ, *Norstrand*, *Fora*, *Sylt*, &
Roem. In parte vero Orientali sunt opida *Hil-*
deschlebe, *Apenrade*, *Flensborg*, *Slesvicium*, cum
arce *Gottorp* ad finem maris Baltici; cujus por-
tum obstruxit *Margarita* *Daniæ* *Regina*, &
Eckensforde. In mari Baltico ad hunc Ducatum
pertinet Insula g *Alsen*, in qua *Nordborg* & *Son-*
derburg, Ducum sedes: itemque Insula *Arøe*,
in qua *Hartzkøping* & *Niekeping*. h *Slesvicensis*
Ducatus non est pars *Holfatiæ*, ut *Cluverius* pu-
tauit; sed peculiaris & discretus ab illa Ducatus,
extra territorium Germanicæ Regni *Danici* erat
seculum: sed nuper liberi juris factus est.

HEKELII.

c Hæc Urbs, quæ circa Ao. 21. superioris
Seculi Civitatibus Imperialibus *Libris* est associata,
& ab ipsâ Imperiali *Cambrâ* SPIRENSI in decen-
narius Processibus pro *Libero* Imperii statu
etiamnum cognoscitur, caput suum tantum est
fert præ cæteris:

Quantum lenta solent inter viburna cresspi.
Nam ut ipsa Respublica, quæ satis ampla, opu-
lenta atque valde potens est, clarissimi quæ *Laun-*
germannianis, *Ludkehusianis*, *Schaffhusianis*, *Schul-*
zeianis, *Uffemianianis*, *VVestgermannianis*, aliisque
pluribus amabilibus Nominibus claret, Legibus
veris, cæteris, gravibus & propterea ad juben-
dum egregie aptis, & ad vetandum idoneis est
fundata, laudabilibusque Constitutionibus atque
Ordinibus exornata: ità & maxime vene-
randum Ministerium hœ modo est constitutum,
ut nihil aliud in Ecclesiâ, quàm purum, sincere-
rum acque incorruptum DEI Verbum quotidie
prædicetur, bonaque Disciplina probè ac ritè
observetur. Olim & hæcenus Doctores hujus

Cc 2

Eccle-

a *Holfatiæ* fines. b Divisio *Holfatiæ* propriè dictæ. c *Ditmarsia*. d *Stormaria*. e *Wagria*.
f *Ducatus Slesvicensis* limites. g Insulæ *Alsen* & *Arøe*. h *Ducatus Slesv.*

lentissimum ad Albim flumen Emporium, quo adverso naves ex variis mundi partibus appellunt. *Kiel*, item *Eckelsförde*, & *Husen* niti. da opida portusque celebres. In mediterraneis sunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Schleswyck*, huic contigua fere arx *Gottorp*, Ducum sedes est,

Ecclesiar, præter *Corinium* & *Mauritium*, clari ac fideles fuere, *Georgius* Haccius, *Joannes* Mülterus, *Philippus* Nicolai, *Antonius* Reiferus atque *Balthasar* Schuppius. Nuperimè autem clarebat *David* Klug, Theologus, ipso magno *Calovio* b. m. iudice, verè orthodoxus ac omnibus Pii gratissimus, Evergetæ meus maximus, qui in Filiis suis verè literatis ac mansuetis, *Christiano* nempe atque *Joanne Jacobo*, perpetuò superstes ac vivus quasi existeret. Clarent & hoc tempore in eadem Ecclesiâ *Jo. Heinrichus* Horbuis, *Jo. Eridicus* Mayerus atque *Joannes* Winklerus, Theologi pii, eruditi, suaves ac cordati, mihi quæ ob candidam amicitiam Academicam valde dilecti & chari. Cæterum in hac laudatissima quoque Imperiali Urbe partim quondam clari fuere, partim etiamnum clari sunt ac celebres *Eberhardus* Ankelmann, *Rudolfus* Capellus, *Elstas* Edzardi, *Vincentius* Fabricius, *Martinus* Fogelius, *Gerardus* Gravius, *Joachimus* Jungius, *Michael* Kistenius, *Fridericus* Lindenbrogius, *Vincentius* Placius, (qui reuoluntatem meam lit-

teris ac omni favoris atque amoris testimoniò jam pridem est dignatus,) *Heinricus* Siverius, *Heinricus* atque *Joannes* Vagetti, ut & multi alii. Hanc Locum amicum ac splendidi agnoscent solum natale suum *Brandanus*, *Dacrius*, *NESTOR* ille *Guelpherbytanus* omni observantia dignus, *Albertus* *Kranzius*, *Historicus* ferme sine pari, *Petrus* *Lambecius*, Originum *HAMBURGENSE* Scriptor haud vulgaris, atque *Joannes* *Worverius*, Vir diversissimò Scriptorum genere celebrè.

d Primus Pro-Cancellarius, iſque, dum vivebat, perpetuus, in hac Academiâ fuit *D. Petrus* *Müſſen*, *Joannis* Frater, Theologus indetrius & subtilis. Sed observavi, Dignitatem Pro-Cancellariatus jam esse ambulatoriam. Docent adhuc ibidem laudabiliter *Christians* *Kepholt*, *Matthias* *Vajsmuth*, *Christians* *Frask*, *Bernhardus* *Schulzius*, *Nicolaus* *Martini*, *Jo. Daniel* *Major*, *Jo. Nicol.* *Pechlin*, *Dan.* *Geo.* *Mohaus*, *Samuel* *Reyher*, *Jo. Ludovicus* *Havenant*, *Henricus* *Opius*, Amicus meus Scholasticus.

CAP. XV.

Luneburgensis Ducatus, Bremensis Archiepiscopatus, Frisia Orientalis, Westphalia, Clivia & *Montanus Ducatus.*

I. "DU-

REISKII.

a *Luneburgum* ab veteri vicinoque castro nomen habuit, castrum ab Luinonibus Sclavis, quibus cœrensdis ut opponeretur, aut Saxones, aut Franci victores Saxonom effecerunt. *Hermannus* ergo *Billingus*, ex illustri prolapia ortus, & ab Otone M. Dux Saxonie A. 970. creatus monasterium S. Michaelis in castro illo vel ipse condidit, vel auctius restauravit. Unde posthac oppidum cognomine *pagis* è duobus *Hermesdorf* & *Modeſdorf* extitit, tandemque urbs ampla, & tempore *Henrici* Leonis insigniter adaucta: Testantur id *Chronici*. Msta omnia, quoque tot vidi, & Acta. Præpositura ad S. Johannis aedem *Luneburgicæ* vestigia, quæ *Archidiaconatum* in *Modeldorff*, *Verdensis* Episcopatus olim annu-meratur differens verbis exhibent. b *Ducatus* an-

tem *Luneburgicæ* A. 1235. emerſit *Fridericus* II. Imp. auspicio, qui *Brunſwicenſes* & *Luneburgicæ* terras, Principum *Guelſorum* aliodies live proprias in feudum recepit, novoque *Othonem* *Wilhelmi* filium Ducis titulo coronavit. Plura uterque *Meibomius* & *Sagittarius* in scriptis ad hanc rem edite dabunt: Plura etiam de *Archiepiscopatu* & urbe & *Bremenſi* nunc inter urbes Imperii liberarum connumerata non Adamus solum *Brem.* *Abbas*que *Stadenſis*, sed multi ad eandem rem commentarii Actaque publica præbeant: Præsertim ad controversiam cum *Sueciæ* ortam, & *Aabenhuſæ* A. 1661. compoſitam. d *Saxonia* enim versus duas partes committitur (1.) *Westphalia*, quæ trans *Viſurgim* ad *Rhenum* ulque amplius producta; (2.) *Oſſatiam*, quæ cis *Viſurgim* sita, nostras etiam vicinasque regiones

I.

Ducatus Luneburgensis, cognominatur a capite suo & *Luneburgio*, *Luneburg*, urbe lautissima, falis fontibus maximè clara. & Cella, *Cell*, Ducum sedes est, & *Danneberga*, Comitatus titulo decorata.

II. Bre-

regiones continuit. a *Frisia orientalis* in Comitatum sub *Fridrico* III. Imp. A. 1454. in Principatum A. 1650. à *Ferdinando* III. proſecta, diuturnas cum *Embda* urbe controverſias trahit ob libertatem, quam illa fœdere *Belgicorum* ordinum nixa ſibi vindicavit. b *ſeverana Dynaſtia* aut regio in ditione Principis *Anhaltini* *Servet* pactum ſpeciale cum *Antonio* *Günthero* *Comite* *Oldenburg* adhuc manet, quanquam à *Danis*, qui Comitatum *Oldenburg* jure ſucceſſionis hereditarie nunc tenent, aliquando illa fuerat occupata. Vid. *Ubbo* *Emmius* in *Hiſtor.* *Frif.* nobiliſſ. *Winkelmanus* in *Notiz.* *Westphalia*, itemque *Auctôr* illuſtriſſ. *Monumentorum* *Paderborn.* c *Comitatus Schaumburgicus* dimidiis *Bienenburgii* ſubſecti comiti; d *Lippici* ſuæ *Comitum* familiæ vetuſtiſſimæ totus, *Schwa-lenburgicus* vicinus ex parte ſolum, & *Pirmon-tanum* cum caſtro ſuo *Comiti* *Waldeckenſi* uno *Laide* oppido excepto, quod ad *Paderbornenſem* *Episcopatum* perſenit: *Acidulæ* ibi claræ ex A. 1340. fontis ſacri nomine (*der H. Brunn*) & conſuctu hominum frequentiſſimo; quod ex *Mſto* *Henrici* de *Hervordia* *Codice* liquet. f *Ducatus Clivia* poſt ultimam A. 1666. tranſactionem cum *Marcano* & *Ravensburgico* *Comitatu*, *Dynaſtia* itidem *Ravenſteinſi* ad *Electores* *Brandenburgicos* nunc pertinet; Quibus etiam urbes cæteræ fœderatæ quondam *Belgio* ſubjectæ ex A. 1673. ſubſunt.

BUNONIS.

a *Ducatus Luneburgensis* habet ab Oriente *Ducatum* *Mecklenburgicæ*, *Marchiæ* *Brandenburgicæ* & partem *Archiepiscopatus* *Magdeburgicæ*: à Meridie *Ducatum* *Brunſwicenſem*, *Episcopatum* *Hildesheimenſem*, & *Ducatum* *Calenbergicæ*: ab Occidente *Comitatum* *Hoja*, *Bremenſem* & *Verdenſem* *Ducatus*: à Septentrione *Comitatum* *Pinnebergenſem*, territorium *Lubecenſis* & *Hamburgicæ*, & *Ducatum* *Saxonie* *Luneburgicæ*: *Rigaur* *Albi*, *Allera*, *Elmenow*, (qui olim *Lynaw*, hodie vulgo *die Aw*) & *Jerze*.

a *Frisia orientalis*. b *ſeverana Dynaſtia*. c *Comitatus Schaumburg*. d *Lippici*. e *Pirmon-tanum*. f *Ducat.* *Clivia*. g *Ducatus Luneburgensis* limites. h *Luneburgum*. i *Cella*. k *Danneberga*. l *Harburgum*. m *Winſena*. n *Ulzena*. o *Gſſhornia*.

HEKELI.

a De verè autem hujus Urbis origine vid. *Jo. Angelii* *VVerdenhagii* *Part. III. Rerumpp. Hanſſæ-ticar.* c. 2. p. 89. ſeqq. b Ubi ſedit hodie *Georgius* *VWilhelmus*, *Dux* fortis & magnanimus. Eccleſiæ ibid. præſect ſummâ cum laude *Joachimus* *Hildebrandus*, *Vir* in Antiquitate Eccleſiaſtica egregiè verſatus; ſed *Scholæ* modò ſimili *Ludolphus* *Georgius* *Lundenius*, *Amicus* meus ſingularis.

C c 3

BUNO.

a *Luneburgum*. b *Ducatus Luneburg*. c *Brema*. d *Saxonia* vetus duplex.

Archiepiscopus
patus Bremen-
ensis.
Brema.
Stada.

Frifia Orien-
talis.
Em bda.
Auricum.

Westfalia.

II. *Bremenfis Archiepiscopatus* caput, & *Brema*, est *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Visurgi fluvio navium appulsum commodante. *Stade*, opidum prope Albim. *Verden* & *Bremerförde*, arx cum vico, Archiepiscoporum Bremenfis sedes est.

III. *Frifia Orientalis*, *Ost-Friesland*, alio nomine *Comitatus Embdanus* nuncupatur, à capite suo *Embda*, *Embden*: urbe haud equidem ampla; at portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum sedes est.

IV. *Westfalia* satis ampla regio, gregibus quam hominibus

BUNONIS.

Archiepiscopatus Bremenfis & Episcopatus Forderis titulo Ducatum per pacificationem Monasterium cesserunt regno Sueciae, verum anno 1676. eodem pulsi sunt. Uterque Luneburgensi Ducati ad Occafum solstitiali effluvio continetur; *Bremenfis* tere intra Visurgim & Albim ad mare usque Germanicum se extendens rigatur, praeter *Visurgim*, *Esja*, *Visuma*, *Zwinga* & *Ossa* fluminibus. *Esja* & *Brema* urbs tempore belli Smalcaldici, cujus sedes erat focia, instinctu Episcopi fustis fuit obfessa. Ad Reformationis partes pollice inducta est. Quae nuper minus prospere gessit, nota sunt & perulgata. Gymnasio quoque celebris est.

Stada ad *Zwingham* fl. operibus satis munita, anno superici fortuito incendio fere tota perit, jam fere restituta.

Bremerförda arx haud longe ab *Ossa* fl. à Danis nuper capta; Sed per pacem Rostschildensem Suecia reddita est. Tractus ille, qui inter *Ossam* & *Zwingham* est, appellatur *Keydinger Land*; ubi opido *Himmelport* & *Nyenhus* ad *Ossa* & *Albis* confluentes. Inde tractus continetur *Terra Hadelis* vulgo *das Hadelers Land* est in ditione Ducum Saxoniae Laueburgicae, in qua *Ottendorf*. Ad Hamburgenses etiam pertinet praefectura cum arce *Rizenbittel*. Hinc porro sequitur tractus ad litus maris Germanici & Visurgis ostia pertingens vulgo *das Land zu Visurgim* dictus; ac inde *das Viechland*. *Boxdehuda* opidum haud vulgariter munitum interluit *Esja* fl. *Ottensberga* ad *Wemmam* fl. aliquot miliaribus *Brema* distat. *Comitatus Verdenfis* continetur *Luneburgensis* & *Bremenfis* Ducatibus ac Comitatu *Hoja*: Rigatur *Allera* & *Wemma*

fluminibus. Opida hic sunt *Vehrden* ad *Allemam*; unde Episcopatus nomen: & *Regenburghum* ad *Wemmam*.

Frifia Orientalis, à Comitatu *Oldenburgensi* ad mare usque Germanicum pertinet.

Embda haud longe ab *Amasis* ostio est, ad eum maris sinum, quem accolat *Ittum* rabie, *den Dolleri* vocant. Praeter *Amam* & hic sunt opida *Norden*; *Leer*; haud longe à *Saefta* & *Amasis* confluentibus. *Saefta* arx ad *So* flam bene munita. Dominia quoque habet cum opidis *Efsen* & *VVinnunde*. *Ittum* quoque ad mare est tractus vulgo *das n Jever* *Land* dictus, in quo opidum *Jever*. Sed est in ditione Comitatus *Oldenburgensis*.

Westfalia habet ab *Orru Visurgim*, à Septentrione Comitatum *Zutphanie*, *Transalatum* & *Dominium Groeningense*; ab Occafu Ducatum *Cliviae* & *Montium*; à Meridie *Hassiam* & *Waldecensem* & *Nassoviensem* Comitatus. Fluvii istius provinciae praecipui sunt *Visurgis*, *Ansiss*, qui mediam fere fecat; *Alpina*, *Ribera*, qui paulo infra *Duisburgum* ad opidum *Roorort* in *Rheum* se effundit; *Helsa* ad *Meppen* opidum bene munitum in *Amalio* se exonerans; & *Honta* infra *Bremam* in *Visurgim* illabens. Nominis Ducatus *Westfaliae Angriae* notatur, quicquid ditionum Archiepiscopus Colonienfis in *Westfalia* obtinuit, quomodo *Henricus Leo* proscriberetur. In eo sunt *Arnsberga*, *Stadberga*, *VVinterberg*, *Halenberg*, *Drosnagen*, *Arndornd*, *Oldendorp*, *Mullem*, *Anrichie*, *Belick*, *Kalderhard*. *Angria* est in Comitatu *Revensburgensi*, prope *Hersum*, olim totius regionis primaria arx, à qua *Angria* Ducatus nomen hodie manit.

HEKELII.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XV. 207

alendis benignior est; silvis horrida, ac paludibus crebris foeda, veterem illam Germaniam referre videtur. Episcopatus sunt; *Monasteriensis*, *Paterbornensis*, & *Mindensis*, *Osnabrugensis*, *Verdenfis*. *Monasterium*, *Münster*, caput totius *Westfaliae*, nobilis & magnifica civitas in amoenissimis agris sita, annis superioribus Anabaptistarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monasterio *West-*

HEKELII.

Superintendens Generalis Suecico-Evangelicus superioris anni constitutus est *Dicmannius*, vir magni & expoliti iudicii.

Pastor Primarius ad *Div. Cosm. & Damiani* hodie est *Samuel Baldevius*, magni Parentis Filius, Theologus pius, solers, candidus ac omnino humilis, mihiq; amicissimus, cui vitam longevam ac prosperam toto pectore opto.

Sive Alesingam.
Nonnullis vera & antiqua *Saxonia* dicta.
S. Visgram.

BUNONIS.

Monasteriensis Episcopatus longo tractu à *Lupia* fl. per mediam fere *Westfalia* usque ad Comitatus *Oldenburgensis* & *Frifiae Orientalis* limites excurrit. Episcopatus huius caput est *Monasterium* ad *Aa* fl. quod superiori seculo Anabaptistae auctoribus *Johanne Leiders* tactore & *Kupperdolingio* opprimerunt. Pace inter Imperatorem Rom. & federatos anno 1648. ibidem composita praecipue nobile. Nuper etiam ab Episcopo suo hac urbs magnopere afflictata obidionem sortiri sustinuit, ac necessitate compulsa Haereticorum, quos habent, imploravit auxilium: fed tamen demum anno 1661. coacta est Episcopo suo sese submittere, militumque recipere. Ille castellum, ad opidanis in officio retinendis, urbi imposuit: opida hic sunt *Doylen*, *Tellig*, *Sendenhorst*, *Borken*, *Coersfeld*, *VVarendorp*, *Flatteren* &c. b

Episcopatus Paterbornensis confines habet Ducatum *Westfaliae*, Comitatum *Waldecensem*, *Landgraviatum Hassiae*, Ducatum *Brunsvicensem*, territorium *Lemgovienfem* & Comitatum *Riedbergensem*. Eius caput est *Paterborna*: Opida porro habet *Niehus*, *Drieberg*, *Snackel* & *VVarburg*. Eidem Episcopatu versus Ducatum *Brunsvicensem* ad *Visurgim*, haud longe ab opido *Hoexter* adiacet *Corbeja* monaste-

rium celebre, quod aliquot seculis velut Seminarium fuit Episcoporum *Saxoniae*; ex quo *Angarius*, primus *Hamburgensis* Episcopus, qui per vicinas gentes, *Daniam* quoque & *Sueciam*, Evangelium propagavit, & successores illius *S. Rembertus*, *Alchwardus*, *Hojerus*, ad docendas Ecclesias vocati sunt: *VVindichimus*, qui de gestis *Saxonum* tres scripsit libros; item de gestis *Otonis I.* monachus fuit *Corbejensis*. In claris scriptoribus etiam memoratur *Sigebertus Corbejensis*. Superioris seculi anno 17. primi quinque Annalium libri *Corn. Taciti* & *Corbejae* à quatuor Pontifice fuerunt inventi, qui eos ad *Leonem X.* devulsi, ac *Andeg.* loco quingentos accepit aureos. *Lipsius*. i
Episcopatus *Mindensis* continetur Episcopatu *Osnabrugensi*, Comitatu *Hojesii*, & *Schaenburgico*, territorio *Lemgovienfi*; & Comitatu *Ravensburgensi*. Eius caput est *Minden* ad *Visurgim* opidum bene munitum, omnem hunc Episcopatum hodie tenet Elector *Brandenburgicus* titulo Ducatus. Opida hic porro sunt *Peitshagen* ad *Visurgim*, *Schulteberg*, *Lubbeke*, *Royenberg*, *Himmelrick*, & *Bargen*.
Episcopatus *Osnabrugensis* metropolis est *h. Ossenbruga*, seu *Osnabruga* in valle amena ad *Halam* fl. sita, praecipue pace anno 1648. ibidem composita nobilis. Opida praeterea hic sunt *Loitz* sedes Episcopi; *Melle*, *Honenburg*, *Quakenbarn*, *Forsenow*.

De Episcopatu *Verdenfi* hoc ipso capite dictum est.

HEKELII.

Ex hac Diocesi, & quidem è Pagò *Heck* prope *Horsmarium* ortus est *Alexander Hogius*, *Ludi Darentiensis* Moderator, *Des. Erasmi Rotod.* Praeceptor, & *Davidi Chytraei* elogio primus *Litterarum aemulorum* instaurator.

Vivit hodie in *Monasterio Corbejensi* quoque Medicus ac Polyhistor celeberrimus. *Christ. Francisc. Paulini*, qui de *CANE Tractatum* Singularem erudito Orbi promissit.

BUNO-

Episcopatus Monasteriensis. b *Monasterium.* c *Episcopatus Paterbornensis.* d *Paterborna.* e *Corbeja.* f *Episcopatus Mindensis.* g *Episcopatus Osnabrugensis.* h *Ossenbruga.*

a Ducatus *Bremenfis* limites. b *Flumina.* c *Brema.* d *Stada.* e *Bremerförda.* f *Keydinger Land.* g *Hadelers Land.* h *Würlar Land.* i *Viechland.* k *Ducatus Verdenfis.* l *Frifia Orientalis.* m *Embda.* n *Jever Land.* o *Westfaliae Terminii & Flumina.*

Sufatum.

Tremonia.
Minden.
Osnabruga.
Paderborna.

Westfalicarum est *Sufatum*, *Soest*, nulla re, quam amplitudine sua clara. Deinde *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden*, *Osnabruga*, *Paderborn*, cultorum frequentes sunt urbes. Comitatus nobiliores sunt, *Marck*, *Oldenburg*, *Delmenhorst*, *Bentheim*, *Arnsberg*, *Lingen*, *Tecklenburg*, *Waldeck*, &c. *Lingen* opidum est munitissimum.

V. v. Cl.

BUNONIS.

Sufatum est in extrema parte Comitatus Marcani, qua Ducatus Westfaliae & Comitatus Lippiensis coeunt.

Tremonia in Comitatu Marcano inter Lupiam & Ruram ferè intermedia Gymnasium habet celebre, cui nuper praefuit *Christophorus Scheubler*.

Marca Comitatus concluditur inter Lupiam fl. Episcopatum Monasteriensem, & Ducatus Cliviae, Montium & Westfaliae. Fluvius alluitur & periturus Lupia, Rohra & Aura. Opida hic sunt *Ums* haud longè à Rohra: *Hammuna* ad Lupia & Dunckeri confluentes. *Verdena* ad Ruhram Abbatia nobilis est. *Lippia die Lippstadt*.

In Comitatu *Oldenburgensi* est opidum *Oldenburg* ad Hontam fl. *k*.

In Comitatu *Delmenhorsti* est *Delmenhorst* ad fl. *Delme*.

Bentheimensis Comitatus caput est *Bentheim*.

Arensbergensis *Arensberg* haud longè à Rhura sita.

Lingen ad Amasin, olim fuit Comitum *Tecklenburgensium* sedes.

In *Cujus* caput est *Tecklenburg*. Haud longè infra *Lingen* est *Meppen* opidum munitissimum, quod Palatinus bellum restaurantibus venditum, sed paulo post stragemate receptum est.

In Comitatu *Vvaldecentis* continetur finibus *Hassia*, Episcopatus *Colonienfis* & *Paderbornensis*. Opida praecipua sunt *Vvaldeck*, *Corbach*, *Vildungen* aciculis nobile, *Mengeringhausen* & *Landau*. Hunc Comitatum l ad *Vvaldecentis* refferri nunquam pro suo jure concedent *Hassia* Landgravi: qui aliàs ad Superiorem Circulum Rhenanum pertinebat. Ad Westfaliam quoque pertinebat Comitatus sequentes: *k* Comitatus *Diepholtz*, habens ab Oriente Comitatu *Hoyensensem*; à Meridie Ducatum *Mindenensem*, & Episcopatum *Osnabrugensem*; ab Occidente Episco-

patum *Monasteriensem*: à Septentrione Comitatum *Oldenburgensem* atque *Delmenhorstensem* & partem Ducatus *Bremenensis*. In eo sunt opidula *Diepholtz*, *Leuenforde*, *Barnsdorf* & *Cannow*: itemque lacus per Westfaliam celebris vulgò *Dommel* dictus. Partes omnis hic Ducatus *Luneburgensis* Ducis. I Comitatus *Hoyensensis* habet ab Ortū Ducatum *Brunsvicensem* & *Luneburgensem*; à Septentrione *Verdenensem* & *Bremenensem*; ab Occidente Comitatu *Diepholtz*; & à Meridie Ducatum *Mindenensem*. Dividitur in Comitatum *Superiorem* & *Inferiorem*: cujus caput est *Nienburg* opidum munitissimum in nupero bello clarum. Sunt hic praeterea opidula *Hoya*, *Bukken*, *Libenau*, *Bruchhausen*, *Steigeberg*, *Siedenburg* & *Diepenau*. Et hic Comitatus est in ditione Ducum *Brunsvicensium* & *Luneburgensium*. Comitatus *Ravensburg*, ab arce *Ravensburg* appellatus, habet opida *Eggen*, *Bielefeldiam*, *Herfordiam* & *Vlothoviam*, Comitatus *Schauenburgensis*, ubi *Schauenburg*, *Stubbogen*, & *Rutela* Academia nobilis m: qui fere totus per nuperam pacificationem cessit *Hassia* Landgravi. p Comitatus *Lippe*, ubi *Lippstadt* ad Lupiam supra etiam memorata, & veriorum Dominorum. q *Lemgovia*, ad *Pegum* fl. *Ufelen*, *Blomburg*, *Dietmelle*, q: od *Clumme* est. *Teutoburgum*; aliis tamen putatur esse *Diepholtz* ad Ruram. Eidem illi Comitatu adhaeret Comitatus *Pymond*, ubi opidum *Pymond*, in cuius vicinia fuit acicula & Comitatus *Apfelberg*. In Westfalia demum quoque est Comitatus *Riedberg*; cuius opidum *Riedberg*, Westphalum se esse profiteretur *Joh. Levenclaus*.

H E K E L I I.

k Ant. Güntheri *Heisbui*, *Orton*, & *Lidde* *Menkeniorum* Patria est omnino clara ac celebris.

l Quem *Com. Sam. Schwarzkeich*, accuratissimus seculi hujus Historicus, Amicus meo venerandus, Patriam suam agnoscit, & famula illi illustri magis magisque illustrem reddit.

a *Tremonia*. b *Marca* Comitatus. c *Oldenburgensis* Com. d Comitatus *Delmenhorst*. e Comitatus *Bentheimensis*. f *Arensbergensis*. g *Lingen*. h *Tecklenburg*. i *Waldecentis* Comitatus. k *Diepholtz* Comitatus. l Comitatus *Hoya*. m *Nienburg*. n *Ravensburg* Comitatus. o *Schauenburgensis* Comitatus. p *Lippe* Comitatus. q *Lemgovia*. r *Teutoburgum*. s *Landgravi*. t *Spiegelberg*. v *Kiedberg*.

V. v. *Clivia*, ad utramque *Rheni* ripam porrecta, à *Clivis* capite totius Ducatus cognominatur: junctaque est *Juliacensi* Ducatui. Colles sive *Clivi*, in quibus condita, nomen urbi praebuisse, vulgò putantur. At clarissima omnium est *Vesalia*, *Wesel*, secunda *Emeriacum*, & *Emmerick*, *Santen*, antiquitatum Romanarum reliquias prisum opidum claritatemque indicat. *Mours* Comitatus titulo insignitum opidum, munimine maximè clarum est.

VI. *Montensis* Ducatus *Clivenfis* Ducatui contineris est, vulgò *Berg*, cuius caput *Düsseldorf*, opidum cum arce; *Ducatus* *Juliaci*, *Cliviae* & *Bergae* sedes.

In quā Jo. Otto Henckelius, Fautor meus magnus, claret.

BUNONIS.

q *Ducatus* *Cliviae* ab una parte continerim habet Westfaliam, & Archiepiscopatum *Coloniensem* & *Monasteriensem*; ab altera *Geldriam*, Comitatum *Mursensem* & *Zutphaniam*. Rigatur *Rhura*, *Lupia*, *Isala*, *Nersa* & *Rheno*, qui hunc Ducatum ferè medium fecat. n

p *Clivia* haud procul à castro *Schenckiano* juxta *Electori* *Brandeburgico* parat.

r *Vesalia* haud longè à *Rheni* ripa benè munita à *Federatis* *Belgis*, anno 1629. strategemate capta est.

s *Emmerick* est ad dextram *Rheni* ripam.

t *Santen* aliquot milliariibus infra *Vesaliam* haud longè à sinistra *Rheni* ripa jacet.

v *Mursia* Comitatus ad *Auriacos* Principes pervenit, quum anno 1600. *Emilia* Comes mortuus haeredem instituisse *Mauritium* *Auracum*. Haud procul *Mursia* seu *Mursia* opido vicinior, vulgò *Asburg*, in cuius agro multae repperit antiquitatum Rom. Reliquiae, indicant.

u *Clivia* Ducatus limites & *Flumina*. b *Clivia*. c *Vesalia*. d *Emmerick*. e *Santen*. f *Mours*. g *Asburgum* *Tacii*. h *Duysburg*. i *Rees*. k *Burick*. l *Goch*. m *Calcar*. n *Gennep*. o *Ducatus* *Montensis*. p *Düsseldorf*. q *Sieburg*. r *Mülheim*. s *Keyserwerda*. t *Blancenburg*. v *Sollingen*.

CAP. XVI.

Hassia, *Wetteravia*, *Buchovia*, *Thuringia*.

R E I S K I I.

1 *Hassia* olim cum *Thuringia* unum Landgraviatum constituit ex A. 1130. quo *Lotharius* Imp. *Ludovicum* generum suum *Thuringiae* Landgraviatum creavit: Hujus progenies in *Ludovico* & *Henrico* Raspone fratribus deficiit A. 1249. successorem atque divisionem novam

intulit. *Henricus* enim *Brabantinus*, adhuc infans, è *Sophia* *Ludovici* filia natus, *Hassiam*, *Henricus* vero illustris, & *Mitiz* *Marchio*, ex *Juditha* *Rasponis* filia ortus, *Thuringiam* sibi vendicavit, cum eaque *Saxoniae* *Palatinatum*. Inde bellum, quod exarlerat hac divisione componeretur, & confraternitate domi utriusque

D d

per

I.

Hassia.

Hassia Landgraviatus, Comitatus in se habet nobiles hos: *a* Catzenelbogen, *b* Dietz, *c* Ziegenhain & *d* Nidda; caput provinciae est Castellum Cattorum, sive ut vulgò nunc usurpatur *Cassella*, *Cassel*; lauta sanè civitas cum splendida arce, Landgraviorum *a* sedes. Secunda est *e* Marpurgum *b*, literarum studiis

maxi-

per mutuam successionem inita. Hassia posthac A. 1557. Comitatus Carzenellenbogeni auctor Ditslami Nassovici esset: Sed A. 1648. per pacem Monasteriensis auctus longe majores habuit. Wetteravia multis Comitibus distincta Comes Imperii Wetteravicus complectitur, in iisque illustissimos Comites Ruthenos, dominos de Plavia. Buchovia vel Buchaw à fagis dicta, sylvis horrida, fed cœnobio Fuldeni culta & famam celeberrimam consecuta. Vid. Prover. in antiquit. Fuldeni. Thuringia quondam suis regibus & Francis aliquandù, posthac Landgravis Comitibusque multis, quorum stemmata defecerunt, nunc Archiepiscopo Moguntino, Electori, & Ducibus Saxoniae, Comitumque & Baronum adhuc superfluo ditio- ni subdita, frumento, vino & omni ad victum copia, nec non Academiis scholisque pluribus efflorescit. Erfordia ex vetustis eisque Francis originibus non castello solum Merwiburg, sed inolitino ad vada Geræ structo & molitoris nomine Erpfelfurd adhuc viger: Urbs ampla suoque periodos passâ, nunc castrum in monte Perrino conditum libertatis veteris quasi frenum Archiepiscopo Moguntino imposuit: Histotiam Thuringicam Doct. Sagittarius accurata opera; Erfordensem Judenus non eadem exhibuit, in qua plus studii ex Mstis editis codicibus requiras. Gortham hujusque memorabilia idem Sagittarius dedit arcemque novam Friedenstein cum Grimmensteinio commutatam A. 1643. absolutam. Ducatus Coburgicus Senensis. Ducibus Coburgis Gorthanz familiae subest, quondam Altenburgicæ: Nunquam vero, quod sciam, ad Comitatum Hennebergensem pertinuit. Pars tamen hujus Comitatus facta divisione Coburgensi Ducatui accesserat. De Comitatu Schwarzburgicis Rudolpho-Politano, Arnstadtensi, & Sondershulano dici pro dignitate brevis non potest. Quis ignorat Rudolphum ex hac familia Cæsarem creatum.

a Hassia limites & Flumina. *b* Hassia. *c* Superior. *d* Comitatus Cattimelbocenensis. *e* Darmstadt. *f* Ruffelsheim. *g* S. Gwer. *h* Branhach. *i* Schwalbach. *k* Epstein. *l* Wisbaden. *m* Comitatus Diezensis. *n* Empfa. *o* Nidda Comit. *p* Principatus ad Lanum. *q* Marpurgum.

BUNONIS.

a Hassia *c*, cum terris quibudam ad eam pertinentibus, fines habet ab Oriente Thuringiam: à Septentrione Ducatum Brunsvicensis & Westfaliam: ab Occidente Episcopatum Moguntinum, Trevirensis, & Palatinatum Electoralium: à Meridie Franconiam & Palatinatum. *d* Rigatur Rheno, Fulda, Ederâ, *l* *o* Werra. *b* Hassia propriè dicta dividitur in *superiorem* & *inferiorem*. *c* Superior dicitur, quæ Franconiam & Electorum provincias attingit.

g In ea est Comitatus *d* Cattimelbocenensis, *e* *Graffschaff* Catzenelbogen, ab arce *Katz* & *capite* Elnbogen, nomen habens: in eo *e* *Darmstadt* in consilio silvæ Ottonis, *des Odenwalds* *e*, & Comitatus Erpach, ejusque tractus, qui vulgè *die Bergstraß* dicitur splendida arce & Landgraviorum sedè nobilitatum. *f* *Ruffelsheim* castrum ad Mocnum munitissimum, opidum *g* *S. Gwer* ad Rhenum cum arce validâ *Rheinfels*, inter Vesaliam Superiorem & Boppart. *h* *Branhach* ad Rhenum; *i* *Schwalbach* acidulæ aquis, aliquot miliaribus Francofurto distant. Dominium *k* *Epstein*: *l* *Wisbaden* thermis celeberr. Moguntia cui ascribitur, vicina est *Richia* terra, vulgo *der Reich*.

y *m* In Comitatu Diezensi est opidum *Dietz* ad Lanum; *n* *Empfa* thermis nobilis. *Reppertus*, qui parer Archiepiscopo Moguntino. *o* *Nidda* ad fluvium cognominem, unde Comitatus nomen mansit.

e In *p* Principatu ad Lanum est *q* *Marpurgum* ad Lanum, arce, Landgraviorum sedè, & Academiâ à Philippo Landgravio anno 1526. condita clarum. *f*

HEKELII.

a Reformata Religionis. *b* A Ptolemao AMISIA vocatum. *c* Montana quippe Regio. *d* Terra ipsa rerum ad humanum usum necessariarum est affluens, tamen Vinum non ferat, nisi prope *Rhenum*, & mittit Lanam *lat* copiosè. *e* *Ubi*

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XVI. 211

maximè clara. *g* *Gießen* munitissimum totius Provinciae opidum.

II. Inter Hassiam ac Rhenum fluvium est *Wetteravia*, regio, quam maximè nobilitat nobilissimus *Comitatus Nassovici*; unde decus illud gentis, Belgicæ Fœderatæ munimen ac gloria, PRINCEPS MAURITIUS originem ducit.

III. In-

e Ubi nuper docuit *Balthasar Menzerus*, Fil.

f *Elenchus Proff. huj. Academia*, qui ab Anno CHR. m. d. xxvii. à Primâ nempe Ejus fundacione, usque ab A. m. d. lxxxiii. ibid. præclare docuerunt, à *Petrò Nigidio*, Seniore, meritis est conscriptus, & litteris *Eugenianis* publicè lucidatus A. 91. ejusd. Sec. in 8. f. Sicejuld. *Academia SOLENNIA* Castellis A. huj. Scul. 33. in 4. f. impressa sunt, & quidem *Jo. Hart. Korman* auctore. Nuper clarescunt partim, partim adhuc clarent *f. H. à Dauber*, *Joan. Henric*, *Jo. Georg. Crocius*, *Chr. Frid. Crocius*, *Om. Henkelius*, *Jo. Georg. Henkelius*, *Lyriacus Enulius*, *Nicol. Berthold*, pluresque Viri docti alii.

BUNONIS.

g *Gießa* operibus munita & Academia à Ludovico Landgravio fundata & anno 1607. inaugurata celebris *g*: *b* *Francoberga* ad Ederam, patria nostra, ubi metalli fodinæ: *Elfeldia*, *Burzbachum*, *Kirchhain*, *Wettera* opidulum, unde *classim* Viri, ipsique *Vulteji* sunt orti: *Homburgum* *an der Höhe*, Principum quoque sedes. *c* *Immar Hassia*, Thuringia, Ducatui Brunsvicensi & Episcopatu Paderbornensi contermina, habet à *Cassellâ* ad *Fuldâ*, *Eichwege* *Allendorf* ubi *Salinar*: *Spangenberg*, *Homburg*, *Rotenburg* ad *Fuldâ*: *Wanfriede*, *Godesberg*, *Zierenberg*, *Dreslân*, & munitissimum castrum *e* *Ziegenhain*, unde Comitatus *Ziegenhain* nomen est. Smalcaldia fœdere Protestantium nobilis ad Hassiam quoque pertinet *h*. Porro tota *f* *Abbatia Hirschfeldensis* cum opido *Hirschfeld* per pacificationem Monasteriensis cessit Hassiæ Landgravio. In media fere Hassia sunt nonnulla loca, quæ Archiepiscopo Moguntino parent, *g* *Furslar*, *Amelburg* castrum munitum antiquo nomine *Amal*, unde & *Smalfried* & *c*. *Aventin*. *Nollstâl*, & *c*.

h *Wetteravia* tractus est in aditu Hassiæ Superioris inter Bincium amnem, Rhenum, Hassiam & Archiepiscopatum Coloniensem comprehensus, à *fl. Wetter* nomen habens. Quâ ad

fines Colonienfis Episcopatus & Ducatus Montensis pertingit, appellatur *der Wisterwald*.

g Continet *Wetteravia* multos Comitatus, ex quibus præcipuus *i* *Nassovici* in plures Comitatus divisus: *k* *Dillebergensis*, ubi *Dillberga*, arx munitissima, *Herborna* Gymnasio *i* celeberr. *l* *Solmensis*, ubi *Braunsfels*, *m* *Laubacensis*, *n* *Lichenensis*, *o* *Hungenis*, *p* *Weilburgensis*, *q* *Witzensteinensis* ubi arx *Witzenstein* ac opidum *Lafse*. *r* *Ilseburgensis* & *Budingensis*, ubi *Budwig* & *Offenbachium* opida. Et demum *f* *Hanovienfis* Comitatus, in quo *Hanovia* ad Bincium munitissima, frustra diu à Lambojo 1636. obsessâ, ac demum stragem capta, ac vero suo domino restituta est *h*. Inter Mocnum & Nicrum est Comitatus *t* *Erpachensis*, ubi *Erpach* opidum. Urbes Imperii libere in Wetteravia sunt *Erfordia*, *VVetzlaria* Pseudo-Friderici olim perburgum: *Gelnhausen*, & *Francofurtum* suprâ memoratum.

HEKELII.

g Hactenus amisit non sine magnâ Litteraturæ nobilitatis jacturâ *Petrum Harcknorum* & *Jo. Nicol. Mysterum*, Theologos Orthodoxos, Præceptores meos desideratissimos, porro *Jo. Otton. Taborem*, *Jac. Le Bleu* & *Joan. Strachium*, Jctos summos, *Jo. Cuvr. Dietericum*, Philologum Illustrem, & *Joan. VVesslun*, Philosophum acutissimum & Affinem meum honorandum. Sed ibidem adhuc clarent, & omni modestiæ acque fidelitatis insignes sunt *Phil. Ludov. Hamckenius*, *Kilian. Rydraus*, *David Christiani*, *David Claudius*, *Ant. Henr. Mollenboeckius*, *Frid. Nirschius*, *Mich. Heyland*, *Laur. Strassius*, *Henr. Pfaffius* & utriusque *Batraf*. Mentzeri ex affe Nepos & Filius, quos Deus quàm diutissime superflites esse velit.

h A *Melancthone Vulcania Chalcis* dicitur, *qs. avis fusio*, vel officina æraria, sive fusoria.

i Et doctrinâ *Alstediana* argue *Pajorianâ*.

k Hæc diversæ tolerant Religiosis homines, & claret inter Reformatos in Primis *Jo. Guelchm. von der Meulen*.

D d 2

BUNO-

a *Gießa*. *b* *Francoberga*. *c* *Inferior Hassia*. *d* *Cassellâ*. *e* *Ziegenhain*. *f* *Hirschfeld*. *g* *Furslar*. *h* *Wetteravia*. *i* *Comitatus Nassovici*. *k* *Dillebergensis*. *l* *Solmensis*. *m* *Laubacensis*. *n* *Lichenensis*. *o* *Hungenis* Comit. *p* *Weilburgensis*. *q* *Witzensteinensis*. *r* *Ilseburgensis*. *Budingensis*. *t* *Erpachensis*.

Wetteravia:
die Wetterau.
Comitatus
Nassovici.

Buchovia.
die Buchow.

Thuringia.
Düringen.

Erfordia.

Vinaria.

Gotha.

Jena.
Ilenacum.

III. Inter Hassiam, Franconiam atque Thuringiam media sita est regio *Buchovia*, cujus caput ** Fulda*, opidum celebre, præstantissima Europæ, nedum Germaniæ, *Abbatia* insignitum.

IV. *Thuringiæ* Landgraviatus omnium nobilissimus, inter Salam Visurgimque amneis protensus, familiæ Saxonica paret. Caput regionis est *Erfordia*, *Erfurt*, ingens urbs, & quasi pendium totius provinciæ; Academia quondam clara: & *Vinaria*, *Weimar*, Principum sedes; urbs est amœnissima. Gotha cum diruta arce *Grimmenstein*, Augusti Electoris obsidione arcisque everfione clara est. Jena Musarum est domicilium, *Ilenacum*, *Eisenach*, Ducum sedes est. ^a

BUNONIS.

^a *Buchovia*, quibusdam *Fagonia* dicta, intra Thuringiæ, Franconiæ, Hassiæ & Wetteraviæ fines conclusa jacet.

^b *Fulda* opidum nomen habet *Fulda* fl. qui illud interluit. Ibi S. Bonificii ossa quiescunt *m.* Habebat Bibliothecam locupletem, & manuscriptis codicibus refertam: qua non erat vetustior in Germania. *Abbas Fuldenis* est Imperii Princeps, & Abbatum reliquorum per Germaniam & Galliam primas atque Archicancellarius Augustiæ.

^c *Thuringiæ* termini longe absunt à ripis Visurgis, necque eò usque protenduntur. Habet autem Thuringia ab Oriente Misuniam; à Septentrione Ducatum Brunsvicensis; ab Occidente Hassiam, à Meridie Franconiam. Rigatur Sala, *Vferta*, *Unftruta*, *Ilma*, *Gera*, *Orla*, *d. Erfordia* est ad Geram fl. Campana illa magna, cui nomen est Sufanæ, etiam nota. Extra urbem in colle est arx S. Cyriaci, *die Cyriacksburg*. Urbem illam, dum Cæsar & Imperii Ordines cum Turcis bellum gerunt, Elector Moguntinus ope Gallorum obedit, & ad dedicationem faciendam iv adegit, anno 1664. Hic ex veteri insulso pistoris quatuordecim die D. Marci panes munitos, *Marceljos* vulgò vocant, (qui exiguum istorum orbiculorum, ex qualibet catena Nobilium constantur, magnitudinem referunt) in memoriam illius famis, quæ anno 1438. Thuringiam ita pressit, ut pauci istiusmodi minutus, cujus quantitas modo descripta, tribus in Thuringia usitatis nummis fuerit emptus. Gotha capta, ipsaque arx, multum licet deprecante Johanne Wilhelmo, solo æquata est anno 1567. *Grimbachius*

^d *Bruck* Cancellarius vivi in quatuor partes dissecti sunt; & *Johannes Fridericus Dux* Neustadti Austriæ abductus, ubi anno 1590. obiit. Sed tamen arx illa à Serenissimo Principe *Ernesto* restituta est; cujus auspiciis ipsum Gymnasium Gothanum p. & bonæ literæ per Thuringiam florent. ^e *Jena* ad Salam habet Academiam hodie florentissimam; licet nuper anno 1666 tumultu quodam haud parvo fuisset afflictâ. Anno 1548. 7 solenniter introducta est, quæ jam ante decennium à *Joh. Friderico* fuisset instituta: qui verebatur, ne per librum *Interim* p. doctrina Religionis corrumpere. ^f *Jenæ* vicina est arx *VVarburg* v. Clariora portoribus sunt opida, *g Nordhausen*, & *h Mühlhausen* libere civitates Imperii: *i Orlamunda*, ad Salam & Orlæ confluentes x: *k Salefeldia* stativis in opere bello celebris y. Porro in Thuringia d. Comitatus *Gleichenis*, ubi antiqua arx *Gleichen*, Comitibus illius bigami sedes, & domicilium opidum hic est *Orismium*. *Carolus M.* in Thuringia circa Unstrutam fl. & Vargalah videtur tritus. *Antiq. Fuld. Brorveri*. Comitatus in *Sallergensis*, ubi arx *Stolberg*; at *Ilfelda* cernobilium, cujus scholam nobilitavit *Michael Neander Abbas* Cernobii & Rector Scholæ: & Comitatus *Holstein*, Brunsvicensis Ducatus pars est, quæ Feudi jure tenent Comitibus *Stolbergensis*.

HEKELII.

^l Hanc Urbem, quæ cum *Venetis* cit. *Ap. Chr. CCCXXI.* creditur esse condita, docet *historia VVerdenhagen* par. III. *Trad. General. Rempp. Hansfcar.* c. VII. p. 229. *leg. sic* studiole ac commodè descriptis. *ERFURTENSEM* autem HISTORIAM edit curavit *Joannes Mauritius Gudenius*, nomen & Electoris *Hagen-*

V. Præterea est in hac provincia *Ducatus Coburgiensis*, cujus caput ** Coburgium*, urbs cum egregia arce, Ducum sede. Item *Comi-*

tio & *Academiæ Geranæ* perquam amabile ac gratum, *Ap. Huj. Sec. 75.* in 8. f. ubi non pauca sunt rependa; quæ præstantissimis quoque Historicis possunt esse utilia. In hujus Urbis Academia inter THEOLOGOS Evangelicos olim fuere incluti *Bartholomæus Elfner*, *Georg. Grossheim*, uterque *Zacharias Hogelius*, (*Par. np. & Fil.*) *Jo. Matthias Meyfart*, *Jesaias Silber-schlag*, *Nicolaus Stengerus* ac *Nicolaus Zapffius*; inter PHILOSOPHOS & PHILOGOS autem *Samuel Boccius*, *Liborius Capfius*, *Justus Hekeius* & *Christianus Neubaur*. Hodie ibidem clarent inter THEOLOGOS Romano-Catholicos *Jo. Jodocus* atque *Joannes Andr. Hunoldi*, ut & *Herm. Laurentius Pape*; inter Jctos, præter magnum GUNDENIUM, *Jo. Hermann à Sode*, *Dietr. Wilhelm Matthiæ*, *Jo. Heinr. Prückner*, *Jo. Heinr. Meyer* atque *Jo. Melch. Schmidt*, alias *Weymannet*; Inter MEDICOS *Eccardus Leichter*, *Academ. Sen. Georg. Christoph. Petri* ab *Hansenfeld*, inclutæ Reipublicæ Oppidanæ *Quano-Vir* splendidissimus, atque *Justus Vesti*; & tandem inter PHILOSOPHOS *VVilhelm. Arnold Dieckhausen*, *Hlob Ludolf* atque *Joannes Sauermann*. Sed vox pia, suavis, mansueta atque pura *Breithauptiana*, quam *Speneri* ac *Frischii* nostri lubentissime audiunt, *Eclesiam Evangelicam* hodie beat ac recreat. Non procul ab hac Urbe situm est quoque TENSTADIUM, *Bachmanni*, *Pertuchiorum* ac *Saltorum* familiis haud inclamar; attamen *Vulcano*, quod condotum, sepsissime obnoxio, ubi Ecclesiam ac Ephoriam fideliter & gloriose regit *Georgius Wessius*, *Leucopetrus*, Theologus & Philologus Scriptis & Virtute maxime insignis, mihi amicissimus.

^m CAROLUS M. Patria est. ⁿ *Et Hercyniam* Sylvam. ^o *Joan. Philippus*.

^p Cui hodie *Georgius Hefius*, Philologus præstantissimus & verè mihi amicus, summâ cum laude ut olim *VVilhel. VVenix* atque *Reyheri* præfuit, præcit.

^q Hoc tempore sedet Gothæ DUX FRIDERICUS, ERNESTI PII hodie Primogenitus, Princeps ac Heros inclutus ac omni clementiâ cælestique Virtutibus omnibus, quæ Principem eorant, egregie clarus. Senator ejus sanctior, ejus fidelis, adhuc est *Ernestus Ludovicus Aven-*

narius, vir antiqui pectoris ac similis pruden-

tia. Sed Præful Ecclesiarum est *Adamus Tribbe-chorius*, Theologus pius modestus ac summè eruditus, mihi quoque faventissimus. Patria est *Æmæ*. *HOMÆ REINESII*, quem Orbis eruditus aetorem suum nuncupat.

^r D. 2. Febr. electò primò Magnificò Rectore, D. *Joan. Schroter*, Med. Prof. & Com. Poët. Cæf.

^s In hac Academia post *Georg. Adamum Stru-vium*, totius Germaniæ Lumen, splendent hodie *Fridemann Bechmann*, *Jo. Guil. Bafer*, *Valent. Velthem*, *Nicolaus Christophorus Lynker*, *Jo. Volkmar Bechmann*, *Herm. Balt. Reth*, *Petrus Muller*, *Jo. Philipp. Slevogt*, *Rudolf. VVilb. Krayssius*, *Georg. VVolf*, *VVadelin*, *Aug. Herm. Fischel*, *Jo. Frischmuth*, *Erb. VVegelinus*, *Casp. Posner*, *Casp. Sagittarius*, & *Georg. Schwabius*, *Jo. Andreas Schmidius*, mellitissimum meum Pectus, atque *Jo. Andreas Danzins*, Viri cujusvis Virtutis studiosissimi ac Exteris gratissimi. In Cathedra verò Ecclesiasticâ PAULI instar TARSEN-SIS, *Hildesheimi* legitime avocatus, nunc iterum docet graviter ac suaviter *Georgius Goetius*, omnigenæ Litteraturæ Decus haud vulgare. Oppidula ad hanc Academiam spectantia sunt APOLDA & REMBDA, *Joannis Debelii* Patria, cujus Ecclesiæ & Dioecesi adhuc laudabiliter præfuit *Jo. Jacob. Freilieben*, Compater meus sincere colendus & honorandus.

^t Ubi *Joannes VVeissius* natus.

^v Megalandri LUTHERI Pathmus.

^x Ubi hodie *Christoph. Henricus Loberus*, Philologus acutissimus, laudabiliter in Ecclesiâ docet.

^y Hodie amplissima *Joannis Ernesti*, Ducis Saxonici vere gloriosi, Sedes est.

BUNONIS.

^a *a Coburgium* 3 jacet in Franconia a, & pertinet ad Comitatum Heunbergensem, de quo supra dictum est. At b Comitatus Schwartzburgicus in Thuringia est, nomen habens ab arce b Schwartzburg: c Opida in eo clariora sunt c *Arnstadt* ad Geram. d *Frankenhausen*, salinis & clade rusticorum anno 1525. Munzero duce tumultuantium, notum: *Sondershausen*, *Rudelslad*, *Labra*, *Klettenburg*, *Leutenberg*.

HEKELII.

^z Ubi ALBERTUS, Heroici animi ac summæ autoritatis Princeps, hoc tempore ex voto sedet.

D 3

e Et

a Coburgium. b Comitatus Swartzenburgicus, c Arnstadt. d Frankenhausen.

a Buchovia. b Fulda. c Thuringiæ limites. d Erfordia. e Gothana arx. f Jena. g Nordhausen. h Mühlhausen. i Orlamunda. k Salefeldia. l Comitatus Gleichenis. m Stolbergensis.

Comitatus
Schwarz-
burg.

*Comitatus Swartzenburgiensis, cujus caput Arnstad, haud sper-
nendum opidum.*

a Et non in *Thuringia*, multo minus *Hennebergici* Comitatus Pars est; sed potius splendidissima Ducum *Saxoniarum* Sedes; gloriosissimi CASIMIRI inprimis, qui Gymnasium, ubi præter *Vilhelmum Verportemium*, Theologum omnino Christianum, orthodoxum ac excellenter benignum, etiam Jo. Aug. Stempelius, *Israhel Claudius* & *Joan. Schubartus*, Amici mei veteres atque singulares, felicissime hodie docent, immortalis æterni DEI gloriam ibidem fundavit.

b Illustrissima Domò avita.

c Quæ Arx probè munita ac situ amenissima est. Notandum autem, quod Comites *Schwarzburgici* dividantur hodie in Lineam *Rudolphopolitanam*, *Sondershusianam* & *Arnstadnam*. *Rudolphopoli*, amencò ad *Salam* Oppidò, hodie sedet ALBERTUS ANTONIUS, Heros pius, eruditus, prudens, magnanimus, manifestus ac beneficus, Musarumque auggitiorum Phœbus. Illustrissima ejus Coniux est EMILIA JULIANA, Heroïna, si Pietatem, Eruditionem, Benignitatem atque Misericordiam in pauperes, cæterasque Virtutes Heroicas spectemus, sine pari. Sed Illustrissimus Filius, Illustrissimorum Parentum vespigia ex aliegens, est LUDOVICUS FRIDERICUS, Heros cum ipsâ *Minervâ* atque *Eusebiâ* à puero itatum ex voto maritatus. Heic, præter Nobilibus eruditus, *Joan. Siegfried* à *Schonfeld* nempe, Aulæ Magistram, *Nicolaum Ernstum* à *Günterode*, Comi-

tatûs Capitanum, & *Christophorum Albr.* à *Krauk*, Confiliarium Aulicum & Confiliarium, clarent *Justus Soeffingius*, Theologus religiosus, manifestus ac excellenter modestus, & *Abasverus Fritschius*, solidæ Pietatis, Juris acquiror, Jo. Gottfr. Oleario acquisimè juridice, consultissimus. Hic Regimini Politicò optime constituto; Ille vero Ecclesiæ Terræ *Schwarzburgicæ* laudabiliter præest. Sed Scholæ Provinciali præest Jo. Mich. Schwimmer, Collega meus honorandus. Oppida in hoc Comitatu præter *Rudolphopolin* clariora sunt *Königs-Ste*, *Nicolaï Zapffii* Patria, *Ima*, *Leutenberga*, *Hausbusa*, salinis & clade Rusticorum Ao. 1594. Munerò Duce, tumultuantium nota, it. *Kybra* & *Heringia*, *Sondershusia*, ubi in Ecclesiâ hodie & hæctenus docuerunt magni viri, *Salomonus Glasius*, *Joannes Böttigerus*, *Casp. Löfflerus* & *Baltasar Haberkornius*, ibidemque adhuc docet *Georg. Frid. Meinhardt*. Sedes est CHRSTIANI WILHELMII, Herois indigæ & omni quoque præconiò digni. Oppida ad hunc Comitatum spectantia sunt *Cressau* & *Klingen*. *Arnstadli*, ubi *Jacobus Tenzelius*, Philosophus gravissimus, hoc tempore claret & ceteri est, sed & ANTONIUS GÜNTHERUS, Comes ac Heros omni Virute, qui post Magnates extollere, insignis. Oppida, quæ præter *Arnstadium* ad hunc Comitatum pertinent, sunt *Esleebium* & *Keila*.

CAP. XVII.

Misnia, Saxonia, Brunsvicensis Ducatus.

REISKII.

1 Marchia vel Marchionatus Misniæ A. 930. ab Henrico Aucupe Imp. Bohemis oppositus, Brunoni ex *Widdekina* profapia orto Principi accessit. Hujus posteris Landgraviatus *Thuringiæ*, tandemque Ducatus cum Electoratu *Saxonici* misit ex A. 1422. quo Sigismundus Imp. Fridericum Electorem solenniter creavit. Hinc Duces *Saxonie* superiores primo in lineam *Ernestinam* & *Albertinam*, denique progressu temporis atque in plures propagines adhuc florentissimas factæ. De urbibus & terris horum ditioni subditis quid pauca? tum Electoralibus, tum Ducalibus: Episcopatusbus per Ottonem M.

Conditis, *Misnensi*, *Mörseburgensi*, & *Cornici* vel *Numburgico*, quos & ipsi tanquam pollicati Administratores obtinent. Magdeburgicæ vero Archiepiscopatus à Ducatu *Saxonico* nunc plane divisus Electori *Brandeburgico* tanquam Duci suo totus parat.

a Voigtlandia Misniæ non subest, sed hinc finitima nomen ab Advocatiss illustribus accepit, quorum posterii adhuc florent: Comites omnes illustri. Rutheni, qui A. 1143. Comitatum *Osterodanum* tenuerunt, quorumque posterii ad *Burggraviatum Misnicum* provecti: Hic eorum partem ex *Advocatorum* veter. regione adhuc nunc tenent, per Dynastias aliquot divisam: *Pom.*

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XVII. 215

tem alteram Elector *Saxonie* Ducesque; tertiam *Marchiones* *Brandeburgici* superiori *Burggraviarii* Norici annexam. Adeo quibus tota Voigtlandia quondam Advocatis & Dominis nomen debuit, iis pars tertia per causas bellicas & transactiones alias relinquatur. a Rutheni enim senioris lineæ Graizam, in eaque duas arces, junioris autem lineæ Rutheni Geram, Sleizam, Lobensteinium & Hirsbergam, sedes singuli suas & Dynastias singulas tenent. Gera partia mea dulcissima præ cunctis aliis cancellaria, Consistorio, gymnasioque adhuc celebri efflorescit, perque divinam gratiam è duplici horrendo, quo correpta fuit, incendio elucatur. b Magdeburgicus Archiepiscopatus ex Sagittarii antiquit, abunde patet; nunc dividitur in tres circulos; *Salaum*, *Albensem* & *Sylvestrem* sive lignarium, *Saal-Elb-Holz-Kreis*. c Comitatus Afcaniorum inter antiquissimas familias claret, Marchiam veterem A. 1142. Ducatum *Saxonie*, nec non Electoratam A. 1180. complexus hinc Principatus in lineas multas divisus hodieque floret, ac pro sedibus Principum distinguatur. d Principatus *Schnebergensis* vero nullus unquam extitit, neque cum Misnia *Hennebergicus* Ducatus, quin ad *Franconiam* spectat, conjungitur: ut *supra*, Cluverium de *Dynastiis* *Schönburgensibus* heic cogitasse, cum hæc scriberet, quæ tres hodieque supersunt, (1.) *Glaugensis*, (2.) *Walkenbergensis*, (3.) *Hartensteinensis*. Comitatus *Mansfeldicus* nunc nimium acutus, postquam strips Comitum antiqua defecerat, & ipse deficit: Quam florentissimus, castris, metallis & omni rerum apparatu olim extiterit, docet *Spangenbergius* in *Chronico*.

f Brunsviga ex A. 861. à primo conditu ferendissimis Ducibus suis subiecta fuit, horumque privilegis indulgentissimè aucta, ut disquireretur publice, annon ad Urbes liberas imperiales hæc ipsa quoque pertineat. Id vero quam frivolum omne fuerit, ultima docebat, & gloriosissima quidem *Sereus Princip. expugnatio*, Sed quid re notissimè diu in hærebo? Ad g Comitatum *comitum* *Blankenburgium* & *Reistenensem*, olim unum & postea divisum, Carolinis temporibus præter. Qui denique per tempus fortunæ valium divisi, hodieque supersunt: BLANKENBURGICUS Comit. Sereus. Ducum Brunsvicorum *Luneburgensium* terris subest, REINSTEINENSIS vicino parat Electori *Brandeburgico*. De quo extant adhuc scripta publica nostræ causæ apologica.

Omnia autem heic non debui Brunvigæ vic-

num nostrum h *Wolfenbüttelum*, castrum ex A. 1046. Egberti Marchionis auspicio stru-ctum, ab Henrico Leone, Albertoque M. Ducibus destructum ab Dynastis perfidis; Denique à Principibus ipsis restauratum, ut esset pro sede, ab multisque aggeribus, qui toti monumento inserviant de *Dam-Vestung* communiter vocatur, ab eoque *Heinricopolis* plane distinguitur. Nam hujus oppidi, quod *Heinricopolin* nuncupamus, origines sunt matrice adhuc admodum, nec ultra A. 1540. possum produci: Ubi Sereus. Duci *Heinrici* Juniori fixum fuerat novum castrum adjungere oppidum, quod quia pene successerat, hinc ab successore *Heinrici* Julio, eoque filio *Celsio*, nova hæc appellatio accessit, ut *Heinricopolis* id est *Heinrichslad* publico auspicio nominaretur. Denique novum suburbium quasi, sed paulo remotius accessit, quod communiter ad castra Dei velut primum ita hodieque nominant. Ultimum tandem suburbium *Augusto* Princ. gloriosius rerum potio, & divitum quidem hujus auspicio emerit: Idque *Augustopolis* Germ. *Angstadt* De omnibus ad historiam *Wolfenbüttelensem* observatis copiosius explicabitur in mea historia *Wolfenbüttelensi*: De Brunsvicensibus originibus extat D. Sagittarii & M. Krügeri docta disputatio: De urbe ipsa per tres singulas distributa nobilis *Winkelmannus* egit, nec non de aliis ad omnem Statum pertinentibus.

i *Hildesheimum* ab *Sylva Hulsæ*, quæ huc olim pertinuit, nomen consecuta nunc tantis esset sese munitionibus, ut hostem contra quemcunque sese munit, & suoque præsidio militari ac domesticò urbem tueatur, Tor tamque grandia supersunt acta, unde constat, quid olim Episcoporum inter atque civitatem controversum fuerit. Videantur recessus & pacis Monasterium. *Osna-bruggens.* Artic. Interim Episcopatus ille ab *Ludovico* Imperatore in aulica (*Germ. aulæ*) erectus, & postea huc in urbem translati, denique comitatuum & Dynastiarum vacantium accessione fatis ampla auctus sibi sua jura vicinis etiam indignantis ruerit. Unde *Sereus Principum Brunsvic. Luneb.* familia suo *Advocacia jure utitur*, ac recessus, veteres merito urget.

De numero Episcopatum constare quidem certo satis potest, tor conquisitionibus, quas vocant, tor post ulaturs etiam admittis, è quibus omnibus liquet, quam consulto Papæ à scopo sapibus aberrant. Sicuti vero Archiepiscopatus certo numero haud concludit: Ita Episcopatus etiam debuerat coercuisse. Manet tamen fixus

Episco-

a Pom. Rutheni. b Magdeburgicus. c Com. Afcanius. d Princip. Schneberg. e Dynastia Schönburg. f Brunsviga. g Comitatus Blankenburg. h Wolfenbüttelum. i Hildesheim.

a Voigtlandia per Dominos divisa.

arce magnificentissima, Ducum Electorum sedes 1. Celebratur hic maximè *pons* super Albim, *Stabulum* equorum, *armamentarium*, & quod incolæ vocant, *die Kunst-Kammer*; ubi notatu digna visuntur plurima. & *Freiberg*, *Anneberg*, *Marienberga*, argenti metallis fecunda opida. *Weissensfeld*, *Zeitz*.

Freiberga.
Anneberg.
Marienberg.
Weissensfeld.

farum Teutonicarum Apello à multis jure meritoque dicitur, Joann. Christianus Schabmannus, Amicus meus certus, fidelis atque constans. Ecclesie aulicæ Electorali jam laudabiliter præest Jo. Andr. Lucius, Theologus doctissimus; Oppidanæ v. Theologus subtilissimus, Sam. Bened. Carpsovius, cujus Collegæ ac *Wüstegau*, fideles sunt Christianus Lucius, Bernh. Schmidtus, Paulus Bofius, Joann. Seibsch & Jo. Heinrich Kybnius, Viri literatissimi, suavisissimi atque eloquentissimi, mihi quæ faventissimi. Quibus & addendus Georgius Greenius, fideliter in Aula docens. Scholam Crucianam dexterissime regit Jo. Augustinus Egenolius, Orestes meus candidus. Inter Ictos sunt hodie excellenter incluti ac clari Isaac Lecker, Salom. Zapfius, Adam Christoph. Jacobi, utrique Nicolai Seniores atque Augustus Beckerus. Clarent quoque ibidem hoc tempore *Barnaburium*, *Wiesenerum* ac *Morgensternium*, Medicorum quippe felicium, Nomina omnino amabilia.

BUNONIS.

à *Freyberga* haud longè à Mulda monumentis Electorum nobilis, diuturna illa obsidione, quam anno 1642. fortiter sustinuit, Suecici exercitus tum debilitavit vires. A soli bonitate adeo celebris est, ut Misnenses proverbio dicere soleant: *Wann Leipzig mein wer, so wolt ich zu Freyberg verzeihen*.

b *Annaberga*, olim *Schreckenberg*, unde certi generis nummis nomen impositum; ut diceretur *Schreckenberg*.

c *Marienberg* est in finibus Bohemiae.

d *Wissensfeld* ad Salam.

HEKELII.

1 Modernus Elector est JO. GEORGIUS III. Heros fortis, prudens, gravis, magnanimus ac plane imperterritus, ideoque nec *Tartaros*, nec *Scythas*, nec ullum hostem formidans. Ejus Electoralis Princeps est JOANNES GEORGIUS IV. Princeps cum *Eusebiis* ac cæteris *Viribus*, quæ summis Herois ornare possunt, felicitè maritatus. Hic cum illustri *Knochio*, Ephoro suo dexterrimò ac omnino candido, exteras Terras non sine magno atque ineffabili

fructu non ita pridem, DEO Duce ac Angelis comitibus, perulstravit. In hac Aula Electorali augustà, post *Hairwizium* tenet primas hõc tempore cum laudato *Knochio* NICOLAUS GERSDORFIUS, *Henricianus* Catharinus, inclutiente *Frisia* ortam, quam nobilioris *Melpomanorum* MELPOMENEM non ita quæ nuncupant, fidelissimam habens Compagem. Nec obscura sunt *Sinsendurium*, *Misnerum*, *Hanekenium*, *Schoenbergium*, atque *Beichlingium* Nomina, quæ ego impingens dum vivam, venerabor. Hujus Aulae Cominator primarius atque Confessionarius est Philippus Jacobus Spenerius meus, Theologus, in quo corde infusa Pietas, Doctrina pura, singularis Morum suavitatis ac Candor rarus Templum suum habent optatissimum. Ideoque & amabilibus atque benignis *Francosperis*, quorum Ecclesie Evangelicæ per integros viginti annos gloriosissime præfuit, non sine magno gemitu, lamentatione atque desiderio est dimissus. *Palaeo-Dresla*, d. VI. Aug. ante triduum in cinerem redacta, nunc tota ferme est reparata, & longè splendidior, ac olim erat ædificata, exstructa.

m Cunas præbuit Hieronymus VVellero, Theologo constanti & Heroico, cujus Scripturarum Christi & D. LUTHERI Interpretum gratissimè, plena Pietatis, veræ & sollicitæ solationis, quæ omnis generis tentationibus, utiliter opponi possunt, quemadmodum inquit *Lut. Ofander* Epitom. *Hystor. Eccles. Cent. XVI. Lib. III. c. 7.* Patria quoque est Jo. Moschus & Danielis Fesseli. Antistes Ecclesie, itaque omni laude dignissimus, h. t. est Paulus Philippus (Pauli Fil.) *Roberus*, Evergetæ meus maritus, quem DEUS cum *Andria Begeri*, Philologo insigni meoque amico vetere, quod diutissime conservare velit.

n *Erasmi Sarcenii*, *Gregorii Bersmanni*, *Michælis Barthii* atque Joann. *Frenzelii* dilectissima Patria.

o Hodiè est Sedes Joannis Adolphi, gloriosissimi Saxoniæ Ducis, splendidi, clarescentissimi Athenæ & celeberrimi Joannis, & Joann. *Jo. dree* *Oleariorum*, nec non *Heidenreichii* ac *Jerdeckeri* Nominibus.

BUNO

à *Zwicka*, à *Zeitz*, à *Chemnitz*, à *Torga*, & *Jochims-Thal*, haud contemnenda opida, quorum postremum est feudum regni Bohemici. Est præterea in Misnico agro Principatus Snebergensis, ab opido arceque *Sneberg* cognominatus, cui conjunctus est Comitatus HENNEBERGICUS, quem (à me aliquando cum DEO pro virili describendum) proflus feci, ut dicitur, pede negligens præterivit, adjungit. *Snebergam* enim in MISNIA, Comitatum autem *Heinbergium*, cujus Joannes Buno, Vir eruditissimus, in *Notis* ad §. IV. cap. X. hujus Lib. III. brevissimis saltem memor est, in FRANCONIA situm esse, & sic quam longissimè à se invicem distare constat. Alias Oppidula sequentia, eaque in Montanis metallicis sita, commode huc trahenda esse opinor, Aue videlicet, nomine *Melberianò* insigne, BUCHOLZIUM, EIBENSTOKIUM, St. Georgii Stadt, NEOSTADOLIUM, SCHEIBENBERGA, Lehmannorum Fratrum, quorum tria, Patria, SCHWARZENBERGA, SLETTA, *Michaelis Wendeleri* natale Solum, & STOLBERGA, famâ *Friderici Knetneri* atque *Gottfriedi Mulleri* alius Gentibus etiam notum, THUMA, ubi Joannes Crautius natus, atque PRATO-VALLUM, sive *Wiesenthal*.

Zwicka.
Zeitz.
Chemnitz.
Torga.
Jochims-Thal.
Sneberga.

BUNONIS.

à *Zwicka* ad Muldam fl. in limitibus Misniæ & Voiglandiæ jacet loco, quo Carolus M. in Venedos movens olim castra habuit. Ager ejus vocatur *Campus Cygneus*, de *Schwanensfeld*. Urben hanc *Cygneam* & *Cygneum* hodie vocant, quod nomen accepisse fabulose putant à Cygno, Herculis filio: Claram reddidit illam Janus Cornutus q. Medicus, qui opera *Basilii*, *Epiphani*, *Hippocrati*, *Platonis*, & plurimos *Galenii* libros in latinum transtulit sermonem.

b à *Zeitzium*, ad Elystrum Episcopatu olim darum, qui postea Naumburgum delatus est.

c à *Chemnitz* est ad fluvium cognominatum.

d à *Torga* ad Albim stativis illis nobilis, ex quibus Bannerius, undique licet multis millibus circums, cum exercitu suo incolumis evasit, anno 1637.

e à *Vallis Joachimica* in descriptione Bohemici, cujus pars est, memorata, celebritatem suam debet divitiis argenti venis, & Joanni Matthesio. à *Sneberga* olim metallis dives.

HEKELII.

1 Hic magnum errorem commisit noster Cluverius, dum Principatum *Snebergensem* cum *Ave* existeret statuit; cum saltem sine *Ave* est Oppidum, persplendens Senatui, cujus Consul primus *Christophorus Pirnerus*, Ictus egregius, fuit, & hodie portio haud inclarâ Jo. *Christiani Adami*, Vir variâ doctrinâ ac arte medendi non leviter imbutus, mihi quæ constantissimè favens, hoc tempore exornatur. Laudavit hunc locum patrium, cumque celeberrè amicum, *Christianum Hartman*, t. t. Juvenis sedulus & Alumnus *Melberburgicus*, qui tandem Scholæ THOMANÆ Lipsiensis *Supplex*, & quidem in ordine *Tonus*, & non Con-Rector, sicuti falsò in *Chronico Snebergensi Melberianò*, quod ego ex amabilissimo Makandò dono, dum vivam, possideo, p. 723. extat, est declaratus. Patria est *Pauli Humbergii*, Joannis *Hoelzelii*, *Ambrosii Lobwasser* atque *Davidis Lichtenhalmi* mei. Error quoque non levis est, quando Cluverius hoc Oppi-

dum Comitatus HENNEBERGICUS, quem (à me aliquando cum DEO pro virili describendum) proflus feci, ut dicitur, pede negligens præterivit, adjungit. *Snebergam* enim in MISNIA, Comitatum autem *Heinbergium*, cujus Joannes Buno, Vir eruditissimus, in *Notis* ad §. IV. cap. X. hujus Lib. III. brevissimis saltem memor est, in FRANCONIA situm esse, & sic quam longissimè à se invicem distare constat. Alias Oppidula sequentia, eaque in Montanis metallicis sita, commode huc trahenda esse opinor, Aue videlicet, nomine *Melberianò* insigne, BUCHOLZIUM, EIBENSTOKIUM, St. Georgii Stadt, NEOSTADOLIUM, SCHEIBENBERGA, Lehmannorum Fratrum, quorum tria, Patria, SCHWARZENBERGA, SLETTA, *Michaelis Wendeleri* natale Solum, & STOLBERGA, famâ *Friderici Knetneri* atque *Gottfriedi Mulleri* alius Gentibus etiam notum, THUMA, ubi Joannes Crautius natus, atque PRATO-VALLUM, sive *Wiesenthal*.

q Atque *Chilianus König*, *Gregorius Halsander*, *Georg. Pylander*, sive *Thorman*, & in primis *Tobias Schmid*.

r Sed clariorem, hõc tempore reddunt eam, utpote suam Patriam quoque, *Daniel Ferberius*, *Joachimus Fellerus*, *Bernhardus Schmidius* & *Christianus Daumius*, & *mau* Amicorum meorum, quem Literatorum Optimates nobilioris Literature Dictatorem ac Præsidem jam pridem constituerunt. Præful Ecclesie adhuc est *Caspi. Lofcherus*, Theologus Orthodoxus, & propriè ex Teris quoque optime commendatus. Ejus Collega superior est *David Wagnerus*, Vir apprime eruditus & mihi amicissimus.

s Patria est *Hieronymi Kromeyeri*, ubi præter *Christophorum Cellarium* jam clarus est ac celebris *Mich. Chr. Ludovici*, celeberrimi *Mitternhekkii* mei successor verè dignus, Theologus, Philologus, Orator & Poëta eximius, mihi quæ constantissimè favens.

t Clarum jam reddunt *Albinus Seyfried*, Theologus & Orator cordatus atque gravis, *Chr. Frid. Garmann*, Medicus, & Jo. *Vilb. Hiltiger*, Philologus.

Ee 2

BUNO-

a Freyberga. b Annaberga. c Marienberg. d Weissensfeld.

a Zwicka. b Zeitz. c Chemnitz. d Torga. e Vallis Joachimica.

Comitatus
Henneber-
gensis.
Voytlandia.

mitatus * *Hennebergensis*. * *Aldenburgium* Ducum sedes est. Minica etiam ditionis est * *Voytlandia*, cujus caput est opidum *Hoff*, fatis nobile.

II. *Saxo.*

BUNONIS.

π^a At Comitatus Hennebergensis in Franconia
est : ubi eius facta mentio.

g b *Adenburger* ad Muldam y *Conradi* von *Kauffungen* fecerunt, quo *Ermesh* et *Albertum* *Friderici* Electoris filios ex arce illa noctu abduxit anno 1455. etiam notum. In Misnia præterea sunt opida c *Merseburg* ad Salam Episcopatu x nobile: d *Rechtitz* ad Muldam: c *Grimma* y ad Muldam schola nobilis. f *Lucca* inter Zeitzium & Bornam ad Pleißfam: ubi Philippus Nauisius à *Friderico* Marchione occisus anno C. 1308. Et quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus erat affectus, in compensationem horum occupavit *Adenburger*, *Chemnium* & *Zwiczavianam*, quæ erant urbes Imperii. g *Wittenz* ad Muldam collegio nobile: ad eundem fluvium fluit h *Leisnitz*, i *Colditz*, & k *Eilenburgum*. Ad Episcopatum *Merseburgensem* pertinet l *Lützen*; prælio, quo *Gyllislaus* *Adolphus* Rex Suecæ cecidit, nobilitatur. m *Muldberg* ad Albim famam habet ad loca *Jobanis* *Friderici* Electoris, qui ad hoc opidum à *Carolo* V. acie victus & captus est, anno 1547. Ad Albim quoque est n *Pirna*; o *Königsstein* castrum munitionibus, p *Stolpena* cum arce z, q *Grossenhaina*, r *Billichowsallade*.

¶ *Voytlandia* Mifniae, Bohemiae, Palatinatus & Thuringiae continetur finibus, diversis subiecta Dominis. Pars ejus Marchionibus Brandenburgensibus pareret, quorum sedes *Culmbach* cum arce *Plaffenburg*, *Bereyth*, & *Holf*, five *Curia Reginiana*, ad *Salam* est. At *Onoldspachium*, unde quoque Marchiones Brandeburgi appellantur, est in *Francia*, *v* *Plauen*, *Olfmiz*, cum arce vicina *Vierzig*, unde regionis nomen, & *Schorf* ad *Elystrum*, sunt in ditione Saxoniae Ducis: a aliisque nonnulla tunc Bohemiae Rex. In eadem *Voytlandia* sunt *Barones Plauenenses*, qui *Reich* ditione, die *Herrn Reußen von Plauen*, quorum est *VVeida*, *Gera*, *Greitz*, &c. Ibidem quoque est *Pfinz* mons, quatuor fluminum parces, *Moen*, *Sale*, *Egra*, & *Nabi*.

HEKELIL.

v Hanc Urbem, quæ non ad *Muldam*, sed ad *Plisum*, (unde & antiquè *Pleissenburgum* dictum) sita est, & rectius, me judice, *Alteburgum*,

a Comitatus Hennebergicus. **b** Aldenburgium. **c** Merseburgium. **d** Rochlitz. **e** Grimma. **f** Lucca.
g Würtzen. **h** Leisniz. **i** Colditz. **k** Eilenburg. **l** Lützen. **m** Mulberga. **n** Pirna. **o** Königsstein.
p Stolpna. **q** Grossenhaina. **r** Bischoffswalda. **s** Veytlandia. **t** Culmbach. **v** Plauen.

II. * *Saxonie Ducatus* ad utramque Albis fluvii ripam est, in Saxoniam. varias ditiones discerptus. Urbium clarissima amplissimaque est * *Magdeburgium*, *Meydeburg*, Burggraviatus S. Imperii, & Archiepiscopatus titulo maximè insignis.

III. ϕ Wit-

NAM.) dilectum & in me beneficum RERHENBACHUM, Oppidum sanè opulentum, populum, benignum ac plendida ADOLFI FRIDERICI (*Friderici* g. m. FLI) METZSCHII. Promotoris mei optimi, Sedes. Patria est GERMANNI VIRGILII, *Friderici* np. Rappolti mei, ut & *Agusti VVilddi*, *Joannis Fidlerii* & *Michaelis Lili*, qui undique Literarum, ac adhuc effent fu- perstitibus, ob Eruditionem haud vulgarem fuere valde grati. Nati quoque hie sunt inter Doctos VVolf, Bekius, *Joannes* Daldorf, *Joannes* Heikius, *Joannes* Hoeningius, *Paulus* Markar- tus, *Adam* Meyer, *Paulus* Roessfeld, *Paulus* Starkius Sen. atque *Daniel* Weymar, qui Officiis haud spernendis publicis partem quandam præfe- re, partim adhuc præstant. Alias Respublica candidorum PLAVENSIVM Deserant ac VVil- dolf; Ecclesia vero ac Schola *Christijani* atque *Bertholomeasii* Nominibus, iisque amplissimis ac valde amabilibus, adhuc illustrantur. VVolf, *Fraxii*: Patria

b In eadem *Megistota*, f. *Terra Varisiorum*, sedentes quoque *Comites* de *Domini à Plavia*, *Herodes* p^{ri}, *lucrat* atque *magnum* in *Regis*, *fo* *Ruben* aliquot dedit. *q*ui in duas *Lineas*, *Seniorem* nempe *ac finitorem*, dividitur & *Illustrius* *HENRICUS* nonine, *berthæ*, *Caribine* *Duce* & *Hemic* *VI*, *Imp. Rom.* *Comanguinea*, *Henrico*que *Seniori*, *Domino* de *Vpidea*, *felicitat* tandem *maritata*, *an* *hic* *hic* *postulare*, *omnes* *ac* *singuli* *in* *figit*. *Senioris* *Lineæ* *Rufiorum* *Sedes* *est* *Graizæ*, *Oppidum* *duabus* *Arceibus* *clarum* *ac* *Daniels* *Militem*, *Theologi* *Lipfienfis* *patriæ*. *Sed* *Junioris* *Lineæ* *Rubeni* *edent* *Slazæ*, *Gere*, *Lobenzienfis* *Hyphberge*. *Ubi* *notandum*, *quod* *Slazæ* *Vpfolz*, *Ad*, *Lauterbach* *atque* *Christoph*, *Limmer*, *JC*, *nati* *sunt*, *Gere* *vero*, *quæ* *compla* *in* *ma* *Patria*, *in* *lucem* *sedit* *Henricus* *Imperi*, *ut* *que* *Pomerus*, *Joannes* & *Cafpar* *videlicet*, *fo*, *Fridericus* *Koberus*, *Gymnasium* *patrium* *jam* *regens* *laudabiliter*, *atque* *Joan*, *Reikhus*, *Hanc* *perducere* *atque* *impense* *charam* *meam* *Patriam*, *à* *quâ* *Oppidulum* *LANGENBERGA*, *Jamnis* *Petiger*, *Amici* *mei* *constanter* *ac* *candidi*, *natale* *Solum*, *¶*, *d. XX*, *Martii* *AI*, *huj*, *Sed*, *militer* *decurrens* *86*, *à* *Vulcæ* *de* *immisericorde* *ac* *profus* *in* *excorabili*, *permittente* *justissimi* *DEI* *Julius*, *totam* *ferme*

proh! hunc in modum consumptam esse constat, ut utraque *Civitas*, *Politica* nempe atque *Senatoria*, ut & *Ecclesiae* atque *Schola publica*, auxiliante DEO, steterit & adhuc stent salvæ ac incolumes. Quod inopinatum incendium *Crenae VVendleriana* metrica non solum prolixè descripsit, sed & perpetuò notatum esse voluit sequenti *Chronoditichô*:

*MartIe, proh! VICena DIes fataLIis & atra
Est tVa GERÆ! Vrbs heV! Igne' fVren-
te rVit.*

Quapropter quod olim *Thomas Securius*, Poëta felicissimus, in *Centur. Epigrammat. Miscell.* Decad. IX. Epigr. V. de doctâ GERA cecinit, idem & mihi sic est canendum :

GERA mea faultrix Mufæ, mea fola voluptas,
Non poffum Tecum vivere, nec fine Te.

B U N O N I S.

7 a Saxonia alia est *Inferior*, alia *Superior*. *Inferior* Saxonia continetur finibus Pomeraniae, Marchiae Brandenburgensis, & Saxoniae Electoralis ab Oriente, Thuringiae, Hassiae, & parte Westphaliae: à Meridie: ab Occasu inde concluditur parte Westphaliae, Frisia Orientali & parte maris Germanici: à Septentrione, parte maris Germanici, Ducatu Slesvicensi & parte maris Baltici. In ea Saxonia sunt Archiepiscopus Magdeburgensis c. Ducatus Brunswickensis, Lauenburgensis, Bremensis, Verdensis, Meckelburgensis, Lauenburgensis, Holstiae: Episcopus Halberstadensis, Hildeshemensis, Lubecensis, Ratzenburgensis, & Comitatus Delmenhorst. b *Superior* Saxonia habet ab Oriente Lusatiam; à Septentrione Marchiam Brandenburgensem, & Magdeburgum: ab Occidente Thuringiam; à Meridie Misniam. Rigatur *Albi*, *Saale*, *Mulda*, &c.

v c *Magdeburgium* Archiepiscopatu, & calamitate illa, quæ anno 1631. à Tiliis expugnata fere interit, celebris: reſtaurata ramen hodie floret d. Eſt verò Archiepiſcopatu iſte, qui ad Circulum pertinet Saxonie Inferioris, magna ex parte ad Salam ſitus, & Albim. Collimantur ei Marchiaci Brandeburgenſes, Saxones Superiores, Brunſvicienſes & Anhaltini. Sunt porro in hoc Archiepiſcopatu opida *Buxum* verſus

Ec 2

March

^a Saxoniz Inferioris fines. ^b Saxoniz Superioris fines. ^c Magdeburgium.

Wittenberga.

Halla.

Anhaltinus
Principatus.
Comitatus
Africanus

III. *Wittenberga* opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxonie quondam sedes, Martini Lutheri Theologica professio-
ne maxime clara. *Halla*, vulgo *Hall in Sachsen*, elegans urbs,
falis coëctione maxime celebris.

IV. Est in Saxonia, sui juris *Principatus Anhaltinus*, abar-
ce *Anhalt* ita cognominatus, huic subfunt duo Comitatus, *Africanus*

Marchiam: *VVölmerstedten* Archiepiscopi quoque
scilicet: *Haldensleben* ad Oram & Biveram fl. *Salza*,
Querbock e & *Calba* ad Bodam.

HEKELII.

c AUGUSTO, Saxonie Duce & Archi-
Episcopo huius Administratore, pie placide-
que mortuo, in Ducatum mutatus.

d Docet ibidem ad Div. Jacobi fideliter *Chri-
stian Scriberius*, Theologus excellentis pie,
devotus atque candidus, quem fidelis Parentis in-
star semper veneratur. Clare ibidem quoque
Georg. Schönbell & *Rosenfeld*, *Philippus Müllerus*,
Balthasar Kündemann & *Henn. Matias* ad Brohm.
e Joannis Deutschmanni Patria.

BUNONIS.

φ *Wittenberga* ad Albim Academia etiam ce-
lebris est: condita illa est à *Friderico III.* Electore,
introducita 18. Octobris f. Primus Academiæ
Rector fuit *Martinus Polichius Mellerstadius Fran-
cus*, Electoris Medicus, & trium superiorum
Facultatum Doctor, qui antea in Rhodo insula,
cum Princeps ille vina Cretensis liberius bibisset,
& se in balneis contulisset, ingressus cum
sua manu exiverat, ne febri ita continetur more-
retur, quod Christophoro Bavarico imperis co-
miti accidit. Qua de causa Medicus ille Electori
præcipuus charus erat. Cum *B. Luthero* Witten-
bergæ docuit *Philippus Melancthon*, qui humani
ingenii modum excedens, solus fere sine omni
exemplo simili in omnibus doctissimis in toto
genere humano maximus fuit, planeque *Wittenber-
ga* autem, ubi fulserunt illa duo clarissima lumina,
Luthero & *Melancthon* verè fuit, utroque
vivente & docente, lux orbis terrarum, com-
munis generis humani schola, & clarior, quod
Cicero de Athenis olim scripsit, quàm, ut in-
dicari egat. g. In Saxonia Electorali quoque
sunt opida *Beitzig*: *Herzberg*: *Buttersfeld* ad Mul-
dam: *Drieban* ad Muldam, quod opidum *Me-
lancthon* Thebus appellat Saxonice, nomen
cognominatorem respiciens. *Kemburg*: *Schmie-
deberg* inter Albim & Muldam.

z b *Halla* Saxonum est ad Salam b, arcem
habet urbi imminentem, *Mauriciburgum*, que
Archiepiscopi Magdeburgensis nonnunquam se-
des est. Salinis quoque illa urbs dives est. In co-
dem Episcopatu *Hallen* est quoque opidum
Alleben ad Salam.

c *Principatus Anhaltinus* Superioris Saxonie
habetur pars, & ferè omnis continetur finibus
territorii Magdeburgensis, Saxonie Electorali
& Comitatus Mansfeldensis.

HEKELII.

f Annò Chr. 1502.
g Clara adhuc redditur viventibus *Abraham
Calovio*, Theologorum Orthodoxorum Promu-
chò, *Joan. Andr. Quenstedt*, *Joanne Doutham-
manno*, *Casp. Zieglerò*, ICTOR. Primitivum
VVilhelmò Lelserò, *VVern. Theodorò Martini*, *Ge-
drosedò Straußli*, *Georg. Mich. Heberò*, *Mel.
Sennertò*, *Joan. Strauchio*, *Jeremià Löffelò*, *Ad-
dred Semerò*, *Constantinò Zieglerò*, *G. Casp. Kri-
majerò*, *Mich. Strauchio*, *Mich. VValthero*, *Bo-
thasari Stolbergio*, *Christiano Donati* atque *Theodo-
Dassovio*, Viris de studio Juventutis præcelsis-
me meritis & adhuc simili modò merentibus,
isque laudatissimis atque celeberrimis. Curam
Wittenbergicam etiamnum illustrat præsentia sua
Vir omnigenà Scientià, præclarà Modèllatè
que prudentià singulari præditus *Georg. Mich.
Thilo*, Fautor meus integer. Sed Scholam op-
pidanam dexterimè atque felicissimè regit *Joan.
Pheukerus*, Vir solide doctus, modèllus & in
peregrinis beneficiis, mihi que semper amicus.
h Olim Divi AUGUSTI, Ducis Saxonie &
Archi-Episcopatùs *Magdeburgensis* Administrato-
ris, Sedes. Hodie patet Electori Brandebur-
gico. Clarent hac tempestate in istà Urbe, que
latis amena atque Salinis dives est, *Fredericus
Hendossius*, *Jo. Henr. à Timæus*, *Christoph. Schu-
derus*, *Gottfridus*, *Jo. Christianus*, & *Joan. Gottfridus
Olearii*, *Andr. Christophor. Schubarthus*, *Abraham
Cortezus* & *Joannes Prætorius*, Viri multis Epi-
scopatione ac omni Virtute insignes & optime muni-
faveutes.

BUNO

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XVII. 223

& *Barbi*, Baronatusque *Bernburg*. e *Deßau*, Principum se-
des, urbs est lauta. Hac quidem major est *Servesta*, *Zerbst*, at *Deßau*.
minus polita.

V. Est in eadem Saxonia clarissimus omnium *Comitatus Mans-*
feldicus, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra se
Comitatus includens.

VI. *Brunsvicensis Ducatus* Caput est, unde Ducatui nomen
Brunsvicum, libertate imperii fruens, urbs dives ac probe muni-

BUNONIS.

e *Barbiensis* Comitatus habet opidum *Barby*,
Comitum *Barbiciensium* stirps mascula nuper defuit.
f *Bernburg* ad Salam est stativis Gallastis &
Torstenlohni anno 1644. celebris. i
β *Deßavia* ad Albim Mansfeldi clade nobili-
tata.

z *Servesta* à cerevisia k famam habet l. Est
hic quoque *Cetha*, vulgo *Cöthen*. Non longè
ab isto Principatu fere in finibus agri Halbersta-
diensis, est à *Quedlinburgum* ad Bodam fl. ubi no-
bile sacrum virginum Collegium, quod instituit
Henricus Auceps, ejus ibi vixit sepul-
chrum m: & porro *Gerungorda* itidem nobile
virginum Collegium.

g In Comitatu *Mansfeldensi* præter *Mansfel-
dum* castrum & opidum; haud longè à *Wippe-
ro* fl. est f *Ilsebia* B. Lutheri patria. Mirum est,
quod *Agricola*, proverbium illud, *du bist der
treue Eckhard*, *du wardest jederman*, explicans,
refert de cohorte Bacchante, vulgus appellat *das
wäntende Heer*; que olim quotannis proximo à
Bachanalibus Jovis die Ilsebiam & reliqua Co-
mitatus loca transiit, sene quodam agmen de-
cente; qui se ipsum nominat *den treuen Eckhard*.
In eo Comitatu sunt etiam opida *VVPira*; *Quer-
furt*; & *Leimbach*.

h *Serenissimorum Brunsvicensium & Lünebur-
gensium Ducum Terra* habent ab Ortu Marchiam
Brandeburgicam, Archiepiscopatum Magde-
burgensem, Principatum Halberstadiensem: à
Meridie Mansfeldensem & Stolbergensem Comi-
tatus, Eichsfeldiam, & Hassiam: ab Occasu
Abbatiam Corbeiensem, Comitatum Lippin-
gen & schauenburgensem, partem Episcopatus
Osnaburgensis, & Monasteriensium, partem Co-
mitatus Oldenburgerici, Mindenensem, Bremen-
sem & Verdensem Principatus: à Septentrioni-
bus Holstiam, Saxoniam Lauenburgicam &

Ducatum Mecklenburgensem. Continent au-
tem terræ illæ Brunsvicensis & Lüneburgenses
præcipue quatuor Principatus, h *WVölferbyta-
num*, *Calembergensem*, *Lüneburgensem*, & *Gruben-
hagensem*. De Ducatu Lüneburgensi dictum est
paulò ante in initio capitis x v. n *Brunsvico-
WVölferbytanus* Ducatus fere cingitur Ducatu Ly-
neburgensi, Archiepiscopatu Magdeburgensi;
Principatu Halberstadiensi, Comitatu Mansfel-
densi, Principatu Grubenhagenensi, Abbatia
Corbeienfi, Ducatu Lüneburgensi, & Episco-
pato Hildesienfi; quem tamen ipse Ducatus
Wolferbytanus magna ex parte ambit. i *Duca-
tus Brunsvico-Calembergensis*, fere jacet intra Lei-
nam fl. & tractum illum montuosum & sylvis
obscutum, qui vulgo *der Desler* appellatur; ad
quem etiam pertinet Provincia *Göttingensis*;
k *Grubenhagenensis* Principatus continetur finibus *Duca-
tus Wolferbytanensis*, & *Calembergensis*, Episco-
patus Hildesienfis, & Eichsfeldia. Terræ
istæ rigantur præcipue *Vifurgis*, *VVerre*, *Seina*,
Okeræ & *Imnerflæ*.

l *Brunsvicum* o à conditore suo *Brunone* Saxo-
num Duce nomen habens urbis imperii non
est, verum in ditione Ducum Brunsvico-Wol-
ferbytanorum. In quinque dividitur regiones,
ex quibus prima *Urbs vetus*, *die Alte Stadt*; se-
cunda *Urbs Nova* *die Neu Stadt*; tertia *der Hagen*,
quarta *der Sack*; quinta *die Alte VVick* p. Arx
Tangeroda à *Tanguaro* Brunonis germano fratre
primum condita est. Obsidiones illas sustinuit,
anno 1492. 1550. 1553. 1605. & 1614. Sed
anno 1671. à Ducibus Brunsvicensibus & Lüne-
burgensibus obseffa dedicationem fecit. *Martinus
Chemnitzius* ibidem docuit q. Porro in hac parte
Wolferbytanæ, præter ipsum m *WVölferbytum* r,
etiam Bibliotheca per Europam instructissima &
magnificissima nobile, præcipua opida sunt
n *Helmstadium* Academia anno 1576. à *Paulo*

. Brunsvi-

a *Barbiensis* Comit. b *Deßavia*. c *Servesta*. d *Quedlinburgum*. e *Mansfeld* f *Ilsebia*.
g *Brunsvico-Lüneburgensem* terrarum fines. h *Ducatus Brunsvico-Wolferbytanus*.
i *Hines*. j *Ducatus Brunsvico-Calembergicus*. k *Principatus Grubenhagen-*
ensis. l *Brunsvicum*. m *Wolferbytum*. n *Helmstadium*.

a Wittenberga. b Halla. c Anhaltinus Principatus.

Brunsvicensium Duce condita, multisque viris Doctis, ac in primis *Tilenano Heshusio*, *Joh. Caselio*, *Corn. Martini*, *Georg. Calixto* & *Conrado Hornejo*, *Hermanno Contraggio* & c. illustre: *Scheninga* cum arce: *Gandersheimium* ad Gandam fl. illustre habens cenobium virginum. *Holz-munda* ad Visurgim; *Scheppensede*, *Regia Littera Konigs-Lutter*, ubi *Lotharii II.* Imperatoris monumentum: *Hessum arx*: item *Lutter am Barenberge*, clade *Christiani IV.* Danie regis anno 1626. nobilitata: *Zellerfeldia* metallis dives. a Comitatus etiam *Blanckenburgicus* hodie est in ditione Ducum Brunsvico-Wolferbytensum; qui habet ab Ortum agrum *Quedlinburgensem*, & Principatum *Anhaltinum*; ab Austro *Stolbergensem*, *Schwartzburgensem* & *Hohnsteinensem* Comitatus: ab Occasu Principatum *Grubenhagenensem*, Comitatum *Wernigerodam*: à Septentrione Principatum *Halberstadiensem*. *Rigaur Boda Frigida*, *Boda Calida*, *Regisboda* & *Lubbada*. In praelitis montium ipsius hodie conspiciuntur rudera arcium *Bleckenburg*, *Reinstein*, *Heimburg*, *Haringen*, *Lauenburg*, *Homburg* &c. Tota vero hanc montibus & sylvis obrita est. Olim ad Comitatum hunc *Blanckenburgicum* pertinebant *Hessum*, *Ofterwick*, *Vernigeroda*, *Zillingen*, *Schleiffen*, *Oschersleben*, *Crotzorf*, *Ellbergersdorf*, *Neindorf*, *Langenstein*, *Gersdorf*, & *Quedlinburgum* novum.

In Principatu *Brunsvico-Calenbergenfi*, qui ab arce *Calenberg* ad *Leinam*, tum Principum sede, appellatur est, opida præcipua sunt, c. *Hannovera* ad *Leinam* t. urbs munita & splendida, hodie Principis sedes, etiam cerevisia illa, quam *Brollum* vocant, nota v; d. *Hamelia* ad *Visurgim* urbs munita, prodigio nota, ex qua 130. libri magico cantu evocati interisse perhibentur. Anno 1633. à *Georgio Brunsvicensium* & *Luneburgicorum* Principe obfessa ac demum recuperata est, quum hostiles copias, inde haud procul, ad *Oldendorf* ingenti praelio viciisset. e. *Norheim* inter *Leinam* & *Rhumam* fl. f. *Göttinga* est ad *Leinam* urbs munita; ubi *Henricus V.* Imperator anno 1119. quintum in Germania habuit ludum militarem, quem *turnamentum* vulgo vocant. Anno 1641. *Leopoldi* *Wilhelmi* *Austriaci* obsidionem fortiter tulit ac repressit: Eadem *Johannis* *Caesarii* Patria est, pedagogio florens. g. *Munda* ad *Fulda* & *Werra* confluentes, fere in finibus ditionis *Brunsvicensis* anno 1626. à *Tilio* expugnata, & crudeliter habita est. *Lauenstein*, in cuius agro salinæ. h. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c.

a Comitatus *Blanckenburgicus*. b Principatus *Calenbergensis*. c *Hannovera*. d *Hamelia*. e *Norheim*. f *Göttinga*. g *Munda*. h *Ullaria*. i Principatus *Grubenhagenensis*. k *Walckenried*.

In i. *Principatu Grubenhagenfi*, qui ab arce *Grubenhagen* nomen habet, præcipua opida sunt, *Einbecka*, provinciae caput, est urbs probe munita: *Ofterroda* habens arcem; aliquando Principum sedes fuit: inde haud longe quædam oriuntur flumina, *Imersia*, *Ockera*, *Rhuma* & *Sessa*: *Claußthal*, ubi divites argenti fodina; *Altentau*: *Mons D. Andree*: *Lautenberg*: *Ellbergoda* &c. Item *Hertzberga*, Principum sedes, aliarque arces &c. In huius Principatus confinio & *Thuringia* ferè finibus est cenobium *Kyffhæusien*, in quo chola illustris, bonus literæ & artibus florens. Cæterum omnis ille Principatus *Grubenhagenensis*, una cum hoc cenobio hodie est in ditione Ducum *Brunsvico-Luneburgicorum* lineæ *Calenbergensis*.

HEKELII.

i. Hodiè quoque est Principum Sedes. k. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. l. *Walckenried* in silva *Sollingenfi* &c. m. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. n. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. o. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. p. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. q. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. r. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. s. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. t. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. u. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. v. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. w. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. x. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. y. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. z. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c.

n. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. o. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. p. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. q. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. r. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. s. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. t. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. u. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. v. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. w. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. x. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. y. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c. z. *Ullaria* in silva *Sollingenfi* &c.

q. Ut & *Jacobus V. Vellerus*, *Brandanus Darius*, qui hæcenus *Ecclesiæ aulicæ Guelpherbyense* laudabiliter præfuit, & *Joannes Schindlerus*, utpotè cuius vicem Filius, ejusd. Nominis atque Parentis jam est furrogatus. Sic clarus est hoc tempore eodem in loco *Joan. Macringius* Philologus instructus & insignis & mihiq. amicissimus.

r. Ubi *Antonius Ulricus*, *Rudolfus Augustus* *Freter*, *Dux* & *Herodes* ipsius *Apollinis* atque *Meliorum* *Charitumque* mansuetiorum *Genio* emittente præditus atque exornatus, gloriosissime jam locum tenet, & modò laudatus *Darius* meus, nec non *Andreas Overbeckius*, *Gottfr. VVilhelm Sacer* & *Joan. Reiskius*, Philologus præstantissimus & Civis meus optimus & claret. Hic *ILLUSTRISSIMA ACADEMIA à RUDOLFO AUGUSTO* atque *ANTONIO ULRICO*, *Franciscus germanis*, *Ducibus Brunsv.* ac *Luneburgensibus* excellenter inclutis ac gloriosis, A. o. supererect. instituta in cuius laudem sub auspicio *Lectionis* publicæ.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XVII. XVIII. 225
ta, fortissimè contra Ducum *Brunsvicensium* crebras obsidiones defensione maxime nobilis. Secundum locum obtinet *Halberstadium*, inde *Hyldeheim* & *Hannover*, *Goslar*, *Helmstad*, haud spernenda opida. *Wolfenbüttel*, arce munitissima, Ducum sedes est.

publicar. 2. d. 28. Jul. ejusd. Ai. Orationem lat. elegantem ac rerum plenam habuit *Christophorus Zeigner*, *Hemming* mei *VVittenii* civis, *Orator*. & *Mathemat.* ibid. Prof. Publ. quæ Oratio *Brunsvig* litteris *Zilligerianis* in fol. est edita.

f. *Balthasar Cellario*, *Gerhardo Titio*, *Gebhardo Theodoro Meierò*, *Henrico Hahnio*, *Dan. Clafeno*, *Hildrico ab Eybe*, *Joan. Echelio*, utroque *Mittonio*, quorum nomen immortale veneror, *Christophoro Schraderò*, *Georgio Engelbrechtò*, *Melchiori Schmidio*, *Joanni Barbo*, *Niemero*, in primis meò.

g. Ubi Sever. *VVilhelm Molanus* claret. h. Hic natus est *Henricus Blumingius*, Chronologus insignis & litterarum divinarum apprime peritus.

BUNONIS.

a. *Halberstadium* x. *Episcopus* cognominis *Wipert*, qui omnis per pacificationem *Monastericalem* titulo *Principatus Electoris Brandenburgici* traditus est: opida in eo sunt *Ostervicium*, quod perfluit *Alia* fl. ibi primum conditus fuit

a. *Halberstadium*. b. *Hildesheim*. c. *Goslaria*.

CAP. XVIII.

De Archiepiscopatibus & Academiis Germaniæ.

I.

Archiepiscopus in Germaniâ sunt VII. *Moguntinus*, *Coloniensis*, *Treverensis*, *Magdeburgensis*, *Salisburgensis*, *Bremenensis* & *Pragensis*. *Episcopatum* in tam vasta regione incertus est numerus. Præcipui sunt: *Herbipolitanus*, *Bambergensis*, *Argentoratensis*, *Spirensis*, *Leodicensis*, *Monasteriensis*, *Paderbornensis*, *Hildesheimensis*, *Mindensis*, *Osnabrugensis*, *Verdenensis*, *Halberstadiensis*, *Vratislaviensis*, &c. *

II. Aca-

BUNONIS.

* *Archiepiscopus* *Bremenensis*; item *Episcopus* *Ferdensem* & *Halberstadiensem* in Principatus per pacificationem *Monastericalem* esse mutatos sæpius antea dictum est.

F F

BUNO-

Episcopus *Halberstadiensis*. *Oschersleben* ad *Bodam* fl. *Grimingen*, *Norimb.*

b. *Hildesheim* *Episcopus* *Hildesheimensis*, qui *Brunsvicensis* & *Luneburgensis* Ducatu continetur totus, metropolis est ad *Innersam* fl. y. Opida hic porro sunt *Peina* ad *Fusam*; *Alfeldia* ad *Leinam* &c.

c. *Goslaria* ad *Gosam* urbs Imperii libera: ab *Henrico Aucepe* primum ferret condita, quod tamen alii *Ottoni I.* ascribunt. Aliquot Imperatorum exstitit sedes: ibique lubens hæsit *Henricus IV.* In hac ipsa urbe tum temporis celebrata *Comitia* illa per *Fuldensis* *Abbas* ambitionem reddita cruenta. *Henricus* etiam *V.* ibidem quum haberet comitia, gladii ipsius acumen fulmine tactum est. Olim urbs illa metallorum dives fuit.

HEKELII.

x. Ubi *Henricus Ruperus* & *Henricus Ammersbachius* *Eruditi* noti sunt.

y. In hac Urbe claret hoc tempore *Georgius Gæxius*, Philologus, Poëta & *Orator* egregius, & in *Cathedrà Ecclesiasticâ* *B. Dn. D. Joannis Hilpertii* Successor longè dignissimus.

Archiepiscopus & *Episcopus* *Germaniæ*.

Academiae
Germaniae.

II. *Academiae* illustres sunt; Basileæ, Friburgi in Brisgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolstadtii, Altoricenis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Rostochii^a, Helmstadtii, Wittembergæ, Lipsiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Giesiæ, Coloniae, Rintelii.^b

BUNONIS.

^b Hic accedit Academia Chilonensis ab Albrechtio Holstatiæ Duce condita, & 5. Octobris

anno 1665. introducta.

HEKELII.

a Regimonti Borussiae.

CAP. XIX.

DANICÆ REGNUM.

I.

Dania.

^a *Dania* nomen habet à *Danis*^a, sive *Codanis* populis, qui & *Teutoni* olim dicti fuere: Codanu sinu, sive mari Suevico,

BUNONIS.

^a *Danicæ* regnum undique alluitur mari, nisi quod ab Ortu æstivo Sueciam: ab Occasu æstivo Norvegiam, & à Meridie Germaniam attingit; à qua *Eidora* fl. determinatur.

HEKELII.

^a Hoc Regnum descripsit *Martinus Zeilerus* sub nomine *Neue Beschreibung der Königreiche Denmark und Norwegen*, &c. qui Liber prodiiit primò Ulmæ Ao. huj. Sec. 48. in 8. f. & deinde Amstelodami Ao. ejusd. Sec. 55. in f. 12. *DANICAM* autem *Historiam*, in primis de *Regibus DANICÆ*, qui Familiam *Oldenburgicam* præcellere, eorumque Rebus gestis, *Joannes Meursius*, præter *Hafsloufens* Editionem in 4. f. edi quoque curavit cum Continuatione *Amstelodami* Ao. huj. Sec. 38. in fol. Extat & *Joannis Symmægi* Chronologia *DANICA* atque *Olai Wormii* Monumenta *DANICA*, *Hafslouf* excusa; hæc quidem in 4. f. Ao. huj. Sec. 43. illa autem in fol. Ao. ejusd. Sec. 50. Modernus Rex *CHRISTIANUS V.* omnino Rex justus, prudens, magnanimus & augustus est. Erant & quondam splendidissima *DANICÆ* Lumina *Tycho Brahe*, Saxo Grammaticus, *Nicolaus Hemmingius*, *Petrus Palladius*, *Petrus Severinus* atque *Petrus Tinslæmus*, inter *GERMANOS* *Jo. Michaël* Dillervo apprime dilectus & sincerè amicus.

REISKII.

1 b *Dania* nomen à *Dano* vel *Deo*, vel rege pri-

stino adepta portentosas aut incertas origines suas libris etiam ostentat, uti liquet ex *Petr. Dacobi* rerum *Norwegicarum* lib. II. c. 29. *Wodan* vero *Goudan* & *Dan* apud antiquissimum dictum *Mercurium*: Unde *Sundani*, *Codanik* cognomines *Teutoni* à *Teuto*, Deo itidem Germanico deducti. *Danus* quidem paulo longius excurrit, & nescio quas origines ille sciat: *Pontanus* tamen ab *Erico* Prorege, sed *Svaningius* ad ultima *Davidis* tempora primam *dynastiam* regum dedisse dicitur per annos 511. Hinc octo aliae secutæ ad ultimam *Oldenburgicam* familiam successerunt. Unde *Reges* legimus perantiquos, qui *Angliam*, *Britanniam*, *Galliarum* partem, *Siciliam*, *Gothiam*, *Sueciam*, *Norvegiam* suo imperio complexi. *Reges* vero *Danicæ* hodiernum c. aut *Insulis* aut terris continentibus circumcluditur: *Insule* aut maris sunt *Baltici* plures, aut *septentrionales* plurimæ, majores partes atque minores: Majores recensuit auctor noster, minoribus, quæ tanti non fuerant, omisiss. *Mona* nempe *Fassiana*, *Scone*, *Thore*, &c. *Una* *Hüena*, *Tychonis* equitis domicilio clara, & *Uraniburgo* clarissima, per pacem *Rostoldensem* A. 1658. ad *Suecos* transit, *Gothlandia* hodieque illis subest: *Hallandia* vero *Blekingia*, *Scaania*, omnes amplæ provincie, ad eandem pacem ultima pervenerunt. d *Terris* continentibus partes concluduntur potissimum subsequentes: *Chersonesus* nempe *Cimbria*, longo *Hollaniæ*, *Stormariæ*, *Ditmarciæ* agro spacioque producta.

a *Danicæ* fines, b *Dania*. c Aut *insulis*. d Aut *terris* continentibus.

Hinc multæ nascuntur prætensiones in Hamburgum, urbem imperialem. & Holfatiam omnem reliquam, suis controversiis alicubi expositam; ab Joh. Möllerio maxime, qui huc operas singulares contulit. Norwegia item tota quibus controversiis adhuc dissideat, quibusque Dani Slesvicensium Ducatum præcipue tentent sæpius atque tentant, Tonninga docuit, urbs munitissima & totius Dithmarici propugnaculum, post pacta vero Rensburgensia eversum atque dirutum. Cæterum pluræ notatæ sane digna in hac rem colligi copiosius possent; nisi actum nolimus agere: Plura itidem ad titulos regum Suecorum atque Danorum, in quibus adhuc hodieque Gothi & Vandalis suis datur locus, nec sine singulari ad antiquitates Vandalicas observatione. Vid. Becmannus in Notit. Geogr. c. 5.

BUNONIS.

ꝑ a *Jutia* b, sive *Jutlandia*, quæ & *Cimbria* *Cresnensis* c dicitur, est Daniæ Peninsula Occidentalis: ab Occidente & Septentrione mari terminatur Germanico: ab Ortu freto, quod vulgo appellatur *Mittelfahrt-Sund*, & mari Baltico: à Meridie Eidora fl. Longitudo ejus à promontorio Schagen Holfatiam versus est 53. miliar. Germ. Latitudo verò non ubique eadem est. Dividitur b *Jutia* in partem Septentrionalem & Australem: utramque determinat Ripa fl. haud longè Coldinga distans, cui pons impositus est, ubi vectigal penditur Regi, per quem 4000. boum & amplius, & totidem ferè equi, inde quotannis in alias regiones educuntur. In Septentrionali *Nort-Jutland* sunt quatuor Episcopatus, in quos omnis illa terra discriminitur: *Ripensis*, *Arhusiensis*, *Viburgensis* & *Alsborgensis* d. Episcopatus *Ripensis* caput est e *Ripa* ad *Nipsam* fl. haud longè à litore maris Occidentalis. Habet castellum munitum & portum, qui tamen milliare ab opido distat. In mari isto sunt Insulæ d *Fancæ*, e *Mandæ*, & versus Austrum f *Silt*, g *Færæ*, & *Amræm*, quarum insulæ à cæteris in continenti lingua & moribus differunt. In hac diocesi sunt arces Regiæ decem, Nobilium centum, Parochiæ rurales 282. h *Coldinga* ad fretum *Mittelfahrt* habet arcem *Arnsburg*, à Christiano III. exstructa. Inde versus Septentrionem ad idem fretum est *Friede-*

richsodda, nova urbs auspiciis Frederici III. condita, anno 1638. à Suecis occupata, & sequenti anno exusta & destructa. *VVela* ad fretum *Mittelfahrt*: *VVarda*: *Rincopia*: *Halsterbroa*: & *Lewviga*. Episcopatus: *Arhusiensis* caput est *Arhusium* ad litus Orientale: è regione est insula *Samsø*: In hac diocesi sunt arces quinque, Parochiæ rurales 304. & civitates septem, *Horsus*, *Røder Jensen*, *Ebelind*, *Grimslad*, *Orntsbjerg*, & *Mariacke*. Insulæ huc pertinentes sunt *Samsø*, *Grotholm*, *Tons*, *Melsø*, *Ramsoa*, *Eidelavia*, *Hiarsoa*, *Kidsholmia*, *Jordsholmia*: in Horfensi sinu *Aroa*, *Gernoa*, & *VVorfsia*. Enac procul ab Arhusio est arx *Scanderburg*, *Enackstær*. k *Viburgensis* Episcopatus caput est *Viburgium*, ubi Episcopi sedes & tribunal triumvirosum jus dicentium. Habet civitates tres, arces totidem, & parochias agrarias 218. reliqua opida sunt *Nibe* & *Scheve*. Insulæ huc referuntur *Sallingia*: *Lesbo*: *Fæsterland* inter *Thyam* & *Sallingiam*: *Niding* scopulus respiciens extremitatem *Hallandiae* prope *Elleborg*: *Husfina* & *Arnot*, insulæ naufragiis celebres. l *Alsborgensis* Episcopatus caput est *Alsburgium*, in quo sunt opida sex, Nobilium sedes centum, Parochiæ rurales fere 180. Deinde opidum *Vensjessel*, ubi *Ryaa* fl. qui in *Lymicum* sinum, vulgo *Lynsfjord*, labitur. m *Vensilia* (*VVensjessel*) à sinu *Lymico* ad promontorium *Scagente* extenditur ad xiv. miliaria, habetque præter *Vensjesseliam* opidum *Seby* ad litus, quod Orientem respicit, *Hiorring*: inde versus septentrionem sequitur *Scaga* promontorium. Insulæ huc referuntur *Grysholm*, *Herrsholm*, *Tydscholm* &c. Ad Occidentem est *Hanherret* tractus, & *Thya* tractus, ubi opidum *Thyssel*, *Orum* arx & *VVesterwyck* cænobium. Insulæ ad hanc diocesin pertinent, *Hansboimia* in lacu *Limico*; *Østholmia*: *Egholmia*: *Bodumna* peninsula: *Morsungia*, ubi opidum, *Nickeborg*: *Azzeroa* insula: *Tyrbolmia*, cui adjacet *Østfærdæ* fretum, ubi *Giby*. n *Jutia* Australis vulgo *Siderjudland*, Longitudo ab *Eidora* opidoque *Rensburg* ad *Coldingam* miliarium German. censetur 18. Latitudo alibi 6. alibi 8. miliar. Opida ejus præcipua sunt, o *Slesvicum* ad *Slamfl.* Ducatus *Slesvicensis* caput; haud procul inde abest arx Ducalis p *Gottorp*, Principis sedes, artificiosis insque rarissimis, & insigni bibliotheca, quam

a *Jutia* Limites, & Divisio. b *Jutia* Septentrionalis. c *Ripa*. d *Fancæ*. e *Mandæ*. f *Silt*. g *Amræm*. h *Coldinga*. i *Arhusiensis* Episcopatus. k *Viburgensis* Episcopatus. l *Alsborgensis* Episcopatus. m *Vensjessel*. n *Jutia* Australis. o *Slesvicum*. Ducatus *Slesvicensis*. p *Gottorp*.

Cimbri.
Jutæ.
Flensburgum.
Scandia.

Holland.
Scania.
Bleking.
Elleboogen.
Landskron.
Elzenborg.
der Sondt.
Londen.

diximus. *Cimbri* ab initio incolère: postea *Jutæ*, unde regionis nomen in hunc usque diem, *Jütlandt*, præter unum opidum *Flensborg*, nihil clarum habens.

II. Alteram partem, trans sinum sitam, veteres insulam putarunt esse, nomine *Scandinaviam*, sive *Scandiam*; at continentem esse, una cum *Suedia*, & *Norvagia*, satis nunc constat: Dividitur in tres partes; *Holland*, & *Scania*, & *Bleking*. Urbes in ea seu potius opidula, litori præfensæ, sunt, *Elleboe*, *Landskron*, *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgò dicitur *der Sondt*, appositum. In mediterraneis est *Londen*, Archiepiscopali sede decoratum.

III. Tertia pars regni in insulis dispersa medium situm obfidet.

hodie curat *Adamus Olearius* editis scriptis e celeberr. *a Beckelsforda* in peninsula, ubi portus commodus ad mare Balticum.

HEKELII.

b Jutia.
c Ptoleio.
d S. Alsbjergensis.
e Persico itinerario in primis.
f Ecclesiæ Ducatus hujus hodie Antistes est *Sebastianus Niemannus*, Theologus haud incelebris & apprime humanus.

BUNONIS.

a Flensburgum ad sinum maris Baltici, qui *Fleus* dicitur. Inde occurrit insula *Alfa*, in qua *Sunderburgum*, *Nordburgum* & *Gluckburgum*. Ducum sedes: *Osterholmum*; *Holla* & *Gamelgarda*. Habet hæc insula 4. milliaria in Longitudine & 2. in Latitudine. *d Harderslebia* ad sinum maris Baltici, incendiis deformatum opidum, ubi arx *Hansburg*; e *Huyfemum* ad mare Occidentale, cum arce: Insula *f Strani* inde haud longè distat: *g Aspenrade* est ad intimum maris recessum. *h Tunninge* haud procul ab ostio Eidoræ opidum valde munitum. *i Tontiarum* majus & minus ad mare Occidentale. Intra *Huyfemum* & *Tontiarum* interjacent *k Strand-Frisli*, antiqui Frisiorum cultus tenaces; vicus habent *Brestedam*, *Langehorn*, *Borlin* &c.

l Hollandia ad Septentrionem habet Norvegiæ: ad Occalum sinum Codanum: ad Meridiem Scania: ad Ortum Gothiæ partem. Longitudo ejus à promontorio *Kel* ad *Elleborg* Suecorum est fere miliar. Germanicorum 16. Opida hic sunt *m Labolm*; *n Halmste* à Christiano IV.

Rege egregiè munitum: *o Vålkenborg* ad fluvium cognominem, *p Vårburgum*, vulgò *Vårbergum* munitum opidum cum arce, Suecia tunc oppositum propugnaculum, *q Consbak* opidum & portus *Consbakensis* ad *Monsterfundam*, *Uymner*, *Gosvæer* &c. At hæc provincia cum opidis & castris munitis Suecia tradita est anno 1541.
r Scania, *Schenon* à Septentrione Suecia & *Hollandiæ* finitima est, alias mari alluitur, & *Oresundam* à *Sialandia* dirimitur. Longitudo ejus censetur 18. & Latitudo 12. milliaria, à promontorio Scaniæ, cui nomen *Vålsterbo*, ad opidum *Engelholm*, *Hollandiæ* vicinum, Scaniæ primaria urbs est *f Lundia* *g*; *i Corona* vulgò *Lands-Crone*, opidum maritimum cum arce & *Danis Malmö*, exteris *Elleboe*; opidum cum arce probè munitum. *x Helsingborgum* vulgò *Elfenborg*, ad *Oresundæ* fretum, cui ex opposito in *Sialandia* respondet *Cronenburg* arx regia.

z y Blekingia Scania, Sueciæ & mari Baltico circumdatur, præcipua opida hic sunt, *Indeborg*, *Ustede*, *Christiansstad* à Christiano IV. condita; inde non procul abest *Ahusum*, vulgò *Ahus*, *Selsborg*, *Elleholm*; *Retvedborg* & *Christiansopolis* à Christiano IV. contra Calmarum Suecorum munita. Verum & hæc provincia per pacem *Rotchildensem* regno Sueciæ adscripta: sunt anno 1658. Sed hodie à Danicæ Regis Christiano V. armis iter repetitum *Coronia* & *Christiansstad* recuperatis.

HEKELII.

g Academia, ubi *Samuel Pufendorfus*, Juris Gentium Doctor clarissimus, ab *huc Lundoburg* docet, clara.

BUNO-

a Eckelsforda. *b Flensburgum*. *c Alfa*. *d Harderslebia*. *e Huyfemum*. *f Strant*. *g Aspenrade*. *h Tunninga*. *i Tontiarum*. *k Strand-Frisli*. *l Hollandiæ* limites. *m Labolm*. *n Halmsted*. *o Vålkenborg*. *p Warbergum*. *q Consbak*. *x Scaniæ* fines. *f Lundia*. *i Corona*. *y Malmögia*.
x Elfenborg. *y Blekingiæ* fines.

In his *Codanonia*, ab ipsis incolis Codanis, qui alio nomine fuerunt Teutoni, veteribus sic dicta, nunc *Scelandia*, ut magnitudine sic fecunditate alias antestatur. In hac rotius regni caput *a Hafnia*, *b Hafnia*, German. *Copenhagen* & *Kopenhagen*, celebre Emporium Regumque sedes. *Elfenore* celebris ad dictum fretum navium appulsu locus est: hic namque vetricum Regibus à transeuntibus navibus penditur. Contigua est splendidissima & munitissima arx *Cronenburg* contra vim ex Oceano vel ipso sinu irruentium exstructa. In mediterraneis est *Rotchild*, dives quondam urbs, nunc opidum, Regum sepulchris clarum. *Frederichsborg*, arx in amœnissimo agro condita, Regum cæcessibus frequentatur.

Codanonia
sive Scelandia.
Hafnia.

Elfenore.

Cronenburg.

Rotchilda.

Frederichsborg.

IV. Est

BUNONIS.

a Sialandia insula Longitudinem habet 16. miliar. German. Latitudinem 14. milliaria. *b Hafnia* *h* ad Orientalem insulæ partem sita apertum habet commodissimum arcem, quæ Regum sedes; & *Academia* anno 1479. à Christiano I. condita. Urbi huic subditio pontificum opidum novum *Christianshaven*, quod pressum in insulam *Amagiam*, vulgò *c Amack*, alius patet, quam colonia Hollandorum inhabitat & cælit. Ipsa *Hafnia* quum pro Christiano II. Rege captivo per integrum annum obsidione tolerasset, anno 1536. Christiano III. Christiano III. exstructa. *v Malmögia*, vulgò *Danis Malmö*, exteris *Elleboe*; opidum cum arce probè munitum. *x Helsingborgum* vulgò *Elfenborg*, ad *Oresundæ* fretum, cui ex opposito in *Sialandia* respondet *Cronenburg* arx regia.

z y Blekingia Scania, Sueciæ & mari Baltico circumdatur, præcipua opida hic sunt, *Indeborg*, *Ustede*, *Christiansstad* à Christiano IV. condita; inde non procul abest *Ahusum*, vulgò *Ahus*, *Selsborg*, *Elleholm*; *Retvedborg* & *Christiansopolis* à Christiano IV. contra Calmarum Suecorum munita. Verum & hæc provincia per pacem *Rotchildensem* regno Sueciæ adscripta: sunt anno 1658. Sed hodie à Danicæ Regis Christiano V. armis iter repetitum *Coronia* & *Christiansstad* recuperatis.

g Academia, ubi *Samuel Pufendorfus*, Juris Gentium Doctor clarissimus, ab *huc Lundoburg* docet, clara.

quod vulgò *der Belt*, è regione Fioniæ, opidum cum portu commodo; ubi trajectus in Fioniam, *Schellara*: *Nestvedæ* *Prestora* ad insulæ latus Meridionale, sinu maris cinctum: *Kallenburgum* in parte insulæ Occidentali, cum arce: *Slavendorpium* ad sinum *Rotchildensem*: *k Sora*, ubi *Academia* Equestris, à Christiano IV. condita ad lacum aquæ dulcis. Inde tribus circiter milliis distat illustri Schola *Schenckio* ab *Herlefa Trolle*, regni olim Senatore & Admiralo, fundata; hinc etiam *Herlefsbolm* appellatur. Ad *Sialandiam* pertinent insulæ *Amagria* & *l Mœna*, vulgò *Mœnslund* in mari Baltico, candidis è creta montibus eminentes; in ea est arx regia *Elmeland*; & opidum *Stega*. *Hænen* insulam vulgò *m Væen*, intra *Helsingoram* & *Hafniam* sitam ad *Sialandiam* quoque refert Abrahamus Gæolnizus, Secretarius regius; *Comp. Georg. I. II. c. x.* Ejus insulæ circuitus est duorum fere milliaria; Latitudo non supra scilicet milliari; Insula illa *Uraniburg* *Tychonis Brahe* erat nobilis.

Cæterum *Sialandia* ad Occidentem jacens insula *n Fionia*, vulgò *Finen*, à puichitudine videtur nomen habere: à puichitudine habet *l* à qua per fretum *Mittelfahrtund*, determinatur. Caput insulæ est opidum *Ottoma*, vulgò *o Otense*, habens Episcopatum. In templo D. Francisci, Christianus II. sepultus est cum patre Johanne. Porro hic est *Neoburgum* vulgò *p Nyborg* cum arce, ubi trajectus in *Sialandiam*: Prælio quoque Sueci à Danis victi etiam nobilitatum anno 1659. *Svenoburgum*, vulgò *q Schwynborg*, ex adverso insulæ *Tastlingæ*, ad litus insulæ Orientale: *q Cartemunda*, ad litus insulæ Septentrionalis.

FF 3

a Sialandia. *b Hafnia*. *c Amack* inf. *d Cronenburg*. *e Rotchilda*. *f Frederichsborgum*. *g Cæge*. *h Ringede*. *i Corfôr*. *k Sora*. *l Mœna* inf. *m Wœna* inf. *n Fænen* inf. *o Otense*. *p Nyborg*. *q Cartemunda*.

Bornholm.

Göthia.

IV. Est præterea in hoc sinu insula *Bornholm*, hacque multo major *Gothia*, vulgo *Gottland*, faxo albo ad exstruenda ædificia utilis, utraque Daniæ regno submissa.

CAP.

trionale; appulsi classis Daniæ in expeditione illa adversus Suecorum copias nuper famam nata. *Viborgum*, vulgò *Voborg* ad Meridionale insulæ latus: cuius finus aliquot insulis minoribus sepius est: *Affens*, vulgò *b Affens*, undetractus in Jutiam Meridionalem. *Bosfona*, vulgò *c Bowens*, ad Occasum insulæ versus Jutiam Septentrionalem: *Middelfortum*, vulgò *d Middelfar*, ad fretum, quod inde nomen habet. Arces hic sunt *Hingsegel*, *Hagenschou*, & *Elscheborg*. Cæterum insulæ ad Episcopatum Fionia referuntur *Langelandia*, *Lalandia*, *Falstria*, *Tassuga*, *Arria*.

c Langelandia à longitudine, quæ septem continet milliaria, nomen habet; quum Latitudo vix sit duorum. In Occidentali insulæ latere, est opidum *Rydkeping*; & ad Orientem arx regia *Tranckera*. *f Lalandia*, quasi *Lageland* ab humili solo dicta, habet Longitudinem 8. milliari. & Latitudinem 5. Ad Occidentalem insulæ partem in sinu maris Baltici habet opidum *g Nafcoa* cum arce munitum, quod anno 1659. Suecorum miles post diuturnam obsidionem cepit. Porro nobile hic est cœnobium *Maribous*, & opidula *Saskeping*, *Ælholm* & *Rooby*. *h Falstria* Longitudo est 4. milliari. & latitudo duorum: habet opida & arces, *Nikoping* ad Golberfundam; & *Siubbekoping* ad *Gronsfundam*. *i Tassuga*, è regione Swenoburgi insula angusta, est unius milliatis longa. *k Arria*, vulgò *Arri* & *Arroe* insula oblonga, habet arcem *Kopungam*. Referitur aliàs ad Ducatum Slesvicensem.

HEKELII.

b Hanc Urbem, ubi *Zacharias* quoque *Stur-*

a Voburg. *b* Affens. *c* Bowens. *d* Middelfar. *e* Langelandia. *f* Lalandia. *g* Nafcoa. *h* Falstria. *i* Tassuga. *k* Arria. *l* Bornholm insul. *m* Gotlandia. *n* Wisbuy.

zius natus, *Olaus Borrichius*, *Joannes Lassen* & *Petrus Joannes Resenius*, Viri mansuissimi, singulari eruditione atque illustri famâ suâ hæcenus longè illustriorem reddidere.

Quam illustrissima *Bartholomæum*, *Beringium*, *Reseniorum*, *Svaningiorum*, *Vandaliorum* ac *Vormiorum* nomina illustriorem jam pridem reddiderunt, magisque illustrem adhuc reddiderunt *Qs. Feinlande*.

BUNONIS.

µ *1 Bornholmia* insula est ad Scaniam pertinet, à qua 4. circiter milliari. in mari jacet Baltico, ejus Longitudo est 4. milliari. Latitudo duorum. Opida in ea sunt *Nex* ad Ortum, *Rattenby* ad Occasum. *Svancke*, cum arcibus *Svandico* & *Himershusio*. Insulam hanc superiori sæculo Laticenses occupatam, ac diu retentam, ultro æmum Daniæ Regi reddiderunt. Nuper anno 1658. per pacem Rotchildensem Suecis tradita quidem erat: sed incolæ interfecto præsidio Suecico paulo post ad Daniæ Regem se applicaverunt, in *Gotlandia* insula, vulgò *Gutland* *l*, Suecico littori præfensa, fertur habere Longitudinem milliarium 18. Latitudinem 5. In eæ urbs *n Visby* *m* olim mercatura nobilis, quæ in rudibus suis antiquum ostendit splendorem. Et hæc insula anno 1645. Suecis tradita: Sed anno 77. à Danis recuperata est.

HEKELII.

l I. e. *Bona terra*, quam nonnulli *Enigiam* *p* *n* fuisse volunt.

m *S. Visbi*, seu *Visbi*.

C A P. XX.

Norvagia, Finnomarchia, Islandia, Gronlandia, Frieslandia.

N O R V A G I A :

I.

Norvagia, vulgò incolis *Norrige*, & contractè *Norge*; Germ. *Norvagia*. *Noortwegen*, & *Norwegen*, (Timæo apud Plinium *Nerigon*, qui insulam omnium Septemtrionalium maximam fallò credit) nomen à situ accepit: quippe *Nort* German. est quod Latinis Septemtrio, & *Sevone* monte Orientale ejus latus, Meridionale sinus Codani faucibus & Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur: à Septemtrione & *Finnomarchia* ei obtenditur. Terra ipsa ^{Norvegiæ limites. Sevo mons. Finnomarchia.} vasta

B U N O N I S.

^a Norvegia habet à Meridie Danie provincias: ab Occasu & Septemtrione Oceanum.

^b Ab Ortū *Sevone* montem; qui hodie ab incolis 4. distinguitur nominibus, quæ sunt *Fille Fiell*, *Dasse Fiell*, *Reut Fiell*, *Skars Fiell*.
^c *Finnomarchia* c. est provincia Norvegiæ: coherentis, cum tractu maritimo d. *Trinsolen*; qui præfectus *Wardhusiensis* jus dicit; in illa est eisdem *Setuborg*. Ipsa vero * *Norvegia* in quinque dividitur præfecturas & arces Regias, quæ sunt, 1. ^e *Wardhusia* versus Septemtrionem in insula *Warda*.

H E K E L I I.

^a Ubi olim multos Montes perpetuâ conflagratione corruisse, nonnulli affirmare audent.

R E S K I I.

ⁱ f. de Norvegia, quæ magnam Scandiæ aut Scandinaviæ partem constituit, & hujus denominatione, Auctoris sententiam plures improbant. Scriptores vero domestici *Norum* Septemtrionalibus inducunt, neque tamen ex illa Islandia, neque MStis Codd. rem suam ipsam faciunt, aut certam exhibent. De vero ipso & huic aquali, aut non multum potius Othyro Sturlesonius, Arngrimus, Svaningus, Ericusque Olai quam dissident? *Norvegia* enim Urbarii filium communiter produunt, qui duos adiungunt fratres, alterum Osten, alterumque Danem; illum Succia, hunc Dania

potitum, ut stirps illa regia Othyro ne imposturum delectur. Sed origines illas nec ipse Auctor, nec Jonas Romus, novissimus in Norvegia ethnica scriptor vel prorsus expedit, vel explanant. Id planius ex Eginhardo, Rheginone, Adamoque Bremense faciunt, g. *Nordemania* quoque dictam, quam à Noro primum habuisse nomen volunt. Regna igitur septemtrionalia multo ex ævo aut conjuncta, aut sociata fuerunt: h. *Norvegiam* vero hodiernam *lignaria*, *metallica* & *piscaria* commercia tantum extolunt; ut iustu regio viri metallicarum rerum gnari è Saxonia nostra & officinis Clausthalensibus accerserentur. Sed i. Islandia vetus *Norvegorum* colonia, regno eidem hodieque subest, rem tamen pecuariam solum atque piscariam tractat, nec sylvas nisi betulacis, *Heclamque* ignivomum habet. An sit Thule ultima, incertum erit, si Danos Gothoque recentiores audias; sin Bochartum, Thule à Phœnicio nomine *Thule* ^{ἤν} i. e. Umbris, pro triplici veterum sententia aut Scandinaviæ aut Schelandiæ aut Islandiæ conveniet lib. I. Chanaan c. 40. Gronlandia polo propior ac Islandorum colonia, donec cultior adhuc vigeret, *Norvegiæ* adhæsit matri: Nunc denique post A. Cbr. 1406. inculta, navigationi omnium liberæ patet. In Feroenses autem insulas, itemque vicinam polo Americam jus sibi Dania hodieque asseruit, tentatis rotis navigationibus, & inde hominibus exportatis.

B U N O-

^a Norvegiæ fines. ^b Sevo mons. ^c Finnmarkia. ^d Trinsolen. * Norvegiæ præfecturæ. ^e i. Wardhusia. ^f Norvegia Nova. ^g Nordemania. ^h Norvegia hodierna, i. Islandia.

Natura soli.
Incolæ.
Drunthem.
Bergem.
Anflo.

Finnorum
marchia.

Islandia.

232
vasta, sed maximè aspera, faxoque sterili aut sylvis ingentibus horrida. Antiquissimi *Sitones* incoluisse traduntur. Postmodo potens *Norvagiæ* in Danos etiam & Frisios imperium fuit: ac nunc ipsi Danicæ regibus parent. Urbes in ea sunt, *Nidrosia*, vulgò *Drunthem*, caput regni Regumque quondam sedes, ubi superbissimi olim totius Septemtrionis templi rudera visuntur. *Bergi*, vulgò *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium. Prædicto Timæo pro insula memoratur. Hinc est *Anflo* sive *Opflo*, haud ignobile Emporium.

II. Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur *Finnomarchia*, satis ampla & ipsa regio, duobus diversis imperiis in duas partes distracta. Pars Meridionalis *Dania*: Septemtrionalis *Suedia* regno subjecta est.

III. A Norvagiæ littore in Occasum versus ad cl. mill. Germani navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo insula Britannicarum olim ultima, *Thule*; vulgò nunc *Island*, ab immensis frigoribus &

BUNONIS.

d 2. a *Nidrosia* c ad *Nidero fl.* & *Rosa*, templi quod est nomen; vulgò *Drunthem*, sub se plures & amplas habens præfecturas.

3. b *Bergershusia* arx, cui subest *Berga*; à mercatu piscis Bergenensis dives; portu gaudet eximio, qui navibus Belgarum contra Anglos nuper præsidio fuit. *Sisanger* opidum & insula *Scutenes*. Ad hanc præfecturam quoque pertinent *Sundhornen*, *Nordhornen*, *Sogne*, *Sunfiorde*, *Nordfiorde*, *Sundmerlen* &c. *Bergæ* etiam annumerantur opidula *Walders*, *Elstredal*, & *Reimsdal*, in continentis sita.

4. c *Aggershusia*, sub cuius præfectura est d *Alfoa* sedes Episcopalis: indigenis *Opflo*, exteris *Asflo*, huic exusta Christianus IV. restituit novam urbem & Christianiam. Ei sub sunt *Tonsberg*, *Friedrichstadt*, *Samtburg*, *Schin* vel *Schon*; ubi ferri, cupri & argenti fodinæ inventæ satis dives, si adessent artifices & cultores idonei: *Flammaria major* & *minor*, *Tillmarchia* & *Helmarch*. 5. f *Bahusia* arx in rupe excelsa ad Suecicæ fines; in hac præfectura ista est opidum *Maisterland* sive g *Marstrand* in scopulosa insula situm; item *Congel* & *Odorval* opida. Ad eandem præfecturam quoque pertinet *Wichia*, vulgò *Wyck*. Verum & *Bahusia* arx per pacem ista Rotchildensem anno 1678. initam, Suecis concessa & tradita est. Anno h Norvagiæ est vortex seu

euripus omnium, qui sunt, celeberrimus & maximus, vulgò *der Maellstrom* dictus; qui fertur in circuitu decem habere millaria. Medium petra obtinet, quam adjacentes terræ incolæ vocant *Mouske*. Vorago ista sex horis absorbet omnia vicina, & quæ appropinquant, aquas, balenas, naves onerarias, & res alias: totidemque horis omnia illa, quæ absorberat, emittit & evomit, magna cum violentia, strepitu, & circumgyratione aquæ. Causam fluxus & refluxus maris inde nonnulli accerfunt; verum hæc credibile videtur, tantam aquæ copiam ibi absorberi ac refluere, quanta in tam vasto mari abire ac refluere. Ista memorantur fide ætate ætore. Quamquam *Liber Baro* ab *Hrvelsin*, *rum Moscovitarum commentariis* cap. de navigatione per mare Glaciæ, huius quoque Voraginis faciem mentionem, tradidit illam esse sub furo ingenti seu promontorio, quod *Sancium Nasum* nomen appellatur. Verum non visa, sed audita refert. Inter h Normanniam Gallicæ & Angliam versus est, ad quam feruntur naves mira celeritate; istam vicinæ gurgis repelluntur. De Euripo Clavdio dicitur lib. iv. c. x.

a De Finnmarkia jam dictum est.

HEKELII.

b Cælo rigente.
c Olim *Trondum*, dicta.

BUNO

a 2. *Nidrosia* sive *Drunthem*. b 3. *Bergershusia*. c 4. *Aggershusia*. d *Alfoa*. e Christiania. f *Islandia*. g *Marstrand*. h Vortex ad Norvagiæ, *der Maellstrom*. i Euripus inter Galliam & Angliam.

perpetua glacie, quibus damnata est, sic dicta; magnitudine sua, *Melitis* catellis, & monte *Hecla*; perpetuum ignem eructante, maximè clara: De cætero Danicæ regibus subiecta.

IV. Islandiæ ab occasu æstivo proximè objacet *Gronia*, vulgò *Gronia*. *Gronland*: immenso terrarum spatio, incertum, insula an continens terra sit cum Americæ terris, quibus propinquior longe quam Europæ. Imperium in litora hætenus cognita sibi vendicarunt Danicæ Reges. Balænarum capturæ regio maxime nobilitatur.

V. A Meridie eidem Islandiæ opposita est insula *Friesland*, & ipsa *Frieslandia*. à frigidioribus ac perpetua fere hyeme nomen habens, nulla realia Regibus Angliæ, quibus paret, quam piscium captura utilis.

BUNONIS.

9 a *Islandia* à perpetua glacie nomen habet; *Alas* & *Snelandia* dicitur à nive d. Longitudo ejus fertur 144. Latitudo 65. miliar. Germanicorum. Dividitur in Orientalem, Meridionalem, Occidentalem & Septemtrionalem. Opida præcipua sunt *Halar*, *Skalholt*, ubi Episcopi & Scholæ. *Besede*, arx Regia, præfecti Regii sedes ad suum Hafia fuit e. Christianus IV. Rex Danicæ Sacrum Codicem in Islandorum linguam transcripserat, ejusque exemplaria ad Islandos deportari. Græcam linguam inter Islandos à multis annis cognitam fuisse, sunt qui ajunt.

b *Greenlandia* per fretum Davis ab Estotilandia Americæ separatur. Ibi sunt montes *Spitzbergen* balænarum captura inter nautas celebres. Incolas nonnullos ex hac insula abreptos nuper vidimus Hamburgi. In mari isto est piscis *Nahway* vulgò dictus, dentem habens septem cubitorum, qui per uniconum sæpe venditur.

c *Frieslandia* insula ab omnibus sæpe memoratur Geographicis: Verum, quum nulla in eam legatur navigationes; aut omnino non est; aut non est tantæ magnitudinis, quantæ prædicta.

a *Islandia*. b *Greenlandia*. c *Frieslandia* inf. d *Farsæ* inf. e *Hetlandia* inf.

CAP. XXI.

Suedia, Botnia, Scricksmia, Lappia, Finnia.

S U E D I A.

REISKII.

i Pars Scandinaviæ antiquæ magna & ultima refert, Sueconia nempe vel Suonia, nomen à Sueconibus adepta, quos Tacitus lib. de German.

c 44. memorat. Illos ab mascula virtute aut vigore juvenili dictos inquit Luccenius Antiquit. lib. I. c. 1. Nam hodieque a *Suen* masculum juvenemque denotat: Hinc patria Sueconum Sueoed & G g

a *Suen*.

I. At

Sueconod

Suedia.

Ejus limites.

AT in Continenti rursus Norvagiæ Danicæque regnis jungitur *Suedia*^a, continua certaue ferie antiquissimum in orbe terrarum

Suod *ἡ Σουία* Suede dicitur & Latine adhuc *Suedia*, uti optimè Luccenius, Schefferus alique. Ut vero Atlanticam præfiam f. Manheimium C. Plinio multique veteribus memoratam; Suecia nunc accommodat Olaus Rudolphus, multisque rationibus id agat, quod dubio vix unquam extricabitur; Quamquam duo libri in hanc rem spissi & copiosi Upsaliæ prodierunt A. 1680. & anno 1682. b Regio tota cupro ferreque dives, ararium istud regni subterraneum iure continet; Sed cultui non ubique apta, & nivibus per biemem contexta, quandoque octuplum, aut seculum aut plus alicubi reddit. c Pars cultissima, (1.) Gothia, cui Danicæ A. 1660. provinciæ nunc adherent, (2.) Sueonia aut Suedia specialius dicta cum suis regionibus & duobus urbibus primariis. *Stockholm* ac *Upsal*: Prior à palis, quibus condita & holm i. e. diviso spatio septoque, postior ab aula regum veteri quasi *Up dem Zaal*, ubi reges adhuc inaugurationem suscipiunt; (3.) Finnia vel Finlandia A. 1150. subjugata, quasi *Findes Land*, cum Finni Suecorum hostes fuerint, (4.) Lappia quam Schefferus accuratam edidit Latino & Germanico Sermonem: Hunc Dani ex parte Russique tenent. (5.) Esthonia, Ingridia & Russis ademptæ provinciæ: Ut de Livonia tota, Gothia, Ocfaliaque insulis post A. 1645. Germanicisque multis ducatibus non denuo dicam. Regnum donec cum cæteris quondam septentrionalibus conjunctum fuit, non ita vires exseruit, sed ab reliquis sejunctum post A. 1523. Tollis regnantis caput magis exultit: Hinc eorum posteros regia mansit successio, in Comitibus Arosienfibus A. 1544. regnumque ita hereditarium factum. Hæc ad veterem Scandinauiam fufficiant, quæ vagina & officina gentium ab Iornande dicitur ob crebras hinc emissas colonias: Nunc non amplius tanto colorum amigne catet, ob leges forsitan Christianas, quibus polygamia tollitur.

H E K E L I I.

a Hujus REGNI maximè potentis & omnino ampli Descriptionem edi curarunt M. Henricus Soterius atque Martinus Zellerus, quarum PRIOR Lugd. Batavor. A. huj. Sec. 33. in f. 16. PO-

* Eiusdem MAGNI Gothorum Sueonumque HISTORIA prodit Wittebergæ A. huj. Sec. 17. in 8. b. Et quidem Lipsiæ A. huj. Sec. 85. in form. 12. editore Adamo Rechenberg, MISNENSIO de f. Jacinā, ex cuius quippe dono verè gratò atque acceptò Libellum huncce utilem etiam quod gratulor mihi, possideo.

a Suedia. b In fol. c Alicubi.

STERIOR autem *Amstelod.* A. o. ejusd. Sec. 16. in f. 12. prodit. Prodit eod. lib. & aq. eadem formā quoque, immò & eod. ferme tempore, A. o. pp. 59. planè nova ejusdem REGNI Descriptio, quæta Librum, quod lectu juvenibus ac utilis est, cuilibet Studi Geographici cultori non leviter commendandum censo. Hoc REGNUM æquè, quàm GOTHIA & FINLANDIA, gaudet hodiè Rege CAROLO XI. qui verè est talis Rex, quem Sapiencia genuit, Providentia, obterrante Felicitate, peperit, Fortitudo lactavit, Pietas erudit, Justitia educavit, Magnanimitas omnino magnum reddidit se prorsus incomparabilem. Ejus Coniux Iuarissima est ULRICA ELEONORA, Regis linguæ Danicæ orta, Regina omni virtute ac gloriæ maximè ac eminenter conspicua. Hujus REGNI Status Politicus atque Bellicus incluturum *Bodnion*, *Brabeorum*, *Gardicorum*, *Hälsingorum*, *Königsmarkiorum*, *Rambodorum*, *Winglandorum*, cæterorumque *Heroinum* & togā, & sagō claustrorum consiliis, iisque innatæ Prudentiæ, itaque Fidelitatis plenissimis, optimè ac felicissimè etiam nuntur. Quod autem Statum Ecclesiasticum in hoc REGNO concernit, illustrat *Claudius Arrhenius*, hodiè dictus *Oernholm*, alter ille SLEIDANUS atque Suecorum TACTUS, Vir REGI suo gratissimus, MUSIS inserviendi promptissimus ac mihi faventissimus, de eò ante biennium *X. d. XIV. Jul.* meam ad tenuitatem *Holmiā*, ubi tunc *Regis Jul. Clementissimi* iussu vivebat, *Rydosselladium* crudè acceptè sic scripsit: Rogas etiam, ut partem reddam eorum, quæ illustrare queam Statum Regni hujus Ecclesiasticum, cuius generis quidem aliquæ datus sunt edita, inter quæ JOHANNIS MAGNI, Gothi, Metropolis, Romæ superiori sæculo edita: JOANNIS BAZII Inventarium REGNI hujus Historiæ Ecclesiasticæ: JOHANNIS MESSENI Chronicon Episcoporum SUECIE, nuper recensum in Germania, ** ut Catalogi quæ vos editi indicant. Desideratissimi SCHEFFERI Chronicon Archiepiscoporum Sacerdotumque UPSALIENSUM. Post quæ summa curā a me confecta est Historia SUEONUM GOTHORUM.

rum regnum; quod semper *Suiones* sive *Sueones* incoluere. * Clauditur ab Ortu Finnico sinu, Codanoque mari: à Meridie Danicæ confinio: ab occasu Sevonis immensis montis jugo à Norvagia submovetur: à Septentrione est *Botnia*. Pars regni Australis antiquo nomine *Guthia*, vulgò *Gutland* vocatur, reliquis partibus longè celebrior lætiorque. Caput regni universi Regumque sedes est *Stockholm*, urbs posita in stagnis marinis, palis superstructa, unde

RUMQUE Ecclesiastica, inde à conspicua magis in his terris Christianæ Religionis origine, usque in nostra tempora, quæ quia nunc sub prælo est, pagellam ejus tantum novam Speciminis loco his inclusam mittere puto. Scorsim etiam scripseram Historiam Episcoporum SUECIE, GOTHIE ac FINLANDIE. Editioni etiam paratam habeo SUECIAM SANTAM, seu veteres eorum Vitas, qui ex SUECIS GOTHISQUE per Romanos Pontifices relati quondam fuisse in Sanctorum numerum. Quibus postquam addidero Historiam Monasteriorum SUEONIE, GOTHIE ac FINLANDIE, nescio quid ulterius expectet, quod concernat REGNI hujus Ecclesiasticum. Hactenus melissimum meum OERNHIELM. Extat & SACRA Chronologia JOANNIS ELAI TERSER, ab Ortu Mundi usque ad A. o. huj. Sec. 57. adornata, & Upsaliæ litteris Paulinis edit. A. o. in 8. mai. f. impressa, in qua multa quoque sunt reperta, quæ non solum ad Statum REGNI SUECIE Ecclesiasticum, sed & ipsam *Academiæ Upsaliensem*, cuius Professores ab A. o. M. XCIII. & sic à Concilio UPSALIENSI usque ad finem Appendicis hujus CHRONOLOGIE (Lit. C. 3. fac. b. sequ.) sunt denominati, spectant. Et veneror ego hunc Librum ideo maximè, quoniam *Heming Wite*, vir summe eruditissimus & candidissimi pectoris, cum ex *Livonia* in *Thuringiam* migrasset, nunc ante gratia agnoscat, in perpetuum favoris pignus iampridem dono misit. Poetæ, qui in hoc REGNO, in fallor, adhuc valde clarent, sunt *Thomas Columbus* atque *Petrus Lagelöf*; Joannes autem *Rilberg* atque *Matthias Stenchi* insignes sunt Philosophi.

B U N O N I S.

* A Suedia à Septentrione clauditur mari *Pietamico*; ab Oriente Russiæ b: à Meridie mari *Baltico*, & Danicæ; quæ nuper erant, provinciis: ab Occidente Norvagiæ. Duo hic sunt maximis *Botnicus* & *Finnicus*. *Bodnico* seu *Boddico*

sinu in duas quasi secatur partes. Præcipuè vasti hujus regni provinciæ sunt *Gothica*, *Norica*, sive *Suedia* proprie dicta, *Bodnia*, *Finlandia*, aliæque versus Septentrionem provinciæ. *Carelia*, & *Esthonia* *Livonia*. c

β *Guthia*, β *Gothia* seu *Gothlandia* discriminauit in *Gothiam Occidentalem*, seu *Westrogothiam* *Westergotland*: quæ sola ex Sueciæ provinciis mare attingit Occidentale, habet *Nilasiam*, *Scaram* seu *Scora* & *Gotenborg*, cum arce propinqua *Elsburg*: & c. *Orientalis*, *Ostrogothiam*, *Ostergotland*, habet *Uppsaliam* & *Pacteniam* seu *Västman*, ubi S. Brigitta fuit culta, & *Gothum Australiæ*, quæ & d. *Smalandia* dicitur, ubi *Wexo* & c. *Calmaria* munitissima arcem habens & portum. Hoc opidum expugnavit Christianus IV. anno 1611. quod tamen facta pace 1613. Sueciæ Regi reddidit.

γ *Norica* provinciæ sunt *g. Uplandia*, cuius & totius regni caput est h. *Stockholmia* in insula finis *Meleri*; multis & magnificis ædificiis aucta supra pristinam sortem jam longè evecta est. In ea quoque provincia est i. *Upsalia* c. Hic portus sunt k. *Sudermannia* *Stregneliam*: i. *Westmannia* *Arosiam*: *Nerica* *Orebrorum* habens: *Wärmelandia*, *Gestrith*, *Helsingia*, *Middelpadæ*, *Dalecarlia*, provinciæ. E regione *Calmaria* *Oelandia* insula est, Suedis subjecta, inter quam & continentem ruit fretum *Calmarienfe*, der *Calmer Sund*.

H E K E L I I.

b S. Finlandiæ, *Botnicus* Sinu discretæ, & *Livonia*, Marti etiam sejunctā.

c Terra Suecia inter Aquilonares est fertilissima, *Frugum*, *Mellis*, & *Argentis*, *Sere*, *Plumbis*, *Chalybe*, & *Ferri* dives; præcipuè autem circa *Salburgum* Argentum purum nullo aliò permixtum Metallo effoditur. Animalibus omnis generis, piscibus Fluviorum, Lacuum & maritimiis misicè abundat. Est tamen multis in locis aspera, montosa, humida & paludosa. Unde & diversis in locis in via, & rarior ibi *Frugum* & proventus Fructuum.

G g 2

d Sin-

a Suediæ limites. b Gothia Occidentalis. c Orientalis. d Smalandia. e Calmaria. f Norica provinciæ. g Uplandia. h Stockholmia. i Upsalia. k Sudermannia. l Westmannia.

Upsalia.
Calmar.
Nicopen.

de etiam nomen traxit, natura operibusque munitissima, Emporiumque celeberrimum. Secunda est *Upsalia*, Academia Archiepiscopatuque insignis. *Calmar* in confinis Daniæ, cum arce validissima, urbs est satis magna, portusque celebris: Est item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

Botnia.
Tornia.

I. *Botniam* sinus Botnicus in duas secat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum, præter emporium *Torniam* ad intimum sinus recessum situm.

Scrikfinnia.

III. Supra Botniam *Scrikfinni* sive *Schrikfinni* incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus subiecti.

Lappia.

IV. Hinc versus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo *Lappia*; vulgò *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Russis *Loppi*; in duo genera distincti. Occidentales Suediæ regibus parent; Orientales Rusfico vocabulo *Dickiloppi*, id est, feri Lappones, magno Moscoviæ Duci subiecti sunt.

Finnia.

V. Infra Lappiam Botniamque versus Meridiem est *Finnia*, inter Botnicum Finnicumque sinum posita: Plinio *Fennigia*, (qui insulam esse credidit) vulgò nunc *Finland*, dicta: haut parva Suedici Imperii portio, fertilis arvis, pascuisque læta. Urbium clarissimæ sunt; *Abo* episcopalis sedes, ac *Viburgum* in intimo sinus Finnici recessu nobile emporium.

Abo.
Viburgum.

d Singulari Joannis Schæfferi doctrinâ ac famâ immortalis clara.

BUNONIS.

d a Ad Botniam quoque referuntur *Angvimaniam* & *Corelia* provincia, ubi *Corelenburg* & *Kexholm*.

b b *Finlandiam* Ericus rex Moscovitis extorsit: figuram habet trianguli, in cuius apice sunt *Alandia Insula*, & *Abo* opidum: in fine sinus Finnici est *Viburgum* c. Ceterum c *Estonia*, provincia Suediæ à Narva se extendit Parnoviam usque, habet d *Rygaliam* in *Narva*, cujus episco-

pi sedes est in *Borcholm*. Dorpatum in Oedopos s. *Hapsalia* Wichæ episcopi quondam sedes, trans lata Arensburgum in Oesiliam. In *Tervia* est *Pilinum*: in Allentapia *Narva* est ad fluvium cognominem; trans quem in ulteriori ripa e regione *Narvæ* Livoniæ est *Ivanogradum*, sive *Rygorum* *Narva*, à qua Moscovitici imperii incipiunt fines.

HEKELII.

e Propugnaculum quippe totius Regionis à versus *Ruthenos* & *Moscos*.

f Clarissimò *Andræ Virgini* nomine clara.

a Botnia. b Finlandia. c Estonia. d Revalia.

C A P. XXII.

De Italia, & variis ejus nominibus.

I.

Italix dignitas.

E xplicatis Veteris Novæque Germaniæ partibus, commodissimus nunc videtur locus, à septemtrionibus versus meridiem pedem

idem referre, ac transgressis hinc Alpium jugis Italiam introspi-
re. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam poste-
ore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna si-
ul & parens: divina providentia electa, quæ sparsa congregaret
nperia, ritusque molliret; & tot populorum discordes ferasque
nguas sermonis commercio contraheret ad colloquia; & humani-
atem homini daret; breviterque unâ cunctarum gentium in toto or-
e patria fieret. Jam vero locorum salubritatem, cæli temperiem,
prica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olea-
umque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innoxios saltus,
tot munifica sylvarum genera, tot lacus, tot annium fontiumque
bertatem, colonias tam frequenteis, tam assiduam novarum ur-
pium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum: virorum de-
ique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res gestas si repu-
es, nihil toto orbe terrarum commemores, quod huic conferri,
nedum præferri, queat.

II. Nomen unde sortita sit, variè auctores tradunt. alii quippe à *Italia* no-
minâ, quorum magnitudine pulchritudineque fœcunda est, voca-
tam Italiam existimant: nam *Ἰταλός* veteri sua lingua dixisse Græ-
cos, quos Latini *tauros*: alii veriùs ab *Italo*, rege Siculorum,
qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terra-
rum partem appellatam tradunt *Italiam*: quod postea nomen in to-
tam terram, inter Alpes & Siculum fretum, transiit. *Hesperia* etiam
dicta fuit Græcis, à vespertino sidere Hespero: quia illis in occa-
sum sita erat. *Saturnia*, *Ausonia*, *Oenotria*, *Latium*, quanquam
ab antiquissimis Græcis, postea etiam à Latinis Poëtis pro universa
Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina.

II. Cæ-

BUNONIS.

* A Scriptoribus Italiæ aliis præterea appella-
tur nominibus; diciturque *Argessa* a, *Camefe-*
ne, *Chone* sive *Chonia* b, *Tyrrhenia*, & *Græcia*
Magna.

HEKELII.

a *Apenina*, *Salembroza*, *Vitulia*, aut *Vitalia*.
b *S. Chania*.

REISKII.

* Italia sive originem sive significationem
pignat, usu æquivoco vel ambiguo non caret.
Nec enim inter omnes veteres tenetur illa deriva-
tio, qua Italiam ex *Ἰταλός*, i. e. à tauro Apol-
loris dictam voluit lib. 2. nec ex rege murto

Italo: Apud novos item varia extat. Bochartus
à punico vocabulo *ἰταλός* *Italgia*, i. e. pice voluit
deduci, & pœnis ad Italiam inferiorem digressis
auctoribus. b Brutia enim tellus picis multum
progenit, progenitumque aliis communicavit:
Hinc eam veterum Italiam fuisse, multis ex lo-
cis aperte Bochartus comprobat lib. I. Chanaan
cap. 33. Ergo Italia vel totam regionem pro usu
hodierno, vel partem regionis extimam, & fre-
to Siculo vicinam pro usu antiquiori significat. c
Sic multa solum parti nomina debentur, non
toti congruunt nisi *ἡ ὅλη Ἰταλία*: Nec mirum
est, adeo de finibus Italiæ inter veteres & novos;
Item de variis divisionibus adeo discordari. Con-
fer

G g 3

a Italia non à tauro. b Sed pice. c Nec tamen tota.

Italix fines.

Longitudo.

Latitudo.

Figura
Italix.

III. Cæterum natura imperio Romano prospiciens, mari Superio Inferoque, & altissimis Alpium jugis, ceu firmissimo vallo, fossaque altissima totam undique cinxit. *Terminos* igitur habet à Septemtrionibus Alpes: ab Ortu Arsiam Histrix flumen & mare Superum, qui & *Hadriaticus sinus* dicitur: à Meridie mare Inferum, sive Tuscum: ab Occasu iterum Alpes & Varum amnem. ^a

IV. *Longitudo* ejus summa est ab Alpino fine *Augustæ Prætorie* quæ vulgo nunc *Aosta*, per urbem *Romam Capuamque* meante cursu ad *Rhegium* opidum & *Leucopetram* promontorium, quod vulgo, *Capo de l'Arme*, millium passuum 100000. id est, mill. German. CCXXV. *Latitudo* varia est. At subter Alpes millium passuum, 101X. id est, mill. German. CXL. medio cursu inter *Anconam* & *ostia Tiberina* millia passuum CXXXVI. id est, mill. German. XXXIV. Veteres *querno folio* eam assimilarunt: at nostri ævi homine *crurum humanum*.

fer Cluverium Ital. Antiq. lib. I. nec enim termini eadem antiquæ ac novæ Italix convenient, nec eadem pro diverso tempore partitiones, si Geographiam veterem imperii Rom. notitiam consulas, & quatuor præfecturæ Italicæ Diocæses.

BUNONIS.

β. *Formio* amnis ultra Aquileiam VI. millia passuum ab Ravenna CLXXXIX. M. pass. antiquus auctæ Italix terminus est, nunc Istriæ. *Plin. l. 3. c. 18.*

γ. *Cruris humani* tibia respicit mare Inferum,

& *sura* Superum; *medium sura* est in Cuneio promontorio apud Anconam; *poples* apud Ravennam; *gens* ad portum Liburnum. *Indupina* *femoris* sese attollit ad Alpes usque. *Pisiculo* Ionioque mari alluitur; duo sinus, *Tartinius* & *Scylacius*, faciunt *Plantæ* cavitates. *Q. cancus* esse potest *Japygium* promontorium apud Hydruntum opidum, quod vulgo *Onam*. Pro *calcari* erit mons *Garganus*. *Digiti* *pala* erunt apud fretum Siculum, circa *Rhegium* & *Leucopetram*.

CAP. XXIII.

De divisione veteris Italix.

I.

Divisio
Italix.

Divisa fuit olim Italia aliter aliis subinde temporibus; prout gentium migrationes finiumque commutationes factæ sunt. Nos eam maxime divisionem sequemur, quæ sub primis Romanorum Imperatoribus fuit. Postquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos montes incolentium, ingens multitudo, varixque nationes trans Alpes profectæ, eam Italix partem obsederunt, quæ inter Alpes & Appenninum ad *Æliam* usque flumen, prope Anconam porrecta est, GALLIA hæc Romanis dicta est ITALICA: item *Gallia Citerior*, & *Cisalpinia*; item *Gallia Circumpadana*, & *Togata* à toga Romana, quia vestitumque

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXIII. XXIV. 239

tusque Romanorum assumerat: quum trans Alpes *Uterior Gallia* diceretur *Comata*, à coma seu cæsarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem *Transalpinæ* Gallix à braccis, femorum tegumento, *Braccata*, quæ eadem *Narbonensis provincia*. Sed sub eadem Gallix *Togatæ* provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare Inferum, *Ligures*: ad Superum, *Veneti*, *Carni*, *Histri*; in Alpibus, *Taurini*, *Salassi*, *Lepontii*, *Euganei*: & qui postea provinciam per se una cum *Transalpinis* populis, *Vindelicis* atque *Noricis* conficiebant, *Rheti*. Post Galliam *Togatam* primi sequebantur sub *Apennino Etrusci*, sive *Tusci*: ultra hos ad utrumque *Apennini* latus *Umbri*: Infra hos *Sabini* ac *Latini*, *Æqui*, *Volsce*, atque *Hernici*: Juxta Umbros ad mare Superum erant *Picentes*; dein *Marrucini*, *Vestini*, *Frentani*, *Peligni*, *Marsi*: ultra hos in mediterraneo *Sammites* & *Hirpini*: infra *Sammites* ad mare Inferum *Campani*: mox *Picentini*. *Frentanis* *Hirpinisque* jungebantur *Apuli*, inde *Calabri* & *Salentini* lævum Italix cornu infidebant. Sub *Apulis* erant *Lucani*, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italix angulo erant *Brutii*.

CAP. XXIV.

Ligures, *Taurini*, *Cottii* & *Ideonni regna*, *Salassi*, *Lepontii*, *Euganei*, *Rheti*, *Veneti*, *Carni*, *Histri*.

I.

Iguiria inter Varum & Macram amnes, mareque Ligusticum & Padum fluvium ad Placentiam usque porrecta, caput gentis Ligurum habuit ^a *Genuam*, vulgo nunc *Genova*. Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, & *Nicea* & *portus Herculis Monæci* à Græcis.

BUNONIS.

α. a *Ligures* Celtici fuere generis; quippe quibus *Salvæ* Galli seu *Celtæ* similis fuere sermone, moribus & cultu: fœminas hujus gentis ad optatam locatas, si peperissent, statim ad fossionem & fœculum rediisse tradunt auctores.

β. β *Genuam* posterioris ævi homines dixerunt, quasi à *gano* conditam; Antiquissimis temporibus fuit præcipuum Ligusticæ oræ opidum & emporium, à Magone Carthaginienfisciam Romanis restituerunt.

γ. γ *Nicea* hodie *Nizza* nomen habere videtur *Nizza* à *Nica* à *vinculo*. a

δ. δ *Herculis Monæci* portus hodie *Monaca* dicitur. Heic *Mancino* Cos. in Hispaniam ituro prodigia accidisse scribit *Valerius Max. lib. 1. cap. 6.*

HEKELII.

a Concilio OEcumenico I. clara est, ubi CCCLXIX. Episcopi hæresin *Arrii* damnarunt, & Occidentalium sententiam de *Paschate celebrando die Dominicâ*, quæ incidat in Lunam 14. 16. 17. 18. 19. 20. vel 21. post æqui noctium vernum præbâ.

a Ligures. b Genua. c Nicea, d Herculis Monæci portus.

Albium In-
temelium.
Albium In-
gaunum.
Vada Sabat-
ria.
Pollentia.
Alba Pom-
peja.
Alta, Aque
Statiellæ.
Dertona.
Iria.
Taurini.

Cottii.
Segusium.
Salassi.
Augusta Pra-
etoria.

à Græcis Masfiliensibus condita; inde Ligustica opida *Albium In-temelium*, & *Albium Ingaunum*, quæ vulgo contrahe dicebantur *Albintemelium*, *Albingaunum*, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc *Vada Sabatia*, nunc *Savona*. Intus fuere *Pollentia*, *Alba Pompeja*, *Asia*, *Aque Statiellæ*, *Dertona*, *Iria*, quæ vulgo nunc dicuntur, *Polenza*, *Alba*, *Aste*, *Acqui* sive *Aich*, *Tortona*, *Voghera*.

II. Liguribus jungebantur *Taurini* inter Padilævam ripam, Alpium radices & Orgum fluvium. Caput gentis olim *Augusta Taurinorum*, nunc vulgo *Turino*.

III. His finitimi erant *Cottii* & *Ideonni* regulatorum regna in Alpibus. Cottiani regni caput fuit *Segusio*, sive *Segusium*, nunc *Susa*.

IV. His iterum continuabantur *Salassi*, in valle quam *Du-ria* amnis mediam fecat. Horum caput *Augusta Præetoria*, nunc

probantur. Quò tempore autem id factum vid. Joan. Heur. *Altedii* Sect. XXXVI. *Theauri Chronol.* p. 340. Edition. 2.

BUNONIS.

Albium nomen transisse videtur ab Alpibus, qui olim *Albi* montes dicti.

Ad *Vada* ista fugiens constitit Antonius Cic. lib. XI. Fam. Epist. 10. & 13.

Pollientia sub *Arcadio* & *Honorio* Imperatoribus mutua Romanorum Gothorumque clade nobilitata. *Orosius* lib. 7. cap. 37. *et Cassiodorus* in *Chron.*

Asia hodie *Aste* & *Alti* dicta; urbs est magna, splendida & opulenta.

Dertona olim urbs insignis inter Genuam & *Placentiam* L. millibus passuum ab utraque distans.

Augusta Taurinorum ad Padum ab Hannibale expugnata est. Hodie Sabaudia ducum fedes castello munitissima.

Segusium dictum lingua Celtica *Segehusen* ab amne *Sege*, qui nunc est *Semar*, in Duriam influens. Cæterum per Alpes Cottias ut plurimum utebantur via Romani ex Italia in Galliam commeantes: *Cottii* regnum patuit inter Ortum & Occasum à *Fianib.* usque ab *Eboracum* opidum: inter Septentriones ac Meridiem à *Grajis* Alpibus ad maritimas usque.

Ab *Augusto* *Cæsare* hæc urbs condita & dicta est; *Præetoria* cognominata, quia *Præetoria* nuntiorum colonia eo deducta est. Hodie Germanis dicitur *Augst*.

a Ad *Vada*. b *Pollentia*. c *Asia*. d *Dertona*. e *Augusta Taur.* f *Segusium*. g *Regni Cottii* termini. h *Augusta*, *Præetoria*. i *Alpes* undeviaz. k *Aquilegia*.

REISKII.

i Alpes hæc pro diversis gentium limitibus signantur juga nempe illa Europæa continua; unde montium *Pyrenæorum*, & omnium reliquorum, nec non fontium fluminum ac fluviorum origines. Nomen ab albedine habent. Festum audias, cum Sabini quondam alium probo dixerint. Sin Bochartum audias, ex vocibus *רְתִּי* *albon* i. e. albedino. Sunt autem maritimæ per Liguriam, vel Cottias, vel *Gops*, vel *Rhæticas*, seu *Tridentinas*; Vel *Noris*, vel *Carnias*, vel postremo *Julias* seu *Pannonias*. Ivisinum est mare superum ab situ boreali dictum, sicut inferum ab australi dicitur. Gens hinc variæ, multæ nimium diffusæ, ut veteres sensa diversa novis parium auctoribus, ipsi Cluverio nostro perantiquam Italiam prope. Quid de urbibus nonnullis, præsertim *delius* aut *everis*? Sic *Aquilegia* totius *Hispaniæ* prima, in sinu maris intimo emporiumque nobilissimum, ubi Cæsarem sedes, temporaria, fensodorum vero crebrior, & *Patriciarum* fiducia: Nunc nihil nisi nomen supersit, ut *Vallus legio*, i. e. ab *aquarium* copia deductum, ut *Vallus* Observat. ad *Pomp.* ex *Codd.* MSsist. & in *scripti*onibus tendit, non ab *aquila*, *cel*lianus in *Orat.* voluit. In locum urbis hæc tempora *Venerias* reservasse, qui dixerit, *per* errasse videbitur: *Potentilla* de *Patavina* *ag*ribus narratio, nec non de *Livianis*, quoniam repertos Itali crediderunt, cineribus *ag*restibus fama, quam parum solidæ veritatis continet, *Morhofius* libro singulari egregie docet.

BUNO.

nunc vulgo *Aosta*; inde *Eporodia*, nunc *Invræa* & *Ivræa*. *Eporodia*: V. *Salas*is contermini erant porro *Lepontii*, circalacum *Verbanum*, vulgo nunc *Lago Maggiore*, flumina, quæ recipit. Caput fuit *Oscela*, vulgo nunc ad *Tosam* amnem *Domo d'Oscela*.

VI. *Lepontios* sequebantur in Alpibus *Euganei* inter *Larium* si-
ve *Comensem* Lacum & *Athesim* fluvium. Horum opida fuere *Anaunia*, sive *Anonium*, *Sarraca* & *Vannia*, vulgo nunc *Castel Nån*, sive *Nån*, *Sarca* & *Civida* ad *Ollium* fluvium, dein *Clavenna*; & item *Telium* in *Valle Tellina*. Nobilissimi *Euganeorum* populi fuere *Sarunetes* in vallibus *Clavennensis* & *Tellina*; *Vennonnes*; ad ortus *Athesis* amnis; *Camuni*, nunc *Val Canonica*; ad *Ollium* fluvium *Trumplini*, sive *Triumplini*, nunc *Val Troppia* ad *Melam* amnem.

VII. Supra *Euganeos* fuere *Rheti*, duce *Rheto* ex *Tuscis*, quum hi pellerentur *Circumpadana* regione à *Gallis*, orti. Fines habuere à *Rheni* fontibus, ad fontes usque *Dravi* amnis in *Danubium* defluentis. Caput eorum *Tridentum*, nunc vulgo *Trento*. reliqua opida clariora; *Curia* vulgo nunc *Chûr*, *Italis* *Coira*, & *Feltria*, *Belunum*, nunc *Feltre*, *Belluno*. At *Verona* celeberrima omni ævo urbs, ab *Euganeis* simul & *Rhætis* condita fuit.

VIII. Rhe-

BUNONIS.

a *Eporodia* C. annis ante Christum natum condita. b *Salassi* conterminos habuere ab occidente *Ideonni* regnum & *Centrones*; à Septentrionibus *Veragros*; ab Oriente *Lepontios*; à Meridie *Taurinos* & *Libicos* Gallos.

c *Lepontii* habuere ab Occasu hyberno *Salassos*; ab Occasu æstivo *Penninam* Vallem, quæ hodie *Vallais*, Germ. *das Walliser Land*: à Septentrionibus *Helvetios* atque *Rhætios*; ab Ortum trans *Larium* lacum *Euganeos*: à Meridie *Orobios* Infubres; & *Libicos* Gallos.

d *Oscela* Germanis hodie dicitur ad *Thum* im *Eschthal*, & ipsa Vallis das *Eschthal*.

e *Anaunium* supra *Tridentum* est. Vallis quæ *Nofius* fluvius, in *Athesim* defluens, fecat, cognominatur *Val di Nån*: at superiori parte *Val del Sål*, Germ. *das Salsgrthal*.

f *Vannia* etiam fuit in *Carnis*.

g *Clavenna* Germ. *Claven*, *Italis* *Chiavenna*.

h *Telium* Germ. *Tell*, *Italis* *Teglio*. Regio illa hodie maxime nobilitatur vino, quod suavi-

tate reliqua omnia præstare vina dicitur, *Vallis Tellina*, Germanis dicitur *das Beldin*.

i *Tridentum* *Athesi* amni appositum est. b

c *Feltria* in confinis *Carnorum* & *Venetorum* posita etiam nunc *Episcopali* sede claret.

d *Veronam* Germanice *Dietrichs Bern*, *Athesis* amnis fere mediam nunc fecat; olim alluebat tantum. Nullibi in tota Italia Gallica tot reperiant antiquitatum monumenta, quot hæc, tam in ipsa urbe, quam in agro passim, *Cauallo* Poëtæ vultusissimam patriam est. c. *Aquippatur* hodie *Venetis*, *Romæ*, & *Neapoli*; illis lacu, isti nobilitate, huic tribus Castellis.

HEKELII.

b Gaudet *Episcopatu* & celebre est *Concilio* in *Templio della Madonna* ibi celebrato. Egregium est *Cathedrale* & ad *Div. Petri* Templum, in quò *Infans* à *Judeis* interfectus videtur.

c Atque etiam *Conta*, *Fracassiori* & utriusque *Scaligeri*, *Postarum* eximie insignium ac venustorum Patria est.

H h

BUNO-

a *Eporodia*. b *Salassorum* termini. c *Lepontiorum* termini. d *Thum* im *Eschthal*. e *Anaunium*. f *Vannia*. g *Clavenna*. h *Telium*. i *Tridentum*. k *Feltria*. l *Verona* *Cauallo* patriæ.

Veneti.

Patavium.

Atria.

Aetice.

Vincentia.
Altinum.

VIII. *Rhetis* ab ortu Solis proximi fuere *Venetis*^d, quos-
bulosa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum
gente, duce *Antenore* à Trojæ excidio huc deduxit. Alii verius
Illyricum fecere populum. Euganeorum qui inde in Alpes secesse-
runt, occuparunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem
& Timavi fonteis. Caput Venetorum *Patavium*, nunc *Padoia*,
ab Antenore Trojano conditum, vel auctum. Inde opida celebra,
Atria five *Adria*, nunc *Adri*, à Tuscis quondam conditum,
unde mari seu sinui Adriatico cognomen: tum *Aetice*, nunc *Este*.
Vincentia, nunc *Vincenza*; & *Altinum*, ex quo, præter nomen

BUNONIS.

Δ. ^a Limites *Venetie* fuerunt ab ortu solis mare
Hadriaticum, & Tilavemptus amnis: à Septem-
trione idem amnis: ab Occasu Liguentia fluvius.
Hinc lineæ per Ballanum & Brigantium ad Del-
gae fontem ducta, mox ipso Delga ad Arthesim
usque ab Euganeis & Rhetis determinabatur.
Inde ipso Arthesi usque ad opidum Hostiliam, à
Meridie ipso Pado à Gallia Togata separabatur.

β. ^b *Patavium*, T. Livii historici Romani patri-
am, Mela inter opulentissimas Italiae urbes
computat: hodie floret Academia e. Ad *Patavi-
um* pertinet Arquadum vicus, ubi *Petrarcha*
ædes & sepulchrum.

α. Nobilium ad *Hadriam*, five *Adriam* fuisse
portum testis est Plinius.

β. ^c *Altinum* in paludibus situm, & palis su-
perstructum fuisse docet Strabo.

HEKELII.

d. Hi, Milites quippe interpidi, (ut multa
Loca alia illustria jam tacam.) *Calanatum*,
Carnatum, *Chisalam*, *Coronum*, *Portum Navari-
um*, qui olim *Zandio*; hodie vero *Germanis*
Alte-Navaria dictum, ut & *Acydam* Insulam ante
biennium Θ. d. XXX. *Maj.* Styl. vet. seu d.
IX. Jun. Styl. novi; anno vero superiori m.
Augusti. ipsum *Noreia* Regnum, & in eo inopi-
m *Corinthum* Metropolim, eamque multis anti-
quis Rebus claram, & postea *Albanas*, omnium
Artium atque Scientiarum Matrem, & *Turcica*
tyrannide gloriose eripuerunt, atque ubique
contra hosteis ac persecutores Christiani nominis
nuclei sese præstiterunt. Ecquid dicam? Ipsam
Candiam & *Cancam* à *VENETIS* excellenter
animosis, utpote quorum *SERENISSIMA*
RESPUBLICA, *Carolo Patavio*, illustrissimò *PA-
TAVINORUM* illustrissimum *Phabò*, in litteris
d. XVII. Junii Styl. nov. Ai. huj. Sec. 82. huma-

nissimè ad me datis, meritò contestante *Luna-
torum* crudissimis venatrix est continua, perposi-
tum Militiæ navalis Prætoris, MOROSI-
NIUM, assistente DEO, felicitet expugnata
esse, *Relationes COLONIENSES* Latine exordi-
nariis in fol. Num. LXVII. sub datò d. XIX. huj.
m. *Augusti* Styl. novi & *Tractat Rheni* (statim
istis Fides est adhibenda) hoc confirmant modò
Vehementissimè anhelamus ad confirmationem cum,
que nuper ex Italia accepimus de *CANDIA* & *CA-
NEA* expugnatis per Generalissimum MOROSI-
NIUM absque ullius viri interfectione adminiculis
medicæ rebellionis Nuncium illud non solum ad nos, sed
& ad Belgas, Hamburgensibus delatum. S.
veritati fuerit consentaneum, inter Christianos
omnibus multum sibi gratulabitur MOROSINIUS, &
Regnum *CANDIACUM* absque sanguinis Chri-
stiani profusione recuperasse, quod olim ultra viginti
annos obsessum à Turcis, & ab eodem cum interve-
ne ultra centies mille Turcarum generose propugna-
tione, usque diem 22. Septembris anno 1669. pè-
garetur, à quo tempore subjacet iugo Turcico. Hæc
ex Latinis Colonienfium Relationibus. Quo-
propter meum votum est, ut DEUS noster
omnipotens VENETIS istis fortissimis angeli-
sticis gratia auxilio suo validò ex gratia
porro adesse velit.

e. A FRIDERICO I. fundatà, ubi insigni-
cum laude quàm diutissimè docuit *Ostavius*
Carinus, Orator celeberrimus, in cuius locum
Carolus Patavus Philologorum ac Medicorum il-
lustrissimus & Antiquitarum nobilissimus
incomparabilis, tenuitatem meam *An-
M. DC. LXXXII. d. 17. Jun. Styl. nov.* præ-
meritum, quod mente agnoscam perperpetua-
tissimà, promissis uberioribus additis, ut
provecturus. Clarent inter Medicos quosque
idem *Antonius* & *Dominicus de Marchettis*, *Pa-
tus* & *Jacob de Pigi*.

BUNO

a Venetiæ regionis limites. b Patavium. c Altinum.

& tenuia quædam ruinarum vestigia apud Silim fluvium, nihil nunc
reliquum est. Hinc sequebantur *Tarvisium*, & *Opitergium*; nunc
Treviso & *Oderzo*: & *Concordia*, cuius nomen manet.

Tarvisium.
Opitergium.
Concordia.

IX. Reliquam hinc Euganeorum seu Venetorum oram ad For-
mionem usque amnem, qui nunc *Risano* est, apud opidum *Capo*
d'Istria, Carnorum postea obtinuit populus. Urbs heic, quon-
dam potens atque ingens inter primas Italiae *Aquilegia*, nunc *Aqui-*
lea deserta planè. Inde clara opida, & *Forum Julii*, nunc vulgò *Ci-*
vidda di Friuli; *Julium Carnicum*, nunc *Zuglio*, in ruinis inter
Tilavemptum fluvium & Alpes: *Vedinum*, vulgò Germanis nunc
Weiden, Italis *Udene*. Circa Venzonum *Noreia* fuit Taurisco-
num urbs, qui inde postea *Noric* trans Alpes dicti. *Tergeste* item,
vulgò nunc *Treiste*, clara olim Histronum primùm urbs, post Ro-
manorum fuit colonia, Carnorum provinciæ attributa. Sed in pri-
mis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis
Timavus amnis, inter Aquilejam & Tergeste, septem capitibus
exorients, uno ostio post mille hæud amplius passus in mare emissus.

Timavus.

X. Post

BUNONIS.

a. ^a *Opitergium* à Quadis & Marcomannis ex-
stim.

b. ^b *Concordia* Episcopatus titulo hodie clara,
sed ædificiis & cultoribus deserta est. L. *Annius*
Antoninus Verus inter Concordiam & Altinum
apoplexia extinctus est. Ad xxv. lapidem à Pa-
tavo in mediis stagnis marinis regina nunc Itali-
corum urbium conspuitur c. *Venetia* five *Venetia*
urbs; insulis compluribus superstructa, subitis
incrementis & impetio, quam antiqua origine,
clarior. Etenim *Theodoric* Gothorum Regis &
Cassiodorus temptante nulla ibidem fuit opidi for-
ma; sed Cycladum similitudine per æquora longè
patentia domicilia, quæ tamen postea,
quem *Longobardi* *Alboino* duce Venetiam regio-
nem invaderent, in opidi formam congregata
suerunt. Ex tam tenuibus principiis, intra pau-
corum seculorum spatium, tam potens facta
est civitas.

d. ^d *Aquilegia* ad Nativitatibus ripam, haud procul
à litore maris Adriatici olim fuit urbs opu-
lenta, quam diutius situm negotiationibus
maximè opportunit. Claustrum & propugnaculum
Italiae fuit ab ea parte. Quare eam duo
Consulares viri contra Maximum præoccupava-
runt. Sic postea Constantinus contra Constan-

tium fratrem; sic deinde Maximus contra Theo-
dosium Imperatorem eandem præoccupare stu-
derunt. Caput fuit totius Venetiæ sub pot-
terioribus Imperatoribus. Eam urbem Hunno-
rum Avarumque Rex Attila expugnavit ac diruit.
Hodie ad exiguas reliquias redacta à paucis habi-
tatur piscatoribus. *Ruffinus*, qui Josephi Scrip-
toris Iudaici quædam in Latinum convertit ser-
monem, fuit Aquilegensis.

e. ^e *Forum Julii* montibus undique cinctum in-
star Theatri esse docent, qui situm ejus pingunt.

f. ^f *Julii Carnici* vestigia exigua nunc exstant,
inter Crucis montem Tilavemptum Deamque
ad Butim amnes sita, III. millium passuum su-
pra Tolmetium opidum.

g. ^g *Noreia* fuit olim circa oppidum *Venzonem*.

h. ^h In Carnis est vicus vulgò *S. Canzan* dictus:
apud quem ex montis excessu radicibus magna
vis aquarum per complures fontes magno cum
streptu crumpit; moxque cuniculo subterraneo
tota conditur ita, uti niququam amplius appa-
reat, donec post xiv. milliaria apud vicum vulgò
S. Giovanni di Cherso dictum, iterum cum
pluribus ingentibusque eructet fontibus cā-
naturā præditis quam Timavi fontibus as-
scripserunt veteres. g. *Timavus* lacus à mari abest
III. milliarius, de quo apud *Livium* l. 41.

Hh 2

BUNO

a Opitergium. b Concordia. c Venetiæ urbs. d Aquileja Ruffini patria. e Forum Julii.
f Noreia, Venzon. g Timavus lacus.

Histria.

Pola.

Parentium.

Ægida.

Nesactium.

X. Post Carnos igitur est *Histria*, & populi Histri. Regio cen Peninsula inter Formionem & Arsam amneis in mare procurrit. Caput gentis fuit *Pola*, à Colchis, Jasonem & Medeam persequen-
tibus, olim condita. Inde celebria opida, *Parentium* & *Ægida*,
nunc *Parento* & *Cabo d'Isria*: item *Nesactium* ad Arsam fluvium,
nunc *Castel Nuovo*.

B U N O N I S.

¶ *Histria* termini habentur ab Ortu Arsa
amnis Italiae finis; à Septentrionibus Alpium
juga: ab Occasu à Venetis Timavo flumine, à
Carnis Formione submovebantur. *Formionem*

fluvium Istriae terminum tamen statuit Plinius
l. 3. c. 18. Isthmus ejus est inter Arsa fontem
& proximam Formionis ripam.

¶ *Nesactium*, quod Italiae finem facit Prole-
marus, fuit ad ostium Arsa: fluminis dextra ripa.

a Histriae termini.

C A P. XXV.

De Gallis Cisalpinis.

I.

Libici.

Vercellæ.

Lævi.

Ticinum.

Novaria.

G Allicæ gentes trans Padum fuere, *Libici*, *Lævi*, *Insubres*,
Oronii, *Cenomani*. ¶ *Libicorum* caput fuere *Vercelle*, nunc
Vercelli; ¶ *Lævorum* *Ticinum*, nunc *Pavia*: eorundem fuit *No-*
varia, nunc *Novara*.

II. § In-

B U N O N I S.

¶ a *Libici* seu *Lebecii* & *Libecii* terminos ab Oc-
casu habuerunt Orgum flumen: à Septentrio-
nibus Alpium radices: ab Ortu Guniam flu-
vium; à Meridie Padum inter Gunia & Orgi
confluentes.

¶ In Campis *Vercellesium* cum *Cimbris* pugna-
runt & cruenta victoria potiti, C. *Marius* &
Q. Caecilius.

¶ b *Lævi* ab Occasu habuerunt Guniam flu-
vium: à Meridie Padum: ab Ortu Lambrum fl.
à Septentrionibus lineam super Novariam à Gu-
nia ad Biagrallum oppidum ducendam: Inde
minor Ticinus qui in Lambrum confluit: ab
hoc confluenta alia rursus linea ducenda est ad
Adduæ Padique confluentes.

¶ c *Ticinum* à flumine nomen accepit a. Bello
Punico secundo vicus tantum fuit, cum inter
Hannibalem & P. *Cornelium Scipionem* Africani pa-
trem apud Ticinium amnem, haud ita procul à
Pado, praelium fieret. Ea pugna Scipio victus
in hostium venisset potestatem; nisi protectum
cum pratextatus filius ab ipsa morte rapuisset.
Gothorum duces sedem regiam hic posuerunt.

Superioris seculi anno 25. *Franciscus I.* Gallia Rex
à *Caroli V.* Imperatoris copiis ad hanc urbem acce-
superatus, captus, & in Hispaniam abductus est.
¶ *Novaria* à flumine nomen habet.

H E K E L I.

a In hac Urbe est Academia, quæ à *Caroli M.*
non diu post Parisiensem erecta esse creditur. Is
enim Imperator ad conservandam, propagan-
damque veram doctrinam Christianæ Religionis
quosdam Sapientiam profitescentes *Ticinum* misit,
ut illam ibi in animos hominum infunderet. *Je-
son* celeberrimus IC Torum multos annos in ea
est professus. *Baldus* eorum Antesignanus hanc
postremam suam doctrinam effudit, mortui
denique, & in conventu *Minorum* sepeliuntur.
Unde *felix Academia* dicitur. Leg. *Francisci Saba-
ti* Itinerarium nobiliorum Italiae Regionum
Part. I. p. 131. Seq.

R E I S E I I.

1 Hæc Cisalpina Gallia quam primum Italia
accessit, vel *nova Italia*, vel *accessoria* vocabatur,
& ab Octavii Aug. Cæsaris ætate regiones octa-
vam, nonam, decimam atque undecimam
comprehendebat. Vicario Præfecta prætorio
commisit.

a Libicorum termini. b Lævorum fines. c Ticinum.

II. *Infubres* omnium Gallicarum in Italia gentium fuere val-
diffimi. Caput eorum **Mediolanum*, vulgo nunc Italis *Milan*,
German. *Meyland*. Opida hinc clara; § *Laus Pompeja*, nunc *Lo-*
di: *Forum Diuguntorum*, nunc *Crema*; *Moguntiacum* sive *Mo-*
dicta, nunc *Monza*.

III. **Orobiorum* fuere **Comum*, **Bergomum*, *Forum Licinii*,
nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlasina*.

IV. Ultra *Infubres* *Orobio*que incoluere ad Venetiam usque
**Cenomani*; quorum caput *Brixia*; nunc *Brescia*, sive *Bressa*.
Præterea celeberrimæ urbes, **Cremona*, & § *Mantua*, à Tuscis
quondam condita.

V. At

commiffas. Caput inter reliquas *Mediolanum*
extitit, quam Μετρώπολις Ἰταλίας *Athanasius*
Parelogus Sardienfes nuncupant, nec ab Rom.
epifcopo dependentem *Salmafius*, *Blondellus*,
Perufque de Marca lib. I. cap. VI. comprobant.
Huic toties obfeffe pro Lombardia coerenda,
toties capte ac funditus everfæ, tam germanici
Cæfars incumbunt Italia æque tota fenfim no-
firo imperio fubducitur. Sed res illi mediū fue-
runt, ævi; *Ultimi* funt gentes illi quarum heic fit
mentio; *Boji* permultis etiam migrationibus fa-
mofi: Horum tria genera *Velferus*, *Golzius*,
Spanheimius numerarunt; unum *Vindelicos* inter
Bavrosque, alterum in *Bohemia* vel *Bohemia*;
Tertiumque in *Allemannia*, sive *Suevia* hodierna.

B U N O N I S.

§ a *Infubribus* à Meridie finitimi fuere *Lavi*: à
Septentrionibus *Lepontii* & *Orobii*, ab Occafu
fuprema parte *Novaræ* fluvii, vulgò *la Gogna*
dicti, à *Libiciis* fubmovebantur: ab Ortu ha-
buerunt *Cenomano*s.

* b *Mediolanum* b jam inde 222. annis ante
Chriftum natum magna & frequens exiftit urbs:
fplendorem & dignitatem perpetuo custodivit;
ficut maximis bellis fæpe petita. *Aufonius* Poëta
eam verfibus celebravit. *D. Ambrosius* Epifco-
patum urbis olim tenuit, à civili adminiftratio-
ne *Liguriæ* ad munus ecclefiafticum vocatus. c

§ c *Laus Pompeja* à *Bojis* Gallis condita, cum
primùm in Italian veniffent; *Fridericus* Impe-
rator eam urbem à *Mediolanenſibus* deſtructam
in tutiori loco reſtruxit; quod eſt opidum *Lodi*
tribus millibus paſſuum à *Lande* veteri diſtitum.
d *Orobii* ab Occafu habuere *Lepontios*: à
Septentrione eofdem *Lepontios*: deinde *Euga-*
neos: & à Meridie *Infubres*.

* e *Comum* *Lario* lacui appoſitum. Poſtea *No-*
vum Comum dictum, originem dedit *Plinio* *Junio-*
ri, qui bibliothecam illis dedicavit, & pecunias
in alimenta ingenuorum puerorum ſubminiſtra-
vit; ut ipſe ſcribit lib. 1. Ep. 8. *Paulus Jovius*
quoque fuit *Novocomenſis*. In agro *Comenſi*,
ad *Lacus Larii* orientale litus, fons eſt mirandæ
naturæ, quem ter in die ſtatim auctibus ac dimi-
nutionibus crefcere & decreſcere, tradit idem
Plin. l. 4. epif. ult.

λ *Bergomum* olim videtur fuiſſe caput gen-
tis.

μ *Infubribus* ab Ortu ſolis continuabantur
f *Cenomani* inter *Padum* & *Alpium* radices ad *Ve-*
netos uſque porrecti.

ν § *Cremona* à Gallis *Cenomani*s olim videtur
condita. Sub initium imperii *Vefpaſiani* ab *Hujus*
militibus igni tota abſumpta eſt, ſed conſectum
reſtaurata. Ejus urbis cives, quod *Anthoni* par-
tes fuiſſent ſecuti, ab *Auguſto* agro multati funt.

ξ h *Mantua* nomen & ortum dedit i *Baptiſte*
*Mantuan*o monacho. k *Virgilius* ad *Mantuan* in
pago, qui l *Andes* dictus, natus eſt. Quo vero
fitu locus ille fuerit, incertum eſt: quanquam
Mantuani nunc eum eſſe contendunt, qui II. mil-
lia paſſibus ab urbe diſtans vulgo nunc dicitur
Petolo. Ipſa urbs *Mantua* licet in paludibus ſita
natura & arte munitiſſima ſit, nuper tamen
A. 1630. à *Cæſarianis* militibus intercepta eſt.

H E K E L I I.

b Præclara olim Imperii Sedes.
c *Hujus* Vita elegantiffimè deſcripta eſt à cele-
berrimò Theologo atque Polyhiſtore, *Theophi-*
lo Spixclis, Evergètà meò magnò, in ita dictà
Vet. Academ. JESU CHRISTI p. 129. ſeqq.

H h 3

B U N O.

a *Finis* *Infubr.* b *Mediolanum*. c *Laus Pomp.* d *Orobiorum* fines. e *Comum*. f *Cenomano*rum
fines. g *Cremona*. h *Mantua*. i *Baptiſta*. k *Virgili* patria. l *Andes*.

Ananes.
Placentia.

Boji.
Bononia.

Parma.
Brixellum,
&c.

V. At cis Padum Gallici populi fuere *Ananes*, *Boji*, *Senones*. *Ananes* Liguriæ continuabantur circa * *Placentiam* Romanorum coloniam, vulgo nunc *Placenza*.

VI. Inde sequebantur *Boji*, secundum Infubres maxima potentissimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit * *Bononia*, nunc vulgo *Bologna*; *Felsina* ante dicta, cum caput Hetruscorum esset. Inde opida nobilia, * *Parma*, * *Brixellum*, * *Regium Lepidi*, * *Mutina*, * *Forum Cornelii*, * *Faventia*, * *Forum Livii*; quæ nunc vulgo *Parma*, *Brisello Reggio*, *Modena*, *Imola*, *Fæenza*, *Forlì*.

VII. Postremi Gallorum in Italia fuere *Senones*, inter *Ravenam* & *Æsim* flumen, quod nunc *Fesè*, prope *Anconam*, partem Umrorum agri incolentes. Caput heic gentis constituere, *Senam Gallicam*, sive *Senogalliam*, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua huius oræ opida in Umbris dicemus.

C A P.

B U N O N I S.

a *Ananes* sive *Anamani* facere inter Ligures, Bojos, Cenomanos & Lavos.

b *Placentia* ad Padum sita nomen sortita placendo; pulcherrimum habuit amphitheatrum extra urbem, quod eam oppugnante *Cocina* conflagravit. Haud longè infra *Placentiam* fuit c *Vicumviciæ* seu *Vicunniæ* emporium sive castellum; ad quod quum incondita turba xxxv. millium Hannibal occurrisset, à paucis Pœnis fusi sunt. Cæterum apud *Placentiam* *Trébia fl.* in Padum consuetus nobilitas est Romanorum clade, quam à Pœnis Hannibale duce acceperunt. Tunc enim ipsi, quum seignibus & oleo fovissent, Sempronium Cof. & Romanos suâ hyeme vicerunt. *Placentia* à Pœnis Amilcare duce direpta & incensa est. *Placentinus* ager vellere & pecoribus ditissimus est; unde *Casæ Parmenses* proveniunt.

d *Boji* conterminos habuerunt *Anamano*s, *Cenomanos*, *Venetos*, *Senones* & *Ligures*.

e *Bononiam* prima nobilitavit *Academia Italia*; in via *Æmilii* post *Mutinam* inter *Rhenum* & *Idicem* amicus sita est.

f *Parma* ad fl. cognominem; unde ortus *Cassius Severus*, qui *Elegias* & *Epigrammata* conscripsit.

g *Brixellum* ad Padum est, nobilitatum interitu *Othonis* Imperatoris, qui exitum pugnae *Bedriacensis* hic expectans, quum cladem suam accepisset, pugioni incubuit.

h *Regium Lepidi*, antea *Forum Lepidi*, etiam simpliciter *Regium* dictum, in via *Æmilii* situm est. *M. Brutus* à *Cn. Pompejo* interfectus est apud *Regium*.

i In eadem via *Æmilii* à *Mutina* nobilitas maximè fuit civilibus inter *Augustum* & *Antonium* bellis; quum illic *Antonius* *Brutum* oblideret: *Augustus* verò cum *Hirtio*, & *Pansa*, colla obsidione *Brutum* liberarent. Inter *Mutinam* & *Bononiam* est illa k *Rheni insula*, in qua bello *Mutinenfi* deposito, provinciarumque partitione, *Triumviratus* inter *Augustum*, *Antonium* & *Lepidum* constitutus est.

l *Forum Cornelii* in medio *Faventia* & *Clarenæ* situm est. Hic *S. Cassianus* natus, qui *Britanno* Episcopatu pulsus, scholam in patria sua aperuit, & martyrium consummavit.

m Ad m *Faventiam*, in eadem via *Æmilii* sita, *Carbo* à *Syllanis* victus Italiaque pulsus est.

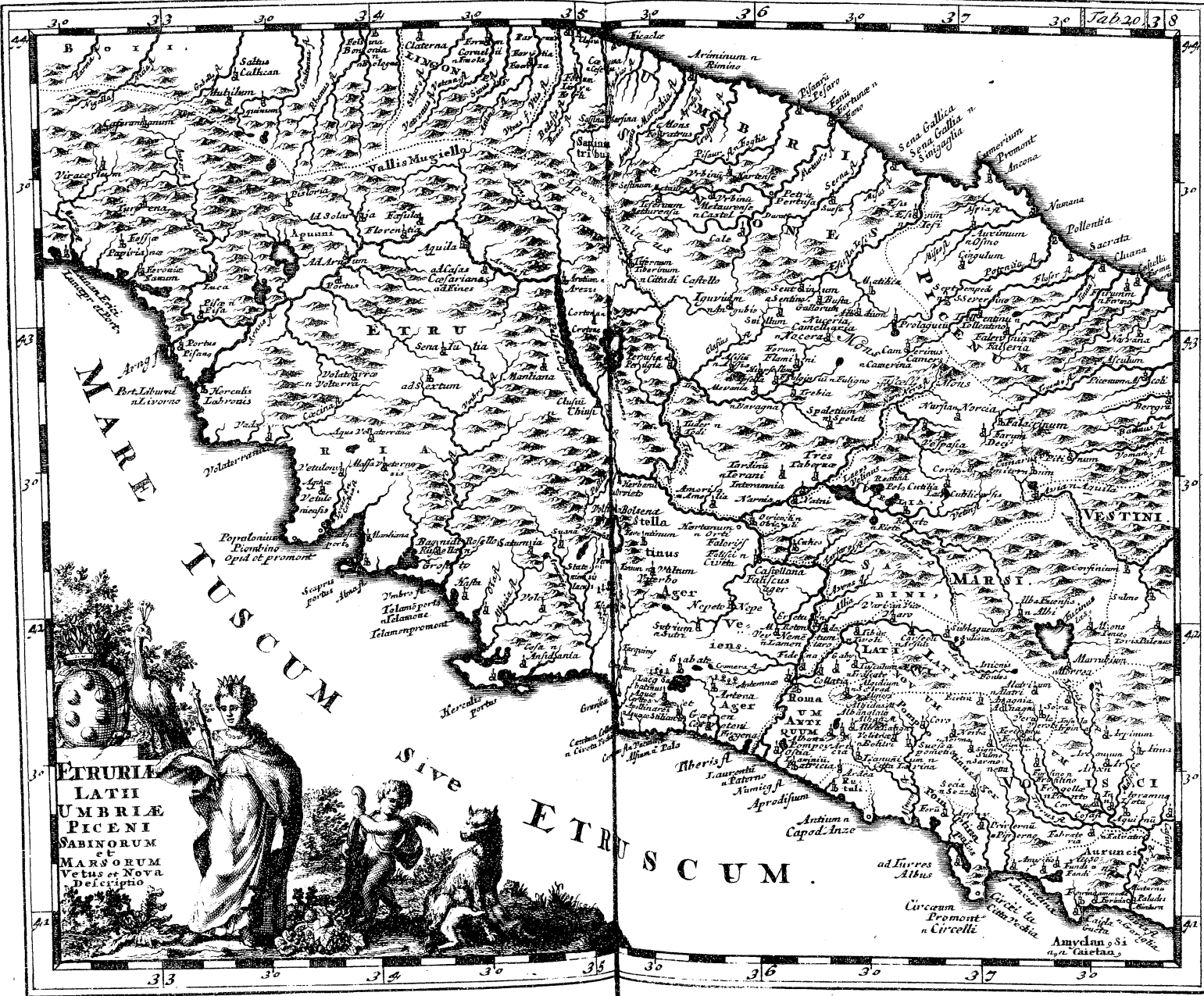
n *Forum Livii* in via *Æmilii* ad *Urentis* fl. situm est. Hic *Athaulfus* Gothorum rex honori Imperatoris sororem germanam *Placidiam* matrimonio sibi copulavit.

o *Senonum* gens sedibus suis ad mare *Hadriaticum* à *M. Curio Dentato* pulsa; ac demum à *P. Cornelio Dolabella* planè omnis deleta fuit.

p *Senogallia* ad *Misè* fl. ostium, maxima Umbræ urbs, post exactos à *M. Curio Dentato* ex his locis Gallos, facta est Romanorum colonia anno Urbis conditæ 463. *Pompejus* ad hanc urbem vicit *Marium*, eamque diripuit.

B U N O.

a *Ananes*. b *Placentia*. c *Vicumviciæ*. d *Boji*. e *Bononia*. f *Parma*. g *Brixellum*. h *Regium Lepidi*. i *Mutina*. k *Insula Rheni*. l *Forum Cornelii*. m *Faventia*.

C A P. XXVI.

Etruria & Umbria.

I.

GAlliæ Togatæ jungebatur à meridie *Etruria, sub Apennino monte. Ejus incolæ *Etrusci* sive *Tusci*; Græcis *Tyrrheni* dicti. Sed horum prima sedes fuit, ut antè dictum, trans Apenninum, ab utraque Padi ripa; unde à Gallis expulsi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Macramque amnes confederunt, *duodecim urbibus totidemque Principatibus* inter se constitutis. Urbium nomina hæc sunt; *Vetii*; *Volfinii*, *Clusium*, *Perusia*, *Cortona*, *Are-*

XII. Urbes & principatus Etruscorum.

BUNONIS.

* Etruria a *Vetus* seu *Circumpadana* iisdem finibus inclusa fuit, quibus deinde Gallia Circumpadana. Nempe trans Padum ab Occasu fuit *Orgus* amnis, à Septemtrionibus fuere radices *Alpium*, ad Veronam usque; hinc *Athetis* ad ostium usque: ab Ortu *mare Adriaticum* & cuncta Padi ostia accolebant *Tusci* *Ravennam* usque. At posterior Etruria cingebatur à Septemtrionibus *Apennino monte*; ab Ortu *Tiberi flumine*; à Meridie *Mari Infero*; quod de ejus nomine *Tusci*, *Tuscanum*, & *Tyrrhenum* appellatum est. *Tiberi* à montium jugo ab *Umbria* fuere submoti *Tusci*; & *Macra* fl. à *Liguribus*.

β * *Volfinii* sive *Vulfinii*, ad lacum *Volfinientem*: olim *Potentissimum* *Etruscorum* *Volfinientis*, in luxuriam demum prolapsi reip. administrationem & bella gerenda servis commiserunt; qui dominis suis oppressis remp. occuparunt. Sed domini à Romanis adjuti, subacti denuò servis, in libertatem restituti sunt.

γ d *Clusium*, ad paludem *Clusianam*, in longitudine spatiosam, in latitudine angustam, per quam *Clanis* fl. ad *Tiberim* fertur; urbs percellita, olim *Camers* dicta, *Volfinius* xxv. millia passuum distans; *Porfenne* fuit regia; qui *Tarquinius Romæ* ejectos reduciurus, *Mutii*, *Scævole*, *Horatii Cocleis*, & *Clelie* virginis deterritus virtute, pacem cum Romanis iniit. Ad *Clusium* fuit & *Labyrinthus Porfenne*, de quo *Plinius* lib. 36. cap. 13.

δ f *Perusia* à *Cortona* xx. millia passuum internum est, & ipsa urbs antiquissima; calamita-

te illa nobilis, quam experta est, quum *Octavius Augustus* L. *Antonium*, *Marci* fratrem intra *Perusiæ* muros redegerit, & ad deditionem compulisset: *Antonium* inviolatum dimisit. & militibus ignovit; sed magis irâ militum, quam voluntate ducis sævitum est, non tantum in *Perusinos*, verum etiam in *Romanos*, eosque viros primarios, quorum plurimi equites & seniores ad aram D. *Julii Cæsaris* mactati sunt instar victimarum. Quidam opidanorum rebus & penatibus suis ignem subiecit, & se gladio transfixum intulit flammæ; quæ ventis agitata totam corripuit urbem; adeoque concremata sunt omnia; excepto uno *Vulcani* templo. Sed post tantam calamitatem statim resurrexit, & ab hac nova instauratione dicta est *Augustia Perusia*. Ceterum *Perusini* fuerunt *Baldus*, ejusque frater *Angelus de Ubaldis*, J.Cti. *Bartholus* etiam in hac urbe jus civile didicisse scribitur. Inter *Perusiam* *Cortonam* magnus conficitur lacus, g *Thrasymenus*: propius *Perusiam* est, quam *Arretium*, unde etiam *Perusinus* dictus. Insignitus est ingenti illa clade, quam hic bello *Punico II.* ab *Hannibale* acceperunt *Romani Flaminius* Cof. Tantus fuit pugnantium ardor, ut gravissimum terræ motum non senserint.

h *Cortona*, Græcis *Croto* dicta, ab *Arretio* est xiv. millia passuum, urbs pervetusta, quippe quæ longè ante bellum *Trojanum* exstiter. *Pelasgi* enim, *Tarcone* Duce, hanc tum *Umbro-*rum urbem magnam & florentem ceperunt, eaque pro belli arce contra *Umbros* usi sunt. *Heredotus* suâ adhuc arate *Pelasgicâ* linguâ usos *Cortonenses* testatur lib. 1.

BUNO.

a Veteris Etruriæ fines. b Posterioris Etruriæ fines. c *Volfinii*. d *Clusium*, *Camers*. e *Porfenne* & *Labyrinthus*. f *Perusia*. g Lacus *Thrasymenus* qui & *Perusinus*. h *Cortona*.

† *Arretium*, * *Falerii*, * *Volaterræ*, *Vetulonii*, *Rusellæ*, *Tarquini*, * *Cære*. Ex his hodieque existant, nominaque vulgaria habent ista, *Bolsena*, *Chiusi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Civita Castellana*, *Volterra*, *Grosseto*, *Cerveteri*. Reliquarum * *Vei* ad xii. lapidem ab urbe Româ fuere, circa opidum nunc *Scrofanum*; * *Vetulonii* fuere, prope litus inter *Plombinum* & *Masam* opida, *Rusellæ* vulgò nunc dicitur *Bagni di Roselle*, id est, * *Aqua Rosellarum*. * *Tarquini* vestigia jacent supra Cornetum opidum.

BUNONIS.

† a *Arretium* sive *Arretium* ad Arnium amnem est. a

b *Falerii* iterum memorantur *hujus capitis* §. 6.

§ c *Volaterræ* urbs ab Arno & Pisis ad tricesimum circiter lapidem, haud procul dextrâ Cœcinâ ripâ, in valle profunda supra collem excelsum sita est. Huc confluerunt à Sylla præscriptorum quidam; qui quatuor cohortibus armatorum constituti, per biennium tolerata oppugnatione, tandem publicam fidem secuti, loco cessarunt. Hodie antiquitatum monumentis clara est. Ad mare usque pertinuisse ejus agrum indicio sunt d. *Vada Volaterrana*: quibus contiguae sunt e *Salina Volaterrana*. Ab hac urbe xiv. millia passuum sunt f *Aque Volaterræ*; prope quas lacus quidam exigui, sed profundi admodum aquarum scaturigine semper ebullientes; unde odor sulphuris tam pravus exit, ut volucres supervolitantes illico mortue deciderant. Aquæ, voraginibus veluti subjecto igni perpetuo astuantibus, ad ix. pedes cum strepitu ingenti & horrendo fragore in altum egerunt, rursusque in sese recidunt. Fervor tantus est, ut insecta animalia statim decoquantur, ossaque carnis nudata emergant.

g *Cære* opidum, Pelasgis *Argylla* dictum, iv. millia passuum à mari in faxo tumultu situm est. In magna fuit apud Græcos existimatione ob justitiam simul & fortitudinem: quippe abstinenti latrocinii, quamquam potentissima foret: & apud Delphos thesaurum consecravit, qui *Argyllanorum* vocatus. Rex Cæretanorum fuit *Mæzenius*, qui Turno auxilia tulisse fertur. Cæritani Gallos, qui Romam cepant, debellarunt & Romanos ad se confugientes, æternumque ignem & Vestales Virgines conservarunt. h *Aque Cæretanæ* opido vicinæ fuere celebres, propter eos, qui valetudinis causa eò combebant: plerique nunc interpretantur *Aquas Silianas* vi. millia passuum ab opido Cære distantes.

a *Arretium*, b *Falerii*, c *Volaterræ*, d *Vada Volaterrana*, e *Salina Volaterræ*, f *Aque Volaterræ*, g *Cære*, h *Aque Cæretanæ*, i *Cæretanæ amnis*, k *Vei*, l *Vetulonii*, m *Aqua Rosellarum*.

tas. i *Cæretanus amnis* is fuerit, qui huc copiam proximus est, vulgò nunc *Vacina lunc*.

k *Vei* urbs in excelso & undique abrupto saxo sita, cum Romanis grave & diuturnum gessit bellum, ac decemem sustinuit Romanorum obsidionem. Quum Romani ad Alliam fl. à Gallis fuit fugatique essent, multi eorum, trajecto Tiberi huc incolumes evaserunt: quumque Roma ab iisdem Gallis capta & incensa fleret, arantur tribui plebem, cui relicta ruinis, in urbem Vejos migrarent: cui tamen rei obsidii Camillus.

l *Vetulonii* & *Vetulonium* urbs fuit inter Populonium & Turrin. s. Vincenti, iii. milibus passuum à mari, circa Lynceum amnem; qui hodie Cornia dicitur, & *Caldanus paludes*.

m Haud longè à litore & Prile lacu sunt n *Aque Rosellarum*, juxta quas in colle conspiciuntur insignes ruinae præclari quondam opidis, quod pastoribus nunc & pecudibus habitant, vulgò *Moscona* dicitur, rudera illa sunt antiquæ illius urbis, quæ *Rusellæ* dicitur.

o *Tarquinius L. Tarquinius Priscus* Romam migravit & Rex ibi factus est. A Tarquinio Superbo exulante persuasi Tarquinienfes Romam legatos miserunt, & pro eo senatum populumque deprecari sunt; quin aperta vi reditum Tarquinii conficere conati sunt. *Falisci* & *Tarquinienses*, compluribus suorum habitu sacerdotum libonatis, faces & angues furiali habitu præferentes, aciem Romanam turbantur. *Frontin*.

HEKELI.

a Situm est in planitie gratiosa, & inter decem *Hetruriae* Urbes relatum. Romanis intrinseca millium aures auxilio fuit, & *Scipio* in *Africam* iuro frumenti modios certum viginti millia dedit. Vicissitudine suorum Principum multum detrimentum perpessus est, & diuturnum *Hetruriae* Spectaculum miserabile exitit, quod *Cosinus*, *Dux Florentiæ*, ejus administratorem recepit, ab eò enim tempore restitui cepit.

BUNO-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXVI. 249

trans *Macram* fluv. sed *Etruscorum* tamen opidum, portu nobili, nunc *Verici*; inde * *Pise*, nunc *Pisa*; & *Portus Liburnus*, sive *Hercules Liburnus*, nunc *Livorno*: * *Populonia*, cujus vestigia extant prope *Plombinum*. * *Telamon*, nunc *Telamone*; * *Cosa*, nunc *Anfidonia*: * *Graviscæ*, quondam infra Cornetum; * *Centum Celle*, nunc *Civita Vecchia*; & * *Alsum*, nunc *Palo*.

III. Intus in mediterraneo, * *Nepete*, * *Sutrium*, * *Falerii Faleris*.

BUNONIS.

† Primum *Etruriæ* opidum ab amne *Macra* fuit.

a *Luna* opidum cum portu maximo & pulcherrimo, & promontorio. Opidum hoc postea *Portus Erici* appellatus est. Quum totum hoc litus *Ligusticum*, adeoque omnis *Alpium* marinarum tractus, marmore pateat; præcipue lapidum in portu & sinu *Lunæ* fuerunt: Hinc *Lunenſe* & *Ligylticum* marmor celebratur. *Plinius Lunensem caelum* prædicat magnitudinem, quod à singula millia pondo prematur: idem *Plinius ex Etruriæ vinis Lunensium palmarum tribuit*.

b *Pise* seu *Pisa* urbs ad Arni fl. ostium aliquot seculis ante Trojanum bellum condita est. Hæc, quod inter *Populonium* promontorium sive *Plombinum* opidum & *Lunæ* promontorium curvo litore recipit Arnium fl. c *Pisanus* appellatur. Ad ipsam Arni ostium fuit d *Portus Pisanus*. Ista millia passuum à Pisis, qua *Lucam* itur, conspiciuntur e *Aque calidæ Pisanæ*.

f *Livorno* hodie emporium cum portu nobile est. *Liburni* olim navibus citis & levitate præcipue insignes memorantur: unde Romani naves levitate & celeritate præstantes *Liburnicas* appellabant.

g *Populonia* sive *Populonium* situm fuit in promontorio sublimi, quod præruptum in mare excutit, in speciem peninsulæ. Rudera ejus conspiciuntur iii. milibus passuum à *Plombino* opido, quod ex ruinis ejus originem traxit. Ex illo loco *Æthalia*, *Corsica* & *Sardinia* insulæ conspiciuntur. Navale *Populoniæ* hodie vocatur *Porto Bratto*, g *Promontorium Populonium* extimo suo in mari excutit, quo opidum *Plombinum* ei impositum est, vocatur nunc *Capo di Campana*.

h *Inter Umbonis ostium & promontorium*

Cosanum est h *Telamon* opidum. In exiguo illo promontorio, quo *portus Telamon* clauditur, circa *Telamonem* victi sunt *Galli Cisalpinii à Cos. Amilii Papo*, xl. millia caesi & x. millia capti cum Rege Congolitano. Polyb. l. 2.

i *Cosa*, *Cosæ*, sive *Cosæ* urbes paulum à mari recedit. Subjacet ei k *portus Herculis*. Ab urbe illa l *Promontorium* dictum est *Cosanum*: quod etiam *Promontorium Argentarium*. Inter *Martam* & *Minionem* amnes fuit.

m *Graviscæ* seu *Graviscæ* urbs à gravitate soli & aëris appellata, funditus interit; nec fuit eo loco, ubi hodie est opidum, vulgò *Corneto* dictum.

n *Centumcelle* opidum vulgò *Cinella*, & *Civita Vecchia*, id est, *civitas vetus dictum*, nobilissimum inter *Neapolim* & *Liburnum* portum, vulgò *Livorno* seu *Ligorno*, habet in litore portum, *Ptolemæo* dicitur n *Portus Trajani*.

o *Palo* est villa gentis *Farnesianæ*, quo loco olim fuit *Alsum* opidum.

p *Nepete* opidum inter *Sutrium* & *Falerios* jacet, à *Sutrio* abest ad iv. millia passuum.

q *Sutrium* Roma distat circiter xxv. millia passuum. *Camillus*, *Etruscis* victis, *Sutrinis* urbem, quam isti occupaverant, restituit. Proverbium est apud *Plautum*: *Quasi Sutrium erat*.

r *Romani*, xxx. circiter millia passuum distantes à *Faleriis*, urbem appellarunt. q *Falerios*, & gentem atque agros *Faliscos*. *Camillus* hanc urbem obsides principum liberos, à ludimagistro proditos, non accepit; sed verberibus proditorem in opidum redigendum pueris illis tradidit. Quo facto opidani permoti Romanis sese dederunt. Sita fuit urbs illa ad viam *Flaminiam* inter *Otriculos* & *Romam*, in arduo monte, adeoque loco natura munito. Ad hanc urbem fuit i *Junonis Faleris lucus* & *Janum*.

I i

BUNO-

a *Luna* op. cum portu & promontorio. b *Pise*, c *Sinus Pisanus*, d *Portus Pisanus*, e *Aque Pisanæ*, f *Populonia*, g *Promont. Populonium*, h *Telamon* opidum, i *Portus Herculis*, l *Promont. Cosanum* seu *Argentarium*, m *Centumcelle*, n *Portus Trajani*, o *Nepete*, p *Sutrium*, q *Falerii*, & *Falisci*, r *Junonis Faleris lucus*.

Italix solum, sed & orbis universi gens nobilissima. ^a Terra eorum Latium dicta, arctis initio finibus inclusa, ab Aniēne ac Tiberiad Circum usque promontorium, quod vulgo nunc est *Circelli*. ^a At postquam finitimi etiam populi *Aequi*, *Hernici*, *Volsi*, & *Antennenses* sub eodem Latinorum nomine computati sunt, finis novi Latii fuit Liris amnis, vulgò nunc *Garigliano*.

Roma.

III. *Caput Latii* omni ævo fuit *Roma*, urbs, ab Aboriginibus, qui antea *Oenotri* dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenissent, condita; ab Æneæ posteris, ut tradunt, aucta: urbium sanctæ Regina, orbisque terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine, præcipua fuere, *Tibur*, & nunc *Trivoli*, *Præneste*, nunc *Palastrina*; *Gabii* medio inter Præneste & Romam itinere quondam, *Tusculum*, nunc *Frascati*; *Aricia*, nunc *L. Aricia*; *Lanuvium*, nunc *Città Lavina*; *Alba longa*, inter Al-

Tibur.

Præneste.
Gabii.
Tusculum.
Aricia.
Lanuvium.
Albalonga.

quandiu verò primi illi Latini hoc *primum* inter Narem & Anienem Latium tenuerint, incertum est. Inde à Sabinis pulsati Latini regionem trans Anienem occuparunt & de suo nomine appella runt Latium. Duplex autem fuit Latium.

B U N O N I S.

^a *Antiquum*, *Vetus* seu *Priscum*, inter Anienem, Tiberim & Mare inferum, ad Circum usque promontorium.

^b Et *Novum* ad Lirim usque se extendens. ^a ^b *Romam* diu ante bellum Trojanum conditam primi omnium tenuerunt Siculi; eaque jam ante adventum Evandri *Valentia* vocata, post Græco nomine dicta est *Pænia*, *Roma*, Cluvernus in Ital. Antiq. l. 2. cap. 2. De hac ipsa urbe ^b *plura cognovimus legat vel hanc ipsam Cluverii Italiam; vel Fabricii Romam Antiquam.*

^c *Tibur* apud Anienem positum maxime nobilitatum est templo Herculis. Hic frequentes fuerunt villæ; ut *Manlii Porci* villa *Tiburtina*; villa *Hadriani*; *Zenobia* possessio.

^d *Præneste* opidum, in alto monte situm, naturâ & opere munitum, multis habuit circulos (subterraneos: per quos, quum ^e *C. Marius*, à *Lucretio* *Allesia*, Syllanarum partium viro, obsessus, evadere non posset, cum *Pontio Tellesio*, fugæ comite, stricto utrimque gladio concurrir, eumque occidit, ipse saucius à servo imperravit, ut se occideret & c. Liv. *Præneste* habuit *Fortunæ Primitivæ* templum celebre & in eo lortcs.

H E K E L I I.

^a *Latium Vetus* & *Novum*. ^b *Roma*. ^c *Tibur*. ^d *Præneste*. ^e *C. Marii* mors. ^f *Fortunæ Primitivæ* templum. ^g *Tusculum*. ^h *Tusculanum* Ciceronis. ⁱ *Aricia*. ^k *Nemus Aricinum*. ^l *Et Lucus Egeriz*. ^m *Lanuvium*. ⁿ *Junonis Sospitæ* templum & *lucus*. ^o *Alba longa*.

^g *Tusculum* XII. millibus passuum ab urbe Roma versus Orientem ultra Lanuvium, Ariciamque & Albanum montem fuit (supra *Fulvium*; ubi hodie ingentes murorum reliquæ superiunt. In *Tusculano* agro celeberrima fuit *villa Ciceroniana*, quod *h. Tusculanum* Ciceronis dictum, eo situ, ubi nunc est cœnobium, quod vulgo *Santa Maria di Grotta Ferrata* appellatur.

^h *Aricia* est in viâ Appiâ, mille passuum Albanum opidum, XII. millia passuum Româ distans. In agro ejus fuit *k Nemus Aricinum*, & *Lucus Dianæ Aricinis*. Nemus istud *Dianæ* dictum quoque est *Nemus* sive *l. Lucus Egeriz*, ab Egeriâ nymphâ, quam conjugem *Nemus* fuerunt.

ⁱ *Lanuvium* ultra Ariciam & *Dianæ nemus* apud eandem viam Appiam fuit. *M. Antoninus Pius* Imperator apud hoc opidum villâ Lanuinâ natus est. Apud Lanuvium quoque fuit templum & *l. lucus Junonis Sospitæ*.

^k *Alba longa* fuit ad Orientalem lacum Albanum ripam, in iis tumulis, qui mediis inter montem & locum intercedunt ad XX. fere millia passuum Româ distans. A situ porrectæ in dorso *vulgo Longa Alba* appellata est, ut discerneretur ab altera, *Alba in Maris*, cujus opidani dicebantur *Albenses* discriminis ergo, quum *Alba longa* incolæ *Albani* dicerentur. A *Tullo Hostilio* constructa est Alba ista, & tota interit sine vestigiis.

^a *Servius* ponit *Antiquum Latium* à *Tiberi* ad

Fines.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXVII. 255

Albanum quondam montem & Lacum, & Albæ mater *Lavinium*, ^{Lavinium.} propelitus, nunc *Patricia*; inde ^{Laurentum.} *Laurentum*, nunc *Paterno*; & ^{Ostia.} tandem *Ostia* ab Ostiis Tiberinis nomen habens. Circa Anienis Tiberisque confluentis opida *Antenna*, ^{Antennæ.} *Collatia*, ^{Collatia.} *Fidenæ*, ^{Fidenæ.} in rethibus incertisque vestigiis ostenduntur. *Rutul* pars fuere ^{Rutul.} *Latiorum*; caput eorum ^{Ardea.} *Ardea*.

IV. ^{Ardea.} In *Aquis* fuere ^{Ardea.} *Carseoli* sive *Carfula*, nunc *Arfuli*, & ^{Arqui.} *Valeria*, quæ & *Varia*, nunc *Vico Varo*; tum *Sublaqueum*, nunc ^{Carfula.} *Subiaca*; & *Algidum*, in Algido monte & nemore, nunc *Selva* ^{Varia.} *Algidi*. ^{Sublaqueum.} *Algidum*.

V. ^{Hernici.} *Hernicorum* fuere; ^{Anagnia.} *Anagnia*, ^{Alatrium.} *Alatrium*, ^{Verula.} *Verula*, ^{Fe-} *Fe-*

Fides; & *Novum* inde usque ad *Vulturium Fluvium*, qui juxta *Cimas* in mare labitur, & *Naturoe* hodie *Leandro* vocatur.

^b Clarissimò Viri incomparabilis, *Athanasii Kircheri*, nomine hæcenus magis clarâ.

^c *Livius*. Hoc Oppidum tantæ est antiquitatis, ut de ejus exordio & conditore non consentiant auctores, & diversi propterea diversa tradant.

B U N O N I S.

^a *Lavinium* ad Numicii fontem positum fuit, in eo colle, in quo nunc conspicitur *sanctum S. Petronellæ*, à quo III. millia passuum sunt ad *Ostium* amnis & mare. In Numicio fl. perit ^b *Æneas* cum hostibus dimicans, cui *Ascanius* templum hic constituit, quod *Dei Indigetis*, seu *Patris Indigetis* appellavit. Fons Numicii & *antrum*, unde is exit, *sacrum* erat ^d *Amne Perennæ*.

^e *Laurentum* haud procul fuit à Tiberi ad mare.

^f *Ostia* ab Anco Martio condita vulgò creditur, tria fere millia passuum à litore hodie abest apud *Flexum* amnis, cum ingentibus veterum murorum vestigiis.

^g *Antenna* sive *Antenna* fuit inter Nomentanum, Tiburtinamque vias, apud lavam Anienis ripam.

^h *Collatia* in iis collibus seu tumulis fuit, qui inter viam Prænestinam sternuntur & lavam Anienis ripam; qua pars aquæ *Crabra*, quæ hodie vulgò *La Mariana* dicitur, Anieni miscetur, ad *flexum* fere ab urbe lapidem.

ⁱ *Fidenæ* urbs v. millia passuum Roma abest; ad *Castellum Fubileum* ejus visuntur rudera.

Accidit apud Fidenas anno Tiberii Imperatoris XII. res admodum miseranda. Nam amphitheatrum cavea, populo gladiatorum inunus spectante, collapsa est; & pluvium L. hominum millia occidit.

^k *Rutul* Lanuviorum, Laurentium, & Volturnum finibus claudabantur.

^l *Ardea* v. circiter millia passuum à mari recedit XX. millia passuum Româ distans; hodie vicus est. Ardeatium ager palustris & morbosus esse perhibetur.

^m *Aequi*, qui & *Aequani*, & *Aequicoli*, & item *Aequilani* dicti sunt, unde originem duxerunt, incertum est. Incoluerunt ad utramque Anienis ripam inter Sabinos, Marfos, Volsos, Hernicos atque Latinos.

ⁿ *Carseoli* opidum ad Anienem fuit media fere regione inter Vicum o. Varum & Sublaqueum. Romani usi sunt hoc opido ad nobiliores captivos asserandos.

^p *Sublaqueum* nomen habet à tribus lacubus, quos *Anio* in Tiberim defert. Eò, relictis literarum studiis, clam fugiens devenit *S. Benedictus*.

^q *Algidum* nobilitatur *Aequi* clade à Q. Fabio Vibulano cos. accepta. Item *Lucius Virginianus* centurio, cujus filiam *Virginiam* *Appius Claudius* corrumpere volebat, in *Algido* militabat.

^r In Novo Latio *h. Hernici* inter Latinos, *Aequos*, Marfos & Volsos fuere medi.

^s *Anagnia* fuit caput gentis.

^t *Alatrium* XI. circiter millia passuum in Orientem æstivum fuit ab *Anagnia*.

^u *Verula* infra Alatrium jacet in Austrum versus, ad v. circiter millia passuum.

B U N O -

^a *Lavinium*. ^b *Æneæ* mors. ^c *Templum Dei Indigetis*. ^d *Fons Amne Perennæ*. ^e *Laurentum*. ^f *Ostia* ^g *Antennæ*. ^h *Collatia*. ⁱ *Fidenæ*. ^k *Rutulorum* fines. ^l *Ardea*. ^m *Aequi*. ⁿ *Carseoli*. ^o *Varia*. ^p *Sublaqueum*. ^q *Algidum*. ^r *Hernici*. ^s *Anagnia*. ^t *Alatrium*. ^u *Verula*.

Ferentinum.
Vulcorum
opida.
Antium.
Circæi.
Tarracinafi-
ve Anxur.
Pompitinus
ager & Palu-
des.
SueſſaPome-
tia.
Velitraz.
Cora.
Norba.

256 Ferentinum, nunc Anagni, Alatri, Veroli, Ferentino, dicta.
VI. Sub Hernicis ad mare fuerunt *Vulſci*, opida eorum in litore
Antium, & Circæi, Tarracina, quod antea Anxur: intus statim
celeberrimus Pompitinus ager, & *Pompitine Paludes*, à capite olim
Vulſcorum *Sueſſa Pometia* dictæ, inde *Velitræ*, *Cora*, *Nor-*
ba,

BUNONIS.

a Ferentinum infra illa opida est in via La-
tina.

u *Vulſcorum* sermo à reliquis Italiæ linguis
fuit discretus. Oſcæ d & Vulſci fabulantur, qui
Latine nesciunt. *Festus*, ipsa gens magna, po-
tens & bellicosa. Incolere autem *Vulſci* inter
Rutilos, Latinos, Equos, Hernicos, Mar-
fos, Samnites, Campanos, Auruncos, Auso-
nes & mare. Ascendendo illi Latio antiquo, jam
inde sub regibus Romanis adjecta fuit magna
pars agri Volſci: adeoque omnem illis ad Tarra-
cinam usque urbem.

u *Antium* hodie amplius exstat; at nomen
ejus reliquum est in promontorio, quod vulgo
Capo d'Anzo dicitur. Fuit olim urbs valida, &
totius gentis caput. Piratica veteres Antiates
fuerunt insignes. C. Manlius in suggestu c. rostra,
devictis Antiatibus, fixit.

u *Circæi* fuit *Circæum* opidum olim fuit incli-
tum: ejus vestigia aliqua etiam nunc videntur in
monte, vulgo *La Città Vecchia* dicta.

u *Tarracina* arx præcipue condita fuit in co-
puloſo ac præcipiti vertice eandem montis; in
quo nunc quoque ingentes conspicuntur antiquæ
fabricæ reliquæ figurâ quadrata Partem urbis
jam olim sub monte in plano fuisse sitam, ubi
hodierna viſitur urbs *Terracina*, diſcimus ex *Livii*
lib. xv. In vertice isto hodie dubit fuit *Jovis*
Anxuris templum. Inſulam quandam fuisse Tarra-
cinam falſo arbitrari sunt Solinus & Martia-
nus Capella. g. Portus Tarracini vestigium in mari
hodieque conspicitur. *Calide* etiam memorantur
h. *aque Terracinenſes* salustifera; & *fons Neptunius*
mortiferus, ex quo qui imprudenter biberant,
vitâ privabantur. *Vitruvius*. Tota ista planities,
atque Velitris, Cora, Norbæ, Sulmoni, Setia,
atque Priverno subjacet, ad Tarracinam usque,
quâ Pompina erat palus, & *campus* five ager
Pompinus appellatus fuit; in quo *Mutianus*, *Plin-*
io teste, urbes xxiii. fuisse prodidit; earum
caput fuisse *Pompinam*.

u *in Pompina palus* dicta est, quia in *Pompi-*

no, five *Pometino* erat agro, à *Sueſſa Pometia* urbe:
etiam *in Satira* palus appellata. Has paludes *Julius*
Cæſar ſiccare destinavit; quod opus perfecit *Au-*
gustus. Appius col. Rom. injecto paludibus ag-
gere viam stravit, quæ o *Appia* dicta, in eaque
opidulum condidit p. *Forum Appii*. Actorum
cap. 28. memoratum. Propter viam istam Ap-
pianam post Augusti ſiccationem ſoſſa deducta est,
à Foro Appii ad Feroniam usque sanum prope
Tarracinam; per quam navigantes iter facio-
bant; multis navibus trahentibus. Et quum *Palu-*
des istæ reſtagnerent; denuo ſiccate sunt; æ
præcipue à *Theodorico Gothorum Rege*. *Calſio-*
dorus.

u *Sueſſa Pometia*, ad diſcrimen *Sueſſæ A-*
rumæ dicta, fuit sita circa Velitras & Co-
ram.

u *Velitræ* urbs, vulgo etiam *Velitri*, Roma
diſtat xxiv. millibus paſſuum e. *Livius lib. II.*
tradit eam urbem peſtilentia adeo exhaustam
fuisse, ut decima tantum incolarum pars reli-
queretur f. *Furio Camillo* & C. *Mænio Nepo-*
te col. quod toties rebellasset, muri dejecti, pul-
sique sunt trans Tiberim habitare.

u *Cora* versus ortum Solis Velitris proxima
est.

u *Ultra Coram*, versus Signiam cunctibus,
erat *Norbæ*. *Plinius* ætate in ruinis jacuit. Ea ab
Æmilio Lepido per prodicionem capta, opidum
mutuis vulneribus ceciderunt, aliique ignem
tectis subdiderunt: quod contigit *Col. C. Mario*
juniore, & *Cn. Papirio Carbone* tertium.

HEKELII.

d *S. Oſcæ* nonnullis.
e *Oppidum* olim *Vulſcorum* erat antiquitate &
potentia clarum, cujus in *Romanâ* *Historiâ* di-
mentio. Nam ab *Anco Marci*, Rege *Roma-*
norum, obſidione gravi ad dedicationem compulſus
Vulſtris Dionysius Halicarnasensis ſcribit.

f Hanc Urbem nutrimentorum *Augusti* bo-
cum extitisse ſuo tempore, autor est *Suet-*
onius.

BUNO-

a *Vulſcorum* fines. b *Antium*. c *Roſtra R.* d *Circæi* five *Circæum* op. e *Tarracina*. f *Jovis Anxuris*
templum. g *Portus Tarracinenſis*. h *Aq. Tarracinenſis*. i *Fons Neptunius*. k *Pompitinus*
Campus. l *Pometia*. m *Pompina*. n *S. Saruta* palus. o *Via Appia*. p *Forum Appii*. q *Sueſſa*
Pometia. r *Velitræ*. s *Cora*. t *Norbæ*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXVII. 257

ba, & *Privernum*, & *Setia*, & *Signia*, & *Sulmo*, & *Fruſino*, & *Fa-*
brateria, & *Aquinum*, & *Casinum*, & *Atina*, & *Arpinum*, & *Arx*.
Sora: vulgo nunc dicuntur; *Velitri*, *Cora*, *Norma*, *Pi-*
perno, *Seſſa*, *Segni*, *Sarmonetta*, *Fraſelona*, *Fabraterra*,
Aquinum, *Monte Caſino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora*. At
Fregellæ, nunc *Ponto Corvo* est; & *Interamna*, *Fifola* nunc
dicta.

VII. a Au-

BUNONIS.

u *A Piperino* quod hodie appellatur, ad duo
circa millia paſſuum, circa *Amaleſum*
amnem, qua itur *Anagninam*, veteris a *Priverni*
ruinas conſpiciuntur.

u *Setia* in montium jugo, quod juxta
Pompinios campos ad *Alturam* usque protendit-
ur, sita est. *Augustus Cæſar* e *Setinum vinum*
cunctis prætulit, quod non temere crudelitibus noxiis
diversa moveatur. *Plin.*

u *Signia* ultra *Norbam* versus Orientem est.
Agrus, quæ illic in caſtris fixerant *Romani* mi-
lites, nomen accepit opidum: nam quum in eo
campo milites hybernantes caſtra ita communiſci-
ſent, uti nihil ab opido differrent, *Tarquinius*
coloniam eo deduxit. *Dion. Hal. l. IV.* e *Vin-*
um Signinum alvum maxime ſiſtere tradidit
Strabo.

u *Sulmo* in eodem jugi dorſo est, quâ *Velit-*
ras itur à *Setia*. g

u *Fruſino* antiquum opidum in via Latina
vii. millia paſſuum ab *Hernicorum* opido Fe-
rentino est.

u *Fabraterræ* miſſis *Romanis* legatis ſeſe in ſi-
dem *Populi R.* dediderunt, ut à *Samnitium* ar-
mibus deſenderent. *Liv. lib. 8.*

u *Aquinum* nunc tenue opidum est; *Episco-*
pali tamen dignitate inſigne; *Thome Aquinatis*,
Scholasticæ doctoris, *Thomistarumque* condi-
toris patria.

u *Casinum* five *Casinum* in eo fuit monte,
qui opido *S. Germani* imminet, & habet ceno-
bium *S. Benedicte*, quod vulgo dicitur *Monte*
Casino. Sub *Casino* illo fuit *M. Terentii villa*,
Ciceronis in *Philippica II.* memorata. In *Casina-*
te quoque est *in Scatebra* fluvius frigidus, altitate
abundantior. *Plin.*

u *Supra Caſinum* *Aquinumque* versus Septem-
triones circa *Melfis fl.* fontes apud montem
Appenninum in primis *Vulſcorum* urbs n. *Ati-*
na.

u Ab *Atinâ* versus *Solis* *Oceaſum*, inter *Mel-*
ſem & *Lirim* est o *Arpinum* opidum antiquum.
Hic p *Cicero* matre *Helvia*, patre *equitris* ordi-
nis, ex regio *Vulſcorum* genere, natus est.
Hieronymus in *Eusebii Chron.* *Febrerius fl.* apud
Liris confluentem *inſulam* efficit, quæ hodie vul-
go dicitur *Il Fiume della Poſſa*, in ea fuit q *Cicero-*
nis prædium.

u Inter *Arpinum* & *Aquinum* est t *Arx* opid-
um, *Ducatus* titulo nobile, ad quod fuit
f *Arcanum*, *Quinctii* *Ciceronis*, *Marci* fratris,
prædium.

u *Sora* opidum supra *Apinum* & *Ciceronis*
villam *Fibernique* confluentem apud dextram *Liris*
ripam situm est.

u *Fregellæ* opidum fuisse apud dextram *Liris*
ripam, ubi nunc est *Ceperano* opidum, probat
ipse *Auctor* in *Italiæ Ant. lib. 3. cap. 8.*

u *Interamna Lirina* cognominata ab *Liri-*
amne, ad diſcrimen *Interamne* in *Umbria*: situm
enim fuit id opidum ad *Lirim* amnem. Ex ad-
verso *Pontis* *Cervini* in levam *Liris* ripam inſitum
amnis; à *Casino* & *S. Elize* opido delatus; inter
quem & *Lirim* antiquæ urbis vestigia nonnulla
hodieque viſuntur; quas veteris *Interamne Lirinæ*
reliquias esse, *Livii* & *Strabonis* deſcriptio doc-
et. Quæ verò inſula illa fuerit, quam *Auctor*
dicit esse, *Interamnum*, in *Arpini* deſcriptione ex
ipſius *Cluverii Italia* jam dictum est.

HEKELII.

g *P. Ovidii Naſonis*, Poætæ ingenioſiſſimi,
Patria est.

K k

BUNO-

a *Privernum*. b *Setia*. c *Setinum* vinum. d *Signia*. e *Vinum* *Signinum*. f *Sulmo*.
g *Fruſino*. h *Fabraterra*. i *Aquinum*. j *Thome prædium*. k *Casinum*. l *Terentii* villa.
m *Scatebra fl.* n *Atina*. o *Arpinum*. p *Ciceronis* patria. q *Prædium*
Ciceronis. r *Arx*. s *Arcanum*, prædium. t *Sora*.
v *Fregellæ*. x *Interamna Lirina*.

VII. *Aufonium* fuere *Cajeta*, *Fundi*, & *Formiæ*; nunc vulgò dicuntur *Gaëta*, *Fondi*, *Mola*.

BUNONIS.

A Volscis ad fretum usque Siculum, apud Inferum juxta & Superum mare, tenuere antiquissimis temporibus *Aufones* gentis, Græcorum etiam sententia, totius Italiæ antiquissima; à qua illi omne reliquum etiam terrarum spatium à freto ad Alpes appellaverunt *Aufonium*. Eius gentis magna pars *Opici* & *Ofci* appellati sunt; atque iterum horum pars, inter Campaniam Sardinorum & Volscorum fines mareque, *Aurunci* dicti sunt.

Cajeta promontorium, opidum & portus est h: *c Sinus Cajetanus* olim etiam dicebatur *Amylanus*. In medio *Cajetæ* & *Formiarum* posita fuit villa *Ciceronis*, & *Cajeta*, & *Formianum* appellata. Hic *Cicero* ab Antonio immixtis persecutoribus, *Herennio* centurione, & *Popilio* trinu-

a *Aufones*. b *Opici* sive *Ofci*. c *Aurunci*. d *Cajeta*. e *Cajetanum* f. *Formianum*, *Ciceronis* villa. g *Fundi* & *lacus Fundanus*. h *Formiz*. i *Portus Formianus*.

CAP. XXVIII.

Picentes, *Vestini*, *Marrucini*, *Peligni*, *Marfi*, *Frentani*, *Sammites*, *Hirpini*.

I.

Ultra Apenninum rursus juxta Sabinos & Umbros, fuere *Picentes* inter *Æsim* & *Aeternum* amnes: quorum hic nunc *Pescara* dicitur. Regio eorum vocabatur *Picenum*, gens à Sabinis furtur orta. Opida in littore; *Ancona*; Græcorum colonia, à

BUNONIS.

a *Picentes* seu *Picentini*, fuerunt Sabinorum pars, à quibus progressi novam temp. constituerunt.

b *Picenum* copia & omnis generis frugibus abundans tradunt auctores.

γ *Æsi* flumine ad mare Picentium opidum primum est *Ancona*, ubi *Camerum* promontorium, ab iis Syracusanis condita, qui Dionysii fugerant tyrannidem. Nomen habet à cubito, qui Græcis est *αγκυρ*.

REISKII.

1 d *Picentum* & *Piscitina* regio nomen à Picentibus, ipsi autem à Pico rege vel ave, quam ille auguria captaverat domi aluit, habuisse di-

buno, quem particidii reum quondam defendebat, occisus est hexagesimo quarto ætatis anno.

Inter Formianos Fundanosque montes erat *Cæculus* ager, & in ipso opidum g *Fundi* juxta *Lacus Fundanus*.

h *Formiæ*, olim *Hormiæ* dictæ, habuerunt i *portum Formianum*.

HEKELII.

h Arcem illius loci in angulo Promontorii versis Orientem posuit olim *Ferdinandus*, *Aragonum* Rex, pulsus ex Regno *Neapolitani* *Galli*. Nostra memoriæ *Carolus V.* Imper. & Rex adjecit rupem vicinam, Pontecque subditiis juxta Arci superiori. Atque ita moles turris ac propugnaculis adaucta duplicavit, & Promontoriò totò simul inclusò Urbi fossâ muricque connexit.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXVIII. 259

Syracusanis condita: *Castrum novum*, nunc *Flavianum*, *Castellum* *Truentinum*, ad Truentum amnem. Intus *Auximum*, nunc *Osimo*; *Septempeda*, nunc *S. Severino*; *Tollentinum*, *Firmum Picenum*, & *Asculum Picenum*, *Interamnium*, *Atria*: quæ nunc, *Tolentino*, *Formo*, *Ascoli*, *Téramo*, *Atri*.

II. Picentibus continuabantur *Vestini*, quorum opida *Angulus* & *Pinna*; vulgò nunc *Cività di Sant Angelo*, & *Cività di Pen-na*; *Avia* sive *Avella*, nunc est *Aquila*.

III. Vestinis ad mare contermini erant *Marrucini*, quorum opidum *Teate*, nunc *Tieti* & *Chieti*.

IV. Marrucinis simul & Vestinis finitimi erant *Peligni*, quorum caput olim *Corfinium*, nunc destructum; deinde *Sulmo*, nunc *Sulmona*, & *Surmona* sive *Sermona*.

BUNONIS.

Ad ostium Batini amnis dextra ripa à *Castrum* *Novum* vestigia.

Ad Truenti fl. ostium fuit *Truentum*, sive ut illi habent *Truentinum* *Castrum*.

Ab Ancona xi. ferme millia passuum abest *Auximum*, apud Misconem amnem.

d *Septempeda* ad Potentia amnis ripam est.

e *Tollentinum* ad Flusoris amnis ripam, nunc *Tollentine*.

f *Firmum Picenum*, tria millia passuum à litore distant, navale habuit *Castellum Firmianorum*.

g *Asculum* cognomine dicitur *Picenum*, ad ducem *Asculi Apuli*, apud Truentum fl.

h *Interamnium* sive *Interamnium* inter confluentem *Turdini* ac *Viciolæ* amnium positum est; unde nomen quæsitum.

i *Hadria* inter *Vomanum* *Matrinumque* amnes in edito colle sita est.

k *Inter Matrinum & Aeternum* amnes fuere *Vestini*, qui vestitus Sabinis fide Samnitici fuisse peris: nisi ex Illyrico in has oras venerint.

l *Angulus* haud procul lavâ Salini ripâ, in *Pinna*, in edito colle positum est.

m *Pinna* supra *Angulum* inter *Matrinum* & *Suinum* amnes, sed *Suino* propior est.

n *Avia* haud longè abest à fontibus Aterni.

o *Marrucini* angustos admodum incolere *Teate*, inter *Vestinos*, *Pelignos* & *Frentanos*.

p *Corfinium*, *Pelignorum* fines, p *Teate*. q *Pelignorum* fines. r *Corfinium*, *Sulmo*.

s *Castrum novum*. t *Truentum*. u *Auximum*. v *Septempeda*. w *Tollentinum*. x *Firmum*. y *Asculum Picenum*. z *Interamnium*. aa *Atria* sive *Hadria*. k *Vestini* *Angulus*. m *Pinna*. n *Avia*. o *Marrucianorum* fines. p *Teate*. q *Pelignorum* fines. r *Corfinium*. s *Sulmo*.

V. Pe-

In tam arctis finibus unum tantum refertur opidum p *Teate* a. In agro *Teatino* prodigium accidit anno *Neronis* supremo; oliveto universo publicam viam transgresso; arvisque inde è contrario in locum oliveti profectis. *Plin.* l. 2. cap. 83.

q *Peligni* inter *Vestinos*, *Marrucinos*, *Frentanos*, *Samnites*, & *Marfos* incoluerunt; *Aterni* & *Sagro* amnibus, *Apeanino* monte & *Frentanorum* finibus inclusi, gens parva. Ex *Illyrico* profectos *Pelignos* tradit *Festus*; alii tamen auctores eos à *Sabinis* ortos esse contendunt.

r *Corfinium* à dextra *Aterni* fl. ripâ III. millia passuum distant fuit, & vii. à *Sulmona*; quo loco antiquæ urbis *Pinna* visuntur. Ab *Italicis* populis opidum hoc *Arx belli*, quod & *Italicum* & *Sociale* appellatum, contra *Romanos* constitutum erat.

φ *Sulmo* opidum *Ovidii* b patria inter duorum amnium, qui hinc uno alveo in *Aeternum* apud *Populium* opidum defluunt, confluentes positum est: unde ipsi *Ovidio* appellatur *Sulmo gelidus*, humidus, irriguis aquis saluber. Hanc urbem in bello civili deleri jussit *Sylla*.

HEKELII.

a Antiqua Urbs, quæ edito in colle jacet 7. Milliaribus à *Marsi* distant, ac loci amœnitatem mirè gaudens.

b *Omnium Elegiacorum Poëtarum, Dempiter* teste, principis.

K k 2

BUNO-

a *Atria*, *Picentes*. b *Picenum*. c *Ancona*. d *Picenum* duplex.

Marf.

Alba Fucen-
tis.

Marrubium.

V. Peliginis & Vestinis in mediterraneo continuabantur & Marf, quorum & *Alba Fucentis*, ad Fucinum lacum; quæ hodieque nominem antiquum in ruinis retinet; vulgò *Albe* & *Alba* dicta, & Mar.

rubium, nunc *Morræa*.

Frentani.

Ortona.

Anxanum.

Histonium.

Sannites.

Bovianum.

Æfemia.

Sepinum.

Allife.

Telcia.

Hirpini.

Beneventum.

Equus Tuticus.

Abellinum.

VI. Nuncius in littore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant
• *Frentani*; quorum opida • *Ortona*, • *Anxanum*, & *Histonium*; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto d' Amone*.

VII. Infra Frentanos fuere • *Sannites*, *Sabelli* etiam dicti, à Sabinis orti: & à Sannitibus orti • *Hirpini*. Illorum regio *Sammium*; in quo opida, • *Bovianum*, • *Æfemia*, • *Sepinum*, • *Allife*, • *Teleſia*; nunc vulgò *Bojano*, *Iſernia*, *Sepino*, *Alifi*, *Teleſe*. Horum opida, • *Beneventum*, • *Equus Tuticus*, • *Abellinum*.

BUNONIS.

• *Marſorum* lingua eadem fuit, quæ Sabinorum; unde colligitur, eos ejuſdem cum his fuiſſe generis. Sedes ſuas habuerunt inter Veſtinos, Pelignos, Volſcos, Hernicos, Æquos & Sabinos.

• *Alba Fucentis* à latu *Fucino* ſic cognominata fuit. Opidani dicti ſunt *Albenſes*. *Alba*, quod in interioribus ſita, atque optimè munita eſſet; ſæpenumero cuſtodix loco fuit à Romanis data: in quam dederent, quos aſſervari velent. Strabo l. v. Huc *Syphax* Numidarum rex, *Perſeus* Macedo cum filio *Alexandro*, & *Bituitus* Arvernorum rex, alique in cuſtodiam miſſi ſunt.

• *Frentani*, Sannitiom progenies, ad Mare Superum à Marrucinis ad Frentonem amnem porrecti, à tergo conterminos habuere Pelignos & Sannites.

• *Ortona* primum opidum eſt à Marrucinis.

• *Anxanum* haud ita procul ſagri lava ripa jacet.

• Poſt *Sagrum* ad xiv. millia paſſuum ſequitur • *Histonium*.

• *Sannites* incolere regionem, quæ eſt intra fines Daunorum, Apulorum, Hirpinorum, Campanorum, Pelignorum & Frentanorum; ita appellati à *Sammio* opido, quod cum cæteris adeo verſum, ut *Sammium* requiratur in ipſo *Sammio*, nec inveniri poſſit. d

• *Hirpini* tenuerunt agros, qui continentur finibus Apulorum, Lucanorum, Picentinarum, Campanorum & Sannitiæ.

• *Bovianum* ad Appennini montis radices & Tiferi fontes eſt; caput olim *Samutium* longè

diſtiſſimum, ex quo à C. Petilio Dictatore capto plus prædæ pane egeſſum, quàm ex omni *Sammio*.

• *Æfemia* citra Apenninum eſt, apud lavam *Vulturni* amnis ripam.

• *Sepinum* apud Tamari fontes ſitum, *Prolemæo* ſcribitur *Sepinum*.

• *Allife* opidum infra *Æfemiam*, prope *Vulturni* ripam eſt.

• *Teleſia* haud procul conſuentes *Vulturni* & *batique* fluminum jacet.

• *Beneventum*, antè *Maleventum*, interſecti Calorifque conſuentes ſitum, Auctor in deſcriptione Italiæ Antiq. l. 4. c. 7. aſcribit Sannitibus. Inter *Beneventum* & *Calatium*

Campaniæ opidum, fuit o *Caudium* opidum; eique contigua p *Furcula* *Caudine* ſive *Salus* *Caudina*, Romanorum ignominia celebres. *Furcata* ſive *angustiæ* illæ ſunt, quas ſcleris amnis apud opidum S. Agathæ medias fecat, in *Vulturnum* flumen verſus *Calatiam* contendit.

Hic exercitus Rom. ipſique coſſ. T. *Ventius* *Calvinus* & Sp. *Posthumius* inſidiis Sannitiom circumventi, armis relictis, ſub jugum miſſi ſunt ſeminudi.

• *Ærola* opidum poſitum in extremo jugi, quod *Caudinas* *Furcas* à ſinistra *Iſcleripi* claudit, vetus *Caudium* eſt.

• *Equus Tuticus* ſive *Magnus* ultra *Fricanum* verſus Septemtriones in edito colle ſitum eſt.

• *Abellinum* opidum ab *Sabarum* fl. eſt.

HEKELII.

c *Caracenorium*, *Marratinorum*, *Vestinarum*.

d Unde autem Regioni huic *Aprutii* appellatur.

a Marſorum fines. b Alba Fucentis. c Frentanorum fines. d Ortona. e Anxanum. f Histonium. g Sannitium. h Hirpinorum fines. i Bovianum. k Æfemia. l Sepinum. m Allife. n Beneventum. o Caudium. p Furca Caudina. q Ærola. r Equus Tuticus. s Abellinum.

Compfa; nunc *Benivento*, *Ariano*, *Avellino*, *Conza*. *Compfa*.
tio fit enata, non est facile judicare propter *Au-*
torum diffensiones.

BUNONIS.

¶ *Compfa* opidum haud procul fontibus *Au-*
diſi. jacet. Cæterum ad *Caloris* fl. dextram ri-
pam est opidum perantiquum b *Taurafium*; circa
quod c *ager Taurafinus*, in quem *Ligures Apuani*,

a *Compfa*. b *Taurafium*. c *Taurafinus ager*, ſive *Taurafini Campi*.

CAP. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria.

I.

Uxta Samnites Hirpinosque ad mare Inferum erat *Campania*, *Campania*.
vulgo nunc *Terra di Lavoro*: in qua ſummum *Liberi* patris cum
Cere certamen. Opida in litore e *Literum*, *Scipionis Africani* *Liternum*.
voluntario exſilio clarum, nunc vulgo *la Torre di Patria*: r *Baje*, *Baje*.
deli-

BUNONIS.

¶ *Campani*, *Opica* ſive *Ofca* gens, e Samni-
tibus profecti, regionem incoluerunt ad Mare
Inferum, ſubius *Novi Latii*, *Samnitium*, *Hir-*
pinorum, & *Picentinorum* comprehenſam. Mi-
randam *Campaniæ* fertilitatem, amœnitatem-
que præ omnibus aliis Orbis terrarum agris præ-
dicarunt auctores. a

¶ b *Liternum* ad oftium *Literni* fl. ſitum fuit.
Scipio hic moriens ſepulchro ſuo inſcribi juſſit:
Ingrata patria, ne oſſa quidem mea habeas. Prope *Li-*
ternum fuit c *Scipionis villa*, in qua olim ara &
ſepulchrum ejus.

¶ In litore eo ſitu, quo olim fuerunt d *Baje*,
hodie caſtellum eſt quod vulgò vocatur *Il Caſtel-*
di Baje. Fontes calidi, qui magno numero hic ſca-
turiant, *Bajas* reddiderunt celebres. *Bajas* conti-
nuò ſequebantur e *Lucrinus* & *Avernus lacus*; ex
quibus *Avernus* hodiè exiſtat; *Lucrinus* verò in-
terit cineribus oppletus. Sinus, in quo erant
Baje, vocabatur ſeuſ f *Bajanus*.

HEKELII.

¶ Sic enim ſcribit *Leander*: *Mirabilis profectò*
Campaniæ eſt fertilitas non ſolum omnium re-
rum ad humanæ vitæ neceſſitatem utilium, ſed

etiam ad voluptatem atque delicias, incredibili
quâdam abundantia ſecundiffimæ. Unde non
immeritò à *Plinio* *FELIX* dicitur.

REISKII.

¶ *Campania* ſedes *Campaniorum*, à campis
locisque campeſtribus nomen adſcivit, *Plinio*,
Euthathio & *Scholiaſte* *Horatii* teſtante: *Geus*
illa *Ofca* ſive *Opica* inſederat, & huic admiffa,
Samnitum natio A. V. C. 332. Capuam occu-
paſſe apud *Livium* Lib. IV. legitur. ¶ Ipſa *Cam-*
pania vero apud antiquos duplex, Una latius
nempe dicta, & altera ſtriſcius ſive anguſtius:
Illa utrumque *Latium* vetus novumque continuit
& *Campania* hodieque *Romana* dicitur, vulgo
Campagna di *Roma* *Italica*, & ipſa regio quon-
dam ſuburbicaria: ſed *Campania* ſtriſcius dicta
felix fuit; & *Latium* utrique oppoſita. *Picentum*
ergo inferius de quo hic agitur, ex novis colo-
niis, quas ſupra commemoravimus, coaluit.
Unum heic addimus de punico vocabulo פִּיְסָא pic-
ceab i. e. vate vel augure, unde *Picum* *picentique*
Bochartus appellari voluit: Idem *Calabriam* de
Punico פִּיְסָא Kalaba i. e. pice *Peuceciam* פִּיְסָא
פִּיְסָא i. e. piceis arboribus denominatam ſtatuit
Lib. I. Chan. c. 33.

K k 3

BUNO-

¶ *Campaniæ* fines. b *Liternum*. c *Scipionis villa*, ara, ſepulchrum. d *Baje*.
e *Avernus* & *Lucrinus lacus*. f *Janus ſinus*. g *Campania duplex*.

Misenum.
Puteoli.
Neapolis.
Herculanum.
Opidum Pompeii.
Surrentum.
Capua.
Suessæ Aurunca.

deliciæ, an corruptelæ populi Romani: *Misenum*: nunc *Monte Miseno*; statio quondam clasfis Romanæ ad Inferum mare: *Puteoli*, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus: *Neapolis*, *Parthenope* antè dicta, nunc *Napoli*, litterarum studiis Ciceronis, Virgiliique ætate clara *Herculanum*, vulgo *Torre di Greco*; & *Pompeji*, vulgo *Scafati*, Vesuvii montis incendio nota opida. Inde *Surrentum*, nunc *Sorrento*. Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, *Capua*, à Tuscis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipsum perdita, nunc ruinæ ejus videntur duobus amplius millibus passuum à *Nova Capua*, *Suessæ Aurunca*, nunc

BUNONIS.

à *Misenum* promontorium, hodie dicitur *Monte Miseno* & *Capo Miseno*. Portus hic fuit *Misenum* pulcher & profundus, in quo Augustus Cæsar classem collocavit ad tutelam Inferi maris. Ad hunc portum opidum fuit celebre *Misenum*, cuius rudera quadam hodie exstant, cum conspicuis theatri reliquiis, à Saracenis eversum. Inter *Misenum* promontorium & Cumas est *b Acherusius lacus*, sive *Acherusia palus*. Inter *Acherusium lacum* & Liternum ad litus fuerunt *c Cumæ b*, quarum reliquæ hoc loco supersunt. Fuit olim opidum munitissimum, & veluti specula maris Hetrusci: d *Sibylla* hic domicilium fuit olim habuit, quæ inde *Cumana* dicta est.

e *Puteolos* Cumanorum fuisse navale docet Strabo: hinc totus ille sinus, qui nunc *Neapolitanus* cognominatur, dictus fuit *Cumanus*. *Puteolos* dictos putant à *puteis*, quorum ibi magnus numerus: vel ab aquæ calidæ *puteo*. f *Portus* hic fuit totius Inferi maris celeberrimus; maxime annona & mercibus ex *Ægypto* eo convectis, *Pytheolus* dictus. Inter Gaurum montem & *Puteolos* fuit *g Ciceronis villa*, in litore; quod ille *Puteolanum* appellavit, & postea *Academiam*; quum aliam villam ad Lucernum lacum in collibus sitam, *Cumanum*, vocaret.

h *Neapolis* Cumanorum colonia, quum portum habeat capacissimum; ejus oporunitatem captavit Hannibal. Ab altera parte *Neapolis*, trans Sebethum amnem fuit i *Palæpolis* opidum, in quo *Virgili Maronis fuisse monumentum* Statius docet. Perierat autem k *Virgilius* Tarenti, contracto ex ardore solis morbo, dum Metapontum cuperet videre.

l *Misenum* promontorium & op. portus. b *Acherusius lacus*. c *Cumæ*. d *Sibylli*. *Cumana*. e *Puteoli*. f *Portus* *Puteolanus*, *Puteolanum*. g *Ciceronis villa*, f. *Academia*, *Cumanum*. h *Neapolis*. i *Palæpolis*. k *Virgili monumentum*. l *Herculanum*. m *Opidum Pompeii*. n *Pompejanum* *Ciceronis*. o *Surrentum*. p *Capua*. q *Suessæ Aurunca*.

Ultra Maronis monumentum in eodem litore fuit l *Herculanum* opidum.

9 Ultra *Herculanum* paullum à mari remotum fuit opidum m *Pompeji*. Ad hoc opidum *Ciceronis villa* erat n *Pompejanum*.

o *Surrentum*, extremum in Campano litore opidum à Sirenis, quæ circa hæc loca sedem habuisse feruntur, nomen habere videntur. *Surrenti* collecti vini præstantia maxime celebrabantur.

p *Capua* ex Campaniæ urbibus olim prima fuit. Samnitium quidam in societatem urbis agrorumque recepti festo die gravatos somnio epulisque incolas veteres novi coloni occiderunt, urbemque occuparunt. Livius l. 4. Superbis Campanorum haud postremum exemplum refert Val. Max. l. 9. c. 1. Quum bello Punico II. ad Hannibalem d. descivisset *Capua*, & postea à Romanis acerrima obsidione expugnata, 80. principes senatus interfecti sunt; 300. nobiles in carcerem conjecti; ac multitudo civium venundata. At propter agri fertilitatem uberesata est, ut esset ararum sedes. Denum tamen Romani coloniam eo dederunt.

q *Suessæ* cognomine *Aurunca*, ad discrimen *Suessæ Pomætiæ* dicta, haud procul à finibus *Auruncorum* est.

HEKELII.

b Templorum, Turrium, Aquæductum, aliorumque Operum amplissimum.

c Superlunt quoque vestigia in altis Montis vertice Templi *Apollinis* longè conspicui atque celeberrimi, & passim à *Pœtis* decantati.

d *Capuanum SUPERBIE DOMICILIUM* ATQ. LUXURIE SEDEM quotidie appellitantem.

BUNO.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXIX. 263

nunc *Sessa*; *Venafrum*, nunc *Venafri*; *Casilinum*, nunc *Nova Capua* ad Vulturum amnem: *Teanum Sidicinum*, nunc *Tiano*: *Calatia*, nunc *Cajazzo*, *Cales*, *Cabui*, *Atella*, nunc *Aversa*: *Acerra*, nunc *Acerra*: *Nola*, nomen retinens: *Nuceria*, nunc *Nocera*.

II. Juxta Campanos fuere *Picentini*, à Surrento, sive Minervæ promontorio, ad Silarum usque amnem, pars quondam *Picentium*, huc à Romanis à Supero mari traducti, caput eorum *Salernum*, vulgò *Salerno*.

III. Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuere *Apuli*, quorum regio *Apulia*, longissimo tractu à Frentone fluvio, vulgò *Fortore*, ad fauces uique *Hadriatici* maris excurrrens. Divisa fuit in tres partes. *Damnia* dicebatur à Frentone ad Aufidum amnem, vulgò nunc *Lofanto*: inde ad Brundisium, & Tarentum, *Peucetia*; cujus partem *Pædiculi* incolere. Hinc reliquum sub peninsulæ forma tenuere *Messapii*. Sed *Messapia* post dicta fuit *Calabria*, & incolæ *Calabri*. *Calabriæ* rursus dimidia pars Tarentino

BUNONIS.

Extremum Septentriones versus Campaniæ opidum fuit *Venafrum*, in dextra Vulturii ripa.

a *Casilinum* in conspectu Capuæ fuit ad Vulturum fl. *Casilinenses*, quum gravi obsidione ab *Hannibale* premerentur, summa virtute eam sustinuerunt, licet fames adeo invallesceret, donec modus frumenti drachmis ducentis venderetur. *Casilinum* quo fato extinctum sit, nescitur. Pons tamen super Vulturum mansit *Casilinus* dictus; & quum vens b *Capua* ob commoventium facinora sepius exsterneretur, *Lando* comes & *Laudolus* episcopus illam apud pontem *Casilini*, sicut hodie cernitur, considerunt.

c *Teanum Sidicinum*, à populis *Sidicinis* i qui quondam tenebant, ad discrimen *Teani Apuli* dictum est. Fuit in via Latina ultra *Cales*, haud procul à Liternum finibus.

d *Calatia* à Calibus versus Ortum opidum perantiquum est episcopali dignitate hodie clau-

m. e *Cales* opidum ultra *Casilinum* & *Stellatam* agrum est, episcopali sede nobile.

f *Atella* medio iungere fuit inter Capuanum & *Neapolim*.

g *Acerra* opidum ad *Clanum* sive *Clanum* fl. qui & *Liternus* dicitur, situm est.

Ab *Abella* *Neapolim* euntibus occurrit h *Nola* urbs, quæ hodie ferè omnis deserta, sine moribus est.

i *Nuceria* ultima Campanarum urbs est, trans *Vesuvium* montem in valle, quum *Sarnus* amnis inter *Vesuvium* & *Lactarium* montem efficit, sita. Cognominata fuit *Nuceria* k *Alfaterna*: ad discrimen *Nucerie Camellariæ*, quæ in Umbria est.

l *Salernum*, hodie in litore positum est; quum olim remotum esset à mari, in montibus, qui hodiernæ urbi imminet.

m Ista Italiæ pars, quæ Frentone amne, Hirpinorumque finibus & flumine *Bradano*, marique cincta est, g *Græcis* l *Iapygia* vocabatur, eaque à Romanis in tria distinguebatur nomina, *Apuliam*, m *Calabriam*, & n *Salentinis*. Sed o *Iapygia* illa iisdem *Græcis* in tres divisa fuit partes; scilicet in *Damiam*, *Peuceciam* & *Messapiam*. p *Apulia* universa continebatur Frentone amne; mari Supero ad Brundisium usque; Isthmo inter Brundisium & Tarentum; Sinu Tarentino ad Bradanum usque amnem; hinc ipso *Bradano*, *Lucanorum* Hirpinorumque finibus.

q *Messapiam* incolæ diviserunt in *Salentinis* & *Calabros*.

BUNO.

a *Casilinum*. b *Capua nova*. c *Teanum Sidicinum*. d *Calatia*. e *Cales*. f *Atella*. g *Acerræ*. h *Nola*. i *Nuceria*. k *Alfaterna*. l *Iapygia*. m *Calabria*. n *Salentini*. o *Iapygia*. p *Apulias* fines. q *Messapia*.

Salentini.
Apulia pro-
pria dicta.
Teaunum
Apulum.
Gerion.
Sipuntum.
Æqualia-
num.
Apl.
Asculum.
Apul.
Venusia.
Acherontia.
Canusium.
Cannæ.
Salapia.
Rubi.
Butunt.
Barium.
Egnatia.
Brundisium.

tino sinui contermina, *Salentinorum* fuit regio. Atque tum *Apulia* propriè dicta consistebat inter Frentanos & Calabriam. Opida in *Apulia* fuere clara, **Teaunum Apulum*; nunc exiguum murorum vestigium dicitur *Civitate* vulgo: **Gerion*, nunc *Tragaron*; **Sipuntum*, nunc *Siponto*; **Luceria*, nunc *Lucera*; **Æqualium*, nunc *Troja*; **Arpi*, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum, **Asculum Apulum*, nunc *Ascoli*; **Venusia* Horatio Alumno nobilis, nunc *Venosa*, **Acherontia*, nunc *Acirensa*; **Canusium*, nunc *Canoja*; & clade Romanorum insignis vicus, **Cannæ*, nunc *Canna*; **Salapia Salpe*: **Rubi*, *Ruvo*: **Butunti*, nunc *Bitonio*, & *Barium*, *Bari*; **Egnatia*, nunc *Terre d'Anazzo*.

IV. In Calabria **Brundisium*, trajectu in Græciam olim clara; nunc

BUNONIS.

* Decem millia passuum ab ostio Frentonis visuntur rudera **Teani*, quod *Apulum* cognominè dictum, ad discrimen *Teani Sidicini*.
* Eodem tractu fuit **Gerion* opidum.
β **Sipontum*, ad Cerebali fl. ostium, à Sepiis, qui hic ejiciuntur, dictum est.

λ d *Luceria* infra *Teaunum*, versus Austrum est, quod nomen sæpe mutatum legitur cum *Nuceria*: & hinc dicta est cognomento *Apula*, ad discrimen Campaniæ Umbriæ, & Galliæ Cispadanæ *Nuceriarum*. *Luceria* huic, quam à Samnitibus obsideri putabant, opem lauri Romani, per insidias ad *Furculas Candinas* inclusi sunt. Hinc capta à Samnitibus *Luceria*, à *Papyrio* Rom. col. recuperatur. Pompejus in bello adversus *Cæsarem* sibi hanc urbem belli sedem delegerat.

δ e *Æculanum* Cluverius memorat in Hirpinis, idque dicit esse opidum Episcopale *Frirento* Ital. Ant. I. 4. c. 9. *Troja* verò, quæ hodie dicitur, ad Apennini montis radices est. e

f *Arpi* ad Cerebali fl. opidum ab initio *Lampe*; deinde **Argos Hippium*; mox *Arguripa*, ac tandem *Arpi* appellatum est. A *Foggia* VI. millia passuum versus *Manfredoniam* ejus urbis conspiciuntur ruinæ.

g h *Asculum* f. cognomento *Apulum*, ad discrimen *Ascoli Picenti*, dictum est: *Ascoli* quod hodie opidum est, haud procul à sinistra *Ausidi* ripa jacet. Ad *Asculum* istud *Cicero* & *Fabius* coll. cum *Pyrro* feliciter pugnaverunt.
i *Venusia* g in Hirpinorum sinibus est. h

a *Teaunum*. Apul. β *Gerion*. c *Sipontum*. d *Luceria*. e *Æculanum*. f *Arpi* f. *Lampe*. g *Arguripa* f. *Hippium* & *Arguripa*. h *Asculum* Apulum. i *Venusia*. k *Acherontia*. l *Canusium*. m *Canna*. n *Salapia*. Salapina palus. o *Rubi*. p *Butunti*. q *Barium*. q *Pædiculi*. r *Uria* op. Sinus *Uria*. i *Brundisium*. f *Portus Brundisius*.

9 Circa *Venusiam* est k *Acherontia*.
i *Canusium* fuit ad *Ausidi* ripam. Eo et *Cannen*si clade pauci profugerunt; quò & *Varon*liquis copias traduxit mœnibus se defensum xxv. stadia infra *Canusium*.
* m *Cannarum* rudera visuntur: opidum ex ante pugnam illam memorabilem.

λ n *Salapia* rudera supersunt inter *Salapin* paludem & *Ausidum* flumen.

μ A *Canusio* versus Ortum *Brumalem* est o *Rubi* opidum.

ν Et inde porro p *Butunti*.

ξ q *Barium* opidum maritimum erat: *Pædiculorum*: hodie emporium celebre est.

η *Egnatia* maritimum opidum inter *Barium* & *Brundisium* servat antiquum nomen in turri speculatrice, vulgo *Torre d'Anazzo*. Porro in *Daunia* inter *Sipontum* & montem *Garganum*, circa urbem *Manfredoniam* erat i *Uria* opidum; contra quod *Sinus Uria*, in quem *Cephæ* amnis effunditur.

π *Brundisium* sive *Brundisium* i à cervini capitis figura ita dictum, quod *Messapiorum* lingua *Βουνιον* fuerit, tradunt; quia portum haberet in multos sinus reductum, ut cornua ceterina referre videretur k. Ad hoc opidum *Cæsar* *Octavianus* & *M. Antonius* castra habuerunt; sed hic propiora, ut qui *Brundisium* circumfusa. Hinc quum *Servilius* cum 7000. equitibus ad *Cæsarem* transire pararet, eis cum 400. equitibus occurrit *Antonius*, & adhuc cubantes oppugnati ad *Uriam*. i *Portus Brundisii* descriptio est apud *Cæsarem* *Comment. belli civil. l. i. 1p. C.*

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXX. 265

nunc *Brindisi*, & *Hydruntum*, *Otranto*, **Castrum Minervæ*, *Castro*, **Callipolis*, *Gallipoli*, & omnium clarissima **Tarentum*, *Taranto*. Intus in peninsula, **Neritum*, *Nardo*, **Aletium*, *Lezze*: & prope hanc quondam **Rudiae*; *Ennio* cive nobile opidum.

fa & Pompejus initio civilis belli etiam circa hunc portum opera instituerunt magnitudine Romæ & ipsorum non indigna.

HEKELI.

* Hoc Oppidum est dives, titulo Ducatus insignis, & gaudet Episcopatu atque fecundo

Agro.
f L. Florò præeunte.

g S. Horatii Flacci, Lyricorum Phœnicis, Patria.

i Antiqua Urbs, & olim *Salentinorum* Caput. k Eum jam pridem adeo esse repletum, ut vix per eam tremitres adhuc possint percurrere.

BUNONIS.

* a *Hydris*, sive *Hydruntum* opidum portum habet, unde brevissimus transitus erat in Græciam, ex adverso *Apolloniæ* opidi, latitudine intercurrens freti L. millium non amplius. l

η Inde porro in litore sequitur b *Castrum* sive *Arx Minervæ*, ab Idomeneo Cretensi conditum.

θ c *Callipolis*, quasi pulchra urbs dicta, est ad sinum *Tarentinum*.

ν d *Tarentum* urbs m à *Lacedæmoniorum* partheniis, hoc est, spuris, *Phalantho* duce, veteribus *Messapiis* ejectis, intercepta est; In ipso e *Sinus Tarentini* angulo peninsula erat inaccessa n. Portum habebat pulcherrimum; arcemque munissimam, & *Gymnasium* elegantissimum, & forum, in eoque *Colosium Jovis*, post *Rhodium* cæteris magnitudine omnibus superio-

a *Hydrus* sive *Hydruntum*. b *Castrum Minervæ*. c *Callipolis*. d *Tarentum*. e *Sinus Tarentinus*. f *Archytas* Philosophus. g *Neretum*. h *Aletium*. i *Rhodia*.

CAP. XXX.

De *Lucanis*, *Brutiis* & *Magna Græcia*.

I.

Infra *Apulos*, *Hirpinos* atque *Picentinos* ad utrumque mare fuere *Lucani*, & ipsi à *Samnitibus* ori, duce *Lucio*: fines habuere *Lucani*.

ad

REISKII.
i *Lucania* Græce *Λυκαονία*, *Lucanorum* regio, qui duce *Lucio* à *Samnitibus* huc à *Lucania* duplex.

concesserant: Duplex a etiam ipsa ex veterum usu, aut latius nempe producta *Bruttos* comprehendit, aut arctius contracta *Brutiis* opponitur.
L I
Nam

Hydruntum.
Castrum.
Minervæ.
Callipolis.
Tarentum.
Neritum.
Aletium.
Rudiaz.

ad *Laum* & *Sybarim* usque amneis; quorum hic in Tarentino situm nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare Inferum, *Laino*. Opida in littore hæc *Pæstum*, Græcis *Posidonia* appellatum, nunc in ruinis *Pesto*, & *Velia*, nunc *Pisciotta*; celebris quondam portus; *Buxentum*, nunc *Policastro*; à Tarentino sinu *Metapontum*, nunc *Torre di mare*; *Heraclea*, antè *Siris* dicta, nunc in vestigio ruinarum, *Policore*; & *Sybaris*, postea *Thurii*, ac tandem *Copia*, urbs dicta,

Nam Olympiade CVI. scivorum in Lucania latronumque colluvies occupatis quibuscumque urbibus, novum Brutiorum nomen recepit: Illos Strabo Lib. VI. *desertores* i. e. *deseriores*. Lib. XVI. *desertores* i. e. *fugitivos* nominat: Idque nomen ex lingua Sabina, quæ *desertum* nuncupat picem, Helychio auctore. Pix enim Brutia inter veteres plurimum commendatur à Dioscoride, Plinio, Columella, pluribus. Quo factum est, ut Brutis primo folis denominatio Italie imponeretur. De magna Græcia, multisque Pelagorum colonis eo deductis confer Golzum in Numismat. de urbibus à Cluvero non bene distinctis aut expositis Vossium in Observationibus ad Pomponium Melam Lib. III. c. 4.

B U N O N I S.

a. a *Pæstum* opidum fuit ad *Salsum flumen*, cuius fontes oriuntur sub monte *Calamatio*, qui vulgo *Cappacio* dicitur; Ad hunc montem *M. Licinius Crassus* fugitivos profligavit. Inde in Petelinus colles concessit *Spartacus*.

b. b *Velia* antè *Helia*, *Elea*, *Hela* & *Hyela* dicta, post *Posidonium promontorium* prima est, xxxv. millia pedum *Pæsto* dictum; & xxx. millia ab *Hylete* ante. Antè dictum flumen opidum quæ duæ conspiciuntur insulae d. *Oenotrides*, *Pontia*, in hanc *Flavia Domitilla*, *Flavi Clementis*, *Domitiani* portuæ uxoris, propter *Christianam* fidem deportata est; marito ejus antea occiso. *Euseb. Hieron. Hinc insula vicina est Pandataria; deinde est Isechia & Iseia. i Sinus Velinus à Velia dictus est.*

c. Post *Pæstum* promontorium & flumen *Messen* erat *Pæxus* sive *Buxentum* opidum & flumen. d. A Casuenti fl. ostio ad xxx. millia passuum fuit clara illa urbs *Metapontum*, ubi hodie specula *Torre di Mare*. Adeo fortunati ab agricultura fuisse perhibentur Metapontii; ut Delphis famosissimam illam *Areæ* messen dedicavit. Metapontii *Pythagoras* mortuus, monumentum habuisse scribitur. Tanta fuit hujus viri admiratio,

ut ex domo ejus templum facerent, ipsi quoque pro Deo colerent.

e. i. Ad *Siris* amnis ostium fuit opidum *Siris*, quod postea à *Heraclea* appellatum est. Apud opidum & *Sirim* fl. primo Romanorum pugna *Livino consule* cum *Pyrrho* commissa est tam arduam, ut *Frenantæ* turnæ præfectus *Obisilius* invehens in Regem eumque turbaret cogereque, projectis insignibus, prælio excedere.

f. i. *Sybaris*, in hoc *Lucanorum* littore opibus & potentia urbs illustris a, inter duos amnes *Crathin* & *Sybarim* sita fuit; sed quum primitum conderetur, hujus apposita fuit ripæ *sinistæ*; unde & nomen accepit. Postmodum in tantum crevit, ut ad *Crathis* quoque dextram ripam pertingeret, ambitum comprehendens vi. amplius millium. m. *Thurium* postea paulo supra veteris *Sybaris* situm conditum fuit. Delecti *Sybaris* à *Crotoniatis*; *Milone* duce, tempore *Pythagoræ*. Una illa urbs *Sybaris* soli fecunditate eo provecta erat, ut ccc. millia hominum contineret. Sed quum Prætor quidam, nomine *Telys* opulentissimos urbe egeret, bonis eorum publicatis, *Crotonem* confugerunt, quos *Telys* sibi dedi postulavit, nisi vellent bellum inspicere. *Crotoniatis* igitur, *Pythagoræ* Philosopho supplices protegentes suadente, bellum decreverunt. *Sybaritis* ccc. armatorum milia ducentibus, *Crotoniatis* c. milibus instructi occurrunt. Fufis *Sybaritis*, quum nulli parerent, fugaque comprehensis omnes occiderunt; major exercitus pars concisa interit. Urbs post direptionem ad solitudinem redacta est. Capiam enim immisso flumine *Crathi* aquis obstruunt.

g. Sed reliqui *Sybaritarum* iterum ejecuti rediunt ad iutores ab *Atheniensibus* impetrant, inter quos ipse quoque erat *Herodotus*. Hi *Scarigine* haud procul à *Sybari* inventa, cui nomen *Thuris*, opidum ibi statuerunt, quod de fontis nomine *Thurium* appellarunt. Seditione verò orta omnes *Sybaritæ* prius deleti sunt. *Coloniæ* quum p. 36

dicta, inter *Sybarim* *Crathimque* amnes, nunc non exstat. Intus *Potentia*, nunc *Potenza*; a *Grumentum*, nunc *Clarimonte*.

II. Post *Lucanos* extimum Italiae, ad fretum usque *Siculum*, angulum tenuere *Brutii* à *Lucanis* orti. Opida in litore versus Oceanum, * *Cerilli*; nunc *Cirella*; * *Clampetia*, nunc *Amantea*; * *Temja* sive *Templa*, cujus situs fuit prope speculum maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; * *Terina*, nunc *Nocera*, & *Lamezia*; nunc *Santa Eufemia*; * *Scyllæum*, in cervice *Scyllæ scopuli*, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, * *Rbegium*, nunc *Reggio*: ab altero mari

p. i. *Africano* iterum & *T. Sempronio Longo* co. ff. de deducendo Romani, urbem mutato nomine a *Copias* appellatur. b. De luxu & molitie *Sybaritarum* quæ auctores prodiderunt, incredibilia ferre videntur. c. *Myndirides* mille coquos, totidem aucupes, totidem piscatores gula artifices *Sicyonem* adduxit; idem sæpius questus, quod foliis rose duplicatis incubuisset; & quum vidisset fodientem quendam, altius rastrum allevantem, lassum se fieri dixit, veritque opus in conspectu suo facere. *Suid. Sybaritica mensa*; item *Sybarita per plateas*; in proverbium abiit. b.

H E K E L I I.

a. *Crotoni* vicina, ut testis est *Herodotus* Lib. v. b. De quibus videndus *Des. Erasmus Roterod. Chil. II. Cent. II. Adag. LXV. & LXVII. q. 431. Seg. Edition. Coloniesf. & ex ed. Pauli Manutii* Editio. p. 508. col. a. & 510. col. b. *Ursellus* ao. 1603; in 8. maj. exc.

B U N O N I S.

a. d. *Potentia* ad *Apennini* montis radices haud longe abest à *Casiente* fl. fontibus.

e. *Grumentum* haud procul à *Syris* fl. ripa situm erat. Ad hoc opidum *T. Sempronius* cum *Flavio Peto* prospere pugnavit.

f. *Brutii* à *Lucanis* orti, quorum fuerant pastores, alteram Italiae peninsulam incoluere; à *Lucanis* *Ad flumem* ad *Hetruscum* mare; & *Sybari* ante ad sinum *Tarentinum* discrimina ti. c. In hunc Italiae angulum cum LX. millibus armatorum compulsi & *Spartacus*, quum fugam in *Siciliam* frustra tentasset, tandem eruptione factâ, dignam vitis mortem obiere. h. *L. Crassus* cum isthmo muro & fossa sepeperat. i. *Amibal*

quoque in extremum hunc agri *Brutii* angulum compulsi, nihil jam majus precatu est deos, quam incolum cedere atque abire ex hostium terra liceat.

k. *Cerilli* opidum ad Mare Infernum vii. millia passuum à *Lao* amne situm est.

l. *Clampetia* in eodem litore XL. millia passuum *Cerillis* abest.

m. *Temja* post X. millia passuum in hoc litore sequitur *Clampetiam*. *Ab Temesam*, & *Vinum Temesani* agri celebrantur.

n. *Terina* ad mare sita fuit; unde o. *sinus Terinæus* appellatus; qui hodie vulgo *Golfo di S. Eufemia* dicitur.

p. Post *Terinam* fuit *Oenotriorum* opidum *P. Lampetia*, quod & *Lamezia* & *Lametus* dictum est à fl. *Lameto*. Ab hoc opido ingens ille sinus, qui nunc *Golfo di S. Eufemia* dicitur, antiquitus *sinus q. Lametinus* vocabatur.

q. *Scyllæum* opidum nomen habuit à *Scylla*, quæ *Saxum* sive *scopulus* est ad ipsum fretum *Siculum*.

r. *Rbegium* cognomine *Julium* dicitur *Ptolemæo*: à dehiscendi argumento, quod vi maris & terræ motu ab Italia fuerit avulsa, *Sicilia* propinqua, appellatum, antiquissimi prodiderunt scriptores. Alii quasi *Regiam* dictam urbem volunt, propter ejus excellentiam.

H E K E L I I.

c. Horum Regio hodie vocatur *Calabria Inferior*, ubi circa *Litus D. Euphemie* *Corallum* probatissimum olim inveniebatur, abundeque proveniebat *Saccharum* in *Oppido Adamantio*, atque in *Convalle* quâdam à Regione *Alvomonti* *Manna* colligebatur è frontibus & arborum truncis, quæ noctu rorabat.

L I 2

B U N O-

a. *Copia*. b. *Sybaritarum* *luxus*. c. *Myndirides*. d. *Potentia*. e. *Grumentum*. f. *Brutiorum* ortus & fines. g. *Spartacus*. h. *L. Crassus*. i. *Siris* amnis & op. l. *Heraclea*. l. *Sybaris* fl. & op. m. *Thurium*. n. *Terina*. o. *Sinus Terinæus*. p. *Lamezia*. q. *Lampetia*. r. *Scyllæum*. s. *Regium*.

Pæstum f.
Posidonia.
Velia.
Buxentum.
Metapontum.
Heraclea.
Siris.
Sybaris f.
Thurii, vel
Copia.

Potentia.
Grumentum
Brutii.
Cerilli.
Clampetia.
Temja.
Terina.
Lamezia.
Scyllæum.
Rbegium.

Locri.
Caulonia.
Scyllacium.
Croto.
Petelia.
Ruscianum.
Consentia.
Pandofia.

Hipponium.
Vibo Valentia.

marie *Locri* cognomine *Epizephyrii*, nunc *Jerace*, * *Caulonia*, nunc *Cassell Veteri*; * *Scyllacium*, nunc *Squillaci*, * *Croto*, nunc *Crotone*; * *Petelia*, nunc *Belicastro*; * *Ruscianum*, nunc *Rossano*. Intus caput Brutiorum * *Consentia*, nunc *Consenza*; & haud procul inde versus Septentrionem, quondam * *Pandofia*, cum *Acheronte* fluv. quæ duo nomina cum *Alexander Epirotarum Rex* in Epiro, antipiti oraculo monitus, fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit præterea potens quondam civitas * *Hipponium*, Romanis *Vibo Valentia* dictum, nunc *Monte Leone*.

BUNONIS.

e Post Zephyrium promontorium sequitur celeberrima urbs * *Locri Epizephyrii*, à promontorio cognominata. In illo ipso Zephyrio promontorio quondam collocata, posteaque in eum locum creditur translata, ubi nunc conspicitur opidum *Gierzo*. *Locris* & *Crotone* pestilentiam nuncquam fuisse; nec ullo terræ motu laboratum, adnotatum esse tradit Plinius l. 2. c. 96. Creditum est, Locrenses omnium primos scriptis legibus usos fuisse, quas *Baleucus* composuerat d. a c. *Dionysio Junior*, regno pulso & apud Locrenses exsulante, gravissimo dominatu oppressi sunt; quem tamen ipsi postea acerbissimè ulsi sunt.

d *Caulonia*, quæ antea *Autonia*, inter Sagrum suum flumen & Cocintum promontorium. Caulonienses hi à Brutis opido suo ejecti in Siciliam sese transfugerunt, ibique urbem præfæ patriæ cognominem considerunt.

e a *Scylacio*, Atheniensium, qui Menesthem erant sequuti, colonia, sinus appellata est f. *Scyllacius*. Inde sequuntur & tria *Iapygium* promontoria, quæ vulgo *Capo de le Castelle*, *Capo Resano* & *Capo della Nave*. h. Promontorium *Lacinium* templo Junonis *Lacinia* clarum fuit.

i a Junonis Lacinia sano vel vi. millia passuum sequebatur *Croton* sive k *Croto* urbs olim celeberrima e, quam *Ælaris* annis mediam olim interflexerat, præterfluebat postea procul extra muros. Mœnia urbis xii. millium ambitu continebant ante Pyrrhi in Italiam adventum; post tamen adeo eladibus afflicta multis, ut omnis aratis minus xx. millia civium superessent f. Salubritas loci proverbium abiit: *Sanior Crotone*. Hinc oriundus i *Milo*, cui robur corporis immensum fraudi tandem fuit. *Crotoniatis* *Zeuxis* h. *Ælæantes* pictor *Venerum* illam aliam

que insignia opera adornavit. *Crotoniata* quoque fuit in *Democedes* medicus, qui *Darium* conjugis opera impulit, ut Græcis bellum inferret. n *Pythagoras* Philosophus *Croton* die multumque est verfacus, atque *Crotonienses* luxuria corruptos ad bonam frugem & in patriam suam revocavit. Ad ostium *Ælaris* fl. o *viam* ex *Crotonienses*.

q p *Petelia* sive *Petilia* opidum, inter *Crotonem* & *Scyllacium* fuit in edito colle, vi. millia passuum à mari, xxx. à promontorio *Grinse*. Sub tumultu *Petiliæ* ab *Annibale* aliquot Romanorum millia cæsa tradit *Livius* l. 27.

x q *Ruscianum* sive *Roscianum* medio fœderelitu fuit inter *Crathim* & *Tarentum* amnes.

y r *Consentia* olim *Brutiorum* caput erat.

u f *Pandofia* & *Acheron* fluvius ad ipsum fuerunt isthmum in *Brutiorum* agris. *Alexander* iste *Dodonæo* oraculo iussus erat *Acheronem* *Pandofiamque* vitare. Quum in *Theiprotia* isthm vocabulis ci loca ostensa fuissent; hic in *Brutis* in eadem incidit, à *Brutis* cum omni suo exercitu deletus; ipse à *Lucano* exule verito transfixus est.

z t *Hipponium* opidum, antea *Flippo*, item *Vibon*, & *Vibo*, ac demum *Vibona Valentia* dictum, non fuit ad mare situm: *Agathocles* enim *Rex Siciliae* hic navale exstruxit ad sinum *Lacinium*. Contra *Vibonem* sunt parvæ insulae, quæ vocantur v *Ithacæ*, *Ulyssis Specula*.

HEKELII.

d Vid. *Ubbø Emmius* Part. II. *Reimmpp. Græci*. in Specie de *Repubblica Locrenium* in Italia p. 194. Edition. *Lugd. Bataviana* - *Elzeviriana* in 16. f.

e Et antiquissima.

f Hodie titulus *Marchionatus* est exortna.

BUNO.

a Locri. b *Zaleucus*. c *Dionysius Junior*. d *Caulonia* f. *Autonia*. e *Scyllacium*. f *Sinus Scyllacius*. g *Iapygium* promontoria. h *Lacinium* prom. i *Junonis Lacinia* sanum. k *Croto*. l *Milo*. m *Democedes*. n *Pythagoras*. o *Portus Crotonienses*. p *Petelia*. q *Ruscianum*. r *Consentia*. f *Pandofia* & *Acheron* fl. t *Hipponium* f. *Hippo* & *Vibona Valentia*. v *Ithacæ* ins.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXI. 269

III. Atque hæcenus populos enarravimus, qui universam Italiam olim incoluerunt, præcipuasque eorum urbes recensuimus. Cæterum quum Græci omnem ferè oram maritimam, *Cosoniis* suis à *Græcia* deductis, obsiderent, ipsa hæc terra unà cum *Sicilia* dicta est * *Magna Græcia*, duravitque hoc nomen multis seculis, donec Magna Græcia inter fretum *Siculum* confisit & *Tarentum*; quæ pars *Italici* littoris postea propriè eo nomine indigitata est, testibus *Cicerone*, *Plinio*, *Ptolemæo* & aliis.

BUNONIS.

a Frons Italia, quæ & b *Magna Græcia* & *Græcia* ara appellantur, per c *Ausonium mare*, argue tres ejus sinus inter *Salentinum* & *Zephyrium*. vel *Leucopetram* promontoria agnoscere est. *Ausonium* autem mare à *Sicilia* ad *Salentinum* usque promontorium extenditur. Sunt itaque ejus maris tres isti sinus: Primus inter promontoria *Salentinum* & *Lacinium* d *Tarentinus*. Secundus inter *Lacinium* & *Cocintum* promontoria e *Scyllacius*. Tertius sinus inter *Cocintum* sive (ex *Plinio* circa hunc terminum variante) *Leucopetram*, f *Locrensis*. Scinditur itaque Italiae frons in g duo cornua, *Leucopetram* & *Salentinum* promontoria. *Apenninus* itidem in duo; quorum unum est *Leucopetra*: alterum autem *Lacinium*.

a Frons Italia. b *Græcia magna*. c *Ausonii* maris tres sinus. d i *Tarentinus*. e a *Scyllacius*. f i *Locrensis*. g Duo Italia.

C A P. XXXI.

De Fluvio Italia.

I.

Fluviorum princeps Italiae est *Padus*, vulgò *Pò*, nulli annium claritate inferior, Græcis *Eridanus* dictus; ac *Phaëthontis*, ut fabulata est antiquitas, pœna illustratus. E gremio * *Vesuli*, cellissimi inter Alpium juga montis, profluens, triginta amplius flumina, lacusque immensos, septem ostiis, quæ septem maria perhibebantur, in mare *Adriaticum* defert. Fluminum nobiliora sunt

EX

BUNONIS.

a In summo *Vesulo* lacus est, ejus occulta origo, qui neque digitem ripas suas excedit; sub eo lacu tres sunt *Padi* fontes; qui per subterraneos cuniculos ex hoc lacu oriri creduntur. Ab hoc *Vesuli* lacu L. circiter millia passuum in *Cenisio* montis vertice etiam lacus est, ex quo itidem per cuniculos subterraneos fluvius ille oriri creditur, qui apud *Segesserum* in *Duriam* minorem influit.

REISKII.

i Hæc Italiae Hydrographia est, non tamen in *Hydrog.*

v *Tiberis*.

BUNO.

Penninz.
Rhetica.
Tridentina.
Norica.
Carnica.
Ultima.
Fannonica
& Julia.
Dalmatica.

Pennina: his continuantur *Rhetica*, ad Plavis usque fontem; quarum pars *Tridentina* perhibentur, supra Tridentum. His junguntur ad Doblacum usque *Norica*, supra Tilavemptum amnem, vulgo *Tajamento*: inde jam *Carnica* supra Carnos, usque ad Savi fontes: moxque *Ultima*, ad Colapis fonteis usque, *Pannonica*, eadem & *Julia* dictæ. Sunt tamen qui supra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi *Dalmaticas* dici volunt: alique in Thraciam & Pontum usque. Sed prior finis ad Colapis fontes à peris. que receptus est. ¹

Montes
Apenninus.

II. Cæterum intus in Italia *Apenninus mons* amplissimus Alpius ad Vada Sabatia annexus, perpetuis jugis lunatoque cursu; ad Siculum fretum *Leucopetramque* promontorium tendens, Italiam quasi mediam fecat. Prope Sueffiam, Liris fluminis sinistra ripæ prætexitur "*Massicus mons*: hinc inter Bajas & Puteolos est *Gaurus*: supra Capuam, est *Tifata* mons, vulgò *monte di Capua*. Ultra Neapolim *Nolæ* vicinus est *Vesuvius*, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. In Apulia est *Garganus*, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

C A P.

B U N O N I S.

a *Massicus mons* Savonis fl. dextram ripam prosequitur, generoso vino nobilis a. Quomodo hic Romanorum exercitu, quum Pœni sub eorum oculis *Simneffiam* Falernumque agrum exirent, adversus *Fabium* prope orta esset seditio, Livius scribit. 22. b *Falernus ager* Massico monti contineris est, & ad *Pulturum* usque flumen protenditur. Ad extremum Massici montis versus mare fuit c *Simneffia*, cujus rudera hodieque conspiciuntur sub marinis undis ad *Montis Draconis* castellum. d *Aguas Simneffianæ* sterilitatem feminarum, & virorum insaniam abolere prodit Plinius l. 31. c. 2.

β *Gaurus mons* medio itinere inter Puteolos & Lucrinum lacum cello vertice paulum à mari remotus, hodie vulgo dicitur *Monte Barbaro*. Ad hunc montem aquam amaram cum odore, tum potu profluere, quam usarunt medicandis oculis; ex Hesiodoro tradit Stobæus.

a Massicus mons. b Falernus ager. c Simneffia op. d Aguæ Simneffianæ. e Gaurus mons, cuiusque aquæ amaræ. f Basilipo.

H E K E L I I.

a Unde *Massicus Bacchi humor* & *Massica Bacchi munera* à Virgilio Lib. II. Georg. v. 143. & Lib. III. eorund. v. 526. optime commendantur.

R E I S K I I.

1 De Alpius supra explicatum & ostensum fuit, quæ his Hydrophylacia subint, quæque subterraneæ cavernæ, primæ fluviorum, amnium & fontium origines. Apennino ab ipso mons Paulilypus f. *Basilipo* procurrit, inter Neapolim Puteolosque medius, via per imas radices artificiosissime ducta mirabilis: Hanc Strabo speluncam, Seneca cryptam Neopolitanam nominat epist. LVII. Braunius in Theat. urb. Tom. VI. illam exhibuit Tab. singul. Vesuvio Pyrophylacium subterraneum fovet, unde fumi non nunquam & cineres cum impetu protruduntur. Vid. Kircher. Mund. Subter. Tom. I.

B U N O

C A P. XXXIII.

De variis Italia incolis.

I.

TERRAM Italiam, à freto Siculo ad Alpes usque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum longinquitate compertum est: nec constar, unus post inundationem terrarum ab urbe Babylonica profectus in dispersione gentium populus hanc regionem occupaverit omnem, unumque universæ nomen impulerit; an aliæ subinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas invecæ gentes, suis quæque sedibus vocabula dederint diversa. ¹

II. Sanè variæ atque genere plane diversi in eâ memorantur auctoribus populi, quorum antiquissimi sunt isti: "*Aufones*, Brutiorum Lucanorumque agrum quondam tenentes; hinc *Opici* sive *Osci*, in Samnio atque Campania; *Siculi* in Sabinis & Latio: *Umbri* ad utrumque mare: ad Inferum, in parte Tusciæ inter Tiberim & Umbriorum amneis. Inde *Tusci* ad Alpeis usque; juxta hos *Ligures* in Galliam usque ad Rhodanum extensi. Ultra Tuscos *Veneti*.

Prisci Italiae incolæ.

Aufones.

Opici.

Siculi.

Umbri.

Tusci.

Ligures.

Veneti.

B U N O N I S.

a Tres tantum in omni Italiâ fuerunt populi indigenæ: b *Umbri*, c *Siculi*, & ingens d *Aufones* sive *Opicorum* corpus. Ab his orti sunt *Sabinus*; à Sabinis porro fuerunt *Picentes*, *Frentani*, *Marrucini*, *Peligni*, *Vestini*, *Marsi*, *Equi*, *Hernici*, & *Samnites*. A *Samnitibus* orti *Hirpini* atque *Lucani*; & ab his *Brutii*. Abiisdem *Samnitibus* postea orti *Campani*, *Opicos* atque *Auruncos* tota populæ Campania. Inter hos & *Lucanos Picentini* Picentium fuisse pars; à Romanis à Supero ad Inferum mare traducti.

β *Tyrrorum* stirpem omnes auctores antiqui, imo excepto Dionysio Halicarnassensi, ex Asia à *Tyrrorum* gente deducunt.

γ *Alpini* populi fuisse *Ligures* a Celtici generis, in varia nomina divisi; *Taurinorum*, *Salassorum*, *Lepontiorum* & *Euganeorum*. *Rheti* quoque fuisse *Alpini*, & ipsi in plura cognomenta distincti; hinc *Carni* Inalpinæ sive Celticæ originis gens.

δ *Tyrrorum* verò gens ex Asia, duce *Aeneae* post exidum Trojæ deducta creditur. Alii tamen, in quibus Herodotus, *Venetos* *Illyrici* gentis pronuntiantur.

H E K E L I I.

a *Romanos* Populos hosce nunc *Tuscos*, nunc *Hetruscos*; *Græcos* verò *Tyrrhenos* dixisse, *Magnus* sæpe laudatus auctor est, dicens, *Tuscam* appellatam fuisse vel à *sacrificiis*, quoniam in hac re hæ Gentes præ cæteris excellere, vel etiam à *thure*, cujus in *sacrificiis* Singularis atque Præcipuus usus est.

R E I S K I I.

1 De urio post Babyloniam dispersionem populo huc ad terras Italicas digresso non equidem distincte constar: De posteris tamen *Japheti* & *Gomeri* per colonias *Græcorum* antiquissimas casu an fortuito huc delapsos constare liquido videtur: Item de *Circet* vel *Citricis*, quorum mentio cap. XXVII. ad verus Latium fiebat. Unum *Suidam* audiamus, qui vera ipse incertis aditit *πληθος*. 2δ *ἡς Ἑσπερίας*, c. *ἡ ἀνατολῆς* *λατινὸς μετανέμεται τὴς πάλαι Κελτικῆς λεγομένης* *ἡ δὲ ἀνατολῆς*: Telephus enim *Herculis* filius, cognomento *Latinus* eos, qui olim *Κελτί* vocabantur, alio *Latinos* nomine dixit. De coloniis *Græcorum* Italicos monumenta constanter vetera; Itemque de migrationibus gentium Germanicarum, & septentrionalium.

M m

triona-

a Populi Italiae indigenæ. b *Umbri*. c *Siculi*. d *Aufones*. e *Ligures*. f *Veneti*.

neti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab *Henetis*, Paphlagonica gente, ortos tradiderunt.

Galli.
Tusci.
OEnotrii.

Aborigines.
Latini.
Sabini.

Coloniæ
Græcorum.

Magna Græ-
cia.
Lucani.

Brutii.

Romani.

III. Tuscos expulerunt inter Alpeis & Apenninum suprà dicti *Galli*: Umbros ab Infero mari removerunt *Tusci*; * Græca gens, ex Arcadia *Duce OEnotro* profecti, unde dicti *OEnotrii*, primum *Asiones*, suprà dictis sedibus pepulerunt, ulterioraque versùs Septentrionem Italiæ, circa Vulturum Lirimque amneis petere coegerunt; nec ea terrarum parte contenti, mox & *Siculos* etiam sedibus ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aborigines* dicti: Sed cum solum, quod tum occupaverant, *Latium* vocaretur, mutato jam iterum vocabulo, *Latinos* inde sese appellârunt. *Sabini* Opicorum fuere progenies, genueruntque ipsi ex sese *Picentes*, *Vestinos*, *Marsos*, *Pelignos*, *Prentanos*, *Marrucinos*, *Sammites*; quorum hi postea *Hirpinos*, *Campanos*, *Lucanos*, atque *Brutios* condiderunt.

IV. Interim *Græcorum nationes*, aliæ aliis temporibus in Italiam invectæ, urbes in eâ passim condiderunt, suisque coloniis, ut suprà dictum est, omnem oram maritimam Superi Inferique maris impleverunt. Hinc *Italia* unâ cum *Sicilia*, ut ex Strabone & Trogo liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis ex locis Græcos expellerent, maximè vero *Lucani* eam partem, quam de suo nomine *Lucaniam* dixerunt, oppressis illis, occuparent, & ab his orti *Brutii Brutiam*, paulatim Græcum nomen per Italiam imminui cœpit; donec in ea parte consisteret, quæ tum *Magna Græcia*, nunc *Calabria superior* dicitur.

V. At postquam *Romanorum* crevit potentia, tota tandem Italia horum armis subjugata est; stetitque sub Romæ urbis imperio, regionibus ac populis suprà explicatis distincta, ad *Honorii Imperatoris* usque tempestatem. Ex hinc alii alii que subinde, 97 an.

trionalium irruptionibus. Una series harum chronologica luculentius constitui posset digeri- que patria item unde prodierint, & nova Respubl. copiosius explicari, nisi brevitatis nobis obstatet.

B U N O N I S.

* Græci isti, trajecto sinu Jonio, domicilium in Italia statuerunt, deducti ab a *OEnotro* Arcade, *Lycionis* filio, xvii. ætatis antè, quam ad Trojam bellatum est. *Dionys. Hal. l. i. r.* id est, annis 479. ante bellum Trojanum; & ante Christum natum 1650. OEnotrorum regia se-

des tum fuit *Pandusia*; & *Fluvius*, cui imposita urbs illa Græco nomine *Acheron* iis dictus est. & *Siculi* isti ejecti, peragrata inferiori Italia, ab Opicis porro, sive Aufonibus pulsi, *Sicaniam* insulam occuparunt.

n Italia primis annis Honorii invaserunt *Radagaisus* & *Alaricus* b *Gothorum* Principes magna cum multitudine hominum. Sed *Radagaisus* Pæsulani inclusus montibus cum omnibus suis copiis deletur à *Silicone*: quod anno C. 405. *Proper*, & sequenti *Marcellinus* assignat. *Marcellinus* dicitur

Vandali.
Heruli.
Hunni.
Exarchatus.

Longobardi.

Galli.
Tusci.
OEnotrii.

Aborigines.
Latini.
Sabini.

Coloniz
Græcorum.

Magna Græ-
cia.
Lucani.

Bratii.

Romani.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXIV. 275

Vandali, *Heruli*, Germanicæ gentes, *Hunni*, superatis Al-
pium jugis, totam invadentes, in varia regna atque imperia distri-
buerunt. His tandem à ducibus *Iustiniani Imp.* pulsus, *Exarchatus*
in Italia magistratus constitutus est, cujus sedes *Ravenna*, Româ
tum in ruinis jacente. *Ultimi* hinc *Longobardi*, expugnata *Raven-*
na, regnum in Togata Galliâ constituerunt, quod etiam nunc de-
gentis vocabulo corruptè *Lombardia*, quasi *Longobardia*, appella-
tur. Hos tandem debellavit *Pipinus Franciæ Rex*, à Pontifice Ro-
mano, contra eos in Italiam vocatus.

deinde Romam cepit anno C. 410. Inde in La-
tium, Campaniam, Apuliam, Lucaniam &
Calabriam profectus, ea quoque loca depopula-
tus est. Quum *Consentium* expugnasset Alaricus,
morsus est: & à militibus in Regem electus
Alaulphus, qui cum omni Gothorum exercitu
in Galliam concessit.

BUNONI.

§ Interim à *Vandali* & *Suevi*, vastatis Galliis;
Pyrenæos montes transgressi, Hispanias occu-
pant. Inde partim à Gothis pulsi, partim à
Basilio Comite & *Præfecto Africæ*, cui dissidia
erant cum *Cassio*, militis duce, invitati, tra-
jecto in Africam exercitu, Romanos profligant,
captique Carthagine regnum ibi condunt sub
Rege *Genferico*; Quum vero *Valentinianus III.*
Imperator fraude *Anicii Maximi*, cujus uxorem
stupraverat, interficisset, ipseque *Maximus* hanc
eandem *Eudoxia Augustæ*, quam in matrimo-
nium pellexerat, per imprudentiam aperuisset,
mulier ista vindictæ cupida *Genfericum* ad ulci-
scendum scelus occulte excitat; qui Italiam in-
gressus, Romam captam diripuit, & *Eudoxiam*
cum filiabus *Placidia* & *Galbâ*, multisque milli-
bus captivorum in Africam secum abduxit,
quod contigit an. C. 455.

§ *Odoacer Thuringorum Rex*, cum *Scyris* &
Herulis à auxiliariis, Italiam occupavit anno

a *Vandali*. b *Heruli*. c *Gothorum* in Italia regnum. d *Longobardi*.

C. 476. eamque regio nomine tenuit annis cir-
citer 17. Anno verò 489. *Theodoricus* c *Gothorum*
Rex, *Zenonis* hortatu Italiam adiens, *Odoac-*
rem tribus præliis superatum *Ravennæ* obsedit:
ac tandem fraudulenta pacione circumventum
interfecit, *Herulique* sedes inter *Subalpinos*
concessit, anno C. 493. quo ipso initium habuit
Gothorum in Italia regnum, à *Theodorico* sa-
pientissimè constitutum: quod cum *Tegâ* à *Nar-*
sete victo desit anno 554.

§ *Attila* virtute *Attili* in Galliis repressus, re-
parato exercitu Italiam invasit anno C. 454.
Aquilejam b captam solo æquavit, multisque
opidis vastatis Romam petens, Leonis Episcopi
Romani oratione, commotus in patriam abscel-
sit.

§ *Alboinus* à *Narsete* excitatus cum d *Longo-*
bardis suis Italiam ingressus, anno C. 568. ab
exercitu suo Italix Rex proclamatur anno C. 571.
Regnum istud stetit ad annum usque C. 772.
quo *Desiderius*, *Longobardorum* Rex ultimus,
à *Carolo M.* captus & in *Franciam* abductus est.
Deletum igitur est hoc regnum non à *Pipino*,
sed *Carolo*, ab ipso *Longobardorum* in Italiam
ingressu annis 806.

HEKELII.

b Urbem olim ditissimam atque populosissi-
mam splendidissimamque Imperatorum Sedem.

CAP. XXXIV.

De novissima Italiæ divisione. 1

I. Post

REISKII.

1 Italia quin Carolingis aut Francis, &
posthac Germanicis Impp. Heinricis, Ottoni-
bus, Fridericis, aliisque subiecta fuerit, nul-

lum est dubium: Sed arcanis Rom. Pontificum
consiliis ea demum turbata & divulgata tot Prin-
cipes ac Dominos recepit hodieque fovet; ut ta-
men Impp. Romano Germanicis jus suum inte-
grum

I.

Postquam imperii Romani dignitas atque sedes in Germaniam delata est, Italia variè ab aliis aliisque divexata, atque in varios titulos atque dominia discerpta est. Hinc novissimæ divisionis regiones nunc sunt: *Histrice* Marchionatus, *Fori Julii* Ducatus; & haud exigua Italiæ portio *Lombardia*, sub qua *Marchia Tarvisana*, Ducatus *Mantuanus*, Ducatus *Mediolanensis*, *Tirolis* Comitatus dimidia pars, *Grisones* in ipsis Alpibus; & his contermini *Helvetiorum stipendiarii*, *Pedemontium*, Ducatus *Montis-Ferrati*, *Parmensis* Ducatus, *Romania* sive *Romaniola*, *Marchia Anconitana*, jamque extra Lombardiam, *Ager Genuesis*, *Tuscia*, in qua *patrimonium D. Petri*, Tiberis dextræ ripæ adfixum; *Ducatus Spoletanus*, *Ager Romanus*; inde *Regnum Neapolitanum*, inque eo regiones *Aprutium*, *Apulia*, *Laborinus ager*, *Basilicata*, *Calabria duæ*, & *Ager Baritanus*, & *Ager Hydruntinus*.

Dominia.

Hispani ditionis in Italia.

Pontificis R. ditiones.

II. At eandem Italiam in partes singulis *Dominiiis* distinxeris hoc modo:

1. *Dominium est Hispaniarum Regis*; sub quo *Regnum Neapolitanum*, * *Ducatus Mediolanensis*, ac quædam opida in *Tuscia* littore, *Insuleque* Italiæ adjacentes, *Sicilia* & *Sardinia*.

II. *Pontificis Romani*; sub quo *ager Romanus*, *Patrimonium D. Pe-*

grum superfit. * Interim status per Italiam nunc triplices rigent (1.) *Regna*, (2.) *Respublica libera*, (3.) *Principatus*. Regna illa Regi Hispanico subsunt potissima, *Neapolitanum*, *Sicilia* ac *Sardinia*, cum Ducatu *Mediolanensi*, & agro *Tuscia* ad litus proximo: *Respublicas* cum Europa sub initium recensimus, item *Principatus*, *Rom.* æque *Pontificis Ecclesiasticum*, atque *Politicos* sive *seculares*: Quos heic loci repetere supervacuum erit, etsi auctor noster in suo catalogo quosdam omiserit, quosdam classis justè non inferat, quosdam nec amplius superstites addat, Ducatum utpote *Urbinate*, *Rom.* *Pontificis* subiectum. De singulis infra observabitur, quod loco præsentis vix congruit, *Vid. Supplementa lib. II. cap. I. §. 2.* tractat. de *Principat.* Italiæ lingua ex Italia translata, & *Thom.* Segeri notis illustrati: *Respublicæ* item *Elzevirianæ*.

BUNONIS.

* Ad Ducatum *Mediolanensem* a pertinent,

ager Novariensis, *Laudensis*, *Cremoenensis*, *Comensis*, *Ticinensis*, *Vigevanus*, *Alexandrinus*, *Tortinensis*, *Bobbiesis*; item Comitatus *Angherianus* illa regio circa *Verbanum lacum* b. Illa *Tuscia* opida sunt, quæ hodie vulgò appellantur, *Pianino*, *Telanone*, *Orbitello* & *Porto Hercule*.

HEKELII.

a Ambitu suo 3000. Mill. juxta non nullis *Geographorum* complectentem.

b In hunc Ducatum mittit Rex Hispanie *GUBERNATOREM*, splendidissimò *CAPITANEI GENERALIS* titulo exornatum, qui continuò in loco permanens tam equitibus, quam pedestribus præest Militibus. *Magistratus* loci. fol. 139. fac. b. & 140. fac. a. dicit, *Regem Hispanie* ex hoc Ducatu provenit habere 80000. aureorum; sed administrationem *Capitaneum* *Civili* & *Criminalium* pendere à *Mediolanensi* *Senatu* eoque ex xvi. Doctoribus, quæ nonnullis *Prelatis*, *Patriciisque Mediolanensibus* constante. Plura vid. infra Cap. xxxvi. §. 1.

BUNO

a Status Italiæ triplices.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXIV. 277

D. Petri, Ducatus *Spoletanus*, *Marchia Anconitana*, *Romaniola*, & urbs in agro *Neapolitano Beneventum*.

III. *Venetæ* *Reipublicæ*, sub qua * *Hystria*, *Forum Julii*: * *Marchia Tarvisana*, & inde *Lombardia pars* ad usque *Bergomum*.

IV. *Magni Ducis Tusciæ*, in *Tuscia*.

V. *Genuesis* *Reipublicæ*; sub qua *Liguria* intra *Apenninum* & *Ligusticum mare*, ac *portuicula Tusciæ* *Liguriæ* proxima, cum *Insula Corsica*.

VI. *Ducis Parmensis*, in *Lombardia Cispadana*.

VII. *Ducis Sabaudia*, sub quo *Pedemontium*.

VIII. *Helvetiorum*, supra lacum *Verbanum* & *Larium*.

IX. *Rhetorum* sive *Grisonum* in Alpibus.

X. *Archiducum Austriæ* in Comitatu *Tirolensi*, ubi *Tridentum*, & in partibus Alpibus *Fori Julii* ac *Hystriæ*.

BUNONIS.

* Ditioni *Pontificiæ*, quæ vulgò *Stato della Chiesa*, præter istas provincias, adscribuntur, *ager habuus*, *ager Orvietanus*, *Ducatus Urbinas*, *ager Bononiensis*; *Ducatus Ferrariensis*; *Com. civitatis Castellane*; *Ceneda* in agro *Favosinensis*; *Montebello* in *Pedemontio*. In *Gallia* Comitatus *Avenionensis*, & *Vindasimus*. *Supremum* *Pontificis* subtribuit in regnum *Neapolitanum*, *Siciliam*, *Sardiniam* & *Corsicam*, itemque in Ducatum *Parmensem* *Rogionensem* & *Placentinum*. Hunc tamen ad Ducatum *Mediolanensem* pertinere Hispaniæ Rex contendit. Ducatum *Castrensem* hodie repetit *Parmensis* *Dux*.

* In *Illyria* *Austriæ* *Archiduces* multa etiam teneant loca: *Mariatica* pleræque sunt in ditione *Venetorum*.

* In *Marchia Tarvisana* sunt territorium *Cadorum*; *Episcopatus Bellunensis* & *Felrensis*, territorium *Tarvisanum*, & *Ducatus Venetus*.

* In *Lombardia* ad *Venetorum* ditionem pertinent territoria ista; *Padianum*, *Veronense*, *Vicinense*, *Brizianum*, *Cremense*, & *Bergomense*. Possident quoque *Venetis* agrum *Polestinum*, *Rhodiginum*, & nonnulli in *Albania*: Itemque *Cremum* & *Corregiam insulas*.

* *Magus Hetruria Dux* habet ditionem *Florentinam*, *Pisanam*, *Sanenensem*, & *Elisam* insulam cum nonnullis insulis minoribus; ad oram istam spectantibus.

* Ad *Genuesium* ditionem pertinent septem dynastie præcipuæ; *Monachii* & *Onelie Principatus*; *Comitatus Marri*; *Finalii dynastia*; *Territo-*

rium *Pontrenoliense*: *Marchionatus Torellæ*; *Comesque Ovensis*.

* In ditione *Parmensi* sunt *Ducatus Parmensis*, *Placentinus*, & *Castrensis*; *Comitatus Roncionensis*; & *Piminsis* *Comitatus* in regno *Neapolitano*; itemque ditio *Palavicinorum*, *Principatus Landensis*, & *Comitatus Rossensis*.

* *Sabaudia* olim dicta fuit *Marchia Italiæ d.* Totus ille tractus secundum *Boterum* uno nomine vocatur *Pedemontium*; quoniam ad pedem seu radices *Alpium* extenditur. e. In *Sabaudi* ditione sunt *Principatus Pedemontii* proprie dicti; *Marchionatus Segulinus* & *Epyredæ*; *Vercellense* *Dominium*; *Marchionatus Salutarum*; *Comitatus Astensis*, & *Marchionatus Cevenis*; *Montefranchi* *Sabaudicus*, & *Comitatus Nicae* cum Comitatu *Tende*.

* *Helvetiorum* sunt quatuor jurisdictiones *Helvetiæ*.

* *Grisonium* & *Vallis Tellina*, & *Comitatus Clavemensis*.

HEKELII.

c Olim *Venetorum* *Ditio*, vel *Regio*, erat totus ille Tractus à *Liquentia* *Amne* & *Sinus Adriatici* intimo angulo usque ad *Mincium* *Amnem* & *Benacum* *Lacum*, quæ ampliores quondam *Fines* possederat, nimir. ad *Adriaticum* usque *Fluvium*. d Cuius *Duces* è *Saxonum* *Ducibus* ac *Illyris* augstà originem ducunt annos propè quingentos.

e Ad ipsam *Sabaudiam* spectat quoque *Regio* illa in planò situ posita, *BRESSE*, omni *Trunca* genere, *Canabæ*, *Piscibus*, *Fluminibus* ac *Stagnis* abundans.

M m 3

Parmensis dit.

BUNO.

Mantuani.
Mutinensis.
Urbinate.
Lucentium.
Mirandulani.

- XI. Ducis Mantuani, in Ducatibus Mantuae ac Montis-Ferrati.
XII. Ducis Mutinensis.
XIII. Ducis Urbinate.
XIV. Civitatis Lucentis, in urbe Luca.
XV. Comitibus Mirandulani.

BUNONIS.

Sub Mutinensi quoque est Ducatus Regensis & Principatus Carpenfis, Friniana & Grafiniana ditiones; Corregii & Saxulii dominia & Comitatus Rgentis.

In Marca Anconitana.

§ Mirandulanus quoque tenet Comitatum Corcordiae. Ceterum omnem Italiam, praeter Remp. Venetorum, & Helvetiorum Cantones regionem Neapolitanam ad jus imperii R. pertinet; ostendit celeberrimus Contingius L. de Finibus Imperii Germanici.

CAP. XXXV.

Histria, Forum Julium, Marchia Tarvisiana, Grisones, Helvetiorum stipendiarii, & Pedemontium.

I.

Novissima Italiae divisione tradita, singulas partes inspicere haud piget. Prima ab Arsia amne est Histria, German.

BUNONIS.

§ Histria a peninsulæ instar sese extendit, à Formione. In Italis Risanò, & Germanis Alben, vocatur, & Tergestum sive Trieste, quod Austriacorum est, inter eius finem, qui Tergestinus, vulgò Golfo di Trieste & sinum Flanaticum; qui hodie Italis Golfo di Quernero sive Carnaro dicitur; aliisque, ob crebra quæ ibidem contingunt naufragia, Carnarivorus. Flanaticus sinus nomen habet à Flanone opido, quod hodie Italis Fianone est.

HEKELII.

a Tapidia olim dicta.

REISKII.

I Petrus du Val tres Italica partes majores constituit, nempe in Lombardia superiorem, mediam in Ducatu Florentino, Luceni Republica & statu Ecclesiastico, inferiorem in Regno Neapolitano: Sed ipse Austriacae Italicae dominia, Principatus, & quasdam Respublicas omisit. Histria enim atque Forum Julii ex parte domui Austriacae, pluraque his vicina dominia subiungunt: Pars altera Venetæ Reipubl. parit cum c. nova Palma quæ Foro Julii & Italicæ & Christianae fidei propugnaculum in nummis fundamento suppositis iure vocatur, tanquam unicum totius Europæ

regulare fortalitium, ac tuendo maris Adriaci otio necessarium. Marchia Tarvisina Reipublice subiecta, huic sedem atque domicilium præstat, à Venetiis urbem Europæ Italiae maritimam, ex insulis circiter LX. A. 456. natam, nunc templo D. Marci, thesauro publico, amentario, ædibusque publicis permixtis magnificissimam. Ipsa Respubl. inter regias in concavi Pontificio habetur, ob regnum Dalmatiae, quod adhuc tenet, utut Candiam creptam Turci teneant. e Patavium urbis fundamenta in iro alto posuisse dicitur: Ipsum Patavium cive Lino effertur ac huius cineribus, quos tamen in obitum Morhofius vocat Libello ad Patavium Liviam. edito. Respublica Rhetica tres uno quidem fœdere, non Magistratu tamen uno ut eodem iunctæ sunt. e Pedemontium Petro du Val, urbs quasi continua 400. miliaribus Italicis patet, cultu, frugibus, vino, & omni provintia ditissima, quam Dux Sabaudiz cum Marchionatu Saluzzarum pluribusque dominis tenet: Item Rex Cypri titulo: Nunc sedes belli Gallicæ, extat Pignarola per Gallos iterum vindicata, quam Sabaudi acerrime obsessam, fulminibus machinis quassaverunt. Vercella iudici Ducis suo Sabaudico parit; Turinum huius

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXV. 279
Istreich dicta. Opida nunc clariora sunt: § Pola, § Parentium, & § Caput Histriae vulgò Capo d'Istria.

Forum Julium, vulgò Friuli, & Patria di Friuli.

II. § Fori Julii caput est § Vedinum, nunc Udene; reliqua opida clara sunt: § Cividad di Friuli, § Tergestum, § Gradiscia, ac nuper

à Ve-

de, arcē ferme regia & munificissima sese commendat. Linteum vero Christi sepulchrale, quod Turinenses religiosissime ostentant, quamvis dubium incertumque illud nostris in Exercitiis de Imago Christi publice ostendimus.

BUNONIS.

§ Pola urbs maritima antiqua in excelso monte sita est, olim etiam Pietas Julia dicta; habet rudera amphitheatri b. Ab Attila olim fuit diruta; quāquam vero illam restauravit, compertum non habemus c. Portu gaudet pulcherrimo, quem insula Breonia, vulgò Brioni, claudit. § Parentium vulgò Parenzo, in peninsula situm, & egregie munitum, portum habet capacissimum, quem insula S. Nicolai efficit; ubi olim Pharus fuit. Urbs illa à Genuensibus dirupta est anno 1354.

§ Caput Histriae, urbs olim d. Aegida, deinde e. Justinopolis, à Iustino Imperatore, qui eam restituit, dicta, P. Pauli Vergerii patria est; in parva insula d. exstructa, pontibus versatilibus, continenti annectitur; Germanis vulgò dicitur § Gafers. Ceterum § Albona, Matthiae Flacii patria, ad sinum Flanaticum est. h. Città Nuova, sive Civitas Nova, ad litus est inter Parenzo & Homago, § Omago opida, in scopulis marinis pons. Mediterranea vero loca Austriacorum sunt. Habet Histria montem præcellsum, qui vulgò Major, dicitur, herbis medicatis celeberrim. Eademque regio præstantissimum etiam marmore dives est. Præter ista loca ad litus est § Rovinum, vulgò Rovigno: aliis Asturipia dicitur, ab antiqua illa urbe, cujus rudera haud procul in monte, qui vulgò Monti di Aura, conspicuntur. Leander insulam vocat; ponte lapideo continenti iuncta est. Duos habet portus, ad Austrum unum, alterum ad Septentrionem. In agro eius cadit marmor Istrium. In mediterraneis Veneti tenent k Petram Pilosam, quæ in rupe sita Marchionatus caput est. l Fanum S. Laurentii ultio se submisit Venetis. m Montona olim libera

in Venetorum quoque potestate est. Cetera opida quæ hic Venetis parent, non sunt adeo clara n. Austria Archiduces in Istria sub sua potestate tenent Pedenam, Episcopalem urbem; Pissum, Vetus & Novum, reditibus dives; Lupatium; Colliacum, Cominum; Dorium; Vipsum; Fanum S. Angeli.

§ Forum Julii, vulgò Friuli & Patria di Friuli, limitibus continetur Marchie Tarvisianæ, Norici & Histriae; fluminibusque Formone, qui Italis Risanò & Germanis Alben vocatur: & Liguentia, qui vulgò Livenza. e

§ Vedinum Germanis Weiden, Italis p. Udene, urbs ampla & magnifica, cujus ambitus censeatur quinque miliarium Italicorum, sub potestatem Venetorum redacta est anno 1420.

§ Cividad di Friuli, olim Forum Julii ad Nationem sita provinciae nomen dedit, natura loci munita urbs, à Theodorico primum eversa; deinde à Cagana Pannon: postea restaurata Civitas Austriæ dicta est.

§ Tergestum vulgò Trieste Episcopatus dignitate claret. Ad mare situm tempore Henrici Danduli à Venetis fuit occupatum. Post tamen Archiducibus Austris cessit. Anno 1407. iterum à Venetis capitur, sed à Maximiliano receptum, hæcenus Austris parit. Agger circa Tergestum & Justinopolin vinum illud fert, quod Germanis vocatur Reinfal.

§ Gradiscia regionis propugnaculum est à Venetis contra irruptiones Turcarum anno 1472. condita.

HEKELII.

b Et Sepulchra vetustis litteris inscripta.

c Hodie Urbs, à Colchis quippe in planò Solò condita, dicitur esse Episcopalis.

d A Colchis aequè, ac Pola.

e Hæc Regio Carnorum Populorum Terra est, olim, Blondo restante, Liburnia appellata. S. d. Fori nomen Julii idèò ei dicitur esse inditum, quod Julius Cæsar Legiones hæc trans Alpes duxerit.

BUNO-

§ Pola. b Parentium. c Caput Histriae f. d. Aegida f. e. Justinopolis. f Gafers. g Albona. h Civitas Nova. i Rovinum. k Petra Pilosa. l Fanum S. Laurentii. m Montona. n Opida Histriae § Tergestum, § Gradiscia.

a Istria. b Tres Italicae partes. c Palma nova. d Venetia. e Patavium. f Pedemontium.

Pola.
Parentium.
Caput Histriae.

Forum Julium f. Friuli, & Patria di Friuli.
Vedinum.
Tergestum.

Palma.

Goricia.

Marchia
Tarvisiana.
Tarvisium.

Venetiz.

Patavium.

à Venetis condita *Palma, egregium Fori Julii atque Italiz ab hac parte propugnaculum. Cæterum est in Foro Julio Austriacæ ditio- nis Palatinatus Goricienſis, cujus caput Goricia, opidum fatis nobile,

Marchia Tarvisiana.

III. Cognominatur Marchia hæc ab a Tarvisio, vulgò Treviso, splendida urbe. At princeps non modò Marchiæ Tarvisianæ, sed totius facilè Italiz urbs est *Venetiæ, in ipſo ſalo, palis superſtru- cta, Emporium toto Orbe terrarum celeberrimum, ac republ. potentiſſima; magnificis ædificiis ſplendens, ac templo D. Marti, atque armamentario, maximè conſpicua. *Patavium, urbs ſpa- tiola magis quam populosa, Academia totius Europæ celeberrima maxi.

BUNONIS.

* a Palma anno C. 1593. in Italiz tutelam condita, & novem propugnaculis munita est, & arce, quæ toram urbem facile tueretur. Totius orbis habetur firmissima. Tormenta in propugnaculis disposita sunt 80. & seposita 600. Cæterum in hac regione sunt, b Aquileja Ruſſui paria, urbs antiqua ab Attila olim everſa, quum eam triennio obſideret, & deſperaret, niſi per cicioniam pullos ſuos exportantem fuiſſet confirmatus, ſed à Narſe reſtaurata, hodie vicus eſt. Concordia. c Montefalcone. Gorizia dives &c. d Tarviſium Sili amne dividitur, urbs magni- fica & munitiſſima, quæ tamen à Maximiliano I. Imperatore unâ cum Verona, Vicentia & Patavio, in bello adverſus Venetos, expugnata eſt f. Tarviſium patria eſt Benedic- ti XI. qui matrem ſplendide veſtitam, reject, inopem agnovit.

Urbs hæc ex 60. amplius inſulis conſtata eſt. Quum Attila Aquilejam obſideret, eo con- fluxerunt vicini, circa annum 422. ac poſt circa annum 456. exules, quorum urbes Hunnus everterat. Crevit deinde, quum Longobardi & Gothi per Italiam ſævirent. Tandem anno C. 1292. ea Reip. forma conſtituta eſt, quæ hodie viget g. Gauricus Aſtologus pollicetur urbem hanc duraturam annis 1880. ac tum ex in- ſulis futuram continentem. Prudentes ſunt Ve- neti, ac pœne infantes de Rep. differunt, quaſi omnem ætatem in ſenatu contrivirent. Ad rem nauticam cum primis indigent. Quicunque hic ex- cellit in aliqua arte, dives erit: unde omnis ge- neris hic reperiuntur artiſces optimi & experi- tiſſimi. Veſtium formam ſæpe mutant tam viri, quam ſœminæ. Serica hic ſingulari elaborantur

artificio. e In epularum luxum effunderetur Veneti, niſi leges & cenſores obſiſterent. Ducis deſuncti funus Senatores in purpurea veſte comitantur; non in pulla: quoniam Reſp. inquit, ſe plures habere deſuncto pares; ac proinde in- dignum eſſe; dolore ſuum publice proſeque- ſentur. Ulicionis Veneti ſunt cupidiffimi, quod vitium Italiz ſerè familiare eſt.

f Patavium vulgò Padoua ad Medoacum b ſi. à Venetiis xxiv. millia paſſuum jacet i. Mo- ſtrantur ibi oſſa S. Lucæ k. Prætorium habet magnificum, in quo Tui Livii cineres perhiben- tur reſpoſiti. Ab Academia cognomen Doctæ obtinuit. l

HEKELII.

f Hæc Urbs, Leandri affirmante, inprimè affluens rebus ad uſum humanum utilis. Maximè enim abundat Frumentis, vini, cere- rumque Frugum copiâ & reſpectu, etque in ibidem ſumma nobilitas.

g Aedificia omnino ſunt magnifica, ac mu- moreis Parietibus, Columnis, ſtatuis, Pittu- risque pulcherrimis undique clata & ſplendidi; nobilium Familiarum ac Principum Senatorum Palatia divitiis, ornamentisque omnibus æſ- tim inſtructa.

b Seu Meduacum.

i Ejus circuitus conſtat milliaribus ſeptem, & habet formam qs. orbicularem, triplices Muros, atque Foveas, immiſſo Medoacò Flumine, po- fundas & navigabiles. Muris cingentibus & pro- pugnaculis Veneti inexpugnabilem reddiderunt.

k Longolii, aliorumque plurimum.

l Joan. Antoni Magini, Geographi clariffimi, mellea verè Patria fuit.

BUNO

a Palma. b Aquileja. c Montefalcone. d Tarviſium. e Venetorum mores. f Patavium.

maximè gloriatur: de cætero munitiſſima. Verona ampla, ſplen- dida, magnifica ac populosa, amphitheatri reliquiis nota eſt. Vi- centia Equeſtris ordinis viris gratiſſimum domicilium.

Rheti, vulgò Grifones.

Rheti vulgo
Grifones.

IV. Grifones, quos Latini vulgato nomine Rhetos, German. die Graupinter, vocant, Rheni, Oeni, Atbeſis ac Adduæ fontes accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput *Curia, German. Chür; Ital. Coira: Meyenfeld, Ilandz. Sub Rhætis eſt vallis Tel- lina, & Comitatus Clavennensis; cujus caput *Clavenna, German. Claven, Ital. Chiavenna. In valle Tellina ſunt *Sundrium, *Tira- num, *Peſclavium, & Morbenium.

Curia.
Tellina val-
lis.

Clavenna.

Sundrium.
Tiranum.
Peſclavium.
Morbenium.

Helvetiorum Stipendiarii.

V. Grifonibus contermini ſunt *Helvetiorum ſtipendiarii; quo- rum opida haud illepidi, d Lucanum, Locanum & Belliſona.

Helvetiorum
ſtipendiarii.

Pedemontium.

VI. *Pedemontii Dominus eſt Dux Sabaudie. Caput provin- tiæ ac Ducum Sabaudicorum fedes eſt *Auguſta Taurinorum, vul- go

Pedemont-
ium.
Auguſta Tau-
rinorum.

BUNONIS.

* Verona Atheſi flumine munitur. Arcem habet benè munitam, duo caſtella m, & Scal- gerorum, qui rerum ibi poſiti ſunt monumenta.

b Vicentia, vulgò Vicenza, inter Renonem & Bachelionem amnes jacet: Spinam ex corona Chriſti ſervatoris ibidem aſſervari tradunt. Ejus æger viti frugumque feraciſſimus eſt.

c Curia ad Rhenum eſt: Inde haud procul abſt. lacus Herodis impetuoſiſſimus. Ibidemque incipit Venuſta vallis das Wiſgaw. Nec longe abſt. Therma Piperina, das Peſſerbad.

d Clavenna à Lario lacu 16. millia paſſuum in Boream; inter Comum & Curiam, ad Maira ſi- ſta, Germaniz Italiæque Clavis perhibetur.

e Sundrium Italiz Sondrio juxta Adduam jacet.

f Tiranum Italiz dicitur Tiran.

g Peſclavium, vulgò Puſſlap & Puſſchlaw, Italiz Puſſchaw ad Adduæ fontes eſt.

h Morbenium, Italiz Morbegno, inter Larium lacum & Sundrium, opidum interjacet. Ad finem Vallis, quo Addua ſi. in lacum Lariæ ſe exo- nerat, munitum Caſtrum Euentis eſt.

* Verbenum & Cereſium lacus accolunt.

d Lucanum, ad Cereſium lacum Italiz Luga- no dicitur.

e Belliſona ad Ticinum ſupra Verbanum lacum eſt, olim Biliio dicta.

k Pedemontium nomen habere videtur, quod ad pedes ſive radices Alpium eſt. Ad mare Infer- rum, ſi à Varo ſi. qui terminus Gallie eſt, in- cipias, reperies in Italia Pedemontium.

l Taurinum ſive Turmo, ad Duriz oſtium eſt, quo in Padum conſluit. Urbs pulcherrima & munitiſſima, cum arce ſplendida, in qua pæ- tus mirandi operis n. Habet Academiam: ibi- que aſſervatur lineum, quo Chriſti deſuncti corpus fuit involutum. Sabaudiz Principes locum hunc habent in deliciis: ibique ſæpe ſemper commorantur.

HEKELII.

m Cotta.

n Cives habet nobilitate maximè claros ac ſplendidi ædificiis utentes, poriturque Agri perbonis atque fertili: Olim Romanorum erat Colonia & Longobardorum in Italia Sedes.

n n

BUNO-

a Verona. b Vicentia. c Curia. d Clavenna. e Sundrium. f Tiranum. g Morbenium. h Lucanum. i Locanum & Belliſona. k Pedemontium. l Taurinum.

Vercellæ.
Eporedia.
Augusta Præ-
toria.
Alba.
Alba.
Salutium.
Nicaea.
Villa Franca.

go *Turino*: Reliqua opida clara sunt: *Vercellæ*, *Eporedia*, *Augusta Prætoria*, *Alba*, *Salutium*, & *Nicaea*, licet non magna, at incolis valida. Prope est Nicæensium portus, *Villa Franca*, trirremium Ducis statio.

BUNONIS.

Vercellæ, vulgo Italica *Vercelli*, *Verselli*, ad Sessitem fl. est. Sabaudia Dux urbem istam ex Ducatu Mediolanensi decerpserat, sed Hispanus eam recepit. o. Munitissima est: arcem habens firmissimam. Concilium ibi celebratum est, in quo damnatus *Reverendus Andegavensis*. d. b. *Eporedia* p., vulgo *Jurea*, seu *Fluvica* q., ad Duriam. Ejus laudantur casti *Salassi* dicti. *Augusta Prætoria*, vulgo Italica *Aosta*, ad eundem Duriam r.

Alba, vulgo *Asli*, ad Tanarum est. Urbs lauta, dives & frequens est: quæ olim xxx. armatorum milia eduxit. Arcem habet S. *Christine*, in gratiam Ludovici xiii. fororis, quæ eadem Sabaudi uxori, conditam.

Alba Pompeja ad eundem Tanarum fl. *Salutium*, vulgo *Saluzzo*, Marchia Salutienfis caput, ad Alpium radices. Cæterum in *Principatu Pedemontano* nobiliora opida sunt *Pinarolium*: vulgo *Pignerol*, ad Chisonium fl. opidum ita munitum & firmatum, ut provinciam propugnaculum sit; *Cavortium*, h. *Carinianum*, *Briquerascum*, ex quo *Carolus Immanuel* Gallos eiecit, hyemali tempore callide usus; *Savilianum*: *Cuneum* à Francisco I. frustra tentatum:

a. *Vercellæ*. b. *Eporedia*. c. *Alba*. d. *Alba*. e. *Salutium*. f. *Pinarolium*. g. *Cavortium*. h. *Carinianum*. i. *Briquerascum*. k. *Savilianum*. l. *Cuneum*. m. Mons *Regalis*. n. *Segisium*. o. *Rhodum*. p. *Tenda*. q. *Pedemontii* fertilitas. r. *Mores Sabaudorum*.

CAP. XXXVI.

Lombardia, & *Genuensis* ager.

I.

Lombardia Transpadana.

Lombardia.

Ea quæ nunc *Lombardia* propriè dicitur, pars est Italiae, urbium splendore, agrorumque cultu lætissima: Dividitur autem Pa-

REISKII.

Lombardie nomen Lombardi aut Longobardi gens Germanica indiderunt, qui A. C. 426. per Pannoniam A. 552. per Italiam irruerunt, Gothilque prostrigati A. 572. Alboino rege

regnum constituunt novum, idque annos 204. stetit, donec Carolus M. A. 773. Desiderium extirpavit, fecitque ut *Lombardia* primum Francico, posthac Germanico Imperio subiecta. Denique principatus alios admittit aut Respublicas.

a. *Lombardia*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVI. 283

do anne in *Cispadanam* & *Transpadanam*. *Transpadana* rursus dispartitur in Ducatum *Mediolanensem*, *Mantuanum*, & *Venetorum* ditionem.

II. *Mediolanensis* Ducatus caput est *Mediolanum*, unde Ducatus nomen ac dignitas, urbs magnitudine sua, arcis munitione, atque incolarum numerositate clarissima; armorum bellicorum officina tota Europâ celeberrima. Secunda à Mediolano est *Cremona*, magnificis ædificiis superba. Sequuntur, *Comum*, *Papia*, *Novaria*; & in *Cispadana Lombardia* sub eadem ditione *Alexandria*, *Verona*.

Ducatus Mediolanensis.

Cremona.

Comum.

Papia.

Novaria.

Alexandria.

Verona.

Man-

us: Hinc *Mediolanum* A. 1395. Vice Comes, sequenti seculo ducem, horumque familia existit Carolus V. Imp. suscepti, cumque illo Reges Hispanicos, quibus adhuc paret. b. *Mantua* Gonzagas primo Marchiones A. 1431. postea Duces A. 1530. à Carolo V. Imp. creatos habuit: c. *Parma* & *Placentia* Duces Farneses à Papa Paulo III. A. 1544. impositos recepit.

d. *Milano* Marchiones seren. Atestinae familiae antiquissima, item Ferrariae Rhegiique Duces diu prout ex A. 1190. sed Papa Clemens VIII. A. 1597. Ferrariensem Urbanamque Ducatus sibi tantum fecisse asseruit. e. *Respubl. Genuensis* et ipsa regiam dignitatem & regnum Corsicæ sibi vult, regi tamen Hispaniæ quam Gallo addidit, ex Finalium Hispanis subditum & Genuensibus vicinum, nec non propter commercia per Hispanicas provincias liberius tractanda. Amplius extant duo *Lombardiæ* Liguriæque vicini admodum Principatus: f. *Monacensis* nempe unus in Grimaldorum stirpe, de g. *Mirandula* in vetusta Picorum familia ob eruditionem variam perillustri. Confer Principatus Italiae in Elzevir. reburs. irem *Introducti*. Puffendorf. ad Stat. Europæ hod.

BUNONIS.

Mediolanum, vulgo *Milano*, cæteras Italiae urbes incolarum multitudinè, unâ exceptâ Neapoli, longè superat. a.

b. *Cremona* à Pado abest 1500. passibus: cuius tamen inundationes experitur. b. Arx ejus turrim habet admirandæ altitudinis: unde natum proverbium, *Unus Petrus Romæ; Unus portus Athenæ*: c. *Novaria* à Larium lacum est, qui inde *Comum*, vulgo *Lago de Como* dicitur. Est verò *Comum* ab Aushelmo Pusterulo Archiepiscopo

Mediolanensi excisum: quod antistitem, quem ipse obtulerat, recipere noluisse. Fuit tum in edito loco positum, post eo restauratum, quo nunc vultur. Castellum habet, quod *Torris Rotunda* dicitur. Ipsa urbs dives deliciis affluit. Incolæ ejus sunt industrii. *Pauli Jovii* Historici patria est.

d. *Papia* olim *Ticinum*, vulgo *Pavia*, ad Ticinum fluvium, qui hodie vulgo *Tesino* dicitur, habet *Theotrophium* muro cinctum, in quo *Franciscus I.* Gallie Rex victus in Cæsarianorum venit potestatem, i. *Picighione*, quod olim *Forum Divuntorum* ad Humatiam fl. in custodia detentus, donec Madritium in Hispaniam abduceretur.

e. *Novaria* vulgo *Novare* & *Navara*, ad flumen ejus nominis est, quod hodie vulgo *La Gogna* dicitur, *Petri Lombardi* & *Comestoris* patria. Ad *Novariam* *Ludovicus Sfortia* captus est anno 1500.

f. *Alexandria* vulgo *Alessandria* della *Paglia* ad Tanarum fl. ab Alexandro III. pontifice nomen habet, cum antea *Cæsarea* appellaretur. Condita est anno 1178. contra *Fredericum Barbarossam*.

g. *Verona*, vulgo *Tortona*, à *Frederico Barbaro* everfa, à *Mediolanensibus* restaurata, nunquam ad pristinam rediit dignitatem. Ad Ducatum istum porro quæ referuntur, nobilitate sunt, p. *Caravacium*, ad quod Veneti à Francisco Sfortia *Mediolanensis* exercitus præfecto prostrigati sunt; q. *Bicoca*, ubi Galli à Prospero Columna anno 1522. victi sunt. r. *Angleria* Comitatus caput, unde Principes *Mediolanenses* orti. Joh. Galeatus III. à *Wenceslao* Imperatore creatus est Comes Angleriz, & regionum *Verbano* adjacens anno 1397. Olim mille passibus aberat à lacu: *Mortaria*, ad quam Ca-

N 2

rolus

a. *Mediolanum*. b. *Mantua*. c. *Parma*. d. *Mutina*. e. *Genua*. f. *Monaco*. g. *Mirandula*. h. *Cremona*. i. *Comum*. k. *Papia*. l. *Picighione*. m. *Novaria*. n. *Alexandria*. o. *Verona*. p. *Caravacium*. q. *Bicoca*. r. *Angleria*. s. *Mortaria*.

Ducatus
Mantuanus.

Mantuanus Ducatus.

III. *Mantua*, quæ nomen Ducatus dedit, in palude vel lacu sita est, urbs amœnissima, sedes & domicilium nobilissimæ Gonzagarum familiæ.

Ditio Veneta.
Brixia.

Veneta ditio in Lombardia.

IV. Venetæ ditionis sunt in Lombardia *Brixia*,
* Ber.

rolus M. Longobardos magna clade affecit; unde nomen nata est: quum antea *Silva bella* vocaretur: a *Largia*, vulgo *Lodi*, ad Adduam fl. sita; à Mediolanensibus 1158. everfa: sed auspiciis Friderici I. restituta: b *Soncinum* à Friderico I. everfum, & restauratum; à Mediolanensibus incensum, & reparatum, Actiolinus tyrannus ibi mortuus est. c Ducatus ille Mediolanensis feracissimus est. Ad Mediolanum tanta oryza copia provenit; ut per universam Italiam & Galliam deportetur. Cremonensis ager vino & fructibus dives est: sicuti Ticinensis lino, & Laudensis pascuis. d Mediolanensis ingenio valentibusque mechanicis sunt dedifsimi: unde proverbium. *Everendum esse Mediolanum, ut universæ Italie providetur*. In vestitu splendidi sunt ac laut; unde plerique, veluti Biantis sectatores, omnia sua *fecum* portant. Minus Zelotypi sunt, minusque vindictæ cupidi, quam reliqui Itali: mulieres operis Phrygii perhibentur peritissimæ.

HEKELII.

a Vid. supra Cap. xxxiv. §. ii.
b *Fabiani*, *Lampidii*, ac *Vile*, Poëtarum Lepidifimorum, Patria est sat clara.

c *Cremonæ* Territorium, in quò non sunt Montes, nec *Loda Sylvestria*, est fertilissimum & granis abundat, *Vino*, *Uvis*, *Pomis*, *Oleribus*, *Lacticiis*, *Melle*, *Lino*, *Lana*, *Feno*, *Lignis*, ac multis aliis, quæ sunt ad elum & usum cunctis hominibus atque animalibus. Vid. *Fr. Schotti Parisi. Itinerar. Italie* p. 199.

BUNONIS.

§ *Mantua* vulgo *Mantova* in medio stagni; quod Mincius facit, non procul inde in Padum influens, sita est d. Quamquam verò natura & arte esset munifissima, à Cæsaribus copiis tamen intercepta & expugnata est anno 1630. ac facta pace Duci suo reddita. *Palatium* Ducis adeo magnificum & amplum est, ut quinque Reges possit hospitio excipere, ipso Duce haud excluso. In eo enim 50. numerantur conclavia, pretiosis stragulis & aulicis ornata. Ipsam Mantuam

in lacu tres veluti urbes sepunt, ille *The Palatium* magnificum; *Borgo di S. Giorgio*; & *Porte Intertere*. Hòc Ducatu porro continentur f *Castellum Gubernium*, vulgo *Gaiservolno*, ad Mincium fl. ad quod Leo Pontifex Atulæ occurrisse traditur. Habet locus hic Cataractam, cujus viciniam regno inundari potest. g *Guardistallum* fere *Castella* duobus Conciliis sub Urbano II. & Paschasio II. nobilis. h *Sabionetta* cum arce firmissima: i *Castillo Stiverorum*, vulgo *Castiglione di Stivère*, urbs permunita cum arce; unde *Lodovicus Gonzaga* ortus: in Montisferrato Mantuano k *Casale S. Evasii*, vulgo *Casal S. M.* urbs totius Europæ munifissima, cum arce hexagona: l *Pons Sturz*, ubi arx munita, ad quam *Ludovicus Sfortia* Mediolanensium Dux à *Gallico* captus primùm deductus est: m *Aqua*, vulgo *Acqui*, Georgii Merula patria: qui se Statistam appellat ab antiquo urbis nomine, quod *Aqua Staticolorum* fuit dicta. Thermae hic restat pulcherrimæ. Ipsa vero civitas civilibus discordiis attrita pene concidit. n *Mantuana* regio abundat frumento, pecoribus & piscibus. Vignæ tamen ejus non laudantur; quoniam ferè ædificum est. Pannus Mantuanus & rapetes in pretio sunt. o *Mantuani* ad domandos equos à natura videntur facti; unde illi equites sunt peritissimi. Habentur tamen ingenii hebetiores ob ætæ gravitatem & crassitiem. Ad bonas litteras perperit, das minus creduntur idonei, quam ad alia negotia, & familiam curandam.

p *Brixia*, Italibus *Brescia*, Bergamo ad 30. millia passuum distat, ad Garziam annem valis muris & castello, quod egredi gubernator nonquam audet, munita, opibus florens, Venetæ urbis *Sponja* appellatur. e

HEKELII.

d Urbs est insignis ac periculosa, antiquior scilicet 670. annis, quam *Roma*. Dicitur enim annis 60. ante Bellum *Trojanum* esse condita. e *T. Livius*, alique magni Auctores tradunt, hanc Civitatem *Regum Romanorum* tempore i

Bergomum, a *Crema* & a *Peschiera*, urbes celeberrimæ: quarum duæ posteriores munimina habent validissima.

Bergomum.
Crema.
Peschiera.

Lombardia Cispadana.

V. In *Lombardia Cispadana* sunt Ducatus tres: *Parmensis*, *Mutinsis*, & *Montisferratenfis* *Ferrariensis*que ditionis loca.

Lombardia
Cispadana.

Parmensis Ducatus.

VI. *Parmensis* Ducatus caput est *Parma*, urbs egregia, illustrissima *Farnesiorum* familiæ domicilium. Secunda est *Placentia*, illi nulla re, nisi dignitate, inferior.

Ducatus Parmensis.

Mutinsis Ducatus.

VII. Hujus caput est *Mutina*. Alterum ejus clarum opidum est *Regium Lepidum*.

Mutina.
Regium Lepidi.

Ager

Cassi Cremonensis esse conditam, quam postea *Romani*, *Transpadanæ Gallia* in potestatem redacta, suæ ditionis item fecerunt. Constat ex eodem *Livio*, fidem *Populo Romano* constantissimè quodam & quidem præcipue difficillimis *Hannibali* Belli temporibus, præstitisse.

BUNONIS.

a *Bergomum*, vulgo *Bergamo* inter Mediolanum & *Brixiam* situm, ambitum cum xv. suburbis adjacentibus non minorem Mediolano habet; cujus incolæ facti à moribus & ingenio audacius.

b *Crema* à *Laude Pompeja* x. millia passuum distans in pulchra & fecunda jacet planitie.

c *Peschiera* ad lacum *Benacum* est, qui vulgo *lago de Garda*.

d *Parma* ad fluvium cognominem est, qui inde haud longe in *Padum* se effundit.

e *Placentia*, vulgo *Placenza*, haud longè à *Trebia* & *Padi* confluentibus, egregie munita, Academia nobilitatur, & obsidione illa, quam à *Toribus* oppugnata, pertulit; qua opidani etiam carceribus humanis victitarunt. Ad hunc Ducatum porro pertinet f *Burgus S. Donini*, *Gibellum* à *Gibellinis* olim extructum contra *Castellum Cæsalpinum*; g *Burgus Vallis Tarenfis* ad *Taurum* fl. opidum ditionis *Parmensis* firmissimum. h *Roffina* *Corregiani* quondam Principis, hodie munifissima & i *Florentiola* in via *Emilia* ad *Lurdam* opidum satis lautum. k *Parmensis* Ducatus cælo gaudet saluberrimo; unde indigenæ plerique sunt *agrosiosos*. Nihil hic, quod ad vitam & de-

licas pertinet, deest. *Cassi Parmenses* in pretio sunt. *Placentinus* ager præter illa abundat ferro ac ære: habet quoque salinas. Cum *Parmenses*, tum *Placentini* habentur bellicosissimi: f *Parmenses* tamen moribus sunt suavioribus; *Placentini* vero sunt austeri & morosi. Utrique vero solertes & sagaces. Injuriarum ultores acerbissimi, ac præcipue tori nuptiales.

g *Mutina* vulgo *Modena* in viâ *Emilia* inter *Regium Lepidi*: quod vulgo *Reggio*; & *Bononiam*, quod *Italibus* *Bologna* sita est: non tamen eodem plane loco, quod *Mutina* antiqua, cujus rudera ad *Novam* conspicuntur. Antiqua illa à *Gothis* & *Longobardis* est everfa: *Novam* autem, *Longobardis* oppressis, restituta est. *Libera* olim fuit civitas, quæ magna cum *Bononiensibus* gessit bella. g

h *Regium Lepidum* in eadem viâ est inter *Parmam* & *Modenam*. Et hæc urbs post *Longobardos* ejectos videtur reparata. Cæterum huic Ducatus ascribuntur o *Aquaria*, aquis medicis nobile opidum; p *Carpi*, urbs antiqua & hodie bene munita, q *Castellum Novum*, cognomine *Grafianum*, urbi arx munifissima: r *Corregium*, opidum perlaurum ac satis munitum, *Spina Ducis Mutinsis* dictum: s *Saxulum* vulgo *Sassuolo*. *Mutinsis* ager frumento, oryza ac leguminibus abundat: vinumque habet bonum. Sed *Regienfis* ager cælam habens gravior infelicio est: lues tamen pinguis habet: sicut *Corregianus* multa pecora, & *Carfianus* fodinas metallicas. t *Mutinses* habentur bellicosi, & singu-

Nn 3

a *Lauda*. b *Soncinum*. c *Mediolanensis* Ducatus fertilitas. d *Mediolanensium* mores. e *Mantua* f *Castellum Gubernium*. g *Guardistallum*. h *Sabionetta*. i *Castillo Stiverorum*. k *Casale* l *Pons Sturz*. m *Aqua*. n *Mantuana* regionis fertilitas. o *Mantuanorum* mores. p *Brixia*.

a *Bergomum*. b *Crema*. c *Peschiera*. d *Parma*. e *Placentia*. f *Gibellum*, *Burgus S. Donini*. g *Burgus Vallis Tarenfis*. h *Roffina*. i *Florentiola*. k *Ducatus Parmensis* felicitas. l *Parmensis* mores. m *Mutina*. n *Regium Lepidum*. o *Aquaria*. p *Carpi*. q *Castellum Novum*. r *Corregium*. s *Saxulum*. t *Mutinsium* mores.

Ager Genuensis, vulgo Riviera di Genova.
Genua.

Ager Genuensis; vulgo Riviera di Genova.

VIII. Caput regionis est *Genua*; urbs omnium Italicarum ædificiorum splendore ac magnificentia superbissima, quippe in eo vico, qui novus, vulgo *Strada nuova*, dicitur, nulla est domus, quin digna regem vel potentissimum excipere. Hujusmodi autem plures passim in urbe, maximeque in suburbis invenias, omni deliciarum genere, ut sunt Italorum ingenia, instructissimas. Cæterum Genuenses in Regis Hispaniarum clientela sunt. Secunda à Genua est *Savona*, lepida sanè ac lauta. Sequuntur, *Vintimiglia*, *Albenga*, & *Serezzana*, in Tusco solo sita, egregio munito, ac militum præsidio.

Savona.
Vintimiglia.
Albenga.
Serezzana.

singulari in Principem suum fide, cauti & solertes. Sed *Rhegienses* parum cauti judicantur. a *Ducatus Mirandulanus* caput est *Mirandula* olim exigua. Probe munita est, quum eam Julius III. Pontifex obsideret. b *Concordia Comitatus* in Mirandulorum Ducum est ditio. Ejus caput à Sigisfrundo Imp. constitutum est *Concordia* olim munita: cujus munitiones à Galeatio II. disjectæ: post tamen urbis reparata indies lautior evadit: ad Secium fl. posita. c Ipsa regio frumenti, oryzae & vini ferax est: & magnos pecorum alit greges. d *Mirandulani* habentur bellicosi, hospitales, liberales, faceti, bonæque indolis.

HEKELII.

f *Etroubles*, litterati, animosi. g *Munensis* Schola, A.º. post nat. CHR. M. cc. *Alstedii* teste, erecta magnum lumen atque splendorem ab *Azone* olim accepit, qui *Bonomi Mutinam* est vocatus munere centum Marcarum Auri.

BUNONIS.

a *Genua*, vulgo *Genova* à litus maris Ligustici, anno C. 935. à Saracenis incensa, ac opidani aut occisi, aut abrepti: sed Venetorum Ducis ope reducti sunt, ac urbs magnificentius reparata. Hodie ambitu suo continere dicitur sex millia passuum, Portus clauditur molesexcentorum passuum; habetque in promontorio Pharus elegantissimi operis. Præ cæteris urbis palatii illud eminet, quod est *Auriacum de Doria*, planè regium, via urbis pleræque angustæ sunt, & obscuræ; quoniam aedes excelis officium lumini.

e f *Savona* ad Vada Sabatia cultissima urbs,

a Ducatus Mirandulanus. Mirandula. b Concordia. c Agri Mirandulani fertilitas.

d Mirandulanorum mores. e Genua. f Savona. g Vintimiglia. h Albenga.

i Naulum. k Porto Fino i Rapalium. m Portus Veneris. n Spezia.

o Lerice. p Agri Genuensis fertilitas. q Genuensium mores.

olim libera: cujus portum obstruxere Genuenses; Gregorii VII. & Julii II. patria est.

r s *Vintimiglia* olim *Albium Intemelium*, ad Rutubam fl. ostium est.

v h *Albenga*, olim *Albium Ingaunum* dictum, urbs maritima, & elegans, è cuius regione insula est, vulgo *Isola d' Albengo*, olim *Gallinara*, à gallinis sylvestribus dicta, quibus etiamnum abundat. Reipublicæ Genuensis loca maritima porro sunt, i *Naulum*, urbs olim opulenta: sed post attrita; forte quod præfuit sibi minas contempnisset, qui cives reprehendebat, quod iterum ad Barbaros deferrent. Portus Delphinus vulgo k *Porto Fino*; l *Rapalium*, m *Portus Veneris*, Genuensium colonia, ab iisdem bello Pisano disjecta. n *Spezia*, o *Lerice*. *Mediterranea* loca; *Tobia*, vulgo *Taggia*, *Gavium*, opidum lautum ac permunitum: *Claverium*, vulgo *Chiavari*. Genuensibus præterea affcribuntur *Monachium* vulgo *Monaco*, portu gaudens commodissimo: *Onlia*, vulgo *Oneglia*, ad Imperialem fl. in valte feracissima ab Hispanis occupata, sed in favle Sabauda reddita; *Marrum*, vulgo *Marrò*; *Comitatus* caput; *Finarium* vulgo *Final*; *Tordia*, vulgo *Toreglia* non procul à monte Bruno; & *Pontremulium*, vulgo *Pontremoli*, ab Henrico Imp. dirutum, quod Romam eunti transitum denegasset; sed restitutum. In ditioe erat Ducis Mediolanensis: Ab Hispanis occupata est *Liguria* olim sterilis credita, quam tamen intolarum industria reddit fertilissimam. p Celebratur vinum Tabianum & Taggianum, quod *Apianum Muscat* dicitur. Omnis tractus inter Genuam & Nervium amœnus est: cultusque tot prædiis magnificis: q Habentur Genuenses p

C A P.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVII. 287

rum hospitales, & lucro inhiantes; foris splendidi, domi tenaces. Foeminae splendide vestiuntur: juniores in luxum profusa, vergente ætate, ad pietatem feruntur. k Galli perfidiae eos laud obscurè insinulant: Quare, quum sese obdissent in tutelam Ludovici XI. Regis Galliae, ipse eos dæmoni addidit, tanquam tali domino dignos.

HEKELII.

b Unde non mirum, si nomen GE-

NUÆ SUPERBÆ vulgò est adepta. i Antiqua Civitas & amœnissima. k Aliquam multa egregia præcis temporibus effecerunt, semperque mari eos viguisse, insigneque victorias obtinuisse constat. Mercatura & negotiationibus maximum sibi nomen compararunt, cum in his reliquis Nationes fortia & diligentia superent, necesse ullum omnino adveniatur Exteriorum Emporiorum, quod ipsi non adeant.

C A P. XXXVII.

Tuscia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuscia vulgo Toscana.

I.

Tuscia, Magni Ducatus titulo ad sublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum sedem *Florentiam*, vulgo *Fiorenza*, vel *Firenze*, urbem, si unam Ant-

Tuscia f.
Toscana.

ver-

BUNONIS.

a *Florentia* arcem habet firmissimam & propugnacula, quibus opidani in officio continentur. Eam ad Apennini radices sitam *Arvus* fl. interluit, ibi epilepsia magis familiaris est, quam alibi in Italia a. Ex ea civitate orti Clementis VII. Leo X. & XI. pontifices, Americus Vesputius, Johannes Bocatius, Marcellus Ficinus, Pius Mirandula, Angelus Politianus & Hieron. Savonarola, Accursius &c. Magni illius Ducis dominium commodè dividitur in b *Antiquam* & *Novam*. Ad Antiquum referuntur, præter *Florentiam*, *Pise*, *Arretium*, *Pistoria*, *Pescaia*, *Monte Pulciano*, *Cortona*, *Pratum*, *Volterra*, *Fiesole*, *Celle*, *Liborgo*, *S. Sepolchro*. In Novo sunt *Sena*, *Montalcino*, *Chiusi*, *Grosseto*, *Savona*, *Pienza*, in Elba insula *Cosmopolis* à Cosmo Duce, qui eam communiavit, dicta &c.

HEKELII.

a Aër hie est tenuis & salubris & maxime actium ingeniorum ferax, & quoniam præter Romam nulla extat in Europâ Civitas, quæ tot *Architectos*, *Pictores* & *Anaglyphos* emiserit, quam hæc Civitas, hinc profecta sunt tot *Palatia*, tot *Templa*, *Picturae*, tot *Statuæ*, quæ Summæ admiratione afficiunt. Claret hie *Antonius Ma-*

gliabechius, Cosmi III. Magni *Hetruriae* ducis, Herois Sapientis; Magnanimit, Benigni atque Incomparabilis, Bibliothecarii dexterimus, ac maxime curiosus, Vir excellenter eruditus, Modestus, Mansuetus & Nationi nostræ inque ac imprimis *Arnoldus* Norib. *Dauimii*, *Kirchmajeris*, *Schrokius* ac *Schwarzfleischius*, immo & tenuitati meæ egregiè favens.

REISKII.

i *Tuscia* familiæ Medicorum sereniss. subiecta Ducatus titulum à Carolo V. Imp. A. 1530. sed magis elogium à Pontifice Rom. IV. additum suscepit. Urbes vero tres præcipuas & liberas quondam republ. complectitur, nempe *Florentiam*, & *Senam*, *Pisajque*, amplas admodum, frequentes nitidasque; sed elegantissimam Ducum sedem, palatio plane regio superba, Sena & vicina huic regio in fidem à Carolo V. A. 1555. recepta, & in filium Philippum translata, denique A. 1557. ad Ducem rediit, exceptis urbibus, quæ adhuc regno Hispanico subsunt. e *Luca* liberam temp. sibi tuetur suis munitionibus & propugnaculis, itemque Principum vicinorum æmulationibus flui senatu & Cæsalerio secura & quieti a Statu Rom. Pontificis ecclesiasticus comprehendit (1) Ducatum Fer-

a Florentia. b Hetruriae Ducatus Antiquus & Novus. c Tuscia magnus Duc. d Sena. e Luca. f Status Ecclesiasticus.

verpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorum splendore maximè conspicuam. Libera atque opulenta fuit civitas, antequam *Medicæorum* familia Principatum occuparet.

Luca.

II. *Luca* sui juris civitas opulenta ac maximè splendida munita: Imperiali libertate gaudet. Haud procul *marmora* magna copiam caduntur, totius Italiæ nobilissima.

Pise.

III. *Pise*, libera quondam ac potens terra marique civitas, nunc propemodum incolis deserta, Magno Etruriæ Duci parat, *Liburno* portui, vulgò *Livorno*, sive *Ligorno*, & *Liorno*, antiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magno Duce in summum splendorem restaurata est. Portus est in celeberrimis Italiæ haud postremus, Magni Ducis secessu ac trirremium statione insignis.

Liburno.

IV. *Plombinum*, *Telamon*, *Orbitellum*, & *Portus Herculis*,

varionsem, Mutinensibus ereptum, (2) *agrum Bononiensem*, (3) *Umbriam*, in eaque *Marchiam Anconitanam*, *Ducatum Spoletanum* & *Urbinate*, hunc ultimum ex A. 1624. (4) *Rom. ditionem* ejus altera pars Florentino Ducatui propriam *Patrimonium D. Petri*, altera versus Neapolin *Campagna di Roma* dicitur, (5) *Ducatum regni Neapolitani Beneventanum*, quem Pontifex feudo ex amplissimo sibi reservavit. De possessionibus Gallicis, quas Pontifex hodieque tenet supra expositum fuit. De artibus & arcanis, quibus ad tantum Italiæ dominatum, quibusque ad Monarchiam ecclesiasticam aut Oecumenicum Imperatorem Rom. Pontifices adspirant, alibi explicatur in bene multis itemque doctis ad hoc argumentum Operibus & opusculis. Confer Anonymum de med. ad Stat. Papæum & arcanis necessariis, itemque Marc. Anton. de Dominis in Republ. Ecclæ. De *Castello S. Angeli*, quod Alexander VI. ex mole Imp. Hadriani veteris construxit munitissimum freno civitatis, & Pontificum Rom. refugio, Romaque hodierna breviter edisseri non potest.

BUNONIS.

a *Luca* ad Aufurem, qui vulgo *Serchio* dicitur sita, *Xanis* Etruriæ patria est.

c *Pise* ad Arnum olim potentissimæ Reip. caput multa præclare gessit. Sardiniam Saracenis extorxit: Carthaginem domuit, ejusque Regem victum abduxit, Majoræ Regem interecit: Genuenses sæpe vicit, & Pontifices resti-

tuit. Ab Ugolino tyranno malè excepta est. *Florentinis* quim fuisset prodita, à Carolo VIII. Franciæ Rege libertatem recepit. Sed tamen *Hetruriæ* Ducis venit potestatem. Illud habet *Academiam b*, & sedes est *Equium S. Stephani*.

d *Liburnus* portus olim fuit *Pisanorum*, quum florent: sed urbs à Genuensibus erepta, pace constituta, ad *Pisavos* rediit. Iude à Carolo VIII. Galliæ Rege vindicata paruit. *Florentinis*, ac ita demum in Magni Ducis potestatem venit. Portui præjacet *Pharus*, iactæque mole, quæ portum claudit. Ipse locus olim ecclesiæ gravisim; nunc, paludibus exsiccat, quæ gratissimo. Quinque præcingitur aggeribus, & duplici propugnaculo.

e *Plombinum* seu *Piobenum* Hispanis ereptum hodie tenet Galli.

f *Telamon* portum antiquitus habuit, qui desecit: Novus autem munitus est.

g *Orbitellum* opidum in lacu cognomine munitissimum, Gallorum clade hoc seculo nobilitatum est.

h *Portus Herculis* urbs permunita est, imminet Mons *Philippi*: i *Portum Longoni*, vulgò *Porto Longone*, à longitudine sita dictum: pero bello Galli eriperunt Hispanis.

HEKELII.

b Juxta *Alstedum* A.O. CHR. M. ccc. xxxix. instituta; A.O. vero M. cccc. lxxxvii. à *Laurentio Medice*, & iterum A.O. M. D. xliii. sub *Cosmò Medice* restaurata.

BUNO

a *Castellum S. Angeli*. b *Luca*. c *Pise*. d *Livorno* seu portus *Liburnus*. e *Plombina*. f *Telamon*. g *Orbitellum*. h *Portus Herculis*. i *Portus Longonis*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVII. 289

his, Hispani Regis imperio subjecta opida, validis Hispanorum præfidiis custodiuntur.

Hispani opida in Hetruriâ maritima. Senz.

V. *Sena*, vulgò *Siena*, in medio færmæ Tusciæ sita urbs, meritò inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latissimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Ducis dicto audiens est.

VI. Reliqua Tusciæ opida sunt *Aretium*, *Cortona*, *Pistoria*: quarum hæc inter amenissimas Italiæ censetur, & *Pratum* item & *Poggium*, summarum deliciarum sunt loca.

Reliqua Tusciæ opida.

VII. Mas-

BUNONIS.

a *Sena* vulgò *Siena*, in colle jacens, urbs *Æneæ Silvii c*, *Alexandri VII. d* pontif. & *Castellæ Senensis* patria, *Academia nobilis* est. Panum habet B. Virginis celebre, à qua literas nullas jactitant *Senenses*. Urbi arx imposita pentagona. Lingua Italica nullibi purius colitur, quam in hac urbe; adeo ut rustici etiam eleganter loquantur. e

b *Aretium* olim potens, in amœna valle situm, *Guidonis* monachi patria, qui voces *Musiciæ*, ut, re, m, fa, sol, la, invenit; à vini præstantia etiam commendatur.

c *Cortona* moenia ab *Aretinis* everfa sunt.

d *Volaterra f*, *Raphaëlis Volaterrani g* patria b, ubi sunt *salinæ*: *foſinæ* aris, *alabaſtri* & *lapidis Lazuli*. Urbs hæc i ab *Hunnis* olim erepta, *Othonis I. Imperatoris* auspiciis restituta; tandem cessit *Florentinis* & magno Duci. In agro *Volaterrano* aquæ tanto strepitu, tantaque violentia ebulliunt, ut ad decimum ulque pedem eruant, nec sine sonitu decendant; adeo fervent, ut injectæ carnis ossa nuda statim emergant. Aquæ istæ, si densos emittunt vapores, pluviam prænunciant.

e *Pistoria* haud procul à *Stella* sita; à *Desiderio Longobardorum* Rege moenibus cincta, quæ à *Florentinis* post disjecta sunt. Nunc post varias calamitates videtur respirare. k

f *Pratum* in numero est quatuor castrorum in Italia munitissimum, à *Frederico II.* conditum; B. Virginis cingulum hic ostenditur. g *Hetruria* solum fecundissimum est, fert quippe oleum, frumentum, vinum, legumina. *Senensis* ager ferax non satis excolitur; unde squalet. Ager pirus est, nisi in partibus maritimis, quem istus in locis vix perferunt exteri. Magnus est præptimus circa *Radiconanum*, ob crebras moros, scilicet proventus. Argentum, ferrum, æs, alumen, & varii generis marmora illa ha-

bet regio. *Lucensis* ager abundat oleo, vino, castaneis; verum frumentum non satis feliciter profert. Invenita illorum regio incolatum industria & prædiis pulcherrimis amœnissima facta est. h *Florentini* perhibentur callidissimi & mercaturæ dediti, in quam avidè ferunt & ipsi nobiles. Parci sunt & tenaces. In præliis strenui, & exploratores sagaces. In pugna de præda parum solliciti, de victoria tantum cogitant; quare eis sæpe saluti fuit. Aggre condonant injurias, Zelotipii laborant: Ipsorumque dialectus cæteris Italiæ ob suavitatem anteponitur. i *Pisani* olim fortes & vitæ prodigi; unde magnarum opum habuerunt Remp. quæ discordia civium defecit. Jam plerique literis vacant, & docto perfruantur otio. k *Senenses* ad rem minus sunt attenti, quam reliqui Tusci: liberales, philoxeni, splendidi. Libertatem acris propugnarent non solum viri, sed etiam femine. Servitutem impatientius tulere; donec Magni Ducis liberalitate, dum eis in annonæ caritate subveniret, permoti sese submiserunt. l *Lucenses* habentur ingeniosi, solertes, philoxeni, prudentes ac liberati amatores. Ita fere gerunt, ut vicini Principes sine manifesta injuria ipsos invadere non possit. Vulgus nobiles impense colit. Parci domi, magnifici foris.

HEKELII.

c Senæ Pii II.

d Sive *Fabii Chispi*.

e Unde non inepte *Thomas Edwardus*, *Anglus* in *Urbium Italianarum Descriptione* v. 11. *Illustrat* *Senas Patriæ sacundia lingua*.

f Senæ *Volaterræ*.

g Viri de *Relitteraria* benemeriti.

h Et *A. Persii* Poætæ.

i Annis quippe 500. ante *Roman* in sublimi Monte edificata.

k Et quamvis angustis includatur finibus; tamen copia omnium verum abundat. Illic JESU O

CHRISTI

a Senz. b *Aretium*. c *Cortona*. d *Volaterra*. e *Pistoria*. f *Pratum*. g *Fertilitas Hetruriæ*. h *Mores Florentinorum*. i *Pisanorum mores*. k *Senensium mores*. l *Lucensium mores*.

Massa.

VII. *Massa*, olim *Herculis fanum*, nunc novum Genuensis familiæ *Ciborum* opus, *Principatus* titulo censetur: opidum festivum ac amœnum.

Patrimonium Petri.

Patrimonium Petri.

Perusia.
Orvietum.
Aquapendens.
Horti.
Viterbium.
Centumcellæ.
Braccianum.

VIII. Etruriæ pars est *patrimonium D. Petri*, à *Mathilde* illustri muliere Ecclesiæ Romanæ legatum: hinc vulgò *Lo stato della Chiesa* indigitatur. Urbium in eo clarissimæ, *Perusia*, *Orvietum*, *Aquapendens*, *Horti*, *Viterbium*. Opidum in litore vetustissimum, quod quondam *Centumcellæ*, nunc *Civitas vecchia*, id est, *Vetus civitas*, dicitur, portu egregio ac triremium Pontificiarum statione nobile est. *Braccianum* ad Sabatinum lacum, illusterrimæ *Ursinorum* familiæ *Ducatus* est.

Romaniola vulgo Romagna.

Romaniola
vulgo Romagna.

Bononia.

IX. *Romaniolæ* fines sunt intra *Foliam* amnem; montem *Apenninum*, *Panarum* flumen & *Padi* extremum versus Septentriones alveum. Urbium clarissima ac celeberrima est *Bononia*, ædificium

CHRISTI, DEI FILII, Sanctum illum Vultum miraculose celebrem venerari ex part. I. *Itinerar. Ital. Schotti* p. 180. est videndum. Fuit & *Romanorum* Colonia & propter eam adhuc Singularem gloriatur Antiquitate.

BUNONIS.

De *Mathildis* donatione videatur celeberrimi *Contingii* liber I. de finibus Imperii c. X.

a *Perusiam* quæ vulgò *Perugia* dicitur ad lacum cognominem sitam nobilitant *Bartholus*, ejusque auditor *Baldus Jcti*. Urbs illa probe munita est, cum arce. Eam *Totila*, Gothorum Rex, post obsidionem X. annorum cepit ac evertit: deinde *Longobardis*, qui eam occuparant, extorsit *Carolus M.* a factionibus *Gibellinorum* & *Guelphorum* multum est vexata. l e b *Orvietum*, *Procopio* Urbetana, & *Urbibonum*, undique præcipitis & rupibus circumdatum, unde munitissimum est.

c *Aquapendens*, seu *Aquila* nomen habet ab irruentibus aquis: ejus arx egregie irriguis est.

d *Viterbium* vulgò *Viterbo*, *Amii Viterbiensis*, impostoris istius patriæ. Cæterum, præter ista loca ad hoc patrimonium Petri referuntur *Bolsena* olim *Volsinum*, ubi S. Christinæ servatur corpus: *Tuscanella*, opidum vetustum ac nobile;

de quo multa fabulantur *Annius* & *Leander*. *Moniscalcone* urbs vico suo nobilis, &c.

u e *Bononia*, vulgo *Bologna* m, *Rheno* anni appositæ, amœnissima, pulcherrima & distillum habetur: antiquissima totius Italiæ gaudet aemulâ n: hinc mater & parens literarum o appellari meruit. Hæc superiori seculo *Carolus V.* & *Clementem VII.* amicè congressos *Guiljelmus Aldrovandus* Medicus hic docuit. p

HEKELEII.

l Clarent hæc hoc tempore Sacre *Augustinæ* *Ædes* & S. *Francisci* Templum, ubi ejus Corpus religiosè adoratur.

m Primum à *Felsinò*, *Hetruscorum*, Reg. *FELSINA*, postea *BONONIA*, à *Dionysio* illius Successore dicta.

n *Auspiciis THEODOSII II.* Ao. CH. CCCCLXVII. instituta, & à *CAROLO M.* cum esset collapsa, instaurata.

o *Seu ut Rescriptum THEODOSII II.* habet, *Omnium Scientiarum Fons*.

p Docuerunt hæc quondam summæ cum *ludæ*, *Azo*, *Accursius*, *Bartholus*, *Magnus Salicetus* & alii Viri clarissimi, quibus hodie numerandus *Malpighius*, Medicus excellentissimus & omnino felix. Senatus *Bononiensis* fuit quotannis quadraginta Coronatorum millia p

a Perusia. b Orvietum. c Aquapendens. d Viterbium. e Bononia.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVII. 291

rum splendore ac magnificentia in primis censenda. Sequuntur *Ravenna* ac *Ferraria*. Hæc suum nuper habuit Ducem: at nunc Romanæ Ecclesiæ subiecta. Inde *Ariminum*, *Cesena*, *Faventia*, *Imola*, egregia atque haud ignobilia opida.

Ravenna.
Ferraria.
Ariminum.
Cesena.
Faventia.
Imola.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

X. Urbium in *Anconitana* regione opulentissima est *Firmum*. At portu celebri notissima *Ancona*. Cætera loca notatu digna, *Ælis*, vulgò *Jesi*, & *Macerata*. Hinc in *Ducatu Urbinati*, *Urbium*, *Fanum*, *Senogallia*, *S. Leo*, *Forum Sempronii*.

Marchia Anconitana.
Ducatus Urbinas.

Roma-

nos Professores exponere. Est ibi quoque Bibliotheca instructissima, quæ inter alia *Biblia Eliza* continet.

BUNONIS.

a *Ravenna* q olim inter paludes, quæ nunc edificata sunt, sita, à Gallis sub *Ludovico XII.* occupata est.

b *Ferraria* vulgo *Ferrara* ad *Padi* ripam in palustri loco sita, habet *Academiam* r. Arx ejus *Clementi VIII.* duobus millionibus auri constituta. Olim urbs fuit splendida, sed hodie splendor ejus paulatim remittit.

c *Ariminum*, vulgo nunc *Rimini*, urbs maritima, Concilio, quo Orbis se pœne Ariamum captum ingemuit, nobilis. A Gothis oppugnata, à *Vitaliano Justinii* præfecto fortiter defensa fuit. Jacet in planitie, imminentiibus ei à meridie collibus.

d *Cesena* vino gaudet optimo, urbs admodum frequens est. Arx, quæ ei imminet, à *Frederico II.* fuit condita.

e *Faventia* vulgo *Faenza* à *Lamone* fl. in duas secatur partes. Arx ejus à *Frederico II.* extracta est. Hic ex creta parantur vasa totius Italiæ pulcherrima.

f *Imola* olim *Forum Cornelii* dicta. Huc quoque pertinent *Forum Livii* vulgo g *Forlì*, h *Sarsina* pauci patria &c.

g *Firmum* seu *Firmum*, *Lactantii* f patria, vulgo *Fermo* ad litus jacet.

h *Ancona* t hodie Judæorum receptaculum est: olim in ea urbe veluti in altera *Tyro Purpura* fuit facta v. Portus ille x hodie fere obstructus est.

i *Ælis* jacet ad *Æsim* fl. nunc *Fiumecino*. j *Macerata* gubernatoris sedes est. Erat urbs

Comitatus *Feltrensis*. In *Marchia* illa præterea sunt m *Civitas nova*, vulgo *Città Nuova*, nobile & frequens opidum in monte haud procul à mari situm. n *Fabrianum*, ubi chartæ in maxima copia parantur laudatissimæ, lautè adificatum & dives: *Principatus* caput est. o *Laurenium*, vulgo *Loreto*, ubi cubiculum B. Virginis visitur, in quo illi facta annuntiatio, translatus creditur ab angelo primum ex *Nazareth* in *Illyrium*, inde *Venetias*, ac porrò *Loretum*. Templum hoc, ingentibus thesauris repletum est. Opidum egregie munitum magnificas & splendidas habet ades.

p *Urbium* vulgo *Urbino* dicitur; *Raphaelis* pictoris patria *Belisario* olim dedita, cum fons urbis exaruisset.

q *Fanum* vulgò *Fano* à *Fortunæ* suo ita dictum: à *Totila* eversum; restauratum à *Belisario*. r *Senogallia* aquæ dulcis penuria laborat.

s *Fanum S. Leonis*, vulgo *S. Leo*, est opidum adeo munitum, ut nulla vi expugnari possit: ideo *Duces Urbini* thesauros suos hic asserabant. Captum tamen est à copiis *Leonis Pontificis*, & traditum *Florentinis*. Luitprandus vocat *Montem Fetreratum*. Inde *Comitatus de Monsfelre* nomen accepit.

t *Forum Sempronii* vulgo *Fossimbruno* dicitur, ex ruinis *Fori Sempronii antiqui*, quod V. milibus passuum à *Metauri* fl. ripa distabat, excitatum. Ad mare est v *Pisaurum* vulgo *Pesaro*, cujus incolæ perpauci quinquagesimum ætatis annum attingunt; quod fieri existimant partim ex coeli gravitate y, qua æstivis præcipue mensibus pre-mununt, partim ex immodico usu sicum, aliorumque fructuum dulcium, quibus ager iste x abundat. Urbs illa putatur nomen accepisse à *Pisauro* fl. cui adjacet. A *Totila* diruta

O o 2

est: a Ravenna. b Ferraria. c Ariminum. d Cesena. e Faventia. f Imola. g Forlì. h Sarsina. i Firmum. k Ancona. l Macerata. m Civitas nova. n Fabrianum. o Lauricum. p Urbium. q Fanum. r Senogallia. s S. Leo. t Forum Sempronii. v Pisaurum.

Romans
ager, vulgo
Campagna
di Roma.

Romanus ager, vulgo Campagna di Romana.

XI. Princeps agri Romani est *Roma*; Orbis terræ quondam caput, at nunc ob *Pontificis maximi* sedem, omnium illustrissima atque celeberrima; de qua præstat tacere, quam pauca dicere.

Tibur.

XII. Reliqua opida agri Romani, alloquin nobilia satis, Romanæ urbis propinquo splendore obscurantur. In his *Tibur*, nunc *Tivoli*, *hortus Atestini Cardinalis* multiplici amœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit, fœdissimum opidum longe antecunt, *Tarracina* & *Præneste*.

Tarracina.
Præneste.

Ducatus Spo-
letanus.

Ducatus Spoletanus.

XIII. In *Ducatu Spoletano* sunt *Spoleum*, & *Augubium*, *Fulginium*, *Interamnia*, *Narnia*.

est: ac à Belisario restituta. Est satis lauta ac elegans a. At portus quæ adeo obstructus est, ut exiguas naviculas tantum admittat.

HEKELII.

q Antiquitate magis, quam Edificiorum pulchritudine celebris.

r A FRIDERICO II. Imperatore in Bononiensium contumeliam, ut *Schotus* loc. sæpe cit. p. 206. scribit, institutum, ubi docuerunt *Andreas Alciatus* & *Theodorus Gaza*.

f Lactæi Christianorum Tullii.

i S. Ancon.

v De ejus Origine consentiunt Auctores vetusti ac fide digni, *Strabo* imprimis, *Plinius* atque *Solinus*, *Græcam Urbem* esse, eamque *Syracussis* ob *Dionysii Siculi* tyrannidem profugos condidisse.

x Quò olim erat celebris.

y Atque inclementia.

z Vinum quoque optimum atque suavissimum ferens.

a Ac mœnibus firmis percinctâ, Splendidissimisque ædibus Regis ac A' ce munita exornata.

RUNONIS.

u a *Tiber* ad An. nem, qui vulgo *Teverone* dicitur, jacet: ubi præceps Anienis fluvii visus lapsus. b

b *Tarracina* sive *Terricina*, olim *Anxur* dicta, in ora maritima ad Ufentis ripas est.

g c *Præneste* c, vulgo *Pilastrina* dicitur, opidum angustum, nec satis munitum, est in ditione Barberinorum d. Reliqua opida clariora hic sunt d *Frascati* olim *Tusculum*. Prædia hodie

habet magnifica: in quibus illud, quod est *Pauli III.* elegantissimum est. e *Alba* agrum habet fecundum, vineis & arboribus ad delicias constitum. f *Osia* à Saracenis everta, à Leone IV. restituta, adductis ex Corsica colonis. An ei apposita est à Martino V. ad litoris tueram, quam *Julius II.* fecit firmiorem. Habet *Osia* cœlum gravius.

o g *Ducatum Spoletanum*, inter *Apeninum* montem & *Tiberim* situm, tenet *Pontificatus* Romanus.

π A h *Spoleto* e *Ducatu* nomen est: Urbis adeo placuit Theodorico, ut prætorium in eam ædificaret. A Gothis post everta, à *Narsese* restituta est: Deinde à *Friderico Barbarossa* destructa est; atque iterum à *Perusinis*. Hæc tamen lauta est, & probe munita.

g i *Augubium* vel *Igubium* olim *Iguvium* dictum est.

o k *Fulginium* hodie *Fuligno* vocatur. In vallis amœna, quam *Tinna* fœs *Topinus* fl. cluit & dividit, situm. Anno 1281. à *Perusinis* fundereptum, qui ea de causa à Martino V. auxilium summe petiti. Condimenta *Fulginiensis* in pretio sunt.

π l *Interamnia*, hodie *Terani* vel *Terni* dicitur, rupibus altissimis clausa; in valle jacet lapidosa ad Narem fl. ex quo aqua deducta urbem ambit.

u m Et *Narnia* vulgo *Narni* in colle sita, ejus radices Nar alluit. In hoc Ducatu præterea sunt n *Assisium* in monte positum, S. *Francisci* parva est. o *Ameria*, vulgo *Amelia* in colle sita, Roscii Amerini quem *Cicero* defendit, parva. p *Tuder* vulgo *Todi*, in colle posita urbs, super-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVII. 293

riori seculo civilibus discordiis attrita pænè jacuit; S. *Martini*, qui à *Constantino III.* in exilium fuit pulsus, patria. a *Narfa* vulgo *Narcia*, antiqua urbs inter montes sita, frigori obnoxia, patria est *Sertorii*, matris *Vespasiani*: & S. *Benedicti*. b *Reate* vulgo *Rieti* urbs antiqua in palustri loco posita: & e *Mons Falconis*. Agri *Romani* aer parum salubris est: cum ob *Pomptinas paludes*, & solum humidius, tum quia parum colitur; Adde etiam rudera, quibus malignus aer continetur. Aquæ vero ejus saluberrimæ sunt, maxime vero *Tiberis*; quæ infra urbem hauriæ: ad aliquot annos purissimæ ac suavissimæ conservantur, d *Agri Sabini* olei ac vini satis ferax est. Urbs habet *passerinas* dictas, absque acinis, *Corinthiacis* fillis, quibus *Romani* delectantur. e *Patrimonium* *Petri* abundat frumento, vino, oleo. *Orvietani* seu *Urbe-Vetani* agri aer saluberrimus est: nihil ibi deest ad delicias. f *Perusinus* ager proferit frumentum & vinum generosissimum: lacus vero *Perusinus* ingentem habet copiam piscium. g *Ducatus Spoletani* ager fertilissimus est. h *Marchia Anconitana* aer in multis locis gravior est: antiquam tamen hætenus retinet fertilitatem. Carnes hic sunt saporis suavissimi. Linum fert, ex quo telæ *Anconitanæ* per universam Italiam in pretio sunt. Cera *Anconitana* cæteris candidior est. i In *Ducatu Urbino* puci indigene ad annum quinquagesimum perveniunt. k *Romandiola* frumenti adeo ferax, ut sæpe geminis aluerit exercitus *Hispanorum* & *Gallorum*, sine caritate annonæ. *Bononiensis* ager adeo fecundus, ut inde cognomentum sortita, quo vulgo *la grassa*, id est, pinguis dicitur. l *Verulanensis* ager frumentum & legumina ad vicinos etiam emittit. Lini & cannabis magnam fert copiam. Aer tamen habetur crassior. Ille tamen ager molleffis *Padi* fl. inundationibus obnoxius est. Cæterum m *Romani* agri incolæ, n *Urbiceni* & o *Orvietani*, seu *Urbivetani* curiæ *Romani*

addictissimi sunt, ac toti in eo sunt, ut liberos suos in eam promoveant. *Romani* ad omnem auram fortunæ mobiles, deliciis deditissimi. *Roma* urbs nomine potius, quam re sancta est. p *Sabini* voluptates sectantur. q *Perusini* ingeniosi sunt, liberales & fortes. Mulieres hic toræ sunt in elucendis & polendis manibus. r *Spolitani* sunt animosi, ac cæteris Italis fortiores; Odii tenacissimi, quod sæpe ad liberos & nepotes cum hereditate transit. Multi ex istis gloriantur se avorum aut proavorum existisse ultores. s *Picentini* in exteris sunt humani, superbe vestiumur tam viri, quam feminae. Tense invicem impensius colunt, quod per reliquam Italiam minus usitatum est. t *Urbinate* Zelotypia supra cæteros Italos dicuntur laborare: in exteris parum sunt humani. v *Ravennates* & *Romandiola* incolæ sunt robusti; ad arma tractanda apti, laboribus dediti, industrii, prudentes: sed ad rem suam attenti. y *Bononienses* sunt ingeniosi, ad artes liberales & Mathematicas disciplinas veluti nati, philoxeni, & liberales; equitandi peritiæ excellentes: Pictores & sculptores inde orti celeberrimi. z *Ferrarienses* sunt duri, inhumani, crudelēs, sordidi ac tenaces.

HEKELII.

b Urbs est antiqua & pervetusta, & licet olim collapsa fuerit; Arcem tamen adhuc mirabilissimam habet & cœlo valde temperatè gaudet.

c Vel *Prænests*.

d A *Præneste* conditore, *Latini* filii atque *Ulysses* & *Circes* nepote, si *Stephano* credimus, ita appellatum.

e *Longobardorum* quondam Sede.

f Ante *Perusium* Bellum annis nonagintis septuaginta quatuor condita. Unde *Salix Amerina* *Plinio* & *Amerina* retinacula, *Virgilio* Lib. i. *Georg.* v. 265, optime sunt nota.

a *Narfa*, c. *Narcia*. b *Reate*, f. *Rieti*. c *Mons Falconis*. d *Agri Sabini* fertillitas. e *Fertillitas Patrimonii* *Petri*, & *agri Orvietani*. f *Agri Perusini*. g *Ducatus Spoletani*. h *Marchia Anconitana* fertillitas. i *Urbini* *Ducatus* qualitas. k *Fertillitas Romandiola* & *agri Bononiensis*. l *Ferrariensis* agri natura. m *Mores Romanorum*. n *Viterbiensium*. o *Orvietanorum*. p *Sabinorum*. q *Perusinum*. r *Spoletanorum*. s *Ficentium*. t *Urbiniatum*. v *Ravennatum*. z *Romandiola* incolentium. y *Bononiensium*. z *Ferrariensium*.

a *Tibur*. b *Tarracina*. c *Præneste* f. *Pilastrina* &c. d *Frascati*. e *Alba*. f *Osia*. g *Ducatus Spoletani* opida. h *Spoleum*. i *Augubium*. k *Fulginium*. l *Interamnia*. m *Narnia*. n *Assisium*. o *Amelia*. f. *Amelia*. p *Tuder*, f. *Todi*.

C A P. XXXVIII.

De Regno Neapolitano. 1

I.

Regni Neapolitani fines & magnitudo.

Hinc reliquum Italiæ, quicquid à *Fundis* opido, & *Liris* fluvii fontibus, *Apennini* monte, Truento amne, & utroque mari Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur Regnum, ab urbe *Neapoli*, Capite suo. Longitudo ejus est à Truenti amnis ostio ad Brutium usque promontorium, vulgò *Capo Spartivento*, mill. German. x c. Latitudo ab Athenæo sive Minervæ promontorio, vulgò *Massa*, haud procul Neapoli, ad promontorium *Gargani* montis, vulgò *Monte di S. Angelo*, mill. German. xxx.

Tancredus.

II. In regni formam redacta est hæc regio hoc modo. Cum circa annum Christi c. l. *Sarraceni*, hoc terrarum, unà cum *Sicilia* insula occupassent, *Tancredus* quidam *Normannus*, prognatis duodecim filiis, egestate compulsus, Italiam assumtis liberis petiit, operamque suam contra *Sarracenos* obtulit. Ibi tum re bene gesta, *Sarracenisque* Italia ac *Sicilia* ejectis, portiones ei & filiis assignavit in utraque terra. Postea *Robertus*, unus ex filiis, *primus Apulia & Calabriae Dux* pronunciatur.

Robertus primus Apulia & Calabriae Dux. Rogerius Rex. Sicilia duplex.

III. Dein hujus filius *Rogerius* primus terrarum *Neapolis & Siciliae* sub uno regno comprehensarum Rex creatur. Regnum ipsum *geminarum Siciliarum* nomine appellabatur; nam quod nunc in Ita-

BUNONIS.

Quum *Apuliam & Calabriam* finitimalque provincias *Græci* vexarent & *Saraceni*, *Normannorum* opera, qui ex *Gallia* *Normannica* oriundi, sanctior repressi sunt, usque sedes ab *Henrico* *Sicilio* *Cæsare* vel *Comrad* Saliquo illic concessa. *Rogerium* verò Ducem *Rogeri* *Gibbosi* filium *Anacletus II.* Innocentio II. opposuit. Papa Regio nomine & diademate ornavit tempore *Lotharii* Saxoni Imperatoris anno 1130. quam tamen dignitatem *Rogerio* postea confirmavit *Innocentius* iste, anno C. 1039. *Hermannus* *Contrafactus* ad ann. 1022. *Otto Frisingensis* l. 1. de gestis *Friderici* c. 2. *Bunonius* ad ann. 1130. n. 52.

REISKII.

1 Inferior tota hæc Italia *Græcis* Imp. subiecta, suos *Proconsules*, *Præfectos*, *Vicarios* &

tandem *Exarchos* (*Ἐξάρχων* *ἐξάρχων*) *Diarchos* in quas divisa fuerat, ex ævo Justiniani discessit. Donec à *Gothi* quinto seculo, & *Longobardi* de sequente proximo irruerunt. Sed à *Normannis* A. 1069. è *Galliis* huc *Grassati*, *Calabriæ* primum & *Apulia*, post *Neapoli* *Græcos*, & denique *Saracenos* *Sicilia* exturbantur, novi & gemini quidem regni auctores. c. Familia regum *Normannica* extincta Imp. ad *Germanos* A. 1192. regnum pervenit; inde ad *Gallos* *Andegavenses*, amplius ad *Arragontos* A. 1284. denique *Castilianos* A. 1504. quibus hodieque pareat, tanquam Rom. Pontificis feudum. Hic enim rex *Hispaniæ* quotannis equum candidum ephippio & phalaris ex holoserico rubro instaurum una cum octo aureorum millibus dependit. Confer. *Pandulph. Collenutii* *Hist. Neapol.* *Guicciardini* & *Befoldi* *Histor.*

BUNO

a Gothi. b Normanni. c Regnum Neapol. feudum Pontif.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXVIII. 295

lia Neapolitanum dicitur regnum, tunc *Sicilia cis pharum* seu *fretum* vocabatur; ipsa autem insula *Sicilia*, *traps pharum*.

IV. At divisum mox in duo regna, duos pariter Reges accepit: Divisio regni. quorum alter in *Italia*, *Apulia* sive *Neapolis*; alter in *insula Sicilia* Rex appellatus est. De hinc variam utrumque regnum *Dominorum* mutationem passum est. Quippe in *Neapolitano* regno primi *Normanni* *Galli* Reges fuere, post *Suevi Germani*; mox iterum *Galli Andegavenses*; dein *Arragoneses Hispani*; Jamque tertio *Galli*; iterumque *Arragoneses*: tandem *Castiliani Reges* obtento totius *Hispaniæ* Imperio, in *Neapolitano* etiam regno in *Arragonsium* locum successerunt.

C A P.

BUNONIS.

Rogero isti primo *Apulia* & *Calabriæ* Regi successit anno 1153. *Guilhelmus* cogn. *Malus*, à *Papa* *Hadriano* diris devotus, sed mox in gratum receptus: & hinc anno 1166. *Guilhelmus II.* cognomine *Bonus*. At hujus filius nothus *Tancredus* utriusque *Siciliæ* Rex ex testamento patris creatus, *Celestini III.* *Papæ* gratiam demereri non potuit; qui contra eum *Constantian* animum, & cenobio exemptam, *Henrico VI.* *Friderici I.* Imperatoris & *Sueviæ* Ducis filio, despondit, & regni hæredem nuncupavit. *Fridericus II.* Imperator *Henrici VI.* filius ex *Constantia* illà natus, ducta in uxorem, *Jole*, *Johannis de Brenna* *Hierosolymitani* Regis filia, jus regni illius consequutus est; Unde Reges *Siciliæ* se postea reges quoque *Hierosolymorum* scripsere. Sed quum pontificis *Romani* implacabile in hunc *Fridericum* quoque posteros concepissent odium, *Urbanus IV.* *Carolus I.* *Andegavensem* contra *Manfredum* è *Gallia* evocavit, qui *Manfredus* primum, deinde *Comadino*, *Friderici II.* nepote, casu, regnum occupavit. Ob suorum tyrannidem tamen *Siculorum* conspiratione *Sicilia* ejectus est, *Gallis* scilicet omnibus huc vespere *Paschatis* trucidatus, anno 1282. *Petrus* enim *Arragonsiæ* Rex, qui *Manfredi* filiam *Constantian* in matrimonio habebat, & à *Conradino* morituro regnum hæres fuerat pronunciatus, *Siculos* *Gallorum* tyrannide oppressos liberavit; & *Carolus II.* mari viduum cepit: qui hac lege dimissus est; ut contra *Neapoli*, *Calabria*, *Apulia* & *Tarento*; *Arragonsiæ* *Siciliam* & *Sardiniam* relinqueret. *Carolus* iste in provinciis illis successores habuit *Robertum*, qui *Sicilian* recuperare frustra conatus est; *Joannem I.* *Carolus* *Byzantinum*, *Ladislavum*, & *Joannem II.* quæ à marito suo *Jacobo Borbonio* *Marchitis* Comitæ capta; non multo post illum cepit;

omnibus *Gallis* trucidatis; adoptavitque *Alphonsum* *Aragonæ* Regem; cujus tamen post biennium petraia, regni heredem instituit *Ludovicum* *Andegavensem*; qui variâ fortunâ ob regnum *Neapolitanum* cum *Alphonso* deceravit, ad annum usque 1434. quo & ipse, & *Joanna* obiit. *Alphonfus* deinde *Renatum Gallum* ab aliis in regnum evocatum eiecit, & successorem per testamentum instituit *Ferdinandum I.* *Isurium*, contra quem *Johannes* *Renati* filius *Lotharingæ* Dux evocatus, à *Pio II.* coronatur; sed post varia bella regno pellitur; *Carolus VIII.* *Galliæ* Rege, bellum ipsi movente, qui regnum *Neapolitanum* ex *Andegavensium* successione sibi debere putabat. Ac eodem *Carolo* deinde *Ferdinandus II.* ejectus, paulo post, *Carolo* in *Galliam* reverso, à *Neapolitanis* recipitur. Demum *Fridericus*, *Ferdinandi* patruus, à *Ludovico XII.* *Galliæ* Rege pariter & *Ferdinando* *Catholico* oppugnatus, quum neutri ad resistendum par esset, *Gallo* sese dedit. Victores quidem regnum istud inter se erant partiti; sed quum de finibus orta esse contentio, *Galli* ab *Hispanis* toto regno exturbati sunt, atque ita *Neapolis & Sicilia* regna cum aliis *Hispaniæ* suæ regni copulavit *Ferdinandus* *Catholicus*. a

HEKELII.

a Ut *Hierosolymæ*: sic & *Neapoles* & *Siciliæ* REGES excudi curavit *Christophorus Befoldus* *Argentorati* Ao. 1636. in 12. Extant non solum *Vincenii* de *Franchis*, sed & *Thome Grammatici* DECISIONES NEAPOLITANÆ, quarum priores *Turrini* Ao. CHR. M. DC. XXXIX. posteriores vero *Francosini* ad *Maen*, M. DC. in fol. sunt impressæ. sed *Joan. Aloysii Ricci* decisiones CURIAE NEAPOLITANÆ prodierunt *Venetis* Ao. M. DC. XLVIII. in fol.

BUNO-

CAP. XXXIX.

De Urbibus regni Neapolitani.

I.

Neapolis.

Laborini
agri opida.

URbes in Neapolitano regno non æquè cultæ sunt; ac in superiori Italia. Una tamen Neapolis æ regni caput, sedesque Præfecti, quem Hispaniarum Rex Vice-regis titulo mittit, nulli clarissimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum superbia, neque civium opulentia cedit: multitudine verò incolentium, habita amplitudinis suæ ratione, reliquas omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores sunt istæ: in Laborino agro, Capua, & Surrentum, & Salernum, & Melphis, vulgo Amalfi;

BUNONIS.

a Capua Nova b ad Vulturum amnem, ex veteris Capuæ ruinis, altero ab illis lapide, extructa, hodie infrequentius colitur, ob admodum vicinam Neapolim, à Conrado Frederici II. filio, ac post ab exercitu Ludovici XII. Galliarum Regis direpta est.

β Surrentum vulgò Sorrento in extremo Campaniæ litore est urbs antiqua, in monte sita; sed hodie angustior; quod ex vicinis rudibus colligitur.

γ Salernum vulgò Salerno mille passibus à mari distitum Academiam habet in re Medica celeberrimam. Principatus caput est; unde olim primogenitus Regis Neapolitani nomen ducebat. Corpus S. Matthæi ibidem ostenditur.

δ Ab d Amalfi ora maritima vulgò la Coste d'Amalfi appellatur; quæ pagis & vicis adeo multis accollitur, ut una videatur urbs. Navas habet peritos. Pyxidis nauticæ usque inventus traditur circæ annum 1300. à Flavio Blendo; aliis appellatur Flavius Gioja. S. Andree corpus ibidem aservatur. Sunt ibi præterea c Puteoli, vulgò Pozzuoli, urbs multis terræ motibus deformata. Circa eam plurima fœnis balnea, & fontēs salutarēs. Portus ejus olim commodissimus paulatim oblimatur. f Massia recens adificata, ab ea dicitur vinum Massianum, olim Surrentinum.

g Nola urbs olim ampla, hodie angusta. h Anversa seu Aversa, veteris Atellæ ruinis inadificata, & Capuæ ac Neapolì à Roberto Guiscardo Normannorum Duce opposita; unde & dicta quasi Adversa. A Carolo I. Rege Neapolitano

everfa est. i Vicus exiguum opidum, laetum tamen, & in agro amœno situm: Cognominatur Equeus. Aquinum, B. Thomæ parva, nunc fere collapsum. c

HEKELII.

a Hæc Urbs, licet pulchritudine cæteris omnibus, hæcenus longissimè anteiverit; attamen nuperò Terræ motu, eoque gravissimò, interean ex justò DEI judicio, ita est quasiataque concussa, ut firmissima quoque Templà ædificata talem concussione in solitam ac præterea fœrmè ruinam, prohi dolor! sunt perpeffa. Hæc NEAPOLEOS Curia Decisiones non solum fœcentius de Franchis, sed & Thomas Grammaticusque Joannes Aloysius Riccius hœc Seculo prodidisse fuerunt in foliò, & quidem hic Venetiis A. 4. ille Francforti ad Menum A. 1. iste autem Turi A. 26. Jacobi Sammarzani, sive à Jacobi Nazzari, assumtò nomine Atlii Sinceri Sammarzani, Panam.

b Totius quippe Campaniæ Urbs olim præclarissima, à Camporum latitudine, in quibus sita est, ita dicta.

c Hoc Aquinum, tenue licet Oppidum, æ men episcopali dignitate insignie, etiam nunc Solum est Decii Junii Juvenalis Poëtarum Summorum, Jul. Caf. Scaligeri Lib. VI. Petr. c. VI. p. m. 772. judicante, facillè Principis.

RISKII.

1 k Regni Neapolitani pro statu hodierno septem provinciæ numerant; (1) Terræ d'Avellino, ubi Neapolis urbs Græcò quidem nomine, sed Italico splendore castelliſque pluribus insignior: Unum ex his præcipuum S. Elmæ & Capuolò

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XXXIX. 297
f; in qua primùm inventus est Pyxidis sive magnetis nauticæ usus.

II. In Calabria, Consentia, Regii Præfecti sedes: Mons Leo-
nis, Regium.

III. Tum in Hydruntino agro, Hydruntum, nunc Otranto, Gallipolis, & Aleium, vulgò Luzzo, conventu Juridico nobiscopidum; item Tarentum.

IV. In

volo V. structum, quod Brigia di Napoli h. c. fœrum Neapolitanum vocant, ob rebellionem, inquam propendit civitas, coercendam, Ecquis minus ab Massiano, piscatore gregario motas A. 1646. ignorat. (2) Principado sive Ducatus Amalfitanus genti Caraciolæ subjectus; (3) Basilica Græcò adhuc nomine inter Græcos Ottomanis primùm reperto. (4) Calabria; (5) Otranto; (6) Akræto; (7) Euglia Piana. Quis urbes harum singulas enarrat, resque notabiles tum eas, tum ex fœcis reliquiis incertas? Harum enim leges copiosissima offertur.

BUNONIS.

Consentia vulgò Consenza, ad Crathis ripas condita, anno 1638. terræ motu petiit, & cum d'Alcalro, Monterano, Castiglione, Paola, & Bellagio, urbes elegantes.

Mons Leonis urbs eo loco in Apennini colle posita est, quo olim erat Vibo Valentia.

Regium postquam à Caradino Solimannicæ dillie præfecto fuit directum, fere fuit desertum per aliquod tempus. Sed per commodum in Sicilia, qui ibi patet, transitum, indies repa-
ratur. In Calabria opida porro clariora sunt, Tropæa navigantibus periculossima, b Squillace, est in Borgiarum ditione: c S. Severino opidum exiguum, sed munitionissimum: d Rosetum opidum, cui adiacet castrum in maris scopulo: e Rosetum, tribus milliaribus à mari situm: f quo tamen proximus sinus nomen habet, & appellatur Rosignosio: pars est antiqui Tarentini; hic arbutulæ ferunt piper: Monsaltus lalis copia dives; f S. Eufemia quæ propinquo mari nomen dedit, ad cuius litus optimorum corallorum provenit est.

g Hydruntinus ager olim Mesapia, hodie terra d'Otranto dicitur; nomen habet ab h Hydrunt metropoli, cujus arx faxo d'indificata est. e

h Hydruntinus ager olim Mesapia, hodie terra d'Otranto dicitur; nomen habet ab h Hydrunt metropoli, cujus arx faxo d'indificata est. e

i Gallipolis f, hodie Callipoli, scopulo infidet, quod mari undique cingitur; sed ponte ingentibus faxis sulto jungitur continenti. Castrum habet munitionissimum, quod Alphonsus II. Arragonius excitavit, cum urbem illam recepisset à Turcis, qui eam anno 1481. interceperant, ac in opidanis lævierant crudelissimè.

k Tarentum, hodie Tarento g, civitas exigua est, arcem habens aquis marinis undique cinctam, à Ferdinando Arragonio Rege Neapolitano conditam. Ejus portus ingentibus lapidibus obturatur, exiguis navigiis tantum pater. In hac regione præterea sunt Brundisium vulgò Brindisi b. Est portus capacissimus, tribus arcibus munitus. In agro ejus videntur olearum nemora. m Castro olim castrum Minervæ, frequentatur à mercatoribus olei causa. Anno 1537. pessime accepta est à Turcis. n Ugentum, vulgò Ugento, ampla olim urbs, nunc exigua in agro jacet opimo. o Neritum hodie Nardo, antiqua urbs, hodie lauta & frequens est: & promontorium Tapygium, sive Salentinum, quod hodie p C. San. Maria vocatur.

HEKELII.

d Quò Mari imminet.

e Hæc Urbs omnium fœrmè est veterima, cœlò clementissimò gaudens. Ideoque Agrò amœnò, fœrili & hortis cultissimis est exornata. Et quantum Strabonem tempore fuerit exigua; attamen satis ampla hodiè ac frequens est. Hæc finis est Maris Adriatici & initium Ioni.

f S. Gallipolis.

g Archiepiscopi Philoſophi Patria.

h Ubi Pompejus, cognomèntò Magnus, à Jul. Cæsare obſidione cinctus est. Pacuvii Poëtarum veteris, Patria dicitur fuisse. Meminit & huius Oppidi Hæcilius Lib. 1. Serm. Sat. V. v. ult. & Lib. 1. Epist. xvii. v. 52.

P p

BUNO-

a Tropæa. b Squillace. c S. Severino. d Rosetum. e Rosignosio. f S. Eufemia. g Hydruntinus ager. h Hydruntum. i Gallipolis. k Tarentum. l Brundisium. m Castro. n Ugentum. o Neritum. p C. San. Maria.

a Laborinus ager Capua. b Surrentum. c Salernum. d Melphis seu Amalfi. e Puteoli. f Massia. g Nola. h Anversa. i Vicus.

Baritani agri
opida.IV. In *Baritano* agro *Barium*, & *Monopolis*, *Tranium*.V. In *Apulia*, *Manfredonia*, *Luceria*, *Troja*, *Asculum*.

Apulum.

VI. In *Aprutio*, & *Aquila*, & *Beneventum*, & *Anxa-*Aprutii opi-
da.

BUNONIS.

μ a *Baritanus* ager, olim *Peucetia* i dicta, continetur flumine *Ofanto*, & *Calva*, monte *Apennino* & parte maris *Venetici*.

ν b *Barium* nunc *Bari* urbs *Archiepiscopalis*, & reliquis in hac provincia praestantior, ad mare est. In ea olim coronabantur Reges utriusque *Siciliae*: vestes regiae hodieque ibidem affervantur.

ξ c *Monopolis* *Marchionatus* titulo ornata; urbs nova ac elegans. *Volaterranus* existimat eam ex veteris *Egnatiae* ruinis esse conditam. Ager ejus olei tam ferax est, ut quotannis supra vicinia millia amphorarum reddat.

ο d *Tranium* urbs *Episcopalis*, nunc *Trani*, per portum arenā opulenter abjecta jacet. In hac regione praeterea sunt *Polignano*, olim *Polimianum*, in rupe positum; lautum ac frequens; ejus ager oleo & amygdalis dives est. *Casium* hodie *Canosa*, in colle situm haud procul à veteris loco, quod fuerat in planitie positum. *Ruvo*, *Bitonto*, *Barletta*, olim tantum castrum, unum ex quatuor praecipuis Italiae; à *Friderico II.* Imperatore conditum anno 1242. alii tamen id ab eo auctum volunt. Ceterum inter *Latum* & *Silarum* amnes, *Baritano* agro continetur pars & *Lucania* hodie *Basilicata* dicta, in qua *Acherontia*, *Paulo Diacono Agerentia*, hodie vulgo *Circenza*; *Venusia* vulgo *Venosa* exiguum opidum ac praene desertum & *Melfi* urbs *Episcopalis*: *Lavello*; *Rapola*: *Mons Pelosus*: *Tricaricum*: *Potentia*: *Masilcum* vetus: *Turcia* opidum lautum & *Ferrandina*, castellum conditum à *Ferrandino* Calabriae Duce, *Alphonso II.* Neapolitani Regis filio: *Turris Marina* supra ostium *Baefentis* fl. contra piratarum excursions excitata, hodie deserta est: *Arx Imperialis* à *Friderico Imp.* condita, quam egregie munit *Alphonfus II.*

π e *Apulia Plana*, hodie *Apulia Plana*; à latissimis campis, olim *Dauia* dicta, inter *Ausidium* & *Frentonem*, qui hodie *Fortore*, amnes, & partem maris *Hadriatici* sita.

ρ g *Manfredonia* à *Manfredo* *Friderici II.* Imp. filio condita, in rupe sinus marini ad *Garganum* montem, ac magnifice ornata, arcem & portum habet tutum: nostra aetate terrae motibus graviter fuit concussa.

σ h *Luceria* vulgo *Lucera* & *Nocera* optima *Lucania* nobilis est: cognomento *Pagana* olim dicta, quoniam à *Saracenis* fuit habitata.

τ i *Troja* olim *Aquilianum* Comitatus simul gaudet, urbs opulenta. Concilium ibi habuit est sub *Urbano II.* visique tres sales ipso meridie, anno 1532.

υ k *Asculum* hodie *Ascoli* ad *Carapellam* fl. fontes, est à *Rogero Guiscardi* filio, quod mactetur rebellionem, diruta; sed post restaurata, *Ducatus* titulo gaudet. Porro celebriora hic sunt *i Sipontum* vulgo *Siponto* seu *Siponti Rudera*, ubi hodie templum & rudera magnae urbis, & fons eximius. A *Saracenis* urbs illa everfa, opidani occisi, & praeda in *Africam* est abducta. Sunt tamen, qui hunc casum terrae motibus ascribunt.

ϕ m *Mons S. Angeli* urbs frequens, & natum hic innumera, diuturna *Saracenorum* sedes, ad quam confluxit sepulchra. Ibi specus est templi *S. Michaelis* celeberrima. Cryptam hanc descriptam legas apud *Leandrum*. n *Farentinum*, seu *Farentivolum* *Blondo*, praene collapsum hunc frequens opidum; ubi *Fredericus II.* Imp. obiit, à *Manfredo* notho suffocatus. Ceterum in *Apulia* & vicinis regionibus opida multitudine motibus saepe graviter concussa sunt; ac prope annis 1637.

ο o *Aprutium* vulgo *Abruzzum* i inter *Tremum* flumen, quod vulgo *Trento* dicitur, & *Trentonem*, qui hodie *Fortore*, jacens; ad mare pertingit *Hadriaticum*.

ξ p Provincia caput p *Aquila* est, in medietate sita, ex ruinis *Amicorum* & *Fororum* i *Longobardis* condita, à *Friderico II.* Imperatore. Ager ejus croci tam ferax est, ut tantum *Leandri* quotannis redderet 40. millia aureorum.

υ q *Beneventum* ad *Calorem* & *Sabbarnum* fl. olim *Maleventum* dictum, plagosi *Orbiti* patris, ad *Pontificis* *Romani* jus pertinet.

π r *Anxanum*, hodie vocatur *Lanzano* m, camporum nudinis suis celebre, ad quos conflant mercatores *Itali*, *Dalmatae*, *Epirotae* & *Graeci*.

σ s *Tranium*. e *Lucania* vice *Basilicata* opida. i *Troja*. k *Asculum*. l *Sipontum*. m *Mons*. n *Aquila*. q *Beneventum*. r *Anxanum*.

a *Baritanus* ager. b *Barium*. c *Monopolis*. f *Apulia plana*. g *Manfredonia*. h *Luceria*. S. *Angeli*. n *Farentinum*. o *Aprutium*.

HEKELII.

i a *Peucetia*, o *Enotri* Fratre.k *Paria*

VII. Ceterum cum tam varium fuerit, tamque frequens de hoc

regno inter varios populos certamen, cumque crebris *Saracenorum* ac *Turcarum* incursionibus petitus, effectum est, uti crebra ac frequentia munimenta contra ingruentum hostilitatem passim excitarentur: quorum firmissima nunc sunt *Consentiae*, *Cantazari*, *Mantéa*, *Crotone* & *Tarenti* in *Calabria*; *Gallipoli*, *Hydrunti*, ac *Brundisii* in agro *Hydruntino*: *Monopolis*, *Barii*, *Tranii*, *Barletta*, *Manfredonia* in *Apulia*: *Aquila* in *Aprutio*. At *Cajeta* munimen-

Regni Neapolitani urbes munitae.

a *Patia* est & *Horatii Flacci* Poëtae, qui ab eadem dicitur *Venusius*, live, *Venusinus*.

b Et olim dictum *Samnium*.

c *Lanzano*, vel *Lanziano*.

BUNONIS.

a *Theate*, vulgo *Thieti*, in edito colle 7. millibus passuum à mari situm, à *Pipino* *Carol. M.* parte olim dirutum, quod diutius stetit à *Longobardis*, postea restauratum, & à *Norwegianis* selectum in ditionis suae caput. Hodie ibi sedet utriusque *Aprutii* Prorex cum conventu *judicio* Regio.

b *Pinna* vulgo *Penna* urbs antiqua & nobilis, quae indies splendore suo excidit.

c *Salmona* hodie *Salmona* n urbs egregie rigua & frequens. o

d *Asculum Picerium* hodie *Ascoli* ad *Tremum* fl. est. *Clariora* opida hic praeterea sunt in *Aprutio* ulteriori e *Atria*, vulgo *Avi* arduo & difficili jugo imposita; f *Interannia* seu *Terracina* & *Terracum* p: *Civitas* *Calienfis* seu *Ducalis*, in limite *Umbriae*, haud procul à *Velino* fl. *Julia Nova* à *Julio* *Hadriano* Duce condita. g *Talacotium* castrum instar opidi, in *Columnarum* ditione: h *Malianum*, ad quam *Carolus Andegavensis* *Conradus* *Sueviae* Duce m vicit: i *Civitas S. Angeli*; *Marchionatus* *Pinellorum*: k *Celulanum* frequens opidum, pertinet ad nobilem familiam *Ciborum* *Genuensium*; ab eo *Lacurum* hodie appellatur. In *Aprutio* citioribus sunt i *Ortona* portus, ad quem appelluntur ex *Epiro* venientes ad nudinas *Lanceani*: m *Aternum* vulgo *Pescara* ad osium fluvii cognominis, cultum & dives opidum: n *Gualthum* *Amionum* marchionatus caput: o *Agnonium* in ima valle prope *M. Mejjollam*, opidum cul-

tum est, & hujus tractus Princeps: p *Populum* vulgo *Popolo* opidum lautum, ubi *Aeterno* fl. pons impositus &c.

q *Cantazari* in *Brutiis* est ad sinum *Scylacium*, vulgo *Golfo de Squillace*, urbs sacis ampla & elegans.

r *Mantéa*, vulgo *Amantéa*, in *Brutiis* quoque est ad mare *Infernum*, haud longè à *Cozenza*. Reliqua quae sequuntur opida superius memorata sunt.

s *Cajeta* q, in agri *Romani* & regni *Neapolitani* finibus sita, crassissimam turrim habet, quae *Mola* dicitur: portu & arce celebris est. A *Magno* *Consalvo* *Ferdinandi* *Catholici* auspiciis expugnata est anno 1504. In castello est sacellum, ubi foris supra fores *Caroli Borboni* in *Romae* expugnatione succumbentis corpus vestitum visitur, cum ista inscriptione: *Ancto Imperio, Superata Italia, Devicto Gallo, Pontifice Obfesso, Roma Capta, Caroli Borboni Hoc Marmor Cineres Retinet.* I Regnum *Neapolitanum* *Calori* obnoxium est, maxime cum *Apenninum*: trans montem illum aestus non est adeo vehemens, praeterquam in *Apulia*. Fere ubique irrigatur fontibus ac fluminibus, quae *Apenninus* ex utroque latere emittit: Ubique vinum fert, & oleum; *Pascua* habet lata; equi *Neapolitani* in pretio sunt, qui ad annum 20. ad laborem sunt idonei, si bene curantur. Nulla ibi reperitur animalia venenata; praeter *Tarantulas*, quarum morfus musica sanatur; & *Cherfydros*, qui serpentes ita dicunt, quod in terra & aquis vivunt. Locustae tamen agris magnam saepe inferunt perniciem. Habet bubalos vegetos & grandes; & omnis generis animalia r. *Campaniae* ager fertilissimus est; ubique fere bis in anno fert flores. Principatus citior caelum habet temperatum: unde plerique

p 2

que

a *Theate*. b *Pinna*. c *Sulmo*. d *Asculum* &c. e *Atria*. f *Interannia* f. *Theramum*. g *Talacotium*. h *Malianum*. i *Civitas S. Angeli*. k *Celulanum*. l *Ortona*. m *Aternum* seu *Pescara*. n *Gualthum* *Amionum*. o *Agnonium*. p *Populum*. q *Cantazari*. r *Mantéa*. s *Neapolitani* soli natura & fertilitas.

nimentum, ob singularem firmitudinem, situmque loci, *clavis* totius *regni* appellatur.

que ibidem diu vivunt. *Principatus Ulterior* armentis dives est, & fructibus abundat. *Basilicata* proferit crocum, & magnus ibidem est mellis & ceræ proventus. *Calabria* præter cætera bona habet manna, quod ex frondibus, ramis & rubipinis colligitur: Præstantius tamen est, quod ex frondibus colligitur. *Calabria Citerior* frugum dives est, optimumque emittit oleum. Mori hic sunt plurimæ, unde herici conficitur magna copia. *Calabria Ulterior* habet equos generosos; & mellis ingentem fert copiam. *Apulia* æstus expulit vehementissimos: multas habet adeo importunas, ut inde natum proverbium: *Qui penas inferni vult prægustare, ille æstatem agat in Apulia*, hincem ad *Aquilam*. *Capitanata* solum habet ficcus & arenosum, pabulum tenue est, fed tanta bonitate, ut exiguum armento sufficiat. Ex palcis istis Rex sæpe ducenta & quinquaginta ducatorum millia conficit. Regio illa fere tota caret arboribus. *Barenis* ager temperatissimus est. Sed Tarantula hic plus nocent: serpentes ibi sunt multi, quos ciconia conficiunt. *Hydruntinus* ager fulminibus obnoxius est. Tantam fert olei copiam, quæ universæ possit sufficere Italiae. Chersydri ibi sunt multæ, & locustæ, quas *Cavelettas* vulgo vocant; earum examina sæpe agros depascunt, nisi *Gavii* (est genus volucrum) ea dissipant. Multi ibidem sunt in plebe leprosi; quoniam carne suilla & ficibus ficiis victitant. In *Comitatu Molissen* tot sunt feræ, ut ferina caro vilius veneat, quàm domestica. *Aprutium Citerius* cæteris hujus regni partibus frigidius est. Fert frumentum, vinum, oleum & crocum. Pix ibi ex terra eruitur. Nives hyeme tantæ decidunt, ut ex montibus devolutæ

viatores obruant. *Aprutium Ulterius* quoque frigidum est; unde Proverbum modo memoratum. Ad *Aquilam* urbem tanta croci provenit abundantia, quæ universæ Europæ videatur posse sufficere. a *De regni Neapolitani incolis* Itali habent proverbium hoc: *Regnum Neapolitanum est paradysus; sed incolæ sunt demones* s. Nusquam ferè plures reperiuntur meretrices, quàm Neapoli. Mulieres tam splendide vestiuntur, ut, quænam nobilis, quæve plebeja sit, vix dignoscere possit. Ad seditiones Neapolitani sunt promi, adeo, ut anno hujus seculi 47. à vili pilatore ad rebellandum fuerint concitati. Neapolitanorum lingua inquinatio est; ac magis Calabrorum: ridicula Apulorum. *Calabri* sunt almi, ingenio acti, expediti ad faciendum iter. *Apuli* robusti, ingenii sunt obtusiores. *Aprutii* incolæ generosi, candidi, fortes, liberales, fideles.

H E K E L I I.

a Sen *Salmova*, ut & nonnullis *Sermova*.

o A conditore ejus *Solympo*, qui *Æneæ* comes creditur fuisse, sic dicta. Unde est *Solum* *Sis* audit *Italico*. Patria est *Ovidii*, Poëtæ verè nobilis. p Ita fortè nuncupatum, quod inter duas *Amneis* sit constitutum.

q A *Cajetæ*, nutrice *Æneæ* sic dicta.

r Etiam hoc Regnum *Ingeniorum* præstantiæ & *Corporum* robore adeo est felix ac beatum, ut nulli alteri Regioni cedat.

s In hoc Regno multi sunt *Viri Principes*, in Regni *Proceres*, & præter eos septem quoque *Præma Regni Officia*, *Magnus* np. *Comestabilis*, *Magnus* *Justitiarius*, *Magnus* *Admirans*, *Magnus* *Questor*, *Magnus* *Protonotarius*, &c.

a Neapolitanorum mores.

CAP. XL.

De *Episcopatibus Italiae*, *Academiis*, & *Urbium clarissimarum Epithetis*.¹

I.

Archiepiscopatus in universa Italia sunt triginta: quorum in *Neapolitano* regno viginti unus; Neapolitanus; Capuanus, *Saler.*

R E I S K I I.

1 Præter Episcopatum, quem sibi Pontifex Rom. vendicat, Oecumenicum & universalem,

sex episcopales sedes Cardinalium Rom. ecclesiæ huc eminent; (1) *Ostiensis*, (2) *Portuensis*, (3) *Prænestina*, (4) *Sabinensis*, (5) *Tuscanensis*, (6) *Suburanensis*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XL. 301

Salernitanus, *Melphitanus*, *Surrentinus*, *Beneventanus*, *Theatinus*, *Acheruntinus*, *Sipontinus*, *Manfredonienfis*, *Canusinus*, *Tranienfis*, *Baritanus*, *Tarentinus*, *Maderensis*, *Brundisius*, *Hydruntinus*, *Rossanensis*, *Consentinus*, *Sanctoseverinensis* & *Reginus*. In reliqua Italia novem; *Senensis*, *Florentinus*, *Pisanus*, *Ravennensis*, *Genuens*, *Taurinensis*, *Mediolanensis*, *Venetus*, & *Gradicensis*.

II. *Episcopatus*, ut admodum *tenuis*, sic innumeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Episcopus simul eidem contribuitur; ita ut nulla civitas perhiberi possit, quæ Episcopum non habeat, & reciprocè, quæ Episcopum habeat, civitas negari nequeat. III. Cæterum Patriarchatus, qui *Aquilejæ* erat, *Venetias* translatus est.

IV. *Academiæ illustres* sunt: *Patavii*, *Bononiæ*, *Pis*, *Senis*, *Perusæ*. At minus celebres, *Augustæ* *Taurinorum*, *Ferrariæ*, *Romæ*, *Firmi*, *Neapoli*, *Salerni*, *Maceratæ* in *Marchia Anconitana*.

V. Urbium *Italicarum* tantus est splendor, nitor, tanta festivitas, & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri possit: at eximie claritudinis sunt novem: quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam.

VI. *Roma* dicitur *sancta*, vulgo *Roma la Santa*, ob Pontificis maximi sedem. *Neapolis nobilis*; vulgo *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum atque equestris ordinis virorum. *Venetie opulenta*, vulgo *Venetia laricca*: ob potentiam atque opes immensas. *Genua superba*, vulgo *Genova la superba*; ob superbum ædificiorum magnificentiam. *Mediolanum Magnum*, vulgo *Milano la grande*: ob amplitudinem urbis, civiumque numerositatem. *Florentia pulchra*, vulgo *Fiorenza la bella*; ob ædificiorum splendorem, vicorum munditiam, latitudinem ac directionem. *Bononia pinguis*.

(6) *Albinensis*. Quibus reliqui Archiepiscopatus ordine iusto succedunt, plures tamen, quam quos ab Authore nostro numeratos videas, si scriptores Itali, ex iisque Aub. Miræus in Lib. I. de Statu S. Reliq. Christ. c. 10. adhibeantur. a Amplius duo reipubl. *Venetæ* Patriarchatus, *Venetis* semper, in locum *Gradenfis* hodie constitutus, & *Aquilejensis*, *Utinensis* opido nunc additus. Denique varii sequuntur Episcopatus,

quos omnes tamen suo Miræus numero comprehendit. b *Academiæ* porro *Italicæ* omnium antiquissimæ sunt, omnes tamen seculum tertium decimum ortu suo ac verultate non longius excedunt: *Bononiensis* etiam juris Rom. restitutor cultus, & *Salernitana* medicinæ quondam studio florentissima præcellit. De singulis, si quidem ita libeat, Mittendorpium, Lanham, & Conringium in Antiq. Academ. conferre poteris, cui visum est.

P 3

R E I S.

a Patriarchatus duo, b *Academiæ*.

Archiepiscopatus Italici.

Ravenna
antiqua.
Patavium
doctum.

nia pinguis, vulgo *Bologna la grassa*; ob lasciviam agri fertilitatem.
Ravenna antiqua, vulgo *Ravenna Pantica*: ob ædificiorum totius
que urbis vetustatem. *Patavium doctum*, vulgo *Padova la dotta*;
ob celebre literarum studium.

CAP. XLI.

DE SICILIA.

I.

Sicilia.

Sicania.

Trinacria.
Ejus pro-
montoria.
Pachynum.

Lilybæum.
Pelorum.

Scylla.

OMnes Interni maris insulas magnitudine juxta ac claritate an-
testat *Sicilia*; quondam, si veteribus credimus, *continens* &
Italix annexa: post, interfuso Siculi maris freto, *avulsa*: cæli
clementia ac soli ubertate adeo felix, uti *horreum Romanorum* appel-
laretur. Nomen *Sicilia* à *Siculis*, Latii quondam in Italia incolis,
habuit: antè fuit dicta, *Sicania*, à *Sicano* Rege, qui ante Trojana
bella, cum amplissima *Iberorum* sive *Hispanorum* manu advectus,
insulam de suo nomine *Sicaniam* populumque *Sicanos* appellavit.
Trinacria item, & *Triquetra*, à triangula forma Græcis atque Lati-
nis dicta est, quippe tribus promontoriis in diversa procurrens,
Græcæ literæ, quæ *Δεττα* dicitur, imaginem efficit. *Pachynum* vo-
catur promontorium, vulgò nunc *Capo Passaro*, quod Græciam
spectat; *Lilybæum*, nunc *Capo Boeo*, quod Africam; *Pelorum*,
nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id angustum
& anceps, alterno cursu atrox, sævum, & *Scyllæ Charybdisque*
horrendis nominibus inclytum est. *Scylla* est scopulus verius
Septem-

REISKII.

1 Bochartus in Chanaan Lib. I. c. 30. à Puni-
cis originibus nomen Siciliæ priscum arcessit:
a Idque vel ab voce שכלו *scilul*, i. e. *perfectio*,
tanquam insula cæteris perfectior majorque di-
catur; vel ex voce כוריא *choriaja*, i. e. botris,
quorum fructu, vino usilque sacunda describitur.
Sicani amplius ex lingua Phœnicia שכנים
sekenim, i. e. vicini suam appellationem traxisse Viro
doctissimo videntur. Id enim tribus ille capitibus
egit, ut auctoritate veterum confirmaret
Pœnos in parte non solum Siciliæ occidentali à
Lilybæo ad Pelorum, sed orientali etiam ad Pa-
chynum usque, amplius meridionali vestigia sua
& nomina impressisse, urbibus æque ac freto

Siculo hujusque Syrtibus aut vadis duobus peni-
osissimis Scyllæ ac Charybdi. b Scylla enim Pe-
nice סקור *Scoli* i. e. *exitum*; Charybdis חור-
אובין *chor-obdin*, i. e. *foramen perditionis*, signi-
ficat. Scylla promontorio Scyllæo, quod Itali
vocat, adjacet, ingens aquarum ultro citro
commutantium perturbatio: Charybdis autem
huic opposita est rabiosa maris ebullitio, & vor-
tex quasi turbine agitur. Cum voraginem istam
Siculus *Urinator Peseicola* jussu Friderici regis Si-
culi perlustrasset, aquas in fundo concitissimas,
Euripos, Scopulos, & Carcharias multos depre-
hendit. Vid. Kircherus A. M. Luc. Lib. x. par. II.
c. 1. & Bochartus loco citato, ubi de singulis
urbibus multa notatu dignissima occurrunt.

BUNO

a Sicilia unde? b Scylla & Charybdis.

SICILIAE
ANTIQUAE
Descriptio

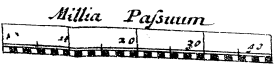
Lectore,
PHILIPPO TUVERIO

Sive TUSCUM
Aeoliae Insulae
canae ac Liparae

MARE THYRRENUM

SICULUM
MARE

MARE LIBYUM Sive
AFRICUM

MERIDIES

Ravenna
antiqua.
Patavium
doctum.

Sicilia.

Sicilia.

Trinacri
Ejus pro
montor
Pachyni

Lilybri
Pelorum

Scylla.

Septemtrionem: *Charybdis* mare vorticofum versus Meridiem, *Charybdis*,
utrumque noxium appulſis.

II. Cæterum ipsius inſulæ ſumma *longitudo* eſt inter Pelorum Li- Magnitudo
trumque promontoria, mill. Germ. L. *latitudo* à Pachyno ad Siciliæ.
Cephalædim opidum mill. German. xxxv.

III. Urbes olim in hac clare; in litoribus * *Meffana*, civium Urbes Sicilia
Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur, *Zanclo*, id eſt, *Falx*, maritima.
antè dicta, nunc *Meffina*, * *Tauromenium*, nunc *Taormina*, * *Catana*, Meſſana.
sive *Catina*, nunc *Catania*; † *Syracuſa*, urbs omnium totius Tauromen-
inſulæ clariffima, nunc *Saragufa*, * *Camarina*, nunc *Torre di Ca-* Catana.
marà- Syracuſæ.
Camarina.

BUNONIS.

* Quæ de cauſa urbs dicta fuerit * *Meffana*, ci-
vis * *Mamertini*, ſententiis diſcrepant aucto-
res. Iſta urbs primum *Zanclo* dicta fuit: deinde
Mefeni, qui à Lacedæmoniis bello victi, re-
ſta patriâ novas quærebant ſedes, urbs illa vi-
deri occupata, & præitum ejus vocabulum in
Mefenes nomen ab ipsis immutatum. Ci-
vitas enim peſtilentiâ civibus exhauffa, *Mef-*
enes Samites, qui Syracuſanis militaverant,
in urbem receperunt: à quibus veteres incolæ
ejus, novique iſti coloni *Mamertini*, à *Marte*
nominari voluerunt. *Romani* verò poſtea urbe eâ
ſibi ſunt tanquam ſede & receptaculo, in bellis
Punicis contra Carthagenſes a. Frequens ſit
ejus mentio in historiis, eſt hodieque celeberrima
Meffana, *Ibeyi*, Poëtæ patriâ, cujus inter-
ſectores à grævis proditi, de quo Aufonius,
Ibeyi in petiit, *vindex* fuit altivolans grævis, b

† Ad b *Tauromenium* c mare cruciabat fra-
gmenta navium à *Charybdi* hauſtarum, itaque
ſub hoc *Copriam*, id eſt, *ſterquilinum* vocabant.

* *Catane* *Ætna* imminet: agrumque *Cata-*
neum non tam corrumpti cineribus *Ætnæ* fer-
reus, quos cruciat, quàm fecundum & fe-
cundum, Strabo auctor eſt. Radices etiam
producere, quibus adeo pingueſcant oves, ut
rumpantur: & quadrageſimo circiter aut L. die
ſanguis ex auribus iis detrahendus ſit. Ejus urbis
duo juvenes, *Amphinomus* & *Anapias*, magnam
patriæ laudem conſequuti ſunt, quod ingruente
ab *Ætna* repentino urbis incendio, parentes ſe-
no graves, in humeros ſuos elatos, eripuiffe
periculo ſcribuntur. Hinc d *Piorum Campi*, mon-
ta hinc finitimi, videntur appellati. Ejus urbis
fuit *Galeotus Bardaxes*, qui tanto fuiſſe ro-
gatus ſcribitur, ut aſinum lignis onuſtum mani-
bus à terra ſublevaret; & equum abſque freno

incitatiffimè currentem, tranſverſum lignum
complexus; coxis cruribuſque liſteret. d

† Urbis c *Syracuſarum* quinque hæc fuerunt par-
tes, *Acradina*, *Tycha*, *Neapolis*, *Iſula*, &
Epipola. Ambitus ejus fuit ſtadiorum clxxx.
id eſt millium xxxii. cum dimidio. Varias for-
tunæ mutationes experta eſt, à *Dionyſio* oppreſ-
ſa, *Aſathoclem*, aliſque dominos ſatis im-
ponentes, tulit. A Romanis bello Punico I. per
triennium obſeſſa, & *Archimedis* arte & ingenio
deſenſa, tandem à *M. Marcello* capta eſt. *Ar-*
chimedes tum, præter voluntatem & edictum
Marcelli, caſus eſt. Multi ibidem floruerunt vi-
celeberrimi, *Hiero*, *Theocritus*, *Philemon*, *Epi-*
charmus, qui eo maximè celebratur nomine,
quod utilia pueris præcepta dedit. In portu *Syracuſa-*
n Athenienſium claſſis, *Nicia duce*, devicta
eſt. e

† *Camarina* in litore inter duos amnes poſita
fuit, quorum alter nunc *Fraſcolari* ſeu *Fraſcolani*,
alter *Camarina* vulgo vocatur. Juxta eam fuit
g *Camarina palus*; unde natum proverbium; *Cama-*
rinam ne moveas. quod ex *Apollinis* oraculo
ortum, quo paludem iſtam, urbi vicinam,
ſiccari vetabat, exhalantem jam incuſis perni-
ciem, quum exareſcere cœpiſſet. At majus iſ-
dem malum creavit, contra oraculi vocem ſic-
cata. Hoſtes enim per eam ingreſſi urbem ce-
perunt. f

HEKELII.

a Dicitur enim hæc Urbs cauſa fuiſſe primi
Belli Punic.

b Plura vid in Not. ad iv. Capit. ſeq.

c Quod non procul à Drepano Promontoriò à
Zanclois conditum ſcribunt.

d Fuit quoque *Charonda*, inter *Athenienſium*
Legiſſatores in primis celebrati, Patria, ubi,
teſtante *Cicerone*, fuit *Simulacrum Cæteris*, quod
à Virò

a Meſſana. b Tauromenium. c Catana. d Piorum Campi. e Syracuſa.
f Camarina. g Camarina palus.

Agrigentum. *maràna*; & *Agrigentum*, quod Græcis *Acragas*, nunc *Gergenti*;
Selinuntum. *Selinuntum*, Græcis *Selinus*, nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra de*
gli Pulici; *Lilybæum*, literarum quondam studiis celebre, nunc
Marfalla; *Drepanum*, nunc *Trapani*; *Panormum* vel *Panormus*,
 nunc *Palermo*; *Solutum*, Græcis *Solus*, nunc *Solante*; & *Himera*,
 nunc

à Virò non modò tangi, sed ne aspici quidem
 fas erat.

e De hâc Urbe extant plura in Not. ad §. iv.
 Cap. seq.

f Conf. *Erasmi* Chiliad. I. Cent. I. *Adag.* l. xiv.
 p. 39. col. b.

BUNONIS.

§ *Agrigentum* s. *Acragas*, ad fl. cognomine,
 celebritate, & opulentia ingens fuit. Fa-
 stum & delicias etiam sepulchrorum magnificen-
 tiam declarare, quorum nonnulla *equis*, quâ-
 dam *aviculis* conncinata, *Diodorus Siculus* tradit.
 Porro ditissimum omnium Agrigentinum cele-
 brat *Gelliam*, qui compluribus domi sui diver-
 foriis ad excipiendo hospites exstructis ad portas
 janitores constituit: quibus imperatum fuerat
 uti, quoscunque vidissent advenas, ad hospitium
 invitarent. Quod exemplum alii quoque imita-
 ti; quibus prælo more humaniter & benigne
 cum hominibus conversari studium fuerit. Con-
 tingit aliquando, ut quingenti equites hybernâ
 tempestate à Gela g. illuc divertent; quos
 omnes liberaliter suscepit *Gellia*: & confectum
 singulis chlamydes tunicaque ex arcis deprom-
 ptas distribuit. Summa igitur civium opulentia
 effecit, ut tanto Agrigentini luxu diffunderent,
 usque adeo etiam, ut brevi post licet exitiali ob-
 sidione pressi, decreto tamen publico scisciterent,
 nequis in excubiis pernoctantium plus quam cul-
 nequam, peristroma, gausape laneum, & duo
 cervicalia haberet. De ipsorum luxu *Empedoclis*,
 qui ipse Agrigentinus fuit, hoc fertur dictum:
Agrigentini delictis quotidie ita se dedunt, ac si cras-
mo die morituri. Nomos verò ita exstiterunt, quasi
 æternum victuri. Nobilitavit hæc urbem in pri-
 mis *Phalaridis* crudelitatis, qui æneo bovi inclusos
 homines torquere solitus, & primum ei indidit
 architectum infelicis illius machinæ Petillum
 Atheniensem.
 b *Selinus* inter *Hypsa* fl. qui hodie *Belici*,
 & *Selinuntum* fl. condita fuit; palmis abundasse
 scribitur.

a Agrigentum. b Selinus. c Lilybæum. d *Agadós* inf. e Drepanum. f Eryx
 mons & op. g Panormus. h Solutum. i Himera op. & fl.
 k Thernæ Himenenses.

g *Lilybæum* opidum in promontorio ejus-
 dem nominis, olim fuit munissimum adeo,
 ut decennalem sustineret obsiditionem. *Diodor.*
 Portus ostium obstruere frustra olim conati sunt
 Romani. E regione Lilybæi sunt d. *Agades* *Isula*,
 ad quas commisso prælio navali classis *Punica*
 instructissima, à C. *Lutatius* Catulo col. victa, &
 bello *Punico* l. finis impositus est.

e *Drepanum* in peninsula situm, ejus la-
 tus insignem cingit portum, maximam etiam
 navium capacem. A curvato isto litore, in quo
 exstructum, id nominis à *salce* sortitum vide-
 tur, quod *Amilcar Barca*, Hannibalis pater,
 communiit, & sedem belli contra Romanos ce-
 legit, atque tutatus est diu; donec iussu *Car-*
thaginienfium pacem cum *Lutatio* victore com-
 ponerent. Vicinum ei fuit f. *Eryx* opidum in
 ejusdem nominis monte, in quo templum *Veneri*
 & *Anchise* sepulchrum.

h *Panormus*, ex duabus vocibus *pan* & *ormos*
 compositum; quorum illud omnino, hoc navi-
 stationem significat, quasi eximium portum dicat;
 hodie Siciliæ caput est; & Proregis sedes, qui
 vicina quoque paret *Sardinia*. h

A h *Solutum* opidum inter *Eleutherum* amnem
 & *Thernas Himenenses*, in dextro promontorio
 latere fuit, hodie proflus jacens cernitur. Ca-
 stellum nunc ibidem est, cum emporio frumen-
 tario, vulgò *Solano* dictum, portum habens
 capacissimum, ubi thynnorum præclarus est
 piscatus.

i h *Himera* fluvius & opidum, quod ab *Him-*
nale Carthaginienfium duce dædronem est.
 Fluvius verò est totius hujus littoris ferme mari-
 mus, & solus in media admodum insula. Ab
Aquis five k *Thernis Himenensibus*, natum est
 vulgare vocabulum *Termini*.

HEKELII.

g Quæ Urbs quoque *Siciliæ* est, vulgò *Cherra*
 dicta.

h Plura legenda Not. oc. ad §. iv. Capit. seq. i lib.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. III. Cap. XLI. 305

nunc *Termini*; *Cephalædis* nunc *Cisali*; & *Tyndaris*, sive *Tyndar-*
ium, nunc *Santa Maria di Tindari*; & *Myle*, nunc *Milazzo*.

IV. Intus *Centuripe*, nunc *Centorve*; & *Agryrium*, nunc *S. Pi-*
lippo d' Agrone; & *Assorus*, nunc *Assaro*; & *Enna*, nunc *Castro Jan-*
na; & *Leontini*, nomen retinet, *Neetum*, *Noto*; *Motycia*, *Modica*.

V. *Flavivorum* nobilissimi fuit, *Onobala*, quin & *Taurominus*,
 nunc *Cantara*; *Symethus*, nunc *la Jaretta*, *Cyamofozum* ab *Centur-*
ipis, & *Chrysam* ab *Assoro* devchens: *Terias*, nunc *Fiume di*
S. Leonardo; *Anapus*, hodie *Alfeo*, cum *Cyane* fonte, nunc *la*
Pisma, apud *Syraculas*: *Elorus* nunc *Abiso*: *Cela*, nunc *Fiume di*
Terranuova: *Hypsa*, & *Crimissus*, qui nunc vulgò *Belici* dicuntur:
 duoque *Himera*, quorum alter, nunc *Salsa*, in *Libycum* pelag-
 us; alter, nunc *Termini*, in *Tyrrhenum* mare devolvitur, am-
 bo

BUNONIS.

a *Cephalædis*, sive *Cephalædum* i, op. à *ma-*
thal, id est, caput, nomen habet, quod ad
 vicem præruptæ rupis, promontorii speciem
 habentis, olim conditum fuit. Postea tamen à
Agro Rege ad angulum rupis translatus est.

b *Tyndaris*, olim nobilissima civitas, cujus
 pars k vi maris abrupta est. Ejus diruptionis
 vortago ingens & horrenda etiam nunc ibidem
 conspicitur. Ab hac urbe l promontorium nomen
 habet.

c *Myle* opidum cervicem peninsulae occu-
 pat, quæ nunc vulgò dicitur *Capo di Milazzo*.
Myle vero istæ arx belli ac præcipua sedes fuere
Sed. Pompejo adversus *Augustum*: quo tempore
 nobilitate sunt clade navali, quam *Pompejus* ab
Augusto ad portum ejus opidi accepit.

d *Centuripe* ad *Etnæ* montis radices fuit.
Gella opulentissimus Agrigentinorum; formâ
 citili & despecta ad *Centuripidos* legati munere
 fufus, in concione populi progressus,
 omnium risu exciperetur, quod formam
 celebritati nominis minime parem viderent,
 respondisse scribitur: Hoc ne tempore mirarentur.

Siquidem Agrigentini pro more observent, uti forma
 præstantissimas ad inclyti nominis civitates mittant; ad
 homines verò, nec magnificendas, suis similes. Poste-
 rioribus tamen temporibus ejus civitatis prædi-
 catur opulentia, atque in amicitia & societate
 Romana fuisse scribitur; & *Augusto* ad debel-
 landum *Pompejum* multum tulisse adjumenti.
 e *Agryrium* m à *Centuripis* versus Occiden-
 tem hybernium, in sublimi colle situm, celebre

reddidit nativitas ipsius *Diodori Siculi Historici*; cui
 ferè uni omnem antiquitatis memoriam & olim
 debeverunt Siculi.

f *Assorus* inter *Ennam* & *Agryrium* jacet
 dextrorsum, medio ferè itinere.

g *Enna* xlii. millia passuum ad Meridiem ver-
 sus distat ab *Agyptio*, in præcelso loco sita, omni
 adieu circumfusa atque dirupta. Circa quem
 collem lucus lucis plurimum lectissimis flo-
 ribus & g. *Pratum*, ex quo *Proserpina*, Ceteris
 filia, à *Plutone* rapta; & propter ea loca *Spelon-*
ca, qua Dis pater seu *Pluto* cum curru exisse,
 abreptamque ex loco virginem *Proserpinam* ab-
 sortasse ferebatur, qui locus quod in mediâ
 insulâ putabatur situs, h *Umbilicus Siciliæ* nomi-
 natus est.

h *Leontium* n. *Gorgie Sophiste* patria est o. Cæ-
 terum circa *Siciliam* ex adverso promontorii
Tyndari sunt i. *Æolie* septem insulæ: Eadem
Lipararum & *Hepheusæ* & *Vulcanæ* dicuntur.
 Earum nomina sunt *Lipara*, *Therapsa*, sive *Hie-*
ra, quia *Vulcano* sacra nocturnas evomit flam-
 mas; *Strongyle*; *Didyme*; *Ericusa*; *Phœnicusa* &
Eurytomos.

HEKELII.

i Hodiè *Cesali* à *Leandro* dictum.
 k *Plinio* Lib. II. c. 92. p. 26. testante.
 l Cujus *Strabo* etiam mentionem facit Lib. vi.
 Geogr. p. 416.
 m Seu *Agryra*.
 n Hodiè *Linus*.
 o Ejus *Ager* valde fertilis est ac frugifer.

Q9

BUNO-

a *Cephalædis*. b *Tyndaris*. c *Myle*. d *Centuripe*. e *Agryrium*. f *Assorus*. g *Pratum*
Proserpinæ. h *Umbilicus Siciliæ*. i *Insulæ Æolice* septem.

Cephalædis
 Tyndaris.
 Myle.

Opida Sici-
 liæ mediter-
 ranæa.

Flumina
 Siciliæ.
 Onobala.
 Cyamofo-
 rum.
 Terias.
 Anapus.
 Elorus.
 Cela.
 Hypsa.
 Belici.
 Himera.

bo ex iisdem fontibus orti, insulam in duas partes fecare falso à veteribus traduntur.

VI. *Montium* clarissimus maximusque est *Ætna*, nunc *Monte Gibello*, nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. stadia patet. Inde est *Æryx*, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

BUNONIS.

¶ In *Ætna* monte *q* fuit Templum Vulcani, in eoque perisse scribitur *Empedocles* Agrigentinus. Plura de hoc monte cogniturus legat Cluverii Siciliam Antiq. l. 1. cap. 8. f. *Æ* Sub *Æryce* monte *Cyclops* cadaver inventum est anno C. 1342. Quam rem pluribus describit Cluverius Sicil. Ant. lib. 1. c. 2.

a *Ætna* mons. b *Æryx*.

HEKELII.

¶ Aut *Mongibello*.
¶ Qui prius *Insula* appellatur.
¶ Sub hoc Monte *Tupini* Gigantes dicitur deiecit fulmine.
¶ Etiam *Plinius* Lib. III. H. N. VIII. utpote ex quo Cluverius noster verba sua sumit.

CAP. XLII.

De incolis Siciliæ & nova ejus descriptione.

I.

Incolas habuit Sicilia primos *Cyclopas*, & *Læstrygonas*, id est, gigantes, gentes barbaras atque truces, ut historiis ac fabulis offa imma-

REISKII.

¶ *Thucydides* Lib. VI. Scylax, *Diodorus Siculus*, *Strabo*, *Dionysius*, *Halicarnassus*, & *Pausanias* priscos incolas longo recentent ordine: *Bochart* tamen est persuasissimum, præter *Phœnices* & *Græcos* non admisit Siciliam plures incolas, quam indigenas; adeoque *Cyclopes*, *Læstrygonas*, *Sicanos*, *Elymos*, *Siculos*, *Phœnices*, non tam gentes fuisse varias, quam diversas in una gente factiones, quæ proxima ex Italia. ut verosimile videtur, paucis post gentium divisionem sæculis huc immigraverint. Illud tribus in Sicilia receptis linguis, *Græca*, *Punica*, & *Sicula*, multique auctorum veterum testimoniis c. 30. statumatur. De urbibus scorsim confer *Thom. Fazellam* Dec. pr. *Hubert. Golzius* *Thom.* 4. Antiquit. de Sicilia, *Cl. Mavium* *Arctium*, & *Petrum* *del Val*, qui singularum epicheta producit ordine. Caput omnium b *Messina* extat opulentissima ac munificentissima, & motibus A. 1674. contra regem Hispanicum, belloque concitato Gallico tum famosissima. Cæterum Archiepiscopus Sicilia cum octo Episcopatibus & multis Soc. Je-

su collegiis *Miræus* Lib. I. c. 5. recensuit: c *Ætna* nam quod attinet illum subterraneo cum *Prophylacio* camino quasi profundissimo, extremoque ambitu, itemque multis admodum incendiis in Mundo subterraneo *Kircherus* exposuit: illa adde duo incendia unum A. 1669. alterum 1692. utraque urbibus vicinis & Insulæ universæ motu terræ exorto damnosissima. Ideoque *Bochartus* non improbitur, qui *Ætnam* punice dictum voluit *Ætνα* *Attuino*, i. e. fornacem aut caminum, aut caliginem ex illo profectam. Huc spectant vicinæ, quas Cluverius omisit, d *Æolides* insulæ, quarum una est maxima, eademque *Lipara*, cæteræ fuit minores: f *Vulcaniæ* porro novem cum *Strongyle* omnium famosissima. Denique nec f *Malta* Siciliensis præteriri debet, aut *Melite* (*Græce* *Μελίτη*) ab rege Hispano *Rhodiis* equitibus, aut S. *Johanni* equettri ordini concessa, munitionibus, portu, civitate, ac Turcicis oppugnationibus celebrissima. Vid. *Quint. Hedui*, *Hubert. Foliet* & *Burch. Niederleiten* descriptiones accurate: Cæteræ Italarum Topographias lubens prætereo. Ut *Bochartus* hanc Phœnicium coloniam recte

a Gentes & linguæ Siculæ. b *Messina*. c *Ætna*. d *Æolides*. e *Vulcaniæ*. f *Malta*.

immania passim in insula reperta fidem faciunt. Dein *Iberi* ex Hispania, duce *Sicano*, insulam obsedisse feruntur. Post hos *Siculi*, ex Sicilia Italiæ. Dein *Phœnices* à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos *Græci* ejecerunt, cum quibus lingua etiam Græca inducta est.

II. Imperium ab initio penes Reges ac Tyrannos stetit, donec maxima pars insulæ in Carthaginiensium potestatem incideret. His devictis *Romani* sibi vendicârunt, primaque fuit quam in *Provincia* formam redegerunt. Justiniani Imperatoris tempestate *Vandali* ex Africa eam occupârunt: quibus à *Belisario* Justiniani duce pulsus, *Saraceni* postea innaverunt. Hos tandem ejecit *Tancredus* Normannus: cujus nepos *Rogerius*, ut antè memoravimus, primus Apuliæ & Siciliæ Rex creatus est. At postquam hoc regnum in duo capita divisum, *Suevi Germani* Siciliæ regno potiti sunt, quibus pulsus *Galli* recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Vesperas*, quas vocant, *Siculas*, ad *Arragoniæ*, tandemque ad *Castiliæ* reges devolutum est.

III. Tota nunc in tres regiones, quas *valles* vocant, divisa est; quarum una a *Vallis Demona*, Pelorum promontorium spectat: altera a *Vallis Neeti*, Pachynum: tertia a *Vallis Mazara*, Lilybæum.

IV. Urbium clarissima est a *Panormus*, caput regni ac Proregis, quem

¶ *Melita*, i. e. refugium appellari monuit; ubi Episcopus & magni ordinis Magister hodieque vigent, quem usitato elogio Principem *Malte* *Gozi*que nominant. Alia vero fuit *Africana* *Melita* olim ab *Hannone* Pœno condita; cujus mentionem ipse *Periplo* inseruit. Alia autem *Melite* aut *Melitene*, Illyrico vicina, quam plures Geographi antiqui memorant.

BUNONIS.

¶ Eandem ferè sortem experta est Sicilia, quam regnum Neapolitanum. Nam post *Normanos* hanc quoque insulam per matrimonium cum *Constantia* *Henricus VI.* Imperator adeptus est. Deinde *Carolus Andegavensis*, *Manfredus* & *Conradino* oppressis, utrumque regnum Neapolis & Siciliæ invasit. Gallis verò ad *Vesperas* trucidatis, *Siculi* *Petrum Arragoniæ* Regem receperunt: ejusque successores regnum hocce tenuerunt, donec per matrimonium *Ferdinandi* *Arragoni* & *Isabellæ Castiliæ* regna illa, & quæ ad ea pertinebant, copulata sunt.

¶ a *Vallis Demona*, cujus limes est *Himera* Borealis, vulgo *Termini*, & *Jareta*, olim *Symethus* aut *Terias*, nobiliora opida habet, *Messinam*, *Catanam*, *Cephaladium*, *Pharum*, *Randanium*, *Maniacum*, *Centuripem*, *Troynam*, *Capitulum*, *Nicosium*, *Politium*, *Taurominium*, *Milazzo*.
¶ In *Valle b Neeti*, quæ inter *Jareta* & *Himeram* *Australen* seu *Gelam*, hodie *Salso* jacet, sunt *Syracusa*, *Camarina*, *Angusta*, *Terra Nova*, *Regalbatum*, *Agryre*, *Aydunum*, *Motyca*, *Calata* *Yeronis*, *Paliconia*, *Licodia*, *Claronum*, *Mazarenum*, *Neetum*, *Motyca*, *Leontini*.

¶ c *Mazara* *Vallis* quæ reliquam obtinet Siciliæ partem, habet *Marzullam*, *Mazaram*, *Drepanum*, *Panormum*, *Terminos*, *Castellum* *Gulphanum*, *Agigentium*, *Alcamum*, *Montem* *Regalem* *Marineum*, *Narum*, *Bivonam*, *Corsiconem*, *Jatum*, *Entellam*, *Tricala*, *Salemin* &c.

¶ e *Messina* cives cum *Panormitanis* de dignitate contendunt. d *Panormus* a vero portum habet insignem, mole superba & castro munitum; item palatium regium, & hortos amœnos &c. b

Q 9 2

H E K E

a *Vallis Demona*. b *Neeti*. c *Mazara*. d *Panormus*.

quem Hispaniarum Rex mittit, sedes: urbs est ampla ac spatiosa; hominum multitudine, ædificiorum superbia, civium opulentia insignis. Secunda est *Messana*, & ipsa magna, opulenta ac splendida. Reliquæ urbes illustres sunt: *Catana*, *Syracusa*, *Tauromenium*, *Agrigentum*, *Neetum*, *Mazara*, *Marsalla*, *Drepanum*, *Termini*, *Enna*: *Drepanenses* nautica scientia reliquos Siculos præstant.

V. Ar.

HEKELII.

a Seu nostrâ ætate *Palermo*.

b Sed & h. l. non solum *Hispaniarum Pro-Rex*, sed & multi *Barones* atque *Nobiles*. Fuit olim *Romanorum* Colonia, ob loci amœnitatem atque fertilitatem *FELIX* cognominata.

BUNONIS.

g *Messana* vulgo *Messina* portu gaudet commodissimo & capacissimo; suburbia pagorum in morem sic producit, ut una platea ad XII. millia passuum porrigatur: unde milites ad subitas Turcarum irruptiones reprimendas evocantur: ad decem armatorum millia ex iis in urbem sæpe convolant c. Bibliotheca *Messanæ* asseritur *Constantini Lascaris* ex libris manuscriptorum constans. Jactant *Mamertini*, seu *Messinenses* epistolam B. Virginis ad se scriptam d. *Antonellus Mamertinus* pictor primus fuit, qui colores oleo diluere edocuit. In urbis illius agro magna est mororum frequentia; unde multum ibi conficitur serici.

h *Catana* à *Friderico II.* everfa, ab *Arragonis* est restituta, à *Carolo V.* mœnibus & propugnaculis cincta, Academiam habet celebrem e. Portus ejus grandibus lapidibus est plenus. Ager circa hanc urbem mire ferax est, quoniam cineribus *Ætnæ* dicitur fecundari; cujus eructationibus urbs illa sæpe infestatur. Malo isti superstitioni opponunt remedium S. *Agathæ* velum; quod ibidem asseratur.

i *Syracusa* vulgo *Syracusa* f. nunc tota intra insulam *Orygiam* est compacta, duplici gaudet portu. Porto *Maggiore*, & *Picciolo*; unicam habet portam ad lîthum; ubi duo sunt excitata propugnacula. *Cherfoneus* ipsa in mare procerus insulæ formam efficit; in vertice habet arcem *Maniacis* dictam, scopulisque undequaque munitur. Civium numerus indies minuitur. g.

j *Tauromenium* vulgo *Taormia* in celsio colle positum est opidum.

k *Agrigentum* vulgo *Gergenti* ad fl. *Gergenti* egregie munitum & cultum est, quatuor leucis à mari distans; in colle positum; Septemtrionale latus Castello munitur; ad urbem unicus patet aditus. h.

l *Neetum* vulgo *Neto*; unde huic valli nomen inditum.

m *Mazara*, unde regioni & Valli huic nomen, Principum *Saracenorum* olim fuit sedes. n *Marsalla*, olim *Lilybæum*, hodie aggeribus & propugnaculis firmata est.

o *Drepanum* vulgo *Trapani* vel *Trapano* urbs cum portu capacissimo ad radicem montis *S. Juliani*. Urbs hodie munitissima est, & peninsula ei adjacens à *Carolo V. Imp.* in insulam & munitissimam *Siciliæ* arcem est exstructa.

p *Termini*, olim *Himera*, urbs hodie splendida & incolis frequens est.

q *Enna*, etiam *Castro Janni* vocatur; in excelso & undique prærupto monte sita, totius *Siciliæ* habetur umbilicus. In ea diu hæsit *Fridericus II.* cujus arx hodie existat. Ab ista haud procul sunt montes ex sale nativo. Ut cœli in *Siculi* summa est temperies ac salubritas; sic soli insignis ibi conspicitur fertilitas: quanquam universa insula uno solo perpetuoque saxo constare videtur: Hodie tamen in extrema insula versus Occidentem parte magna conspicitur solitudo, multaque nunc deserta & vepretis dumetisque obfita jacent, quæ si colerentur, hand minus ingenium suum probarent cultoribus, quam quæ sunt fertilissima. Verum incolis universa insula longe minus nunc frequentatur, quam olim. Nunc enim præter *Panormum*, *Messanam*, & *Catanam*, reliqua opida nihil habent celebre; plerisque in ruinis jacentibus. Quinque tamen in locis adeo ferax est ager *Siculus*, ut frumentum sæpe reddat hodie centuplex: Multum habet olei & mellis, magnumque vini proventum. n *Siculi* fere omnes hodie sunt deserti, facti, callidi, injuriæ impatientissimi.

a Messana. b Catana. c Syracusa. d Tauromenium. e Agrigentum. f Neetum. g Mazara. h Marsalla. i Drepanum. k Termini. l Enna. m Siculi soli fertilitas & natura. n Siculorum mores.

CORSICA
Antique Description

SARDINIAE
Antiquae Descriptio

Nomina.
Magnitudo.

^a *pestilens*. *A Sardo* Herculis filio nomen fortitam esse fabulantur Græci, cum antè *Sandaliotis* & *Ichnusa*, à solæ effigie, ipsis diceretur. *Longitudo* ejus à *Calari*, ad fretum quod est inter Sardiniam & Corficam, complectitur mill. Germ. xlv. *Latitudo* à *Gorditano promontorio*, *Capo di Monte Falcone* & *Capo di Argentera*, ad promontorium *Columbarium*, juxta *Olbiā*, mill. German. xxvi.

Urbes, Caral.
Sulci.
Olbia.
Cultores.

II. Urbium quondam celeberrimæ, & *Caralis*, nunc *Cagliari*, Italis, & *Sardis Cagliari*: ^d *Sulci*, Carthaginensium quondam colonia, nunc *palma di Sole*: ^e *Olbia* nomen in vestigiis retinet.

III. Colonos in eandem deduxisse dicuntur *Sardus* Herculis filius, ex Libya, & *Norax* Mercurii à Tarresso Hispaniæ urbe: & item *Jolaus*, à quo populi *Jolaenses*. Deinde *Ilienses*, & *Locrenses*, *Corfique* in eandem pervenerunt. Postea *Carthaginenses* occuparunt. At his primo bello Punico expulsis, Romani suo imperio adjecerunt: cui paruit usque dum declinante Romano Imperio *Sarraceni* invaserunt. His ejectis *Genuenses* ac *Pisani* aliquamdiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus *Arragoniæ* Regibus assignaret: quo titulo tandem ad *Hispaniarum* Reges pervenit.

IV. Ur.

BUNONIS.

^a Ea insulæ ora, quæ ad Aquilonem & Italiæ continentem est conversa, aspera est & montosa. Inter montes aër plerumque turbidus & pestilens includitur. In hac insula neque serpentes neque lupigignuntur: sed ^b *Solfuga* tantum; animal exiguum, simile aranei forma; ita dictum, quod *Solum fugiat*. In metallis argenteis plurimum est: nam solum id argenti dives est: occultum repat, per imprudentiam suspenseditur perniciosis. Venenum ibi non nascitur: nisi circa fontes maxime ^b *herba Sardonica*, plurimis scriptoribus memorata, apio similis; quæ comesta vescentium nervos contrahit, rictu ora deducit, ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant. Hinc proverbio *risus Sardonius* dicitur. ^c Sed fontes quoque habet calidos & salubres, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolet à solisugis insertum venenum, aut oculis medentur & coarguendis valent furibus, quibus cæcitatem præbent: si sacramento dato oculos aquæ ejus tetigerint.

^d *Caralis* à Phœnicibus olim condita, hodie

in tres distinguitur civitates, moenibus suis circumdatas. Inde ^d *sinus Caralitanus* & *promontorium Caralitanum* nomen habent. Ab eo promontorio Africa abest ducenta millia passuum. Plin. l. 3. c. 7.

^d *Sulci* maritima fuit urbs cum portu, in meridionali insulæ latere, haud dubie sub primum Carthaginensium in hanc insulam adventum condita.

^e *Olbia*, M. Ciceronis frater *Quinctus*, Sardinia Proconsul, sedit. Secundo loco fuit à *Caralibus*, h *Olbianus portus*. Ptolemæo inter *Olbiā*, & *i Hermæam* insulam, sive *k Columbarium* promontorium medius ponitur, ac est illi, qui inter duo promontoria, quibus vulgare appellationes *Capo Camino* & *Capo Cavallo*, primò in sinum, deinde in lacum inter opida, quibus vulgaria vocabula, *Castro Defen*, *Siniscola*, *Lode* & *Pofata*, protenditur.

HEKELII.

^a Apud *Erasm.* Chilad. III. Cent. V. Adag. l. p. 597. Col. a.

BUNO.

^a *Solfuga*. ^b *Herba Sardonica*. ^c *Caralis*. ^d *Sinus Caralitanus*. ^e *Promontorium Caralitanum*. ^f *Sulci*. ^g *Olbia*. ^h *Olbianus portus*. ⁱ *Hermæa insula*. ^k *Columbarium promon.*

IV. Urbium nunc clarissima ^a *Calaris*, caput Insulæ, portu nobilis. Præterea ^a *Oriflana* & ^a *Sassaris*. Urbes clariores.

V. At minor est *Corfica* sesqui mill. German. ab Sardinia versus Septentrionem distans: omni ævo malignè culta, quia aspera & multis in locis aditu difficilis. Dicta est primum *Terapne*: mox *Cyrnus* Græcis, à *Cyrno* Rege, quem Herculis filium volunt. Denique *Corfica* à *Corfa* bubulca, muliere ex Liguria; qua duce Ligurum manus in eam ingressa est: & *Corfi* à duce dicti coloni. *Longitudo* Insulæ est à *Sacro promontorio*, nunc *Punta di Maròno*, sive *Capo Corso*, ad promontorium *Granianum*, *Capo di Manza*, mill. German. xxx. *Latitudo* à promontorio, quod hodie *Capo di Foro*, usque ad *Alteriam*, mill. Germ. xx. Corficæ nomina.

VI. Urbes quondam claræ ^a *Aleria* & ^a *Mariana*, quarum nomina ruinis jacent. Urbes.

VII. *Tusci* primi insulæ imperium occuparunt. Post hos *Carthaginenses*; mox *Romani*: dein *Saraceni*; quibus profligatis *Genuenses* ac *Pisani*, utris dominium manerēt, inter se certarunt, tandem *Genuensibus* cessit. Cultores.

VIII. Urbes in ea nullæ nunc claræ; præcipua tamen loca sunt; Urbes hodie claræ.
^a *Adiaz-*

BUNONIS.

^a *Caralis* b jam tum ab initio fuit totius insulæ caput, postquam à Phœnicibus condita, & à Carthaginensibus habitata est. In hac urbe ^c *Augustini* ossa fuerant posita, quæ deinde *Pisani* deportata scribuntur. In eadem urbe *Carali* hodie *Gubernator* insulæ cum magno Comitum & Baronum numero domicilium habet. relolet.

^b *Oriflagini*, aliàs *Arborea*, Marchionatus caput est, portum habens commodissimum: sed urbs ob gravitatem aëris ex paludibus corrupti pene deserta est.

^c Vulgo *Sassari* haud procul à ruinis Turritæ urbis antiquæ: est vero *Sassaris* parum munita. Ceterum *Sardos* ipsos homines patriâ suâ pestilentiores fuisse, quodam loco Cicero significat. Hinc pro vili merce interdum, & nimium perulgata, dicebatur vulgo ^d *Sardi venales*: Inde orum, quod *T. Sempronius Gracchus* altero consulatu è Sardinia domita captivorum tantum numerum adduxit, ut longa venditione res in pro-

verbium abiret, *Sardi venales*. Hodie *Sardi* sunt crudeles, ac vino dediti: à Turcis capti fidem facile ejurant; sunt boni venatores, & boni nautæ.

^e *Aleria*, Phœnensium coloniarum, ruinæ pusillum à mari remotæ conspicuntur. Bello Punico I. eam in tota insula primam ceperunt *Romani* L. Cornelio Scipione.

^f *Mariana* quoque ruinæ à mari passulum recedentes xxi. circiter millia ab Aleria distant.

HEKELII.

^b *S. Calaris*.

^c Hæc Sardinia primaria Civitas à Geographis nonnullis in quatuor partes dividitur. *Media*, quæ fortissimò septa est Murò, propriè *Calaris*: *Ea*, quæ Orientem spectat, novum Oppidum: *Ea*, quæ Meridiem & Mediterraneum Mare respicit, la *Giapola*, seu *la Marina*: & *Quarta*, quæ ad Occasum vergit, *Stampax* nominatur. Sontque hæc tres Partes *Suburbia* quædam & Appendices Urbis *Calaritane*, quæ vulgò *Cagli* dicitur.

BUNO.

^a *Caralis*. ^b *Oriflana*. ^c *Sassaria*. ^d *Sardi venales*. ^e *Aleria*. ^f *Mariana*.

* *Adiazzo*, * *Nebbio*, * *Calvi*, & *Bonifacio*. *Calvi* est celeberrimus insulæ portus.

BUNONIS.

λ *Ajacium* vulgo *Adiazzo* insulæ caput à quibusdam statuitur, ad mare in ejusdem nominis sinu jacet, opidum frequens est & opulentum, ubi *Genueses* mercatores negotiantur.

μ a *Nebbio* opidum est cum Comitatu. *Briettius* hic memorat *Nebbi* ruinas, ex quibus excitatum videatur S. *Florentii* fanum.

ν b *Calvium* opidum in mari situm undique inaccessum, nisi ea parte, qua habet cœnobium *Franciscanorum*: arx ejus egregie munita est. Opidum hoc à *Sarracenis* & *Gallis* frustra oppugnarum est.

ξ c *Bonifacii* opidum in *Chersoneso* situm valde

munitum; portum habet tutissimum: captum tamen à *Sarracenis* & *Gallis*; pace autem inter *Henricum II.* *Galliarum* regem, & *Philippum Hisp.* facta, legitimis *Dominis* redditum est. In opido d *Bastia* summus insulæ gubernator domicilium habet, hodie insulæ caput habetur, urbium quæ in hac sunt insula frequentissima est. In duas distinguitur civitates, quarum una, in qua castrum & arx munita, *Terra Nova* dicitur; altera *Terra Vecchia*. Cæterum, e incolæ olim fuere montium habitatores, dediti latrocinis, feri, horridi, & ipsis bestiis agrestiores; coque nulli ferè usui *Romanis*, si quos illi cepissent aut emisissent.

a *Nebbio*. b *Calvium*. c *Bonifacii* op. d *Bastia*. e *Incolarum* mores,

LIBER QUARTUS.

CAP. I.

DE PANNONIA.

I.

TRansgressis ex Italia Julius Alpes, *Pannonia* ^{Pannonia.} conspici-
tur, solo fecunda, viris fortibus, armisque ac opibus
maximè valida quondam regio 1. *Nominis* origo incerta.
Limites ab Occasu habuit *Cethium* montem; is nunc am- ^{Limites}
plissi-

HEKELII.

• Hoc PANNONIÆ Regnum sub HUN-
GARIÆ ILLUSTRATÆ nomine optimè est
descriptum à Georgio Czipke, Comarino, qui Liber
Ultrasit. Aº. huj. Sec. 55. in form. 12. est publi-
catus. Extant & Levinus Hulsli HUNGARI-
CARUM Decades quatuor cum dimidià Antonii
Dopini recognitæ & auctæ per Joann. Sambucum,
& editæ Hanov. Aº. ejusd. Sec. VI. in fol. Nec
ignota est Disquisitio Historico-Politica illa, quam
Ropians litteris in 4. form. excusam Martinus
Schoedel, Posoniò Hungarus, de REGNO
HUNGARIÆ Argentorati Aº. huj. Sec. 29. ipsis
Calendr. Octobr. Matthiæ Berneggero, t. t. Hi-
storiar. Prof. Publ. præsidente, habuit. Sed
autorem istius Libelli, qui PANNONIÆ
felicibus auspiciis Div. LEOPOLDI IMP. CÆS.
AUG. debellatæ titulo est insignitus, & sine Anni
(quem huj. Sec. 70. fuisse reor) & Locì deno-
minatione in 4. f. evulgatus, Jo. Albertum Fort-
nerum, à Theisen, Virum ita eruditum atque
litteratum, ut castissimis ipsis MINERVÆ
oculis jam pridem dignissimus sit habitus, esse,
cum curiosorum Politicorum cohorte ego ferò statuo.
Hujus REGNI Rex hodie est JOSEPHUS
Austriacus, Div. LEOPOLDI L. Barbarorum
Victoris felicissimi. Filius ex asse, alter ille,
zarem si spectamus, Papyrius, cui DEUS
ter-benignus felix ac prosperum Imperium, Con-
siliarios fideles ac prudentes, Vicinos pacificos ac
Finem longævam ex gratiâ velit concedere. Co-
rona Regis HUNGARIÆ Custodes sunt
Comites Secreti & Cohors, Heroës omni laude at-
que honore afficiendi. Præter Joann. Sambucum,
Joann. Sambucum atque Martinum Schoedelium,

HUNGARI clarissimi sunt sequentes, iique
juxta ordinem Alphabeticum sic locati: Joannes
nempe Ferdinandus Behamus, Joannes Beyerus,
Andreas Dudithius, Matthias Flacius, Georgius
Henischius, St. Hieronymus, Joannes Honteu-
sius, Joann. Jessenius à Jessen, Nicolaus Istvanf-
sius, Daniel Kleschius, Christophorus Lakoerus,
Matthias Langius, Georgius Lanius, Georg. Fri-
dericus Magnus, Amicus meus re & nomine
magnus, Daniel. Guiljelm. Mollerus, Fautor
meus constans & beneficus, Albertus Molnar,
Joannes Nadanius, Franciscus, Comes de NA-
DASD, Alexander Julius Torquatus, Lib. Baro
NOWYLLÆ, Petrus de Rewa, Comes TU-
ROCENSIS, St. Martinus Sabariensis, David
Spilenberger, Laurentius Toppelmannus, Joannes
Troesterus, Stephanus de Werbewez, Matthias
Zimmermannus, Fautor meus vetus, atque
nonnulli alii. De admirandis hujus REGNI Aquis
prodiit Georgii Werneri Liber Colonia Aº. superio-
ris Sec. 95. in fol. & excudi curavit Francof. ad
Moen. in 12. maj. f. laudatus jam Mollerus meus
Meditationem ad Amicum de Insectis quibusdam
Hungaricis prodigiis Aº. huj. Sec. 72. ex æbre
unà cum nive in agros delapsis, qui Liber, ab Au-
tore dono quippe jam pridem mihi exhibitus,
culibet Rerum curiosarum scrutatori merito est
commendandus. Interè quæ de Regno HUN-
GARICO fusiùs sunt dicenda, vid. Finccii
mei Tom. I. Part. II. Cap. VIII. Orb. Imper.
Eror. XXXIV. p. 559. sequi.

REISKII.

1. a Pannonia num suis incolis Pannonibus,
num regioni Pannonæ indiderint nomen, ex
historia neque Græca neque Romana satis aperte
R r hæte-

plissimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubium usque variis nominibus pertexitur, primum *Pleyisz*, modo *Hengsfberg*, mox *Dembberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenberg* dictus, ab Septentrione; *Danubium* amnem, ab Ortū eundem Danubium & *Aureum* montem, nunc Hungaris *Macheck*; ad Meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & *Drini*, nunc *Drina*, ad fontes *Unæ* fluminis. Inde *Caravancas* mons, & Pannonicæ, Carnicæque Alpes ad Savi usque fontes. Complectitur hodie *Carniolam*, *Croatiam*, *Vindorum Marchiam*, *Carinthiam*, *Stiriam*, majorem partem *Austriæ*, dimidium *Hungariæ*, *Sclavoniam*, *Bosnam*, partemque Servicæ.

II. Divisa fuit in *Superiorem* & *Inferiorem*. *Superior*, quæ & *prima Confularis*, versus Occidentem est: in qua nunc *Carniol*, *Croatia*, *Vindorum Marchia*, *Carinthia*, *Stiria*, *Austriæque* major pars. *Inferior*, quæ & *secunda Confularis*, in Orientem vergens, complectitur *Bosniam*, *Sclavoniam*, & quantum *Hungariæ Danubium*, *Dravum*, *Arrabonemque* amnes interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter *Dravum Savumque* fluvios porrecta, *Valeria*, five *Pannonia Interamnia & Riparenfis* dicta est.

III. Sic igitur hodie *Hungaria* vix tertiam sui partem in veteri Pannonia habet; cum reliquum trans Danubium in *Jazygibus* *Dacisque* obtineat.

IV. Urbium clarissimæ ꝓ *Segeſta*, quæ & *Siscia*, nunc *Siseck*, in Croatia; ꝓ *Petovio*, vel Patavium, *Pettaw*, in Stiria; *Amona*,
Un-

hactenus cōflat: a Pannonie rege adducimur inactos, Sambucus appellacionem primam voluit accrescere, & origines regni ab anno post Noachicam cluvionem C.L.V. & a stirpe Seneculimam gentem suam. Sed quicquid illud est autem in patriam, ac errore non levi provenit, nullis autem Scriptorum veterum testimoniis. Id constat ex Appiano, libroke hujus de bellis Illyricis, Pannoniam hujus regis aut ducibus paruisse, atqueam C. Octavius Cæsar Aug. donuerat regionem, Tiberculio in provincia formam redegat: Hujus rei documenta memoratu dignissima numi adhuc æneæ & argentei præbent, a Post hac Pannonia vel *prima fuit & superior*, vel *secunda & inferior*: Illa provinciam præsidalem atque metropolin Vindobonam habuit: Hæc provinciam consulem, & caput Sirmium (vulgo Sirmisch) partemque Saviæ sive Ripariensem & Inceramiam continuit.

b Ultimo duabus Pannoniis, quæ sæpius plurali
efferruntur numero, accessit *Valeria*, sive *Ripen-
sis*, & hæc quidem vel ab urbe Illyrici *Valeria*,
vel in honorem *Valerici* Diocletianæ filic deno-
minata. Vid. præter Suetonium, Florum,
Dionem, Tacitumque Norit. Imper. & Span-
hemii ad Geog. Introduct. itemque Schurtz-
schii res Hungaricæ.

BUNONIS.

a Caravancam montem Ptolemaeus supra Formionis statuit ostium; quo situ supra Histriam ac pars est Ocræ montis.

β Ad Colapis Savique confluentes est c *Segeſta* five *Segeſtica*, cum vicina inſula ejusdem nominis; circa quam urbem non contemnendæ reſgeſta, Auguſto Imperante. d *Siſicum*, quod hodie eſt, Turcæ ceperunt anno 1493.

2 e Patavium ad Dravum est, olim Romano-
rum legionum sedes.

BUNO

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. I. II. 315

Unterlaubach, Rómanorum colonia; † *Nauportum*, *Oberlaubach*, *Nauportum*,
in Carniola; † *Vindoniana*, quæ & *Vindobona*, nunc *Vienna*, in Vindoniana.
Austria; † *Scarabantia*, nunc *Scarbing*; † *Sirmium*, nunc *Simach*, *Scarabantia*,
in Hungaria; † *Taurunum*, vulgo *Belgrad*, & Germanis *Griechen-* *Sirmium*,
weisenburg. *Taurunum*.

BUNONIS.

^a *Nauportum* est ad fluvium congruonem.
^b *Vienna* ad Danubium.

ζ^c *Scarabantiæ* ruinæ sunt apud *Zapprinum* opidum, Lazio teste; quod nova *Scarabantia* dici potest.

¶ d *Sirmium* fuit ad *Bacuntium* flumen, ubi is
in *Savum* influit, multis rebus à Romanis Im-
peratoribus gestis clarum. *Probus* Imperator

Albium montem apud hoc opidum, & f. *Su-*
rum apud Mœfiam, vineis confecit. Idem tan-

dem scelere & incurſu militum Sirmii in turre
ferrata occiſus eſt. Ante Probum Decius Impera-
tor poteſt ſolum id ſcriptum ſuſſe. Conſtantini

tor natale Iohannis id sortitus fuerat. Constantin
tempore Concilium hâc in urbe coactum fuit
1 contra *heretium* b

§ g *Taurinum*, five h *Alba Græca*, ad Danu-

C A P. II.

De incolis Pannoniarum & de regno Hungariæ.

L.

P*Rimi*, quos veterum monumenta tradunt, incoluere Pannoniam Pannonii, *Celtica gens*; quod Græci **Pæones* vocarunt. *Julius Cæsar* primus terram ingressus; post eum item alii: at *Tiberius* tandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romani jugum; donec post inclinationem ejus *Gothi* invaderent, quos *Hunni* expulerunt; hos *Longobardi*; rursumque hos *Hunni*; tandem circa annum 1555. sub Arnolpho Imperatore, gens quædam è *Scythia* profecta, oppressis Hunnis, totum quod nunc *Hungaria* dicitur regnum, occupavit, Hunnorumque reliquiis mista, nomen in eo constituit, quo etiam nunc *Hungari* indignantur. At termini *Hungariæ* sunt, à Septemtrionibus *Carpates* mons, quo à Polonia

B U N O N I S.
 * Pannonēs hōce cūm Pæonibꝯ quidam, Græ-
 ti potissimum, confundebant olim. Perperam

R r 2

BUNO-

Pannonia.
Superior.

Inferior.

Pannonia
Valeria f. In-
teramnia &
Riparenfis.

Urbes.
Segetta.
Patavium.
Amona.

a Duplex. b Triplex. c Segesta. d Siscia. e Patavium.

ac Russia separantur: ab Oriente est *Transylvania*, & *Valachia*; à Meridie *Dravus fluvius*; ab Occidente *Stiria*, *Austria* atque *Moravia*.¹

Hungariz
figura &
magnitudo.

II. *Figura* ejus quadrata est, cujus latera quatuor mundi cardines spectant. At maxima ejus *longitudo*, à Patisi fontibus, vulgò *die Teisse*, ad Muræ, *die Meur*, confluentem, mill. Germ. LX porrigitur, ac par ferme est *latitudo*.

Hungaria
Superior.
Inferior.

III. Dividitur in *Superiorem*, quæ trans Danubium, Poloniæ ac Transilvaniæ contermina, & *Inferiorem*, quæ cis Danubium, eff. *Comitatus* in universa censentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium miserè divexit.

Opida Hun-
gariz Super-
ioris.

IV. *Opida* in ea plurimum diruta, vel quæ exstant, admodum tenuia, nisi Moraviæ Poloniæque propius accedunt, vulgò *die Berg-stätte*. Clariora tamen sunt in *Superiori* Hungaria, *Temeswar*,² *Ge-*

BUNONIS.

^a *Temesvar* in Comitatu *Temessensi* est ad Temesum fl. unde ei nomen questum, urbs natura & arte munita, arcem habet bene munitam. A Turcis anno 1551. frustra oblata; ac iterum anno sequenti, quo denum illa certis conditionibus Turcis a tradita est: sed isti contra datam fidem omne præsidium una cum tribu b trucidarunt.

HEKELII.

^a *A Stephanus Lajos*, Prætor istius loci.
^b *Stephanus Lajos* nempe, quem *Castr. Maurerius* in *Chronico Hungarico* p. 94. Edit. prior. nequitiam trucidatum esse pronunciat.

REISKII.

I Pannonia jamdudum incurionibus extraneis infestabatur, b Gallicis atque Germanicis Cimbrotrum maxime, qui ex ea Macedoniam ipsamque Asiam irruerunt: Ita Justinus, Pausanias, Appianus, Livius, commemorant. Gentis in ea possitimas, perditissimos scriptor Strabo Lib. VII. recensuit: Ultimam vero aut regem aut ducem Bationem indigenam appellavit, quem Tiberius multis præmiis ornavit, ut cederet facilius, Ravennam transfretur, Suetonio etiam teste. Sic Pannonia diu Rom. imperio tulit, donec sub Constantino Imp. gentes Germanicæ irruerunt, (1) e *Pandali* post A. quadraginta hinc iterum recessit, (2) d *Gothi* longius post. A. C. 271. in his regionibus hæsi, (3) e *Hunni* e *Schitia*, (4) f *Longobardi* sub

rege Audonio post A. C. 440. (5) *Hunni* à Gothis antea exclusi sed rursus Alborni auspicio reversi, (6) g His iterum ejectioni *Ogari* sui *Ugi* ab ultima Scythia effusi, quos Agarenos communiter vocant, nomine per octo priora secula ignoto Hæc gens Scythica Hungariz nomen imposuit, & toti Germaniæ bella creavit ferre perpetua, donec ab Henrico Aucupe attonibus, cæterisque Imp. ad obsequium & tributum annum redigeretur: Id Scriptores Germanici affirmant, Hungarici negant, & pacem perfonse annua redemptum ajunt. h Hungaria vero hodierna partem Pannoniæ antiquæ minimam complectitur, Danubioque in *Superiorem* & *Inferiorem*, sed iudicis & præfectoris in LXXII *Comitatus* Germ. *Hungarische Gesspannschaften* dividitur. Sed Comitatus *Zepuseniensis* maxima sui parte (Zirfeland) ad Polonos ex A. 1422. sub Uladislo rege transiit. Bellis etiam per duo secula tractis pars regni magna, & urbes huius nunc pleræque ad Turcos proveniunt: Sed tota nunc Hungaria bello postremo per annos undecim recuperata, & urbes munitissimæ Turcis erexit, regi Josepho huiusque patri Augustis. Leopoldo iterum subfuit: Unico tamen belgrado excepto, quod in nostrum aliquandiu manibus fuit, itemque *Temeswar*, quam Turci hodieque tenent. Regnum Hungaricum ex electio hæreditarium factum Ordinibus suffraganeis Josepho Austriaco non solum obtigit, A. 1687. sed nunc quoque rumpantur ut illa Turcis. Ergo nomen affabre factum idque argentum Leopoldo Aug. Casari

^a Temeswar. b Galli Cimbrique Pannon. c Vandali. d Gothi. e Hungari. f Longobardi. g Hungari seu Ugi. h Hungaria triplex.

Genadium, vulgò *Chonad*; *Segedinum*; *Varadinum*, vulgò *Wardeyen*; *Solnok*; *Agria*. cum arcè *Erla*; duoque firmissima munimenta, *Zatmar* & *Tockey*. At in Montanis, *die Bergstätt*; *Cassovia*, *Kassaw*, caput Superioris Hungariæ; *Eperies*; *Leutsch*; *Neufol*; *Alsol*; *Kremnitz*; *Nitria*; omniumque

Casari rectissime dedicabatur utpote Restitutori Hungariæ ob Budam receptam A. M. DC. LXXXVI. Vid. Bonifrius Petrus de Rhewa & Joh. Ferd. Bellani. in Nouit. Hungar. itemque Dreschleri Chronicon Saracenicum-Turcicum nostris cum notis & appendice singulari, unde discitur breviter, quid singulis cum urbibus & prætorio quoque & præsentis bello gestum fuerit.

BUNONIS.

^a *Genadium* & *Cenadium*, Hungaris *Chonad* & *Chonad*, Germanis *Gyngsch*, non longe ab eo loco, ubi *Tibiscus* *Marysum* fl. qui hodie *Moracz* dicitur, excipit, inter *Segedinum* ad Occasum 2. & *Lippam* ad ortum 8. miliaribus, *Comitatus* *Condiensis* nomen dedit. De hoc ipso loco Turci ac Transilvani sæpe acriter contenderunt. ^b *Segedinum* five *Segedinum* Jazygum urbs, ad *Tibiscum*, & *Maris* confluentes, Genadio proxima. *Ortelius* urbem hanc cum *Singidone*, que in Pannonia apud *Sirmium* est, confundit, de qua apud Aurel. Victor. olim urbs frequens, postquam in Turcarum venit potestatem Solimani auspiciis, arx ei est imposita; A Christianis urbs illa, anno 1552. intercepta: sed à Turcis denuo recuperata est.

^c *Varadinum* ad amnem qui hodie *Sebeskeres* vulgò dicitur, in finibus Transilvaniæ situm, illius & Hungariæ habetur clavis, à Turcis nuper anno 1662. expugnatum est, ac ab eisdem hodie tenetur.

^d *Solnok* five *Zolnok*, ad *Tibiscum* & *Zagywæ* confluentes, est, Ferdinandi auspiciis ex firmissima ibi fuit excitata, sed militum perfidia turper deserta; in Turcarum venit potestatem.

^e *Agria* vulgò *Erlaw* Jazygum urbs supra *Solnok* Agrio fluv. rigatur, qui deinde in *Tibiscum* sese exonerat; à Turcis anno 1552. frustra oblata; ac denum à Mahumede anno 1596. oppugnata, à perdis præditiis prodita in Turcarum venit potestatem. Ejus expugnationem secutum est prælium inter Maximilianum Imperatorem & Mahumedem, quo Casariani victores Turcas in fugam coniecerunt; sed quum nostri ex prædæ cupiditate deseruissent ordines,

turper refugerunt panico quodam terrore correpti.

^f *Zatmar* in finibus Transilvaniæ est ad Lapum seu Lapessum fl. anno 1562. à Turcis frustra fuit oppugnata; ac denum hoc nostro seculo anno ab eisdem 1661. frustra tenetur.

^g *Tockey* vino generosiori nobile opidum ad *Tysa* five *Tibiscum* & *Bothroch* confluentes est, 6. miliaribus Hungaricis à *Zatmaria* distans. Natura ac arte munitum, sæpe aliis oppugnatum, ac maxime anno 1605. annua oblatione à Transilvaniis quum esset fatigatum, præditiis fame compulsi dedicationem fecerunt.

^h *Cassovia* ad *Hewath* seu *Hornath* fluvium, 4. miliaribus Hung. ab *Agria* in Septemtrionem jacet: Urbs elegans & munita: à rebellibus Heiuducis Botzkay fuit tradita anno 1604. Incolitur illa à Germanis, & Hungaris. Major civium pars Augustinam proficitur Confessionem.

ⁱ *Eperies* à *Cassovia* 3. miliaribus Hung. distat in Septemtrionem. Urbs frequens est & munita ad Tarozam fl. sita c, anno 1605. in bello, quod movit Botzkayus, hujus obsidionem fortiter tulit ac repressit. Haud procul ab ista urbe duo sunt fontes lethales.

^k *Leutsch* totidem fere miliaribus abest *Eperie* in Occasum in monte situm. Opidani pericula sunt Germani, & Augustinæ Confessionis addicti. Senatores quoniam Hungarorum more vestiantur; gestant tamen pallia Germanorum.

^l *Neufol* à *Leutsch* in occasum jacet ad dextram *Cranaw* ripam: In vicino colle arcem habet bene munitam; ipsaque urbs multis splendidis ædificiis est ornata. Sunt ibi fodinæ, ex quibus effoditur cuprum, & argentum vivum. Opidani loquuntur Germanicè, Hungaricè & Venedicè.

^m *Alsol* abhinc duobus miliaribus Germanicis in Meridie ad sinistram ejusdem fluminis *Cranaw* sita, à Germanis, Hungaris, & Venedicis incolitur, Acidulis celebratur: Habet fodinas auri, argenti, cupri & argenti vivi: sed hodie adeo divites non sunt, quam fuerunt olim, vena.

ⁿ Inter *Neufol* & *Alsol* n *Kremnitz* est ad Granum

^a Genadium. b Segedinum. c Varadinum. d Solnok. e Agria. f Zatmar. g Tockey. i Cassovia. i Eperies. k Leutsch. l Neufol. m Alsol. n Kremnitz.

que amcenissima *Tyrna*: & quæ caput regni, post amissam Budam, *Posonium*, vulgo *Preßburg*; urbs ad Germanicum modum satis culta.

V. In inferiori sunt; * Arrabo, vulgo *Rabe*; incolis *Tawarzin*, inde Latine Javarinum; * Comara, vulgo *Komarvo*:

Inferioris
Hungaricæ
epida.

nuam fl. aurifodinis & monetaria officina nobilē, in valle positum, in imminente colle habet arcem. Multi ibidem inveniuntur muti, furti & istum laboris: causam ascribunt aëri & aquæ. Est verò Creminium inter septem civitates montanas Hungariæ prima ac præcipua.

¶ *Nitria* ad Nitram fl. haud longe à Comara abest, arcem habet in rupe positam splendidam ac bene munitam; a Botzkayo tamen cum arce hac capta est: ac iterum anno 1619. à Bethlehemo Gabore Anno 1665. Turcis turpiter tradita: sed inde sequenti mox anno virtute præcipua Sufæ erepta.

HEKELII.

c Claret ab ante aliquot paucos annos Gymnasio celebri ac incluto, eoque Evangelicò, cuius laudatissimus Director erat D. Samuel Pomarius, Vir ad amulum doctus, & candidis amicissimus.

BUNONIS.

p *Tyrna* à Posonio versus Septemtrionem est, in planitie posita, à Germanis pariter & Hungaris incolitur, in bellis Turcicis & Transylvanis multum perpeffa ac sæpe sub occupata.

e *Posonium* ad Danubium est, hodie regni habetur metropolis, arx ejus in præcelso montis vertice sita est, in qua regia observantur ornamenta d. urbs illa à plerique Hungariæ Inferiori ascribitur. Anno 1515. major ejus pars incendio perit; ac postea restaurata, eadem calamitate aliquoties fuit afflicta; anno 1563. 1590. & 1642. Cæterum infra Alfoium est opidum d. *Schemnitz*, duas habens arcēs, ubi Camera regia, argenti-fodina; Officina metallica, & haud procul thermæ Eisenbacenses. Infra Nitriam est d. *Neuhusel*, Hungaris *Ujnyar* dictum, opidum munissimum, anno 1581. ad Nitram fl. conditum, Anno 1605. à Botzkayo & Turcis obsessum & oppugnatum, in quintum mensem obsidionem fortiter tulit: tamen Humanayæ ibi tradidit conditionibus, ut Lita demum pace Imperatori redderetur: quod factum Anno 1607. Bethlehemi Gabor

hoc opidum anno 1621. cepit; ad Cæsarem tamen rediit. Nuper anno 1663. e id à Turcis expugnatum, in eorundem hodie manet potestate. Omnis illa Hungariæ pars, quæ Imperatori Romano subiecta est, hodie misere veretur. Doctores enim Evangelicis Augustanis pariter & Reformatis undique eiectionis Nobilitas Hungarica arma cepit, pro libertate sua, ut ajunt, tuenda: hi sunt, qui *Rebelle Hungari* vulgo audiunt. Interea Hungaria cladibus utrinque datis & acceptis vastatur; armifque Imperatoris illi facillime negotium, quæ alibi erant expedita utilis.

¶ *Arrabo* ad fluvii cognominis, qui vulgo *Rabus*, & Danubii confluentes in loco paludatosum. g *Javarinum* quoque aliis vocatur. Hoc munissimum regni propugnaculum f. anno 1594. à Comite de Hardec, nulla necessitate cogente, Turcis traditum est: sed anno 1598. d. 19. Martii industria & felicitate *Adolphi* Comitis per strategem a Schwartzenburg g recuperatum. Ad *Leib* fl. & Danubii confluentes est opidum cum castello Hungaris h *Owar*: Germanis *Ungarisch Altenburg* dictum, paludibus & latis fossis cinctum, Salomonis Hungariæ Regis olim sceffus, & *Marcolphi* motuosis domicilium. Anno 1529. à Solimanno fuit expugnatum: & anno 1605. ab Hungaris creatum, castello tamen conservato: & anno 1651. à Buquoyo Cæsaris auspiciis; *Beleniens* palis, recuperatum.

¶ *Comarinum* castellum nobile est, forme triangularis, inter Danubium & Vagum fluvios, in angulo insulæ Schur, Ferdinandi I. auspiciis conditum; anno 1594. frustra tentatum: Christianorum manet potestate. b

HEKELII.

d Corona in primis Hungariæ.
e D. d. 25. Septembris.
f Et Clavis Domus *Astriciæ*.
g Quem postea RUDOLFUS II. Rex Hungariæ ac Romanorum Imperator, hujus Propugnaculi Prætorum declaravit.
h Ager ejus est planus ac omnino fertilis.

BUNO.

* Strigonium, vulgò *Graan*: x Alba regalis, vulgò *Stuekweisenburg*: y Vesperinum, *Vesperin*: * Quinque Ecclesiæ, *Fünfkirchen*: & caput quondam, regique totius regni * *Buda*, Germanis

BUNONIS.

¶ *Strigonium* cum arce i edita ad Danubium est; quæ Eregione Granua fl. in Danubium sese exonerat, quinque milliariibus infra Comarinum castellum; à Solimanno expugnatum anno 1543. quo anno *Pesthum* & *Walpo* castellum & *Alba regalis* in Solimanni venerunt potestatem. *Strigonium* Christiani difficili oppugnatione recuperant anno C. 1595. Sed anno 1605. à Turcis acerrime oppugnatur, & à perfido milite præsidario, qui duceum suum Comitem Dampierium captivum tenebat, cum 70. tormentis bellicis traditur Turcis. k

¶ *Alba regalis* l, urbs magnificis ædificiis splendida, inauguratione, & sepultura regum quondam data, in palustri planitie ad flumen, quod vulgò *Sarewitz* dicitur, sita est. Anno 1543. in Solimanni venit potestatem: sed Mercurio & Rursusmo ducibus fuit recuperata anno 1601. & tam incendio à Turcis excitato misere vastata. Eodem anno ad hanc ipsam urbem Turcæ bis profligati sunt præcipua Rursurmii virtute: verum sequenti mox anno intemperantia & perfidia militum in Turcarum potestatem redacta est.

¶ *Vesperinum* m à fonte perenni n nomen habens, olim haud mediocriter erat opidum: de quo nihil præter nonnullas deformes ades hodie reliquum est: arcem ejus in prærupto monte situm ac satis firmam anno 1551. Turcæ ad dedicationem faciendam adegerunt; sed omne illius præsidium contra datam fidem trucidarunt. Deinde anno 1566. à Salmensi & Helfensteinio Comitibus invaditur & expugnatur. Anno 1539. à Christianis militibus turpiter deserta in Turcarum rediit potestatem: ex quo tempore eam modo tenent Turcæ, modo Christiani.

¶ *Quinque Ecclesiæ* haud longe à sinistra Dravii ripa abest 166. mill. Hung. à Danubii confluentibus, anno 1543. à Turcis occupata, quippe quas opidani deseruerant. Nuper anno 1664. à copiis auxiliariis atque Hungaris ductu Hohenlöi & Serinii Comitum opidum illud fuit expugnatum ac direptum; arx verò frustra tentata, ipsæque pons Elsecensis, qui est in Dravo flumine, exustus. A Quinque Ecclesiæ versus Occalum tribus milliariibus abest nobile & natura atque munitum opidum e *Sigelum*: quæ vox Pannonica lingua significat inju-

lam: Quoniam opidum hoc inter duo positum est flumina, & paludibus undique cinctum: estque triplex, arcem habens duplicem eamque munissimam. Expugnatam est à Solimanno anno 1566. Nicolao Scrinio Comite illud descendente, qui fortiter pugnavit cum hoste in ipsa expugnatione nobilem cum vita profudit sanguinem. *Solimannus* in obsidione ista, antequam expugnetur arx illa, morbo mortuus est in loco vicino, qui vulgò *Darchpek* vocatur, quo intestina ejus seputa sunt.

¶ *Buda* ad Danubium est infra Strigonium, olim regni caput & regia sedes, ac tum egregie munita, arcem habebat ornatissimam. Ad hanc urbem thermæ fuit calidissimæ; in quibus tamen aliquod piscium genus vivere Busbequius & Ilhuanus tradunt o. Anno 1541. à Solimanno capta: sicut & g *Pestum*, & vidua Zebusenensis cum filio in Transylvaniam deportata est. *Pestum* magna vi Turcis ereptum est anno 1604: sed biennio post ab istis recuperatum. p

HEKELII.

i In colle.

k Ejus loci *Archi-Episcopus* inter Hungariæ Magnates cum *Dignitate* auctoritate, tum *Dignitate* amplitudinis primatum olim obtinebat.

l Ab *Albanis* conditoribus *Alba* denominata. m Qs. *Weissvinder*, quod Germanis est *Weißbrunn*.

n Atque Albò.

o *Georgius Wernerus* Lib. de admirandis Hungariæ *Aquis* eximiam nullum Europæ locum esse, qui *f. Bude* comparare possit, sive Situm amoenitatem, sive Soli fecunditatem, sive aliarum quarumcumque rerum ad quoslibet usus & ad splendorem ac luxum pertinentem spectem ubertatem atque affluentiam. *M. Sebastiani Scriverius* Tom. I. totius *Terrar. Orb. Historice Description*. p. 770. de laudatissimæ hujus Urbis Origine hunc in modum scribit: Nisi auctoritate Chronicorum nostrorum, magnò consensu Urbem Budam à Rege *Buda*, *Attilæ* fratre, conditam & nominatam esse traduntur, impediret, ego, si qua alia conjectura de ejus nominis ratione facienda esset, ob insignem caliditatem in loco celebratam & copiam, pro eò, quod Germanis quondam fuerit *Buda*, unius litteræ inversione *Budam* ab *Hungaris* dictam suspicarer.

Nam

a Strigonium. b Alba regalis. c Vesperinum. d Quinque Ecclesiæ. e Sigellum. f Buda. g Pestum.

a Nitria. b Tyrna. c Posonium. d Schemnitz. e Neuhausel. f Arrabo. g Javarinum. h Owar. i Altenburg Hungaricum. i Comara.

manis *Ofen*: cui in adversa ripa obiacet *Pestum*. Clara sunt munimenta, *• Dotis*, *• Pappa*, *• Palotta*. Archiepiscopatus sunt

Nam ea secundum Pannoniorum loca, antequam huc *Humi* immigrarent, *Germanos*, seu *Tentonas*, tenuisse, minimè ambiguit.

¶ *BUDAM*, ubi *Abda Rohaman* Prætor haud inglorius ultimus fuit *Turcicus*, *CASSOVIA*, *EPERIE*, *ST. TOBI* atque *NICOLAI* Propugnaculis, *NEUHEUSELIO*, Hungaris *WYMAR* dictis, *PALOTTA*, *SOLNOK*, *TOCKEY*, *KLACCHIA*, ac multis Locis aliis ingeniosè ac probè munitis prius occupatis, nunc expugnatione gravissimâ, Aº. nempe huj. Sec. 86. G. d. 23. Aug. Styl. nov. seu d. 2. *Septembris*, Styl. vet. circa Horam IV. pomeridianam per *Casarianum* militem ac copias S. R. Imp. esse captam ac *TURCIS* inmanissimis ereptam, elegans testatur *Epigramma* illud, quod sine *Antonii* denominatione in *Relatis Noribergensibus* legitur sic impressum:

BUDARUM Bavaris *Victor* jam ceperat *Arceam*,
Post *URBIS* *Victor* *Dux* *Lotharingus* erat.
ILLE Caput cepit, Capitis tum Membra subegit
ALTER. *Dic* utri *Gloria* parta minor?
Gloria fit *BUDÆ* fuit *Arx*, tibi *Gloria*, Boje!
Gloria fit *URBS*, *Dux* *Lotharinge*! tua.
Cepit uterque locum, *Laurus* debetur utrique,
Drovisam *Laurum* cum *JOVE* *Cæsar* habet.
Quod etiam *Germanicè* aptissimè redditum erat hoc modò.

Es legt der Bojen-Held das Ofner-Schloß dar-
nieder,
Da der aus Lothringen die Kraft der Stadt be-
steht.
Das Haupt nahm jener ab; und der bezwang die
Glieder.
Sag! Lieber! Wer dabey den besten Ruhm
erkiempft?
Ist Ofens Macht sein Schloß? so hat der Bai
gewonnen.
Die Stadt? so bleibt die Ehr dem tapfern
Hertzog hold.
Soo ist von beeden dann der Ort und Priefr er-
ronnen;
Doch ist der Sieg getheilt in GOTT und Leo-
pold.

Quod verò inclutis ac curiosis *NORIBERGENSIBUS* *Ersueto* esse transmissum, id hujus tenoris ac formæ est:

Sanguine probi! tuâ Saraceno milite munda,
Cæsar evat BUDA: Sic Pax rectis indigne fuit:

a *Dotis*. b *Pappa*.

Quâ venâ, ut ut crudâ,
Triumfante de *Mahometigenis* ¶ *U D A*,
non *Machabæo* quidem, sed *Justitiam*

LEOPOLDO

Pio, Felici, semper *Augusto*,
extortâ tandem *HERCULI* clavâ,
communi *Christianorum gaudiis*
ipso latè Nunciis die
Vtò Idûs *Julibus* Annò M. DC. LXXXVI.
applaudere voluit,
debut

D. G. C. P. A. H.

Ex quâ lineâ ultimâ verè esse concludendum, Autorem hujus posterioris Carminis sine omni dubiò esse *Doctorem Georgium Christophorum Perii ab Hartelsfeld*, Virum melioris Litteraturæ studiosissimum, mihi quæ faventissimum. Inducit enim id Litteræ initiales celeberrimi hujus Viti Nominis, cujus quoque sup. honorifica mentio est facta. Annum autem, quod omnia hæc felicissimè atque gloriosissimè sunt facta, Litteris *Numeros* notantibus in his verbis: *Leopoldvs Cæsar VICTI Vastatas v'Das*, Coplis aolar! *CLs acaLLs alsstentibVs*: ego exprime volui. De *Catalogo Librorum* eorum, qui in ultimâ *BUDARUM* expugnatione in *perantiquâ Bibliothecâ Regiâ* præter omnem spem atque opinionem sunt reperti, ad incomparabilem *Heròs, VITUM LUDOVICUM à SEKENDORF*, Mæcenatem meum optimum, elegantissimam *EPISTOLAM* P. d. 26. Jul. A. huj. decurr. 88. in 8. f. *Jena* dedit *ULIVS PFLUGK*, *Eques Saxonicus*, eamque cuiuslibet *Eruditi* ac *Litterati* oculis dignissimam, quam suprà laudatus meus *Schmidius*, Vir potioribus *Adversis* gratus, non ita pridem (Ø. nempè die 1. Julii) muneris loco, quod gratulor mihi, *Jenâ* huc *Kudolopholm* mihi cum *Litteris* humanitatis plenissimis misit.

BUNONIS.

¶ *a Dotis*, Hungari *Thana* quatuor milliaribus cum dimidio *Jaurino* abest, in palude extructum castrum vetus. Ad hoc prælii reges *industria* sua constituerant.

¶ *b Pappa* à *Jaurino* versus meridiem 6. milliaribus *Hung.* sita, egregie munita, arcem habet firmiorem; multa perpeffa est à *Turcis*, quibus tamen erepta anno 1597. duclu *Maximiliani Archiducis Austriæ*. Deinde anno 1600. *Galli*

sunt duo, *Strigoniensis*, & *Colosensis* in opido *Kolotza*.

Galli & *Wallones*, quæ in præsidio erant, ob illarum stipendium, opidum hoc cum arce *Turcis* scelerate venderunt: sed cum magna notorum ipsiusque Comitiss *Schwartzenburgii* clade demum recuperatur. Qui ex fuga retraherantur rebelles, variis cruciatibus confecti atque mactati sunt.

¶ *a Palotta* castrum Vesperino duobus milliaribus abest.

BUNONIS.

¶ *b Colotza* ad sinistram *Danubii* ripam, medio fere loco est inter ipsius *Dravique* confluentes & *Budam*, in *Turcarum* est potestate. c *Mohatzium* opidulum nobilitavit *Hungarorum* clades & *Ludovici Regis* interitus anno 1526. Opidum istud haud longè abest à *Danubii* & *Dravi* confluentibus. d *Aër Hungariæ* impurius est; quare exteri hic facile morbum contrahunt *Hungaricæ*; nisi castra sæpe mutant. Sordes, quæ ex indigenarum existunt corporibus; aëris putredinem satis arguunt. Aquæ fere omnes infuæles sunt præter *Danubii* fluentes q. Vinum *Pellencè* r. in Comitatu cognomine, ubi *Buda* jacet, in pretio est f. Ferarum tanta in *Hungaria* est multitudo, ut, nisi *ruricolis* concessa esset venatio, certam perniciem istæ inferrent

¶ *a Palotta*. b *Colotza*. c *Mohatz*. d *Hungariæ* cæli solique natura. e *Hungarorum* mores.

C A P. III.

De Sclavonia & Bosnia.

I.

Sclavoniæ equidem nomine vulgò, confusis *Pannoniæ Illyrici* limites & magnitud. *Adriaticum* mare protenditur. At propriè *Sclavonia* dicitur ea regio, quæ *Dravum Savumque amnes interjacet*, ab Occasu *Sirria*, ab Ortum *Danubio* clausa. Longitudo ejus est ab opido *Kopranitz* ad *Dravi* confluentem mill. Germ. L. Latitudo à *Dravo* ad *Savum*. XII. 1

II. Ad

REISKII.

¶ *a Sclavonia* nomen regnumque novum *Sclavie* debuit aut *Sclavinis*, genti *Venedorum* copiosissimæ, quæ à *Tanaï* & *Volga* usque ad mare *Hadriaticum* terras amplissimas infēdit & regna *Bulgariæ*, *Croatiz*, *Sclavoniæ*, *Bosniæ* multa

ex A. C. 540. nova constituit, Romano Imperio demta Origo nominis à *Sclava*, i. e. gloria seu fama insigni petitur, si *Cromerus* audias, qui primam à *Procopio Sclavorum* mentionem factam annorat. b Ergo *Sclavonia* duplex habebitur, una orientalis per *Daciam*, *Illyrium*, *Pannoniam*,

a *Sclavonia*. b *Duplex*.

Rasici.
Pannonii.
Gothi.
Sclavi.

Opida.

Bosnia regnum.
Ejus fines.
Magnitudo.

Cultores
Bosnia.

Opida.

II. Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protensi incolunt *Rasici* populi, German. *die Ratzen*. At totam hanc regionem aliquando *Pannonii*, mox *Gothi* tenuerunt: novissimi *Sclavi*, sive ii *Sclavonii*, qui ad hanc nostram ætatem manent. Hi quondam regnum in ea constituentes, postea Hungaris vectigales facti sunt. Nunc major pars Turcico Imperio parat.

III. Opida notiora sunt, *Posega*, *Gradiskia*, *Zagabria*, & *Koprinitz*, validissimum contra Turcarum incursiones munitum.

IV. *Bosnia* regnum inter *Unam*, *Savum* atque *Drinum* amnes *Bebiosque* montes situm: nomen accepit à *Bosna* flumine. *Longitudo* ejus inter duo flumina *Unam* & *Drinum*, porrigitur milliar. German. x l. *Latitudo* verò inter *Bosna* fonteis ac confluentem mill. German. xv.

V. Hæc quoque olim *Pannonia* pars fuit: Postmodum *Gothi* occuparunt; quibus egressis, *Slavoni* obsederunt, *Hungaris* deinde principatus titulo stipendiaria facta. At quum *Turca* potiretur, Præfectus, quem ille constituerat, regio titulo ac Diademate sumpto, principatum in *regni formam* redegit; quod *Hungari* recuperatum haud diu tenuerunt, quin *Turca* repeteret.

VI. Caput regni erat *Saitza*: nunc Metropolis est *Varbosanum*.

C A P.

Ioniam, Russiamque producta; & altera occidentalis, per Bohemiam, ipsamque nostram Germaniam protensa: Illa Regem Ostrivoy a primum admisisse fertur, ac Scythiam, hujus nepotem Dalmatiae posthac Regem, cujus fratres Lechus, atque Russus Bohemiam, Poloniam, Russiamque subegerunt. Sic Bosnia ortum Bosniis debuit vel Pafinakis, quos Græci nominant scriptores: Hæc Slavica gens antiquis sedibus effusa duplicem reliquit Bosniam, unam superiorem duci subditam, cujus sedes in urbe Orzega, quam ex corrupto Germanico vocabulo *Hertzeg* denominaverant; Alteramque inferiorem Illyrico regi subjectam. Vid. Levenclav. Pandect. XXV. & Schurzstisch. in rebus Sclavi. Utrumque istud quod expoliunt, regnum, quia cum finitimis duobus A. C. 1080. accessit Hungarico, hoc insignia augmenta cepit titulosque plures, quibus Hungarici reges adhuc gaudent.

B U N O N I S.

a c *Posega* Comitatus caput ad fluvium

a Ezechus. b Bosnia duplex. c *Posega*. d *Gradiskia*. e *Zagabria*. f *Koprinitz*. g *Bosnia* fines. h *Slavonia* fertilitas. i *Slavoniorum* mores.

Rerum novarum cupidi ad seditiones sunt faciles. Excursionibus Turcias vexant regiones. Pax enim non censetur violata, nisi educantur & adhibeantur tormenta bellica. a Bosnia asperior est; passus tamen abundat. Pelles & lanam Ragulinis & Veneris abunde suppeditat; habetque argenti ac auri fodinas divites. b Feroces sunt Bosni, latrocinia sectantes, alii tamen Christi-

stianam religionem etiam sub jugo Turcico impense colunt.

H E K E L I I.

a Alias Grætica dicta.

b S. Bosniam, quam Orosius Dardaniam nuncupavit.

c Et Covadza.

d Et inaccessibilem.

a Bosnii soli natura. b Bosniorum mores.

C A P. IV.

De Illyrico.

I.

A B Arsia fluvio, Italiæ termino, versus Orientem, *Illyrii* Illyrici fines. *Acum* est, Græcis *Illyris*: regio aprica atque amœna, solum fertile, ac vitiferum; nisi quod ubi Pannoniis proximum, asperum ac durum. Terminatur ab *Occasu* Arsia flumine, ac linea ab Arsiæ fontibus ad Colapis ortus ducta; à *Septentrione* perpetuis montium jugis, quibus Illyrii à Pannoniis discernuntur, ad fontes usque Unæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim*, & Drini confluentes: ab *Oriente* est ipse Timacus, Scodrus mons, & Drilo fluvius, quo à Macedonia submovetur: à *Meridie* Adriacus sinus. *Longitudo* ejus patet ab Arsia ad Drilonem mill. Germ. xc. *Latitudo* maxima est juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad ostium mill. xx.

B U N O N I S.

a Illyricum sive Illyris etiam Illyrias & Illyria scriptoribus dicitur.

R E I S K I I.

1 a Illyricum Gr. Ἰλλυρία Ἰλλυρία si Appianum audias à Celta duce Illyrico nomen adeptæ, genti Celticæ huc digressæ illud imposuit. Sin Rabinos & Iosephum Gorionidem consulas, ex una posteritate Chanaan Illyrici Sclavi omnes proveniunt. Utraque tamen hæc originatio aut incerta aut fabulosa erit, Bocharto judice: Inter cetera longe fabulique propior extat, quam Stephanus, Apollodorus, Eustachius in Dionys. ab Illyrio Cadmi filio accessit. Phœnicæ equidem aut Cadmeos ora Illyrici extrema sese contulisse, Herodotus, Scylax, Atheneus Dio-

nysius testantur. Nomen Illyrii tamen Punicum non est, neque in moribus Illyriorum aut lingua quiddam reperias, quod Phœnicium ortum præferat, aut Punicas origines redeat, sic recte inquit Bochartus Lib. I. Chan. c. 23. b Illyricum autem duplex à Spanheimio Introduct. Geog. constituitur, *Unum specialius aut strictius* littoralem Syraciæ regionem continuit exclusa Macedonia; *Sed altero generalius aut latius dicto* Macedoniam & vicinas provincias septendecim A. C. 337. comprehensas, in Breviario suo Rufus Festus commemorat: Ut inde Illyricum aliud *Orientale*, aliud *Occidentale* emergere possit. De antiquis urbibus Strabonem. Lib. VII. Ptolemaum Lib. II. Pomponium Melam Lib. II. c. 3. Bochartum etiam qualdam à Penis conditas & appellatas numerat.

S I 2

a Illyricum. b Duplex.

B U N O

Fines Liburnie & Dalmatiz.

Lissus seu Aleffia op.
Japydum opida.
Flanona.
Tarlatia.
Senia.
Loplica.
Ortopula.

Dalmatiz opida.

II. *Divisa* fuit olim in duas potissimum partes five regiones, quarum una ab Arfia ad Titium amnem, qui nunc est *Cberca*, *Liburnia* dicitur; inde altera ad Drilonem usque fluvium, five Lissum opidum, quod nunc vulgò dicitur *Aleffia*, *Dalmatia*.

III. *Liburnia* populorum clarissimi fuerunt Japydes. Opida per oram, *Flanona*, nunc *Fianona*: *Tarlatia*, *Terlatz*; *Senia*, *Zegna*; *Loplica*, *Lopur*; *Ortopula*, *Starigard*; *Argyrunum*, *Peskha*: *Ænona*, *Nona*; *Jadera Zara Vechia*; *Scardona* nomen retinet.

IV. *Dalmatiz* populi etiam fuere varii. Opida in litore *Sicum*, nunc *Sebenico*; *Tragurium*, nunc *Traw*; *Salona* prope *Spalatum*;

BUNONIS.

β Liburnia a Histrie continetur est;

γ Et Dalmatia Macedonia.

δ Japydes five *Japodes*, quorum opidum *Japydum* dictum est; Servio teste.

ε Flanona five *Flavona*; opidani sunt *Flanates*. Ab ea nomen habet *Junus Flanatus* Stephano, *Potancius* Melæ ab urbe Pola, & *Liburnicus* Orofio; hodie ob frequentia naufragia *Carinivorus* dicitur, vulgò *Quarnero* five *Karnero*. *Flanonzæ* ad Meridiem vicina est *Albona*, Flacii *b* patria; olim *Aulona* seu *Alvona*.

ζ Tarlatia five *Tarlatium*, inter *Flanona* & *Seniam* ad *Liburniæ* litus est ad *Oënum* fl.

η Senia, Germanis *Zeng*, dicta, ad oram maritimam in saxo præcipiti sita, munitissima est.

θ Loplica haud procul a *Senia* in eodem jacet litore. Opidani *Lopfi* dicuntur Plinio.

ι Ortopula five *Ortopola* inter *Seniam* & *Vegiam* sita erat, ejus vestigia ad *Tedanum* fl. conspiciuntur.

κ Argyrunum ad idem litus, *Petro Lucaro Ragufæ Obrovæ* dicitur: ad *Moleto* est *Novigrad*.

λ Ænona five *Enona* urbs episcopalis inter *Seniam* & *Jaderam* est ad oram maris.

μ Jadera urbs archiepiscopalis, præ reliquis clara, adversus finitimos Turcas probè munita est: opidani *Hirto* dicuntur *Jaderini*.

ν Scardona urbs ampla est, & regione *Sicii*. A *Ptolemæo* collocatur & regione *Jaderæ*, forte ex una insula factæ sunt duæ; quarum una vulgò *Scarda* dicitur, altera *Molconiglio*.

ξ Sicum in finibus *Liburniæ* est ad ma-

re d; quod *Claudius* misit *Veteranos*, teste *Plinio*.

ο Tragurium hodie urbs exigua in scopulo sita, & *Buzæ* insule seu *Crovo* ponte juncta; quam *Venetii* una cum *Epidauro* & *Chio* anno C. 1169. occuparunt.

π Salona, *Salona* five *Salo* f. inter *Tragurium* ad *Oceasum* & *Almiffam* ad *Ortum*; in inscriptionibus veteribus *Colonia Martia Julia Salona* dicitur. *Dioletiani* ibi fuit *Palatium* nobile. *Niger* ait hanc urbem perisse. Habuit *Salona* cives pugnaces, cujus rei specimen non femine minus, quam viri, illustre dederunt bello *Civili* *Cæsariano*. *Octavianum* enim obsidentem, miro actu ac dolo terrum fugere compulerunt, nocturnâ irruptione castra ejus aggressi. Eandem Urbem *Aspius Pollio* aliquot annorum intervallo postea cepit, & filium, qui circa id tempus ipse natus erat, ab ea *Saloniam* appellavit. Hic est *Salonius*, qui natus statim risile fertur. g

HEKELII.

a Quam a *Libernò* quodam *Atinò* sic dictam tradit *Stephanus*.

b Synergistæ istius famosissimi. c *Villanovianus* ex *Blondò* colligit, *Scardonam* hodie *Malconiglio* vocari, & *Jadera* Civitatem minere.

d *Adriaticum* sub *Venetorum* Imperio.

e Insulæ *Tragurii*, cujus marmor commendatur.

f Gallicæ *Salonæ* de *Cran*.

g Qui risus omnino infelicitatis omen Parentibus, quod infans iste perparum ex *Servio* vixerit, dicitur fuisse.

BUNO.

a Japydes. b Flanona. c Albona. d Tarlatia. e Senia. f Loplica. g Ortopula. h Argyrunum. i Ænona. k Jadera. l Scardona. m Sicum. n Tragurium. o Salona.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib IV. Cap. IV. V. 325

tum; *Narona*, *Narenta*; *Onæum*, *Sabioncello*; *Epidaurus*, *Ragufæ Vechia*; *Rizinum*, *Rifine*; *Budua*, *Budoa*, *Olchinium*, antè *Colchinium* dictum, nunc *Dolcigno*; *Lissus*, *Aleffia*. Intus *Scodra*, *Scutari*; *Dalminium* five *Delminium*, *Delminio*, unde *Delmatiz* five *Dalmatizæ* nomen.

BUNONIS.

a *Narona* ad *Naronem* fluvium, qui *Melæ Nora* dicitur, a litore fermè 20. millia passuum recedit: quondam urbs clara & *Dalmatizæ* conventus: unde *Varrone* teste, 89. civitates jura petere; ac *Plinii* ætate populi duodecim: sed à *Venetis* anno C. 987. subacta pristina dignitate exidit. Tantarum erat opum, ut *Venetici* fisci ejus dominium sibi arrogaret *Sophiano* vero *Capo Camano*.

b *Onem* five *Oënum* inter *Eperium* & *Epidaurum* ad *Artatum* fl. in *Penetia* regione, hodie *Sabionello* aut *Ciderisso*.

c *Epidaurus* five *Epidaurum* urbs *Dalmatizæ* maritima est b: Alia vero urbs fuit *Epidaurus* ad *Argizæ* oram in *Peloponneso*, *Æsculapii* patria. Prope hanc *Dalmaticam* jam olim à *Gothis* excisam condita scribitur d *Ragufa*, quæ hodie in litore illo celebris est.

e *Rizinum*, five *Rhizon* & *Rhizinum* ad finem *Rhizonicum* est, in quem *Rhizo* fl. labitur. *Volaterranus* putat esse id opidum, quod hodie

Catara vocatur; quoniam sinus *Rhizonicus* hodie le *Golphe de Catara* dicitur.

f *Budua*, *Butua* seu *Bulva* inter *Ascrivium* & *Olchinium* ad ejusdem maris oram est: ditionis *Venetæ* istis in locis ultima, à *Turcis* incendio vastata, nunc utrunque reparata.

g *Olchinium*, *Olchinium* five *Ulcinium* est in eodem litore *Butuæ* vicinum.

h *Lissus*, *Lissum* seu *Elissus*, ad *Drilonis* fl. ostium, hodie *Alejo* vulgò dicitur.

i *Scodra* *Turcis Scandera*, id est, *Alexandria* dicitur, olim urbs nobilis, ad *Labeatis* lacum est, qui hodie lago di *Scutari*.

k *Dalminium* inter *Drinum* fl. & *Ardium* montem erat, olim magna urbs, quam, dum *Marcus* incendit, gentem quasi capite amputato truncasse *Florus* auctor est; hodie *Dama*, *Damma*, melius *Delminio* vocatur.

HEKELII.

b *Pausanias* & *Straboni*, quod sit portuosa, *Lymira* cognominata.

a *Narona*. b *Onzum*. c *Epidaurus*. d *Ragufa*. e *Rizinum*. f *Budua*. g *Olchinium*. h *Lissus*. i *Scodra*. k *Dalminium*.

CAP. V.

De incolis *Illyrici*, & nova ejus descriptione.

I.

Illyriorum gens fera fuit, atrox, & latrociniiis piraticæque infamis. *Edomita* à *Romanis* ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab urbe condita 1500. annis decem ante secundum bellum Punicum; *Dalmatia* sub *Augusto Imperatore*. Stretit inde sub urbis *Romæ* imperio, donec *Gothi* eam vastarent. Post hos *Sclavonii*, à *Mœoti* palude profecti, occuparunt. In quos deinde *Hungari* imperium habuere: ac novissimè *Turcæ* oppressis *Hungaris*, interiora sibi vendicarunt; *Venetis* in hunc usque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus,

tibus, *Scardona* quæ Turcici juris, & *Ragusa*, quæ sui juris.

II. Regio ipsa quæ olim in duas partes, Liburniam ac Dalmatiam divisa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, eademque pars Sclavoniæ. At quæ quondam « Liburnia, ea nunc *Comitatus Jadera*, vulgò *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ, *Segna*, & *Nona*, & *Zara*: hæc haud exigui momenti; nec ultimi splendoris civitas. *Sebenicum* satis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum Turcarum, qui Scardonam tenent. *Ragusa*,

Dalmatia.
Comitatus
Jadera.

Segna.
Nona.
Zara.
Sebenicum.
Ragusa.

BUNONIS.

« *Liburnia* illa antiqua a hodie in duas dividitur partes, quarum una a *Morlacha*; altera b *Banadego* vulgò dicitur.

β In hac sunt c *Jadera*, nunc *Zara*,

γ Et d *Nona*.

δ *Zara* Comitatus caput, quem Veneti ab Hungarorum Rege emerunt. Urbs illa hodie Dalmatiæ habetur metropolis; undique mari cincta ponte jungitur continenti; ac arce munitissima defenditur. Ab ista urbe haud procul abest locus dictus *Zara Vecchia*, ubi antiquæ *Jadera* rudera videntur. *Nona* sive *Anona* urbs natura ac arte munita; undique mari cingitur, nisi quum scicior ætas est. In illa *Sema* seu *Segna* hodie *Zeng* cum insulis adjacentibus. *Segna* ager a Turcis misere vexatur.

ε *Sebenico* seu *Sicun* ad sinum cognominem est: ei immineat mons S. Johannis & arx in eo satis firma.

ζ e *Ragusa* prope Epidaurum a Gothis olim excisa, Turcis *Drobonika* dicitur; emporium excisa, Turcis *Drobonika* dicitur; emporium frequens est, ex quo Dalmatia bello fatigata. Opidani, quod Turcarum Imperatori tributum pendunt; longe lateque merces exportant ac important. Urbs illa S. Laurentii arce munitur; ac si in vicino scopulo Venetorum *Chirona* arx quoque conederetur, esset invicta ac inexpugnabilis.

HEKELII.

α Quam hodie plurimi Croatiani esse dicunt.

REISKII.

ι Illyrici veteres & ipsi suis nationibus distincti, apud Ptolemaeum & Plinium produntur: Inter illas Embilix comparant, quibus proximi cum Pœni confederant, teste Stephano, f urbem Buten coniderant. *Bena* nomine

Phœnicio quasi *tutan* seu *tanque* dixerunt: Primos autem incolas *Phœn* *Agilis*, i. e. agrestes ex feris moribus appellatos voluit Bochartus, voceque hinc apud Græcos corrupta Enchilos: Ut fluvios, montes, urbesque alias, & vicinas Insulas a Phœnicibus denominatas nunc transcam. « Nec itaque Pœni auctore nostro hujus regionis incolæ omittendi fuerant, nec Galli, quos duce Bulgio hac sedem Olympiade 114. fixisse, Polybius, Justinus, Paulianus commemorant. Romani postea victores Illyrico Tetræque hujus reginæ bellum A. V. C. DXXXIX. primum constarunt; Ultimum A. V. C. DLXXXVII. Gentio rege capto, & in triumphum penitus abducto. h Illyricum itaque Romanis Imp. & horum præfecto prætorio subiectum denique Germanis & Sclavis subfuit, regni Dalmatici auctoribus: Postremo Hungaris ex A. 1680. cum Zelimirus regum ultimus mortique proximus Ladislao Dalmatiam legasset. Vid. Bonfinius Dec. 11. Lib. 4. i Hinc adhuc hodieque regibus Hungaricis pars Dalmatiæ ac urbes S. Viti Zengæque subfunt pars altera cum urbibus maritimis Jadera seu Zara, proxima Morlachorum regiuncula, Zebeenco Spalato *Venetæ* Resp. parit. Item Clissa mediterranea per pacem A. 1669. cum insigni 50. miliarium territorio a Turcis concessa: pars tertia Turcico adhuc jugo subiecta Venetis aut incurfionibus per bellum decennale proximum, aut oppugnationibus infestatur. k Ragusa urbs clara Resp. libera, ex motu terræ vehementissimo, quem A. 1667. sustinuit, eluctata sese in clientelam Cæsaris Aug. & regis Hungarici Josepho denuo A. 1687. dedit ex veteri, quo nexu tributum Turcico non minus adhuc obstringitur. Vide hujus descriptionem accuratissimam in Lib. Status Turcici anonymo. Lib. I. c. 4.

BUNO.

a Morlacha. b Banadego. c Jadera seu Zara. d Nona. e Ragusa. f Butne urbs. g Phœnicis incolæ Gallicæ. h Illyricum captum. i Dalmatia Regibus Hungaricis, Venetæ Reigubl. Turcis subest. k Ragusa.

rufa, haud magna urbs cum arce, sui quidem juris est, at stipendium pendit Turcæ: Emporium alioquin, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum. * *Scutari* quoque, Scutari. Turcicum opidum Emporium est haud ignobile.

BUNONIS.

* *Scutari* b, olim *Scodra*, Venetis eripuit Mahumedes Turcius altero abhinc seculo c. Ceterum b *Spalatum*, vulgo *Spalatro*, ad idem litus est prope Salonam; Archiepiscopatu gaudens, quem nuper nobilitavit *Marcus Antonius de Dominis*. In Dalmatia Turcica quoque est c *Clisse* arx firmissima, Turcarum excursions nobilis. E regione istius litoris est d *Pharia* insula, & e *Corcyra nigra*, itemque *Melita* sive *Meliana*. f *Dalmatia* aërem habet temperatum & purum; unde plerique ejus incolæ longævi sunt: solum habet admodum fertile, oves bis in anno partunt. Piscibus ora maritima est repleta: & montana loca feris; oleis, vitibus, legere abundat. Inde mel, cera, plumbum, vellera & oleum exportantur. g *Dalmate* plerique sunt proceri, expediti, bellicosi. Carminibus celebrant eos, qui contra Turcas fortiter pugnando ceciderunt. Plerique profitentur literas, qui tamen montana incolunt loca, pristinam barbariem nondum videntur exuisse; in his viri pariter ac feminae uno eodemque utuntur genere vestitus; neque eo distinguuntur. h *Ragusini* lucro inhiantes longe lateque exercent mercat-

uram. Erga peregrinos sunt humani ac faciles. Singulis mensibus eligunt Duces, quem *Rectorem* vocant, cui ad sunt 100. Senatores. S. *Laurentii* castro quotidie novus imponitur gubernator. Suntque *Ragusini* fere omnium Monarcharum clientes: Turcarum Imperatori tributum pendunt, singulis annis 20. millia Sultanorum; alii tamen 10. aut 15. millia illos solvere tradunt d. In Turcicis ditionibus nulla solvunt portoria. A Turcis *Ragusini* impense diliguntur ob commoda, quæ ab iis percipiunt.

HEKELII.

b Vel vulgò *Scutari*.

c Hæc Civitas xlix. Milliar. à Mari quippe abiens, est in arduo ac præcipiti Saxo ædificata, & Lacui ad Orientem imminet, quicentum & triginta Milliar. in ambitu patet, ac undique Montibus, præterquam ad Septentrionem, ambitur, à quâ Parte duo in se recipiuntur. Territorium verò, quod est inter hunc *Scutari* Lacum, & Mare, vulgò vocatur *Crauna*, i. e. Regio Saxi ac Montibus impedita.

d *Magnus* dicit, *Ragusinos* Turcæ pendere tributum singulis annis xlv. millium Aurcorum.

e *Corcyra nigra* & *Melita* insula. f *Dalmatie* fertilitas. g *Dalmatarum* mores. h *Ragusinorum* mores.

CAP. VI.

De Græcia, & summa ejus divisione.

I.

Illyrico conjuncta est *Græcia*, antequam Orbis imperio Romani ^{Græciæ fœduna.} potirentur, terrarum omnium dictis factisque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primum effulsit, hinc frequentes coloniarum ad illustrandum totum terrarum Orbem in diversas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devastata, in exiguis ruderibus deserta & ipsa barbarie magis barbara jacet. Dicta est terra *Græcia* à Rege *Græco*: eadem ab alio Rege *Hellene*, *Hellas*, & incolæ *Hellenes*.

II. At

REISKII.

1 Origines Græcorum alias *sacra*, & alias

domestica historia præbet: Sacra Japhetum Noachi filium, qui primus gentium Græcorum conditor apud

1 Origines Græcorum duplices.

Грәсіз по-
мен.

II. At nomen Græciæ diversè accipitur. Primum enim Græciæ nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ postea separatim altera *Thessalia*, altera *Græcia*, sive *Hellas* propriè dicta. Dein Græciæ titulo accessit *Peloponnesus*, mox item *Epirus*, simulque *Macedonia* tota; denique *Creta* insula, & quicquid insularum Græciæ adjacet. Quin etiam in *Italiam* & *Siciliam*, ut suprâ dictum est, Græcum nomen usquequaque transiit, ubi *Græciam magnam*: & item in *Asiam*, ubi *Græcia Asiatica*. Sed de hac in ipsâ Asia; nunc Europæ primum terræ explicandæ sunt.

Græciæ fines.

III. Totum igitur hoc, quod sub uno Græciæ nomine computavimus, terminis includitur, *ab Ortu* Ægæo mari: à *Meridie* Cretico: *ab Occasu* Jonio: à *Septentrione* Scardiacis jugis ab Illytiis ac Mœsis separatur, Strymoneque amne à Thracibus. *Longitudo* ejus est à Tænario Peloponnesi promontorio per Isthmum ad Strymonis fontes, mill. German. c. *Latitudo* maxima ab Sunio promontorio per Græciam propriè dictam à Epirum, Acroceraunium usque promontorium, milliari. German. LXXX.

Partes Gra-
cias.

IV. Partes five regiones, in quas univerſa Græcia poſſiſſimè dividitur, ſunt iſtæ: *Epīrus, Peloponneſus, Græcia propriè dicta, Theſſalia, & Macedonia.* Quamquam *ſcarnaniam* quæ ſub Epīro, & *Ætoliam* quæ ſub Græcia, nonnulli veterum Geographorum ſeparatim cenſeant.

Gracias in

V. At Romani universam Græciam in duas provincias divise.

apud Phœnices aut Aegyptios ipsi Graeci innovat, variato paulum nomine *Ἰαννῆς* aut mutato. Hunc Theologia fabulosa pro Neptuno subitit, veluti Janum pro Jove. Semperque pro Plutone admiratur. Ita Laconicus Eusebius non fide Scriptorum recensorum suffragio. Bochartus gemis in Phaleg. Lib. I. c. 1. demonstrat, quam nomina Graecum & Latinum Japheth congruant, si *Ἰαννῆς* ex voce Phœnicia *יָוֶן* *Phœdan*, quæ latine significat, Neptunum ex Hebraico nomen *יָפֶֿתֿ*, i. e. a dilatazione deduxerit. Quæ gentes singula ortum a filiis Japheth & neporibz sumuntur, hoc distinctius explicari a nemine potest, cum historica monumenta deficiant. Sin domesticam historiam consulas, ac potius figmentis obruta examini paulo accuratius debet, veritatem a commentis vanissimis separari. Ergo idonei auctores Diodorus Siculus, Apollodorus, Conon, Pausanias, genus omne Graecum ab Hellene Deucalionis

filio propagatum in tria fastigia dispelsum,
Æolium puta, Doricum, Ionicum. * Næmque
Hellen, à quo *Ἑλλας* dicitur, rex *Thellaz*
tres filios procreavit, Æolum, Dorum, &
Xuthum. Ab Æolo ortum Æoles nomenque,
à Doro Dores, à Xutho Iones dixerunt feruntur.
Idque gestum, si Petavio credas, in A. Re.
p. 3385, ante Christum 1529, & tertium ab
Ægyptiaca profectioe incidit. Vid. Ration.
Lib. I. part. I. c. 7. Hellen igitur apud Romanos
Græcus, necque hic ab alio rexit. Has Græci
venus & aliquando cultiffima origines præbet.
Hodierna eas plane posthabet, nec tamen ipsi
barbarie magis barbara jacet (sic Cluverius noluit
inquit) Multa enim pristinū cultus documenta
passim adhuc superesse vides multa etiam erbo
zvo non Christianæ solum religionis, sed
doctrinæ usū & confutandæ cum Italæ omni-
menta in dies accedere. Vid. Crusivm in *Turco*
Græciæ & Christoph. Angdi de statu huj.

BUNO

a Ab Helene, Aeolo, Doro, Xutho.

MACEDONIA PARS.

ORESTIS.

ESTIOTIS

THESSALIA PARS.

MOLOSSIA
nunc
PANDOSIA.

THESPROTII

VAIEELITIA.

DRYOPUM

regio nunc

ALDRADINA.

Dolopes

Amphilochia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

Amphibolia

IONIUM MARE

EPHROS
hodie
CANINA

Murus Ionu Infutis
Corinthia Canina
Corinthia Canina

Letra que et
Letra

Zacynthus
h. Zante

Zante
olim
Zacyn-
thus

PELOPONNES

Moridies.

ant, *Macedoniam*, sub qua ipsa Macedonia, Epirus & Thessa- Macedonia
lia, & *Achajam*, sub qua *Græcia* propriè dicta, Peloponnesus, & Achajam
& Insulæ circumjacentes. diviso.

C A P. VII.

De Epiro & Peloponneso. 1

I.

Epirus, quæ nunc *Canina* a dicitur, separatur à Macedoni- Epiri termi-
bus Celiâno amne, & Pindo monte; ab Græcis Ache- nis; Populi &
loio flumine. Populi clari fuere & *Molossi*, quorum opidum opida.
Do-

B U N O N I S.

a Epirum b in tertio Europæ sinu ponit Plinius: & addit: Omnis Græcia fabulositas, sicut li-
tærum claritas ex hoc primùm sinu effulsit. Incipit
autem Epirus à Celiâno flumine; & definit in
Achelo flumine, qui ab Achaja cam separat:
Ioniam namq; ad Meridiem, Macedonia partem
& Pindum montem ad Septentriones habens. c
b Molossorum regio olim *Molossia* d, nunc
Pandossia dicitur, ab urbe *Pandossia*. Apud Mo-
lossos e, canes sunt venatici generosissimi, qui
Molossi vocantur. Cæterum f sunt quoque *Mo-
lossi*, Thessaliæ populi.

H E K E L I I.

a Sive *Jannina* recentioribus.
b Incolis *Arbonar*, Turcis v. *Arnamleri*.
c *Maginus*, Schröterius & alii dicunt, EPI-
RUM terminari ab Ortu *Acheloi* Fluv. à Mære-
dic *Adriatico* Mari; ab Occidente pulsari *Mari*
Ionio usque ad *Celadum* Amnem; à Septentrione
verò *Macedoniam* habere.
d A *Moloss*, *Pyrrhi* & *Andromacher* filio sic
bominata.
e Quorum Regnum principem à diluviò
Phaethontem (αὐτὸς ὁ γενεὴν αὐτοῦ καταστρέφειν βού-
λομενος) tenuisse *Plutarchus* scribit in *Pyrr-
hō* p. 383. num. B. Tom. 1. Oper.
f *Athenæo* & *Victorino Grammatico*.

R E I S K I I.

i Epirus Gr. ἡπειρος aut generaliter omnem
terram continentem, aut specialiter hanc regio-
nem Romanis ex bello *Pyrrhi* primo cognitam
significat: Hæc verò & ipsa duplex habetur: altera

vetus, altera nova; Epirum veterem vocamus *Pyrr-
his* & Acidique subditam, & octo gentes præci-
piuas complexam. d Epirus nova quondam *Illyria*
Græciæ dicta, neque trans fluvium *Acheloum*
procurrens, posthac *Albania* & hæc quidem ab
excellis montibus appellata, quos Galli veteres
huc delati alpes sua lingua nominaverant. Ita
Jacobus Palmerius Græciæ antiq. Lib. I. c. 14.
docet, additque caput *Epidamnium* esse, vel
Dyrrachium, *Italis* *Durazzo*.

e Peloponnesus *Pelopidas*, quibus & nomen
debut, reges, è sanguine *Pelopis* ortos perdidit
Mycænis tulit, ut duo Græcorum genera, *Dori-
cum* & *Æolicum*, quæ huc per colonias con-
cesserant, *Doricum*, *Æolicum*que quieto im-
perio gauderent. Sin *Bochartum* audies, primo
singulas ex nepotibus *Japheti* & horum uno qui-
dem *Elisab* huc in hanc terram penetrasse credideris. Bellum vero quod exarxit,
Peloponnesiacum inter cuncta Græciæ regna &
respubl. Athenienses maxime ac Peloponnesios
quam atrociter efferverit, quamque componi
non potuerit nisi Athenis funditus excisis, *Xe-
nophon*, *Plutarchus*, *Pausanias* aliique memo-
rant. Hodie *Morea* ex mororum, quas proferunt
uberrimas, multitudine vocatur, & *Turcis*,
Italis, *Græcis*, *Judæis*, etiam habitatur. Quon-
dam vero resp. *Venetæ* ibi rerum potita, imperium
hoc bello præfente *Turcico* vetus denuo
sibi vindicavit. h Namque A. 1683. classe in-
structissima & numerosis copiis valens *Prevef-
sam*, postea *Coronem*, profligato *Sciraskie-
ro* *Turcico*, amplius utrumque *Noverimum*
A. 1685. *Modonam* & *Neapolin* di *Romania*
A. 1686. cepit. Tota sic domita *Peloponnesus*,
torque

a Epiri fines. b Molossi. c Pandossia. d Epirus nova vetusque. e Peloponnesus, f A Pelope,
g Ab *Elisab*, h Nunc ab *Venetis* subacta.

• Dodone, apud quos Jovis Dodonæi templum; oraculo illustre;
• Dryopes; Chaones, quorum regio Chaonia; opida, Oricum;
• Antigonæ, • Panormus, • Eleus; • Theprotii, quorum Butrotum, Pyrrhi regia; • Cassiopæi quorum Cassiope; regio
• Almene, opidum Nicopolis; • Amphiloichi, opidum Argos;
cognomine Amphiloichicum, • Acarnanes, regio Acarnania,

opitotque munitissimis subactis urbibus respublicum triumphum A. 1687. solennem egit: Antea quippe jamdudum S. Maura Turcis crepta Insula in ditionem Venetorum venerat.

BUNONIS.

• Dodona urbs à Dodone flumine & fonte dicta, ubi ingens silva; & præter templum Jovis fons Jovis Dodonæi, faces extinctas accendens, & accensas exstinguens. b. • Dodonæum in proverbium g. abiit, pro valde sonoro; & homine importunæ loquacitatis: à pelvi aræ Dodonæ in columna sublimi, quam flagellum in manu pueri in altera columna huic proxima ventu agitatum sæpius percutiebat, sicbatque tintuitus importunus. Columbæ quoque nigre ex arboribus responsa ibidem dedisse consulentibus scribuntur. Oraculum tamen istud Homero & Hesiodo cognitum, suo ævo desuisse testatur Strabo. b.

• Dryopum regio hodie Aldradina dicitur.

• Chaonia nunc vulgo Canina ab urbe primaria, in qua præfectus moratur, incolis dicta. i. Silva Chaonia columbis abundabat. k.

• Oricum in Epiri litore fuit, à Colchis conditum: quod Cæsar præter expectationem Pompeji occupavit. Inde initium erat Epeiæ.

• Prope Oricum in mediterraneis fuit e Antigonæ, ab Antigono condita, hodie Argiro castro dicta.

• f. Panormus, nunc Panormo; inter Acrotaurania & ostium Acherontis fl. portus est. l.

• g. Eleus opidum, hodie Doena, à litore remotum, Hecatompedo finitimum est.

• h. Theprotia five Theprotis; hodie Vajelitia dicta, ad oram maritimam est, contra Coryram insulam.

• x. i. Butrotum five Butrinto nunc Butrinto, ad litus maris est regione Coryræ insulæ, à qua xlii. millia passuum abest. Hic quod luculentas possessiones Epitricas haberet Cicero, frequens ibi vivere solebat. Ex civili bello Pompejano

quoque nota urbs. Ad eandem appulit, Virgilianus. m. • k. Cassiopeorum regio Cassiopæa intus in mediterraneis est.

• l. Cassiope nomen antiquum retinet, in montanis jacens; Alia vero ad mare hodie dicitur Joannia.

• m. Almene Theprotiæ vicina ad mare pertingit.

• n. Nicopolis n. ad sinus Ambracii, qui vulgo Golfo de Larta, fauces structa erat, in litore occidentali: in opposito vero erat Actium. Nicopolis hæc ab Augusto Imperatore condita, & ab ipsius victoria, de Antonio & Cleopatra p. dicta, ita dicta est: Plutarchus in Antonio nomen ei impositum ait à Nicone Asino, cui rusticus insidens Augusto ante pugnam obviam venerat. In urbe hac p. Græcam Bibliorum versionem inventam tradunt, quam Origenes in Hexapla sua contulit.

• o. Amphilochorum regio Amphilochia intus in mediterraneis est.

• p. Argos Amphiloichium inter Ambraciam & Cassiopem jacens, etiam nunc Amphloa incolis dicitur.

• q. Acarnanes, mollitie & lascivia olim notati, cum Ætolis vicinis assiduas ferme exercebant rixas.

HEKELII.

g. Teste Erasmo Chil. I. Cent. I. Adag. vii. & ex eo Manutius in Adag. p. 29.

h. Lib. vii. Geograph. p. 600.

i. Unde a. hæc Regio dicitur, tradit Virgilius Lib. iii. Æn. v. 334.

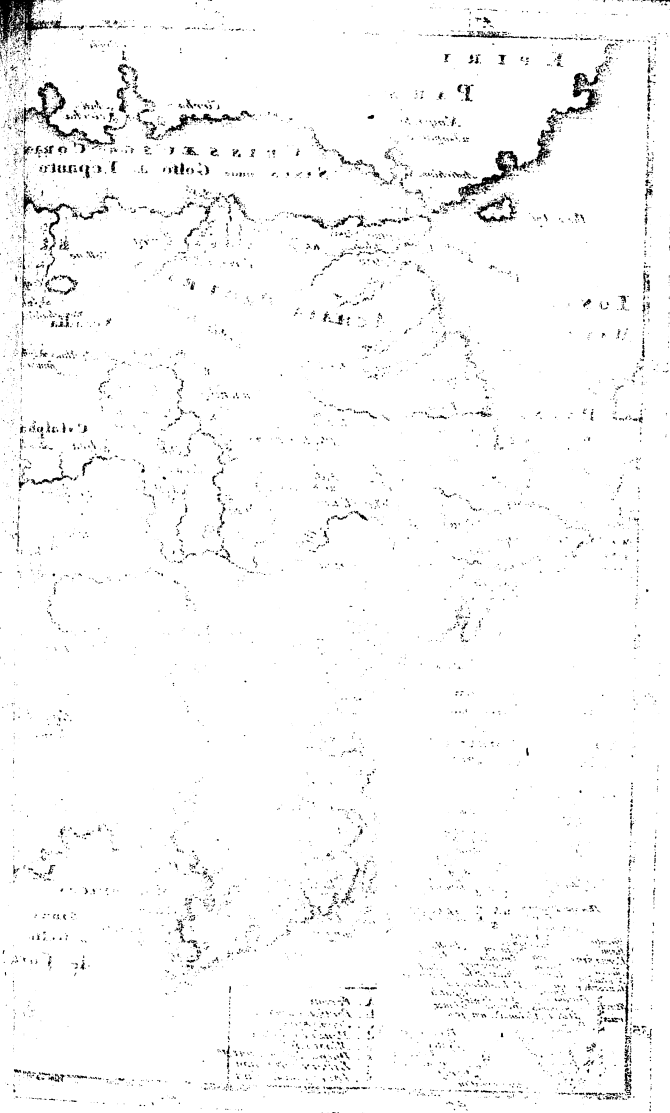
k. Quarum mentionem fecit idem Virgilius Ecl. ix. v. 13. Dicit & Glandem Chaoniam Lib. iii. Æn. v. 333. Portum Chaoniam, ibid. v. 291. seq.

l. Vid. Strabo Lib. vii. Geogr. p. 593.

m. Sicuti apparet ex ipso Virgilio Lib. iii. Æn. v. 291.

n. Olim

a. Dodona. b. Æs Dodonæum. c. Dryopes. d. Chaonia. e. Antigonæ. f. Panormus. g. Eleus. h. Theprotia. i. Butrotum. k. Cassiopæi. l. Cassiope. m. Almene. n. Nicopolis. o. Amphilochia. p. Argos Amphiloichium. q. Acarnanes.

EPIRI

PARS

ACHAIAE PARS

CRISAEUS CORINTHIACUS
SINUS nunc Golfo de Lepanto

Golfo de Engia

MARIS
AEGAEI
PARS

IONII
MARIS

ACHAIA PROPRIA

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

opidum *Ambracia*, Æacidarum regia: unde *Ambracius* sinus, quo nihil in Epiro nobilius: *Actium*, & *Leucas*, & *Stratos*.

II. *Peloponnesus* à *¶ Pelope* Rege dicta, quæ nunc *Moræa*, haud ulli terrarum quondam nobilitate postferenda, quasi *peninsula* inter duo maria *Ægeum* & *Ionium* extenditur; *¶* ob sinus & promontoria, quæ ut fibris litora ejus incisa sunt, simul quod tenui tramite in latus effunditur, *platani folio* simillima.

III. Partes seu regiones in ipsa, *Achaja* proprie dicta, *Elis*, *Messenia*, *Arcadia*, *Laconica*, & *Argolis* sive *Argia*.

IV. Urbium clarissimæ; in *¶ Achaja*, *¶ Corinthus* in ipso Isthmo, *Corinthus*.

¶ Olim quippe egregia Urbs, & Incolarum multitudine abundans.

¶ *Ægypti* Regiâ.

¶ Quam *Prevesa* hodie mappæ nuncupant.

BUNONIS.

¶ *Ambracia* ad recessum sinus Ambracii à Nicopoli & Actio urbibus 25. millibus passuum distans, vulgo nunc etiam *Ambrachia* q. dicitur, olim ampla & potens: at Macedonum & Romanorum bellis deinde labefacta, & creta.

¶ *Actium*, nunc vulgo *Figalo*, ad Ambracii sinus fauces in litore orientali est. Straboni *Actium* *Acarnanum*, ubi Apollinis templum ab Argonautis conditum. Ad promontorium *Actium* pugna illa navalis inter *Octavianum* & *Antonium* commissa est: quâ Octavianus victor Romanum deinceps Imperium solus obtinuit, & nomen *Augusti*. Promontorium istud hodie vulgo *Cepo Figalo* vocatur.

¶ *Leucas* opidum vulgo ad promontorium quod vulgo *C. S. Nicolo*: contra quod *Leucadia* insula, quæ hodie *Santa Maura* vulgo dicitur; in qua aliud opidum *Leucas*. Isthmo à Corinthi perfollo insula evasit, quæ erat *Chetsonesus*. Sæpe tamen atenarum vi continenti reddita est: sæpe etiam indigenarum opera revulsa. Est vero insula ista continenti adeo vicina, uti eidem videatur juncta.

¶ *Stratos* & *Stratus* hodie *Strato* urbs Epiro maxima, & *Acarnaniz* caput, cum staret apud sinum Ambracium fuit inter *Anactorium* & *Halyteam* ad *Acheloum* fl.

¶ Hac regio à *Pelope*, Tantalus regis Phrygiæ filio, id nominis obtinuisse scribitur: qui victo curuli certamine *Enomao*, Elidis Rege, Regno ipsius, & filiz *Hippodamie* nuptiis potitus, adco-

que, ut videtur, tota hac peninsula, ei nomen de suo nomine imposuit.

¶ *Peloponnesus* t. undique mari cingitur, excepta illa parte, quâ continenti adhæret. *g Isthmum* iv. aut v. passuum millia patere auctores testantur. Columna ibidem erat posita ab Ionibus, in cujus parte versus Atticam scriptum erat: *τὸ ἵ ἔργον Πελωννέων*, *αὐτὸ τὸ ἔργον* *Πελωννέων*. *Quinto* quoque anno hic celebrabatur ludi in honorem Neptuni. Isthmum hunc diversis temporibus effodere conati sunt *Demetrius*, *Julius Cæsar*, *Caligula*, *Nero*: ac denique *Herodes Atticus*, privatus homo. Murus ductus à *Lecho* ad *Cenchreas* post casum ad *Thermopylas* *Leonidam*; ac postea ab *Atheniensibus*. Sex in Peninsula ista numerantur Sinus præcipui. *h Crissæus* sive *Corinthiacus*, hodie *Golfo de Lepanto*: *Saronicus*, à portu *Saronico* ad Isthmum ita dictus, qui & *Salaminius* à *Salamine* insula, hodie *Golfo de Engia*; *Argolicus*, nunc *Golfo de Napoli*; *Laconicus* vulgo *Italis Golfo de Colochina*; *Messeniacus*, nunc vulgo *Golfo de Coron*; & *Cyparissius*, qui vulgo nunc *Golfo de Laradia*.

¶ Ita *Achaja* ista præter *Corinthiam*, etiam continet *Sicyoniam* v., ad sinum usque *Saronicum* pertingens.

¶ *Corinthus* vulgò *Corinbo*, & *Coranto* x, *Turcis Gereme*, olim *Ephyra* y dicta, sexagenis ab utroque litore stadiis est summa arce, quæ *Acrocorinthus* vocabatur, sita, Peloponnesi claustra continet. Fuit olim *Achajæ* caput, Graciæ decus; inter duo maria *Ionium* & *Ægeum* quasi spectaculo exposita, proximamque ab *Athenis* & *Sparta* auctoritatem in Graciâ obtinuit, mercimoniis locupletata, matrimis copiis potens, contra *Corcyras* & *Athenienses* navali praelio contendit; bellum Peloponnesiacum auspicata.

T r 2

a Ambracia. b Actium. c Leucas. d Leucadia. e Insula Stratos. f Peloponnesus, ejusque sinus. g Isthmus. h Sinus Corinthiacus. i Achaja. k Corinthus.

cata. *Dionysius Siciliæ* tyrannus regno pulsus hic exfulavit, ludumque aperiens pueros literas docuit. Corinthus quoque *scotis* exlitiit nobilis: hic quoque *Las illa*, qui ingens pretium poscenti Demolthenes inquit: *Tanti penitere non emo*. Hinc quoque natum est proverbium; *Non omnibus licet adire Corinthum* &c. Adeo meretricibus favebat Corinthii, ut eas non solum honore afficerent; sed etiam publicis precibus Venerem orarent, ut meretrices augere et servare, teste *Athenæo A. L. Admonio* exsita esset satis ob iustam causam: Romani enim veriti, ne loci opportunitas eos aliquando ad bellum faciendum adhortaretur, Corinthum incendunt a. Ex incendio urbis, quum plurimæ staturæ & simulacra area, aurea & argentea confluxissent, *Corinthus* acens conflagrat; quum tamen as illud *Corinthus* jam ante urbem hanc destructam fuerit in pretio: artificio igitur Corinthiacum singulari fuerit ita paratum. Eam urbem tamen restituit *Iulius Cæsar*, uti & *Carthagenem*, colonofque eò milites veteranos misit. Deinceps celebrata est Corinthus: in eaque *Paulus Apostolus* xviii. menses commoratus est: & duas ad Ecclesiam Corinthiorum scripsit epistolas, quæ Dei beneficio in Sacro Codice hæctenus supersunt. Cæterum urbs illa cum reliqua Græcia hodie sub Turcarum est dominatu. Porro in Occalum ad finem a *Cristum* five *Corinthiacum* portus & navale Corinthiorum erat b *Lechæum*, duobus muris, tanquam brachiis urbi junctum. In hunc portum naves ex Italia & Sicilia commodissime appelebant, indeque solvebant. c *Cenchrea* alter portus erat, vicum sibi conjunctum habens. Is Ortum spectabat, & naves ex Asia venientes recipiebat, eodemque dimittebat, in omnem Orientem per d *Saronicum mare*. *Paulus Apostolus* hic caput rasi, ex gentis suæ religione. Ibidem erat & e *Schoenus*, ubi per Isthmi angustias naves traduci machinis solebant. In eadem Achajæ propriè dictâ, præter Corinthum, erat nobilis & vetula urbs f *Sicyon*, in qua regni propemodum ab hominum memoria antiquissimi sedes fuisse scribitur. Urbem ipsam b Abrahami temporibus conditam narrat historia. Tyrannus ferè paruit, at moderatus, neque fuis commodis nimium deditis. In iis fuit g *Aratus*, quem plerique, ut civium suorum amantissimum prædicant. Sicyon verò ante *Mecene*, & prius etiam *Ægialus* d dicta, in colle nativa munito xix. aut xx. stadiis à mari condita fuit e. Pingendi, fingendique, aliarumque id genus artium studiosi fuere Sicyo-

nii & Corinthii. Agrum utriusque populi h *Mea fl.* dirimebat. Romanis studuerunt in bello Achaico Sicyonii; & inde maximam agri Corinthii partem obtinuerunt. *Caleis* usos fuisse *delicatoribus*, quam viros graves decet nomen est ex vulgato proverbio, quo *calcei Sicyonii*, pro re parum virilis animi indice, usurpantur. Hinc de *Lyfæ* oratione Socrates: *si mihi, inquit, Sicyonios attulisses calceos, non iteret, quamvis essent habiles, & apti ad pedem, quia non essent viriles*. De Veris crudelitæ & improbitatē in magistratum Sicyonium legatur oratio Cic. *Verina* vi. n. 44. Postremo quum variis antea affecti cladibus essent Sicyonii, ipsam urbem terræ motus ad solitudinem & vastitatem redegit. Eadem, aut certe non dissimilis calamitas i *Helice* perdidit, & k *Buram* Achaicis urbem, terre motu aut fluctibus maris absorptas. I *Patra* quoque Achajæ urbs maritima non obscura fuit apud Rhium promontorium, post Achaicum victoriam Romanorum colonia. Hic Cicero libertum suum *Tironem* agrorum reliquerat; *Patra* quoque nobilitate sunt d. *Andrea* *Apylli* martyrio. Ultra *Patras* in eodem liore versus Occidentem fuerunt m *Olenus* & n *Dyme* opida: & hanc ita dictam Strabo existimat, quod ultima sit in hoc Peloponnesi litore occidentali. E regione hujus litoris sita est o *Cephalenia insula*. Cæterum potentes fuere Achajæ & federe conjuncti, quasi in unum corpus coalere, ita ut per viginti annos scriba, & duobus prætoribus communiter, unoque senatu uterentur. Postea unum tantum prætorem habuerunt. Magnus igitur & illustres per Græciam fere gessere, multaque civitates societatem cum iis & sædus junxerunt. Tanta verò Achæorum fuit auctoritas, ut Thebani, post *Leuctricam* pugnam, arbitros eos elegerint controversiarum, quæ inter civitates erant: & Italici quoque homines post seditionem cum Pythagoræis, pleraque jura ab iis acceperunt. Achæorum hoc corpus à temporibus Pyrrhi, ejusque in Italiam expeditione, ad Philopemenem usque vixit. Quo tempore à Romanis callidè, Achæis invicis & fremebus, id demum solum est.

HEKELII.

g Et apud *Ptolemaum* *Larta*.
r Prius dicta est *Eponia* & *Paralia*.
f Lib. x. Geogr. p. 17. Tom. II.
t S. *Peloponnesus*, olim *Asia* & *Peloponia* appellata.
v Ut *Sophianus*.

x S. Co.

a Sinus Corinthiacus five *Cristum*. b *Lechæum* navale Corinthi. c *Cenchrea*. d *Saronicus* sinus five mare. e *Schoenus*. f *Sicyon*. g *Aratus* Sicyonius. h *Nemæa*. i *Helice*. k *Bura*. l *Patra*. m *Olenus*. n *Dyme*. o *Cephalenia* insul.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. VII. 333

olim clara opibus, post clade notior, cujus potentiam Romani cum vererentur, funditus everterunt. In *Elide* *Olympia*, certamine *Olympia*. *Gymnico* maxime nobilis, *Cyllene*, quod *Mercurium* ibi natum *Cyllene*. arbitrabantur, insignis; unde *Mercurius Cyllenius*. & In *Messenia*, *Messe-*

x S. *Coranbo*, ut *Moletius* tradunt, & y *S. Ephyre*.

t S. ut *Strabo* Lib. XII. Geogr. p. 201. Tom. II. loquitur: *Non omnis hominis est Corinthum navigare*.

a Excevit enim ope opportunitatis hujus Sitis in tantam potentiam, ut ne *Romane* quidem Urbis cederet, eratque saltus illius tantus, ut *Incolæ* P. R. Legatos injuriosius appellare, & foribus quoque perfundere non dubitarent.

b *Sophiano* & *Recentioribus*, *Basilica* nominata.

c Et *Telchinia*.

d S. *Ægialia*, & *Ionia*.

e Ager ejus metallicis olim officinis & copioso Olorum proventus inprimis erat nobilitata.

f Hanc Urbem vocat *Strabo* insignem Lib. VIII. Geogr. p. 706.

BUNONIS.

g Achajæ in occiduo Peloponnesi litore proxima est a *Elis*, five *Elea* & *Cauconia* dicta, inter illam, *Arcadum* & *Messeniam* sita. Ejus urbs primaria g idem nomen habebat, eaque ex aliquot pagis coaluerat. b *Peneus fl.* per mediam ducebat urbem, Perlarum metu muris cinctam. Postea tamen sine muris ex juramento *Ætolorum* tuta erat; nemini enim nisi inermi regionem aut urbem illam licebat ingredi. Ad hanc usque *Elin* ex *Sicyone*, per mille & CC. stadia *Philoneis* Alexandri curtor novem die horis concedit: indeque tertiâ noctis hora rediit sapiens. Patria fuit e *Phædonis* Philosophi Platonis amicus. Inde byssus proveniebat *Judaicâ* præstantior: equis etiam abundabat *Elis*.

i a *Olympia*, quæ i & e *Pisa* dicta, ad *Alpheum* fluvium, decem millia passuum ab ejus orbe recedebat. Sequimilliaro ab urbe remotum erat *Jovis Olympii* k, pretiosissimis donatissimè Jovis statuæ aureæ, *Cypseli* munus l. Ejusdem item *Jovis* simulacrum eburneum, summa arte à *Phidia* elaboratum. Cujus ea magnitudo erat sedentis, ut surgere, si vitam acciperet, non posset, quamvis altum ac magnificum templum id foret, n capite perumpere tecum veller. Hic quoque erat mira porticus, & septies eandem reddebatur vocem, eaque de causâ

in *inimicos* eam appellabant. Hic celebrati sunt ludi isti quinquennales, ad quos universa Græcia confluebat per *Olympiades*. m

n *Mela* à f *Cyllene* urbe *Mercurium* *Cyllenium* appellatum tradit; quem tamen alii à g *Cyllene* *Arcadiæ* monte maximo, in quo fingitur genitus, ita cognominatum volunt. Ar ubi *Cyllene*, hodie *Charentza* dicta, in orâ Peloponnesi occidentis est apud promontorium *Araxum*. *Elidis* urbis erat navale, & commodus portus è Sicilia solventibus. Huc quoque à *Phinio* n collocatur *Cyllene* sinus, & promontorium *Chelonæ*: h *Aulon* item, & i *Leprion* opida: & urbs spatiosa admodum k *Cyparissia*, cum finis l *Cyparissio*. & In occidentali Peloponnesi litore sequitur m *Messenia*, quæ tamen in meridiem quoque magnâ sui parte se extendit.

HEKELII.

g Eaque non procul ab *Olympiâ*.

h Sicuti apparet ex *Vergilii* Lib. I. *Georg.* v. 59. i Olim *Stephano* teste.

k S. *Olympici*.

l Quæ fortè ad ornatum Ludorum potissimum erat posita. Hunc morem enim *Romanos* imprints observasse, ex *Emendi Figgrellii* elegantissimo de *Status Illust. Romanor.* Lib. c. v. discendum est.

m Hi *Ludi* autem instituebantur in honorem *Jovis* ab *Hercule*, qui *Augeâ* *Elidis* Rege, superatò, repurgatòque ejus stabulò in Campis *Olympia* vicinis juxta *Alpheum* Fluvium sacrum Certamen instituit, quod quinto quoque anno, vel secuti ex Interprete *Lycophronis* apparet quinquagesimo Mense celebraretur, idque eò consilio ut in illò certamine *Græciæ* *Juventus* sese perthathlo, five quinquertio exerceat, castibus silicet, *Cursu*, *Saltu*, *Disco* & *Palestrâ*, istique veluti meditationibus vero certamin præluderet. Huic certamini quintò die finis imponebatur, & *Victor*, qui *Olympionices* vocabatur, *Oleastro*, vel uti *Aristoteles* placet, *Oleâ* coronabatur. Conf. *Caroli Valschali* Lib. vi. de *Coronis* c. xvi. p. 391. & Lib. vii. c. v. p. 469. ubi de *More Græcorum* in *dandis* *Coronis* *victricibus* multa sunt legenda.

n Lib. iv. H. N. Cap. v. p. 51.

T t 3

BUNO-

a *Elis*. b *Peneus fl.* c *Phædonis* patria *Elis*. d *Olympia*. e *Pisa*. f *Cyllene*. g *Cyllene* sinus & h *Chelonæ* prom. i *Aulon*. j *Leprion*. k *Cyparissia*. l Sinus *Cyparissius*. m *Messenia*.

Messene.
Pylus.
Corone.

Messene, *Pylus*, unde Nestor ille Pylus, *Corone*. In *Arca dia*.

BUNONIS.

a Messene urbs, regionis caput, eidem & populo nomen dedit *o*. Gravissima & diuturna Messenies intercesserunt cum Lacedaemoniis vicinis bella: in quibus enituit viris proflus heroi- ca, & humana major, *Aristomenes Messeni*, qui deinde inter heroas cultus est. In bellis istis mentio quoque fit *b* *Ithomes*: quod nomen est montis, ad quem urbs ejusdem nominis. Haec urbem Lacedaemonii anno bellis istius vicesimo tandem in dedicationem accepere, ac solo aequa- runt. Post Leuctricam pugnam ab Epaminonda & Thebanis restaurata est. Verum Messenii cum devicti, aliquoties à Lacedaemoniis desec- rent, ab istdem in servitutum redacti sunt, pejusque servis habiti. Unde proverbium natum est: *Messena servituti*, in eos, qui alieno vivunt arbitrio *p*. Ceterum eadem prope Messenes ratio erat, quae Corinthi. Utrique enim mons imminet: illi quidem *Ithome*, qui verò *Acrocorinthus*; quae loca ad tenendam Peloponne- sium maximè opportuna erant, ut cornua ad prehendendum taurum. Itaque Demetrius Phae- lerus Philippum Demetrii filium non inconcin- de montiisse tradit, ut bovem utroque cornu praeenderet, si cum tenere vellet: has nempe urbes duas, & vicinos montes significans, tau- rum verò Peloponnesum.

c *Pylus* hac Messeniorum erat sub monte *Aegialeo*, à Pylo Triphyliae cccc. stadiis distans, ceteris, quae erant, Pylis praestantior, & an- tiquior: unde proverbium *q*: *Est Pylus ante Py- lum*. *Nelus Nestoris* pater tres tenuit Pylus, ut Pindari habet Scholiastes. Haec Messenia à Nesto condita putatur: unde & *Nelus* dicitur. *Nelus* autem Pylus cognominatus vel à Triphylia; & vel à tribus istis, qui tunc sibi afflicperunt. Haec Messeniorum Pylum dirutam ante, Athenien- ses in bello Peloponnesiaco instaurarunt, & tenuerunt annos x v. magno cum suae civitatis bono, Lacedaemoniorum incommodo gravissi- mo. *d* *Sphaeria* etiam, quae & *Sphagia* dicitur, vicinam huic litori insulam occupant, in ea- que trecentos Lacedaemonios obfessos fame & ferro absumserunt, aut in dedicationem acceperunt; quae clade nobilitata insula est. Itanium comparatum est, ut, quae antè loca obscura fue- runt, & ignota, ex aliquo hominum casu & fortunae momento, fama celebrentur.

e *Corone* hodie *Coron*, sub Thematia monte, Thebanorum colonia; ubi Jupiter & Apollo omnium morborum Averruncus colebatur, in Messenia ora maritimà est: unde vicinus sinus nomen traxit, qui idem ab universa hac regione *Messeniacus* dicitur, in quem influit *Pamissus* flu- vius, qui idem *Pamissus* & *Panysus* alius scribitur; hodie vulgo *Pirna* *r* dicitur, eorum maximus, qui intra Isthmum sunt. Sinus iste hodie *Golfo* de *Coron* vulgò nuncupatur. Porro in eodem Messenia litore est *f* *Methone* urbs, hodie *Modon*, *Mitine* & *Moitune*, clarissima nunc & praefecti sedes. Una eorum septem urbium est, quas Agamemnon per legatos Achilli promitte- bat. Menelaus enim Spartæ Rex hanc quoque tum possidebat regionem. Bello Aetico Anto- niano *Agrippa*, primo navium impulsu, hic positus est urbe, & Bocchum Mauruliorum Regem Antonii partes sequutum, hic captem, in- tectis *f*. In eadem ora erat *g* *Asine*, unde *b* *Asinus*; *i* Helos item, & promontorium *k* *Acritas*: *l* *Tomas* mons, qui à cultu tosa- riorum, cuius similitudinem habere dicitur, no- men traxisse videtur; *m* *Coryphasium* promon- torium v. Plura praeterea memorantur hic op- ta; *n* *Cardamyla*, *o* *Phera*, *p* *Thuria*, *q* *Genia*; unde Nestor *Gerentius* Homero & Pœtis, ut à *Pylo* Pylus dicitur.

r *Arcadium* Peloponnesi regionem medite- raneam Peloponnesiaca gentes undique cingunt. Montosa est, montiumque Arcadiae maximis *Cyllene*, *Mercurii* incunabulis celebris.

HEKELII.

o *Castalio* hodie dicitur *Mattargia*, aliis *M- seniga* & *Nisin* scribitur quoque frequenter per simplex *l*.

p Vid. *Erasm.* Chil. II. Cent. IX. *Adag.* xx. p. 488. col. a.

q Ap. *Erasmum* Chil. II. Cent. VIII. Ad. xlv. col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 704. col. a.

r Atque *Sraboni* *Amathus*.

s Incolae à vicinis dicti sunt *Aposphendontes*, i. e. fundarum telis pulsi. Est & *Methone* *Ubia* Thraciae & Iittoralis Peloponnesi.

t Sutorio.

v Hoc *Niger* Geographus Cabo *Junci* nuncupat. Est & *Coryphasium* Parva *Laconum* Regio, *Propinqua*.

BUNO-

a Messene urbs. *b* Ithome mons & urbs. *c* Pylus. *d* Sphaeria ins. quae & Sphagia. *e* Corone
linus Messeniacus. *f* Methone. *g* Asine. *h* Sinus Asinus. *i* Helos. *k* Acritas.
l Tomas mons. *m* Coryphasium prom. *n* Cardamyla. *o* Phera.
p Thuria. *q* Genia. *r* Arcadia.

dia, *Tegea*, *Stymphalus*, *Mantineia*, & *Megalopolis*: Polybii patria. *In Laconica*, *Lacedaemon*, totius Graeciae quondam po-
tentia. *Tegea*.
Stymphalus.
Mantineia.
Megalopolis.
Lacedaemon.

BUNONIS.

a *Tegea* seu *Tegea*, è novem pagis compo- sita, habitata est fortibus & bellicosis viris: ita- que & Lacedaemonios quandoque armis vicerunt; & in eas, quas in ipsos paraverant, castenas ali- quando Lacedaemonios compingere, & cum vi- cinis Pheneatis eodem lege, & fortuna bellum diuturnum composuerunt, quo cum Albanis Romani, interventu nempe singularis certami- nis trigimorum ab utraque civitate. Hic ossa *Orsi*, gigantis inventa sunt, Solino teste, Olympiade 48. *Tegea* quoque vixit *Aristar- chus* Poeta Euripidis synchronos, qui tragedias scripsit 70. vixitque annos 80. *x* *b* *Stymphalus* urbs est ad *Stymphali* montis radices, *Tegea* proxima. In vita Iphicratis ejus fit mentio *y*. Venus illa perit, ex nova Hadrianus Imperator quae Corinthum deduxit: *Stymphalus* mons Heraclei longe notus est. Est & *Stymphalus* la- con, qui ex eodem monte profluens, mutato nomine deinde *Erasinus* dicitur, *z*

o *Mantineia*, ex quinque pagis quasi constata, Megalopoli proxima nobilitata est *Epami- nonda* Thebani altera de Lacedaemoniis parta victoria, qui gravissimè in pugna vulneratus quinquies deinde animo exspiravit. Ceterum Mantinenses urbem hanc in gratiam *Antigoni* Macedonis *Antigoniam* appellarunt: quod no- men longè post iustit, & pristinum revocavit *Hadrianus* Imperator Rom.

a *Megalopolis* Arcadiae urbs primaria; *Epami- nonda* consilio condita, quo tempore *Lace- daemonios* ad Leuctra vicerat. Muro cincta urbs ab initio non videtur.

e *Laconica* in meridionali Peloponnesi litore attingit Messeniam; quae tamen & orientalem ejus bonam magnamque partem complexa est; hodie *Zaconia* sive *Sacania* dicitur *a*. Lacones in rebus agendis lunam observabant, nec praesum, nisi in plenilunio, ex Lycurgi instituto inibant.

o *Lacedaemon* urbs sine membris ad Euro- tam fl. fortitudinis, patientiae & continentiae laude nobilis, ad has enim maximè virtutes Ly- curgi legislator instituit & legibus suis eos for- marat *b*. Apud eosdem tamen *furtum* non mo- do permittitur, sed & commendatum fuit. Ad *g* *Eurotam* fluvium exercere se Lacones soliti sunt decessu, & id genus laboribus. In *sinu* *Lacou-*

cum se effundebat *Eurotas*, ad quem in litore erat *b* *Cithaeum* sive *Gythium*, navale Laconum & urbs *c*. Eam *L. Quinctius* obfiscam oppugna- tamque in dedicationem tandem accepit. Laceda- moniorum classem hic subductam incendere pa- rabat *Theopisclos*; quod tamen consilium ejus, ut parum honestum, repudiaverunt Athenienses, auctore Aristide. Ab hoc opido ad Cretam in- sulam certissimus cursus est. Non longè à *Gy- theo* *i* *Tenarium* abest promontorium, longissi- mè in Meridiem protrahens, in eoque ejusdem nominis opidum cum templo *Nepuni*. Ad hoc promontorium, altissimis specubus & cavernis hians, inferorum aditum statuabatur poëta: ibi- que *Orpheum* ad regna Diis descendisse fingebat, repetitum conjugem suam *Eurydicem*. Alterum Laconiae promontorium *k* *Maleum*, *Maleia*, *Maleia* Creta insula obversum, longissi- mè in mare procurrat. *Maleam* etiam vocant, & *Maleam* hodie *Capo Malio*. Naviganti- bus ob ventorum levitiam, ac maris iras peri- culosum est hoc mare. *Corycyræ* in bello Persico Xerxis classem suam LX. navium ad Tanarum & Pylum continebant dolo malo, eventum belli speculantes, & feliciori parti se vendituri. Ad Græcos autem hanc afferebant exculationem, venti prohibitos *Maleam* superare non potuisse. *l* *Sinus* inter *Maleam* & *Tanarum* *Laconicus* appellatur *d*. Ad eundem sinum, eo situ est *m* *Cythera* insula, hodie *Cerigo*, cum ejus nomi- nis opulo & *portu*, ut, qui eam teneat, facillimè Laconicam infestare inde queat *e*. Itaque *Chilon* olim Lacedaemonius, unus è septem Graeciae sapientibus, satis esse civitati Spartanae dicebat, illam insulam fluctibus obrui, quam exsare incolumem. Neque quicquam rectius Xerxi sua- dere poterat *Demaratus*, ipse Laco, quàm ut Rex eam insulam occuparet, Lacedaemonios ter- ritans, eosque à ceteris Graecis averterens.

HEKELII.

x Est etiam *Tegea* in Creta à *Talibylis*, *Ste- phano* referente condita.

y Ab hac Urbe *Admacha* dicitur est *Stymphalia*, quod Templum in ea habuit.

z Ab hoc Lacu *Stymphalide* *Aves* appellatae sunt, quae tanta magnitudinis fuisse dicuntur, ut Solis radios obumbrarent, omnemque *Asi-*

a Tegea. *b* Stymphalus urbs, mons, & lacus. *c* Mantineia. *d* Megalopolis. *e* Laconica. *f* Lacedaemon. *g* Eurotas fl. *h* Gytheum. *i* Tenarium prom. & op. *k* Maleum prom. *l* Sinus Laconicus. *m* Cythera ins. cum op.

Leuſtrum.
Amyclæ.
Argos.
Nemæa.
Mycenæ.
Nauplia.
Troezen.

tentiſſima, eadem & Sparta; * *Leuſtrum*, & *Amyclæ*. In
* *Argia*, * *Argos*, Hippium cognomine, templi Junonis,
unde *Juno Argroa*, vetuſtate & religione percelebre; * *Nemæa*, & *Mycenæ*, * *Nauplia*, † *Troezen*, fide ſocietatis At-
tica

cadiam deſtaſſent, donec ab *Hercule* ænei cre-
pitaculi ſonitu pellerentur.

a. Olim dicta eſt *Hecatompolis*, à numero np-
centum Civitatum, quarum omnium Caput fuit
Lacedæmon, alio nomine *Sparta* & ob ſeveram
Diſciplinam rigida appellata.

b. *Chilonis* unius ex illò inclutò Sapientium
Græcæ numero Patria fuit dulciſſima.

c. Hanc Urbem *Hercules* & *Apollo*, depoſitis
eò loci ſimulacribus, communi operâ condidiſſe
dicuntur.

d. *Protolæo* Laconicus, *Caſtallo* autem *Golfo de*
Colochina appellatur.

e. Hæc inſula nonnullis, *Plinio* inprimis quon-
dam vocata eſt *Porphyrus*, ſive, ut placet *Euſtathio*,
Porphyrus. *Bordanius* in ſuo *Inſulari* Opere eam
& *Schoberam* vocatam eſſe ſcribit.

B U N O N I S.

π * *Leuſtrum*, Leuſtrorum Bæotiorum colo-
nia ad *Tanarium* promontorium eſt: de hac
urbe perpetuo contenderunt *Lacedæmonii* &
Meſſenii: De qua re vid. *Paulanias*. f

g b. *Amyclæ* eo fuerunt ſitu, quo hodie *Vordonia*
eſt; vel non longè inde, xx. ſtadiis à *Sparta*,
Caitore ac *Polluce* g. celebres: olim *Limæa*
dictæ.

o c. *Argia*, hodie *Romania*, inter *Arcadiam*
& mare *Ægeum* *Argolis* quoquè dicitur ab

r d. *Argo* urbe primatâ, per quam e *Inachus*
amnis fuit: unde porro *Argivi* populi appellati
ſunt. *Argos* hoc cognominatum eſt *Hippium*,
ab equis, qui generoſi & multi inde proveniunt.
Pyrrhus Epiri Rex urbem hanc oppugnans occi-
ſus eſt jactâ vetule cuſſidam manu in caput ejus
regula. *Argos* ſocietati corporis *Achaici* deinde
reſeſeruit; & cum cæteris venit in poteſtatem
Romanorum.

u f. *Nemæa* *Negææ* in *Mediterraneis*, inter *Cleonas*,
& *Phliuntem*, interque *Argos* & *Corin-
thum* ſita eſt. Hic lucus erat, in quo *Argivi*
ludos celebrare ſoliti, g. *Nemæa* dictos, in ho-
norem *Herculis*, qui leonem ibi immanem
occidiſſe dicitur h. Tres igitur in *Pelopon-neſo*
fuerunt totidem certaminum publicorum ſe-
des. h. *Iſthmia* prope *Neptuni* templum, in

Iſthmo celebrata: i *Olympia* in *Elide*, ad hanc
urbem item cognomen in *Argolica*.

φ k. *Mycenæ* *Argo* urbi vicinas tenebat *Agamemnon*; ſicut *Spartam* frater ejus *Menelaus*.
Funditus autem deletæ ſunt *Mycenæ*, ut neve
ſtigium earum ſuperſit. In *Myceno* agro l. *Lerna*
palus eſt, in qua *Hydrum* fabulantur fuiſſe. In
eandem ſordes & purgamenta urbium ſuarum
ſolebant deferre accolæ. Unde proverbium:
i *Lerna malorum*. k

z. m. *Nauplia*, hodie *Napoli di Romania* l, olim
Argiæ regionis navale & opidum maritimum,
nunc regionis caput, & præfecti *Turcarum* ſe-
des eſt: ad hunc portum *Ægypti* olim cum *Danao*
appuierunt.

ψ n. *Troezen* in litore *Argolico*, quod *Ori-
entem* reſpicit, è regione *Athenarum* trans *Saroni-
um* ſinum ſita, olim *Neptuno* ſacra erat; in-
deque & *Poſidonia* m. dicta eſt. Huc *Athenienſes*,
adventante cum innumerabili multitudine in
Græciam *Xerxe*, conjuges liberosque ſuos miſe-
runt, ut ipſi tanto animoſius dimicaret in ho-
ſtem, ex mœnibus ligneis, id eſt, navibus,
ſeſe deſenſuri. *Troezenii* quoque benignè ac-
ceptos *Athenienſes* omni humanitate compleri,
debitisque officiis ac ſtudiis proſequuti ſunt.

H E K E L I I.

f. Eſt & *Leucrum* *Laconica* & *Arcadie* urbs,
quod probè obſervandum eſt iis, qui cuſmodi
Loca Synonymica perſepe ſolent confundere.

g. Quorum Patria dicuntur fuiſſe.

h. Quamquam ſunt qui *Ludos* hos in honorem
Archemori, *Lycurgi*, *Nemææ* Regis, *Filioli*,
quem cum *Hysiſtle* putrix *Argivus* *Langian* Fon-
tem oſtenſura in gramine depoſuiſſet, ſerpem
è proximis *Virgulis* arrepens interfecit, potius
inſtitutos velint.

i. Apud *Eraſmum* *Chil.* l. Cent. III. *Alag.*
xxvii. p. 92. col. a. atque *Manutium* in *Alag.*
p. 130. col. a.

k. Pro Malis plurimis ac ſimul in unum con-
geſtis, ſeu accumulatis.

l. *Sophiano*,
m. *Straboni* ac *Pauſaniæ*, ſed *Stephano* aliisque *Sa-
ronia*, *Aphrodiſia*, *Apollonia* & *Anthani*.

B U N O.

a. *Leuſtrum*. b. *Amyclæ*. c. *Argia*. d. *Argos*. e. *Inachus* fl. f. *Nemæa*. g. *Nemæa*. h. *Iſthmia*,
& i. *Olympica* certamina. k. *Mycenæ*. l. *Lerna* pal. m. *Nauplia*. n. *Troezen*.

BUNONIS.

Inde non longè aberat a *Epidauros* in Argia-
 liore orientali, apud *Spiræum* promontorium ,
 & finem *Saronicum* , montibus undique aut
 mari cincta. *Æsculapius* ibi omnis generis mor-
 bos sanare creditus est : & tabulæ in templo ejus
 insensæ indicabant, quo quisque morbo libera-
 tus foret. Romani quum pestilentia labora-
 rent, sibyllinorum librorum auctoritatem se-
 cuti, communem illum Græculæ gentis medi-
 cum, missis legatis, sub anguis specie latentem
 in Italiam abduxerunt, eique in Tiberis insulam

ingressi, eodem loco adem *Æsculapio* statue-
 runt. Cæterum præter ista, obscurioris famæ
 in Argia opida erant. b *Tiryns* , c *Asine* , d *Ore-*
nea , e *Hyfis* , f *Hermione* , unde brevis ad infe-
 ros descensus esse dicebatur. Huic vicinum erat
 g *Scyllæum* promontorium , à *Scylla* ita dictum,
 quod in mari à *Minos* submersa, cur patriam
 Nisæam prodiderat, ibi ejecta tandem & sepulta
 foret. Promontorio huic adjacet h *Calauria* insula
 parva, Neptuni asylo olim celebris. In illo Neptuni
 templo *Demosthenes*, Atheniensis interit. Fuit &
Amphictyonum quidam hic conventus VII. urbium.

a *Epidauros*. b *Tiryns*. c *Asine*. d *Oreæ*. e *Hyfis*. f *Hermione*. g *Scyllæum* prom. h *Calauria* ins.

C A P. VIII.

De Hellade seu Græcia propriè dicta, & Thessalia.

I.

Peloponneso angusto tramite seu Isthmo annectitur regio, quæ
Hellas Græcis, Latinis *Græcia propriè dicta*, est. Limites ab
Orcasu habet *Acheloum* amnem, quo ab Epiro submovetur, à
Septentrione *Othrym* & *Oetam* montes, quibus à Thessalia dirimi-
 tur, ab *Ortu* mare *Ægeum* : à *Meridie* *Saronicum* *Corinthiacum*-
 que sinus, & in medio utriusque Isthmum, qua *Peloponneso* ad-
 heret. 1

Græcia pro-
 priè dictæ
 limites.

REISKII.

1 a *Hellas* & *Græcia*, si Græcos veteres Ro-
 manosque consulas, aut totam, quousque patuit,
 regionem significat, aut hujus partes singulas,
 & unam ex his præcipue : Totam supra vidimus,
 nunc partem videbimus, quam Romani Græ-
 ciam propriè dictam, Ptolemæus Achajam,
 Pinius in Epist. Lib. VIII. meram Græciam
 nuncuparunt. *Hellas* ergo ista amplam observa-
 tionum segetem præbet, instituto tamen nostro
 minus congruam : Cui enim non dictus *Hylas* ?
 sic cui non *Hellas* dicta ex communi veterum
 Scipiorum elogio innouit ? b Achaja porro ex
 scite C. Cæsaris Augusti ac Imperatorum succe-
 dentium usu & consuetudine latius, excurrit,
 quam arctior ex sensu Ptolemæi Græcia, eaque
 aut propriè aut specialius dicta : Hæc quippe in
 Macedonia Diocesi primum occupat locum, &
 in Notitia Imp. Rom. proconsularem facit pro-

vincium, cui vetus Græcia cum *Locris*, *Phoci-*
de, *Attica*, *Bœotia*, totaque *Peloponneso*
 suberant. Metropolin vero c *Corinthus* habuit,
 urbem opibus emporioque florentissimam, sed
 ob motus Achaicos, quos conflagraverat, per
 L. Mummium Consulem Rom. A. V. C. 608.
 captam & ignibus deletam. Sic Turcica *Corin-*
 this hodierna Turcis diffugientibus A. 1687. in
 cineres redacta, cum *Acro Corintho*, castro
 proximo & castello ad sinum *Aræadicum* stru-
 cto, quod *Torneum* nominant, *Salonaque* am-
 plissima urbe, in d Venetam ditionem venit.
 Paulo antea duce Maurusino e *Patra*, hisque vi-
 cina duo castella munitissima (*Dardanellas* no-
 minant) *Molicæ* atque *Rumelia*, & f *Lepan-*
tus sive *Naupactus* in potestatem eandem Reipub-
 licæ concesserunt : Tandem etiam g *Athene*,
 (Scitis nunc dicta) cum agro universo ; Un-
 de postea in *Eubæam* insulam sive *Nigropontum*
 cuncto

a *Hellas* duplex. b Achaja duplex. c *Corinthus*. d Ab Venetis capta. e *Patra*.
 f Cum *Dardanellis* *Lepantus*. g *Athene*.

Partes Graeciae.

II. *Partes* seu regiones Graeciae sunt; *Ætolia*, *Doris*, *Locris Ozolea*, *Phocis*, *Megaris*, *Attis* seu *Attica*, *Boeotia*, & *Laocris* Epineimidia.

Urbes Ætoliae Doridis.

III. Urbes claræ fuerunt; *Ætolorum*, *Chalcis*, *Calydon*, *Olenus*. In *Doride*, *Bojum*, *Cytinium*, *Pindus*. In *Laocris*.

cuncto impetu irrueratur, licet res ea non ex voto successerit. Urbs alias ea quæ barbariem Graecarum omnium facile prima, 22000. hominibus habitari fertur, 15000. Graecis, 6000. Latinis, 1000. Turcis: Sic Tavernier part. I. cap. 8. Per. du Val part. II. Geogr. & Sponius in suo Itinerario recensent. Sed quorsum delabimur? a *Thessalia* nos ad scilicet vocat: Hæc Strabone teste Lib. IX. variis quondam nominibus notata. optimum in bellis equitatum aluit: Regem etiam Deucalionem, Graecarum gentium parentem, cuius ætate diluvium totam Graeciam oppressit. A. post. Itracliticam ex Aegypto migrationem tertio, uti Petavius conjectat. Quod si Notitiam Imp. Rom. priscam consulas, hæc provincia Præfidiæ erit, fidei Præfidi subiecta, & sinum ad Malicium, ubi Thermopylae jacent, producta: caput habuit *Larissam*, hodieque habet veteri Episcopatu celebrem: A quo Heliodorus maluit imprudenter discedere, quam fidos Theagenes & Carilæ amores recutere. Huc ad hanc urbem sese fuga Turcicus Seraskier recepit, Thebisque (quas Stives nuncupant) numerosus impoluit præfidiæ, cum Veneti ex Attica subjugata A. 1687. excursionem validissimas iterarent. Sed quid in hanc rem plurimum de partibus quatuor, nempe Thessalia speciatim dicta, Pelasgia, Magnesia Phthiotide, tum de urbis singulis? Partes illæ a Suida tetrarchiz nec iidem nominibus appellantur.

BUNONIS.

a. *Ætolia* ab Acheloo flumine incipit, & a Locris Ozolis Eveni fl. ostio separatur. Utraque regio maritima est, neque magnis admodum spatiiis porrecta. a
b. *Chalcis* ad Campylum fl. est, inter Calydonem urbem ad Austrium; & Callidromum montem ad Boream ad Coracis montis radices. b
c. *Calydon* Ætoliz urbs princeps ad Evenum fl. a cuius ostio septem millia passuum jacet in Boream. Inde *fretum Calydonium* minus mille passuum latitudine, inter Rhium & Antirrhium promontoria, in ora sinus Corinthiaci intercedit. c. Ab urbe ista *Silva Calydonia*, & aper appellatus est, quem *Melager* interfecit. e
d. *Olenus* inter Calydonem & Chalcidem ad Evenum fluvium est, ejusque rudera tantum superesse tradit Strabo f. *Capella Olenia* inter alia ad Poëtis locata est, quam Jovi lac præbuisse fabulantur g. Cæterum Ætoli potentia & armorum studio plurimum olim valuerunt, & res bello magnas gesserunt, non contra Græcos modo, sed & Romanos, socios autem & fœderatos. Itaque victi tandem in potestatem eorum venditi; & Atheniensium Rhodiorumque precibus pacem impetrarunt. Ferocia tamen eorum graviter castigata est, principibus in Latomias coactis. h
i. *Doris* a Sepremtrionibus Othry continetur monte: a Meridie Ætolas & Locros habet finitimos: & ab Ortu Phocenenses. i
k. *Bojum* vel *Bojom* haud longè a *Cytinio* abest. Reliqua hujus regionis opida minus clara sunt. Præter hos in Achaja Doros, alii ejusdem nominis fuisse in Thessalia ad Sperchium flumen: item alii in Asia minori, quorum Halicarnassus. Cæterum Doros naturæ erant loquaces. Unde adagium k: *Doribus Dorice loqui*. Sed & *Doria mela* proverbium apud Aristoph. in Cleonem dicitur, qui non aliud genus harmoniz diceretur, præter Doricæ; alludens ad *Δωρεν*, *μουσιν*; munerum avidum eum significans. l

HEKELII.

a. *Stephanus* dicit, hanc Regionem in tertio Sinu Europe esse sitam, & *Epiro*, *Albaniam* & *Locris* finitimam, ab *Ætolo*, *Martii* filio, sic dictam.
b. Ab hac Urbe fluere *Acheloo* inter *Geophas* Constat.
c. Hanc Urbem cum cæteris *Ætoliz* Urbibus hodie in ruinis jacere ex *Maqui* Part. II. Geogr. Ptolem. fol. 172. fac. b. discendum est.
d. *Oenei* Pater.
e. *vid. Ovidius* Lib. VIII. *Metamorph.* Fab. VIII. seq.
f. *Libr. VIII. Geogr. p. 707.* addens loc. cit. p. 703. quod præter hunc *Olenum* *Mela* magnus Amnis labatur.
g. Notandum autem, quod hæc *Capella*, alias *Amalthæa* dicta, dicatur *Olenia*, non ab *Oleno* *Ætoliz*.

a. Thessalia. b. Larissa. c. Ætolia. d. Chalcis. e. Calydon. f. Fretum Calydonium. g. Silva Calydonia. h. Olenus. i. Doris. k. Bojum.

Locris Ozolis, *Naupactus*, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade Locrensi illustrata. In *Phocide*, *Anticyra*, *Cyrrha*, *Pythia*, *Delphi* Phocenium, sub *Pythia*.

Ætolia, nec ab *Oleno* *Boeotia*, ab *Oleno*, *Vulcani* filio, alias ita denominata, sed ab *Oleno*, *Achajæ* propria Oppidum, quod non procul a *Paris* & *Arazo* Promontoriis distat. Ibi enim Jovem à lacte *Amalthæa* Capræ, quæ ejusdem dicta *Olenia*, nutritum atque educatum fuit.

a. *Antiole* Populos, Oppida ac Fluvios denominavit *Plinius* Lib. IV. H. N. c. II. p. 50.

i. Appellata autem est hæc Regio *Doris* à *Doro*, *Nepuni* & *Alopes* filio, ex qua Regione qui originem traxerunt, quæcumque in parte Terrarum condescerunt, *Dores* appellati sunt. Est & *Doris* Urbis Doricæ Regionis.

k. Apud *Erasmum* Chilid. IV. Cent. x. Adag. XLII. p. 83. col. b.

l. Vid. eundem *Erasmum* Chil. I. Cent. v. Adag. XLV. p. 412. col. b.

BUNONIS.

a. *Locri Ozoli* vel *Ozole* Ætolis contermini, circa fauces sinus Corinthiaci incoluerunt; ab ortu finitimos habuerunt Phocenses.

b. *Naupactus* vel *Naupactum* in ora sinus Corinthiaci, apud ejus fauces, & *Antirrhium*; à navibus ibi fabricatis five compactis dictum esse Strabo auctor est. Hodie præfecti Turcarum sedes est. Victoria maritima, qua Turcæ superiori seculo loco hoc victi, denovo nobilitatum est *Naupactum*.

c. *Amphissa*, magna ac nobilis urbs, utrimque montibus inclusa; ab Amphictyonibus everfa. Habebat arcem, in qua *Palladis* simulacrum *Tojæ* delatum fuerat positum. m

d. *Locris* versus Ortum contermini fuerunt *Phocenses*, quorum regio d. *Phocis* Sinum Corinthiacum habens ad Meridiem.

e. *Anticyra* seu *Anticyrrha* ad sinus istius litus inter *Crisam* & *Siphas* est, & *Phocica* cognominatur. Est quoque *Anticyra* ad *OEtam* montem, & sinum *Malicium*: utrobique nascitur hellesborum. Unde adagium n. in amentes eorum: *Navigat Anticyram*. *Plinius* o. *scribit* hellesborum, candidum præsertim, in tam promissivo fuisse usu, ut plerique studiosior gratia ad pervenienda actius, quæ commentabantur, id læpius sumptitaverint: ut *Carnæades* respon-

rus Zenonis libris. *Drusum* quoque constat hoc medicamento liberatum comitali morbo in Anticyra infusa. *Plinio* igitur & *Agellio* *Anticyra* est insula. *Strabo* lib. IX. Geogr. duas commonstrat *Anticyras*, & in altera quæ sit post *Crisam* opidum hellesborum nasci: in altera ejusdem nominis, quæ sit ad sinum *Malicium*, & *OEtam* montem, optime temperari: Atque in eam quam plurimis è regionibus adnavigari p. sanitatis gratia. *Pausanias* lib. ult. scripsit, supra *Anticyram* montes esse magnopere petricosos, in his copiose provenire hellesborum, nigro purgari alium, albo vomitum citri, ac superiora corporis purgari.

l. f. *Cyrrha*, *Cyrrha*, five *Cyrra* ad *Parnasi* montis radices g. *Delphorum* navale ad *Crisseum* Corinthiacum sinum est, à *Delphis* ix stadia in Austrium distans. Hinc *Apollo Cyrrhus* appellatur.

m. g. *Pythia* vel *Pythos* urbs *Delphis* proxima erat: ubi *Pythia* festa r. celebrata, ob *Pythionem* serpentem ab *Apolline* interfectum; ex quo *Apollo Pythius* cognominatus est.

n. h. *Delphi* VII. millia passuum à *Crisa*, & X à *Cyrrha*, etiam nunc *Delphi*, non tantum Oraculo & templo isto *Apollinis*; sed etiam Amphictyonum collegio olim fuerunt insignes. Quamquam *Strabonis* ætate utrumque exhauritum erat. f

HEKELII.

m. *Stephanus* dicit, *Amphissam* etiam *Armenie* Regionem esse.

n. Apud *Horatium* Lib. II. *Serm.* Sat. III. v. 165. in specie in *Stoicum* quandam insanum & mentis morbo laborantem; in genere autem, sicut ex *Erasmo*, Chil. I. Cent. VII. Adag. LII. p. 232. col. a. videre est.

o. Lib. XXXV. c. v. p. 457. & ex eo *Gellius* Lib. XVII. N. A. c. XV. p. 565. seq.

p. *Geoponius* *placit.*
q. Ubi *Apollo*, qui dictus hinc *Cyrrhus* à *Secura* in *Hercule* *OEtæ*, olim religiosissime colebatur.

r. H. e. *Ludi Apollinares.*
f. Vid. eundem *Strabonem*. M. Lib. I. v. Geogr. p. 341.

V. 2

BUNO-

a. Locri. b. Naupactus. c. Amphissa. d. Phocis. e. Anticyra opidum & Anticyra insula hellesboro nobilis. f. Cyrrha. g. Pythia. h. Delphi.

sub monte & Parnasso, clarissimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In Bocotia *Orchomenum*, & *The-
spia*, & *Lebadia* & *Cheronea* Plutarcho clara, & *Platea*,
& *The-*

BUNONIS.

& Immoebat Delphis a Parnassus & mons bi-
ceps, sedes & domicilium Mularum Poëtarum;
quorum ingenii ille vel maximè nobilitatus
est v. Ab eo monte partes quondam avulsas
exercitum Gallicum obruisse ferunt, quem ad
diripiendum templum Delphicum ducibat *Bren-
nus*. In eadem regione erat *Helicon* mons, ce-
lebritate non inferior Parnasso. Nam & in eo
monte domum quasi stantebant Mularum præfi-
ci vates: adeoque ab eo ipsas *Heliconiades* voca-
bant x. Prope Delphos quoque ponitur c. *fons*
Castalius y. Ad litus istius fluminis etiam erat
d. *Crisia* opidum celebre, unde nomen traxit non
modo *Campus*, sed & *Sinus Crissus*, qui &
Corinthiacus dicitur, inter Phocidem & Pelopon-
nesum interjectus. Ceterum *Phocenses*, ali-
quando in prælium contra *Thessalos* x. iuri,
mulieres lidoque suos in unum locum con-
gessit comburendos illic mandantur custodibus;
ubi ipsi à *Thessalis* fuerint victi: quod consilium
& mandatum ipse quoque approbavit mulie-
res. At quem victoria potius esset Phocenses,
non adimpletum fuit consilium istud. Ex ea de
liberatione natum est proverbium a: *Phocen-
sum b. desperatio*; de stulto & insano consilio.

o Phocidem ab Ortu attingit *Bæotia*, *Aonia*
prius & *Ogygia* dicta; Attice etiam & *Thessalia*
contermina est.

o *Orchomenum* sive f. *Orchomenus* Claronæ
urbis vicina, adhuc *Orchomeno* dicitur; olim ibi-
dem erat templum *Charitibus*, h. e. *Gratiis* ab Eteo-
cle dicatum, distissimum, cui Thebani tributa
pendebant. Ejus solum aliquando à talpis fœmine
totum eversum est.

g *Thespia* sive f. *Thespie* infra Heliconem mon-
tem ad sinum *Crissum* iterum structa, Plateas
finitimæ & Mulsis consecrata, quæ inde etiam
Thespides dictæ c. *fons* ibi erat d. in quo *Narcis-
sus* tē vltum amavit perdere. *Glycerium* insigne
Thespienum sortum tabulam h. Cupidinis,
multis talentis æstimatam, à Praxitele sibi do-
natam, civibus suis dono dedit. In agro The-
spienti ad dextram Heliconis, 40. ab urbe sta-
diis, loco aspero & sublimi i. *Astra* fuit sita,
Heptadi patria. e

o *Lebadia*, sive k. *Lebadea* Chazroneæ finiti-

a Parnassus m. b. Helicon m. c. Castalius fons. d. Crissa. e. Campus & sinus Crissus.
f. Orchomenus. g. Thespiz. h. Cupidinis tabula. i. Astra. k. Lebadea. l. Trophonii
antrum. m. Chazronea. n. Cotonæ. o. Plateæ.

ma, nunc *Badia* dicitur. In ejus agro nullæ re-
periuntur talpæ; Plinio teste. Ad eam antrum
fuit l. Trophonii.

o *Cheronea* in finibus Phocidis ad Cephis-
sum f. fl. *Plutarchi* g. patria, hoc tempore ja-
cens, nomen antiquum retinet. Ad eam urbem
Athenienses à Philippo Macedonum Rege lapa-
rati, magnæque clade affecti, magnis opibus
exuti sunt. n. *Coronea* huic urbi finitima est,
hodie *Corone*, ad quam Agesiplus vicis Theba-
nos, Athenienses eorumque socios.

o *Platea*, sive *Plaica* apud Cithæronem
montem, ad Asopum fl. inter Thespias & The-
bas, olim urbs celebris h. Ad eam *Mardonius*,
Persici exercitus dux, à Græcis *Panassia* duce
acie victus, cum florentissimis Persarum copiis
occubuit l.

HEKELII.

t Ideo prius *Larnassus* dicitur, quod *Larnæ*,
Id est, *Arca Deucalionis*, illuc appulisset.

v Hic *Costaldo* dicitur *Parnaso*, & *Sophio-
na Lidiora*.

x Vocatus autem est *Helicon* ab *Helione*, qui
ibi cum *Cithæron* Fratre singulari ceterum
pugnasse fertur.

y Etiam *Mulsis* facer.

z Erga quos atrox odium & irreconciliabile
simultas, sive, ut loquitur *Plutarchus*, *ἀναι-
δία* & *μῆδεια* omnino erat.

a Apud *Erasmum* Chil. iv. Cent. iv. *Adag.*
p. 741. col. a. & *Idem* in *Adag.* p. 1059.
b S. *Phocica*.

c Vid. *Sirabo* Lib. ix. *Geogr.* p. 745.

d In quo *Narcissus* imaginem sui conspexit, &
præ ardenti amore erga se ipsum exalationem
vitæ privatus est & in Florem sui nominis exal-
to, sicuti finxit *Ovidius* Lib. iiii. *Metam.* Fab. vii.
e Sicuti *Sirabo* loc. cit. testatur.

f Et *Orchomenum* Fl. arundinis tibialis fertili-
tate nobil.

g Historiæ Scriptoris distissimum & morum
Præceptoris insignis, qui duo egregia ac erudi-
tissima post se reliquit volumina, de quibus
vid. cl. nostrum *Quæstiditium* in *Dialogo de Parn-*
Viror. illustr. p. 410.

h A latitudine Nemorum sic dicta.

i Eodem

Theba cognomine *Bæotia*, duobus diis alumnis *Hercule* & *Libe-
ro* maxime celebres, potens quondam civitas, & *Delium*, & *Aulis*
portu clara, *Agamemnoniæ* Grajorumque & in Trojam conjuran-
tium claslis statio: o *Leuctra* Epaminondæ Thebani pugna adversus
Lacedæmonios victoriaque clara. In i. *Megaride*, unde regioni no-

Megaren-
tium.

i Eodem nomine est Insula in Mari *Libyæ*,
quæ oppollita ad *Cyrenem*.

BUNONIS.

o *Theba* *Bæotia* septem portarum, inter
Asopum & ad *Ismenium* fluvium olim sitæ, hoc
tempore jacet l. Urbis hæc potentia & rerum
magnitudine per Græciam olim celeberrima,
capta primum fertur à *Cadmo*, aut ab *Amphio-
ne*; multos virtute & eruditione præstantissimos
vires tulit; *Linum* & *Pindarium* Poëtas; *Cebeterum*
Socratis familiarem; *Epaminondam* & *Pelopidam*
Imperatores fortissimos. In hac *hymindes* non
nascuntur; sicuti Athenis non videntur cornices,
Plinio teste m. *Alexander M.* sub ipsam expedi-
tionem Asiaticam contra Darium Thebas ex-
pugnatas delevit; *Pindari* tamen ædibus parci-
puit; paternisque conservavit hospites. *Philip-
pus* enim obbes apud eos fuerat educatus. Ceteri
putum interfecti, partim venditi sunt. *Cassan-
der* xx. annis post eam urbem instauravit.
Alexandri potissimum odio. Quam rem multa
civitates non modo Græciæ, sed & Siciliæ atque
Italix, magno studio adjuverunt n. *Legem* The-
banorum de infantibus non exponendis, humanitatis
& æquitatis plenam; refert *Ælianus*. Theba-
rum arx b. *Cadmea* munitionissima erat; ejus
fregit mentio in *Historia* Græca. Porro apud
Thebas c. *Helicon* lucus est: d. *Cithæron* salus, &
amnis o. *Ismenus*; fontes f. *Arcthusia*, g. *Dirce*,
unde *Pindarus* Horatio p. *Dirceus* vocatur, h. *Ag-
ippe* & i. *Hippocræne*, quos *Cadmus* in alitis equi
ungula repperisse fingitur; iidem poti inspiratione
morum facere finguntur. Ceterum ab his
Thebis p. *Bæotia* diversæ sunt *Theba* *Ægyptia*
in Thebaidæ; & *Theba* *Lucanæ* in Italia.

z k. *Delium* opidulum ad oram maritimam
fuit g. contra *Eubæam* insulam, *Tanagra* fi-
nitimum. r

o *Aulis* opidum cum portu magno contra
Chalcidem sita ad Euripum. Hic Græci in Troja
sum expeditionem parantes conjurarunt.

u *Leuctra* sive *Leuctrum* opidum inter The-

spias & Plateas ad Cithæronis radices in finibus
Megaridis situm erat. Fuerunt præterea in Bæo-
tia opida clariores n. *Tanagra* ad Thermodontem
anem. Thebis vicina, hodie *Anatoria*; hanc
urbem *Stephanus* ait ab Homero *Græcam* vocari,
ab Aristotele *Oropum*. Cur *Græca* dicta fuerit,
leges in Bæoticiæ paulianæ. A o. *Oropus* in lito-
re Euripi est. *Mycalestus* p. Delio & Aulidi vicina
urbs, à voce bovis id nominis sortita, acerbi-
sima clade, quâ bello Peloponnesiaco affecta est,
nobilitata. Thracæ enim quidam ab Athenien-
sibus domum remissi, eam matutinis horis, re-
pentino & inopinato incursu, captam direptam-
que, cadibus promissis panem exhauserunt; &
præter alios, maximum pecorum numerum,
vix dum ingressorum in ludum literarium, in-
audita sævitiâ trucidarunt. Bæotia q. flumina
sunt i. *Asopus*, hodie a. *Asopo* Plateæm & The-
banum agrum dirimens, juncos habebat excel-
sus & herbis abundabat, quibus sternebantur
lecti. *Cephisus* vel f. *Cephisus* inundationibus ob-
noxius albas oves faciens: & t. *Melas* eodem lacu
profluvius, nigra: si Plinio f. credimus; quem
eundem ad e. hujus fluminis & v. *Orchomenii*
lacus arundinetis t. Ad Cephissum flumen v.
x. *Themidis* fuit oraculum x. y. *Ismenus* hodie
Ismeno Thebas præterfluens in Euripum Euboi-
cum properat. Ab hoc Thebani *Ismeni*, & *fœminæ*
eorum *Ismenides*, & *Apello* *Ismenius* appellatus
est. Solinus c. *Varrone* tradit, videri ibi z. *puteum*
pestilentem, ejus liquor haurientibus mortem
afferat. Perdices quoque in Bæotia non esse sui
juris; sed in ipso aëre, quasi transire non au-
deant, metas habere, neque ultra notatos ter-
minos unquam exire; nec in Atricum flumen
transire credi vult. Ceterum a *Bæotii* corpo-
rum robore valebant & pugnaces erant: ingenio
proverb, ob aërem craffiores tardi. *Sus Bæotica*,
proverbiale dictiterium erat y. in hominem agre-
stem & rudem: item *Bæoticum ingenium* z.; &
a. *auris Bæotica*, de homine craffi ingenii b. i. b. *Me-
garis* Helladix sive Achæix exigua regio, *Isth-
mum* & sinum Saronicum attingens, *Pelopon-
nesum*.

V v 3

a Theba Bæotia. b Cadmea arx Theb. c Helicon. d Cithæron. e Ismenus fl. f Fontes Arcthusia.
g Dirce. h Aganippe. i Hippocræne. k Delium. l Aulis. m Leuctra. n Tanagra. o Oropus.
p Mycalestus. q Flumina. r Asopus. s Cephissus. t Melas. v Orchomenus locus. x Themidis.
Opaculum. y Ismenus fl. z Puteus pestilens. a Bocotorum ingenium & mores. b Megaris.

Varia Theſſa-
lia nomina.
Græcus rex.

Hellen Myr-
midones.

Onida Theſ-
ſalia proprie
dicta.
Eſtiotidis.

IV. Græciæ propriè dictæ à Septemtrione jungitur mutatis ſæpe nominibus *Emonia*, Macedoniæ quondam pars, at poſteà avuſſa, moxque iterum junctæ. Eadem *Pelaſgicum*, *Argos*, *Hellas*, *Theſſalia* & *Dryopis*, ſemper à Regibus cognominata. Ibi genitus Rex nomine *Græcus*, à quo *Græcia*; ibi *Hellen*, à quo *Hellenes*. Hos eoſdem Homerus tribus nominibus appellavit, *Myrmidones*, *Hellenas* & *Achaos*. At à Theſſaliæ nomen tandem invaluit, in *Theſſalos* propriè dictos, *Eſtiotas*, *Pelaſgos*, *Magneſios* ac *Phthiotas* populos diviſum.

V. Opida in Theſſalia propriè dicta, *Hypata*, *Soſthenes*, *Cypæra*. In Eſtiotide *Gomphi*, *Phaſtus*, *Tricca*, *Ætinium*, & *Philippi*.

Munychia *Diane* cognomen, quæ apud *Pygellum* non procul ab *Ephēſo* celebratur. Sed *Munychia iorum*, *Palladis* Feſta ſunt. Inde *Munychius* Portus extra *Aſia* ad dictus.

p Apud *Eraſmum* Chil. i. Cent. viii. *Adag.* xxvi. p. 225. facia. ii. & *Manutium* p. 338. col. b.

q Apud eund. *Eraſmum* loc. cit. *Ad. lxxx.* p. 238. col. b. & *Manutii* p. 360. col. b.

r *Sive Eloquencia*, eodem *Eraſmo* Chil. i. Cent. ii. *Adag.* lvii. p. 70. col. a. interprete.

f *Suavi ac conſummata Eloquencia* dicitur.

t *Δαεγδίζντες*.

v *Conſider. iterum Eraſm.* Chil. ii. Cent. vii. *Adag.* xlvii. p. 456. col. a. & *Manutii* *Adag.* p. 675. col. b.

BUNONIS.

a à Theſſalia inter Græciam & Macedoniam interjecta eſt, quæ hanc ad Septemtrionem: illam ad Meridiam habet: ad Ortum *Ægæum* mare: ad Occalum *Pindum* montem.

β Theſſalia propriè dicta, etiam *Theſſalotis* appellata, *Pindo* & *Othry* montibus, ſuavioque Pene inclufa erat,

γ b *Hypata*, opidum hodie *Spates* x inter Eſtiotidis fines, & *Pindi* montis ponitur radices: alii tamen ad *Maliacum* ſinum & *Oetæ* montis radices collocant Theſſaliæ celeberrima. *Heie* græva venenicoſa ligata octo annis ſæcurn getta- vit. *Apul. Metamorph.* l. i. In cæ *Ætoli* ſuos ſolebant celebrare conventus. y

d e *Soſthenes*, hodie, *Molieto* teſte, *Stiamia* dicitur, opidum mediterraneum.

h d *Eſtiotus* Theſſaliorum ad Septemtriones contermina eſt.

ξ e *Gomphi* op. hodie *Gonfi* ad Epiri conſuina,

a Theſſalia fines. b *Hypata*. c *Soſthenes*. d *Eſtiotis*. e *Gomphi*. f *Tricca*. g *Ætinium*. h *Campi Philippi*, & i *Pharſalici*.

inde venientibus primò occurrit, *Gomo* finitimum. Haud procul à *Gomphi* *Peneus* fl. oritur. Urbs illa in agro fecundo eſt ſita: ibi enim *Cæſar* multos ex ſuis vino & ingluvie perdidit.

n *Phoſtus* *Gomphi* finitima eſt.

9 f *Tricca* vel *Trica*, *Pindo* monti & *Dolop* bus vicina, hac tempeſtate urbs primaria, *Ælides* præſectus eſt, vocaturque *Tricala* x. In hac quoque olim fuit *Æſculapii* templum.

i e *Ætinium*, hodie *Aino* *Tricca* urbi finitimum.

x h *Campi Philippi*, in quibus acies *Romana*, ducibus hinc *Cæſſio* & *Bruto*; inde *Antonia* & *Octavio*, inſectis inter ſe armis concurrunt, ad *Philippos* erant; longe diverſi à *Pharſalici* campis, in quibus *Pompejus* cum *Cæſare* dimicavit. Hi enim in Theſſalia ad *Pharſalum*, illi ad *Strymonem* in Thraciâ aut Macedoniâ extrema ponendi. Tamen & illi *Philippi* dicti ſunt, à *Thebis* Theſſalici, quæ & *Philippi*.

HEKELII.

x Et quondam qſ. Metropolis huius Regionis. y Clarus quoque *Hypatensis* *Ager* eſt. *Est* & *Hypata* Regio prope *Sangarium* Fluvium.

z *Plinius* *TRICAM* per *ſimplex* & *TRICAM* per duplex cc. omnino inter ſe conſundit, quæ d HANC Lib. iv. *Hiſt. Nat.* c. viii. p. 33. lin. 9. *Oppidum Theſſaliæ*; *ILLAM* verò Lib. iii. c. ix. p. 43. lin. 47. ſeq. *Oppidum Apolloniæ* dicit, quod à *Trica*, *Peneſi* filia, ita appellatum.

Diomedes cum *Apollia* tantâ ignominia evertent, ut in *Proverbiis* ludibrium tranſierit. Quoniam enim *rem ſuilem* ac *negotiorum* offendere voluerunt, *TRICAS* & *APINAS* adhuc nominantur.

Vid. *Eraſm.* Chil. i. Cent. ii. *Adag.* xlvii. p. 456.

Philippi campi, *idem* & *Pharſalici*, civilibus Romanorum cladibus nobilitati. In *Phelaſgia*, *Pytheum*, *Atrax*. In *Magneſia*, & *Jolcus*, *Hermimum*, *Caſtanea*, & *Melibæa*, & *Metbonæ*; *Philippi* Macedonis *Alexandri Magni* patris obſidione, in qua ſagitta ictu oculum amiſit, clara; & in *Malliaco* ſinu cæſorum etiam *Laconum Leonida* duce tropæa *Thermopylæ*. In *Phthiotide*, & *Phthia*; *Thebæ* cognomine Theſſaliæ, & *Echinus*, *Magneſia* & *Phthiotidis*.

p. 63. col. b. ubi videndum, quod *Nonius Marcellus*, *Grammaticus*. *TRICAS* δὲ τὰ ἐν τῇ πόλει, quibus pulli involvuntur gallinæci, dictas, per impedimenta atque implicationes ſit interpretatus.

BUNONIS.

a à *Pharſalia* autem, hodie *Farſa*; inter *Apolloniam* & *Enipeum* flumina, quorum hic in *Pennin* decidit, ponitur: opidum olim liberum erat: nunc regionis metropolis eſt. a

β b *Phaſgia* *Phthiotidis* verſus *Septemtrionem* contermina; ad Ortum mare *Ægæum* habet. Ad *Anticam* urbem incolebant *Lapithæ*. *Pelaſgia* quoque eſt d *Scoutſia* ſeu *Scoutſa*, *Lariſſæ* finitima, ubi oraculum Theſſaliæ perquam celebre olim erat, nec inferius *Dodonæo*. Eam urbem violato ſedere ex improviſo oppreſſit, crudeliterque in captos conſuluit *Alexander*, *Phærrum* tyrannus. Reliquias etiam civium poſtea metus Macedonum è patriâ eiecit. *Pauſaniæ* quoque aſcribitur urbs clara, n *Phærræ* *Alexandri* tyranni ſedes, qui *Pelopidam* aliquando habuit in vinculis. Tyrannus iſte ab uxoris ſuæ *Thebes* fratribus in cubiculo tandem occiſus eſt, ipſa eos impellente & prælucente. Et hinc quoque *Jafon* ille *Argonautarum* dux, ſed qui ante *Philippum* rerum potius eſt in Theſſalia, & inter calidos collocatur imperatores.

γ c *Phthiotis* ad *Sinum Maliacum* eſt, nomen à *Phthia* urbe habens.

q *Phthia* *Achillis* patria apud *Sinum Maliacum* erat, quem tamen *Homerus* *Lariſſæ* propinque aſcripiſſe creditur, quod *Phthia* parum hospitalis in ipſum exiſtiſſet.

x *Thebes* Theſſaliæ ſeu *Phthiotice* nunc vulgò *Ziton* ad *Sinum Maliacum* ſunt. Urbis iſtius navale erat *Pyræus* XX. ſtadiis ab eo diſſitum.

v *Echinus* è regione *Eubææ*, ad fauces illius *Sinus* qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*.

h *Phthiotis* ad *Sinum Maliacum* eſt, nomen à *Phthia* urbe habens.

q *Phthia* *Achillis* patria apud *Sinum Maliacum* erat, quem tamen *Homerus* *Lariſſæ* propinque aſcripiſſe creditur, quod *Phthia* parum hospitalis in ipſum exiſtiſſet.

x *Thebes* Theſſaliæ ſeu *Phthiotice* nunc vulgò *Ziton* ad *Sinum Maliacum* ſunt. Urbis iſtius navale erat *Pyræus* XX. ſtadiis ab eo diſſitum.

v *Echinus* è regione *Eubææ*, ad fauces illius *Sinus* qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*.

h *Phthiotis* ad *Sinum Maliacum* eſt, nomen à *Phthia* urbe habens.

q *Phthia* *Achillis* patria apud *Sinum Maliacum* erat, quem tamen *Homerus* *Lariſſæ* propinque aſcripiſſe creditur, quod *Phthia* parum hospitalis in ipſum exiſtiſſet.

x *Thebes* Theſſaliæ ſeu *Phthiotice* nunc vulgò *Ziton* ad *Sinum Maliacum* ſunt. Urbis iſtius navale erat *Pyræus* XX. ſtadiis ab eo diſſitum.

v *Echinus* è regione *Eubææ*, ad fauces illius *Sinus* qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*.

h *Phthiotis* ad *Sinum Maliacum* eſt, nomen à *Phthia* urbe habens.

q *Phthia* *Achillis* patria apud *Sinum Maliacum* erat, quem tamen *Homerus* *Lariſſæ* propinque aſcripiſſe creditur, quod *Phthia* parum hospitalis in ipſum exiſtiſſet.

x *Thebes* Theſſaliæ ſeu *Phthiotice* nunc vulgò *Ziton* ad *Sinum Maliacum* ſunt. Urbis iſtius navale erat *Pyræus* XX. ſtadiis ab eo diſſitum.

v *Echinus* è regione *Eubææ*, ad fauces illius *Sinus* qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vocatus olim *Maliacus*.

HEKELII.

a Dictam a. volunt à *Pharſal*, *Atrix* filio. X x BUNO.

a *Pharſalis*. b *Pelaſgia*. c *Atrax*. d *Scoutſia*. e *Cynoscephalæ*. f *Polydamas* athleta. g *Sepias* prom. h *Magneſia*. i *Magneſia* prom. k *Jolcus*. l *Melibæa*. m *Metbonæ*. n *Phærræ*. o *Phthiotis*. p *Phthia*. q *Thebæ* Theſſaliæ. r *Echinus*.

† *Larissa*, & *Demetrias*, † *Pagasa*, & sacro nemore nobilia. *Tempe*, locus ad Peneum flumen.

BUNONIS.

† *a Larissa* in Thessalia gemina est, una Mediterranea ad Peneum flumen; altera maritima in Phthiotide, *Larissa Pensilis* dicta, ad sinum Malicum, cui Homerus ascriptit Achillem, qui Larissæus ab ea dicitur: *Hodie vocatur Larissa*.

† *b Demetrias* urbs maritima est ad Sinum Pagæum, Pagasus proxima; nunc metropolis est: *A Demetrio* Poliorcete Antigoni filio, præstante post Alexandrum virtute & rebus gestis Rege, dicta est, quum antè *Pagasa* fuisset. Erat aliquando Macedonum Regum sedes, & navale; ubi Ætoli quoque suos habuere conventus. Numerarunt urbem istam inter compedes Græciæ. *Hodie vulgo Dimitriada* vocatur.

† *c Pagasa* five *Pagase* ad Pagæum sinum, Phæacorum navale; ubi *Argo* navis exstructa fertur; unde & *Pagasa* appellatur.

a Larissa, *b Demetrias*, *c Pagasa*, *d Tempe*, *e Peneus* fl. *f Cranon*, *g Thessalorum studia & mora*.

CAP. IX.

De Macedonia.

I.

Macedonia.

Supra Thessaliam atque Epirum, versus Septemtrionem regiones, quæ diversis populorum nominibus ac regibus antea sequebantur, postea uni *Macedoniæ* nomini contributæ, factæ sunt corpus unum. Terra ipsa duobus inclita Regibus, *Philippo patri* & *Alexandro filio*, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna est ac spatiosa ad utrumque mare, qua Sol oritur, Ægeum, qua occidit, Jonium extensa. *Emathia* antè dicta fuit pars ejus ab *Emathio* Rege, unde in totam terram nomen dimanavit. *Macedoniam* à *Macedone* Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus: at ego suspicor, à parte ejus *Mygdonia* natum nomen esse Macedoniæ, cum exigua sit pronuntiationis differentia in *Manedonia* & *Mygdonia*. 1

Unde *Emathia* & *Macedonia* dicta.

REISKII.

1 *a Macedonia* multam in Geographicis notationem parit tum Mathematicam, tum Historicam, tum veterem, tum novam: Sed omnem quis intra paucas lineas coerceat? *b Ab Macedo-*

a Macedonia, *b Ab Macedone*.

a d Tempe amœnissima Thessaliæ vallis, montium literis celebrata est, quinque millia passuum longitudine, & ferme sesqui jugeri latitudine, ultra visum hominis attollentibus se deorsum levæque leniter convexis jugis. Intus sua luce viridante allabitur. *c Peneus*, viridis calculo, amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. Ibidem quoque *f Cranon* erat, ubi cum suis convivis oppressus *Scopas*, ædificio in ipsos decumbente: *Simonides* verò conservans, memoriæ artificium observare cepit. Ceterum equitatu excellabant *g Thessali*, eoque nomine celebres erant: malè tamen audiebant ob veneficia & noxias herbas. Hinc *Thessala venena*, herbe, *femine* pro maleficis. *Thessalicus missus* quoque in proverbio est pro lauta & splendida menâ. In Thessalia *Deucalionis* contigisse diluvium scribunt, stagnante flumine Peneo.

II. Le.

ne *Osiridis* cuiusdam & *Thuræ*, quæ una inter *Deucalionis* filias fuit, nomen adhæsisse ut creditur, *Stephanus*, *Iustinus*, *Plinius*, & *Solinus* facile perficiunt. Cum analogia faveat Grammatica, quæ non feret, ut ab una parte *Mygdonia*

II. Limites habet ab *Ortu* Ægeum; à *Meridie* Thessaliam & Epirum, ab *Occasu* Ionium sive Adriaticum mare; ab *Septentrione* eisdem, quos universæ Græciæ statuimus. Macedoniz
limites.

III. Centum quinquaginta in hac olim populos fuisse, auctor est Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare, a Taulantii, quorum opida a Epidamnus vel Epidamnium, propter inauspicatum nomen, quia vel in damnum ituris omen id visum est, à Romanis Dyrrachium appellatum, nunc Durazzo; a Apollonia & Aulon. a Elymiotæ, quorum opida Ely- Opida Taulantiorum.
Epidamnus f. Dyrrachium.
Elymiotæ.
rum opida.

ia regionem integram dictam suspicemur. Equidem auctori nostro parum interest ex una pronuntiationis differentia: Sed plus interesse, totius & partis ratio, veterumque auctoritas docet. Plinio autem Sphalma librarium irrepsisse dixit, qui centum quinquaginta populos uni huic terræ neque tum satis cultæ adierit: Quos nemo veterum numeravit; Ne quidem *ἑκατὶ* a Chliti aut *ἑκατὶ* a xentis, quos cum Bocharto supra Italiz adscripsimus. Nec unicus liber Macedonum primum, nec *ἡγεμονία* vel Macetia, quæ Macedoniam denotavit, illud conficiunt. Regum hic primus tenuit b Caranus, ex Argivis Heracida strenuus, anno circiter post regni Medorum initia sexagesimo; Ultimus Perseus A.V.C. DLXXXVI. perdidit, Macedonia in Romanam provinciam mutata, ubi ab regibus XL. per annos 647. regnatum fuerat. Hinc Rom. Imperio innexa Diocæsin amplissimam et 2vo Imp. Justiniani continuit, ut c Macedonia prima *Ἰσθμίου* mari propior (non Ionico, quod Panticollus in Notia Imp. cap. 126. voluit) Thessalonicensi etiam dicta, hinc secunda procederet; amplius salutaris & ultimo Prevalis seu Prevaltana. Sed Amurathes II. Macedoniam totam bello perdomuit, d Thessalonica Venetis A. 1417. cepta quam Salonichi hodieque nominant, urbem incolis Græcis, Latinis, Turcis advenisque mercatoribus frequentissimam. e Albania hodierna Macedonia pars Vallonam, Dyrrachium vel Durazzo, Prevesam sive Nicopolim, pluresque admodum obscuras urbes; Crojari item munitissimam urbem & mediterraneam, Johan. Castrioti, Principis Epirotæ, posthac Giorgii sedem. Hunc oblidem in ætate prima sibi datum in circumcissione Turci Scanderbeggum h. e. Alexandrum Dominum vocarunt, sed sibi ipsis ominoso nomine, cum clades plurimas ab uno

illo & gravissimas quidem acceperint: Ab illa f Duces de Croy superstitres & inde oriundi nomen suscipiunt. Cæteras urbes attingere non licet.

B U N O N I S.

a & b Taulantii, quorum regio Taulantia a supra Acroceranios, Illyrico finitimi, regionem maritimam tenuerunt. Ea Macedonia; an Illyrico sit annumeranda, nondum satis certum esse videtur.

β h Epidamnus notissima ad mare in Peinfula condita urbs est. Ex ea enim in Italiam trajicere fermè solebant; Cicero huic exsilio rediit. b

γ i Apollonia hodie Pollna ad Laum flumen, à litore ad septem millia passuum remota, Corinthiorum & Corycorum colonia est, optimis temperata legibus c. Sylla ex bello Mithridatico rediens, Saryron hic ea, qua scribitur esse, forma, cepisse fertur, & vix inconditam ex eo monstro vocem ac horrendam exprimere potuisset. Cesar initio belli civilis, Pompejo legnium rem gerente, in potestatem redegit Apolloniam, uti & vicina opida. Literarum & humanitatis studia, quibus Principum animi excolendi, ibi viguisse Cæsaris ævo constat. Octavianus enim vivo ipso, & expeditionem in Dacos, & inde in Parthos destinante, præmissus huc, studiis vacavit. Diligentius & urbem hanc, & vicinum flumen, & regionem ignem innoxium exhalantem, cum Nymphæo & mirifico quodam oraculo, describit Dio.

δ k Aulon, hodie Valona d, Apolloniæ vicina & munita urbs est, sedesque præfecti Turcarum.

ε l Elymiotæ e Taulantiis versus austrum fuere contermini.

HEKELII.

a Hic tempore, si Castaldo fides est habenda, Tamorita vocata.

X x 2.

b Quam

a Chliti huc non pertinet. b Caranus rex primus. c Macedonia vieta. d Thessalonica. e Albania. f Duces de Croy. g Taulantii. h Epidamnus f. Dyrrachium. i Apollonia. k Aulon. l Elymiotæ.

Orestis regio.
Dassaretarum op.
Æmathia.
Pella.
Ægea.

Æthyma & Bullis. Orestis regio Epiro juncta, opidum Gyrtone. Dassaretarum opida Lychnidos, Evia. Regio Æmathia, seu Æmathia propriè dicta, opida Pella, quam omnium Macedonicarum urbium maxime illustrem effecerunt duo alumni, Philippus Græciæ domitor, & Alexander etiam Asia: Ægea, in qua mos erat Reges sepelire, Ædesa, Idomena, Scydra, Europus, Tyrissus. IV. Regio PIERIA, Musarum parens domusque, opida

b Quam urbem exilii sui tempore amissionem expertus est atque officiosissimam.
c Pineto vocatur Sissopolis.
d Sive aliis Pelonia & Caonia.
e Seu Elymota, utpote quorum Regio, Castellò teste, hodiè Placani, nuncupetur.

BUNONIS.

Æthyma ad extremum Onici sinus recessum sita, hodie Canina f. dicitur.
Bullis ei vicina est ad eundem sinum. g
Orestis regio dicta ab Oreste, qui in ea loca confugisse scribitur h. d. Gyrtone civitas à Stephano Thessaliae attribuitur.
Dassaretæ, Dassaretæ, Dessaretæ, Dassaretæ, & Dassaretenses dicti intus in Mediterraneis sunt.
Lychnidos sive Lychnidos, hodie l'Ocrida i. ad lacum k g cognominem est, quem Polybius l. Lychnidum vocat.
Æmathia sive Æmathia hæc mare Ægeum attingit ad Ortum, ejusque Sinum Thermaicum; Mygdoniam habens ad Septentrionem, & Pieriam ad meridiem.

Pella, olim Binomos, & Binomica dicta, apud intimum sinus Thermaici recessum & Axiium flumen sita, hodie Zenica m. appellatur, ejus finem describit Livius lib. xiv. sub finem. Euripidis Poëta: tumulus ibi fuit n. Hic quoque alebantur serpentes cicures.
Ægea ab Ædesia alia & diversa urbs non est; sed planè eadem. Nam Caranus Ædesiam captam ob memoriam muneris Ægeas, populum Ægeatas vocavit, Justin. lib. 7. cap. 1. Et in hac urbe sepeliri reges mos erat; nec alter excellentior virorum bustis apud Macedonas prius dabatur locus: Solin. c. 14. Ptolemæus tamen Ægeam ab Ædesia distinguit.
Ædesia Pella vicina erat. Æmathia caput, quem Caranus capras imbrems fugientes lectus cepit, ac ob memoriam Ægeas, ac opida

nos Ægeadas nominavit. In hac sepeliebantur Reges Macedoniae. Sic enim præceperat Perdicas Carani successor, pollicitus regnum in familia sua mansurum, quamdiu hic Reges conderentur. Feruntque ideo in Alexandro defecisse stirpem, quod in hac urbe non fuit sepulchrum.
Idomena, sive Idomene opidum inter Deberum, & Atalantam, Europæ proximum erat, Gordiniis finitimum.
Scydra hodie Siderocapsa, 40. millia passuum à Thessalonica distat.
Europus, ad Axiium fluvium ponitur Minio o. Sed in Almorja quoque Europus fuit. Caterum Æmathia quoque urbs fuit p. Beras, hodie Vria dicta; ad Aliacmonem, & Bermi montis radices posita; ibi seditionem contra D. Paulum Apostolum excitaverunt Iudæi.
Pieria Thessaliae finitima ad Thermanicum sinum sita est: Aliacmon flumen eam pernet. Musas à Pieria nemore, aut Pieria monte dictas ferunt Pierides p. In monte isto versatus Orpheus q, ac ad eundem dilcerpuit est.

HEKELII.

f A Sophiano.
Plinius Lib. iv. H. N. c. x. p. 53. lin. 47. Coloniam Bullidensem, & Lib. iiii. c. xxiii. p. 48. lin. 39. ipsos Populos Bullones, f. Bullones vocat.
h Est & Portus apud Plinium Lib. iiii. c. v. p. 40. lin. 38. ejusdem nominis.
i S. Ochrida.
k Ut tradit Sophianus in sua Græcia Tab. l. Auxidias.
m Nigro Zuchria.
n Clarè maximè Natalibus PHILIPPI, Macedonum Regis, & ALEXANDRI. Unde utque Pelus à Poëtis passim cognominatur.
o Nomen habet ab Europo, Macedoniis Filiò, & Orythia, Cecropis Filia.
p Finguntur enim secundum Nigrum ex fove & Mincosyne Musæ dicuntur Pierides prope amant.

a Elyma. b Bullis. c Orestis regio. d Gyrtone. e Dassaretæ. f Lychnidos. g Lychnidos lacus. h Æmathia. i Pella. k Ægea. l Ædesia. m Idomena. n Scydra. o Europus. p Berthæa. q Pieria. r Aliacmon fl.

Pydna; Phylace, Dion. Mygdones, regioque Mygdonia; opida Antigonia, Physcæ, Carrhabia, Letæ, Terpilus. Paraxis; opida Antigone, Pallene, Cassandria, Torone. Paraxis. Regio Chalcidica; opida, Augæa, Singus, Acanthus. Chalcidice.

9 Am-

amoratam ac solitudinem Pierii Montis, quò ex secretis locis propter studia liberalia delectantur.

q Musæ atque Poëta insignis iste.

BUNONIS.

Pydna antea Citron dicta, ad sinus Thermaici latus, inter ostia Aliacmonis & Lydi fl. posita, Olympiadis à Cassandro oblesse interitum & magnitudine animi celebrata est. Ad eam à Paulo Emilio victus Persens.
Phylace inter Pella & Larissam ponitur. Theoricus interpres tamen tradit eam haud procul abesse ab Othry monte, in eaque regnasse Iphicolum r.
Dion vel Dion ea videtur esse urbs, in qua Alexander Macedoni oblata visio hortata est ipsum, ut forti esset animo, & exercitum in Asiam traderet, suo ductu potiturum Imperio Persarum. Sic enim Parmenioni, miranti cur Hierosolymorum Pontifici, in quem hostili animo tum moverat, sese submitteret, ipse commemorat Alexander apud Josephum Antiqu. lib. xi. cap. ult. Quandovè Dion hoc fuerit munus, cognoscitur ex Liv. lib. 44. f
Mygdonia, inter Axiium & Echedorum flumina est. t
Antigonia hodie Coghna v, aliis Antigone dicitur.
Lete vel Lete, hodie Letta vel Lita, apud Sinum Thermaicum est, Thessalonice propinqua.
Paraxis vel Paraxia inter Thermanicum & Singiticum Sinus est, ipsaque Toronacum Sinum continet.
Pallene vel Pallena, antea Herodoto teste Phlegra dicta ad Sinum Thermanicum in Isthmo i Pallensæ sita x. Eam Regionem gigantes habitasse ferunt, gens impia, & dissoluta; quam Hercules extirpavit.
Cassandria, quæ hodie quoque Cassandria dicitur, Cassander instauravit, & de suo nomine appellavit. Ante id tempus enim Potidea v nominata Corinthiorum erat colonia, bello Peloponnesiaco ab Atheniensibus expugnata, & habitata. Philippus verò Macedo circa id tem-

pus, quo ei Alexander natus, eam expugnaverat. z

1 A Torone Sinus, qui eam aluit, nomen habet, diciturque m Toroneus, & Toronæus. A Pallene ad 60. Itadia in Isthmo illo erat n Olympius urbs celebris, quam Mardonius bello Persico expugnavit. Ai Philippus Macedo eam postea expugnavit, non tam armis, quam auro, corruptis propugnatoribus, directamque evertit, frustra opem Atheniensium implorantem a. Urbs hæc patria fuit Callisthenis Philosophi gravis & discreti, imprimeque constantis; quem e sore suo nepotem ad Alexandrum in Asiam miserat Aristoteles. Ex officio suo apud Regem non desuit Callisthenes, etsi nimio ipsi libertas orationis stetit.

Chalcidica regio b Paraxia finitima est, inter Singiticum & Strymonicum Sinus protensa. c

Singus vel Singa opidum ad Atho montis radices, Sinumque, qui inde p Singiticum appellatur.

Acanthus hodie Eristo d. ad eundem Sinum Singiticum, & apud montem Athon est, inter Sinum op. & Nymphæum promontorium, ibi Xerxes copias suas terrestres in tres partes divisit.

HEKELII.

Est & Phylace Urbs Molofidis apud Livium & Phylace Hermopolitana in Egypto, quam hodie Penusius vocat dicunt Geographi.

Dion Creta Insulæ Promontorium & Urbisibidem, immo & Urbs Epiri, & Opiddum Italiae, Psidiae, Thraciæ & Cæle Syriæ.

De quâ videndus Plinius Lib. iv. c. x. p. 54. lin. 6.

Nisi Pineus fallat in suo Plinio Gallici.

Dicta a. est à Pallena, Sibthones Filiâ & Clethi Uxore, & adscribitur ab aliis Thraciæ, ab aliis Macedoniae.

Pausania.

Stephano Urbs Thraciæ est.

Sed quando Herodotus in Polymniæ dicit, Olympium quoque Sidoniam appellari, tunc non Urbem Olympium, sed potius Regionem, in quâ Olympus & alia Urbes sitæ sunt, intelligit.

X x 3

Pydna. b Phylace. c Dion vel Dium. d Mygdonia. e Antigonia. f Letæ. g Paraxis. h Pallene. i Sinus Pallensæ. k Cassandria sive Potidea. l Toroneus. m Sinus Toroneus. n Olympius. o Chalcidica regio. p Singiticus sinus. q Acanthus.

Amphaxitis.
dis.Bisaltæ.
Edoniolum.
Orbelorum.

9 Amphaxitis regio, opidum, *Theſſalonica*, Ciceronis exilio insignis, & * *Stagira*, Aristotelis principis Philoſophorum cuius claria. 2 Bisaltæ; opida *Euporia*, *Oſſa*, *Calliteræ*. 3 Edonii; opida, 4 *Amphipolis*, *Scotufa*, *Berga*. Orbeli, opidum *Gariſus*. 5 Sin.

b Caſſalio dicta *Jamboli*.c Eſt & Syric Regio, in quâ *Chalcis* Urbs.d *Sophiano* Eſſiglo.

BUNONIS.

9 a *Amphaxitis* à Sinu Strymonico ad Thermanicum uſque ſe extendit, Chalcidicam & Paraxiam habens à Meridie, Bisaltiam à Septentrione, & Mygdoniam ab Occaſu.

b *Theſſalonica* e antea *Therma* dicta, condita eſt à *Caſſandro*, & *Theſſalonica* Philippi filia, Alexandri M. forore, quam Caſſander ſibi matrimonio copulaverat ſ, ita appellata; hodieque *Salonicæ* g dicta, magno numero Chriſtianorum, Judæorum & Turcarum incolitur, emporiumque ad hunc finem eſt celebre ſedesque præfecti b. *Cicero*, per Clodii factionem Româ Italiaque pulſus, hic vii. meſes exſulavit. Straboni ætate urbs hæc præ reliquis Macedoniae urbibus hominum multitudine excellbat i. *Paulus Apollonius*, hic docens, non paucos utriusque ſexus homines Chriſto adiunxit: ac licet per ſeditionem Judæorum inde fuerit exactus, duabus tamen epistoſis eccleſiam illam etiam abſente firmare voluit. Poſt id tempus *Theodoſius I.* Imperator, occiſis per tumultum aliquot ipſius miniſtris, promiſſicæ multitudinis, militibus immiſſis, urbem edidit. Ante ducentos annos *Amirathes* urbem hanc k cepit: quum Veneti eam aliquamdiu tenuiſſent. *Theſſalonienſes* ſuere *Euſtathius* qui in Homerum & Dionyſium Alexandrinum commentarios ſcripſit: *Conſtantinus Harmenopolis*, *Demetrius Cydonius*, & *Theodoros Gaza* l. Ab antiquo urbis *Theſſalonicae* nomine c Sinus *Thermanicus* nomen habet.

* *Stagira* prope montem *Athon* ad *Strymonicum Sinum* erat. Hanc quoque *Philippus Macedo* everterat urbem; ſed in gratiam *Ariſtotelis* m eam reſtituit. *Hipparchus Philoſophus* in eadem urbe fuit natus. *Stagitarum* lex erat: *Α μὴ κερταῖς, μὴ λυμῖνας*, quæ non depoſuiſſet, ne tollas. 2 d *Bisaltie* *Amphaxitis* finitima eſt ad Meridie. *Bisaltas* tranſ Neſſum fl. circa *Strymonem* fl. incoluiſſe tradit *Levius* lib. 45. *Euporiam* Alexander omnia ſuperſans occupatam vocavit *Διὰ τὸ τῶν ἐγγύ* Steph.

a *Amphaxitis*. b *Theſſalonica* antea *Therma*. c Sinus *Thermanicus*. d *Bisaltie*. e *Edonii*. f *Amphipolis*. g *Campi Philippii*. h *Orbelia*.

μ e *Edonii* ad *Strymonem* fl. incoluntur. f e *Amphipolis* Athenienſium colonia, ita dicta ſcribitur, quod *Strymonem* flumine undique cingatur n. Poſtea à Chriſtianis *Chriſtopolis*, & à Turcis *Emboli* vocata eſt. Cæterum clariffima in his oris urbs erat *Philippi*, à *Philippo* Macedone appellata; quum antea *Crenides*, à fontibus ibi ſcaturientibus dicta fuiſſet. Magnas opes eſt ſolus auri argentique cives poſſederunt. De his *Philippi* ita *Diodorus* lib. xxv. in anno *Philippi III.* *Crenidas* deinde ſe conſensu (*Philippus*) induciſſus multis, qui eam incolerent urbem ex ſu apellatione inſtituit, ut *Philippus* nominarentur. Erat in eo tractu ſolima auri, ſed tenuis & non bene explorata: eas *Philippus magnus* operibus ita inſtituit, ut annua ei redirent amplius mille talenta: nummum aureum *Philippus* nomine cuſi inſtituit. O. e. *Philippus*, his locis regio ſuo adjectis, nummi æreæ genis conſtavit, quod ab ipſo *Philippum* dicebant. Rex iſte venas hæc metallicas itudioſe ſcruatus eſt. *Zanchinus* tradit hanc urbem hodie vocari *Grizopolin*, quaſi *Chryſopolin*. Ad hanc urbem g *Campi Philippii*, in quibus *Caſſius* & *Brutus* ab *Octavio* & *Antonio* proſtrati ſunt. *Hos Philippus* Stephanus conſtituit in Macedonia o; alii urbem hanc ponunt in *Theſſalia*. *Pharſalus* vero *Theſſalia* fuit urbs, ad quam *Campi Pharſalici* in quibus *Pompejus* à *Cæſare* victus. *Pharſalum* hanc *Cluverus* facit *Eſſalid* urbem; *Laurembergii* tabula eam collocat in *Palæſtia*. Ex *Strabone* & *App. cognoviſſit*, urbem hanc fuiſſe ad *Enipeum* fl. qui in *Peneum* inſluit. Poëta tamen utramque pugnam in *Philippiis* & *Pharſalici* eadem loco tribuunt evagrandi cauſa. *Virgil. Georg. lib. 1. circa finem*. h *Orbelia* ab *Orbela* Macedoniae monte appellata eſt, qui eam à *Mæſia* diſtinguit.

HEKELII.

e Macedoniae quippe Metropolis.

f E inde prius *Italia* dicta.g *Stephano*.h Scripſit de eâ utilem atque elegantem *Librum Lucius Tarreus*, qui videndus.i Vid. ejus *Libr. vii. p. 592.*k Utpote omnium in univerſa *Græciâ* hodie celeberrimam, ingentem atque opulentam.

l Conf.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. IX. X. 351

† *Sintici*; opida, * *Heraclea*, *Paracopolis*, *Trifolus*. * *Pelago-* *Sinticorum.*
nes; opidum e *Stobi*. 1. *Lyncæſtarum Heraclea*, 2. *Jororum*, *Pelagonum.*
3. *Jorum*, & 4. *Alorus*, 5. *Almopum*, *Euporus*, 6. *Albanopo-* *Almopum.*
lis, 7. *Apsalus*, 8. *Æſtrorum*, *Æſtrum*, 9. *Eordeorum*, *Æſtrorum.*
10. *Daulia* *Dibolia*, 11. *Scampis*. *Eordeorum.*

l Conf. *Quæſtædii* *Dialogus de Patriis Viror.* ubi p. 426. ubi videndum, quod *Theſſalonica* Urbs ſacris pariter, ac profanis literis celebrata, diſtinctum τὸ παλαιὸν & veteribus nuncupata ſi.

m Qui Patriam eam agnovit.

n Prius *Acta*, *Ejon*, *Amyrica*, *Crademna*, *Antemus* item *Urbs Maris* & *Novemvia*, g *Orca* *Caria* idem, appellata.

o *Sintias* in *Thracia*.

BUNONIS.

† *Sintica* à *Sinticis* montibus nomen habet.

b *Heraclea* inde dicta eſt *Sintica*.c *Pelagonia* p incolæ *Pelagones*, etiam *Peo-* *neſtici* ſunt. q

d *Stobi* opidum, hodie *Starachino* vocatur; opidum *Stovenſis*. 1. e *Lyncæſtarum* regio *Lyncæſtis* appellatur à fluvio *Lyncæſti* vel *Lyncæſio*, qui per eam decurrit, & in *Erigonem* labitur. *Lyncæſtis* ille fluvijs aquam deſert acidam, quæ pota inſtar vini homines facit temulentos. 2. f *Jororum* regio, à *Joro* opido, quod *Aloro* vicinum eſt, nomen traxit. 3. g *Jorum* hodie vocatur *Novigra*. 4. h *Es Alorus* five *Olorus*, hodie *Dianoro*. 5. i *Almopes* in Macedoniae finibus ad *Scardum* montem collocantur, qua eos ab *Illyricis* ſeparat. 6. k *Albanopolis* hodie *Albanopoli*, dicitur

† *Sintica*. b *Heraclea* *Sintica*. c *Pelagonia*. d *Stobi*. e *Lyncæſtis*. f *Jori*. g *Jorum* op. h *Alorus*. i *Almopes*. k *Albanopolis*. l *Apsalus*. m *Æſtri*. n *Eordæ*. o *Daulia*. p *Scampis*.

CAP. X.

De *Fluviis*, *Montibus* ac *Insulis Græciæ adjacentibus*. i

REISKII.

1 *Græcia* non magnos adeo effundit fluvijs, nec longo curſu, nec receptis pluribus locupletiores: Regio enim arctis plerumque terminis conſcloſa, mari tum *Ægeum* tum *Ionio*, multisque alicubi, quos utrumque creat, ſinuibus coeretur, ut fluvijs ab monte aut *Hydrophylacio* ſuo non ita longe fluxum continuant, ſed citius ab-

Albanie metropolis ſ: & 7. 1. *Apsalus*, nunc *Preſpa* eſt. 8. m *Æſtri* *Almopis* ad Meridiem ponuntur. 9. n *Es* *Æſtriæ* ad Merid. m collocantur *Eordæ*, qui *Eordæ*, *Eordæ*, *Heorde*, *Heor- denſes*, & *Eordetes* leguntur. 10. o *Daulia*, hodie *Eladaſagni* dicitur t. 11. p *Scampis* in tabulis recentioribus eſt *Scampi*, ar alius *Ulagrada*, item *Struga* appellatur. Hæc eſt *Macedonia*, quæ quibuldam etiam *Mæſia* dicta eſt: in ſacris *Cæthim* appellatur. *Cæthim* autem fuit filius *Javan*. Hæc terrarum imperio olim poſita quidem erat; Sed *Paulus* *Familis* in ea 62. urbes ubi dicta dreptas vendidit.

HEKELII.

p Quam nonnulli *Sicilia* Regionem conſtituunt. q *Strabo* Lib. vii. p. 598. hanc Regionem *Trigolim* vocat, quoniam ſaltem trigonem conſtat Urbibus.

r *Nardo* in ſuo *Livio Italico* novò proſtus nomine.

s *Elit* & opidum *Armenia Majoris*, ubi, referente *ſephrionis* *Græcò*, *Div. Bartholomæus* *Apollonius* eſt ſepultus.

t Olim ſub ditione *Theræ*, *Regis Thracum*, fuit. Unde *Philomela* ab *Ovidio* dicitur *Daulias*, quod in *Daulide* Urbe in *Avem* ſui nominis fuerit converſa.

I. Flu-

forbeantur. *Acheron* Turcis *Volcan*, i. e. niger dictus, curſu aquoſo auctuque carteros fere præſtat, plane alius ab *Italico*, *Peloponneſiaco*, & *Bythinio* *Acheronte*. Nec eſſet ſeſe adeo *Græcia* montium compages, vel oſſatura illa montana, quæ *Græciam* contineri totam ſtingitque, ac notis quaſi oſſum ſecari contendimus: Hæc enim *Kircheri* de montibus in *Mundo* ſubterra-
nea

I.

Fluvii universæ Græciæ celebriores sunt isti, in Epiro * *Acheron*, cui *Pandosia* opidum appositum: quæ duo nomina cum *Alexander Rex* ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italia populis in eadem incidit atque interiiit. In Acarnania *Achelous*. In Peloponneso *Peneus*, *Alpheus*, *Panifus*, *Eurotas* & *Ina-*

neo part. I. lib. I. c. 8. sententia nunc placet. *Acrocerania* *Thermopylae* promontorium his cognominis primum eminent *Thermopylae* & *Argos*, i. e. à similitudine & fulmine nominatur: Hæc tamen ab Asiaticis *Acroceraniis* quantum distent, nemo non intelligit. *Thermopylae* sunt aperturae montium vel transitus inter Alpenos Turcicæ nemque, montes altissimos, tractu præcipiti ad Oream usque montem porrecto: Ita Herod. lib. VII. c. *Athos* Cheroneum aut peninsulam refert, finit Strymonem, & Cingo altero interceptam, ut Isthmus ne quadrante milliaria latitudine sua excedat: Græcis *ἄγος ὄρος*, Latinitate *sanctus* ob cænobis XXI. numerosa & ampla Græcorum monachorum domicilia, sed aliquot male munita. Ex omnibus cænobium *S. Maurice* 600. etiam alumnorum patiens capaxque præstat; Cætera non sunt tanti pretii, & quandoque triginta hominum altices. De duobus Eremitarum ordine juncto cohabitantium vicis quasi *Hagia Ena* & *Kerasia*, de regula Sabæ, quam sequuntur, & institutis monasticis non dicam, nec de pluribus quæ mihi Archimandrita sive Abbas ex illo monte Athanasius per Saxoniæ nostram transiens, Luneburgi A. 1674. retulit, & Auctor anonymus in libello peculiari A. 1689. edico recenset. De Bibliothecis autem quæ inter Cænobia hodieque Græcia lateant, item Codd. MS. nihil aut parum invenies, nihil Athanasius ille mihi referrebat. Nam Græcia libris vanafacta, præter Eucologi, aut Menologium MSum, & Homilia PP. aliquot vix pretiosus alios, nisi quos ex Venetorum urbibus exportat aut coëmit.

BUNONIS.

a *Acheron* ex *Acherusia* profuit palude. *Plinius* a eum in Ambracium Sinum falso deducit. Ex eo & vicinis Paulanias ait Homerum fabulas suas de Inferis concinasse; unde est *Acheron* fl. Inferorum apud Poetas. *b*
β *Achelous* ex Pindo monte oriens, in mare Ionium contra Echinades insulas sese exo-

nerat: olim dictus est *Axenus*, deinde *Thesius*, denique *Achelous*; ab incolis *Acarus* vocatur. Strabo c ab ostio ejus initium facit Sinus Corinthiaci.

γ *Peneus* hic supra *Alpheum* est: Sed *Thesaliae* *Peneus* celebrior est: hodie vocatur *Iglia*; ad eundem est *Pylus Eliaca*.

δ *h* *Alpheus* ex *Stymphalo* monte oriri scribitur: per *Arcadiam* & *Elidem* fluit, alluvie *Olympiam* seu *Pilas*; & inde fluit terras conatus, in Sicilia prope *Syracusas* emergere creditur Poëtis. *Pisus* his vicinior erat *Olympi* *ἵον* templum, & *Olympicum* hic celebratum scribitur certamen. Ab hac urbe Italici *i* *Pisæ* ad *Aen-*

panifus, *Panifus*, & *Panifus* in *Messin-* cum insiuit. Hunc maximum eorum, qui *mes-* *Isthmum* sunt, fluviorum *Strabo* dicit: & alius etiam obscuri *Panifus* mentionem facit.

ζ *k* *Eurotas* ex *Arcadia* prope *Alcam* vicum ortus, defluit per *Laconicam*, & ipsam *Spartam* alluit: olim erat constitus oleis, & pretiosus ad eum effodiebantur marmora. Ad hunc fluvium exercere se *Lacones* soliti sunt decursu, & id genus laboribus.

HEKELII.

a Lib. IV. H. N. cap. I. p. 50. lin. 12.
b Dicitur & *Acheron* fluvius *Cæcis* ab ipso Patre, quem cum in abditis *Creta* specu peregrinasset, is autem lucem aspiciere non audeat, & Inferos defluxit, ibique infernalis *Titanis* amissimus, qui primus excipit mortuorum Animas, effectus est. Alii *Titanis* *Titanis* limpidas præstitisse aquas. Meminit ejus *Virgil*. Lib. V. v. 99. Lib. VI. v. 107. & 295. Lib. VII. v. 91. 312. & 569. ut & Lib. XI. v. 23. *Horatius* Lib. I. Carm. Od. III. v. 36. dicit: *Perrupit* *Acheronta* *Hercules* labor. Sed Lib. I. Carm. Od. III. v. 16. legitur *Acheronta* *fulgere*.
c Lib. VIII. Geogr. p. 610.
d Loc. cit. p. 657.

BUNO

inachus. In Græcia *Cepheissus*, in duo Cornua scissus, quorum dextrum *Alopus* fluvius, lævum *Ismenus* vocatur. In Thessalia *Sperchius* & *Peneus*. In Macedonia *Ægæum* mare petentes, *Aliacmon*, *Erigon*, & *Axius*, *Chabris*, *Strymon*. At in Adriaticum sinum sese exonerantes, *Panyasus*, *Apfus*, *Laus*, *Celidnus*.
III. Montium nobilissimi sunt; in Epiro *Acroceranii* & *Pindus*. In Peloponneso, *Stymphalus*, *Pholoe*, *Chronicus*, *Tay-*

BUNONIS.

a *Inachus* nomen traxisse fertur ab *Inacho*, primo Argivorum Rege; per Argiam fluens *Argus* urbem alluit, & in Sinum Argolicum labitur. In Argia quoque *Erasinus* fluvius est, qui *Stymphalide* palude *Arcadiæ* oritur, apud quam paludem *Stymphalides* volucres ab *Hercule* *Agamemnonis* & *tyrannidis* expulsi ferunt. Hunc etiam fluvium sub terram aliquamdiu sese abdeunt, postea in Argolide emergere tradunt.
β *Cepheissus* vel *Cepheissus* albas oves facit: *Δ* *Melas* nigra.

γ *Alopus* *Platæensem* & *Thebanum* agrum dimittit. Crediderunt fluvii hujus accolæ *Mæandrum* fl. per mare *Ægæum* transire in fontem *Alopi*.

δ *Ismenus* etiam *Thebas* præterfluens in *Euphorium* *Euboicum* prope: olim per *Cadui* dictus.
ε *Sperchius* in Sinum *Maliacum* & devolvitur, deo *Achillis* coma & Gallorum, Brenno duce transitu memorabilis. *ζ*

η *Peneus* præter *Ossiam* *Olympumque* montes decurrit collibus dextra lævæque moliter curvis, nemorosis convallibus. Thessalica facit Tempus: undique apertior Macedonia & Macedonia interfluit, & *Panifus* fl. excipiens, in Theraicum Sinum decedit, cui peculiare tribuunt laudes.

θ *Aliacmon* seu *Haliacmon* inter *Pidnam* & *Dium* in Theraicum Sinum insiuit, *i* *Erigon* fl. *Erigonem* ex *Illyricis* montibus oriens per *Pezoniam* fluens multis luminibus auctus ab *Axi* fl. excipitur.

κ *Axius* ingens Macedoniae fluvius, in Theraicum Sinum insiuit.

λ *Strymon* ex Orbelo, vel etiam Scamio monte manans in *Ægæum* mare insiuit, cuius Sinus eo loco *Strymonicus* appellatur.

μ *Panyasus* inter *Dyrachium* & *Apfum* fl. in mare insiuit.

ν *Apfus*, aliis *Thapsus*, inter *Panya-*

sum & *Apolloniam* in mare Ionium decurrit.
ο *Laus* apud *Apolloniam* est, & *Æas* & *Aous* & *Aius* & *Alorus* vocatur.

π *Celidnus* ultra *Amantiam* juxta *Epiri* confinia fluit, & Macedonia terminis est versus *Asiæ* fluvium.

ρ *Acroceranii* g montibus secundum Europæ sinum, id est, Adriaticum terminat *Plinius* h. Sunt autem montes *Epiri* altissimi, hodie montes de *Chimara* seu *Chimera* & *Chimarioti* i dicti.

σ *Pindus* mons inter *Epirum* & *Thessaliam* est, unde à nonnullis tribuitur Thessaliæ. Procurrit autem ab *Acroceraniis* jugis ad *Thermopylas*, & ex medio sui brachium emittit, quod facit *Parnassum*, ac terminatur in *Heliconem*. Unde jam planum fit, quare Poëtæ hæc tria montium nomina confuderint.

τ *Stymphalus* mons inter *Arcadiam* & *Achaia* propriam est, *Herculis* labore notus, ex quo aut ejus palude *Erasinus* oritur.

υ *Pholoe* mons Peloponnesi in *Arcadia* excelsus, silvofus & nivofus. Est quoque *Pholoe* mons Thessaliæ *Othry* proximus *Centaurorum* sedes; ubi *Hercules* *Centaurum* aggressus est. *Centauria* herba hic provenit optima. *φ*

ω *Chronicus* prius *Crisus* in *Laconia* est. Quam *Saturnus* Jovem fugiens, in eo latuisse, nomen mutavit.

HEKELII.

e Velocissimo cursu.
f *Apollodorus* *Borum* eum cognominat. Sed *Sophiano* dicitur *Xerræ* atque *Agromela*.
g Quos *Servius* propter altitudinem & iactus fulminum se dictos putat.

h Lib. III. H. N. c. XXXIII. p. 48. & Lib. IV. c. I. p. 49. Eorum quoque meminit *Horatius* Lib. I. Carm. Od. III. v. 10.

i *S. Cimarioti*.
k Est & *Pholoe* Famula cuiusdam *Textricis* apud *Virgil*. Lib. V. *Æneid*. v. 285.

Y

BUNO

a *Acrocerania*. *b* *Thermopylae*. *c* *Athos*. *d* *Acheron*. *e* *Acherusia* palus. *f* *Achelous*. *g* *Peneus*. *h* *Alpheus*. *i* *Pisæ*. *k* *Eurotas*.

a *Inachus*. *b* *Erasinus*. *c* *Cepheissus*. *d* *Melas*. *e* *Alopus*. *f* *Ismenus*. *g* *Sperchius*. *h* *Aliacmon*. *i* *Erigon*. *k* *Axius*. *λ* *Strymon*. *μ* *Panyasus*. *ν* *Apfus*. *ο* *Laus*. *π* *Celidnus*. *ρ* *Montes* *Acroceranii*. *σ* *Pindus*. *τ* *Stymphalus*. *υ* *Pholoe*. *φ* *Chronicus*.

Taygetus. In Græcia *Callidromus* Inter Græciam & Theſſaliam, *Oithrys* & *Oëta*. In Phocide *Helicon* & *Parnassus*. In Bœotia *Cithæron*, fabulis carminibusque celebratissimus. In Attica *Hymetto* meritissimè tribuitur principatus, quod apprimè florulentus, eximio mellis sapore, & externos omnes & suos vincit. In

BUNONIS.

a Taygetus mens non longè à mari exortus, ad montium Arcadicorum radices uſque procurrit. Imminet Sparta & Amyclis, unde & *Amyclæus* dicitur. In summo ejus vertice erat locus *Telcton* dictus, ubi equus soli immolabatur. Abundabat feris, ideoque venationi Spartanorum juvenem erat opportunus. Cotes habebat, quibus post Creicas Plinius l. tribuit secundas. Cum terræ motum futurum prævidisset *Anaximander* Physicus, monuit Lacedæmonios, ut tectâ & urbem relinquerent, armatique in agro excubarent, nec frustra. Urbis enim eo tempore corruit tota, & ex monte *Taygeto* extrema quasi puppis avulsa est. *m*

β Callidromus Oetæ monti vicinus est & quasi pars ipsius, Thermopylæ imminens: per quem Epialtes Xerxis copiarum partem duxit & Græciam Regi prodidit.

γ Oithrys inter Doridem & Theſſaliam est, Dolopibus contineris, nivibus diu cunctis, Caniæ Perithabi, & Lapitharum sedes; abundabat lyncibus. Ad radices ejus erant Melienſes Xenophontii & Thecydidi memorati. *Oëta* à Græcia submovet Theſſaliam, & longo tractu per continentem hanc transferriam procurrit, ad sinum uſque Maliacum, ubi ex utroque latere duorum fluminum in mare se mergentium ossia propinqua videt, Roagrii in Locris, & Sperchii in Phthiotide: quorum ad illud Thronium, ad hoc Heraclea opida. Montem hunc Græciam ita interfecit, ut Apenninus Italiam auctores tradunt. Ubi ad mare definit *Oëta*, inter arduas rupes illas efficit angustias, quas *νύκτας* Græci, id est, *portus* dicunt: itemque d *Thermopylas*, ab aquis calidis, Herculis lavacris, virtute Spartanorum & Regis eorum Leonidæ, Persarumque clade nobilitatas. E regione Thermopylarum inter Eubæam & Theſſaliam *ε Αταλάντα*, parva insula collocatur.

δ Mons iste *Oëta* interitui & sepulchro Herculis quoque nobilis est: Ex eo enim Herculeum, mortalitate exutâ, Deorum consensu in cælum ascendisse crediderunt Poëtæ *n*. Locus iste, quo

se combussit Hercules, Pyra dictus est, ubi sacrificavit Acilius consul. Monti hæc auctores annectuntur, *Corax*, *Oithrys* & *Callidromus*.

ε Helicon Parnasso vicinus est o, in quo etiam Musarum domum statuerunt ipsi poetæ; in eodem Orphei sepulchrum, in quo miscebant philomelæ. Hic quoque fontes Hippocrene, seu Caballinus; & *Aganippe*, qui in Musarum luto ortus in Permetium incidit fluvium; & hic in Holmium, quem postea *Copias* lacus haurit. Ad eum sunt *Thespia*, *Asia*, *Nissa*.

ζ Parnassus mons biceps, sedes & domicilium Musarum, Delphis imminet; alterum jugum Apollini, alterum Baccho erat sacrum: hoc *Nissa*; istud *Cyrrha* dictum. Herodotum enim ei unum tantum tribuit jugum *p*. Hic in eo monte Cænobium esse ferunt, in quoniam structissima manu scriptorum codicum bibliotheca.

η Cithæron Musis etiam sacer erat, ex quo Aſopos fl. profluit. Servius illum facit Parnassii partem, cumque dividit in *Heliconem* Apollini sacrum; & *Cytheronem* Baccho dicatum. In *Trietrica* celebrabatur. Feris erat referens, quæ de causa *Oculus* Diana nominatur ab Euripide.

θ Hymettus Athenis proximus est, melle & abundans, quod cum Hyblæa erat: unde *Hymettia mella* *τ*, & *mella* *Αττικά* adeo præcipuum in proverbium abiit pro *suavi eloquentia*. Mons iste olim & *Cecropius* dictus marmore, Jove Hymettio, à quo pluvia petebatur, Apolline *αἰετῶν*, i. e. providente, & eo tauro, quem Theseus occidit, etiam nobilis fuit.

HEKELII.

l Lib. xxxvi. c. xxii. p. 648. lin. 48.
m Vid. Plin. Lib. ii. c. lxxix. p. 24.
n Unde factum est nomen Tragediæ *Σατυρική*, quæ HERCULES OETÆUS inscribitur.
o Eique æmulus & altitudine & circum.
p Vid. Strabo Lib. viii. p. 691.
q Et Apibus.
r Ap. Horatium Lib. ii. Sermon. Sat. ii. v. 19.
BUNO

a Taygetus. *β Callidromus*. *γ Oithrys*. *δ Thermopylæ*. *ε Αταλάντα* inf. *ζ Helicon*. *η Parnassus*. *θ Cithæron*. *ι Hymettus*.

In Theſſalia *Olympus*, * *Pelios* atque *Ὀssa*, Gigantum fabula belloque memorati. In Macedonia *Arthos*, quem Xerxes, Græciæ bellum inferens, perfoſſum velificavit.

III. Inſula Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cretam, quæ separatim dicitur, clarissimæ Ionio in mari *Corcyra*, cum opido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ ditionis unâ cum *Κεφαλονία*, *phalenia*,

BUNONIS.

a Olympus Ossæ & Pelio vicinus excellenti vertice tantum attollitur, ut summa ejus cælum accolere vocent. Ara in cacumine erat, Jovi dicata, cujus altaribus, si qua de extis fuerant illata, nec diffilabant ventosis spiritibus, nec humenibus pluvius diluebantur: sed volvente æmo, cujſmodi fuerant relicta, ejusmodi reperiuntur. Literæ in cinere scriptæ, uſque ad alteram anni cerimoniam permanebant. Hoc nomen poterat confendere, nisi qui admovisset nubibus spongiam oleo plenam. A splendore appellatus est *Olympus*, quasi *ὀλομαυτός*, quod totus luceat, aut respiciat; & divinam fidem ob eximiam altitudinem ei assignabant veteres.

β Pelios five *Peliön* nuptiali convivio *Thetidis* & *Pelii* celebratur: itemque Centaurorum & Lapitharum certaminibus. A Strabone *ς* in campo Pelagico collocatur. Ferunt *Chironem* Centaurum heroum filios, in iſſique *Achillem*, in Pelio monte docuisse artes principe loco natis dignas, id est, pacis & belli.

γ Ossæ ab *Olympo* terræ motu avulsam, Tempe scissile, & Peneum fl. qui multum amnis receptis ibi stagnare solitus fuerat, ad mare expulsi ori cursu transmissile ferunt. De his montibus, & Gigantum bello noti sunt Maronius versiculi: *τ*

*Τῶν συνονατῶν ἰμπερον Πελίῳ Ὀσσῶν,
Σελίτῳ ἀγρὸς Ὀσσῶν ἱεροῦσιν ἰνὸς Ὀλύμπου:
Τῶν πατρὸς ἐκστρώκας δις ἐπὶ ῥυμνὸν ὄντες.*

δ Arthos v. supra Singiticum sinum est; mamæ formam habere dicitur, acutissimus & altissimus. Qui verticem ejus habitant, tribus horis solem ante videre perhibentur, quàm qui sunt in continenti. Ubram solstitio in Lemnium uſque jaculari scribit Plinius x. Melæ mons v. est adeo clatus, ut credatur altius, quàm unde imbræ cadunt, surgere. Capit opinio fidem, inquit; quia de aris, quas in vertice sustinet, non abluitur cinis: sed quo relinqui-

tur aggere, manet *τ*. In summo opidum fuit *ε Ακροαθον*, in quo dimidio longior quam in altis terris ætas habitantium erat. *Τῆσφicates* architectus Alexandro M. affirmaverat, hunc aptissimum esse montem; qui in humane statutæ formam effigietur, ita ut humanæ manu urbem contineret; dextrâ autem amnem in mare decurrerent funderet. Athon illum hodie *Sacrum Montem* nominari sunt qui scribunt; quod totus habitetur vi. millibus monachorum Christianorum, quos tenere ajunt monasteria xxiv. contra piratas bene munita & clausa. Celebriora sunt *Gatopados*, & *Ayas-laura*. Ibidemque etiam conspici *Zonare monumentum*: instructissimas quoque manuscriptorum codicum in cænobii illis esse bibliothecas.

ζ Corcyra Buthroto continentis urbi & Theſſprotis opposita est, in hæc Phæacis positus Homerus, & Alcionii hortos. Coloniam eo deduxerunt Corinthii tempore Numæ. Urbem habebat in Septentrionali litore ejusdem cum insula nominis. Potentiâ navali plurimum olim valuit. In eadem erat *Cassiope*, quod *S. Maria da Cassiope*, ubi fuit templum Jovis eximium.

η Cephalonia Acarnanæ opposita, & *Samos* five *Samæ* ab urbe dicta est. *Cephalenias* nomen à *Cephale* Athenienſi inditum quidam volunt. *Cephalenas* Ulyſſem secutos in expeditionem Trojanam Homerus auctor est: Capras in hæc insula sex menses non bibere tradit *Ælianus*; & quod ab altera parte fluminis ciciadæ sint, aliter non item. Antonius, Ciceronis in consulari collega, damnatus hic exsulavit, urbemque condere novam cepit, quam tamen non absolvit.

HEKELII.

/ Lib. ix. p. 807.
ε Lib. i. Georg. v. 281. seqq. hunc in modum extantes.
v Vel Athon.
x Lib. iv. c. xii. p. 8. lin. 12.
y Lib. ii. c. ii. p. 184. lin. 16. seqq.
z Conf. Solini Polyb. c. xxi. p. 43. lin. 17. seqq.
Y 2

a Olympus. *β Pelios*. *γ Ossæ*. *δ Arthos*. *ε Ακροαθον* op. *ζ Corcyra*. *η Cephalonia*.

Zazynthus.

phalania, & *Zazyntho*; quarum hæc nunc *Zante*; illa *Cefalonia*. Prope Cephalleniam inter non ignobiles est *Ithaca*, Ulyssis nomine maxime illustris, nunc *Isola del Compare*.

Eubœa.

Carystus & Chalcis op.
Seyrus.
Lemnus.
Samothrace.

IV. In *Ægæo mari Eubœa*, vulgo nunc *Negroponte*, Bœotiz avulsa putatur, tam modico interfluente *Euripo*, ut ponte jungatur. Opida in ea quondam opulentissima, *Carystus* & *Chalcis*. Hinc versus Septemtriones est *Seyrus*, vulgo *Sciro*; & ultra *Lemnos*, nunc *Stalimene*; inter hanc & Thracium littus, & *Samothrace*.

BUNONIS.

a *Zacynthus* a in Meridiem non longè à Cephallenia est, *Cassiope* b & *Hyria* etiam dicta. Hujus incolæ armorum ac belli imperitis, divitiis ac deliciis enervatos Athenæus tradit. In eaque *M. T. Cicero*is epitaphium esse, sunt qui scribunt.

b *Ithaca* Cephalleniz ad Ortum vicina montem habet *Neriton*, à quo Ulysses, dux *Neritus* dicitur. Lepores in hac insula, non nati tradunt.

c *Ægeum* mare appellatur volunt alii ab *Ægæo* Thetis patre d, in eo submerso; alii ab Amazonum regina; alii ab *Ægæis* Eubœæ urbe, hodie *Archipelago* dicitur. *Ægæo mari*, *Plinius* e inquit, nomen dedit scopolus inter *Tenedum* & *Chium* verius, quam insula æg nomine, specie capræ, quæ ita Græcis appellatur, repente in medio mari exsilicis.

f *Euripon* vocant septem mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus invicem versis, adeo immodicè fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia frustraret. *Plinius* f Insula d Eubœa tria illustria habet promontoria, *Cænenum*, quo vadit in Septemtrionem; duobus aliis in Meridiem extenditur, quorum *Gege* spectat Atticam; *Caphareus* prominet in Hellespontum; ubi post illi excidium Argivæ classis gravibus casibus affecta est.

g *Carystus* marmore nobilis est, quod *Carystion* inde appellatur. Hæbatur *Carystias aves*, quæ flammis impune involabant, Carbasa etiam, quæ inter ignes valent. Apud hanc urbem, *Strabone* g teste, lapis naxicus, qui plectitur & textitur, adeoque mantilia ex eo conficiuntur, quæ ubi sordium quid contraxerunt, flammis injecta purgantur; perinde atque maculæ linctorum eluuntur aqua.

h *Chalcis*, Eubœæ metropolis ad Euripum est, ex adverso Aulidis in Bœotia: Ea plures in multis Europæ regiones misit colonias. Nati in

hac urbe scribuntur *Iseus* orator, & *Lyophron*, *Aristoteles* quoque ibidem mortuus aut morbo, aut veneno. Sunt qui scribunt, eum in Euripum sese abjecisse; quod causam tam violenti cursus recursusque non posset expedire. Hædem quoque insula ubi versuta & potens est *Eretria*, quæ proximam à Chalcide locum dignitatis facile tuebatur. Ab ea dicitur *Philostratus* quidam *Eretrienses*, à *Menedemo* ori.

i *Seyrus* nota est *Achillis*, in gynecæo comedis, Regis hujus insulæ, latrantis atque expeditionem Trojanam detrectantis, fabula. Nota etiam *Thetis sepulchro*.

k *Lemnum* insulam aliquando scemine, omnibus qui mares erant, ocellis, tenuelle duntur. Eam cepit *Miltiades*, *Philophras* eadem ortus est. Terra etiam *Lemnia* celestis est. Hinc Græcis in oblidione Trojæ vinum advectum tradit *Homerus*.

l *Samothrace*, quæ & *Samothracia*, *Perseus* Regem Macedonum ultimum, victum ab *Antio Paulo*, fugientem excepit. Ea instar opprobrii supplicibus, præterquam homicidiis *Paulus Apostolus* Troade profectus recto cursu hic appulit. Huic insula vicina est *Imbrus* olim ab Otane Persarum duce capta. Postea à Romanis devicto Philippo Macedonum rege, Atheniensibus est donata. Seyro vicina insula est *Aloneus* sive *Haloneus* quam prædonibus cepit *Philippus*.

HEKELII.

a Quam *Silius Italicus* *Dulichium* vocavit.

b *Oryso*.

c Alias *Caprarum* fertilissima.

d Et *Athenarum* Regi.

e Lib. iv. c. xi. p. 55. lin. 25. seq.

f Vid. iterum Lib. ii. cap. xcvii. §.

lin. 24.

g Lib. x. p. 7. Tom. II. Oper.

BUNO

a Zacynthus. b *Ægeum* mare. c *Euripus*. d *Eubœæ* prom. e *Carystus*. f *Chalcis*. g *Seyrus*. h *Lemnus*. i *Samothrace*. k *Imbrus*. l *Haloneus*.

thræe vulgo *Samandrachi* * *Lesbus*, nunc *Metellino*, & * *Chius*, nunc *Scio*, Asiæ attribuiuntur. In Lesbò quondam opidum nobilissimum * *Mitylene*, unde hodie insulæ nomen. In Saronico sinu * *Ægina*, nunc *Engia*; * & *Salamis*; nunc *Coluri*; excidio classis Persicæ nota.

V. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, * *Cyclades*, in quibus notiores * *Andrus*, nunc *Andri*; * *Delus*, * *Saïlle*, & *Delos*.

BUNONIS.

a *Lesbus* b ante *Assium* promontorium *Troas* i: *Lesbia* regula in proverbio abiit i. *Lesbi* etiam cantores celebres habiti sunt, qui accessu Lacedæmonem, cives tumultuantes suavitatis cunctis ad concordiam revocabant, quos propterea cæteris cantoribus præferebant: unde proverbium: k Post *Lesbium* Cantorem; quum quis non primas tenet, sed secundas. Insula hæc fertilitate, vini generositate & puellis formosis nobilis erat.

b *Chius* maris Icarii insula Ionizæ adjacet & promontorio Argæo. *Malthæen* gignit i, vinogradum optimo. *Chius visus* in proverbio est delavio luxu l.

c *Mitylenen* urbem multis celebrat *Cicero* oratione de lege agraria, ob situm, ædificiorum pulchritudinem & soli fertilitatem.

d *Ægina* quondam *OEnone* dicta, Atticam inter & *Megaridem*, atque hanc *Peloponnesi* etiam sita, nobilissima est virtute & navali copiâ, quam Persico bello Græciæ declaravit. In pugna cum *Salamina* cum Atheniensibus de palma quasi contendere ausa est. Sævo admodum Atheniensis decreto sanxerant, ut *Æginetis*, quod nauitica excellentes, pollices præcederentur, ne remos ducere possent. Nimis enim imminere *Ægina* Pirææo.

e *Salamis* medio prope loco inter Athenas & *Megarim* sita, urbem habebat ejusdem nominis. Adeo brevi intervallo à continenti erat distantia, ut *Xerxes* angustias illas maris ingestâ terrâ complanare & insulam continenti adjungere sit conatus: Eam tanquam regiam sedem, olim tenuisse scribitur *Telamon*, *Ajasis* & *Teucri* pater. Gravia olim de hac insula gesta sunt bella, itaque vires Atheniensium attritæ, ut lege ita sanciente poenam capitis ei, qui de insula illa vindicandâ aliquod ferre ad populum esset ausus; *Solon* igitur, uti ne eam extimere necesse haberet, & tamen patriæ prodesse, future se simulavit: atque ita veribus ipsi insolit

suadere Atheniensibus cepit, ut insulam armis reperecent.

f *Cyclades* dictæ sunt insulæ, quod *Delum* undique cingant instar circuli; aut quia in orbem jacent.

g *Andrus* non longè ab Eubœa distans celebris est. *Themistocles* quondam ad *Andrios* Atheniensium pecuniæ cogendæ causâ legatus, duas se comitatus *Deabus* venire dicebat, *Sua* d & *Violentia*. Illi contra, duas fisci semper pertinaciter adherere *Deas* respondent satis urbane, *Pauperatem* & *Impotentiam*.

h *Delus* m *Aristoteli* lib. de meteoris videtur dicta, quod repente apparuerit enata. *Δῖλα* idem est quod *manifestus* n. Habebat quondam urbem ejusdem nominis in planitie sitam, & montem *Cynthium*, fluviumque *Inopum*. Et quod in hac insula *Apollo* & *Diana* matre *Latoia* crederentur nati, hæc *Cynthia* & ille *Cynthius* appellati sunt o. Post *Coriuthi* excidium Delum potissimum transierunt ejus mercatores ob portus commoditatem, & templi immunitatem, quod *Apollini* sacrum erat. Sub initium belli Persici, quum *Darius* *Hystaspis* *Datin* & *Artaphernem* adversus Atheniensis misisset, *Delum*que appulisset; ac deinde adversus *Eretriam* navigasset: statim post illorum digressum *Deos* tremuit (ut *Delii apud*) ad marem usque atatem & primum & postremum commota: Deo mala ventura hominibus portendente: de qua in oraculo ita scriptum: & *Delon* quamvis immota movebo; ita scribit *Herod.* l. vi. p. quam deinde commune ærarium Græciæ constituiebant. In Delo sepelire mortuum non liceat. In Rhencam igitur vicinam insulam desertam eos trajiciebant. Cænem quoque esse in Delo non sinebant.

HEKELII.

b *Olim Antissa*, *Lasia* ac *Pelagisa* dicta. i Conf. *Eratm.* Chil. t. Cent. v. *Adag.* xciii. p. 160. col. a. & ex cō *Manutius* in *Adag.* p. 233. col. a.

Y y 3

A p.

c *Salamis*. f *Cyclades*. g *Andrus*. h *Delus*.

Paros.

Sporades.

Icaria.

& ⁹ *Paros*, *Pario* marmore nobilis. Et circum Cycladas, quidi-
sperſæ, *Sporades*, in quibus clariores *Icaria*, nunc *Nicaria*,
Pat-

k Ap. eund. *Eraſm.* Chil. r. Cent. vi. *Adag.*
xlvii. p. 176. col. b. & *Manutium* p. 258. col. b.
l Sicuti iterum testis est *Eraſm.* Loc. cit.
Cent. v. *Adag.* lxxxi. p. 154. col. b.

m Quam antea *Asteriam*, *Chamidi*, *Cyne-*
thum, *Laqian* & *Pyrpien*, quod ignis ibi pri-
mum fit reperiens, dictam esse novimus.

n Nam cum antea Mari recta eſſet, *Latona*
locum ad paricndum quarenti repente se offen-

derit.
o Ex quâ opinione nominum illa Insula co-
rum Deorum sacra putata eſt, tantumque ei
Religionis ſemper fuit, ut ne *Perſæ* quidem,
quum Bellum toti *Græciæ*, Diis, hominibusque
indixiſſent, & mille numero Navium classem
ad *Delum* appuliſſent, quicquam conarentur aut
violare, aut attingere.

p P. m. 175. Edition. ex Interp. *Laurentii*
Valle in fol.

BUNONIS.

§ *Parum* insulam primò *Pactium*, postea
Minoida q vocatur: quod à *Minos* subacta, ejus
legibus uteretur r. Opidum ejus insula frustra
oppugnavit *Miliades*. *Archilocho* poeta cam
quoque nobilitavit: Itemque ara cujus latera ſin-
gula ſtadium implebant. Ceterum in xxi. Cy-
cladum chorum referuntur etiam ſequentes,
Paro vicina b *Naxos* cum opido ejuſdem nomi-
nis; ubi mulieres octavo mense dicuntur parere.
Hæc insula à *Xerxe* prima deſecit, bellumque
cum reliquis civitatibus *Græciæ* acerrimum ei
intulit. Prope hæc eſt *Seriphus*, quæ raris ſuis
civitatem debeat, quamvis mutis; præterit fit
in *Scyrum* deponentur. Unde proverbium or-
tum, *rara Seriphia* f. Hanc inſulam: uti &
d *Gyarum*, Romani damnatos relegantur; quam
tamen in numerum Cycladum non recipit *Strabo*.
t. e *Siphnus* auri & argenti metallis dives ex
decimis ſuis theſaurum Delphis ſacravit locuple-
tiſſimum. f *Syrus* patria *Phercydis* Philoſophi
& Tragici Poætæ. g *Myconus* ſive *Mycone* v *De-*
lo vicina eſt, cumque ea, ut ſabulatur, copu-
lata. Sub hæc inſula, ſi Poëris credimus, ulti-
mi Centauroſum jacent, ab *Hercule* interfecti.
h *Tennus* ſplendidum habebat *Neptuni* templum.
Fontem in ea eſſe prodiderunt, cujus aqua vino
permixti nequeat. i *Telus* inguentio nobilis.
Supra *Andium* eſt regione *Chii* & *Ceos* eſt, quæ

& *Cia* vocatur, cui vicina l *Helene* insula ejus ſtu-
pro nota. *Ceos* *Strabonis* ætate duas tantum ha-
bebat urbes, *Julidem* & *Cartham*, quum antea
habuiſſet quatuor. m *Julis* patria fuit *Simonidis*
poëtæ *Lyrici*, & *Bacchylidis*, qui ſuit ejus conſo-
brinus; *Eraſtrati* medici, & *Ariſtonis* Peripa-
teticæ: Item *Simonidis*, qui ætatem memorie
primus invenit. Apud *Ceos* lex erat, ut LX. *o-*
nis majores interficerentur. Iidem aliquando ob-
ſeſſi ab Athenienſibus decreto ſanciverunt, ut
majores natu interficerentur. Itaque hoſte
ipſos eâ crudelitatis commotos obſidionem eſſi-
viſſe ferunt. In Cycladum numero erat etiam
n *Levia*, cujus incolæ omnes ob improbatum
olim malè audiebant. Item o *Clarus*, unde
Apollinem Clarium dictum quidam exſtitimant.
p *Los* parva insula, in qua *Homerum* funera-
tur ſcribitur y. q *Melos* omnium inſularum ro-
tundiſſima eſt. In *Melos*, *Lacedæmoniorum* co-
lonos, bello *Peloponneſiaco* indementer con-
ſuluerunt Athenienſes, civibus eorum, & omni-
bus, qui pubertatem attingerant, interfecti;
pueris verò æ ſœminis divenditis.

r *Sporades* ita appellatæ ſunt, quod per æque
illud quodammodo ſparſæ, diſſeminatæque vi-
deantur.

s f *Icaria*, ſive *Icarus*, ſupra *Patmon* ponit-
tur, e regione *Sami* x.

HEKELII.

q *Ac Plateam*.

r Hodie dicitur *Pario*, quæ eſt famigerabilis
ob *Marmor* candidiſſimum & ſculpturæ ap-
puliſſimum, quod in eâ repetitur. *Vid. Plin. Lib.*
xxxvi. c. v. p. 634.

f Conf. *Eraſm.* Chil. r. Centur. v. *Ad. xxxi.*
p. 42. col. b. & ex eod. *Manutium* in *Adag.* ſe-
lectior. p. 204. col. a.

t Lib. x. *Geographiæ* p. 79. Tom. ii. Oper.
v Quam *Sophianus* & *Niger* hodie *Melion*
dictam putant.

x Quoniam illic *Fæonum* habuiſſe dicitur, in
quò *Reſpoſa*, epotà Aquâ, edebantur; breviter
tamen vitâ bibentium.

y Oraculo np. ſic jubente, ut in *Materiam* pa-
trîa ſepeliretur, propterea quod *Mater* cetâ,
patre verò incerto natus eſſet.

z Unde autem dicta ſit, docet *Ovid. Lib. viii.*
Metam. Fab. v. v. ult.

BUNO-

a *Parus*. b *Naxos*. c *Seriphus* d *Gyarus*. e *Siphnus*. f *Syrus*. g *Myconus*. h *Tennus*. i *Telus*. k *Ceos*.
l *Helene* inſ. m *Julis* op. n *Levia*. o *Clarus*. p *Los*. q *Melos*. r *Sporades*. ſ *Icaria*.

Patmus, *Palmofa*, Joannis Theologi exſilio inſignita. Nobiles
præterea ſunt, s *Samus*, vulgò *Samo*, i *Côs*, nunc *Lango*, &
Carpathus, *Scarpanto*; quæ contribuuntur *Aſiæ*.

BUNONIS.

a Prope *Lerum* eſt a *Patmus*; nomen habere
videtur à veſtigio pedis. b *Amorgus* etiam *Spo-*
radus aſcribitur à *Strabone* a: patria eſt *Simoi-*
dis Poëtæ *Jambici*: quem ad affectus movendos
& *lachrynas* eliciendas plurimum habuiſſe vi-
dium perhibent.

c *Samus* contra *Ephesum* ſita eſt: ubi pri-
mum vaſa ſicilia facta ſunt. *Samii* literati per
ignominiam dicuntur, id eſt ſtigmatibus notati.
Deſcendens enim civibus coacti ſunt *Samii* ſer-
vos ſuos ſtigmate notatos in civium numerum
& ad reip. adminiſtrationem recipere. *Samo*
omne eſt *Chœrois* Poëtæ, qui victoriam *Athe-*
niſmum contra *Xerxem* verſibus ſcriptiſ; pro
ſingulis verſibus ſingulos ſtateres aureos reci-
pens.

a *Patmus*. b *Amorgus*. c *Samus*. d *Côs*. e *Carpathus*.

CAP. XI.

De incolis *Græciæ* & nova ejus descriptione.

I.

Cum multa alia, tum in primis ſitus argumento eſt: quippe
quæ proxima accedit *Aſiæ*, ubi primum hominem formatum ſcimus.
Inde igitur brevis ac facilis in *Græciam* trajeſtus. Suis ſibi *Regibus*,
Ducibus ac *Magiſtratribus* diſcreti, populi ac civitates egerunt, do-
nec *Philippo* Macedone debellante tota *Græcia* Macedonico impe-
rio ſubjecta eſt. Dein *Romani* ejus imperio potiti, poſt hoſ *Gotthi* ac
Hunni devaſtarunt magis, quam coluerunt: noviffimi *Saraceni* ac
Turcæ in hunc uſque diem tenent. i

II. Hinc

R E I S K I I.
i *Græcia* quidem propinque, *Aſiæ* adhæret
ut unus *Archipelagus* intercedat: Nec proxima
tamen, ceu noſtro *Cluverio* videtur. Nam
Thracia longe propior, unus ut *Bosphorus* inter-
ſe, adjungitur. a Neque gloria debellatæ totius
Græciæ ad *Philippum*, ſed ad hujus filium *Alex-*
andrum à *Græciis* Scriptoribus tranſfertur:

Quamquam *Philippus* bello inter *Reſpub.* ſociali
moto callidis arcanisque conſiliis libertati gra-
viter inhiavit, vimque non exiguum intenderit.
Denique *Romani* univerſam *Græciam* ſub primis
Imp. ſuo imperio coercuerunt. b Sed ab *Aucto-*
re noſtro prætereunt tres *Gallorum* in *Græciam*
expeditiones: Una duce *Brenno*, altera duce *Pol-*
gio aut *Belgione*, tertia duce *Brenno* & *Aechio-*
rio,

a *Philippus* non fuit *Græc.* domitor. b Expeditiones *Galliæ*.

II. Hinc Græcia, abolitis priscis regionum ac populorum vocabulis, in nova nomina divisa est: quæ olim Peloponnesus erat, nunc *Morea* dicitur, quæ Græcia propriè, nunc *Livadia*; quæ Thessa-

rio, quam severissimam Pausanias atque Polybius designant, quatuor extinctis regibus. Hos ergo Gallos potius, quam Gothos & Hunnos citare Auctor debuerat, quos nullam in Græcos veteres impressionem scilicet meminisse: Nec *Ravenn* novissimi, *gens planè à Turcis* alia, domuerunt Græciam, neque adhuc tenent; Esti *Muavia* & *Soleimannus*, duo Chalifæ, Thraciam suis classibus obstruunt. Sed nova Græcia non ad sese vocat, quam Turci à *Rumiliam*, Græcosque *Rumilos* vocant, quod hi stolidius Romanorum nomine gaudent. Quam vero ad hanc partem multa, quam infingia observata suppetunt? Hac de uribus terrisque hodiernis ab Leunclavio, Tavernerio, Petro du Val, Neutschulzio aliisque Hædopeporiorum Scriptioribus peti commodè possunt.

BUNONIS.

a In *Morea* nobiliora opida hodie sunt b *Clarentia* ad mare Ionium, olim *Dyme*, *Clarentia* *Ducatus* hodie caput; ejus in bellis Turcicis frequens fit mentio. Est illa urbs in solo fertilis ac amœno posita; eratque, quom Peloponnesus suum haberet Principem, *sem Depotam*, magni nominis & celebratæ. c *Padras* seu *Paras*, olim *Patras*; unde vicinus sinus le *Golphe de Lepante* vel de *Paras*. In martyrium subit *S. Andreas*, hodieque illic colitur a. d *Coranto*, olim *Corinthus*, urbs hodie ampla est; sed sine muris. Arx ejus antiqua Acrocorinthus hæcenus mansit. Incolitur hodie *Coranto* à Turcis, & Christianis: verum hi ab istis sæpe acerbe affliguntur. In e *Belvedere* provincia est *Belvedere*, *Calliscopium* Græcis, olim *Elis*, urbs magna, vicinæ regioni nomen dedit, quæ ipsa *Belvedere* vocatur b. f *Navarin*, olim *Pylus*, *Messinorum*, portum habet commodum, duplici castro munitum, quod Turcarum classis convenire solet, Europæos invasura Christianos. g *Adon*, olim *Adelone*, munitissima *Moreæ* urbs, *Saniaci* *Moreæ* sedes fuit; per incuriam præfidiariorum à Turcis capta est; omnes quæ puberes interfecit. Diligentissime hodie servatur ab Otomannis c. h *Coron*, olim *Corone*, hodie bene munita est, quam soli Turcæ inco-

lunt, Christianis & Judæis in suburbia relegitis d. i *Acadia*, forte olim *Cyparissia*, portum habet commodum, sed opidum satis elegans, hodie splendorem amittit. Vicinus sinus ad hodie vulgo vocatur *Golfo de Acadia*. In Provincia k *Saccana*, quæ etiam *Romania Minor* aut *Romania Moreæ* hodie, olim *Argva* vocata; est l *Napli de Romæ*, vulgo *Napoli*, olim *Napoli*, urbs amœno loco sita, & totius *Moreæ* civibus frequentissima; quoniam Turcæ Christianos Græcos hic duriter non habent, sicuti alibi. *Argva*, hodie *Argo*, vicus est ex paucis tuguriis & casis constans. *Inachus* fl. in superioribus suis partibus hodie dicitur m *Plaviza*, in inferioribus n *Cucri*. In o *Tzaconia*, olim *Laconia* & *Acadia*, est p *Musubra*, olim *Sparta*, summa monibus. Eurotæ fl. hic pons est impolitus q *Maino*, unde *Mainoite*, olim *Lectrum Laconiae*, à quo haud longe abest portus ejusdem nominis, r *Coturnicum* quoque portus dictus; quoniam innumera coturnices eo solent convenire. Adjacens regio dives est oleo, vino, frumento. Indigenæ sunt sui juris, qui Turcas insulas sæpe exagitant. s *Malvasia* seu *Monembasium*, olim *Epidaurum Limira*, Malvatico vino nobilis, quod inde nomen traxit, quamquam aliis quoque locis proveniat. t *Geremen*, olim *Gerata*, ab Amurathe capta ac eversa, quom Peloponnesum occuparet. v *Lundarii*, olim *Megastoli*, hodie vicus est. x *Manti*, olim *Mantina*, hodie vicus.

ß In y *Livadia* propriè dicta, in qua olim Phocis, Doris, Locri, est z *Lepante*, Græci *Inebecthi*, olim *Naupactus*, à Bajazethe anno Christi 1499. capta. Sed anno 1571. die 7. Octobris ad vicinas insulas Echinadas maritima pugna victi sunt Turcæ, duce Johanne de Austria, 25. millia Turcarum cæsi, quatuor millia capti, 24. millia Christianorum sunt; qui ad transita religati erant, liberati sunt: Tota fere Turcarum classis perierit, 200. triticibus aut capris viciis depressis. a *Salona*, olim *Delphi*, hodie vicus est. In b *Stranulipa*, quod olim *Bæotia*, est c *Bedia*, olim *Lebadia*, in cujus vicinia ab incolis hodie offenduntur vestigia d *Antri Trophæi*, e *Anatoria*, olim *Tanagra*, ubi hodie armatorum

Thessalia, nunc v *Janna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia verò in quatuor partes; quæ Thraciæ contermina, s *Jamboli* vocatur, quæ Thessaliæ proxima, t *Camenolitari*; quæ Illyrico sive Dalmatiæ jungitur, & *Albania*, proxima, antiquus ac nobilissimus Princi-

porum greges. a *Orchomeno*, olim *Orchomenus* totius hodie vicus est. In b Ducatu *Atheniensis* est c *Serres*, olim *Athens*, urbs hodie ampla cum castello in colle posito, in quo soli Turcæ degunt; reliquas partes urbis Turcæ pariter & Christiani incolunt. Multa ibi ostenduntur antiquitatis vestigia, *Areopagi*, *Academiz* &c. Capta fuit à Mahumede anno Christi 1455. d *Port Lion*, seu e *Portus Leonis* ita dictus, à leone marmoreo, qui ad litus jacet. Qui olim portus illicus fuerit splendor ac magnificencia, ex quæ rudibus hodie cognoscitur. f *Salina*, olim *Nissa*, Megarenium portus, hodie navium statio infida. Hic nonnihil falis excoquitur. Haud procul inde abest locus, g *Megara* vulgo nunc dictus, ubi *Megara* sunt rudera. *Saron* e promontorium, hodie vocatur promontorium *columnarum*, à columnis ibidem extantibus.

HEKELII.

a Vid. Not. *Bunoniæ* ad §. iv. Cap. vii. Lib. huj.

b Urbs *Elidis* meminit quoque *Virgil*. Lib. vi. *Æn.* v. 588. dicitque *Ammon* *Elidis* Lib. xii. *Æn.* v. 692. & Lib. i. *Georg.* v. 50. *Eliadum* *Æn.* etiam fit mentio.

c Via est peregrinantium *Hierosolymam* à *Jerusalem*.

d Est & *Corone* *Pars Salaminis*, item *Urbs Bithynie* opp. atque *Transylvanie*, quæ Prov. olim *Sarmatensis* dicta.

e Sophiano *Cabo delle Colonne* appellatum.

BUNONIS.

y *Janna*, quæ hodie vocatur, est Thessaliæ antiquæ major pars, à *Janna* munitissimo opido ita dicta, quod in lacu cognomine positum est. i *Thrala*, olim *Trica*, quæ *Singiaci* (sic refertur *Barthol.* *epist.* i. Turcæ præfectum vocant, cui *Singiacus*, i. e. *globus aureus* in summo hastili equitem turmæ signum præmittitur) sedes est *Leunclavio*. k *Arimiro*, olim *Eretira*, unde *Sinus Pelagicus* hodie dicitur *Golfo de Armero*.

Pisem seu *Pestremo Singiaci* sedes *Leunclavio*; quo illa loco sita sit, incertum illi.

ß *Jamboli*, olim Macedonia pars orientalis, in qua *Cavalla* opidum cum portu, ex Macedonia in Thraciam transitus: haud procul ab ista urbe via publica inter montes magni labore multique sumptibus est parata. *Sitocapla* vicinis aurifodinis nobilis est, ex quibus magna auri copia eruitur; olim *Sermylis* dicta.

t *Camenolitari* est antiquæ Thessaliæ ac Macedonia pars aliqua, in qua m *Cogni*, castrum *Coginium*, ad coercendos latrones olim conditum; hodie fere desertum. n *Tyrrisa*, urbanatiqua, hodie vicus est f. In eo tractu mons est o *Domognissa* vulgo dictus, cujus pascua laudantur.

ç P *Albania*, Turcis *Arnaut*, distinguitur in *Superiorem*, quæ Macedonia pars occidentalis, & *Inferiorem*, quæ olim Epirus & exigua pars *Helladis*. In illa est q *Durazzo*, olim *Dyrrachium*: r *Scutari*; Turcis *Isodari*, olim *Sodra*, y *Yallona*, quondam *Aulon*, ad sinum capacissimum, duobus castellis munitum. In mediterraneis est t *Croja* totius Albanie nobilissima; ex qua *Scanderbegus* fortissime restitit Turcis: *Albanopoli* hodie deserta, à Turcis vastata. Occidat ad lacum cognominem, ex quo *Drilon* fl. erumpit, munita, & *Saniaci* sedes. *Velligrad* virtute *Scanderbegi* nobilis, ex qua defatigavit Turcas. *Bellgrad* in historia *Scanderbegi* sæpe memorata. In v *Albania inferiori*, quæ Epirus antiqua & exigua *Helladis* pars est, x *Canina* castrum munitissimum *Aulonensi* Sinui imminens, quem contra piratas tuetur. *Acroceraurii montes*, qui ei sunt vicini *Montes Diaboli* appellantur, itemque montes *Chimæ*, pascuis abundantes, unde pingua redeunt armenta. y *Chimæra*, olim *Elyma*, vicinæ regioni nomen dedit, urbs quondam magna; hodie fere desertur ex quo sub jugo est Turcico. Incolæ ejus regionis *Chimæriote* neque hodie desinunt libertatem suam montium opportunitate propugnare. z *Butrimo*, olim *Butrum*, in rudibus jacet. Sinus ejus hodie vocatur *Almone*, piscibus abundans.

Z z

a *Larta*

a *Rumilia*. b *Clarentia* op. c *Padras*. d *Coranto*. e *Belvedere*. f *Navarin*. g *Modon*. h *Coron*. i *Acadia* op. k *Saccania* portus. l *Napli*. m *Plaviza* fl. n *Cucri* fl. o *Tzaconia* prov. p *Musubra*. q *Maino*. r *Coturnicum* portus. s *Malvasia*. t *Geremen*. v *Lundarii*. x *Manti*. y *Livadia*, prov. z *Lepante*. a *Salona*. b *Stranulipa*. c *Badia*. d *Anatoria*.

a *Orchomeno*. b *Ducatu Atheniensis*. c *Serres*. d *Port-Lion* seu portus. e *Leonis*. f *Salina*. g *Megara*. h *Janna* prov. & urbs. i *Tricala*. k *Arimiro*. l *Camenolitari* prov. m *Cogni*. n *Tyrrisa*. o *Domognissa* mons. p *Albania superior*. q *Durazzo*. r *Scutari*. s *Yallona*. t *Croja*. v *Albania inferior*. x *Canina*. y *Chimæra*. z *Butrimo*.

Principatus, equitum suorum robore atque virtute nunc maximè clarus; & omnium medio, ipsum * Macedoniae priscum no-

Thessaloni-
ca.

Dyrrachium.

Croja.

III. Urbium in universa Græcia nunc celeberrima est *Thessaloni-
ca*, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercato-
ribus Judæis frequentissimum. Secunda est *Dyrrachium* Albaniz,
vulgo *Durazzo*, urbs validissima, at minus culta ob gravitatem
coeli. *Croja*, Scanderbegi patria, item est urbs munitissima in
mediterraneis Albanæ. 9

a Larta ex Ambraciæ ruinis crevit. b Parga g, olim *Torone* b, sub Venetorum potestate, opidan-
os habet opulentos. c Bassia d nonnullis Al-
baniz constituitur limes, quum vero Ambraci-
a ditio à plerisque illi ascribitur, ulterius ex-
tenditur. Ad eandem Albaniam refertur *Despo-
tatu* seu *patria Græcia*, in qua d *Pescheria*, fere ad
ostia Apri fœ Acheloi fl. opidum hodie est re-
tine; quod ostium *Acheloi* paulatim obstrui-
tur, e Neocastro haud procul ab Event fl. ostio
est, Despotæ quondam sedes; crudelitate &
avaritia Turcarum fere perit. f Aleippo, ad
Sinum cognominem est.

HEKELII.

f Mercator eam Ceresi vocat.

g Vel Parga.

h Ut &, Nigrò, restante, *Agionamma* &
Rampa, sive *Cassell Rampo*, uti *Pinctus* scribit,
dicta.

BUNONIS.

n g Macedoniae partes hodie recensentur qua-
tuor, 1. *Themboli*, 2. *Camenolitarii*, 3. *Panna*, & 4. *Mace-
donia* proprie dicta. Tres priores modo sunt ex-
plicata; restat *Macedonia* proprie dicta, in qua
h *Salonichi*, olim *Tessalonica*, de qua Auctor
noster sectione III. mox sequente. i *Cyros* i,
olim *Pydna* urbs ampla, quæ hæcenus videretur
antiquum obtrivisse splendorem. k *Veria*, olim
Beræa, hodie vicus est. l *Zueria*, olim *Pella*,
nunc vicus est; antiquitatis monumenta illic
eruntur.

9 m *Antiquitates* Græci ob perpetua bella diu
processere armati, ac habitu militari: deinceps
pallii sunt usi. Fieri comam nutriebant, cam-
que sectam alicui Deorum suorum, ac præcipue
fluminum genii consecrabant. Ludis, & salu-
tionibus, ac palæstræ dedit certamina celebra-

re solennia. Indoctus habebatur, qui *Sci-
bus* nesciret canere. Edibus habitabant splen-
dis & commodis. Mulieres Gynæceis contin-
bantur. Mortuorum corpora plerumque com-
burebant, multis etiam pretiosis in rogam con-
jectis. Sepultura carere gravissima habebatur
pena. Bonas literas excolebant & amplectaban-
tur. Hinc Græcia fecundissima doctis viribus
perhibetur à Manilio. Hinc Horatius k, *Græci
ingenium*, *Græcis dedit ore rotundo Musa loqui* &c.
Cicero Græcos appellat *homines doctissimi*. De
qua re nullum dubium esse potest ei, cui aucto-
res & Scriptores Græci non sunt ignoti. Viri-
amen ulla gens alia majoribus virtutibus fuit con-
taminata; pleraque Horatius l expressit hoc re-
ficulo:

Seditione, dolis, scelere, atque libidine O'na
Iliacos intra muros peccatur, & extra.

De stupris & mulierum rapto multa tradit *Herodotus*. Polybius iis obijcit fraudes. Mendaces &
adulandi periclitissimos eos proclamant *Juvenalis*.
Latini Scriptores fere omnes arguunt Græcos le-
vitatis. Vino obrui inter vitia illis non fuit pos-
sum. n Græciæ, quæ hodie habetur latitudo
Varnæ territorio sub gr. 45. usque ad promon-
torium Tænarum, vulgo *Metapan*, aut *de Cal-
les*, extenditur ad milliaria Germanica CL. Lon-
gitudò à Dulcinio vulgò *Dulcigno*, in Albanie
limite, usque ad Bopolorum Thracicum, est
milliarium Germanicorum cxxxv. o Græcia
illa, olim fecunda ac fertilis, hodie multis in
locis deserta est. Qua de causa ante annos haud
adeo multis Turcæ aliquot millia Calabrorum
in Albaniam invitarunt; eisque agros ibidem in-
buerunt. Multæ hujus solitudinis ac vastitatis
asserri possunt causæ. p Hodierni Græci, to-
minorum suorum mores plerisque sunt ampli-
zi. Qui sub Turcarum degunt Imperio, to-
min-

minorum suorum fere similes sunt. Qui sub
Venetorum fuit potestate, eorum vivunt mo-
re m. Universi antiquam istam pergræcandi &
epulandi servant consuetudinem: Zelotypia la-
borant: splendide vestiuntur n. Græca lingua
vobis Arabicis, Turcicis, Slavicis, Latinis
ac Italicis est corrupta. *Crusius* in Turcograci-
a sua tradit septuaginta & plures in linguâ ista ho-
die observari dialectos; Thessalonicensis tamen
ceteris loquuntur purius. Armis Græci fere de-
sistunt, artes mechanicas & rem exercent
nauticam, quibus excellunt Turcæ, si quos ex
Græcis animadvertunt opulentiores, eosdem
sibi etiam criminibus accusatos bonis omnibus
eximunt o, Græcis sub Turcarum Imperio præ-
sunt *Saniaci*, vulgo *Sangaci* seu *Saxas*, qui sunt
provinciarum præfides. Tributum Græci pen-
dunt quotannis in singula capita; auferuntur ex
libris robustissimi, qui militaribus exercitiis in-
structi sunt Genesari, Turcicæ militiæ robur.
Abito liberorum Tributo eximuntur Nauplien-
sis, Rhodii, Constantinopolitani, Bulgari,
& Hungari. Græci numero multo superant
Turcas, sed imbelles sunt: Albani ad arma pa-
tiores sunt. Consilia sua haud bene regunt:
unde illorum sæpe fuit prodite conspirationes.
Mainota seu *Tæcones*, qui sunt in Morea feroces
& bellicosi, Græcorum profuerunt ritus, hæc-
enus liberi, Turcarum vim fortiter represserunt.
Decem armatorum millia in aciem possunt edu-
cere milites expeditissimos, & periclitissimos sa-
gittarios. Majoribus navibus portus suos ingredi
non permittunt, sed minora tantum admittunt
navigia mercaturæ gratiâ. Hostiles naves, qui-
bus potiuntur, incendunt; piraticæ Turcicæ
verant & deprædantur insulas. Ecclesiam Ro-
manam Græci habent pro schismatica, Episcopi
Romani primatum exsecrantes. Spiritum S. à
soli Patre procedere credunt. Nullum admi-
tunt purgatorium. Sacramentum Eucharistiæ
sub utraque specie laicis admittunt; illudque
celebrant in pane fermentato. Unctionem extre-
mæ & Confirmationem rejiciunt. Sanctorum
animas ante diem judicii gratiosâ Dei visione
sui, aut impiorum in inferno torqueri negant.

Sacerdotibus permittunt matrimonium ita; ut
ante ordinationem uxores ductas iis liceat reti-
nere; nec post ordinationem conceditur uxorem
ducere. Matrimonium quartum omnino pro-
hibent, adeo ut Patriarchæ nonnulli Imperato-
res, quondam ea de causa communionem exclu-
serint sacra. Statuatur religiosum cultum reji-
ciunt; pictas tamen in templis habent suis imagi-
nes. Quatuor temporum jejunia observant:
Primum à Sexagesima ad Pascha; *Secundum* Petri
& Pauli, ab octava Pentecostes ad horum Apo-
stolorum festum: *Tertium* B. Virginis, ab initio
Augusti usque ad Assumptionem. *Quartum*
S. Philippi, à festo hujus Apostoli, quod inci-
dit in 14. Novembrius ad Natalitiam Christi. Calo-
geros seu Monachos suos multum venerant, qui
duram agunt vitam, ex labore manuum
suarum viventes; Ex istis solis Patriarchas, Ar-
chiepiscopos & Episcopos suos eligunt p. Qui
cum Turcis contrahunt matrimonium, excom-
municantur. De his & aliis hodiernorum Græ-
corum moribus ac ritibus legantur *Crusius*, *Boe-
rus*, *Possevinus* & *Leunclavius*.

HEKELII.

i *Sophiano* Chitro.

k Lib. de *Arte Politicâ* v. 323. seq.

l Lib. I. Epist. II. v. 5. seq.

m Apud utroque tanta regnat *Barbaries*, ut
nulla apud eos Urbs invenitur, in qua sit Aca-
demia. Nemo est etiam, qui suos Liberos Ar-
tes liberales, aut Litteras edoceri curet.

n Ununtur enim Vestibus consuetudini ipsius
Principis respondentibus.

o Græci omnes generaliter paucâ superellec-
ti, ut Turcæ, contenti sunt, nec supra plumeos
Lectos cubant, sed culcitrae, sive cantones lanâ,
aut panni tonsurâ suffultos subternere solent.

p Sunt autem Patriarchæ Ecclesiarum Græca-
nicarum quatuor, Constantinopolitanus nempe,
Alexandrinus, Hierosolymitanus & Antiochenus,
Sed qualis sit eorum moderatio in Episcopos &
Presbyterios quoque quilibet millium aureorum
quotannis Turcæ pendat, vid. *Magnus* Part. II.
Geogr. Ptolem. fol. 166. fac. b.

a Larta. b Parga. c Bassia. d Pescheria. e Neocastro. f Aleippo. g Macedonia proprie dicta.
h Salonichi. i Cyros. k Veria. l Zueria. m Antiquorum Græcorum mores. n Græci nunc
Longitudo & Latitudo. o Soli natura in Græcia. p Græcorum recentiorum mores.

CAP. XII.

De Creta Insula.

I.

Creta,

AT insularum Græco littori objacentium maxima omnium est *Creta*, Græcis Latinisque monumentis plurimum celebrata. Hæc quippe prima potuit *navibus & sagittis*; prima *Minoe* duce classe pugnavit; *equestres pugnas* prima docuit, lascivas vertigines implicare (prima literis *jura* junxit; studium item *Musicum* hinc initium coepit. (*Sunt verba Solini* Cap. XVI. potuit, i. e. *potis fuit*.)

Creta nomi-
lia.

II. Nomen deducunt alii à *Crete* Nympha, Hesperidis filia; alii à *Crete*, rege Curetum; quidam primum *Aëriam*, deinde *Curetim*, & *Μαναρινόνησσαν* nonnulli, id est, *beatam insulam* à temperie coeli appellatam existimavere. Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenses*.¹

Creta fines
& Magnitudo.

III. Inter Ortum porrigitur Insula & Occasum tractu longissimo, hinc Asia, illinc Africa objacentibus: à *Septemtrione* *Ægeis* & suis, id est, Creticis æstibus verberatur; ab *Austro* Libycis undis

REISKII.

¹ a Creta nulli Nymphae, aut Jovis filio, aut regi apud Historicos obscuro vel plane incognito, sed ductis in hanc Insulam Phœnicum colonis nomen cultumque majorem debuit. Regio enim Palaestina una fuit Arabibus *قريته* *Qeritha* (sic apud Giggeum legitur) Syrus & Phœnicibus *قريث* *Creth* dicta, cujus incolæ *قريثيون* *b Crethi* *Æbraicæ* dicuntur, voce in S. literis frequenti, quam aliquoties LXX. Imp. *קרת*, i. e. Cretenses vertunt. Hinc regio utraque urbium nominibus nonnullis, gens autem bellico armorum studio, sagittis potissimum & arcu conveniunt. Quo spectat fabula, quæ Diodoro Lib. V. placuit, de undecim Curetibus, unoque horum Saturno, qui navibus appulsi artem insulæ sagittarum primi introduxerint. Contra vero Stephanus de Gaza Philistiarum metropoli observat, illi cognomen Minoæ olim additum ab Minoe, qui eò adlociatis duobus fratribus commerciat. Atqui Minos rex Cretæ primus pradicatur, regnique istius antiqui conditor, quod per multa iterit secula, donec in Principatum de-

fineret. Hinc apud Dionem Duces ultimi seu Principes duo memorantur, & urbes quibus præfuerint, capte paulo antea quam tota Insula in ditionem Romanam venerat. Q. Cæcili Metello auspice A. V. C. 685. Hinc Græcis Imp. subiecta furoris Saracenicæ & imperii domus A. V. C. 826. nec simul tamen tota Græcia ut Cluverius narrat. Rudera à *Labyrinthi* holienæ, ut extant Bellonio *αὐτῶν* veterem lapideam formam retulerunt, ex opere prisco nullum vestigium: Petrus Martyr tamen Lib. II. Legat. Babylon. alique auctores jactatis Cretensium rudibus insistant. Quid porro auctores jactantes Cretensium rudibus insistant. Quid porro actum sit cum Candia, hodieque agitur, Historici & Geographi tradunt. & Nam præter majores urbes quatuor minora fere quindecim, adhuc exstant oppida, quæ vero à Turcis per bellum ultimum disjecta aut lacera jacent. Resp. vero Veneta ære multo A. 1193, insulam acquisivisse, tenuitque tot secula, donec Turcis per dedicationem cedere cogere: Adhuc tamen Sudam fere Sittam, Carabufam, Sinamque longam arcem & portus munitissimos retinuit.

BUNO

a Creta. b Crethi. c Regnum denique Principatus. d Labyrinthus. e Candia capta.
f Exceptis Arcibus & portibus.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XII. 365

dis perfunditur & *Ægyptiis*. *Longitudo* ejus maxima à Samonio promontorio nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, milliari. Germ. LXX. *Latitudo* circa mediam sui partem maximè patens milliari. Germ. xv.

IV. *Centum* in ea urbium clara fama est. Sunt tamen etiam in anti-^{Urbes Cretæ.} quis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt, qui prodigelingua largiti sunt, sed magnis & ambiosis stipatam existiment. Clarissimæ fuerunt, *Gortyna*, caput insulæ; *Cydon*, quam Græci *matrem urbium* appellavere; *Gnosus* Minois regia, *Therapne*, *Dium*, *Lyctus*, *Lycastus*, *Phæstus*, *Manethusa*, *Dictynna*.

V. Montes item celebres, *Dictæus*, *Ideus*, *Corycus*, *Cametæ*, *Labyrinthus*, in medio ferme fuit, mirandum *Dadali*

opus,

BUNONIS.

a *Gortyna* a hodie *Gortina* exiguus pagus b est ab Idæ monte 10. millia passuum distans: & ab ora littoræ 12. olim ad Lethæum, seu Lethæum fl. fuit sita.

b *Cydon*, Cydonia & Cydonis in ora Septentrionali est, hodie *Canea*, urbs valde munita, quam Venetis eriperunt Turcæ anno 1646. c *Gnosus*, *Gnosus* & *Gnosus* d urbs excisa, c. fladii à *Gortyna* fuit & à litore xxv. hodie pagus est. *Gnosiacum* merum memorat Lucanus. *Gnosio* civitate *Strabo* oriundus erat, natus tamen *Amalthe*, civitate *Ponti*.

d *Lyctus* vel *Lyctus* olim clara urbs, nunc pagus est ad *Dictæum* montem, xv. millia passuum à litore septentrionali; in quo e *Chersonesus* erat *Lyctiorum* emporium. Nonnullis hodie est *Paleocastro*.

f *Lycalium* opidum interisse tradit *Strabo*.

g *Dictynna* e, ad Cifamum promontorium est, quod hodie *Capo Spada* appellatur.

h Mons *Dictæus*, *Dictimeus* sive *Dictæ*, inter Idæum montem est, & promontorium Samonium: cujus juga ita exarscunt, ut eminus navigantes magis putent nubila. Solin.

i *Idæ* mons ante Solis ortum videt Solem: ibi *Jupiter* nutritus. *Varronis* ayo, *Jovis* visitabatur sepulchrum, f

k *Corycus* mons & promontorium in parte insulæ occidentali est.

l *Calidius* sive *Calidisi* mons & promontorium, oppositum est *Peloponnesi* promontorio *Maleæ*.

a Artífex iste opus hoc ad exemplar *Ægyptii* antiquissimi m *Labyrinthi* struxerat: & vix centesimam ejus partem, judice *Plinio*, exprefcit. Apud *Gortynam* urbem fuisse scribitur. In eo *Minotaurus* à *Theſeo* interfectus est. Vestigia *Labyrinthi* istius monstrantur haud procul à radicibus montis *Pyloriti*. In agro *Caneæ* sunt montes *Spachioti*, vulgo *Sfachie*, olim *Leuci* dicti, in quibus habitant *Sfachiotæ*, eos hominum feroc, & ad arma paratum. Eos solent Venetæ ad bellum conducere: verum *Cretenses* sunt & fluxæ fidei. Nostra ætate *Turcas* à *Sfachiotis* in bello isto, quod hodie ibidem geritur, fuisse adjuutos, conqueruntur *Venetæ*.

HEKELII.

a Sive *Gortys*, vel *Gortyn*.

b Vel *potius* *Oppidum*.

c Meminit ejus & eorum, qui incolunt istam, *Virgilius* Ecl. x. v. 59. Lib. x. *Æneid.* v. 265. & Lib. xii. v. 838. Unde & *Poma* *Cydonia* palum. Est & *Cydonia* *Stephano* *Urbs* *Ciliæ*.

d Olim *Geratas* appellata.

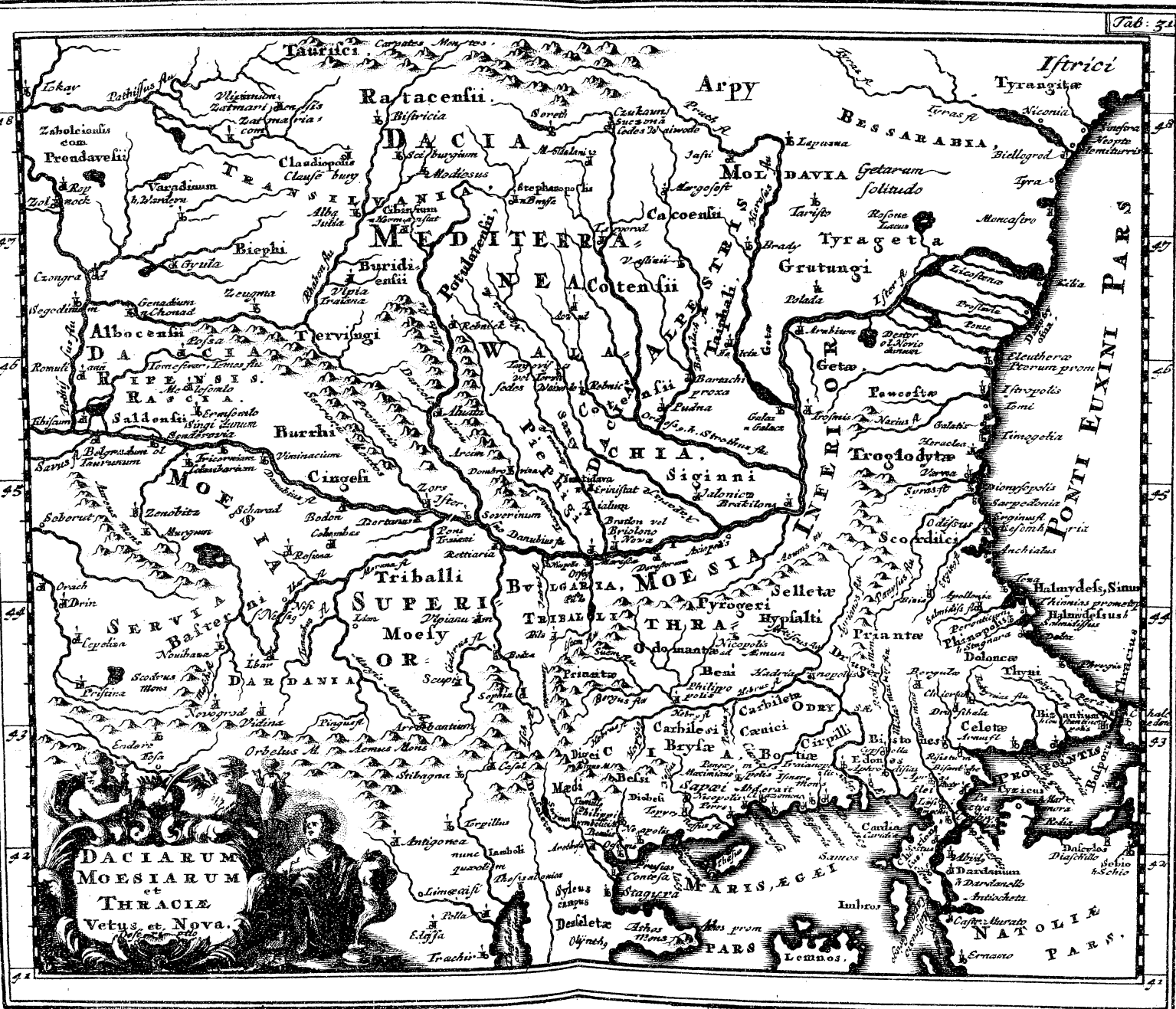
e Cujus & *Pomponius Mela* Lib. iii. c. vii. p. m. 205. meminit.

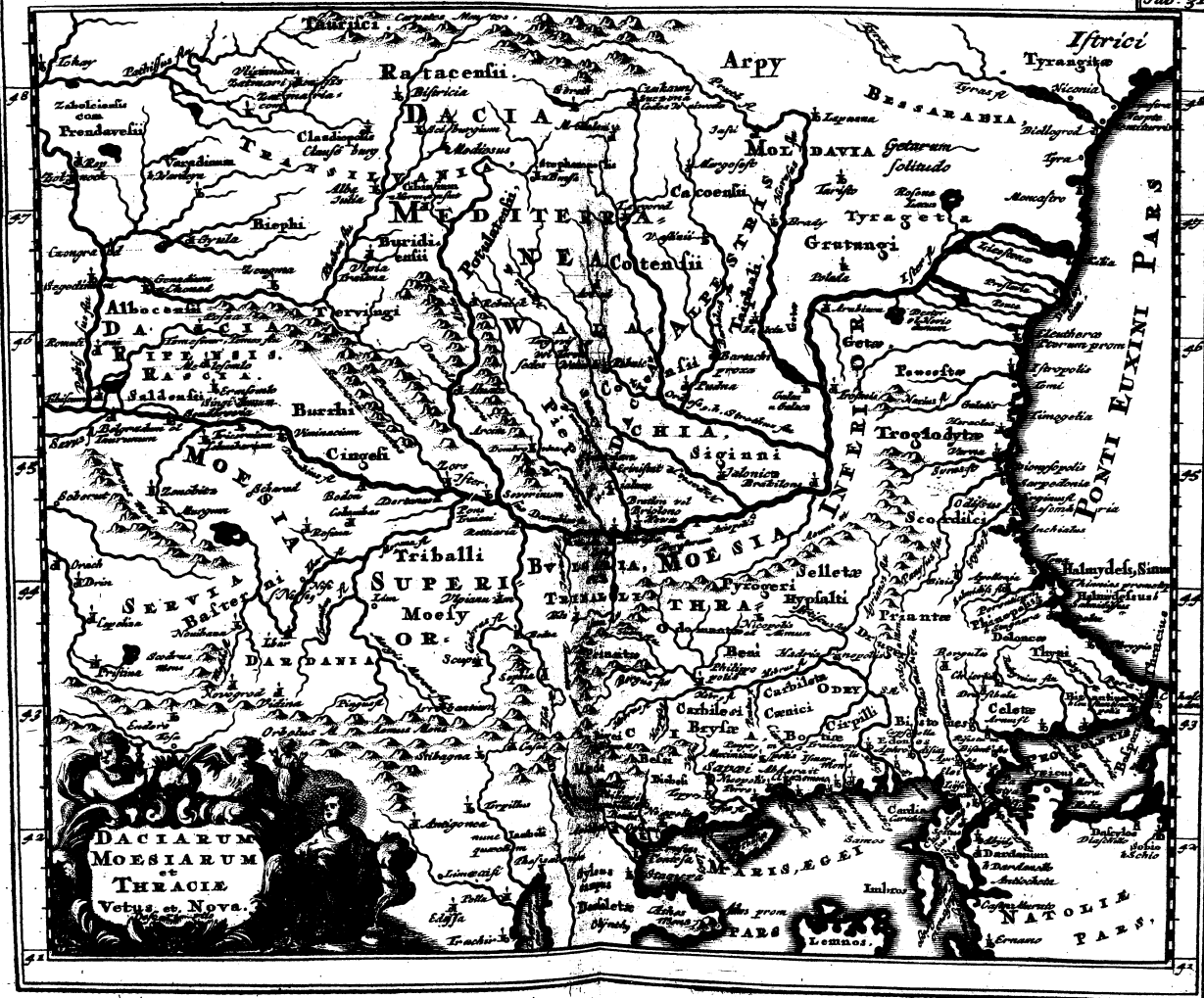
f In hoc quoque Monte *Paris* sententiam tulisse fertur pro *Venere* de *Pomæ* aëre adversus *Palaedem* & *Timonem*. De eò vid. *Strabo* Lib. x. p. 60. Tom. ii. oper. Ab hoc Monte *Idæ* quidam Gentilium ignari *Æbraicarum* rerum putant *Judeos* dios tanquam *Ideos*. Quam sententiam verò meritò rejicit *Petr. Joannes Olivarius* in *Annotationib.* ad *Pomp. Mela* Lib. iii. c. vii. p. 205.

Zz 3

BUNO

a Gortyna. b Cydon f. Canea. c Gnosus. d Lyctus. e Chersonesus. f Lycastus. g Dictynna f. Cifamum. h Dictæus m. i. Idæ. k Corycus. l Calidius. m Labyrinthus.

Divisio Thraciz populii.

III. *Divisam* quondam fuisse in quinquaginta strategias, auctor est Plinius. Is populos in ea recenset, Strymonem amnem accolentes, *⁊ Denfelas* ^b, *⁊ Medos*: ad Nestum amnem, *⁊ Digeros*, *⁊ Besorumque* multa nomina, inter *Eleos*, *Diobefos*, *Carbilefos*, *Bryfos*, *Sapæos*, Hebrum accolentes, *⁊ Odryfarum* numerosam gentem, *Odomantas*, *Carbiletas*, *Pyrogeros*, *Drugeros*, *Cenicos*, *Hypsaltos*, *Benos*, *Carpillos*, *Botiaeos*, *Edones*, *Cicones*, *Bisfones*, *Selletas*, *Priantas*, *Doloncas*, *Thynnos*, *Celetas*: omnium autem sævisimos *Scordiscos* memorat Florus.

BUNONIS.

⁊ Deuteleti amnem Strymonem accoluerunt dextro latere,

⁊ Et Medi Byfalta usque: Lævo

⁊ Digeri,

⁊ Besorumque multa nomina ad Nestum fl. Pangei montis ima ambientem inter populos ibi memoratos.

⁊ Odryfarum gens infundit Hebrum accolentibus Carbileis, *Pyrogeris*, *Drugertis*, *Cenicis*, *Hypsaltis*, *Benis*, *Carpillis*, *Botiais*, *Edonis*. Eo-

dem in tractu sunt *Syaleta*, *Briante*, *Dolage*, *Thynica*, *Laleta*, Majores *Æmo*; Minora Rhodopæ subditi, inter quos Hebrus amnis. In fere hos populos recenset Plinius lib. IV. cap. XI. *Cicones* Mela ad Ifmarum montem & Hebrum collocat. De *Bistonibus* lege Isaacum Tzetza. Hi à Poëtis sæpe pro universa Thracia gente usurpantur.

HEKELII.

b S. Denfelas.

CAP. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluvii ac Montibus. I.

I.

O Pida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in litore *Ægæo*, *⁊ OEsyme*, *⁊ Neapolis*, *⁊ Abdera*, à Diomedis foro-

BUNONIS.

⁊ OEsyme five *OEsyma* & *OEsima* a ad Zifachi fl. ostiæ quem à Septemtrione premit lacus *b* *Prasias*, cujus meminit Herodotus, vicinas habebat aris fodinas.

⁊ Neapolis ad Symboli montis collocatur radices, urbs maritima, Sinui Pierico fere vicina.

⁊ Abdera inter Nesti & Hebræ ostia, à Clazomenis amplificata *Clazomene* dicta est. *Solinus*. Est *Democritus* illius patria qui nunquam sine risu in publico fuit *b*. Quum CIX annos explevisset, triduum calidiorum nidore panum, spiritum jam jam exitum rememoratus est. Abderæ quoque oriundus fuit *Protagoras*. *Abderitanos* stupori mentis obnoxios esse scribit Cicero. Ad Abderam, Plinio teste *c*, sinus pascua, in quibus equi pasci in rabiem vertuntur: quemadmodum apud Pontum asini.

HEKELII.

a Quam *Thucydides* Lib. 4. Urbem *Mandania* facit.

b Unde & *Abderita* & *Edaxinos* dictus. *Val. Quæstulii Dialog. de Patriis Viror. illustrum*. p. 444.

c Lib. xxv. c. VIII. p. 461. lin. 41. meminit idem *Plinius* hujus Civitatis Lib. vi. c. xi. p. 14.

REISKII.

i Ut in gentibus Thraciæ numerandis *Andiores* variant, ita in uribibus, quas *Prolemæus* plures, alii pauciores nominant. Clara interim fuit *Maronea*, quam ab *Marone* *Olinidis* vel *Bacchi* comite structam voluerunt: *Turris* item quam à *Diomede* vocantur, & oppidum in quo stabula equis suis parata dicitur *versalle*. *Eleus* *Protefilai* sepulchro, & quod ibi accidit *Pomponius Mela* refert: prodigioflo arborum marcescentium exemplo decantatissima *fl. Ab-*

a OEsyme. b Prasias lacus. c Neapolis. d Abdera.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XIV. 367

re conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Clazomene* dictum, fuit in eadem regione opidum *⁊ Tinda*, *Diomedis* equorum stabulis dirum, *⁊ Maronea*, inter hanc & Hebrum fluvium *⁊ Doriscus locus*, ubi *Xerxem* Persarum Regem copias suas, quia *Doriscus* numero non poterant, spatio dimensum ferunt. *⁊ Ænus*, ab *Ænea* *Ænus*. profugo condita, paulumque à mari recedens quondam *⁊ Cypfella*. *Cypfella*.

II. In *Cherfonefo*, quam *Thraciæ* cognominant, *⁊ Cardia*. *Cardia*. *⁊ Eleus* & *⁊ Sestus*, cui objacet ex Asia *Abydos*, utraque *Leandri* amore nota. Prope regio, in qua *Xerxes* divisas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) ausus jungere, & copias ex Asia in Graciæ traduxit: *⁊ Callipolis*, cui opposita in Asia *Callipolis*.

litore

dera *Clazomeniorum* Tejorumque colonia quoque *Anaxarchum* *Philosophum*, *Hecadrum* & *Nizænum* historicos, pluresque alios illustres viros progeniit: Ergo nè vervecum patriam cum *Juvenale*, aut stuporis ream hanc facito. *Æneus* vero mons in tantam non potuit abire altitudinem, in quantam à *Pomponio* pluribusque protrahitur, ut inde duo maria *Euxinum* & *Ægæum* conspiciantur simul offerrentur, partim ob immensum, quo disjunguntur, spatium, partim ob montes, qui interjacent, altissimos: Sic *Strabo* quondam Lib. VII. Nec *Geometricæ* nec *Opticæ* rationes, aut humana oculorum acies id permittunt, ut ab *Vossio* ad *Pompon. l. cit.* adstruitur. De *Atho* supra diximus: *Cineres* in hujus aeris, quas *Ethnici* pro more struxerant, & vertice nunquam dissipatos inde *Prodigia* *Pomponius* refert: Sed hoc quicquid est, excelsis montibus est commune.

BUNONIS.

⁊ Tinda Abderæ vicina est: *Mela* vocatur *Tindri* *Diomedis*.

⁊ Maronea est ad *Ifmarum* fl. ostia, prius *Ortygia* dicta, postea *Hipparchia*; item *Cynossium*; hodie *Marogna* vocatur.

⁊ Cypfella apud Hebrum fl. est.

⁊ Et Ænus five *Æneum* opidum fere apud *Hebrum* fl. ostia, opidum *Thraciæ* liberum, ubi *Polydori* tumultus apud *Plin. Æneæ* opus, ut *Maro* docet; olim *Straboni* *Poliobria*, *Stephanus* *Poliumbria*, & *Appian. Synthus*: hodie *Græcis* *Euo*, *Turcis*, *Yenos*, sinus vicinus inde hodie vulgo dicitur *Golfo di Enos*.

⁊ Cypfella five *Cypfala* à *Cypselo* *Ixonis* filio condita, *Ortelio* etiam *Justiniana* Nova vocatur, A a a

hodie *Chipsala*, *Chayfalar* & secundum alios, *Ipsala*, appellatur. *Mela* sinum castelli.

⁊ Cardia *Melænem* sinum illustrat, qui inde & *Cardianus* appellatur: Quod in cordis faciem sita urbs *Cardia* vocata est. Hanc urbem illustrant *Eumenes* & *Hieronymus*, historici conditor, ejus aequalis, qui *Cardiani* ambo.

⁊ Eleus five *Eleus* apud *Mastium* ponitur frontem. Nigro hodie vocatur *Critia*.

⁊ Sestus five *Sestos* & *Abydos*, hodie *Sesto* & *Abydo*; inde paulo versus *Austrum* sunt castella illa, quæ hodie *Dardanelli* vocantur, in quibus multa tormenta posita sunt ad excludendas hostiles classes. Nomen habent ab antiquo *Dardano*, quod in Asia fuit litore. Ex *Christianorum* vero navibus, quæ prædatorio militi centum numeravit aureos, *Constantinopolim* abesse licet: pluribus tamen quam quinque non permittitur unâ transitus: & quæ redeunt, tenentur *Abydo* (ad *Sestum* enim navium statio infida est) per tres dies commorari: ut, si urbe discesserint hospite insulatur, hic deente præsto fuit, die demum tertia mittuntur, qui videant, num fugitiva sint mancipia, num furtivæ merces. Angustia *Euripi* hic vix mille & quingentos habent passus. *Sestus* *Gellio* etiam vocatur *Posidonium*. Castellum ait urbem esse dejectam, locumque appellari à navitis *Malido*, à *Turcis* *Bogazofar*, & *Bagaxofar*.

⁊ Callipolis hodie *Gallipolis*, *Turcis* *Gepole*, in colle jacer, ex quo gratissimus aspectus est in *Propontidem* d. *Soleiman* *Orchanis* *Turci* *Regis* filius, quum *Callipolim* opidum tam opportunum cepisset an. C. 1357. *Johannes* *Imperator* *Constantinopolitanus* id adeo premit, ut diceret, vni amphoram tantum esse *amissam*, & *stabilum* quoddam

a Tinda. b Maronea. c Doriscus. d Ænus. e Cypfella. f Cardia, sinus Cardianus. g Eleus. h Sestus. i Callipolis.

Lyfimachia.

Paſſya.
Biſanth.
Perinthus.
Selymbria.
Byzantium.

litore *Lampſacus* : & in radice Cherſoneſi ſedens & *Lyſimachia*.
III. Inde in Propontide *Paſſya*, & *Biſanthe*, & *Perinthus*, mi-
riſtico & amphitheatri ſplendore clara, & *Selymbria*, atque in ipſo
Boſphorus *Byzantium*, antè *Lygus*, poſtmodum *Nova Roma*,
& no.

quoddam porcorum. Sed quid hîc fuerit amiſſum,
eventus docuit. Ex Callipoli enim Thraciam eſt
depopulata, Hadrianopolin & Philippopolin
cepit Turca, lateque ſuum extendit imperium.
Hodie Callipoli ſagittæ parantur, qua ex arte
plerique viſitant.

HEKELII.

d Nomen habet à Conditorè *Caligula*, & di-
citur quaſi *Caligula Polis*. Datur & *Galea* Urbis
Apulia ejuldem nominis, ſita in extremò Pro-
montoriò longè in Mare procurrenti, ſed arctiſ-
ſimò *Iſthmò*, adeò ut in aliqua Parte vix curriſus
ſit pervius. Munita eſt & Rupibus ſepta. A Con-
tinenti unicus eſt aditus, in quò Caſtellum eſt
munitiſſimum.

BUNONIS.

Lampſacus & una eſt ex iſtis tribus urbibus
quas Perſarum Rex donavit *Thracioli*, unde
ſumeret vinum : reliquæ duæ erant *Magneſia*,
quæ ei panem præberet : & *Myſis*, ex qua oblo-
nium haberet. f

g *Lyſimachia*, aliter *Hexamilium*, orientale
iſthmi litus obſidet, ut Cardia occidentale. Hæc
à *Lyſimacho*, uno ex Alexandri M. ducibus con-
dita, quum Cardia concidiſſet ; hodie *Hexamili*
vocatur, nomen ejus tulit. Poſt æt. galenæ 22.
terræ motu ſubverſa eſt : inſtaurata tamen
poſtea. *Antiochus* hanc ſibi aſſerebat cauſam
belli contra Romanos ; inſtauraverat enim eam
ruinis deſormatam ; adeoque hereditario jure
repetebat.

a A Propontide ad Melanem ſinum inter duo
maria porrecti muri procurentem excludentem
Cherſoneſon. Non longe inde aberat b *Paſſya*
urbis illuſtris ; ultra quam *Novus murus Xeno-*
phontis &

c *Biſanthe* cognomine *Samiorum* Melæ ponit
ur ad Arzi fluminis oſtium, ad quem & *Reſi-*
jum, ſed trans eundem

d *Perinthus* urbs olim Thraciæ ad Proponti-
dem maxima, antea *Myzdonia* g, poſtea *Hera-*
clea nominata h. Splendidi palatii inſtruata
ſcribitur à Veſpaſiano, & aliis Rom. Imperato-
ribus.

e Quin amphitheatrum iſtud ex uno marmo-

a Lyſimachia. b Paſſya. c Biſanthe. d Perinthus quæ & Heraclea. e Selymbria.
f Byzantium ſive Conſtantinopolis.

re fuiſſe produnt ; quod ſeptem orbis miraculis
annumeratum accepimus. Eam urbem Diodo-
rus lib. 16. ita deſcribit : *Perinthus*, inquit, ad
mare poſita in edito loco peninſulæ longitudinis
ſerme ſtadii unius. Adificia habet frequentia &
præalta, ut quemadmodum collis divus ſurgat,
ita domus una alteram ſuperet altitudine. Vide-
turque totius civitatis facies inſtar theatri. A Phi-
lippo Maced. oppugnata.

z In litore illo inter Bathynium & Athyræ
fluvios ſequitur e *Selymbria* : Plinio, *Selybra*,
Ptolemæo, *Olybria*, Straboni & Suidæ, antea
Selys, cui addita vox *Bria*, quæ lingua Thraciæ
urbem ſignificat. Ejus muri ſunt diſturbati, re-
denda tamen, balnea & templa antiquam obſe-
dent magnificentiam. Adjacet eidem hodie
Caſtrum, quod Turcæ incolunt.

u *Byzantium* ad Boſphorum ſive *Boſporum*
Thracicum ex adverſo Chalcædonis ſitum, Caſ-
trum Ponticum naturæ & opere fuit permuni-
tum. Diu fuit imperiî & veræ religionis domici-
lium, multoſque viros tulit ; in quibus ſebæus
Chryſoſtomus haud poſtremo loco numerandus.
In muro ſeptem turres erant à portis Thraciæ
mare ſpectantes ; in prima earum ſi quis vocem
emitteret, aut lapidem in eam jaceret, eam
fabricata erat, uti per machinam quandam ad
proximam, indeque porro ad ſequentes tranſiret
ſonus, neque antè deſineret, quam ad ultimam
integer eſſet delatus. *Templum* etiam urbis illi
habet *Sophia* conſecratum magnificentia ſancti.
Themeliſtus cives ejus beatos prædicavit flumines,
aëris temperie, loco terræ, portu maris, tem-
plo & mœnibus. A Mahomete poſt quinquaginta
quatuor dierum oppugnationem capta eſt, inde-
que ingentes calamitates ab illo quaſi capite in re-
liquum Europæ corpus fluxerunt.

HEKELII.

e A *Lampſace* puellâ quâdam ejus loci ſic dictâ
f Hæc notandum, quod nonnulli ſua Ge-
ographorum, qui *Lampſacum* illam, quam *Themeli-*
cles à Perſarum Rege per gratiam accepit, *Pho-*
cenſum ſtructuram fuiſſe dicunt, eamque Vinò
generoſo claram, quæ prius *Laomedontis*, dein-
de *Pithyſæ* eſt vocata.

g Ab

& noviſſime *Conſtantinopolis* dictum. Urbs omni ævo clarifiſſima, à Conſtanti-
nopolis.
no. *Conſtantino* Imperatore in ſedem Imperiî electa : manſitque eadem
dignitate, donec Turcarum impia gens ann. clo cccc lxiij. oc-
cupavit, neque tunc decus ſuum perdidit, cum etiam nunc Impe-
rii Turcici caput colatur, nomine *Sambol*.

IV. De reliquo opida in Ponto. *Phinopolis*, & *Halmydeſus*, Thraciæ opi-
da & Pon-
tum.
t. *Peronticum*, & *Apollonia* paullum è mari recedens, magna quon-
dam ; *Toza*, & *Anchialus*, & *Meſembria*, terminus Thraciæ.

V. Intus *Byzia* arx Regum Thraciæ, à Terci nefasto cri-
mine, ſic opinati veteres, inviſo hirundinibus. *Philippopo-*
lis, antea *Poneropolis*, dein à ſitu *Trimontium* ; *Trajanopolis*,
Adrianopolis, à conditoribus dicta opida. Præterea *Olyn-*
thus ;

g Ab Hercule.

b *Procopio* eſt *Paracia* & *Antonino* *Perintheras*.
Hodie *Pera Volaterrano* dicitur.

i Quam Severus & ejus Filius *Antoninus* Imp.
Antoninus, & non pauci Hiſtorici *Novam* vel *Se-*
cundam Romanam dixerunt.

BUNONIS.

g *Phinopolis* à Phineo conditor nomen ha-
bet, hodie nomen retinet *Phinopoli*.

z *Halmydeſus*, aliis *Salmydeſus*, unde *Sinus*
nomen habet ; ei vicinum eſt promontori-
um c *Thinnias*, cum ejuldem nominis opido.

d *Peronticum* *Thinnia* finitimum eſt. k

e *Apollonia* Magna cognominata à *Pompejo* haud
longè à *Perontico* in ſinu commodiſſimo ſita eſt,
Plinio l *Antiochus* dicitur, ac aliis *Iſſula*. Ex ea
unde *Lucullus Apollonem* in Capitolium deltulit ;
Hodie vocatur *Sſippoli* Nigro : Pinetus tamen
ait, nomen hodie retinere.

f *Toza* ad oram maritimam eſt, haud longè
à *Sinus Halmydeſis* egreſſu.

g *Anchialus* itidem ad mare eo loco ſita eſt,
quo olim erat *Meſſæ*, ut Plinius exiſtimat ; *So-*
phiano hodie eſt *Anchialo* ; Mercatori *Lenkis* ;
aliis *Achello*.

z *Meſembria* ad eandem Ponti Euxini oram
eſt m. Reliqua opida porro in eadem ſequuntur
Ponti ora.

d *Byzia*, nunc *Vice*, in Sithoniâ regione,
quam *Orpheus* vates nobilitavit, ab *Apris*
co. milia paſſum in Septentrionem jacet : ho-
die præfecti ſedes eſt.

f *Philippopolis* etiam *Δαβανδρος* dicta trans

Orbelum & Rhodopen montes eſt ad Hebrum fl.
Philippi Caſaris opus ; non patris Alexandri,
ut tradit *Leunclavius*. n

g *Trajanopolis* à Trajano Imperatore ſic dicta,
ad quam *Ariſtus* fl. ex Rhodope ortus in He-
brum cadit, hodie nomen retinet ; ac inde verſus
Septentrionem h *Plotinopolis*, à Trajani Im-
peratoris, ut videtur, conjugè appellata.

i *Adrianopolis* ad Taxi & Hebrî conſuentes
ſita, olim & *Ælia*, *Uſſudama*, & *Oreſta* dicta.
Ab *Oreſte* nimirum condita ; ab *Adriano* Imp. o
oraculi voce monito, inſtaurata, ſive ampliſi-
cata, nomina iſta obtinuit. Turcæ hanc regni
ſedem, etiam ante captam Conſtantinopolim,
habuerunt. Hodie nomen illud retinet.

z k *Olynthus* à *Mela* & *Xenoph.* Thraciæ
aſſcribitur, ab aliis *Macedoniæ*, in qua jam me-
morata eſt hujus libri 4. c. 9. v. 4. *Mela* poſuit
eam inter *Aethon* montem & *Pallenen* urbem :
nunc jacet à *Philippo* Macedone everſa, locus
tamen adhuc *Olyntho* nominatur p. De ea inter
Spartanos & *Athenienſes* certatum eſt.

HEKELII.

k Mercator eſt nuncupat *Verdſis*.

l Lib. iv. H. N. c. xi. p. 54. lin. 47.

m Strabo Lib. vii. Geogr. p. 584. ſcribit, hoc
oppidum antea *Meſembriam* dictam eſſe, quam
Herodotus vocat *Meſambriam*, f. *Μεσάμβριον*.

n *Carolus* *Stephanus* in *Dictionario* Geogr. Poët.
p. m. 919. col. a.

o *L. Celſio Rhodigino* Lib. xviii. *Antiqu. Lection.*
c. ii. col. 893. teſtante.

p Erat olim ſub *Athenienſium* Imperiò.

Aaa 2

BUNO-

a *Phinopolis*. b *Halmydeſus* ſive *Salmydeſus*. c *Thinnias* prom. & op. d *Peronticum*. Opida
Mediterranea. e *Byzia*. f *Philippopolis*. g *Trajanopolis*. h *Plotinopolis*.
i *Adrianopolis*. k *Olynthus*.

ibus; vel clarissima *Heraclea*, * *Topiris*, & * *Philippi*.
VI. Fluvii celebres sunt, * *Nessus* seu *Nessus*, * *Hebrus*, & * *Athy-
ras*, * *Bathynias*. In montibus * *Amus*, * *Rhodope* & * *Orbelus*
principatum tenent.

BUNONIS.

a *Heraclea* exstiteret plures; hanc Plinius q
Heracleam ad Ponticum litus collocat secundum
Calatin Austrium versus. Perinthus quoque alio
nomine *Heraclea* nuncupata est.

b *Topiris*, seu *Toprus* & *Toparum*, hodie
Ruffo, *Philippis* 38. millia passuum in ortum
distat.

λ De c *Philippis* in Macedonia dictum est
hujus lib. 4. c. 9. f. 4. Ceterum in Thracia quo-
que memorandi veniunt d *Longi Mori* in præsi-
dium Constantinopolis à Septemtrione versus
meridiem ad Barbaros reprimendos deducti; eo-
rum latitudo erat 80. pedum: erantque longi
milliaria LX. ut *Suidas* tradit. *Nicephorus* verò
refert muros illos longos fuisse passus mille quin-
gentos, ac latos viginti pedes; ac fuisse ex sili-
bus ita exstructos, ut mons potius quam murus
videri possit. Opus istud ab *Evagrio* tribuitur
Anastasio Imperatori. Muros illos à Barbaris
captos recepit *Justinianus*, eosque turribus mu-
niuit, ut testatur *Procopius*, lib. 4. de ædificiis. *Julian*.
Ad Cherfoneum quoque fuit ejusmodi moles à
Militiæ exstructa, ac à *Cardia* Paçtym usque
deducta: Cujus rei meminit *Herodotus* in *Mel-
pomene* & *Plinius* lib. 4. c. 11. Hic in Propontidis
litore ubi condita, à qua muri isti ad *Mela-
nem* Sinum fuerunt extensi ad Cherfoneum
excludendum.

μ Ad e *Nessum* est *Nicopolis*, ab ejusque ostium
Thaso insula oppositum. Ab ostio *Strymonis*
60. millia passuum in ortum distat, *Pangæo* or-
tus r. *Nessus* quibuldam Thraciæ terminus est.
Eundem leones nunquam transibant in Ortum:
neque *Achelous* *Ætolia* versus *Ocealum*. In
Xerxis istuc transientes camelos impetu facto
magnam eorum stragem fecerunt leones isti.

ν *Hebrus*, antea *Rhombus*, hodie *Maria* dictus,
alios superat nobilitate & magnitudine,
multaque flumina accipit, *Orbelo* f. monte or-
tus, & longo tractu t. in mare *Ægeum* devolu-
tus.

ξ s *Athyras* seu *Athyrys*, *Plinio* v *Pyrdas*,
hodie *Agua dulce*, in Propontidem labitur.
o *Bathynias* quoque in Propontidem insiuit.

a *Heraclea*. b *Topiris*. c *Philippi*. d *Longi Muri*. e *Nessus*. f *Hebrus*. g *Athyras*. h *Bathynias*.
i *Melas*. k *Panyfus*. l *Amus* five *Hæmus* mons. m *Rhodope*. n *Orbelus* m. o *Pangæum* mons.
p *Nicopolis*. q *Passos*, & r *Scaptefla*, opida. s *Ismarus* m. t *Lyssus* fl.

CAP.

Paterculo x est *Bathynius*, *Bathinis* Melæ: hodie
Bathino. i *Melas* *Rhodope* monte editus, in Si-
num cognominem sibi decurrit. Fluvius ille
Xerxis copiis stentibus non sufficit, sed ab eis
exhaustus est. In Pontum *Euxinum* i *Panyfus*
labitur, cujus ostio veteres Geographi *Melam*
& *Thraciam* disternabant. Nigro hodie vo-
catur *Laniza*.

π 1 *Amus* five *Hæmus* in tantam altitudi-
nem abie, ut *Euxinum* & *Adriam* ex summo
vertice ostendat. Thraciæ versus Septemtrionem
terminus est. Pars ejus, ex qua *Hebrus* & *Stry-
mon* oriuntur, *Scomius* dicitur *Thucydidi*.

q m *Rhodope* ad Pontum *Euxinum* ire et tra-
dens mediam ferè fecit Thraciam, variè nomi-
natus y. Ex eo *Arys* aliaque flumina pro-
fluunt. *Marii* sacer erat cum fluvius illis, quod
is ibidem natus putatur.

r o *Orbelus*, *Lazio* teste, Mons Macedoniæ
est, eamque à *Mæsia* Superiori distinguit. Por-
rò in his regionibus quoque celebris mons
o *Pangæus* est, ubi aurifodina, quas *Cadmus*
invenisse fertur. Regio ad *Pangæum* *Medica* vo-
catur: ut *maritima*, quam *Pæones* habebant,
Græcia & *Macedonia* *maritima*, in qua ad litus
erant p *Neapolis*, q *Passos* & r *Scaptefla*, unde exo-
rem *Thucydides* aurifodinis locupletem duxerat.
Ibi quoque ipse, jam exsul, historiam suam
scripsisse fertur sub platano. Trans *Bosphorum* *Ismar-*
cum *Ismarus* mons est & lacus. Mons s *Ismarus*
esse scribitur ad *Hebrum* f. & *Maroneam* urbem;
cujus accolæ fuerint *Cicones*. In istis locis
quoque erat t *Lyssus* amnis.

HEKELII.

q Qui Lib. xv. c. 30. p. 266. dicit, *Her-
cleam*, *Ponti* Oppidum, *Lauri* imprimis abundat.

r Hic Fluvius uti *Diomedes* Fabulis infamis, ita
Democriti Patriâ, quam præterfluit, clarus. Ho-
diè *Nesto* dicitur *Sophiano*. Et scribit *Belonius*,
cum à *Turcis* hodiè dici *Charafion*, à *Græcis* vero
Melvro.

f S. ut alii volunt, *Rhodope*.
t H. e. supra *Philippin* & à Regione *Samothra-*
cie Insulæ.

y Lib.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XV. 371

v Lib. xv. c. xi. p. 55. *Pyrdas*, seu, uti Edi-
tio *Alvisiano-Veneta* legit, *Pyrdas*, & non *Py-
rdas*.

y Lib. ii. *Hyltor*. cap. cxiv. §. 4.
Dicitur a *Rhodope* à *Rhodope*, *Thracum* Re-

ginâ, in hunc Montem, ut fabulantur Poëtæ,
conversa, vel, ut placet aliis, ibi sepulta; vel
à *Rhodope*, *Strymonis* Amnis Filiâ, ex qua
Nepomus *Athos* Gigantem genuit, qui & ipse
Monti nomen dedit.

CAP. XV.

De incolis Thraciæ; & Urbibus nunc claris: item de Patriarchis
Græcicæ religionis.

I.

Incolarum Thraciæ antiquissima habetur origo. Una gens habi-
tarunt Thracæ, aliis aliisque discreti & nominibus & moribus;
in universum feri, sævi, atroces & cruenti. Suis antè parebant
Regibus; postea Macedonum tributarii facti: rursumque suo juri
redditi, multis præliis à Romanis fusi, tandem à C. Scribonio Cu-
rtio Procof. perdomiti, Imperioque Romano subiecti sunt. De
hinc eadem, qua Græcia ac Macedonia, usa est Thracia fortuna,
donec in Turcarum manus pervenit, quorum Imperio omne decus
dignitatemque præstat. quippe heic Turcarum caput ac sedes est
Constantinopolis, antè memorata, urbium tota Europa omnium
maxima ac populosissima, quam Constantinus Imperator Novam

Rom.

BUNONIS.

a a De Thracum a moribus ita referunt au-
ctores. Ad mortem paratissimi sunt. Alii redi-
turus putant animas obventum: alii, etsi non
redeant, non extingui tamen: sed ad beatiora
transire. Alii, emori quidem, sed id melius
esse quàm vivere. Itaque lugentur apud quos-
dam perperia, natiq; deficiunt: funera con-
tra festa sunt, & veluti sacra, cantu lusque ce-
lebrantur. Nefemini quidem legis est animus
super mortuorum vitiorum corpora interfici, si-
mulque sepeliri, votum eximium habent. Vini
vitis quibuldam ignotus est: epulantibus tamen,
ubi super ignes, quos circumcidunt, quadam
fumina ingesta sunt, similis ebrietati hilaritas ex-
imode contingit. De quibusdam b hoc dicitur:
alios enim Thracæ ebrietati deditos, strenuos
fuisse potatores omnino constat: quum ex melle
vium miscuerint, ex frumento potionis genus
consecerint, quod bryum dixere c. A Pisonem
olim quidam capti in ipsa captivitate rabiem
ostendere; quum catenas moribus tentarent.

Et certè Martis quidam pulli erant, pugnacissimi
& impavidi. Eundem, aliosque paucos Deos
quos colebant, humanis hostiis placabant; præ-
sertim in bellum & prælia abitura. Quum ton-
ret, Deo suo, sagittis in cælum excussis, mi-
nabantur. Iidem otium, ut rem pulcherrimam,
amplexi magnopere sunt. Rapto vivere
decorum inprimis, Agriculturæ studere fortis-
simum, & contemptum, barbaro proflus iudicio
censebant. Thracia incolitur hodie à Græcis,
Turcis & Judæis. Turcæ perique otium sectantur,
& militiam: agriculturam permittunt in-
digenis Græcis Christianis, mercaturam Judæis
ac Italis.

HEKELII.

a Qui plerumque sunt colore fulvè & cæruleo,
& in vertice inprimis criniti.

b Saletem.

c Conf. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.*
fol. 167. fac. b. qui addit, quod & Thracæ Ali-
is inprimis delectentur.

A a a ;

a Thracum mores.

BUNO.

Romam appellavit: unde novum nomen Thraciæ ortum, quo nunc^b Romania indigitatur.

Hadrianopolis.

Philippopolis.
Trajanopolis.
Sestus.
Abydus.
Græcorum religio.

II. Secundum a² Constantinopoli locum inter Thracicas urbes obtinet³ *Hadrianopolis*, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem atque ingens, at mœnibus haud cinctâ, ædificiisque vilibus exstructa. Tertia *Philippopolis* satis numerosè incolitur, nec cedit huic *Trajanopolis*. *Sestus* & *Abydus* sibi invicem objectæ, claustra Turcici imperii in his oris perhibentur.

III. Ceterum quia ad hoc loci perventum est, uti Græciæ statum præsentem consideremus, operæ pretium est cognoscere, Græcos jam olim à Romana Ecclesiâ secessisse, nec Pontificem Romanum ceu caput agnoscere. Religionem quippe peculiarem inter se habent, diversam ab eâ, quam Romana Ecclesiâ proficitur. Nec soli Græci hanc sequuntur, sed complures aliæ nationes, *Bulgari*, *Servi*, *Bosni*, *Sclavoni*, *Illyrii*, *Albani*, *Moldavi*, *Valachi*, *Russi*, *Muscovitæ*, *Tattari*, *Circassi*, *Mengreli*, cunctæque nationes *Ponticæ*, & *Tattarorum* interior pars. Capita jam inde quatuor sibi constituerunt, quos *Patriarcharum* titulo reverentur. Horum, ut diversæ sunt sedes, sic in diversas regiones inspectio & regimen. Princeps & caput universæ Ecclesiæ Græcanicæ est *Patriarcha Constantinopolitanus*, à quo dependet, quotquot Græcanicæ religionis Christiani per omnem Europam dispersi degunt: *Alexandrinus*, cujus *Cairo* in Ægypto sedes; qui & Arabiæ Ecclesias regit: *Hierosolymitanus*, in Syria supremus agnoscitur: In reliqua Asia *Antiochenus*.

BUNONIS.

^a Romania etiam *Rumelia* vocatur, quod in ea Roma nova, id est, Constantinopolis sita. Longitudo ejus ab urbe *Cavalla* in finibus Macedoniae, ad castella supra Constantinopolin, est miliarium Germ. lx. Latitudo à promontorio *Maltyfia*, vulgo *Cabo Grez* in Cherfoneso, ad *Panyfi* fl. ostia fere eadem est.

² Constantinopolis superiori cap. f. 3. memorata hodie triangularis est: septem colles instar veteris Romæ continet: plateas angustas habet & inaequales, & portum commodissimum. Palatinum Imperatoris vocatur *Seraglio* & *Seraile*, quod anno C. 1663 incendio petiit. In castello, quod vulgo *scptem turres* vocatur, thesauri Imperatoris asservantur. Extra urbem in altera Portus ora est suburbium *Pera* seu *Galata*, (utroque enim appellatur nomine) à Genuensibus primum con-

ditâ; quam Latini incolunt: Anno 1660. incendio fere tota perit. Castella etiam sunt in utroque Bospori litore; in Europæo equites Melitenses bello capti conjiciuntur.

³ *Hadrianopolis* aëre gaudet puro ac sereno, ab Amurathæ facta sedes regia, quam ille ex Bithynia eo transtulit; manifestque reliquorum Imperatorum sedes usque ad captam Constantinopolin.

⁴ *Philippopolis* mœnia conciderunt: hodie vocatur *Philiba*.

⁵ *Sestus* & *Abydus* cap. superiori sect. 1. memorata sunt.

REISKII.

¹ Origines Thracum ab ævo ultimo, ab uno inter Japhethi filios ita derivavimus, ut factus hanc rem dictum fuerit. Illi ergo ex sua pro-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XV. 373

proprios crearunt reges, donec Philippus Macedo suo rege præpotentem ejus civitatem Olynthios subegit. Inde Byzantium aggressus, dum oppugnationi acerrimæ insiluit, ab ea concurrentibus ad arma Græcis recedere cogitur. Sed Alexander filius bellum profecutus, omnem Thraciam suo, quod moliebatur, impetio adiecit. Post obitum Alexandri Lyfimachus inter Duces bellicos unus, sibi Thraciæ regnum nomenque regum usurpavit: Qui cum in bello Asiaticum cecidisset, Thracia regno Macedonum ad tempus subjecta, denique Romanis armis post A. V. C. 676. sæpius vexata, sub Vespasiano ad Rom. Imperium accessit, Suetonio Eutropioque ita testantibus. Sub Græcis vero Imp. præcessit Thraciam sex provinciis amplificatam constituit. b Constantinianus M. enim Byzantiumquam novæ Romæ, Urbis æternæ, regis, au-

gustissima, sacratissima (tot elogii nummi & inscriptiones exhibent) primum postea Constantinopoli suæ in Ecclesiasticis & Politicis quendam contulerat. Sed eheu rerum vices! Namque urbs eâ a Turcis dominantibus Stambol per contractionem barbaram nunc dicitur, urbs amplissima quæ duobus miliaria Germanica & dimidium aërat ambitu, d Gallipoli suburbio, duobus arcibus marinis, quas Dardanellas nomenant, & munimento ad septem turres validissimo firmata, nec non *Seraglio* Turc. *Paischah* Serai, i. e. Imperatoris Palatio illustris. Conf. P. Gillii Coplin. Thom. Smith Notit. Coplit. Tavernierum part. III. de Imperio Turcico, Pufendorfii Introduct. in Star. Europ. & Dissert. Bossi Chronico Dreschl. additam. De statu ecclesiæ Græcæ Christoph. Angeli, Alex. Ross. Ed. Sandes, & Brerewodum de Religionibus &c.

a Thracia Macedonibus subjecta. b Romanis. c Turcis. d Gallipolis.

CAP. XVI.

De Mæsia.

I.

Supra Macedoniam ac Thraciam *Mæsia* est quam Romani *Cæseris horreum* ob fertilitatem soli appellavere, ab *Aureo* & *Scordro* montibus intra *Istrum* & *Emum* ad *Pontum* usque extensa, in *Superiorem*, quæ nunc Servia est, & *Inferiorem*, quæ Bulgaria divisa. Terminus in medio utriusque est *Ciabr* fluvius. In *Superiorem*.

BUNONIS.

^a *Mæsia* etiam *Myisia* dicitur aliis: at *Myisia* Alie Minoris pars est.

^b *Mæsia Superior* incipit, ubi Savus Danubio miscetur. Ibi statim occurrit *Taurinum*, postea *Belgradum* dictum, quod superius in Pannoniæ descriptione l. 3. c. 1. memoratum est. Non longe inde distat *Mons Aureus*, quem *Probus* Imperator militari opere vineis cœnsit; ut *Almon* apud Sirium. Vicinum ei erat *Murgum* opidum: ad quod *Carinus* Imperator cum *Dio* claudio congressus dum victos avidè premit, suorum ictu interit.

REISKII.

¹ a *Mæsia*, Romanis ac Græcis Auctoribus vocatur *Myisia*, ut inde confusio Asiaticæ hujus Europæ, de qua loquimur, regionis facili-

ma provenire possit: Fluctuant quoque Græci, neque certas Illytorum origines desinunt. Strabo Lib. VII. ab Europæis coloniam deductum, & ab ea nomen Asiaticis *Myisia* impositum arbitratur. Sed ab his potius eo digressis Europæos quis denominatos existimet, vel ideo quod *Asiam* prius habitantem nemo temere dissecaret; deinde quod *Mæsos* & *Thucæ* non solum originibus, sed terris etiam multi Auctores veteres compingant. Unus *Ptolemæus* Thraciam *Mæsiæ*que distinctis paulo scjungit, & terram utramque suis limitibus circumscribit. Sed de urbibus pauca: Inter quæ clarior sit quodammodo *Istropolis* (ita Cluverio vocatur) e *Istros* pluribus antiquis Auctoribus, tanquam *Istro* proxima: Hinc nummi & inscriptiones, si quæ hujus mentionem faciant, manifestè *ΙΣΤΡΗΔΩΝ*, h. e. *Istriorum* vocabulo utuntur. f *Calatis* Megaren-

a *Mæsia* etiam *Myisia*, b *Taurinum* op. c *Mons Aureus*, d *Murgum* op. e *Istros*, f *Calatis*.

Dardani.
Inferior.
Triballi.
Penceitæ.
Troglodytæ.
Scythæ.
Getæ.

rriori populorum quondam clarissimi *Dardani*, regioque ipsa *Dardania*, Macedonia contermina; In *Inferiori* *Triballi* omnium nobilissimi: post hos *Peucestæ* & *Troglodytæ*, jam Scythicæ gentes: infimam quippe inferioris Mœsiae partem, quæ ad Pontum accedit, *Scythæ* tenuerunt: quorum pars validissima *Getæ* ad utramque Danubii ripam, hinc in Mœsos, illinc in Dacos transeuntes.

II. In Mœsia dextram Danubii ripam frequentibus olim opidis stipatam fuisse, Ptolemæi testatur Geographia; idemque in Mediterraneis haud modicum eorum numerum recenset. At in litore Pontico clara maximè fuere, *Sarpедonia*,

Sarpедonia.

sum & Heracleotarum colonia fuit, diverso tamen tempore, quod Vossius in Notis ad Pompon. Melam explicat Lib. II. c. 2.

BUNONIS.

Dardani admodum sordidi ac agrestes fuere, quippe qui subter sterquilinia effusæ specus incoluerunt. Musica tamen ferè continuè operam dedere, fistulis uti, ac fidibus. *Strabo* a. Ter tantum in vita lavabantur; Quam uascerentur; quàm matrimonium inirent; & post mortem. *Ælianus Var. l. 4. c. 1.* Cum Sordidici juncti Dardani Macedonia & Græciam populati sunt, templum Delphicum etiam aggressi, sed cum suorum clade fuerunt rejecti. Lucius Scipio auro corruptus inivit cum iis foedus; unde bellorum civilium initium fuisse exortum putat *Appianus in Illyricis*.

Triballi, b à Scordiscis olim ad Getas compulsi sunt c. *Strabo*. Vires tamen illos recepisse colligimus ex bellis cum Philippo & Alexandro gestis.

Cæterum Mœsiam Inferiorem *Jordanes* Scythiam Minorem, *Zosimus* Scythiam *Thracensem*, *Plutarchus* Scythiam Ponticam appellatur, & incolæ ejus *Celtæ-Scythæ*. *Ephorus* tradit ea gente ortum *Anacharsidem*. Uxores & liberos, ac cætera omnia, habebant communia, præter gladium & poculum. Erant candidi ac minime fallaces. A vicinis tamen postea corrupti sunt. *Plinius* d Scythas hosce vocat *Atores*; Quoniam præter cæterorum Scytharum consuetudinem terram agroque colebant.

§ *Getæ* inferioris c. 18. f. 5. pluribus memorantur. Reliqua in his oris opida non nimis clara sunt; ne flumina quidem *Mœchius*; b *Timachus*; c *Pingus*; d *Margis*; e *Ciabras*, omnia Hæmo monte edita. Clabrum Cluverius termi-

nium inter utramque constituit Mœsiam. At illi i *Temenitem* montem & *g Jatrurn* live *Jerum* fluvium terminos inter utramque Mœsiam faciunt. *Mæsie Superioris* memorantur opida *Nessus*, hodie in Servia est *Nysa* e: *Scupi*, seu *Scoppi*, hodie *Scopia* seu *Ushub*: *Arrhibantium*, Lazio est *Wuxiterno*: *Dardania*, cujus meminit *Tacitus* in *Lycophron*. Verum hominis Græculi putant commementum *Tricornium*, Antonio *Tirium*, aut *Dorium*; Lazio est *Coraçeve*; *Nigro Colubari*, h *Viminatium*, *Biminatium* Procopio; fortædem cum insula *f Viminatio*, cujus mentionem fecerunt *Paulus Diaconus*, & *Niceph. Callista*. *Niger* putat hodie *Vidino* esse ad Danubium; Lazio est *Wuxiderna*. i *Rethiana* Mœsiorum copminata; Lazio *Resiana*; *Nigro Nicolipi*. *Kulpianum* à *Justiniano* restauratum, dictumque i *Justiniana Secunda*. In *Mæsie Inferiore* opida erant, m *Sarpедonia* ad *Erginum* fl. *Sarpедonia* illius ad hanc urbem *Neptuno* sacrum fuit: quod adeo conquiretur fluctibus, ut in proverbium abiit de rebus valde turbulentis, ac clamorosis & obstreperis. g

HEKELI.

- a Lib. vii. p. 578.
b A *Nicetæ* *Servi* dicti.
c Vid. *Strabo* loc. cit. p. 557. seq.
d Lib. iv. c. xi. p. 54. lin. 41. & Lib. vi. c. xiii. p. 86. lin. 4.
e Est & *Nessus* *Thracie* fluvius, à *Turci* *Chorassou*; à *Græcis* v. *Melystro* dictus. Humo uascerentur, *Exionis* np. atque *Nubis* *Filius*, *Mæsi* quoque nomine est insignitus.
f *Illyri*.
g Vid. *Erasmi*. Chil. ii. Cent. ix. *Adag.* xxi. p. 488. Col. a. & ex ed. *Mamutius* in *Adag.* *Schæd.* p. 724. Col. a.

BUNC

a Fluminis Mœchius. b Timachus. c Pingus. d Margis. e Ciabras. f Temenities. g Jatrurn. h Viminatium. i Rethiana. k Ulpianum. l Justiniana secunda. m Sarpедonia.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XVI. 375

Dionysopolis, *Timogetia*, *Tomi*, *Ovidii* Poætæ exilio nobilissimæ, *Istropolis* & *Eleutheræ*.

III. *Ister* fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugis *Amno* montis ortus, per multas lapsus gentes *Danubii* nomine, immenso aquarum auctu, & unde primum *Illyricum* alluit, ist, id est, ad *Savi* confluentem, *Ister* quondam appellatus *sexaginta* a circiter annibus receptis, medio fermè eorum numero navigabili, in Pontum vastis *sex* fluminibus sive ostiis evolvitur. Singula autem ostia tanta vi, ut prodatur, in quadraginta millia passuum, id est, mill. German. x. longitudinis, vinci mare, dulcemque intelligi haustum. German. vulgo *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*.

De incolis Mæsie, & duobus novissimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

IV. Mæsos populos feros, ac truces Barbarorumque barbaros, à Mæsie Incolis.

BUNONIS.

Dionysopolis ad *Ziram* fl. sita, antea *Crunici* dicta, *Jorio* & *Ferrario* b *Varna* est, Lazio *Chiliza*. *Varna* clade *Uladislai* Hungariæ Regis vocissima est; quem *Julianus* Cardinalis Pontifex auctoritate impulsit, ut contra quam pactus erat, *Amurathi* Turcarum Imperatori bellum inferret. Sed profligatis Christianorum copiis, ipse Rex obrutatus est, ejusque caput in ludibrium conto suffixum est. Clades illa contigit anno c. 1444.

Timogetia ad idem Ponti Euxini litus ponitur. *Tomi*, *Nigro Constantia*, ac *Cælio* *Calagagno* *Tomeslar*, nomine haud abulduente dicitur, *Gofanus* tamen hodie *Kioviam* appellari creditur, eo vicinum lacum *Ovidiæ* *Lexero*, id est, lacus *Ovidii* b. Urbem hanc alluit *Naxius* & quem alii dictum putant *Abstarum* & *Ægialium*. *Arrianus* in periplo Euxini tradit hic *Mædam* discipulis fratrem suum, unde urbi nomen datum. Cis *Tomos* est d *Calatis*, seu *Callatis*, Lazio *Kilia*, *Nigro Pandalla*: ultra vero est i *Istropolis*, *Nigro Grossia*, *Castaldo Stravici* i. Porto in hac Inferiori Mæsie ad *Jatrurn* fl. est *Nicolpis*, urbs Christianorum clade nobilitata. *Sigismundus* enim Imperator non tam virtute hostium, quam discordia suorum, à *Bajazete* Turca victus, Constantinopolim fugiens, hic salutem sibi expedit. Contigit clades illa anno 1396. *Annales* vero *Turci* referunt cladem istam ad annum Heg. 794. qui est annus

aræ Christianæ 1392. adeoque quatuor annis à nostris discrepant Scripturis. In eadem Mæsia Inferiori sunt e *Dinogetia*, *Nigro Drimago*. f *Oëfus* *Triballorum* ad *Oëfium* fluvium: g *Noviodunum*; h *Novæ*, Lazio *Novomoni*: i *Durostorum*, Lazio hodie *Dora*: k *Odyssus* k seu *Oëfusus*, quam *Niger* putat esse *Varnam*; Cedreno vocatur *Barna*. Cæterum *Solinus* Mœsiam *Cæris* *horreum* ob fertilitatem à Romanis appellatam scribit. Ipsa quingenta hominum millia ex *Dacia* Augusti imperante per *Ælium* *Carum*, seu ut aliis placet, *Licinium* *Crassum* co traducta aluit.

l *Trajanus* Imperator Rom. pontem Danubio impositum, ut expeditior esset in Dacos militia. Metuebatur enim, ne Danubio frigidibus congelato, Romanis, qui trans flumen essent, bellum inferretur; quod si eveniret ut posset per eum copias facile traducere. Sed *Adrianus* contra metuens, ne barbari oppressis custodibus pontis, in Mæsiam transirent; superiores partes pontis distibari jussit. Pontis ejus rudera hodie ad *Sendrovium* opidum supersesse, recentiores prodiderunt: ad *Servinium* à *plerisque* ponitur.

HEKELI.

b *Lexicographi* eam nuncupant *Tritonicen*. i *Milefortium* Colonia. k *Amniam* circa *Danubium* Urbes est. Item *Pannonie* Urbs est *Antonino*, à *Latino* *Neumarch* dicta. *Ptolemæo* à *Mæsie* Inferioris oppidum, ubi *Danubius* in ostia effunditur.

B b

BUNO.

a *Dionysopolis*. b *Varna*. c *Tomi*. d *Calatis*. e *Dinogetia*. f *Oëfus*. g *Noviodunum*. h *Novæ*. i *Durostorum*. k *Odyssus* seu *Varna*. l *Pons Trajani*.

Thracibus genus duxisse, tradunt auctores: cum ipsa Mœsia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. Licinius Crassus perdomitos Imperio Romano subjecit. Deinde in Superiorem Mœsiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraque ex Sarmatiâ Asiaticâ advena genti inveni, duo inibi regna de suo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ condiderunt. At novissimi Turcæ in utrumque infusi etiam nunc tenent.

Sanderovi.

Vidna.
Bodon.
Novograd,

V. Caput regni Serviæ regumque quondam sedes, & Sanderoviæ, Ungaris Zendrew, Turcis Semender, ad Istrum ripam sita: Præterea Vidna, Bodon & Novograd nobilia sunt opida; quorum hoc ære munitum inexpugnabili. At Bulgariæ regni caput est Sophia, urbs magna & populosa.

BUNONIS.

Bulgari à Volga fluv. videntur dicti. Niceph. Gregoras nomen eorum à Bulga fluv. derivat. Alii tamen contendunt reliquias esse Gepidarum. I. & a Sanderoviæ, olim in Singidunum n., à Turcis 1439. captum, Fanum S. Andrea seu Sennodria, quondam Rasciæ fuit metropolis: Ad Sanderoviam in Danubii ripa Sigisfinundus Hungariæ Rex à Turcis magna clade affectus, vix salvus evasit ultra Danubium fugiens, quod contigit anno Christi 1409. Cispin. In Servia quoque est b Nonibazaria, Despotarum quondam sedes: c Orachum, ad Drinum fl. hodie Saniciæ Serviæ sedes; quæ de causa satis culta est, habeturque primaria. Ad Rasciam pertinet d Alba Græca o, moenibus hodie carens, castrum habet munitissimum, in quo Christiano non licet pernoctare. Secundo Danubio descendenti porro obvia sunt e Tricornium, & f Viminium, ac plura non nimis clara opida.

o Sophia, loco parum salubri posita, residet Beglerbegus Rumelia: hac ex Hungaria in Thraciam itur. Ad eam monstrantur Sardiciæ urbis rudera. g Nicopolis quoque Bulgariæ urbs est Christianorum clade nota, ac modo numerata. h Varna eadem calamitate nobilis; à Co-facis perhibetur exusta. i Omnis Servia ac Rascia mire fertilis est, ac præcipue in Cassovico Campo, qui indigenis Cassiopole, Germanis Anemfeld appellatur, tributurque Bulgariæ, quam attingit. k Ager ad Belgradum omnium totius Europæ perhibetur amœnissimus. Incole sunt laetioris patientissimi; agriculturam exercent, aut militiam sequuntur; ad quam à Turcis pelli ei solent: aut alii alicui rei operam impendunt.

a Sanderoviæ. b Nonibazaria. c Orachum. d Alba Græca. e Tricornium. f Viminium. g Nicopolis. h Varna. i Servia naturalis. k Soli ac latum moris. l Bulgariæ natura. m Bulgarorum moris. n Mœsia Romanis subdita, duplex facta.

Turcæ pagos ad publicas vias incolunt. Habui Servia Despoten, cui Bosnia quoque parvi; eo que occiso Hungari eam sibi fecerunt vestigium. A Turcis occupata per Beglerbegum fuit administrata, qui sedem suam habuit Belgradi. Promotis vero Imperii Turcici finibus Beglerbegus Budam translatus, legatum suum, vulgo Cezmacan, reliquit Belgradæ; per quem Servia agit. l Bulgaria regio aspera est, & montibus ac ovium greges facit alit. m Vicinisque qui Serviam incolunt, moribus fere sunt similes Bulgari: lacte ac pecorum carne victitant; decimum quemque ex iis Turcæ ad militiam legunt.

HEKELII.

l Volaterranus eos à Scythiâ egresfos putat. m Antoninò teste n Vel Aurelio Victori, qui eam Urbem constituit, Pannoniæ, Singidunum. o Vildg Griechisch Weissenburg, Nondrida alioquin dicta.

REISKII.

2. Sic est, Mœsiam multi veterum Auditorum aut Thraciæ innectunt, aut huius partem faciunt: Ut vel inde Mæzlos à Thracibus eorum cepisse, merito suspicari. Ergo gens utraque primum uno regno, unaque Rep. gaudere: Donce M. Licinius Crassus Proconsul A.V.C. DCCCXXVI. ab Mæsiæ, Balthamis, Thracibus, Geticisque superatis triumphum egerat. Neque tum Mœsia tamen in provinciam rediit, sed sub Imp. Vespasiano fuit, & duplex supra nempe live prima, & secunda live inferior facta. Verum tamen adhuc Thraciæ inferiori Mœsiam & Notia Imp. Rom. & Rufus Felleus annu-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XVII. 377

tar, Præsidalem quippe provinciam. Denique gens Sclavica palade ab Mæotide A. C. 669. pro-rupit, a Serriorum, Sirbiorum & Soraborum nomine notata, perque nostram Germaniam olim longius diffusa (maxime circa Servetam Zerbli & Zerbick) donec hos intra limites compelleretur. Hinc Principatus Serviæ, feudum regis Bulgari, qui quoniam Eleazarus Bulco il-

a Serviis subiecta. b Despotis.

lum imperierat, b Despotis subsequenter Laz-arorum appellatio adhaesit. At Servia demum ab Amurath III. debellata, Turcico sese iugo A. 1582. submisit, Bulgari autem ex Asiatica ultra Volgam Tataria effusi, & ab vicino, quod accolebant, flumine dicti, hac in Mœsia Illyrico & Macedonia regnum stauerunt novum A. 690. à Turcis itidem A. 1393. subactum.

CAP. XVII.

Summa universæ Scythiæ descriptio.

Item de veteri Scythia Europæa.

I.

Trans Istrum Mœsis contermina est Scythiarum gens omnium toto orbe vastissima, quippe ex Mœsia inferiori in Asiam ad Taurum usque promontorium & fretum Anian, Longitudine terrarum miliarium German. c 150. amplius occupat. Latitudine vero ab Oceano Septemtrionali ad Caucasum montem fontefque Indi fluminis miliaribus German. circiter 110. Dividitur autem universa Scythia in Europæam & Asiaticam. De hac posterius in ipsa Asia, nunc Europæam prius expediemus.

II. Terminatur Europæa ab Occasio Patisso flumine, ab Septemtrime linea à Patissi fontibus per Amadocam paludem (quæ est in

Scythiæ Euro-pææ limit-tes.

Li-

REISKII.

1. Scythiam doctrinæ planioris causa tripli-tem facimus, vestigiam putam & hodie-um: Venerabilissima illa tam longe patuit lateque, ut Cossythiam, cum eaque Hispanos, Gallos, Britannos, Teutones, itemque terras septentrionales una comprehenderet. Nec tamen dixerim, nonnullis Auctoribus opinio infedit, quæ citatur, ex Hippocrate, locus id li-quo confirmat. Mædia vero quam dixi Scythiam Græcis Romanique Scriptoris in Europæam & Asiaticam displicuit, tractu sane amplissimo extensa: Hodierna haud arctioribus terminis de-finita, omnem Tatariam Europæam & Asiati-cam includit, nomine solo mutato. b Huius nominis Græcas origines dicitur & æturus, i. e.

corio deducunt: Alii rectius ab arte, qua excel-luerunt Scythæ, sagittaria, & vocabulo Germa-nico. Sic Bochartus Phaleus, Lib. III. c. 13, & Vossius Lib. I. de Idolat. c. 99. ubi Scythiis optimos assignat sagittarios: Unde, inquit, Scythiarum appellatio. Nam septentrionalibus uti Germanis Scheiten (addo etiam schieten) est sagittam arcu emittere. Quid? quod Bochartus singulari ad Nicol. Blankardum scripta epistola eo concen-dit, ut Scythas Germanice locutos argumentis probabilibus monstrat. Rationes autem solidas Bochartus urget, in primis Scythiarum origini-bus docendis. c Omnium enim parens ipsi Magog Ebr. nunc fuit, unus ex Japheth filius; à quo Magogitæ vel Magogitæ etiam dicti leguntur. Joseph. Lib. I. c. 7. Hinc Abydenus ex eoque Syn-cellus tum Scythicas ab uno illo Magogo tum quoque gentes Celticas deduxerunt.

B b b 2

BUNO-

a Scythia triplex. b Scythæ cur dicti? c Horum origo.

Lituania) ad Borysthenis fonteis, atque inde alia linea ad Tanais ortus ducta; ab *Ortu* ipso Tanai & Ponto Euxino: à *Meridie* Istro, & ubi est ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab Occasu in Orientem ad Pontum ducta.

III. Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis distinguitur, quorum clarissimi, præter *Troglodytas* in inferiore Mœsia commoratos, *Daci*, quorum regionem nunc tenent, *Moldavi*, *Valachi*, *Transilvani*, & Hungarorum pars inter Patifium amnem & Transilvaniam; *Getæ*, quos ad utramque Istri ripam in Mœsiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: *Tyragnetæ* & *Arpii* inter Tyram flumen & Istrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hypanim amnes *Carpiani*, *Callipides*, *Istnici*, *Axiaces* & *Jazyges Eneocadæ*; quorum omnium solum nunc Podolia: *Bastarnæ*, iidem & *Peucini*, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Russia minor seu Nigra: *Borysthenitæ*, inferior Lithuaniz pars versus Pontum: *Neuri*, ad Borysthenis fontes, inde *Geloni*, *Thysagætæ*, *Budini* & *Agathyrsi*, in Moscovia inter Borysthenis fontes & Tartariam minorem: *Alani* ac *Roxolani* in Moscovia, ad sinistram *Donez*, id est, minoris *Tanais* ripam: *Hamaxobii* sive *Hamaxobitæ*, ad Gerrhi fluminis fontes in Tartaria minore: *Georgi*, *Nomades*, *Basilides* & *Tauroschythæ* sive *Scythotauri*, iidem in Tartaria minori: *Tauri* sive *Taurici*, qui Tauricam sive Scythicam Cheronesum incoluerunt: In his *Bosporani* utrinque Bosporum Cimmerium accolentes: *Jazyges Maotæ*, juxta *Mentim* paludem ad Tanaim, usque protensi, *Arimaspi* & *Essedones* ac *Tanaitæ* ipso *Tanais* flexu cincti.

CAP. XVIII.

Dacia.

I.

Dacia fines.

TRans Istrum igitur Mœsis contermini fuerunt **Daci*, Scythicagens, fera, atrox & barbara. Regio ipsa *Dacia* terminatur à *Septentrione*.

BUNONIS.

a a *Dacos* antiquius appellatos fuisse *Davos* putat Strabo a; unde frequentia nomina servata *Dacos*.

rum apud Comicos *Daos* seu potius *Dæos* nominat Eustathius.

HEKELII.

a Lib. VII. p. 556.

BUNO

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XVIII. 379

à *Septentrione* Carpathicis jugis & Hieraso amne; ab *Oriente* eodem Hieraso & Istro; à *Meridie* itidem Istro; ab *Occidente* Patifio. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam *Transilvaniam*, *Valachiam* & *Moldaviam* fere totam.

II. Divisa fuit olim in *Ripensem*, *Alpestrum* & *Mediterraneam*. *Ripensis* est, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte *Valachia*. In hac Populi *Prendavesii*, *Alboscensii*, *Saldensii*, *Tervingii*, *Burrhi*, *Cingesi*. *Alpestrum* nunc incolunt major pars *Valachorum* & *Moldavi*. Quondam in ea populi *Piephigi*, *Siguni*, *Sinsii*, *Cotensii*, *Taiphali*, *Cacoensii*, *Cistoboci*. *Mediterranea*, quæ & *Gepidia*, tota nunc est *Transilvania*. In hac olim populi *Caocensii*, *Buridiensii*, *Biephi*, *Ratacensii*, *Taurisci*.

III. Urbs olim clara fuit *Ulpia Trajana*, ante & *Zarmisogea* ^{Ulpia Trajana}.

BUNONIS.

a a *Dacia Ripensis* Tibiscum & Danubium attingit; & in Meridie vergit: & *Daci* Danubium accolentes b *Daci Danubiani* dicebantur: In illa Ripensi Dacia, quæ hodie Hungariæ pars est, præcipua opida sunt *Wardeyn* & *Zamnar*, hodierno bello Ungarico nota. cap. 2. hujus lib. 4. memorata.

c c *Alpestris Dacia* inter Ripensem & Mediterraneam interjecta est.

d d *Mediterranea* in Septentrionem inclinat, eamque Carpathos mons instar theatri jugis suis includit.

e In *Ripensi* Dacia olim fuere urbes clare e *Zurobara*, seu *Zarobara*, nunc *Temeswar*, *Temesia*; f *Lixis*, cujus rudera supersunt, locusque Lazio dicitur *Laorzel*: g *Zeugma*, quem nonnulli b putant esse *Clavensburg* c; Lazio est *Zasfès*, quod Germ. *Mühlenbach*: h *Tibiscum*, quod Lazio *Tirt*: i *Romulium*, à *Romula*, *Galerii* Imperatoris mare ibidem sepulta, appellatum. In *Mediterranea* Dacia fuit,

k *Zarmisogea* fusa ab Auctore memorata: l *Tape*: m *Emonia* Nigro est Severinum: n *Succi*, ubi angustiz & claustra Succorum; hodie munimentum *Timckuest* Lazio: o *Patruissa*, Lazio *Brassova*, vulgo *Cronstadt*: p *Nonitidava* Lazio est *Neftendava* Germanis; quæ Hungaris *Bistrica*, aliis est *Erimistat*, q *Alba Julia*, à Julia Augusta, M. Aurelii Imperatoris matre sic dicta, antea *Apulum*, & *Colon*, *Apulensis*, hodie, ut *Lazius* putat, eadem quæ Germanis *Weissenburg*, &

Hungaris *Gulafeinvar* vocatur. In *Alpestri* Dacia, r *Frateria*, Nigro *Iurgano*, Lazio *Zaxuara*: s *Pimnia*, Lazio *Winex*, Nigro *Philonis*: t *Paloda* diruta, ubi nunc Campi *Bleichfeld*: v *Uridava*, hodie *Uwarhel* id est *Uvidava* rudera: x *Petrodava*, *Petersdorff*: y *Scandava*: *Sclenburg*; ac alia opida minus clara.

H-E K E L I I.

b Imprimis *Ribnymerus*.c Vel *Cleburg*.

R E I S K I I.

z *Daciam* pro statu diverso ac tempore aut ævo triplicem statuimus, scilicet vetustam, mediam, & novissimam: Vetusta illa suis gavisia regibus *Phaxinac* ab *Josepho* Corjonide vocatur, à *Patzinacis* aut *Patzinacis*, quos *Cedrenus* Suidasque memorant. A *Plinio* autem *Daci Romanis* dicti feruntur, alias *Sarmatæ*, *Græci*, *Sarmatæ* Lib. IV. c. 22. A *Strabone* contra *Daci* *Δάκται*, qui olim *Davi* & *Δάοι* appellati fuerant: Unde rot servi apud *Comicos* *Davorum* nomine notantur, tanquam è Dacia oriundi. Mediam vocabimus eam, quæ Romanis, ex ævo Augustæa cognita, & à *Trajano* Imp. sub Imperio A. C. 103. redacta, *Diacesin* *Dacianam*, in eaque duas provincias tum *Consulares* tum *Provinciales* fecerat. a Hæc ergo Romana fuit periodus, quam sequebatur Gothica, *Gepidica*, tantemque Hungarica, ob *Gothos* *Gepidas* Hungarolque qui *Daciam* infederunt. b Unde dignoscimus, quantum *Getæ* veteres in Dacia commorati & *Gothi* è *Scandinavia*, effusi differant. *Loccenius* quidem

B b b 3

h *Dacia Ripensis*. b *Daci* *Danubiani*. c *Alpestris Dacia*. d *Mediterranea*. e *Zurobara* seu *Temeswar*. f *Lixis*. g *Zeugma*. h *Tibiscum*. i *Romulium*. k *Zarmisogea*. l *Tape*. m *Emonia*. n *Succi*. o *Patruissa*. p *Neftidava*. q *Alba Julia*. r *Phrateria*. s *Pimnia*. t *Paloda*. v *Uridava*. x *Petrodava*. y *Scandava*. z *Dacia* triplex. a *Romanis* subdita. b *Getæ* Gothique differant.

Marifus &
Aluta fluvii.

Incolæ.
Dacia.
Getæ.

Sarmatæ.
Gothi.
Hunni.
Saxones.

fogethusa dicta; nunc *Varheli* eodem situ est in Valachia. IV. Fluviorum celeberrimi: **Marifus*, Germ. *Marifch*. Hung. *Maros*. Et **Aluta*, Germ. *die Alt*, Hung. *Ok*.

V. Incolas ante *Getas* fuisse tradit Plinius; *Dacos* postea à Romanis appellatos. **Getarum* nomen mansit circa utramque Istripam, ut ante dictum. Regibus illi suis regebantur, donec Trajanus Imperator Daciam perdomitam in Provinciam formam redegit. Postea *Sarmatæ* investiti, dein *Gothi*, moxque *Hunni*. *Post hos *Saxones*, Germanica gens, à Carolo Magno devicti, cum leges victoris ferre nequirent aut nollent, in universam Daciam transierunt. Hinc etiamnum frequens, licet corruptus, in iis oris durat Germanicus sermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes occupaverat, Hungari Saxonibus sese miscuerunt, unde mixta nunc utriusque gentis lingua. Tum vero *divisa* fuit universa Dacia in nova nomina. Ea pars quæ Patissio amni annexa, *Hungariæ* titulo accessit. Quæ ante Dacia mediterranea erat, *Transsylvania* appellata:

Inter

in Antiquit. Sueo-Goth. Lib. I. c. r. gentes duas fere synonymas putat, & contrarias Pontani Descript. Dan. Cluverique ex Antiquit. German. rationes elidere conatur: Loca tamen Auctorum veterum multa obstant & Viri Clarissimi sententia adversantur. *Amplius illud est, quod monco, ne à Dacis tanquam gens alia disjunganter Sarmatæ; Neve Saxonum in has terras transitus ævo Carolino & victoriis Francicis ascribatur: Id utrumque nostro Cluverio videtur, cum Historici ex illa ætate aut taceant aut contrarientur. *Novissima* tandem Dacia nobis erit, quæ Transylvaniam, Valachiam & Moldaviam, qui status rerum est præfens, ambitu suo comprehendit.

BUNONIS.

**b Marifus*, qui & *Rhabon* dicitur, Carpatho monte editus, recipit *c Sargetian* amnem; in quo *Decabalus* Dacorum Rex, cui Trajanus bellum intulit, thesauros suos defodit; neque tamen vel sic eos occultare fati, aut Romanis subducere peroravit. Strabo d tradit, Romanos hoc flumine usos ad omnia subvehenda, quæ videbantur necessaria ad bellum Getis inferendum. *Marifus* hic in *Tibiscum* se effundit. *d Tibiscus* vero, qui & *Patissus*, & *Tibesis* appellatur, ex eodem ortus monte, post longum spatium cum Danubio se coniungit.

†*c Aluta* fons Marifi vicinus, eodemque

monte editus, in eundem prope Istrum. **Getas* à Dacis per cataractas fuisse distinctos, apparet ex Strabone e; & versus Germaniam *Dacos*; ad Ortum *Getas* nominatos. *Zemolzi*, Pythagoræ qui fuerat famulus, in patriam reversus, genti suæ ac proceribus acceptus fuit, quod ostentorum celestium prænuñciaret eventa. Hinc in regni societatem à Rege assumptus primus sacerdos factus ejus Dei, quem Getæ colebant; ac deinceps sacerdos Regibus fuerunt consiliis. Strabo f. Quum sub Ore Roie Rege adversus Bastarnas non bene pugnavissent, Getæ somnum capturi iussi sunt capere ponere, quo loco habuissent pedes, & xuribus suis levibus; donec acceptum eluerent dedecus. *Jullinus*. Ab Alexandro Magno bello suis petiti. Post ejus obitum Dromichares Lysimachum cepit, ejus gentis suæ commonstravit egestatem, monitque ne tales invaderet, sed amicos haberet. Strabo. g

**g* Getæ de Saxonum in Transylvaniam transitu hic affert Cluverius, illa idoneis Scriptorum deservunt testimonius.

HEKELII.

d Lib. vii. Geogr. p. 557.
e Loc. cit. p. 556.
f Lib. vii. p. 545.
g Loc. cit. p. 552.

BUNO.

Inter hanc & Istrum *Valachia*: Inter hanc & Hierasum *Moldavia*; cuius titulo etiam adjectum, quicquid inter Hierasum & Tyram amnes interjacet.

CAP. XIX.

Transylvania, Valachie & Moldavia descriptio.

I.

Transylvaniam Principatus, qui sylvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungaricè *Erdeli*, Germanica *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubiè à *septem opidorum numero* dictus est. Qua ratione etiam nunc Sarmatis seu Sclavis *Siedmgródská Ziemia*, hoc est, *Septemcastrensis regio*, indigitatur. Postquam Saxones colonos recepit, cultus habitari coepit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara sunt. †

II. **Cibinium*, sive Hermanopolis, vulgo *Hermanstadt*, caput *Cibinium*. Pro-

BUNONIS.

**a Cibinium* sive *Hermanopolis* a ex septem Saxonum urbibus prima est, ad Cibin rivum, inter paludes & piscinas partim in colle, partim in planitie posita, ædificiis & propugnaculis superbiens, magnitudine cum Vicina Austriæ comparatur. Hic cæteræ civitates conventus habent. Cives ex usu vini Chitagra plerumque laborant. Inde uno millari distant fodinæ salinæ in *Wyzagna*, Germ. *Salzburg*.

HEKELII.

**Ab Herman*, *Græcorum* Imperatore, quem fundatorem credunt, ita appellata.

REISKII.

†*b Transylvania* regni Hungarico & *Woywodæ* suo ab regibus impositio diu subiecta provincia, sylvis undique ac montibus Carpathicis circumfpecta, nomen suum ex ævo barbaro adsumit, tanquam quæ trans sylvas jaceat: Ita *Septemcastrensis* etiam ex media ætate dicitur, à septem castris five burgis, urbibusque, præcipuis, Germ. *Siebenbürgen*. Urbes enim & amplas & montias, nec frumentario solum sed salino, pecuario, metallico, & vini proventu etiam felices continet: c Incolas vero trium generum alit, nunc Saxones, Hungaros, *Siciliosque*. *Saxones* septem, quas vocant, sedibus divisi (*Sieben*

Stile) non à Carolo M. ejecti, nec à Geisâ, rege Hungarico huc deportati (quod Istheanensis in Hist. Hungar. sentit) nec miro Hamelensium puerorum exitu huc primas colonias duxerunt; Sed Ammianus Marcellinus ævo suo in Dacia Ostfalis, originis Germanicæ gentem tertio jamdudum seculo habitasse memorat. Confer. heic Hornii Orbem polit. p. I. V. in Transylv. *Hungari* cum Saxonibus conjuncti; *Siculi* ad fines Moldaviæ loca sejuncta incolunt, septem, uti loquuntur, sedibus distincti. d Sed mutata Resp. in Principatum A. 1512. desit, quem ab rege suo Johan. de Sapolia Waywoda, Hungariam bello adortus obtinuit, regno tamen obnoxium futurum: Sed clientela Turcica & tributum, quod quinque imperialium myriadas excoffit, annum post has intervenerat, e *Zatmaria* eo ipso anno pace facta regno rursus Hungarico accessit: f Waradinum etiam obfessione diuturna & oppugnatione acerrima A. 1692. captum.

g *Wallachia minor* sive *Transalpina*, Græcè *Mauroulachia*, & *major* sive *Cisalpina*, Græcè *Ungvelachia*, vulgo h *Moldavia*, hæc utraque Principatum Græcis Imp. debet, qui *Διογενης*, i. e. *Dominator* vel *Despota* impulerunt suæ clientelæ deditos, sed Cpoli capta i Muhamedes II. Turcicus Imp. rejecto Dracole, Despota vel

a Daci & Sarmatæ parum. b Marifus. c Sargetia. d Tibiscus. e Aluta flumina.

a Cibinium sive Hermanopolis. b Transylvania. c Incolæ hujus triplices. d Principatus. e Zatmaria. f Waradinum. g Wallachia. h Moldavia. i Nunc Turcistrabutaria.

Alba Julia.
Claudiopolis.
Bistritia.
Sciburgium.
Medefius.
Corona.

Provincia est: ^a Alba Julia, Germ. *Weissenburg*, Hung. *Giulafierwar*, Principis superioribus annis sedes: ^v Claudiopolis, German. *Clausenburg*: ^d Bistritia German. *Bistritz*, Hung. *Besterze*: ⁱ Sciburgium, German. *Schiesburg*, Hung. *Segefwär*: ^f Medefius, Germ. *Medwisch*, Hung. *Megies*: ^g Stephanopolis, seu *Corona*, Germ. *Cronstadt*, Hung. *Breslaw*. ^b

III. Quæ nunc duæ regiones Valachia ac Moldavia nominibus distinguuntur, superiori ætate uno ^d Valachia vocabulo censebatur. Incolis *Woloska Zemla*, id est, Valachia terra, & gens ipsa *Wolochy*. Dividebatur autem tota Provincia in Majorem, & Minorem: Major postea ⁱ Moldavia nomen recepit: ^g Minori Valachia titulus remansit. Quæque suo parebat Principi seu Duci, quem

Sar.

vel Waywoda *Wallachiam* subegit, novo posthac homine imposito, sibi tributarium. *Moldavia* autem regio Hungarico diutius subiecta, ob rebellionem sui Waywoda perfidum Turcico adhasit imperio: Hinc Turci quoque *Bessarabiam* occuparunt, *Moldavia* ademptam.

BUNONIS.

^β ^a *Alba Julia* ad *Ompaii* fl. qui ibi in Mari-
sum labitur, alluit, multa videntur antiquitatis
monumenta; Bathorianam domum nunc Pro-
fessores Gymnasii incolunt; inter quos nuper
eminebat Joh. Henric. Alstedius.

^v ^b *Claudiopolis*, Hungar. *Colo-war*, ad Scho-
mos fl. urbs ampla & frequens; à pluribus habi-
tatur Phœnicianis. Hic Transilvania Princeps
conventus solet habere publicos. Anno 1662.
ab Abaffio Transilvania Princeps ac Turcis diu
frustra obsessa est, Cæsarianis, qui in prae-
dio erant, sese fortiter tentibus: sed tamen
anno 1664. à militibus prædarii Abaffio ven-
ditur. ^c

^d ^c *Bistritia* ad *Bistritz* fl. posita in regione vici-
fera, quæ vulgo *Nosferland*, urbs elegans & va-
lida est ^d; Cives hic purius loquuntur Germa-
nice, quam in reliquis Transilvania civitatibus;
sed ob ætris & aquæ vitium multi hic sunt itru-
mosi, surdi, muti, & fatui. Inde 4. milliari-
bus abest opidum ^d *Rodua*, ubi aurifodinae.
^e ^c *Sciburgium* ad *Kochel* fl. sita non adeo mu-
nita est.

^f ^e *Medefius* in interioribus partibus Transil-
vaniae est. Templum habet in monte munitum
pro more gentis.

a Alba Julia. b Claudiopolis. c Bistritia. d Rodua. e Sciburgium. f Medefius.
g Stephanopolis. h Waradunum. i Zattaria. k Valachia. l Valachia Majori.
m Moldavia Minor.

Sarmaticæ gentis vocabulo, ^a *Waywodam* appellant; Polonis
quondam utraque stipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex par-
tem Turcarum Imperator tenet. Valachia caput ac sedes Vaivodæ
est *Targowisko*: reliqua loca sunt *Brailaw* & *Dombrowitza*. Mol-
davia caput est ac Vaivodæ sedes *Czakaw*: reliqua opida sunt,
Margasft, *Tarisko*, *Moncastro*.

BUNONIS.

^a Princeps Valachia vulgo *Hospodar* appella-
tur: uterque vero cum *Moldavia*, tum *Valachia*
Princeps, Turcarum Imperio hodie obnoxius
est. ⁱ *Moldavia* Turcarum Imperatori tributi
nomine quotannis pendit magnam pecunie sum-
mam, offertque 500. equos & 300. falcones.
Similiter *Valachus* tributum dat Turcarum Impe-
ratori, qui hodie pro suo arbitrio Valachis Prin-
cipem imponit. Cæterum *Moldavia* fertilis est
& valde rigua, vinum fert generosum. Nec de-
sunt auti ac argentifodinae; verum nemo scrutat-
ur. Equos nobiles inde abducunt Turcæ. Sunt
etiam *Moldavi* Valachis humaniores; equites

operam in bellis conducunt Turcis ⁱ. *Valachia*
silvestris licet sit, vino tamen & frumento abun-
dat; magnos alit greges ovium & boum; qui
per Hungariam & Germaniam venduntur: Istorum
equi habentur vegeti ac laboris patientissimi.
Sunt autem Valachi pastores, bubulci, luli-
ci ^k, ac in bello feroces.

HEKELII.

ⁱ Vinum etiam *Malvaticum*, quod ex *Cretæ*
in *Poloniam* & *Germaniam* deportatur, per hanc
Regionem transit, unde ex hoc *Vaivoda* magnum
vectigal recipit.

^k Et ut plurimum animo instabiles, iracundi,
otio indolentes.

n Moldavorum & Valachorum mores.

CAP. XX.

Tattaria minor; ubi Taurica Cherfonefus.

I.

T Attarorum nomen longe lateque per Asiam & Europam disper-
sum est; cujus limites postea in Asia dicemus; at nunc de par-
tebus agamus, quæ *Tattaria Europæa* sive *Minor* dicitur.

II. *Tattaria* igitur *Minor*, sive Præcopensium Tattarorum
regnum, est ea Scythia Europæa pars, quæ fluviis *Borysthenes* &
Pola ac *Desna* (quæ duo in Borythnem exeunt) & *Tanai* minori,
vulgo *Donetz*, ipsique *Tanai*, *Maoti* palude ac *Ponto* cingitur.

III. Qui-

REISKII.

¹ ^a Nomen & genus Tataricum Europæam
Scythiam pervasit, ex Asiatica traductum, &
illud quidem A. C. 930. circiter in Hæstoria tum
Arabica, tum Græca Latinaque coepit inclarescere.
Id vero gentile apud Barbaros cognomen
fuit uni ex Mogulensibus nationi proprium
vix *Tatar*; Denique reliquis eorum gentibus
cunctis commune adeo factum, ut per Europam

& Asiam latissime nunc pateat. ^b Europæa vero
Tattaria duplex hominum gens continet, *unam*
Nagayense, minori *Tanai* vicinam, *alteram*
Præcopensis, in c. Taurica Cherfonefo habitans;
Duobus his generibus accedunt Tatari *Czukovien-*
ses, Russiæ propinqui & *Budziakenses*, *Molda-*
vici propiores. Tota regio plana, ut pluri-
mum inculca, horrido aëri & ventorum injuriis
exposita: Cherfonefus cultior 140. German.
C c c millia-

a Tattariæ origines. b Tattariæ Europæa duplex. c Taurica Cherfonefus.

BUNO.

Incolæ Tat-
tariz mino-
ris.Panticapæum
Cimmerium.
Theodosia.
Tartariz di-
vilio.Tartaria-Præ-
copenfis &
Crema.

III. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint, supra demonstratum est. Caterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclutum fuit: maxime vero *Taurica Cherfonefus*, non minus quam ipsa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, *Panticapæum*, nunc vulgo *Pontico*; *Cimmerium*, in medio Cherfonefi; *Taphros*, nunc *Przekop*, & *Theodosia*, nunc *Kassa*.

IV. Scythæ in universum tenuerunt; at postquam *Tattari*, ex Asia profecti occuparunt, *Tattaria* dicta est, *Minorque* cognominata, ad differentiam *Majoris* quæ est in ipsa Asia.

V. Divisa est in *Præcopensem*, & *Cremaam*. *Præcopenfis*, quæ Sarmatis *Præcopska* dicitur, est ipsa Cherfonefus Taurica, à

Præ-

milliaria suo ambitu, octo urbes, & octo millia Cœ, i. e. Pagorum continet. Urbes duæ, *Cassia* munificissima, *Tartaria* clavis, & *Assica* Sultano turcico subsunt: Isthmus alicubi vix milliæ Germanicæ æquat. Gentem heic Tauricam quæ sermone, moribus, ore ipso corporisque habitu Germanos refert Busbequius in Epist. IV. refert. b Tota hæc Tartaria A. 1400. vii juris facta Chamum sibi proprium creavit, cui fedes frequentior *Bucejarai* (alias *Bostanferai*) rarior autem *Kyma* placet, rarissima, ubi thesauros recondidit, *Mancup*. Demum vero ab Amurathæ III. subacta, & Chamus eliso gutture necatus A. 1584. perijt, successor, quem victor impoluit, dato. Conf. Drefchleri Chronicon eum nostris annotationibus p. 92. seqq.

BUNONIS.

a c Cherfonefus illa *Taurica* b Ponto Euxino undique & Palude Mæotide cincta est, hanc ab illo scijungit, vel potius utriusque aquas conjungit d Bospori Cimmerius. Peninsula hæc angusto Isthmo continenti adhærens, à Septentrione in Euxinum Pontum procurrit, sæpe paulatim dilatans, duo efficit promontoria; alterum in Ortum, ubi *Theodosia* urbs; alterum in Occasum. Tum paulatim attenuatur in id promontorium, quod *Agathis Frontem* vocant, quodque in Pontum prominens, Minoris Asia litoribus obvertitur.

ß c Panticapæum sive Panticapæa, à vicino flumine Panticapæ nomen habens, ad Bospori introitum est opidum longe validissimum, olim à Milesiis conditum. c

a Gens ortu German. b Tartaria sui juris. c Cherfonefus Taurica. d Bosporus Cimmerius. e Panticapæum. f Cimmerium op. g Taphros. h Theodosia.

ß c *Cimmerium* d opidum Plinius c trans iterum collocat; à quo Bosporus cognomen habet. d g Taphros vel Taphros in isthmo Cherfonefi collocatur. Auspiciis Trajani Imperatoris olim capta est.

h Theodosia f olim urbs populi, à Genuefibus frequentata, à *Mishammede II.* capta anno 1475. Genuefibus quibdam auro corruptis. Hodie præfecti Turci seu Beglebegi sedes est.

g Tattari g, qui hodie eas incolunt regiones, iidem fere sunt moribus, quibus olim Scythæ. Nam neque fixas sedes vix habent, pecora & armenta sua cum totis familiis sequuntur, uxoribus liberisque in plaustriis secum ducunt. Et hæc teris, qui in opidis degunt, longe nobiliores existimant & præstantiores; quippe quorum virtus fumosis non queat contrariari; & sine quorum custodia isti salvi esse non possunt. Videntur igitur Tattari isti non genus, sed nomen tantum mutasse.

HEKELII.

a S. Cayba.

b Quam *Ptolemæus* inter quinque illos insigniores Cherfonefos, vel *Cherronefos* in ordine quartum locavit.

c *Stephanus* dicit, hanc Urbem esse conditam ab *Æte Filio*, cui *Agathæus*, Scytharum Rex, locum istum donaverat, esseque ceterarum veteri Metropolim.

d Olim *Cerberion*.

e Lib. VI. c. VI. p. 83. lin. 41.

f *Demostheni* dicta *Teudesia*.

g Vel Tattari.

BUNO.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XX. 385

Przekop^b, id est, fossa, quæ in Isthmo facta est, seu ab opido ejusdem nominis huic apposito, cognominata. *Cremaea*, *Krymska* incolis, est reliqua pars extra Cherfonefum, à *Krym* opido, quod olim *Creomos*, dicta. At quia imperii fedes est in Cherfonefo, tota Tartaria Minor Præcopenfium Tattarorum regnum appellatur.

Ipsa

BUNONIS.

a Tartaria admodum secunda est & ferax, etiam extra Tauricum; quamquam non satis diligenter colatur: ut ex agris quinquagesimum sæpe redat granum frumenti, & mili centesimum. Equos Tartaria habet exiguos & strigosos, sed duos & laboris patientissimos: ac boves magnos & pingues, præcipue ad Borythenem fluvium, quem ajunt melius fluere, quoniam ex mellifera venit regione; & lacte ob læta pascua, quæ circa istum sunt fluvium. Tauricam illam Cherfonefium mediam fecant montes ardui & horridi in partem Septentrionalem & Australem. Est vero Tartarorum gens copiosa ac frequens, ob plures, quas ducunt, uxores. Memoratur Tartarus, qui quadraginta liberos uno anno ex divitis suscepit uxoris. Laborem, sitim ac famem facile ferunt Tartari, carne & lacte vescuntur equino, capibus equinis præcipue delectantur & Terram colere indignum putant homine; fixas non habent sedes; armenta sua cum totis familiis sequuntur, latissimos campos inter Borythenem & Tanaim, pascuis subinde moratis pervagantes: neque enim diu in eodem permanent loco; ac inimicis suis precantur, ut diu in uno hæreat loco, quemadmodum Christiani. In vestitu nullus luxus, sed sordes apparent. In præliis fugam simulantes tela sua à tergo perite mittunt: & expiraturi calcibus & dentibus pugnant; & tum maxime timendi, quem moriuntur. In bello captos Turcis vendunt, aut sibi servant, præcipue virgines: sunt enim valde libidinosi. Senes vero juvenum telis confodunt, decollandos aut lapidibus obruendos; obijciunt; & iis est juvenutis ludus. Plerique Tartari athei sunt, ad corporis voluptates omnia referentes: ceteri Muhammedis sequuntur imitantes. Sponsus aut sponsa si ante matrimonium consummatum moritur, ridiculis ceremoniis effertur. Mortuos suos terra obruunt, quam ceteri Tartari aliam habent scelerandi consuetudinem. Urbes vero Tartarorum, ac præcipue Carum, multi incolunt Christiani, Armenii & Iudei, quibus suis permittitur vivere legibus. Principes Tartarorum iis nuncupatur, *Kan*, seu *Han* & *Cham*, id est, Rex, qui ad cxx. millia,

ac sæpe ad c. c. millia equitum educere solet. Anno Christi 1584. Tartaria hæc in Provincie formam redacta est ab Amurathæ; & Tartari antehæc liberi & indomiti, ex Ottomanorum sociis, istorum facti sunt servi. Chyr, Sax. lib. xxvi. Sedes Chamii Tartarorum in Cherfonefo hodie perhibetur esse *Kassa* l. Job. c. Antonius Magnus commentar. novar. Geogr. Tabul. de his ita scribit. Victus immundissimi ac fœdissimi sunt, (Tattari) mappis enim non utuntur, non manibilibus, nisi perpauci: bibunt aquam, lac, cerevisiam ex milio coctam, Vinum apud eos ut plurimum non nascitur: advectionem sicut ceteri homines, avidissime bibunt, usque ad ebrietatem, quæ apud eos gloria. Laudant acetosum lac, quia stomachum eorum confortat, & medicinæ purgativæ vim habet. Herbis variis, maxime autem iis, quæ juxta Tanaim cresunt, suavia vescuntur, & inter cæteras magnificiunt herbam, quam *Paltracan* vocant, quæ maxime eos nutrit, vigoremque eis præstat. Quam igitur hæc herba fructum producit, liberat Tartaria sua deserta & solitudines permeant, in quibus nihil pro victu invenitur. Nam si alium victum non habent, hæc sola herba iis sufficit, quam frequenter inveniunt, & super curtus & equos eam deferunt. Sigismundus ab Hervestein rerum Moscovitarum Commentar. tradit sequentia. Tattari, scribit ille, in hordas m dividuntur, in quibus Sawolhenfis horda & celebratior & multitudine primas tenuit: nam reliquæ hordæ omnes ex ea originem traxisse dicuntur. Horda autem illi conventum, seu multitudinem n significat. Quamvis autem quilibet horda peculiare nomen habeat, scilicet Sawolhenfium, Præcopenfium, Nabaisentium, & aliz multæ, quæ omnes Mahomedani sunt: Turcas tamen le vocari ægre ferunt, propterea loco ducunt. Sed *Befermani* appellari gaudent, eoque nomine & Turci se appellari volunt. Ut autem varias longe lateque provincias Tartari incolunt; ita etiam moribus, ipsoque vitæ genere non in omnibus conveniunt. Homines statura mediocri, lata facie o, obesa, oculis intortis & concavis, sola barba horridi, cætera rasi. Insigniores tantum viti crines contortos, eosque nigerrimos secundum aures habent, c c c 2

a Tattarici soli natura.

b Tattarorum mores.

bent,

Ipsa gens fera, atrox ac rapida, non in opidis vel civitatibus, sed

Cam-

bent, corpore valido, animo audaci: in Venerem, eamque præposteram, putres, equis aliisque animalibus quoque modo interemptis suavitæ vescuntur: demptis porcis, à quibus lege abstinent. Indiciæ somnique adeo patientes, ut toto nonnunquam quadratio ea perferant, laboribus necessariis nihilominus intenti. Rursus aliquid forte ad vorandum nacti, supra modum se ingurgitant, eaque crapulâ priorem inediam quodammodo resarciunt, nihil reliqui facientes: atque ita cibo laboribusque obstrui triduo, quadriduove perpetuo dormiunt. Quos sic altum dormientes Lithuani & Rutheni, in quorum regionem derepente irruunt; pradaeque inde abigunt, insequuti, omni amoto metu passim sine exaubiis, ordine, cibo, formoque sepultos opprimunt incautos. Equitantiibus porro si fames sitique molestia fuerit, quibus insistent equi, venas solent incidere, haultoque eorum sanguine famem pellunt, atque iumentis hoc prodesse putant. Et quoniam incertis omnes ferè vagantur sedibus, stellarum, in primis verò poli arctici, quem ipsi sua lingua *Selejukoll*, hoc est *ferreum clavum* vocant; aspectu, cursum suum dirigere solent. Lacte equino in primis delectantur, quod eo homines & fortes & pingues fieri credunt. Herbis quam plurimis, præsertim iis, quæ circa Tanaim crescunt, vescuntur, sale paucissimi utuntur. Horum reges, si quando suis commeatum distribuunt, quadraginta hominibus vaccam unam aut equum dare solent: quibus mactatis, intestina præstantiores tantum sumunt, ac inter se dividunt, quæ ad ignem eatenus calefacta, ut adhaerentia stercore decuti possint abstergique, vorant. Non solum autem digitos pinguedine unctos, sed etiam colum lignumve, quo sterces detersum fuerat, suaviter lingunt, suguntque. Capira equorum, ut apud nos aprorum, in deliciis habentur, præstantioribusque tantum apponuntur. Equis cervice depressa, pusillisque, sed fortibus abundant, qui æque inediâ laboremque bene ferre possunt; ramiisque & corticibus arborum, herbarumque radicibus, ungulis è terra excussis, evulsisque aluntur. His ita ad laborem assuetis Tartari commodissime utuntur: ajuntque Mosci, pernicioses hos sub Tartariis, quam sub aliis esse. Hoc genus equorum *Pachmat* vocant. Sellas stipedeque lignæ habent, nisi si quas alias à vicinis Christianis rapuerint, aut emerint. Et ne equorum dorsa atterantur, gramine, seu arborum foliis eas suffulcunt. Flumina transnātant: qui si forte fugientes insequentium hostium vim

extimuerint, sellis, vestibus, aliisque impementis omnibus abjectis, armis tantum retentis, effusissime fugiunt. Porro arma illorum sunt arcus & sagittæ; fræma apud eos rara. Pugnam cum hostibus eninus audacissimè ineunt: in qua tamen non diu perseverant; sed simulata fuga hostibus insequentibus, occasione data, primum in eos à tergo tela torquent: deinde conversis derepente equis, in dissipatos hostium ordines denique impetum faciunt. Cum in patentibus campis pugnandum est, hostemque intra teli iactum habent, non structa acie prælium ineunt; sed sinuoso agmine in gyrum, quo certior & liberior hostem jaculandi via pateat, circumferuntur. Estque euntium & redeuntium mirus quidam ordo, in quam quidem rem ductores, quos sequuntur, harum rerum peritos habent; qui si vel hostium telis id succubuerint, aut forte metu percussu in ducendo ordine aberraverint, tanta totius exercitus confusio, ut nec amplius in ordinem reduci; nec tela in hostem torquere possint. Hoc genus extaminis ipsi à rei similitudine *Chorem* appellant. In angustiis autem si forte decertandum est, nullus huius stratagematis est usus, atque ideo fugæ se mandant: quoniam nec clypeo, nec lancea, nec galea muniti sunt, ut hostem in stataria pugna sustinere possint. In equitando hunc morem servant, ut contractis in sellam sedant pedibus, quo facilius in utrumque latus se possint convertere: & si quid forte delapsum, de terraque tollendum fuerit, stipedibus inniti, nullo negotio tollunt; in quo adeo exercitii sunt, ut etiam currentibus celeriter equis id efficiant. Hastis impetiri in alterum latus ad declinandum ictum adversarii subito se demittunt: alterâ duntaxat manu pedeque equo adhaerent. Dum vicinorum provincias insistant, quique duos aut tres, pro opibus, equos secum ducit, ut uno sollicit, defatigato, altero ternove uno possit, lassos iterum manu ducunt. Frenavivissima habent, flagellis pro calcaribus utuntur. Castratos tantum equos habent, quod tales arbitrantur plus laboris in edique ferre posse. Vestimentis iisdem tam viri quam feminae utuntur, nec in cultu à viris quicquam differunt, nisi quod caput velo lineo tegant, caligisque iisdem lineis nautarum maritimorum instar utantur. Eorum regina dum procedunt in publicum, facies solent obtegere. Reliqua turba, quæ in campis passim degit, vestes ex ovium pellicibus confectas habent: quas non mutant, nisi longum usu proflus attrita, laceræque fuerint. Uno loco

loco non diu commorantur, rati gravem esse
infelicitatem, diu in eodem loco hærere. Unde
ita quandoque liberis, grave malum imprecant
solent dicere: ut eodem in loco perpetuo tanquam
Christiani hæreas, propriumque factorem haurias.
Quare depastis uno in loco pascuis, cum armen-
is, uxoribus & liberis, quos in plaustris secum
circumferunt, alio migrant. Quamvis hi, qui
in opidis & urbibus degunt, aliam vivendi ra-
tionem sequuntur. Si bello aliquo graviore im-
plicentur, uxores, liberos, senesque in loca
collocant tutiora. Iustitia apud illos nulla: nam
ut quisque re aliqua indiguerit, eam ab altero
impune rapere potest. Si quis apud iudicem de
vi, illataque injuria conqueritur, reus non ue-
nit, sed ea re se carere non potuisse dicit. Tum
iudex hujusmodi proferre solet sententiam: si tu
nullum re aliqua indigueris, rape ab aliis. Sunt qui
dicunt, eos non furari: an vero furentur, alio-
rum esto judicium: certè homines rapacissimi
sunt, nempe pauperrimi, ut qui alienis semper
inhiant, aliorum pecora abigunt, homines spo-
liant, abducuntque, quos Turcis aliisque qui-
buscunque aut vendunt, aut redimendos conce-
dunt, puellis tantum servatis. Civitates & castra
raro oppugnant: villas, pagosque comburunt,
adeoque de illatis damnis sibi placent, ut, quo
plures provincias desolaverint, hoc se regna sua
ampliora reddidisse putent. Et cum quietis im-
patientissimi sint, mutuo se tamen non inter-
munt, nisi reges inter se dissideant. Si in dissen-
sione aliqua quispiam occidatur, autoreque
federali capti fuerint, equis, armis, vestibus
totum ablatis, dimituntur. Homicida porro,
accepto vili equo & arcu, his verbis ab iudice di-
mittitur: *I, & rem tuam cura.* Auri argentique

apud illos usus extra mercatores fere nullus: re-
rum tantum permutatione utuntur. Quod si
quid pecuniæ ex rebus venditis vicini corralerint,
ea Moscovitz vestes aliaque vitæ necessaria
emunt. Fines inter se (de campis *Tartaris loquitur*)
nullos habent. Erat aliquando à Moscis
pinguis Tartaris quidam capus, cui cum Moscus
dixisset: Unde tibi, canis, tanta pinguedo, cum
non habeas, quod edas? Cir non habeam, inquit
Tartaris, quod edam; cum tam vastam ab Ortu us-
que ad Occasum terram possideam? ex qua nome affa-
tim nutrirî possum; tibi potius, qui tam parvam orbis
portionem tenes, & quotidie pro illa contendis; desce
puto quod edas.

HEKELII.

b Vel *Brezekop*, vel *Prucuplii Sclavonicæ* Lingua.
i Quæ tantummodò præstantioribus *Viris* ap-
ponuntur.

k Vorant & suaviter Carnes aliorum Anima-
lium quoquomodo interemeritorum semicodas,
præterquam *Porcorum*, à quibus, Lege sic postu-
lante, abstinent, qui *Mahumetani* sunt. Vescun-
tur etiam sanguine equino, & per se & cum
Miffo permixtò hauriendo interdum sanguinem
evenis incisis *Equestrum*, quibus insident, si equi-
tantes à Fame & Siti molestantur.

l Norandum autem, quod *Martinus Broni-
vius* Descriptionem *TARTARIÆ* Colonæ A.
CHR. M. D. XCV. in fol. ediderit, Eorumque
Bellum *Martinus Martinus* appositis satis descripse-
rit, qui Liber edicus est *Amstelodami* cum Figg.
ancis A. CHR. M. DC. LV. in 12.

m Quemadmodum fortè olim *Ebraei* in *Tribus*.
n Sive *Cetum hominum*.

o Pectore & Scapulis ampli, Nasò simi, co-
lore recti & deformes.

C A P. XXI.

Sarmatia Europæa.

I.

Ultimi Europæarum gentium fuere *Sarmatæ*^a, Græcis dicti *Sau-*
romatæ^b, regionem totius Europæ latissimam incolentes, in ^{Sarmatiam}
Scythiam quoque Europæam protensi: quin etiam in Asiam usque ad ^{fines.}
Hyr-

HEKELII.

^a Ab oculis *Lacerariarum*.

^b Vel *Savrommatæ*.
Ccc 3

BUNO.

Hyrchanum mare nomen eorum pertinebat; ubi *Sarmatæ Asiatici* dicebantur. c

Sarmatæ.

II. Sed *Europææ Sarmatiæ limites* fuerunt, ab Occidente Vistula amnis, Suevicum mare, Finnicus Sinus, & linea ab hoc Sinu ad Sinum Granvicum sive lacum Album perducta; quibus à Germania separatur: à Septentrione Oceanus Sarmaticus, sive Mare Concretum: ab Ortui eodem limites qui Europæ: à Meridie Mæotis palus, Isthmus Tauricæ Cherfonefi, Pontus, Ister, & Hierafus; dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patissum Istrumque procedit.

Sarmatiz Magnitudo.

III. *Longitudo* ejus porrigitur ab Istri ac Patissi confluentibus ad Obii ostium mill. German. 15 XL. *Latitudo* verò inter Rha fluvium & dictum Sinum Granicum CCCLX.

Sarmatiz partes.

IV. Complectitur hodie *Moldaviæ* partem, inter Tyram, Istrum & Hierasum amnes; *Hungariæ* partem inter Patissum & Istrum; *Poloniæ* regnum ultra Vistulam, *Borussiam*, *Livoniam*, *Lituaniam*, *Russiam Albam*, hoc est, Magni Ducis Moscoviæ imperium, & *Minoris Tattariæ* partem, quæ *Crema* dicitur. i

Sarmatiz Populi.

V. Populorum in universa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenset. At ut regio hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, sic illa incerta. Clarissimi tamen ac notissimi, præter eos, quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini: *Venedi*, qui nunc sunt *Livones*, *Borussi* ac *Poloni*, inter Vistulam, Lituaniam & Podoliam; tum *Jazyges* inter Istrum & Patissum, quos Ptolemæus *Metanastas* cognominat, id est, *Vagos*: Plinius *Sarmatas* affirmat: Tabula itineraria *Sarmatos Vagos*.

Venedi.

Jazyges.

CAP.

BUNONIS.

a *Venedorum* vestigia videntur esse reliqua in Livoniæ opido *Wenden*; itemque in Curlandiæ opido *Windau*. Sinum etiam accollere Codanum; unde ea in parte appellatur *Sinus Venedicus*. In Pomerania quoque est *Wenden*, & *Vindorum Marchia*, quo *Venedi* olim migrarunt. Magna igitur olim fuit *Venedorum* d natio.

HEKELII.

c *Sawegs* enim *Lucetiam* & *Ægeæ* oculum denotat. d *S. Vindelici* uti Straboni Lib. IV. Geog. p. 374. (c) & Lib. VII. p. 535. placet, sive *Vindolorum* Plinio Lib. IV. H. N. c. XIV. p. 61. lin. 29. vel aliis *Vandalorum*.

REISKII.

i Sarmatia hodierna toties perlustrata notitiam non fugit notitiam, uti vetus illa Roma-

norum Græcorumque cognitionem effugerat. Nam quantis in tenebris cuncta Sarmatica latent, si prius solum Auctores consulas? Romani solos regionis fines, non viscera penetrarunt: Græci nunquam huc ausi excurrere, ne dum arma huc sua converterent. Interim haud absque Plinii Lib. VI. c. 7. Dein Tanaim colunt *Sarmate*, inquit, *Medorum*, ut ferunt, *Jaboles*, & ipsi in multa genera divisi. Pomponius quoque Mela Lib. IV. c. 3. *Sarmatæ* gens habitu armisque *Partibus* proxima. b Quoniam ergo Media & Parthia plurimum conveniebant, Bochartus ideo conjectat, dici *Sarmatos* ex Chaldaeo idiomate: Ut ad unum ex Japheti filiis parentem, ad Madai nempe Gen. X. v. 2. referatur. Sed hæc c d d d omnia dicta funo.

BUNO-

a Sarmatæ ab Medis orti. b Et denominati.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviiis ac montibus: item de Hyperboreis.

I.

Gens quidem universa Græcis dicta fuit, habitu, armis, moribus ejusdem originis cum his fuisse conjicere licebit. Verum, quum si- bi ipsi dicti sint *Russacy*, & ad *Riphaeos* usque montes incoluerint, eisdem esse credibile est, quos Mela *Riphaeos* appellat, tanquam posteri *Riphati* Noachi abnepotis. Cæterum de rebus gestis ipsorum, antequam sub Slavorum nomine nosci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur. i

II. Flumina in Sarmatia, præter ea, quæ in Pontum defluere diximus, fuere, *Suevicum* mare sive *Codanum* Sinum petentes *Chronus*, vulgo Germanis accolis *Mümmel*, Polonis *Niemen*: *Rubo* in Venedicum Sinum, qui nunc accolis *der Riegsch bodem*, pro-

Sarmatiæ incolæ.

Riphaeos.

Sarmatiæ fluvii.

Chronus.

BUNONIS.

a Chronus ex Russia Alba ortus per Lituaniam partemque Samogitiz decurrit, Grodnow aliaque opida rigat; & Vilna fluvio ad Kowinow recepto, inde porro in lacum Caronensem influit, ad cujus ostium Prussiz castrum munitissimum idem cum flumine nomen habet, vocaturque Memel. a

b Rubo in Russia exoritur, Polotskum, Dushnigum & Kokenhausen alluit, priusquam ad Rigan mare subit Balticum. In Sarmatia hac quoque est c Borythenes fluvius vulgò Nieper, qui in Russia supra Smolenskiū ortus, post longa cuncta spatia, in Pontum Euxinum decurrit. Infusus habet, in quibus plebeji ex opidis & pagis Palatinatus Kioviensis & Braslavienfis congregat, nomina sua militiae dant gratis, qui se c Cosachos vocant, in vicinas regiones & Turciam decurrunt, Pontum Euxinum infestantes. Numerus eorum ad quadraginta millia excrevit; qui deinde omnes ferè in hiberna abeunt, paucis in custodiis insularum istarum relicti, ne ab hostibus occupentur. Militant hi absque stipendiis, sola prædâ contenti. Solet tamen Rex Poloniz is certam pecuniæ summam ad arma paranda & reficienda donare. Habet etiam hic fluvius cataractas & præruptos scopulos, per

quos aquæ cum ingenti fragore decidunt. Clari- ores in Sarmatia hac fluvii porro sunt *Donajecius*, *Varia*, *Notessius*, *Niesler*, *Bugus*, *Pritus*, *Bobus*, *Pripetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Beresina*; item *Ocka* & *Volga* in Moscovia, omnes ferè navigabiles.

HEKELII.

a Stella & Ribaymerus hunc Fluvium *Prussiz* adscribunt, eumque *Pergel* dicunt; tamen his contrarii sunt *Bilibaldus Prickhaimerus* atque *Martinius Cronerus* cum nostrò *Bunone* consentientes.

REISKII.

i Sic conjectura Cluverii ferè illud, quod superius paulo nostra locis Auctorum veterum duobus nixa. Nunc Justinum addimus ex Lib. 41. Sermo Sarmatis inter Scythicum *Medumque medius*, ex utroque missus e. Gentes igitur affines fuerint oportet, quia sunt ejusdem originis, cujus Partii Medique fuerunt, ejusdem patris Madai progenies. Quid igitur cum *Riphat* Noachi abnepote? Riphates Pomponiani, si qui existerunt, unam è Sarmatis gentem constituit. Riphæa vero juga polo Arctico vicina ab Europæis Sarmatis nimium quantum distant. Flumina non tangam, sed fuge Carpathica, è quorum disc-

solus

a Chronus Niemens sive Memel fluvius & opidum. b Rubo. c Borythenes f. Nieper. d Cosachi. e Sarmatica gens ex Madao non Riphate. f Caspathica juga.

Turuntus.
Cheimius.
Clylipenus
sinus.
Granvicus
sinus.
Sarmatiz
montes.
Carpates.
Riphæi live
Obii.

prope Rigam sese exonerans; nunc *Diuna* Polonis, *die Duns* German. *Turuntus* in Moscovia, nunc *Welikarżekā*: & *Cbesinus*, in Clylipenum sive Granvicum Sinum sese evolvens: nunc Russis ac colis *Lowat*, & postquam emensus aliquod spatium, *Wolchow*.

III. Montes sunt, *Carpates*, nunc *Krāpak*, Poloniam ab Hungaria submovens: *Riphei*, qui & *Obii*, à Sinu Albo ad Obii ostium extenti; Russis sive Moschis nunc *Weliki Hameny poyas*, id est, *magnum lapideum cingulum* dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

IV. Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoscere ea, quæ de *Hyperboreis*, fabulosis celebrata miraculis gente, veteres tradiderunt. Hos alii Europæ, alii Asiæ dederunt, plerique utrique. Fuerunt (si fuisse credimus) supra lxx. gradum in litore Septemtrionalis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis à Græcis questum) Riphæosque montes, sub ipso siderum cardine. Regio aprica, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per se fertilis. Cultores iustissimi, & diutius quam ulli mortalium, & beatiùs vivebant. Quippe secto semper otio læti non bella noverant, non iurgia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale votum. Domus iis nemora lucique, & Deorum cultus viritum gregatimque, in diem arbores victum subministrabant. Mors non nisi satietate vitæ; ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultrò accersebant, & voluntario interitu castigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique senes luxu, ac fertis redimiti, semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipientes dabant. Quod genus sepulchre beatissimum existimabant, 7

C A P.

solutis per caniculares nivibus, magna que hinc vaporum copia exorta ^a *Etesia* nascuntur, regionibus quidem nostris, cæterisve occidentalibus, sed Græciæ ac terris vicinis, quibus illi montes ad Boream jacent, annuæ quin proprie. b De *Hyperboreis* Poëtæ Græci ac Geographi portentosa sibi somnia formarunt: Quæ dum Plinius ex alieno sensu repetit Lib. VI. c. 12. acute, *si credimus*, addit, gentemque hanc fabulosis celebratam miraculis notar. Olaus tamen Rudbeckius in Atlantica sua fabulam recoxit, & Sueoniz vel Suediz suæ hanc applicare studuit.

B U N O N I S.

7 Ista de Hyperboris Plinius b tradit, quos ultimos Europæ in Septentrionem habitatores norat, aur famâ acceperat antiquitas c. Nostræ

memoriæ homines longissimè per illum Oceanum navigarunt, & litora illa plus semel intrarunt, etsi non sine magnis periculis, magnæque labore. Qui tamen non istam cæli solique felicitatem, sed aëris inclementiam & hominem ferentem.

H E K E L I I.

b Lib. IV. H. N. c. XII. p. 60. lin. 16. seq. & Lib. VI. c. XIII. p. 8. lin. 30. lin. ut & c. XVII. p. 87. lin. 47.

c Horum Populorum originationem vid. ap. Strabonem Lib. I. Geogr. p. 110. Meminit & Eorum Pindarus Lib. I. Pythior. od. x. Antisth. II. v. 9. seqq. ut & Pausanias Lib. I. Eliacor. p. 149. lin. 10. seq. Versio a. Romuli Amasici per Pind. Sylburgium Francof. 1583. in fol. ed. factip. 133. lin. 3. seq. atque Plutarchus in Camillo p. 140.

B U N O

a Quorum Etesia, b Hyperborei.

SUECIE

PARS

MARE

BALTICUM

Vulgo de Oost Zee

DUCATUS

SAMOGITIA

MAGNUS

DUCATUS

POLONIA

MAIOR

MINOR

OPPELEN

DUCATUS

MOIRA

BRUN

VIA

PROBURG

HUNGARIE

PARS

REGNI POLONIE

Magny Ducatus

LITHUANIE

Cum suis Palatinatibus

ac Confines Descriptio

WALACHIA

MOIDAVIA

CI

WALACHIA

TYR

BRUKILOR

WOLSCHOI

PETIN

SELOVICH

IMEN

LACUS

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

PLATON

R

U

S

I

A

N

I

G

E

L

O

N

I

A

S

I

A

S

I

A

ASIÆ

PARS

PARS

PARS

PARS

PARS

CAP. XXIII.

De Polonia regno, Provinciisque ei subiectis.

I.

Polonicum regnum, quod vastum nunc obtinet terrarum spatium, à principio arctis includebatur finibus; quippe cuius summa Longitudo inter Occasum & Ortum à *Schwibsen*, proximo Silesiæ opido, juxta *Crossen* ad *Leucznam*, proximum Russiæ opidum, non excedebat mill. Germ. LXXX. Latitudo verò maxime sinuata inter fontem Vistulæ, & opidum Masoviæ *Wangrow*, mill. LX. Verùm accesserunt postmodo ejus titulo *Litvania*, *Russia Nigra* sive *Minor*, *Podolia*, *Volinia*, *Podolassia*, *Masovia*, *Perussia*, *Samogitia* & *Livonia* major pars. Veteris Poloniæ fines.

II. Sarmatæ, ut antè retuli, hæc omnia primò tenuerunt, præteream Poloniæ partem, quæ in Veteris Germaniæ solo citra Vistulam sita est. Quanquam & Prussiam & Livoniam Germanica gens, ut in Germaniæ descriptione ex Tacito demonstravimus, ab initio incoluit; quæ in hanc diem perpetuò mansit. Solum est in universum frumento fertilissimum; nisi qua silvæ vastiores intercedunt.

III. *Termini* autem totius regni Poloniæ sunt, à Septemtrione mare Suevicum & Sinus Venedicus, lineaque à *Pernavia* Livoniæ opido ad Dunæ fontes ducta, qua Sol exoritur, Borysthenes; sive *Dnieper*, à Meridie Tyras, sive *Nyester*, & Carpates mons; qua occi- Poloniæ fines.

BUNONIS.

* Regio tota ferè plana & aprica est, nisi quæ ad fines Hungariæ accedit, montana & silvestris. Quo longius autem inde recedit, eo lenius decursus est, magisque exculsa, & meliore gleba. Nisi quod in medietate minoris Poloniæ a *Calvus mons* supereminet, in quo Monasterium *S. Crucis*, signo, in quo Salvator noster pependit, celebre. Reliqui colles ferè in toto regno sunt potius, quàm montes. Silvestris sane fuit superioribus temporibus pleraque omnis Poloniæ: sed nunc ubique diligenter excolitur.

REISKII.

† b Polonia genti Slavica: huc delatæ colonias novas novumque nomen debuit; Coloniæ illæ aut priores exturbarunt Sarmatas, aut mistos

sibi sociarunt: Nomen ex vocabulo derivatum Sclavonico *Pole* planitiem aut planari regionem significat, ita Sclavis advenis dictam, quotquot duce Lecho, post A. C. 550. huc infederant. Ab hoc *Lechide* orti per annos centum & amplius, post *Cracile*, hinc *Piaslei* principatum, & tandem *Bagelionida* regnum multo amplius tenuerunt. Hinc plures regni provinciæ, quas accuratus *Hartknoch* de Regno Polon. Lib. I. c. 11. Starovolskium secutus numerat; (1.) *Poloniam majorem*, (2.) *Poloniam minorem*, (3.) *Lithuaniam*, (4.) *Russiam rubram*, (5.) *Russiam albam*, (6.) *Borissiam regalem*, (7.) *Pomerelliam* sive *Pomeraniam*, *Pomeraniam ulteriorem*, (8.) *Masoviam*, (9.) *Samogitiam*, & *Partes Livoniæ nominatas*: Decimam Petrus du Val addidit, sed in hoc deuario duas simul Polonicis Scriptorisbus ignotas, Borussia plane omissa.

D d d

a Calvus m. Monasterium S. Crucis. d Polonia Sclavis advenis dicta.

BUNO-

occidit Sol, Silesiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæque junguntur.

IV. *Longitudo* harum finium summa est, inter duo opida *Schweibussen* antè dictum, & *Czyrkass* in ripa Borysthenis situm, mill. Germ. c.c. *Latitudo* inter *Pernaviam* Livoniæ opidum, & *Carpatem* montem supra Transilvaniam mill. cl.

V. *Dividitur* in regiones ac Provincias suprâ dictas, quarum singulas explicare aggredimur.

CAP. XXIV.

Polonia propriè dicta.

I.

Polonia propriè dicta, incolis *Polska*, à vocabulo *Pole*, quod Slavonica lingua *campum* significat, notationem accepit; quia tota campestris est ac plana.

II. *Dividitur* in *Majorem*, & *Minorem*. * *Major* Germaniæ contermina est, & *Minor* Moraviæ, Hungariæ ac Rusiæ. *Minor* super-

BUNONIS.

a * *Majore* Polonia habet à *Meridie* Silesiam; ab *Occasu* Marchiam & Pomeraniam; à *Septentrione* partem Prusiam & Masoviam, à quibus *Vistula* determinatur: ab *Ortu* *Polonium* *Minorem*. Tota ferè hæc terra plana fluviiisque irrigua est, nisi quod *Cujavia* nonnulla pars divorsa est, collibusque molliter & ad fertilitatem commode distincta. *Dividitur* *Polonia* *Majore* in octo *Palatinatus* sive *Satrapias*; *Posnaniensem*, (cui & *Wschowiensem* territorium adjungitur) *Calisjem*, *Landisjem*, *Breslem*, *Junivladislavensem*, (& hæc duæ *Satrapie* vulgò *Cujavia* dicuntur) *Siradiensem*, *Ravensem*, & terram *Vielunensem*.

b * *Minor* *Polonia* tam ratione *Longitudinis*, quam *Latitudinis* quinquaginta ferè continet milliaria: in tres solet dividi *Palatinatus* sive *Satrapias*, *Cracoviensem*, *Sandomiriensem* & *Lublincjem*, quæ eo ipso ordine, versus *Septentrionem* & *Ortum* æliviū jacent. Est verò *Polonia* *Minor* contermina à *Septentrione* *Maffoviz* atque *Podlachiz*; ab *Occidente* *Majori* *Poloniæ*; ab *Ortu* *Rusii*; à *Meridie* *Hungariæ* & *Silesiæ* finitima est.

HEKELII.

a Vel *Sandomiriensem*.

a *Majoris* *Poloniæ* fines, & *Satrapie*. b *Minoris* *Poloniæ* fines & *Satrapie*. c *Tres* regni partes in Comitibus. d *Gnezno*. e *Cracovia*. f *Regni* *Polonici* ortus.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXIV. 393

supremam nunc fert dignitatem ab urbe *Cracovia* regni capite. At *Majore* dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic sedem fixit *Lechus* gentis conditor.

POLONIA MAJOR.

IV. *Majoris* caput est *Posnania*, incolis *Posnan* German. *Posen*, urbs præclara ac supra Polonorum cultum splendida,emporiumque celeberrimum. d Secunda est *Gnesna*, incolis *Gniezno*, German. *Gnesen*, mercatu nobilis, antiquissima *Polonicarum*, præmo memorata, Polonis nunc *Kalisz*. e *Leucicia*, *Plotzsko*, & *Petricovia*, vulgò *Pietrkow*, Juridico conventu (*tribunal* in- *Petricovia*.) maxime celebris.

Polonia
Major.
Posnania,
Gnesna.

Epiphio cathedrali *Posnaniensium* Ecclesiæ inscriptio. *Polonium* quippe *Conradus* saliquis regulæ primus fecerat: *Heinricus* II. autem *Bolleslaum* jure beneficiario sibi obligarat.

BUNONIS.

a * *Posnania* ad *Varram* fl. sita districti nominem dedit, primumque sibi locum inter *Satrapias* vendicavit: *Gymnasio* publico e nobilis est. b *Gnesna* septem inde distat milliaribus; ejus *Episcopus* Ecclesiæ *Polonicæ* *Primas* est, & inter *Proceres* totius regni primus. Interregni tempore ille *Proregis* habet auctoritatem d. *Cracovia* e *Palatinatus* *Posnaniensis* opida sunt *Colestium*, e *Uschovia* f, *Slupesja*, *Pysdra*, *Coninum*, *Reina*, *Kazimirta*, *Nacium*, *Curnicum* g. *Senatoria* hujus *Satrapie* sunt *Archiepiscopus* *Gnesnensis*, *Episcopus* *Posnaniensis*, *Mediceensis*, *Rogossensis*, *Stemensis*, *Pramentensis*, *Criviniensis* & *Sandomiensis*.

i *Calisia* five *Calisum*, urbs ad *Przosiinam* fl. inter paludes jacet: Collegium ibidem est Jesuiticum splendidum. *Palatinatus* hic multa habet opida minora & obscura; *Palatinum* proprium, & *Castellanos* sex, *Calisjem*, *Gnesnem*, *Landisjem*, *Naciensem*, *Biechoviensem*, & *Camenensem*. e *Leucicia* b in paludibus sita, unde *Palatinatus* nomen habet; dividiturque in tria territoria; *Leuciciensem*, *Brzeziensem*, & *Orloviensem*. f *Plotzsko* in paludibus sita, unde *Palatinatus* nomen habet quatuor *Castellanos*, *Leuciciensem*, *Brzeziensem*, *Liuviodensem*, & *Conariensem*. g *Plotzsko* i five *Plozjum* *Maffoviz* opidum est. k

P O.

9 s *Pericovia* in *Siradiensi* *Palatinatu* est: septem milliaribus, inde distat *Siradia* ad *Varram* posita, unde *Palatinatus* nomen est. h In quatuor territoria *Palatinatus* iste dividitur. *Siradiensem*, *Schadkoviensem*, *Radomiensem*, & *Petricoviensem*. Habet præter *Palatinum* *Castellanos* quatuor; *Siradiensem*, *Rospirensem*, *Spiciniensem*, & *Conariensem*. Opida præter illa sunt præcipua *Vidavia*, *Varia*, *Pabianice*, *Lefcum*. Huic *Palatinatus* adjacet i *Terra* *Vielunensis*, quæ propriis magistris habet & *Castellanum*. *Dividitur* in territoria *Vielunensem*, & *Ofressoviensem*, ubi opidum k *Bolleslavia* cum arce munitionim. l *Vielunia* urbs templum habet *Canonicorum* & aliquot monasteria. Cæterum in *Majori* *Polonia* *Palatinatus* porro sunt, m *Ravensem* habens *Palatinum* & *Castellanum* tres, *Ravensem*, *Sochaczoviensem*, & *Gostiniensem*. Opida præcipua hic sunt, *Rava* cum arce munita, in qua honoratiores captivi detenti sunt; filius *naturalis* *Caroli* regis *Sueciæ*, bello *Livonico* captus; item *Baudisius*, *Striffius*, *Tajfius*, alique in *Prussico* bello ante hæc capti: *Lovicum* *Archiepiscopi* *Gnesnensis* sedes quinque milliaribus *Ravâ* distat: *Volboria* *Cujavienfis* *episcopi* sedes. *Gostinium* *Demetrii* *Suisii* magni *Ducis* *Moscoviæ* captivitate nobilitatum. n *Cujavia* in duos *Palatinatus* dividitur, *Breslemensem* & *Junivladislavensem*; ubi o *Gopius* lacus p *Breslem* *Palatinatus* unum habet *Palatinum*, & tres *Castellanos* *Breslemensem*, *Crusviciensem*, & *Covaliensem*: Territoria quatuor, *Breslemensem*, *Crusviciensem*, *Covaliensem* & *Pradacensem*. In *Breslem* est q *Vladislavia* *Cujavienfis* *episcopi* sedes. Idem i *Bresle* vallo, Ddd z

a *Posnania*. b *Gnesna*. c *Reliqua* *Palatinatus* *Posnaniensis* opida. d *Calisia*, ejusque *Palatinatus*. e *Leucicia*, ejusque *Palatinatus*. f *Plotzsko*. g *Petricovia*. h *Siradiensis* *episcopatus*. i *Terra* *Brzeziensis* *Palatinatus*. q *Vladislavia*. r *Bresle*.

Ejus magni-
tudo.

no cLo ccc LXXXVI. in Regem Poloniæ electus magnum Litua-
niæ Ducatum Polonico regno adjunxit. « Regio est totius regni va-
tissima, sylvis horrida, paludibus fœda. *β Longitudo* ejus maxima
inter *Polotæ* fluv. fontes (qui sunt in confinibus Livoniæ & Mosco-
viæ;) & *Dassow* proximum Ponto opid. milliar. German. CCLX.
Latitudo inter Chronum & Borythenem amnes milliar. LXXX.

II. Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio planè inculata est.
Caput est *Vilna*, German. *Wilde*, ampla ac spatiosa, Cracoviæ
magni-

BUNONIS.

« *Sylvestris* olim fuit pleraque omnis *Lituania*,
sed à Sigismundi Senioris temporibus ad hodiernam
ulque diem Regum studio nunc ubique ferè
excolitur. a

β a *Longitudinem* ejus à confinio Palatinatus
Lublinensis, ad Livoniæ terminos Starovolsius, quem
hic tutius sequimur, statuit nonaginta
milliarium Germanicorum; *Latitudinem* quadra-
ginta & plurimum milliarium, à finibus Prussiæ
ab Occasu, ad Albæ Rusiæ terminos versus Ori-
entem. Lituanicæ etenim fines ad Pontum minime
pertingunt, à quo multis absunt milliaribus.
Dividitur in tres Palatinatus, *Vihnossem*, *Troce-*
sem & *Bresciensem*.

γ b *Vilna* à flumine appellata Academiam b
habet anno 1579. fundatam. Anno 1610. in-
cendio ferè tota perierat, sed restaurata deinde est
elegantius. Nuper anno 1655. à Moscovitis erat
occupata, sed anno demum 1660. à Polonis
recuperatur. c *Vihnossem* Palatinatus primum in
magno Lituanicæ Ducatu locum tenet. Habet
Palatinum, qui Vilnæ Præfectus est, & *Castella-*
num. Lituanicæ *Tribunal* in ipsa urbe est c. Cæ-
terum opida hic quoque sunt d *Lida*, atque e *Of-*
smiana, territoriorum capita, & Ducis *Radzivilii*
f *Bierze* cum arce munitissima. Alter Lituanicæ
g *Palatinatus* est *Troceusis*, qui *Palatinum* tantum
habet & *Castellanum*. In Litvania enim non est
magis creare minores *Castellanos*, prout in Polonia
fit; ideo quilibet Palatinatus Lituanicæ duos
tantum habet *Senatores*, *Palatinum* & *Castellanum*. Ipsa
h *Troceusis* urbs quatuor à Vilna milliariis
distat, inter paludes sita. i *Grodna* ad *Chronum* fl.
vulgo *Memel*, posita est. Flumini isti *Sigismun-*
dus III. pontem imposuit ligneum quidem,
sed ita affabè factum, ut similem Polonia non
habeat. Tertius k *Palatinatus* hic est *Bresciensis*,
Lublinensis Satriapæ vicinus; præcipua opida

habet *Cameneciam*, *Cobriniam*, *Janoviam*, *Voi-*
nam, *Rosofam*, *Vlodaviam*, *Bialam*, ubi *Pa-*
tium Ducum *Radziviliorum* pulcherrimum est
& *Gymnasium* publicum. l *Brescie* arcem habet
in scopulo inter *Bugum* & *Muchavecium* fluvios
sitam. m *Pinsensis* regio proprios habet *magistra-*
tus terra terrestres, quam *caltranses*. Silvis
& paludibus regio illa obfita, piscium, mellis &
ferarum copia celebris est. Habet n *Pinsum* opid-
um; cujus opidani mercaturam exercent, *Gre-*
cianicæ religioni ut plurimum addicti.

HEKELII.

a Cœlum etiam inclemens habet, *Animalia*
omnis generis parva producens. In hac Regione
Feræ quoque, præter eas, quæ in *Germaniâ* re-
periuntur, sunt *Bifontes*, *Uri*, *Alces*, s *Ou-*
gri, Equi *Sylvestres*, & alia. Cæterum hæc
Gens misera est & gravi servitute oppressa, maxi-
mè in *Villis* & *Pagis*, & Vestitu vili, eisque,
uti *Polonis*, sermo est *Sclavonicus*.

b Ut & Arcem magnam, tamen inelegram
& sine arte exstructam.

c Clarent ibidem *Gracorum* Templum, *til-*
ud; quod s *Stanislaw* est consecratum.

REISKII.

i o Lithuania tandem in historici seculo duode-
decimo, & gens ipsa obscurior ex latebris syros-
sis innouescere cepit, cum primus *Mendogus*,
Vir strenuus & pugnax, novo principatu omni-
tam patriam à Dominiatu Ruslico vindicaret
A. 1252. Hunc secuti alii, coque inter *Ged-*
iminus, *Russia* partim & *Borussia* subacta po-
teatior, adsumpto magni Ducis nomine primus
Vilnam A. 1305. condidit. Denique *Jagello*
Hedwigen, unicam *Ludovici*, regis *Hungarici*
Poloniciæ filiam toto suo sociavit, fideique
Christianam una cum subditis amplexus, regno
provincias omnes iniecit. p *Vilna* ergo opida,
ampla, sed ædibus plerique ligneis inornata,
portu

a Magnitudo Lituanicæ. b Vilna. c Palatinatus Vilnensis. d Lida. e Ofsmiana. f Bierze.
g Troceusis Palatinatus. h Troce. i Grodna. k Palatinatus Bresciensis. l Brescie.
m Pinsensis regio. n Pinsum opidum. o Lithuania, Ruslis subdita.
Principibus suis, Regno Polonico. p Vilna.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXV. 397

magnitudinem exæquans, at ligneis plurimum constans ædificiis.
Majore equidem hac, at incultior, q *Novogardia*, vulgo *Nowigrod*.
Clara item atque magna est r *Kiovia*: vulgo *Kijow*, ad Borythe-
nem sita. *Dassow*, ad Pontum accedens, veterum est s *Ordeffius*.
« *Karvno*, German. *Karwen*, Mulso, quod vulgò *Medum* vocant,
nobile est opidum.

R U S S I A N I G R A.

III. Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Li-
tuaniam, Podoliam, Moldaviam, Transilvaniam, & Hunga-
riam sita, Minor dicitur q *Russia*, five *Russia Nigra*, Pol. *Czarna*
*Rus*z,

portis nunquam aut raro clausis patula, & secti-
bus multis adhuc varia viger: a *Grodno*, quæ
Stephano regi sedem aliquando præbuit, comi-
tis solennibus inlaretur. b *Russia nigra* sive ru-
bra *Ukraynam*, eademque tres Palatinatus,
nempe *Braclaviensem*, *Kioviensem* & *Czerni-*
choriensem continet. c *Kiovia* bello ultimo
capta Ruslis hodieque parat: Qui pactis A. 1667.
inductis illam elapso biennio restituendam pro-
miserant, sed moris continuis injectis adhuc de-
dunt: De Cryptis *Kioviensium* singularibus
mitique Joh. Herbinus libellum edidit lectu
facie dignum. d *Caminiecka* Turcis obsefforibus
A. 1672. dedita, clavem regni totius hosti præ-
buit aut reliquit: Hæc enim firmissimum *Pod-*
olia propugnaculum fuit, ac *Rusliæ* rubræ, quam
Hartknochius antea citatus huc extendit.

BUNONIS.

e *Novogardia* d *Rusliæ* Albæ urbs est. e
f *Kiovia* in *Russia* Rubra Palatinatus caput
est.

g *Ordeffus* ab *Ortelio* ad *Sagaricum* ponitur
num: à *Ptolemæo* autem ad *Axiacem* fl. col-
locatur.

h *Couna* *Samogitiæ* opidum ad *Chroni* fl. *Nem-*
ni ripas est, illam à *Moscovitis* in numero bel-
licæ captam *Polonium* recuperatur anno 1661.

i *Rusliæ* ca, quæ *Poloniæ* subiecta est, ex-
tenditur in longum ab ora *Pecucensi* ad confinia
Livoniæ, per ducenta plus minus milliaria, in
latum verò à *Poloniâ* Minori aut *Lituanâ*, ver-
sus *Utrum* ad vastos *Tartarorum* campos, aut
Moscoviam, per centum viginti. Dividitur in
Rusliam Albam, quæ ad magnum Ducatum
Lituanicæ spectat; & *Rusliam Rubram*, quæ

Roxolania propriè dicta ad *Poloniam* pertinet.
Nam tertia pars, ultra *Tanaim* & fontes *Bor-*
ythensis posita *Ruslia Nigra* ab antiquis, à re-
centioribus autem vulgò obtinuit, *Moscoviam*
appellari, (ita *Starovolsius* in *Polonia sua*) Quæ
igitur k *Ruslia* Cluverio dicitur *Nigra*, eadem
Starovolsio *Rubra* est. Habet *Ruslia* hæc à *Me-*
ridie *Ungariam*, *Moldaviam*, & *Bessarabiam*:
ab *Ortu* *Sythiam* desertam & *Moscoviæ* Duca-
tum: à *Septentrione* *Albam Rusliam*, *Stiro* &
Pripetio fluminibus disjunctam: ab *Occasu* verò
Minorem *Poloniam*, *Villocæ* & *Vepro* fluvii di-
visa f. Continet septem Palatinatus, *Rusliæ*,
Podolia, *Polynia*, *Belze*, *Braslavie*, *Kiovia*,
terramque *Chelmensem* & *Haluciensem*. l *Rusliæ*
Palatinatus habet *Senatores* Regni Archiepiscopum
Leopolitensem, Episcopum *Premisliensem*, &
Kioviensem, *Palatinum Rusliæ*, & *Castellanos* qua-
tuor, *Leopolitensem*, *Premisliensem*, *Halucien-*
sem & *Sanocensem*. In totidem quoque territoria divi-
ditur Palatinatus.

HEKELII.

d s *Novigrodum*.

e Hanc Urbem dicunt nonnulli *Romæ* esse ma-
jorem. Nam completatur in circuitu suo septem
Milliaria Germanica; cum *Roma* saltem sex habeat
& dimidium.

f Unde a. hæc Regio nomen suum accepit,
varie sunt opiniones, inter quas verisimilior est,
cam antiquitus *Rossiam* appellatam fuisse, qs.
Gentem diffinimatam, seu *dispersam*. *Rossie* enim
Ruthenorum Linguâ diffinitionem, seu *dispersionem*
propriè diffinit denotat. Notum enim est,
quod hi Populi totam *Sarmatiam Europæam* &
Asiatice Partem occuparunt, atque ab Oceano
glaciali

a Grodna. b *Russia nigra*. c *Kiovia*. d *Caminiecka*. e *Novogardia*. f *Kiovia*. g *Ordeffus*.
h *Couna*. i *Rusliæ* magnitudo & divisio in *Albam*, *Rubram*, & *Nigram*.
k *Rusliæ* Rubræ fines, l Palatinatus *Rusliæ*.

Ruffz, ad differentiam *Majoris* five *Albae*, quod est Muscoviticum Imperium. Latine *Ruffos* & *Ruthenos* vocant incolae, quos à *Roxolanis* originem atque nomen habere putant. Ea pars quae Carpathicis affixa jugis, incolis *Podogorze*, quasi submontana, indigitatur.

IV. Suos aliquando *Russia* habuit Duces, postmodum *Polonia* regno adjecta.

Leopolis.

V. Caput Ducatus est *Leopolis**, Pol. *Lwow*, Germ. *Lwemburge*, quod contractè *Lemburg*^b efferunt; emporium Turcis mercibus celeberrimum. Reliqua opida sunt, *Pryzemyśl*, *Halyx*, *Chełm*.

P O D O L I A.

Podolia
sines.

VI. *Podolia*, Pol. *Podole*, inter *Moldaviam*, *Russiam* *Nigram*, *Voliniam* & *Lituaniam* sita, vastissimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, pascuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeo ut boum ingentium immania cornua vix è gramine appareant.

VII. Ca.

glaciali ad *Mediterraneum* usque *Mare* & *Sinum Adriaticum*, nec non à *Pontò Euxinò* ad *Balticum Oceanum* usque *Colonias* suas extendunt. Omnes itaque illi *Populi*, qui *Lingua Sclavonica* utuntur, & *Ritus*, fidemque *CHRISTI Gracorum* more sequuntur, communi vocabulò *Russi*, s. *Rutheni* appellantur.

BUNONIS.

* *Russi* sub *Vlodomiro* *Kioviensi* Duce, à quo *Kioviensium* & totius *Russiae* Duces orti sunt, cui *Sina*, soror *Basilii* & *Constantini* *Zimisce* Imperatorum, nupta fuit, *Christi Doctrinam* à *Graecis* receperunt. Quare & hodierna die *Russi* *Graecae Ecclesiae* ritus tenent, & *Metropolitanum* ac *Episcopos* à *Constantinopolitano Patriarcha* confirmatos habent. *Vlodomiri* illius duodecim filii omnium *Russiae Ducum* stirpes fuerunt: quorum posterì diuturna cum *Polonia* Regibus bella gesserunt. Donec tandem *Russia Meridionalis*, cuius caput est *Leopolis*: sub *Casmiro III. Rege* à *Polonia* subacta est. *Kiovia* vero tandem à *Casmiro III.* in provinciam est redacta.

* *Leopolis*, *Russiae Palatinatus* caput, propugnacula habet satis firma, & duas arces. i. Opida praeter id praecipua huius territorii sunt *Gliniani*, *Zlocrovia*, *Zboravia*, *Grodacia*, *Kernaria*, & *Zolkvia*. Alterum huius Palatinatus territorium est *Pramisliense*, ubi urbs *Pramisla*,

arcem habens in scopulo sitam. *Castella Nobilium* passim hic reperiuntur, ob frequentes *Tartarorum* incursiones, munita. Opida vero celebriora sunt *Samboria*, *Taroslaviam* nundinis data, *Resovia* cum arce. Pagos multos hic inhabitant *Germani*, à *Polonis* olim eò traditi. *Trium territorium* est d. *Sanocense* *Ungariae* montibus & *Transylvanicae* vicinum. Quartum est *Halitsien* *Transylvanicae* & *Moldaviae* finitimum, *Tyra* fluvio è *Carpathiis* montibus orto ferè medium secatur. Ejus pars *Australior* trans *Tyram* posita, vulgo *Pecunia* appellatur. Opidum praecipuum est *Halicia*. *Pecunia* vero caput est *Suani* ad *Prutum* fl. nundinis annuis haud ingodum opidum. Cis *Nestrum* five *Tyram* est *Podocum* arce munitum.

* *Podolia* *Russiae Rubrae* pars territoria habet *Camencense*, *Trembulien*, & *Laticioviense*.

HEKELII.

g *S. Deimpurg*,
h *Vellenberg*.

i *Claret* quoque *Archiepiscopatu*, ubi & *Metropolitanus* *Russiae* suam *Sedem* reinset, & sunt ibidem plurimae *Ecclesiae* tum *Romanae*, tum *Gracorum* *Ritus*. *Armeni* quoque, qui *Mercaturam* exercentes ibidem degunt, *Basilicam* suae *Religionis*, *Antistitemque* atque *Sacerdotes* habent.

BUNO.

a *Russorum* Duces & religio. b *Leopolis*. c *Territorium* *Pramisliense*. d *Sanocense*, & *Halitsien*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXV. XXVI. 399

VII. Caput regionis est *Kamieniec*, urbs mira ac stupenda ratione & in arduo saxo condita; qua re, cum saepius à *Tattaris*, Turcis ac *Valachis* peteretur, inexpugnabilis existit. Reliqua loca sunt *Chełmnik*, *Tzudnow*, *Bratzlaw* & *Orczakow*, quod *Tattari* occupatum tenent.

BUNONIS.

* *Camencia* l. XXX. milliariis bene longis distat à *Leopoli* versus *Ortum* hybernum: habetque duos *Episcopos* *Romano-Catholicum* & *Armenum*. Urbem istam hodie *Turcae* tenent. Secundo ab hac urbe lapide est arx *Potociorum* *Paniuae* dicta à *Jobanne Potocio*, *Palatio* *Braslavien* castru, celebris oppugnatione *Turcica*, quae contigit anno 1621. Opida porro in *Podolia* praecipua sunt *Tremboulia*, *Laticiovia*, *Halitsium*, *Barum*, *Czartovia*, *Tanovia*, *Zmoria*, *Maslovia*, *Tespolis*, *Grodacia*, *Talovna*, *Satanovia*, *Zianecia*, *Tarnopolia*, *Kiatidium*, *Dunagrodum* & alia, singula ferè ob *Tartarorum* irruptiones munita. *Podolia* enim continuis ferè *Barbarorum* incurfionibus vexatur, quae si pace frui posset, certè nec *Italica* aut *Hungarica* soli ubertatem & divitias invideret. Seniores huius *Palatinatus* sunt tres, *Episcopus* *Camencensis*, *Palatinus* *Podoliae*, & *Castellanus* *Camencensis*.

* *Chełmnicum* ad *Braslavien* pertinet *Palatinatum*, qui ultra *Podoliam* in *Tartarorum* finibus positus nomen habet à *Braslav* ad *Bogum* fl. sita. *Vinnicia* hic nobilitatis conventu & iudicio nobilis est. Praeterea in hoc *Palatinatu* opida sunt *Morachua*, *Tarovia*, in hoc *Palatinatu* & *Castellanus*. *Senatores* hic sunt duo, & *Palatinus* & *Castellanus*. In duo distinguitur *Palatinatus* territoria, *Vinnicense* & *Zitomir* *Castellanus*.

Ceterum *Russiae Rubrae* asseribit *Starovollicus* quoque & *Palatinatus* *Czerniechoviensis*, *Russiae* *Nigrae* partem, quam *Moscis* ademptam *Uladislavi* IV. *Poloniae* adiunxerat. Habebat *Palatinatus* & *Castellanus*. Ceterum *Palatinatus* *Podoliae*, *Kioviensis*, & *Bratzlavien* terrae hodie in partes scissa; quarum alia parent *Turcis*, aliae *Moscovitis* substat.

HEKELII.

k Ac divina ferè manu.

l *S. Camyenic*.

a *Camencia*. b *Podoliae* opida. c *Chełmnicum*. d *Braslavien*. e *Palatinatus* opida. f *Palatinatus* *Czerniechoviensis*. g *Ukraina*.

CAP. XXVI.

Volinia, *Podelasia*, *Masovia*, *Livonia*, *Samogitia*.

VOLINIA.

I.

Volinia, Pol. *Wolin*, inter *Poloniam*, *Lituaniam* & *Russiam Nigram* porrecta, opida praecipua habet, *Lutsko*, *Wlo-*

REISKII.

* *Alba* *Russia*, quam ex *Hartknochio* recensemus, *Cluverio* plane omisam sex *Palatinatibus* constat, *Novogrodense* puta, *Meisla* *Vitepsense*, *Minde* *Polocense*, *Czerniechoviense*. Huc etiam b *Smolensko* pertinet, inter *Polonos* *Russisque* ambigua, his tamen ad huc subdita. c *Masovia* vero nomen ab *Maso* *Nicilai* Regis pincerna legitur sumisse, sibi

que Duces praefecisse proprios; Germanico quondam nostro Imperio subiectos: Quorum familia cum exspirasset, *Poloni* provinciam occuparunt. Urbs huius *Pasavia* per se ambula & Comitibus Regni habendis frequentissima, sed munitionibus parum instructa. *Pomerella* seu *Pomerania* ulterior & *Castubia*, hic apud auctorem nostrum terris *Polonicis* exclusa utraque sequenti capiti reservabitur.

E e e

a *Alba* *Russia*. b *Smolensko*. c *Masovia*.

BUNO.

Włodimirz, & Krzemieniec. *

Podlaffia.

Podlaffia si-
ve Podlachia
Palatinatus.

P O D E L A S S I A.

II. *Podlaffia*, Pol. *Podlaffze*, inter Lituaniam, Masoviam & Borussia positā, Lituania quondam pars, singularis postea provincia facta, Polonia titulo accessit. Loca notiora sunt, *Bielsko*, *Tykozyn*^b, *Augustow*.

M A S O V I A.

Masovia.

III. *Masovia*, Pol. *Mazowiszze*, German. *die Masow*, inter Bo.

B U N O N I S.

a *Volinia*, siue *Volhynia* Palatinatus *Kioviae* ocdua, in duo dividitur territoria *Cremencef* & *Luccorienf*. Habet Senatores tres, *Palatinum*, *Castellanum* *Volhynia* & *Episcopum* *Luccorienfem*, qui sedem suam habet in arce, ut *Rufforum* *Episcopum* in urbe suam. Alius, etiam *Rufforum* *Episcopum* sedem suam habet *Volodimiro*. Opida in hoc Palatinatu praeter sunt, *Rubescovia*, *Scalicia*, *Czartorissium*, *Olesium*, *Orlovica*, *Brodi*, *Olka*, *Cremencia* territorii sui caput, arcem in saxo eminentissimo ostentat; *Vysnovecia*, *Zaslavia*, *Constantinovia*, *Basileia*, *Dobna*, *Zbaravia*, *Ostrogium*, *Dermaum*, urbs *Monachi Russici S. Basilii*, & *Miedircium*, pleraque mutata loca. c

Volhynia conterminus est b *Palatinatus Belzenf*, *Leopolitensium* & *Chelmenfium* terris vicinis, qui duos habet Senatores, *Palatinum* & *Castellanum* *Belzenfem*. c *Belza* inter paludes sita est. *Palatinatus* hic in quatuor dividitur territoria, *Belzenf*, *Buzensf*, *Gradiloffe*, & *Graboveccif*. Inter *Volhyniam* & *Palatinatum* *Lublinenfem* est d *Terra Chelmenf*. Urbs e *Chelma* duos habet *Episcopos*, *Catholicum* & *Ruffum*; sed *Catholici* cathedra *Grassaviam* translata est. Terra haec in duo territoria divisa duos habet Senatores, *Episcopum* & *Castellanum* *Chelmenfem*. Opida praecipua hic sunt *Chelma*, *Rozana*, *Vlodavia* & *Grassaviam* ad Veprum fl. quo *Maximilianus* *Archidux* Austriae ad Poloniae regnum evocatus, ad adversa factione *Johanne Zamofcio* Duce victus, in custodiam deductus est. Qui *Zamofcius* in vicinia illa condidit f *Zamofcium* opidum, quod Academia ornavit.

b *Podlaffia*, siue *Podlachia* Palatinatus *Masoviae* tribuitur a *Starovolscio*. Habet duos Senatores, *Palatinum* & *Castellanum* *Podlachia*. In tria distinguitur territoria, *Drogiczynenf*, *Mielchenf*, atque *Bielsenf*, secundum tria opida praecipua.

a *Volinia*. b *Belzenf* Palatinatus. c *Belza*. d *Terra Chelmenf*. e *Chelma*. f *Zamofcium*. g *Masovia* divisio, h *Dobrinensis* Terra, i *Plocenf* Palatinatus. k *Masovia* Palatinatus.

g *Masovia* d *Starovolscio*, ex quo plerique haec de Polonia desumpta sunt, dividitur in quatuor Palatinatus. *Plocenfem*, *Podlachicum*, de quo jam dictum: in eum qui peculiariter *Masovia* nomen retinet, atque h *Terram Dobrinensem*, *Dobrinenfis* Terra inter *Cujaviam* & *Prussiam* posita, in tria dividitur territoria, *Dobrinenf*, *Ripinensf*, & *Libenf*. Praeter ista tria opida, *Skompe*, opidum hic est alicuius nominis. Senatores Terrae *Dobrinensis* sunt *Castellani* n. *Dobrinenfis*, *Ripinensf*, & *Slommenf*.

i *Palatinatus* *Plocenf* inter *Vistulam* & *Prusiam* jacens in quatuor distinguitur territoria, *Plocenf*, *Zavorensf*, *Mlavenf*, & *Stenenf*. Habet Senatores quinque, *Episcopum*, *Palatinum* & *Castellanum* *Plocenf*: deinde *Raciacenfem* & *Siepiensem* *Castellanos*.

k *Masovia* ipsum *Palatinum* habet *Generalem*, atque *Castellanos* *Septem*, *Cyrnenfem*, *Vasenfem*, *Vysnensfem*, *Vysgradenfem*, *Zacrocimensem*, *Ciechanovienfem*, & *Livenfem*. In duodecim dividitur territoria, *Cyrnenf*, *Vysnensf*, *Zamovienf*, *Vasovienf*, *Novenf*, *Vysgradenf*, *Zacrocimensem*, *Ciechanovienf*, *Lomzenf*, *Ripinensf*, *Macovienf*, & *Livenf*. Praeter haec territoriorum capita, nobiliora opida hic sunt *Palavia*, *Czerutenfium* ad *Vistulam*, *Miscium*, *Pata*, *Vengrovia*, *Garvolinia* cerevisiae bonitate nobilis, *Stanislavovia*, *Brocum*, *Vysovia*, *Serucia*, *Lomza* & ceterum.

H E K E L I I.

a A. CHR. M. D. LXXIX.

b Ubi *Thefaurus* asservatur Regis.

c Haec Regio propter Agri fertilitatem *Frugum* omnigenarum est abundans, & *Sylvis* rigentis Stagnisque piscosis referta. Incolae huius & bellicosus sunt, *Ruthenicis*que idiomate loquuntur & Religione utuntur.

d A *Massao*, hujus Regionis Duce, hic deserta minata.

B U N O

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXVI. 401

Borussiam, *Poloniam* & *Podelassiam* sita, suos habuit ante *Duces*, quorum stirpe extincta, Ducatus ann. c 15 15 x x v i. *Polonia* titulo insertus est. Caput provinciae est *Varavia*; Pol. *Warsaw*, German. *Warsaw* regni comitiis, quae hic haberi consueverunt, celebris.

L I V O N I A.

IV. *Livonia*, German. incolis *Liesland*, nobilissima atque amplissima regio, ab *Septemtrione* *Finnico* *Sinu* terminatur, ab *Oriente* *Nava* amne & *Peybas* lacu, & *Magna* *Russiae* *Lituaniae*que latere *Occidentali*, ad *Meridie* linea ab opido *Lituaniae* *Dodina*, in ripa *Duinæ* fluvii posito, ad *Memmel* *Borussiae* opidum perducta; ab *Occasu* mari *Suevico*. Longitudo summa inter *Navam* & *Memmel* mill. x c. Latitudo inter mare & *Dodina* mill. l x. Dividitur in quatuor partes, quarum nomina incolis, *Eften*, *Let-*

Livonia.
Ejus fines.

Magnitudo.

B U N O N I S.

a *Varavia* e, *Poloniae* centrum, quadraginta miliaribus a *Polonia* & *Cracovia* distans. Habet palatium regium a *Sigismundo* III. magnifice extructum: itemque extra urbem aliud *Vasovia* *Vistulam* prospectans. In suburbio *Cracovia* dicto versus *Viasloviam* est tropaeum victoriae de *Moscis* reportatae, capella nimirum, in qua sepulchrum *Joh. Demetrii Stilicis*, *Magnus* *Dux* *Molcorum*, qui captivus vitam in carcere *Goffina* finierat, una cum duobus fratribus. Nuper anno 1655. *Carolus* *Gustavus* *Suecorum* haec *Polonorum* *Regum* sedem occuparat operibusque munierat, verum sequenti mox anno praedium *Suecicum* a *Polonorum* Rege ex arde pulsum est.

b *Viria* in sex dividitur territoria, *Harriam* *Gamlund*, *Viriam*, *Wirland*, *Allantakiam*, *Odenham*, *Jerviam* & *Wikiam*. c In *Harria* est d *Revalia* munita urbs f cum arce, quae anno 1570. a *Moscovitis* obfessa & oppugnata obsidione ultra semestrem in sequentem usque annum fortiter sustinuit g. In e *Viria* sunt *Weissenburg*, *Talsberg* & *Borchholm*. In f *Allantakia* sunt *Nieschlof* & *Nerva*, extremum *Livoniae* versus *Entro-aquilonem* propugnaculum, a *Moscis* anno 1558. expugnatum, postea tamen a *Johanne* *Sueciae* Rege captum. In g *Odenpoa* sunt *Wernbeck*, *Helmet*, *Ringen* & *Derpacum* h, quod a *Gustavo* *Adolpho* *Sueciae* Rege Academia i ornatum *Molcus* captum tenebat: sed

post *Suecis*, facta pace, illud restituit. In i *Jervia* sunt *Weissenstein*, *Lais*, *Overpolen* & *Vellin*. In k *Wikia* sunt *Hapsel*, *Leal*, *Lode* & *Par-novia*.

H E K E L I I.

e Ubi optimum Hydrumeli conficitur. f *Eramena*.

g Haec Urbs insignem habet Portum in *Sinu* *Maris* *Balthici* atque *Commerciis* *Rigae* haud quam cedit. Gaudet & *Gymnasio* celebri, cuius Rector & Inspector olim laudabilis erat *Henricus Arningk*; hōc tempore v. praeflate legit vestigia ejus M. Adam Herold, Amicus meus singularis. Clarent ibidem in eod. *Gymnasio* *Johann. Rudolff Brehmus* & *Henricus Julius Woltemate*.

b S. Derpacum.

i Ubi D. Andreas Virginius, Theologus, & D. Henricus Heinis, Ictus, non ita pridem ex voto docuerunt.

R E I S K I I.

a *Livonia* primo ex Germanicis mercatorum, maxime *Bremenfium*, navigationibus, posthac bellicis *Teutonorum* equitum expeditionibus in notitiam Geographicam pervenit. Unus *Problemaus* Lib. II. i *Levonum* (Graece *Λευόνων*) meminit: Ast incolas eos Scandiae assignat instat, haec autem ostio *Vistulae* vicinam: sed de Scandia error duplex loco huic unico infidit. Teneamus hoc priscum de *Levonis* *Vistulae* propinquius testimonium, & cum *Livoniae* populus, E e 2

quan-

a *Varavia*. b *Estia*. c *Harria*. d *Revalia*. e *Viria*. f *Allantakia*. g *Odenpoa*. h *Derpacum*. i *Jervia*. k *Wikia*. l *Levonii*.

Letten, Curland, & Semigallen. Harum prima Suedicæ est ditior, reliquæ Polono parent: Insula *Oesel*, ad Danum spectat.

Riga.

Revalia.

Dorpatum.

Veneda.

Curlandia.

Goldingen.

Mitaw.

Samogitia.

V. Princeps urbium est *Riga*, nobile emporium; nec inferior commerciis *Revalia*, vulgo *Revel*, Esthoniæ caput. Tertia est *Dorpatum*, vulgo *Derpt*; Veneda vulgo *Wenden*, Venedico obversa finui, Magistri militiæ ordinis Teutonici sede nobilitata. *Curlandia*, quæ superioribus annis in Ducatum unâ cum Semigallia elata, caput *Goldingen*. Ducum autem sedes *Mitow*.

S A M O G I T I A.

VI. *Samogitiæ* Ducatus inter Livoniam & Borussiam situs, nullo necque opido, neque castello, neque eximio aliquo ædificio

quantum fieri potest, conciliemus. Denique Ordo *Essiferorum Equitum* A. 1104. ab Innocentio III. Papa institutus ad convertendam Livoniam excurret, eaque subacta *Crucigeros* sive *Teutoncos* sive *Equites* sociavit, ob bella Russica, quæ tum exariserant, & Polonica gerenda. Denique Sigismundus Augustus, Rex Poloniæ, debellata Livonia totum extinxit ordinem, Magistrumque hujus ultimum Gothard. Kettlerum a novo Curlandiæ ac Semigalliæ ducatu, & Vassallum jure beneficiario sibi regnoque devinxit. Sed postea Sævi *Livoniam septentrionalem* totam Russis, omnem similiter *transdunavam* & *cisidunavam* Polonico regno adeptam superiori & hoc nostro seculo nunc tenent: b Pars aliqua Livoniæ australis, quæ Lithuaniam tangit, per pacem Olivensem A. 1660. Poloniæ relicta. Dividitur autem quicquid est Livoniæ in sex territoria, *Leilandiam*, *Vilgelandiam*, *Ellilandiam*, *Prilandiam*, *Hastiam* & *Gervandiam*: De Narva munitissima & insulis Livoniæ adjacentibus, *Oksia*, *Dagden*, *Mona*, *Wormsa*, cæterisque minoribus non dicam.

B U N O N I S.

ζ e Letta habet d Riga cum munimento *Dunamunda* ad Dunæ ostium. *Kockenhausen*, *Creitzburg*, *Düneburg* ad Dunam fl. Item *Wenden* & *Wolmer* ad Treideram fl.

η Omnis illa e Livonia, excepta Esthonia, ejusque capite *Revalia*, anno 1561. sub *Sigismundi Augusti*, Poloniæ Regis, concessit potestatem, salvis tamen juribus, immunitatibus & privilegiis. At Postea 1601. Carolus Sueciæ Rex Livoniam invasit, ejusque bonam partem subegit. Tandem ipsius filius *Gustavus Adolphus* anno

1621. Rigâ per deditionem captâ, reliquam quoque domuit Livoniam. f Mitoviam quoque expugnaverat Suecus; sed eam Poloni recuperarunt. Mansere igitur *Churlandiæ* Duci sua, donec nuper anno 1658. ipse Dux infidiis circumventus, cum universâ familiâ in Suecorum venit potestatem; omnique suâ ditione exereatur: restitutus tamen est hoc ipso anno 1660.

θ Oeselia ad Danum quidem spectebat; sed ea vi pacis 1645. initæ, Suecis tradita est.

ι h Riga modò memorata est: eam nuper anno 1656. oppugnabat Moscus; sed ab opidentibus simul & prasidio fortiter repulsus est; Mansere igitur Suecis cum reliqua Livonia, quâ cedente coactus est Moscovita. Anno 1677. urbs Rige igne ab incendiariis supposito magnam accepit calamitatem, ejusque pars melior in cineres redacta k.

κ De Revalia,

λ Dorpatò modò dictum est.

μ Gothardus Kettler ex ordinis Livoniæ, qui *Essigieri* appellabantur, Magistro, primus Churlandiæ i Dux, autoritate & nomine *Sigismundi Augusti* Poloniæ Regis, creatus est à Rarervillo Palatino Vilnensi in arce Rigenfi anno 1561.

ν Samogitia Palatinatum sive Satrapiam non habet; sed multas præfecturas: simulque ejus Toparcha, vulgò *Capitaneus* locum in secunda regni cum Episcopo & Castellano habet.

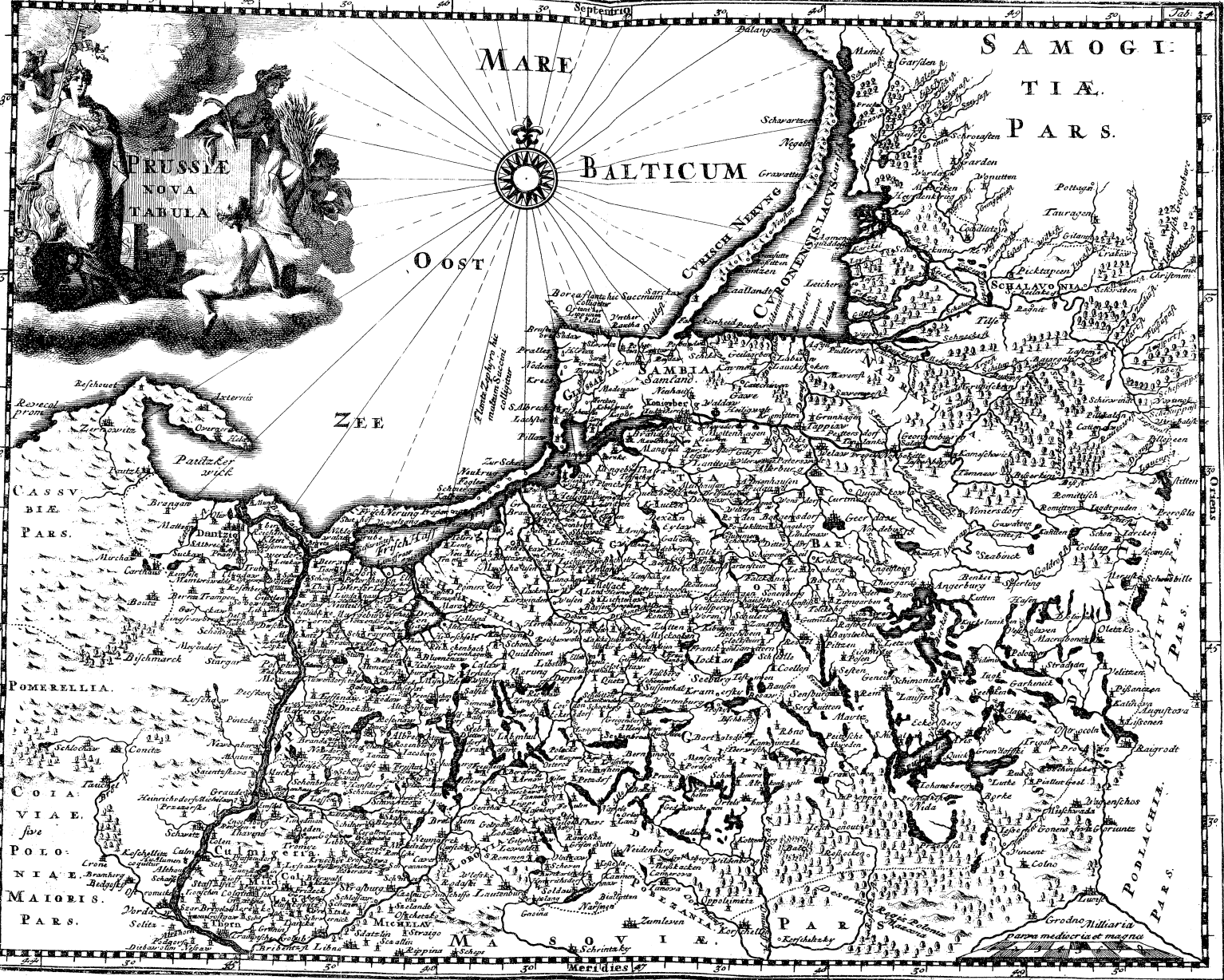
ξ Provinciæ tamen caput est ad i Resene ad Dubissam fl. m Conna quoque urbs nullo celebris, ad Crononis sive Niemini ripas Samogitiæ ascribitur à Starovolscio.

H E K E L I I.

λ Quod etiam factum Anno superiori 1684.

R E I S

a Ducatus Curlandiæ. b Livoniæ partes. c Lettia. d Riga. e Livonia. f Mitovia. g Oeselia. h Riga. i Churlandiæ Dux. k Samogitia. l Rosene. m Conna.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXV. II. 403
cio insignis, filvis ac nemoribus horridus, solo melle, quod hic
præstantissimum colligitur, notus est.

C A P. XXVII.

De Borussia, & Cassubia: item de Episcopatibus & Academiis
regni Polonici.

I.

Pروسيا, vulgo *Prenssen*, amplissima atque illustrissima regio,
fluvii ac lacubus stagnisque frequenter rigua, frumento maxi-
mè ferax, quibusdam dicitur perperam *Borussia*, quasi à Borusco-
rum antiqua gente, quam Ptolemæus in Moscoviæ tractu ponit,
hanc huc transiisse suspicantur. Alluitur à *Septentrione* sinu Codano
& Chrono flumine; ab *Ortu* clauditur Lituania & Podelasia; à
Meridie Mosovia & Polonia: ab *Occasu* Cassubia. Porrigitur in
longum à Chroni ostio, ad Toronium urbem in ripa Vistulæ, mill.
German. XLV. In altum ab opido Podelasia *Raigrod*, ad Vistulæ
ostium, totidem. Divisa hodie est in *Regalem*, quæ immediate
Magnitudo: Divisio.

REISKII.

1 Recte habet illa Geographorum suspicio,
qui Borussiam à gente ^a *Boriscorum* veteri (Græc.
& ^b *Βορυσκοίων*) & cultam & denominatam sen-
tunt. Namque à Ptolemæo Lib. III. illa Sarmat-
icis annumerata post sinum locatur Venedicum,
nec in ullo alio Moscoviæ tractu. Quin dixe-
rim, *Boriscos* irrepsisse pro *Borissis* ex vitio
librarium communissimo: Ut neque perpe-
ram sed recte Borussia dicatur, viris doctissimis
approbantibus. b Gens autem illa per diu obscu-
ra, & cum finitimis colluctata, Slavis denique
sociata, inde crebris Polonorum irruptionibus
bellicis post A. 997. vexata, Boleslao tandem
Chobrio victam sese dedit: Sed perfida Chri-
stianis natio victores & finitimos laceflivit popu-
los, ut *Cunradus* Masovia dux A. 1226. *Equi-
tes aut fratres Teutonicos*, eosque *Crucigeros* evoca-
ret, qui totam Borusciam, itemque Pomerel-
liam & Samogitiam armato impetu, nec annis
sexaginta effluentibus subegerunt. Sed cum
Equestris Ordo quandam tyrannidem usurpa-
ret, Calimirus Poloniæ rex Borusciam bello
domitum A. 1469. divisit, ut pars una superior
regno Polonico, alteraque inferior equestri

Ordini subesset. Denique Albertus Marchio
Brandenburgicus XXXIV. Ordinis Magister
habitu equestri deposito ab Rege Sigismundo
A. 1525. Dux Borussiae creari maluit, quam in
seundo Polonico extrema omnia experiri. c *Hinc*
Borussia hodieque duplex, regia nempe atque ducalis:
Hanc feudali nexu liberam Fredericus Wilhelmus,
Electo Brandenburgicus A. 1658. in Vel-
lavicensi transactione sibi ac posteris, & supre-
mum Borussiae imperium acquisivit. d *Cassubia*
autem & e *Craina*, tractus terrarum non exigui
regno subsumt Polonico; Itemque f *Pomerellia*
sive *Pomerania ulterior*, quæ septem constat terri-
toriis, *Sluchoviensi* nempe *Tucholiensi*, *Succensi*,
Dorsaviensi, *Zucoviensi*, *Pusensi* & *Mirachoviensi*:
De his vide Hartknoch. l. cit. & *Piafecium*
in Chron. De Polonicis Episcopatibus Aubert.
Miræum Lib. I. c. 47. qui pro Rigenfi ab Olto
Leopolitensem substituit, & Stan. Lubinski in
Ploc. Academiis adde Warfoviensem, & Vil-
nensem. g De Succino venisque hujus per Borus-
siam hinc inde sparsis, item de litioribus maris
Balthici, fluvii, lacubus, fontibus, & puteis
succiniferis Phil. Jac. Hartman *Physicam & Civil-
lem Historiam* A. 1677. edidit.

E e e 3

B U N C O.

a Borusci. b Borussia subacta. c Borussia duplex. d Cassubia. e Craina. f Pomerellia.
g Succinum Borusci.

Regi pareat; & *Ducalem*, quæ Marchionibus Brandeburgicis in feudum concessa.

Prussia Regalis.

II. In Borussia & Regali clarissima urbium & *Gedanum*, quæ & *Dan-*

BUNONIS.

a Prussiam, b Cruciferorum Ordo Teutonicus, Barbaris, qui ea loca tenebant, aut pulsati aut subacti, sub suam redegerat potestatem; ac novis subinde à Germania deductis coloniis, castellis munitis, opidisque quam plurimis constituitur, res suas firmavit; ut florentissima, paulo ante & circa annum C. 1400. esset Ordinis in Prussia potentia & auctoritas. Postea rebus secundis elati, quum Lituaniam Regi Poloniae eriperent conarentur Crucifera, & nova subinde bella movent, tandem ingenti praelio ad Drevauciam fl. in Masovia finibus anno 1410. ab Uladislaw victi, bonam Prussiam partem amiserunt. Quo periculo, fide subditorum liberati, postea inter se feralia aluerunt dissidia, & gravissimis exactiōibus & tributis subditorum animos alienarunt. Accessit aliquot Commendatorum turpulentia tyrannica, qui artes in urbibus tenebant, & Dantiscii fenatores aliquot acies sub amicitia specie in arcem invitos crudeliter erucidarunt; civium & nobilium filios & uxores ad libidinem explendam rapiebant; & adeoque subditos illos veluti bello captos, pro mancipiis suis habebant. Tantas iniurias quum Nobilitas & civitates majores diutius ferre nollent, Culmæ primum convenientes fœdus & societatem ineunt ad libertatem, & fortunam & privilegia tuenda; ac decernunt, de iniuriis Magistri Ordinis & Commendatorum apud concilium provincie sive federatos subditos queri licere. Quum vero fœdus istud veluti inhoneste factum à Frederico III. Imperatore esse pronuntiavit, adeoque abolendum; multa quoque Nobilitati & civitatibus gravis imposita, ipsique subditi, amissa libertate & privilegiis, iusti Magistri Ordinis sine revocatione obedire; juramentum fidelitatis Ordinis Magistro Ludovico Erlshufio renunciant; & in *Calimiro* Poloniae Regis clientelam, fidem & defensionem sese conferunt; anno 1454. Fratres igitur ordinis, plerique arcibus & opidis amissis, cum *Calimiro* Rege anno 1466. de iure coacti sunt transire sine conditionibus; ut *Culmensis* diocesis, *Michalovienfem*, *Pomerelliam* universam, una cum *Elbinga*, *Christburga*, *Stuma*, *Tolkemith*; arcibus & territoriis, *Neringa* insula ac *Warmiensis* diocesis, iure sempiterno Magistris & fratres Ordinis cederent Regi;

reliquam verò ulteriorem Prussiam, cuius *Keningberga* caput est, velut Poloniae Regis feudum possiderent, & in perpetua fide ac clientela Poloniae Regum manerent; idque juramentum confirmatum est. Aliquot etiam Ordinis Magistri in eas jurabant conditiones, easque observabant. Sed *Fridericus Saxoniae* Dux, Ordinis Magister, auxiliis ab Imperatore & Germaniae Principibus promissis fretus, in Poloni verba jurare renuit; & quum bello, quod à Poloniis impendebat, se imparem videret, relicta provinciâ in Germaniam abiit. Post cujus obitum Ordinis Magister electus *Albertus Brandenburgensis* Marchio Poloniae Regi se submittere recubabat, quod & Cæsar & Pontifex id aperte prohibuissent. Belli molem aliquamdiu fortiter sustinebat *Albertus* hic. At quum tantis Polonorum viribus diutius resistere non posset, pacem cum Polonia Rege *Sigismundo* iniit, quâ d. *Albertus* Marchio ex Ordinis Magistri primum *Prussie* Dux, & Poloniae Regis *Valislaus* effectus, anno 1525. Prussiamque illam ultionem, quæ ex eo tempore *Ducalis* dicta, in feudum perpetuum iure hereditario accepit. Nuper tamen Rex Poloniae *Casimirus* Brandenburgico Electori *Frederico Wilhelmo*, qui Prussiam illam tenet, in Ducatum istum plenam concessit & liberam potestatem, omnibus iuribus, quæ Poloniae Reges in illam habebant, renuntiavit.

β Prussia Regalis in tres distinguitur Satrapias, *Culmensis*, *Marienburgensem*, & *Varmiensis*. *Michalovienfem* territorium in Satrapiâ *Culmensi* est. Satrapiæ *Culmensi* opida sunt, *Culma*, *Brodnia*, *Crudenium*, *Padium*, *Golbia*, *Regozna*, *Brathanium*, *Covalia*, *Copornica*, *Lobava*, & *Torunia*. In *Marienburgensi* Satrapiâ opida sunt, *Marienburgum*, *Elbinga*, *Stuma*, *Queovum*, *Stargardia* & *Orneta*. In *Varmienfem*, *Heilberga*, *Braunsberga*, *Franberga*.

γ *Dantiscum* a ad *Vistulam* & *Moldavia* confluentes, *Cluverii* nostri b patria, à *Stephano* Poloniae Rege anno 1577. oppugnatum, obsidione fortiter repressit. Postea tamen Regibus suis exstitit fidele, cum in bello *Prussico*, quod coepit anno 1626. tum maxime nuper, quo Regi *Calimiro*, ferè ab omnibus deserto, fidem omnium ipsorumque Polonorum opinionum majorem firmioremque præstitit, quæ Regi

Regem.

a Prussia. b Cruciferorum ordo. c Prussorum desertio ab Ordine. d *Albertus*, Prussiarum Dux primus. e Prussia Regalis. f *Dantiscum*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXVII. 405

Dantiscum, vulgò *Danzigbe*, nobilissimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta, moenibus, fossa ac vallo munitissima. Secunda ab hac est *Torunium*, vulgò *Tboorn*: celebre quondam emporium, antequam *Gedanum* ad id fastigium perveniret; nunc nudinis maxime clarum. *Elbingum*, vulgò *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis hic negotiantur, in singularem nitorem indies crescit. Reliqua opida notiora sunt, *Marienburgum*, firmissimum munimentum; *Grudentia*, *Bromberga*, *Culmia*; hæc antiquissima & opulentissima quondam urbs: *Braunsberga* publico Jesuitarum collegio famigeratum opidum.

III. Du-

Regnoque saluti fuit; certissimum documentum, magnas & munitas urbes firmissima regnorum esse præsidia. *Dantiscum* Gymnasium etiam floret, virginitate nobilitate, prudentia & eruditione c in singulis abundat ordinibus, qui, in summo licet dignitatis gradu constituti, miram tamen omnibus ostendunt ac probant comitatem & humanitatem d. Ad *Vistulam* ostium est munimentum firmissimum, vulgò a die *Weisselmünde* dictum. *Dantiscum* Ortum versus vicinum est cœnobium, b *Oliva* dictum, in quo Pax inter *Suecum* & *Polonum*, federatoque *Cæsarem* & *Electorem* *Brandenburgicum* conciliata anno 1660.

HEKELII.

a Inclutò *Hevelianò* Nomine hæcenus magis inclutum atque clarum redditum. b Et *Bartholomæus Keckermann*.

c Atque Autoritate.

d Vid. *Maginus* Part. II. Geogr. *Ptolem.* fol. 157. sic a ut & *Quenstedius* mei candidè venerandi *Deliquis de Patriis Viror. illustr.* p. 256. Olim clarescit in hac Urbe laudabili tam in Cathedrali Ecclesiastica, quam Gymnasistica docentes, *Joannes Boylacus*, & *Abraham Calovius*, *Joannes Mankischius*, & *Agidius Strauchius*. Sed hodiè docent in Ecclesiâ *Constantinus Schützius*, *Salomon Mollerus*, *Andreas Barbius*, *Georg. Bæuerus*, *Sam. Schelvigius*, *Michael Engel*, alique Viri Pietate atque Eruditione verè insignes. In Gymnasio v. *Joach. Hoppius*, *Jo. Petrus Titius*, *Wolff. Rosencherus*, *Frid. Bæuerus* & *Frid. Chr. Büchnerus*.

BUNONIS.

γ *Torunium* probe munitionem habet Gymnasium, & pontem in *Vistula* flumine f: *Succo-*

rum miles, quem in nupero bello acceperat urbs, post diuturnam obsidionem difficulter eiecitum est à Polonia Rege anno 1658. & anno 1665. à Regis Poloniae militibus interceptum est.

d *Elbingium*, ad lacum aque dulcis, vulgò das *frische Haß*, situm, primum florere coepit, quum *Stephanus* Poloniae Rex *Dantiscum* obsidens negotiationes eò transferre studeret: Quod idem molitus est *Sueciae* Rex *Gustavus Adolphus* bellum in Prussia gerens. Hodiè vero Angli *Pannorum Stapelam*, quam vulgò vocant, habent *Dantiscii*. Cæterum *Elbingium* quoque Gymnasium ornatum est.

ε *Marienburgum*, ad *Nogatam* positum, arcem habet munitissimam, quæ olim Magisteratum Ordinis fuit sedes.

ζ *Grudentia* ad *Vistulam* est infra *Culmiam*.

η *Bromberga* cis *Vistulam* est ad *Broom* fl.

θ *Culmia*, urbs antiqua, apud *Vistulam* infra *Torunium* sita, iure municipali, quod per universam Prussiam habetur in pretio, in primis nobilis est.

κ *Braunsberga* b ad *Passariam* fl. est. A *Mariaburg* versus Meridiem est k *Stuma*, ad quod pagus *Stumsdorf*, qui tractatus pacis inter *Suecos* & *Polonos* inclaudit.

HEKELII.

e Hujus URBIS nequaquam satis deprædicandæ Ecclesiæ Evangelicæ atque Gymnasio Regio hòc tempore præfuit summâ cum laude *Andreas Kyhnus* atque *Samuel Schelvigius*, Theologi subtilissimi ac multis Magnatibus apprime grati. / Patria est *Nicolaï Copernici*, Mathematici celeberrimi, nati Ao. CHR. m. cccc. lxxiii. denati vero ibid. Ao. Scul. sequ. xliiii. Claret

Urbs

a *Weisselmünde*. b *Oliva* cœnobium. c *Torunium*. d *Elbingum*. e *Mariaburgum*. f *Grudentia*. g *Bromberga*. h *Culmia*. i *Braunsberga*. k *Stuma*. l *Stumsdorf*.

Prussia Du-
calis.
Regius
mons.

Memel.

Cassubia.

III. Ducalis a Borussia caput ac sedes Ducum est * *Regius mons*; vulgò German. *Königsberg*, Pol. *Królewic* urbs nobilis, & celebre maritimis mercimoniis emporium. Est præterea versus Septemtrionem ultima * *Memel*, arx munitissima.

IV. * *Cassubia* Ducatus, inter Borussia et Pomeraniam situs, lator olim erat quam nunc patet. Quippe tota ea Borussia pars, quæ

Urbs ob *Colloquium*, seu *Conventum*, inter diversæ Religionis Christianos, sed sine fructu, auctoritate *Regia Polonica* institutum, cujus Acta *Varsavia* Ao. M. DC. XLVI. curiose sunt impressa. In *Thorunensem* Confessionem extant *Amadavensium* GEORGI CALIXTI Ao. CHR. M. DC. LIV. in f. edit.

g Alioquin Civitas egregie est nobilis, quam *Magnus Regalis Præfatus* quod ibidem conficitur, Exteris quoque gratum est.

h Olim quoque Emporium haud incelebre.

BUNONIS.

a * *Ducalis Prussia* versus Orientem provinciam habet b *Natangiam*, sinu aquæ dulcis, *Pregelo*, Aliaque fl. interceptam: in qua opida *Falga*, *Heiligenbeil*, *Brandenburg* & *Creutzburg*. Inde trans *Pregelum* versus Septemtrionem sequitur c *Sambia* provincia ad cuius Occiduum & Boream latera mari Baltico cincta, Zephyro & Borea vehementiore spirantibus, d *Succinum* seu *Electrum* copiose colligitur. Ad Meridiem habet *Regium montem*; jacetque provincia illa *Sambienfis* inter duos lacus aquæ dulcis, quorum alter *Regio monti* vicinus vulgò *Das frische Haff* dicitur, & alter *Sinus Curlandicus*, *das Curische Haff*. Ex hoc navigia per *Demam* fl. in *Pregelum* commeant. A *Dema* fl. versus Ortum ad *Ilsum* fl. ubi *Georgenburg* est, extenditur e *Nadravia* provincia: & supra hanc, f *Slavonia*, ad utramque Croni in *Lithuania* ripam, *Tilsa* opido Præfata ad Ortum activum extremo, & *Labia* & *Ragneta* sequitur. Hinc Ortum braumale & Meridiem versus, ad *Lithuaniam*, *Podlaffia* & *Moscovia* fines; g *Sudovia* & fl. *Galindia* provincia Prussiam Ducalem terminant; perpetuis ferè solidudinibus & silvis horridæ, tametsi remibus opidis, *Olesko*, *Stradunum*, *Lica*, *Jo-hanburg*, *Ortelburg* & *Niedeberg* sparsim incoluntur. Introsfum verò ad *Allæ* ripam Orientalem est i *Bartonia* provincia, *Natangia* & *Warmia* finitima, agris & opidis frequentibus cultissima: & ad Occidentalem *Pallaria* ripam

* *Pomevania*, provincia amplissima, a *Wetka* in *Drausum* lacum illabente, ad *Vistulam* & *Ossam* usque pertinet. Caput ejus est *Hollandia*; opidaque celebriora sunt *Mariewerder*, *Pome-ganienfis Ecclesiæ cathedralis* olim sedes; *Rigenburg*, Episcopi olim proprium, *Rosenberg*, *Salsfeld*, *Moring*, *Liebnitz*, *Osterrød*, *Hagenberg*, & in vicina i *Sollavia* *Gilgenburg*, & *Soldavia*.

g *Regius mons* ad *Pregelum* cingit, aula Ducalis, & *Academia*, quam *Albertus* primus Dux Prussæ instruxit An. 1544. i insignis k; tribus distinguitur opidis, ex quibus *Academia* & templi cathedralis ac Episcopi *Sambienfis* domicilium, undique *Pregelus* cingit; *Labium* verò & *Peterem Urbem* alluit; cui ad Boream *Principis Palatium* amplum & splendidum, cum insigni Bibliotheca, (ex qua suum Concilii Tridentini Examen collegit B. Chemnitius) colli importum adjacet.

h *Memmela* ad Croni sive *Memmela* fl. & *Sinus Curlandici* ostia sita est. Alter hujus Ducatus portus munitus est o *Pillavia*, per quem nares in sinum citiorem; das *frische Haff*, ac portò *Regiomontum*, *Elbingium*, &c. eunt.

i *Cassubia* hujus qui agros incolunt, exiguâ Venedorum cognoscuntur esse soboles.

HEKELII.

i D. 17. Aug.

k Primus Rector fuit *Georgius Sabinus*, Postea celeberrimus, & *Martini Chemnitii*, rediivilius *Lutheri Matrulis*. Claruere olim in eadem *Academia* æque ac *Ecclesiâ Joannes Behnm*, *Jacob Bohlius*, *Bernhardus Derfchorp*, *Joan. à Gledern*, *Celestinus Miffena*, uterque *Georgius O. Andreas Myllii*, *Parens* & *Filius Joann. Papae*, *Levinus Pouchenius*, *Huldricus Schwenbergus*, *Ceccus*, *Fridericus Wagnerus*, *Paulus Weiffus*, Virique docti ac litterati alii. Sed hæcenus demoritur *Christianus Drierus*, immò clarus est non solum in *Prussâ*, sed & in totâ *Germaniâ Martini Kemptis*, Vir valde ac egregie doctus, nihilque amicitiosis.

BUNO.

a Prussia Ducalis territoria. b Natangia. c Sambia. d Succinum. e Nadravia. f Slavonia. g Sudovia. h Galindia. i Bartonia. k Pomevania. l Sollavia. m Regius mons. n Memmela. o Pillavia.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXVIII. 407

quæ circa *Vistulam Pomerellia* nunc dicitur, *Cassubia* Ducibus antè parebat. At ejus quæ nunc *Cassubia* nuncupatur, caput est *Conicilia*. Polon. sive *Cassubii* incolis *Chonitz*, German. *Konitz*. Re-
liqua opida sunt *Slochow*, *Butow*, *Lavenburg*.

V. *Archiepiscopatus* in universo regno sunt tres, *Gnashensis*, *Leopoltanus* & *Rigenfis*. Episcopatus xvi. *Academiae duæ*, *Cra-*
viciensis & *Regiomontana*.

CAP. XXVIII.

Moscovia sive Russia Alba Magnus Ducatus.

I.

Ultima Europæ regio est * *Russia Alba* sive Major, omnium vastissima, inculca, ac paludibus sylvisque invia. Eadem * *Moscovia* à capite suo. Gens ipsa rudis, perfida, servituti supra modum addicta, vulgato nomine nunc *Moscovita* appellatur.

II. Finitur ipsa regio à *Septemtrione* mari concreto*, ab *Ortu* *Fines Russiae*. iisdem finibus, quibus Europa, hoc est, *Obio* ac *Tanai* amnibus, à *Meridie* *Tanai* minore, vulgò *Donetz*, *Desna* & *Pfola*, ab *Occasu* *Borythene* & *Narva*, lineaque inter horum fontes ducta.

III. Lon-

BUNONIS.

* *Russia* ista *Alba* dicta videtur, partim quòd incolæ colorem istum præferant: partim quòd viribus campi cooperiti diutius quàm alibi dunt, & inspectantibus omnia alba repræsentent, ut etiam in naturam animalium color iste trans-
e. Siquidem ibi lupi, ursi, lepores, vulpes, alique animalia inveniuntur palia, quæ aliis in locis nata alium solent habere colorem. Cæterum *Russia* ista, quæ trans *Borythenis* fontem est, *Starovolscio Russia Nigra* appellatur.

f *Moscorum* seu *Moscovitarum* nomen huic *Russorum* parti ab arce & flumine *Mosqua*, in *Ocam* & *Wolgam* se exonerante, tribui ceptum est, tertio abhinc seculo, quum *Johannes* quidam *Dux*, *Danielis* filius, sedem suam ibi constituisset, cujus posteri suo quodam fato cæcenses, vicinos *Russorum* populos in multas ditiones divisos, & feraliter inter se diffidentes, paulatim conuibus, successibus, vi & fraude ibi adjunctos, longè nobiliores & potentiores, imperio suo subdiderunt. Unde *Moschorum* nomen in omnes illis subjectas na-

tiones, quarum nomina in titulo suo annu-
re magni *Moscovici* Ducis solent, propagatum est. *Chytrus Chronic. lib. 1.*

HEKELII.

a Sen glaciali.

b Conf. *Martini Cromeri* Lib. 1. de *Origine & Rebus Gæstis Poloniarum*. c. IX. p. 15. ut & *Petri Pætreji* de *Erfundata Pars 1. Historia Moscoviticæ* p. 3.

REISKII.

i *Muscovia* quidem hinc terminis, qui ab Auctore nostro figurant, a Imperium vero *Moscoviticum*, quod supra Europæis annu-
ravimus, neutiquam iis coercetur. Hoc enim ortum si respicias, à duobus regnis, *Casanens* & *Altrachanens* usque ad *Persiam* & mare *Caspium*, sin septemtrionem, ab *Lithuania* usque ad glaciale Oceanum, & ultra *Tartariam* *Asiaticam* excurrit, neque limites ullos hoc ibidem pati: Belge referunt. Gens ipsa & regio unde ortum nomenque cepit, disquirunt. b *Bocharto* credibile fuit in *Phaleg* Lib. III. c. 13. ab ראש ורש, i. e. *Rhos* & *Mefech* *Ezech.* c. XXXVIII. v. 2. i. e. *Rossus* & *Moschus* na-

FFF

a Imperium *Moscoviticum*. b *Moscovici* origo ultima.

prexi-

Magnitudo.

III. *Longitudo* summa inter promontorium *Litarmin*, vulgo *Capo Obii*, & *Psoła* confluentem, ad opidum *Czerkassy*, implet milliar. German. CCC LXXX. *Latitudo* inter *Corelenberg* opidum in confinio Finlandiæ, & *Obium* flumen, juxta opidum *Lepin*, mill. CCC.

Russiæ Ducatus.

IV. Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ præcipuis urbibus denominantur. Ducatum princeps est *Moscovia*, incolis *Moskwa*; ceteri, *Wolodimir*, *Mosaysko*, *Twer*, *Ruszwowa*, *Niszy Nowogrod*, id est, inferior *Novogardia*, *Rezan*, *Wo*.

Proximi *Araxi* populi, descendisse *Russos* & *Moscovitas*, gentes in *Europæa* *Scythia* celeberrimas. Istud est Geographi *Nubienfi* & *Tzetzæ* comprobatur, qui *Scythas* *Tauricos* *Pis Rhos* vocavit; *Roxolanos* *Plinius* & *Ptolemæus* tanquam ab *Rossis* *Alanis*que medios; *Moschos* *Afraticos* item *Strabo* apud *Pomponius*. a Sin *Scelaviam* historiam sequamur, tum ab *Russo* *Lechi* *Czechique* fratre origines deducemus proximas, quia remotas ex antiquis Auctoribus constituimus. b Gens autem tunc ethnicæ qualiter fœda, interque *Duces* suos ab *ethnica* *A. C. 550*. circiter obscura lauit, donec *Wladimirus* *Constantinopolitani* baptisum & *Basilii* nomen ab *Imp. Græco* *A. 961*. susceperet: Hinc *Russi* *Græcam* *Ecclesiasticam* hodieque sub *Patriarcha* proprio sectantur. Quor vero regna, ducatus, & provincias hodierna *Moscovia* complectatur, *Olearius* in *Itiner. Moscovit.* multis capitibus, tituloque *Czaris* bene longo addito declarat. c *Moskwa* vero tantæ non est amplitudinis, quantum *Cluverius* illi attribuit, post tunc excursionibus bellicis & vastitates *Tataricas* non minus quam *Polonicas*, itemque post tunc incendia fortuita eaque gravissima: Urbs enim ipsa ex vicis pluribus pagisque in corpus ligneum confusum coaliuit, ac *Londinium* una cum *suburbio* aquat, Angliis qui adfuerunt, testantibus. Tota *Russia* vino, vitibus, cervis, & carponibus caret: Feris aliis & piscibus abundat: d *Incolæ* sementem *juno* inchoato faciunt, quam continuus solis æstus, tum subito maturat, ut post octo hebdomadas adultum Julium merant. De ceteris rebus *Russicis* observatu dignis confer *Ægid. Flecher* Anglum; de Religione *Mulcovitica* *Joh. Fabrum*, *Alex. Rossium*, & *B. Gerhardi* atque *Danhaueri* *Dispp.*

BUNONIS.

Ex quo *Sueci* magno *Moscoviz* *Duci* *In-*

gram & *Carcliam* extorserunt, *Russia* ista magnitudinem illam versus *Ocasum* hodie non habet. At versus *Ortum* *Moscoviz* istius imperium *Europæ* limites transgreditur.

d In *Volodimirienfi* Ducatu e *Volodimiria* civitas XXXVI. milliaribus d *Moscovia* distat.

f *Mosaiska* XVIII. milliar. commun. ab eadem jacens *Moscovia* ad *Smolencensem* pertinet Ducatum. e

g *Tweriensis* Ducatus inter *Rusoviensem* & *Volodimiricem* est ipsa urbs g *Tweria* f ad *Moscovia* versus *Ocasum* Solis æstivum jacet XXX. mill. Germ. g

h In *Rusovienfi* est quoque i *Taropiecz* civitas. k *Novogardia Inferioris* Ducatus caput est ad *Oceæ* & *Volgæ* confluentes C. milliar. commun.

ad *Moscovia*. h

i *Relanensis* Ducatus inter *Ocam* & *Tanaim* fluvijs jacet, in quæ l *Relan*, m *Colluga* ad *Ocam* fl. n *Tulla* ad *Upæ* & *Tulla* confluentes, o *Odojum* sive *Odo* castrum ad *Tullæ* & *Oceæ* confluentes, a quo Meridiem versus est locus palustris p *Meneck* L. X. milliar. ad *Moscovia* jacens castrum ditrum, quod vicinorum asyrum esse solet l *Tattaris* metuentium.

HEKELII.

c Seu alius *Novogrod*. d *Polonici*.

e Hunc *Joanes*, prædecessor *Basilii* *Ducis Alexandro*, *Polonorum* Regi per vim eripuit.

f S. *Twerda*.

g *Magnus* dicit, hanc Urbem *Moscovia* longe majorem atque magnificentiorem esse.

h Hic Ducatus *Volodimiria* nequaquam cedit fertilitate.

i Hujus Ducatus Titulum *Magnus* *Dux* assumit. Ex hac Provincia, f. Ducatus, omnibus *Moscoviz* Provinciis, seu Ducatibus, vix est feci

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXVIII. 409

Worotin, Smolensko, Bielska, Pleskow, Weliki Nowogrod k, hoc est, Novogardia magna, Bielejezero, Jaroslaw, Swie.

ra.

feriilor. Hec enim, ut ajunt, singula Grana, frumenti binas quandoque, pleræque Spicas proferant, quarum Culmi tam densè accrescant, ut nec Equi facile transire, nec Cournices inde evolare possint. Datur & ibi magna Mellis, Piscium atque Avium copia, nec Reræ defunt, Aspreli inprimis, Hermeli atque Castores. Fructus Arborum ceteris *Moscovia* Fructibus longè nobiliores sunt. Gens à audacissima atque bellicosissima est.

BUNONIS.

a *Verotienfis* Ducatus caput a *Verotina* XXXIX. milliar. ad *Moscovia* l jacet.

b *Smolensensis* Ducatus L. milliaria patens ad *Borsythen* est. In eo præter b *Smolenscum* urbem sunt oppida illustria c *Drohobus*, d *Visma*, e *Mosaiska*, *Smolenscum* ad *Moscovia* LXXX. abest milliar. m, in editore loco positum, auro fæ cubitos lato; LII. turribus firmum, speculam & propugnaculum in medio urbis habet in monte excelsiore. Urbs hæc a *Basilio* *Moschorum* Duce capta est anno 1514. die 30. Julii quum illa ante centum annos eodem mense, in *Vladis* *Lithuanorum* Ducis potestatem primum venisset. Sed *Sigismundus* III. *Poloniz* Rex Anno 1611. eam recuperavit. Anno demum 1631. medio Novembri ad *Moscovitis* cepta est obsideri; camque fortiter sustinuit obfidionem, donec sequenti anno *Uladislaus* IV. *Polonorum* Rex cum exercitu adventans spem liberationis ostendit: ac tum ipsi obsefiores *Moscovitæ* a *Polonis* obsefi, in eas redacti sunt angustias, ut liberum discessum supplices paterent, & a clementissimo Rege impetrarent, discesserunt primo Martii 1634. Attamen An. 1654. a *Moscovitis* oppugnata, & capta est urbs illa & ab iisdem hodie tenetur.

f Inter *Livoniæ* & *Lithaniæ* confinia est Ducatus i *Bielska*, cujus civitas *Bielska*, haud procul a fl. *Duna*, LX. mill. ad *Moscovia*.

g *Pleskovienfis* n Ducatus caput e *Pleskovia*, *Russia* vocatur *Piskow*, ad *Piskowam* fl. haud longè a lacu est; qui *Peipus* vulgo dicitur XXXVI. milliaribus a *Novogardia* sita, per civitatem discor-

diam o in *Moscovitæ* venit potestatem. Anno Christi 1509. olim urbs libera sola in toto *Moskovitæ* Imperio muris cincta, & in tres partes

divisa, quarum singulæ suis clauduntur mœnibus.

h *Novogrodienfis* p Ducatus habet h *Novogardiam* magnam, amplissimam olim & potentissimam q totius *Russicæ* civitatem, XL. milliaribus a *Nerva* *Livoniæ* portu, xxxvi. a *Pleskovia*, cxx. ad *Moscovia* ad *Lowatam* fl. sitam. Emporium olim fuit celebre, ab *Hanſæ* *Teutonice* mercatoribus frequentatum; sed inde per tyrannidem & injuriam ipsius Ducis *Joannis Magni*, qui primus & totius *Russicæ* scriptis *Monarcham* & *Johannem* *Crudelis* fuit avus, ejecti sunt ann. 1494. quum urbem illam per septem annos bello fatigatam cepisset anno 1477. De hac ipsa urbe *Fislaus* proverbium est: Qui contra Deum vult, et magnam *Novogardiam* i Circa initium nostri seculi capta nihilominus est a *Suecis* haud ita magna manu.

j *Bielejezero* v ad stagnum f albam haud procul *Novogardia* est. Ejusdem nominis arx t in stagno alia condita est; quo belli tempore thesaurum suos reponit *Magnus* *Moscoviz* Dux. v

x *Novogardienfis* Ducatus ad *Volgam* est, ut & ipsa urbs. x

g *Severienfis* Ducatus finitimum habet ab *Ortu* *Verotinentem* & *Relanensem* Ducatus; a *Meridie* campestris deserta, a quibus per *Sem* fl. distinguitur; ab *Ocasu* *Lithaniæ* est conterminus; a qua *Borsythenes* cum dividit: a *Septentrione* *Smolenscensem* & *Moscoviticum* Ducatum attingit. Habet civitates m *Novogrod*, n *Severski*, o *Czernikow*, p *Potiwolo*. Hunc Ducatum *Moscoviz* Dux, *Johannes* *Magnus* modo memoratus, sub iuxta redegit potestatem.

HEKELII.

k *Novogrod*.

l Tribus vero ad *Colluga*.

m *Polonica*.

n Vel *Pskovienfis*.

o Proditione nempe *Sacerdotum*,

p S. *Novogardienfis*.

q Nobilissimam, locupletissimam.

r Seu *Bielyjezo*.

s Lacum.

t Inexpugnabilis.

v Vid. §. V. Cap. huj. Hic Ducatus totus *Belne* est palustris, ac sylvestris, uniusque ex Titulis F f f 2

Magni

* a *Moskoviz* origo proxima. b *Moscovia* Christiana. c *Moskwa*: d *Russiz* fertilitas. e *Volodimiria*. f *Mosaiska*. g *Tweria*. h *Ruszwowa*. i *Taropiecz*. k *Novogardia* infer. l *Relan*. m *Colluga*. n *Tulla*. o *Odojum*. p *Meneck*.

a *Verotina*. b *Smolenscum*. c *Drohobus*. d *Visma*. e *Mosaisko*. f *Bielska*. g *Pleskovia*. h *Novogardia* magna. i *Bielejezero*. k *Jaroslawia*. l *Severienfis* Ducatus. m *Novogrod*. n *Severski*. o *Czernikow*. p *Potiwolo*.

Principatus
& Provincia.

ra. Principatus, * *Roslow* & * *Susdal*. Provinciae, *Wolsko*, * *Corella*, * *Wologda*, * *Usting*, * *Dwina*, * *Wiatka*, * *Jugbora*, * *Petzora*, * *Condora*, * *Permen*, * *Czeremyski Nagorni*, * *Czeremyski Longowi*, * *Mordwa*, * *Kargapole*, * *Megrina*.

IV. Urbes in hac regione cunctæ constant ligneis ædificiis, ac luto illitis: amplæ quidem sunt, sed quarum viis sæpe latissimis campi intercedant. Caput imperii est * *Moskwa*; urbs supra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quingenta ædificio.

rum

Magni Ducis Muscovita, & à *Muscovia* tam abest, quam à *Novogardiâ Magnâ*, centum nempe Millia. Hic Ducatus olim assignabatur *Secundo Genio Ducis Moscovia*, sed *Joannes Basilides*, *Moscovia* Dux redegit eos in servitutem, Rediit eorum & Titulum nunc habens.

BUNONIS.

* *Roslowia* y à *Jarislavia* versus Meridiem est xxxiv. milliariis à *Moscovia* distans. * *Susdal* inde versus Ortum ad *Clefsam* fl. x. * *Corella* hodie in Succorum ditone est. * *Wologda* ad Septemtrionem est. * *Ustinga* ad Jugam fl. est.

* *Dwina* a est ad Duinam fl. unde nomen habet. b g *Wiatka* ad Orientem jacet ubi opidum h *Wiatka*.

* *Jugbora* habet k *Juhri* opidum; Unde olim Hungari proditi se ferunt c.

* *Pietzora* inde versus Septemtrionem, ubi ejusdem nominis opidum & flumen est.

* *Condora* itidem versus Septemtrionem ad Turam fl. ubi n *Witchaturia* opidum.

* *Permia* à *Condora* versus Meridiem est; ubi *Pervavick* op. At porro in his partibus Septemtrionalibus remotissimæ Europæ provinciæ sunt p *Sibiria*, cujus caput q *Tobol* civitas. r *Obdora* ad litus septemtrionale est.

* *Czeremyski* regni *Casani* Tartari appellantur d; ac t *Nagorni*, quod montana incolunt: sicut z *Czeremyski Longowi* à fœnorum struibus dicuntur.

* *Mordwa* ad Meridiem est *Refania* vicina.

* *Kargapolia* à *Moscovia* versus Septemtrionem jacet.

* Sicut & z *Megrina*. Supererat a *Claetz* provincia, quæ *Casani* regnum Tartari in Asia attingit.

* Urbs illa divisa est in quinque partes, quarum 1. est *Kyrcelena-gorod*: id est, aula Imperatoris. 2. *Kizay-gorod*, id est, urbs media.

3. *Tzar-gorod*, id est, urbs Cæsarea. 4. *Sherdom*, id est, urbs exterior. 5. *Saplerka Sloboda*, id est, vicus militaris. Arx in ea dupla est, *Kyuzgorod* & *Bolsagorod*; quas ab una pane *Mosqua* fl. ab altera *Neglina* fl. alluunt. Ad Sagittæ jactum inde est curia, quæ *Opryza* dicitur, id est, separata habitatio, à *Joanne Basilide*, anno 1564. exstructa, in qua *Magnus Dux* cum præsidio XXX. satellitum solitus est habitare. Pro his, & exteris ad potandum productivis trans *Mosquam* fl. opidum *Nialenki* existunt, ubi illis ad naufragium usque potare est concessum.

HEKELI.

y *S. Ruschovia*.

z Clarebat olim Castrò ejusdem nominis, & Civitate ubi Sedes erat Episcopalis. Hactenus vero à continuis Tartarorum incurisionibus ita devastata est, ut ejus Vestigia vi videas.

a *Ruthenice* *Binos* significans.

b Incolæ victum ex *Piscibus*, *Feris* & *Ferum* pellibus quærent, quibus omnis generis abundant. In maritimis hujusce Regionis *Locis Orlos albos*, & eos pro majori parte in Mari degentes reperiunt dicunt, quorum Telles in *Moscovia* sæpius deferuntur.

c Inde & Indigenæ. Pelles pro Tributò Principi *Moscovia* solventes lingua adhuc vocantur *Ungarica*.

d Hi Populi in vastis Sylvis sine ullis ædibus habitant, propriam Linguam habentes & sequentes dogma *Mahometicum*. Omnes tam *Pri* quam *Fœmine* sunt cursu velocissimi, nec non sagittarum perfectissimi, Aræ nunquam è manibus depositò, quò adeo oblectantur, ut etiam Filiis cibum non præbeant, nisi præfixum Soporem sagittæ feriant. Ferinâ Carne & *Melle* magis ex parte victitant, Pane rarenter velentes. Pellibus vestiuntur, quas etiam pro Tributò *Magno Duci* pendunt.

BUNO-

a *Roskovia*. b *Susdal*. c *Corella*. d *Wologda*. e *Ustinga*. f *Dwina*. g *Wiatka*. h *Wetka*. i *Jugbora*. k *Juhri*. l *Pietzora*. m *Condora*. n *Witchaturia*. o *Permia*. p *Sibiria*. q *Tobol*. r *Obdora*. s *Czeremyski*. t *Nagorni*. u *Czeremyski Longowi*. x *Mordwa*. y *Kargapolia*. z *Megrina*. a *Claetz*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. IV. Cap. XXVIII. 411

rum millia complectitur. Arx est in ea magni Ducis, quem incolæ *Cæsar*, id est, Imperatorem vocant, Domicilium viginti millium hominum capax; quos præsidii causa *Magnus Dux* perpetuo alit.

V. Reliquæ urbes sunt totidem ferè, iisdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum * *Wolodimir* caput erat antè *Wolodimir*. Imperii. * *Usting* celeberrimum totius *Rusliæ* in mediterraneis emporium. Maritima emporia sunt * *S. Nicolai* & * *S. Michaelis* Ar-

BUNONIS.

λ a *Wolodimiria* *Rusliæ* caput e erat antè *Moscoviam* urbem. f

μ b *Usting* memoratum est hoc ipso capite. g * *S. Nicolai* opidum ad sinistram Duinæ fl. ostium est, quo in mare *Album* se exonerat.

h Ad ejusdem Duinæ ripas d *Archangeli* opidum jacet. Reliquæ *Moscovitici* Imperii civitates illustiores sunt modo memoratæ, *Novogardiâ*, *Pleskova*, *Tveria*, *Smolenscum*, & *Vologda* centum à portu *S. Nicolai* distans milliariis.

e *Moscovica* tellus, sub rigido posita celo, fert tamen cannabam, lini & mellis magnam copiam h. Pelles pretiosæ inde exportantur. Duina fl. sicut Nilus agros vicinos inundatione sua fecundat. Equos habet parvos, sed generosos, & falcones optimos. Lupi fere omnes ibidem sunt nigri, ac ea de causa terribiliores. f Cæterum Duces aut Comites, qui Dominium utile in bonis feudalibus liberum possideant, & ad heredes eadem transmittant, in *Ruslia* ista nulli sunt. Adici quidem *Magnus Dux* nonnullis pagos & agros, sed rusticorum operis nihilominus utitur, & quum liber, rursus admittit, adeo ut absolutam in subditos omnium rerum habeat imperium, & instar *Numinis* à subditis colatur; quæ obedientia omnibus in rebus, absque ulla reculatione præstetur. Nam quicquid ille agit, ut molitur, quantumvis sit iniquum, Dei voluntate ac nutu geri existimant. g Nobilis à Duce, aut rusticus à nobili fugtigatus insuper gratias agit, quod Dominum servum suum ita emendatè dignatus sit. Summum religionis & pietatis studium præ se ferre principes *Moscorum*, ipsiusque proceres videntur, dum singulis diebus ordinarios preces suas absolunt, & templa sua creberrimè adeunt. h Episcopi in universo *Moscovico* imperio sunt x. quos *Vladiceas*, id est, Economos & dispensatores suâ lingua nominant: sacerdotibus vero seu presbyteros, *Poppas* & *Archepopos*. Horum *Metropolita*, qui à

Constantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur (nunc à solo *Magno Duce* delectus per duos aut tres episcopos consecratur, ac quum libet Principi, remouetur) *Moscovia* relidet. *Archiepiscopi* metropolitæ subiecti sunt duo, alter *Novogardiæ Magnæ*, alter *Roslovii* sedet. Reliquorum octo Episcoporum sedes sunt; *Smolenscum*, *Casaniam*, *Tueria*, *Refania*, *Susdalia*, *Vologda*, *Columna*, & *Cortica*. Eliguntur autem Episcopi ex monachis, veluti sanctioris vitæ hominibus, quorum monasteria frequentissima in *Moscovico* Imperio sunt; omnia tamen ejusdem vestitus & ordinis, cujus D. Basilium autem referunt. i Christianam enim religionem ad Græcis *Russi* primum acceperunt circa annum C. 980. quum Anna, soror Imperatoris Constantinopolitani, *Vladimiro* *Russorum* principi *Kyoniz* sedem habenti, nupta esset. Episcopi vero suas dioceses raro aut nunquam ipsi invisunt, ne quum suspicionem conspirationis cum subditis præbeant tyranno; sed in monasteriis *et episcopis* seu præpositis, & in opidis quibusdam laicos, vitam sacerdotum observantes, habent.

In scholis legere duntaxat & scribere docentur pueri; nec Academiae aut collegia in universo existunt Imperio *Moscovitico*; tum ut hæreticis, quas per eruditionem excitari putant, occasiones præcudant; tum, ne Principe ipso sapientior aut doctior quis videatur. Quem solum omnia, præsertim ad omnium gentium religionis pertinetiam, scire, & omnes modos ac difficultates uno verbo posse expedire, subditis persuasum est. Conjugalis amor plerumque frigidus est; quoniam sponso copia non datur suæ videndæ sponsæ, nisi post nuptias. Quartâ demum uxore defunctâ non licet viduo quintam ducere. Divortia permittunt. Mortientium testamentum datur vitæ actæ à sacerdote scriptum, ut divus Petrus, cæli janitor, eo viso, statim intronizatus tale offerrent i. *Moscis* versus Meridiem finitimi, & jam perpetui ferè illorum ho-

F F f;

stes,

a *Wolodimiria*. b *Usting*. c *S. Nicolai* op. d *Archangeli* op. e *Moscovitici* soli natura. f *Moscovitarum* proceres. g *Moscovitarum* mores. h *Moscovitarum* Episcopi. i *Moscovitarum* Religio.

Bielejezero.

changeli opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bielejezero*, quod in lacu conditum; bello ingruente, thesauros Magnus Dux abscondit. Sunt præterea Magni Moscoviæ Ducis imperio subiectæ Tattarorum quædam nationes Asiaticæ, de quibus postea in ipsa Asia.

stes, olim patрони & superiores Domini erant, *Crimei Tattari* k. De rebus Moscoviticis plura cogniturus legat comment. Pauli Jovii de legatione Basilii M. C. commentarios rerum Moscoviticarum Sigismundi ab Herberstein. l

HEKELII.

e Ac Metropolis.

f In quam deinde *Johannes*, *Danielis* Bilius, Magnus Moscoviæ Dux, sedem suam transtulit.

g Sed ego hoc loco adjiciendum esse existimo, quod non solum in hac Urbe, sed & in ipso toto Ducatu *Panis* usus omnino rarus & propemodum nullus sit. Ideoque Incolæ pro Cibo utuntur Feris & Piscibus.

h *Vitem* non producit neque *Oleam*, *Cerasis* quoque ac *Nucibus*, præterquam *Avellanis*, ca-

ret. Aliorum generum Fructus profert; verum insuaves. Segetes asperimò frigore diuturnæ Hyemis rarò maturescunt. Ideoque in Hypocaustis manipulos deficcant.

i Vid. de Gentis huj. Religione, Sacrificiis, Nuptiarumque ac Fimerum Ritu Liber Singularis *Spiræ* A. O. CHR. M. D. LXXXV. in 4. exc.

k De Belli Moscovitico Stephani Regis editus est Tractatus ab *Henrico Heidenstein* Basili. 1588. in 4. descriptisque Narrationem Legationis *Zbaviane* & *Rerum apud Ottomanos* A. O. CHR. M. DC. XXII. *gestarum Samuel Kyscewicz* Danile. A. O. XLV. huj. Secul. in 12.

l *Varios Moscovitarum Rerum Scriptores*, eosque *Francos*. ad *Mæm*. A. CHR. M. DC. in fol. exc.

ASIA

Antiqua et
NOVA

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

Summa Asiae descriptio.

I.

Explicatis omnibus Europæ partibus, tempus est Tanai trajecto Asiam ingredi. Hæc quippe Europæ connexa, imo innexa, cum & *Scythæ*, *Asiatica* gens, in Europam amplissimo tractu protendantur, & *Sarmatæ*, gens Europæa, ultimos fines in Asiam non minori tractu extendant. ^a

II. Ipsa terra *Asia* ab initio rerum omnium nobilissima; ut quæ ^{Asia nobilissima terræ pars.} prima genus mortalium intra se conspexit & in alias mundi partes emisit. Prima gentium, ritus, sacra, mores, rationemque vivendi alias docuit. Hæc denique est, quæ Deum ipsum humana specie tulit. Dictam Græcorum alii volunt ab *Asia* Nympha, Oceani & ^{Unde dicta.} Tethys filia, Japeti conjuge ^b, alii ab *Asio* Manei Lydi filio.

III. *Fines* sunt ab *Septentrione* Oceanus Scythicus; ab *Oriente* ^{Fines.} mare Eoum; à *Meridie* mare Indicum, sive Rubrum; ab *Occidente* Sinus Arabicus, & Isthmus qui est inter Sinum Arabicum & Mare Internum: atque inde maria Phœnicium & *Ægæum*, Propontis, Pontus, Mæotis lacus, Tanais amnis & Obium flumen.

IV. *Longitudo* ejus summa est inter Hellespontum & Malaccam ^{Magnitudo.} extremum Indiæ emporium mill. Germ. c. CCC. *Latitudo* inter fauces Arabici Sinus & *Tabin* promontorium, quod est ad fretum *Anian*, mill. c. CCXX. ^c

V. Di-

HEKELII.

^a De hac TERRÆ Parte, ejusque Provincie extat præter PII Ildi *ASIE Descriptionem*, BARTHOLDI NIHUSII *Tractatus Chorographicus*, A. D. huj. Sec. 58. in 8. f. publicæ luci expositus. Errat & JOANNIS BAPTISTÆ GRAMMAYES *ASIA*, sive *ASIATICORUM Gentium Historia* A. D. ejusd. Sec. 11. *Amstelredamum* in 4. f. prelo subiecta. Sed potiores *ASIE Fluvios* lepide descripsit BOISSARDUS Lib. I. Eleg. XXI. à v. 169. usque ad v. 202. Habitatores ac Incolas *ASIE*, quod hæc Regio

sit clementissima atque temperatissima, excellenter formosus & probe coloratus esse, iis, qui pedem saltem à Patriæ limitibus trepidè fixerunt, etiam notissimum esse existimo. Hæc REGIO quomodo à *Regibus MACEDONUM* sit propriè occupata, docet ex Strabonis Lib. XII. GEOGR. Hippolytus à Collibus Cap. II. in Princ. p. 7.

^b Promethei Matre.

REISKII.

^c a Nomen Asiae inter veteres Græcos & Romanos æquivocum significationem variam, ipsa regio

^a Asia æquivoca.

Asiæ Divisio
antiqua.
Majoris
Asiæ provin-
cia.
Asiæ minoris
provinciæ.

V. *Divisa* fuit olim universa in *Majorem & Minorem*. Regiones quas *Major* complectitur sunt istæ, *Sarmatia Asiatica*, *Scythia Asiatica*, *Serica*, *Sinæ*, *Indiæ*, *Insulæ ad Indias*; in *Continenti* rursus *Gedrosia*, *Carmania*, *Drangiana*, *Arachosia*, *Sogdiana*, *Paropamisus*, *Bactriana*, *Hyrcania*, *Margiana*, *Parthia*, *Persis*, *Susiana*, *Media*, *Albania*, *Iberia*, *Colchis*, *Armenia*; *Mesopotamia*, *Assyria*, *Babylonia*, *Arabia*, *Syria*, *Palæstina*, *Phœnice*, *Cilicia*, *Cappadocia*, *Galatia*, *Pontus*, *Bitthynia*, *Pamphylia*, *Lycia*, & *Insula Cyprus*. In *Minori* sunt hæ: *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia*, *Caria*, *Æolis*, *Ionia*, *Doris*, & *Insula Rhodus*.

Nova Asiæ
divisio.

VI. At hodie tota Asia in *quinque* potissimum dividitur partes; quarum I. *Tartaria*; II. *China*; III. *Indiæ*, sub quibus insulæ adjacentes; IV. *Persarum* sive *Sophorum* imperium, sub quo comprehenditur *Armuziæ* peculiare regnum; V. *Turcicum Imperium*.

C A P.

regio diversas quoque partitiones sustinuit: Omnes producere in præsentī, aut notationem nominis longam conficere supervacuum erit. Valeat Græca eademque fabulosa vocis origo quam Auctor attulit: Illa propius ad verum accedit, quæ Bocharto & Spanheimio placet. ^a Nam quæ cum Asia proprie dicta sive minor extensu veterum magna peninsula, inter Africam Europamque medio loco sita extet, verosimilius erit, Asiam à Phœnicia Ἀσί, vocabulo deduci, quod medium sonat. Recte Pomponius Mela inquit Lib. I. c. 2. *minorem Asiam Romanis a quoquebus mediæ excipi*: Eusthatius ad Dionis. l. post. v. 27. eam cum Europa & Libya collatam μέσην καὶ ἐν μέσῳ τῆς γῆς, i. e. medium inter illas habere situm. Itaque nomen ab Asia minori transit ad majorem, quæ prima humani generis ab mundo condito diluvioque parens, prima Paradisi ac veræ, quam Semus constituerat, ecclesiæ sedes, prima coloniarum omnium, quotquot per orbem hinc omnem prodierant, origo fuit.

R E I S K I I.

² Mirum dictū est, quam Geographi recentiores in b Asia dividenda, hujusque partibus dissideant: Sunt quibus bimembris in Citeriorem sive Septentrionalem respectu Caucaſi, & ulteriorem

sive Australem divisio: Sunt quibus alia in continentes terras & insulas partitio cum Petro Valleo placuit: Nostro Auctori sua pro quinque partibus majoribus probatur, quæ tamen ipsa obscurior & imperfecta non omnem Asiam æquat. Et itaque pro Imperiis, regnis, & principatibus quam alii partitionem amant, hanc in præsentī quoque tenebimus. Huc ergo ex Europæis duo pertinent; (1.) *Turcicum* longe lateque patens, (2.) *Moscoviticum* imperium, per Tataricæ septentrionales terras Asiaticas, Luzomoriæ, Tingoësam, pluresque alias productum, (3.) *Tartarico-Chinesæ* inter cætera, si Kircheri fides habebitur, vastissimum, (4.) *Indicum* magni Mogulis è Tataria ortum, (5.) *Persicum*. Porro regna bene multa occurrunt Indiæ, per continentem ac Insulas extensa. Ut sunt Kunkam Natchingæ, Mulabariam, Pegusiam, Japoniæ Zeïtom, Sumatræ, Bantam &c. regna itidem Lusitanico Hispanicoque regi cum Philippinis nemque amplissima Dominia Belgio confederato & hujus Indiæ societati subdita. Principatus præ cæteris clarent, (1.) *Georgianorum*, (2.) *Arabum Phylarcharum*, (3.) *Druſorum*, (4.) *Christianorum* in monte Libanon, (5.) *Sidonius*, (6.) *Gentium aliarum* sub Turcico Indicoque Imperio libertatem sibi tuentium: De singulis distinctim explicabitur.

a Unde dicta. b Asiæ divisio & partes. c Imperia, regna & principatus.

CAP. II.

Scythia Asiatica & Sarmatia Asiatica; item Serica & Sogdiana.

I.

Prima igitur Asia, post Tanaim, est *Scythia* ipsaque gens *Scytharum*, quos Persæ *Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui *Armeos* dixerunt. In Europam usque ad Istri ostia extendi, supra demonstravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus. *Scythia Asiatica.*

II. At *Scythia Asiatica* fines habet, ab *Occasu* eosdem quos ipsa Asia atque Europa: ab *Septentrione* mare Scythicum sive Concretum ad *Tabin* usque promontorium; ab *Ortu* mare Eoum, & *Auxatios* Casiosque montem, quibus à *Serica* hodie *Cataja* regno distinctatur; & *Ottorocoram* montes, quo à Sinis sive Chinesibus discernitur: à *Meridie* Emodos montes, quibus ab Indiis; & *Sogdiana* Oxiæque juga, quibus à Persarum submovetur imperio; dein mare Caspium; mox *Caucasum* montem, quo ab Albania; & *Coracem*, quo ab Iberia & Colchide separatur. *Ejus fines.*

III. *Longitudo* ejus atque *Latitudo* nobis in Europa dictæ sunt. Complectitur autem hodie totum Tartariæ Asiaticæ nomen, regnum *Cataja* excipias, quod Seres populi æm tenuere; & *Zagataja* partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. *Divisa* fuit in *Sarmatiam Asiaticam*, *Scythiam* intra *Imaum* montem, & *Scythiam* extra *Imaum* montem. *Magnitudo.*

SARMATIA ASIATICA.

IV. *Sarmatarum Asiaticorum* regio includitur fluminibus Tanai *Sarmatia Asiatica.* & Rha,

REISKII.

¹ Verba sub initium recitata non Auctoris nostri sed Plinii sunt ex Lib. VI. c. 17. unde *Sacrum nomen* aut *Scythis* omnibus commune, aut uni *Scythicæ* nationi proprium cognoscitur. Hæc præ cæteris æqui ac iusti studio inter veteres multum commendatur, nec *Scythia* sese sola exhiberi, sed in *Armeniam* suas colonias abduci voluit: Unde *Ξαγγελω Sacasena* hujus regio dicta. Igitur si fines *Scythiæ* apud Autorem fixos respicias, tum vero *Tartariæ Asiaticæ* tractatus non sufficit, sed regiones aliarum in limitibus concluduntur.

² Non soli *Czirkassi* *Tatari*, sed *Nagajani*

& *Zavolhenfes*, Imperio *Moscovitico* subiecti *Sarmatiam* tenent *Asiaticam*: *Turci* quondam illis finitimi ad *Turkestanam* propius rejiciuntur. Hæc enim regio *Scythiæ* adhuc super est, jugis montibusque *Caspis* inclusa, & sedes *Turcarum* patria. *c* *Turci* autem ex *Arabica* voce *تورک* i. e. ab *relinquendo* nomen habent, quasi relictos dicentes ab *Alexandro* scilicet magno. Hic enim apud *Elmacinum* *Arabe*que legitur. *d* *Gogum* *Magogumque*, i. e. *Turcos*, uti volunt, *Tataris*que *Caspis* jugis & montibus tanquam muro ferro separasse, ne vicinas provincias ab sese occupatas irruerent: Hæc quippe de *Gogo* & *Magogo* communis *Arabum*, *Syrorum* & *Judæorum* sententia.

G g g

a *Sacz* aut latius aut strictius dicti. b *Tatari* *Moskovitici*. c *Turci*. d *Gog* & *Magog*.

& Rha, five *Volga*, mari Hyrcano, Ponticoque, & montibus Co-
race Caucafoque. Nunc *Tattari Czerkasieas* terras tenent. Populi
in ea à veteribus Geographis recensentur innumeri, at clari *Turce*,
five *Turci* qui Turcicum condiderunt Imperium. Præterea *Amazonum* muliebregenus, omnium clarissimum.

Scythia Intra & Extra Imaum montem.

Scythia intra
& extra
Imaum
montem.

V. Reliqua Scythia Asiatica in duas dividitur partes, quæ Occi-
dum spectat, *Scythia intra Imaum* montem; quæ Ortum, *Scythia*
extra Imaum dicitur. In *Scythia intra Imaum* montem populi inter
alios fuere, *Sassones*, unde quidam Saxones in Germania ortos nu-

gan-

sententia fuit. De *Amazonibus* quas Auctor
noster veterum narrationes comprobat, hæc
libro peculiari scriptor Gallicus Petitus vindica-
vit, totamque hanc historiam, de qua tapius
dubitatum fuit, perspicue illustravit. De Tur-
cis vero vide Chronicon Drecherianum nostris
cum notis & additionibus Lib. II. c. 1.

BUNONIS.

a *Turce* à *Thogarma* orti inter Mæotin
paludem & Caspium mare ad Septentrionale
Caucasi latus collocantur ab auctoribus. Isti ve-
rò ex Septentrionibus per Caucasias portas irru-
perunt, vicinasque secum traxerunt gentes,
nempe *Comaros* à *Gomer*, *Masagetas* à *Magog*,
Tatars à *Thubal*, & *Moscos* à *Melchec* ortos.
Mosci hi inter Caspium mare & Pontum Euxi-
num, ubi *Albania*, *Iberia* & *Colchis*, ad Cau-
casium usque montem incoluerunt; *Armenie*que
partem ad Euphratem: ne quis eos cum Scythi-
s Europæis hodiernisque Russis five Moscovitis
confundat, Plinius, Mela, & Herodotus uni-
nisi consensu supra Caucasum circa Mæotin
paludem & Tanaim amnem ponunt Sarmatarum
nationem Turcas. Et huius regioni recte conveni-
unt, quæ Ezech. cap. 38. & 39. proloquuntur
est b. Quando vero hoc Turcarum cœperit im-
perium, huius libri cap. 25. dicitur.

β c *Amazones Sauromatae*, gens muliebris &
bellicosa, auctoribus decantatissima, iuxta Ta-
naim habitantes, Trojanorum adversus Græcos
auxiliatrix, appellationem habent ab a privativa,
& *μαμα* mamma f. papilla, ut vult Eusta-
thius in Dionysium c, quod adirent dexteras
infantium mammæ, ut ad sagittarium ictus &
dimicandum cum hoste expeditiores forent, si-
cut etiam Iustinus lib. 2. d. prodit. Ex sedibus

istis egressæ ad *Thermoodontem* fl. in Cappadocia
confedere. Ibi regio Amazonum est & mons,
ex quo *Thermoodon* flumen oritur. Ab eisdem *Eph-
esus* urbs Asiæ Minoris, Ioniaque caput, condi-
ta traditur e. Fuere & tales, si credimus Dio-
doro, ad mare Hyrcanum, & in *Libyam*: inde
hodie, sicut Hispani tradunt, ad flumen dictum
Rio de las Amazonas apud Americanos sunt,
Amazones. Sed & maximam Atlantici maris
insulam quandam habitant ab illis, apud eum-
dem Diodorum invenimus.

γ d *Sassones* isti versus Septentrionem ad Ma-
gum ponuntur fluvium. Sunt qui non solum
Saxones à Sassonibus, verum etiam Cimærii
Cimmeriis, *Misios* à Mysiis, *Turingi* à Tyr-
getis, *Cauchos* à Cauconibus, *Frisios* à Phry-
giis, aliosque populos aliunde deducunt, nulla
vocabulorum allusione decepti, omnibus licet
antiquis sacrarum iuxta ac profanarum histori-
arum monumentis reclamantibus.

HEKELII.

a *Musulmannos* seiplos vocantes.
b Sunt autem proprie *Turci* ex *Chaldæis*
mente Homines, agrestiore victus rationem
sequeutes.

c Qs. dicas altera ex *Mammis* carentes.
d Cap. 1. §. 3. seq.

e Conf. *Plinii* Lib. V. H. N. c. XXIX. p. 77.
qui & Lib. VI. c. VII. p. 83. de Earum Co-
nubis agit. Claruit quoque inter *Amazones* &
Menalippe, item *Hippelyte*, quæ ab *Hercule* capta
& à *Theseo* in uxorem ducta est. Meminit
Earum *Strabo* Lib. XI. Geogr. p. 110. Tom. II.
& Lib. XII. p. 189. ut & *Maginus* Part. II. Geogr.
Ptolem. fol. 230. fac. a.

BUNO

a Amazones. b Turce. c Amazones. d Sassones.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. II. 417

gantur: & *Sacaram gens* magna, nunc *Turckestan* & *Tagalistan*,
in confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobi-
lissimi *Massagetae*.

VI. *Fluvii* universæ *Scythiæ* celebres sunt *Obius*, & *Paropamisus*,
ad quem nunc urbs *Camul*, uterque mare Septentrionale pe-
tentes: *Jaxartes*, nunc *Chesel*; & *Rha*; nunc *Volga*, five *Vol-
ha*, & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes.

VII. Montium maximus atque celeberrimus est *Imaus*; cuius
Septemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur, ubi Tartariæ Imper-
atorum sepulchra. Inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque fines
c c c c l. mill. Germ. longitudine protenditur. 3

Fluvii.
Scythiæ.

Imaus mons.

BUNONIS.

α a *Sæcæ* Sogdianis finitimi sine urbibus per
deserta habitant. Ab occasu habent Sogdia-
nam; à Septentrione Scythiam intra Imaum
montem; ab Ortum Scythiam extra Imaum; à
Meridie Indiam intra Gangem g. b *Massagetarum*
fines ita describuntur ab auctoribus, ut à Septem-
trionibus Oceano; ab Occasu Obio & Rha
amnis; à Meridie Caspio mari, & Oxio fl.
fiunt inclusi. Ab his Cyrus Persarum Rex cum
exercitu extinguitur.

c *Obius* flumen antiquioribus *Carambucis*, un-
de *Carambie*, Hyperboreorum gens insulani.
E regione ostii ejus insula illa est *Nova Zembla*,
olim *Elizona*, haud minor Sicilia, teste Heca-
taeo. Ab Obio flumine *Riphai* montes, & d *Obii*
seu *Obia* juxta appellati sunt. Celticæ promontori-
um *Lyttarum* ad Obii ostium, hodie vulgò nau-
ticæ Cap. d *Obi*, id est promontorium
dictum.

ζ e *Paropamisus* flumen in Scythia extra Imaum
montem est. Mons etiam iste, ex quo Indus
flumen oritur, Solino i & Mela k testibus,
Paropamisus vocatur.

η i *Jaxartes* fluvii vocant *Bactri*: nam alii *Scy-
thæ Silym* nominant. Hunc eundem esse Tanaim
exercitus Alexandri Magni crediderunt. Verum
Demodamas dux Seleuci & Anriochi amnem
istum transfluxit, alium esse, quam Tanaim,
deprehendit. Ultra Indri fontes in his Sogdiano-
rum finibus Alexander M. g *Teritiam* condidit
Alexandriam, ad contestandos itineris sui termi-
nos. Hic enim locus est, in quo primum à Li-
bero patre, post ab *Hercule*, deinde à *Semiramide*,
postremo etiam à *Cyro* aræ sunt constitutæ.
Solinus. l

S E-

θ h *Rhasi* in Moscovitarum finibus exiens,
ad Tanaim accedit ad septem leucas, per *Casau-
m* & *Asracanum* decurrens in mare Caspium
25. ostiis influit, tanta vi aquarum, ut illud
multa millaria dulce reddat: Europæis nostris
appellatur *Volga*, Tartaris *Edel*, Armenis
Thamar.

HEKELII.

f Vel *Sage* quos *Iosephus* *Magogas*, Veteres
verò *Arameos* vocant.

g Eorum & in genere *Scythiarum* Mores de-
scripsit *Plinius* Lib. VII. c. 11. p. 106. lin. 32. seqq.
ubi eos inprimis nominat *Αρμαρμαρμαρ*, quod
humanis corporibus vesci solent.

h *Maginus* Fluvium *Obi*, ex Lacu *Kynay*
emanantem *Tartariæ* ascribit.

i In *Polyk* c. LXV. p. 126. lin. 11. quamvis
in *Specie* loc. cit. hujus Montis mentionem
nequam fecerit; meminit tamen ejus Cap. LI.
p. 110. lin. 43.

k Lib. III. c. vii. p. 223. lin. 41. seqq.
l Loc. cit. Cap. LXII. p. 122. lin. 41. seqq.

REISKII.

3 i Imaus crucis instar ad plagas quatuor pro-
currit, & *Scythiam* ita fere sciat mediam: Hinc
hodieque accolis *Dalanguos* & *Naurgeunes* di-
citur. k Caucasus autem 8. Ponto Euximo ad
mare Caspium per *Colchida* & *Albaniam* procedit,
hodieque *Coxes* ex antiquo nomine vocatur.
Hunc *Bochartus* ex Armenica dialecto, &
duabus quidem vocibus *בן גן גוג הוּסאן*, i. e.
Gog monumentum coaluisse conjicit. Fallunt vero
prisci Geographi, si qui tantæ hunc altitudinis
faciunt, ut noctu *fulgurum* solaribus collisferet radiis.
G g g 2

Idque

a *Sæcæ*. b *Massagetae*. c *Obius* seu *Carambucis* fl. d *Obii* montes. e *Paropamisus* fl. & mons.
f *Jaxartes* fl. g *Alexandria* Tertia. h *Rhâ* seu *Volga* seu *Edel*. i *Imaus*. k *Caucasus*.

S E R I C A.

Serica.

VIII. At Tartariæ nunc extremæ ad Eoum mare pars, quæ Ca-
tajæ regnum dicitur, olim, fuit *Serica* regio, quam gens clarissi-
ma *Seres* incoluerunt. Horum metropolim *Seram* eodem nomine
etiam nunc exstare, quidam contendunt. 4

S O G D I A N A.

Sogdiana.

IX. *Sogdiana* etiam regio, inter *Oxi* dexteram ripam &
Sogdios montes sita, quæ Perfici olim Imperii fuit, nunc *Tattariae*
pars est, sub nomine *Ocrage*,

Idque Kircherus in mundo subter. Lib. I. c. 14.
& Varenius in Geographia Lib. II. c. 10. refel-
lunt. Unus è fluviis probe notetur a Obius vel
Obis, qui ex Asia lacu Kithaisko effluens, per
provincias Russicas in Oceanum glaciale To-
bole recepto effunditur: De cæteris quæ Auctor
tradit, fluviis, sufficiunt.

B U N O N I S.

a *Serica* m terminatur ab occasu Scythia,
quæ extra Imaum est, à Septentrione arque Or-
tu terrâ incognitâ Ptolomæo, à Meridie India
extra Gangem & Sinus. *Sericum* inde primum
exportatum est ad alias gentes. *n*

c *Sera* urbs hodie *Sindfu* Mercatori dicta, in
extremis *Sericæ* partibus ad Ortum ponitur.

d *Sogdiana* terminatur, ab Occasu & Septen-
trione Scythia intra Imaum montem; ab Ortum
Saxis, à Meridie *Bactriana* & India.

e *Oxus* o amnis de lacu *Oxo* p exoritur,
cujus oras *Heniochi*, *Batani*, *Oxistagæ* accolunt;
sed præcipuam partem *Bactri* tenent. *f* *Alexan-*
dria ibi fuit *Oxiana*; Duas enim ibidem condi-
dit Alexander M. urbes, & *Alexandriam Oxia-*
niam, & Ultimam.

a Obius. *b* *Serica*. *c* *Sera* urbs. *d* *Sogdiana*. *e* *Oxus* fl. *f* *Alexandria Oxiana*.
g *Alexandria Ultima*. *h* *Serica*. *i* *Sogdiana*.

C A P. III.

Summa Tattariæ descriptio.

I.

Tattaria.

T *Attarorum* igitur nomen hodie tota Asia amplissimum est, in
Europam etiam, ut ante Scythicum, extensum, ubi *Tatta-*
ria Minor supra memorata. Gens ipsa fera, atrox, cruenta, inco-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. III. IV. 419

ditis moribus, & omnium barbarorum maximè barbara. Regio
plurimum inculta, tristis, squallida atque deserta. Nomen acce-
pit à flumine *Tatar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare
Septentrionale effunditur.

II. Univerſæ Longitudo est à Boryſthenis ostiis ab *Tabin* usque
promontorium mill. Germ. circiter 115. Latitudo ab Obii ostio, ad
finem *Bremas* regni in confinibus India ac Sinarum, mill. 100. *Tattariæ magnitudo.*

III. Univerſa dividitur in *Asiaticam* & *Europæam*, quam supra
explicuimus. *Asiatica* quinque potissimum partibus distribuitur,
quarum nomina hæc; *Tattaria* deserta, *Tattaria Zagataja*, *Turc-*
keſtan regnum, *Cataini Magni* Imperatoris Imperium, & *Tattaria*
Vetus. *Divisio Tattariæ Asiaticæ.*

B U N O N I S.

a *Tattaria Asiatica* à Septentrione termina-
tur mari Sythico, ab Occasu Sinu illo longo,
in quem Obius fl. labitur, & linæ ad Tanaim &
Volgæ ostia ducta; à Meridie *Calpio* mari clau-
ditur, attingitque *Perſiæ* regnum, post *Indiam*
extra Gangem, & tandem *Chinæ* partem muro
illo septam: ad extremum ab Ortum partim *Chi-*
nam, partim ipsam *Americam* per fretum *Anian*
à se distinguit.

R E I S K I I.

b *Tattaria* & gens *Tatarica* unde nomen or-
tuumque suscepit, superius Lib. IV. c. 20. à
nobis expositum fuit, cum *Europæam* *Scythiam*
illustraremus: Hæc enim *Asiatica* est illa parens,
sibolem isthanc sibi cognominem procreavit;
& factis coloniis emisit. Plures equidem hoc
gens hominum nationes continuit, omnes pri-
mo *Mogulensium* nomine conclusos: Harum

Tattariæ Asiaticæ limites. *b* *Tattaria* unde dicta. *c* Hujus provincie.

C A P. IV.

Tattaria deserta, Zagataja & Turckestan.

I.

D *Deserta Tattaria* inter *Tanaim*, *Volgam*, *Jaxartem* amnes, *Tattaria Deserta.*
Tapros, *Sebyos*; *Imaum*que montes sita, *Sarmatiæ* *Asiati-*
cæ partem, partemque maximam *Scythiæ* intra *Imaum* montem
complectitur, in *hordas* complures distributa; quarum præcipue
sunt: *Zavolbensis*, quæ & *Bulgarorum* *Tattarorum* est *horda*; *Zavolhenſes, Bulgari.*
Ggg 3 *a* *Casa*.

Zahafpa.
Bikent.

lapide exstructa, at parum frequens *Zahafpa* ad *Oxi ostia, & *Bikent* in Mediterraneis clara sunt emporia quo Indi & Cataja regni incolæ mercandi causa conveniunt.

TURKESTAN REGNUM.

Turkestan
regnum.

VI. Proximum ab Ortu est *Turkestan* regnum, veterum Sacarum regio, cujus incolæ fati civiles & culti. Urbium notissimæ, *Taskent*, *Cotam*, *Cascar*, *Jarkent*.

BUNONIS.

* *Oxus* maximus Sogdianæ fl. per Margianum in Hircanum mare decurrens variis à diversis hodie appellatur nominibus, videlicet *Gichon*, *Deistanza*, *Capparach*, & *Abiam*. Plinio *h. p.* *palus* etiam *Oxus* dicitur, ex qua hic fluvius egredi scribitur. Cæterum *Zagatai* perpetua fierè bella sunt cum Persis. *Tartaria Sagatiana* pars est terra *Ubbecorum*, quæ, ut *Taxera* inquit, amplissima provincia licet superioribus seculis Persi fuerit subiecta, hodie non tantum ab ea separata est, sed & Persis bellum inferre, & nonnullam Persiæ partem decerpit.

Turkestan est desertum *b. Lop* indigenis *Xamo* dictum, ubi mira phantasmata suis creaturis seducunt viatores. Est verò regnum istud inter *Zagatai* Tartaros & Chinenfes.

* *Taskent* *o. ad Sur* fl. est.

* Inter *a Cotam*, quo ex Cataja magna affertur moschi copia, & *Taskend* Imaus mons interjacet.

* *Cascar* & *Jarkent* *p.* à *Taskend* versus Occasum sunt haud procul à Jaxarte fl. Mulieribus in *Peim* civitate, si maritus absit diebus XX. aliis licet nubere ajunt. Cæterum à *Cotam* versus Meridiem sunt *Caraxani*, qui nobiles, etiam hospites, obtruncabant, eam domum maxime felicem putantes, in qua præstantium virorum animæ vagarentur. Hic *h. Caraja* urbs est ad lacum Sallum otreis referuntur sita. In *Cataja* mulieres dentes deaurant, neque puerperæ se domi continere dicuntur, sed viri XLIII. dies in lecto decubentes, ac si ipsi partum edidissent. Sed Martino Martino plura referuntur Tartarorum nomina & regna, nempe *i Samahania*, *h. Taryn*, *Ninche*, *i Nulhan*, *Cascar* verò regnum ad Eoum usque mare, supra Japoniam extendit,

a *Oxus* fl. b *Lop* desertum. c *Taskend*. d *Cotam*. e *Cascar*. f *Jarkent*. g *Caraxani*. h *Caraja*. i *Samahania*. k *Taryn*. l *Nulhan*. m *Tupin*. n *Thebet*. o *Zagatai*. p *Timuriense*. q *Olud*. *Turkestan*.

ad fretum usque Anian. Postremos autem ad mare istud esse scribit m *Yupos*, qui à lonitæ piscium pellicibus factis ita nominentur. *Tartari* in *n Thebet* seu *Tibet*, quæ Chinæ ad Occasum est, loco monetæ utuntur corallis; Moschici musci ingens ibi copia esse perhibetur.

HEKELII.

k Lib. Lib. VI. H. N. c. XVI. p. 87. lin. 11. l Quod etiam conjicere licet ex ejusd. Lib. XXXI. c. VII. p. 559. lin. 28.

m *Seu* *Zagataiana*. n Hujus Regni Populi operam navant non solum *Negotiationibus*, s. *Mercaturis*, sed & *Scientiis* *Artibusque* variis.

o *Seu*, ut alii scribunt, *Tascan*.

p *S. Cjarcem*.

q Conf. *Luca Schrokij*, *Fil. Viri celeberrimi* ac omnibus Bonis Charissimi, eruditissime M. D. SCHI *Historia*, dono mihi missæ, Cap. XI. p. 50. seqq.

REISKII.

2 o *Zagataja* vel rectius *Giagathai* & *Mannachar* extat vetus illa *Sogdiana* Chamo suo subdita, cui sedes *Samarkanda* & *Bochara*, utroque *Timurlenco* seu *Tamarlanæ* ac dominati hujus vastissimo illustres. p *Timurlenco* ille ab antiquis obscurissimis ad imperium totius orientis cunctæ Afriæ unus emerfit A. C. 1404. usque ad mortem tenuit, inter filios ac nepotes pluribus dissipatum. q *Olud* *Beque* *Turkestan* inavalebat, una cum Partibus regniisque septem, & quibus Arabes illam composuit tradunt. Hæc *Turcia*, *Turcarumque* patria fuit, si Arabichum, *Nalvioddinum*, Arabesque audias, & *Nulhan* Gentium, *Petrejum*, *Mullerum* in *Caspi*, pluresque alios.

CAP.

BUNO

CAP. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tartaria Vetus.

I.

Potentissimum inter Tartaros imperium est Magni Chani in regnis *Cataja Tangut*, *Tainfa* & in provinciis *Tenduc*, *Camul*, *Garciam*, *Carakitay*, id est Nigra Cataja, & *Teber*. Initium ejus est à *Norussis montibus* in confinibus Tartariæ desertæ, extenditurque ad *Tabin* usque promontorium & fretum *Anian* Longitudine 120 c. circiter mill. Germ. Occupat Veterem Sericam, majorem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ Imaum.

Magni Chani Imperium.

Noruss, seu Norossi montes.

REGNUM CATAJE.

II. *Serica* est ipsum nunc regnum *Cataja*, vulgò *Kitay*, incolis

BUNONIS.

* *Martinis* in Chinæ finibus habet *Tibet* regnum.

* Per desertum in a *Catajam* itur præcipuam Tartariæ provinciam, a *Lopo* distare scribitur iter unius mensis. Habet *Cataja* à Meridie montes & muros Chinenfes. Incolæ ejus cum Chinenfibus dicta *Kin*, h. e. aurea nomen à genere *Tartarico* *Chatao* adiumserit. f *Cambula* nec tantæ magnitudinis aut tanti splendoris esse annotat, nec vero notari nomine, sed corrupto quædam *Baleck*, i. e. *Domini urbem* & *Myuntham* Tartaris vocari. g *Typographia orientium* non Tartariis, ut aliæ hanc Chinæ regionibus annumerent, sed China longius sejungant. Græci veteres in rebus Alexandri M. gestis cum Diod. Siculo Lib. XVII. *Cathao* memorant: Strabo Lib. XV. ab Rege, qui tum temporis erat, *xxv. Sig. Cathajo* dictos voluit, orienti extremo Indiæque finibus vicinos: Ptolemæus Lib. VI. c. 15. *xxv. Sig. Cathao* Scris proximos Seytas apposuit: Unde *Catajam* ab *Serica* diversum intelligimus. e *Martinus* in Atlante Sinico regnum *Cataja* in septentrionalibus Chinæ partibus collocavit, isque novem alias australes oppositas demonstravit: *Golius* in *Addiam*, ad *Sincium* Atlant. & *Kircherus* in China illustrata vero ascensum præbuit, pluresque ut præberent sumum, facile induxit. Sed Arabes *Abuldeia*, Arabichy, *Azizus*, *Saidus*,

Alhacenus, nostratesque, *Haito*, *Paulus* *Venerus*, *Jovius* *Catajam* & *Chinam* regiones naturâ disistas divellunt & separant. Andr. Muller in *Disquisit. Geograph. histor.* A. 1671. edita *Catajam* *vixit* *Tartariæ* *adscriptis*, regionem præcis ab oru *Mogulibus* vicinam: Quæ Chinenfibus dicta *Kin*, h. e. aurea nomen à genere *Tartarico* *Chatao* adiumserit. f *Cambula* nec tantæ magnitudinis aut tanti splendoris esse annotat, nec vero notari nomine, sed corrupto quædam *Baleck*, i. e. *Domini urbem* & *Myuntham* Tartaris vocari. g *Typographia orientium* non Tartariis, ut aliæ hanc Chinæ regionibus annumerent, sed China longius sejungant. Græci veteres in rebus Alexandri M. gestis cum Diod. Siculo Lib. XVII. *Cathao* memorant: Strabo Lib. XV. ab Rege, qui tum temporis erat, *xxv. Sig. Cathajo* dictos voluit, orienti extremo Indiæque finibus vicinos: Ptolemæus Lib. VI. c. 15. *xxv. Sig. Cathao* Scris proximos Seytas apposuit: Unde *Catajam* ab *Serica* diversum intelligimus. e *Martinus* in Atlante Sinico regnum *Cataja* in septentrionalibus Chinæ partibus collocavit, isque novem alias australes oppositas demonstravit: *Golius* in *Addiam*, ad *Sincium* Atlant. & *Kircherus* in China illustrata vero ascensum præbuit, pluresque ut præberent sumum, facile induxit. Sed Arabes *Abuldeia*, Arabichy, *Azizus*, *Saidus*,

H h h

a *Cataja*, b *Succur*, c *Campion*, d *Cataja*, e *Chinam* diversæ terræ. f *Cambula*, g *Typographia* *Sincensium*. h *Prestet* *Chana*. i *Tartaria* *Vetus*.

rum

Cambalu.

Caindu.

Tangut.

Tenduc.

colis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo lata; urbiumque splendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ Veteri, neque Italiæ cedat. Urbium opulentissima est *⁠Cambalu*, regia sedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque mill. German. ambitu comprehendens; quam duodecim suburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentissimum Indis ac Sinensibus mercatoribus emporium. *⁠Caindu* urbs velis subtilissimis, quæ ex arborum corticibus ad usum fœminarum conficiunt, maxime est clara. Qua retota olim *Serica* nota erat. Unde Plinius^a: *Seres, inquit, lanificio nobiles, perfusam aqua depetentes frondium canitiem*.
 II. In regno *Tangut* artem typographicam ante c. 15. annos inventam fuisse, nonnulli contendunt.
 III. *Tenduc* provincia, magni ac potentis Regis *⁠Presbyteri*

(quod

rum vero est, non solum inter Judaicos Rabinos, sed Christianos etiam extitisse, qui contenderint, in hanc regionem Tataricam tribus decem *⁠Ispahiticis* à Salmanaßare Aslyrio rege deportatas, ubi adhuc lateant.

B U N O N I S.

⁠a *Cambalu* b urbs ad Pulefangam fl. est; eamque ambitu suo 28. millaria c continere alii tradunt. Serici tanta ibidem perhibetur negotiatio, ut nullus prætereat dies; quo non mille currus serio onerati eo vehantur. d

⁠b *Caindu* e urbi *Cambalu* vicina est; incolarum in *Caindu* & c *Camul* prædicatur hospitalitas. Hospitem quum accepit paterfamilias, rus concedit, uxorem & filias cum hospite relinquens, ut eum recte curent. Quam consuetudinem cum Magnus Cham abrogasset, & postea ingens pestilentia eos infestaret, credebant illi se à diis iratis ob morem istum abrogatum puniri, rogabantque Chamum, ut eandem reduceret consuetudinem excipiendi hospites; quo dii placarentur. Cæterum supra Catajam *Aihai* sive *Alchai* mons est, ubi Tattarorum Regum sepultura.

⁠d In *Tangut* telæ invenitur genus, quod cum in ignem conjicitur, purgatur. Ad *⁠Succuir* Rhabarbarum in copia colligi volunt: Ibidem quoque est f *Campion* emporium celeberrimum. *⁠g* Rex iste in *g* *Tenduc* *Uncanus* dicebatur, eratque Christianus, sed Nestorianæ hæresi addictus, Ecclesiasticam pariter & secularem Juris-

ditionem in suos exercens. Is *⁠Presbyter Johannes* vulgo appellabatur, quasi *⁠pretiosus Cham*. *⁠f* *Jes* potestas quum nimis augesceret, ipseque sibi subditis metueret suis, ac eos variis servituum generibus premeret, defecerunt hi ab ipso, & elegerunt sibi *Canchium* sive *Cinebium* quendam, qui fuerat faber ferrarius, ducem. Hic *⁠Uncanus* regno & vitâ exiit. Posteriores tamen ejus adhuc sub Magni Chani Imperio rerum potuerunt. Eorum sedem alii collocant in *⁠Argon*. In finibus ejus regni ponitur *Sindacui* castrum, in quo *⁠Uncanus* præsidium posuerat contra impiones Tattarorum.

H E K E L I I.

⁠a Lib. vi. c. xvii. p. 87. lim. 41. seq.

⁠b Olim, sicuti nonnullis placet, *⁠Assalem* dicta.

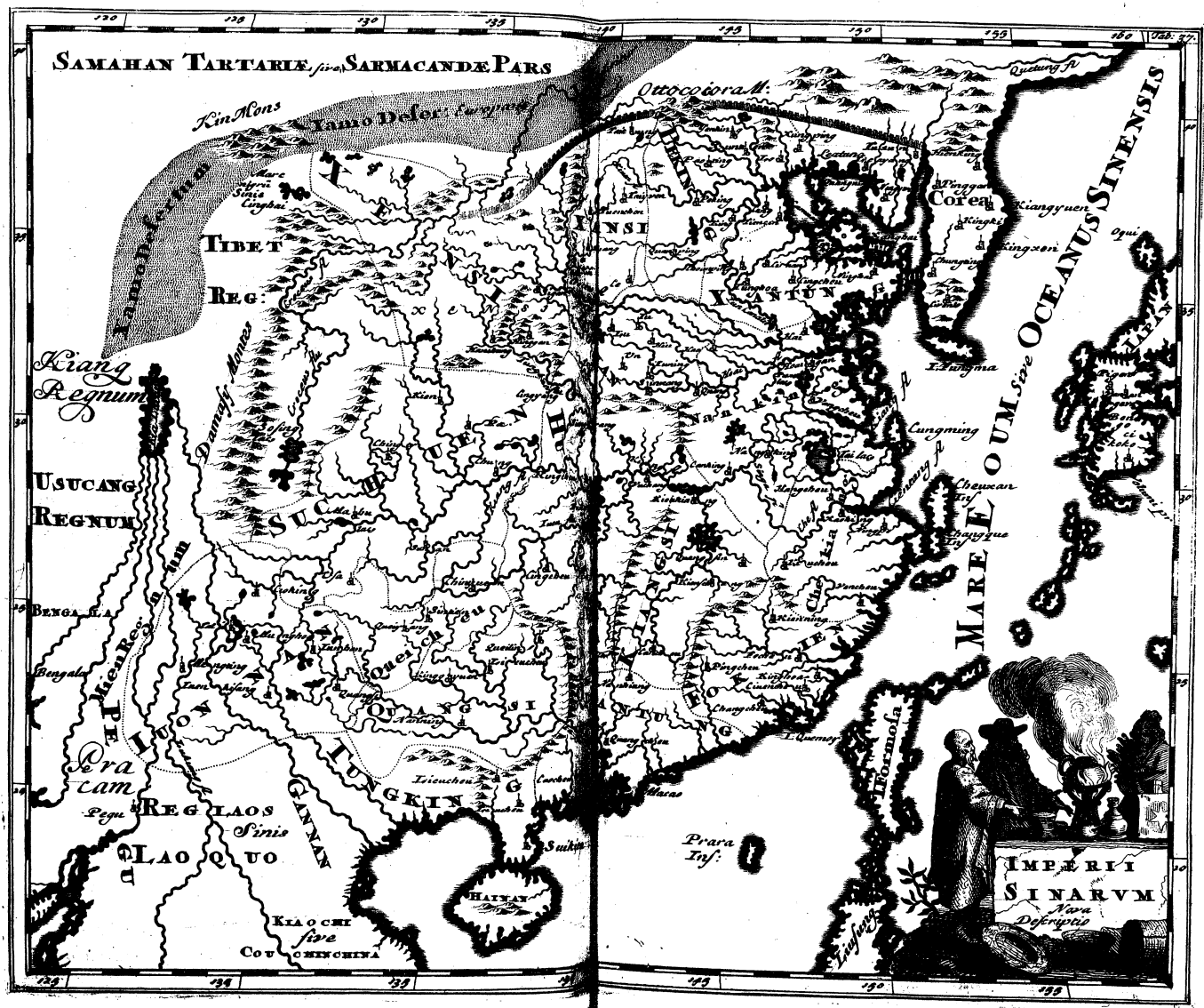
⁠c *⁠Italica* fortè.

⁠d Defertur quoque ex *⁠India*, *⁠China* & aliis regionibus maxima varietatum *⁠Mercurium*, *⁠Lapidum* imprimis *⁠pretiosorum*, *⁠Unionum*, *⁠Aromatum* & *⁠Opium* omnis generis copia.

⁠e Vel *⁠Caindo*.

⁠f Plura de eo habet passim *⁠Johannes Ludolphus*, omnigenæ Eruditionis ac variæ Scientiæ Vir, in *⁠Historiâ Ethiopicâ* nuper in fol. impressâ. Scripsit quoque de *⁠Rebus Abyssinarum* *⁠Nicolaus Godingus*, qui Liber exc. est Lugd. Annò M. DC. X V. in 8. Sed *⁠Adami Conzei* A. BYSSINI *⁠Regis Historiâ* impress. est Colon. *⁠Agripp.* Annò M. DC. XXXVIII. in 8. Mai. B U N O.

⁠a *Cambalu*. *⁠b* *Caindu*. *⁠c* *Camul*. *⁠d* *Tangut*. *⁠e* *Succuir*. *⁠f* *Campion*. *⁠g* *Tenduc*.

SAMAHAN TARTARIE / Sive SARMACANDE PARS

TIBET
REG.

Kiang
Regnum

USUCANG
REGNUM

BENGA

Pra
cam

REG LAOS

LAO QUO

KIAO CHI
Sive
COU CHINCHINA

HAINAN

Ottocoria M.

INSI

YANTON

Corea

MARE OUM Sive OCEANUS SINENSIS

MARE

Pra
Inf.

IMPERII
SINARVM

Siva
Deferat

(quod nomen postea Abissinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

IV. *Tamfu* regnum amplum atque cultum vitibusque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobilissima inter Tattaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

TATTARIA VETUS.

V. Postrema universæ Tattariæ pars est Vetus Tattaria, inter Paropamisum amnem & Sericam sive Catajæ regnum, ad usque Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extensa. Dicitur vetus Tattaria, quia hinc primò nomen Tattarorum, ut suprà demonstravimus, exortum est. * Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa; At *Ung* & *Mongul* regiones ^{Ung Mongul. Gog Magog.}

BUNONIS.

* Quum pastores potissimum sint Tattari, piscuorum gratia sedes suas sæpius mutant, & quæcunque degere coguntur. Unde etiam Ha-

maxonii veteribus dicti, quod in curribus viverent, quibus hinc inde vehebantur.
 * At ipse Cluverius Germ. l. i. p. 44. & seqq. Gog & Magog ad Mare Caspium habitare multis contendit.

CAP. VI.

De Sinarum regione sive China.

I.

Tattariæ, qua ortum Solis prospicit, annexum est *China* regnum, cœli temperie, fertilitate soli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipsa (si credimus) ingenio omnes alias superans. Sinas esse Ptolomæi, cum situs, tum ipsum vocabulum maximè convincit. Quippe quod Hispanis *China*, id Italis Tuscis *Cina*, & Germanis *Tschina* scribitur: ubi exiguum in pronuntiatione deprehendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia Hispanicæ pronuntiationis, quæ est in Ch. Græcæ literæ x pronuntiatio in vocabulo isto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab Occasu *Damasios* montes, quibus ab India & Tattaria separatur; ab Septentrionibus *Ottorocorum*, & murum CCCC. mill. Germ. inter hujus crepidines contra Tattarorum irruptiones exstructum: ab Ortu Oceanum Sinensem sive Eoum; à Meridie eundem Oceanum, & regnum *Siam*.
 Lon-

Longitudo summa est à Tattarorum finibus; qua mare Eoum tangent, usque ad regnum *Siam*, mill. Germ. 13 c. Latitudo inter Damasia juga & Oceanum miliar. ccc. 1

China
Provincia.

II. Dividitur totum regnum in complures provincias, quas ille præfecturas vocant: quarum maritimæ sunt, *Cantan*, *Foquiem*, *Chiqueam*, *Nanquii*, *Xantum*, *Paquin*; mediterranea, *Xiansi*, *Cansu*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, *Juana*, *Fuquam*, *Suinam*, *Quichen*, *Quiancii*, *Cochinchina*, *Quancii*. *

III. Ur-

BUNONIS.

HEKELII.

a S. Honum.

REISKIL.

a b P. Martinus Martinus sequentes enumerat Chinæ provincias: ex quibus *maritima* sunt, c *Corea* Martinio, ejus tabulam exhibemus, penisula (at alie tabule recentiores Coream faciunt insulam) ejus urbes memorantur; Kincki, Hienking, Pinggan, Kiangyuen, Kinxane, Chungung, Cuenlo: 2. d *Leantung*, cujus caput Leacyang, item Tuxue, Quanguing, Ningyue: 3. e *Xantung*, in qua Ninghai, Cinan, Tienin, Cingcheu: 4. f *Nanking*, cujus metropolis Nanking; item Hoai-gan, Yancheu, in eadem Tai lacus. 5. g *Chienking* in qua urbes Hangcheu, Xaoking, Kiucheu & Wencheu. 6. h *Fokien* cujus caput Fochien & cætera urbes Kinghoa Kienning Tingcheu & Changcheu: ejus littori opposita est ins. Quamoy: 7. i *Quantung*, in qua caput Quancheu, cujus portui opposita est ins. Macao; urbes præterea in hac provincia sunt, Coacheu, Chacking & Nanhuing: 8. k *Tungking*, in qua urbes Lieucheu, Liucheu, & Suikien. *Mediterranea* vero provincie memorantur, 1. l *Junnan*, cujus caput Junnan urbs, ac præter hæc Mengting, Juenkiang & Quangsi, 2. m *Sichuen* in qua Chingy: 3. n *Xensi*, in qua præcipue urbes Sigai, Hanchung, & Hinggan. 4. o *Xangsi* cujus caput Laiyen, ac potèro Tuencheu, Kiang, Taitung: 5. p *Peking*, cujus caput & regia memoratur urbs ejusdem nominis, porro celeberrima hic sunt urbes Xuntien, Paoting, Quaping, 6. q *Honan*, in qua Chaitung. 7. r *Huguang*, in qua nobilioribus Siangyang, Kingchen, Fung, Chingcheu: 8. s *Queichen* cujus urbes insigniores Queiyang, Sintien; Chinyen: 9. t *Quansi* cujus Queilin: 10. v *Kiangsi* in qua Chancheu, Kienchang, Quangin.

a Provincie in China ex relatione. b P. Martinii. c Corea. d Leantung. e Xantung. f Nanking. g Chekiang. h Fokien. i Quantung. k Tungking. l Junnan. m Suchnam. n Xensi. o Xangsi. p Peking. q Honan. r Huaguang. s Queicheu. t Quansi. v. Kiangsi. x China. y Provincie hujus duplices. z Urbes regie.

III. Urbes per universam regnum esse tradunt celebres c c x l. fossis murisque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Cantan*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur. *

IV. De regiâ est varia auctorum traditio; alii quippe v *Paquin* cam vocant, alii d *Xantum* quam eandem putant esse *Quinsai*. In Tartariâ finibus versus Septentriones sitam esse, omnes consentiunt. Antè erat regia i *Nainquin*, magna urbs, in medio regni

Regia
Paquin;
Xantum
Nainquin.

VER-

na ergo quasi urbs continua muro circumdatur stipendo ad 300. milliaria Germanica producto, 40. cubitos alto, sed i s. lato: Ut murum seu vallum potius Romanum in Britannia Scotis Oppidum, & Hexanitum murum in Isthmo Constantinopoli ad quinque milliaria exitum, valde superet. Tatari tamen facta irruptione muroque penetrato A. 1649. tot regna sub imperium redegerunt, per octennium lævisimè grasati. Equis miranda Chinesum opera & naturæ donis singula enarrat? De re literaria Chinesum & arte typographica Spitzelius Commentar.

Kircherus volumine grandi Chinam illustratam, Mart. Martinus atlantem Sincum notis Jac. Gollii ornatum, Andr. Mullerus libro singulari Sincicæ observationes de rebus historicis, Geographicis & Christianis monumento præfextim Sincum, a cui cum Jesuitis plurimum attribuit; Inventum etiam is ipse Brandenburgense, vel lingue Sincicæ facilius legendæ ac intelligendæ, eadem edidit: b De scutellis Chinesibus sive porcellanis Martinus explodit fabulam communis, qua ex ovorum testis corrasisque conchyliis marinis confici dicuntur, cum ex argilla signata, terraque diaphana & arenosa confici solent. c *Libros Chineses* eosque in rebus Astronomicis, Geographicis, & Physicis conscriptos, chartæque Serice impressos bibliotheca Augustæ, qua heic est, nonnullos continet. d *Missiones Jesuitarum*, sive sacras expeditiones ab Anno 1581 ad A. 1669. Nic. Trigaurius, Prop. Inforteræ, sed ultimas Ad. Schallius, Madorinus Chinesum factus edidit. Sed Joh. Hurolanensis S. J. Historiam Chinæ à duobus Tataris subjugatæ Anno 1688. Paris.

BUNONIS.

§ Stupendam illam urbium in China magnitudinem idem quoque refert P. Martinus.

v Imperatorum Chinesum regia b P. Martinio memoratur e Peking in provincia Septentrionali ejusdem nominis.

d f Xantung provincie nomen est.

e g Nankung urbs est in provincia Nanking.

h Marcus Polus Venetus urbem hanc h *Quinzai*, id est, civitatem Cæli, in regno *Ainan* collocat. Rex qui in ea sedem habuit mundi Dominus & cæli filius à suis dictus est. Verum ejus urbis recentiores nullam faciunt mentionem, sive bello sive aliâ calamitate interierit.

i Fluvii per Chinam nobiliores memorantur k *Croceus* à colore luteo ita dictus, ex Sosing lacu oritur: inde versus Septentrionem tendens Chinæ limites egreditur, factoque flexu redit, at deum in Oceanum Chinesum sese exonerat. l *Kiang* fluvius maris filius dictus in Chinesis Imperii limitibus Occidentalibus ortus, fluens mediam ferè transit Chinam, eamque ab Occasu in Ortum dividit in Septentrionalem & Australem, ultra milliæ Germanicæ perhibetur latus: idem mare Chinesæ demum subit, ejusque ostio objacet insula Cungming. Reliqui fluvii sunt i *Hoai*; m *Singan*, n *Cientang*, cujus ostio adiacet insula o *Cheuxan*, p *Juen* & q *Can* fl. qui cum *Kiang* sese conjungunt: Item r *Ta* fl. ad *Quamen* mare subit. Cæterum Chinesum linguæ carere dicitur literâ caninâ R.

Utuntur Chineses literarum loco characteribus, & imaginibus variis, figuras in lingua & laminas incidunt; sicut nos utimur arte Alceographica. d Currus excogitantur, quos velis ventisque, uti navigia per mare, per loca plana dirigere norunt. Liberos suos in patrio exercere sermone, & quum legere & scribere possunt, docent eos scire res olim apud se gestas, leges etiam municipales; & moralia fabularum atque adagiorum. e

H h h 3

HEKE-

a Monum. Sincum. b Porcellanæ. c Libri Sincici. d Missiones Jesuiticæ. e Peking. f Xantung. g Nanking. h Quinzai. i Fluvii in China. k Croceus fl. l Hoai fl. m Singan fl. n Cientang fl. o Cheuxan fl. p Juen fl. q Can fl. r Ta fl.

versus Oceanum posita. At de urbe *Quinsay* (sive cā Tattarorum Magni Chani, sive Sinarum Regis regia, utrumque enim traditur) meritò prudentissimi cujusque fidem excedunt ea, quæ M. Polus Venetus tradidit: continere scilicet eam circuitu mill. Ital. circiter centum, id est, German. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo subtermere queant: lacum item intr. mœnia ambitu mill. German. circiter septem continere; in quo duæ insulæ singulas regias superbissimo opere sustinentes. Per universam autem urbem præsidium triginta millium militum. Veruntamen urbem hanc post Marci Poli tempora bello dirutam, vel alia gravi calamitate destructam esse, quidam putant.

V. Insulæ ab ortu Sinarum regno objacent innumeræ; at duæ insigniores *Corea*, incolis *Caoli*, Longitudine ccxxx milliar. German. Latitudine L. & multo nobilior *Japan*, Longitudine mil.

Corea.
Japan.

HEKELII.

b Magno memoratur Paquin.

c Magno dicta Manquin.

d Quam ab ipsis *Chinesibus* diu ante nos inventam tradunt. Edidit elegantissimum & omnibus numeris absolutum de *Re Literariâ SINENSII* Commentarium *Theophilus Spizelius*, Vir pius, laboriosus, literatus atque candori deditus, Amicus meus certus, qui liber, *Lugdun.*, quippe *Batav.* Anno Chr. M. DC. LX. *Hackianis* literis in 12. f. impressus, omnino est dignus, ut à quolibet *Philologia* cultore indefessis teratur quotidie manibus.

e Quod ad Religionem hujus Gentis attinet, credunt omnes Res creatas, omniaque Inferna atque horum gubernationem pendere à *Supernis* atque *Calò* quod maximum omnium Deorum credunt, idque primò *Alphabeti* Characterè exprimunt, *Solem*, *Lunam* & *Stellas* adorant, immò & *Cæcædemonem*, ne mala eis, ut ipsi dicunt, afferat. Sumtuosissima habent tam in *Urbibus*, quam in *Agris* Tempia, daturque apud eos duplex *Genus Sacerdotum*: alterum albis est indutis Vestibus rasò Capite & in commune vivit, ut nostri *Monachi*; alterum attis est vestitum, promissò crine, & seorsim habitat; fidei nostri Presbyteri. Neutrum Uxorem ducit; horum tamen Vita satis impudica & obcenæ; Conf. *Marci Hemmingi* de Regno CHINÆ

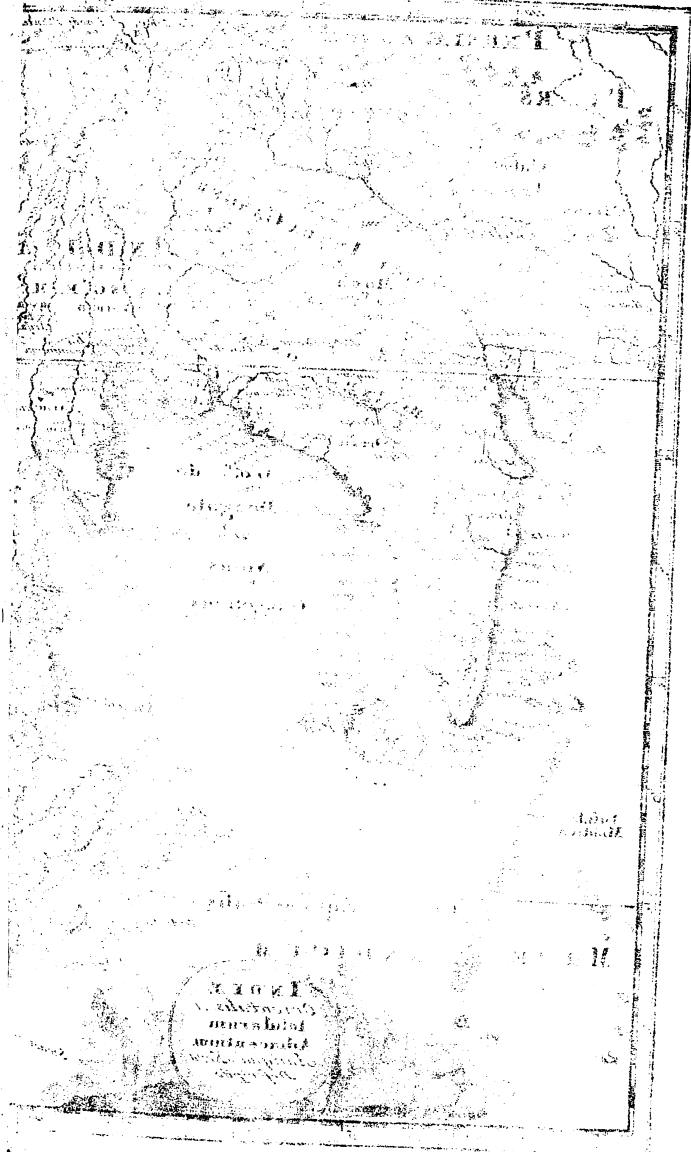
Liber, *Augustæ Videl.* Anno M. D. XC. in 8. exc.

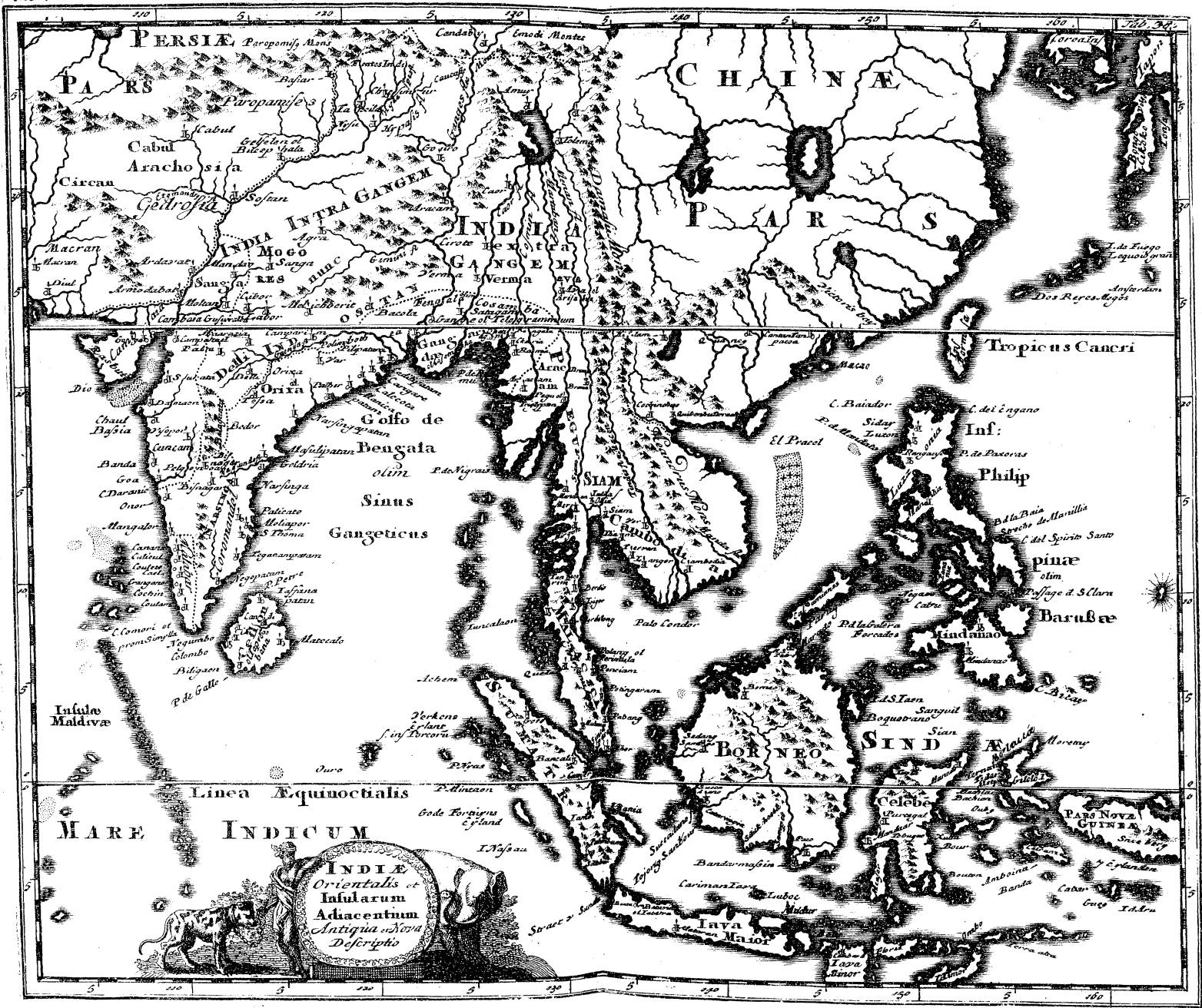
BUNONIS.

a Corea P. Martinio non insula, sed peninsula est.

b Japan insula secunda f. est, frugum, metallorumque g. dives: b Rex cujus Imperio ceteri sub sunt reguli, ad bellum educere potest aliquot centena millia virorum. Lusitani Christianam fidem passim per hanc insulam felicis successu docuerant; sed ea anno 1579. ac iterum hac nostra ætate, exultis & oculis Christianis hic oppressa & ferè delata est. Qui ex occidente ibidem negotia curant mercatores, Christianum nomen solent abnegare. Tanto odio Japanenses persequuntur Christianos, ut ne quidem in exteris Christianum ferant nomen; unde exigua, & ferè nulla appareat spes, qua ratione doctrina illa salutaris hic resurgere queat. *lucrar.* Nobilis à *Mandello* p. 238. & seqq. Hodie tamen mitiora asserunt; Christianam videlicet fidem denuo ibidem admitti. Postellus pet universam hanc insulam statuas Idolorum maxime triplices, aliasque mulieris puerum in ulnis gestantis imagines adhuc suo ævo extitisse testatur, vestigia hæc videntur esse Religionis Christianæ antiquis temporibus hic florentis: quæ tamen astu Satana postea corrupta & perversa fuit. i. Porro Chinesium litori Orienta-

a Corea, b Japan Inf.

PERSIAE Paropamisus

CHINA

PARS

INDIA

GANGEM

INTRA GANGEM

INDIA

Moco

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

RES

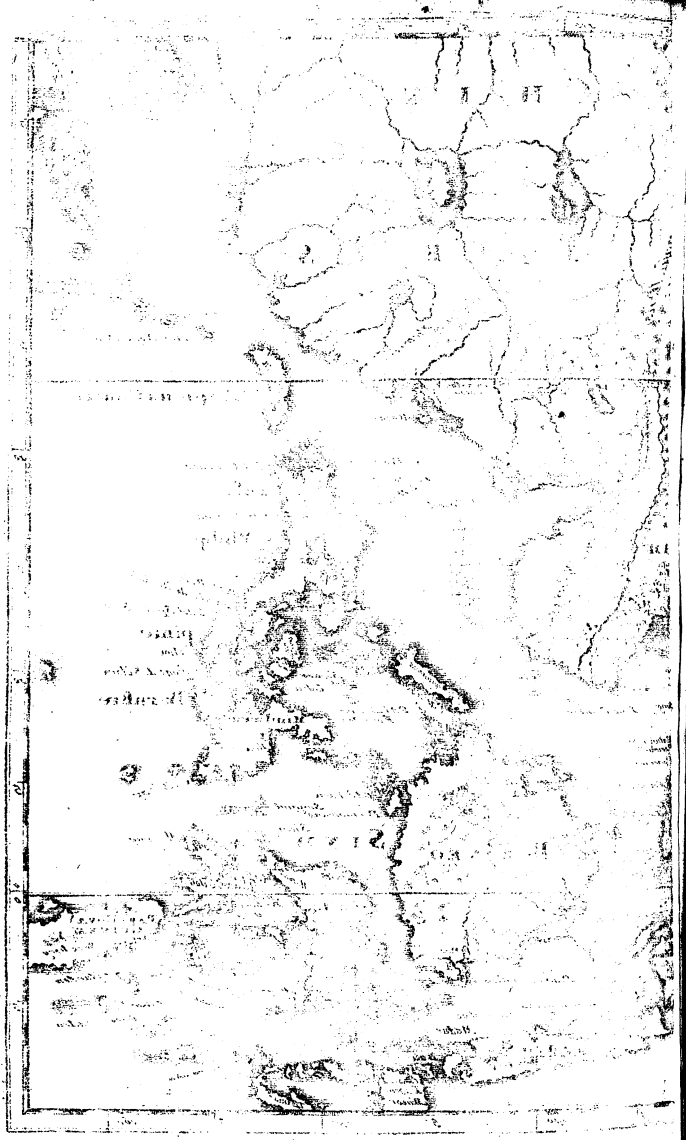
RES

RES

RES

RES

RES

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. VII. 429

milliar. CL. Latitudine LXX. uterque in complures ditiones, quas Reguli verius quam Reges obtinent, distributa. Hujus tamen potentior Rex est *Miaci*, urbis totius insulæ principis. ²

¹ Obiace insula ^a *Formosa* sub ipso Cancræ Tropico: in qua Hollandi nonnulla loca munita tenebant; & cum incolis, ipsis quoque Chinenfibus huc venientibus, mercaturam faciebant. Erant in ea insula non pauci ad Christianam fidem conversi. Sed Hollandi nuper anno 1662. à Chinenfibus *Selandi* castro per deditionem capta, ex hac insula eiectione sunt, & ab his in captivos imbellemque turbam crudelissime est servitum. Chinenfium litori Australi opposita alia insula ^b *Hainan* dicta, multis urbibus & incolis culta.

HEKELII.

^f Acnobilis.
^g Auri primis.
^h Veteribus *Chryse*, sed *Marco Polo* *Zipangri* dicta.

ⁱ Incolæ colore sunt potius *olivastro*, quam alio; ingenio a. ac memoria mirabili pollentes, gloriæ cupidi & laborum tolerantissimi.

REISKII.

² Insulam *Formosam*, quæ Chinenfibus ^c *Packanda* dicitur, minores alie attingunt: ^d *Fayung* maxime, in qua Batavi Anno 1632. fortalicium struxerunt, *Seelandiam* dictum, mox altero, quod Provinciam vocarunt, addito: Unde Hispanos postea suo castello Kelangocurrerant, & *Formosam* denique subjuga-

runt: Verum à Piratis Chinenfibus, & horum duce *Counga* iterum Anno 1661. eiectione; jurisdictionem Chinenfium commerciorum, Indorum, & Japonensium maximam fecerunt. Ipsa insula populosa, suisque pagis & dominiis divisa 30. gradus latitud. septent. versus Boream jacet. Ab ea distat paululum ob cura insula ^e *Sanichao*, ubi Franc. Xaverius, Indorum Apostolus vitam finivit, successu facto.

^f Japonia incertum est, an extet insula, num continet adhæreat, Arn. Montano & Catonio teste: Ipsa 35 gradus elevata X VI. Provincias pluresque Insulas complectitur, quarum tres maximæ sunt, *Nivoo*, *Xinoo* & *Kicoo*, suis regulis aut principibus subjectæ: Qui tamen singuli ^g *Dairo*: rerum sacrarum & civilium supremo arbitro subsunt. Hujus autem sedes Meaco est, urbs regia *Yendo* vel *Jedo* Anno 1657. incendio exusta: Domos enim solam ligneas amant, nec urbes muris aut portis muniunt, sed plateas noctu magnis januis occludunt. Conf. Bern. Varentii Descript. Japonæ Arn. Montanum in Lib. Germ. de legat. ad Cæsarem Japonæ itemque Missiones quas vocant, Apostolicas aut Papæ ex A. 1590. ad A. 1614. quo fecerit in Christianos servitum fuit, & A. 1626. quo Jesuitæ cum Portugalia & Hispanica natione regnis omnibus exclusi, folique Batavi ad commercia libera sunt admissi.

^a Formosa Ins. ^b Hainan. ^c Packanda. ^d Fayung. ^e Sanichao. ^f Japonia. ^g Dais.

CAP. VII.

De India Veteri.

I.

Indiarum regno conjuncta est ab Occasu Meridicque *India*, terra ^{India.} Somnium nobilissima, auri argentique adeo fecunda, uti solium ejus aureum argenteumque esse veteres crediderint. Nomen accepit ab *Indo* nobilissimo flumine. Clauditur ab Occasu *Indo*; Ejus limites. à Septentrione *Emodis* montibus; ab Ortu itidem montibus *Damafus* & *Meandro*; à Meridie suum mare, quod *Indicum* appellatur, magnis sinibus recipit; in quod, ceu duo cornua, longissimo excurtu sese emittit. *Longitudo* ejus summa est ab Indi fontibus usque ad

ad extremum aureæ Cherfoneſi promontorium mill. German. circiter 100. *Latitudo* maxima à Damafis jugis in finibus Sinarum ac Tattarorum, ad Simyllam promontorium, nunc *C. Comori*, mill. CCCCL. I

Diviſio:
Indiæ.

II. Diviſa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una verſus Occaſum * *India intra Gangem*, altera verſus Ortum * *India extra Gangem*, appellabatur.

Indi Brachmanes.

III. Tradunt veteres Geographi, fuiſſe in India populorum novem *millia*; quorum clariffimi * *Brachmanes*, Indorum Philoſophi,

BUNONIS.

* *India intra* ſeu cis *Gangem* ab Occaſu habet Paropamiſiadas, Arachofiam & Gedroſiam; à Septentrione Caucaſios montes, quos appellabant Macedones; ab ortu *Gangem* fluvium, ac alteram trans *Gangem* Indiam; à Meridie Occaſum Indicum. a

β *India extra* ſive trans *Gangem* ab occaſu habet alteram Indiam, & *Gangem* fluvium ad Septentrionem Scythiam: ab Ortū Sinarum regionem; à Meridie Indicum mare. In hac interduos finus Gangeticum & Magnum eſt * *Cherſoneſus Aurea*, quæ hodie à civitate *Malacca* dicitur.

γ *Brachmanes*, ſive *Brachmani*, olim fuerunt Philoſophi, hodie *Bramani*, dicuntur, de quibus Itinerar. Noh. à Mandello p. 114. & ſeqq. de iſtis *Solinus* c. 65. Philoſophos habent Indi Gymnoſophiſtas, qui ab exortu ſolis ad Occaſum contentis oculis orbem candentiffimi ſydeſis contuentur, in globo igneo rimantes ſecreta quædam, arenique ſerventibus perpetuum b diem alternis pedibus inſiſtunt. Et *Plinius* l. 6. c. 19. Gentes celebratæ illic, & prope in religionem verſæ ſapientia deditæ, voluntaria ſemper morte vitam, accenſo rogo, ſiunt: ut ſunt de illo exempla c apud Plutarchum in vita Alexandri. Mortem ſcilicet prudentiores illi non expectabant; ſed ingendo ſemet ignibus læti & cum gloria acceſſebant. Alii in ſolitudine & ſub terræ cavernis mortem expectabant: qui mos hodieque ſervatur in Japonia. d

HEKELII.

a Et juxta nonnullos *Chaberm*.
b S. perſepem, ſicuti *Olivariania* legit Editio.
c *Calani* & *Indi cuſudam* ex comitatu *Cafaris*.
d Alias de Gentibus *INDIÆ*, & in ſpecie de *BRAGMANIBUS* extat elegans Liber

a Limiges Indiæ. b Intra Gangem & extra Gangem. c Cherſoneſus aurea. d Arachmanes. e India. f Duplex, Indus & Ganges.

Græcus *Palladii* qui ex *Bibliotheca* Regnæ *Londonenſi*, curâ *Edoardi Biſſi*, Londini ap. T. *Rogroſti* Anno hujus Secu. LXXIX. in 4. reg. cum Verſione *Latina* eſt impreſſus.

REISKII.

1 *India* nomen ab Indo fluvio naſta, cunctis gentibus, quas Orientales & Occidentales terræ nutriſunt, commune fecit: Hinc *Chineſes* & *Arabes Indocæni* hodieque nominant, ſed ſermone aut idiome quo regionem adjecto ſua ſignificant, veluti *Turkeſtan* *Guliſtan* &c. *India* vetus ampliffimis patebat verſus Boream Ortumque terminis. Ad Tauri jugæ nempe ac Eoum oceanum, hodierna longe arctioribus coercetur: Utraque tamen duplex, altera nempe *Occidentalis intra Gangem* à *Indis* *γάργας* *ινδία*, altera *Orientalis extra Gangem* à *Indis* *γάργας* *ινδία*, quam Græci Romanique necnon adhuc Arabes partiuntur. De gentibus, mirandis naturæ operibus urbibuſque Indiæ quæſta ſcriptorum veterum portenta, etiam ſancta Strabone judice Lib. II. qui de urbium numero 5000. acute cenſuit. *κατὰ τὴν ἀρχαίαν*, i. e. eo tempore exceſſum excreviſſe. De Nationibus quomodo variatur? omnes eas ad *Jochanem* & Noachi nepotibus unum, primum quaſi parentem *Joſeph*us, *Eufebius* *Euthaſius*que reſerunt: Has autem origines Bochartus in dubium trahit Lib. II. cap. 15. infirmis tamen ratiunculis uſus. *Indus* & *Ganges* ex jugis altiffimis Thebeth, læta quondam hydrophilaci naſci dicuntur: Ut hic per rupes altiffimas horrendo cum ſtrepitu, ille ad radices montium prorumpat, & quinque alveis in mare Indicum devolvatur. *Ganges* vero in ſanctitate maxima & ſingulari peccatorum expiatione apud Indos ethnicos adhuc habetur, tanquam paraſiſ fluvius. Vid. *Kirch. Chinae* luſtr. part. II. c. 2. Abr. Rogerii Hiſtor. Brachman.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. VII. 431

phi, Græcis *Gymnoſophiſtæ* dicti; & * *Gangaridæ*, quorum regem *Gangaridæ* potentiffimum Alexander Magnus invadere non auſus eſt.

IV. *Urbium fuiſſe quinque millia*, iidem auctores prodiderunt, præcipua capacitate; quarum omnium clariffima *Nyſa*, in qua *Nyſa* urbs, genitum Liberum patrem Indi arbitrabantur.

V. Fluviorum nobiliſſimi ſunt *Indus* & *Ganges*: *Indus*, quem ſol. accola quondam *Sandum*, nunc diverſis nominibus diverſi appellant populi, *Hynd*, *Duil*, *Inder* & *Caercede*, in * Paropamiſo monte effuſus unde viginti recipit amnes; ſed clariffimus *Hydaſpes* & *Hypaſin*, qui Alexandri iter terminavit. Nuſquam latior quinquaginta ſtadia, aut altior xv. paſſus, ſeptem oſtiis in mare Indicum evolvitur. * *Ganges* gemmifer & auri foecundus, ex Scythi-

man. part. II. c. 18. Notitia reliquorum quos Indus progeniunt fluviorum noſtris Europæis obſcura & per exigua obtingit. *Veteres autem India ſcriptores multa falſa prodiderunt*, inquit Strabo lib. II. Conf. etiam itinera Thevenotii, quibus res Indoftanenſes novorum Mogulorum aliorumque populorum expoſuit, *Souchu de Rennefort* Hiſtor. India Orientalis Paris. A. 1688. edita.

BUNONIS.

1 *Gangaridæ* bello olim clari erant ad *Gangem* fl. urbs & regnum *Bengala*, illorum ſedes erat olim *Gange*, ſeu *b Ganges* urbs ulterioris Indiæ *Gangi* fl. impoſita. Sunt qui exiſtimant *Gangem* urbem eſſe eandem, quæ hodie *Bengala*: verum hæc à *Gange* fl. longè diſtat.

2 *Nyſa* e urbs cis *Gangem* ad *Indum* fl. non longè ab *Arachofia* à *Baccho* fertur condita. Eſt quoque Indiæ mons *Nyſa*, cujus mentionem facit *Vergil. Æneid. vi.*

3 *Indus* à *Plinio* teſte, l. 6. c. 20. olim ab incolis *Sandum* fuit appellatus: *Sinhu* *Ptolomæus* inter ſeptem Indi oſtia numerat. Veriſimile igitur eſt, oſtium illud omnium maximum pro toto fluvio *Ptolomæo* fuiſſe uſurpatum. Hodie ab Indiſque gentibus vulgo *Indu* vocatur.

Hunc vero fluvium prius *Maſſoſolim* dictum, poſtea ab Indo quodam *Juvene* egregio, qui in eum fl. præcipitaverit; nominatum fuiſſe fabulatur auctor libelli de fluminibus, quem nonnulli adſcribunt *Plutarcho*. Alexander M. tradente *Plinio* l. 6. c. 17. nullo die minus ſtadia ſexcenta navigavit in Indo fl. nec tamen poruit ante mentes quinque enavigare, adjectis paucis diebus. Idem *Rasbuto* à *Cambajenſibus* diſterminat, atque per mediam *Cambajam* decurrit. Incolis ejus regionis, teſte *Odoardo Barboſa*,

& *Cercetes* & *Inder* hodie appellatur. Candidi coloris eſſe perhibetur *Indus*, & gelidior, quam cæteri, qui ibi ſunt, fluvii. *Corrius*, *Arrianus*, * *Paropamiſus*, etiam *Caucaſus* dictus, non *Ponticus* ſed *Indicus*. De Indi fonte ita *Plinius* lib. 6. c. 20. In *ſigco Caucaſi montis*, quod vocatur *Paropamiſus*, adverſus *Solis ortum effuſus*. Eadem quoque tradit *Arrianus*.

4 *Hydaſpes* fl. *Indum* flumen ad *Nyſam* urbem ingreditur. f

5 Fluvius iſte *f Hypaſis* vocatur *Ptolomæo*; *Plinio*, *Curtio* & *Arriano*; ac *Straboni*, *Dionyſio Afro*, *Martiano Capellæ*, *Solino* & aliis eſt *Hypaſis*. *Plinius* l. I. V. c. 12. hanc controverſiam ſuo tempore inter ſcriptores fuiſſe tradit, vehementerque erraſſe, qui *Hypaſin* in parte *Aſiæ* prodiderint. In India autem ſupra flumen *Hypaſin* ſoliſtiti die medio nullam jaci umbram auctores reſerunt. *Plinius* l. 2. c. 37. Fluvius ille cum *Hydaſpe* ſeſe unit; unde à quibusdam pro eodem habetur flumine. *Herodotus* lib. 4. tradit *Hypaſin* fluvium quinque dierum viâ exillem, profluere ac dulcem; Deinde poſt aliorum dierum iter perquam amarum. *Siben* l. 2. c. 43.

6 *Ganges* vulgò *Gange* ex *Emodis* montibus ortus, omnium toto orbe fluminum perhibetur maximus, quique decem & novem fluminibus magna ex parte navigabilibus receptis, alibi lacus veriſus, quàm fluvius videatur. Eum *g* in ſacris literis appellari *Piſchon* ſeu *Piſon* exiſtitant *Hieronymus*, *Joſephus* & *Eufebius*. De illo *Ovidius*:

Dum tepidus Ganges, frigidiſtus Iſter erit.

HEKELII.

e Cuius nominis decem *Stephanus* enumerat. I i i f Alii

a *Gangaridæ*, b *Ganges*, c *Nyſa* urbs, d *Indus* fluv. e *Hydaſpes* fluv. f *Hypaſis* fluv. g *Ganges* fluv.

Nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim; nunc etiam Indi dicuntur. *

Diviso.

II. ^β Dividitur etiam nunc, ut olim, Gange fluvio in duas partes: quarum una *Indostan*, quæ olim India intra Gangem; altera *Mangi*, India extra Gangem. Regna universim continere tradunt XLVII. quorum quædam nimium modica & artibus admodum finibus conficta. At novissimi tamen Geographorum in novem potissimum partes sive regiones universam Indiam dividerunt; quarum nomina sunt: *Cambaja*, *Narsinga*, *Malabar*, *Orixa*, *Bengala*, *Pegu*, *Siam*, *Camboja* & Septentrionalis pars, quæ ferme tertia universæ. ^γ

BUNONIS.

^α Id tanquam singulare quid Diodorus Siculus observat, quod, cum India multis variisque gentibus incolatur, nulla tamen peregrinam habeat originem, sed omnes indigenæ putentur, nec unquam vel ab externis accepisse, vel in aliam nationem emississe colonias, perhibeatur. Exterorum tamen colonias ne ipsi quidem diffitebantur Indi in suis historiis de Bacchi & Herculis adventu. Et quid Alexandri M. colonis per Indiam notius? Nostro & superiori seculo Magnus Magor ex Tattaria; & præter nationes externas ab Auctore memoratas, ingens multitudo Lusitanorum, Belgarum, Anglorumque ex Europa in Indiam penetravit, magna ejus parte occupata. Valco de Gama, auspiciis Emmanuelis Portugalæ Regis, per mare illud lucri spe allecti, ingenti animo, & Batavi majore successu, quam Angli, eò naves suas miserrunt. Impiger extremos curvis mercator ad Indos.

^β Quippe regio auri & argenti, tum gemmarum, ferici & aromatum feracissima, immane quantum inhiantes mortales, nulla longi & difficilis itineris ratione habita, ad se, jam antiquissimis quoque seculis pellexit. Hæc videlicet India mercatura primo Phœnicum fuit & Egyptiorum: ab his ad Romanos pervenit: donec eam ad se transferrent Veneti, quibus Lusitani, Batavi & Angli successerunt. Quam Belgæ privati, parvis viribus, adeoque minus commode eò navigarent, anno 1595. Ordinum auctoritate, in societatem, certis legibus, & privilegiis redacti, tanta ceperunt incrementa, ut Lusitanis universæ amittendæ Indiæ terrorem injicerent. Lusitanorum expugnatorum ares, regna Barbarorum armis aut fœderibus in partes traduxerunt, & Indiam Belgicum multis firmissimis coloniis contra omnem vim firma- runt, capite Imperii sui in Insula Java & urbe Batavia constituto, unde in reliqua esset imperium.

^γ d India omnis ratione situs commode dividitur in tres partes. Septentrionalem, quæ aliis dicitur *Indostan*, Occidentalem, quæ *India Minor*: & Orientalem, quæ *India Major*. Septentrionalem Indiam omnem tenet *Magnus Mogol* seu *Mogol*, & ad Indum flumen provincie *Bul*, *Guzarattam*, quæ & *Cambaja*; in India Occidentali *Orixa*, cuius Rex *Mogoris* tributarius est: & in India Orientali regnum *Bengala*. In India Occidentali præter *Orixa* & *Cambajam* sunt regna *Decan*, *Malabar*, & *Coromandel* sive *Narsinga*, singula à suis gubernantibus regibus. In Orientali India præter *Bengala* regnum, *Pegu*, *Siam*, & *Camboja* regna diversâ; At in *Malacca* peninsula; quot licet nobiliores urbes, tot ferè inveniuntur Reguli.

CAP.

CAP. IX.

Cambaja, *Narsinga*, *Malabar*, *Orixa*. *

I.

Cambaja regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi ostia situm, Longitudine occupat milliar. German. circiter c l x. Latitudine ferè totidem. *

II. Urbium prima est, quæ regno nomen dedit, ^β *Cambaja*, Urbis ^γ *Cambaja* ^δ *baja* ^ε *omnium*

BUNONIS.

^α Regnum istud ab Europæis *Cambaja* dictum est, quod erat *Guzaratta*: a suis olim habebat Reges, antequam à Mogole subigeretur. In vulgatis tabulis Geographicis ponitur *Guzaratta* cis Indum flumen: sed rectius in *Blavianâ*, quâ Mogolis describitur Imperium, trans Indum flumen intra Indiæ terminum.

^β b *Cambaja* urbs in Insula, quam *Indus* fl. & maris vada effluent, jacet paulum à litore remota; totius Orientis delicatissima, emporium celebre est; cuius tamen major pars à *Benjanis* & *Rasbutis* b gentilibus constat; ex quibus hi aut militiam aut latrocinia sectantur; isti verò artes exercent manuaris; aut mercaturam faciunt, aut administrant divitum & magnatum rem familiarem: à militia verò & cæde hominum pariter & animalium abhorrent *Benjan*; neque comedunt carnes animalium. Præter Deum boni & rerum omnium conditorem, adorant etiam & colunt diabolum, nefelicit moerem. d Antiquum Indorum hodieque servant nesciam, quo vidua cum marito de finitip corpore viva exurit; cuius rei spectator fuisse *Mandello*; per universam Indiam hujusmodi quædam multi inveniuntur.

HEKELII.

a s. Provincia *Guzaratt*.

b s. *Rasbutis*.

c Traducunt enim in Montibus vitam liberram, nec ullam vim atque hostilitatem timent. d Ipse Rex *Cambajæ* olim *Idola* sola coluit, donec *Maurorum* fidem recepit.

REISKII.

1. d *Guzaratta* Persis, Arabibus, Indisque illa Provincia vocatur, quam Portugalli huc navibus appulsi ab urbe præcipua *Cambaja* dixe-

rant. Tres enim urbes commerciis florentissimas complectitur, *Amanabadam*, suo regi olim atque conditori proprio subjectam: *Cambajam* muro cinctam laxeo, quæ duo miliaria excedit ambitu; *Siratat* denique præscam *Lusitanicæ* Anglicæque mercaturæ, sed novam *Gallicæ* nunc sedem. e Regnum hoc magni *Moguli* subditum duas habet urbes regias *Agram* Arce magnifica superbam, quam ille Imp. Dello deserto A. 1566. subiit & *Laborem* sive *Pangab*, quam æstu compulsiis nlmio petit. Portugalli vero unicam sibi eamque castris duobus munitissimam urbem f *Diu* adhuc tenent, Turcica Indicæque classibus An. 1539. & An. 1546. malecule propulsatis. Idem *Mogol* provinciam mari Arabico vicinam, g *Candahar*, quam Persæ ceperant, facta pace sibi restitutam retinet: Regna vero h *Narsinga* aut *Bishnagar*, i *Golconde* itidem & *Orixa* nec non k *Decan*, sive *Cumcan*, sibi nextu tributario devincta. Unde factum est, ut Dynastia quidam sive Princeps Indicus ab rege *Golconde* ad *Mogulum* deferretur, uti *Thevenotius* Lib. II. refert. Rex *Narsinga* regem regum & mille uxoris maritum sese titulo profertur; & Princeps quosdam fert vicinos, quos l *Nackos* nominant, *Madurensem*, *Tamuransem*, & *Gingrensem*. m *Malabara*, regnum *Calecut*, & *Cochin*, urbesque plures continet, *Goam* quoque Proregis Portugalli & Patriarchæ, quem Ecclesia ibi Christiana fovet, *Indici* sedem, cui tres *Episcopi* *Cochinensis*, *Melaporenſis*, & *Macacenſis* subſunt. n *Coromandel* regi *Narsinga* quondam subdita, nunc *Coligondensis*, qui urbem s. *Thome*, *Coloniæ* Portugallicam à Gallis Anno 1673. captam Anno 1674. Gallico ejectione præsidio Belgis auxiliantibus cepit. Conf. Joh. Bapt. Tavernieri Relationes Indicas, & Spanhemii Introduct. in Geograph. de s. *Thomæ* ad Indiam accessu.

I i i 3

BUNO

a *Cambaja* seu *Guzarattæ* regnum. b *Cambaja* urbs. c *Benjan* *Rasbuti*. d *Guzaratta*. e *Mogolis* regia duplex. f *Dio* seu *Diu*. g *Candahar*. h *Regna* *Narsinga*. i *Golconde* & *Decan*. l *Nacki* Principes liberi. m *Malabara*, n *Coromandel*.

BUNO

Campanel.

Goa.

Dio.
Damaon.Beder.
Decan.

Ardavat.

Narfinga.

omnium Indicarum cultu atque magnitudine præstantissima; quæ de causa *Cairum* Indiæ vocitata. Regia sedes est *Campanel*, in edito loco septenis mœnibus cincta. *Goa* in Insula Indi posita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia insignis urbs, ob munitionis firmitudinem locique situm arx claustra regni vocitata. In eadem Insula *Dio* arx, atque in continenti alia *Damaon*, Hispanorum præsidii cultodiuntur. Celebres quoque sunt *Beder* & *Decan* urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars est regni Cambajæ, præcipua urbs est *Ardavat*, Indi ripe apposita.

III. *Narfingam*, in dextro itidem cornu sitam, duobus lateribus,

BUNONIS.

Campanel in præcipuis hujus regni urbibus erat, & Regis sedes; qui à Rasbutis & Mogore pressus Lusitanis tributarius factus. Sed hoc *Cambajæ* regnum hodie sub *Magni Mogoris* Imperio est; ejusque sedes non est *Campanel*, sed, *Aggra* ad *Geminii* fluvium.

Quæ in eadem cum *Dio* Castello Indi insula jacet *Goga*, seu *Goja*: non est altera illa & nobilis urbs *Goa* in regno *Decan*; quam Auctor heic à magnificentia describit; quæ *Goa* illustris ab ista Indi insula longe distat in insula *Goa*. Hæc ab *Alfonso Albuquerque* anno 1508. occupata est. Ex eo à Lusitanis incolitur, magnifice ornata. Hic Vicarius est Regis & Archiepiscopus. *f* Jesuitæ quoque ibidem sua habent collegia. Eo ex Arabia, Turcia, Persia, Armenia, India, China, Philippinis; & Europa omnis generis merces importantur, & exportantur. *g* *Dio* h. castellum in illa insula à Lusitanis munitum est.

g *Damaon*, non longè à *Suratta* jacens, non solum sub Lusitanis est, sed & *Bassia*, & *h* *Caul* omnique ferè in hac parte ora maritima, à Rege in Arca aliquando frustra obfessa. Cætera interius Rex à *Decan* habet.

i *Beder* i in mediterraneis est in *Balagatta*, seu *Balagnata*. *k*

g *Decan* Regem habet, cui interiora à *Damaon* ad *Goam* usque parent, tenentibus loca maritima *Portugallis*. *l* Regnis in *Decan* sedes est *l* *Visapor* m; qui & ipse Rex magnus ac potens est.

m *Ardavat* sub *Mogolis* imperio est. In

n *Amadabath* deferitur magna copia radicis, quæ ab iis *Punco* dicitur, estque *costus vetus*, inde à Lusitanis in Europam deportatur. Cæterum *o* *Bombam* in regno *Decan* opidum *Portugalli* Anglis tradiderunt anno 1665.

n India hujus alterum latus, quod *Orini* obvertitur, & per continua montium iuga à *Malabara* determinatur, à capite *Comoro* ad *Nagund* fl. per centum fere miliaria extensum, olim in tria regna erat distinctum; quæ fuerant *Coromandel*, *n* unde hodieque omne illud litus à *Comari* ad *Nagund* fl. appellatur: *p* *Narfinga*, & *q* *Bisnager* singula à suis gubernata regibus. Verum unius hodie subsunt Imperio, qui modò *Narfinga*, modò *Bisnager* residet. Hujus tanta habetur potentia, ut regnum ejus intra sex menses vix circumiri possit. *o*

HEKELII.

e Septemplici murò percincta.

f Totius Orientalis Indiæ.

g Quapropter & *Clavis universæ Indiæ* aptissime dicitur.

h Et *Dium*.

i S. *Bider*.

k Hanc urbem totius Regni præcipuam esse, *Magnus* tradit.

l Ab hac urbe sex Milliaribus abest *Mons Murò* ac præsidii munitus, in quo *Adamas Gemma* eruitur. Incolæ hujus Urbis fœderatimiciuntur Vestibus, vel interlæ ex *Sericò* elegantiore.

m Seu *Visapora*.

n Seu *Ciromandel*.

o Hic

a *Campanel*. *b* *Aggra*. *c* *Goga*. *d* *Goa*. *e* *Dio* seu *Diu*. *f* *Damaon*. *g* *Bassia*. *h* *Caul*.

i *Beder*. *k* *Decan*. *l* *Visapor*. *m* *Ardavat*. *n* *Amadabath*. *o* *Bombam*.

p *Narfinga*. *b* *Bisnager*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. IX. 437

bus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus *Cambajæ* & *Orixæ*, ad promontorium *Comori*, miliar. occupat German. circiter cl. Latitudo summa inter duo maria mill. xc. Regiæ sunt duæ: *Narfinga*; unde regno nomen, & *Bisnager*. *Onor*, *Paleacate* & *Mangalor*, Lusitanæ sunt ditionis. *Coromandel*, & *Meliapor*, ab Indis Christianis habitantur: Quarum hæc *D. Thomæ* sepulchro clara.

IV. *Malabar* regio in extremitate dicti cornu sita, in longum lxxx. in latum xlv. miliar. German. regna continet, ab singulis urbibus denominata: *Cananor*, *Calicut*, *Conlute*, & *Cran-*

Hic Rex alit quoque continuo XL. millia *Narior*, qui sunt nobiles Milites, ac præterea XX. millia Equos, quos partim ex *Persia* partim ex *Arabia* recipit, & cc. Elephantes. Sed cum ad Bellum proficiscitur, multò majorem Equitum & Elephantum copiam cum innumeris *Peditibus* ducit. Refertur enim Scriptores, ejus Exercitum quandoque XXX. Milliarium spatium occupare.

BUNONIS.

A *Paleacate* versus Septentrionem in litore eodem *Hollandi* *Geldria* habent, emporium munitum: Ibidem quoque est *Danishburgum*, quod *Danorum* negotiationibus patet.

o *Onor* & *e* *Mangalor* ad adversum jacent litus, in *Malabaræ* regno.

f *Coromandela*, olim peculiare fuit regnum, à quo longus ille litoris tractus nomen habet. Ejus incolæ se suosque quum annona caritas est, dividere alius solent.

g *Meliapor* versus hodie verius est, quam opidum, à *Mahomedanis* & gentilibus habitatum, ut ferè hæc terra omnis: *p* neque hic *S. Thomæ* ostenditur sepulchrum; sed in opido vicino *h* *S. Thomæ* ad litus condito, quod à solis Christianis *Portugalesibus* & *Armenis* incolitur. Inde versus Austrum in eodem litore est emporium celeberrimum *Negopata*. Urbem hanc magnam & maritimam Belgæ expugnaverunt ejus Lusitanis. In eo litore Belgæ maxime mercaturam faciunt.

k *Malabara* regio in altero hujus Indiæ jacet latere, quod respicit Occalum, extenditurque à Capite *Comarino* r usque ad Caput *Daranie*, & miliaribus infra *Goam*. Incolæ ejus ferores & barbari sunt, inceduntque nudi, genitalibus

tamen contextis, piraticam exercent ipsi idololatras ac gentiles. Regio illa *fert* *piper* optimæ & primæ notæ; huic secundum fertur id, quod nascitur in *Sumatra*, & *Java* insulis. *Malabar* regnum habetur antiquissimum, uni Regi olim subiectum; ex quibus postremus fuit *Sarama Parymal*, qui circa annum Christi 900. à *Mahomedanis* seductus regno *se* ultro abdicavit, & *Mechan* concessit, ibique sanctitatis opinionem vitam finit. Is quum liberos non haberet, regnum suum fidelissimis ministrorum distribuit. *Scalig.* l. 5. d. *Emend. Temp. Lindschoten* cap. 12. *Ind. Or.*

π *Cananor* castellum munitum firmo præsidio tenebatur Lusitanorum: sed à Belgis ejecti sunt anno 1663. urbem tamen vicinam incolunt *Malabarii*.

q *Calicut* v in eodem jacet litore urbi *Cananor* vicina; olim fuit illustris, sed hodie à pristino splendore multum defecit. *x* Hujus Regis potentia fracta est à *Portugallis*.

σ *Conlute* à *Calicut* versus Austrum jacet à Belgis expugnata anno 1663.

HEKELII.

p Olim fuit Urbs amplissima, in qua præter alta ædificia cccxxx. circiter *Melquite* variarum Nationum numerabantur.

r *S. Comori*.

f Cæteris Indiæ Regionibus magis culta ac frequens est aëre saluberrimò, sed frigidiusculò gaudens. Potitur quoque Agrò admodum feraci, qui *Hordæ* *Oryzæ* ac variis Fructibus; inprimis verò *Gingiberæ*, *Cardamomò*, *Cinnamò*, *Cassia* ac palmis abundat.

t Alias *Cananor* f. *Cananor* etiam pulchritudine præstans est ac Mercaturæ admodum opportuna.

a *Paleacate*. *b* *Geldria*. *c* *Danishburgum*. *d* *Onor*. *e* *Mangalor*. *f* *Coromandel*. *g* *Meliapor*. *h* *S. Thomæ* opidum. *i* *Negopata*. *k* *Malabara*. *l* *Cananor*. *m* *Calicut*. *n* *Conlute*.

Bisnagar.
Onor.
Paleacate.
Mangalor.
Coromand.
Meliapor.
Coromand.
dal.

Cananor.
Calicut.
Conlute.

Cran-

Cranganor.
Cochin.
Coulam.
Travancor.

* *Cranganor*, * *Cochin*, * *Coulam* & *Travancor*. Horum *Calicut* ca-
tera præstat; cujus Rex *Samory*, incolis, id est, summus Impera-
tor ac Deus in terris vocatur. ipsa urbs *Calicut* ampla est, at hu-
militer extructa. In hac provincia Lusitani & tria habent muni-
menta.

Orix.
Ramana.

V. * *Orixæ* regnum, in Sinu Gangetico inter Narfingæ & Ben-
galæ regna protensum caput habet *Orixam* urbem. At regia * est
Ramana.

CAP.

tina, ob ejus Portum nempe, qui Navium non
minus capax est, quam tutus.

* *Calicut*.

* Nam *Mercatorum fides* pluris non æsti-
mentur, quam XX. Aureis; reliquorum V. Inco-
larum ad summum biuis Aureis emanatur.

BUNONIS.

* Cætera loca ad idem litus sunt: ex quib-
us cum primis nobile emporium est. * *Cranga-
nor*, Lusitanis creptum est a Belgis Anno
1663.

* *b Cochin* sive *Cochin*, & quæ una ex celeberrimis
Indiæ emporiis est, a Belgis expugnata est &
Lusitani ejus sunt anno 1663.

* *c Coulam* quoque Belgæ extorserunt Lusita-
nis anno 1663.

* *d Rex*, qui ex *Brachmanis* creditur ortus;
gerit quoque sacerdotium: *b* cibum non com-
edit, nisi qui idolo suo, seu ipsi diabolo,
quem sub horribili specie colit, prius fuerit ob-
latus. Virgines sponsæ a Sacerdotibus ad id mer-
cedis conductis vitantur, antequam in sponsi
thalamum deducantur; nec ipsius Regis sponsa
hic excipitur: quapropter, ut regii sanguinis
certiores esse possint, Regi patris non succedit fi-
lius, sed ipsius ex sorore nepos.

* *e Lusitanis* igitur præter *Goam* urbem in
ora ista maritima fere nihil fuit reliquum; nisi
forte *Onor*. Cæterum ad litora *Malabarica* & ad
Cambajam serpentes in aquæ superficie feruntur:
hoc nautis signum est, si forte ex aliis non pos-
sunt colligere, an regionibus illis propinqui
sint.

* *f Orixæ* regnum à *Nagundo* fluvio & *Mafu-
lipatanâ* urbe versus Septentrionem usque ad
Ghengam sive *Cangam* fl. porrigitur. Nomen ha-

bet ab *Orixæ* vel *Orixâ*, emporio celebri, ubi
Christiani habent templum D. Thomæ con-
cratum. Princeps in hoc regno emporium est
g *Mafulipatan*.

* Et regia sedes h *Goelkonda* seu *Cotzin*.
Ipse Rex in *Orixâ* Magni Mogolis tributarius
est. d *i Ramana* tamen emporium ob ebur &
gemmas est celebre. Regio ista salis & lapidum
pretiosorum, imprimis vero adamantis merca-
tura nobilis est. Cæterum Dani ad oram istam
maritimam castellum tenebant k *Cranganor*,
quod Belgis traditum est.

HEKELII.

y *S. Zamorinus*.

* *Sive Cotzin*.

* Ipsa enim urbs tutissimum quoque Portum
multosque habet incolas, quorum permixti
Mauri sunt Mercatores.

* Et ext q5. summus universæ hujus Provinciae Pu-
tisef, cui quam plures alii vicini Reguli Tribu-
ta pendunt.

* Inveniuntur quoque in Regno *Calecutensium*
non pauci *Serpentes*, inter quos nonnulli homini-
bus adeo sunt infesti, ut exiguo tantum sangui-
ne extracto, mortem ferat præstantem.
Alii quoque crassitie Sues referunt, suntque
drupedes quaternorum Cubitorum longitudine,
qui in locis palustribus nascuntur, nec venosus
sunt hominique infesti. Rex vero *Serpentes*
omnes supersticiosè observat, neque homines
Serpentes ullum mactare licet absque poenâ Ce-
pit.

* Et licet satis dives ac potens sit, tamen vic-
inis æquiparandus non est. Etiam *Idola* colit ut
cæteri.

a Cranganor. b Cochin, seu Cotzin. c Coulam. d Rex. e Lusitani. f Orix.
g Mafulipatan. h Goelkonda, i Ramana. k Cranganor.

BUNO

CAP. X.

Bengala, Pegu, Sian, Camboja, India Septentrionales.

I.

* *Bengalæ* regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad Gangis aliorum-
Bengalæ re-
gnum.
German. obtinet. Ipsa urbs * *Bengala*, magna; celeberrimo em-
porio insignis, insignis in insula fluvii *Cosum* sita est. Bengalæ
urbs.

PEGU.

HEKELII.

* Per multas urbes tum littorales, tum mari-
mas in se continens, & propterea omnino am-
plum.

* Ut plurimum *Mahumetani*.

* Incolæ isti plerique albi, nobiles, huma-
ni, acuti ingenii atque intelligentes sunt; sed
aliquantum deceptores, in Commercis ac Mer-
catu plurimum valentes. Nudi non incedunt,
veluti sit in reliqua *India*, sed Tunica albâ satis
amplâ sunt amicti usque ad terram protensa, &
alias adhuc Vestes fericas superindunt, caput-
que more *Tharcarum* tegunt.

REISKII.

* *k Bengala* regem sibi proprium tuetur, mo-
dò sui juris, modo magni Mogulis tributarium,
& immenso per continentem quâ oriens patet
spatio potientem. Urbs *Ougli* sede commercio-
rum Anglicorum & Belgicorum / sive *Stapula*,
quam vocant, mercatoria nunc claret. I *Re-
gum Pegu* A. 1560. septem provinciis subactis
potentissimum A. 1600. peste, fame ac Siamen-
si bello ad ultimum redigebatur excidium. Hinc
adhuc vicinis *Ava* & *m Siam* regibus hodieque
subest. Regnum Siamen-
sis artibus Mechanicis &
quibusdam liberalibus cultum, monarchico suo
Imperio regnis etiam subactis minoribus efflo-
ruit. Rex autem irruptione crebriori Tatarica
pressus, Chamo denique Chinesis sese benefi-
ciarium aut Vassallum, quem nomine, sub-
misit: ipse quidem ethnicus tamen Christianis
tria templa publicum concessit: præter *Siam* ur-
bem, cujus agrum semestri quoque tempore
confecta Menasis eluvio manet, tria emporia
nunc præstant. Vid. Chaumontii Equitis Lega-
tio

K k k

a Bengalæ regnum. b Bengala. c Sinus Gangeticus f. Golfo di Bengala. d Charingam.
e Satagam. f Telogramum. g Cosamba. h Gouros. i Rhinoceros,
k Bengala. l Pegu. m Siam.

Pegu R. & urbs.

Ava.

Siam regnum & urbs.

II. Regia hujus regni est *Pegu* urbs in insula posita, totius Indiæ clarissima, mœnibus munita, ædificiis elegantissimis ornatâ. Subjecta autem sunt Regi *Pegu* & alia regna, quorum *Ava* versus Septentrionem, gemmis, equis & elephantis abundat.

S I A M.

III. *Siam* potentissimum regnum, cujus Longitudo ccc. lat.

tio in Aulam Siamensem, & Domini de Choifu Itinerarii Siam diarium. De vicinis terrarum tractibus amplissimis *a Couchinchina*, *b Cambodia* & *c Ava* nec undique perulstratis, regno itidem *d Tunquino*, & regia hujus *Checho Jac*. Schouten in Descript. Siam. & Tavernier part. III. & Plancus c. 17. videntur. *e Cherfonefus* aurea five *f Malacca*, reges ex A. 1420. aut Mahamedanos aut ethnicos tulit, donec Lusitanis subdita Christianam Ecclesiam suscepit, quæ adhuc sub Batorum dominio viget. *g Regna* vero *Camboja*, *Couchinchinæ*, *h Schampoæ*, *Quedæ* omnia religionem ethnicam sectantur. Vid. Hug. Linfchotani Ethnæ Ind. & Theod. de Hugo Navigator. Belgicæ.

B U N O N I S.

y Pegu regnum Bengalæ ad Ortum continuum à civitate *Tanay* olim *Tacola* usque ad promontorium *Nigrais* porrigitur, inter montes, quos *Brachmanes*, & *Jangomi* inhabitant, & mare. *Lectorum* olim apud *Ptolemæum* fuit regio. Regnum hoc amplissimum *Indiam* ad *Gangem* usque complectebatur: sed ante *Christi* 600. innumeris calamitatibus, fame, peste, & bello ita fuit desolatum, ut per millaria multa nil nisi continua hominum cadavera iter facientibus cum horrore occurrerent. Postea tamen reconstitutum est. *d*

h k Pegu, quondam *Triglypton*, ad flumen est ejusdem nominis. Rex *e* ibi palatium habet superbissime constructum, ipse auro, argento, & gemmis ferè ditissimus; in quo sculpta & depicta cernere licet omnia præclarè gesta Regum Orientalium, cum variis animalibus terrestribus, avibus, arboribus ad vivum depictis. Lusitani hic maximè mercaturam faciunt, gemmas, mulcum aliasque merces pretiosas inde exportantes. *l Degum* Pegnorum *Varrella*, (ita templa sua vocant) adeo alta est, ut ex ea ad modum Pyramidum *Ægyptiarum* tota regio cer-

ni possit. Regio ista elephantorum magnum fuit numerum, qui *f* capti fame potissimum cinguntur. Ipsi *Peguani* *g* idolâ boni Dei, & mali, colunt, præter paucos à Lusitanis ad Christianam fidem conversos. *h* In eodem regno quoque est *m Martaban* seu *Martavan* urbs nobilis: ubi plurima consuevit vasâ procellana, licet non sint tam perfectâ, quam *Chinensium*.

n Ava olim *Arifabia* regni *Avecaput* est. Regnum aliis vocatur *Avachan* ab arte inextinguibili. Sed *Ava* magna exercetur mercatura gemmarum, & mulci, quem *de* desertum in ejusdem animalis corio ex montibus, quorum nomen *Jangoma*. Eius finis est *Verna* regio cum ejusdem nominis urbe.

g Regnum *o Siam*, aliis *Sornanum* i regnum dictum, *Pegu* regno ad Meridiem continuum, nomen accepit à metropoli *Siam*; & hæc ab alluente fluvio *p Siam*, qui alias *Menan* fluvius iste *Menan*, sicuti *Nilus* *Ægyptum*, ita *o* anni tempore, irrigat & fecundat. *q* Rex in *Siam* potens magnarumque perhibetur opum, Rege in *Pegu* non inferiori; cui tamen aliquando fuit subiectus: sed armis in libertatem sese vindicavit. *l*

H E K E L I I.

d Optimas habet Portus, ex quibus præcipuus est *Martabane*, in quo onerantur circiter 40. Naves *Oryzæ*, quæ in Insulam *Siamaram* comportantur. Ager enim hujus Regni pinguis est ac fertilis, & Rei frumentaria optime ac commodus.

e Nonnullis Rex *Breme*, *S. Barma* dicitur. *f* In altissimis quibusdam Montibus. *g* Mediocris quippe *Statuæ* & ad crassissimè valde accedentes Homines.

h Cæterum

a Couchinchina. *b* Cambodia. *c* Ava. *d* Tunquino. *e* Cherfonefus *f* Malacca. *g* Cambodia *h* Schampoæ. *i* Pegu R. Lætu. *k* Pegu olim Triglypton. *l* Degum. *m* Martaban. *n* Ava. *o* Siam Regnum. *p* Siam seu Menan fl.

lat. clx. conficit mill. urbes insigniores habet *a Siam* regiam, admodum amplam, & *g Malacca* in Chersoneso aurea sitam; emporium aromatibus nobilissimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur.

C A M B O J A.

IV. Hujus regni caput est *Camboja*; at sedes regia *Diam*, quæ quibusdam *o Odia*.

I N.

b Cæterum sunt agiles quoque viribusque præditi; tamen ad Bellum profusè inepti. *i* *S. Sornao*, five *Sorna*.

k Ideo Ager, qui alias planus, amœnus ac Montibus percinctus, omnino est herbidus ac valde pinguis & fertilis.

l Incolæ deliciis, luxuriæ & erapulæ plurimum vacant, delectantur Musicâ, Vestibus se exornant sumptuosissimis, Nobilitatem Sanguinis profectur, mechanicas Artes non exercent, sed Manicipia plurima ad ipsas Artes tractandas alunt; Agriculturæ tamen valde sunt studiosi. Scholæ habent publicas, ubi *Leges* & *Religionem* linguâ vulgarî docent; sed Scientias in aliam doctorem linguam & ab illâ valde differentem ab aliis discunt. Idola colunt innumera, & præcipuè quatuor Elementa. Unde post mortem unusquisque *Sepulchrum* & genus eligit juxta Elementum illud, quod adoravit quotidie. Nam qui *Terram* adorant, sub humo sepeliuntur: qui *Ignem*, comburantur: qui *Aquam* submerguntur, quique vero coluere aërem, suspenduntur, ut ab Avibus devorentur. Hæc *Magenius* loc. cit. fol. 260. fac. b.

B U N O N I S.

a Ipsa urbs *a Siam*, aliquando Regis sedes, Lusitanis ante hæc frequentabatur negotiatoribus; verum primas in mercatura jam hic loci tenent Hollandi. Regia sedes hodie est *b India* urbs, seu *Odia*, in qua turrim, templorumque testâ & fastigia auro resurgunt. Tantarum virium civitas est, ut aliquando L. millia militum repimeret. Hic ingens est copia ferici, auri, aliarumque pretiosarum mercium, quæ *o* *Chinenfibus* aliisque mercatoribus importantur. *m* Cæterum hæc ipsa regio multos fert elephantos nobiles ac interdum candidos, qui in magno habentur pretio: Harum bestiarum ipse Rex duo millia dicitur alere, quæ ad bellum sunt doctæ & instructæ.

g *c Malacca* n. seu *Malay* peninsula regno Siam per Isthmum junctâ ad Æquatoreum ferè se extendit. Urbi *Malacca*, à qua terra ista appellationem sortita, *o* ad litus Occidentale è regione *Sumatraz* sita, à Portugalesibus duce *Albuquerque* anno 1511. intercepta est, egregie munita habet castellum, Episcopum, collegium Jesuitarum, aliasque cœnobias. Sed anno 1641. Belgæ hanc urbem expugnaverunt. Ferè in medio litoris, quod Occasum respicit, jacet *Queda*: ac inde ulterius ad Isthmum *Tanacerin*; ubi idem viget mos, quo viduæ relicte cum maritis suis defunctis cremantur vivæ. In Orientali litore est *Patanie* urbs, veterum *Perimula*; unde *Sinus* ille dicitur *Perimulicus*; ut alter *Sinus Sarabacus*, hodie *Golfo di Savolas*. *Thor* ad litus Australe ponitur: Urbes istæ regis sunt, ac singulæ suis subjectæ Regibus: eademque nobilia emporia, quæ Lusitanis, Anglis, Hollandis, Armeniis, Turcisque celebrantur negotiatoribus. Ad promontorium Australe haud longè ab *Thor* civitate Lusitani tenent *Sincaputram* urbem. Lingua, qua in Chersoneso hac Malaccensium uruntur *Indi*, planè singularis est, & à cæteris discreta, miraque suavitatis, quare ab exteris illa amatur & excolitur. Cæterum *Indi* per hanc regionem virgines sponfas peregrinis & hospitibus vitandas offerunt, quam consuetudinem in Pegu quoque & Aracam fuisse legimus.

d *Camboja* five *Cambodia*, regnum cæteris regnis opibus paulo inferius, regno Siam ad Austrum continendum est. Ejus Rex cum vicino rege in Siam, cujus aliquando fuit tributarius, sæpe bellum gerit. Incolæ illius sunt idololatæ & gentiles; sicuti & Malaccensès *Indi*. Urbem *c Cambodiam* ingens aluit fluvius, qui eodem modo, quo *Nilus* & *Menan*, regionem circumjacentem certis anni temporibus irrigat. A multis nationibus, mercaturam hic facientibus, celebratur *Cambodia*. Lusitani ibidem templa & cœnobias possident. Eo confluant mercatores ex

K k k 2

Malacca

a Siam urbs. *b* India urbs. *c* Malacca *f* Malay. *d* Camboyna *f* Cambodia. *e* Cambodia urbs.

India, Se-
ptentrionalis.

V. Borealem Indiæ partem, quam tertiam univerſæ diximus, quondam in varia regna diviſam, nunc Tattari ex Tattaria huc transgreſſi obſident. Hi *Mogores* dicuntur, & eorum rex *Magnus Mogor*; cujus regia *Delly*; in confinibus Cambajæ & Narſingæ regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ; *Mandao, Sanga, Molkan, Citor* & *Aracane*, ſingulorum regnorum capita: ²

Malacca, Coromandelia, Japonia & China. Præcipue merces, quæ inde exportantur, ſunt pelles, Oryza, Lacca, Benzoinum & gemmæ.

* Odiæ urbs etiam India dicitur, Regis in Siam ſedes. a Liam ſeu Iliam urbs memoratur in hoc regno, item b Langor ad maris litus.

HEKELII.

m Hæc Urbs ad inſtar *Veneriarum* dicitur ædificata, in quâ & capſis de loco ad locum poſſet deambulati, quarum circiter ducenta millia dicuntur reperi.

n Sive Malacca.

o Cui et nomen *Gaza* eſt.

BUNONIS.

a Tattari numeroſo milite ſedibus ſuis egreſſi hæc Indiæ partes ſibi ſubjecerunt. Rex eorum *Magnus Mogor*, ſeu *Mogol* longè latèſque per Indiam imperans, à Tamurlanis ſtirpe p te orum gloriatur, omnium Regum, quotquot ſunt in Orbe, habetur diſtiſſimus, cujus theſauro contineri ajunt, ſi ad noſtram rationem numerum conferimus, 1500000000. Impe- rialium, id eſt, *anderhalb tauſend Millionen Reichsthaler*. Regi huic non tantum paret India illa Septentrionalis; verum etiam *Gujaratta*, vulgò *Cambaja* dicta, olim peculiare regnum, ad quod pertinebant urbes *Amadabab, Surat, Cambaja, Bettan, & Biſanagya*; itemque *Oriza*, cujus Rex *Mogoris* tributarius eſt: & *Bengala* regnum.

a A *Delly* urbe provincia appellationem na- cta eſt, quæ a *Mogori* ad bellum mittere ſolet CL. millia armatorum. Regia verò ſedes hodie non eſt urbs *Delly*, ſed a *Agra* ulterius verſus Septentrionem ad fluvium, qui e *Gemini* vulgò appellatur, poſita urbs; incolis adeo fre- quens, ut ducenta millia virorum ad militiam Regis juſſu producere queat. Eſt tamen & alia

Mogoris regia f *Labor*, inde magis verſus Se- ptentrionem ad g *Rave* flumen ſita. Eò Rex nimium ſolis ardorem fugiens concedere ſolet. h *Moltan* dicitur habere mulieres bellatrices & i *Citor* vel *Citor* olim metropolis erat regi *Sanga*.

* *Aracham* vel k *Arachan* arcem dicitur habere inexpugnabilem, quam Rex *Barmiza* aliquan- do ſuſtra obſedit & oppugnavit exercitu trecento- rum millium armatorum, & quadraginta milibus elephatorum. Cæterum in *Gangia* inſula ponitur l *Polimbothea*, olim magna urbs, quæ portas habuit ferreas: ibi ſtadium Philoſo- phiæ florere tradunt. Item m *Ava* ſ. s. memo- rata; emporium magnum verſus Septentrionem ponitur, quod præter roeraturam gemmarum & muſci, juvenum laciaviâ notum.

HEKELII.

p Vid Liber iſte, qui *Abentheur der natu- chen und künſtlichen Sachen* in Sina und Europa ab A. P. F. B. eſt inſcriptus, & *Francoſ.* ad *Mün.* h. 1656. in 4. f. exc. Cap. i. p. 5.

REISKII.

2 n Imperium magni *Mogulis* Indicum non Septentrionali una India coercetur, ſed in *Ab- ſrahel* longius ipſamque *Perſiam* per quadraginta- gna propemodum excurrit: Hoc enim *Monat- chicum* extat, ſuoque dominatu regiones pro- prias, & alienas nexu tributario conſuetut- lizeque Imperii vel *Gingichani* vel *Timurani* *Tu- rici* huc videantur reſpoſite. Nam *Babar* Prin- ceſs eſt *Zagataja* Tataria ortus, & regno *Mavra* nabarenſium exutus A. 1515. in *Perſiam* exi- vit, & Regis qui tum *Shah Tamas* erat, regu- que *Perſici* pothac armis adjuvus, o Indicum hocce imperium primus Ann. 1526. condidit formavitque: Hunc poſteri longo ſeculi ordo- ne illorumque unus *Chorum* cognomine *Schalchi* h. Ann. 1650. rerum in Monarchia Indica po- nit

a Liam. b Langor. c Delly. d Agra. e Gemini. f Labor. g Raveſſi. h Moltan. i Citor. k Arachan. l Polimbothea. m Ava. n Imperium *Mogulis* Indicum. o Unde ortum fuſſe

hinc legitur, eaque ampliffima uſus. a Religio heic *Mahamedana* & *gingizonica* quidem præ- varet: Turcis pariter inſiſta ac *Perſis*. *Ethnica* tamen & *Chriſtiana*; in quibuldam provinciis ac uribus fertur. Cætera de ſtatu *Mogulis* mag- niſſimo, in credibili hujus theſauro, & uribus regis. *Petrus* du Val & Jo. Twelt part II. Navig. Belgic. & Thevenotius ſuppeditant: Confer etiam quæ ſuperius ad cap. I. X. annotata dedi- mus. Unum ſuperet, quod mireris, heic ta-

* Hujus religiones. b Rajæ principes liberi. c Indorum converſio.

CAP. XI.

Inſulæ in Indico mari.

I.

Inſularum in Indico mari tantus eſt numerus, ut haud facile iniri Inſulæ in mari Indico. Inqueat: quare præſtantes ſolum dicendæ. Princeps eſt atque omnium toto Oriente nobiliſſima a *Sumatra*, in complura regna Sumatra. divi-

BUNONIS.

a a *Sumatra*, in Longitudine habens CLXX. milliaria, & in Latitudine LXII. quæ antiquo- rum *Taprobana* falſo quibuldam putatur a, in X. regna diſtinguitur; ex quibus hæc tria: *Achem, Jamby, & Palimba* præcipua ſunt, re- giorumque capita egregiè munita. Cum Rege in *Achem* *Hollandi* in federe ſunt. Ager mi- lium & oryzam fert; melle b, Zingibere, ben- zoino, camphora, agarico, caſſia abundat; Piperis vulgaris & oblongi uberrimus hic pro- ventus, qui quotannis magnâ copiâ *Catajam* exportatur. Elephantes nulquam majores, aut ad bellum magis apti reperiuntur. c In eadem inſula mons quoque eſt, qui ignem vomit; veluti *Vesuvius* & *Ætna*.

HEKELII.

e Aliis v. aurea *Cherſoneſus* iſta, & propterea Antiquæ ceu *Peninſula* eſt credita. b Cera.

c Cæterum hæc Inſula inclemens habet Cæ- lum, ob magnam *Vaporem* nempe copiam, quæ ex frequentibus *Fluminibus* ac *Paludibus* exhalat, atque etiam ob denſiſſima Nemora.

REISKII.

i Nunc b Archipelagus S. Lazari, & in eo

a *Sumatra*. b Archipelagus S. Lazari. c *Sumatra*. d *Borneo*. e *Java*. f *Java* major. g *Batavia*. h *Celebes* & *Gilolo*. i *Moluccæ*.

Borneo.
Java major.

Bantam.

divisa; Secunda est *Borneo*, Tertia *Java Major*, incognita magnitudinis; quam Jul. Cæsar Scaliger omnium rerum facili ubereque proventus *compendium Orbis* appellavit. In hac celeberrimum emporium *Bantam*.

licet *Tidor* & *Pachian*, in quibus tamen Batavi sua dominia sibi tuerentur, Heic *Manica Biata*, i. e. *aves Dei vel Paradisiace* sunt, quas falso apodes, & nutriti aëre solo credunt. *a Amboina* caryophyllorum feracissima & *b Banda* cum quinque insulis minoribus, ubi nucum Muscatarum copia permagna: Quæ omnes Societati Orientali, de qua diximus, Indicæ subdunt, controversia cum Anglis nuper composita. *c Ceilon* etiam huic Societati cessit, Portugallibus omnibus exurbatis, & munitionibus, quas illi tenuerant occupatis. Insulæ huic regna undecim, *d horum omnium caput Candi*, cum rege præcipuo summoque attribunt. *Somnia* vero sunt de *4 Paradiso terrestri*, quem huc collocant, & *monte Pico d'Adam*, quem vestigii Adami primi hominis faxo impressis conspicuum credunt. *e Philippinæ* majores numero quinquaginta, minorum vero undecim millia putantur: Ex his alia suam libertatem, alia regnum sibi proprium uti *Paragoye* & *Mandanao* tuerentur, alia regno Hispanico subdunt, & castris munitionibus coercerent: *Cebia* & *Maran* Magellano primum cognita, sed cæteræ adhuc ignotæ.

BUNONIS.

g f Borneo insula, sicut & *Sumatra*, cui ad Ortum posita est, sub Æquatore jacet inter *Cambojan* Indæ & *Celebes*; Hispaniam magnitudine adæquant, vel etiam superans, cujus ambitus feretur bis mille & ducentorum milliurum. Ptolemæo esse videtur *Insula Fortuna* d. Totius Insulæ caput & regia sedes est *Borneo* urbis, quam aquæ pluribus locis, veluti *Venerias*, interfluunt e. Præter hanc nobiliores urbes sunt *Marudo*, *Sadonk*, seu *Sedang*, *Sambas*, *Landa*, *Succadano*, & *Bandarjalijn* celebres portus ob piperis negotiationem. *Succadano* flos adamantis habet. Est verò hæc insula rebus omnibus ad vitam victumque necessariis instructa. Hic sunt, mastix, camphora, agaricum, aurique puri inveniuntur fodinae divites *f*. Belgæ mercandi libertatem, præcipue piperis, per hanc insulam ferme habebant soli: verum quum nuper ipsi Regi nollent concedere, ut piper, muneris loco, ad Regem in Macassar mitteret; privilegio illo excederunt.

a Amboina. *b Banda*. *c Ceilon*. *d Paradisus*. *e Philippinæ*. *f Borneo* ins. & urbs. *g Java Major*. *h Reges Java*. *i In Mataram*. *k Bantam*. *l Jacatra*. *m Batavia* Belgarum colonia. *n Java minor*.

II. Dein

g Java Major ad *Sumatra* insula, versus Meridiem per fretum, quod vulgò *Stretum de Sunda*, separatur. Longitudo Javae habetur CL. milliarum; Latitudo ejus incerta est, neque hæc nus compertum habetur, utrum insula sit, an peninsula Australibus tectis adherens. Omnis generis aromata fert *h Java*, tantamque piperis copiam, quantam Germania uvarum *g*. Duo in ea hodie nobis nota sunt regna, *i Mataram* & *k Bantam*. Sed rex in *Mataram* majorum habetur opum; tertius qui erat in *l Jacatra* ab Rege in Bantam oppressus, regnoque exutus est, quam anno 1619. hic conderetur *m Batavia Belgarum Colonia*, quo ipsa urbs *Jacatra* de Belgis capta est. Inde post decennium Rex in *Mataram* bis obdidit & oppugnavit Bataviam, sed frustra. Præsidium sexcentorum armatorum hic perpetuo alitur. Præfector ibi nomine Belgarum residens cunctis quoque castellis munitis per Indiam imperat, qui singulis tribus annis maturat, alio in quo locum substituit. Jus per præsidem & scabones administratur. Camera Rationum, à qua reliquæ per Indiam omnes dependent, hic supersumit.

h Bantam regia sedes XII. mill. à Batavia jacens commodo gaudet portu. Eò consueverunt negotiatores ex Malaccâ, Gufaratta, Malabara, Bengala, Pegu, China, Japan, Portugalla, Anglia, Hollandia. Intra urbis pomeria domesticum figere non permittitur nisi indigeni. Regi in Bantam administrant mulieres, ex quo constituitur ejus cohors prætoria. Cæterum ipsi Javanenses habentur *h fallaces & male fidei* in Religione superstitiones sequuntur Bantæurum, aut imposturas tenent Mahumedi. *n Java Minor* inde ad Ortum posita, à metropolitica *Cambaba* live *Cambaya* dicatur.

HEKELII.

d Bona.

e In hac civitate XXV. circiter millia *Eda* jam pridem computatæ sunt. Rex, qui illis residet, *Mahumetanus* est, cum quo nulli loqui licet, nisi mediante Interprete. Incolæ colore albicante sunt, accerrimo ingenio, & licet *Idola* colant, probitate præditi.

f Præ.

II. Dein insulæ *Celebes*, *Gilolo*, *Ceiram*; quas *Sindas* esse putant Ptolemæi: & inter has sparset *Moluccæ*; parvæ, ac felici aromatum productu nobiles, *Bachian*, *Tidor*, *Ternate*, *Motir*, *Machian*. Jamque Sinarum regno adproximantes *Philippinæ*.

Celebes.
Gilolo.
Ceiram.
Sindæ inf.
Molucca.
Philippinæ f.

f Præter Equos pusillos, non fert pecora, nec Asinos, aut Boves.

g Mitit quoque *Aurum* & optimum *As*, ut & *Smaragdus* totius orbis elegantiores. *Sericum* ex *Sylvis* (pontē id gignentibus copiose colligitur. Cæteroquin Insula hac Ventis adeo est expoliata ac pervia, ut nunquam ullò totius anni tractu vacet à flatibus tam diurnis, quam nocturnis.

h Superbi, inhumani, præstatores, mendaces.

BUNONIS.

a Celebes ad Borneo versus ortum itidem sub Æquatore est. Ejus incolæ à incedunt nudi, genitalibus tamen contextis. Carnes antehac solebant devorare humanas; quare ex Moluccis damnati & deportati, ut ab his macharentur. Verum jam humaniores facti feritatem istam dicuntur exuisse. Inter *Celebes* & *Borneo* insulas interjacet *Macassar* l. inf. ab emporio denominata, quod ob caryophyllorum mercaturam à Lusitanis, Anglis & Hollandis frequentatur. Anno 1669. insula hæc à Belgis fœderatim subacta est m.

g *Gilolo* n inde porro versus ortum sub Æquatore jacens, quoniam aromatibus caret, non adeo frequentatur ab exteris nationibus, neque vehementissimum hujus loci æstus facile perferunt Europæi o.

h *Ceiram*, *Ceram*, seu *Zoram* à *Gilolo* versus Austrum ponitur.

i Quinque illæ, quarum nomina hic leguntur ex Moluccis præcipue celebrantur. Sunt autem parvæ, maximeque vix sex mill. passuum ambitum habet. A Lusitanis anno 1515. primum sunt repertæ, ac de his ipsis inter Castilianos & Portugallenses ex Orbis divisione per Pontificem Rom. factâ divisione, orta est contentio. Ager spongiosus est, ac imbres absorbet; fertque nuces myristicas, mastichen, ligum aloës, sandalum, cinnamomum, Zingiber, piper & caryophylla, sine omni terræ cultura. In his insulis reperitur avis *Manucodia*, quæ nobis *Bardeiss*-vogel dicitur, elegantissimarum pennarum & alarum p. Farinam de nonnullis colligunt arboribus, ex qua

conficiunt panem. Incolæ negotiantur sine omni pecunia mercium permutatione. Adorant Solem & Lunam plerique, præter paucos, qui Mahomedis imposturas sequuntur. Duo sunt in his insulis Reges, quorum unus in *Ternate* insula residet; alter in *d Tidor*.

i In *Tidore* insula Belgæ castellum habent, itemque aliud Lusitani.

k *Ternate* ex his insulis præcipua est, in quomons interdum flammæ eructans. Belgæ duo hic exstruxerunt fortalicia, quorum nomina *Malacca* & *Malucco*. In Portugallensium potestate est urbs *Gammalamma*.

l *f Motis* q etiam appellatur *Timor*, in qua fortalium *Nassaw* r.

m. In *g Machian* Belgæ tenent castellum *Mauri*.

n *h Philippina* f auspiciis Philippi Hispaniarum Regis detectæ & occupatæ sunt anno 1564. appellantur etiam *Manilla* ab urbe *Manilla* i.

HEKELII.

i Quialbō sunt colore.

k Juslu & Mandatō regiō.

l *Macace*, vel *Macazar*, seu *Macassar*.

m Habet in sui mediō Montes altissimos, ex quibus Fluvii navigabiles oriuntur. In istâ quoque *Aurum* ac *Margaritæ* inveniuntur.

n Alias *Batichina* denominata.

o Hæc insula una est ex istis, quas vulgò nominant *Del Moro* ejus magnitudinem veluti dimidia Italiæ esse *Geographi* scribunt. Cælum istic inclement est & Aër calidus. Incolæ bene proportionati sunt, barbari ac crudeles, carnem humanam adhuc vorantes.

p Hanc *Arem* est Cælo descendere superstitione credunt. Istic quoque *Arundines* in magnam molem adeo excreverunt, ut dolorum vicem suppleant.

q *S. Moti*.

r Insula hæc ob *Sandalum flavum* & album in primis claret.

s Utopie quæ ex Mercatoris sententiâ *Ptolemæi* ille sunt *Barusse*.

t Has *Anthrophages* olim inhabitasse constat.

Luz.

a Celebes inf. b Ceiram inf. c Molucca inf. d Tidor. e Ternate. f Motis seu Timor. g Machian. h Philippinæ inf.

Ippine, quas *Baruffas* Ptolomæi interpretantur. Harum maxima & *Lutzon*; in qua Hispani urbem condiderunt • *Manilliam*. Secunda est • *Mindano*. Tertia • *Calamiane*. Dein reliquæ Minores inter has dissipatæ. Hinc vero versus Orientem sunt alia complures, in universum Hispanis *Istas de las Velas* dictæ. Hinc rursus Meridiem versus c. l. distans mill. Germ. est nova *Guinea*; quæ an sit in insula, an verò pars continentis terræ Australis, nondum satis compertum habemus. At in Sinu Gangetico Narvingæ regno adversa • *Ceylon*, novem regnis distincta, antiquis *Taprobana* dicta.

BUNONIS.

• a *Luzzonia* v. Insula cæteris præstantior est.
• b *Manilla* x præsidet Gubernator nomine Regis Hisp. itemque Episcopus.
• c In c. *Mindanao* sunt aliquot urbes.
• d *Calamianes*, aliis *Paragoya* dicitur. Ex his insulis maximam partem tenent Hispani, eosque veniunt ex *Hispania Nova*, & *Mexicano* regno cum Insulanis & Chinenſibus mercimonia tractantes. Merces potissimæ hæc sunt oryza, saccharum, legumina, mel, ficus, auri ferique metalla. In primo in insulam ingressu Hispani singula pondo auri mercati sunt quaternis pondo argenti. Maxima insulanorum pars ad Christianam fidem Hispanorum opera conversæ dicitur.
• e *Ceylon* vel *Zeilon* ob felicem omnium rerum proventum Paradisi pars incolis creditur. Ostenditur hæc *Pico* mons altissimus; in quo Adamum primum hominem sepultum tradunt; magnorumque hominum ibidem monstrantur vestigia. Insula hæc fert arbores perpetuo floribus aut fructibus onustas, ut sunt mala Assyria incredibilis suavitatis, mala medica, citria optima, aurantia, limones alique fructus nobilissimi. Fert auri argenteque metalla & lapides pretiosos: item aromata, Cardamomum, Caryophyllum, piper & alia; magnamque copiam cinnamomi. Producit quoque omne genus ferarum, elephantosque nobilissimos. Incolæ plerique incedunt nudi, genitalibus tamen contectis, magis dediti, & superstitionibus gentiliis. Lusitani cõ Christianam fidem primum intulerunt. Hi urbem f. *Colombo* munierunt. Regia sedes in hanc insula *Ceylon* est & *Candi*; unde Rex *Candi* vulgò vocatur. Is Bel-

gas invitatat adversus Portugallos ejciendos, Castellum igitur extruxerunt in eo loco, qui vulgò h. *Ponte de Galle* dicitur: Inde i. *Negumbo* magnam & munitam urbem Portugallos extorserunt; quam Anno 1643. amissam, sequenti statim anno recuperarunt. Anno 1651. ab eisdem expugnatum est k. *Calutre* castellum munitum: atque Anno 1656. *Columbo* quoque ejcerunt Portugallos. x x. miliaribus *Columbo* distat l. *Manara* insula, in qua Margaritarum divestitura; eam etiam Belgæ acemerunt Portugallos anno 1658. Ferunt Hollandos hodie, ejctis inde Portugallesibus, omnem tenere insulam. Præter has insulas in istis partibus Orientalibus celebris est m. *Amboina* cum adjacentibus insulis caryophyllorum ferax: Castellum ibi est n. *Victoria* dictum. o *Banda* in qua Belgarum castellum *Nassovia* cum insulis V. I. circumjacentibus, quam Belgæ armis expugnatam tenent; unde naves afferuntur myristicæ, & mastix: itemque p. *Timor* sandali albi & flavi ferax insula. Sunt etiam in Mari Indico è regione capitis Comorini q. *Maldiva insula*, quarum aliquot censentur millia: harum alia habitantur; alia fessoribus vacuæ sunt. Cæterum r. *Islas de las Velas*, quæ ab Auctore nostro hic memorantur, à *Magellano* primum ita sunt appellatæ, illudque impositum nomen à genere velorum, quibus utuntur insulanis. Aliis vocantur s. *Islas de Ladrones*, h. e. *Latronum seu furum insula* à nefariis incolarum consuetudine furandi.

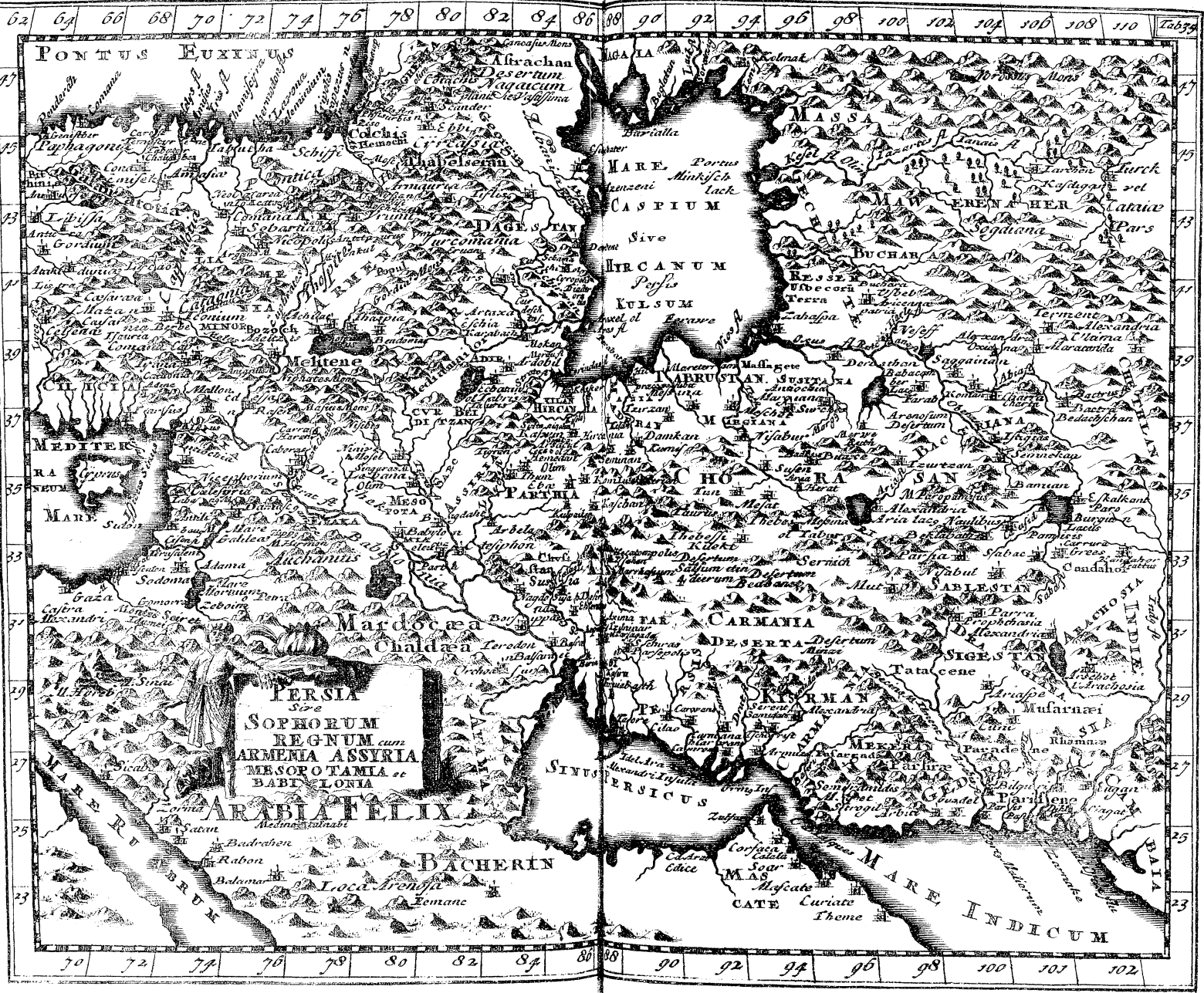
HEKELII.

v *Luzzon* f. *Luzzon*.
x Ab Hispanis ædificatæ.

BUNO:

a S. Luzzonia. b Manilla. c Mindanao. d Calamianes seu Paragoya. e Ceylon ins.
f Colombourbs. g Candi. h Punte de Galle. i Negumbo. k Calutre. l Manara.
m Amboina insula. n Victoria. o Banda ins. p Timor ins.
q Maldiva ins. r I. de las Velas seu. s I. de Ladrones.

CAP.

PERSIA
Sive
SOPHORUM
REGNUM
ARMENIA ASSIRIA
MESOPOTAMIA et
BABYLONIA

ARABIA FELIX
Medina alnabi

BACHERIN
Loca Arenosa
Romane

SINUS
PERSICUS

MARE
INDICUM
CATE Curiate
Theme

CAP. XII.

De Persarum Imperio.

I.

Persarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter terras in Asia reliquum est; quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Asia censebatur. Longitudine ab Helleponto ultra Indi ostia mill. Germ. 1000. Latitudine, à Ponto ad Sinus Arabici fauces 10. quo spatio multæ regiones atque regna recentem narrabimus, quæ nunc Persarum sive Sophorum Imperium dicitur. Hoc clauditur à Septentrione Hyrcano sive Caspio mari, & Oxo flumine, Caucaſoque monte; ab Oriente Indo; à Meridie mari ac Sinu Persico; ab Occasu Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. Longitudo ejus est ab Araxis ostio ad Indi ostia mill. cccc. lxx. Latitudo ab Oxo ad mare Persicum cclxx.

Persarum
regnum.
Ejus magni-
tudo.

Persæ Fines
& magni-
tudo.

II. Regiones hic olim, Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamisus, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Partbia, Persis, Susiana, Assyria, Media.

Persæ Re-
giones.

CAP.

REISKII.

1. Persia unde nomen, & unde gens Persica dum adsumserit ortum Græci quidem veteres disquirant, sed plerique ad fabulas è disquisitione sua protulerunt. Hinc Texeira conquiretur, se nominis Persici originem assequi non potuisse, cum facile antiqua ex historia potuisset. Cyrus enim Persæ equestrem disciplinam adeo inculcavit, ut equitatu illi valeret maxime, ac legem civi publica ne quis suorum, quos equo instruerat, quæ πῆλιν πορεύεσθαι, id est πολὺν ἴον ἢ ὀλίγον ἴδον δίς διαδίδειν, adpareret potius necesse, sive multum sive parum via conficiendum esset, Xenophon lib. I. Cytopæd. Ex hoc novo instituto denique factum est, ut regio פָּרְסָא pars, & hujus incolæ פָּרְסָאִים Persæ i. e. equites dicerentur. Nam Hebraice Arabiceque פָּרְסָא quoniam, פָּרְסָא equitem notat. Hinc autem Cyri tem-

pore nullus scriptor, neque Moyses, neque Propheta Persarum meminit, sed in libris Chronicorum, Ezechiele, Daniele, Esdra & cæteris frequens horum sit mentio. Hebræa quippe nomina חִיטִּים חִיטִּים b Chut & Elam ex usu veteri magnam Persidis partem incluserunt, teste Josepho lib. I. Antiquit. qui Ἐλυμαίων καὶ Ἰλουμαίων Περσῶν ἀπηναντίας Ἰλμυ & Elymaeos Persarum generis auctores commemorat: Amplius Chutani is ipse regionem in Perside ac fluvium cognominem locavit. Strabo etiam lib. XV. Susiæ conjungit c' Ἰλυματιτικῆς ἢ Ἰλουματιτικῆς, i. e. Elymaticam aut Elymatiticam: Hinc Elam & Madai h. e. Elymaeos & Medos frequentius in sacro codice connecti locis pluribus Bochartus lib. II. c. 2. comprobatur. Sic ergo ultima nominis & gentis origo sibi perspicua constabit.

LII

BUNO.

a Persis unde dicta, b Chut Elamque. c Elymaticam

CAP. XIII.

Gedrosia, Carmania, Drangiana, Arachosia, Paropamis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.

I.

GEDROSIA.

Gedrosia
populi, re-
giones, fl.
& urbes.

* **G**edrosia, quæ nunc *Khesimur* & *Guzarate*, populi sue-
grunt *Arbitæ*, *Parsiræ*, *Musarnæi*, *Rhamnæ*; Regiones
& *Paradene*, *Parisene*. Flumen nobile *Arbis* fivæ Arabis. Urbes
inclytæ *Parfis*, caput regionis, *Arbis* & *Cuni*.

CARMANIA.

Carmania
populi.

Regiones,
urbes, fl.
& inf.

II. * *Carmania* veteris nunc regiones sunt *Kirman*, *Goadel* &
Ormuz regnum. Populi in ea quondam *Isatiche*, *Zuthi*, *Gada-*
nopydres, *Camelobosci*, *Sozota*, dicti; *Agdenites*, *Rhudiane*, *Ares*,
Charadræ, *Pasargadæ* & *Armozæi*. Regiones, *Modomastice*, *Para-*
pabbitis, *Cabadina*, *Chantonice*. Flumen *Samydaces*. * *Mons Semi-*
ramidis. Urbes *Carmanæ*, *Samydace*, *Alexandria*, * *Armuzæ*.

DRANGIANA.

BUNONIS.

* *Gedrosia* a terminatur ab Occasu Carma-
niæ Altera: à Septentrione Drangiana & Ara-
chosia; ab Ortu India cis Gangem; à Meridie
Oceano b Indico c.

β *Guzaratta*, quæ hodie dicitur regio, trans
Indum jacet fluvium, qui Gedrosia versus Or-
tum terminus est.

γ *Arbis* fl. Nigro hodie dicitur *Berberio*; ve-
rum Oleario aliusque *Umenæ*. Ad ostium *Arbis*
d *Portus* collocatur *Multerum*.

δ *Parfis* Partiarum habetur caput, ad *Ar-*
him fl. ponitur: itemque

ε *Arbis* Arbitarum.

ζ *Cuni* interius ponitur.

η *Carmania* duplex erat, *Deserta*: quæ ha-
bet ab Occasu Perlidem: à Septentrione Par-
thiam: ab Ortu Drangianam d: à Meridie al-
teram *Carmaniam* e. Terminatur *Carmania* *Al-*
tera γ à Septentrione *Carmania* *deserta*; ab Or-
tu Gedrosia; ab Occasu Perlide & Sinu Persico;
à Meridie Indico mari. Hæ duæ nationes ferè
nil memoratu dignum habent. *Cyrus* pri-
mus Persarum Monarcha *Darium* Medium, ex

Babyloniorum Regibus ultimum, prazio vi-
ctum & deditione captum huic provincie Car-
maniae præfecit.

θ *Mons Semiramidis* ad Persici Sinus ostium
est.

ι *Carmania* *Carmania* caput, corrupto no-
mine hodie videtur dici *Carmanus*.

κ *Ab Armuzæ*, regni *Ormuz* nomen haud
dubie reliquum est.

HEKELI.

a Hodie *Circæ*.

b S. Pelago.

c Est a. hæc Regio ut plurimum deserta,
arenis profundissimis involuta, aquis inopis;
licet ætate imbres habeat, & Solis ardoribus
obnoxia. Unde sterilis est; tamen nonnulla
fert *Aromata*, *Nardum* imprimis & *Myrrham*.

d *Seu Ariam*.

e Dicitur a. *Deserta*, quoniam in ea nulla sunt
Opplida, sed tantummodò Pagi aliquot dispersi,
ob Solis malignitatem & Aëris intemperiem,
estque plana tota ac æstuosa. Hodie à nonnullis
dicitur *Dulcinda*.

f Ab aliis *Majus* vocata.

BUNO.

a Gedrosia. b Guzaratta. c *Arbis* fl. d *Portus* mulierum e *Parfis*. f *Arbis*.
h *Carmania*. i *Mons Semiramidis*. k *Carmania*. l *Armuzæ*.

DRANGIANA.

III. * *Drangiana*, & nunc *Sigefstan*, b populi *Darandæ*, & *Drangianæ*
Batrri, Regio *Tatacene*. Urbes inclytæ, * *Ariaspe*, * *Proph-*
thasia. Arachosia
populi &
urbes.

ARACHOSIA.

IV. * *Arachosia*, nunc *Candabor*, populi *Margyetæ*, qui antè *Arachosia*
Arimaspi, postea *Euergetæ* dicti, *Sydri*, *Roplutæ*, *Eortæ*. Ur- Arachosia
populi &
urbes.
bes * *Arachotus*, * *Alexandria*.

PAROPAMISIS.

V. * *Paropamisidis* quæ nunc *Sablestan*, populi *Bolita*, *Aristo-*
phili, *Ambantæ*, *Parietæ*, *Parfu*. Urbes claræ, * *Carura*, quæ Paropamisi-
dis populi
& urbes.
& *Ortophana*, *Naulibis*.

BACTRIANA.

VI. * *Bactriana* nunc * *Corasan* dicitur, Populi olim, *Salata-*
ra. Bactrianæ
populi &
urbes.

BUNONIS.

1 * *Drangiana* ab Occasu clauditur Carmaniâ
deserta; à Septentrione Ariâ; ab Ortu Arachosia;
à Meridie Gedrosia.

2 b *Ariaspe* in Occasum sita erat ad Ariam;
Quidam videtur esse *Gobian*.

3 c *Prophthasia* inter Alexandriam Ariâ ad Oc-
casum, 199. & Arachosiam ad Ortum 200.
mill. passuum posita est, teste Plinio: Ve-
rum secundum Strabonem & multo major est
situa ab Alexandria.

4 d *Arachosia* terminatur ab Occasu Drangia-
niâ; à Septentrione finibus Paropamisidis: ab
Ortu India cis Gangem; à Meridie Gedrosia.

5 e *Arachotus* non solum fuit urbs in Ara-
chosia; verum etiam lacus l & fluvii nomen.

6 f *Arachosiorum* appellatur opidum;
Solum * *Arachosia*, eadem *Cophes* est à Semi-
ramide condita.

7 g *Alexandria* hæc o ad Arachotum ponitur
fluvium p.

8 h *Paropamisidis* ab Occasu habet Ariam, à
Septentrione Bactrianam, ab Ortu Indiam cis
Gangem, à Meridie Arachosiam. Nomen ha-
bet & *Paropamisidis* monte, qui huic regioni im-
minet.

9 i *Carura*, quæ & *Ortophanum* Plinio, inter
Arachosiorum urbem 250. & Indum flumen
177. mill. pass. distabat.

10 * *Bactriana* q olim mille urbibus clara, re-
gnum Zoroastris sapientissimi, & doctissimi,
clauditur ab Occasu Margianâ; à Septentrione &
& Ortu Sogdiana; à Meridie Ariâ & Paropami-
side.

11 r *Corasan* r hodie ampla regio est: quæ
angustis Bactrianæ terminis non continetur.
Cæterum Bactrianam terram: quod tradit Q.
Curcius, f magna ex parte steriles arenæ tenent,
squalidaque siccitate regio est; quum verò ven-
ti à Pontico mari spirant, quicquid sabuli in
campis jacet, convertunt, ad quorum cursum
iter dirigunt, & propemodum clarior est no-
ctis umbra, quam Lux; ergo interdum invia est
regio, quia nec vestigiis, quod sequantur,
inveniunt; & nitor siderum caligine abscondi-
tur. Cæterum si quos ille ventus, qui à mari
exoritur, deprehendit, arena obruit.

HEKELI.

g Mercatori.

h Nigro, v. *Sigefstan*.

i Lib. VI. H. N. c. XVII. p. 88. lin. 33.

k Lib. XI. p. 126. Tom. II. Oper.

l Quem *Ammanus Marcellinus* ARACHO-
TOSCRENE vocat.

LI I 2

m Lib.

a Drangiana. b Ariaspe. c Prophthasia. d Arachosia. e Arachotus seu Cophes. f Paropamisidis.
g Paropamisidis m. h Carura seu Ortophanum. i Bactrianæ regio.

ra, *Zariaspa*, *Chomati*, *Comi*, *Acinace*, *Tambyzi*, & *Thocaronum* magna gens; *Maricai*, *Scordi*, *Varni*, *Savadii*, *Orfii*, *Amarispi*. Urbes duæ regis; *Bactra* & *Ebusmi*. Claræ item *Maracanda*, *Charracharta*.

M A R G I A N A.

Margiane
populi.

VII. Populi * *Margiane*, quæ nunc *Elfabas*, *Derbice*, *Massagetae* & *Scythia* huc transgressi, *Parni*, *Dae*, *Tapurni*. Urbium clarissima * *Antiochia Margiana*, ante *Alexandria* dicta, post verò *Seleucia*.

H Y R C A N I A.

Hyrcanie
populi &
urbes.

VIII. Populi * *Hyrcanie*, (unde proximum mare Hyrcanum dicitur) *Maxera*, *Astaben*, *Chirindi*. Regio *Arstis*. Caput regionis * *Hyrcana*; inde *Amarusa*.

A R I A.

Ariæ populi
& urbes.

IX. * *Ariæ*, nunc *Diargument*, populi, *Nisei*, *Astaveni*.

m Lib. VI. *Hist. Nat.* c. XVII. p. 88. lin. 33.
n In *Polyb.* Cap. LXVII. fol. 122. lin. 8.
o Ab *Alexandro* M. victis *Paropamisadibus*, condita.
d Meminit ejus *Curtius* Lib. VII. cap. III.
§. 23. & Lib. IX. c. X. §. 7.
g Hodie *Batter* à *Ramusi* dicta.
r S. *Charassan*.
j Lib. VII. c. IV. §. 27. seqq.

B U N O N I S.

φ * *Bactra*, seu *Bactrum* regionis caput, hodie *Bagdajan* aut *Budajan*, sub *Paropamisio* monte sita sunt. b *Bactrus* amnis præterit mœnia, is urbi & regioni dedit nomen: hodie *Buchian*, aliis *Bocchara*, ex *Tau*ro monte effluit, *Bactrianam* que regionem irrigat, ipsa *Bactra* alluit, & demum *Ora* fl. miscetur v.
χ * *Maracanda* *Sogdianorum* urbs & regio est. ψ d *Charracharta* apud *Ozum* fl. est à *Bactris* versus occalum sita, hodie vulgò *Chartachar*. De cætero, *Bactriani* homines senio aut morbo confectos canibus ad hoc nutritis, devorandos objiciebant. Eorumque moribus sponfas cum servis & advenis impune misceri tradit *Plinius*. ω * *Margiana* terminatur ab *Occasu* *Hyrcanie*; à *Septentrione* *Scythiâ*; à *Meridie* *Ariâ*; ab *Ortu* *Bactrianâ*.

α * *Antiochia* illa quibusdam hodie est *Indus* urbs. Est & *Margiana* *Solino* x cœli ac soli commodis incluta regio. Vites ibi esse *Strabo* y prodidit, quarum stipitem duorum vix hominum ulnæ complectantur.

§ h *Hyrcania* terminos habet à *Septentrione* mare *Hyrcanum* sive *Caspium*; ab *Occasu* *Medium*; à *Meridie* *Parthiam*; ab *Ortu* *Margianam*. In *Hyrcania* multos gigni *Pantheras* & *tigridas* auctores tradunt. Est illa summæ fertilitatis, maxime vini & frumenti.

γ Ab urbe i *Hyrcania* regioni nomen est, quæ putatur hodie esse *Cassan*.

δ * *Aria* optimi vini, quod tres ferebat ætes, ferax, à *Septentrione* continetur à *Margianâ* & *Bactrianâ*; ab *Occasu* *Parthiæ* & *Carmaniz* *Desertæ*; à *Meridie* *Drangianæ* ab *Ortu* *Paropamisidi*; quibus locis hodie est *Chorassan* & *Heri*.

H E K E L I I.

t S. *Castaldo* *Jeselas*.
v *Bactrianum* Imperium æquè ac *Parthicum*, *Scythas* condidisse, *Justinus*. Lib. II. c. III. §. 6. autor est.
x In *Polyb.* c. LXI. fol. 122. lin. 8.
y Lib. II. *Geogr.* p. 129. Conf. *Plinii* Lib. VI. c. XVI. p. 86. seqq.

B U N O

a *Bactra*. b *Bactrus* fl. *Maracanda*. d *Charracharta*. e *Margiana*. f *Antiochia*. g *Margiana*. h *Hyrcania*. i *Hyrcania* urbs. k *Aria* regio & urbs.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XIII. 451
Musdorani, *Casirota*, *Obarès*, *Elymandri*, *Borgi*. Urbes * *Aria* & *Alexandria*, *Bitaxa*.

P A R T H I A.

X. * *Parthiæ*, nunc *Arac*, regiones sunt, *Comisene*, *Parthiène*, *Paratauticene*, *Tabiène*, cujus gens *Sobidæ*. Caput regionis *Hecatompylus* à centum portis dicta.

C A P.

B U N O N I S.

i *Aria* ea putatur, quæ hodie *Heri* dicitur.
ii * *Alexandria* *Alexandri* *Macedonis* auspiciis condita ab *Arium* ponitur fluvium, in *Hecatompylon* & *Bactra*; Sunt qui *Burgian* hodie dicit volunt.

κ * *Parthia*, hodie *Erak* seu *Arac*, ab *Occasu* habet *Medos*, à *Septentrione* *Hyrcaniam*: ab *Ortu* *Aniam* à *Meridie* *Carmaniam* desertam.
§ * *Hecatompylus* à centum portis nomen sortis, sicut & *Thebæ* *Aegypti* urbs. Eodem putatur fuisse loco, quo hodie *Ispahan*, Regum in *Persia* nunc sedes. a *Parthi* temulentis notantur, unde proverbium, b *Parthi* quo plus bibunt, eo plus siliunt: In *Venerem* olim adeo prodices, ut fororisque matribusque miscerentur, *Tertulliano* teste. Forta apud illos impunita erant: mentiri tamen putabant turpissimum. Ab infantia pileis & tiaris utebantur, unde capita illis fragilia. *Parthos*, postquam *Alexandro* defuncto, defecissent, ac proprium regnum condidissent, tradit *Plinius*, c duodeviginti regna suo imperio fuisse complexos. Omnium Orientalium populorum isti maxime *Romanorum* Imperium, quum potentissimum foret, retulerunt.

H E K E L I I.

γ Hæc Urbs *Metropolis* hodie Regionis est, cujus ambitus XIII. Milliarum amplectitur. In hac quidem Urbe tanta est *Rosarum* optimi odoris copia, ut *Persæ* Urbem ROSARUM *Parthi* linguâ hanc nuncupent.

a *Alexandria*. b *Arius* fl. c *Parthia*. d *Hecatompylus*. e *Carmania*. f *Sabrecha*. g *Bactrian*. h *Zoroaster*, i *Astronomus* magusque. k *Atania*. l *Parthia*.

a Meminit hujus Urbis *Curtius* Lib. VI. c. II. §. 15.
b Apud *Erasmum* *Chiliad.* IV. Cent. X. Adag. X XI. p. 843. col. b.
c Lib. VI. H. N. c. X XV. p. 94. lin. 5.

R E I S K I I.

i * *Carmania* duplex, una *deserta*, & altera non modo arborum: sed vitium quoque ferax, quarum uvæ bicubitales grandibus ac densis avinis nasci. *Strabo* & *Plinius* testantur. Hinc *Carmania* כרמניה *Carman* ex *Arabico* atque *Syriaco* כרם *Carma*, quod vitem significat. Huc f *Sabrecha* *Chusi* filium primò digressum conijcit ex urbe *Samydace* ac fluvio cognomine *Bochartus*. Ita gentes alias ab hujus posteris ortas colligit. g *Bactriana* vero regem *Zoroastrum* exterminant, & post *Trojana* tempora hujus nominis magum superfuisse, docent non ipse solum *Phal.* Lib. IV. c. 1. sed etiam *Urfinus* libro peculiari, atque *Huetius* Lib. I. propo. IV. c. 5. Nam *Ctesias* regem cum *Nino* ad arma & prælia progressum *Oxyartem* nuncupat. h Deinde *Zoroaster* nomine suo imperio fuisse complexos. *Astronomus* seu *Astronomum* notat, ex *Arabico* ܐܣܬܪܐ *Sur*, i. e. contemplari, & *Persico* ܐܣܬܪ *Ster*, i. e. stella. Denique *Amia* & k *Ariania* *Bocharto* non provincia singularis, sed *Media* est hujusque pars aliqua ex veterum testimonis Lib. III. c. 14. quasi ܐܪܝܐ i. e. montana. l *Parthiam* & *Persiam* ejusdem nominis *Schickardus* in *Tharich.* p. 102. cum coque inter veteres *Solinus* & *Plinius* fecerunt: Nam literæ *Samach* atque *Tau* inter sese invicem sunt permutabiles.

CAP. XIV.

Persis, Susiana, Assyria, Media.

I.

PERSIS.

Perfidis
populi &
urbes.

Populi * Perfidis, quæ nunc *Farsi*, *Mefabate*, *Rapsi*, *Hip-pophagi*, *Suzæi*, *Megores*, *Stabæi*. Regiones *Paratacene*, *Misidia*, *Mardiene*, *Toacene*. Urbium clarissima, * *Persepolis*, caput quondam imperii Persici, omnium elegantissima; * *Axima*, * *Marasium*, * *Toace*.

BUNONIS.

a Persis terminatur à *Septentrione* Media: ab Occasu *Susianæ*: ab *Ortu* *Carmanis* duabus: à *Meridie* *Sinu* *Perfico*. Ora *perfidis* inter ostia *oroatidis* fl. & *finis* *Carmanis* extenditur stadiis 4300. *Strabone* auctore.

β *Persepolis* in lib. *Maccab.* *Elymais* dicta; eo creditur fuisse situ, quo hodie urbs * *Schiras* sive *Siras*: circa quam multa magnarum aliquid ædium superfunt rudera. Ad d. *Araxem* fl. qui oleario hodie * *Bendimir*, urbs illa fuisse putatur: quam tamen alii ad f. *Rhogomanem* fluvium collocant. *Alexander Macedo* à *Thaide* meretricis persuasus eam per temulentiam ipse accendit ac delevit.

γ Fuit & alia * *Axima* in *Salassis*, quæ vulgo hodie *Ema*.

δ *Marasium* olim urbs clara, ac *Persepolis* finitima: hodie *Marax* vulgo vocatur.

ε *Toace* urbs regioni nomen dedit, quæ inter dextras *Rhogomanis* fl. ripas, & litorea *Sinis* *Perfici* extenditur. In eadem *Perfidis* quoque fuit *k Pasagarda*, *b Pasagarda* seu potius *Pasagada*, à *Cyro* condita urbs nobiliss, magorumque castellum, ubi *Cyri Regis* sepultura, & *Monumentum* *Solino* c. & *Strabone* d. testibus. Videtur eo fuisse loco, quo hodie arcis *Chilimnar* seu *m Tzilimnar*, rudera quid & scrutatus est *Mandello*, ac alii. Frequentes istæ columnæ ex polito marmore factæ uno loco positæ, monumentum illius forte reliquæ sunt. *Pasagarda* autem dicta urbs illa, quasi dicas *Persarum castra*; quod in bello *Cyri* contra *Astysagum*, ibi *Persarum* castra fuissent, in cuius victo-

riæ memoriam hæc urbs à *Cyro* condita. *Ceterum* *Perfæ* olim deliciis adeo operam dedisse feruntur, ut *mensa Persica*, & *delicia Persica* venerint in proverbium e. Solem f. colebant, per quem solem illis erat jurare. Ex *Persarum* Regibus *Cosroës*, sapientia eruditæ amans, *Platonem* & *Aristotelem* in *Persicam* linguam transferri curavit.

HEKELII.

a Lib. XV. p. 481.

b *Pasagardia*.

c In *Polyb.* c. LXIX. p. 141. lin. ult.

d Loc. tam cit. p. 481.

e Hi *Populi* dicunt, cum esse reliquis formosiores, qui sit albus, & nasum aduncum habeat, quemadmodum scribit *Julius Mancinus* lib. de *Decoratone*, *Venetis* ap. *Juntas* A. M. DCI. in fol. min. impr. c. VIII. p. 15. fac. 2.

f Quem *Mithram* vocabant.

REISKII.

1 Mirum dictu est, quam parum veteres in distinguendis *Persæ* regionibus, & urbibus distinguendis conveniant: Quare nemini mirum videbitur, novos Auctores provinciis ad statum præsentem & civitatibus comparandis plane distrahî. *Persia* & *Persis* ex usu veterum aut nomen totius, aut vice partis erit: Hanc *Arabes* *Persicæ* *Geographi* *Pars* aut *Parsistan* nominant. n *Pasagardas* urbem gentemque cognominem facta methathesi *פרס-גארד* i. e. *Persarum exercitum* interpretatur: *Susianam* & *Susam* ab illius *ששן* *Susanin* dictam: *Elymaida* ibidem ab *Elamo* *Noachique* posteris: o *Persepolis*, quæ

nunc

SUSIANA.

II. *Susiana*, quæ nunc * *Elaran*, gentes *Elymæi*, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais*; *Cossei*. Regiones *Melitene*, *Cabamene*, *Characene*, *Cissia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* sive *Derius*, omnium fertilissimus. Fluvii nobiles, *Moseus*, * *Oroates* & * *Euleus*, tam limpidis aquis, ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ, * *Susa* & *Tariana*.

III. *Assyriæ*; nunc * *Cusistan*, regiones notiores fuere, *Ar-rapachitis*, *Siracene*, *Adiabene*, *Appolloniatis*, *Calacene*, *Arbelitis*. Populi *Goramæi* & *Cambatæ*. Fluvii in *Tigrim* defluentes, *Lycus*, *Caprus*, & *Gorgus*. Urbes insigniores, *Ninvs*, quæ à *Ninive* in *Sacris* literis quondam clarissima; à *Nino* condita;

Ctes-

nunc *Chilimira* dicitur, *Cyro* sepulto *Vossius* in *Not.* ad *Pompon.* vindicavit *Lib. III.* c. 8.

a *Assyria* tam late patuit, ut *Syriam* ex usu atque sensu veterum contineret; Ast hæc terra proprie, aut specialius dicta terminis arctis includitur *Adiabene* aliis vocata ex *Chaldaico* *ܐܪܝܬ* i. e. ab *lupo*, aut *furvo* potius, quem *Dia-va* *prisci* nominant. b Tres interim confictus *Alexandri* cum *Dario Codomanno* *Curtius*, *Arrianus*, *Platarchus* & *Diod.* *Siculus* memorarunt. Primus ad *Granicum* *Phrygiæ* amnem, secundus ad *Issum* *Ciliciæ* urbem, tertius ad *Arbelum* sive *Gaugomelam* contigisse legitur. Primas *Mediæ* origines ex *Madao*, uno inter *Noachi* posteris supra, deduximus. c *Ecbatanam* *Bochartus* ex manibus arcis diversis coloribus, & *Anabico* *ܐܢܒܝܬܐ* aut *diversis coloribus* arcelit: *Observationes* *egregias* idem de aliis provinciis & urbibus; de portis *Calpiis* & montibus *Reichmannus* in *Notit.* *Geograp.* c. 7. suppeditat.

BUNONIS.

2 *Susiana* habet à *Septentrione* *Assyriam*; ab Occasu *Babyloniæ*; ab *Ortu* *Perfidem*; à *Meridie* *Perficum* *Sinum*.

3 Hodie *Chysistan* seu *Cusistan* vulgo appellatur.

4 *Oroates* inter *Susianam* & *Perfidem* inter jectus, utriusque habetur limes; *Curtius* tamen fluvium, qui *Susianam* à *Perfidis* disternit, g vocat f. *Pasitigrim*. *Susam* urbem sitam fuisse ad flumen *Ulai*, dicimus ex *Sacris* *S. Dan.* 8. quod congruit cum

5 *Euleus*: At *Chosroës* amnem admodum delicatam *Persarum* Regibus aquam vehere tradunt *Herodorus*, *Strabo*, *Plinius*, *Solinus*. *Salma-*

fius in *Solini* cap. 37. eundem fluvium h. *Chosroës* veteribus, recentioribus *Euleum* vocari tradit. i *Susa* urbs à *Dario Histaspis* filio condita est. In ea templum fuit *Diana Susianæ*: referente *Solino* h. Sita fuit à *Persepoli* 272. mill. pass. Adeo mollis & delicata fuisse scribitur, ut *Persarum* Reges propter amoenissimam cœli plagam, ibi hyberna haberent fua. In *Susiana* adeo fertile solum esse tradit *Strabo*, i ut & hordecum & triticum in plantis centuplum ferat, nonnunquam etiam ducentuplum.

k *Assyria* ab *Assur* Semi filio dicta, clauditur à *Septentrione* *Armenia* *Majore*: ab Occasu *Mesopotamia* & *Tigri* flumine; à *Meridie* *Susiana*; ab *Ortu* *Mediæ*.

l *Assyria* hodie dicitur *Arziri* à capite suo quod est *Arzirim*, ubi residet *Beglerbegus*: vocatur quoque *Adrimza*, *Azamia* & *Mosul*.

m *Lyci* nomen pluribus fluvii impositum legitur. Est quippe *Lycus* fl. in *Sicilia*: itemque in *Paphlagonia*, in *Phrygia*, in *Cappadocia* & in *Syphacia* *Eutropæa*. Hic verò *Lycus* fl. in *Armenia* exoritur, ac inter fluvium, cui *Bomado* nomen & *Arbela* decurrit.

n *Ninive* urbs secundum *Sacras Scripturas* ab *Assure* condita est, at profani auctores ejus urbis initium ascribunt *Nino*: hodie *Mosul* vulgo dicitur, ad *Tigris* fl. ripas jacens; ejusque ambitus constabat stadiis 490, teste *Diodoro* *Siculo*.

HEKELII.

g Lib. V. c. III. §. 1.

h Cap. LVIII. p. 141. lin. 10.

i Lib. X. V. p. 488. Tom. II. Oper.

BUNONIS.

a *Assyria*. b *Alexandri* cum *Dario* prælia. c *Ecbatanæ*. d *Susiana*. e *Oroates*. f *Pasitigris* g *Euleus* fl. h *Chalpes* fl. i *Susa*. k *Assyria*. l *Lycus* fl. m *Ninive*.

a *Persis*. b *Persepolis*. c *Schiras*. d *Araxes* fl. e *Bendimir*. f *Rhogomanes* fl. g *Axima*. h *Marasium*. i *Toace*. k *Pasagarda*. l *Monumentum* *Cyri*. m *Tzilimnar*. n *Pasagardas*. o *Persepolis*.

• *Ctesiphon*, Parthorum regia, & • *Arbela*, quondam vicus, ubi Darium vicit Alexander Magnus.

M E D I A.

Mediæ po-
puli, urbcs,
fluvii &
montes.

IV. • *Mediæ* quæ nunc • *Sarch* dicitur, populi celebres fuere *Caspia*, à quibus mare proximum *Caspium* vocatur, quod & *Hyrcanum* ab *Hyrcanis*, & • *Caspia* portæ ab illis, *Cadusi*, *Geli*, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gondieni* postea dicti; *Marunde*, *Margali*, *Sagartii*, *Tapiri*, *Sidices*, *Vadassi*. Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagranica*, *Ragiana*, *Daritis*, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notissimæ, • *Ecbatana*, • *Arsacia*, • *Cyropolis*.

B U N O N I S.

• *Ctesiphon* pagus fuit Assyriæ amplissimus, in Tigris altera ripa, è regione Seleuciæ urbis, à Parthis in odium istius urbis, à qua 3. mill. pass. aberat, extructus.

• *Arbela* fuit ex Mesopotamia veniens trans Tigrid Orientem versus. Verum prælium istud inter Darium & Alexandrum non factum est ad *Arbela*, sed ad *Gaugamela*. Nominat verò Curtius & *Arbela*, tanquam locum celebriorem; neque longè *Gaugamela* distantem. Assyrii fuerat *Tatiana*, cuius oratio Græca contra gentes extat, cum Commemorationibus Gelnieri: item • *Abelfedas* Cosmographus, Ptolemæo qui putatur major, à Postello ex Oriente Venetias allatus.

• *Mediæ* finitur ad *Septentrionem* Caspio five Hyrcano mari: ad Occasum Armenia Major & Assyria: ad Ortum Hyrcania & Parthia: ad Meridiem Perside.

• *Hodie Mediæ* vulgo dicitur *Servan*, seu *Schirwan*.

• *Hæ Caspiæ portæ*, quod Solinus c. 60. tradit, panduntur itinere manufacto longo octo millibus passuum. Nam latitudo vix est plautro permeabilis &c. l. Portas istas quoque describit Plinius l. 6. c. 11. m. &c. c. 14. ponuntur haud procul à Caspio mari, Mediæ à Parthia separantes: ab Ecbatanis mill. pass. Portas istas *Caspas* ad *Derbent*, quod hodie ibidem opidum est, fuisse putat Olearius, quin ipso opidum esse *Derbent*, Alexandriam illam esse iudicat, de qua Curtius l. 7. cap. 3. sub finem.

• *Ecbatana* à Seleuco, teste Plinio n. extructa sunt; sed Deioces ejus urbis conditor habetur Herodoto. Hæc æstivarunt Persarum Re-

ges: sicut hiemarunt Sufis; in Persepolis per autumnum morati sunt: sicut Babylone reliqua parte anni: *Athenæus*. Fuit urbs illa Mediæ metropolis, quinque milliariibus Germanicis à mari Caspio jacens; postea l. *Tabris*, ac corrupte *Tauris*; nonnullis dicta videtur. Eadem autem quando Regum Persarum, qui *Sophi* appellantur, fuerat sedes; quam inde pulsi transiitunt *Casminum* & *Sulthaniam*, quæ olim *Tigraueria*. Hæc excellentissimi sunt omnium rerum antiques; unde Soleimannus quum cam cepisset urbem, istorum bonam partem tradidit Constantinopolin. Palatium ibidem erat à Rege *Assambro* ad similitudinem antiquæ aulæ Cyri extructum. Disciplina Mathematica hic florere dicitur.

• *Arfacia* hodie *Casbin* seu *Caswin* in Parthia ponitur Oleario. Ibidem Lokmanni, qui fabularum Arabicarum habetur auctor; ostenditur sepulchrum.

• *Cyropolis* hodie putatur *Sammachi*, *Sammachi*, five *Schamachia*, quam duorum dictum itinere à Caspio mari distans deprehendit *Olivarius*; at *Cyropolis* à mari isto non tam longè abfuisse traditur. Cæterum *Cyropolis* illa à *Cyros* Syriæ urbe longe est distita, quam tamen nonnulli pro eadem habent. Hujus in Syria urbis Episcopus fuit *Theodoretus*, cuius extat *Historia Ecclesiastica*.

H E K E L I I.

• *Lib. IV. c. IX. §. 9.*
l. Vid. *Petri Olivarii* in hunc *Solini* loc. *Schæli* doctissima.

• *P. 85.* qui multò errore eas sic dictas tradit. n. Loc. jam cit. lin. 25. Meminit & *corundem* Lib. V. c. XIX. p. 73. lin. 6. & *Lib. XXXI. c. II. p. 354. lin. 4.*

o Lib.

a *Ctesiphon*. b *Arbela*. c *Gaugamela*. d *Tatiana*. e *Abelfedas* Cosmog. f *Mediæ* finis. g *Schirwan*. h *Caspia* portæ. i *Derbent* op. k *Ecbatana*. l *Tabris*, seu *Tauris*. m *Arsacia*, seu *Caswin*. n *Cyropolis* seu *Schamachia*.

lis, & *Europus*. Fluvii celebres, • *Cambyfes*, • *Cyrus*, & *Marodus*, qui & *Amardus*; & *Strato*, *Corindas*. Montes, • *Coronus*, • *Jafonius*, • *Orontes*, • *Zagrus*, • *Choatras*.

• *Lib. I. p. 21. Edition. ex interpr. Laur. Val. in fol.*

B U N O N I S.

• *Europus* ea putatur urbs quæ in lib. *Tobias* p. appellatur *Rhages*, vulgo hodie dicitur *Casbin*. Memoratur tamen in Syriæ quoque urbis *Europus* ad *Euphratem* sita, quæ & *Amphipolis* & *Thapfacum* Plinio q. teste dicta est.

• *De Cambyse* & *Cyro* fluvii tradit *Mela* r. ex ex radicibus *Coraxici* montis vicinis fontibus cœtos, in diversâ abire, perque *Iberos* & *Hyrcanos* diu & multum distantibus alveis defluere; post non longè à mari eodem lacu acceptos, in *Hyrcanum* sinum uno ore, pervenire.

• *Cyrus* fl. hodie *Cur* vel *Kur* pluribus amnis alius recepit cum c. *Araxe* conjunctis, nunc fuit *Caspium*.

• *Marodus* fl. per *Mardorum* gentem f. fluens à Caspio mari recipitur, haud longè à *Cyropolis*, cumque hodie *Seri* appellari volunt. Sed

• *Europus* seu *Rhages*. b *Amphipolis*, seu *Thapfacum*. c *Cambyfes* fl. d *Cyrus* fl. e *Araxes* fl. f *Marodus* fl. seu *Amardus* fl. g *Strato* fl. h *Corindas* fl. i *Coronus* m. k *Jafonius* m. l *Orontes* m. m *Choatres* m.

C A P. XV.

De varia imperii Asiatici mutatione, nova Sophorum regni descriptione; item de regno Ormutz.

I. Ini-

R E I S K I I.

l. Primum in Asia quod emicet, a imperium fuisse *Assyrium* vel *Assyrio-Babylonicum*, non è *Babilonem* sed extraneis quoque historiis constat: Hujus vero duæ periodi fuerunt, b prior m. posterior divisi: Illa cum *Belo Ninoque* principibus & finem cum *Sardanapalo* habuit: hæc cum *Arbace Medorum*, ac *Belsæ* five *Phul-Belochæ* *Assyriorum* rege orta c. tres Dynastias continuit, nempe *Medam*, *Assyriacam* & postremo *Babylonicam*, omnem sub *Cyro* denique finitum. Tum ergo Persia suis terminis condita, reges aut nullos, aut obscuros aliquando sustinuit. In Persiæ tamen *Emirkowandi*

annalibus vetustæ regum familiæ numerantur quatuor; d *Prima Pisadæorum*; secunda *Cajamiorum* ex iisque ultimus *Darius Codomanus*; tertia vero *Alagundiarum* & quarta *Chosrochorum*, five *Sassanidarum*. Sub secunda ergo vel *Cajamia* stirpe imperium Persicum ab *Alexandro Magno* eversum concidit: illoque maturius defuncto duces bellici potestatem regiam usurparunt, in Media *Pithon*, in Persia *Philotas*, alique in cæteris: Omnes ne *Photius* quidem ex *Aviano* Cod. 82. proferre potuit. Denique domesticis regum Syro-Macedonum bellis urgentibus A.V.C. 504. A.M. 3734. ante Christum 250. *Asfases* Græce *Agæxas*, M m m Per-

a Imperium Assyrio Chald. b aliud unitum, aliud divisum. c Tres hujus Dynastias. d Familiæ Regum Persarum quatuor.

I.

Asia varia
imperia.

Initio rerum penes *Assyrios* Asia, id est, terrarum quæ nunc sub *Turca* & *Sopho*, imperium stetit. Postea ad *Medos* devolutum, ab his ad *Persas* per *Cyrum* translatum. Dein *Macedones*, Alexandro *Darium* debellante, occuparunt. Mox, cum pars Romanorum imperio cederet, & *Parthi*, vilis antea atque ignava gens, potentissimum in Asia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipsi à *Turcis* & *Saracenis* afflicti fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem *Persarum* nomen atque virtus in *Sophis* iterum emerfit, & *Ismaele* Regis potentiam Imperii sui maximè stabiliente.

R. E.

Persice *Aschki* à dominatu Syriaco descivit, regnumque invasit Parthicum, & postea Askaniarum aut Arfacidarum epitheton reliquit. Ultimo horum *Arduwan* sive *Artabano* superato casoque a *Artaxerxes*, *Persice* *Ardechir* *Babekani* A. C. 225. regnum restauravit *Persicum*, itaque ad *Jelzdegirdem* viguit. Donec ab rege *Persico* intersecto ad *Chalifas* *Saracenicis* A. C. 651. ab his ad *Bojitas* A. C. 932. *Turcosque* reges, quorum præcipuus *Ottogrobekus* erat; ab illis ad *Tataros* sub *Hulacu Chan*. A. 1259. amplius ad *Jingizkan* & *Timurlenk*; Denique ad *Sofos* *Persicos* pervenit. Nam *Ismael* *e* *Sofi*. avo *Soheicho* & patre *Scheich Hadar* al *Sophi* ortus, cum ad *Hofein Alin*, & *Chalifas* prioribus quintum, profapiam reduceret, ex *Ali* *sestariis* sive *Aliscis* collecto exercitu, & *Wanda Mirza* regulo prostrato *Aderbijanam* *Persæ* provinciam A. C. 1500 sibi subiecit, *Schah* sive regis titulo sumpto: postea *Chorofanen* & *Candaharam* *Scheibego* & *Arguno* regibus peremptis domuit, vindex imperii Persici futurus. Plura si voles ex *Elmacino* & *Abolfaraji* peti possunt, item *Tarich* seu *Chron.* *Persico* *Schickardi*, & nostris ad *Chronicon* *Dreschleri* additionibus.

B UNONIS.

Penes *Assyrios* Asia imperium fuit per mille trecentos annos, à *Nino* usque ad *Sardanapali* interitum.

Quod per *Arvacean* a ad *Medos* translatum est, anno mundi 3077 b.

Parthi *Persæ* duce à *Syriæ* Regibus descenderunt, ut *Iustinus* tradit, C. *Attilio* *Regulo* II. & *L. Manlio* *Longo* II. *Consulibus*, id est,

a *Artaxerxes*. b *Chalife*. c *Bojita*. d *Tatari*. e *Sofi*. f *Arfaces*. g *Artaxerxes*. h *Hales* seu *Aaly*. i *Omar*. k *Sophus*. l *Guicenes*. m *Sicadarses*. n *Ismael* *Sophus*.

anno mundi 3700. novumque *Parthorum* regnum condiderunt: Sed g *Artaxerxes* *Persæ* cum *Parthos* tribus præliis superasset, intersecto Rege eorum *Artabano*, *Persarum* in Oriente restauravit imperium anno C. 226.

Hujus *Ismaelis* origo aliquanto altius repetenda est. h *Hales* seu *Aaly* *Mahometis* imperatoris fuit & gener & patrui, eidemque successit, & novæ sectæ autor exiit, quæ traditam superstitionem partim augeret, partimque mutaret. Verum dogmata ista non emiserunt, quod i *Omaris*, alterius *Mahometis* sectatoris & interpretis doctrina melior & potius existimaretur: donec circa annum C. 1150. regulus quidam, nomine k *Sophus* seu *Sophy*, ad *Haly* originem referens, illius doctrinam post longum tempus revocare ausus est. Hanc sectam sanctitatis opinione commendavit ejus filius l *Guines*, à *Tamerlane* in honore habuit. Iisdem artibus *Guinis* filius, m *Sicadarses* *Harduelli* à patria ductus, sibi ac sectæ suæ antioritatem conciliavit, quem n *Adjumbejus* *Ismaelis* adoptavit generum. Ad hunc *Sicadarem*, qui *Halis* disciplinam spargebat, quæ ingens hominum multitudinem indies confluenter, *Persarum* Rege *Rustano* iste oppressus est cum plurique istius factionis capibus. Sed n *Ismael* *Sophus* *Sicadarsis* filius adhuc puer elapsus, ut adolevit, patris vestigia secutus, novam illam sectam vulgavit, eamque facundia, & temeritate commendavit, adeoque ad summam pervenit potentiam. Victo denique & occiso Rege *Persarum* Imperium à *Turcis* ad indigenas post longa spatia retulit circa annum 1499. quod in hodiernum usque diem ejus posteri tenent; id.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XV. 457

REGNUM PERSARUM.

II. Nunc *Persarum* sive *Sophorum* universum Imperium in regiones divisum est, quorum nomina, *Sarc*, *Cusistan*, *Elaran*, *Far-*

Persarum seu *Sophorum* regnum.

bellumque cum *Ottomannis* exercent fere continuum. *Ismael* iste instituit *Kisibasleros*, id est, rubra capita: insignie est rubra tiara, ex qua 12. filices dependent. Successit huic filius *Scha* *Thamas*, huic *Adar* anno 1575. huic *Ismael*: huic *Scha* *Muhammed* *Codabenda*, anno 1577. sub quo regia sedes in urbem *Casbin*, & tandem *Hispahan* translata. Anno 1585. successit *Emir* *Hemph*: huic *Scha* *Abas*, cum quo *Rudolphus* II. Imperator *Rom.* Anno 1600. foedus contra *Turcas* pepigit: huic anno 1629. successit *Scha* *Sophi*: & huic *Scha* *Abas* puer XIII. annorum mo 1641. *Bizarus* in *Hislor. Pers.*

HEKELI.

a *Seu* *Arbachan*.

b *Conf. Justin* Lib. I. *Hislor.* c. III. §. 2. seqq.

B UNONIS.

Persarum quod hodie est, regnum in *Itacario* *Olearii*, ejus etiam *Tabulam* nonnullis partibus tamen locupletatam, adhibemus, his circumscriptis limitibus, ut habeat ab *Occasu* *Euphratem*, à *Septentrione* *Ozum* fluv. & mare *Calpium*, extenditurque *Persarum* Imperium inter montes *Armenie* & *Calpii* maris litora quæ *Occasum* respiciunt, usque ad *Tartaros* *Dagitanos* & *Derben*, quod postremum in his totum *Persarum* opidum est, ab *Ortu* terminatur. *Ortu* continetque extremam ad orientem solum *Persæ* provinciam *Candahar*, cujus finibus à *India* separatur. Urbs *Candahor* à *Persarum* Rege *Scha* *Abas* obseffa & deditione Indis ejecta, recepta est anno 1649. à *Meridie* pertingit Sinum usque *Persicum*. Præcipue hujus regni provincia *Oleario* enumerantur: *Erak*: *Fars*: *Schirwan*: *Kilan* *Adirbeitan*, *Thabristan*, vel *Malanderan*; *Iran* vel *Karabach*, *Chorasan*, *Sabulhan*: *Sitzestan*, *Kirman*, *Chusistan*, *Tsfirk*, *Darbek*. Ex his b *Erak* e regio est; quæ olim *Parthia* dicta: Sed terra quoque, in qua *Babylon* hodie *Bagdad* sita, nonnullis appellatur *Eravan*: *Chorolim* *Persis* d appellata, d *Schirwan* olim *Media* *Atropatia*, adeoque *Mediæ* pars se-

ptentrionalis valde montosa, ac nemoribus frequens. c *Kilan* olim *Hircania* e dicta, ad mare *Calpium* jacens montibus ferè undique circumsepta est, per quos quatuor tantum patent aditus. f *Adirbeitan* olim *Media* *Major*, ibi *Ardebil*, *Tabris* aliis *Tauris* urbs, olim *Ecbatana*, superius memorata f. g *Masanderan* *Hircanice* pars est orientalis, in qua h *Ferabat* antea *Tabona*, opidum amœnum: hoc *Abas* *Persarum* Rex auxit & ornavit, quod æstatem ageret. i *Iran* seu *Karabach* inter *Cyrum* & *Araxem* fl. extensa, continet *Armenie* *Georgiæque* partem. k *Chorasan* regioni *Malanderan* ad *Ortum* contermina provincia, olim *Bactriana*, hodie in alias minores dividitur regiones; ex quibus præcipua est l *Heri*, cujus caput m *Herat* urbs; à longe nobilior & major n *Mesched*, ducentis turribus superbiens. Haud longè ab hac urbe est o *Nisabur* ur. in cujus vicina mons, in quo reperitur *thyites*. *Schikhardus* existimat in hanc regionem decem tribus *Israelitarum* à *Salmana* deportatas esse. p *Sabulhan* olim fuit *Paropamisus*; q *Sitzestan* aliis *Sigestan*, *Sagestan* & *Sistan* vocata, antiqua *Drangiana* est. r *Kirman* ampla regio inter *Farsi* & *Sigestan* jacens, olim erat *Carmania*. s *Chusistan* olim *Susiana* & *Elam* dicta; in qua olim urbs clara t *Susa*. *Mesopotamiam* volunt appellari v *Tsfirk*, quæ tamen provincia hodie vulgo vocatur u *Darbek*, inter *Euphratem* & *Tigrim* interjacent. Duæ in ea sunt urbes celebres, y *Mosul* olim *Ninive* dicta, & z *Bagdad*, quæ vulgo habetur *Babylonia*: at *Bagdad*, quæ hodie est, eo situ non est, quo olim *Babylonia*, quæ ad *Euphratem* erat posita; quum *Bagdad* ad *Tigrim* h. jaceat haud longè ab utriusque confluentibus.

HEKELI.

c Vel *Arach*.

d A *Persæ* qui in *Asiam* ex *Græciâ* est transvectus.

e Et à *Barbaris* *Girgiam* vel *Corcam*.

f Non autem *Tarva*, ut *Jovio* placet, neque *Tigranoma*, ut *Nitro* videtur dicta.

M m m 2

B UNO.

a *Persici* Imperii fines. b *Erak* seu *Parthia*. c *Fars* seu *Persis*. d *Schirwan* seu *Media* *Atrop.* e *Kilan* seu *Hircania*. f *Adirbeitan*, seu *Media* *Major*. g *Masanderan*, h *Ferabat*. i *Iran*. k *Sitzestan* seu *Bactriana*. l *Heri*. m *Herat*. n *Mesched*. o *Nisabur*. p *Sabulhan*. q *Schirwan* seu *Drangiana*. r *Kirman* seu *Carmania*. s *Chusistan* seu *Susiana*, quæ & *Elam*. t *Susa*. v *Tsfirk*. u *Darbek*. y *Mosul* seu *Ninive*. z *Bagdad* seu *Babylonia*, urbes *Persæ*.

Farfi, Arac, Elfabar, Diargament, Corosan, Sablestan, Candabor, Sigefstan, Chesimur, Kirman, Goadel, quibus accedunt *Ormutz* peculiare regnum, & *Guzarate* provincia, quam Indorum in Cambajæ regno diximus.

III. Urbium clarissimæ sunt in regione *Sarc*, *Tauris* regia, v. mill. Germ. circuitu complectens: *Caspin* altera regia. Reliquæ sunt *Tamai*, *Turcoman*, *Derbent*, *Erex*, *Zeken*, *Merckenk*, *Servan* & *Ardoivil*, Sophorum origine incluta. In *Farfi* regione *Siras* regia, urbs pulchra ac splendida, inter majores Orientis computata, v. mill. Germ. ambitu continens. In *Arac* & *Caspin* urbs opulenta, & *Hagistan* five *Hispahan*, ob magnitudinem dimidia Orbis pars Persis dicta. In *Corasan*, *Istigia* regia, urbs magna atque amœna. In *Candabor* ipsa urbs & *Candabor*, emporium Indis & Catanis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipsa urbs & *Kirman*, caput regionis.

ARMUSIÆ vulgo ORMUZ.

IV. Cæterum veteris Carmanix nunc pars est regnum *Ormutz* admo-

BUNONIS.

Guzarate non in Persiæ, sed Mogoris Imperio esse, supra dictum est.

Sarc vel *Sarch* Mercatori eadem habetur, quæ olim Assyria.

Tauris in Media major, vulgo hodie *Adirbeizan* jacens, dicta est ad f. 4. cap. præc. In eadem Media quoque est *Ardebil* seu *Ardoivil*, patria *Schich Sefi*, Persicæ sectæ conditoris; ibidem ille ac alii Reges jacet sepulti.

Caspin, Oleario *Caspin* in Parthia, hodie Regum sedes esse desit.

Derbent in Persici imperii finibus ad mare Caspium in Schirwan posita, jam memorata est.

Erex seu *Aras* in eadem fuit Schirwan; hodie non exstat; ejus locus ostenditur ad fluvium, qui vulgo *Arisbar* five *Aras* vocatur.

Senkan in Erak seu Parthia est: at *Semkan* in Chotafan.

Maranku est in Kilan.

Servan seu *Schurvan* ea Mediæ pars est; quæ olim *Atropatia* dicta est, in qua *Schamachia* urbs.

Ardebil Mediæ urbs jam memorata est.

a Urbs Persiæ. b Tauris. c Ardebil. d Schich Sefi. e Caspin. f Derbent. g Erex seu Aras. h Senkan. i Semkan. k Maranku. l Servan. m Schamachia. n Siras. o ad Kaschan Tarantula. p Ispahan. q Istigia. r Candahor. s Kirman. t Gamson. v Bandar.

Tauris.
Caspin.
Tamai.
Turcoman.
Derbent.
Erex.
Zeken.
Merckenk.
Servan.
Ardoivil.
Siras.
Caspin.
Hispahan.
Istigia.
Candahor.
Kirman.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XVI. 459

admodum potens, quod Plinio *Armuzia* regio dicitur; populi *Armozei*. Ptolemæus refert hoc situ civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie cenferi potest *Ormutz* in insula ejusdem nominis. Rex *Saracenus* est; olim Persarum, nunc Hispaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitissimam, stipendiarius. Sed hujus regni pars altera est in proximo Arabiæ litore. Caput regni est *Armuz*, vulgo *Ormutz*, urbs satis elegans, emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Persis & Arabia mittunt, celeberrimum.

State, usque ad annum Christi 1622. quo ab Anglis castellum expugnatum, & Persarum Regi ab his traditum est.

HEKELI.

g Ad Fretum Sinus Persici quippe jacentem.

BUNONIS.

Schach Mahumed Arabum Regis filius in insula illa *Ormutz* urbem, sedem regni, condidisse fertur seculo X. à nato C. Quum Lusitanis occuparent insulam, regno isti præerat Rex *Seylan*, cui urbs illius insulæ permittebatur; sed eo defuncto Lusitani & urbs adeoque universa insula potius sunt, demum tamen & ipsi, quod modò dictum, ab Anglis castello & insulegeci sunt.

HEKELI.

h Alias notandum, quod in Urbe *Ormutz* quotannis ferè fit mira *Amone* caritas, & *Aquarum* potu suavi, quoniam ipsa Insula valde est sterilis, & propterea Triticum nequam potest mittere.

a Ormutz. b Persica observata. c Ispahan. d Amazones adhuc superstites.

CAP. XVI.

De reliquis Veteris Asiæ regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet, & speciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.

I.

Quod reliquum est Asiæ, *Turcicum Imperium* totum obtinet. Regiones hic olim fuere, *Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus, & Bithynia, Asia Minor* five proprie dicta, *Lycia, Pamphilia, Cilicia, Syria, Mesopotamia*.

M m m 3

tamia, Babylonia, & Arabia. In insulis celebriores Cyprus & Rhodus, Lesbos, Chios & Cos.

Albania.

II. * Albania nunc ^a Georgiae, pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caspium sita, ab Albano flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobilissimus est ^r Cyrus, Caspium mare al-
luens

BUNONIS.

^a Albania a terminatur ad Septentrione Sarmatiâ Asiaticâ, ab Occasu Iberiâ; ab Ortu Caspio mari, ad Meridie Argeniâ.

^b Georgiani, quorum regio hodie vulgo ^c Gurtzistan vocatur, incolunt terras inter mare Caspium, Sarmatiam, Mengreliam, Armeniam Majorem, & Mediam. Putant vulgo nomen a S. Georgio, quod patronum agnoscunt, & ejus imaginem in vexillis gerunt, sortitos; sed quoniam Georgianorum in his partibus a Mela b quoque & Plinio c fit mentio, ea opinio deprehenditur falsa. Religio eorum in fundamentis & ceremoniis eadem cum Græca est. Suum ramen habent Metropolitam, cui X VIII. parent Episcopi, quique in Monasterio S. Catharinæ in monte Sinai habitant. Georgianos sibi sueque Imperio subiecit hoc nostro seculo Persarum Rex.

^r d Cyrus fluvius hodie vulgo Kur, ab e Araxe, qui hodie Aras, receptus, in mare devolvitur Caspium, Regio, quam aluit antequam mare subit, hodie vocatur ^f Mokan. Præter illas urbes ad Albaniam hanc alii referunt ^g Schamachiam & h Derbend, quæ olim i Alexandria vocant, ad portas jacens k Caucasus, quas alii Caspius vocant. Olearius duas illas urbes Medie attribuit. Cæterum in Georgianorum finibus quoque memoratur l Tiflis urbs. m Bafcapan Georgianorum principis perhibetur esse sedes. Porro in Georgiae finibus Haitonum provinciam collocat n Hanslem, in circuitu trium dierum iter continentem, densissimis tenebris circumseptam, ab incolis habitatam, qui tamen ex his locis nunquam valeant egredi.

HEKELII.

a A colore Populorum, qui albô crine nascantur, sic dicta.

b Lib. II. c. i. p. 1890. lin. 10. seq.

a Albania. b Georgiani. c Gurtzistan. d Cyrus seu Kur. e Araxes seu Aras fl. f Mekan. g Schamachia. h Derbend. i Alexandria. k Porta Caucasica. l Tiflis. m Bafcapan. n Hansf. o Gentis Turcice origines. p Fortunæ successus. q Orthogralæ. r Othman. f Orchan. t Soleimann. v Morad.

c Lib. IV. c. XII. p. 59. lin. 32. ut & Solino in Polyb. c. XXV. p. 49. lin. 50. seq.

REISKIO.

i Turcicum Europæ Asiæque Imperium cur afferamus ex Lib. IV. constitit, constatque hoc ipso ex loco, ex amplissimis provinciis & regnis, quæ Turci omnia occuparunt. o Origines gentis & nominis ex parte supra vidimus ad cap. II. §. 4. nunc videbimus quas ipsi ab ^paphro Noachi filio sibi adsumant. Hunc enim ^qcasus Arabs patrem Turcicæ gentis auctorem facit: Sed ab historia vera longius aberrat. Gens autem tota per suas familias divisa, nec nomine quidem Græcis Romanisque antiquis cognita suos regulos & principes tantum sequebatur, donec per militiam cui studebat, mercenariam regno Saracenicis, ^r Egyptio, & tandem ^sAsiaticis arreperet. p Sic ergo una Turcorum Oguzorum familia sub q Orthograle, Solimann Shah, principis Mahannæ filio caput extulit, inque ^tgis Armeniæ consensu Aladdini, Sultani Asiatici, 400. tentoria locavit. Defuncto patre, cum stirps Selghucidarum Sultanonum dedecet, filius Orthogralis t Othman fiv Ottoman minori Asiæ inhiavit, & capta Sebalitia, fuloque Græcorum exercitu, Prusiam, urbem munitissimam expugnavit, Pontoque ac Bithynia subactis ibi sedem novo imperio constituit. A. 1320. primus Turcorum in Asia Sultanus. Ergo ^vOrchan Beg fiv Orchanes in regno patrio successit ^wfactus sedem Prusie fixit A. 1326. templo Muhamedano, Schola & Xenodochio erectis. Domita minori Asia calipsum Græciæ Jemnam fiv Jamenicum & Callipolim ducit ^xSolimanno filio tubegit A. 1366. v Morad denique hujus frater fiv ^yAmurathes cum patri successerat, Hadrianopolin t. 1361. primam in Europa sedem Turcicam, unde imperio Græcorum utrique, Constantinopolitano atque Trapezuntino pestis & interitus. Hinc vastum illud im-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XVI. 461
luens. Urbes insigniores Chabala fiv Cabalaca, Albana & Gerara.

IBERIA.

III. ^aIberia nunc pars Georgiae Occidentalis, inter Albaniam Iberia. & Colchidem sita, gentis Iberorum d clarissimum solum, urbes celebres habuit Artanissam & Armaeticam, fiv Harmastim.

COLCHIS.

IV. In ^aColchide, quæ nunc Mengelia dicitur, inter Iberiam Colchis. & Pontum Euxinum sita, populi fuere Eale & Mantali, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, ^rPhasis, ^sCygneus. Montes ^tCaucasus & ^uCorax. Urbium clarissimæ ^vPhasis & ^wDioscurias, quæ postea Sebastopolis.

A R.

Tanta ejus montis fertur altitudo, ut ad tertiam noctis partem vertices illius adhuc radiis solis illulrentur.

* Ad i Coracem montem fluvius est Carax, & populi Caraxi, quorum urbs Dioscurias.

* k Phasis urbs, hodie Fafso & Phazeth ad Phasidis fl. ostia, inter Abasium, quæ & Abysitus, extremam Cappadociæ urbem, & Dioscuriam posita, olim sub Archiepiscopo Trapezuntino fuit, postea metropolis regionis facta. Antiquissimis auctoribus celebris est propter navigationem Jasonis aureumque vellus; Antiquis istis extrema navigationis meta. Quapropter Phasin usque navigat, proverbio apud Græcos dicitur g.

l i Dioscurias, hodie vulgo Savatopoli, a Phaside, primaria Colchidis urbs, ab auribus b Castoris & Pollucis primum perhibetur condita & dicta, Isidorus teste. Olim trecentarum nationum, quod Plinius i tradit, existit domicilium, quæ illuc è diversis Asiæ locis commigrarunt: dissimilibusque linguis utebantur, adeo ut postea à Romanis per centum triginta interpretes negotia digesta sint. Hodie gens Mengreliam incolens rustica & crudelis est, Græci quidem sunt religionis, quam auctore Cyrrillo consecuti, Constantinopolitanosque subiunt Patriarchas: Sed fidem illam multis postea modis depravarunt. Nam nec infantes ante octavum ætatis annum baptizant; nec ante annum L. vel LX. id est, illam ætatem, quâ ad rapinas inepti redduntur, Nobiles in primis templa ingrediuntur, sed Liurgiam foris audiunt.

Sic

a Iberia. b Colchis. c Phasis fl. d Tragelaphus. e Phasis inf. f Cygneus fl. g Caucasus mons. h Prometheus. i Corax m. & fl. k Phasis urbs. l Dioscurias.

imperium emerfit, quod pro statu præfente in quatuor majores provincias fiv partes dividitur, quæ sunt ^pNatolia, ^qTurcomannia, ^rSoria & ^sDiarbæ: Desingulis seorsim tractabitur. Vid. Stat. præfens potentia Ottomannicæ cum causis incrementi & decrementi illius, per Dom. du Vigne. Parif. A. 1688. ^tAmor. Geopolec. Trutina potentia Ottomannicæ Historico-Politica Vetus. A. 1686.

BUNONIS.

i Iberia undique montibus septa clauditur à Septentrione Sarmatiâ; ab Occasu Colchide; à Meridie Armenia; ab Ortu Albaniâ.

k Colchis auro vellere e clara, habet à Septentrione Sarmatiam Asiaticam; ab Occasu Pontum Euxinum; à Meridie Armeniam, ab Ortu Iberiam f.

l Phasis fl. hodie Fafso dictus, ex Moschicis vel Caucasici montibus oritur, sæpeque stagnans tardissimo cursu in Pontum insuit Euxinum. Juxta cum d Tragelaphus animal ducatur nasci fertur, ad eundem fl. etiam e Phasis di insula parva, ex qua Pavo primum, teste Isidorus; exportatus est, qui propterea Phasiæ nomen nominatus est.

m Ad i Cygneum fl. qui Ptolemæo est Cyaneus, ex montibus Coracicis in Phasin influens, erat & Cygnus op.

n Caucasus, hodie vulgo Cocas & Cochias, est mons Asiæ notissimus, inter mare Caspium & Euxinum pontum altissimus, purpureis nivibus rigens; in quo h Prometheus vincitum, aquila jecur rostro depalcante, fabulantur.

Armenia
Majoris,
fines.

V. Armenia universa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem Major est, quæ nunc in tres partes divisa; Turcomania, Popul & Curdi appellatur: à Septentrione Moschicis montibus separatur à Colchide & Iberia, Cyroque amne ab Albania; ab Oriente Caspium mare habet & Caspium montem; à Meridie, montem Taurum, quo à Mesopotamia, & Niphatem, quo ab Assyria discernitur; ab Occidente Euphrate amne à Minori Armenia determinatur. Mediam dividit Antitaurus mons. Fontes heic annuum toto Oriente nobilissimorum. Euphratis ac Tigridis; montes Gordians & Pariedrus. Regiones sunt Cotacene, Bocche, Tosarene, Totene, Colbene, Soduene, Syracene, Sacasene, Bassissene, Hobordene, Arsea, Acilifene, Alpaunitis Sophene, Anzitenene, Thospitis, Corinea, Gordiene & Cortea. Populi Mardi, Gordyæi. Urbium notissimæ, Armauria & Artaxata, Thospia, Artemita, & Tigranocerta.

Euphratis &
Tigris
fontes.
Gordyæus m.
Pariedrus m.

Sic juventutem per furta transigunt, senectutem devotioni consecrant. Cæterum in his regionibus cum à Mithridate Rege ponti bellum gessit Pompejus. Ajunt etiam in iudeis b D. Bartholomæum Christianam fidem docuisse.

HEKELII.

d Seu Iberum.

e Isane deportato.

f Hanc Regionem venenorum feracissimam esse ex multis constat Geographis. Quæ res videtur locum fecisse fabulæ, quæ de Medice beneficiis comminiscuntur Poeta.

g Vid. Erasmi Chil. II. Cent. IV. Adag. XLIX. p. 393. Col. a.

b Amphibis & Telchis.

i Lib. VI. c. V. p. 83. lin. 25. seq.

BUNONIS.

a Armenia Major, ab Ortu habens etiam Mediam, nomen habere dicitur ab Armeno, seu Armenio Iasonis comite.

b De his fluminibus eorumque fontibus agitur hujus lib. cap. XXIII.

c In d Gordyæo monte k arcam, in qua Noah servavit, relictis tradunt. Ad annum Christi 640. ejus ibidem exstiterunt reliquæ, quæ Elmacino Arabæ teste, Heraclius Imperator suis oculis lustravit, quum Persas in Armenia vicisset. Et Omar, qui Calipharum ade-

ptus est, anno Christi 643. reliquias has de monte translatis, pro tabulato templi à se extructi adhibuit, quod tradit Benjamin Tarsensis. Hodie vulgo nigellum montis apicem, inveteratâ nive vestitum, pro putrescente arce ligno habent.

n Ex e Pariedro monte præalto Euphrat; & Araxes oriuntur.

o f Artaxata seu Artaxia urbs munita olim ad Araxim auctoribus ponitur; eo ius sita, quod hodie Eschephia sive Eschia urbs.

p g Thospia ad Thospitem lacum & Tigridem erat fl.

q h Artemidita, seu Artemita, in tabulatorentiori est Armeniæ intra ingentem lacum iacens, cujus incolæ omnes perhibentur esse Christiani.

r i Tigranocerta, Tigranopolis & Tigranopertad Nicephonium fl. apud montem Masium olim sita, à Tigra Rege appellata, & à Lucullo capta: Jovio ea putatur, quæ hodie dicitur Sulthania, quam Sulthan Mahmud Chodabende ex ruderibus Tigranocertæ condidisse perhibent. Romani Armeniam Mithridati, post casus copias apud Gabryram civitatem, ademptam ad se transfulerunt. Victus est ibidem à Pompejo prælio nocturno, direptis castris, & quadraginta millibus cæsis. Cæterum sunt Armeni mercatores & negotiatores egregii, mercen-

AR.

a Mithridates. b D. Bartholomæus. c Armenia Major. d Gordyæus m. e Pariedrus m. f Artaxata. g Thospia. h Artemidita. i Tigranocerta.

ARMENIA MINOR.

VI. Armenia Minor, quæ nunc Pegian & Bozoch, clauditur ab Ortu Euphrate amne, à Meridie Amone monte, ab Occasu & Septentrione monte Scordisco. Mediam itidem fecat Antitaurus. Regiones in ea, Orbalissine, Etulane, Erethica, Horsene, Orbisene. Item præfecturæ, Cataonia, Morimene, Laviana, Aravene, Fluvius inclytus & Melas, qui Euphrati jungitur. Urbium principes, Satala, Nicopolis, Melitene, Comana.

CAP.

am facientes per multas terras, in Poloniam Prusiamque merces suas advehunt. Plus ipsis quam alicui ulli Christianæ nationi indulgetur; quoniam habent privilegium peculiare manu Mahomedis scriptum, in Armenia educati, multisque beneficiis affecti.

HEKELII.

k A Gordyæo, Triptolemi Filiò, sic dictò.

BUNONIS.

a Cataonia l supra Ciliciam est, confinis Cappadociæ, saltuosâ regio, ejus partem juxta Cappadociam incolere b Leuco-Syri m.

c Melas fl. ex Argæo monte apud urbem Cæsaream in Cappadocia ortus, longoque tractu per Armeniam Minorem decurrens, deum cum Euphrate conjungitur. Idem nomen multis fluminibus aliis tribuitur.

d Satala urbs utroque numero legitur, à Nicopolis in Cæciam versus Trapezuntem jacet.

e Nicopolis n à Pompejo. Dione teste, condita, inter Satala & Arabissum ad Austrum iacens hodie Gianich, aliisque Chiorne esse creditur.

f Melitene seu Melita Armeniæ Minoris caput, à Samsafatis 90. mill. pass. in Septentrionem ad Euphratem sita, hodie Malatia dicitur.

g Comana in confinio Cappadociæ, Ciliciæ & Armeniæ quod jaceret, Comana Cappadociæ, ad differentiam Comanæ Ponticæ appellata est.

HEKELII.

i Et Catonia.

m Communiter aliis dicuntur Incolæ Cataonia.

n Cujus Cives Nicopolitæ dicti.

REISKII.

h Albanie huic Asiaticæ nomen vetus Pro-

lemæo cognitum vel ab urbe Albano vel fluvio cognomine adhæsit: Georgie recentius à Georgis, quos Pomp. Mela & Plinius commemorant: Mela præsertim Lib. I. c. 1. & Lib. II. c. 1. Vagi Nomades pecorum pabula sequuntur: i Coloni Georgi exercentque agros. Inducit itaque, ut ex vocabulo Græco γεωργός, i. e. agricolas dictos conjiciam. Hodierna vero Georgia sive Gorgistan regiones quatuor, nempe, Mengreliam, Gurghistanam, Zuvianam, & Circassiam, gentesque in illis varias complectitur: Quarum alie suis Principibus, alie autem Soso Persico Sultanoque Turcico, alie cum duabus urbibus Tiflis & Gori subsunt. Tanta ibi barbaries, & tanta Christianæ Religionis ignorantia ingravescit, ut Princeps Tifensis ultimus Muhametismus suscepit. Mengrelia sive Abassia quoque in tres minores provincias dividitur, nempe Imeretum, Dadianam, & Gurielem, quibus singulis sui præsumt Principes, horumque unus urbem Jurri cum Sultano Turcico divitiarum possidet: omnes heic incolæ tum religionis & rerum omnium ignorantia laborant. k Colchis vetus longe cultior fuit כולכיס sive Chaslechorum ex Aegypto soboles, lingua, sacris & statu Politico Aegyptiis affines Bochart. Lib. IV. c. 31. De Causa, quem noctu collustrari volunt, fabula præcis novisque Auctoribus nota fuit. l Armenia Turcomanniarum aut secundam imperio Turcico Asiaticæ partem vel majorem provinciam præbet. Hac Syris primum infesta & Arabibus coloniis nomen ab regione sui Mini habet tanquam מדינת מין Har Mui sive montia Myniadis appellat: m Nam Græci Minin vocant מינין. Vetus illa regio suis domiti natis regibus subiecta imperio Romano denique accessit, & Diocesi Ponticæ annumerata in primam atque secundam dividitur: Hodierna partim Soso Persico, partim Sultano Turcico subest: Muic N n duæ

a Cataonia. b Leuco-Syri. c Melas fl. d Satala. e Nicopolis. f Melitene. g Comana Cappad. h Albania. i Georgia. k Colchis. l Armenia. m Undedicatur.

duarum urbium præcipue, a *Tocxat* five *Tocatum* sed de Archiepiscopi; templis Christianis duodecim & vino generoso, quod ibi nascitur, clara: b Altera *Erzeron* ad fines condita, imperiique Turcici clavis. Sofo autem Persico parent *Erivan* five *Irvan* A. 1637. à *Schan Sofo* Turcis 22000. qui deditionem abnuerant, necatis: c *Nackli-*

fan urbs universi orbis antiquissima ex communis orientalium opinione: d *Zulfa*, à qua suburbium *Ispahanæ* proximum & cognomine huic ortum est. De religione hujusque per Armeniam statim vid. *Clem. Galanus* in libro singulari; *Alex. Ross.* de religionib. & *Disputata* B. Gerhardi publica.

a *Tocxat*. b *Erzeron*. c *Nacklifan*. d *Zulfa*.

CAP. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

I.

Natolia.

Cæterum finis ille terrarum, qui est inter Ponticum & Cyprum maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum *Anadole*. Hic olim regiones, *Cappadocia, Galatia, Paphlagonia, Pontus & Bithynia; Asia Minor, Lycia, Pamphylia & Cilicia.*

CAPPADOCIA.

Cappadocia
fines.

II. *Cappadocia*, quæ nunc quatuor complectitur regiones, *Ge-*

BUNONIS.

a *Anadole* seu *Natolia*, nomen habet à situ, & ita Turcis vocatur, quod in ortum vergit.

b à *Cappadocia* a ab amine appellationem nata est b.

HEKELII.

a *Jacobo Casfaldo* hodiè *Almasia*; aliis vero *Leucosyria* appellata.

b Cæterum hæc Regio Frugibus omnibus ac vinò abundat atque *Argentò, Aëre, Ferro, Alumine, Christallò, Jaspide, Onichite* Lapidè, & *Alabastro* ignobili dives, alitque *Egros* innumeros. Sunt autem, qui dicunt, Regionem ipsam asperam esse, & rerum ad victum necessariorum maximè indigentem, & Gentes olim fuisse malis moribus affectas.

REISKII.

i b Prima imperii Turcici Asiatici provincia hæc est nempe *Natolia* Græcè *natolia* ex ævo medio per aphazesein dicta, quasi *anatalia* i.e. *anatalis*, i.e. ab ortu, quem versus Græciæ ac mari objacet mediterraneo; Ut prorsus congruat usitato Italorum vocabulo *Levante*, i.e. *orientis*, quo terras Asiaticas & mari vicinas in-

fulas significant. *Natolia* enim ex usâ apud Græcos recepto veteri atque hodierno Turco aut totam minorem Asiam, aut hujus partem unamque provinciam nōtat. c *Cappadocia* ex primas colonias *Thogarmæ*, filio *Gomeri* ultimo, ex *Japheteis* nepotibus uni: Sed *Cappadociæ* suas *Cilicia* debebit, si rationes *Bochari* ab equis, mulis, asinis & mancipiis petitis accuratius expendantur. d *Galatia* & *Gallo* Graeci quin ad Gallos huc expeditione bellica progressos originem reducat, nullum est dubium: illa sub *Theodosio Imp.* in primam atque secundam divisa legitur. e An *Pontus* ab voce Phœnicia *בוננו* *Bonno*, i.e. *mucibus* & *avellanis*, quas procreavit, optimis derivetur, hoc fortasse quidquam dubii habet: f Itemque an *Bithynia* ex vocabulo Punico *בית* tanquam regio interior appellationem susceperit: Hæc utraque *Bocharti* opinio est, quam multis observationibus illustrat. Plures provinciarum nos ad se invocant: Hæc quippe Septem tabulis Geographicis mutato inferuntur nomini, sed numero, quem Græci adhibent, invariato. Confer statum *Imp. Ortomannici* præsentem à *Dominio Ricart* editum.

BUNO.

a *Cappadocia*. b *Natolia*. c *Cappadocia*. d *Galatia*. e *Pontus*. f *Bithynia*.

EUROPA

MARE PONTICUM.

CHERSONESI
quæ hodie
NATOLIA
Descriptio

PARS

MARIS

EGÆI

PARS

MARIS

MEDITERRANEI

Heneti
G A
Baphla
gonia

Voluc
Ambiani

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Romi

Voluc
Ambiani

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Romi

Voluc
Ambiani

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Romi

Voluc
Ambiani

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Romi

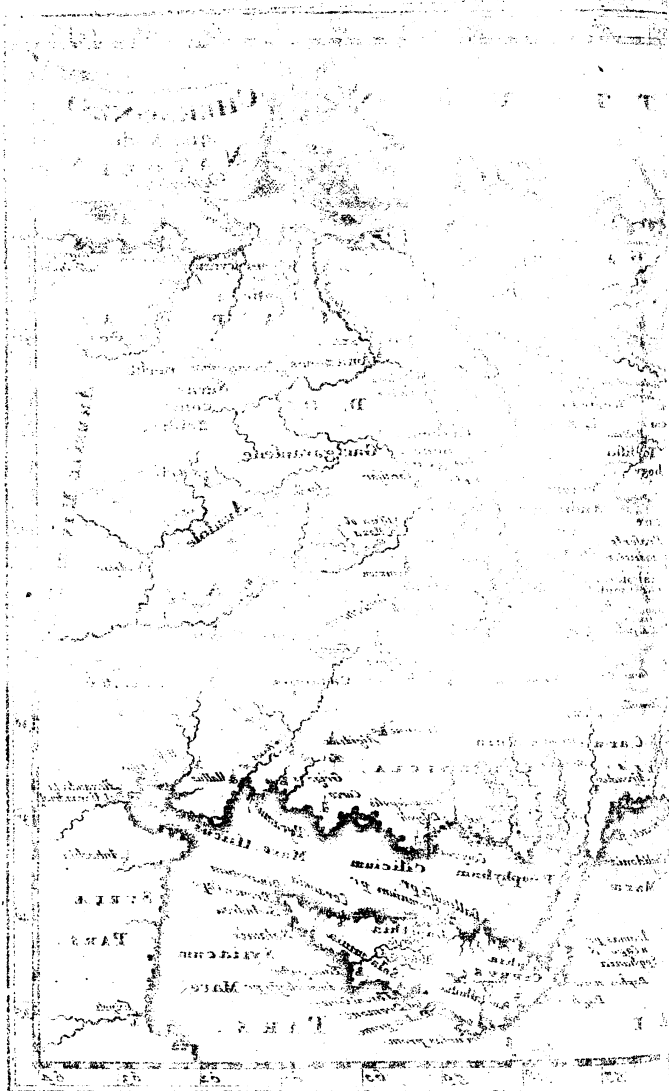
Voluc
Ambiani

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Carac
Pamania

Gædech, Suvas, Anadole, & Amasiam, ab *Ortu* habet Armeniam Minorem, à *Meridie* Ciliciam, ab *Occasu* Pamphylia & Galatiam, à *Septentrione* Pontum Euxinum. Fluvii nobiles *Iris* & *Thermodon*. Regiones: *Lycaonia*, *Themiscyrene*, *Zelitica*, *Carmanene*, *Gargarauzene*, *Gargauritis*, *Antiochene*, *Tyana*, *Gens Heniochorum* magna, ac multis nominibus distincta. Urbes claræ, *Comana Pontica* cognomine, *Neocæsarea*, *Sebastia*, *Diocæsarea*, *Maza*; quæ & *Caesarea*, *Iconium*, *Laranda*, *Tyana*, *Trape-*

Iris fl.
Thermodon fl.
Regiones.
Heniochorum gens.
Urbs.

BUNONIS.

Iris magnus fluvius, ex *Argæo* monte oritur; per *Amasiam* urbem in Pontum *Cappadocium* influit, hodie vulgo *Iris*, & intus *Caſmach* nominatur.

Thermodon seu *Thermoodon* inter *Themiscyram* ad *Occalum*, & *Polemonium* ad *Ortum* in *Euxinum* mare labitur. Est quoque ejusdem nominis fluvius in *Scythia* Europa; Itemque in *Thracia* alius.

Heniochorum gens ultra *Pylsten* fluvium, qui est in ora *Trapezuntia*, ponuntur, & ad *Caracem* extenduntur montem.

Comana, ad differentiam *Comanæ* alterius in *Armenia* & finibus *Cappadociæ*, *Pontia* cognominata; ad *Irim* fl. posita, vulgo *Com*, incolis *Tabachzan* appellatur.

Neo-Cæsarea, ad *Lycum* erat fluvium, qui *Neo-Cæsaream* præterlapsus in *Irim* influit: nonnullis putatur esse ea urbs, quæ hodie *Tocat* dicitur: Verum ad *Lycum* est opidum *Nisæra*, quod antiquum nomen ex parte videtur referre, *Georgii Neo-Cæsariensis* patria est, qui ob doctrinæ excellentiam reputeatur cognominatus.

Sebastia, quæ & *Sebastæ*, vulgo *Sauslia*, ad *Argæum* montem posita.

Diocæsarea, hodie *Tifaria*, urbs *Cappadociæ* mediterranea est.

Caesarea, prius *Maza* & *Maxacha* dicta, *Cappadociæ* urbium mater habita; nunc *Tifaria* & *Gaisar*, ad *Melam* fl. & *Argæi* montis radices jacens. Episcopum olim habuit *Basilium Magnum*. *Cæsariensis* quoque fuit *Pausanias*, cujus exstant libri decem descriptionis Græciæ Antiquæ & florentis, quibus situm urbium ac locorum, & antiquitates Græcicas, & quicquid penè memorabile habuit Græcia, magno Philologiæ & historiæ studiosorum bono com-

plexus fuit. Verum, quod in declamando, *Cappadocium* more, corripientes syllabas produceret, producendas corripet, coquo propterea comparabatur, cibos bonos malè condienti d.

Iconium, hodie *Cogni*, seu *Gogni*, *Lycaoniæ* caput est; ejusdem regionis opida sunt *Derbe* & *Lysira*, quorum mentio fit in *Actis* Apost. c. 14. Magnam multitudine cum *Judaëorum*, cum gentilium *Iconii* ad *Christianam* fidem perduxit *Paulus* Apostolus, & *Lysiris* claudum sanavit.

Laranda, *Lycaoniæ* quoque urbs *Tauro-* monti vicina; nomen antiquum hodie retinet.

Tyana, adhuc *Tiana* seu *Tiagna*, urbs inter *Sasiana* & *Faustinopolin* posita, patria est *Apollonii Tyanei* Philosophi, qui discendi causa plurimas regiones peragravit: ejus vitam *Philostrophus* lib. 8. descripsit.

Trapezus, *Sinopenis* colonia, Europæis *Trabizonda*, & *Trebizonda*, est urbs *Cappadociæ* præcipua ac maritima, ad mare *Ponticum* sita, quo loco ora maritima in *Boream* versus *Colchos* incipit flecti: monte non parvo cingitur urbs illa & *Satrapæ* *Turcarum* sedes est, in quorum potestatem venit *sub Mahumede* II. Hic enim *Constantinopoli* caput *Trapezuntinum* quoque imperium subegit, & *Dardaniæ*, ex *Commenorum* familia postremum *Constantinopolin* traduxit, eumque cum universa familia interfecit, anno c. 1460. *Brozvis* vero calamitatem illam ad annum 1461. referret. Fuar aliquando sedes Imperii *Trapezuntis*, ex distracto *Constantinopolitano*, nati.

HEKELII.

Meminis hujus Fluvii *Carinus* Lib. VI. c. V. §. 24. & *Justinus* Lib. II. c. IV. 6. 2.

Vid. *Quenstedius* loc. perſape cit. pag. 457. seq.

N n n 2

BUNO-

a *Iris fl.* b *Thermodon fl.* c *Heniochi.* d *Comana Pontica.* e *Neo-Cæsarea.* f *Sebastia.* g *Diocæsarea.* h *Cæsarea seu Mazacha.* i *Pausaniæ patria.* k *Iconium.* l *Derbe seu Lysira.* m *Laranda.* n *Tyana.* o *Trapezus.*

pezus, . *Amasia*, Strabonis Geographi cunis decorata
GALATIA

Galatie
feu Gallo-
græcia
termini.

Heneti.
Isauria.
Pisidia.

Populi
Galatiz.

Ancyra.
Teuthrania.
Sinope.

III. *Galatia*, cujus nunc partes *Roni* & *Chiancare*, dicta est hæc regio à *Gallis*, ex Italia post incensam Romam huc transgressis, eadem *Gallogræcia* & *Græcogallia*, quia Gallis Græca gens mista incoluit. Antea *Phryges* tenuere & *Paphlagonæ*. Paphlagoniz nomen mansit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à *Septemtrione* Pontico mari, ab *Ortu* Cappadocia, à *Meridie* Pamphylia, ab *Occasu* Asia Minori & Ponto Bithyniaque. *Regiones* versus Septemtrionem Paphlagonia, in qua *Heneti* populi, unde *Veneti* in Italia: versus Meridiem *Isauria*, ubi urbs *Isauria*, & Pisidia pars: Cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi *Chalybes*, *Træmi*, *Proserliminitæ*, *Byceni*, *Orondici*: & Gallorum nationes, *Tectosagæ*, quorum caput *Ancyra* urbs; *Tolistobogii*, *Voturi* & *Ambiani*. Urbes incluzt, *Teuthrania*, *Sinope*, Mithridatis & cunis & sepulchro nobilitata.

BUNONIS.

Amasia ad *Irim* fl. est hodie Satrapæ e Turcarum sedes f. Hanc suam patriam Strabo multis descripsit g. Præterea Cappadociæ opidum clarum est b *Nazianzum*, *Calærez* finitimum, à qua in Occalum recedit, patria D. Gregorii *Nazianzeni*, qui ob eximiam rerum Theologicarum notitiam, *Theologus* cognominatus est b. *Nysa*, *Nysa* seu c *Nysa*, hodie *Nisi*, in Armeniæ & Cappadociæ confinio est, D. Gregorii *Nyseni*, qui D. Basilii frater fuit, patria i. Cæterum Cappadociam iterabo hinc in duas Satrapias à *Pæris* diuisam tradit, eam quippe, quæ *Magna* dicitur & Cappadocia ad *Taurum*, & alteram, quæ *Pontica* vocatur & *Pontus*: quam Arias Montanus ex Onkelo docet esse Hebræorum *Caphthorim*. Porro Cappadocia à veteribus tribuitur *Amazonibus*, quarum Regina fuit *Penthesilea*. Ipsa hæc regio eorum altrix est, hinc Dionysio Afro Cappadoces sunt *Amazonum* *gæte* Reuter. Strabo testatur Cappadoces sacerdotalem dignitatem habuisse proximam dignitati regie: mendaces perhibentur à scriptoribus & fraudulentis; sicuti quoque *Cilices* & *Cretenses*, unde tandem proverbium natum: *ῥέλιον ἡγεῖται κίλικος* l. De eorum ingenio, & natura hoc quoque mirum, quod, quum liberi essent, libertatem à Ro-

manis sint deprecati, asserentes; se male vivere sub Regibus, quam diutius ferre liberatem.

g e *Isauria* Pisidiæ finitima est.

h *Isauria* urbs, Ammiano teste, g *Claudiopolis*, & in lib. Concil. *Isauropolis* dicta est.

i h *Ancyra*, hodie *Anguri* & *Angara*, urbs Galatiæ primaria est, edito loco sita; Cœlio *Ancyrano* clara: Præfecti regii hodie sedes est.

u i *Teuthrania* apud Carambim promontorium est ad ortum: Moletio *Tripoli*; ac aliis *Thiellii* hodie indigitatur.

q k *Sinope* Diogenis Cynici m patria, olim *Mithridatis* regia, ad litus maris jacet Pontici.

H E K E L I I.

e Qui *Belerbejus* vocatur & *Amasia*, & Cap-

pado-
f L X. millium Ducatorum vel (magis Latine) *Anteorum* proventus ejus censetur.

g Lib. XII. Geograph. p. 205. Tom. II.

h Vid. ex *Sextii Senensis* Lib. IV. *Biblioth. Dialogus* de Patriis Viror. illustr. *Quenstedii* m. p. 459. seq.

i Conf. *Quenstedii* loc. cit. p. 461.

k Loc. jam cit. p. 160. seq.

l Leg. *Erasmii* Chil. III. Cent. VI. l. *Adig.* LXX XII. p. 626. col. a.

m Up.

a Armasia. b Nazianzum. c Nysa seu Amazonum regio. d Heneti. e Isauria. f Isauria. g Claudopolis, seu Isauropolis. h Ancyra, i Teuthrania. k Sinope.

tata; & *Amisus Therma*, & *Pessinus*, quæ Dindymene & Cybele antè dicta. Montes sunt, *Olgasis*, *Dindymus*, & qui Celæno-rum tumulus.

Amisus.
Therma.
Pessinus.
Olgasis.
Dindymus.

PONTUS ET BITHYNIA.

IV. Quæ antè duæ erant regiones, *Pontus* ad Ortum Solis, *Bithynia* ad Occalum, postea sub una provincia censæ sunt. Terminatur provincia à *Septemtrione* mari Pontico, ab *Ortu* Galatia, à *Meridie* Asia Minori, ab *Occasu* Propontide. Mons clarus est *Orminius*; Flumina, *Parthenius*, *Hippias*, *Sangarius*, & *Afcianus*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi, *Chalcedonii*, *Mariandyni*, *Caucones*, *Zygiani*. Urbes insignes, *Chalcedon*, *Orminius* m. Ejus Fluvii, *Regiones*, Populi & Urbes,

m Unde & Ouidio de Ponto dictus *Sinopsus*.

BUNONIS.

z a *Amisus* in Chalybum regione urbs est primaria.

b *Pessimonte* colebatur *Cybele*, cujus simulacrum ibidem habebant augustum: unde ista appellatur *Pessimonte* *. Paphlagoniæ urbs quoque est c *Amastria* ad Pontum sita, quam nonnulli etiam dictam volunt *Sesamum*.

d *Olgasis*, Ptolemæo *Olyssa*, mons est, aditu difficilis, cujus partem Strabo n appellat *Sandaracurgium*, ob assiduum metallorum effusionem concavam. *Parthenius* fluvius ex illo oritur monte.

e *Dindymus* vel *Dindyma*, mons Deum matri facit *Διονη* & *Διδυμω*, id est, gemellis, (gemina enim illic exstabant ubera, seu juga) nomen inuenit. *Cybele*, illa Deum mater, ab eo *Dindymene* dicta est. Ex eodem monte f *Sangarius* oritur fluvius. Cæterum g *Hylas* fl. Cappadociam à Paphlagonia ferè determinat, in Euxinum mare haud longe ab *Amiso* se exonerans.

h *Orminius* seu *Horminius* o mons hodie Turcis appellatur *Armendag* p.

i *Parthenius* fluvium, qui hodie *Parteni*, aliis *Dolap*, *Olgasis* editi mons, eumque in Pontum Euxinum minter Tium & Amastrium urbes mittit. Est quoque *Parthenius* fl. in Arcadia; ac item alius in Samo inf. à quo illa *Parthenia* dicta est.

k *Hippias*, aliis *Hippius* fl. ex Orminio seu

Horminio monte oriens, inter Sangarium & Lycum fl. in eundem exit pontum.

l *Sangarius*, hodie *Sangari* seu *Sacari*, ex *Dyndimis* montibus ad Sangiam vicum profusens, per Bithyniam inter Calpam ad Occalum, & *Hippiam* ad Ortum in Pontum decurrit. m *Gallus* fluvius in eundem influit.

n *Afcianus* fl. per Afcianam paludem in sinum labitur *Astacenum*.

o *Mariandyni* oram Euxini maris ad *Heraclæam* accoluerunt; In horum regione *Hercules* Cerberum canem tricipitem virus eromentem, quo terræ illæ infestæ, occidisse Poëtis fertur. *Mariandynos* ferunt lugubria solitos continere, unde *Mariandynus tibicen*, de Poëta minus compto, in proverbio est.

p *Chalcedon* antiqua urbs, 148. ann. post Romam condita: *Synodus Oecumenica quarta* q. A. 451. illic habita, eam urbem nobilitavit r.

H E K E L I I.

* Heic *Gordius Nodus* ab *Alexandro* rescissum esse creditur.

n Lib. XII. Geog. p. 205. Tom. II.

o *Prolemæo*.

p Ab *Appianò* in Lib. de *Bellis Mithridaticis* videtur vocari *Scorobas*. *Plinio* Lib. V. c. XXXII.

q 81. lin. 12. appellatur *Hippius*, fortè quod *Hippius* Fluvius originem inde habeat.

r *Episcoporum* 630 sub *Martiano* Imp. contra *Etychen* & *Discorum* arque ad destruedum *Synodum Ephesum* II.

s Vid. *Alstedii Thesaurus Chronologie* Tir. XXXVI. p. 345.

N n n 3.

a Amisus. b Pessinus. c Amastria. d Olgasis m. e Dindymus m. f Sangarius fl. g Hylas fl. h Orminius mons. i Parthenius fl. k Hippias. l Sangarius. m Gallus fl. n Afcianus fl. o Mariandyni. p Chalcedon.

cedon, quæ nunc *Scutari*, Constantinopoli adversa; • *Nicomedia*, • *Apamea*, • *Heraclea*, • *Nicea*, • *Prusias* quæ nunc *Bursa*, & • *Libyssa* Annibalis interitu ac sepulchro nota.

BUNONIS.

• a *Nicomedia* vulgo *Comidia*, & Turcis *Nicoir*, ad Propontidem sita, & *Constantini Magni* Baptistino celebrata, hodie ferme deserta jacet.

• b *Apamea* vulgo *Apami*, ad Propontidem jacens; prius *Myrlea* dicta, quo nomine hodie nunc à Turcis appellatur.

• c *Heraclea* Mariandynorum urbs, ab Hercule, Mela s' teste, condita, in maris Euxini litore posita, eo putatur fuisse loco, quo hodie *Penderachi* t.

• d *Nicea*, ad Ascaniam paludem sita, Strabone teste, *Antigonia* etiam dicta est, hodie *Isnich*, *Nichor*, *Nichea*: nominis celebritatem habet à *Concilio Oecumenico primo*, quod contra Arium anno 325, ibidem habitum est cogente Constantino. Immo v. *Philosophi comicus*, Socratis aequalis, in moderato risu illic repente expirasse traditur.

a *Nicomedia*. b *Apamea* seu *Myrlea*. c *Heraclea*. d *Nicea*. e *Prusias*. f *Libyssa*.

CAP. XVIII.

Asia Minor sive propriè dicta.

I.

A *Sia propriè dicta*, quæ & *Minor*, (nunc tres ejus partes, *Chiuatalem*, *Sarcum* & *Germian*) terminatur ab *Septemtrione* Bithynia ad Ponto; ab *Ortu* Galatia Pamphyliaque & Lycia; à *Meridie* eadem Lycia & Rhodiensi mari; ab *Occasu* Ægeò pelago & Hellesponto. Regiones, in quas dividitur, sunt hæ; *Phrygia*, *Mysia*, *Lydia*, & *Caria*: quas Græcæ gentes in litore Ægeò incoluerunt, *Æolis*, *Jonia* & *Doris*.

REISKII.

1 a *Phrygia* primas à Gomerio Japheti filio colonias & origines arcescit, cujus partem aliquam præci Auctores κατὰ τὴν ἀρχαίαν faciunt, id est, adustam, eo quod cinerica nigraque quasi per additionem fuerit. Nam נִכְרָא ex Hebr. נִכְרָא, i. e. consumendo vel exurendo *Phrygia* etiam Græcum vocabulum ἡ τῆς Φρυγίας, i. e. à torrendo dicitur. Itaque Græci falluntur, qui à Brygibus Macedonum gente hanc nationem vetustissimam or-

• e *Prusias* seu *Prusia* ad Olympi montis rades est, à *Prusia* rege condita, qui filium habuit dentium vice continui ossis soliditate armatum; Regum in Bithynia sedes. Hic *Alcibiades* medicus floruit, qui senex scalis lapidis interit. *Prusias* natus *Dion*, ob eloquentiam *Chrysostomus* cognominatus, cujus inter ceteras extat oratio de lio à Græcis numquam capto. Erat & Asia in Bithynia urbs *Prusias* ad Alcanii fluminis ostium: itemque alia mediterranea ad Hippiam fl.

• f *Libyssa* in mediterraneis est à dextro Alcanii latere paulum remota.

HEKELII.

f Lib. I. c. XIX. p. 173. lin. 24.
t Datur & *Heraclea* in *Capisi* cujus mentionem facit *Solinus* in *Polyhist.* c. LXI. p. 112.
v Leg. *Abv.* *Bucholcieri* Index Chronolog. p. 193. seq.

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XVIII. 469

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS.

II. • *Phrygia duplex* est; altera • *Major*, altera *Minor*, quæ & Troas. *Majoris Phrygiæ* populi, *Olympeni*, *Mocadelii*, *Cydises*, *Gipetini*, *Moxiani*. Montium celeberrimus est *Cadmus*, quo à Lycia discernitur. Fluvii nobiles • *Meander* & • *Marfias*. Urbes insignes • *Synnada*, & • *Apamia*, *Cibotus*, cognomine, antè *Celena* dicta.

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS.

III. Quæ antè *Troas* erat, à Phrygibus occupata, • *Phrygia Minor* dicta fuit; in eo annis nobilissimus • *Scamandrus*. *Phrygia Minor* seu *Troas*.

bium

nigro duroque sed spongioso in quadrangulum casio, & turrium & duarum acium, & sepulchrorum marmoris reliquis observavit Lib. I. c. 6. *Phrygia ævo* Imp. medio duplex erat *Paciana* & *Salutaris*, quam *Notitia* Imp. Romani Græcæ patitur ac Latine suppeditant. *Mysia* Carieque sibi eadem quas *Lydia* originem vendicant, teste *Herodoto* Lib. I. τὸν κατὰ τὸν πῦρ καὶ τὸν ἑλίου ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς. *Lydia* enim *Mysiumque* Caris fratres esse dicunt. Sic ergo *Lydiæ* denominationem coloniasque primas τὸν *Lud* unius *Noachidum* nepotum intulit; ita ex hac matre vicinis idem regionibus. Nam Hebr. נִכְרָא פִּינִיכָא flexuosum sc. *Mæandrum* significat. Caria autem ἡ τῆς καρίας, i. e. ab ove oviumque copia vocatur: Ita *Helychius* ἡ ἐπὶ τῇ καρίας. Ut vel ideo ad *Hebræum* & *Punicum* τὸ *Car*, i. e. agnum reduci commodè queat. Conf. *Opusculum* Jac. *Officii* de Asia proconsul. seu *Lydiana*, ubi de hisce regionibus accurate agitur.

BUNONIS.

• b *Phrygia* Curtio pluribus villis, quam urbibus frequens, nomen sortita fertur à *Phrygiæ*, sive *Brygiæ* Macedonum opido. Sunt enim auctores, inquit *Plinius* a, qui ex Europa transisse dicunt *Mysos*, *Phrygas*, & *Thynos*: unde mox terris data fuerint nomina *Mysie*, *Phrygiæ*, *Bithyniæ*. Deducitur tamen aliis appellatio *Phrygiæ* à *Phrygio* fluvio, qui etiam *Hydus* dictus, eamque à Caria separat. • c *Major Phrygia* hodie vulgò dicitur *Germian*, • d *Meander* seu *Mæandros*, fl. ultra modum

flexuosus, vulgo *Madre*, ex arce *Celænarum* summa ortus tam oblique fertur, ut in se ipsum videatur recurrere, 600. faciens flexiones; unde *Cyri Mæandri* b in proverbium abiit: inter *Heracleam* & *Mileum* mare subit Myrtorum. • e *Marfias* fl. haud longe à *Mæandro* profuens, à quo juxta *Apamiam*, quam circumfluit, recipitur: Nomen habere potest fabulantur à *Marfya* tibicine, quem ob arrogantiam excoriatæ traditur *Apollo*. Est & alius in Syria fluvius *Marfias* dictus, qui in *Euphratem* ad *Samofata* delabitur.

• f *Synnada* c utroque numero usurpatur; olim erat urbs marmore clara; unde *Synnadicum* appellatum: hodie in ruinis jacet d.

• g *Apamia* ad *Marfiam* fl. ubi in *Mæandro* miscetur, à *Seleuco Rege* condita est: *Marfye* tibicinis illius infelicis perhibetur esse patria. Ceterum in eadem *Phrygia* quoque erat h. *Gordium* opidum, olim *Mida* regia, ubi *nadus Gordius* ab *Alexandro M.* enscissus. i. *Sangario* fl. urbs illa interluitur.

• k *Phrygia Minor* hodie vulgò appellatur *Sarcum*.

• l *Scamandrus*, *Xanthus*, *Simois*, famâ majora sunt flumina, quam naturâ. *Ortus Scamandrus* ex *Ida* monte ad promontorium *Sigæum* in *Ægeum* mare labitur. *Scamander* hic ab exercitu *Xerxis* perhibetur epotus: sicut & *Melas* & *Lisus*. Inter *Simoeitem* fl. & *Scamandrum* m Campus interjacet *Scamandrus*.

HEKELII.

a Lib. V. *Hist. Nat.* p. XXXII. l. 47.
b *Etiopsi Mæandri* ap. *Erat.* *Chiliad.* IV. Cent. X. Adag. LVIII. p. 847. col. b.

c Et

a *Mysia*. Caria. *Lydia*. b *Phrygia* unde dicta. c *Major Phrygia*. d *Mæander* fl. e *Marfias* fl. f *Synnada*. g *Apamia*. h *Gordium*. i *Sangarius* fl. • k *Phrygia Minor*. l *Scamandrus* fl. m Campus *Scamandrus*.

Asia proæ
prie seu
Minoris
termini &
regiones.

a *Phrygia*. b *Troja*.

Troja:
Ilium no-
vum.
Alexandria
seu Troas
Alexandri.

bium notissima, Grajorumque monumentis celebratissima *Ilium* sive *Troja*, Græcorum decenni obsidione excidioque incluta. Inde Novum *Ilium*, triginta stadiis ab veteri distans: item *Alexandri Troas*, quæ & *Alexandria*.

MYTIA MAJOR.

Mytæ Ma-
joris
Populi.

IV. *Mytia* similiter in *Majorem* ac *Minorem* dividitur. In *Majori* inter *Minorem* & *Phrygiam* *Majorem* sita populi fuisse, *Olympi*, *Trimenoburita* & *Mysomacedones*. Montes nobiles, *Olympus* & *Cimon*. Fluvius *Rhyndacus*. Urbium notissimæ, *Antandros*, *Adramittium*, & *Pergamus*, *Trajanopolis*, *Alyda*.

Montes.
Fluvii.
Urbes.

MYTIA MINOR.

V. In *Minori Mytia*, quam *Helespontus* & propontis perfundunt, amnes sunt celebres, *Æsepus*, *Granicus*, &

c Et *Synada*, Ptolemæo.
d Primum dicta est *Synnae*. Incolis *Docimæa* & *Docimite*, referente *Stephano*, dicitur.

BUNONIS.

a *Troja* apud *Idam* montem, & otam maritimam *fulcata*, cujus ruinae hodie ostenduntur. Est cinis & tantum flebile *Troja* solum. Trojanorum luxur reprehenditur in conviviis; adeo ut *pœcus Trojanus* in proverbio sit apud *Macrobi*. e. *Equis Trojanus* quoque f in proverbio abiit.

b *Alexandria* inter *Sigeum* & *Lectum* est promontoria. Cæterum *Phryges* servili ingenio secutus, qui solis verberibus in officio contineantur; à quibus proverbium *Phryx verberatus melior* g: item *sero sapiunt Phryges*. Attamen *Phrygiam* nobilitavit viri ingenio clari & excellentes. *Æsepus* *Phryx* fuisse traditur. *Phryges* etiam sunt *Simplicius* *Philosophus* *Aristotelice* disciplinæ interpres omnium optimus; & *Epictetus*, cujus præceptum, quod *Philosophie* summam continet: *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ* *Sustine* & *abstine*. Ejusdem in *Philosophos* dictum fuit, quod sint *μυζαὶ* & *ἀνδρες*; *ἀνδρὲς* *ἡγεῖται*, dictus tenus, *factis* procul. Cæterum non longe ab illo *Sigeum* fuit opidum, ad promontorium ejusdem nominis: Hic Græcorum fuit statio navium, adversus *Trojanos* bellantium. Hic *Achillis* sepulchrum est; hodie *Turcis* vocatur *Janicari*.
a d *Cimon* mons alius etiam vocatur *Cimeus*. Ad c *Rhyndacum* angues tam immanes nasci tra-

dit *Mela* h, qui aves prætervolantes absorbeant.

u *Antandros* ab *Andri* insulæ populi condita traditur, ad maris litus jacet.

g *Adramittium* in ejusdem maris litore ponitur.

h *Pergamus* i ad *Caycum* fl. *Attalia* quondam regia, *Galen* k patria est. In *Pergama* instructissimam fuisse *Bibliothecam*, quæ ducentis librorum millibus constaret; *Galeus* neminis. Ibidemque charta *Pergamena* invento i loco nomen restituit l.

o *Æsepus* ex *Ida* m. profluens in *Propontidem* decurrit apud urbem *Cyzicum*.

k *Granicus* m ex *Ida* monte ortus, per *Adrastrateos* campos præcipiti cursu voluit; & inter *Parium* & *Lampacum* in *Propontidem* influit. Hic in *Adrastris* campis neque longe à *Cyzico* inter *Alexandrum* M. & *Persas* pugnatum est.

HEKELII.

e *Lib. III. Saturnal. c. XIII. p. 341. Edition. Lugduniano Gryphensis. Vid. Erasmi Chil. IV. Cent. X. Adag. LXX. p. 489. col. b.*

f *Ap. eund. loc. cit.*

g *Conf. Chil. I. ejusd. Erasmi Cent. VIII. Adag. XXXVI. p. 227. col. a.*

h *Lib. I. c. XIX. p. 172. lin. 37. seq. i Et Pergamum.*

k *Et Appollodori.*

l *Vid. Giuid. Paucicrolli Nova Reperta. Tit. XIII.*

a *Troja*. b *Alexandria*. c *Sigeum* promont. & op. d *Cimon*. e *Rhyndacus* fl. f *Antandros*. g *Adramittium*. h *Pergamus*. i *Æsepus* fl. k *Granicus* fl.

Simois. Mons *Ida*, *Paridis* & *Oenones* amoribus notus. *Ur-Ida*.
bes insigniores, *Cyzicus*, *Parium*, *Lampascus*, *Abydus*,
& *Dardanum*.

LYDIA.

VI. *Lydiæ* pars altera dicitur *Mæonia*. Flumina in utraque *Caicus*, *Hermus*, qui *Pactolum* auriferis arenis famigeratum *Lydiæ*
(unde *χρυσόπλοος* dictus) recepit, & *Caistrus*, qui *Lydiam* à *Ca-*
nia dissepit. Montes clari *Sipylus*, *Tmolus*, *Mefogys*, *Mimas*.
mas.

XIII. pag. 591. Edition. Amberg. in octav. m Quem aliqui à *Græco Thessali* Filio dictum putant.

BUNONIS.

a *Simois* ex *Ida* monte profluens, lacum apud *Sigæum* efficit. Ad *Simoentis* ripas *Anchiscum* *Venere* concubuisse, unde *Aeneas* namm, in postarum fabulis est.

b *Ida* *Paridis* judicio celebris, cujus cacumen vocatur, e *Gargarus*, multorum fluviorum gentor: inde *sinus* *Troadis* d *Idæus* appellatur. In *Creta* quoque *Insula* ejusdem nominis mons est.

e *Cyzicus* ad *Propontidem* & *Æscpi* fl. ostium, in insula pene continenti juncta jacet, urbs antiqua.

f *Parium* inter *Cyzicum* ad *Septemtrionem*, & *Lampacum* ad *Meridiem* ad *Propontidem* positum, hodieque vocatur *Pario* n.

g *Lampacum* ad *Hellespontum* & *Granicum* fluminis ostium, inter *Parium* & *Abydum*, è regione *Callopolis* in *Thracia* urbis. *Xerxes* *Persarum* Rex *Lampacum* urbem *Themistocli* celsi dedit, unde vinum fumeret: sicuti *Magesium* eidem donaret, quæ panem illi præberet, & *Myrtem*, ex qua haberet obolionum.

h *Lampaceni* maxime sedati & quieti; atque præter ceteros ad summum Græcorum otium potius, quam ad ullam vim aut tumultum accommodati. Crc. in *Verr.*

i *Abydus*, hodie *Avido*, contra *Sestum* *Thraciæ* urbem jacens, incolas olim habuit *lycophantas* & effeminatos: unde proverbium o: *Nè temere Abydum*.

k *Dardanum* eo fuit situ, quo hodie *arx* *Dardanellæ*, cui in *Thraciæ* litore objacet *castrum* aliud ejusdem nominis. De his di-

ctum est superius *lib. IV. cap. XIV. ad f. 2.* Venetorum classis *Turcarum* copias maritimas, classemque instructissimam, ad hæc ipsa castra invadit & prostravit, ingenti victoriæ poti anno 1656.

l *Caicus* hodie *Girmasli*, inter *Eleam* decurrit & *Pitanen* illam, quæ *Arcefilam*, nihil affirmantis *Academæ* clarissimum antillitem, tulisse dicitur.

m *Hermus* hodie vulgò vocatur *Sarabat*, ex *Phrygia* majore fluens inter *Phocæam* & *Smyrnam* in sinum decurrit *Smyrnam*, *Mela* teste p.

n *Pactolus* ex *Tmolus* monte oritur, Sardesque aluit. *Pactolos* & *Tagos* sibi polliceri dicitur s, qui sibi ingentes divitias promittit.

o *Caistrus* ex *Majore Phrygia* ortus inter *Ephesum* & *Colophonem* mare subit.

p *Sipylus* hodie *Cusmas* dicitur. Opidum quoque fuit *Sipylum* seu *Sipylus* in *Lydia*, terræ mori absorptum, quod & *Tantalum* dictum fuit.

q *Tmolus*, nunc *Tomalize* dictus, in *Tralensis* & *Sardenis* agro vitibus confusus erat, crocum etiam copiose producebat.

r *Mefogys* inter *Hermum* & *Caistrum* ponitur fluvios.

s *Mimas* mons & promontorium, hodie *Capo Stillari*, *Colophonis* urbi vicinus est.

HEKELII.

n Ex hac Civitate fuit *Neoptolemus*, cognomento *Glossographus*: Vir memoratu dignissimus.

o Apud *Erasmum* *Chil. I. Cent. VII. Adag. XCIII. p. 218. col. b.*

p *Solmo* in *Polybist. c. LIII. p. 114. lin. 30. seq.*

O o o

BUNO.

a *Simois* fl. b *Ida*. c *Gargarus*. d *Idæus* sinus. e *Cyzicus*. f *Parium*. g *Lampascus*. h *Abydus*. i *Dardanum* k *Dardanellæ*. l *Caicus* fl. m *Hermus* fl. n *Pactolus* fl. o *Caistrus* fl. p *Sipylus* fl. q *Tmolus* m. r *Mefogys* m. s *Mimas* m.

Urbes.

mas. Urbium nobilissimæ ^a *Thyatira*, ^{*} *Sardes*, ^{*} *Philadelpia*.

C A R I A.

Cariz flu-
mina.
Montes.VII. In ^a *Caria* flumina, ^{*} *Meander*, in Phrygia Majori ortum
& ab hoc receptum, ^{*} *Lycus*. Montes [†] *Phœnix*, ^{*} *Mycalæ* & ^{*} *Lat-*

B U N O N I S.

^a *Thyatira*, nunc *Tire* seu *Tira*; in septem
Ecclesiis numero memoratur Apoc. 2.^b *Sardes* apud Tmolium montem posita
urbs olim Croci erat regia; quod Jones Athe-
niensium auxilio Sardes expugnasset, Persa-
rumque præsidia interfecissent, bellum inu-
lit Atheniensibus primū *Darius* Rex, ac
deinde *Xerxes* paternam cladem in campis Ma-
rathonis acceptam vindicturus. Eadem urbs
produxit *Polyæum*, cuius exstant lib. VIII.
strategematum ^q; & *Eupatium*, qui vicias Phi-
lophorum & Sophistarum aliquot conscripsit.
Sardibus quæ erat Ecclesia memoratur Apoc. 3.^{*} *Philadelpia*, adhuc *Filadelfia* appellatur,
ad Tmoli montis radices posita, terræ moti-
bus aliquoties concussa fuit. Et huius Eccle-
siæ fit mentio Apoc. 3. A Lydia dictus est *Lap-
is Lydius*: ipsique *Lydi* molles & voluptatibus
feruntur dediti. Cæterum *Curtio* lib. 4. cap. 11.
^d *Halys* fl. terminat Lydiam, quo loco *Eydium*
Imperium intelligas oportet. Herodotus quippe
lib. 1 tradit imperium Medicum & Lydium *Hal-*
ly fluv. fuisse distincta. *Halys* autem fluv.
Plinio teste lib. 6. c. 2. à radicibus Tauri per Ca-
taoniam Cappadociamque decurrens. Opida *Gangre*,
Carisfa, inde *Amisium* liberum, à Sinope *CXXX*.
mill. pass. *Ejusdemque* nominis sinus, tanti recessus,
ut *Asiam* peninsula faciat *C. M.* passuum haud
amplius per continentem ad *Illiū* Cilicis finem.
Secundum Herodotum lib. 1. Imperium *Medo-
rum* & *Lydorum* determinat *Halys* fl. qui ex *Ar-
meno* monte proficiens primū Cilicis, dehinc *Ma-
tænos*; qui sunt ad dextram, & *Phrygiæ*, qui
sunt ad levam: tum *Boream* versus tenent *Syros*,
Cappadoces & *Paphlagonis* intervallum. *Cappadoces*
à dextra, *Paphlagonæ* à sinistra perstringens. Ita-
que *Halys* fl. cuncta fere superiora *Asiæ*, à
mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum
usque Pontum dirimit.^a *Caria* ad Septentrionem habet Joniam,
ad Ortum Lyciam: ad Occasum mare Myr-
toium; ad Meridiem Caram mare *r*.^q *Meandrus* fl. ex arce Celænarum sum-ma ortus, mediâ urbe decurrens, per *Carus*
primum, deinde per Jones, ac demum in si-
num maris editur, qui inter *Prienem* & *Mile-*
tum est. Liv. 1. 8. dec. 4. hodie *Madre* nomi-
tur, adeo oblique dicitur fluere, ut in se-
ipsum videatur recurrere & vel sexcentas fa-
cere flexiones; unde *Gyri Meandri* f. in proe-
bium abiire; *Meander* hinc, Nonio esse,
significat picturæ genus, labyrinthum in
morem flexuosis ambagibus implexum, ad
oras chlamydom.^g *Lycus* fl. Loadicæam postquam aluit,
cum *Meandro* confluit. Ad horum confluen-
tes fuit *h Colossæ*, hodie *Chonead*, ad quam
^s *Pauli* missa epistola. *Colossæ* fuisse urbem
Phrygiæ in Asia Minore tradit *Sirabo* 4; eam
Loadicææ & *Hierapoli* vicinam fuisse docet *Chry-
sostomus* & *Theophrastus*. *Herodotus* eam appellat
magnam urbem, Lib. v. 11. Similiter *Xenophon*
lib. 1. de expedit. *Cyri*. *Plinius* lib. v. Hist. nat.
p. 32. opidum vocat celeberrimum. *Paulus* On-
sui 1. vii. cap. 7. commemorat, *Colossas*, *Lu-*
dicæam, & *Hierapolin*, urbes vicinas terræ mo-
tu concidisse. A *Strabone* *Colossæ* in Phrygia
ponitur.[†] *Phœnix* mons ad oram pertingit mani-
mam, quæ Rhodo insulæ obijacet.^{*} *Mycalæ* mons & promontorium, è ri-
gione Sami est. Erat tamen & *Mycalæ* *O-*
prium per continentem ad *Illiū* Cilicis finem.
Secundum Herodotum lib. 1. Imperium *Medo-
rum* & *Lydorum* determinat *Halys* fl. qui ex *Ar-
meno* monte proficiens primū Cilicis, dehinc *Ma-
tænos*; qui sunt ad dextram, & *Phrygiæ*, qui
sunt ad levam: tum *Boream* versus tenent *Syros*,
Cappadoces & *Paphlagonis* intervallum. *Cappadoces*
à dextra, *Paphlagonæ* à sinistra perstringens. Ita-
que *Halys* fl. cuncta fere superiora *Asiæ*, à
mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum
usque Pontum dirimit.

H E K E L I I.

^q *Lugduni* ap. *Joan. Torneſium* *Iſaci Caſſan-*
curâ *Iuſti Vulteſi* Verſione adjectâ, 1589. in 11.
editi.^r Dicta *a. Caria* à *Carâ* Rege, qui primo
vixit AUGURIA AVIUM dicitur ve-
nissile.[†] Ab *Eraſm.* Chil. IV. Cent. X. *Adag.* LVIII.
p. 847. col. b. atque *Manutium* in *Adag.* *Sed*
Florib. p. 1205. col. b.[†] Lib. XII. *Geogr.* p. 230. Tom. II.

B U N O

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XVIII. 473

mus. Urbes claræ *Tripolis*, ^{*} *Laodicea*, ^{*} *Antiochia*, ^{*} *Ma-*
gnesia, [†] *Priene*, ^{*} *Alabanda*, [†] *Stratonice*, & in litore ^{*} *Miletus*,
dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, ^{*} *My-*
ndusque.

Æ O L I S.

VIII. In ^{*} *Æolide* urbes inclityæ, ^{*} *Cuma*, [†] *Phocæa*, ^{*} *Elea*. [†] *Æolide*
[†] *O-* urbes.

B U N O N I S.

^a *Tripolis* apud Caystrum positum fl. v.^b *Laodicea* hodie vulgò *Laudichia*, Ecclesia
memoratur Apoc. 3. *Laodicea* 1 Tim. 6. verſ.
ult. vocatur metropolis Phrygia Pacatiana, quod
epitheton apud ætatis præcæ scriptores non le-
gitur: sed apud illos, qui Romani Imperij jam
inclinantis provincias descriperunt. Claro-
montanum codicem mentionem non facere lo-
d, unde scripta hæc sit epistola, ait *Beza* in
notis IV. T. Cæterum *Laodiceæ* vicina fuit *h* *Hie-*
ropolis, quæ Majori Phrygiæ affcribitur, ubi
Ephraſas, de quo *Colof.* 4. docuit. *Philippus*
Apostolus ibidem cruciatus, & cum filiabus
sepultus est. *Euseb.* 1.^d *Mulæ* existeret. *Antiochia*; at hæc à *La-*
odiceæ versus Septentrionem collocatur.^e *Magnesia*, hodie vulgò *Mangreſia*, ad
Mæandrum fl. est. *Themistocles* exul hic domi-
ciliū sibi conſtituerat: Eam enim urbem
Xerxes illi donarat, quæ ei panem præberet;
ibidemque mortuus est. Hic *Antiochius Rex*
à *Scriptis* victus est, qui inde *Asiaticus* cogno-
minatus.^f *Priene* Biantis patria, hodie *Palatio*, *He-*
neæ proxima est, interquam & *Milecum*
Mæandrus fl. in mare excurrit.^g *Alabanda*, hodie *Alabanda* sive *Ecla-*
bunda, urbs mediterranea est, olim fortuna-
tissima, unde in proverbio *x urbem* notat *for-*
tunatam: *Juvenalis* Poeta eam inter urbes bar-
baricis deliciis & luxu perditas recenset. Nomen
sortita est ab *Alabando* conditore, caris, qui
genem condidit, filio, quem Deum etiam
habere, & religiosius, quàm alium quemvis
Deorum, venerati sunt. *Appollonius* ille *Ala-*
bandenſis dicendi magister, & summus doctor,
ut cum *Cicero* appellat, qui quum mercede
doceret, non patiebatur tamen eos, quos ora-
tores evadere non posse iudicaret, operam apud
se perdere, dimittebatque unumquemque ad
quamcunque artem apud ipsi videretur, atque
ad eam impellere talem & hortari solbat.^h *Stratonice* olim urbs mediterranea hodie
in ruinis jacet.ⁱ *Miletus*, hodie vulgò *Melasso*; haud
longè à *Mæandri* ostiis jacens, etiam *Anaſto-*
ria, ab *Anaſte*, quodam Cæli & Terræ filio,
dicta est. ^k *Cadmus Miletus* (alius à *Cadmo*
Phœnice, qui literas in Græciam intulit) oratio-
nis proæ primus autor, scripsit historiam Mi-
leſiorum. Est *Miletus* patria *Thaletis Astrologi*,
qui inter septem sapientes Græciæ censetur;
itemque *Timothei Musici*, & *Anaximandri Phy-*
sici *γ*. *Milecum* nobilitavit pretiosissima lana,
& stragula *Mileſia* erant in pretio. Cives ejus
urbis adeo luxu & deliciis fuebant, ut *Aristi-*
des *Philosophus* libros de illorum luxuria com-
poneret.^l *Myndus*, hodie *Mentese*, sedes præfecti,
urbs maritima est. Cæterum *Cares*, militia
olim clari, viles tamen habiti sunt, quod mer-
cedem militarent, ac in prima acie locati, pri-
mos hostium impetus sustinentes, vitam morte-
mque juxta æstimarent.^m *Æolis* seu *Æolia* ad mare *Ægeum* inter
Troadem ad Septentrionem, & *Joniam* ad Me-
ridiem porrigitur: ex quo ab *Æolis* incolæ
cepti *Æolia* facta est, quæ ante erat *Myſia*. Pri-
ma urbes in ea à *Myrino* condita n *Myrina* voca-
ta est.ⁿ *Cuma*, seu *Cyme* altera fuit à *Pelope* inter
Myrinam & *Phocæam* ad oram maritimam
extructa. Cumani habiti sunt insulsi & stupidi.^o *Phocæa*, hodie *Foſia Pæchia*; apud ostia
Thermi fl. inter *Cumam* & *Smyrnam* posita,
Maffyliz in Gallia mater est; ipsa Athenien-
sum colonia.^q *Elaa* Pergamenorum Portus, apud *Caici*
fl. ostia, inter *Myrinam* & *Pitanem* jacet, Pa-
triâ *Zenonis*, qui dialecticis inventit, & pa-
tientissimus exstitit in perferendis apud *Near-*
chum tyrannum cruciatibus.

H E K E L I I.

[†] Lib. xii. *Geogr.* p. 230. Tom. II.[†] Meminit huius *Curtius* Lib. IV. c. I. §. 27.
O o o 2^x Apud^a *Tripolis*. ^b *Loadicæa*. ^c *Hierapolis*. ^d *Antiochiæ*. ^e *Magnesia*. ^f *Priene*. ^g *Alabanda*. ^h *Stratonice*.
ⁱ *Miletus*. ^k *Cadmus*. ^l *Myndus*. ^m *Æolis*. ⁿ *Myrina*. ^o *Cuma* seu *Cyme*. ^p *Phocæa*. ^q *Elaa*.^a *Thyatira*. ^b *Sardes*. ^c *Philadelpia*. ^d *Halys* fl. ^e *Cariz* termini. ^f *Mæandrus* fl.^g *Lycus* fl. ^h *Colossæ*. ⁱ *Phœnix* m. ^k *Mycalæ* m. ^l *Latmus* m.

JONIA.

IX. In Jonia, urbes, *Smyrna*, *Clazomenae*, *Teos*, *Lebedus*, *Colophon*, non tam *Clarum* Apollinis oraculo, quam Homeri

Apud *Erasmi* Chilid. II. Cent. I. Adag. x c i x. p. 326. col. b.
y Vid. *Celeberrimi me Quenstedtii* Dialog de Patriis illislib. p. 475. seq.

BUNONIS.

z *Jonia*, Turcis *Quiscon* inter *Eolidem*, *Cariam* & mare *Aegæum* extenditur. Peuceri & aliorum sententia cum regioni, tunc incolis id nominis tributum est à *Javan* z. Jones se jactabant & appellabant Athenienses; quum etiam *avroghoras* assererent, & ceteros Græcos *Amis*; & ob hanc causam *Asia* videtur etiam *Jonia* dicta.

h *Smyrna* a in ipsa *Jonia* peninsula jacens antiquum retinuit nomen, Turcis *Ismir* appellata, urbs maritima, à *Theſeo* aut *Tantalo* condita, prius *Naulochos*, ac deinde à *Smyrne* Amazone b id nominis sortita est, Philosopho totum orbem, quæ sub sole sunt, pulcherrima est; hodieque regionis caput & satrapæ sedes, mercaturâ celebris. *Smyrnæus* habetur *Homerus* Poëta c, curijs sepulchrum ibidem hodie ostenditur. Septem sunt urbes, quæ de Homeri stirpe certant; *Smyrna*, *Rhodus*, *Colophon*, *Salamis*, *Chius*, *Arzoz*, *Athene*.

Smyrnæus quoque fuit, d *Cointus*, qui *Talpalipomena* Homeri lib. XIV. scripsit suavisimo orationis genere: itemque *Nicetes*, præclarus Sophista, quem *Hadrianus* Imperator tanti fecit, ut eum toti *Agypto* præficeret. *Smyrnæ* Episcopus fuit f *S. Polycarpus*, *Johannis* Evangelistæ Discipulus & martyr, cuius fidem & patientiam ipse Filius Dei probat, Apoc. 2. Cæterum *Smyrnæ* licet deliciis & luxui essent dediti, fortiter tamen, ubi ferebat casus; sese gerebant: unde mores *Smyrnæi* proverbio dicebantur de iis, qui ita deliciis essent dediti, ut quæ viros doceant fortis, non omittent. A *Smyrna* g *Sinus Smirnaeus* nomen & appellationem habet.

h *Clazomenæ* seu *Clazomena* urbs *Joniæ* maritima inter *Smyrnæ* & *Erythras*, ubi illa in peninsula faciem abijt, super angustias posita est, hinc *Clazomena*, illinc *Teos*: quæ quo-

niam terga jungunt confusio adnexæ, multis diversis, frontibus diversa maria prospectant *Clazomenis* fuit i *Anaxagoras* Philosophus, Physicæ cultor adeo assiduus, ut rei tum privatæ, tum publicæ omnem curam abjiceret. Nivem nigram esse probaturus hoc argumentum usus est: Nix aqua est; aqua autem nigra est: ergo & nix nigra est.

k *Teos* cuius situs jam incidatus est, l *Aucreontis* Poëtæ patria, cuius tota poësis amatoria & suavis fuit. Teja etiam m *Erinna* poëtria fuit Dionis Syraculani temporibus, quæ dorica lingua scripsit elegans poëma, ad Homeri excellentiam accedens.

n *Lebedus* seu *Lebedos* urbs maritima, inter *Tcon* & *Colophonem* erat: ibi quotannis ludi celebrabantur in honorem *Bachi*.

o *Colophon* in ire maritima est. Ubi *Cælus* vates diem obijt supremum. Alii rei *Colophonem* addere, in proverbio est, pro summam & ultimam manum rei imponere; aut adhibere id, sine quo negotium confici nequit. Proverbium inde natum est, quod *Colophonii* equestri militia adeo excelluerunt, ut nullum ferè prælium sine *Colophonii* equitatu ope atque auxilio confici posset. t.

p *Clarum* *Eustathius* *Colophonis* facit navale; qui locus fuerit *Colophonii* vicinus. *Smyrna* enim f *Apollinis* *Clarum* lucum ante *Colophonem* ponit; & *Mela* hoc *Apollinis* *Clarum* fannum cum *Colophone* conjungit. *Germianicus*, quod *Tacitus* g tradit, *Colophona* apulit, ut *Clarum* *Apollinis* oraculo uteretur. Fuit ergo hoc fannum ad ipsam urbem *Colophona*.

HEKELII.

z Aliàs est una de amœnissimis, fertilissimis & sapientibus Terris, sed propter fecunditatem & præcipuè libidines, tempore *Cyri* Majoris horribiliter, & hodie longè horribilior sub *Turcicæ* Imperio captivata & vastata. *Hezekiel* Neander Part. II. Orb. Terræ. f. 158. fac. a

a *Sophiano* *Smirne*.
b Quæ *Ephesum* occupavit.
c Ingeniis ille coelestis Vates.
d Vid. *Quenstedt*. loc. cit. p. 480. seq.

e Leg.

a *Jonia*. b *Smyrna*. c *Homerus*. d *Cointus*. e *Nicetes*. f *S. Polycarpus*. g *Sinus Smirnaeus*. h *Clazomenæ*. i *Anaxagoras*. k *Teos*. l *Anacreon*. m *Erinna*. n *Lebedus*. o *Colophon*. p *Clarum*.

Homeri natalibus nobilis; & *Ephesus* omnium clarissima: cuius decus templum *Dianæ*, *Amazonum* opus, adeo magnificum, uti *Xerxes* cum omnia *Asiatica* templa igni daret, huic uni perperit: quod postea *Herostatus*, ut nomen memoria sceleris extenderet; incendio destruxit. Id postmodum ad augustiore cultum *Ephesii* reformatunt.

DORIS.

X. In Doride urbs fuere, *Halicarnassus* & *Cnidus*.

Doridis urbes.

CAP.

e Leg. *Erasmi* Chilid. II. Cent. III. Adag. XLV. p. 362. col. b.
f Lib. XIV. p. 340.
g Lib. II. Annal. c. LIV.

BUNONIS.

a *Ephesus* urbs maritima inter *Caystrum* & *Mæandrum* fluvios posita, à *Colophone* hand longè remota, vulgò nunc *Eſefo* dicitur, & *Turcis* *Figenis*, à pristino splendore longissimè hodie abesse perhibetur b. Istud b *Diana Templum* à tota Asia annis quadringentis exstructum est, cuius operis ornamenta plurimum laborum instat obtinebant. In eodem templo inter cetera fuit c *Hecate statua*, in cuius contemplatione aditus admonuit oculos parcere; tanta fuit marmoris radiatio *Plin. i.* Eadem die templum istud conflavit, quâ *Alexander M.* Pellæ natus est. *Ephesi* fuerunt d *Heraculus* Philosophus, & e *Hippanax* Poëta, f *Artemidorus* item Philosophus, cuius exstant libri 5. de somniis, & somniorum interpretatione. Lex *Ephesiorum* fuit, quæ jubebat recordari quotidie alicujus Veterum, qui honestè vixisset k. Cæterum Ecclesia, quæ *Ephesi* erat à S. Paulo quidem fundata fuit g. S. *Johannes* tamen Evangelista eidem præfuit usque ad tempora *Traiani*, ad annum Christi 101. quo placide expiravit; quum antea sub *Domitiano* ferventi oleo Romæ fuisset immerfus, & in *Patomii* insulam relegatus, sub *Nerva* ad Ecclesiam rediisset.

l *Doris* ad extremam hujus litoris oram, sita est.

a *Halicarnassus* ad Ceramicum sinum posita, quondam regia fuit Regum *Cariz*; k *Herodoti*, *Historiarum* patris, natale solum, qui tandem per coloniam cum aliis *Thurium* in

Italiam traductus est: & *Dionysius*, *Alexandri* filius, *Historia* Romanæ auctor, *Halicarnassensis* est: itemque alius *Dionysius* Junior dictus, qui sub *Hadriano* floruit, ac emisit *Historia* *Musica* lib. 36.

m *Cnidus*, in extrema ferè peninsula parte, quæ in mare procurrat, eo fuisse putatur situ, quò hodie urbs *Standia* est: alii tamen ad ipsum promontorium, quod hodie vulgò *Capo Cris* appellatur, *Cnidum* ponunt. *Ovidius* *Cnidon* *pisces* vocat. Hic erat *Veneris statua*, *Praxitelis* opus magni pretii; quo loco & ipsa *Venus* colebatur. *Cnidius* fuit m *Cestias*, qui in prælio, quo *Cyrus* ab *Artaxerxe* fratre victus est, à Persis capus *Artaxerxem* vulneratum sanavit; postea totis annis 17. apud Regem versatus, medicinam in Persia exercuit, & res *Assyrias* & *Persicas* 23. libris complexus est. Exprioribus sex *Assyriarum* rerum se hausisse ca, quæ de *Assyris* scriptis, profutur *Diodorus Siculus* lib. 2. A multis tamen vanitatis arguitur hic *Cestias*. Inter *Cnidum* & *Halicarnassum* in eodem litore erat n *Ceramus* urbs, quæ proxima sinui nomen dedit, ut diceretur o *Ceramicus*.

HEKELII.

b Hæc Civitas, pote totius ceterioris *Asiæ* Emporium celeberrimum, locò cavò olim habitata, diluvium passa est, quò cum plurimi extincti essent; *Ezylmachus* Civitatem in eum locum, ubi nunc est, transtulit, & ab *Uxor* sinu nomine *Arsonem* vocavit. Eo mortuò pristinum nomen receptum est.

i Lib. XX XVI. c. V. p. 636. lin. 10. seq. k *Ephesia* a. *Litteræ* erant *Noctule* quædam & *Voces magicæ*, quibus utentes in omni negotiis victores evadebant. Unde natum proverbium: O o o 3

EPHE-

a *Ephesus*. b *Diana Templum*. c *Hecate statua*. d *Heraculus*. e *Hippanax*. f *Artemidorus*. g S. *Johannes*. h *Doris*. i *Halicarnassus*. k *Herodotus* & *Dionysius Halicarnassenses*. l *Cnidus*. m *Cestias*. n *Ceramus*. o *Sinus Ceramicus*.

EPHESIAE LITTERAE: quod de iis dicitur, qui mirā felicitate, tanquam divina Virgula, quicquid optant, assequuntur. Conf. *Erasmi* Chiliad. II. Cent. VIII. *Adag.* XLIX. p. 475. col. a.

REISKII.

2. *Aeolis*, *Jonia* & *Doris* quin Graecas colonias vel ipso nomine praeferebant, nemo dubitat, quisquis originem Graecarum non est inficius aut expers. Nam *Aeolis*, Pelasgi dicti aut *Aeolenses* duce Penthesileo prius Thraciam penetrata in Asiam traiecerunt, inferioris Myliae potiti. Hanc prima fuit *Aeolica* nempe migratio Graecis Auctoribus descripta: Sed altera longe celebrior, nempe *Jonica*, centum &

triginta post excidium Trojae annis concegit. Jones enim Codro rege defuncto Atticam Athenasque deseruit, Neleo Antrodoque ducibus, & in societatem Dorienfibus admittis, Asiam huiusque oram maritimam incederunt: Hinc *b* *Jonia* & *c* *Doris* duplex regio sed Jones primas & ultimas origines ad *Javanem*, filium Iapeti, quem sacra historia praebet, proximas fortasse ad *Ionem Xuthi filium*, quem Graeca superius explicata praebuit. *d* Haec de septem Ecclesiis Apocalypsis & urbibus, in quibus se horuerunt, loquendi materia datur: Sed haec jurabit *Notitiam septem Ecclesiarum Asiae* citari quam Thomas Smith, Anglus doctissimus ipse A. 1671. *Autoris* & accuratissimus spectator edidit.

a *Aeolis*. b *Jonia*. c *Doris*. d Ecclesiae Apocalypsicæ.

CAP. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia.

I.

Lyciae fines.

Chimæra mons.

Lycia, quæ nunc *Aldimelli*, terminatur ab *Occasu* & *Septentrione* Asia Minore, ab *Ortu* Pamphylia, à *Meridie* mari suo, quod Lycium est. Montium celebratissimus *Chimæra*, no-

etur.

BUNONIS.

a *Lycia* à Lyco Pandionis filio cognominata secundum Auctorem nostrum & alios hodie dicitur *Aldimelli*: Verum in novis tabulis & ab aliis Geographis Lycia appellatur hodie *Aldimelli*, quod nomen Auctor Pamphylia affcribit.

b *Chimæra*, mons à Bellerophonie habitabilis redditus traditur; unde illum interseccit monstrum istud trifforme, fabulati sunt Poetae. Ignem illius aqua accendi, terrā verò aut feno exstinguit, tradit Plinius a ex Ctesia Cnidio. Horatius b meretricem appellat *Chimæram*, satis appositè sanè; & *Pulgentius* Chimæra fabulam ad amorem interpretatur: qui quum venit, feratiler & sicut leo invadit, nec quiescit, nisi patrata libidine, quod capra significat libidinum animal; in fine autem serpentis, sive draconis instat, penitentie mortum relinquit.

HEKELII.

a Lib. II. c. CVI. p. 30. lin. 39.

b Lib. I. *Carmin.* Od. XXVII. v. 24.

REISKII.

1. Tres ultimas regiones ex iisdem, è quibus

Asiaticæ vicinæ, colonis emeruisse ad cultum & frequentiam majorem, nullus dubito. *Lycia* i.e. *ἡ Λυκία* à fluvijs cognomine ac vicino; d Pamphylia i.e. *ἡ Πάμφυλος* nomen Graecis auctoribus invenit, quasi hanc regionem vario incolarum genere habitatam dixeris. Lycia enim contigua primo Ciliciæ, Pomponio Stephanoque testibus, nec litoralis aut mari proxima fuit; Pamphylia proflus mediterranea litoralem tractum tenuit. Post hac Lycia duas in partes exteriorem, puta maritimam, & interiorem divisā, provincia primum præfidiālis, postea consularis ævo Imp. ultimo fuit: Pamphylia vero ultimus Dioeceseos Asiaticæ terminus Pifidiā, Hauiam & Lycaoniam comprehendit. *c* Cilicia duplex erat, prima vel campestris, & secunda vel aspera Græce *ἡ ὄρη*: Bochartus igitur ab asperitate lapidosa dictam conjicit, & Punico quidem vocabulo *ἡ ὄρη* *chalek*, i.e. ab lapide: Hinc Græcis *ἡ ὄρη*, postremo *ἡ ὄρη* Romanis Cilicia. vid. Lib. I. c. 5. De *Chimæra* monte ignivomo ac hujus nomine idem singulari observata suggeret.

BUNO.

a Lycia. b Chimæra. c Lycia. d Pamphylia. e Cilicia.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XIX. 477

Æternis æstibus fumum exhalans: unde fabula triformis monstri in vulgum data est, quod Chimæram animal putaverunt. Hinc Ovidius,

*Quoque Chimæra juga mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leo, caudam serpentis habebat.*

In cacumine quippe *Leones* habitabant; in medio, ubi pascuis abundat, *caprae*; in radicibus *Dracones*. Fluvij celebres, *Xanthus*, *Limyrus*. Urbes; *Patara*, & *Andriace*, *Telmessus*. *Xanthus*. *Limyrus*. *Patara*. *Andriace*. *Telmessus*.

PAMPHYLIA.

II. *Pamphylia*, quæ nunc *Menteseli*, clauditur ab *Septentrione* Galatia, ab *Oriente* Cilicia & Cappadocia, à *Meridie* suo mari, quod Pamphylum, ab *Occidente* Lycia ac Phrygia Majori. Regiones in ea sunt *Carbalia* & *Pisidia* pars, cujus alteram partem in Galatia memoravimus. *Pisidia* antea à *Solyms* dicti fuere. Montium nobilissimus est *Taurus*, qui totius Orbis maximus, à Pamphylia mari juxta Chelidonia insulas exorians, per varias innumerasque gentes, aliis aliisque nominibus ab Occasu in Ortum ad Scythiæ, usque & Indiarum fines extremos extenditur, pari longitudine fere, qua ipsa Asia, dividitque Asiam universam in duas partes; quarum altera, quæ Septentrionem spectat, *Asia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem, *Asia extra Taurum*. Porro urbes in Pamphylia insignes sunt *Side*, *Side*.

BUNONIS.

a *Xanthus* Cadmo monte ortus Xanthum urbem interluit, & in Mare Lycium devolvitur.

b *Limyrus* per *Limyræ* urbem, XX. stadiis à litore remotam, fluit, subitque mare Lycium inter Andriacæ & Apertæ urbes.

c *Patara*. hodieque antiquum nomen retinet, olim etiam *Arjmon* dicta, ad litus jacens habuit delubrum & Oraculum. Apollinis, Delphico simile c.

d *Andriace* in eodem jacet litore Patarae vicina.

e *Telmessus* seu *Telmis* ultra Xanthum flumen est in finibus Lyciæ; sinus istæ f hinc dicitur *Telmessus*. Ceterum Lycius fuit g *Proclus Philopobus*, cujus hymni Græci aliquot, & Commentaria in aliquot Platonis Dialogos etiamnum supersunt.

h Pamphylia, Plinio d teste, etiam *Mopsopia* dicta est.

i *Alia* una cum Cilicia hodie appellatur *Carmaniana*.

k *Pisidia* ista est Pamphylia pars Septentrionalis, hodie Turcis *Yersacili* dicta à *Yersaco* primaria urbe, & sede præfecti, quæ *Antiochia Pisidia* erat veteribus.

l *Solyms* appellatos fuisse *Pisidiæ* docet Stephanus e, à *Solyms* Jovis filio.

m *Side* vel *Syda* urbs est maritima in Ciliciæ confinio sita.

HEKELII.

Sunt qui hanc Urbem vel à *Patara*, *Apollinis* ex *Lycia* *Xanthi* Filiâ, Filiò, vel ab alijs *Patara*, *Lapeonis* Filiò, dictam volunt. Meminit ejus *Strabo* Lib. XIV. *Geograph.* p. 348.

a Xanthus fl. & op. b Limyrus fl. seu Limyra urbs. c Patara. d Andriace. e Telmessus. f Sinus Telmessus. g Proclus Philosoph. h Pamphylia seu Mopsopia. i Pisidia. k Solyms seu Pisidæ. l Syda seu Side.

* Seleucia Pisidiæ, & Antiochia, * Termessus & * Perga.

CILICIA.

III. e Cilicia quæ nunc Carmania f, longissimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, * Calycadnum, Lamum, * Cydnum, * Sarum & * Pyramum. Urbes

d Lib. V. c. XXVII. p. 75. lin. 23.

e Ex Plinio loc. jam cit. lin. 16. seq.

BUNONIS.

* a Seleucia Pisidiæ hodie vulgò Celestria dicta, à Perga versus Septentrionem jacet.

& b Antiochia Pisidiæ non longè à Seleucia ponitur.

c Termessus g inter Pergam & Antiochiam ponitur.

d Perga seu Perge, hodie Pirgi inter Cetrum & Cataractem fl. 60. stadiis à litore remota, nunc pene jacet. Dianæ templum hic erat, unde illa Pergæ cognominata est. In Actis Apostolorum hujus sit mentio urbis: itemque e Attalia, quæ ab Attalo rege condita, vulgò Satalia dicitur. f Phaselis à Mopso Argivorum Rege in Pamphylia & Lycia finibus in monte condita, piratarum exstitit sedes: hinc Phaselus navigii genus, quo Phaselitæ piratæ utebantur. Solebant Phaselitæ ob inopiam Diis piscibus salitis sacrificare, unde Sacrificium Phaselitarum de munere sordido & tenui sumptu proverbio h dicitur. Clara iidem Pamphylia urbs erat g Aspendus seu Aspendum, in edito colle ad Eurymedontem fl. ab Argivis condita, quam possidere finitimi. Aspendus citharista omnia intus canebat: i. e. solâ sinistrâ digitis chordas carpebat, atque levi modulatione cantilenam peragebat, ut vox ad ipsum citharistam duntaxat, aut proximè assistentem perveniret: quod est intus canere; quum vulgares citharædi canentes dextrâ plectrum tenerent, quod foris canere appellabant, & sinistrâ chordas carperent, & agerent utraque manu: unde Græcis proverbium natum: omnia intus canere; in eos, qui factorum essent occultatores, & qui privati commodi impendio essent studiosi, ac fere, quicquid rerum agerent, id omne ad domesticam referrent utilitatem. Ascomus Pedian. Cic. in Ferr. & Rull. i. h Eurymedon fluvius ex Tauro ortus nobilitatus est

pugna navali, qua ad ejus ostia Cimon Atheniensium dux Xerxem ex Græciâ fugientem persecutus, Phœnicas & Persas vicit.

g i Cilicia, terminatur ab Occasu Pamphylia; à Septentrione Cappadocia & Minore Armenia; ab Ortus Amanio monte k, à Meridie mari Ilico & Cilicio.

* Calycadnus hodie Saleso; item Fiume del ferro Seleuciam Ciliciæ interluit, interque k Sarpedonem & Zephyrium promontoria in mare exit. Est autem Sarpedon hoc in loco Ciliciæ finis l.

† Cydnus ex Tauro monte, seu secundum alios ex alveo Choaspis ortus mediam perfluit Tarsum, juxta Gymnasium juniorum. Aqua ejus est rapidissima & frigida, quapropter hominibus & bestiis auxiliatur, quæ nervos crassiores habent; Strabo m. Et Cydnum podagris mederi, crutibus eo mersis Virgilius docet; sed aqua ejus infesta fuit Alexandro, quod madens & toto corpore incensus in gelidissimum amnem insiliret n.

¶ m Sarus inter Cydnum fl. & Pompejopolin mare subit.

¶ n Pyramum ex Tauro monte ortum apud Mallum op. mare excipit.

HEKELII.

f Vel Carmania.

g Vel Termessus.

h Apud Erasmus Chil. II. Cent. VII. Adg. XX XIII. pag. 455. col. a. non incommode.

i Conf. Erasmus loc. cit. Cent. I. Adg. XX X. p. 305. col. a.

k Et Portus Ciciliis, ubi à Syria est discreta.

l Est & Calycadnus Fluvius Isaurie & Fons in Calabria.

m Lib. XIV. Geogr. p. 392.

n Sunt porro hec cisternæ sub terrâ reconditæ plerisque in locis in saxo, quæ Aqua pluvia implentur ad Incolarum usum.

BUNO-

a Seleucia Pisidiæ. b Antiochia Pisidiæ. c Termessus. d Perga seu Perge. e Attalia.

f Phaselis. g Aspendus. h Eurymedon fl. i Ciliciæ fines. k Sarpedon prom.

l Cydnus fl. m Sarus fl. n Pyramus fl.

TERRA
SANCTA

MARE MAGNUM

et

MARE OCCIDENTALE

MEDITERRANEUM

ARABIA

TRAE

Ethan Desertum

Elath Campus

Rameses

Helopolites

Scenae Veteranorum

Pharos

Pharos

Pharos

bes claræ sunt in litore, * *Selenus*, † *Pompejopolis*, antè *Soloe Siciliæ* dicta, * *Mallus* & * *Iffus*, quæ *sunt* cui adjacet, nomen *Iffici* dedit: intus † *Tarsus*, D. Pauli Apostoli natalibus clara.

Soloe;
Mallus;
Iffus;
Sinus Ifficus;
Tarsus.

BUNONIS.

* *Selenus*, urbs maritima est, haud longè à Calydni exitu.

† *Pompejopolis* inter Lamum fl. & Tarsum, olim à Rhodiis, Argivisque, post Piratis, Pompejo assignante, possessa, excisa & in vicum redacta hodie *Palefoli* vulgò vocatur; urbs illa *Soli* seu *c Soloe* scribitur à *Solone*, quum à Cæclo esset dimissus, condita & appellata. Lætrius o tradit paucos Atheniensium tum ibi collocatos, sensim patriæ linguæ inter barbaros oblitos, cepisse *σολωνισμὸν*. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam; indeque natum *Solæcisimum*. Cæterum urbs illa erat *Chryssippi* patria p. Juxta eandem in parvo tumulo fuit *Arati*, Poëtæ monumentum; in quod jacta faxa dissiliebant; id quod Mela q tradit. Neque longè hinc erat à *Corycos* opidum, portu saloque cinctum, angusto tergoze continenti annexum: & suprà *c Specus Corycius* eximius; & ultra alius, *Thiphoneum* appellant; quem aliquando *Cubile Typhoni* fuisse tradunt: quo demissa confestim exanimatur.

* † *Mallus*, adhuc *Mallo* ad Pyrami fl. ostia est.

* † *Iffus* olim ingens urbs, Strabonis ætate opidulum erat cum statione r; hodie Turcis *Ajazzo* dicitur. Posita est urbs illa inter Syriam & Ciliciam, ad quam *Alexander M. Darius* vicit: eodem in loco *Cicero* postea castra habuit. *Stephanus* existimat *Iffum* à victoria *Alexandri* postea h *Nicopolin* appellatam; at

a *Selenus* fl. b *Pompejopolis*. c *Soloe*. d *Corycos* op. e *Specus Corycius* & *Thiphoneus*. f *Mallus*. g *Iffus*. h *Nicopolis*. i *Tarsus*. k *Hermogenes*. l *Athenodorus*. m *Anchiala*.

Ptolemæus Nicopolin diversam ab *Iffo* facit urbem.

† *Tarsus*, Ciliciæ caput, ad Cydnum fl. sita, quam condidisse perhibetur *Perseus* Jovis & *Danaës* filius; vel certè ex *Æthiopia* profectus, *Sandan* quidam nomine, vir opulentus & nobilis. *Solinus* f urbium matrem vocat t: Scholâ & doctrinarum studio extitit illa celebris. Tarsensis fuit k *Hermogenes* Sophista, qui vix dam natus annos octodecim artem scripsit Rhetoricam: at senex prorsus oblitus est litteras. Tarsus patria quoque fuit l *Athenodori* Philosophi disert. Tarsus proxima erat m *Anchiala*, eodem quo Tarsus die & anno à Sardapalo traditur condita; ubi, referente Strabone, ejusdem Sardapali erat monumentum. Cæterum *Cilices* in agendo habiti sunt mendaces; unde natum proverbium v, *Cilices non facile verum dicunt*; in illos, qui lucri magis cupidi sunt, quàm veri.

HEKELII.

o Lib. I. de Vit. Philosophor. p. 41. Edition. Gryphano - Lugd.

p Vid. *Quæstus* loc. cit. p. 498.

q Lib. I. c. XIII. p. 167. lin. 6. seq.

r Sicuti videre est ex lib. *Ejus* XIV. p. 397.

s In *Polybiore* c. II. p. 109. lin. 2.

t *Enthalis* *Dianonus* in Vita S. Pauli τὸς ἐκείνης ὁφθαλμοῦς, hoc est, *Cilicie Oculum* nuncupat.

v Ap. *Erasmum* Chiliad III. Cent. I. *Adag.* XXVI. p. 528. col. b.

CAP. XX.

Summa Syria descriptio: item Palestine, sub qua Idumæa & Judæa.
S T R I A.

REISKII.

i Hæc tertia Imperii Turcorum Asiatici provincia, sed major prioribus succedit, nempe Syria Græce Συρία Hebraicè סוריה Syria, & metropoli Tyro, quam Hebræi סור Sur nomi-

nant, una tantum litera mutata: In sacris *Scripturis* a *Aram* dicitur à patre gentis hujus ultimo, Aramo Semi filio, eademque quadruplex; nempe *Aram Dammesek*, i. e. *Damascena*; *Aramzoba*, i. e. cava live *Celestria*; *Aram Nabaraim*,
P P P

a Syria, b Aram quadruplex.

I.

Syria an-
tiqua.

Ciliciæ ab Ortu jungitur **Syria*, quondam terrarum maxima & pluribus distincta nominibus. Namque & *Affyria*, & *Mesopotamia*, & *Babylonia*, & *Phœnice*, & *Palestina* partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; sed cum eam regno Semiramis tenuit, longè potentissima. At postmodo Affyria, Mesopotamia & Babylonia avulsis, *Syria fines* fuere à *Septentrione* Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia separatur; ab *Ortu* Euphrates amnis, quo discernitur à Mesopotamia; usque ad Thapilacum opidum, atque inde Arabia deserta; à *Meridie* Arabia Petrea; ab *Occasu* ejusdem Arabiæ Petræ parte & mari Syriaco, sive Phœnicio, Amanoque monte, quo à Cilicia submovetur. *Longitudo* inter *Sirbonis* paludem & Taurum montem, qua eum perumpit Euphrates, mill. CXL. *Latitudo* inter mare & Arabiam desertam mill. L. Dividitur in *Palestinam*, *Phœnicen*, *Antiochenen*, *Comagenen* & *Cælen*.

Syria fines.

Magnitudo

Divisio.

Palestina
fines.

P. A L Æ S T I N A.

II. *Palestina* clauditur à *Septentrione* Phœnice, ab *Ortu* Cœlesyria, à *Meridie* Arabia Petrea, ab *Occasu* ejusdem Arabiæ parte & mari Syriaco. Dicta fuit quondam *Terra Chanaan*, à *Chana*

haram, i.e. *Mesopotamia* & denique pars hujus *Aram Padan*, i.e. *jugata*, Jacobi peragium. Divisiones alias nunc lubens prætereo: Arabibus hodieque vocatur *شام* *Schamach* quasi regio ad *sinistram* fuit nimirum *Scham* jacens: Unde corruptius Turci pronunciant. R. Maimonides in *Hilc*. Truma cap. i. s. 6. 9. hos Syria terminos constituit; à *terra* nempe *Israëlis* versus *Mesopotamiam*, & *Aram Zoba*, & totum tractum Euphratis usque ad Babylonem, ubi *Damascus*, *Achleab*, *Charan*, *Mambeh* & *Simila*, usque ad *Snahar* & *Zohar*, quæ sunt Syrorum: Nec alios ab Arabibus Geographis statutos reperi. Syria vero & Affyria plurimum distant, neque hæc illius pars aut Babylonia fuit, ne quidem illo tempore, quo Semiramis tenebat.

BUNONIS.

a Syria Hebræis à *Aram* dicitur ab *Aram* filio Semi: atque hinc *Syr* Josepho & Straboni b sunt *Arami* c. In Tabula Olearii Syria vo-

catur *Schamre*. Forte ita dicta est à Damasco urbe, quæ Turcis, Leunclavio teste, hodie vocatur *Scham*: Urbs illa, tradente Minadojo, vulgò & *Sciam* nominatur, quin Syriam ipsam quoque Turcæ vocant *Sciam*: ac secundum Popellum Syria Turcis appellatur *Surslan* & *Isalis Soria*.

b *Sirbonis palus* seu *barathrum* est in *Agyptu* & *Palestina* finibus, ad oram maritimam inter *Casium* & *Pelnsium*: hodie variis appellatur nominibus: *Stagione*, *Golfo di Tinele*, *Golfo di Damia*, *Camet Estuarnel*: olim major fuit quam hodie existit.

c *Palestina* divisa olim fuit, & habitata septem populis Chanaan: *Amertheis*, *Chanaanais*, *Gergesais*, *Heuthais*, *Hevais*, *Pelais*, & *Pherezeis*.

HEKELII.

a D. Hieronymo testante.

b Lib. XVI. circ. fin. p. 576.

c *Arimai* vel *Arimi*

BUNO

naam filio *Cham*, qui eam obtinuit. Posteaquam verò *Israëlitæ* eam, pulsus antiquis cultoribus, ex divino mandato obsederunt, *Judea* nuncupari cœpit. Romanis Græcisque Scriptoribus dicta est *Palestina*, à magna olim gente *Palestinorum*, quos sacræ litteræ *Philistim* vocant. Dividitur iisdem Scriptoribus in *Idumæam*, *Samaritam* & *Galileam*.

I D U M Æ A.

III. *Idumæa*, quæ in sacris litteris est: *Edom* inter Arabiam *Idumæa* Petream, Judæam, & Mare Internum porrectæ, urbs ingens fuit & munita admodum *Gaza*, (sic Persæ ararium vocant) *Gaza* qui inde nomen, quod *Cambyfes*, cum armis *Aegyptum* peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Expugnatam *Alexander* vastavit.

BUNONIS.

¶ Istis pulsus duodecim tribus *Israëlis* eam armis occupantur jussu & ope divina. Iisque partim trans Jordanem fluvium, partim cis cum sedes assignatæ sunt. Trans Jordanem, *Ruben*, *Gad*, & *Manasse*, cis Jordanem, *Juda*, *Benjamin*, *Simeon*, *Ephraim*, *Dan*, *Aser*, *Issachar*, *Zabulon*, & *Naphthalim*.

¶ Post defectionem X. tribuum à domo Davidis, duo in hac gente exstiterunt regna, *Juda* & *Israëlis*, quorum illud sedem Regiam habebat *Hierosolyma*; hoc verò *Samaritan* potissimum. Magnitudinem illius gentis vel inde æstimare licet, quod jam tempore Davidis Regis *Israëlis* habebit octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & in *Juda* quingenta millia pugnatorum.

¶ Ab a *Edom* sive *Ejavo* *Isaci* filio tetram hæc appellatam nemo ignorat, cui sacræ litteræ non ignote. *Edom* autem dictus est vel ab *edilio* nidi coloris, quo ejusdem fratri Jacobo jus primogenitorum vendidit, vel quod eo colore in lacem editus est. Josephus duplicem facit *Idumæam*, *Superiorem* & *Inferiorem*. b *Superiorem* elegit tribus *Juda*, quæ in longum extenditur, usque ad *Hierosolyma*, latitudine verò usque ad lacum *Asphaltiten* constituta est. Et in hac parte fuerunt *Gaza* & *Ascalon*. c *Inferior* *Idumæa* esset tribui *Simeonis*; & hæc est circa *Aegyptum*, & Arabiæ moerem. Occupantibus verò meliorem & potiorum *Idumææ* partem *Israëlitæ* arciores illa postmodum retinuit terminos. Est verò *Idumæa* altis asperisque cincta mon-

J U.

tibus, vastas etiam solitudines includens. Gens ipsa ferox, & ad arma prompta, *Israëlitis*, *Mose* duce, ex *Agypto* venientibus, & transiitum per eorum ditionem petentibus, non modo negavit; sed etiam armata occurrit. Postea *Saul* & *David* hæc contumeliam ultri *Idumæos* subegerunt; qui tamen *Joram* temporibus desceverunt. At *Johannes Hyrcanus* ita eos domuit, ut ritus *Judeæ* & circumsisionem admitterent: ac decedens *Judeis* annumerati sunt. Demum sub excidium *Hierosolymitanum* quatuor ducibus X. X. millia in urbem venerunt, & miserandas ediderunt inibi strages.

¶ Istum terræ hujus tractum, qui ad mare Internum est, incolere *Philistini*, seu *Palestini*.

¶ d *Gaza* etiam *Gazera* dicta, incolas habuit filios & *Enakim*: expugnata tamen fuit à *Calcho*. *Samson* ejus urbis fores in montem vicinum *Hebron* versus deportavit: & hæc captus domum evertit. *Cluverius* hic sequutus est *Mele* errorem qui d tradit *Clara* opido hoc nomen impostum fuisse à *Persis*; quod *Cambyfes* Rex ararium bellicum ibi constituit. Hoc nomine enim opidum istud Hebræis appellatum longe ante *Cambysem* natum. Gen. x. 9. *Jos*. xv. 47. lib. *Jud*. i. 19. &c.

¶ *Alexander M.* expugnata *Tyro* e, hæc quoque multo tamen labore, cepit urbem f. In loco vicina nova deinde extructa est *Gaza*, quam *Alexander*, *Aristoboli* filius, cepit & evertit, sed iterum emersit & cineribus. *Augustus* enim, *Herode* mortuo, *Gazam*, *Gadara* & *Hip-*

P p 2

a Syria termini. b Syria diversæ appellationes. c Palestina.

a Idumæa. b Superior. c Inferior. d Gaza. e Enakim.

IV. Idumæam sequitur * *Judea*, cujus caput * *Hierosolyma*

lon.

Judæa.
Hierosoly-
ma.

¶ *Hippion* urbes Syriæ contribuit. Gaza Constantini M. temporibus a sorore Imperatoris dicta est *Conflantia*. Hodie urbes magna esse traditur. Hierosolyma duplo major. Habuit a Gaza navale *Majuma*, unde b *Majuma* spectaculorum ortum. Cæterum in Heidmanni Palestina Idumææ sequentia ascribuntur loca; in tribu Dan c *Modin*, Maccabæorum patria, quorum monumentum ubi fuit illud. d *Besemes* *Juda* non longe a mari, in cujus agrum Arcam Domini juvenæ duæ ultro deduxerunt. e *Themnas* in cujus regione Samson leonem percussit. f *Sorec* torrentis, ad quem habitabat *Delila*, a Samson amata, quæ blanditiis explicita est robore illius causam. Propterque ei torrenti erat rivulus g *Nehel-eshol*, i. e. *torrentis & vallis botri*, ad quem exploratores Moysi botrum miræ magnitudinis abiderunt. In Tribu Simeon Idumææ attribuitur h *Gerara*, ad torrentem *Besor*, ubi Isaac natus, hinc tridui itinere abest mons *Moria*; in quo Isaac erat immolandum. Ad eundem torrentem *Besor* fuit i *Bersabee*. Huic urbi, quæ cum fluvio *Ægypti* *Sihor*, & deserto arenoso versus Aultrum terminat Israëlitarum regionem, vicinum erat desertum *Bersabee*, quod fugit *Agar* ante Isaac, & k *Fons* ei monstratus ab Angelo, in eandem solitudinem fugit *Elias* minas *Jezebelis* delinans, ubi etiam l Juniperus *Elie*. Desertum arenosum locus periculosus iter facientibus in *Ægyptum* cum propter aquarum inopiam, tum vero cumulos, & quasi montes arenarum, in quibus viatores non raro opprimuntur: qui tantum in mari navigantes ad siderum fulgorem cursu dirigere coguntur, quod iter non solum patriarchæ olim emensum sunt, sed ipse Christus cum virgine matre & Josepho. m Judæum hic quemdam olim arenæ, ob aquæ defectum, esse baptizatum, refert Nicephorus. Ad ostium torrentis seu fluvii *Ægypti*, qui n *Sihor* dictus, est o *Rhinocorura* op. quod a mutilatis habitatorum naribus ita appellatum est. Etenim Rex quidam *Ægypti* *Alifanus* nasi mutilatione maleficia coercens, naribus truncatis eō transfudit ut ob oris deformitatem redire domum non

auderent. Inde versus Septentrionem erat p *Raphia* opidum, ad quod Ptolemæus IV. Anchum Magnum devicit. Ibidem ostenditur *el-lula* q. s. *Hieronymi*. Hinc porro in eodem litore fuit r Anthedon. De cætero Idumæas in mediterraneis sibi sedes delegisse, Philistinis ad mare, judicat *Heidmannus*: *Adrichomius* i *Palestina* proprie dictæ seu terræ Philistæorum fines a *Cæsarea* *Palestina* ad *Gazam* usque & torrentem *Ægypti* extendit, atque *Enakim* seu gigantes inter eos fuisse robustissimos. Ferocem illam gentem *David* subegit sibi que fecit vestigalem. Urbes præcipue in hac Philistæorum regione nescitur quinque: t *Geth*, *Gaza*, *Asdod*, *Ascaron* & *Ascalon*. Gaza jam memorata est. *Geth*. Hierosolyma versus Occalum proficiscendis non longe a litore in monte posita occurrat, patria *Goliathi*, a *Joppe* quatuor leucis distans: ac hodie non exstat v *Ascaron*, quæ & *Acron* sive *Acharon* dicta g, inter *Ascalon* erat & *Geth*, hodie destructa jacet. Idolum *Baalsebul* ibidem colebatur, ad quod de valedudine sua consultum mittebat Rex in *Ussai* *Ahasia*, & deserto *Ochozias*. Reliquæ duæ urbes *Asdod* & *Ascalon*, in mox sequenti memorantur sectione, quæ describitur *Judea*.

HEKELII.

d Lib. I. c. XI. l. p. 165. lin. 6. seq.

e Vid. Curtius Lib. IV. c. IV. §. 12.

f Leg. Curtius loc. cit. c. VI. §. 23.

g Quamque *Ptolemæus* *Taperium*, h. t. *pannetorum* Portum esse vult.

BUNONIS.

* Clauditur * *Judea* ad Septentrionem Samaritæ, ad Occalum Mari Interni; ad Orium Mari Mortuo; ad Meridiam montibus Seir. Appellationem terra illa consecuta est a tribu *Juda* b.

a v *Hierosolyma*, olim *Solyma* & *Salem* dicta, possessa est a Rege *Melchisedec*. Sed tum temporis *Moria* mons, in quo postea templum constructum fuit, nondum erat urbis illius pars. At *Jebusæ* urbem in monte *Sion*, loci natura munitam, & de suo nomine appellatam, pop-

fede

longe clarissima urbium Orientis, non Judææ modo. *Titus Vespasianus* captam totam diruit. *Alia* *Capitolina* postea dicta,

cum

federunt usque ad regnum Davidis, qui eam cepit vocavitque a *Civitate* *David*. Monti *Sion* i subiecta quædam urbis pars dicta est *Filia Sion*: videtur tum temporis quoque existisse. b *Templum* in monte *Moria*, in quo *Isaac* fuerat immolandus, a *Salomone* exstructum est magnificentissimum i; k quod a *Nabuchodonosore* *Babyloniorum* Rege excisum & inflammatum est. Instauratum quidem post 70. annorum exilium a *Judeis* permissu Regum Persarum: verum christiano multum abiit splendore. Hoc templum invisit & veneratus est *Alexander M.* Prophanavit *Antiochus*; at repurgavit *Maccabæi*. Expugnatum postea est a *Cn. Pompejo*, & spoliatum a *Crasso*. Sed *Herodes M.* templum hoc, ut populi gratiam sibi pararet demolitus est, & multo splendidius & fundam. excitavit ad pristinam altitudinem. Indistum erat templum triplici ambitu. Quorum ætatem c alienigenis ingredi fas erat. In eo, qui ab illo proximus erat & muro discretus, d *Judei* utriusque sexus adorabant. In eodem erat e porticus *Salomonis*, in qua *Servator* frequenter dormit. Tertium f ambitum, qui templo erat con-
jugus parte, ex adverso templi *Aure* erat, in quo fuisse facere solebant Sacerdotes. Ad utrumque Altaris hujus lateris hinc *Candelabrum* erat aureum: inde mensa item aurea, cum panibus propositionis. Ad hoc Altare *Zacharias* sacerdos, quum munere suo fingeretur, vidit angelum Domini ad dexteram altaris, qui ei nunciavit nativitatem filii. Intimium templi recessum *Sancta Sanctorum* dicebant; ibi servabatur *Arca* *Federis*, unde responsa Deus reddebat. In area illa repositæ erant *Tabule* duæ lapideæ, quibus legem ipse Deus inscripserat; *Vasculum* *Manna* & *Aaronis* virga. Hæc *Arca* in templo post exilium *Babylonicum* exstructo, non fuit. In primo ambitu sive *Atrio* gentium erat g *Porta Speciosa* dicta, Orienti obversa, ad quam claudum sanarunt *Petrus* & *Joannes*; altitudinem habens 300. cubitorum; & tota ære Corinthio inducta. Porta, quæ ex adverso huic in Atrium *Judaorum* ducebat, alta erat 50. cubitos. Quæ verò in Atrium Sacerdotum,

70. Ipsius verò templi porta cubitorum erat 90. Et aula præfiosissima spatium portarum aquabat. Quod in altissima hac ipsius templi porta suspensum erat *auleum*, in duas partes cissum est, a summo ad imum, quum *Servator* *nos*ter in cruce expiraret. Templum hoc tam magnificentum a *Tito Vespasiano* filio expugnatum, cum universa urbe incendio perit. Ad ejus templi latus Septentrionale erat arx munitissima h *Antonia* dicta, antea turris *Barim*, a *Maccabæis* munita. Arx ista per pontem ingentem templum jungebatur. Erat & i *Crypta* quadam subterranea ex arce in templum ducta, per quam occulte milites in illud poterant evadere. Hæc conjicitur esse illa k *Turris Stratoni*, ad quam *Antigonos* a fratris satellitibus occisus est. Ad Australe templi latus palatia erant sumptuosissima; l *Salomonis*, & filia *Pharaonis*, *Tribunal*, & m *Domus Libani*. Atque hæc loca maxime illustrata fuerunt in monte *Moria*. Templum verò istud lætissima n *vallis Cedron* dicta circumdedit; in quam *Jacobus Apostolus* de summo turrium fastigio præceps datus est. Morie vicinus est in Meridie o *Sion* mons, in quo præter *Arce* p & *Sepulchrum* *Davidis*, *Annas* & *Caiphas* Pontifices sua scribuntur habuisse domicilia. In eodem monte duo excitavit Palatia *Herodes*, q *Cæsaris*, & *Agrippæ*, in monte illo fuisse perhibetur *Cenaculum*, in quo *Christus Pascha* comedidit; & *Spiritus S.* Discipulis datus. Quamquam alii in civitate inferiori ad *Portam* *Vallis* illum collocant locum. *Tabernaculum*, in quo *Arca Federis*, in eo quoque fuit monte, antequam templum *Salomonis* efficeretur. In muro Orientali montis *Sion* ponitur & r *Turris Siloah*, ubi subiecta *Piscina Scloah*, in qua cecidit *Christi* iussu oculos ablatus visum recipit. Tertius s mons *Arca* in inferiori & occidentali erat urbis parte. In eaque multæ arces & palatia. Ad Occidentalem templi partem erat t *arx Maccabæorum*, *Theatrum* & *Gymnasium*, v *Berenices* regia, ac *Helena*, & *arx Antiochi Epiphanis*, *Amphitheatrum*, & *Forum rerum venalium*. In Septentrionali civitatis parte, quæ *Filia Sion* appellata est, *Forum* erat magnum in conspectu *Antonie* & *Prætorii* *Rom.* quod cum

P p p 3

An-

a Gaza navale. b Majuma. c Modin. d Besemes. e Themnas. f Sorec. g Nehel-eshol. h Gerara. i Bersabee & op. desertum. k Agar Fons. l Juniperus Elie.

m Judæus arenâ baptizatus. n Sihor. o Rhinocorura. p Raphia.

q S. Hieronymi cellula. r Anthedon. s Palestina proprie dicta.

t Geth. v Acaron. x Judeæ fines. y Hierosolyma seu Solyma.

a Civitas David. b Moria mons in quo Templum. c Atrium gentium. d Atrium Judaorum. e Porticus Salomonis. f Atrium Sacerdotum. g Porta Speciosa. h Antonia arx seu Barim Turris. i Crypta. k Turris Stratoni. l Palatium Salomonis & Tribunal. m Domus Libani. n Cedron vallis. o Sion mons. p Arx Davidis, ejusque sepulchrum. q Cæsaris & Agrippæ Palatia. r Siloah turris & piscina. s Arca mons. t Arx Maccabæorum. v Berenices regia. x Arx Antiochi.

Afcalon.
Azotus.
Jamnia.
Joppe.

cum ab *Ælio Adriano*, mutata nonnihil loci regione restitueretur. Nunc Turcis incolis *Gutz* est. Reliquæ Judæorum urbes celebres fuere in litore *⁠a* *Afcalon*, magna, & non minor *⁠a* *Azotus*; item *⁠b* *Jamnia*, & *⁠c* *Joppe*, Phœnicum urbs antiquissima, quam *⁠d* *Mela* ac *⁠e* *Plinius* antiquiorem terrarum inundatione prædicant. Hinc *Andromedam* belluæ marinæ expositam fuisse fabulati

Antonia conjungebat *⁠a* *Xystus*: in quem *⁠a* *Pilato* Servatoreum productum volunt, quum Judæi exhiberetur spinis coronatus, cum elogio: *Ecce homo!* Ex quo loco *Agrippa Rex* Judæos initio belli Judaici ab infania belli adversus Romanos cupiditate gravi oratione deterret. In eadem parte fuit, *⁠b* *Piscina Probatica* seu *Bethesda*: in qua pecudes immolande lavabantur. Ejus aquæ ab Angelo commotæ morbos sanabant. Hic *Christus* claudum restituit. Sequitur *⁠c* *Bezetha* mons, & in eo *⁠d* *Civitas nova*, quæ erat Septentrionalis Hierosolymæ pars, ab Ortum in Occalum reliquæ urbi prætexata. *⁠e* *Triplicem murum* eam urbis partem includebat. Inter primum & secundum murum erat *⁠f* *Palatium Herodis*. In eadem parte urbis habitabant artifices, mercatores, opifices, operarii, & reliquum vulgus. In isto Herodis palatio erat *⁠g* *cæcar*, ex quo per Anglum Domini liberatus *⁠h* *Petrus*. In muro isto erant tres turres insignes, *⁠i* *Phaselus*, *⁠j* *Marianne*, & *⁠k* *Hippicus*. In Occidentali urbis angulo, ubi in Septentrione flectunt mœnia, erat excelsa turris *⁠l* *Psephina*, ex quo cælo sereno Arabia, & mare & extrema Judaici territorii conspicerentur. E regione hujus turris extra mœnia erat *⁠m* *mons Calvaria* sive *Golgotha*: cui vicinus hortus in quo *⁠n* *sepulchrum Christi*. Ad orientale urbis latus extra mœnia est *⁠o* *mons Oliveti*, inter quem & urbem *⁠p* *Vallis Josaphat*, interjacet. Eam vallem *⁠q* *torrens Cedron* interluit.

HEKELII.

⁠b Dicitur *Cananea* atque *promissionis Terra* passim in SS.

⁠i Atque pulcherrimum.

⁠k Ideoque & *Hierosolyma Eusebio* Lib. IX. *Preparat. Evangelica* qs. *Hieron. Salomonis*, h. e. *⁠l* *⁠fides Salomonis* dicitur.

⁠a Xystus. *⁠b* Piscina Probatica. *⁠c* Bezetha mons. *⁠d* Civitas Nova. *⁠e* Palatium Herodis. *⁠f* Phaselus, Marianne & Hippicus & Psephina turres. *⁠g* Calvariz mons seu Golgotha. *⁠h* Oliveti mons. *⁠i* Josaphat Vallis. *⁠k* Cedron torrens. *⁠l* Afcalon. *⁠m* Azotus seu Aldod. *⁠n* Dagon Idol. *⁠o* Jamnia. *⁠p* Joppe.

BUNONIS.

⁠a *⁠a* *Afcalon* o, *Semiramidis* patria, fuerat urbs Philistæorum ad ipsum maris portum, 720. stadiis Hierosolymis distans, nobilis olim ac potens. *⁠b* *Samson* huic irripuit, & 30. *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e* *⁠f* *⁠g* *⁠h* *⁠i* *⁠j* *⁠k* *⁠l* *⁠m* *⁠n* *⁠o* *⁠p* *⁠q* *⁠r* *⁠s* *⁠t* *⁠u* *⁠v* *⁠w* *⁠x* *⁠y* *⁠z* *⁠a* *⁠b* *⁠c* *⁠d* *⁠e*

ASPHALTITES LACUS.

Asphaltites
lacus
feu Mare
mortuum.

VI. *Asphaltites*, y nihil præter bitumen gignit; unde & nomen ἀπὸ τῆς ἀσφάλτου. Neque pisces, neque fœtas aquis volucres patitur, sapore corrupto & gravitate odoris pestifer. Item propter magnitudinem & aquæ immobilitatem, *Mortuum Mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur; neque navigationis patiens est, quoniam omnia vitæ carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam sustinet, nisi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: Tauri camelique fluitant, periti impetique nandi perinde attolluntur. ²

HEKELII.

y Vel *Asphaltus*.

REISKII.

2. ^a Univerfus terrarum orbis est Judæorum sensu partes complectitur duas (1) ארץ ישראל i. e. terram Israël (2) ארץ חוץ לארץ i. e. extra terram, extraneas nempe regiones, quotquot sunt: b Idemque orbis duos comprehendit populos, unum ישראל i. e. *Israëlitas*, alterum אומות העולם i. e. *nationes mundi*: Quales in una terra Chanaana numerabantur undecim, pro numero filiorum; quos Chanaan procrearat. Sed ex illis præcipue septem, unaque harum potentissima Philistæa, quæ toti Pælestinae apud externos nomen addidit. De Judæa vero quousque patuit, hujusque terminis, divisione, partibus, urbibus, fluvii & montibus, auctores extraneos cum sacra Scriptura tabulas item nostras quæcunque habentur, cum Judaicis & Talmudicis conciliare hoc opus, hic labor est non exiguus. Sed plura Lightfothus, Bonfrevius, Bochartus, Spanhemius errata notant: plura notari amplius possunt de metropoli præsertim ac templo magnifico, nec non hujus

excidio, de quo nummi Romani adhuc superstites contestantur. Mirum est. Talmudicis Judææ septem attribuisse maria c (1) *Mare Magnum*, i. e. mediterraneum (2) *Tiberiadis*, (3) *Sodomiticum*, (4) *Samochonitis*, (5) *Mare Dechni*, i. e. Arenosum in lacu Sirbonis, (6) *Mare Amnicum*, i. e. Regiunculae Syriacæ ubi scaturigine Jordanis phiala, quam Fl. Josephus lacum nominat (7) *Mare de Schalith*, de quo docti conjiciunt, idem esse, quod mare Jezor apud Jerem. c. 49. y. 32. dicitur. Vid. Lightf. Chorogr. Animadvers. ubi fluv. Jordani non duos fontes, quæ communis opinio est, sed *unicam* *Panæde* multis rationibus vindicavit cap. 67. Huic adde minores fluvios Cifon, Jarmoch, Pigah, Arnon, Jabok, itemque fluvium Sabbaticum, quem nominant, notatu dignissimum. Plura nunc omitto Itineraria, tum Rabbinicæ Benjamin Tutelenfis, & R. Anonymi de Cypis sepulchricæ Patrum veterum ac Prophetarum, tum Christiana eaque aut recentia, quæ Radzivil Princeps illustravit, Christoph. Furcrus, Neitschiz & Trein-lov ediderunt, aut vetera Monachorum aliorumque hominum plura.

^a Terrarum orbis duplex. b Et populus. c Maria septem. d Jordanis fontes.

CAP. XXI.

Samaria, Galilea, Phœnice, & Libanus.

SAMARIA.

I.

Judæa jungitur *Samaria*, aliquanto latius juxta latens. *Ja*, quippe, & *Joppe*, & *Azotus*, & *Afcalon*, Samariæ opida, ab auctoribus usurpantur. Caput regionis est *Samaria*, quæ & *Sebaste*, ^a *Neapolis*, & ^b *Gamala*, atque in litore *Apollonia*. ^c

Samaria.
Sebaste.

Neapolis.

Gamala.
Apollonia.

G A.

BUNONIS.

^a *Samaria* inter Judæam & Galilæam inter-

jacet a.

^b A monte *Garizim*, & urbe *Sichem* non longè aberat mons *Semaron*, in quo *Samaria* ab Amri Israëlitarum Rege condita, Regum illorum sedes fuit. Expugnata demum est ab Assyriorum Rege *Salmanassere* & Rex *Osea* cum universo populo captivus abductus. In regiones illas submitit *Salmanasser* gentem *Persicam*, *Chusæos* à flumine *Chuto* ita dictos, *Judeis* inviolat. Ipsa verò urbs *Samaria* hodie in ruinis jacet. Prope eam sunt montes *Beibel* & *Dan*, in quibus voluit duos aureos vitulos ab Hieroboam positos. b *Sichem* verò postea appellata *Neapolis*; unde *Justinus Martyr* ortus. *Neapolis* illa tum temporis, ut *Scaliger* ad num. *Euseb.* 2157. docet, metropolis *Samariæ* fuit. Postremo deductis eo colonis, *Vespasiani* aut *Domitiani* auspiciis *Flavia Cesarea* appellata est.

^c *Neapolis* & *Mabortha*, quæ demum fuit, antiquissimis temporibus erat d *Sichem*, ubi *Dinae* Jacobi filii stuprum illatum ab Abimelech; postea destructum excitavit *Jeroboam*, Sacerdotis ævo vocata est *Sichem*.

^e *Gamala* in monte sita erat cameli figuram referente, cujus capiti arx, gibbo reliqua urbs innexerat. Expugnata est ab *Alexandro* Judæorum Rege; & ac deinde quoque à *Vespasiano*. Ab eum circumjacentis regia dicta est *Gamalitica*. Ponitur verò urbs illa trans Jordanem ab Orientali Maris Galilææ latere paulum remota.

^f *Apollonia* ad maris Interni litus à *Joppe* versus Septentrionem jacet.

HEKELII.

^a Ejus Descriptionem vid. ap. *Flavium Josephum*

a *Samaria*. b *Sichem* seu *Neapolis*. c *Neapolis*. d *Sichem* seu *Sichar*. e *Gamala*. f *Apollonia*. g *Samaria*. h *Cuthai*. i *Sichem*

Lib. III. de Bello Judaico c. II. p. 704. Edition. Frobeniano-Basil.

REISKII.

1. & *Samaria* primas origines nomenque suum non ab *Samariis* *Zamari*, unius inter filios *Chanaan*z posteris traxit, nec ab Hebræico verbo שָׁמַר *Schamar*: quasi שְׁמֹרֶת i. e. *custodes* vel *observatores* dixeris (quæ sententia *Elmacini* *Arabis* fuit in *Histor.* *Sarac.* p. 118.) sed ab *Samero*, qui montem *arecem* *Ambro*, *Israëlitico* regi vendidit, ut nova urbs nempe *Samaria* superstrueretur. Sed *Sichem* mixtæ hodierni hunc nominis auctorem suum refugunt, ac se *sefilios* *Israëlis* *Samæos*, *populum Sanctum*, *piros legis Moysæ* observatores in utraque profiterentur *Epistola*, quam nobilissimus *Ludolfus* sibi recriptam cum notis edidit: Amplius omnes è *filii* *Josephi* *justi*, è *tribubus* *Ephraim* & *Manasse* ortos sese voluit; libros *solum* *Mosaicos* & *librum* *Josue* ab suis recipi legumque; festa item vetera sibi superserere; codicem legis *Msum* ab ipso *Abisa*, *Pinhali* filio; sepulchra etiam *Prophetarum*, viroque *sanctorum* aliquot: Denique sub finem breve hoc religionis symbolum annexit: *Fides mea in te Domine, & in Mose, filio Amram, servo tuo, & in lege sancta, & in monte Garizim, Domo Dei, & in die ultimis & retributionis*. *Judæi* hodierni eos כּוּתָּי i. e. *Chuthæos* nominant propter *Assyriacæ* à *Salmanassere* huc missas colonias: Chus enim *Chazeltan* fuit sive *Sufiana*, *Bocharto* auctore, ut tamen simul è *Babele*, *Amida* & *Musal* deportatos incolas *Elmacinus* recte scripserit. Una hodieque apud illos *Sichem* claret, *Samaria* vero in ruinis jacet: Illa montibus cincta & convallibus amoenis, *Cuthæorum* sedem præcipuam habet. Plura

Q 99

BUNO

G A L I L Œ A.

Galilæa.
Tauris
Stratonis,
feu Cæsarea.

Capernaum.
Julias.
Bethsaida.
Tarichea.
Nazareth.

II. Ultima Palæstinæ est ²Galilæa, cujus caput in litore ¹Turris Stratonis, eadem postea Cæsarea Stratonis, sive Cæsarea Palæstinæ, ab Herode Rege de novo condita. Intus ad Lacum Genesareth, seu mare Galilææ, ³Capernaum, ⁴Julias, ⁵Bethsaida, ⁶Tiberias, ⁷Tarichea, inter lacum & mare Phœnicium ⁸Nazareth.

tum Geographica tum historica ex Hottingeri Exercit. Anti Morinianis, collectæ Celsarii ad Hiltor. Samarit. Notis ad Epistolam Samarit. & Hotting. Thesaur. Philol. peti possunt.

B U N O N I S.

§ ^aGalilæa terminos habet Ptolemaidem, Carmelum montem ad Occasum: Samaritiam & Scythopolim, usque ad fluentia Jordanis, ad *Merichum*, ad Oriam Hippenum & Gadatim, & Gaulanidem, regnumque Agrippæ; ad Septentriones denique Iyrum & Tyriorum fines.

§ ^bCæsarea illa incredibili magnificentia ab Herode aucta est. *Herodes Agrippa* Rex ab Angelo percussus hic expiravit *b. Cornelius Centurio* a Petro hic eductus est æternæ salutis viam *c. Hic Philippus* & quatuor ejus filii prophetico spiritu dotatæ vixerunt *d. & Agabus* vincula D. Paulo prædixit *e. Hic D. Paulus* in vinculis egit biennium, & coram *Felice, Fesloque & Agrippa* causam suam egit *f. Hinc Romani* ad ad Neronem missus est *g. Cæsarea* hæc ad formam proconsularem postea erecta est a Justiniano Imperatore. *Novell. 103.*

§ ^cCapernaum *b* ad mare Galilæum, Decapoleos urbes primaria, opibus & splendore præ cæteris illustri, ad dextram sita erat in litore secundo, Jordane descendebus, ubi is lacus se misceat. Hæc civem habuit *Servatorem*: qui Nazareth relicta, quam educatione suâ illustraverat, in urbem hanc migravit *i. Hic plurima* edidit miracula, & didrachma solvit per Petrum, mulierem *12. annos* fluxu sanguinis laborantem, etiam centurionis servum hic sanavit. Ut vero Capernaum dextrum litus obsidebat, ita *Chorazin* tenebat laevum. Quæ urbes, quod ipse Servator is prædixerat, hodie in ruinis jacent.

§ ^dJulias ad litus maris Galilææ Orientali est. ^eBethsaida *k* in angulo istius maris Septentrionalis erat, urbs Decapoleos rex, ad

§ Galilææ termini. *b* Cæsarea. *c* Capernaum. *d* Julias. *e* Bethsaida. *f* Genesareth regio *g* Tiberias. *h* Tiberias mare. *i* Tarichea. *k* Nazareth. *l* Galilæa Inferior & *m* Superior. *n* Palæstine in XII. Tribus divisio. *o* Ruben. *p* Gad. *q* Manasse dimidia. *r* Neptalim. *s* Zabulon. *t* Issachar. *v* Dimidia Manasse.

viam sita, quæ & Syria in Ægyptum ducit. Est hæc urbs *Petri*, *Andræ* & *Philippi* Apostolorum patria. Cæco cuidam *Christus* hic visum reddidit. Regio illa *Genesareth* sive *Genesareth* appellatur; unde & mare vicinum appellationem habet.

§ ^aTiberias metropolis & terminus Decapoleos regionis, urbiumque ejus maxima nomen ab Imp. *Rom. Tiberio* traxit; & ab ipsa vicinum *h* mare *Tiberiadis*. *Servator noster* in ea regione quinque panibus & duobus picibus quinque milia hominum saturavit *l.*

§ ^mTarichea ad Orientale maris Galilææ litus posita, olim fuit urbs munitionis, & Vespasiano tamen expugnata.

§ ^kNazareth in montis erat vertice. Hic domicilium suum habuit *B. Virgo Maria*, & ab Angelo didicit, se fore *Messiam* matrem *m*. Ibidemque educatus est *Christus*, ac deinde docuit in eorum Synagoga; etiam eo eventu, ut impie eum præcipitare conarentur de abrupto montis. Cæterum in *Galilæa Inferiori* est mons *Hermom*, quem *Sidonii* vocant *Sivium*, & *Amorrhæi* *Senir*. *Inferior* *Galilæa* Australis est; ut *Superior* *m* Septentrionalis.

Cæterum *n* Palæstina in duodecim Tribus, gentis Israëliticæ ita fuit divisa, ut per Jordanem distinguerentur in Orientales duas cum *dimidia*, & Occidentales novem, cum *dimidia*. Orientales trans Jordanem erant, *o* Tribus *Ruben* ad Mare Mortuum in parte Australi; *p* Tribus *Gad* inde versus Septentrionem huic habitabat contigua; & inde porro versus Septentrionem *q* *Dimidia Tribus Manasse*. Cis Jordanem reliquæ incoluntur Tribus; ac sunt Occidentales. Versus Septentrionem, extremas hujus Terræ regiones; ad ripas Jordanis, ubi is primum scaturit, ad mare usque Galilæa possedit, *r* Tribus *Neptalim*: huic inde versus Austrum ad litora maris Galilææ contigua erat *s* *Zabulon Tribus*; cui litum versus Meridiem contermina fuit *t* Tribus *Issachar*; quam sequuta *Dimidia v* Tribus *Manasse*.

zareth, Christi redemptoris nostri domicilium: & *Canan Galilææ*, sive *Minor*. At notandum hoc loco, unam equidem hanc esse Græcis Romanisque scriptoribus Galilæam: in sacris autem literis duas censeri, quarum altera jam explicata, *Inferior* est cognomine; altera vero Phœnices pars est, *Galilæa Superior* dicta, seu *Galilæa Gentium*.

P H O E N I C E.

III. Phœnice antè erat, quidquid terrarum inter *Eleutherum* Phœnicæ fluvium.

ulsi, indeque *a* *Ephraim Tribus*; ac porro *b* Tribus *Benjamin* ad partem Maris Mortui pertinens; cui confinis erat *c* *Juda tribus*; inter *Martium* & *Tribum* *Simeon* incolens. Tenebat enim *d* *Simeon Tribus* Palæstinæ partes Australes inter *Judam* & *Philistæos*. At *e* *Dan Tribus* versus Septentrionem *Simeoni* contigua erat, inter eandem, partem *Judæ*, *Benjamin* & *Philistæos* interjacentes. At *f* Tribus *Aser* Superioris Galilææ partem inter *Tribum* *Neptalim* & *Phœnices* incoluit, quos ex munitis urbibus maritimis ejicere non valuit. Pleniorum Palæstinæ cognitionem, qui desiderat, adeat *Adrichomium*, *Buntingium*, aut *Heidmannum n*; qui ejus Terræ plenam perfectamque nobis dederunt descriptionem.

H E K E L I I.

§ Act. X. II. 23.

§ Act. X. 25. seq.

§ Act. X. 1. 8. 9.

§ Loc. cit. v. 10. seqq.

§ Act. XXIV. XXV. & XXVI.

§ Act. X. VII. v. 1.

§ Quod *Agrym Penitentia*, vel *Villam Confessionis*, aut *Propitiationem Penitentis* denotat.

§ Unde & *Isa Civitas* dicitur *Math XI. i.*

§ Proprie Domum *Frugum*, vel *cibarium*, aut *Domum Venarum*, vel *insidiantium* designans.

§ Joh. II. 1. seqq.

§ Luc. I. 31. seqq.

§ *Adamannum S. Arcurphum, Francisc. Albarottum, Arandam, Dublinium, Stephanum Mantagaxam, Medinam, Jod. Meggerium, Joan. Pascham, Guil. de Rubriquis, Joannem Soarium, Joan. Georgium Tibianum, & Ludovicum Tschudium.*

B U N O N I S.

§ *g* Cana hæc haud longè a Nazareth versus Septentrionem, ad latus montis *Carmel* sita

alumnos habuit *Simonem Cananitem* Apostolum, & *Nathanabem*. Hic aquam in vinum mutavit *Servator o*, & postea absens regii cujusdam filium, qui in urbe Capernaum animam agebat, verbo sanavit *p.*

§ *h* Eleutherus fl. in Ituræa, Libano monte editus, Galilæam gentium perlitens inter Tyrum & Sareptam in Mare abijt Mediterraneum. Testudinum magnam vim in hunc fluvium certo anni tempore ascendere & mari Phœnicio *Cerpius* g auctor est. Eundem fluvium *i* *Sabbathium* fluvium nonnulli volunt, quod per sex tantum dies fluat; ad septimo, id est; singulis Sabbathis deficiat ac fluere cesset. *Plin. l. 31. c. 2. Idorus l. 13. c. 13. Josephus* de bello *Judi. l. 7. c. 24.* Eum visum venit *Vespasianus*. *Adrichomius* existimat esse amnem illum, qui in Cantico *Salomonis Fons hortorum* appellatur.

H E K E L I I.

o *Joan. II. 7. seqq.*

p *Joh. I. V. 47. seqq.*

q *Lib. IX. c. X. p. 154. lin. 42. seqq.*

R E I S K I I.

2 *k* Galilæa Hebraice גלילית a convolvendo, quasi κατακλύθω, i. e. tractu suo convolutum dixerit, duplex apud Talmudicos habetur וְהָיָה לָהֶם וְהָיָה לָהֶם i. e. una superior, quam *Josephus* τὴν ὕψω vocat, alteraque inferior, quam Græce τὴν κάτω nominat: Illa Septentrioni propior ad Syros & Phœnices, hæc Austro vicinior ad Perzæam & transjordanicam patet: Illa cum addito gentium, quas tangit; hæc simpliciter & absolute in sacris extraneisque scriptoribus גלילית Galilæa dicitur; & *CHRISTO JESU* nomen Galilæi a Nazareth opido, quin Christianis omnibus Galilæorum socma inter gentiles addidit. Utraque Terram

Q 9 9 2

a Ephraim. b Benjamin. c Juda. d Simeon. e Dan. f Aser. g Cana Galilææ. h Eleutherus. i Sabbathus fl. k Galilæa duplex.

flumen, & *Pelusium* opidum Ægypti mari Interno objacet. At postea Phœnices termini consignati sunt duo amnes, à Meridie *Cherfeus*, à Septentrione *Eleutherus*. Hæc igitur sacris scriptoribus in duas dividitur partes; * *Galilaam* Superiorem sive Gentium, quæ est inter *Cherfes* fluminis ostia & Antilibanum montem; & *Syrophœnicen* inter Antilibanum & Libanum. Urbes in universa Phœnicie claræ in litore * *Ptolemais*, antè *Ace* dicta, sacris literis *Acon*: * *Tyrus* quondam insula, postea verò Alexandri oppugnantis operibus continens facta, *Zor* dicitur in sacris Scriptis, & nunc *Sur* incolis: olim portu clara, urbibus genitis in Africa *Lepti*, *Utica*, & illa Romani imperii æmula *Carthagine*, etiam

Galilæa superior.

Syrophœnicæ, Ptolemais.

Tyrus.

Zor.

chiam aliquandiu sub Herodibus, post hæc Præsidalem, ultimo Consularem provinciam continuit. a Nam Palæstina fuit Imp. Romanis triplex in Diocesi Orientis fuit: *Prima* nempe Consularis, cujus caput Cæsarea post Hierosolymæ ruinas; *secunda* Præsidialis, & *tertia* æque Præsidialis, quam *Salutaris* alio dixerunt nomine. Plura ex Lightfoot de moribus & dialecto pete; Si lubet, adde nostram de Lingua vernacula JESU CHRISTI Dissert. Libro de imaginibus CHRISTI subjunctam.

BUNONIS.

* b *Galilæa Gentium* sive *Superior* erat extra Eleutherum, intra eundem fluvium & Iephtæ, sive tribum Zabulon.

g In *Syrophœnicia* erat * *Campus Libani*, in quo D. Georgius fertur occiso Dracone filiam Regis virginem liberavisse. Per eam regionem fl. d *Adonis* decurrit.

c *Ptolemais* ab Ægyptio quondam Rege nomen adeptæ, hodieque *Acon* nominatur, quondam *Claudii Cæsaris* colonia; assignata quidem in distributione terræ fuerat tribui *Afer*: Verum quod urbs multissima forer, & cives bellicosus, ab Israelitis occupari non potuit. f *Jonathan*, Judæ frater à *Tryphon* in hæc civitatem invitatus dolo capitur, ibidemque occiditur. Postea variâ hæc urbs fortunâ usâ, modo Christianis parvit, modo Saracenis, à quibus penitus excisa, attamen restaurata est. Duobus ab urbe stadiis præterlabitur fluvius *g Beles*, seu *Belus*; cui propè eam fl. *sephelchum* *Memonis*; ibidemque vallæ vicinæ emittens

arenam: quam quum exhaurierint multe naves pariter accedentes; locus idem rursus impletur. Mons qui i *Scala Tyrionum* dicitur, ad septentrionem centum stadiis est ab urbe; neque longè amplius k *mons Saron*, vinctis præstans. *Josephus*, *Plinius*.

τ 1 *Tyrus* urbs durissimæ rupi imposita, undique fluctibus marinis alluebatur, unde multissima, & opulentissimum erat emporium. *Hiramus* Rex Tyri erat, qui Salomonem instruendo templo adiuvit. Expugnata hæc urbs fuit primum à *Nabuchodonosore* Chaldeorum Rege, ac deinde ab *Alexandro M.* r *Tyria* purpuræ in pretio erat. Ipse Tyrii re navi præstantes, armorum peritiâ excellebant, adeoque tribus *Afer* nec hos potuit expellere habitatores. *Paulum Apostolum* inde Hierosolymam abeuntem fideles Tyrii cum uxoris & liberis prosequuti sunt ad litus usque; ac postea multâ constantiâ Christianam defenderunt fidem; donec à Saracenis demum capta est urbs, qui eam hodie tenent. *Tyrus* f. patria fuit *Porphyrii*, *Philosophi*, item *Maximi* *Philosophi* *Platonici*, & *Ulpiani* *Jcti*. XXX. stadiis à Tyro aberat *Tyrus Antiqua*, Orum versum, m *Palæcyren* i etiam appellata. Inter utramque erumpunt fontes, quorum maximus n *Aquarum viventium* dicitur putetur.

HEKELII.

r Vid. Q. Curtii Lib. IV. c. IV. §. 12. seqq. f *Quam Curtius* loc. cit. c. II. §. 2. & dicitur, & magnitudine ante omnes Urbes *Syrie Phœnicæque* memorabilem vocat. i Testatur denuo Curtii loc. cit. §. 4.

BUNO.

a Palæstina triplex. b *Galilæa Gentium*. c *Campus Libani*. d *Adonis* fl. e *Ptolemais*, f *Jonathan* occisus. g *Beles* fl. h *Memonis* sepulchrum. i *Scala Tyrionum* mons. k *Saron* mons. l *Tyrus*. m *Palæcyren* seu *Tyrus antiqua*. n *Aquarum viventium* fons.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XXI. 491

Gadibus extra orbem conditis. Postea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura constitit. Sequitur * *Sarepta*, & *Eliz* *Prophetæ* hospitio nota. Dein diu opulenta * *Sidon*; antequam à Persis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri; *Thebarumque* Bœotiarum parens. x *Berytus*, quæ & *Felix Julia*, nunc etiam clara *Baruto*; y *Byblus*, * *Botrys* & * *Aradus*. Inter hæc & *Botryn* * *Tripolis*, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt; dicta ex numero trium opidum, singulis inter se stadiis distantium. Intus r *Antarradus*, s *Palæobyblus*, * *Marathus*. Mons nobilis t *Libanus*, à tergo Sidonis orsus M. D. stad.

Sarepta. Sidon.

Berytus seu Felix Julia.

Byblus. Botrys. Aradus. Tripolis.

Antarradus. Palæobyblus. Libanus. Marathus. Libanus. Mons.

BUNONIS.

v *Sarepta*, Hebræis *Sarphat*, inter Tyrum & Sidonem interjecta erat. Magnam olim atque splendidam fuisse urbem, ex ruinarum reliquiis colligitur. Vino generoso etiam fuit nobilis *Sarepta*.

φ a *Sidon* à Tyro ducentis abest stadiis, urbs v. percutata; quæ à *Sidone* primogenito Chanaan originem & appellationem habet, ipsi Tyro plesique rebus similis x.

z b *Berytus* supra Sidonem ad idem est mare; adeoque inter Byblum ad Septentrionem & Sidonem ad Meridiem.

ψ c *Byblus* hodie *Gibeletto* in eodem litore inter Berytum & Tripolim est y.

o d *Botrys* vel *Botris*, hodie *Vadro*, aliis *Botrys*, item *Elpatron*, aut *Beiron*, inter Tripolim & Byblum ponitur.

α e *Aradus* XII. mill. pass. à Tripoli versus Septentrionem est, hodie vulgò *Laraca*: in tabulis initis, *Orispa*. At secundum Ptolemæum a *Aradus* minuta insula ante ostium Eleutheri fl. Strabo tamen eam XX. stadiis abesse à terra dicit. Est autem *Aradus* saxum x à mari circumfissum, inquit ille a, VII. fere stadiorum ambitum habens, habitantibus plenum: tanta hominum multitudine ad hoc usque tempus, ut domus inhabitantibus multis fastigiis b aptas c. A Sidoniis exulibus creditur condita.

β f *Tripolis*, ut *Strabo* ait, à re ipsâ accepit nomen, quod condita à tribus urbibus Tyro, Sidone, & Arado. At *Pomponius* & *Diodorus* cum Auctore nostro ita dictam urbem tradunt, quod tria eo loco fuerint opida distincta. Hic ceteris q *Macras* campus fuit, in quo mortuus visus est Serpens, iugeri longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraque parte existen-

tes alter alterum videre nequiret, rictu eo, qui hominem equo insidentem reciperet, exuviarumque squamam quamlibet clypeo majorem. *Strabo*.

γ h *Antarradus* nonnullis hodie *Tortosa* urbs maritima est: Si verò urbs mediterranea est, alia illa fuerit à Tortosa.

δ i *Palæobyblus* à Beritho VII. & à Byblo XII. mill. pass. abfuit, in Tab. itin. legitur *Balbyblus*.

κ k *Marathus* à Tripoli versus Septentrionem est.

ζ l *Libanus* mons Phœnicæ celeberrimus; Cedris aliisque arboribus olim decorus, herbis salutaribus ac fragrantissimis sparsus, marmoribus candidissimus suffultus, multas accolis conciliat utilitates. Hinc lapides & ligna ad structuram templi aliorumque operum petita. Victimæ etiam in templo immolande magna ex parte in vallibus Libani saginabantur. Thuris etiam optimi maxime olivæ gignebat copiam; unde & pro thure *Libanus* usurpatur. Oriuntur ex illo flumina, *Jordan*, *Chrysolroas*, *Eleutherus*, *Lycus*, *Adonis*. Montis illius hodiernam faciem, incolarumque conditionem pluribus describit, qui ipse hæc loca vidit & scrutatus est D. Rawlins.

HEKELII.

v In *Termino Judæ*.

x Hæc forte ducta, Tribui *Afer* obvenit.

y Meminit ejus *Curtius* Lib. IV. c. I. §. 15.

z Seu Petra quædam.

a Lib. X. VI. Geogr. p. 525. Tom. II. Oper.

b Seu tabulatis.

c Alii scribunt *Aratus*, uti ex Versu istò

Avieni est videre, qui ita sonat: *Lata dehinc*

Aratos Phœnicum præjacet oram.

Q 993

BUNO.

a *Sidon*. b *Berytus*. c *Byblus*. d *Botrys*. e *Aradus* inf. f *Tripolis*. g *Macras* campus h *Antarradus*. i *Palæobyblus*. k *Marathus*. l *Libanus* mons.

in Coelefyriam usque porrigitur. Huic par interjacente valle, mons adversus *Antilibanus* obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ *Galilæa Gentium* vocatur, mons est celebris *Carmelus*, & opidum in eo eodem nomine, quondam *Ecbatana* dictum. Cæterum ipsa gens Phœnicum fœlers hominum genus, & ad belli pacisque munia eximium. Literas & literarum operas, aliasque etiam artes, maria navibus adire, classe configere, imperitare gentibus, regnum præliumque commentis.

Mons
Carmelus.
Ecbatana.

CAP.

BUNONIS.

Libano obtenditur *Antilibanus*, quondam muro illi conjunctus. Inter hos montes concludit Strabo *Coelesyriam*, & spatium ejus indicat. Duo, inquit, sunt montes, qui *Syriam* cavam includunt, æqualibus ferè inter se spatiis distiti. *Libanus* & *Antilibanus*, paullo supra mare incipientes: *Libanus* prope *Tripolim* & *Dei* faciem; *Antilibanus* prope mare *Sidonium*, desinunt autem ad *Arabia* montes, qui sunt ultra *Damasum*, & eos, qui ibi *Trachonitæ* dicuntur, in alios quondam montes, qui glebosos & fructiferos habent colles. In medio concavitatem planam relinquit, cujus latitudo ad mare est stadiorum 200. longitudo à mari in mediterranea dupla. In hos montes *Orontes* fl. labitur.

Carmelus mons nobilis, in quo *Elias* Prophetæ Baalis cultores miraculo vicit, & ad torrentem *Cison* macitavit. Est tamen in tribu *Juda* quoque *Carmelus* mons; ubi habitavit *Nabal*.

In *Carmelo* opidum fuit ejusdem nominis, quondam *Ecbatana* dictum d. Atque hæc forte *Ecbatana* illa est, ad quam obiit *Cambyses* Rex; qui *Ecbatanam* Mediæ prius intellexerat, ab Oraculo monitus, fore, ut moreretur ad *Ecbatanam*. *Herod.* l. 3. Cæterum in eadem *Syrophenicia* erat *Cana Major*, *Syrophenissæ* illius patria, cujus filiam à dæmonio obfessam liberavit Servator.

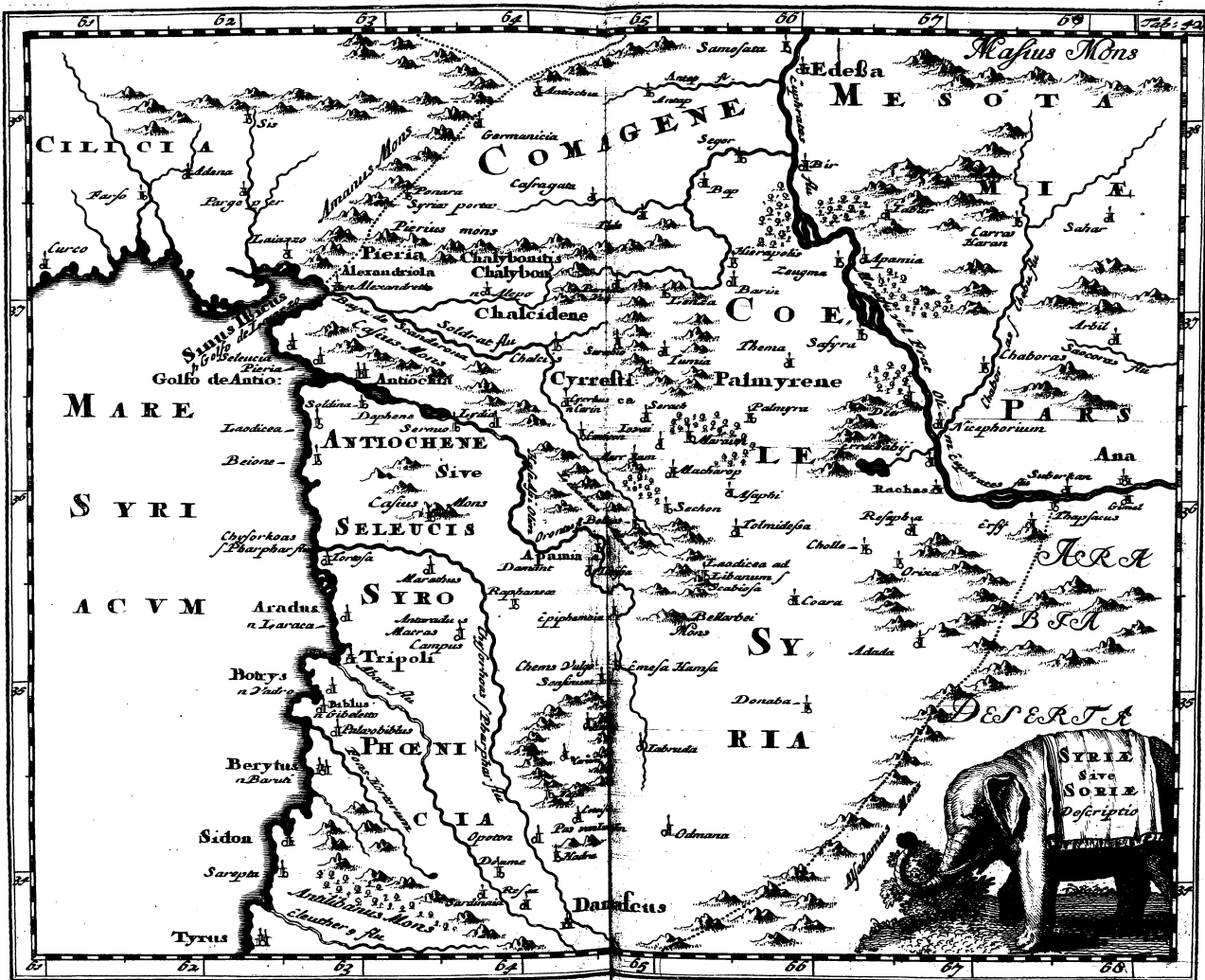
HEKELII.

d Vid. *Plinii*. Lib. V. H. N. c. XIX. p. 73. li. 5. seq.

a *Antilibanus*. b *Orontes* fl. c *Carmelus* mons. d *Ecbatana*. e *Cana Major* f *Phœnices* unde orti. g *Phœnicia* duplex, h *Syrophenicia*.

REISKII.

Ultimæ Phœnicum origines quin ad *Chanaânem* pertineant, vix dubitatur, ad quem proximæ pertingant, huc dubitatum inter doctos video. *Bochartus* tamen illam aut sustulit aut comminuit dubitationem, ac lentius Lib. I. Chan. cap. 1. ostendit, Phœnices ortum & nomen suum ab *Anak* desumpsisse, dicens voluisse duobus Hæbraicis vocabulis בני עק Bene *Anak*, i. e. filios *Anaki*, seu gentem ex hujus posteris oriundam. Nec Viro doctissimo rationes defunt, tum ab analogia Grammatica, tum ab antiquitatibus Punicis, in quibus multa veterum *Anakæorum* vestigia commonstrat. g Duplex autem Phœnicia fuit; una *maritima* seu exterior, ad mare *Syriacum* sita, & altera *mediterranea* sive interior, *Damasco* ac *Libano* vicina, sacrisque scripturis *Aram-Dammeseck* dicta: Illam *Nothia* Imp. Romani primam Phœniciam & Consulari, hanc vero secundam & Præsidialem provinciam facit. h *Syrophenicia* vero quin fecundæ aut interioris pars fuerit, nullus dubito neque ab hac illam arbitror sejungendam, licet *Lightfoot* aliter videatur. Interim *Bochartus* colonias Phœnicum per mare mediterraneum, & in omnibus huic vicinis regionibus, ac insulis remotioribus dispersas explicat, multasque gentium origines, si quidem non ubique certas, tamen probabiles, ingeniosas & doctissimas docet.

C A P. XXII.

Antiochene, Comagene & Cœlesyria.

ANTIOCHENE.

I.

Antiochene, quæ sequitur Phœnicen, caput est ipsa ^b Antiochia, cognomento Epidaphnes, urbs celeberrima, Syriam regentium sedes. Inde non minori fama ^c Apamia, ^d Laodicea, & ^e Seleucia cognomine Pieria: unde ipsa regio Tetrapolis dicta fuit.

Seleucia;
Tetrapolis.
seu Antio-
chene.
Epidaphnes.
Antiochia.
Theopolis
seu Seleucia.

B U N O N I S.

^a Antiochene sive Seleucia inter Syrophœniam, Cœlesyriam, Comagenam & Intenum Mare interjacet.

^b Antiochia, cognomento etiam Magna dicta, ab ostiis Orontis fl. remota est, qui urbem illam interluit, Hebræis *Reblatha* vel *Reglia*: Turcis hodie vocatur *Antachio*. Secundum Sidam appellationem nata est ab *Antiocho*. Hic sedem fixit *Apostolus Petrus*, ac fideles Antiocheni primum dicti sunt *Christiani*. Synodus ^a ibidem habita *Paulum Samosatenum* damnavit ^b. Constabat Antiochia ex quatuor contiguis urbibus, quarum quolibet suo muro cingebatur. *Daphnes* locus omnium amoenissimus neque erat suburbio, cujus nullam arborem ascendere vel distrahere licebat. l. 1. & 2. C. ^c *ex l. Daph. non exc.* Eam urbem hostili incendio exustam *Iustinianus* restituit, vocarique *Theopolin*, *Templa Antiochena* contrarium ab aliis olim habebant situm; altaria enim non spectabant Orientem, sed Occidentem: *Socrates*. Erat & hic *Paradisus* sive hortus amœnus ad Libanum.

^c *Apamia* ad eundem Orontem fl. à Seleuco Rege condita, ac de sororis nomine dicta, hodie vulgò vocatur *Damant*.

^d *Laodicea* in litore maris fuit, ab Orontis ostio paullum remota. Ejus urbis Episcopus fuit *Apollinaris*, qui plerosque libros Biblicos Græco carmine Heroïco reddidit ^e.

^e *Seleucia*, etiam *Coche* dicta, haud longè fuit ab Orontis ostio.

H E K E L I.

^a I. Juxta *Asiæ* Ann. CHR. CCLIX.

^b Et *Patronos Novatiani Schismatis*; II. & III. verò circ. Ann. CHR. CCLXIX.

^c Est & *Laodicea* non solum urbs *Syria*, sed & celebris in *Assia* Urbs, *Lyco* Flumini imposita.

R E I S K I I.

ⁱ *Antiochene* nomen ab Antiochia, hæc ab Antiocho, *Seleuci* Nicanoris patre habuit. *Seleucus* Nicanor enim regno *Syriaco* & sexaginta provinciis positus, sex Antiochias, totidemque Seleucias exstruxit; Illas memorie patris, has vero matris perpetue dicatas. Hæc autem Antiochia monti *Silphio* vicina A. M. 3704. condita, ex vico pertenui tantam ad amplitudinem sub Antiochis, *Seleuci* successores in oriente locum præcipuum teneret. & *Comagene* nomen à *Commago* vico & amne cognomine suscepit, Antiochena longe inferior. Cœlesyria *Libano* & *Antilibano* conclusa, valles complectitur 25000. stadiorum latus, & duplo longiores: Hinc *Arabes* Geographi *ألساير* cum *Nubiensibus* nominant, i. e. *cavam*, Græco nomini convenienter. Fabulas autem olet, quicquid de *Adamo* heic condito, & *terrestri Paradiso* ad *Damascum* proxime transito *Petrus* du Val & plures Geographi memorarunt. Cæterum *Notitia Imp. Romani* *Syriam primam* & secundam ex ordine provincialium constituit: Alii ex agro urbium *Cyrestriam*, *Damascenam*, *Zobaam*, sed *Euphratesiam* à fluvio deominant traduntque. ^h Huc sane pertinet *Principatus Christianorum Syriacus* in monte *Libano*, qui sui juris equidem non est nec absolutus, sed *Sultano Turcico* vœtigalis, *Patriarchæ* itidem ac *Episcopo*.

^a Antiochene seu Seleucia. ^b Antiochia seu Theopolis. ^c Apamia. ^d Laodicea. ^e Seleucia. ^f Antiochene. ^g Commagene. ^h Principatus Christi. Libanon.

fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & *Seleucis*. Mons est *Casius*, unde regio *Casiotis*; & alius *Pieria*, regioque eodem nomine. Fluvii celebres, *Belus*, *Lycus* & *Adonis*.

COMAGENE.

Comagene.
Samofata.

II. Ultima Syriae est *Comagene*. Caput quondam regni, postea provinciae Romanae, *Samofata*, Luciano alumino maxime nota.

COELESTRIA.

Coelestria.

III. *Caelesyria* à tergo dictarum Syriae regionum, à Judaea perae ad Euphratem usque protenditur, alterius Syriae pars, *volus Syria* Graecis dicta, id est, *Cava Syria*. Partes ejus insigniores sunt, *Decapolis*, *Tetrarchia* & *Palmyrene*. *Decapolis* regio à decem urbium numero dicta fuit. In his fuere, *Damascus* ca-

Decapolis.

scoporum arbitrio constrictus: Attamen sua jurisdictione ac libertate quadam fruitur, neque Basilis Turcicis ad obsequium tenetur.

BUNONIS.

Supra Seleuciam d. est mons *a Casius* seu *Cassius*, cujus excelsa altitudo quarta vigilia Orientem per tenebras solem aspiciat. Ambitus ad cacumen 19. mill. passuum est: altitudo per directum 4. *Plinius* e.

b Pieria, ad suum pertingit Issicum, habetque *a Alexandriolam* urbem, quae hodie vulgo *Alexandretta*, vocatur. Ejus nominis urbes XVII. numerant Eustathius & Stephanus.

c Comagene, inter Ciliciam, Cappadociam, Euphratem, *Coelesyriam* ac *Seleucidem* extenditur f.

e Samofata urbs ad Euphratem est *Luciani Abbei*, & *Pauli Samofateni* haereticis patria. In eadem Comagena quoque erat *Germanicia*, Nestoris haereticis patria, ad Amanii montis radices posita.

f Illa Syriae pars haud dubie dicta est *g Cava*, quod Libani & Antilibani aliorumque montium occupat valles: ad quem modum fauces montium in Graecia sunt apud Livium nomine *Cale*.

h Damascus g. quadraginta milliaribus Hierosolymis distans, olim universae Syriae caput erat, cujus moenia alluit *i Abana*, fluvius, ac intulit *Pharpar* sive *k Chrysothoas*, qui ad

mare non pervenit, in plura loca derivans. *Damascus* verò appellationem habere à *Damasci Eliexer*, Abrahami famulo, vult Hieronymus. At Josephus eam conditam affirmat ab *Hus Semi* nepote. In ejus urbis vicinia Sauli impit conatus adversum fideles divinitus repressi sunt, factusque ex persecutore Apostolus. Hic *primi nostri parentes* creati, si Burchardo Monacho credes habenda. In campo *Damasci* à *Caino* *Abd* intersectus est, adeoque à *sacco sanguinis* denominata urbs, secundum traditionem Hebraeorum apud Hieron. in c. 27. *Ezech.* Quo loco *Propheta vinum* apud *Damascenos* generosiorum provenire inquit, & *lanam coloris optimi*; sicuti nostra etiam aetate variorum colorum serici, gossypini & byssini panni, qui nostris appellantur *Damasceni*, ad nos afferuntur. Et habet Syria non modo oves lanae praestantissimae; sed & peculiare earundem genus, quarum caudae cubiti habent latitudinem. *Arillus* l. 8. *Hystr.* *Animal* c. 28. *Plin.* l. 8. c. 48.

HEKELII.

d. Quam D. Paulus *Apostolus* peragravit. e. Lib. V. *Hist. Nat.* cap. XXII. pag. 73. lin. 32. seqq.

f. Hujus Regionis incolae *Comageni* sunt dicti, homines *Hariphicia* periti prae ceteris nobilitati. Conf. *Juvenal.* Satyr. VI. v. 548. seqq.

g. Quam *Julianus* in *Epistolis* Jovis Urbem & *orientis Oculum* vocavit.

BUNO.

a Casius mons: b Pieria. c Alexandriola. d Comagene. e Samofata. f Germanicia. g Cava & Coelesyria. h Damascus. i Abana. k Chrysothoas, seu Pharpar fl.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XXII. 495

put. *a Opaton*, *Philadelphia*, *Raphana*, *Scythopolis* deductis Scythia, antea *Nysa* vocitata, à Liberi sepulta ibi nutrice, *a Gadara*, *e Hippos*, *a Dios*, *a Pella*, *a Gerasa*, *a Canatha*. Supra Decapolitanam regionem sunt *Tetrarchia* numero XVIII. regionum instar singulae, & in regna descriptae. Insigniores sunt, *Trachonitis*; & *Panetas*, in qua Jordanis fontes, & urbs *a Ca-*

Trachonitis:
Panetas seu
Galaria.

BUNONIS.

a Opaton ad Chrysothoam seu Pharpar fl.

b Philadelphia Animana & *Asarte* prins dicta, Hebraeis *Rabath* seu *Rabba*, olim urbs magna ac potens erat Ammonitarum ad torrentem *Jaboc*, unde & urbs aquarum in Sacris appellatur h. Hanc olim tenuerunt Gigantes, quos eiecit Ammonitis, id est, posterius Loth.

Tenuit eam urbem postea Opus Rex Balan. Davidis auspiciis eandem obsedit Joab, in eaque oppugnanda perit *Urias* improbe periculis obiectus; expugnata tandem excidit David.

Ptolemaeus Philadelphia urbem hanc multo post tempore cum regione vicina sibi subiecit; & ab ejus nomine dicta est *Philadelpha* i.

c a Raphana ferè in Arabiam recedit.

d Scythopolis erat *Bethsan* urbs, quae ad Jordanem fuit, ubi in Mare Tiberiades egressus est.

e Gadara monti imposita, paullo longius à Mari Galilee remota erat, inexpugnabilis propè habita. *Alexander Jameus* Judaeorum Rex eam decem annis obsessam demum cepit & destruxit. *Pompejus M.* aliquanto post, in gratiam Demetrii liberti sui, cujus hac patria erat, illam instauravit. Gadarenses fuere, *Philodemus Epicureus*, *Meleager* & *Menippus*, qui solitus seria jocose exponere: & *Theodoros* *Rebet*.

f Hippos.

g Dios, *Plinio* l. 5. c. 18. vocatur *Hippodamus*, ad idem erat litus, *Hippene* quoque dicta, & ejus incolae *Hippeni*. Et hanc excelsam *Pompejus* restituit.

h Pella à Gadara erat versus Ortum, à Seleuco Syriae Rege condita, & de Macedonia urbe, *Philippi* & *Alexandri* patria ita appellata, incolae Macedoniae habuit plurimos. *Alexander Judaeorum* Rex eam postea excidit, quam *Pompejus* restituit, & Judaeis ademptam Syris contribuit. Christiani ingruente obditione Hierosolymorum, divinitus admo-

niti, huc concesserunt ibique servati sunt.

i Gerasa Mari Galilee propinqua in monte posita fuit, optimè munita; expugnata tamen ab *Alexandro Judaeorum* Rege, quod *Theodori* tyranni opes in ea forent depositae. *k Gergesai* id olim tenuerunt opidum, qui ab *Gergeseo*, filiorum *Chanaan* quinto, ortum suum transisse perhibentur. Bello Judaico & à Judaeis & Romanis graviter attrita est hac urbs. Ad eam quum Servator hominem demonibus liberasset, illa porcorum gregem in mare dederunt precipitem k.

l Canatha à Philadelphia in Ortum jacet.

m Trachonitis etiam appellatur *Terra Gigantum*, & pertingit usque ad Jordanis fontes: in ea erat *n Gessur* urbs regia, quod fugit *Abraham* post commissam eadem in *Ammon* stratem, ibidemque triennium delinuit.

o Caesarea Philippi antiquissimis temporibus *Lais* vel *Laisa*, vel etiam *Lesem* appellata est. Deinde à sexcentis viris Danitice tribus expugnata, excisa, & restaurata, *Dan* vocata est. Postea quum in Romanorum venisset potestatem, *Panetas* fuit dicta, à fonte, qui eam aluit, & *Iuraze* ac *Trachonitis* metropolis habita. *A Philippo*, Herodis M. filio ornata & aucta, *Caesarea Philippi* est nominata; aliquantulum post & *Neroniana* dicta. Hodie verò ab aliquot seculis appellatur *Velenas*. Ad hanc urbem quum versaretur *Servator*, ex discipulis quaesivit, quemnam homines se dicant esse; ubi *Petrus* omnium nomine praedictam edidit confessionem.

HEKELII.

b Si originationem Graecicam aspiciamus; *Fratis*, vel *Fraternitatis Amorem* designat.

i Ad hujus Urbis Ecclesiam per *Johannem Evangelistam* etiam *Dens* scribi jussit, sicuti apparet *Apocal.* III. 7. seqq.

k Conf. *Math.* VIII. 28. *Marc.* V. 2. seqq. & *Luc.* VII. 27. seqq.

R r r

BUNO.

a Opaton. b Philadelphia. c Raphana. d Scythopolis. e Gadara f Hippos. g Dios. h Pella. i Gerasa. k Gergesai. l Canatha. m Trachonitis. n Gessur. o Caesarea Philippi, olim Lais & Dan. i. Panetas & Velenas.

Philippi.
Palmyrene.
Palmyra.

sarea, cognomine *Panea* seu *Philippi*. Libanum montem ab Oriente tangit *Palmyrene*; cujus caput * *Palmyra*, urbs nobilis situ, vasto undique ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata sorte inter duo Imperia summa, Romanorum Parthorumque, & prima in discordia semper utrimque cura.

Zeuropa.
Bambyce seu
Hierapolis.
Chalcis.

Cyrrhus.
Beroë.
Chalybon.
Laodicea.
Thapfacus.

IV. In reliqua verò Coeleſyria urbes insigniores sunt, * *Zeuropa* ad Euphratem, * *Bambyce*, quæ & *Hierapolis*, Syris verò *Magog*, nunc *Alepo*. * *Chalcis*, cognominata ab Belum, unde regio *Chalcidene* fertilissima Syriæ, & *Cyrrhestica* * *Cyrrhus*: * *Beroë* & * *Chalybon*, unde regio *Chalybonitis*, * *Laodicea* ad Libanum cognominata, & * *Thapfacus*, in Euphratis ripa.

C P A.

BUNONIS.

a * *Palmyra* ab Adriano Imperatore restaurata aliquando *Adrianopolis* dicta est. *Palmyrenorum* regina aliquamdiu erat b *Zenobia*, quæ Græci & Egyptii sermonis peritissima, ac Latini haud ignota, multa scripsit, ac in iis Historiarum epitomen; ipsa filios suos erudit, orationes elegantissimas habuit, & galeata recitavit. Denique ab *Aureliano* Imperat. capta, ac in triumpho ducta est; ipsaque *Palmyra* difficillima obsidione ab *Aureliano* expugnata.

c * *Zeuropa* ad Euphratem erat, pons summi isti i. imposuit, cujus hodie exstant reliquæ. Contra *Zeuropa* in altera Euphratis ripa *Apamia* urbs erat munitissima, satraparum sedes, ubi solvebantur tributa.

β De *Alepo* diversæ inveniuntur sententiæ; alii enim *Hierapolin* esse docent: alii *Beroë*, quæ inter *Antiochiam* & *Hierapolin* interjecta, esse contendunt, quæ sententia *Cedreni* & *Zonara* testimonio nititur; alii *Chalybonem* esse putant, vocabuli similitudine inducti, in quibus *Postellus*, & *Rauwolfius* sunt. Si verò *Alepo* tantum trium dierum itinerē ab *Antiochia* recedit in Ortum, quod tradit *Belusinus*; *Hierapolis* situs, quippe quæ 154. mill. passuum, si

Itineratis fides, ab *Antiochia* in Ortum jacet, cum illius distantia minimè convenit.

γ d *Chalcis* hodie *Chinſerim*, 84. millia passuum in Ortum aberat *Antiochiæ*; ejus in historiâ Herodis aliquoties meminit *Josephus m. Jamblichi* Philosophi n. patria est.

δ e *Cyrrhus* hodie *Carin* vocatur, ac aliis *Quars*.

ε f *Beroë* inter *Antiochiam* & *Hierapolin* sita erat.

ζ g *Chalybon* tridui itinere ab *Antiochia* distans *Postello* & *Rauwolfio* ea est urbs, quæ hodie h. *Alepo* vocatur, urbs primaria & *Satrapæ* Turcici sedes, urbs ampla, fossis & mœnibus munitissima.

η i *Laodicea* hæc quod ad Libanum montem sita, inde cognomen adepta est.

θ k *Thapfacus* seu *Thapfacum* ad Syriæ & *Arabicæ* ponitur fines.

HEKELII.

l Ab *Alexandro M.* qui cum Exercitu hoc Flumen transivit.

m Hanc urbem à *Monico Arabæ* conditam esse nonnulli scribunt.

n *Platonici*, qui *Porphyrion* præceptoris est usus.

a *Palmyra*. b *Zenobia*. c *Zeuropa*. d *Chalcis*. e *Cyrrhus* f *Beroë*. g *Chalybon*. h *Alepo*. i *Laodicea* ad Libanum. k *Thapfacus*.

BUNO.

CAP. XXIII.

Mesopotamia & Babylonia.

I.

Inter Euphratem & Tigrim regio à situ dicta est *Mesopotamia*; quasi μέση τῶν ποταμῶν, id est, media inter amnes: pars quondam *Assyriorum* regni. Nunc *Aliduli* & *Diarbech* partes ejus. Clauditur ab *Occasu* & *Meridie* Euphrate, ab *Ortu* Tigri, à *Septentrione* eodem Tigri & *Niphaticis* jugis. *Longitudo* ejus est inter *Niphaten* montem, qua *Comagenæ* jungitur, & *Seleuciam* Parthorum cognominatam ad *Tigrim*, mill. c l x v. *Latitudo* summa inter dictos amnes milliar. l x x. Regiones in ea sunt, *Arthemusia*, *Chalcitis*, *Gauzanitis*, *Acabene*, *Ingine* & *Ancobartes*. Urbes præclaræ * *Edeſſa*, quæ quondam *Antiochia*, * *Nisibis*, ipsa etiam *Antiochia* antè dicta, * *Nicephorium*, * *Labbana*, * *Seleucia* ad confluentem *Tigris* & *Euphratis*, jam antè dicta, * *Carra*, *Craſſi* clade nobiles. Montes sunt * *Mafius* & * *Singaras*. Fluvii in Euphratem defluentes * *Chaboras* & * *Sacoras*.

II. Sde

BUNONIS.

a * *Niphates* mons a pars Tauri est, inter *Armeniam* Majorem & *Mesopotamiam* interjectus, hodie appellatur *Cardo b*.

β b *Edeſſa* inter *Mafium* montem & *Euphratem* sita 12. millia passuum à *Samofatis* recedit; *Borchardo* nunc dicitur *Rafen*, Hebraicè *Rafes*; eaque habetur urbs, quam incoluit *Gabel Tobia* debitor. *Caracalla* Imperator in *Parthos* movens quum *Edeſſa* *Carra* iter faceret, & quo, ventris purgandi causâ, descendisset, ab *Opilio Macrino*, præfecto prætorii, occisus est. Dio l. 77. Herod. l. 4. Spart. in *Caracalla*.

γ c *Nisibis*, inter *Mafium* montem & *Tigrim* posita, olim & *Antiochia Myſydonia* dicta est.

δ d *Nicephorium* inter Euphratem & *Chaboram* fluvios interjecta.

ε e *Labbana* urbs à *Nisibi*, versus Austrum, haud longè à Tigri sita erat.

ζ f *Seleucia* hæc *Plinio* cognominatur *Parthorum*, aliàs etiam *Magna* appellata, contra *Ctesiphontem* prope *Babylonem* sita fuit; Euphra-

tes ipsam perluit, & profluenti mox infunditur Tigri.

η g *Carra*, *Carra* seu *Carra*, urbs *Chaboræ* fluvio *Edeſſæ* & *Euphrati* propinqua, ut *Stephano* videtur, sic dicta est à *Carra* flumine Syriæ; Hebraicè appellatur *Haran* & *Charan*: unde divino mandato parens *Abraham* egressus *Sichem* concessit. *Craſſus* à *Parthis* hic auro potatus est.

θ i *Miserando* finere *Craſſus Assyrias* Latro maculari sanguine *Carra* *Lucanus* c.

θ h *Mafius* mons *Niphati* vicinus, *Nisibi* urbi imminet.

i i *Singaras* hodie *Sima*, aliis *Atalio* vocatus, ad *Tigrim* ponitur fluvium.

k k *Chaboras* ex *Mafio* monte profluens, hodie vulgò vocatus *Chabu*, ac infra *Chaboram* urbem, quam alluit, inter *Nicephorium* ad *Occasum*, & *Aphphadanam* ad *Ortum* in Euphratem labitur.

λ l *Sacoras* fl. nonnullis hodie vocatur *Harmitz*; aliis verò *Set*.

R r r 2

HEKE.

a *Niphates*. b *Edeſſa*. c *Nisibis* seu *Antiochia*. d *Nicephorium*. e *Labbana*. f *Seleucia* *Parthorum*. g *Carra* seu *Haran*. h *Mafius* m. i *Singaras* m. k *Chaboras* fl. l *Sacoras* fl.

Tigris.

Arethusa
lacus.Thospites
lacus.

Pestigris.

Euphrates
& Pyxirates
& Omira.

II. Sed de Tigris & Euphrate, nobilissimis Orientis amnibus, hoc loco dixisse, aptissimum fuerit. Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*, in Armenia Majore, fonte conspicuo in planitie, quae tardior fluit, *Dighlo*, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellat Medi *Sagittam*) incipit vocari, transvectus lacum *Arethusam*, occurrente Tauro monte; specu mergitur, subterque lapsus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde transit lacum, qui *Thospites* appellatur, rursusque in cuniculos mersus, post x x v. M. p. redditur. Dein receptis aliis ex Armenia Assyriaeque fluminibus, Assyriam Mesopotamiamque differminat; citraque Seleuciam divisus in duos alveos, altero *Seleuciam*, altero *Ctesiphontem*, petens insulam efficit haud modicam. Ubi remeare aqua, *Pastigris* appellatur, moxque in lacus Chaldaicos se fundit, inde vasto alveo profusus binis ostiis infertur Mari Persico. *

III. At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorsus, initio *Pyxirates* nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, *Omira*, & mox, ubi perfregit, *Euphrates* dicitur. Inde laeva Mesopotamiam, dextera Syriam, Arabiam, Babyloniamque radens, in plures alveos dispescitur; quorum uno Seleuciam, & Tigrim petit; altero, qui *Regius* dicitur Babylonem permeans, in paludes Chaldaicas distrahitur, transvectusque, quondam suo ore in mare evolvebatur: postea verò ab accolis agros rigantibus praelusus, non nisi per *Tigrim* delatus. Increfcit autem & ipse Nili modo, statis diebus, ac Mesopotamiam inundat. *

HEKELII.

a Nivibus ita appellatur.

b Quidam Majoris Armeniae Fluvium esse putant, qui ex eodem Monte defluens in *Tyrim* defertur. Alietiam *Scythia* Fluvium faciunt.

c Lib. I. v. 104. seq.

BUNONIS.

a Tigris & Euphratis fl. fontes 1500. stadiis inter se distare ajunt Solinus c. 40. & Eustath. ad Dionys. Raderus.

REISKII.

a Mesopotamia Graece *mesopotamia* regio inter Tigrim Euphratemque media, Latine *interamma* potius quam *medamma* cum Prisciano dicitur: in facris literis plane ad sensum eun-

dem אֵינן נָהָרִים *Ayam Naharajim*, i. e. Syriae fluviorum aut fluvii conclusa: Eadem quoque אֵינן פָּרָן *Paddan Ayam*, i. e. culta Mesopotamiae pars & sativo agro felicit. Duas enim hac terra partes complectitur: *Unam* scilicet ab Armeniae montibus ad amnem Chaborem qua patet, *alteramque* *Scythiam* inter inculcatam à Chabore ad Babylonem. b Urbs hodieque dicitur *Edessa*, sed mutato in *Oussan* nomine: Ubi adhuc veterem Abgarorum sedem regiam, atrio fuisse conclave conspicuum ostendunt: Turci Mosqueam Abrahamo sacram, ibique vivarium è fontibus huic proximis collectum, in coque pisces sanctos jaccitant. c Arabibus urbs illa *Roha* dicitur & suo Christianorum veterum templo tanquam miraculo effertur. Vid. Exercit. de Imagine CHRISTI Abgarica. Bo.

a Mesopotamia duplex. b Edessa. c Roha.

BABYLONIA nunc CALDAR.

Babylonia
nunc Cal-
dar fines.

IV. Assyriae Mesopotamiaeque pars erat *Babylonia*: postea verò in singulare provinciam descripta. Clauditur à *Septentrione* Euphrate, ab *Ortu* Tigri, à *Meridie* Persico Mari & montibus Arabiae Desertae, ab *Occasu* isdem jugis & Euphrate amne. Regionum illustrissima est *Chaldaea*, deinde *Mardocaea* & *Auchanitis*; quae autem Tigri & Euphrate tanquam insula includitur, *Mesene* appellatur. Urbium clarissima *Babylon*, Chaldaeorum quondam caput, à Semiramide in sedem regni Assyrii condita, nunc in exiguis ruinis extincta jacet. Secunda ab hac

Chaldaea
Mardocaea
Auchanitis
Mesene.
Babylon.

est

Brochartus autem fallitur in sua Rasen & Rages, quae cum Edessa haud congruunt; quia haec in Media montanis jacuit. Caeterae adhuc urbes sunt *Merdan*, *Carsaera*, *Nesbin*, quae Nisibus vetus nunc pagum exiguum refert. Historia Tigridis Euphratisque geographica si desideretur, illam ex arundinibus, conjunctione, cataractis, observatisque aliis Becmanus dabit cap. III. §. 16.

BUNONIS.

a *Babylonia* appellationem consequuta est ab ipsa urbe Babylone. Hebraeis terra ista vocatur *Semaar*, seu *Sinear*. At Josephus terram *Semaar* partem facit Babyloniam: Sicuti aliam Babyloniam partem constituunt Chaldaeam Ptolemaeus & Strabo.

b Chaldaea illa Babyloniam pars est, quae in Meridiem extenditur, Arabiamque attingit, & Sinum Persicum: in qua *Uychoa*. Tres Babylonis memorantur conditores, *Nimrodus* Gen. 10. 10. quod initium regni ejus fuerit Babylon; quae eadem à confusione linguarum nominatur cap. 11. *Semiramis* Babylonem condidisse scribitur ab Herodoto l. 1. Diodoro l. 2. Strabone l. 16. Melal. Justin. l. 1. Solino. d. *Nabuchodonosor* gloriatur, se magnam illam Babylonem aedificasse, Dan. c. 4. sed à *Nimrodo* urbs illa fuit fundata; à *Semiramide* aucta & amplificata, murisque cincta; & à *Nabuchodonosore* restaurata. Arcem ejus à Belo conditam refert Ammian. 23. Turrim illam immensam à gigantibus aedificatam refert Eusebius. Babylonis urbis mentionem faciunt, eamque describunt praeter *Mosen* Gen. 10. & 11. *Herodotus* lib. 1. *Berosus* apud Josephum l. Ant. 10. & *Eusebium*; *Diodorus* Sicul. l. 2. *Strabo* l. 16. *Dionysius Perieg.* *Eustathius.* *Josephus* contra Apion.

lib. 1. & Antiq. Jud. l. 1. *Plinius* lib. 6. c. 26. *Philostratus* *Apollon.* 1. *Justinus*. 1. *Orosius* l. 2. *Tertullianus* Chiland. 9. *Zonaras* tom. 1. *Cedrenus* *Erferius* ad XI. Genes. copiose de illa agit urbe. Pulchritudinem ejus laudat *Curtius* l. 5. c. 1. *D. Hieron.* ad Jel. cap. 14. describit templum marmoreum, aureas statuas, plateas lapideis auroque resplendentes, & multa alia, quae pene fidem excedere videntur. Pluribus urbis magnificentiam depingit *Philostratus* *Apollon* l. 1. Eam in circuitu plusquam duodecim miliaria Germanica complexam fuisse dicitur ex Strabone; unde Aristoreli provincia appellata est; quippe quae tantae diem amplitudinis, ut, quem tertium jam diem esset capta, pars ejus id tamen non sentiret. Sed ab eximio illo splendore suo adeo dejecta est, ut, quo loco illa praeiis illis temporibus fuerit, vix hodie appareat. *Rugwolsius*, secundo Euphrate fluvio iter faciens dicit, à comitibus suis & Arabibus arenas cumulos in solitudine quadam ad Euphratem sibi monstratos, qui Babylonem eo fuisse loco affirmant, eaque ingentis istius urbis esse rudera. Tanta verò memoratur loci sterilitas, ut Arabes nulla illic figant tentoria; id quod *Jesaias Propheta* c. 13. praedixerat. Hodie ad *Tigrim* est *Bagdad* urbs, quae vulgo habetur *Babylon*. Verum *Bagdad* illa ad *Tigrim* jacet: & *Babylon* fuit ad *Euphratem*, quae loca inter multum inter se diversa. Credunt Persae ex Babylonem destructa existisse *Bagdad*, quo loco frequentes turres fuerint horum, id quod ex nomine *Bag*, quod horum significat, colligunt; ac loci amenitatem homines inducunt, ut novam ibidem extruerent urbem. *Olearius*.

HEKELII.

d In Polyhist. c. LXX. p. 142.

R r r

BUNO

a Babylonia. b Chaldaea. c Bagdad.

est. *Urchoa*, quæ *Ur* Chaldæorum in sacris scriptis. Dein *Borsippa* ad paludes: & *Teredon* nobilissimus inter Tigris ostia vicus.

BUNONIS.

a *Urchoa* sive *Ur* Abrahami patria in Chaldea erat.

b *Borsippa* est *Borsia* Ptolemæo. *Urbs* hæc, e inquit Strabo, *Diana* & *Appollini* sacra, in ea maximum linificum est, & maxima vespertilionum multitudo, qui longè majores sunt, quam in cæteris locis: caputur ad cibum, & sale conduntur.

c *Teredon*, hodie *Balsara* urbs clara est, & *Saratrapæ* sedes.

HEKELII.

e Lib. XVI. Geogr. p. 501. Tom. II. Oper. REISKII.

a *Babylonia* Gr. *Βαβυλωνία* in *τῆς βαβυλωνίας* *Βαβελ* per synopen pro *Βαβελ*, i. e. *ab linguarum confusione*. Quæ sub conditu hujus urbis turrisque contigit, vel per inspirationem novorum idiomatum à Deo factam, vel per omniumdam *Lingue* prioris *Hebraicæ* oblivione, ut huic sensum dispersos inter homines nova successerit. *Babylon* autem alia vetus fuit, urbs moenibus, fossis, turribus, templis & duabus artibus stupenda, Bocharto copiosissime descripta.

a *Urchoa*. b *Borsippa*. c *Teredon*. d *Babylonia*. e *Linguarum confusio*. f *Babylon duplex*. g *Paradisus ubi situs fuerit*.

CAP. XXIV.

Arabia.

I.

Arabia:

Ultima Asiæ proximaque Africa est *Arabia*, terrarum nulli postferenda, amplitudine spatiosissima. Quippe ultra proprios etiam fines, & Euphratem in Mesopotamiam ad Amanum usque ad Niphatem montes, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio *magna Mesopotamiæ pars Arabiæ* dicitur. Quin & alia haud exigua Arabum pars fuit in Africa sub Ægypto, totum illud Sinus Arabici latus cingentes, de quibus postea in ipsa Africa.

II. At

REISKII.

a Arabiam nomen ab Arabibus, Arabes à nigrore, ac Syriaco quidem vocabulo inveniisse, Viri doctissimi volunt, Arabs enim *عرب* *A-*

rabi *عرب* *Ereb* vesp̄ *عرب* *oreb*, *corvus* ejusdem sunt originis: Arabes Homero etiam *ἠραβῶν* dicti tanquam *ἠραβῶν*, h. e. *nigri*; sic apud Stephanum & auctorem Etymologici magni legitur:

a Arabia

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. V. Cap. XXIV. 501

II. At propriæ Arabiæ fines fuere, ab *Ortu* montium juga, quibus à Babylonia discernitur, & mare Persicum, à *Meridie* mare Rubrum, ab *Occasu* Arabicus Sinus & Isthmus, qui est inter hunc sinum & mare Ægyptiacum, à *Septentrione* clauditur Palæstina, Cœlesyriaque & Euphrate. *Longitudo* ejus summa est à mari Ægyptio ad fauces usque Persici Sinus & Corodamum promont. mill. German. ccccl. *Latitudo* maxima inter geminas, hinc Persici, illinc Arabici, sinuum fauces cccx l. minima circa mediam peninsulæ partem milliar. clxxx. Dividitur in *Petræam*, *Desertam*, atque *Felicem*.

PETRÆA.

III. *Petræa* clauditur ab *Occasu*, intimo Sinu Rubri maris *Petræa* fines. & Ægypto, à *Septentrione* Palæstina & Cœlesyria; ab *Ortu* Arabia

gitur: Omnes enim *statura* despicibili parva, *co-* *lore* inter *nigrum fulvumque* medio communiter notantur Plin. Hinc *קדרי* *Keduri*, i. e. *Keduri* à nigrore in sacris literis dicuntur. Primam vero genti originem Bochartus duplicem vindicavit; Unam ab Joctane Semi filio, quoad Arabiæ felicis incolæ; Alteram à Chuso Chami filio quoad Saracenos cæterosque Arabes. *Saraceni* enim nec ab Sara, nec ab Hagare hujus famula, sed verbo Arabico *سرع* hujusque participio appellantur, quasi latrocinantes aut rapinæ deditos vocatis. Hinc *Nomades* Græce *νομάδες* *νόμος* *νομῶν*, i. e. *pastus* campesribus, in quæ dispersi: *Scenite* iidem *σκηνῶν* *σκηνῶν*, i. e. *tentorii*, in quibus vivunt: Sin hunc ortum ipsi refugiant, tum ab situ orientali hæc denominatio desumi potest, quam Pocockius desumit. De Saba Arabiæ al Jeman, b Sabæorum gentibus, regno vetusto, & quandoque gyrocraico Bochartus optime commentatur, & reginam ex eo Arabicam deducit, quæ Salomonem regem convulsi legiuit. Facillat hinc procul ex Arabibus fabulosa *Pygmaeorum* nationem, quam auctores alii terræ huic adserunt. De singularibus naturæ donis, desertis horridis & Israelitarum difficillimo per illa itinere, item religiosis Turcarum ad Meccam Medinamque peregrinationibus non dicam, sed citabo unum Dreschleri Chronicon Saracenicum & nostra huic addita supplementa. c *Phylarchæ* Arabum aut Principes adhuc supersunt, iique non Bassis, Sed Sultano subditi & vestigales: Qui plures equidem in Arabia recensentur,

unus tamen inter omnes eminet princeps *Norwegæ*, minoris in Arabia felici provincie, qui Malseatem urbem, quam illa per diu tenuerat, nationi Portugallicæ ademit: Cæteros lubens omitto.

BUNONIS

a De Arabibus in genere ita Plinius l. 6. c. 28. *Arabes* mitrati degunt, aut intorso crine: barba abraditur; præterquam in superiori labro. Aliis & hæc intorsa; mirumque dictu, ex innumeris populis pars aqua in commerciis aut latrocinii degit: in universum gentes distillime; ut apud quæ maxime opes Romanorum *Carthorumque* subsistant, vendentibus, quæ è mari aut silvis capiunt, nihilque invicem redimentibus. Non enim aliena emunt d Arabes, vendunt sua, quod etiam Solinus a tradit.

b *Petræa* Arabia majorem sui partem sterilis est, torrida sole, stituclosa & arenosa; ita ut ventus subito exortus magnos montes & accervos arenarum convectat, & arenis obruat quicquid corripit, infesta præterea latronibus & prædonibus, adeo ut mercatores etiam, nisi turmatim, illam terram non transant. In ea Arabia: præ *Populus* *Arabicus* per 40. annos exulavit: & *Joseph* cum *Maria* virgine & puero *Jesus* per hanc Arabiam in Ægyptum profecti sunt. Ejusdem Arabiæ Rex erat *Astia*, de quo Josephus.

HEKELII.

a In *Polyb.* Cap. XLVI. p. 100. lin 13.

BUNO-

a Saraceni. b Regina Sabæ. c *Phylarchæ* Arabum. d Arabiæ. e Arabia Petræa.

Petra urbs.

Medava.
Bostra.
Cafius m.
Pompeii M.
tumulus.Arabie De-
sertæ fines.Nomades.
Scenitz.Arabia
Felix.

bia Deserta; à Meridie montium perpetuis jugis, quibus à Felia ceseperatur. Dicta *Petraa*, à *Petra* capite suo, urbe celeberrima, à *Nabathæorum* gente incolente. Reliquæ urbes insignes sunt, *Medava* & *Bostra*. Mons est nobilis *Cafius*, cum de lubro *Jovis Cafii*, & haud procul *Pompeii Magni tumulus*.

DESERTA.

IV. *Deserta Arabia*, quæ nunc *Arden*, clauditur ab *Occidente* *Petræa* & *Cœlesyria*, à *Septentrione* *Euphrate*, ab *Ortu* montibus, quibus à *Babylonia* submovetur; à *Meridie* itidem montibus, quibus à *Felice* disternitur. Plana equidem maxima ex parte; at sterilibus, ideoque deserta. Populi illustriores à *Nomades* & *Scenitzæ*; hi ultra *Euphratem* in *Mesopotamiam* protendi, iidemque in *Felicem*.

FELIX.

V. *Felix*, quæ nunc *Ayaman*. Ipsa *Peninsula Arabia*, inter duo

BUNONIS.

à *Petra* hæc hodie *Arach*, olim etiam *Petra Deserti* dicta, non longe distabat ab eo maris mortui litore, quod *Ortum* respicit. Fuit olim arx munita & urbs *Moabitum* vetulissima, in monte posita: Græcis dicta est *Petra*; Hebræis *Sela*, & quondam *Arce*, *Arden* aut *Arceen*: postea *Reçem* & *Reçeme*. *Arabia* Reges in ea aulam & palatium habebant, itaque *Arabia* illa nomen inde traxit, *Israhelita* urbem istam expugnârunt, capto etiam Rege *Reçem*: Num. 31. *Amasius* quoque Rex *Judæ* eandem cepit. *Aræa* *Arabum* Rex hic sedem habens à *Scandro* oppugnatus est. Postea *Baldinus* *Hierosolymorum* Rex *Christianus* eam urbem auxit & ornavit. Ex ea *Ruth*, *Hieronymo* iudice, fuit oriunda.

à *Nabathæi* ita dicti à *Nababoth* filio *Israhelitis* natu maximo, qui cum undecim fratribus omnem terram ab *Euphrate* ad mare *Rubrum* usque possitam tenuerunt, *Nabathæam* nominantes provinciam. *Iosephus* Ant. l. 1. c. 21. *Nabathæorum* regio inops frugum, & plena pecorum fuisse scribitur. Ipsa gens, secundum *Strabonem*, fuit continens, rei conservandæ & parandæ intenta. Mortuos verò irreverenter traherunt *Nabathæi*, coque, ac ipsos Reges quoque, in sterquilinis defoderunt. Urbs illorum nominatur *Nabatha*.

a Petra urbs. b Nabathæi. c Nabatha urbs. d Medava seu Medaba. e Bostra. f Cafisius. g Cafisotis regio. h Nomades. i Scenitzæ.

d *Medava* seu *Medaba* hodie *Medavan* & *Medbach* in finibus *Moabitum* est.

c *Bostra*, hodie *Bostra* & *Bussereth*, *Philippi* Imperatoris patria; ex eo *Philippopolis*, *Zonara* teste, dicta est.

f *Cafius* mons ad *Ægypti* fines est, haud longè ab *Ostracina* urbe maritima; ibidemque *Cafisotis* regio. Cæterum *Cafisota* vasti & vetusti habitus sunt; unde proverbium b natum: *Cafisotius c nodus*, apud *Suidam*.

h *Nomades* certas sedes non habent, sed cum pecoribus suis alia subinde querunt pascua: ita & nostra ætate istos vivere testatur *Ravvolius*: ac Regis sui amantissimos esse, qui admodum solliciti, ubinam ipsorum degat Rex, quoniam & ille haud diu uno in loco subsistat, ex iter facientibus soleant querere.

i *Scenitzæ* à *Scenis* dicti, quod suis tentoriis habitant, domibus carentes. Ipsa autem tentoria cilicia sunt; ita nuncupant velamenta è caprarum pilis texta. Præterea carnis lullis proscis abstinent. Sanè hoc animalis genus eo invecum, moritur illico. *Solinus* c. 46. In hac ipsa Arabia Deserta ponuntur *Ophiophagi* d, à factio ita dicti. *Mela*.

HEKELII.

b Quod ap. *Erasum* Chil. II. Cent. V. *Advgium* XX XIV. facit.

c S.

duo maria, *Rubrum* *Persicumque*, procurrens, reliquis partibus major est, multoquæ lætior ac ditior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum maxime ferax; unde inclutum ei *Beatæ* cognomen. Fluvii nobiliores duo; *Betius*, Arabicum, *Lar* Persicum, sinus petentes. Populorum hic nomina innumera, at clarissima *Saracenorum*, non modò *Africam*, sed *Europam* etiam vastantium: *Minaorum* & *Sabeorum*, qui soli thus mittunt. Urbes insigniores, ad Arabicum sinum *Badeo* regia, *Pudnopolis*, *Muza*. *Ocellis*: ad *Rubrum* Mare *Arabia* & *Cana*: ad *Mare Persicum* *Gerra*. Intus *Ostama*, *Maraba*, *Sabe*, *Manambis* Regia, *Sapphar*; *Sabatba* & *Omanum*.

c S. *Cafisotius*.

d Eodem *Solinio* loc. cit. pag. 100. lin. 17. & *Mela* Lib. III. c. IX. p. 225. lin. 32. seq.

BUNONIS.

a *Betius* fl. ex *Zamete* monte, qui & *Zames*, hodieque *Zimas*, vocatur, ortus, in *Mare Rubrum* devolvitur, appellatur vulgò *Allique aguada*. b *Lar* fl. hodie vulgò *Om* dictus, inter *Sana Solis* extrema & *Capfram* urbem fluit.

c *Saraceni* prius dicti sunt *Agareni*; ab *Agar* Abrahami serva: & postea *Israhelita*. Demum *Mahumedæ* auctore voluerunt *Saraceni* appellari, vel à *Sara* uxore *Abrahæ*; vel à *Saraca* regione, quam *Stephanus* partem facit *Arabiz*. d *Mineis* *Atracitis* & *Sabæis* fuerunt proximi, apud oram maris *Rubri* incolentes: eorum urbs nobilissima fuit *Carna* seu *Carne*. *Strabo* lib. 16.

f *Sabæi* cam tenuerunt *Arabiz* partem, quæ sinu *Persico* obvertitur; *Mela* eorumque metropolis est *Saba*, quam nonnulli *Zibith* esse putant ad sinum Arabicum. Ex ea *Arabiz* parte *Hierosolymam* venit *Regina*, *Salomonis* sapientiam explorantem. Quidam tamen *Sabaam* hancin *Africæ* parte, ipsaque *Æthiopiæ* ponunt. h *Muza* portus & emporium est, quò ap-

a *Betius* fl. b *Lar* fl. c *Saraceni*. d *Mineis*. e *Carna* urbs. f *Sabæi*. g *Saba* urbs. h *Muza*. i *Ocellis*. k *Cana*. l *Sapphara*. m *Pygmai*. n *Phœnix*. o *Tartach*. p *Herith*. q *Aden*. r *Zibith*.

CAP. XXV.

De *Turcico Imperio*, urbibusque sub eo clariis.

I.

Hæc igitur sunt regiones *Asiæ*, quæ, cum antea sub *Assyriorum*, *Perfarum*, *Macedonum*, *Romanorum*, ac suorum quæque

SII

Re-

Betius fl.
Lar fl.Saraceni;
Minzi.
Sabel.
Badeo.
Pudnopolis;
Muza.
Ocellis.
Arabia.
Cana.
Gerra &c.

Turcarum
imp.

Osmanes.

Urbes.

Damascus.

Alepum.

Alexandri-
ola.
Berytus.
Tripolis.
Joppe.

Regum Imperiis omnium nobilissimæ censerentur, *Turcarum* adventu prorsus devastatæ, barbarieque postrema foedatæ sunt. Solent quippe Turcæ capta aliqua urbe; fabricas omnes eminentiores demoliri, æmœniæque diruere. Horum autem Imperium cœpit sub annum Christi cIo ccc, *Osmane* (quem alii *Ottomannum* a vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tattaro, Magni Chami milite, à quo descendentes Osmani dæ regnârunt continua ferie annos CCCIX. ad usque Murathem IV. qui nunc Imperio potitur. *Prima sedes* Imperii fuit in Asia in Bithyniæ urbe *Prusa*; hinc in Europam *Adrianopolim* Thraciæ translata; denique *Constantinopolim*, ubi etiam nunc consistit. ^a 1

II. Cæterum urbes in tam vasto Imperio perpaucæ sunt in Asia, memoratu dignæ. Omnium tamen princeps est *Damascus* Syriæ, magna, dives, splendida atque amœna: omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præstantissimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius Imperii nobilissima. Sequuntur alia Syriæ emporia clara atque celebria; *Alepum*, vulgo *Alepo*, non inferior *Damasco* urbs; magna & frequens. In littore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta*; Berytus, vulgo *Baruto*, Tripolis Syriæ, vulgo *Tripoli di Soria*, & Joppe, vul-

BUNONIS.

^a *Osmanus* rex factus est anno Christi 1297. b inde ad Murathis seu Amurathis IV. initium, quod incidit in annum sæculi hujus vicessimum tertium, intercedunt anni 336. At à primo illo Osmani initio ad annum usque 1678. quem nunc agimus imperium illud jam stetit ann. 371.

HEKELII.

^a Vel *Othmenum*.
^b Leg. *Alstedii* Thesaurus Chronol. Tir. XXIV. p. 226.

REISKII.

^f a Gens Turcarum Seythica, fera, inculca, horrida, urbium, artificiorum & scientiarum excidio nata, Græcorumque vitiis quam sua virtute felicior, Europam, Asiam, Africamque uno nunc dominio cœtoret: Tres nempe integras Imperii Romani veteres Diocèses, *primam Illyrici, alteram Orientis, Africæque tertiam*, ut unam Italiæ Diocësin Christianis Principi-

bus reliquerit. b Primos natales eosque obscurissimos, ab his denique posteriores ad dominium Asiaticum progressus in Cap. XVI. repeties. Unde Othman, homo Turcicus non Tatarus, nec Chami Tatarici miles, sed paternæ militiæ ductor & Sultanus Asiaticus dignoscitur: Ab illo nunc XXI. Imp. præest Soliman, Princeps ferme quinquagenarius & diuturno carcere detentus; fratrisque Muhamedis IV. depositi, damnatique ad eandem custodiam successit. *Periodus vero Imperii hujus millenaria* quadriennio ab hinc effluxit, quæ num fatalem mutationem sit allatura, dies æque postea docebunt. Tota Muhamedis Pseudoprophetæ Arabis eaque luculenta historia à Chronico Dreschleri Saracenicæ; Urbium vero Turcarum, quæ adhuc eminent, ordo & numerus à Tavernio ac Valleo, multique Anonymis Scriptoribus; itemque notitia sepulchri Pseudoprophetici & corporis non amplius superstitis, & tumbarum, quam fingunt, pensis hinc peti potest.

BUNO.

a Turcarum natio. b Imperium Turcicam. c Soliman Sultan hodiernus.

vulgo *Jassa*. Ad Pontum in Cappadocia *Trapezûs*, vulgo *Trabezûs*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice ^a *Medina Talnabi*, id est, urbs Prophetæ; quia Mahumetis Pseudo-Prophetæ delubrum atque sepulchrum in ea visuntur. *Mecca*, ejusdem Mahometis natalibus maxime nota, *Zidem*, *Zibit* & *Aden*, omnium pulcherrima & munifissima, ad fauces sinus Arabici sita. ^{Medina. Talnabi. Mecca. Zibit. Aden.}

BUNONIS.

^a Quum *Mahumedes* Pseudopropheta à *Mecca* doctrinam suam, invito magistrali & civibus plebique, divulgaret, fugere & urbem deserere coactus Jatsribam, quod opidum decem dierum itinere à Mecca distat, se contulit: ubi à civibus exceptus, sedem imperii ibidem collocavit; unde & *b Medina Talnabi*; i. e. urbs Prophetæ & *Medina* absolute dicta est. *Mecca* fuit impostor ille natus & educatus, ibidemque quod jam dictum, dogmata sua decem annos dam primum sparsit: at *Medina* quod confugerat, totidem annis docuit & imperavit, princeps simul politicus & Ecclesiasticus. A fuga ista Mahumedis, quæ Muhamedanis, c *Hegira* appellatur, inciditque in noctem illam, quæ sequuta est 15. Julii, anni æræ Christianæ 622. annos Mahumedanum numerant; & communis eorum est æra. Supputant verò isti annis Lunariis, qui undecim ferè diebus breviores sunt

Solaribus. Impositoris istius tumulus ostenditur *Medina*, non verò *Mecca*; nec arca ista, quod vulgo fertur, in aëre sublimis pender; sed humi conspiciuntur, tapetibus fragrantibus instrata, cui impostor est pileus Arabicus sive Turcicus. Quam turpissimè autem decipiuntur Mahumedanum; qui credunt sarcophago isto impurum Pseudoprophetæ corpus condi; quum antititit ejus, magno licet pretio propolito, devoto alicui Mahumedis cultori, qui isto corpore visio paratus fuerat sibi oculis erueret, nihil ausi fuerint desideranti obijcere. Quæ de re vid. Vartomanni Itinerar. Cap. 13 c. *Aden* suum habebat principem, qui fraude Soleymanni Beglerbeji Cairensis circumventus, urbe occupatâ, occisus est.

HEKELII.

c Vid. quæ de *Mecca* & *Medina* religiosè Cultu exant in Notis Georgii Genii ad *Adnsladini* Sadi Cap. II. *Reglar. Politici* p. 305.

a Mecca. b Medina Talnabi. c Hegira Muhamedanorum.

CAP. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

C T P R U S.

I.

Insulæ in Ægæo Mari Asiæ objacent complures, quarum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Cón in Europa memoravimus. At in Asiatico Mari sunt *Cyprus* & *Rhodus*. *Cyprus*, ^{Cyprus.} in Illico sinu inter Ciliciam & Syriam, in quatuor majoribus Interni Maris computata est, novem regnorum, ut referunt veteres auctores a, quondam sedes; cœli clementia folique fertilitate

HEKELII.

a *Plinius* in primis libro quinto *Historiarum Naturalium* cap. XXXI. pag. 79. lin. 6. seq. s i f z BUNO.

Macaria.

te beatissima; unde *Macaria* antè dicta fuit. * *Cyprus* autem dicitur ab *eris* copia, quod hic primùm inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem lasciviamque omni ævo mirè proni, unde olim *Veneri* insula consecrata fuit. * *Longitudo* est inter duo promontoria, *Dinaretum*, vulgo *Capo S. Andrea*, & *Acamanta*, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. x l. *Latitudo* maxima x v.

Lycus fl.
Pediusus fl.
Paphos.
Salamis.

II. Divisa fuit quadripartito: in * *Salaminam*, * *Paphiam*, * *Amathusiam* & * *Lapithiam*. Mons in ea nobilis * *Olympus*. Fluvii * *Lycus* & * *Pediusus*. Urbium clarissimæ * *Paphos* & * *Salamis*.

BUNONIS.

* *Veteres* * *Arosam* quoque appellârunt, ab *eris* copia. *Fœlus* b. Cæterum in Cypro ætatis formæbus, ubi Chalcites lapis ingelut pluribus diebus cœmatur, b bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ paulo musicis grandibus majores, quæ per ignem salient atque ambulat; emoritur hoc genus, quum ab igne remotum est. *Aristot. Hist. Animal.* Plin. Perhibent insulam hanc adeo olim fuisse turmulorum impatientem, uti cadavera terræ interdum mandata, continuo nocte proxima rejecerit.

β * *Straboni* c *Cyprus* in circuitu complectitur 342. stadia d, quæ faciunt milliaria 107. Abest verò à Ciliâ uno tantum milliario, & uno quadrante. Hierosolymis verò distat milliariis 40.

γ d *Salamina* appellationem habens ab urbe *Salaminæ*, obvertitur Orienti e.

δ e *Paphia* à *Papho* urbe ita dicta, respicit Occasum.

ε f *Amathus* urbs maritima, hodie *Limisso* dicta, nomen dedit *Amathusie* regioni, quæ est pars insule Meridionalis.

ζ g *Lapithus* urbs ad Septentrionalem litus posita, appellationem dedit regioni *Lapithia*, quæ obiacet Septentrioni.

η h *Olympus* mons in finibus *Amathusie* est; ac altis ejusdem nominis mons est mamillæ similis ad Palæam urbem.

θ i *Lycus* fl. ex *Olympo* ortus per *Amathusiam* regionem decurrit, & apud Curium opidum mare subit Australe.

κ k *Pediusus* seu *Pedius* hodie *Pedeo* ex eodem

Olympo monte profluens, *Salaminam* rigat; ac inter *Pedialium* promontorium & urbem *Salamina* Syriacum Mare petit.

ι λ *Paphos* urbs fœveria in litore Occidentali olim sita fuit: ubi *Venus* colebatur; unde illa *Paphia* cognominatur.

μ λ *Salamis* urbs maritima ad litus Orientale, à *Tenetro* fratre *Ajasis* *Telamonii*, *Achillis* patrueles, exsule olim condita, postea *Constantia* appellata est. n *Epiphanius* Cyprî *Episcopus* fuit Libri contra 80. hæresis auctor. Hic cum *Chrylostomo* *Constantinopolitano* *Episcopo* simulates exerceans, quum *Constantinopoli* discederet, ad illum ait: *Spero te non mortuum Episcopum*; ad quæ *Chrylostomus* regebat: *Spero te non redituum vivum in civitatem tuam: Utrumque evenit. Epiphanius enim in itinere obiit: & Chrylostomus in exilium pulsus variis ærumnis affectus expiravit. Sozomenus,*

HEKELII.

b Lib. I. de *Verbor. vel. Signif.* col. 1131. lib. 23. seq. Hanc insulam æque, ac *Rhodum* & *Cretam*, *Commentariis* illustrissimis illustravit *Joannes Meursius*, incomparabile *Batavorum* *Decus*, quos *Amstelod. litteris Wolfgangi* Anno *CHR. M. DC. LXXXV. in 4.* impressos esse constat.

c Lib. X. VI. *Geogr.* p. 406. Tom. II. *Op. d.* 3420. & non 342. uti in ultimâ *Bunoniâ* existat.

e Urbs, quæ & *Salamis* *Ptolemæo*, & *Cornelia* *Veterebus* dicta, hodiè *Famagusta*, ut *Niger* autumat, dicitur.

f *Frequenti* Terra motu.

BUNO-

a *Ærota*. b *Bestiolæ* in igne generatæ. c *Magnitudo* *Cyprî*. d *Salmina* regio. e *Paphia* i *Amathusia*. g *Lapithia*. h *Olympus* mons. i *Lycus* fl. k *Pediusus* fl. l *Paphos*. m *Salamis*. n *Epiphanius* simulas cum *Chrylostomo*.

III. Insula, antequam Romani occuparent, regibus regebat, quorum ultimus *Ptolemæus*, accepta fama, de Romanorum in insulam expeditione, veneno fata præcepit. Cæterum *Porc. Cato* *Cyprias* opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit. post divinum Imperium Romanum sub *Græcis* fuit *Imperatoribus* Anno c l o c l x x x i. *Richardus* Angliæ Rex, cum copiis *Hierosolyma* contra *Saracenos* ducens, tempestate ad insulam dejiceretur, insulam vero non admitterent, vi & armis eam occupavit, & cuidam *Gallo Guidoni* dedit in regnum. Huic reges successerunt continua serie, usque dum in *Genuensium* ditionem pervenit. In de *Venetici* eam rexerunt ab anno c l o c c c c l x x i i i. ad c l o l o l x x. quo anno Turca *Selymus* Christianis eripuit. Caput regni est * *Nicosia*. Secunda ab hac *Famagusta*, vulgo * *Famagosta*. Tertia * *Ceraunia*, vulgo *Cerimis*. i

Cyprî Reges
ac Domini.Nicosia.
Famagusta.
Ceraunia.

RHODUS.

IV. Minor est amplitudine, at par claritate. * *Rhodus* insula, Rhodi magnitudo plu. & Urbes.

BUNONIS.

a * *Nicosia* in *Mediterraneis* sita, antè quam à *Turcis* vastaretur, civitas erat illustis, nobilitate insignis.

b *Famagusta* g optimè munita, apud eum locum sita, quo olim existit *Salamis*, magnam opum fuit civitas, quæ terra marique *Turcarum* imperum sæpe repressit. Dedere sese tandem h coacta, contra datam fidem *Turcarum* crudelitatem miserimè afflicta est, nec ab illo tempore ad pristinam dignitatem resurgence potuit.

ε c *Ceraunia* in litore maris septentrionali haud longè sita est à *Lapitho*.

d *Rhodus*, opulenta olim insula, *Doridis* ac *Lyciæ* litioribus objacens, mira gaudet æris & cœli clementia; adeo ut, Solino i teste, cœlum ibidem nunquam ita nubilum sit, quo in eo Sol non fit, quare Romani diutius hic morari solebant. Olim *Ophissia*, *Telchimis*, *Æthæa*, *Corymbia*, *Atabyria*, aliisque nominibus fuit appellata. *Pindarus* eam *Veneris filiam* & *Sponfam* Solis appellavit.

HEKELII.

g *Torridus* & *Propugnaculis*. h Anno *CHR. M. D. LXX.* cum tota Cy-

prî Insula in Truculentissimi Regni *Turci* potestatem devenit.

i In *Polyhist. c. XXI. p. 42.*

REISKII.

1 c *Cyprus* Gr. *Κύπρος*, antiqua *Pomorum* colonia, & *Trojanis* belli temporibus antiquior, tum regi *Phœnicio* *Cinyre* subiecta *Diod. Siculus* Lib. II. *Huius* filia *Cyprus* insule huic nomen addidisse fertur. Quidam additum illud credamus *δοσι* *φωσφῆρος* *ἡσὶ* *ἄστρος* *ἑρμῆς*, i. e. à *cyprissore*, qui multus ibidem nascitur, inquit *Stephanus*, & cum illo *Eustathius*? Quidam à *Punico* *כפר* *Copher*? illo fane adhuc *Hebræi* plantam aliqui taram, sed exanimè, & *Cyprii* copiosam significant. Hæc tota insula magno frumenti, olei, vini optimi, metalli, frugum pomorumque omnium provenit felix, nulla tamen urbium magnificèntia inter veteres æque ac nostros homines commendatur. Ab regibus, quos tulit aut regulis & tyrannis olim per oppida dominantibus Romano cessit Imperio A. V. C. 698. f Tum vero *Salamis* ad litus orientale fuit metropolis, post hæc sub *Imp. Græcis* g *Constantia*, denique nova h *Justinianopolis* *Græco* Imperio erepta, *Saracenicis* adhasit A. C. 657. sed iterum Christiano, S f f g Sara-

f *Salamis*. g *Constantia*. h *Justinianopolis*.

pluribus nominibus antè vocitata, re nautica maximè nobilis. Complectitur ambitu mill. Germ. x x x. Urbes in eà fuere clare, * *Lindus*, * *Camirus* & * *Jalybus*, quæ postea * *Rhodus*.

Solis Colossus,

V. Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Colossus Rhodi, lxx, cubitorum altitudinis. Hoc simulacrum post lvi. annum terræ motu prostratum, sed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque statuae. Vasti specus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum ccc. talentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, relicto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Colossi, centum numero, sed ubicunque singuli fuissent, nobilitatur locum. Majorem postea Sultanus Ægypti Rex, postquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære imposito, Alexandriam transportari curavit. De cætero ipsa insula regibus primum regebatur: postea in Romanorum, unâ cum Asia, incidit potestatem. Diviso Imperio sub Græcis fuit. Dein Saraceni occuparunt anno lccxv. qui Colossum abstulerunt. Recuperatam ann. clcccxl. Equites

Saracenis quinque millibus necatis per Richardum Angliæ regem, qui postea illam Guidoni Lusiniæ, Exregi Hierosolymitano vendidit A. 1192. Hujus stirps regia ubi cum Jacobo ultimo defecerat, regnum Veneta Respubl. jure hæreditario A. 1476. exclusis Genuensibus occupavit: Sed factio impetu Selimus Venetis extorsit 1571. a Famagusta per menses quatuor obsessa 140000. ictibus tormentariis concussa, tandemque dedita. Non procul a Basso specu illud ostenditur, è quo dubia aut fabulosa septem Dormientium historia erupit.

BUNONIS.

* *Lindus*, hodieque *Lindo*, insigne olim habebat templum Palladis Lindiæ, indeque oriundus fuit Cleobulus k, qui in septem Sapientum numero habitus est l.

* *Camirus*, hodie *Ferachio* dicta, a Camiro Herculis filio m condita putatur & appellata.

* *Rhodus* urbs Scholæ & eloquentiæ studio olim erat celeberrima, quatuor enim olim erant scholæ præ cæteris nobiles: Atheniensis, Alexandrina, Tharsensis & Massiliensis, quibus annumerabatur Rhodia. Rhodium se appellavit Apollonius, & Argonautica scripsit. Aristip-

pus Philosophus quum naufragio esset ejectus ad Rhodiensium litus, atque inibi schemata Geometrica deprehendisset, exclamasse legitur ad comites; *Bene speremus; hominum enim vestigia video.* Rhodi Diogenes quum tres filios athletas eodem die in certamine omnes vicisset, & coronari vidisset, præ gaudio, inspectante populo, expiravit. *Hic Rhodus, hic salta* proverbio n dicitur in eos, qui factio potius ostendere, quam verbis sua jactare debebant. Quod petitum ex fabula. Quidam enim quum domum rediisset peregrine, inter alia, quæ gloriabantur, jactabat Rhodi se saltum saltasse, quem nemo alius ibi potuisset saltare; testes habere le affirmabat. Tum ex adstantibus unus, Heurtu, inquit, si verum hoc est, haud tibi opus testibus: *En Rhodus en Saltus!*

HEKELII.

k Evagora Filius.

l Inde & dictus Lindius. Robore & pulchritudine corporis eximius dicitur fuisse.

m Quem ex Jole Euryi Regis Filiâ suscepit.

n Apud Erasmus Chiliad. III. Cent. III. *Silag. X XII X. p. 573. col. a.*

REI 59

tes Joannitæ tenuerunt usque ad ann. clxxxi. quo Solimanus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulsis tunc Melita concessa est. 2

REISKII.

2 a Rhodus dicitur *ῥόδον*, i. e. ab *rosis*, quum hic magna copia fuisse; primum sub mari latuisse ex illoque postea emeruisse dicitur. Vetus hujus incolæ Diod. Siculus Lib. V. facit *Helidas*, & quidem ævo Cecopris Mosis æqualis: Unde Bochartus conficit, ירדן b Rhodanum vel Rhodanæos Mosais ab Rhodiis plane alios fuisse Lib. III. c. 6. Ut sit, Eusebius tamen in Chronico refert, Joram regis Israëliti ætate Rhodios maris Imperium tenuisse. Hinc leges *Rhodia* in rebus nauticis ad Græcos Romanosque; Rhodii vero ad Remp. liberam pervenerunt, non insulis tan-

tum, sed terris quoque Asiaticis potiti. Lycia tamen Cariæque Rhodiis, qui sese insolentiores paulo gesserant, primum A. V. C. 604. adempta; Rhodus denique ipsa sub Romanum Imperium redacta fuit: postea sub Saracenicum A. C. 666. duce Muavia, qui statum Colossi anteam terræ motu antea collapsam Judæo vendidit Emiseno: Inde ad Eonites S. Johannis Baptistæ A. 138. pervenit, denique ad Turcos A. 1565. semestri facta oppugnatione. Urbs unica hic claret, muro triplici, quinque castellis, turribus excellis quatuordecim & multis propugnaculis munita. Vid. P. P. fornelli & Parisiotti Richus Insulæ cum adjacentibus. Venet. An. 688.

a Rhodus. b Rhodanum.

LIBER

a Famagusta, b Lindus, c Camirus, d Rhodus uab.

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africae descriptio.

I.

Africae magnitudo.

Sic exiguò Isthmo annectitur maxima Orbis terrarum península *Africa* ^a, tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Isthmi intercapedo est mill. x x v. Pleraque Africae inculta, & auri arenis sterilibus obducta, aut ob situm cœli terrarumque deserta sunt, aut infestantur multo ac malefico genere animalium; in universum vasta est magis quàm frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles. Græcis *Libya* dicitur ^b à *Libya* Epaphi filii Jovis c filia: *Africam* autem ab *Afro* Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol *oritur* Rubrum, qua *medius* dies Æthiopicum, qua *occidit* Sol Atlanticum; ab *Septentrionibus* Internum, *Africum* seu *Libycum* dictum, qua eam alluit. *Longitudo* summa computatur ab Herculis freto ad promontorium Bonæ Spei mill. 15 cc. *Latitudo* inter duo promontoria, *Hesperium*, vulgò *C. Verde*, & *Aromata*, quod est juxta fauces Arabici sinus, vulgò nunc *Guarda fuy*, milliar. 15 L. Terra ipsa, nisi qua Interno Mari accedit, obscurè veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorsus incognita. ¹

Nomina. Limites.

II. Re-

HEKELI.

^a Qui cognitionem hujus TERRÆ partis feliciter sibi est acquisiturus, is legat non solum JOANNIS LEONIS Descriptionem AFRICÆ, *Antwerp.* Ao. huj. Sec. LVI. in 8. f. publicatam, sed ipsam quoque OLIV. DAPPERI AFRICAM, quam *Amstelodami* Ao. ejusd. Sec. LXXI. in fol. impressam habemus. Ut autem ingeniosus Boissardus ASIÆ ac cæterarum TERRÆ Partium atque Regnorum Fluvios ingeniosè descripsit: sic & modò simili descripsit AFRICÆ Fluvios, & quidem loc. cit. à v. 203. usque ad fin.

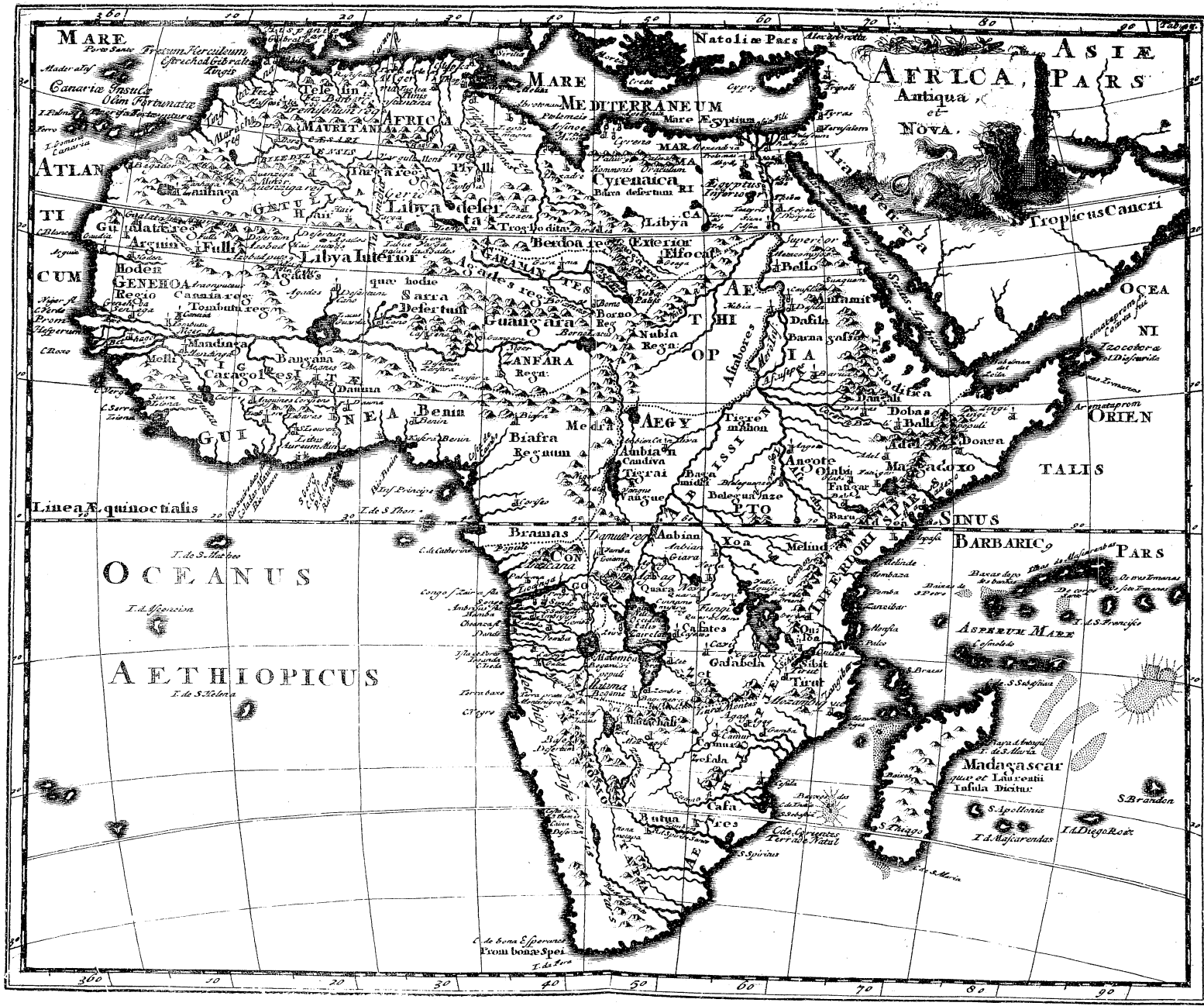
^b Africa dicitur idèò *Libya*, quod inde *Libys*

Ventus flare soleat, seu quod pluvia indigeat, ob nimiam n. p. siccitatem, *ἄρι τὸ λυσιπύριον* ¹ *ἔστιν*. Est etiam hoc nomine *Hispania* Urbs circa *Calagurim* & *Fluvius* in *Mauritania*.
^c Ex *Calisiopeda*.

REISKII.

¹ à *Africa* est nomen æquivocum, idque aut totius, quam aggredimur Peninsulæ, aut partis in ea cujusdam: Illud Africanam latius dictam; hoc vero strictius Numidiam & Tripolitaniam; strictissime Provinciam cum Carthagine Proconsularem significat: Sic Vossius ad Pomponium Lib. I. c. 3. & Spanhemius Introduct. Geograph. observant. Omnis autem derivatio Latina Græca & Hebraica, quæ Leoni Africa-

^a Africa tripliciter sumta,

II. Regiones atque gentes, in quas divisa fuit quondam, sunt, *Aegyptus*, *Cyrenaica*, *Africa Minor*, seu propriè dicta, *Troglodyta*, *Garamantes*, *Numidia*, *Mauritania*, *Getulia*, *Libya interior*, *Arabia Troglodytica*, & *Æthiopia*. ^{Africae regiones.}

no viro placuit, nunc abesto: una tenebitur à Pœnis ab insigni fertilitate, qua veteres commendant Africam, hujusque Symbolum spicigeram fecerunt. Spica enim Syriacè *ῥῖς* *Pterich*, Arabicè *بريق* *Porrich* aut *seric* vocant: Hinc Pœnis Africa per prothesin & mutationem proflus analogicam, cujus exempla Bochartus Lib. I. Chan. c. 25. attulit. Chamo autem in prima orbis divisione præter Ægyptum & universam Africam, quin magna Syriæ Arabiæque pars, item Babylonia, Sufiana, & Assyria obtigerit, nullum est dubium. Ab factis quippe Africa Chami terra; sed ab extraneis Scriptoribus vocatur Chemia Gr. *Χημία* vel Chamia, de qua posthac amplius dicetur.

REISKII.

2. b Geographi recentiores totam Africam, quousque patet, ejusque longitudinem à Promontorio viridi ad Capo Guardafui LXXX. gradibus, & 2000. ferè milliaribus; latitudinem à capo Buono ad caput Bonæ spei gradibus ferè LXX. & 1800. milliaribus emetiuntur. Partes vero illi quatuor majores Petrus Valles attribuit; (1) *Regna Subjuncorum* aut

Leucæthiopum, quos Plinius Lib. V. c. 8. vocat. (2) *Nigritarum*. (3) *Æthiopica*. (4) *Insulana* sive Insularum adjacentium. Sed paulo distinctius ordine supra constituto progrediar, & Imperia numerabo: (1) *Turcicum*, quod ab Ægypto per oram maritimam procurrit; (2) *Abassinum*, ex regnis pluribus & interiori Æthiopia constitutum; (3) *Fessanum* & *Mavrocense*, cum Regnis aliis minoribus conjunctum. c Regna quidem Africana multis exposita mutationibus adhuc tamen extant; (1) *Bitulgerid tria*, (2) *Barbarica quinque*, (3) *Nigritarum XII. aut plura*, ne quidem satis cognita, (4) *Bugensia IX.* exteriori Æthiopiæ adscripta, (5) *Monomotapa quatuor*, (6) *Zanzibar quinque*, (7) *Aden* & *Adel* cum minoribus nonnullis, (8) *Regna Insulana* vel suis, vel Christianis regibus & Rebus publ. subiecta. *Principatus* etiam *Principesque*, quos Scheichios vocant, in Numidia supersunt; (1) *Corvano*. (2) *Haber*. (3) *Emo*. (4) *Segebmese*: Hos alii Regulorum status, Principesque Regulos vocant, pluresque numerant, quorum potestas uno vico aut opido continetur. *Respubl. vero in servitute Africana liberas frustra requisiveris*, incolarum moribus genioque contrarias.

a Chemia. b Africa long. lat. c Status Africae politicus.

CAP. II.

ÆG R P T U S.

I.

PRima Africae Asiaeque proxima est *Ægyptus*, quam veteres Geographi in Asiae regionibus computarunt. At posteriores, Arabico sinu, ut antè dictum, inter Asiam Africamque termino constituto, Africae eam contribuerunt. Nomen traxit ab *Ægypto* Danai fratre, antè *Aëria* dicta. Terminatur à *Septentrione* suo mari, id est, Ægyptico, ab *Ortu* Arabiae Petrae & dicto sinu, à *Meridie* Æthiopia, ab *Occasu* Cyrenaica. *Longa* est à Pelusiaco Nili ostio ad Catathum opidum mill. c l. *Latitudo* à

Ægypti

Limites & magnitudo.

T r t

ta

ta à Nili Ostiis, ad opidum Metacompsum Nilo appositum, nunc *Conza*, milliari. C. 1

II. Divisa fuit generatim in *Superiorem*, quæ in Meridiem vergit, & *Inferiorem*, quæ Mari Interno alluitur. *Superiorem* rursus Nilus dividebat in *Libycam*, qua Occidentem, & *Arabiam*, qua Orientem spectat. Hinc populi *Arabægyptii*, illinc *Libyægyptii*, dicti. Inferioris pars est *Marcotis*, live *Marmarica*, ultima versus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Specia-

Ægyptus
Superior
& Inferior.

Arabægyptii
Libyægyptii
Marcotis.

BUNONIS.

a *Marmaricam*, hodie *Barcha* dictam, olim *Libyarcha* & *Barcei* incoluerunt. Eam alii constitunt partem Cyrenaicæ, ibique ponunt ad mare *Antipyrgum*, nunc *Lico*, & portum *Batrachum*, nunc *Trabuco*. *Marmaricæ* a Solitis serpentes incantare tradit *Solinus*. b Cæterum illa *Ægypti* pars, quæ à Syene ad Cairum usque est, erat veterum *Thebais*, nunc *Sahid* dicta, in qua *Thebz*.

HEKELII.

a Quorum & *Plinius* Lib. V. c. VI. p. 68. lin. 31. est memor.

b Scribit enim *Pomponius Mela* Lib. III. c. IX. p. 225. quod in *Arabia* Serpentes quidam admodum parvi sint initio, & veneni præsentis; tamen cetero Anni tempore ex limo concretarum Paludium sic emergant, ut in magnò Examine volantes *Ægyptum* tendant atque in ipso introitu Finium ab Avibus quas *Ibidis* appellant, adversò agmine excipiantur, pugnaque conficiantur.

REISKII.

1 c Nomen *Ægypti* vel ad Græcæ, vel ad Copticæ, vel ad *Ægyptiacæ* revocatur origines: *Græcæ* aut fabulorum Danaï fratrem Boli que filium ex Appollodoro; aut Sethosin regem, cui nomen *Ægypti* fuerit, ex Manethone tamen *Ægyptio* proponunt; Sed utrumque hoc etymon chronologicæ ac historicæ regnat: *Coptice* urbem Copton ac Thebaidos metropolin vetustam; *Ægyptiacæ* regem primum & antiquissimum Chibib obtinendū, unde adhuc *Chibet* *Ægyptiis* sua vocatur regio, *Æthiopus Gobo*. Duplex hoc etymon Viris bene doctis placuit; sed Kircher ex rationibus iustis valde displicet in Prodomo Copto ac

Obel. Pamphil. In S. literis terra *Chami* & *Mizraim* מִצְרַיִם duali numero vocatur ad duas *Ægypti* partes indicandas, quarum una superior alteraque inferior: Arabibus مِصر *Misra*, Plutarcho aliisque Auctoribus externis *Χαμία* & *Χαμύλη*. *Chemia*. d Nunc partes quatuor *Ægypto* incolæ attribuant (1) *Sahid*, i. e. superiorem (2) *Eris*, i. e. inferiorem. (3) *Demejon*, i. e. mediam (4) *Bechica*, i. e. maritimum vel mari rubro proximam. e Urbes Præcipuæ sunt *Athiæ*, una totius *Ægypti* maxima & Balzæ Turciæ sedes, sexaginta millibus *Moschæ* urbium, arce regia, septem incolarum myriadibus, commerciis & monumentis Veterum clarissima: Ubi Nilo propius ad milliare sextum f. *Pyramides seu moles immanis* *saxæ* superiunt, altæ majores septendecim, & minores aliz, omnes figuris hieroglyphicis, & suis gradibus externis pariter atque internis instructæ: g *Cyptæ* item subterraneæ, vivo ex alabastrò exilis, multis concamerationibus distinctæ, in quibus humana cadavera deprehenduntur reposita, quas h. *Mumias* vocant. Vid. Princ. Razvil. Epist. III. f. 161. Petri à Valle Itiner. p. 371. Kircheri T. III. Obelisc. Pamphil. Synt. 13. c. 4. Amplius superstitiosum aliquid *resurrectiois exemplum*, & cadavera humana paulatim *rumulis* emergentia, sive manum sive pedem, sive aliam partem elevant monstraverint: i *Labrynthum* etiam protentissimum humani impendii opus Plin. quod ter mille domos continuit Voss. in Notis Pompon. Lib. I. c. 9. Utrura de monumentis & rudera omnibus, Christiana maxime in templis, Ecclesiis & Patriarcharum sedibus. Præterea famulos in *Ægypto* k *Clibanos*, quibus pulli gallinæ excluduntur Radziwill. f. 169. Urbes omittit alio *Sabin* quæ Thebas *Ægyptias* referre creditur *Alexandriam*, *Damiatum* & *Sues*, præcipuas tamen & commerciis felicissimas.

BUNO.

a *Marmarica*. b *Thebais*. c *Ægyptus*. d Hujus partes. e *Alcairi*. f *Pyramides*. g *Cyptæ*. h *Mumia*. i *Labrynthus*. k *Clibani*.

tim vero universa *Ægyptus* c in complures præfecturas descripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocarunt.

III. *Ægyptus* super cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium sibi, Amasæ regnante, habitata quondam prætulit; postea quoque sub Romano Imperio multis, etiam si ignobilibus, frequens.

IV. Clarissima omnium fuit *Alexandria*, caput *Ægypti* totiusque Africæ, post deletam Carthaginem prima; ab *Alexandria*.

BUNONIS.

a *Ægyptus* d publicum Orbis horreum appellata e.

b *Alexandria* in *Ægypti* maris litore, quod Pharo insula obiacet, prope ostium Nili, *Caniopolim* appellatum, & *Marcotium* paludem, *Alexandri* M. auspiciis, qui ibidem deinceps seculus f., condita est g: eamque delinearat *Demetrius Mathematicus* tanto artificio, ut non facit in tota *Ægypta* æqualis, aut similis in structura platearum & palatiarum. Antiquissimis temporibus h fuit *No* appellata: & postmodum, quod *Philippus Alexandri* pater Olympiadis alvum obhgnatam annulo, cujus sculptura leonem præferret, per quietem vidisset, aliquamdiu *Leontopolis* appellata est. Suppl. Curt. l. I. c. I. Hodie majori ex parte in rudibus destructa jacens, Turcis appellatur *Scandaria*, ac Italis *Alessandria* i. Cleopatra Regina urbem cum obiacente insula Pharoa copulavit k. Fuit ibi templum *Serapidis* adeo sumptuose extructum, ut, Marcellino teste, post urbis Romæ Capitolium, nihil Orbis terrarum viderit ambitiosius. Idem quoque Augustinus, Stephanus; Strabo tradunt. Curtius refert nullo ferè die *Alexandriæ* Solem cerni non videre, propter aërem perpetuo ibi tranquillum. Scholâ verò ac Doctores erat urbs longe celeberrima; camque Ptolemæus & *Philadelphus Bibliotheca*, quæ septingenta millia voluminum continebat, magnis sumptibus ornavit l. *Alexandri* fuerunt, *Clemens* cognomento *Alexandrinus*, Stromatum auctor; *Athanasius*, *Origenes*, *Ambrósii* Diaconus, qui *Origenes* studia & labores suis aluit sumptibus; *Cyrillus*, *Didymus* Cæcæ, quo præceptore usus est Hieronymus; *Philó Judæus*; *Apion Grammaticus* Judæorum adversarius; *Apianus*, qui bella Romana Græcè descripsit, *Didymus Grammaticus*, qui Ciceronis ætate vixit, & tria millia & quingenta volumina conscripsisse à Suida

proditur; *Achilles Statius*; *Theon*, qui in *Almagestum* Claudii Ptolemæi scripsit commentarios. Cæterum *Ægypti* quoque fuerunt, *Claudius* ille *Ptolemæus*, qui non solum *Almagestum* modo dictum, verum etiam *Geographiæ* libros 8. edidit m; *Macarius* monachus, cujus exstant *Homiliæ*; *Nonnus Panopolitanus*; *Paphnugius* Episcopus, qui licet ipse coelebs, conjugium tamen, ipsorumque sacerdotum, honorabile & castitatem pronuntiavit n.

HEKELII.

c Ab *Alexandro Macedone* in Dicionem suam redactam.

d Olim *Æthia*, *Potamia*, *Orygia*, *Melambolus*, *Hephæstus*, *Myara*, & propter habitantes illic *Æthiopes*, etiam *Æthiopia* dicta.

e *Trogus* enim *Ægypti* Solum ita fecundum asserit, ut nulla Terra in usu hominum sit Alimentorum fertior.

f Ante nat. CHRISTUM Annò vigesimo supra trecentesimo intra spatium sexdecim dierum cum sex millibus Mucorum passibus, ut *Stephanus* testatur.

g *Vid. Justinus* Lib. XI. c. XI. §. 13.

h *Hebrais* Hieronymo teste.

i Alii vocant *Alexandriam*, *Alexandretam*, *Alexandron*, *Augustam*, *Juliam*, *Claudiam* & *Domitianam*.

k Eam *Antiochus Ptolemæus* ad *Pelusium* navali pugna victò, obsedit, eandemquæ à Romanis submergari publicis expensis instauravit Cæsar, quam demum à *Persis* captam esse novimus.

l Sed hic tantus Theatrus cum incomparabili totius Orbis detrimento, in illâ *Julii Cæsaris* fugâ & mox victoriâ, totus igne perit.

m Primus apud Græcos Cæli rationem diligenter explicans. Ideoque *Principes doctrinæ Mathematicæ* dictus. Vid. *Nic. Resneri* Icones pag. 2.

n Conf. *Quæstedi* Dialog. *Patriar.* V. ILL. p. 617. seqq.

T t t 2

BUNO.

a *Ægyptus*. b *Alexandria*. c *Bibliotheca Alexandrina*.

Dioſpolis,
ſeu Thebæ
Ægyptiæ.

Memphis.
Pyramides.

Syene.
Sais.
Bubaffis.
Elephantis.
Tentyris.
Arfinoë.
Abydus.

dro Magno condita, poſtea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantum Romæ cederet. Secunda ab hac *Dioſpolis*, ſive *Thebæ* cognomine *Ægyptiæ*, quas *centum portas* habuiſſe ferunt; ſive, ut alii ajunt, *centum aſulas*, totidem olim principum domos; ſolitas ſe ſingulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites eſſundere. Deinde *Memphis*, regia quondam: juxta quam *Pyramides*, regum ſepulchra. Turres ſunt faſtigiatæ, ultra celſitudinem omnem, quæ fieri manu poſſit: itaque menſuram umbrarum egreſſæ, nullas habent umbras, regum pecuniæ otioſa ac ſtulta oſtentatio. Reliquæ urbes ſunt; *Syene*, *Sais*, *Bubaffis*, *Elephantis*, *Tentyris*, *Arfinoë* & *Abydus*, Memnonis olim regia; oſtea Ofiris ſano in-

BUNONIS.

§ Urbs *Thebæ* hodie *Theves*, *Hecatompyla*, regionis nomen dedit, quæ *Thebas* dicitur, undique ſerè montibus cincta, unde Hieronymi ætate o crenitarum exitiis manſio. Sed ipſa jam Cicronis ætate proſtrata jacuit p.

§ *Memphis* q. hodie *Meſer* r, ad verticem Delta poſita, nunc *Cairus*, *Alcair* ſive *Cairo* putatur. At ipſa *Cairus* urbs, ſi itinerariis ſides, quinquies major eſt Lutetiâ, habetque templorum viginti duo millia, & arcem tam ſpacioſam, quæ magnitudine ipſiæ par habetur. In circuitu quindecim militaria Germanica ſ contineretur t. Omnium ibi rerum habetur copia, at ſigna ſatis magno emunere pretio. *Cairi* hodie reſidet *Sarraca* nomen Imperatoris Turcarum: itemque *Patriarcha Copia-rum*, & *Patriarcha Græcorum* ac *Arabum*; qui licet officia Græcè recitent, Græcam tamen linguam vix ſatis intelligunt v. E regione *Memphis* in altera fluvii ripa, Chaldaei quidem, permiſſi Regum *Ægyptiorum*, arcem d *Babylonem* exiitruerunt.

§ Plineus x tradit in unam e *Pyramidem* exſtruendam mille octingenta talenta crogata eſſe in raphanem, allium, & rapas, vilcs cibos; quibus paſti fuerint operarii.

§ *Syene*, hodie *Aſua* dicta, ſub Tropico Cancri ad Nilum fl. in extremis *Ægypti* finibus ſita; Romani Imperii olim exitiis terminus, ſicuti hodie Turci Imperii limes eſt.

§ *Sais*, hodie *Sahid*, intra regionem eſt, quæ Delta vocatur y.

§ Ad eandem regionem fuit h *Bubaffis* z a-

pud Nilum fl. hodie *Pibefeth*, & ſecundum alios *Aſioth* a.

§ i *Elephantis* intra Nilum eſt in *inſula Nili* k *Elephantina* b.

§ l *Tentyris* ad Nilum fuit: ad hunc locum nullos amatare Crocodilos ferunt.

§ m *Arfinoë* ad Nilum erat Labyrinthi vicina c. Erat tamen & alia *Arfinoë* ad ſinus Arabici angulum.

§ n *Abydus* haud longè abeſt à Ptolemaide, hodie *Abutich* dicta.

HEKELII.

o Qui *Thebeſium* quoque ſuo tempore nominatam ſcribit.

p Dicitur & *Dioſpolis* & *Buſſyris*; à Conditor *Buſſide*, *Ægyptiorum* Rege.

q *Ebrais* *Neophet* & *Migdol*.

r Vel *Meſſer*.

§ S. ut alii ſcribunt, *centum* & *quingenti* Stadiorum.

t Condita eſt ab *Osdo* Rege & à nomine *Filiz* ejus ita appellata.

v *Memphim* Templum *Serapidis* olim habuiſſe, *Strabo* Lib. x v i i. *Geogr.* p. 613. Tom. II. autor eſt.

x Lib. X X X V I. H. N. Cap. X I I. pag. 640. lin. 38. ſeq.

y Urbs eſt iſta juxta unum ex *Nili* Fluminis Oſtiis, quod ab ipſa *Saticum* dicitur. Incole vocantur *Saitæ*, *Minervam* colentes ſtudioſiſimè.

z Vel *Buſtaſe*.

a In hac Urbe olim quotannis Conventus age-

incluta: & Arabiæ contermina, claritatis magnæ *Heliopolis*, i. e. Solis urbs. In Marmarica vicus fuit *Apis*, nobilis religione *Ægypti* locus. Fuit & *Labyrinthus*, nullo addito ligno ex ædificatus, domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exſtructus & teſtus, unum in ſe deſcenſum habens, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & il-luc remeantibus.

CAP.

agebatur in honorem *Diane*, colebaturque *Iſis* omnino diſpoſe.

b Ubi *Æthiopice* Naves conveniunt. Eſt enim *Finis Navigationis* *Ægyptiæ*.

c Hæc *Arſis* prius dicta eſt *Crocodylorum* Civitas, quoniam *Crocodylus* mirum in modum ibidem colebatur, ſacerque erat apud eos in Lacu quodam ſcorſim nutritus & ſacerdotibus manſuctus, *Suchi* nomine veniens. Leg. *Strabo* loc. ſup. ad Not. V. §. huj. cit. p. 621.

BUNONIS.

§ a *Heliopolis* d, in ſacris *On*, nunc *Bethſemes*, Arabibus *Babalbeth*, ab Iſraëlitis traditur condita, quum eſſent in *Ægypto* e. Hic *Mithres* Rex primus obeliſcos erexit, ac Soli conſecravit. Ibidem erat templum *Solis*, in quo recipiebantur reſponſa ad literas non apertas. *Heliopolis* ſacerdotum olim fuerat habitatio, hominumque *Aſtronomiæ* & *Philophiæ* deditorum manſio, ubi *Plato* diſcendi cauſa aliquandiu commoratus eſt. Cæterum quæ regio *Ægypti* inter *Cairum* & *Roſetum* & *Damiatam* interjaceret, b Delta vocatur, à Græcorum litera, cujus formam reſert. Fuit ibidem c *Thaniſ* *Ægyptiorum* regia, ubi *Mofes* coram Pharaone oracula edidit legiſt. In ea regione urbes hodie celebres memorantur, d *Micale* magnitudinem vix *Cairo* cedens; e *Phuona*, *Ptolemaeo* *Nicii*, *Roſetti* f, quæ olim *Schedia*, aut f *Canopus* g. Veneti conſulem ibi habent, quem vulgò *Baylo* vocant. § *Ziza* etiam memoratur, ad quam certo die manus, brachia & crura hominum ex terra prominere dicuntur. h Ma-

tareæ oſtenditur ea ipſa arbor quæ ſeſe ad deſiderium B. Virginis aptavit ac demifit. i *Niſoſcopii*, hodie *Elmichias*, præcognoscebant *Ægyptii* *Nili* augmentum & decrementum. Ad hanc urbem duo ſunt templa, in quibus S. *Jo-hannis Baptiſta* conſervantur reliquiæ, auræ capſa include: quæ ſingulis annis inſpectante magna hominum multitudine, hoc edere dicuntur miraculum. Quum reliquiæ illæ in flumen conjiciuntur, aqua ipſa contrario curſu aſcendit, modò in unum, modò in alterum templum. Ea de cauſa dies ille tam *Mahumedanis* quàm *Chriſtianis* ſolemnis eſt. In *Pharo* inſula erat turris ingens, k *Pharus* dicta, ex qua nocturni lucebant ignes navigantibus. Ædificavit eam turrim *Soſtratus Gnidius* ex albo lapide h ſupra quatuor caucos vitreos, tempore *Ptol. Philadelphi* Regis, magna cum admiratione ſpectantium. Hinc ſimiles turres, quæ navigantibus lumen præbent, dicuntur *Phari*.

HEKELII.

d Quæſi *Solis* Civitas.

e Dicta & *Homero*, *Jovis* Civitas, it. *Thebæ* *Ægyptiæ*; *Homero* v. *Ævaripandæ*, quod centum *Portas*, ſ. ut alii volunt, centum *Aſulas*, totidem olim Principum Domos, habuiſſe ferunt. Conf. *Quenſied.* loc. cit. p. 652. ſeq.

f Vel *Roſetia*.

g Vel *Canopicum* elegans eſt Oppidum; nullis tamen Mænibus cinctum & ad litus poſitum circa magnum quoddam *Nili* Oſtium, Mauritanis *Rafchit* vocatum.

h S. candido Marmore.

a *Heliopolis*. b Delta regio. c *Thaniſ*. d *Micale*. e *Phuona*. f *Canopus* ſeu *Roſetum*. g *Ziza*. h *Matarea*. i *Niſoſcopium*. k *Pharus* turris.

a Thebæ *Ægyptiæ* ſeu *Dioſpolis*. b *Memphis*. c *Cairus*. d *Babylon*. e *Pyramides*. f *Syene*. g *Sais*. h *Bubaffis*. i *Elephantis*. k *Elephantina* inſ. l *Tentyris*. m *Arfinoë*. n *Abydus*.

curfantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruer. Poſtea lenis, & fractis aquis domitaque violentia, & ſpatio feſſus, tandem ad *Δέλτα* opidum per omnem *Ægyptum* vagus & diſperſus, *β Septem* ingentibus *oſtiis* in mare *Ægyptium* ſe evomit. Bis in anno, certis diebus aucto magno per totam ſpatiaſ *Ægyptum*, fecundus innatat terris. Cauſas hujus incrementi varias prodidère, ſed maximè probabiles duas: *Eteſiarum* eo tempore ex adverſo flantium repercuſſum, ultro in ora acto maris: aut *imbres* *Æthiopiæ* æſtivos, iisdem *Eteſiis* nubila illò ferentibus ex reliquo Orbe. *Idem annis unus omnium nullas exſpirat auras.*

III. Cæterùm à tergo *Ægypti* verſus Meridiem, juxta finiftram

BUNONIS.

β Nili oſtia nominantur *Mæla*, *Canopicum*, *Bolbiticum*, *Sebenniticum*, *Menelium*, *Pothmiticum*, *Tanicum*, *Pelusiaticum* &c. Cæterùm *Nili* exundationes exiſtere à pluviis & imbris, qui in partibus Australibus decidunt illo tempore ſerè continui & copioſi, hodiè exploratum eſt. *Vid. Geogr. General. Varenii lib. 1. c. 16. prop. 20 d.* Sed præter Nilum ſtato anni tempore quoque exundant alii fluvii; *Niger* *Africæ* fl. *Zairus* *Congii* fl. *Argentens* fl. *Braſilia*. *Ganges* *Indus*: Fluvii, qui ex lacu *Chiamay* profluunt, & in ſinum *Bengalenſem* ſeſe exonerant: Item *Macon* fl. *Cambojæ*: *Euphrates*: *Numidia* fl. *Sis* dictus: & alii nonnulli. Eſt quoque in *Ægypto* lacus *Maris*, viginti millia paſſuum in circuitu patens, altior, quàm illa paſſuum in circuitu patens, altior, quàm illa navigandum magnis onuſtisque navibus ſatis eſt, qui olim fluit campus. Cæterùm *Ægypti* multo aliter à cæteris agebant olim. Mortuos ſimo oblii plangebant, nec cremare aut fodere fas putabant. Verùm arte medicatos intra penetralia collocabant. Lutum inter manus, Farinam calcibus ſubgebant &c. Forum ac negotia ſemina; viri penſilac domos curabant: onera illarum heris, hi capitibus acciebant. Colebant effigies multorum animalium, adeò ut quædam eorum per imprudentiam intermiſſe, capitale eſſet. Morbo extincta animalia, ſepelire & lugere ſolenne iis erat. *β Apis*, bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguæque diſſimilis aliorum, omnium *Ægyptiorum* numen erat. *Mela* ſ. Cæterùm male audiunt *Ægyptii* veteres, qui perhibent fuiſſe viani, imbelles, ad rem gerendam inepti, crudeles;

quæſtus cupidiffimi, mobiles, invidi, futioſi, & dementes. *Strabo* l. 17. *Polyb.* l. 15. *Plin.* in *Panegy.* *Plato* l. 4. de Rep. *Phil.* in *Flaccum* & lib. de Agricultura. *Trebell.* *Pollio* in 30. *Tyr.* *Popilius* in *Saturnino*. Cælar veritus eſt *Ægyptum* provinciam facere, ne quando violentorem præſidem naſta, novarum materia eſſet. *Sueton.* *Auguſtus* eodem ſemper habuit novarum rerum ſuſpectos. *Dio* lib. 51. *Tacit.* *Hill.* lib. 1.

HEKELII.

c Iſtis *Ægyptiis* vocabatur *Noym*, aliis *Oceanus* *Ætius*, *l. Aquila*, ut & *Dyris* atque *Chryſorrohoas*.

d Admiranda *Nili* aliàs edi curavit *Marcus* *Fredericus* *Wendelinus* *Franc.* Aô. CHR. M. DC. XXXIII. in 8. Extat & elegans *Enigma* de *NILI*, quando np. Vox iſta ſcribitur *NEIAOΞ*, *Proprietate* ap. *Nicol. Reuſenium* in *Enigmatib.* *Var. Aut.* pag. 301. ubi *Paulus* *Eberus* prædicti *Enigmatis* Autor eſt factus.

e Inde ſit, ut ejuſmodi Corpora ſic ſervata etiamnum inveniantur, quæ vulgo vocamus *Mumia*. Ex priſcâ *Ægyptiorum* Religione plura *Chriſtianos*, inprimis *Romano-Catholicos* mutuaſſe notum eſt. *Vid. Magini* pars II. *Geogr. Ptolem.* fol. 207. fac. a.

f Lib. I. c. IX. p. 162. lin. 31. ſeqq. *Solini* *Polyſtars* Cap. XLV. p. 93. lin. 16. ſeqq. & in id *Petri Olovani*, *Valentini*, *SCHOLIA*. ead. p. ut & *Strabonis* Lib. XVII. *Geogr.* pag. 613. *Tom. II.* ac *Plinii* Lib. VIII. H. N. cap. XLVI. p. 146.

R E I S:

a *Maris* lacus. b *Apis* *Ægyptiorum* numen.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. IV. 519
ſtram *Nili* ripam, *Libya* eſt exterior ad *Æthiophiam* extenſa, *Libya* ex-
nunc eſt *Elſocat* deſertum & *Gaoga*. 2. exterior.

REISKII.

a Nilus fonte ſuo, incremento, exundatione, catarractis & oſtiis ſtupendus fluvius non procul ab regno *Abyſſino* *Gofam* in terra: *Sicut & ſaltigio montis* *Dengle* duobus aut quinque ſontibus erumpit: Hinc curſu ſextuſolo per lacum *Daræ* *Bedique* tranſiens, in duos ſcinditur alveos, quorum unus *Nigritarum* regna, ſed alter *Ægyptum* ſubit. Auctus & incrementum *Nili*, & anniverſaria hujus exundatio ab hybernis imbris proſiciſcitur. Nam regiones quotquot *Zonæ* torridæ ſubſunt, per hyemem multis urgentur pluviis: Unde immenſa vis aquarum alveo contineri nequit, ſed per *Ægyptum* planiſſimum, ſoſſaque multo artificio deductas excurrit. Hinc *Niloſcepia* & *Nilometria* repperunt *Ægyptii*, quibus eluvionem *Auguſto* menſe futuram prænoſcere ac judicare poſſunt. Nec tamen *Ægyptus* experts imbrum eſt, ſed inferior æque ac ſuperior menſes hybernos quantoque pluvis habet: De inferiori *Proclus* id dudum annotaverat Lib. I. in *Tim. Plat.* de inferiori veteres negarunt pluvis, quin *Vofſius* in eorum gratiam ad Lib. II. *Pompon.* c. 9. *Vid. Hiſtor. Æthiop.* *Ludolfi* Lib. I. c. 8. *Iſa. Voſſii* *Comment.* de *Nilo* & hujus incrementum.

a *Nili* fontes arſido & inundatio,

CAP. IV.

Cyrenaica, *Africa Minor*, *Libya deſerta*, *Troglodytæ* & *Garamantes*.

I.

Ægypto annexa eſt *Cyrenaica* regio, *β Ammonis* oraculo maxime clara, nunc *Barchanæ* provincie dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta à quinque inſignium urbium numero, quæ *Berenice*, *β Arſinoe*, *Protemais*, & *Apollonia*.

BUNONIS.

a *Cyrene* ſive a *Cyrenaica* regio habet ab Occaſu *Syrtim* Majorem, & *Africam* propriam; à *Septentrione* *Libyæ* mare; ab Ortu *Marmarici* ad *Meridiem* deſerta *Libyæ* Interioris.

β *β Ammonis* a *Oraculum* in *Marmarica* conſtituit alii b. *Tuit* in deſerto & urbs *Ammonis*, & templum *Ammonis* *Jovis* c; iterumque *β Solis* ſons, qui mane tepidus, medio die frigidus, ſub velperam incalſcebat, & ſub mediam noctem calidiſſimis manabat aquis d. *Eo* ulque penetrarunt *Bacchus*, *Hercules* & *Alexander* M. *Illos* locum hodiè vulgò *Concorron* dicitur e.

c *Solis* ſons, qui mane tepidus, medio die frigidus, ſub velperam incalſcebat, & ſub mediam noctem calidiſſimis manabat aquis d. *Eo* ulque penetrarunt *Bacchus*, *Hercules* & *Alexander* M. *Illos* locum hodiè vulgò *Concorron* dicitur e.

d *Berenice*, hodiè *Bernich* ad *Syrtim* majorem poſita; à *Berenice* Regina *f* appellatorem habet.

e *Arſinoe*, quæ & *Teuchera* g, hodiè *V v v*

Trochæra, in eodem jacet litore, inter *Berenice* & *Protemais*.

f *Protemais* h, antea *Barce* dicta, à *Protemæo* nomen ſortita, hodiè *Talometta* vulgò dicitur, ad idem litus poſita.

g *β Apollonia* maritima urbs à *Protemaide* verſus Ortum jacens, hodiè *Bonandrea* dicitur.

HEKELII.

a Id eſt, *JOVIS* in ſpecie *Arietis* *Lingua* *Ægyptia* ſic dicti.

b De hoc Oraculo vid. *Curtii* Lib. IV. c. VII. ubi & ejus *Schema* in *Batavorum* Editionib. *ari*; in aliis verò *Ligno* inciuſum extat.

c Non ab *Ammonis* Paſtore quodam *Arabia*, ſed à *Bacchi* *Libero* Patre, quondam juxta *Mythologorum* ſententiam exiſtutum.

d Hunc Fontem dicitur *JUPITER* in formam

a *Cyrenaicæ* fines. b *Ammonis* urbs & *Oraculum*. c *Solis* ſons. d *Berenice*. e *Arſinoe*. f *Protemais*. g *Apollonia*.

lonia, & ipsa *Cyrene*, unde regioni nomen, Græci hanc condiderunt, ex *Thera* insula *Ægæi* Maris profecti. Ipsi Cyrenenses privata sorte inter *Ægyptios* ac *Pœnos* diuegerunt; dein cum *Carthaginiensibus* de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum gesserunt. Mox Carthagine deleta, & ipsi cum reliqua *Africa Romano* Imperio cesserunt: Posthinc solum eorum *Sultanis*, tandem *Turcis*.

A F R I.

mam *Arietis* *Baccho* aperuisse, cum ab eo in *Arabia Desertis* vehementer sitiente anxie imploraretur. Terram enim pedibus concitatus lymphidum Fontem ei ostendit.

Unde autem *Ammonius* propriè derivetur, vid. ap. *Casspar. Pencerium* in doctissimo de *Præcipuis* *Divinationum* *Generibus*; in specie de *ORACULIS* commentario fol. 137. fac. b. Editione. *Servellane* in 8. maj. Meminit quoque *Templi* illius *JOVIS AMMONII* *Pisum* *Lib. I. Histor. c. IX. §. 3.*

f Ex *Ptolemæi* *Lagi*, *Regis* *Ægypti*, Conjugæ. g *Marcellino*.

h Quam *Olivarius* novò nomine *Ptolemæa* nominavit.

B U N O N I S.

n *Cyrene*, hodie *Cerene* & *Cyrene*, XII. mill. pass. à litore remota est, urbs *Cyrenaica* primaria, ac quondam *Carthaginis* æmula, de cujus origine multa dicuntur apud *Pindarum* i. E *Cyrene* fœre *Asiippus* *Socraticus* *Philosophus*, & *Aræta* ejus filia, quæ patri in gubernatione Scholæ successit, & *Asiippi* filius, qui matri successit, *πατριάρχης* dictus. Strabo tradit, cognominatus *Hegestas*, ob incredibilem eloquentiam vim *πατριάρχης* dictus. *Synepis* quoque è *Pentapoli* ortus *Cyrenes* fuit Episcopus, primum *Philosophus*, ac deinde Christianus. Hic laetiprium herba nascitur; unde *Cyrenæ* appellatur *laetipriferæ*. *Cyrenæi* ad cenam vocati non solum veniebant ipsi; sed & alios secum adducebant. Inter *Cyrenas* & *Ægyptum* fuit opidum b *Portus* *Mencelai* dictum, in quo *Agessilaus* *Spartanorum* Rex mortuus est. *Nep. in ejus vita*.

H E K E L I I.

i Plurimi *Philologorum* putant, hanc Urbem à *Batto* *Tereò* esse conditam, & à *Cyrene*, *Pœni* *Amnis* *Filiâ*, quam *Apollo* amore ejus raptus

in eam *Libyæ* Partem transtulit, ita denominatam.

R E I S K I I.

i *Cyrenaica* nomen à *Cyrene* urbe, hæc à *Cyre* hujus regionis fonte reperit, δὲν κυρεῖς πηγήν *ισχυρίαν* inquit *Stephanus*: Huic enim monique cognomini urbs adiacebat proxima. Sed hæc ipsa regio sensum admittit æquivocum, & angustius dicta *Pentapoli*; paulo latius totam à *Ptolemæo* & *Cluverio* descriptam provinciam; latissime sumta *Marmarica* & *Libyæ* exteriorē significat. Inde factum est, ut veteres, novique Geographi d templum *Jovis* *Hammonis* & *Oraculum* *Cyrenaica* adscriberent, quod *Marmarica* & hujus parit, regioni *Ammoniacæ* *Plutarchus* & *Plinius* attribuunt. c *Africa* minor *Phœnicum* colonia, & *Didonis* aut *Elisæ* auspicio ad regnum *florentissimum* perducta, *Carthaginem* continebat *Romæ* urbis æmulam. Urbs illa *Carthada* post *Trojanum* excidium Anno 316. ante *Christum* 869. condita *Punicè* כרתה חדרה *Kartha Hadra*, id est urbs nova. *Carthago* denique dicta tribus constabat partibus, *Coibone*, id est *Insula* portuque, *Byssa*, id est arce regia, & *Megana* sive *Magalia* urbe. De bellis tribus *Punicis*, ultimique seu tertio, quod in excidium *Carthaginis* definebat, cum *Christoph. Hendreich* in *Carthagine* aut *Carthaginensium* *Republ. Græci* atque *Romani* *Historici* videantur. *Libyæ* Græcè *Λιβύη* *Hebraicè* לוב *Lub* & *Libyæ* לוב *Lubim* à terra *stuculosa* vel arida, id est *arida*, & aquæ experti. g *Troglodytæ* Gr. Τρωγλοδυται in τῶν Τρωγλῶν καὶ δυδῶν, quod cavernas & antra subeant: *Hebraicè* סוכים *Succym* *Sucha* ex voce סוכה *Socha*, id est *speculosa*.

B U N O.

a *Cyrene*. b *Portus* *Mencelai*. c *Cyrenaica*. d *Jovis* *Hammit* templum. e *Africa* minor. f *Libyæ*. g *Troglodytæ*.

A F R I C A M I N O R.

II. Sequitur *Africa Minor* sive propriè dicta. Terminatur à *Septentrione* *Africo* pelago; ab *Ortu* sinu magnæ *Syrtis*, à *Meridie* montium perpetuis jugis; quibus à *Libyæ* desertis & *Gætulis* discernitur: ab *Occasu* *Tulca* amne. Continet hodie *Tunetanum* regnum. Fluvii in ea clari, a *Cinyphus*, b *Triton*, *Tritonidem* paludem trahens: *Catada*, ad *Carthaginem* se devolvens, & c *Bagradas* omnium maximus ad *Uticam*, ac d *Tulca* terminus *Africæ* *Minoris*.

III. Populorum varia nomina. Clarissimi a *Nasamones*, extra *Africanam* propriam etiam *Cyrenaicæ* & *Marmaricæ* contermini; quos antea *Mesammontes* Græci appellaverunt, ab argumentis loci, medios inter arenas sitos; & ab his fublari p *Pysylli*, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel sopirent eas k: & supra *Carthaginem* *Libyæ* phæ-

B U N O N I S.

a Cinyphus seu Cynops fl. hodie *Magra*; & colle *Gratiarum* fluens inter *Leptim* *magnum*, & *Barathim* in *Syrtim* excurrit, perfunditque *Macræos*, seu *Macas*, qui & *Syrtides* appellantur. Ad hunc fluvium sunt hirci tantæ magnitudinis: quantæ non alibi: *Plin.*

b *Triton* apud *Tacape* urbem, unde hodie *Rio di Caps* nominatur, mare subit. In illius fluminis insula *Phila* Minervam primum virginali habitu apparuisse fabulantur l.

c *Bagradas* fl. hodie vulgò *Megrada*, *Magrida*, ac secundum alios *Magiadech* dictus, ex *Audo* monte ortus inter *Uticam* & *Carthaginem* mare subit. Ad hunc fl. m. *Regulus* ingentem serpentem catapulis n interfecit, e jusque exuvias 120. pedibus longas *Romam* misit. *Gellus* o.

d *Tulca* hodie vulgò *Guadilbarbar* vocatur, ad *Hippone* urbem in mare excurrit.

e *Nasamones* gens *Syrtica*, navigiorum *Spolis* questuosa. Quippe obsident littora, & æstu destituta navigia notis sibi vadis occupant. *Cort.*

f *Pysylli* *Nasamoni*bus fœdere finitimi, quum *Auster* eis omnia aquarum receptacula arefecisset, publico consilio adversus ventum istum fecerunt expeditionem, jure belli res repetitum: verum *Auster* spirans, arenis universos obruit; quibus extinctis *Nasamones* eorum terram ob-

tinuerunt: *Herod. Gell. Plinius* tamen eos à *Nasamoni*bus delatos esse tradit. *Ælianus* prodit, tam familiares *Pysyllis* fuisse *Cerastis*, ut mors eorum sentirent nunquam; ac moderetur percussis. Idem jussu illos obtinuisse in omnia serpentum genera tradit *Plutarchus* in *Catone*. Quum enim hic per *Libyæ* deserta iter faceret, & in finimo periculo ob crebros serpentum ictus milites videret, à *Pysyllis* auxilium petiit, qui suis incantamentis ita fascinarunt serpentes, ut nulli deinceps nocere possent. Ex illorum familia quidam, *Hexagon* nomine, *Romæ* in doliolum serpentibus reſertum conſectus, experimentum causa, circum-mulcentibus linguis miraculum præbuit. Signum ejus familie erat verno tempore odoris virus, & sudor, quo non solum medicamen præſens afferebant, verum etiam saliva. Liberos *Pysylli* sævissimis fellebant objicere serpentibus ad uxorum pudicitiam expiendam, adulterino enim sanguine prognatos non fugiebant serpentes. *Ælianus*, *Plinius*, *Silius*, *Cicero*, *Gellius*.

H E K E L I I.

k Vid. *Plin.* *Lib. VII. c. 11. p. 107. lin. 6.*

l Unde & *Pallas* *Tritonia* dicta.

m *Asinus*.

n Ex ballistis.

o *Lib. VI. N. A. c. III. p. 210.*

T v v z

B U N O.

a *Cinyphus* fluv. b *Triton* fl. c *Bagradas* fluv. d *Tulca*. e *Nasamones*. f *Pysylli*.

Pæni.

Leptis M.
Abrotonum.
Taphræ.
Capſa.
Thydrus.
Thapſus.
Leptis P.
Rhufpina.
Adrumetum.
Clupea.
Tunes.
Uthina.
Carthago.
Utica.

phenices, iidem & *Pæni*, è Phœnice Tyro profecti, Duce *Elisa* live *Didone*, quæ Carthaginem condidit. Urbium celeberrimæ, & *Leptis Magna*, quæ & Neapolis, * *Abrotonum*, * *Taphræ*, * *Capſa*, * *Thysdrus*, * *Thapſus*, * *Leptis Parva*, * *Rhufpina*, & *Adrumetum*, & *Clupea*, * *Tunes*, * *Uthina*, & * *Carthago*, Roma æmula, terrarum cupida, opulentissima quondam totius Africæ, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt: * *Utica* Catonis, qui inde Uticensis, morte nobilis.

BUNONIS.

§ a *Leptis Magna*, hodie *Lebida* & *Lepede*, paulum à litore distabat, ubi hodie conspiciuntur urbis rudera.

• b *Abrotonum* ea videtur esse urbs, quæ ad idem litus jacens, Leptique vicina, hodie vulgò appellatur *Bnata*. Ortelius tamen urbem hanc in mediterraneis ponit p.

• c *Taphræ*, *Taphra* & *Taphura*, hodie *Aſacus*, ad Syrtim Minorem jacet q.

g d *Capſa* in mediterraneis posita ab Hercule r traditur condita, munificentissima licet, à Mario tamen intercepta ac deleta est. *Salust.*

• e *Tydrus* s, *Tidrus*, *Tisdrum* seu *Tisdrum* in mediterraneis quoque fuit.

• f *Thapſus* urbs maritima, inter *Adrumetum* & *Rufas* jacuit.

v g *Leptis Parva*, & ipsa in litore haud longè ab *Adrumeto* posita, ea putatur esse urbs, quæ hodie *Africa* appellatur i.

• h *Rhufpina* quoque maritima urbes ab *Adrumeto* ad *Orcum* ponitur.

• i *Adrumetum* v ad idem mare jacens, hodie vulgò vocatur *Mahometa* x.

• k *Clupea* seu *Clypea* y, hodie *Quipia* urbs maritima, ad *Hermæam* seu *Mercurii* jacens promontorium, à Siculis condita est. *Scorpiões* ibi non vivunt.

• m *Tunes* seu *Tunis* aliquando Regia sedes, XII. mill. pass. à Carthagine remota, hodie ambitum habet quinque miliarium. Haud longè ab eo loco Romani à Carthaginensibus, *Xantippo* Lacedæmonio adjuvante, victi sunt, ac *M. Attilius Regulus* captus in hostium venit potestatem. Ab urbe hac *Tinetarum* regnum appellationem habet. Ibi in cœmentibus utrinque litorebus gulæ speciem n *Golettam* exstruxit Carolus V. anno C. 1535 x. quæ à Turcis anno 1574 capta ac destructa est a.

Li.

a • *Uthina* in mediterraneis ad Bagradam ponitur fluvium.

• b p *Carthago* habuit speciem duplicis opidi, quasi aliud alterum amplecteretur: cujus interior pars *Byrsa* dicebatur, exterior *Magalia*. Nepos in *vita illust.* A Scipione deleta *Julii Cæsaris* auspiciis postea restaurata est. Ejus Episcopus CXXV. sub se habebat Episcopos alios. Hodie ad exiguum vicum redacta urbs illa, ab horulaniis ferè solis habitatur b. Carthaginenses fuere *Terullianus* & *Cyprianus*.

• q *Utica* haud longè ab eo fluvio loco, quo Bagradas fluvius mare subit, hodie nonnullis putatur esse *Porto Farina*; at aliis *Biserta* c. Cæterum r Syrtis sunt sinus maris vadiosi & vorticosi, litorebus Africæ vicini, à *utroque* traho, quoniam arenas congerunt, appellati.

HEKELII.

p Meminit ejus *Strabo* Lib. XVII. Geogr. p. 660. Tom. II. Oper.

q *Olivarius* eam *Fachs* vocat.

r *Phœnice*.

s *S. Tisdræ* ap. *A. Hirtium*.

t Alii illam *Neapolim* dici existimant. Conf. *Strabo* loc. ad Not. d. s. huj. cit.

v *S. Adrumetum* Mario Nigro *Sissa* Alfonso verò *Adriano Toulb* denominata.

x *Procopius* eam vocat *Adramyntum*, additque suo tempore *Justinianum* esse denominatam.

y *A Clypei* Figurâ sic dicta.

z Quò eam expugnavit, *Barbarossa* eripuit & Regi suo restituit.

a Hodie etiam dicitur *Tunes* & *Tinſi*.

b *Carthaginesium* Rempublicam descripsit *Udo Emmius* Part. I. I. *Rerumpp. Græcor.* pag. 3. seqq.

c Fuit olim totius *Africæ* Caput, in quâ *Cato Uticensis*, victo jam *Scipione*, necem sibi conscivisse dicitur.

BUNO.

a *Leptis magna*. b *Abrotonum*. c *Taphræ*. d *Capſa*. e *Thydrus*. f *Thapſus*. g *Leptis Parva*. h *Rhufpina*. i *Adrumetum*. k *Clupea*. l *Hermæa* seu *Mercurii* promont.

m *Tunis*. n *Goletta*. o *Uthina*. p *Carthago*. q *Utica*. r *Syrtis*.

Libyæ deserta, Troglodytæ & Garamantes.

IV. Ab Africæ Minoris tergo versus Austrum *Libyæ Deserta* fuerunt; ultraque *Troglodytæ*, nunc *Berdoa* desertum. Hos tegit ab Austro *Ater mons*, & trans eum *Garamantes* populi clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit *Garama*, quam hodieque eodem nomine existare tradant. *Debris* inclyta affuso fonte, cujus aquæ ex cœlesti quidem vertigine mutant qualitatem, at contraversa siderum disciplina; quippe qui friget calore, calet frigore; à medio scilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus. Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma superaverunt.

BUNONIS

d a Troglodytæ à subeundis cavernis, in quibus degunt, nomen acceperunt d. Arist. Olim venationibus dediti, tanta fuisse memorantur celeritate, ut ipsas feras cursu potuerint affequi. Vellebantur serpentibus, & mortuos efferebant læti c. Multa myrrha apud illos esse traditur; Serpentes ibidem inveniri ajunt 20. cubitorum. In Troglodytis aliis ponitur Solis fons supra memoratus f.

b Ater mons g in longum extenditur, ac uno latere ferè attingit Minorem Syrtim.

ζ c Garamantes à Garamantie Apollinis filio, seu potius à Garama fluvio ad quem incoluerunt, appellati sunt; apud hos nulla erant matrimonia; sed mulieres habebant communes. Diplades serpentes maximi ibidem reperiuntur.

η d Garama h ad Garamam fluvium est.

θ e Debris quoque Garamantum urbs est; ubi fons interdiu frigidus, noctu fervens, Plinio & Solino i testibus.

HEKELII

d De quibus Aristoteles, Plinius & Hieronymus contra Joannem sunt videndi.

e Conf. Solini Polyhist. Cap. xliiv. p. 89. & Cap. lxx. p. 143, lin. 31. seqq. ut & Pomp.

Mela Lib. i. Cap. vii. p. 160. lin. 3. seqq. f Np. ad Not. β. §. i. Cap. huj.

g A naturâ Plinio Lib. V. H. N. c. V. testante, sic dictus, quoniam adusto, aut Solis repercussu accenso est similis.

h Opidum quippe clarissimum.

i Cap. xlii. p. 83.

a Troglodytæ. b Ater mons. c Garamantes. d Garama. e Debris.

CAP. V.

Numidia & Mauritania.

NUMIDIA.

I.

A Tusa amne usque ad *Ampsagam* fluvium litori Africo præ-tenditur *Numidia*, Masinissæ Regis nominè maximè clara, nunc *Numidia*.

BUNONIS.

α a Ampsaga α fl. hodie vulgò Sus Gemar, Numidiam à Mauritania Cæsariensi disternans, in Numidicum sinum decurrit.

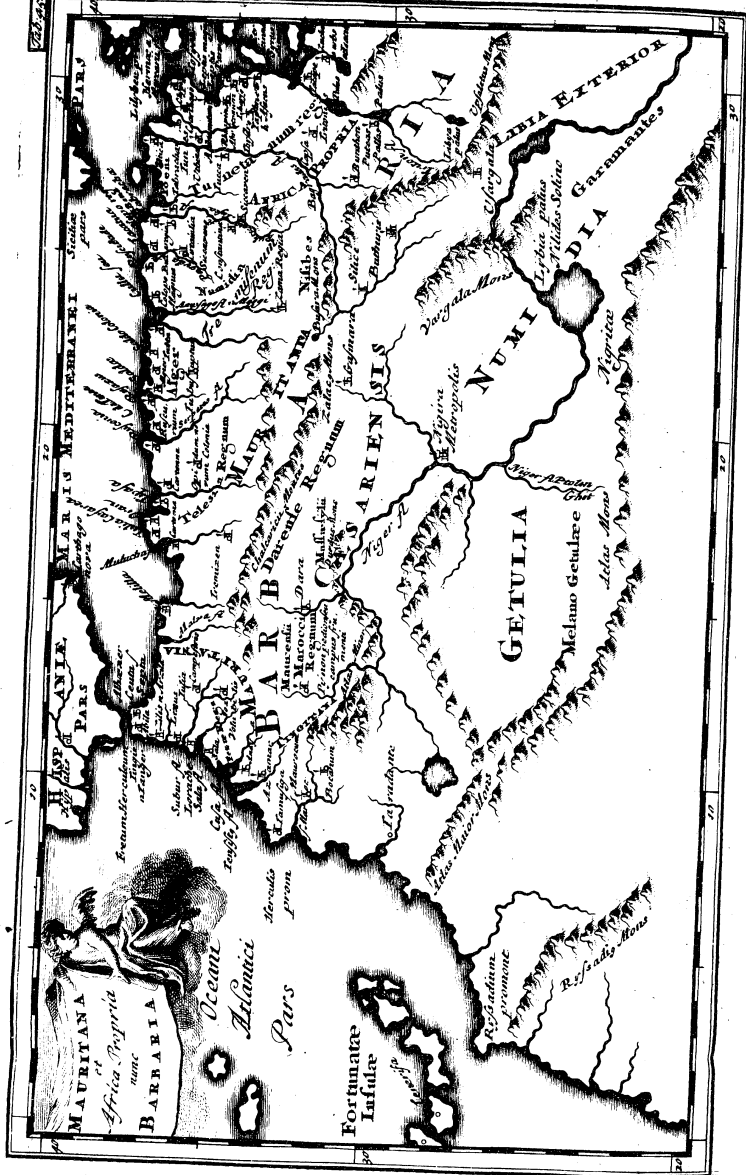
HEKELII.

α A quò Ampsa Castellum ap. Pomp. Mela Lib. i. c. vi. p. 157.

V V V 3

BUNO

a Ampsaga fluv.

Tremisenum
regnum.Rubricatus
fluv.

Cirtha.

Cullu.

Ruscicada.

Bulla.

Tacatua.

Hippo.

Sicca.

Tabracia.

nunc *Tremisenum* regnum eodem porrigitur situ. Gens ipsa *Nomide*, ante *Nomades* à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia sua plaustris circumferentes; ut nunc Tattarorum fert mos. Fluviorum celeberrimus est *Rubricatus*. Urbes quam plurimæ nobilesque; sed *Cirtha* eminens; Sittianorum, postquam Romani tenuere, colonia dicta: quondam *Jube* & *Syphacis* domus, cum foret opulentissima. Dein sequuntur *Cullu*, *Ruscicada*, *Bulla* regia, *Tacatua*, *Hippo* regius, *Sicca*, *Tabracia*.

BUNONIS.

Rubricatus inter Hipponem Regium & Tabracham mare subit. Plinio b videtur esse *Armus*; Orofio ac Diacono *Ardealio* c: hodiè *Ladog*, *Tadog*, & *Guadilbarbar* à diversis appellatur.

Cirtha ac *Cirta* d nonnullis postea *Constantina* putatur dicta: ac *Cirtha* haud longè abest à mari, ad quam Jugurtha Atherbalem vicat, ac in opidum profugientem obsedit. *Sallust.* A *Cirtha* 30. millia passuum versus Sittiphim fuit *c Milevum* seu *Milevis*, anno Christi 402. concilium habitum, quod inde dictum *Milevitanum*, cui præfuit S. Augustinus. In eo damnati sunt errores Pelagii & Cælestii e.

Cullu seu *Collops magnus*, hodiè *Collo* & *Alcol*, urbs maritima est apud Amplagæ ostia sua, purpurâ olim celebris.

Ruscicada hodiè *Stora* f, ad idem mare est haud longè à *Cullu*.

Bulla Regia *Sicæ* Veneriæ vicina ad Rubricatum ponitur fluvium g: hodiè fertur dici *Antra*.

Tacatua inter *Cullu* & Hipponem Regium haud longè à Collope parvo in litore sita, hodiè *Suchaida* vocari scribitur.

Hippo cognomine *Regius*, ad mare inter Aphrodisium & Tabracham jacens, hodiè *Bona* b vocatur. De hac urbe ita *Silius: antiquis dilectus Regibus Hippon.* Hipponensi Episcopatu magnâ curâ, fide ac diligentia quum præfuisse *Augustinus* annos X L. diem obit supremum anno ætatis L X X V I. cujus exstat operum Sacrorum tomus decem i. At *Hippo Diarrhytus* inter *Tabracham* & *Uticam* ad idem erat mare in Africa Minore k.

Dux fuerunt *Sicæ*, altera *Syphacis* quondam regia, ad duarum Mauritaniam fines;

& altera *Sicæ* cognomine *Veneriæ*, cujus *Prolemæus* in descriptione Africa Minoris meminit. In bello Jugurth. ejusdem mentionem quoque facit *Sallustius*. Hæc *Arnobii* Rhetoris, qui *Lactantii* fuit præceptor, patria ad Rubricatum fl. erat l. Ipsius *Arnobii* ac *Lactantii* quoque exstant libri VII. valdè eruditi contra gentes scripti.

Tabracia, seu *Tabraca* m, urbs maritima Ortelio *Tulcæ* ostio ponitur vicina. In Numidia quoque fuit *m Zama*, nunc *Zamora*, arx regni, quam *Livius* quinque dierum itinere à Carthagine abesse ait. Ad hanc *Hannibal*, posteaquam ex Italiâ in Africam venerat, à Scipione victus est. *Zamam* *Metellus* in bello cum Jugurtha frustra oppugnavit. *Sallust.* *n* Ad drumeto abest millia passuum trecenta, id est, miliar. Germ. 75. Quod iter *Hannibal* à Scipione victus & fugatus biduo & duabus noctibus confecit *Nepos* in *Hannib.*

HEKELII.

b Lib. V. c. III. p. 66. lin. 40.

c Seu *Ardealio*.

d *S. Cirra*.

e Vid. 70. *Henr. Alstedii* Thesaurus Chronologicus Tit. x x x v i. p. 344. Edition. 2.

f Castaldo; Olivario V. *Astora* & *Estora* Marmolio.

g *Ptolemæus* dicta *Bullaria*.

h Mercatore teste.

i Erat enim Vir Sanctitate, Labore, Studio atque Doctrinâ ad miraculum maximus, totiusque Occidentis Lumen excellenter clarum.

k *Strabo* Lib. x v i i. pag. 655. has *Hippone* ambas vocat *Regias*.

l Conf. candidissimi mei *Quenstedii* Dialog. de Patriis Viror. illustr. p. 680. lego.

m *Silio Italico* *Sabarra* & aliis *Tabatra*.

BUNO.

a Rubricatus, *Armus* seu *Ardealio*. b *Cirtha*. c *Ruscicada*. f *Bulla* Regia. g *Tacatua*. k *Sicca*. l *Tabracia*. m *Zama*. n *Adrumetum*.

c *Milevum* seu *Milevis*. d *Cullu* seu *Collops*. e *Hippo* Regius. f *Hippo* Diarrhytus.

brachæ: hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani.

MAURITANIA.

II. Ultima ad Occasum est *Mauritania*, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regionis. Hos Græci *Maurusios* dixerunt. Terminantur à *Meridie* Atlante Minori, quo submoventur à *Gætulis*: qui & ipsi postea, oppressis & extinctis Maurusios, Mauritaniâ majorem partem occuparunt: ab Occasu est Oceanus Atlanticus; à *Septentrione* fretum *Herculis* & *Mare Internum*: ab Ortu primo *Mulucham* habuit flumen, quod Mauros à Numidis discernebat; at quum ea Numidiæ pars, quæ est inter *Amplagam* & *Mulucham*, Mauritaniâ adjiceretur, finis huic constitutus est *Amplaga*. Continet hodiè tria regna: *Darense*, *Fezense* & *Mauritanum*. Dividebatur autem olim *Mabva* flumine in *Cæsariensem*, quæ Numidiam contingit, & *Tingitanam*, quæ Oceano perfunditur. Regna fuere ad C. Cæsarem usque Imperatorem, qui in duas divisit provincias.

CÆSARIENSIS.

III. *Cæsariensis* provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obidet, antea *Bocchi* regnum appellata fuit. Partem tamen

BUNONIS.

a *Sitipha*, a *Sitiss* seu *Sittiphis* colonia in Mauritaniis finibus hodiè fere extincta est.

b *Mauritania Cæsariensis* ab Occasu habet *Tingitanam*; à *Septentrione* *Mare Internum* ad *Amplagam* usque fluvium; ab Ortu *Africam* propriam; à *Meridie* *Libycos* montes & *Gætulam*.

HEKELII.

c Dicta a. est *Mauritania* *ἡ τῆς μαυρῆς*, quod inter cætera obscurum, vel nigrum, denotat, quoniam Colonos nigros habcat. *Simias*, *Dracones*, *Sitruones* atque *Elephantus* gignit.

REISKII.

d Numidia Græcis ab originibus ad Romanam rranst civitatem, litera mutata gemina. Græcis enim *ὑπερδία* *ἢ τῶν νοτίων*, id est, in passibus vagi homines; Latinis autem Numidia dicuntur. Ita *Plinius* Lib. V. c. 3. Numide veteri *Nomades* à permutandis pabulis, mapalia sua,

h. e. domus plaustris circumferentes. d Duplex vero Numidia fuit ab Romanis in provinciam redacta; una *mediterranea*, quam *Bilejulgerid* hodierni vocant, & altera *externa* sive *litorea*, quam novam alii victores nomine dixerunt. Contigit hoc capto Jugurtha, & bello feliciter composito; è quo C. Marius A. V. C. 647. triumphum egit. e Mauritania *ἡ τῶν μαυριτῶν* *ἢ τῶν μαυριτῶν*, i. e. ab Mauritanis, hi vero ab Mauris, & denique Mauris nomen Punicum aut Hebraicum suscepit: Idque vel ab situ versus occidentem ultimo, tanquam *מאורי* *Maurim*, i. e. *postremi*, elixa litera gutturali, vel à nigredine *מאורי* *Maurin* ab *מאורי* *obscurus* & *vacuo loco*; Prius *Bochartum*, & posterior *Becmannum* habuit auctorem. De Mauritania, tribus regibus, *Jubæ*, *Bocho*, & *Bochudo*, uni tandem *Jubæ* per *Augusti* gratiam subiecta, *Vossius* ad *Pompon.* Lib. I. c. 5. Unde triplex sub *Cajo* & *Claudio* Imp. *Tingitana*, *Cæsariensis*, & *Suisensis* sive *Bisacensis*, quam nummi Romani & inscriptiones exhibent.

BUNO.

a *Sitiss*. b *Mauritaniæ* *Cæsariensis* fines. c *Nimidia*. d Duplex. e *Mauritania*. f Triplex.

men inter Malvam & Mulucham *Massafylorum* gens tenuit. Caput provinciae Juliae Casarea, aliquando ignobilis, cum sol esset, postea quia Jubae regia, illustris facta. Reliqua opida sunt Cartenna, Saldæ, Opidum novum, Rusazus, Ruscurium, Rusconia, Tipasa, Tubusuptus & Tuca, impositum mari ac flumini Amplagæ.

TINGITANA.

IV. Tingitana provincia, quam nunc duo regna Fez & Marocco occupant ab urbe Tingi, quæ nunc vulgò Tanger, cognomen accepit, Ante Bogudiana dicta à Rege Bogud. Opida in ea, Tingi modo dictum, caput provinciae, ab Antæo conditum, Julia Constantia, Zilis, Volubilis & Lixus, vel fabulosissime

BUNONIS.

a Malva fl. hodie Muluya, Tingitanam à Casariensi determinat p.

b Massafylorum gens bellis extenuata, ac demum extincta est. Plin. q.

c Juba à Rege traditur condita, ac postea alterum nomen à Casare habuit r. Nonnulli eam hodie Algeri vocari volunt.

d Cartenna ad Cartenni fluv. ostium, hodie ea putatur esse urbs, quæ vulgò Mofagan vocatur.

e Saldæ urbs maritima, inter Juliam Casream & Cullu sita, hodie vulgò Bugia appellatur f.

f Opidum Novum in mediterraneis est, hodie Mexima putatur i.

g Rusazus in litore inter Ruscurium & Saldas posita est.

h Ruscurium, Ptolemæus Rusuccora, inter Rusconiam & Rusazum est.

i Rusconia, Rusconia & Rustonium, urbs maritima est.

k Tipasa v. à Julia Casarea ad Ortum est.

l Tubusuptus Saldis proxima fuit.

m Tuca apud Amplagæ ponitur ostia.

n Mauritania Tingitana ab Occasu habet mare Atlanticum, à Septentrione fretum Herculeum & Ibericum usque ad Malvæ fluminis ostia; ab Ortum Mauritaniæ Casariensem, à Meridie Gætuliam & Lybiam Interiorem.

p O Tingis ad fretum Herculeum à Cananitis, quos Josua eiecit, putatur condita x.

p Julia Campestris in mediterraneis ponitur, hodie Banuade dicta.

q Zelis seu Zila y, hodie Arzila z, inter Tingim & Lixum sita est a.

r Volubilis, nunc Fessa seu Feza, regia intrus est.

s Lixus in litore maris Atlantici posita CXXII. mill. pass. ab Herculis absuit freato.

Hodie arx est cum portu, vulgò Larach, & secundum alios Arays dicta b. Fluvius quoque olim Lixus appellatus, qui hodie Lasso q aliis F. di Larach.

HEKELII.

o S. Colonia.

p Castaldus hunc Fluvium vocat Mulula.

q Lib. V. c. II. p. 66. Lin. 14.

r Vid. Strab. Lib. XVII. p. 654.

s Mercator eam Tadelim vocat.

t Ptolemæo dicitur Oppidum; Nigro autem Rhabath.

v Hodie Tensef & Mercatori Taver.

x Castaldo hodie dicitur Tanger, & Mercatori Tangia. Strabo loc. sup. ad Not. d. §. III. Cap. huj. cit. scribit, eam Barbaris Tingam ab Aitmidor Lingam, & ab Eratosthene Lixum nominari. Ptolemæus a. & Plinius ex Tingi & Lix duas faciunt.

y Sive Xilia.

z Seu Novò Vocabulò Arzila.

a A Castaldo dicitur Alger.

b Olim erat Romanorum Colonia, à Claudii Casare in hunc locum ducta.

BUNO.

a Malva. fl. b Massafyl. c Julia Casarea. d Cartenna. e Saldæ. f Opidum novum. g Rusazus h Ruscurium. i Rusconia. k Tipasa. l Tubusuptus. m Tuca. n Mauritania Tingitanæ fines. o Tingis. p Julia Campestris. q Zilia. r Volubilis. s Lixus op. & fluv.

mè ab antiquis narrata. Ibi quippe Regia Antæi, certamenque cum Hercule, & Hesperidum hortii.

BUNONIS.

a Hesperidum hortos alii in Cyrenaica, haud longè à Barce urbe Ponunt c. Cæterum in hac ipsa Mauritania est b Atlas Minor mons; c Abyla d Herculis Columna, ac è regione altera e Calpe.

quæ tamen verius rupes sunt, seu montes.

HEKELII.

c Hos Hortos aurea Malæ, quæ summâ custodiam Draconis pervigilis curâ asserventur, quod tidiè ferre, haud illepidæ Potarum est traditio.

a Hesperidum Hortii. b Atlas minor. c Abyla. d Herculis columna. e Calpe.

CAP. VI.

Getuli, Atlas mons, Libya Interior & Ethiopia.

GÆTULI.

I.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris Gætulorum gens, & ipsa quoque Romanorum armis debellata, longe lateque incoluit; quippe quæ hodie occupat quicquid terrarum à Lempta opido ad Oceanum usque, spatio mill. Germanicorum ccccl. protenditur. Hoc spatio nunc est Biledulgerit provinciae major pars, ubi Targa regnum, & quatuor deserta, Lempta, Zuenzi- ga, Zanhaga, Hair.

II. Gætulos à Meridie claudit mons Atlas, totius Africæ vel fabulosissimus. E mediis hunc arenis in cælum usque attolli prouiderunt celebrati auctores, asperum, squalem, qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen imposuit: eundem opacum nemorosumque, & scatebris fontium riguum; quæ spectat Africam, fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, ut nunquam satiatus voluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cerni: silere omnia haud alio quàm solitudinum horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, Ægipium Satyrorumque lasciviâ impleri, tibiæ ac fistulæ cantu,

BUNONIS.

a Gætulia a inter utramque Mauritaniam, Africam Minorem & Oceanum Occidentalem posita est, Gætuli, sicut & Libya incolæ, primi habentur, qui in Africâ confederunt. At Gætuli olim carne vesc-

bantur crudâ, manebantque quibuscunque locis eos nox oppressisset, bestiarum more ferè viventes. Jugurtha tamen eos ad bellum instruxit, ac adversus Marium produxit.

HEKELII.

a Garamantibus quippe finitima.

X x x

BUNO.

a Gætulia.

tu, tympanorumque & cymbalorum fonitu strepere. 1

LIBYA INTERIOR.

III. Ultra Atlantem *Libya* est Interior ad *v* Nigrum usque flumen, vastarum solitudinum, nunc desertum *Sarra* dicta.

ÆTHIOPIA.

IV. Jam verò quicquid ultra Nigrum flumen est & *Aegyptum*, versus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, *Æthiopes* tenuerunt, gens omnium Africæ terræ amplissima extra Africam à vetustissimis Geographorum posita. Ab *Æthiope* Vulcani filio cognominati, vel ut alii, ab *nigro vultus corporisque colore*; *αἰθρῶ* quippe significat nigrum 2

TRO.

BUNONIS.

β *Libya* hæc Interior dicta est, quoniam intus & in mediterraneis est; ad discrimen alterius *Libyæ*, quæ mare Lybicum, *Aegyptum* quæ attingens, Exterior vocatur.

γ In *Mædra* Nigritarum regione est *β* *Niger* lacus, ex quo ipse fluvius *c* *Niger* *b* procurrens, aliquo spatio confecto, lacum, qui *d* Borno vocatur, efficit, inde *Cano* regnum petens, *e* *Guada* lacum, qui ibidem est, transit; ac demum ad *Tombius*, in plures, quibus in mare devolvitur, alveos dividitur; ex illis iste ad Senegam decurrens, *Rio de Senega* vocatur; ac alter, qui versus Gualaram fluit, *Rio S. Ivan*, *Niger* igitur fluvius spatium DCCL. miliaria constitit Germanicæ antè, quam mare subeat. Sicuti Nilus, ita quoque iste certis anni temporibus exundat, vicinosque fecundat agros *c*.

HEKELII.

b *S. Nigriti*.
c *Niger* autem dictus est propter nigri Pulveris Solitudines, eminentibus interdum velut exulis cauitibus.

REISKII.

i *Getuliam* Græce *γαιουλίας* regionem *Libyæ* proximam Strabo vocat, & huic paulo latius extensæ partem attribuit: Utraque tamen suis terminis coercetur. *Getuli* autem & *Libyæ* primi Africæ cultores ab *Salustio* describuntur; ex libris quidem *Punicis*, qui ad regem *Hiempsalem* pertinuisse dicebantur: *Cæ-*

terum fides ejus rei penes *Auctorem* erit, ipse inquit *Salustius*. Nam *Aegyptii* *Getuli* antiquitate ac cultu Africæ primo antecederunt. *g* *Atlas* ab littore Africano & occidentali Oceano versus orientem ad loca *Aegypti* confinia procurrens, *Atlanti* regi *Mauritanico* nomen dedit; nocturnos autem ignes, strepitus, cantusque *h* *Satyris*, *h. e. demouibus*, qui *Satyrorum* hircorumque species mentiuntur. *Sin* *Atlas* *Japeti* filius exte idem, qui *Enochus*, uti apud *Eusebium* ex *Eusebio* annotatur *Lib. I. X.* *Præpar. Euang.* Tum vero *Idris* *Arabum* (quem nominant illi *Henochum*) & *Dyris* *Pænorum* *Atlas* valde convenient, sed tempore nimium distabant. De *Libya* utraque superius actum fuit, neque heic amplius ageatur.

2 *1* *Æthiopia* ortum & nomen ab *Æthiopiis*, *Æthiopes* à nullo eoque fabuloso *Vulcani* filio, sed ab atro colore habet, Græce *αἰθρῶπις* ex *τῷ αἰθρῶ*; *Αἰθρῶ* in *β* *αἰθρῶ* & *πῶς* *αἰς* *κεκολλημένῃ* *τῷ ὄρει*, id est, vultu aut facie adustus dicitur. *c* *Æthiopiis* quidem nigror ab æstu solis uti usione non provenit, sed à corpore quodam mucoso & reticulari, quod inter cutem & cuticulam collocatum translucescit, sic habet invenna nuper celeberrimi *Pechlini* opinio in *Tractat.* de habitu & colore *Æthiop.* *c. 7.* *Characteres* tamen *Æthiopum* externos in vultu atro aut subnigro, firmis naribus, labris tumentibus, capillitio crispo ac lanuginoso, cutis mollitie ac splendore pingui vel argenteo constitutis. Hinc *Abyssiis* hodie nomen prisum attridet adeo, ut se ipsos *Itioperiani*, *i. e.*

TROGLODYTICA.

V. Divisa fuit *Æthiopia* in varia *Æthiopum* genera; quorum *Ptolemæus* innumera tradit nomina. At clarissimi omnium fuere *Nigritæ*; à *Nigro* flumine dicti, & *Nubiorum* gens magna, unde hodieque vastissima regio dicitur *Nubia*. Ea autem *Æthiopia* pars, quæ *Nilo* utrimque adjacet, *Æthiopia* dicitur sub *Aegypto*; atque in ea ad *Nili* paludes seu lacus *Cinnamomifera* regio. At totum sinus *Arabici* lævum latus *Arabes* tenuere *Troglo-*
dytæ, unde regio ipsa *Trogloodytica*.

CAP.

i. e. *Æthiopes*, suum solum *Manghesta* *Itioperia* *i. e.* regnum *Æthiopia* appellant: *Ultimas* gentis hujus *origines* ab *Ludo*, *Misraimi* filio, proximas *Bocharus* ab *Aegyptiis* vicinis & *Arabibus* deducit, multisque rationibus confirmat, *Æthiopes* eosdem nec alios adhuc superesse, quam quos divina historia *אֱתְיוֹפִי לְוִדִּים*, *i. e.* *Ludæos* nuncupat. Porro *Æthiopia* ipse duplicem facietur, *Africanam* sive occidentalem, & *Asiatiam* sive orientalem. *Nubia* inter *Nigritas* *Abyssi-* nolque per 400. miliaria pater, regnumque suo regi subditum complectitur *Arab. מלכות אֲבִיסְיָא*. *Nubia* de quo *Commentarium* *Geographi-* cum *Auctoris* *c* *Nubien* nomine habetur. *Trogloodytica* paulo superius exposita unam ex nobilib. *Ludolfi* *Historica* *Æthiop.* *Lib. I. c. 14.* observationem suppeditat, de barbaris *Æthiopi-* bus quos *Cassios* nominant, feris, nudis, agrophagis & pamphagis, quin *Dei*, regis, legis & vocis expertibus: *d* *Hos* *Trogloodytis* à *Plinio* descriptis simillimos nemo, uti suspicor negabit.

BUNONIS.

2 *Nigritæ*, à *Ptolemæo* in Interiori collocantur *Libyæ*. Regio illorum à *Sarra* versus Meridiem jacens à *Meroë* insula usque ad mare Atlanticum & promontorium viride porrigitur, quo loco *Niger* fl. in mare decurrit, continens longitudinem *DCCC.* miliarium *Germ.* habetque, quod infra dicitur, *XIX.* Regna.

1 *Trogloodytas* *Arabum* esse partem atque consanguineos, ex *Josepho* patet, qui tradit *Abrahami* filios ex *Cetura* *Trogloodytica* occupasse. *Quædam* censet eos hodie appellari *Abyssinos*, & regnum *Barnagas* appellare in di-

genas. *Trogloodytas* verò ita dictos docet *Aristoteles* à *subterraneis cavernis*, in quibus degant. Defunctos illi suos ita sepeliunt. *Mortuis* pedibus cervicem alligant virgis paliurinis. Deinde cadaver in editorio loco positum lapidibus ridentibus obrunt, impositoque supra faxorum acervum cornu abeunt. Bella gerunt pabuli gratia; invalidis, ab senium armenta sequi guttur bovis cauda addstringunt, ac ita eos incedunt. Qui mortem differt, licet nolentem eodem modo, admonitum tamen antea, interficiunt: Idque habetur beneficii loco. Morbo correptos incurabili simili afficiunt morte. Maximum arbitrantur malorum, ab eo vitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum viâ. Nullus ibi habendi amor: à divitiis, paupertate se abdicant voluntaria. Tantum lapide uno gloriantur, quem *Hexecontalithon* vocant, tam diversis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in parvo ejus orbiculo deprehendantur. Ignari sermonis stridunt potius quam loquuntur. Carnibus vivunt ferpentum. Tanta verò penicitate pollent, ut feras, quas agitant, ipsi curibus persequantur. *Plin. d* *Solinus. c.* *Herod.* *Aristoteles* lib. 8. *Hist. Animal.* cap. 12. *Pygmaeos* facit. *Trogloodytas*, eosque ad paludes, ex quibus *Nilus* profuit, collocat, quo loco cum gruibis illi pugnent, equos habentes pusillos.

HEKELII.

d *Lib. VII. Hist. Nat. c. II. p. 108. lin. 40. seq.*

e In *Polyb. c. XLIV. p. 89. lin. 16. seqq.* & *c. LX. p. 143. lin. 31. seqq.* ut & *Pomponius Mela* *Lib. I. c. VIII. p. 160. lin. 3. seqq.*

X x x

BUNO.

a Origo duplex. b *Æthiopia* duplex. c *Nubia*. d *Trogloodytica*. e *Nigritæ*. f *Trogloodytæ*.

a *Libyæ* interior. b *Niger* lacus. c *Niger* fl. d *Borno* lacus. e *Guada* lacus. f *Getulia*. g *Atlas*. h *Satyri*. i *Æthiopia*. k *Color* *Æthiopicum* undec.

CAP. VII.

De incolis universæ Africæ, novæque ejus descriptione; ac primum de Ægypto.

I.

Ægypti incolæ vari.

Quinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, antedictum est. Reliqua Africæ versus Occasum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem primi fuisse *Phœnicum coloni*, alique ex Asia atque Ægypto profecti. Postea paruit *Romanis*; mox *Græcis Imperatoribus* totum hoc terrarum spatium. Deinde *Vandalis*, *Saracenis*, *Arabibus*. Nunc partem tenet *Turca*, partem *Serifus*, quem vocant; partem Reges alii, partem denique *Hispaniarum Rex*. At *Æthiopes* à suo solo neque recesserunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas effecit regionis, immensæque intercedentium desertorum vastitates. Sed enarratâ Africæ antiquitate, res postulat, ut novam etiam ejus descriptionem subjiciamus. Dividitur nunc universa in septem potissimum partes five regiones, quarum nomina sunt hæc: *Ægyptus*, *Barbaria*, *Biledulgerid*, *Sarra* desertum, *Nigritæ*, *Æthiopia Interior*, sive Superior, quod Abisinorum Imperium, & *Æthiopia Exterior* sive Inferior.

Ægypti novæ Divisio.

REISKII.

I a Quæ hominum coloniarum primæ in Ægyptum, & hinc porro in Africanas reliquas terras infederint, paulo superius expostum fuit: Non alia nimirum quam è *Chamii posteris* ac *Iræp*, quique ex *Arabibus* vicinis, & *Asia* remotiori reliqua *imigrarunt*. Protentola enim antiquitas & Chronologia Ægyptia, qua sacram historiam evertit Manethon, cum suo Auctore concidit jactaque. Posthac novæ successerunt b Pænorum coloniarum, *Didonis auspicio*, quæ agrum ab Hyarba, regulo Marulio, mercata urbem condidit, regni Carthagenensis materiam: Sic ora maritima sensim novos incolas admisit fovitque. c Romani postea regnum Numidicum prætextu fœderis & amicitia cum Masinissa cultæ; sed Carthagine funditus excisa belloque tertio Punico confecto terras A. V. C. 605. occuparunt. Interim Græci & Macedones sub Alexandro postea Ptolemæi per annos 294. Æ-

gyptum; Romani ex A. V. C. 725. tres provincias tenuerunt, nempe Africanam, Numidiam & Mauritianiam, Dioecesi Africanam sub Imp. constituta. Denique Genserici collecto 80000. d Vandalorum & Alanorum exercitu A. C. 430. subegit Africanam; e Saraceni A. 641. Ægyptum, sed A. 661. Africanam & Mauritianiam domuerunt, Chalifa proprio ibi creato: Posthac Sultani ex Mamluchorum progenie, Sherifi & reguli multi: Donec f Turci Ægypto capta, sensim Africanam subegerunt martimam, exceptis urbibus, quas adhuc Hispani, Portugalli & Angli paucissimas tenent. Ægyptum hodiernam suis antiquitatibus ornata supra vidimus, urbesque hujus florentissimas: Addimus adhuc de g *Alchabira* per Mudazum Lidinillam, primum è Fatimitis Chalfam condita A. C. 968. urbe duplici nova & veteri, nec non suburbio Bulaco, 200000. domibus, & 18000. majoribus plateis frequentior.

a Coloniarum Africanæ, b Phœnicum, c Romanorum, d Vandalorum, e Saracen, f Turci, g Alchabira,

ÆGYPTVS.

II. *Ægypti* (quam a Turca obtinet) caput nunc est b *Cairum*, vulgò *Alcair*, Chaldæis *Alchabyr*, urbs magnitudine stupenda, Emporium celeberrimum; Circassiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope est *Materæa*, hortus balsami fruticibus confitus, quod uni terræ Judææ quondam concessum, hodie nisi in hoc loco, nusquam colitur. Ultra Nilum *Pyramides* visuntur stupendæ altitudinis, ut ante memoravimus. c Secunda claritate à Cairo est *Alexandria*, splendida quondam atque opulentissima civitas, nunc crebris bellis destructa atque concisa, celeberrimum Christianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde est cum arce opidum *Raschitt*, quod Europæi *Rosettam* vocant. d *Damiata*, olim *Pelusium*, Ptolemæi Geographi incunabulis insigne est.

Ægyptus: Cairum seu Alcair.

Pyramides.

Alexandria.

Rosetta. Damiata.

CAP.

tior. a *Mataræa* ibi adhuc superest, fonsque in ea vivus ac adicula, quam *Latini* Monachi frequentant, & *Mosques* Turcica, sed nullus in eo balsami frutex. b *Alexandria* nec Pharium Ptolemæi Philadelphii fabricam, nec hujus insulam adhuc ostentat, sed duos portus commodissimos, & Græci Patriarchæ sedem: c *Bibliotheca*, quæ hinc fuit, *Philadelpheia*, C. Julii Cæsaris ævo; *Serapica* per Cleopatram collecta Imp. Theodosii ætate; sed ultima *Christiana* per milites Saracenicis A. 642. dissipata in balneis confagravit.

7 c *Alexandria* Turcarum Imperator perpetuo habet triremes instructas, quæ & urbem & mare tutantur.

d Portum ad f *Damiatam* catenâ ferreâ præclusum ac munitum Harlemensis navis, quæ in Christianorum erat clasce, disrupâ catenâ illa, aperuit, Anno C. 1219.

HEKELII.

a Pater Solymann.
b Vid *Abrah. Bucholceri* Index Chronolog. p. 467. Anteq cepit Ægyptum CAMBYSES, Persarum Rex & Cyri II. Filius, Anno ante CHR. nat. DXXXV. Sed Anno post nat. CHR. XXIX. capta est ab AUGUSTO, qui in Romanam Provinciam EAM redegit, Romanisque tributariam fecit, eique Cornelium Gallum primum præfecit.

c Selymum Anno CHR. M. D. XVII. Cairum expugnasse, autor est Gabriel Bucelinus in *Nucleo Hist.* Litt. Q. 4. fac. b.

BUNONIS.

a Turcarum Rex Selymus a Ægyptum occupavit anno Christi. 1516 b.

b d Cairum, olim Babylonia Ægypti, totius Africæ urbs habetur maxima. Tanta ibi perhibetur esse hominum multitudo, ut omnes ferè linguæ ac scripturæ ibi reperiantur c.

a Mataræa. b Alexandria. c Bibliothecæ tres. d Cairum. e Alexandria. f Damiata;

X x x

REIS.

CAP. VIII.

Barbaria.

I.

Ægypto continuatur nobilissima totius Africæ regio * *Barbaria*; in sex partes divisa; quarum una est Provincia *Barcana*; quinque reliquæ sunt regna, *Tunetanium*, *Tremisenium*, *Fesjanum*, *Maurocanum* & *Darense*.¹

BARCANAREGIO

II. Inter Ægyptum & Tunetanium regnum litori prætenditur Barcana regio, à *Barce* antiqua urbe cognominata, soli asperitate pariter ac siccitate sterilis.²

REGNUM TUNETANUM.

III. *Tunetanium* regnum veterem Africam Minorem ferme totam

BUNONIS.

* Ingens illa Africæ pars ab Europæis appellatur *Barbaria*; fortè quod eam incolunt homines moribus & linguis ferè Barbari. Ab *Ortu* habet Tripolitaniam, à *Septentrione* Mare Internum; ab *Occasu* Mare Atlanticum; à *Meridie* Gætuliam, Atlantem montem. Libyam Interiorem & Æthiopiam sub Ægypto. Ejus longitudo est *CLXX*. milliarium, ac latitudo *CLXX*. Alii tamen eam Africæ partem tantum vocant *Barbariam*, quæ ad regnum Tunetanium pertinet,

β *Barce* mons & promontorium ad *Ptolemæidem* est; ipsaque urbs *Ptolemæis*, *Plinio* a teste, prius dicta est *Barce*; unde *Barcat*. Ad *Barcen* *Ptolemæus* b *Hesperidum Hortos* ponit.

γ *Tunetanium* regnum in quatuor dividitur provincias: *Constantinam*, *Tunetanam*, *Tripolitaniam* & *Cebenensem*. *Constantia* à *Constantina* urbe appellationem habet; sicut *Tunetana*, à *Tuneto*. *Tripolitana*, nunc *Gardelare*, nomen habere traditur à tribus civitatibus, *Taphris* nunc *Paces*; *Oca*, & *Lepi magna*, quam nonnulli hodie *Tripoli* putant, ac alii *Lebidam*. *Cebenensis* regio quondam erat *Carthaginensium*; sed ad Interiorem pertinet *Libyam*.

a *Barbaria* limites & magnitudo.

b *Hesperidum Horti*.
c *Barca Barcana*.

c *Tunetanium* regnum.

d *Barbaria*.

HEKELII.

a Lib. V. c. V. p. 67. lin. 42. seq.

REISKII.

1 d *Barbaria* Græcè *Βαρβαρία* nomen equivocum aut generaliter ex usu veterum atque recentium scriptorum significat *ἡ ἄγροικος ἡ ἀγροικία*, i. e. quamcumque terram vel peregrini sermonis vel horridam incultamque; Hæc sunt verba *Eustathii* ad *Dionys.* Periæg. ad specialiter regionem Arabicam vel Æthiopicam sinu conclusam; aut specialissime provincias barbaricam, quem vocant, sinui propinquas. Ita peritici *Geographi* *Arrianus*, *Dionysius*, *Ptolemæus* & *Strabo*, ita novi nomen illud accipiunt. Hinc etiam in *Talmude* *ברבריא* *ברבריא*, sive ad *Chaldaicam*, sive ad *Arabicam* originem refertur. Duo igitur huc pertinent Imperia: (1) *Turcicum* in regnis, *Tunetana*, *Algierensi* *Tripolitano* & *Tremisenio*, (2) *Fes-Maroconense* *Tafitensis* subditum, (3) *Principatus montani* *Susaon*, *Cuco* & *Labes*, qui *Scheichiis* *Principibusque* liberis parent. Ut de uribus regi *Hispánico*, *Portugallo* & *Anglico* subiectis taceam: Has vero servari *Reibubl.* Christianæ totius interet.

2 c *Barca* vel *Barcana* vetusto nomine, ferro que

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. VIII. 533

tam occupat. Caput est *Tunetum*, sive *Tunisa*, vulgò *Tunisi*; insignis, vetus ac satis ampla urbs, - quæ ex *Carthaginis* ruinis crevit; emporium *Venetis* & *Genuensibus*, aliisque mercatoribus celebre. Secunda est *Tripolis nova*, quæ *Tripolis Barbariæ* dicitur, ad differentiam *Tripolis Syriæ*: emporium ab *Europæis* mercatoribus celeberrimum. Bona etiam, quæ olim *Hippo*, *D. Augustini* *Episcopatu* nota, nunc emporium haud postremum. Intus verò est *Constantina* Romanorum antiquitatum reliquiis conspicua.

REGNUM TREMISENUM.

IV. Caput regni * *Tremiseni* est *Tremisen*, amplissima quondam, bellis gravissimis postea tenuata. In litore est *Algier*, emporium satis nobile, ac piratica infame, Christianis manci-

piis
que *Barcarum* populo adhuc gaudet, inculta propemodum & latrocinis infecta regio. Nomen habuit à *Barca* Gr. *Βαρκη*, prisca & in mediterraneis sita urbe, quam *Ptolemæus* Lib. IV. & *Scylax* in *Periplo* ad centum stadia procul ab mari submovent. a *Ptolemæis* autem urbs recentior & à *Ptolemæo* condita, litoreque marino proxima fuit. Urbs una hodieque hæc clara, nempe b *Caracuna*, *Scheichio* principique sedem præbet: *Numidiæ* quoque ac *Libyam* hodiernam *Scheichiis* subiectam *Pet. Vallerius* reutit.

BUNONIS.

c *Tunetum*, olim *Tunes*, à *Barbarossa* *Archipirata*, qui ad stupendia *Turcica* attractus fuerat, interceptum, & sub *Turcarum* potestatem est subactum, eiecit *Muleasse* Rege, qui ad *Carolus* V. confugit; quod contigit anno C. 1554. At sequenti statim anno b à *Carolo* *Muleastes* hic in regnum reductus est; qui tamen a filio suo regno pulsus, oculis etiam per summum scelus erutis, *Augustam* ad *Comitia* confugit, anno Ch. 1549. *Joh. Austricus* *Tunetum* recipit anno 1574. Goleturnumque munit: Sed *Turca*, eiectis *Hispânis* *Goletram* *Tunetumque* statim recuperat.

d *Tripolis*, hæc *Turcis* adempta est anno. C. 1551. Verum *Sinam* *Bassa* eandem proditione eodem anno recepit.

e *Constantina*, quondam regia civitas, primogenito Regis *Tunetani* olim dabatur; at nunc in *Turcarum* est potestate.

f *Tremisenium* seu *Telsinium* regnum nomen

habet à *Tremisena* urbe quondam ampla, nunc penè collapsa, quæ *Nigro* *Tinaissa*, *Marmol. Timici*. Plexaque tabulæ urbem illam in mediterraneis colloant. *Ptolemæus* quoque *Tinaissam* à litore remotiorem facit. Sed *Emmanuel* de *Aivanda* refert *Tremisenam* urbem ad litus esse positam in regni *Tremiseni* finibus. Eo usque sese extendit *Turcarum* Imperatoris dominium. In hoc regno *Hispâni* tenent *Mazagibir* & *Oran* quam *Petrus* *Navarrus* anno 1509. expugnavit.

g *Algier*, etiam *Geiser* dicta, inter duo promontoria, vulgò *Capo Caxines* & *Capo Montasusio* jacens. *Ferdinandus* *Catholicus* castello in *Pimmo* insula seu rupe posito cam coëgit sibi tributum dare. Sed à *Barbarossa* anno 1515. liberata est. *Paulus* *Jovius* contendit hanc urbem olim fuisse regiam sedem *Iubæ* regis, appellatamque *Cæsaream Juliam*. Verum *Joh. Leo* ipse *Afer* in descriptione *Africæ* tradit, eam antea appellatam fuisse *Messanam*, neque antiquam esse urbem. Hodie omnium urbium, quæ in isto sunt *Africæ* litore, opulentissima & potentissima est. Eo loco videtur sita, quæ olim *Saldae* Anno 1541. *Carolus* V. Imperator expeditionem in *Africam* suscipiens, ad prom. quod hodie vulgò *Cabo de Tene* à vicino opido *Tenes* appellatur, naufragio factò, infelici eventum rediit. Ad idem litus est opidum *h* *Gizaria*, quod *Galli* interceperant anno 1664. sed à *Barbaris* eodem anno eieci sunt.

HEKELII.

b *Bucelinò* teste.

BUNO.

Ptolemæis. b *Caracuna*. c *Tunetum*. d *Tripolis*. e *Constantina* f *Tremis*, seg. g *Algier*. h *Gizaria*.

piis refertissimum; urbs ipsa mœnibus, arcibus ac tormentis bel-
licis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur. 3

REGNUM FESSANVM.

V. Ad ipsum fretum Herculis Hispaniæ objacet *Fessanum regnum*, cujus caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, splendida ac magnificis superbisque ædificiis miranda. **Tanger*, **Septa* seu *Centa*, & *Arzilla*, amplæ ad fretum urbes, Hispaniæ sunt ditionis.

R E.

BUNONIS.

1. *Fessanum regnum* inter Mare Internum, Mulvum fl. Oceanum Atlanticum & Marocensem regnum interjacens à metropoli ac fluvio cognominis nomen habet. *Provincia* huc pertinet *septem*. 1. *Temesa* c; in qua Azamor, quondam Thymiatricum; Anafla nunc jacens; Ributo & in mediterraneis Tagia d. 2. *Asfa* c; in qua Laracha seu Larissa f; ab Hispanis occupata. Ad mare Atlanticum & fluvium *Salam* est opidum munitum *Salée*, à Romanis olim conditum. *Sala* fluvius, qui hodie dicitur, Thuanus *Biragragus* appellatur. Porcum b *Salée* habet commodissimum; qui tamen arenis paulatim obstruitur. Piraticam opidani non minus exercent, quam Algirienfes. Ubi castrum, in qua magnifica Regum Fessæ sepultura, & Tephelæum Scitifforum bellis clarum g. 3. *Erippha*; in qua Arcilla quondam ingens, nunc exigua, Alcazera ubi *Sebastianus Portugaliæ Rex* Fessanum Regem restitutus, acie victus periiit anno C. 1578 h.

* *Tanger* five *Tingis*, quam urbem Portugalli tradiderunt Anglis anno 1663. &

c *Centa* five *Septa*, opidum contra Barbaros bene munitum Hispaniæ regi pareat. Ei vicini est ad ortum c *Tituan* urbis maritima Fezenfi Regi parens. Hæc regni Fezenfis in isto tractu urbs prima, sex millia passuum à litore sita est. Fluminis ostium, quod olim portus fuit, ab Hispanis inutilis factus, navibus immerfis. 4. *Elebata*, in qua Tagassa ad mare: 5. *Garetum*, ubi Terzora, 6. *Territorium Fesse*, in quo Fessa. 7. *Sanea*, in qua Sophroium ad Subum fl. d *Fesse* i, omnium urbium Africae ac habetur potentissima; ac Saracenis aula dicitur *Occidentalis*. Eit in urbe Alca Academia, in qua docentur artes in lingua Arabica. Magna ibidem est mulierum Alchimistarum; qui solent in summo templo convenire, & opinionibus suas conferre ac disputare. Habent artis istius multa

opuscula, inter quæ eminent multis allegoriis refertum opus Geberi, qui centum annis post Mahumedem vixisse, & ipse Græcos fidem abjurasse traditur. Ex illis vero alii quærunctinctorum, ac alii multiplicationem metallorum. Sæpe autem solent eudere monetam adulterantem; unde tam multi inveniuntur Fessæ manu truncati. 3. *Leo Africanus*.

HEKELII.

c *S. Temesia*.

d Et hæc Regio olim semper fuit totius *Africae* Caput, in qua olim numerabantur *Oppida* plus minus xl.; Castella verò c c c. quibus incolebant omnis generis homines. Sed ob Belli, quæ ibi magnopere favierunt; Civitates omnes & *Oppida* deleta sunt, & tota Provincia depopulata. Sed tandem iterum reviviscere cepit postremis his temporibus, ut Regem Fessæ adhuc parum timeat.

e *S. Azgara*.

f *Cesar Escabir*, hoc est, Palatium Regium. g Incole sunt Arabes, & imprimis divites, circa vestitum curiosi & Belli præstantes.

h Uti autem hæc opida sunt rarissima: sic contra Pagi sunt frequentissimi. Cateroquin Incole sunt maximè validi, inculti tamen & rudes, plusque satis potationibus dediti.

i Quam *Ptolemaus* & *Peuce* putant *Volubium* fuisse.

k Actotius *Barbaria* pulcherrima habetur.

REISKII.

3. e *Tinetum* pro vetusta Carthagine multi habent Geographi: sed quantum fallunt, Arabs Nubienfis docuit Chum. III. part. 2. quoniam à Tinetano porro stagnoque longissimo ibi effosso Carthaginem tria millaria c semi abesse ait. Regnum illud 1236. Ibrahimus condidit; Buffates A. 1430 in tria divisum, tribus filiis reliquit: Ultimus omnium Mulesas à Tur-

cis

REGNUM MAUROCANVM.

VI. *Maurocani regni* caput est *Maurocum*, vulgò *Maroc*, amplissima ac celeberrima olim, inter maximas universi orbis memorata: at postea Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda est *Taradante*.

DARENSE REGNUM.

VII. Intus Maurocano; Fessano ac Tremiseno regnis confine est *regnum Darense* amplissimum, olim *Cæsariensis Mauritania* dictum. Caput est *Dara*, underegioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad Mare Internum conspicua urbs Hispano pareat. 4

C A P.

cis egestus captumque à Chairadino Bassa, quem Barbarosam vulgò nominant, Tinetum; restitutus per Carolum V. Imp. regno & urbi suæ, & postea læcessus iterum hosti occubuit. Regnum *a Tremiseno* ex A. 1210. ad A. 1514. viguit, Habbalo rege ultimo cæso, & urbe in ditionem Turcicam redacta. Hinc b *Algeria* sibi regem constituit Selimum; Sed idem Barbarossa A. 1515. urbe capta cum necatum sustulit: Sic regna Barbarica Tinetanum, Bugienfe, Tripolitanum, Tremisenum & Algieriense Turcico cesserunt Imperio. Quibus omnibus Bassa præest Turcius non absoluta potestate, sed limitata, & singulari ad urbes harumque regimen restricta. c Urbes vero quinque sunt Archipiratica, Salea, Tetuan, Algeria, Tinetum atque Tripolis.

BUNONIS.

d *Marocci* seu *Maurocanum* regnum Barbariæ pars ultima est, inter regnum Fessanum, Mare Atlanticum & Atlantem montem jacens, appellationem habet à regia *Mauroco* l.

1. *Mauroco* seu *Marocum* ad Tensitum fl. fluvium nonnulli Bochin faciunt. Restaurata est hæc urbs à Scitiffis, multisque palatii aucta. Ibi quoque florent studia Grammaticæ, Poeticæ, Astrologiæ & Legum istius gentis. Eo studiorum gratia conflunt ex universa Barbaria. Hic sedem habet *Scriphus*, qui sese Imperatorem Marocci appellat. Regii hujus provinciæ numerantur Ducalia, Hascora, Tedele, Flea, Sufa, Sabara, Gnzola, & territorium Maxonenfe. In Sufa est *Messa* ad mare & promontorium

Nonium: In Ducalia est *Caninum* promontorium. Cæterum anno hujus seculi nostri XII. Marocci Rex à mago quodam victus regnoque pulsus est.

e *Dara* ad fluvium cognominem est: *Bocchus Rex* Gatuliam quoque tenens, hic imperavit.

HEKELII.

l Regio hæc in universum abundat *Fringibus*, ut & *Oles*, *Melle*, *Saccharò*, *Cerâ* & *Lanâ caprâ*, ex quâ optimi texuntur panni sericis haud dissimiles. Paratur porro hæc ingens Pellium caprarum copia, quæ in multis partibus Europe distrahuntur ac à nomine Loci, ubi parantur vulgò *Marocchini* dicuntur.

REISKII.

4. f Imperium Marocci Fessanum Tafilleta, Princeps è Scheichis Numidiis unus condidit. Regno quidem Maroccano Chalife Omniades ex A. C. 809. Posthac Zeneti, Almohade, Merini & Scheriphi præfuerunt; Ultimus horum Muhamed item Mulahidam, urbis Fezo Marocce capris occubuit, & Tafilleta regnum quatuor thesauri, quæ regii potius, Numidicos Principatus Bugienfem, Bouzenzum & Susenfem ditioni suæ addidit, pluresque Scheichis aut exturbavit, aut nexu clientelæ arcuissimo sibi devinxit, novus Africa maritimæ Imp. Hinc magnus Scherifum de domo *Mahamedica sese* jactavit: titulo Imperatore Barbariæ Marocciæ, regem Fesse, Suci & g Tafilleta Dominum in Tora & Sagan &c. Huic Muley equidem Ismael frater successerat, sed turbato per

Y y

a Tremisen. b Algeria. c Urbes Archipiratica. d Maurocanum regnum, e Dara. f Imperium Maroccenle. g Tafilleta Imp.

Fessanum
regnum.
Fes.
Tanger.
Centa.
Arzila.

Mauroca-
num re-
gnum.
Maurocum.

Darense
regnum.
Dara.

Melilla.

a Fessanum regnum ejusque provinciæ septem. b Salée. c Tituan. d Fessa. e Tinetum.

Geilandos Scheichiosque Imperio ius. Vide Historiam Taffletæ ex Anglica in German. versam, & A. 1672. editam. Urbes Imperii huius singulas qui nosse vult, illas & Geograph. Vallii desumit. Regi autem Hispani-

a Oranum. b Ceuta. c Tanger.

CAP. IX.

Biledulgerit, Sarra desertum, Nigrita, Abissini.

I.

Biledulgerit.

A Tergo dictarum regionum est *Biledulgerit*, regio, longisimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à *dactylorum proventu* inditum. Deserta in ea sunt, * *Lempta*, * *Hair*, * *Zuenniga*, * *Zanbaga* à singulis opidis cognominibus appellata. Regna * *Targa*, * *Berdoa* & * *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

SARRA desertum,

II. Continuat huc regioni versus Meridiem * *Sarra* desertum, cuius longitudo à regno *Gaoga* ad regnum *Gualata* extenditur. 1

N I.

BUNONIS.

* a *Lempta* incolæ latrones sunt a.
b *Hair* sub Tropico Cancr. jacet.
c *Zuenniga* isti versus Septentrionem finitima regio in medio arenarum lacum habet.

d *Zanbaga* b maris Atlantici litus attingit, ac in eo à Badagor usque ad promontorium, quod vulgo appellatur C. *Blanco*, porrigitur. Ejus incolæ os nunquam deiecit, nisi cibi sumendi gratia. Ad *Zanbaga* pertinet * *Tegazza* regio, in qua sal candidus ex terræ cavernis erutus, Tombutum per camelos deportatur. Mercatores Fessani per deserta ista Tombutum proficiscentes aquam secum in utribus ferunt; sæpe enim in quinquaginta & plurimum miliarium itinere nulli reperiuntur fontes; quibus uti queant iter facientes. In tabulis notantur *Azabad* & *Araon* putei.

f *Targa*, regnum inter *Zuennigam*, *Hair* & *Lemptam* interiacet; ipsa urbs *Targa*, sub Tropico Cancr. ferè posita ad lacum sita est. Regnum hoc aëre gaudet temperato, & pascuis latis c.

g *Berdoa* regnum inter *Lemptam* & *Gaoga* sub Cancr. Tropico est.

h *Gaoga* à *Berdoa* versus Ortum ac Nilum se extendit; regnum satis amplum est, incolæ habens omnino rudes, qui nudi incedunt.

i *Sarra*, significat desertum; est enim regio illa satis deserta ac parum culta, continetque maximam partem Libyæ interioris, à Numidia versus Austrum jacens, inter *Biledulgerit*, *Nigrum* fluv. *Borno* & *Gualata*.

HEKELII.

a Ideoque hoc Desertum, utpote valde aridum, iis Mercatoribus est periculosissimum, qui à *Constantina* ad *Nigritarum* Terras iter suscipiunt.

b *S. Zanaga*.

c Idcirco istæ Aquæ copiosè satis invenitur.

REISKII.

1 * *Biledulgerit* & *Zara* æque late patet, atque *Barbaria* maritima, quin ultra *Numidiam*, priscosque huius terminos excurrit; tribus aliquando regnis, nunc Principatibus vel Scheichiatus distincta. Nam provincia hęc extat:

(1) *Su-*

a *Lempta*. b *Hair*. c *Zuenniga*. d *Zanbaga*. e *Tegazza*. f *Targa*. g *Berdoa*. h *Gaoga*. i *Sarra*. k *Biledulgerit* & *Zara*.

NIGRITÆ.

III. Inde *Nigritarum* ampla est regio, ad utramque *Nigritarum*, annis ripam: longitudo ejus porrigitur à *Nilo* & *Meroë* Infu- la, usque ad *Nigri* ostia & Oceanum. Regna in ea sunt hæc, Regna, ab urbibus denominata: * *Gualata*, * *Hoden*, * *Genaboa*, * *Senegà*, * *Tombutu*, & *Melli*, *Bitonin*, * *Guinea*, *Temian*, * *Dau-* ma,

(1) *Suxensis*, in eaque urbs mediterranea *Taradanta*, Littorea *Barteguesia*, *Portugallis* subdi- ta, & *Massa*, ubi templum, quod *Jonæ* Pro- phetæ in litris illud ejecto, ac è piscis faucibus restituito sacrum Arabes volunt. (2) *Tessetana* inculta, & urbs cognomine frequens, sed ste- tilis; (3) *Dara* urbis quinque oppidis & pa- gis cultior. (4) *Segelmesse* urbem cognomine vicosque paucos complectitur, tota bestiiis no- centissimis & veneficis infesta: (5) *Tegoraima* & *Biledulgerit* specialiter dicta, urbis quinque, ac rudibus templi *Jovis Hammonis* clarior. *Zara* five *Sara* regio deserta, feris, arenisque horrida, & Scheichiis subjecta: Ibi eremos quinque *Zenbagam*, *Zuennigam*, *Tergam*, *Lem- ptam* & *Bardoan* numerant.

BUNONIS.

a *Gualata* regnum in partibus Africæ occi- dentalibus est, regio auri ditissima; contemi- nus habet *Azzaneghos*, qui sub pellibus vi- vunt d.

b *Hoden* à *Gualata* versus Meridiem est.

c *Genaboa* à promontorio *Blanco* ad *Senega* fl. extenditur. Tractus verò iste ad mare vulgò nautis vocatur d *Costa de Anderotte*; ubi Castellum est *Arguin*, & in medio regionis f *Canuja*.

g Quæ *Nigri* fluv. continetur ostiis regia, & *Senega* e appellatur; ibi h promontorium *Viride*; nunc *Capo Verde*. Color maris, quod est inter hoc promontorium & *Hesperides* seu *Insulas Salis*, viridis apparet, qui tamen ipsius non est; sed herbæ cujusdam exiguorum foliorum, si- milis nasturtio aquatico. Belgæ vocant *Klein Pterisile*, Lusitani *Sargasso*. Hujus herbæ folia implicata, sibi adeo densè, & continuo tractu incumbunt Oceano hujus loci, ut ipsa aqua æ- grè conspiciatur, & nautæ eminus Oceanum hunc cernentes putent *Insulam* & terras virides esse; neque penetrare possint per herbæ hujus ticas, nisi mediocri saltem vento adjuventur.

Baccas herba fert parvas non asimeles nostris ribeitis, sed infidas & inanes intus. Ex Oceani fundo herbas istas exurgunt non est verisimile: quoniam magna ibidem est maris profunditas. *Varen. Geogr. Gen. P. Abs. l. 1. c. 13. prop. 16.* Sed *Nigri* fl. herbas illas secum devolvit videtur.

i In *Tombutu* seu *Tombuto* Rex inter poten- tissimos habetur, qui tria millia equitum: & complures pedites quotidie habet circa se expeditos, eique alii Reges parent f.

k *Melli* metropolis sexies mille g dicitur habere domos ac familias. Incolæ utitur coch- leis monetæ loco.

l *Guinea* præcipuum *Nigritarum* regnum est, incolis *Ginni* dictum, auro, oryza, pecoribus elephantiibus ac similibus abundans. Monetæ loco incolæ utuntur auro non signato. Sub dio aut in casis degunt, nullas habentes urbes. Promontorium ejus five *mons*, ad mare m *Sierra Leona*, id est, rupes *Leonis*, vocatur; unde fremitus ac veluti tonitrua audiuntur. *Portugallenses* ibi castellum n *Minam* exstruxerunt. In maris litore aurea reperitur *aryle*, unde tractus iste Belgis dicitur *goud kenne*, id est *Aurum Litus*, ad quod *Capo Corbo*, ipsaque *Guinea Aurca*. Sunt verò incolæ luxuriosi. Furtum in peregrinos commissum capitali puniunt pena. In corporibus eorum immensæ longitudinis nascuntur vermes, quos apprehensos per cutem extrahunt. Cæterum in illo *Africæ* litore re- gna, Regumque Sedes morantur, *Fetu*, *Saba*, *Fantain*, *Accara*, *Adra*. n o *Dauina* regnum *Guinæ* versus Septen- trionem continendum est.

HEKELII.

d Incolæ *nigerrimi* sunt, exterorum aman- tissimi; tamen miserissimam vitam ducunt. Nam nulla apud eos est administratio, neque ulli nobiles, aut Judices.

e Seu *Sanaga* vel *Canaga*.

Y y 2

f Hæc

a *Gualata*. b *Hoden*. c *Genaboa*. d *Costa de Anderotte*. e *Arguin*. f *Canuja*. g *Senega*. h Promontorium *Viride*. i *Tombutu*. k *Melli*. l *Guinea*. m *Sierra Leona*. n *Mina* five opidum. o *Dauina*.

ma, *Cano, *Cassena, *Benin, *Zanfara, *Guangara, *Borno, *Nubia, *Biafra, *Medra.

Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum.

IV. Interiori Æthiopia imperat Abissinorum Rex qui Presbyter

Æthiopia Interior, quæ est Abissinorum.

f Hæc Urbs Regia omnes Domus habet erecta & stramine compactas; præter unum Templum elegantissimum; & Regium Palatium, quæ ex Lapidibus & ex Calce constant.

g Magnus dicit fol. 194. fac. a. plus sex milia.

BUNONIS.

e a Cano regnum huic iterum ad Septentrionem adjacet: in eo est lacus Guarda. Rex hic tributum pendit Regi in Tombutu. A Cano versus Occalum est c Agades regio cum ebre cognomine; in qua magna colligitur manna copia. Et hæc regio tributaria est Regi in Tombutu.

e a Cassena à Cano versus Ortum jacet.

* e Benin, Guineæ ad Ortum obiens à Meridie habet mare, cujus litus hic vulgo Belgis appellatur *Kyft van Benin*. Rex illius à subditis adoratur ac pro Deo coli dicitur, sed magis civili cultu.

u f Zanfara desertum & regnum à Benin versus Septentrionem est.

g h Guangara ad Septentrionem obiect regno Zanfara, ad urbem Guangaram magna inveniunt auri copia. Regi ejus quotidie apparent DC. milia sagittariorum, & 500. equites.

x h Borno regnum id esse videtur, quod olim incoluerunt *Garamantes*, unde opidi & fluvio nomen, qui hodieque *Garama* vocatur, reliquum esse censetur: *Garamantum* Regem olim ducenti canes ab exilio reducerunt præliari ad versus resistentes, *Solin*, c. 25. Regnum illud hodie longitudinem habere traditur C. C. Mill. Germ. i Lacus Borno, & k Chelonides paludes in eo sunt.

¶ I Nubia ad Nilum usque per 225. miliaria German. extenditur. Ejus incolæ b quondam fuerunt Christiani: hodie verò i adorant Solem, Lunam, Stellas, ipsamque Terram, quippe quæ fruges proferat k.

m m Biafra regio Benin obiect ad Ortum; sicut

a Medra inde ulterius Biafra, in quo Niger lacus.

a Cano. b Guarda lacus. c Agades regio. d Cassena. e Benin. f Zanfara. g Guangara. h Borno. i Borno lacus. k Chelonides paludes. l Nubia. m Biafra. n Æthiopia Superior & Inferior. o Bello. p Nigritæ. q Tombuto. r Borno. s Gaoa. t Nubia. v Guinea. x del Mina. y Nallov. s Andree. t Arguin. a Gorée. b Benin. c Feru.

ß a Æthiopia duplex est, Superior seu Interior quæ Abissinorum est, & Inferior seu Exterior, quæ à Superiori per montes Lunæ ex parte distinguitur. o Bello regnum ad dextras Nili ripas est, ad quod ab aliis referuntur Dasila & Ganfila.

HEKELII.

b Nube diffi. i Ab Ebrais & Mahumetanis seducti. k Caterum vitam ducunt miseram, Agriculturn inprimis excentes.

REISKIL.

2 p Nigritæ, Ptolemæus *Nysærat*, Stephanus *Nysærat*, à Nigrit aut Nigritæ fluvio nomen, origines à Chuso Chami filio qui trahant, nec Nubiensis. nec Leo Africanus Geographi dubitarunt. Hi vero sicut in varias gentes sic in regna scinduntur varia, & crebris exposita mutationibus. Regna ex omnibus tria nunc emineant: (1) q Tombuto. (2) r Borno. (3) f Gaoa: Quibus pleraque aut beneficio aut tributo, aut nexu alio devincta. t Nubia tota unico regi subest, in caltris perpetuis aut tentoriis subest: Urbes hæc duæ omnibus præstant, Nubia nimirum & Dencala: Tempia vero 150. supersunt in iisque Christianæ fidei documenta, Jesu, Mariæ Sanctorumque Virorum imagines: nunc vero ibi religio Muhamedana & inter barbaros ethnica viget. v Guinea, cui litus aureum Belgæ attribunt (Goldküste) suis aut regolis, aut Christianis Magistratibus per colonias subest. Belgæ Castellum s. Georgii aut x de la Aine (ab mineris auri proximis ita dictum) ex A. 1637. tuerunt, Portugallii, qui seculo superiori tenebant, ademptum; iidem quoque duo munimenta y Nassiovie ac s. Andree ab suis ibi fructa possident; Amplius z Arguin castellum minoremque Insulam a Gorée suis propugnaculis firmatam; quæ Angli A. 1663. expugnaverunt, à Belgis denuo captam. b Benin cum ubi cognomine Regi ethnico subest: e Feru suo regi subdita colonias recipit Da-

byter five Pretiosus Joannes, vulgò Prete Gianni, vocatur, magno, recepto tamen errore; cum is-quondam in Asiæ, ut relatum est, regno Tenduc regnaverit. Abasenos populos recentet Stephanus in Arabia; unde verisimile est, eos in Africam trajecto sinu Arabico commigrasse. Aut sanè in ipsa Africa fuerunt ad sinistram Arabici sinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam suprâ memoravimus. Hæc quippe nuñc sub Abissinorum Imperio est. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaschi* (sic enim Mauri Principem Abissinorum appellant) vulgò factum opinantur *Abassi*, ac deinde *Abaseni*: quod denique commutatione vocalium in Abissinorum nomen evasit. Clauditur regnum ab Ortum Arabico sinu & regionibus Ajana ac Zangebara. à Meridie Monomotapa; ab Occasu Congo & Medar regnis; à Septentrione Nubia & Egypto. Longum est ab Egypto ad Monomotapa usque mill. lxxx. Latum inter fauces Arabici sinus & Nigrum fluvium mill. cccc.

V. Dividitur in compluria regna five provincias: quarum nomina sunt, v Dasila, z Barnagasso, t Dangali, s Dobas, t Trigemahon, s Ambiancantiva, v Vangue, s Bagamidri, s Beleguanze, s Angote,

Danicas, & cum iis munimentum aliquod. Vid. Mulleri Descript. Afric. Feru. Regiones Oceano Atlantico vicinas Zanbagam, Gualatam, & Gouboam prætereo, adoque tractum Mellensem, Belgis die Grönköste.

BUNONIS.

z a Dasila; & b Ganfila.

ß c Barnagasso i regnum sinu Arabico & Nilo m clauditur, in cujus primaria urbe d Barva Ptolemæi e Coloa, Regis degit vicarius n, qui Dasilam & Ganfilam urbes & regiones ad Nilum, Merobem quoque five *Guæqueru* in tenet: & tributum Abissinorum Imperatori non solum pendit, sed etiam præfecto Turcico, qui in urbe f Susquen, ad sinum Arabicum residet o.

¶ g Dangali regnum ad sinum Arabicum pertingens tenent Mahumedani, insensibilis Abissinorum hostes p.

z Huic vicinum est h Dobas regnum; in quo nemini licet uxorem ducere, nisi qui XII. Christianos occiderit q.

¶ i Trigemahon r, qui possidet, Abissinorum Regi tributum pendit, sub ejusdem regimine quoque est k Tigray regnum inter sinistras Nili

riplas & Nigrum lacum; in quo Cassuma regia Regiñæ Austri ponitur; Ptolemæo Auxima. Alii tamen Reginam illam ex Merob insula venisse ajunt.

¶ s l Ambiancantiva ad idem Nili latus est, Tigray regno versus Septentrionem obiacens. m Vangue regnum vero Tigray regno ad Austrum committitur est.

n Bagamidri ad alterum Nili latus e regione Ambiancantivæ ponitur, argenti fodinis dives.

o a Beleguanze, Bagamidri regno versus Ortum obhenditur.

¶ p Angote ad Tagazam fluv. qui Ptolemæo Alfabaras, jacet. Ejus incolæ (spatio 24. horarum semel tantum saturantur, idque noctu s, loco pecuniæ utuntur globulis ex ferro & sale fossili z.

HEKELII.

l s. Barnagassum ac Barnages.

m Quod Egypto est vicinum.

n BARNAGASSUS nuncupatur.

o Regio hæc non solum Villis & Pagis frequens, sed & Fluvii & Aquis copiosa. Unde & fertilissima.

Y y y 3

p Idco.

a Dasila. b Ganfila. c Barnagasso. d Barva urbs. e Coloa. f Susquen. g Dangali. h Dobas. i Trigemahon. k Tigray. l Ambiancantiva. m Vangue. n Bagamidri. o Beleguanze. p Angote.

Æthiopiæ termini & magnitudo.

Divisio in varia regna.

gote, 'Balli, & Fatigar, • Olabi, * Baru, & Gemen, • Fungi
'Tirut, • Esabela, & Malemba. Urbes in universo Imperio pau-
cæ sunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & strami-
ne constructis. Rex ipse (qui albo esse colore fertur) sub tento-
riis degit, quorum sex millia eum sequuntur. *Amara* arx est mu-
nitissima, in monte *Amara* condita; in qua regis filii sub vali-

Amara m.

1 Ideoque cum ipsis quotidie ferre solent
belligrare.

q In hac Regione Vaccæ sunt innumera,
statura & Magnitudine reliquis excedentes.

r Vulgo Tigreman.

s Vescuntur autem ut plurimum carne crudâ
& lassamentis ex felle vaccinâ compositis.

t Ceterum hoc Regnum Montibus ac Valli-
bus est refertissimum, & ubique Fruges omnis
generis ad abundantiam Animaliaque innume-
ra producit.

BUNONIS.

a Balli regnum inde versus Ortum est.

b Fatigar à regno Angote versus Ortum ja-
cens lacum habet, qui ambitu suo 3. miliaria
continet German v.

c Olabi vero regno Fatigar ad Occasum po-
nitur.

d Baru regnum Fatigar habet ad Septen-
trionem.

e Gemen ultra Equatorem, ad paludis Ni-
li Orientalis latus, quod Ortum respicit, ex-
tenditur.

f Fungi regnum inter utrumque Nili lac-
um est. Huic regno finitimi sunt g Cafates
Christianorum hostes. Huc etiam à nonnullis
collocantur h Amazones.

i Tirut sub montibus Lunæ est, sicut &
k Gafabela.

l Malemba quoque montibus Lunæ adjacet,
at versus Occasum.

m Amara mons x sub Equatore est. Re-
gna & provincie præterea in hac Æthiopia me-
morantur n Ambian, o Xoa, p Damut, ubi
magna effoditur auri copia: q Zet, r Bagame-
tro i Gojane, s Nova Quara. Ceterum sunt.
v Abyssini ratione Religionis x Jacobine; neque
Concilii Chalcedonensis, quod Jacobi Syri Eu-
tychiani hæresin damnavit, in Liturgiis suis
mentionem faciunt: quum tamen Niceni Con-
stantinopolitanique meminerint. Patriarcham
habent proprium, quem sua lingua *Abunam*,

id est, patrem vocant y. A monachis Abissini
Ordinis S. Antonii Hierosolymis residentibus
eligitur, & à Patriarcha Alexandrino confir-
matur. Ei septimus in Conciliis generalibus
assignatur locus. Utrumque verò Testamen-
tum sic conjungunt Abissini, ut nonnullis ritus
Judeorum retineant unâ cum ritibus Christi-
anorum. 1. Octavo die circumcidunt tam femel-
las quam mares. 2. Diem Saturni celebrant &
diem Dominicum. 3. Carnibus animalium,
quæ in V. T. habentur pro immundis, abstin-
ent. 4. In Eucharistia utuntur panem *azymo*,
semel tamen in anno, id est, die Jovis ante-
festum palchatis: Cæteris diebus adhibent pa-
nem fermentatum. 5. Communicant *sub una*
que specie stantes, ad minimum singulis hebdo-
madis semel, tam Clerici, quam Laici: ac
non nisi in templo. 6. Eucharistia infantibus etiam
datur statim post baptismum; baptizantur au-
tem mares die 40. femellæ die octogesimo, ni-
si periculum mortis interveniat. 7. Unam duntaxat
in Christo admittunt naturam & voluntatem;
sed absque permissione divinæ & humanæ sub-
stantiæ. 8. Animas hominum per traducem
propagari statuunt. 9. Infantes ante bap-
tismum mortuos salvari credunt. 10. Commis-
so peccato statim ad sacerdotem eunt, & Sacra-
mentum Eucharistiæ accipiunt; licet id singulis
diebus sit faciendum. 11. *Pictas imagines* in Tem-
plis habent, non sculptas. 12. Tria tantum
recipiunt Concilia generalia priora, rejecto
Chalcedonensi, quod Dioscorum damnavit.
13. Non elevant Eucharistiam, sed regunt: nec
post communionem servant. 14. Obscurior
peccatores excommunicare nemini licet, nisi soli
Patriarchæ: in solos vero homicidas stringit
anathema. 15. Sacerdotes & Inferiores
Clerici, adeoque ipsi monachi, ex suis vivunt
laboribus: nullæ ipsis dantur decimæ; nec con-
ceditur mendicare. 16. Episcopatus conferit solus
Rex. 17. Nullam habent Confirmationem, neque
Unctionem extremam. 18. Episcopi & sacerdotes

xxx.

diffimo præsidio educantur, donec patre defuncto heres pro-
ducatur. 3

CAP.

xxores ducere licet: Verum ad secunda vota
transire illis non permittitur sine dispensatione
Patriarchæ. 19. Diebus Veneris & Sabbathi
non abstinent carnibus, quadragesima excepta.
20. Singulis annis die Epiphaniæ *rebatizantur*.
Zaga Zabo de Relig. Æthiop. ap. Damian.
à Goës Alvarez. Histor. Æthiop. Thomas à
JESU Paulus Jovius.

HEKELII.

y Hujus Regni Loca campestris sunt atque
Frugum, Hordei imprimis aliorumque Frugum
feracia. Habet & multa domestica Animalia.

x Immenstæ Latitudinis ac Altitudinis, ideo-
que ascensu difficilis.

y In hujus domo æque, ac Sede regiâ, Vi-
num licet confici; cum in cæteris omnibus mi-
nimè liceat.

REISKII.

z Æthiopicæ tum nominis tum gentis origi-
nes supra Cap. V. l. §. 4. constitimus. Nunc
a Abissinis videbimus aut b Habessinæ, nec ta-
men alias aut diversas ab iis, quas Æthiopiæ
tribuimus: *Ultimas nempe à Chamo, hujusque
posteris, sed proximas ab Africanis Ægyptiis,
Arabibusque.* Nam Strabone teste Lib. X. VII.
Abasæ *Abasæ* vocantur Ægyptii regiones ha-
bitatas magnisque circumdatas desertis; Ste-
phano Auctore Abasseni ('Αβασσέννοι) veteres
regionem Arabicam, Sabæam scilicet tene-
bant: ut vel ideo nomen ex Arabica lingua or-
tum videatur, & voce quidem ארבע חבשה
(*Arbae Chabsha*) qua rurbam hominum ex multis tribu-
bus collectam Arabes significant: Vid. Castelli,
Golii, & Joh. Frid. Nicolai, Amici quon-
dam optumi, sed immaturi defuncti Lexi-
con Harmon. Orient. c Habassinia vero hodierna
inter octavum & sextum decimum circiter
gradum latitudinis septentrionalis jacet, nec
Equatorem aut lineam attingit, nec penitus
transit. Quod quia cum Cluverio multi Geo-

graphi non observant, in regionis hujus Im-
perii digerendis atque numerandis valde diffi-
dent. Ludolfus nobiliss. Lib. I. c. 3. d *triginta re-
cessit*, & hoc quidem vel *majora, vel etiam mino-
ra*: Ex majoribus præstat (1) *Ambara* ob ru-
pes munitissimas, quibus regii detinebantur fi-
lii, patre adhuc superstitie, ac regiones XXXVI.
quas continet; (2) *Bagender*, regnum XIII.
regionibus amplum, & aquis irriguum; (3)
Dombeja, castris regis, & X. IV. Præfecturis
celeberris; (4) *Sewa*, opulentissimas, & oppi-
dis & monasteriis frequens; (5) *Tigre*,
Toparchia suo Bah-nagah, & præfecturis
X. VII. & regum Axumaram patria illustre;
(6) *Gojam* Nili fontibus, & hujus ambitu tan-
quam Peninsula insigne. (7) *Angot*; (8)
Bizamo; (9) *Bugna*; (10) *Cont* Lusitanici *Couch*;
(11) *Damot*; (12) *Dawaro*; (13) *Fatagar*; (14)
Gafat; (15) *Gajjhe*; (16) *Gan vel Ganbe*; (17)
Ganz; (18) *Gean*; (19) *Gombo*; (20) *Gonga*;
(21) *Gurage*; (22) *Ifat*; (23) *Samen*; (24) *Set*
Incolis famulos ethnici; (25) *Shat*; (26) *Wa-
laka*; (27) *Wed*; (28) *Combat* regna regulis
Christianis subdita; (29) *Enarja* & (30) *Bali*
quod sævissima Gallanorum natio, Duci suo
Luwæ ac Phylarchis subdita occupavit. Ne-
que hoc solum sed plura regna Gallanico &
Turcico Dominatui cesserunt; ut Abassinico
Imp. e novem adhuc cum provinciis quinque ac Re-
gulis aut Dynastiis tributariis relinquuntur. De re-
bus naturalibus, bellicis, civilibus & religiosis
planissime Ludolfus nobiliss. item de Regina
Sabæ, quam Æthiopes sibi arrogant, expo-
suit, & obscuritatem sustulit, de qua Becman-
us conqueritur. Interim adhibet Abassinus Imp.
Negusnagast Zaijippia, h. e. regem & regnum
Æthiopiæ vetus titulo profectus; Arabes huius
prisci *Najajchi*, Persæ Indique *Padeshah* alii
communis *Prefter Chan* nominant; unde id
fiat, supra Lib. V. c. 5. annotavimus. Conf.
Brewerodum in Scrutin. Reliq. & Alex. Ross. de
Religion. itemque B. Danhauseri Eccles. Æthiop.

a Abasseni. b Abyssini. c Hibeissinæ gadus. d Regnaxxx. e ix. reliqua.

a Balli. b Fatigar. c Olabi. d Baru. e Gemen. f Fungi. g Cafates. h Amazones.
i Tirut. k Gafabela. l Malemba. m Amara m. n Ambian. o Xoa. p Damut.
q Zet. r Bagametro. s Gojame. t Nova Quara. v Abissini. x Jacobitz.

CAP. X.

Æthiopia Exterior sive Inferior; item Insulae Africae adjacentes.

I.

Æthiopia
exterior seu
inferior.

Reliquum Africae, Æthiopia perhibetur *Exterior sive Inferior*; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfusa; à Septentrione quasi duobus brachiis Abissinorum Imperium hinc inde complectitur. Regiones, in quas dividitur, sunt, *Congi*, *Monomotapa*, *Zangibar* & *Ajan*. Pleraque maritimarum à Portugalesibus tenentur firmissimis munimentis ac praefidiis.

CONG-I regnum.

Congi
regnum.

II. *Congi* regnum (quod aliis *Manicongo*) Oceano Æthiopi-
coperfusus nomen habet à capite suo urbe *Congi*. Incolæ sunt
Christiani. Terra ipsa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur
in provincias sex; quas illi *Mani*, id est, Praefecturae vocant.
Sunt autem *Bamba*, *Songo*, *Sunda*, *Pango*, & *Batta*

BUNONIS

a *Congi* regnum versus Ortum habet regnum
Abissinorum, ad Septentrionem Nigritas; ad
Occasum mare Æthiopicum, ad Meridiem est
regnum Angola: in litore extenditur à promon-
torio S. Catharinae, usque ad promontorium,
quod ad Terram Altam est, vulgò C. Lado
vocatum a.

b *Bamba* ad mare jacet inter Ambrifum &
Choanzam fluvios. Ibi sunt *Cemba*, *damba*, &
Loanda, ubi portus commodissimus.
f *Soggi* regulus primus omnium horum Chri-
stianam amplexus est fidem.

g *Songo* est ad *h* *Zaire* fluvium, qui & *Congo*
dictus, ex *Zaire* lacu ortus; inter utraque
ripas plerumque latitudinem habet 5. millia-
rium German. ibi reperiuntur elephantes, fi-
mæ, dracones, tigrides, pluitaci, struthio-
nes, &c.

i *Sunda* jacens à *Songo* versus Ortum, me-
tallorum dives est.

k *Pango* olim libera regio, nunc in *Congi*
Regis tutela est.

l *Batta*, veterum *Agafimba*, à Pango ver-
sus Meridiem jacet.

HEKELII.

a Abundat autem hæc Regio mirificè *Herbi*,
Plantis, *Frugibus* & *Animalibus* innumeris, ut
sunt *Capra*, *Cervi*, *Dama*, *Cervi*, *Cuniculi*,
Leopores, *Felines*, qui *Zibetum* efficiunt, & *Struthii*.
Isthic etiam sunt *Tigres*, *Crocodili*, *Bubali*, *A-*
si *Sylvestres*, & *Elephanti*. Sed *Serpentes* qui-
dam tantæ sunt magnitudinis, ut Cervum vo-
rent integrum.

REISKII.

i *m* *Æthiopia* ex situ communi vel *Orientalis*
& *Asiatica*, vel *occidentalis* & *Africana* superius
habetur; Nunc alia ex situ proprio interna *sive* *su-*
perior, quæ partes facit mediterraneas, *externa*
sive *inferior*, nimirum oræ maritimæ vicina
Hæc *Portugallis* n. *Cassaria* & *Costa de Caffres*
dicitur, ab recepto *Cassiarum* cognomine,
quod incolis attribuitur. o *Congo* regnum inter
finitima temperatori climate, ventis, pluvii,
multis annibus, urbibus, opidisque gaudet:
Huic *p* *Angola*, *q* *Caçongo* & *i* *Malembo* suis
regi-

a Congilimites. *b* Bamba. *c* Lemba. *d* Damba & *Loanda*. *f* Soggi. *g* Songo.
h Zaire. *i* Sunda. *k* Pango. *l* Batta seu Agafimba. *m* Æthiopia duplex.
n Cassaria. *o* Congo. *p* Angola. *q* Caçongo. *r* Malembo.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. X. 543
ta, & *Pemba*. Regia est, civitas S. Salvatoris, quæ ante *Banza*.

MONOMOTAPA regnum.

III. *Monomotapa* vocabulum significat *Imperatorem*; unde
ipsi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum est fertile
atque amicum: amnes aurum, sylvæ elephantos magnâ copiâ
producent: Clauditur regnum ab Ortu, Meridie & Occasu
Oceano; à Septentrione regno *Congi*, Abissinorum Imperio, &
regione *Zangibar*. *Longitudo* ejus est, inter duo maria Rubrum
Æthiopicumque juxta Lunæ montes, mill. Germ. cccc. *La-*
titudo inter Nili fontes & promontorium Bonæ Spei milliar. ccc.
Ca-

Monomo-
tapa Re-
gnum.
Ejus limi-
tes & ma-
gnitudo.

regibus subjecta adjacent: *Portugalli* vero ur-
bem maritimam S. Pauli, minorem Insulam *Laon-*
dam suo Imperio, sed *Mossamben* & *Camban-*
den præsidio tuerent, à *Monomotapa* multis re-
gibus Regi supremo subditos, quatuordecim
Cassarum seu indigenarum genera, & 1200.
milliaria longo complectitur excursu: Sed ur-
bem *b* *Zimbao* regiam, arcemque hujus muni-
tis; portis quatuor multisque conclavibus in-
structam. *c* *Zanguebar* duplex, alia versus au-
strum quatuor provincias nostro Cluverio nu-
meratas, alia versus boream *Ajan* dicta toti-
dem regiones cum regnis *Braon*, *Magatoza*,
Aden & *Adel* continet, in quibus vel *Muhame-*
dani, vel ethnici degunt. *Portugalli* vero *Mo-*
zambiquen firmissimo sibi munimento & præsidio
contra *Belgiam* A. 1666. oppugnationem ad-
huc constanter asserrunt.

BUNONIS.

a *Pemba* sita est à *Batta* versus Occasum
Solis Brumalem. Cæterum ad *Dandam* urbem
insula est *e* *Loanda*, ubi magna argenti copia:
& aquæ, quæ crescente Oceano dulcescunt; &
eodem decrecente in saluginem convertuntur.
Conchis & *cochleis*, quæ ibidem reperiuntur,
*Congi*ani utuntur pecuniæ loco. Potrò ad re-
gnum istud pertinet *f* *Anzicana* regio, cujus in-
colæ hostes suos devorant, eorumque, sicut &
manicipiorum, carnes in macellis publicè ven-
dunt. Eodem etiam pertinet *g* *Loanghi* regio,
multos habens elephantes; cujus incolæ *b* cir-
cunciduntur. *h* *Angola* regnum *e* metallo-
rum proventus dives, sub Regis *Congi*ani erat
Imperio; verum sui hodie perhibetur esse ju-
ris *d*: ejus incolæ magis delectantur carnis
caninis, quam bubulis. Hic mancipia emptaria in

Brassiam portantur, quorum operâ utuntur in
parando saccharo. Metropolis ejus est *Cabaza*,
ubi aula Regis.

g Ad *Monomotapa* Imperium quoque perti-
net regnum *i* *Butua* seu *Torra* inter flumina S.
Spiritus & *Chamam* situm. Rex in *Monomota-*
pa Sebastiani *Portugallæ* Regis tempore à *Con-*
salvo Silva Jedita ad Christianam perductus erat
fidem; sed paulo post defecit, doctores suis
occisis. Eidem fuisse dicuntur *k* *Amazones*,
quas ille *i* *Monemugum* vicino hosti opponit.

m *Bona Spei* promontorium *Valsus de Game*
Portugallensis *e* primus circumnavigavit anno C.
1498. & *Calecurum* usque pervenit; adeoque
iter hoc ad *Philippinas* & *Moluccas* insulas pa-
refecit *f*. Ad promontorium hoc portum nu-
per communiis traduntur Belgæ. In Oceano
haud procul à promontorio *Bona Spei*, usque
ad *Insulas de Cunha* fluitantes conspicitur
multi arundinacei frutices insigni crassitie, qui-
bus marinus fucus implicatus est, vel herba
Sargasso. Nautæ vocant *Trombas*, vocabulo *Lus-*
itano, & pro certo signo habent, si ibi ve-
stantes conspiciant, quod vel vicini sint pro-
montorio *Bona Spei*, vel illud jam superaverint,
quem in *Indiam* iter instituitur. *Varen. Geog.*
Gen. lib. 1. c. 16. Est verò hoc promonto-
rium navigantium periculosum ob nubeculas
horrendarum tempestatum feraces, ad *Torram*
de Natal, & Caput *Bona Spei*, ex *Olo de Boy* or-
tas. *Lusitanis* verò frequentiora his in locis con-
tingunt naufragia. Unde anno 1589. *Lusitanus*
quidam navarchus, cum ad terram de *Nat-*
al, & promontorium *Bona Spei* tempestatibus
jactaretur, mirari se dixit, cur *Duo Lusitanos*,
qui tamen effugerat *Catholici* & *boni Christiani*,

Z z z

sem-

a Monomotapa. *b* Zimbao. *c* Zanguebar. *d* Pemba. *e* Loanda inf. *f* Anzicana. *g* Loanghi.
h Angola. *i* Butuz seu Torra Regnum. *k* Amazones. *l* Monemugus. *m* Bona Spei prom.

Caput regni ac sedes regnum est *Monomotapa*, à flumen S. Spiritus. Hinc versus Septentrionem mill. circiter l. distat nobile edificium * amplum atque antiquum, quadratâ formâ ex ingentibus faxis constructum.

ZANGIBAR & AIAN.

Zangibar.

IV. Monomotapæ, qua Rubro Mari perfunditur, continuatur à Zangibar regio; cujus partes, * Cafares populi, Monomotapæ proximi, & regna * *Mozambique*, * *Kiloe*, * *Mombaza* ac * *Melinde*, ab urbibus singulis denominata; quarum *Mozambique*, in insula condita, celeberrimum est Europæis mercatoribus em.

semper ita torqueat ad Caput Bonæ Spei; quum tamen Angli, heretici, & impii homines; id facili superent. Anno 1631. Hollandi hic extruxerunt castellum loco commodo & fecundo; coque locos deduxerunt, ut aliquando magna ibidem videatur urbs futura.

HEKELII.

b *Ebracorum* more.
c Populò numerosissimum est.
d Tenuit olim commercium cum Portugalensibus; sed postea Bellum sæpe inter ipsos secutum est.
e Tempore JOANNIS Portugaliz Regis. f Supra hoc promontorium jacet planities miræ amenitatis in Montis vertice, quæ *Tabula Capituli* vocatur. Namque perpetuo abique humano auxilio virefcit ac florefcit.

BUNONIS.

* Edificium istud in regno Butuæ est, ac a Zimboas vocatur.

a b Zangibar g, Zangibar seu Zangibar nomen & appellationem habet ab Insula, quæ inter Pempam & Moniam insulas littoribus ejus objacet, incolitur ab Æthiopicis Mahumedanis. Portugalenses tamen nonnulla hic tenent loca h.

ca Cafares ita dicti sunt; quod sine legibus vivant i. His vicinum est regnum d Zefala, inter regna Butuæ & Mozambique seu inter *Camam* & S. Georgii fluvios situm, nullas habent urbes munitas. Anno 1500. Portugalenses Cefalam in insula sitam interceptam munierunt. Aurum & Ebur illi hic mercantur.

e Mozambique regno Cefalæ versus Septentrionem objacet, à vicina insula obtinuit nomen.

a Zimboas, b Zangibar, c Cafares, d Zefala, e Mozambique, f Kiloe seu Kiloua g Mombaza, h Melinde.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. X. 545
emporium. Sequitur versus Septentrionem juxta litus maris Rubri * *Ajan* regio, cujus partes duo regna * *Del* & * *Adea*, * *Magaduzzo*.

INSULÆ ad Africam.

V. Insularum ad Africam terram maxima est in Rubro Mari *Insula ad Africam pertinentes*. *Menuthias*, Cerne Plinio dicta, nunc vulgò insula * *Divi Laurentii*, & incolis *Madagascar* 2, id est, *Lune* insula, feliciter aro- ma.

BUNONIS.

Omnia ille terrarum tractus, qui à regno Melinde versus Ortum Solis æstivum ad finem Arabicum usque porrigitur, a *Ajan* dictus, ab Æthiopicis incolitur.

e b Del seu Adel ad finem Arabicum pertinet, cujus Rex perpetuo bellum gerit cum Abissinis. Ejus urbs * *Zeila* n. ad finem Arabici ostium emporium celebre est ab Indis quoque frequentatum.

d Adea Regnum Regno Melinde finitimum ab Æthiopicis incolitur, qui Abissinorum Regi tributum pendunt.

e Magaduzzo seu Magaduzzo regnum qui tenet Rex, sedem habet regiam in Magaduzzo o munita urbe.

o Insula illa Ptolemæo f *Menuthias* dicta, à Portugalensibus *Insula D. Laurentii* appellata; quod ejus fœra decreta esset anno Ch. 1506. Est verò Angliâ & Scotiâ major, majorque Italiâ. Domicilia incolarum palis fistulata ad quinque pedes humo elevata sunt, serpentum aliorumque venenatorum animalculorum causâ, quorum ibi magna multitudo. Ad litora hujus insulæ Oceanus ejecit corallia rubra & alba; quæ tanquam fructus sub mari crescent; & licet mollia sint in quibusdam locis: In freto isto tamen, quod est inter hanc insulam Africanam quæ sunt scopuli corallini aquis recti, navigationis periculosissimi, quos *Baixas* appellant. Anno 1588, *Ferdinandus de Mendexa* hic in ejusmodi scopulo naufragium fecit. Magnis quoque periculis postea defuncti sunt Belgæ ad *Baixas* de S. Petro, quibus in locis cum ingentibus cancribus ipsis depugnandum fuit. Quare istuc non solent navigare, qui in Indiam tendunt.

HEKELII.

* cujus Ager *Mel*, *Ceram*, atque maximam Olei quantitatem, quam non ex *Olivis*, sed ex *Zerzibis* colligunt, satis copiose mittit.

o Forti, pulchrâ, ac opulentâ.

REISKI I.

2 g *Madagascar* incolis Madecase, Lusitanis *Insula S. Laurentii*, Gallis *Delphinia* l' *Isle Dauphine* dicta, una inter Insulas majores, nunc Gallicis colonis frequens, & castello Delphinio firmata. Hæc *Dynastie aut Reguli*, quos *Rohandrios* vocant, rerum potiuntur: Sed Lusitani huc navibus proveci portum Anceci Challion, Angli finem S. Augustini, & Belgæ finem Antogilensem lubeunt. Majori huic ex minoribus per Oceanum dispersis ad boream propiores adjacent *Insula de Camoro* quinquæ; S. *Johannis de Castro*, *Spirito S. Christophoro S. Angervia* f *Magotto*. At in *Melinde* regioni propius præca illa insula *Menuthia*, si Vossio ad Pomptum credas. Hinc mari rubro vicinior insula k *Barbora*, quæ Zeilam urbem muris ædificibus faxis conspicuam fover: Sed orienti propior i *Ins. Mauriti* ligno ebano dives, & Belgico fortalio munita; Sed comminuto hujus ligni pretio, tota insula neglecta jacet: Denique in *Zocotora* proventus alios clara. Denique propiores numentur *Ins. de Ferdinandus Poo*, del *Princeps d' Amobon*, & S. *Thome*, ubi castellum Pavola Belgæ præsidio suo munitionem possident: *Insula Flandrice* A. ... à Flandris mercatoribus decetæ; n. Azores ab Miltis, Terceras ab una eaque primaria dicuntur: Hæc Angram urbem gubernatoris Portugallici & Archiepiscopi sede insignem, castelloque munitam continet; Quo Alfonso, rex Portugallicæ depositus A. 1668. exul ire jubebatur ibique vitam finit. o *Insula S. Helene*, f *Ins. Ascensionis* ex Pacto Europæorum vacua, navitis Indicis refugium commune præbent; Sed prior ab Anglis A. 1672. mox Belgis, iterum Angli occupata, & fortalio munita, communi usui subtrahitur. p *Insula Salomonis* in mari pacifico sitæ, proximas habent q *Larontum* insulas, sive de las *Velas*, in quarum una Magellanus occubuit.

Z z z 2

BUNO-

a Ajan. b Del seu Adel. c Zeila. d Adea. e Magaduzzo. f Menuthias seu D. Laurentii inf. g Madagascar. h Inf. de Camoro. i Melinda. k Barbora. l Inf. Mauriti. m Zocotora n Azores. o Inf. S. Helene & Ascensionis. p Inf. Salomonis. q Larontum.

matum proventu dives, longitudine mill. German. ccl. lat. lxx. occupans. At in Atlantico Oceano contra Hesperium promontorium, quod nunc est *Capo Verde*, & *Hesperides* sunt Insulæ duæ; ultraque *Gorgades*, Gorgonum quondam domus: nunc in univ. *Islas de C. Verde* Hispanis dicuntur, hoc est insulæ promontorii Viridis. Contra Mauritaniam sunt & *Fortunatae*, VII. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine canum ingentis magnitudinis, ut auctor est Plinius. Unde universæ Fortunatæ, nunc *Canariæ* dicuntur, Hispaniarum Regi subjectæ. Ultra versus Septentrionem est *Cerne*, nunc *Madera* dicta. *Atque hæc est totius Africæ brevis descriptio.*

CAP.

BUNONIS.

& Insulæ ad promontorium Viride præcipue numerantur X. *Braba* seu *Bravia*, de *Pogo*, de *S. Jacobi*, seu *Tiago*, de *Majo*, de *bona Vista*, de *Sai*, de *S. Nicola*, de *S. Lucia*, de *S. Vincent*, de *S. Antonio*; ex quibus maxima insula a *S. Jacobi* septem miliarium Germ. continet longitudinem. Magna ibi est Salis copia, unde quoque *Insula Salis* vocatur, habetque dulces aquas: ibidemque sunt restudines ingentis magnitudinis. Portugallenses urbem ibi condiderunt, quæ illis b *Ribiera grande* vocatur.

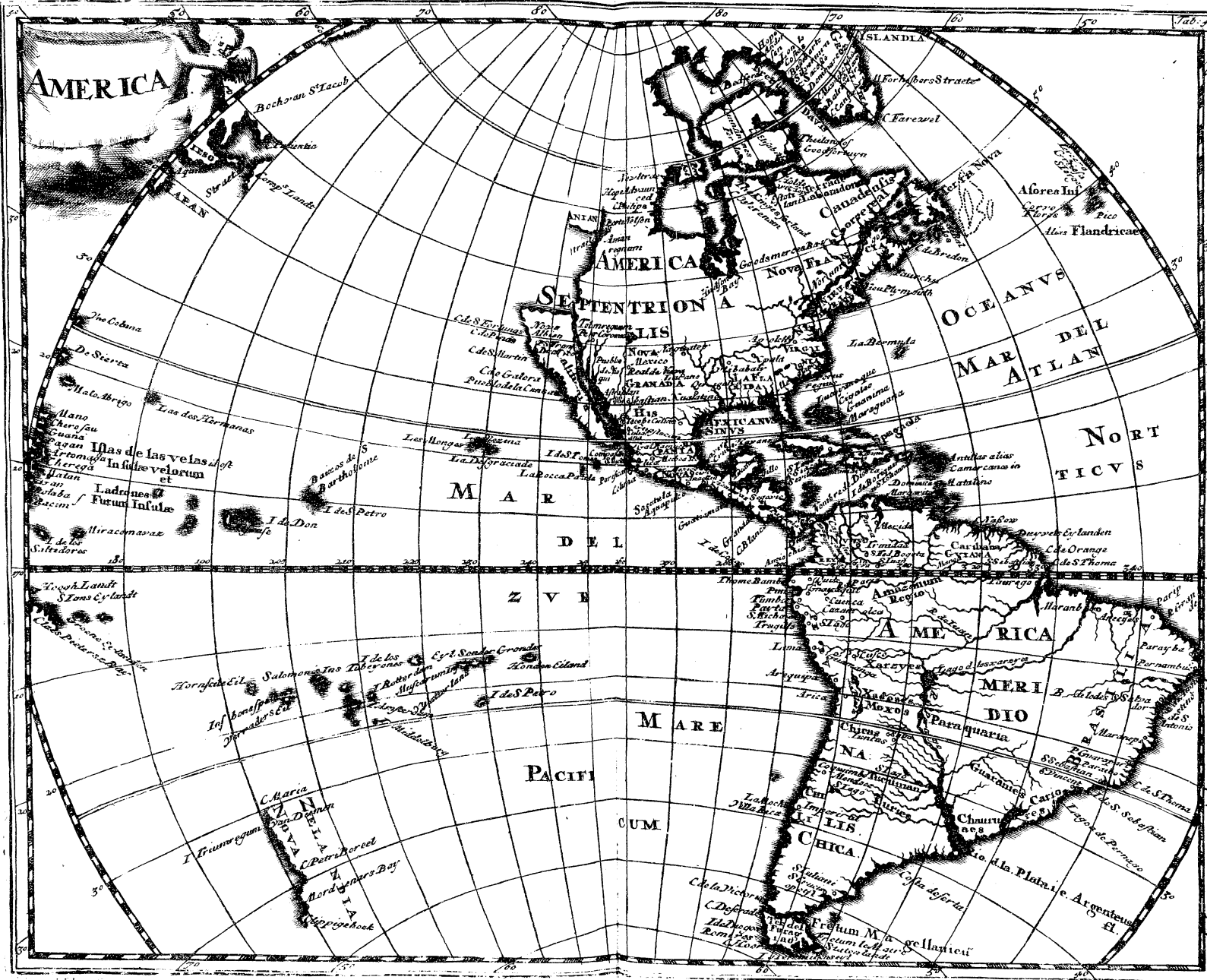
↓ Nomina harum insularum quibus vulgo appellantur, sunt, *Ferro*, *Gomera*, *Tenariffa*, *Gran Canaria*, *Forteventura*, *Lanzarotta*, de *la Palma*. Anno 1334. Ludovicus Cerda insolenti ambitione propter successus aliquandiu prosperos c *Fortuna Princeps* dictus, auspiciis Petri Aragonum Regis insulas hæc infeliciter tentavit. Deinde Biscayenses & Hispanenses Anno C. 1393. Henrico III. Castiliæ Rege, eas propius aperuerunt: qui ex *Lanzarotta* insula Regem & Reginam cum 170. barbaris captivos in Hispaniam duxerunt. Anno Chr. 1405. Castiliæ Regis auspiciis classis in insulas illas missa est. Inventi sunt in iis Barbari spurci moribus; quibus ignis usus ignotus. *Lanzarotta*, *Forteventura*, *Gomera* & *Ferro* tum sunt occupatæ. Denum Ferdinandus II. Aragoniæ & Castiliæ Rex à *Didaco Herrera*, qui tenebat insulas hæc, X V. millibus Ducatorum redemit: qui tamen *Gomera* & *Ferro* sibi retinuit Comitatus titulo. Ferdinandus ille deinde reliquas etiam insulas subegit. Omnium acerrimè *Canaria* resistit, quæ tandem tamen subacta est. Ex quibus *Lanzarotta*, *Ferro* & *Gomera*, suis

gubernantur dominis; at reliquæ quatuor sub Hispanorum sunt Imperio. In *Tenariffa* est mons præaltus, *Pico* vulgo dictus, cujus cacumina ad spatium XX. miliarium German. celsoseno apparent navigantibus. In d *Palma* insula aquæ non sunt; arbor tamen celesti rore & perpetuis nebulis irrigua & stillans tantum suppeditat aquæ, quantum hominibus & pecoribus sufficit. Ab hac insula *Ptolemæus* longitudes locorum numerat; at alii à *Tenariffa* ejusque monte *Pico* maluerunt statuere principium: Alii verò ad *Affores* seu *Plandricas insulas* progressi, in insulis *Corvo* & *Flores* numerandi fecerunt initium.

a *Madera* à multitudine arborum nomen habet. Porro in Oceano Æthiopico sub Æquatore est insula f *D. Thomæ* litori Africæ occidentali opposita, ita dicta, quod ipsa f *sto D. Thomæ* à Portugallensibus reperta, ferè rotunda est, ejusque diameter 30. miliarium. Portugallenses in ea condiderunt urbem g *Pavosam*. Est verò aer istius insulæ insalubris, morbusque in ea vulgaris, qui in corporibus humanis omnem pinguedinem liquefactam in unum locum congerit. Indigenæ ad centesimum ferè annum perique vivunt; ac exteri & peregrini, ultra quinquagesimum annum non progrediuntur. Sacchari, sed non melioris, hic erat ubi proventus; qui hodie desit, quod vermes arundinum radices exedunt. Ab hac insula versus Septentrionem jacens h *Principis insula*, sacchari proventus celebris, nomen ex eo obtinuit, quod, ubi inventa, reditus ex ea Principi Portugalliæ assignati sunt. i *Insula S. Helene* ab Æquatore versus Austrum ad 16 ½ grad. Lat. sua incolis destituta, fructibus & animalibus abundat,

a Madera
inf. olim
Cerne.

a Inf. S. Jacobi. b Ribiera grande, urbs. c Fortunatæ seu Canariæ inf. d palma inf.
e Madraeni. f D. Thomæ inf. g Pavosa urbs. h Principis inf. i Inf. S. Helene.

dat, ideoque in Indiam navigantibus, seu inde redeuntibus gratissima. Angli ante paucos annos in ea castellum extruxerunt. ^a Zanzibar insula, litori Africæ Orientali è regione Mozambique objacens, à Portugallensibus tenetur: Gallinæ ejus insulæ non solum nigras habent pennas; Verum ipsarum quoque caro, sanguis, adeoque ipsa ossa perhibentur nigra et

sc. Inter Americam & Hispaniam interjacent ^b Affores; *Azores* seu *Acores* insulæ novem, quæ *Flandricæ* dictæ sunt ab inventore Flandro; quarum nomina *S. Maria*, *Formigas*, *S. Michael*, *Tercera*, *del Pico*, ubi mons præaltus, *Fajal*, *c* *Georgia*, *Gratiola*, *de Flores*, *Corvo*. Ex his præcipua *Tercera*, in qua *d* *Angra* urbs, & castellum *Punta di Brasil*.

^a Zanzibar. ^b Affores seu Flandricæ inf. ^c S. Georgii inf. ^d Angra.

CAP. XI.

Summa Americæ descriptio.

I.

Perlustrato veteri terrarum Orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc est atque cura, in Occidentem, converso navis cursu, novas petere terras, Novumque Orbem, superioribus sæculis planè ignotum, cognoscere. Itaque ex Africa ab Nigri ostiis versus Occidentem brumalem mill. Germ. c c c x x x. profectis nova conspicitur terra, priori continenti magnitudine, si non anteferenda, certè æquiparanda. Eadem, si non continentes, sed utriusque insulas respicias, Europæ quam Africæ propior, mill. c c. navigatione inter Hyberniam & Canadam intercedente.

II. Jam inde antiquissimis temporibus cognitam fuisse Europæis, ex Platone simul atque Diodoro Siculo probari potest. Apud *Platonem in Timæo* sacerdotes Ægyptii narrant Soloni Atheniensi, qui l. 5 c. circiter annis antè natum Jesum vixit, Insulam fuisse quondam contra fretum Herculeum Africâ simul & Asiâ majorem, nomine *Atlantidem*, postmodum verò immani terræ motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, sub vasto gurgite mergam fuisse, ac inde mare, quod eam insulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inscrutabile redditum, limo paulatim impediante, quem insula subsidens præbuisset. Et *Diod. lib. v.* tradit, Phœnices vetustissimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuisse abreptos; ac per multos dies vi tempestatis jactatos, tandem ad Insulam pervenisse ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in Occasum versus jacentem; cujus solum amœnum

America
veteribus
cognita
Europæis.

Atlantis
Insula in-
gens.

num ac frugiferum, & amnibus navigabilibus irriguum, sumtuosisque ædificiis instructum. Hæc sanè insula ex situ ac magnitudine nulla alia esse potest, quam quæ nunc vulgò dicitur *America*: nec facile de ea neque *Aegyptii Sacerdotes*, neque *Solon*, qui *librum de ea conscripsit*, teste *Srabone lib. 1.* neque *Diodorus*, hoc confingere sive somnare potuerunt; quæ revera ita esse nunc satis compertum habemus. *Auctor autem libelli de Mundo*, qui ab aliis *Aristoteli*, ab aliis *Theophrasto* adscribitur, versio verò ejus *Latina Apulejo*, alias, præter hanc nostram, quam *Europæ*, *Africæ* & *Asiæ* nominibus distinximus, tradit esse *insulas magnas*; antiquissimi illi mortales haud dubiè intellexere *Americam* & *Magellanicam*. *Carthaginenses* aditu illius *insulæ ceteros Europæos prohibuisse*, ibidem tradit *Diodorus*. Quando & qua de causa *Pœni* eam navigationem intermiserint, ita ut jam inde à *Romanorum imperio* ad superius usque ævum nihil de iis terris auditum vel annotatum sit, plane incertum est.

III. Di-

REISKII.

1 a Recte Cluverius noster. novum nunc orbem, superioribus seculis plane ignotum aggregavit, cumque orbi veteri aut dudum inter antiquos cognito bene opposuit: Ast dememinit sui, aut à prima sententia recessit, dum *Americam* inde ab antiquissimis temporibus inter *Europæos* cognitam arbitrat. Quod si enim ulla hujus terræ notitia ex ævo antiquissimo ad *Europæos* pervenerit, cur, *Phœnicii*, *Græci*, *Romani* & *Arabici* scriptores illam nec geographicis libris, nec certis gradibus definissent? Atqui non amplius, ubi maxime, orbis cogniti latitudinem, quam ad gradus meridiani circuli *LXXXX*, longitudinem quam ad gradus æquatoris *CLXXXX*. *Stra-bo*, *Ptolemæus* & *Plinius* extenderunt: Cum tamen hodierni nostri orbis latitudo ad gradum *CXLI*. longitudo ad gradum *CCLX*. immò ulterius progrediatur. Quid? quod veteres majorem orbis longitudinem ipsi descriperint, quam revera fuit: Quippe qui nihil *Europæ* Asiæque ultra *Sarmatiam*, nihil *Africæ* ultra *Æquatore*, nihil *Indiæ* *Seres* extra *Sinaseque*, nihil extra *Fortunatas insulas* & *Africana littora* compertum habuerunt. Quid? quod *pyxide nautica* destituit oceanum *Atlanticum* nec tentare nec superare potuerint: Idque supra *Lib. I. cap. XII*. planum fecimus, argumentis contrariis examinatis. Ergo quantum ad *Platonem*

cam *Atlantida* spectat, illa immani terræ motu & aquis marinis obruta jacet: Cum *America* superfluit integritas, nec ullis terræ motibus aut aquosis claviionibus oppressa fuerit. *Kircherus* verò *Mundi Subterr. Lib. II. c. 13.* *Atlantidem* inter *Azores* atque *Canarias* extitisse, hæc *insulas* minores ex ejus reliquiis superstitibus conjectat: Huic conjecturæ verisimilitudinem ex nova inducit *insula*, quæ *A. 1638.* prope *Azores* aquis maritimis emeruisse copiosius ibidem memoratur & legitur. Non dico esse *Geographos* doctissimos, qui *Atlantida* cum *Vaterio Lusitano* commentitiam, aut è fabulis progatam censent. c *Diodorus* autem *Siculus* quæ *Lib. V. Biblioth. de Phœnicia* ultra columnas *Herculis* excurtu, & magna insula reperta tradit, hæc ad aliam quamcunque *Africano littori* vicinam commodius referri queunt. *Nautica* enim *Phœnicum* veterumque gentium migratio littoribus inhæret; quod periphi fere singuli testantur. Nec *Diodorus* cuncta, quæ reulit, haberi ea vult pro itaqueque veris, sed satis putat, quomodocunque res prius nosse, quam eas penitus ignorare: Ita *Vossius Lib. II. de Histor. Græcis* cap. *II.* recte judicat. d *Auctor* itaque libelli de mundo, qui nec *Aristoteles*, nec *Theophrastus*, nec alius è *Peripeto* fuit, probationem caræ huic exiguum addet. De tribus enim orbis partibus, & insulis præter eas magnis etiam multisque,

non

III. Dicta nunc est tota hæc continens *America* a, ab *Americo Vesputio Florentino*, qui *Emanuelis Portugallæ Regis* auspiciis à *Gadibus* ann. *1492* profectus, primus ex *Europæis* (quantum memoria proditum) eam ingressus est. Quoniam hoc prior *Christophorus Genueusis* ann. *1492* *insulas Americæ Hispaniolam, Cubam & Jamaicam* adierit. Post hos frequentes in eam navigarunt *Hispani*, *Galli*, *Angli*; quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina sua quique lingua imposuerunt. *Mediterraneorum* cognitio parum certa est; maxime quæ versus *Septentrionem*. *Maritimæ* autem oræ *Hispanorum* armis maxima ex parte subactæ.

America unde dicta.

IV. At eadem terra nonnullis *India Occidentalis* nuncupatur, quia eodem tempore, quo *India Orientalis* in *Asia*, hæc etiam detecta fuit, tum quod utriusque incolis similis ac pene eadem vivendi ratio: nudi quippe utrique agunt. *Includitur* magno undique *Oceano*; ab *Ortu Atlantico*, qui vulgo *Mar del Nord* dicitur; à *Meridie* *Magellanico freto*, quo ab *Australi* terra dissepiscitur; ab *Occasu* *Pacifico mari*, vulgo *Mar del Zur*. A *Septentrio-*

Occidentalis India.

America fines.

ne

non de singulari aliqua terra continente, qualem *Americam* cognovimus, & ampla satis & magna loquitur. Interim *Phœnices* orbem circumnavigasse, non constat: Tantum *Oceani littora* pleræque per partes exploravit: Ita gravissime *Bochartus Lib. I. Chan. c. 37.* ubi de *nautica Eudoxi*, *Hannonicis*, *Hamilconis*, & *Pœnorum* omnium excursionse disserit.

HEKELII.

a Hujus extremæ Terræ Partis Descriptionem sub *NOVI ORBIS*, seu *INDIÆ OCCIDENTALIS* nomine imprimi curavit *Michael Colinus*, *Amstelodami A. huj. Sec. XII.* in fol. reg. & quidem Autore *Antonii de Herrera*; *Regio Indiarum & Castellæ Historiographi*; *Calpurne* autem *Barla Metaphraste* facti felici. Nota quoque est *Hugonis Grotii* Dissertatio de *Origine GENTIUM AMERICANARUM* in 8. f. ibid. exc. ut & *Urbani Calvetoni* *NOVI ORBIS HISTORIÆ*, *Genevæ A. huj. Sec. in 8. edit.*

REISKII.

2 a Hæc orbi novi detecti gloria *Columbo* & *Vesputio* recte vindicatur, eo quod primi hanc notitiam cum *Europæis* communem fecerint,

& in usum traduxerint publicos. Angli quidem ab *Madoco*, filio *Gaynech A. 1170.* colonias in *Floridam* *Canadamque* ductas in *Append. Itinerar.* *Herberti* memorant: *Josephus* etiam *Acosta* *Navarrenum* hominem *Alphonsum Sumihez de Huelva & Aldretem* *Hispanum & Gareslam Vegam* laudat, qui has terras primi lustravit, & *Columbo* tum in *Madera* *insula* versanti aperuerint: *Columbus* *Genueusis* tamen lustratas denique publicavit, & inventor ipse petit; sed *Americo Vesputio* *Florentino* terræ continenti amplissimæ inventæ nomen addidit. b Nam *India Occidentalis* opposita *Orientali* improprie quæ a *Vesputio* dicitur, ut à *Columbo* ita dictam *Jo. de Laër* in *Descr. Indiæ Occident.* velut. Latitudo hujus à terra del *Fuego* & *Freto Magellanico* ad *polum Arcticum* producta, terminis finitur dubiis; nec longitudo inter *Capo blanco* & *Capo S. Augustini* certis gradibus aut *milliariis* continetur. Immo utraque *America* est paulo angustior & latitudinis, quam vulgo existimant; minoris: Neque novam *Albionem*, neque *regnum vel Anian vel Quivira* cum *freto Anian* nemo fuit aut superiorem aut nostro seculo, qui vel adfuisse, vel eminus conspexisse talia sefe affirmet.

R E I S -

a Novus orbis olim ignotus, ac cognitus prius: b Atlantis *Platonica*. c *Insula* *Diodori* Sic. d *Audoris* de mundo *Insul.*

a Primi hujus orbis inventores. b *India Occidentalis.*

Magnitudo

Divisio.

ne equidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago necesse est; cum ab altera poli parte Asia atque Europa, primæ continentis, sive primæ magnæ insulæ partes, ei obiaceant; quæ & ipsæ eodem mari alluuntur. Longitudo ejus summa inter duo fræta, *Anian* & Magellanicum, milliar Germ. c l o c l o c c c c c. Latitudo * maxima inter promontorium vulgò *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*; & promontorium vulgò *C. de Bertan*, in Nova Francia, mill. c l o c c c. Dividitur universa in *Septentrionalem*, quæ & Mexicana, & *Meridionalem*, quæ & Peruviana; exiguo Isthmo alteram ab altera discernente. i

BUNONIS.

* Tanta Latitudo Americæ istis locis in tabulis Geographicis posterioribus non apparet; nec satis explorata est.

REISKII.

3 * Ordo ad statum Americæ Politicum nos vocat: Sed nulla hæc imperia, regna plura, eademque aut majora videbimus aut minora; Respublicæ vero liberæ olim & adhuc hodieque nullas. b Americani quidem veteres aut monarchicum regni quæque, aut multis regulis & principibus communi regimen tenuisse leguntur: illud in regnis maximè duobus florentissimis, Peru atque Mexico; Hoc in cæteris regionibus pouissimum insulisque. c Hodierni tamen quotquot in orbe novo supersunt incolæ, illi Europæis regibus ut plurimum aut Rebuspublicis subsunt, præter barbaros agrestesque homines interis aut incognitis aut incultis, Chilonsem quoque Chicanamque, montanam provinciam,

quæ sui juris utraque manet. Rex d Hispaniæ vasto imperio cultissimas terras, amplissima regna eademque multa, & plures insulas coëctet; Immò singulari jure, facta scilicet Romani Pontificis A. 1493, inter Castilianos & Portugallicos reges divisione ac donatione nititur. Sed nationes Europææ cætera jura illud repudiant, sibi quæ terras aut incultas & novas subjiciunt, aut cultiores ipsi etiam Hispanis bello eripiunt. Sic e Portugalli, Belgæ, Franci, Angli, Sueci Danique multas colonias induxerunt, & inductas urbes aut vicis munimentis aut propugnaculis videntur. Rex autem Hispaniæ regnis cunctis & provinciis duos prætores præficit, iisque senatum adiungit regium, magnâ auctoritate præditum; Ecclesiis Christianis quinque Archiepiscopatus & triginta Episcopatus imposuit, multaque amplius ætate nobia monachorum & monialium, itemque collegia & societates varias intrusit. Plura de statu Hispanico notanda singulas ad provincias revocabo.

a Status Americæ politicus. b Verus. c Hodiernus. d Hispanicus. e Multiplex.

CAP. XII.

America Septentrionalis sive Mexicana. i

I.

America Septentrionalis, quibusdam Mexicana appellatur, à principe totius urbe Mexico. Longitudo ejus est inter fretum *Anian*

REISKII.

i Hæc Americæ divisio ab situ & Isthmo Panama, non ab lineâ æquinoctiali proficiscitur. a Panama enim Isthmus ferè medius est,

quo tota coheret America, viamque mercibus convendens commodissimam præbet. Hispani arduam hujus perfessionem, & maris utriusque conjunctionem agitarunt animo, ut labori ad-

a Panama Isthmus.

Anian & Isthmum, quo meridionalis ei annectitur, milliar. c l o. Latitudo eadem quæ universæ. Dimidia ejus pars versus Occidentem æstivum sita, introrsus planè incognita etiam nunc jacet, nec quicquam, præter litora, in ea detectum. * Quin & totum Boreale universæ Americæ latus in quantum versus polum extendatur, prorsus latet. Altera verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina sunt, *Canada*, *Nova Francia*, *Virginia*, *Florida*, *Nova Hispania*, *Nova Granata*, *California*, & in Occidentali latere ad fretum *Anian* duo regna, *Quirina* & *Anian*, unde freto cognomen.

CANADÆ.

II. *Canada* a fluvio cognomine dicta, insula an pars continentis, parum adhuc constat. Quantum ejus cognitum est, dividitur in d *Esso-*

ti-

merces exportandas & sumptibus parceretur: Sed nullus eventus tanto respondit proposito vel operi. Nec eadem huc usque series aut ratio tenet in regionibus Americæ utriusque singulis enumerandis, sive libros sive tabulas perultræmus Geographicas: Nos Cluverium secutus, quæ desunt, supplebimus. a *Canada* nec metallis, nec auro, seu feris, a vibus piscibusque dives A. 1663, motu terræ gravissimo labefacta; nomen primo inventori debuit, suoque nunc ambitu: (1) novam Franciam; (2) Angliam novam; (3) Belgium; (4) Daniæ; (5) Sueciam novam; (6) Terram di Ladrator sive Corterealem continet. Indigenæ hujus adhuc barbari & inculti, nationibus linguisque diversi; & Sagamis vel Senioribus subjecti, alii adhuc incerta sede vagi, alii per vicos & ruguria sparsi habitant. Galli Governatorem sive Proregem ex Episcopum ex A. 1604. in b nova Francia sed Quebecum A. 1608. urbem veterem novamque cum castello rupibus imposito, multaque per colonias propugnacula, portusque in Accadia duos constituerunt. c Novum Belgium ex A. 1665. Anglis subditum novo Eboraco & munimento Albanæ clara: Sed d Angliæ nova vicis pluribus urbibusque quatuor, inter quas Neuf-Haure, Parliamenti publica sedes; Buxton & nova; quæ Academiæ fovet, Cantabrigia præ cunctis eminent. Regiones cæteræ obscuris ex initiis per novas, quæ sequuntur, colonias emergunt. Insulæ hæc multæ; Sed omnium

maxima e *Terre Neuf* à Gallis A. 1505. reperta nomen adsumsit, multisque quidem portibus, feris, sylvis & animantibus, sed paucis incolis referta. f *Virginia* ex A. 1584. Anglorum dominio subest, terra salubri aëre ac proventus frugum vario felix, sed incolis horumque idolis horrida: Urbs Zamestium munitionibus firma. Hæc insulæ g *Bermudes* Anglis iisdem subditæ, frumento, messe duplici, moris, serico, cedris singularibus, balanis, & multis piscium generibus famosæ, quarum descriptio topographica Londini & Amstelodami A. 1672. prodit.

BUNONIS.

a Ingentes à navigantibus in Americæ partibus Septentrionalibus reperti sunt sinus: ex reciprocatione & motu fluctuum collegerunt nautæ periti, mare illud esse pervium, per quod ad mare pacificum perveniri queat. America igitur à Groenlandia & cæteris terris Septentrionalibus fuerit secreta. Vid. sup. Lib. 1. c. 13.

β h Fluvius iste à D. Laurentio quoquo appellatur: *Fretumque* 3, *fretum* dicitur.

γ Hondius terram hanc, ut insulam, in Tabula sua generali depingit.

δ i *Esotilandiam* à istis in Americæ partibus nullam esse, certissimis constat argumentis; nec in vicino mari unquam existit insula *Frislandia* b.

HEKELII.

a s. *Esotiland.*

A a a a

b Ma-

a Canada. b Francia nova. c Novum Belgium. d Angliæ nova. e Terre Neuf. f Virginia. g Bermudes. h Canada seu Riv. D. Laurentii. i Esotilandia.

America septentrionalis magnitudo.

tilandiam, *Corterealem*, *Terram Laboratoris* & *insulas* adjacentes, ingentis magnitudinis, quarum præcipuæ, *Golosme*, *Beauparis*, *Mont de Lions*, & *Terra nova*, eadem & *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujusmodi piscium in ejus pelago multitudine, qui etiam naves transeuntes retardent. Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximie tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ satis ingeniosi & artium mechanicarum peritissimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio subiecti.

NOVA FRANCIA.

Nova
Francia.

III. *Nova Francia* à Gallis, Regis Francisci I. auspiciis detecta, præter raras segetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibusdam in locis anthropophagis, in univsum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cælo potius salubri soloque fecundo.

VIRGINIA.

Virginia.

IV. *Novæ Franciæ* jungitur *Virginia*, quæ à vico maritimo ejus-

b *Maginus* loc. cit. fol. 282. fac. b. dicit, quod *Elislandia* prima omnium hujus Novi Orbis detecta fuerit Anno M. CCC. XC. ab *Antoniæ Zeno*, Patricio *Veneto*, sub *Zichmi* Regis auspiciis.

BUNONIS.

a *Corterealis*, à *Caspate Cortereal*, qui eam terram anno Chr. 1500. detexit, appellata, D. Laurentii finui adjacet.

c *Terra Laboratoris* inter duas istas interjacet c. Nullis partibus America Europæ propior est quam his; distat enim hic ab eadem ad 250. miliaria German. Incolæ terrarum istarum d. vestiuntur pellibus, & utuntur navigiis ex corio factis: sicuti Groenlandii.

e *Terra de Baccalaos* à *Sebastiano Caboto* Veneto, auspiciis Hentici VII. Regis Angliæ, detecta est anno Chr. 1507. vulgò *Terra novæ* dicta.

g d. Primus hanc terram detexit *Johannes Verrazanus*. Sita est inter *Canadam fluv.* & *Virginiam*.

e *Norumbega* urbs ad fluvium, qui *Rio grande* vulgò dicitur, sita est. Loca à Gallis ibi observata sunt; *Porto del refugio*, *Porto reale Paradiso*,

Flora, *Angelema*. Verum cum Hispani alia, & Galli alia hisce locis indiderint nomina, magna reperitur in Tabulis Geographicis discrepantia. Cæterum *Norumbegam* dictam putant quasi *Norwegiam*, seu *Coloniæ* è *Norwegia* ex deductam e.

x *Virginia* *Gualter Raleigh* Eques Anglus detexit anno Chr. 1585. Ea verò *Francia* non jungitur; sed inter *Virginiam* *Franciamque* interjacent *Anglia Nova*, & deinde *Belgium Novum*; quod *Virginiz* limites contingit. Flumina in ea sunt, *Oceana*, *Cipo*, *Monopana*, *Dividitur* in regiones, *Secatam*, *Wemapecock*, & *Chamanock*; incolæ incedunt nudi; veredis tamen contextis; Reguli vestiuntur pellibus. Subditi in tergo notas quasdam habent inuistas, quæ indicant Principem, ad cujus pertinent dominium. Multos credunt esse deos; at unum ex illis præcipuum, qui mundum condiderit. Magis quoque dediti sunt; carnibus tamen humanis minimè vescuntur.

HEKELII.

c Ex propterea non eadem est, uti nonnulli autumant, cum *Cortereali*.

d proci quippe & optime dispositi.

e Ma-

a *Corterealis*, b *Terra Laboratoris*, c *Terra de Baccalaos*, d *Nova Francia*, e *Norumbega*, f *Virginia*.

eiusdem vocabuli; vel, ut alii à Rege *Viguina*; vel à Regina *Angliæ Elisabetha*, cujus auspiciis detecta, nomen accepit, antè *Apalchem* vocitata. Terra sterilis atque malignè culta: litus importuosum. Opidum est *Medano*.

e Mare Regionem abluens adeo arenâ est repletum, ut periculosissimam circa hæc Loca reddat navigationem, præsertim quod parum profundum sit.

BUNONIS.

x *Apalche* alius est à *Virginia* distincta regio, in qua *Alvarus Nunnus* post 15. dierum iter

unicam saltem invenit domum. Incolæ ejus perhibentur stature proceræ. Utuntur arcibus & sagittis: amant solitudines, nonnullos habent conventus, & quisque suo vivit more. Difficilis in *Virginiam* accessus est; portus enim exiguis insulis sunt repleti, ac ostia arenâ fere obstruata.

a *Apalche*.

CAP. XIII.

Florida, *Nova Granata*, *California*, *Nova Hispania*.

I.

Florida inter *Virginiam*, & *Novam Hispaniam* porrecta, nomen habet à *Dominica Palmarum*, quæ Hispanis *Pasqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die à Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ sunt barbari, foridissimi, supraque humanum modum feri, vermibus, serpentibus, alioque venenatorum animalium atque insectorum genere vescentes. Quare Hispani pariter atque Galli regionem hanc occupare sapè nuntiant.

BUNONIS.

a Detecta est à *Florida* à *Joan Pontio* anno Chr. 1521. Excurrit illa in modum Peninsulæ respicitque *Cubam* & *Jucatan*; omnis generis fructibus, ac in primis *Maitæ* abundans.

Regiones ibi sunt, *Jogaxia*, *Avanares*, & *Albarda*. Fluvii præcipui sunt; *Garonne*, *Fl. S. Crucis*, *Charente*, *Loire*, *Aine*, *Seine*, *Opida*; *Anategua*, *Houllagua*, *Urina*, *Potano*, *Saturia*, *Sarropo*. Galli ibidem condiderunt castrum *Charlesfort* anno 1561. ac postea 1564. *Carolinas* b. Incolæ incedunt nudi, præter senes & feminas, quæ pellibus cervinis vestiuntur, naves atresque habentes perforatas c. Plurimi ibi reperiuntur androgyni, quos habent pro mancipiis, iisque utuntur veluti jumentis. Qui in *Panuca* sunt, captos devorant hostes. Est ibi animal vulpi per simile, sub ventre habens loculum, qui & aperitur & clau-

ditur. In eum sæctus suos nuper editos condit, ut venatores aliaque pericula effugiat.

x Hispani ductu *Ferdinandi Sotii*, Galli verò sub *Johanne Ribaldo*, & *Laudoniro* tempore *Caroli IX.* terram hanc tentarunt d.

HEKELII.

a *Legionensi*.b *CAROLI IX.* nomine nuncupatum.

c Quod ad mores attinet, sædi & flagitiosi sunt. Liberos suos neque ullâ domesticâ disciplinâ erudiunt, nec cohercent; at tamen sua cuique Uxor & severa illic Matrimonia sunt. Belia adversus finitimas Gentes, sed sermone dissonas, gerunt. Arcus & Sagittæ autem sunt Tela illis præcipua.

d Vid. *Brevi Historiæ de Gallorum Expeditione in FLORIDAM*, &c. *Benzoniana Nova Novi Orbis Historiæ* adjecta p. 429. seqq.

A a a a

BUNO-

a *Florida*.

mero nequicquam tentarunt, tandem Hispanis cessit.

NOVA GRANATA.

Nova Granata.

II. Caput hujus provinciae est *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis Americanis andidiore justioresque.

CALIFORNIA.

California.

III. California, quæ inter sinum cognominem (quem Hispani *Mar Varnejo*, id est, Mare Rubrum vocant) & Mare Pacificum ceu peninsula excurrans, solo est arido, sterili atque deserto.

NOVA HISPANIA.

Nova Hispania.

IV. Novissima Septentrionalis Americæ & Meridionali contermina est *Nova Hispania*, omnium amplissima longeque cultissima. Cælum habet, quamvis sub torrida Zona, clemens est temperatum, solum auri, argenti, æris atque ferri metallis scatis, omnique animalium genere abundans, mare utrumque piscibus

BUNONIS.

Novæ Granatæ & Floridæ adjacet versus Oceanum, extenditurque usque ad mare *Vermejo*.
d Californiam insulam esse docent recentiores.

a Nova Hispania maximam partem Isthmi occupat, qui est inter Mare Pacificum & sinum Mexicanum. *Ferdinandus Cortesius* Hispanus has terras ingressus est an. Ch. 1518. easque subegit f Quatuor milliariis à Nova Hispania stant multæ radices, arundines & folia fœculis similea quæ comeduntur, suntque sapore brassicæ.

HEKELII.

e Cujus Oppidum ejusd. nominis *Franciscus Fernandes* condidisse dicitur.

f Maximâ tamen suorum & Incolarum strage, cui remunerationis causa dono concessa fuit *TECOANTEPEC*. Regio ipsius *Novæ Hispaniæ*, à *Carolo V. Imp.* ipsius hujus Regionis proceri sunt, corporibus valentes, longævici ingenio pollentes.

REISKII.

i b Floridam cum Galli post A. 1502. deferrent ultro, Hispani duobus castris, uno S. Augustini, & S. Martini altero sibi afferuerunt; sed mediterraneam nec quidem cognitam feris

incolis relinquit. c *Granada* novæ Mexicanæ A. 1583. repetitæ ac Hispaniæ subditæ annuatur: itemque d *California*, magna satis insula, quam observationes recentissimæ demonstrant, ad gradum XXIII. latitudinis borealis sita, 500. milliariū longa: Itemque *Cibola* munitis urbibus clara. e *Nova Hispania* tamen omnibus antecellit, sive duodecim provincias quas complectitur, sive Proteregem hujusque sedem, magnificentiâ, cultu templorum, cornobiorum ac hominum frequentia insignem videas. Tribunalia hic quinque regia, quas Audientias regales nominant, ad jus dicendum Hispani, indigenis, advenisque. Nam f quinque hæc incolarum genera, *Europæi* nati per quotquot insident, *Crolii* ex Hispani parentibus in America prognati, *Mestice* ex Hispani & Americanis parentibus orti, *Negri* denique siue Negros & barbari adhuc incultique homines. In toto autem orbe novo quinque g Archiepiscopus eminent, *Mexicanus*, *Dominico Politanus*, *Limesis*, *Platenis*, & *Granadensis*, quem S. Fidei ab urbe vocant: His autem Archiepiscopis bene multi & amplissimi subditi: Ut de Academicis, Scholis, monasteriis, Abatiis & collegiis Jesuiticis non dicam: Omnes autem provincie hæc enarratæ regno Hispan. subditi.

BUNO-

a Nova Hispania. b Florida. c Granada. d California. e Nova Hispania. f Quinque incolarum genera. g Archiepiscopus.

bus & ostreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ sunt istæ: *Nova Galicia*, *Mecboacan*, *Mexicana*, *Jucatan*, *Guatemala* & *Nicaragua*.

V. In Nova Galicia, colonie ab Hispanis deductæ, sunt *Compostella*, *S. Spiritus*, *Conceptio*, *S. Michael*, *Guadalajara*, *Culiacan*.

Nova Galicia.

VI. In Mecboacan caput regionis est opidum *Mecboacan*. Colonia Hispanorum *Pascuar* & *Valladolid*, egregia emporia; hoc etiam Episcopatu insigne.

Mecboacan.

VII. Mexicana regionis caput est *Mexico*, omnium Americanarum princeps; olim in medio lacus ingentis Venetiarum instar palis superstructa: postea ab Hispanis ad ripam ejusdem lacus translata satis culte nunc habitatur, ambitu sesquimilliar. German. *Sedes est Pro-regis*, quem Rex Hispaniarum mittit: item & *Archiepiscopi*. Imprimuntur hic libri; cuditurque moneta. Secunda ab hac est *Tescuro*, amplitudine Mexicum exæquans; deinde tertia *Angelorum civitas*, lanificio maximè nobilis. Cæterum mons est in Mexicana regione, ignibus perpetuis insignis.

Mexicana regio & Mexico urbs.

Tescuro urbs.

VIII. o Ju-

BUNONIS.

z a Nova Galicia, antea *Xalisco* dicta, Novæ Granatæ adjacet, 800 in ea Hispani, quum primum appellerent, exusserunt pagos.

b Nunus *Gusmannus* terre hujus inventor b *Compostellam* ibi condidit.

c *Guadalajara* regionis caput est; in cujus vicina mare *Chapaticum*, & lacus aquas habens calidas.

d *Culiacan* regionis cognominis caput est; quæ inter *Sebastiani*, & *Piatlam* fluvios sita anno C. 1550. inventa fuit.

e *Mecboacan*, Galiciæ versus Meridiem contermina regio, totius Hispaniæ Novæ fertilissima ac felicissima regio est. Ter enim in anno illa fert *Maitz*, illud, etiam auro, argento, margaritis, melle, cerâ, sale, &c. dives. Ab hac provincia *radices Mecboacane* nomen habent. Ejusdem regionis Principem gravissimis, ut ei extorquerent aurum, Hispani subiecerunt tormentis. Hic quoque est copia *Anilex*, ad tingendum aptissimum. Fructu quodam arborum instar amygdalorum, *Cacaos* dicto, utuntur incolæ pro nummis.

f *Mecboacan* Ortum versus adjacet f *Mexicana* regio totius Americæ nobilissima.

g Mexico, 70000 ædium urbs, antea *Themistitan*, dicta, à *Ferdinando Cortesio* anno 1521 capta ac deleta est, victo etiam & occiso Mexicanorum Rege nono *Molexuma* seu *Molencuma*, qui annus à jactis urbis fundamentis erat 140. Victus est Rex iste à DCCC. Hispanis, licet 50000 haberet militum; eique subessent bis mille Reguli. Anno 1573. Jesuitæ ibidem condiderunt collegium.

h *Angelorum Civitas* antea *Vacipalam* g dicta est. Ad sinum Mexicanum L. ac plura numerantur opida.

i Mons iste k *Popocatepec* appellatur. Cæterum regio hæc auri argenteque ditissima ad mare questuosam habet ostrearum piscationem i. Ibi quoque est k *Guaslecán* regniuncula, in qua *Panuco* urbs, & civitas D. *Jacobi à Vallibus*. In ea regione est mons, in quo duo fontes, quorum alter picem habet nigram; alter rubram.

HEKELII.

g Id est, Terra Serpentum.

h Incolis.

i Incolæ hujus Tractûs olim erant Idololatræ & Hominiworæ, pluresque ducebant Uxores, quæ tamen vitia amiserunt paulum post facta a a a 3 cro.

a Nova Galicia. b Compostella. c Guadalajara. d Culiacan. e Mecboacan. f Mexicana regio. g Mexico urbs. h Angelorum Civitas. i Popocatepec. k Guaslecán.

Jucatan.

VIII. * *Jucatan* Cherfonefus agro feracissimo incolas fert omnium bellicosissimos. 2

Guatimala.

IX. * *Guatimala* caput est *Guatimala*, juridico conventu perpetuique prædis præsentia celebris. e In *Nicaragua* opida sunt *Granata* & *Leon*.

Nicaragua.

crofatum Baptisma receptum. Utuntur in Bellò Sagittis & Fundis, quibus jaciunt Lapides.

BUNONIS.

a *Jucatan* seu *Jucatan* peninsula inter finem Mexicanum & Jucatanum Ortum versus sese extendens, à Francisco Hernandez anno 1517. detecta est. Urbes in ea sunt, *Campecho*, *Tavajsi*, *Patanchan*, quæ magnitudine suâ Cairum in *Agypto* exæquare dicitur. hodie b *Victoria* appellata; quod Hispani ibi exigua manu XL. milia Jucatanorum acie superant. In hac quoque provincia Hispani omni crudelitate lacerantur fædeque interemerunt incolas. Inter Jucatanos k olim circumfoci erat in usu; venerantur crucelem l, abtinebantque carnis humanis.

m e *Guatimala* inde versus Meridiem jacens Hispanorum quoque sensit crudelitatem. Haud longè ab ejus urbe n mons est, qui ignem n & lapides evomit.

o Uterius Meridiem versus est d *Nicaragua*.
p Tribus milliariis à e *Granata* quoque mons est ignivomus: *Granata*, *Nicaragua* & *Leon* urbes ad lacum positæ sunt, qui vulgò Hispanis *Lago de Nicaragua* vocatur. Carthago & *Segovia* ejusdem provinciæ urbes sunt. Cæterum supra Californiam versus Septentrionem ad mare Pacificum est f *Tolmianum* regnum. Ibi reperitur animal, quod sublatris in tergum catulos cauda tegit, atque ita effugit venatorum insidias. Ieinde g *Quivira* quoque ibidem est, à Francisco Draco Anglo *Nova Albion* dicta. Uterius ob intensum frigus progredi non possit Dracus, licet 42 gradum Latitudinis non superarit. Ad eadem loca postea pervenit

a *Jucatan* seu *Jucatan* b *Victoria* urbs. c *Guatimala*. d *Nicaragua*. e *Granata*. f *Tolmianum* regnum. g *Quivira* seu *Albion* Nova. h *Anian*. i *Jucatan*. k *Guatimala*. l *Kostarica* Veragua. m *Antilla*. inf.

CAP. XIV.

America Meridionalis sive Peruviana.

I.

America Septentrionali x x. circiter milliarius German. Isthmo annectitur *America Meridionalis*, quibusdam *Peruvia-*

Americæ Meridionalis seu Peruvianæ figura & magnitudo.

quoque Thomas Candish, Draci popularis, quem frigus eripni recedere coegit, etiam Latitudinem Draci nondum attingit. Incolæ ejus Tartatorum more suo tentoriis agunt, pecuarie & venationi operam dantes. Inde portu versus Occasum solis æstivum ponitur h *Anian* regnum, quod nonnulli Tartariæ contiguum esse contendunt. Alii verò fretum aliquod inter Americam & Asiam hic esse docent, 60 milliarius.

HEKELII.

k Animofos quippe ac bellicosos Populos, l Etiam ante Christianorum adventum.

m Quam Agrò ferili & amænò, Aëreque salubri gaudere tradunt recentiores Geographi. n Fumum.

REISKII.

2. i *Jucatan* tribus Hispanicis nunc urbibus florēt, nempe Merida, Valledolido & Campecho. Duo hæc incolis gentilibus portenta tribuunt (1) Baptismum, quem duodecimo ætatis anno conferant, neque nisi sanctos ad conjugium admittant (2) fabricas & structuras faxcas, Europæis elegantia pares, ubi nullus ferri, argenti & cupri usus obtinet: k *Guatimala* urbs diluvio nocturno, & faxis de rupe vicina grandibus A. 1541. eversa obrutaque, novam in valle, quam duo montes ignivomi circumdant, urbem S. Jago peperit. Ad duas regiones amplius, i *Kostarica* & *Veraguam*, Carthagine, Conceptione & S. fidei urbibus insignes: m *Anillas* portu insulas quatuor distinctas classibus; *Licayes* nempe, di *Barclovento*; *Caribes* & di *Sotoveneto*, quæ infra commodius explicabuntur.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. XIV. 557

na dicta, à Provincia *Peru*, omnium præstantissima. Ipsa ingens peninsula, Africæ paullo minor; forma triquetra in tria panditur amplissima latera. Cuneorum unus Septentrionalem spectat Americam, alter Africam, tertius Magellanicam. Longitudo ejus patet Septentrionem inter, & Meridiem, milliis Germ. clo. Latitudo summa inter Occasum Ortumque 10 ccc. Regiones quibus distinguitur sunt hæ: *Castella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Brasilia*, *Caribana*, *Gujana*, *Biquiri*, omnes Oceano perfusæ. Intus vero in Mediterraneis, *Amazonum* regio; *Paguan*, *Picora*, *Moxos*, *Uram*, *Charchas*. Fluviorum duo nobilissimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana*, & *Amazonicus*; & alter *Argenteus*, vulgo Hispanis *Rio de Plata*. 1

C A.

REISKII.

i Nunc propius ad a *Isthmum*, quo utraque America coheret, accedit, firmum illud terzæ continentis vinculum: De quo perferendo a *Sun*, æstivum deinde fossa inter Nombres des Dios & *Peruvia* ducenda, ut in mare Pacificum exire possit, tutusque ac liber Hispanis *Peruvia* Indiam itus & reditus pateret: Sic Petr. Vallius & anonymus auctor descripsit. Orbis Leodii 1643. editæ observant. Termini vero b *Americæ* meridionalis per observata recentissima paulo nunc ætius constringi, partesque hujus aut regionis accuratius enumerari solent: *Castilia* nempe *aurea*, *Peru*, *Gujana*, *Chili*, *Magellanica* five *Chica Tucuman*, *Plata* & *Brasilia*. Quibus præficitur Protex ab rege Hispanico huc missus præstitit; quinque sub sunt ad jus dicendum tribunalia, *Limenfe*, *Platenfe*, *Imperial*, *Quitenfe*, *Pogotanum*; Itidemque Archiepiscopatus cum suis Episcopatibus, quos Aub. Mizæus Lib. IV. c. 4. de statu Relig. Christ. numerat. c *Terram* ad firmam urbes referuntur (1) *Panama* 300. liguæ adibus, 600. civibus; numerofo præsidio, & mancipiis Guineensibus instructa (2) *Nombre de Dios* ob nocentissimum ætrem deserta civibus ad urbem d *Porto Belo* aliam digressis. Huc è *Panama* aurum argentumque Peruvianum terrestri ad sedecim milliaria itinere deportatur magnis ab ovibus, quas *Vicinas* nominant; insular jumentorum bajulantibus: Urbem hanc Angli A. 1668. cum cepant, Hispani magno redemerunt Pretio. e *Carth-*

gena balsami, gummi & resinæ ferax, urbem cognominem eamque munissimam habet; quam cum Franc. Dracus expugnasset A. 1585. Hispani postea castello duplici & multis munitionibus firmarunt. f *S. Martha* auro, gemmis, marmore; Hacha unionibus fluvialibus dives. g *Venezuarian* urbe Corono, & Vellerianis aut Germanicis coloniis; h *Nova Andalusia* margaritis copiosissimis & primo Americi Vesputii apud A. 1597. claret. i *Peruvia* quondam Ingis regibus domesticis, nunc regi Hispanico subiecta, urbem omnium munissimam Ariccam, & partes quatuor comprehendit, *Quito*, *los Reyes*, *Charcas* & *la Sierra*, omnes fundo fere aureo argenteoque ac immensis divitiis beatas k *Gujana* coloniis Anglicis, Gallicis Belgicisque frequens, castella & munitiones continet, quibus Galli Cajanam, Angli Surnigiamiam, Belgæ aut Baravi Elquibium & Berbicum contra barbaros tuerentur. His enim ad huc rex quipiam è prisca Ingaurum familia præesse, ac Manoam urbem pro sede regia tenere dicitur. l *Chili* ætate ferme perpetua, pratis & arboribus semper vitentibus, magno frumenti & fructuum provenitu auroque optumo commendatur. Pars Regi Hispanico, pars adhuc indigenis subest, è quibus m *Auranguis* pugnacissimi A. 1641. sese dederunt. Urbes Hilpanorum præcipuæ tres sunt *S. Jago*, *la Conception* & *Imperial*. Ad Magellanicam paulo inferius transibitur: n *Tucumannia* urbem S. Jago del Estero, & plura Hispanis oppida, multosque pagos Caciquis sive Dominis suis sub-

jectos

a *Isthmus*. b *Americæ* merid. partes. c *Terra firma*. d *Porto belo*. e *Carth- gena*. f *S. Martha*. g *Venezuarian*. h *Nova Andalusia*. i *peruvia*. k *Gujana*. l *Chili*. m *Auranguis*. n *Tucumannia*.

CASTELLA AUREA.

Castella
Aurea.

II. * *Castella Aurea*, vulgò Hispanis *Castilla del oro*, aspera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat, unde & nomen. Opida insigniora in ipso Isthmo habet duo, diversis litoribus apposita, quorum unum vulgò * *Nombre de Dios*, id est, *Nomen Dei*, mare spectat vulgò dictum *del Nort*, alterum *Panama*, mare Pacificum.

P E.

jectos continet. Terram vero *Esterus* fluvius eluvione per annum stata fertilem reddit. a *Plata* regio frugum, pecoris argenteque ditissima urbem *Assumption* & opida nonnulla continet. b *Brasil* ex A. 1501 cognita Portugall per maritimam oram subest, mediterranea barbaris relicta, quorum lingue tres desunt literæ f, l, r, quæ caret fide, lege, rege: Illa nempe Portugallia in Capitania X I V. aut Dynastia dividitur, quæ sunt *Paria*, *Maragana*, *Siara*, *Rio Grande*, *Paragala*, *Tanariba*, *Fernambuco*, *Segerippe*, *Baja omnia* *Sancitorum*, terra *Inslatara*, terra S. Spiritus, *Porto Securi*, *Rio de Jesumo* & *Vincentina*; omnes tutiores, ex quo Galli & Belgæ suis coloniis excesserunt. Urbes vero tres in eis præstant nempe S. Salvador, Proregis Archiepiscopi & Tribunalis regii sedes, *Olinda* & *Fernambuco*.

BUNONIS.

a * *Castilla Aurea* habet a Septentrione Nicaraguan, à Meridie regionem Peru; ab Occasu mare Pacificum; ab Ortus Pariam regionem. Incipit autem à Panama ad mare Pacificum, definitque in Antiochia ad flumen qui d. *Rio Grande* vulgò dicitur. Ad cam quoque referuntur, *Darien*, *Carthagena*, *Pampolina*, *Venezuela* seu *Vencuela*; item c *Popyana* regio, in qua *Antiochia*, *Timana*, *Pisso*: ac porro f *Andalusia Nova*, in qua *Carthago*, *Tecayana*, &c.

hæc due urbes in Isthmi angustiis positæ ad X X. miliaria Germ. inter se distant; in urbe g *Nombre de Dios* merces exponuntur, quæ ex Hispania apportantur; sicut in altera, videlicet *Panama*, quæ ex Peru affertur. Eo loco, quo *Nombre de Dios* sita est, *Didacus Nequeia* anno 1512. Fortalitium extruxerat: *Petrus Ario* Vicarius Dariensis deinde condidit urbem. Idem Petrus h *Panamam* urbem quoque condidit anno 1515. A *Castilla Aurea* versus Ortum jacet i *Guiana* regnum, auri argenteque

copiâ, gemmis & aromatibus dives, multarumque frugum ferax, quod *Qualter Ralegh* Anglus anno 1595. lustravit. Eo cum multis millibus profugis *Guainacapa* frater *Attabalibæ* à Pizarro intersecti. Est ibi animal, *flante*, quod vocant, id nunquam visum est edere aut bibere; unde aëris haultu creditur vivere a. Caput regni k *Manoa* seu *El Dorado* ad lacum l *Parime*, qui sub Equatore est, jacet. Regionis ibi sunt, *Anabas*, *Amajapa*, *Emeria* & *Orenoque* ponti à fluvio *Orenoque*, qui ex lacu modo dicto ortus *Caribæ* fluvii à *Paria* distinguit, appellata. m *Caribæ* fluvius versus Septentrionem adjacet inter *Caribæ* & *Maragonem* fluvios, quorum *Maragonem* cum eundem cum *Oregliano* faciunt; at alii diversum esse ajunt. Inter *Maragonem* & *Oregliano* ponuntur n *Amazones* *Caribæ*, incolæ *Antillis* insulæ sunt, quæ & *Cameracæ* vocantur) habitant, *Canibales* appellantur, id est, fortes. In *Caribæ* sunt, *Cumana*, *Maracapan*, *Paria* & *Caribæ*: item regiones *Biquiri* seu *Wikipi*, p *Paria* *Castillæ* ponitur ad Ortum inter fluvium *Rio grande* & *Orenoque*, in qua præter civitatem cognominem est q *Benezvola*; *Welleris*, patricii Augustanis, à Carolo V. olim oppugnata.

H E K E L I I.

a *Joannes Lertius* Cap. X. *Histor. Navigationis sue in Brasiliam* p. 124. Edition. 2da, hoc Animal *Barbaris* H A Y vocari scribit, dicitque portò, magnitudine Canis esse, facie Cercopitheci, ventre pendulo instar Scrofæ parvum pilò leucopato valde diluto, longissimâ caudâ, pedibus in morem Ursi villosis, prolixis ungibus. Ut autem, dum in Sylvâ agit, valde sit ferus; nihilo minus tamen captum circuratur facillimè. Nudi *Touanpambaultii* non libenter cum illò collidunt, propterea quod tum longos, tum acutos ungues habeat.

B U N O.

a *Plata*. b *Brasil*, hujus Dynastia. 14. c *Castilla Aurea*. d *Rio Grande*. e *Popyana* regio. f *Andalusia Nova*. g *Nombre de Dios*. h *Panama*. i *Guiana* regnum. k *Manoa*. l *Parime* lacus. m *Caribæ*. n *Amazones* *Americanæ*. o *Antillæ*, *Cameracæ*, *Canibales*. p *Paria*. q *Benezvola*.

PERUVIA.

III. * *Peruvia regio*, vulgò *Peru*, omnium novi Orbis auri argenteque metallis nobilissima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam secante. Clauditur ab Oriente montium perpetuis jugis; à Meridie *Chili* regione, ab Occidente mari Pacifico, à Septemtrione *Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septemtrionem & Austrum miliar. c c c l x x. Latitudine inter Occidentem & Orientem c l x x. * Dividitur in *Maritimam* & *Montanam*. *Maritime* opida clara sunt * *Lima*, sedes Proregis & Archiepiscopi, cui subsunt Episcopi x v; & *Camana*. & *Montane* insignia opida sunt, * *Cusco*, totius Provinciæ princeps, & * *Quito*. * *Potosi* auri metallis opulentissimum.

Peruviana
regionis
fines.Magnitudo
& divisio.
Peruvia
Maritima
& Montana.

C H I.

BUNONIS.

a *Franciscus Pizarro* seu *Pizarro* a Peruvianam regionem C L. pedibus paucisque equibus occupavit, ac multa milita incolarum occidit, ipsamque regem *Attabalibam*, licet X X V. millibus suorum cingentur, cepit, & incredibili pondere auri, ad X V. milliones, extorto, contra datam fidem intersecti. Obulerat *Attabalibæ* *Pizarro* lytri loco tantam auri argenteque vim, quantam conclave caperet, in quo servabatur, ad lineam usque, quam ipse rubricâ per totum conclavis ambitum duxerat, ubi brevi repleteret b.

c Aliis dividitur b *Peruviana* regio in *Planitiem* seu *Maritimam*, *Sierras* & *Andes*. c *Planities* ea pars est, quæ ad mare Pacificum jacet in longitudinem porrectâ; In ea sunt *Portoviejo*, *Thombamba*, *S. Miguel*, *Trujillo*, *Arequipa*, *Trumbes*, à *Pizarro* primum occupata, & a *Lima*, quæ à valle qua sita, nomen habens, Regis etiam vocatur *ciuitas*, *Jesuitarum* ibidem est collegium; *Solis* Hispanis illic licet mercaturam facere.

d *Montana* *Peruvia*, d *Sierras* dicta, valles habitatas & urbes habet; agros tam felices, qui centuplum solent reddere fructum.

e *Cusco* *Peruvianorum* Regum, qui *Inge* vocabantur, sedes, ex lapide quadrato condita, à *Pizarro* occupata est, qui incredibiles ibi nactus auri argenteque thesauros. Quinta pars, quæ *Hispaniarum* Regi cessit, summam fecit 400000 florenorum *Castilianorum*. *Edes* in hac urbe fuisse scribunt, quarum area, parie-

tes, ac recta undique aureis laminis fuerint indicta.

g *Quito* ferè sub Equatore jacet. Ibi sub Hispanorum adventum plus auri, quam terræ eruebatur.

h Aurifodine, quæ q *Potosi* sunt, reperte fuerunt anno 1547. In hac *Peruvia* parte *Argyropolis* seu *Villa de la plata* anno 1548. condita est. In regione h *Charcas* seu *Chirigas* sunt civitates *Porco* & *Carabay*, auri argenteque proventu nobiles. In eadem *Montana* *Peruvia* est i *Collao* regio omnium in America cultissima; in qua *Tivicara* lacus, ex quo *Aulaga* lacus profuit: *Marocayo* lacus, ex quo fluvius, qui *Rio des Andes* vocatur, oritur. Tertia *Peruviae* pars *Transmontana* est, k *Andesque* vocatur, ubi montes altissimi & perpetuè ferè pluviz. Cæterum aër *Peruvianus* satis temperatus est, licet intra *Zonam* sita sit *Torridam*: quoniam *Brasil* in eadem jacens *Zonâ* longè majorem experiantur æstum. Quo magis verò sol à puncto verticali recedit, eo clarius ibi cærum est, at vertici quoque propior existit; eo copiosiores decidunt pluviz ac sentitur tempestates. *Peruviani* nigri non sunt, licet idem habeant *Clima* cum *Æthiopiis* in Africa. Conscient, sicut & *Brasiliani*, ex radicibus à feminis masticatis l *potum*, quo sese genialiter reficiunt, & *Panam* ex *Muix*, qui cibis vulgaris est per Americam. Oves ibi sunt onera portantes, quibus incolæ unctur loco mulorum c. In Peru & *Brasil*ia vermiculus est m *Tau* five *Nigra* d. pulicis magnitudine, in pulvere vivens, qui pedibus

a *Peruvia*. b *Ejus* divisio in tres partes. c *Peruvia* *maritima* *Planities*. d *Sierras*. e *Cusco*. f *Quito*. g *Potosi*. h *Charcas* regio. i *Collao* regio. k *Peruvia* *Transmontana* seu *Andes*. l *Peruvianorum* potus ac panis. Oves onera portantes. m *Tau* vermiculus.

CHILI.

Chili regio. IV. Sequitur regio * *Chili*, amplitudine Peruviam fere æquans. Caput est opidum *S. Jacobi*.

CHICA.

Chica. V. Chili regioni continuatur * *Chica*, regio, freto Magellani-
Patagones. co affixa. In hac * *Patagonum* gens est stupendæ proceritatis,

NO.

hūs manibusque nocet; si sese sub unguibus occultavit; pruriginem tunc conciat, ac nisi confestim extrahatur, sine magno dolore educi non potest. Habent incolæ oleum, ex fructu quodam *Cauros* dicto factum, quo locum infectum curant. Nascitur quoque ibidem herba, a *Cocam*, quam ore tenentes, sine cibo ac potu integrum diem iter possunt conficere. In Peruvianis montibus invenitur magna *Smarragorum* copia. b Colebant Peruviani præcipue Deum, quicquid *Viracocha*, id est, Creator mundi, ac secundo loco *Solem*. Ad Thomazambam est regione litoris Peruviani est insula c *Puna*, in qua nascitur herba d *Sassa parilla*, cuius succus expressus, si misceatur aqua calida, mædici dicunt morbo Gallico laborantibus.

HEKELII.

b Quo supplicio a. *Concallus* inprimis *Pizarrius* sit affectus, vid. apud *Hieronymum Benzoni*, Lib. III. *Nova Novi Orbis Historia* cap. XV. pag. 367. Edition. *Latina Calvetoniana*. Ceteroquin *Pizarrius* fuit Vir vegeto ac valetudine prospera atque magni animi; avarior tamen, quam liberalior. Litterarum imperitus & facili in omnes credulitate.
c Id enim genus *Pecoris Asini* amplitudine sed Specie prope *Carali* est.
d *Sive Nigra*.

e *Benzo* Lib. I. *Nova Novi Orb. Hist. cap. XXVIII.* pag. 127. dicit, id mali cingribus etiam calidius scilicet curari posse.

f Atque hoc quidem Herbz genus, velut Panchrestum quoddam Pharmacum, earum rerum, quibus Mercaturam exercent, præcipuum est.

BUNONIS.

* *Chili* g intra 20 & 41 gradum Latitudinis Meridionalis jacens Peruvianam regionem versus Meridiem attingit, & mare Pacificum

versus Occasum. Longitudo ejus habetur CCCCXV. miliar. Germ. Latitudo CXX. Nomen habet à frigore, quod interdum ibi tam acerbum est, ut homines & junctura gelu rigeant & enecentur. Maritima tamen loca temperatiora sunt. Habet & hæc regio aurum, vinum, mel, struthiones, lignum *Brasilianum*, &c. i. Urbes in ea præter opidum *S. Jacobi* k sunt, *Tambopala*, *Asapa*, *Baldivia*. Incolas habet robustos & proceros l.

a *Chica*, *Patagonum* seu gigantum terra. *Chili* versus Meridiem adjacet; ab *Oru* habet *Brasiliam* & mare; à Meridie fretum *Magellanicum*; ab *Occasu* Mare *Pacificum*. Longitudo ejus ad C. fere sese extendit miliaria.

* *Patagones* vocantur incolæ, quod animalium ejus nominis pellibus utuntur vice calceorum, ut videantur habere ursum, aliarumve ferarum pedes veriùs, quam hominum. In ipso freto *Magellanicum*, quod *Magellanus* anno 1520 spatio 22 dierum pernavigavit, ubi f *Philippi Ville* anno 1588 ab Hispanis condita, ad hoc ipsum fretum custodiendum, attendoque hostes. Verum omne præsidium hic relictum; fame miserissime periit; & Angli postea ad D. C. fame necatos invenerunt; unde locus iste *Porto Faminis* dictus est. Ceterum post *Magellanicum*, fretum istud navigavit *Franciscus Dracus* Anglus 1579. *Thomas Candish* Anglus 1581. *Olivier à Noire* Ultrajectinus anno 1600, & *Georg Spilberg* Belgæ. Denique *Wilhelmus Cornelius Schauten* *Hornanus* & *Jacobus de la Maire*. Belgæ quoque anno 1615 *Belgio* egressi aliud invenerunt fretum, quod *Fretum de la Maire* appellatur: illud ementi in mari *Pacifico* insulis nonnullis reperiis in *Moluccas* pervenerunt, ac inde Orbem ita circumvecti redierunt in patriam suam anno 1617.

HEKELII.

g Seu *Chile*.h Circa partem *Montanam* inprimis.

i Hu-

a *Cocam* herba. b Peruvianorum Religio. c *Puna* ins. d *Sassa parilla* herba. e *Chili*. f *Philippus* ville seu *Porto Faminis*.

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. XIV. 561
nomen & summum decem pedum mensuram implens. Ex his quidam, *Magellane* (is primus in has oras delatus) inspectante, sesquicubitalis sagittas citra nauseam per guttur ad stomachi fundum egere; hoc scilicet argumento corporis robur ostendentes.

BRASILIA.

VI. * *Brasilia* vasta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americæ partem obtinet, faccare singulari atque ubere proventu maxime nobilis est. Præcipuum opidum est i *Portus omnium Sanctorum*, præfecti totius provincie sedes. Portus autem celeberrimus est opidum *Pernambuco*; intus opida *Assumptio* & *Paraguete*.

i Hujus Fluvii interdum decurrunt; noctu vero frigore penè gelati tardè ac debilitè incedunt.

k Ubi nova Hispanorum Colonia quotidiè coalescit.

l Bellicosos.

BUNONIS.

* *Brasilia* inter promontorium *Blancum* Equatori proximum & promontorium *S. Mariæ* ad Argenteum Fluvium. Longitudinem habet DCLVI. miliar. Germ. Latitudinem verò CCC. miliar. inter promontorium *S. Augustini*, & *Humos*. A capite *Blanco* ad Argenteum usque Fluvium, qui vulgò *Rio de la Plaita m*, litus ejus mare aluit quod vulgò *del Norte* vocatur. Fluvius iste nomen illud accepit à *Johanne Deacio*, quod argenti ramenta in ipso reperisset. Magno impetu mare ingreditur, adeo ut XX. miliaria in illo navigantes dulces ex flumine hoc queant haurire aquas. *Petrus Capradi* Lusitanus in *Indiam Orientalem* navigaturus hoc tempestate dejectus primus terras illas dexit. Deinde *Americus Vesputius* eo navigavit anno 1497. 1499 & 1501. Sed Anno 1504 *Portugallenses* eam ingressi sunt. Anno 1535 *Petrus Almedoxa* 20 navibus flumen Argenteum navigavit. Anno 1547 *Joh. à Staden* Hassus eo navigavit, ab incolis captus ac mirè servatus est. Est quoque ad promontorium *Briticum* b *Francia Antartica*, quam *Nicolaus Villegagnon* Gallus anno 1555 occupavit, & *Castellum Colligi* ad *Gambaram* seu *Janerum fl.* extruxit: quod tamen anno 1557 interceptum est. Belgæ etiam has ipsas terras fuerant ingressi, nonnullaque munierant loca; ex quibus c *Are-*

cises in his locis munitissima urbs, à *Portugallensibus* paucis abhinc annis expugnata est; adeoque Belgæ *Brasiliam* per illos hæcenus ejectione sunt.

g d *Portus omnium Sanctorum*, vulgò *P. Todos los Santos*, præter præsidem Regium, Episcopum quoque habet. Ceterum *Brasilie* populi sunt, *Tuppin Ictui*, *Tuppin Imbe*, & *Tuppin Ambatui*, &c. Nullo habent Reges, omnes ejusdem habent dignitatis; nisi quod venerunt senes, eosque continuant belli duces, aut eos, qui plures occiderunt, ac devorant, d *Siquemphaz*, enim sunt. Cum vicinis perpetua gerunt bella non alia de causa, quam ut majorum, parentum, suorumque ulciscantur cedes n. Multa patiuntur à diabolo, sua lingua *Aichman* dicto, qui sepiissime eos gravissime affligit. Quoddam cucurbiturum genus, quod *Tamaracum* vocant, pro Deo habent o. Quod *Mexicanis* est *Tabacum*, hinc locis *Petum* dicitur; At *Peti* odor suavior est quam *Tabaci*. *Ambra* ejicit Oceanus ad litora *Brasilie*, ubi aliquando frustum quingentarum librarum à milite *Belga* inventum, & *Comiti Nassovio* *Mauritio* obtulatum est. Repertur quoque *Ambra* ad insulam *Madagascar*, ad promontorium *viride*, ad insulam *Martini* ad *Sumatram*, & alias *Indie* insulas. *Garcias* refert, aliquando frustum *Ambre* inventum 2000 librarum; quinimo ait insulas quasdam totas consistere ex *Ambra*; verum eas non nominat, nec ubinam illæ sitæ sint, aperit.

REISKII.

m Seu *Argyreum*.

n Hostes in prælio captos, multorumque B b b 2. die-

a *Brasilis* magnitudo. b *Francia Antartica*. c *Aussules*. d *Portus Sanctorum*.

te. Reliquæ regiones introrsus aut non cognitæ, aut obscuræ sunt; nullis ibi locis memoratu dignis.

dierum cura saginatos ingenti cum tripudio maciant, vorantque tota verubus membra. Hæ enim Epulæ Brasiliæ optatissimæ sunt.

o Et quia verum Deum non colunt, sit, ut omnibus & Augustis ad insaniam ferme sint delicti. Ariolique atque Impolitoribus miserandum in modum quotidie sint quæstui.

CAP. XV.

De Insulis Novi Orbis.

I.

Insularum, quæ Americæ ab Oriente objacent, ingens est numerus. At harum nobiliores *Hispaniola*, & *Cuba*, & *Jamaica*. Priores duæ ejusdem esse videntur magnitudinis, nisi quod hæc longior, illa latior. Occupat *Cuba* longitudine mill. c. x. lat. xxx. *Hispaniola*, long. c. x. lat. l. v. Opida in utraque plurima. Caput Hispaniolæ S. *Dominicus*: Cubæ S. *Jacob*, in hac

BUNONIS.

a *Cuba* Insula a à Columbo *Ferdinando* dicta versus Occalum non ultra III. milliaria abest Hispaniolæ. Incolæ olim vescebantur serpentibus: Verum hodie pauci supersunt ex veteribus possessoribus; succubuerunt enim crudelitati Hispanorum. Hic aliquando comburendus barbarus infernum elegit pro coelo, ne in hoc cum crudelibus cogeretur esse Hispanis.

β *Hispaniola* etiam S. *Domingo*, *Isabella*, at indigenis *Haitis* b *Quisqueya*, & *Cipangi* vocatur c. In hac Insula *Christophorus Columbus* anno 1492 quo appulerat, 38 reliquerat milites, qui post ejus discessum à barbaris occisi sunt. Quinque in ea erant regna, *Magua*, *Marien*, *Maguana*, *Xaragua* & *Hiquey*. Et hac Insula Hispanorum experta est immanem crudelitatem.

γ In opido c. S. *Dominici* Archiepiscopus est, residere præses Regius. *Villa Nuova*, *Cavana*, *Xaragua*, S. *Ivan*, *Porto de la Plata*, d *Jamaica* Hispaniolæ versus Occalum adjacens, paucis abhinc annis ab Anglis occupata est. Porro ad Americam Insulæ e *Antilla* seu *Cameracana*, à Caribana versus septentrionem sitæ,

etiam *Caribum* appellantur Insule: ubi inter cæteras, f *Margarita* à margaritarum copia ita dicta: S. *Trinidad*, *Oruba*, g *Barbados*, *Martinico*, *Dominica*, S. *Crucis*, ubi Columbus offendit puerum, quem exfectis testibus Canibali allebant, ut pinguioribus vescerentur carnibus; h *Borica* seu *Borica*, hodie S. *Ivan*, &c. ob multitudinem insularum, quæ in eo occurrunt mari, Hispani illud appellabant *Archipelagus*. A *Cuba* versus Septentrionem sunt insulæ i *Lucaya* seu *Guanahani* & *Giganum* insulæ; in quibus *Lucayo*, *Cigato*, *Gatao*, *Ganina* & aliæ parum celebres. A *Terra* de *Bacalles* est insula etiam k *Terra Nova* dicta, eandem ferè magnitudinem habet quam Hibernia. Sub 9 gradum lat. jacet l *Drogeo* insula deserta, quæ ob crebra, quæ ibi videntur, spectat insula *Diabolorum* auitis dicitur. Illuc aliquando femina *Galla* cum amator suo exposita biennium & quinque menses miserimè transegit: sed demum liberata est.

HEKELII.

a Quæ multos auriferos Fluvios habet.
b Seu *Haity*.

c Et

a *Cuba*. b *Hispaniola*. c S. *Dominici* op. d *Jamaica*. e *Antilla* seu *Cameracana* ins. f *Margarita*. g *Barbados*. h *Borica*. i *Lucaya* ins. k *Terra Nova*. l *Drogeo* seu *Diabolorum* ins.

hac est *Havana* celeberrima Americæ totius portus. *Jamaica*, quæ Europæis S. *Jacobi* dicitur insula, implet Longitudine l. mill. lat. x. x. Caput est *Svilla*. Secunda ab hac est *Oristan*. Atque hæc brevis est Americæ universæ explicatio.

Havana.
Jamaica.
Svilla.
Oristan.

CAP.

c Et licet hæc Insula montibus est aspera; tamen quoque amœna, omniumque rerum fertillis atque opulenta est, poturque inprimis Aëre temperato. Inde arbores ut plurimum perpetuo vitere dicuntur. Gignit *Cassiam fistulam*, *Gingiber*, *Mallicem*, *Lignum Aloës* atque *Cinnamomum*, mittitque inprimis *Sacchari* immensam copiam. *Auri* & *Argent* Fodinis ac aliis *Mineralibus*, quæ sunt cæruleo præcipue colore, etiam est dives.

REISKII.

i Omnes Insulæ quotquot inter Americam australem atque Hispaniam jacent, uno a *Antillarum* nomine quatuorque classibus comprehenduntur: Prima *Lucayes*, altera di *Barlo vento*, tertia *Caribes*, & quarta di *Sotto vento*. b *Lucayes* ab una omnium præstantissima denominata, Bahama, Bimini, Guanahani, suis subsunt regulis. Insulæ c *Barlo vento* sunt *Hispaniola*, *Cuba*, *Jamaica*, & *Boriquena*. d *Hispaniola* suo ambitu 150 milliaria, proventu, pecora, fruges, aromata, herbas medicas, purissimum aurum & metalla, Itatu politico Hispanum regimen, & quasdam gentium Dynastias adhuc complectitur. Urbs *Domingo* sæcis moribus, castello, & propugnaculis munita fœdem gubernatori & Archiepiscopo Hispan. præbet: Huic Episcopatus quinque alia subsunt. e *Cuba* tamen fertilitate, aura temperatori, & *Havana* portu munitissimo præstat: Hoc enim veluti clave Americam Hispanis suis aperit, & cæteris nationibus occludunt, ut totius ita classi auriferæ transitus præbeatur. f *Jamaica* ex A. 1605 in ditionem Anglicam venit,

frumento, messè triplici ac æstate continua quasi felix. Sed g *Boricheniam* Hispani Morro Empimuda, castro munitissimo tuerunt. Insulæ h *Caribes* XXVIII nec omnes tamen cultæ; plures Europæis gentibus habitatae, i *Marteniquo* Gallis subdita classem Belgicam A. 1674 hujusque impetum propulsavit. Sed anno superiore proximo 1673 Belgæ k *Carafflow* Insula expeditionem Gallicam fractam avertantur. Tabago insula A. 1672 Anglis per vim dedita, per pacem A. 1674 ad Belgas deduo pervenit. l Insula S. *Christophori* Gallicis coloniis A. 1627 sociatæ Anglicas; cas tamen bello exorto A. 1666 iterum ejecit. Sic Martinica Gallico parit Imperio ex A. 1635; & coloniis per quinque regiunculas dispersis. m *Guadalupa* ex A. 1635 coloniis Gallicis, & post hac Belgicas recepit. n *Barbada* sive *Barbados* subest Anglis, porta commodissima, vicis & opido Bandabieno firmior. Insula o *Sumary* æque Anglorum coloniis frequens. p *Isula di Sotto vento* ad oram jacent maritimam: Ex iis *Margareta* & *Cubagua* olim reperitis unionibus celebres fuerunt, nunc admodum obscuræ. q *Terra Nova* (Terra Neuf) Canadæ opposita A. 1683 capta, hodieque cului Anglico substat. Conf. Descript. Antillarum Gallica A. 1683 Roterd. edita; Rich. Blome Descript. Americæ Anglicanæ, sive provinciarum regi Anglico subiectarum Amsterd. A. 1688. Rich. Ligon. Descript. Barbados; item Pensilvanie *Quakeris* reliquæ provincie Descript. De *Insulis natantibus* *Demoniorum*, *Canum*, *Miscarumque*; item *Insulis fluviorum* Americanorum pluribus alii confiderantur.

a Insulæ Antillæ quadruplices. b *Lucayes*. c *Barlo vento*. d *Hispaniola*. e *Cuba*. f *Jamaica*. g *Borichenia*. h *Caribes*. i *Marteniquo*. k *Carafflow*. l Ins. m *Barbados*. n *Guadalupa*. o *Sumary*. p Ins. di Sotto vento. q *Terra Neuf*.

B b b b ;

BUNO.

CAP. XVI.

Magellanica.

I.

Magellanica
lea Terra
Australis
incognita.

Porro peractis duabus prioribus continentibus, restabat uti tertiam universi terrarum Orbis partem aggredieremur, illis amplitudine forsitan haud inferiorem. Verum cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec constet, continens una, an plures in insulas dissecta sit, nihil habemus in praesens, quod de ea huc referamus, nisi nominis brevem expositionem. Dicitur *Terra Australis*, quia nobis ultima in Austrum versus sita est. Eadem *Terra incognita*, quia nemo ingressus. Denique *Magellanica*, quia Magellano primum inspecta. ^a

BUNONIS.

^a Ex terra in Australi maritima loca intuerunt, ^a Terra del Fuogo, ^b Promontorium Terra Australis, ^c Pfitacorium regio, ^d Lucach, Beach, Maletur, Nova Guinea cum nonnullis Insulis, Terra del Fuogo, id est, ignis Terra, à Fretto Magellanico ^a alluitur; ab ipso ^b Magellano ^c ita dicta, quod noctu ibidem multos confixerit ignes ^d. Insulam vero esse hanc terram docuit navigatio *le Mare*; ibi sunt Promontorium Nassovicum, Sinus Mauritii, Insula Barnefeld, Drak ^c. Promontorium Terra Australis à Promontorio Bone Spei versus Occasum solis hybernum jacet. ^e Pfitacorium regio sive ulterris Ortum versus sita à Portugallensibus ita dicta est, quod ingentes ibidem ^e viderent Pfitacos. ^d Beach regio aurum habet, & ^e Lucach regnum aromata; Illa non longe ab Insula Java remota sunt. Mare quod inter haec terras insulamque Javam est, ^e *Lantchidol* vocatur. ^f Nova Guinea ad Aequatorem fere pertinet; num vero insula sit, an cum reliqua terra Australi contigua, haecenus ignoratur. Inde versus Austrum ^g Nova est ^h *Hollandia*; ac porro versus Ortum ^h Nova ⁱ *Zelandia*. A Nova Guinea ad Ortum crebrae occurrunt insulae, ⁱ *Isabella*, ^k *Pirides* seu *Salomonis* in mare Pacifico ob divitiarum ditia dictae; sicut alterae ^k *Tuberones* seu *Infortunatae*, à Magellano appellatae, quod neque homines, neque victum in iis reperiret: &

^m Inf. S. Petri. Ceterum *Petrus Ferdinandus* de *Quier* terrae Australis felicitatem, epistolâ ad Regem Hispaniae datâ, describit.

HEKELII.

^a Cajus mentionem fecit *Hieronymus Benzoni* *Mediolanensis* Lib. 1. *Hist. Novi Orbis* cap. xiv. pag. 58.

^b *Ferdinando*.

^c *Lusitano*, sive *Portugalle*.

^d Reperit ^a hoc Fretum *Magellanus*, seu *Magellanes*, A. CHR. M. D. X. quum ad Austrum ultra Aequinoctialem Plagam tres & quinquaginta Gradus confecisset. Ex ea classe una Navis, **VICTORIA** nomine insignis, A. M. D. X. XII. totò Orbe circumvecto, *Hispalim* rediit. Itaque ejus *Nauclerus*, *Johannes Sebastianus* de *Cano*, Scutum firmum, insigni Orbis effigie, & his circum inscriptis verbis: **PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME**, nobilitavit. Vid. *Hieronymi Benzoni*, Lib. III: *Hist. Novi Orb.* c. VI. p. 302.

^e Seminibusque infectos.

REISKII.

ⁱ n Terra haec polaris Antarctica h. e. Arcticae aut septentrionalis, quam supra vidimus, opposita ex situ versus austrum dicitur Australis: ipsa vero incognita mari vicino, & Magellanico fretò circumdatur, inculca haecenus &

stri-

INTRODUCT. GEOGRAPH. Lib. VI. Cap. XVI. 565

frigore intenso aspera. Orbi quidem nostro veteri ad promont. bonae fidei vel novam Guineam proxima collocatur: Utrumque tamen fide nimis incerta; cum ad novam Hollandiam propius abesse obleratis ex recentissimis legatur. Hispani ^a Civitat *Rey Philippe* i. e. Civitatem *Regis Philippe* & quasdam munitiones fretò Magellanico vicinas exstruere coeperunt: Sed praesidiis per fero & famem necatis mutarunt animum. Etsi vero *Ferdin. Mendez de Quire* hanc A. 1505 ipse adiit, aulaeque commendavit Hispaniae; parum tamen ea commendatio valuit. Nec Angli; ^b *Patagones* tantos aut homines gigantes molis, sed habitu sibi pares aut similes sepeperunt. *Terre del Fuogo*, nova Guinea, Zembia, ^c *Jucata* apud quosdam Geographos pro continetis partibus fuerunt; cum fuit Insula. *Terra Beach Patagonum* sive *Pfitacorium*, & ipsa *Magellanica* nautis recentioribus ignotae, tabulas accuratiores nequidem subeunt. *Groenlandiam* & *Frieslandiam* insulas, quales Geographi communiter describunt, nemo diligentissime quasitas reperit. *Groenlandia* quidem saepe Christiani I V. Daniae regis auspicio indagata, & in Americam hinc ulterior excursio tentata fuit; sed irritò successu. Vid. *Mart. Forbigeri*, *Martini*, & *Heinr. Siveri* *Groen-*

landiae ac Terrarum septentrionalium Descript. Hamburgi A. 1675 publicata. Adde haec amplius ⁽¹⁾ *immesas* ^c *terrarum subpolarium voragine*, quibus mare sub polo arctico absorptum, sub polo rursus antarctico emergit. Hinc nautae, si qui *Spizbergam* cursu attingerit, observarunt, naves ultra gradum LXXXII. non progredi posse, nec lintres incautus evagatos rediisse: Contra in fretò *le Maire* naves ultra L X. gradum latitud. australis ob fluctus contrarios & aquosus impetus non potuerunt progredi. Vid. *Kircheri* *Mund. subter*. Lib. III. c. 2. seqq. (2) ^d *noctem diemque per sex menses continuum*, quem terrae subpolares habent, nec scriptoribus praescis, nec *Plinio* ignotum Lib. II. c. 75. De nocte semestri *Vossius* dubitavit in notis ad *Pomponium* Lib. III. c. 6. Itaqueque, homines in luce perpetua versaturos, si qui sub polo vivere possunt. (3) ^e *stellam polarem utramque simul sub sphaera recta conspiciam*, quam volunt Geographi eam non esse; nisi duobus ultra citraque gradibus emensis. Sic *Lerius* in *Navigat. Americ.* sentit, & mandello in *Itinerar. c.* 13. annotat. ab seculum Arcticum non nisi post sex gradus cis Aequatorem, & post octo gradus trans Aequatorem Antarcticum potuisse conspici. Tantum in praesenti sufficit, estoque

^a Civit. del Rey Philippe. ^b Patagones. ^c Voragine subpolares. ^d Nox dieque semestris. ^e Stella polaris utraque conspici.

F I N I S.

IN-

^a Terra del Fuogo. ^b Promontorium Terrae Australis. ^c Pfitacorium regio. ^d Beach regio. ^e Lantchidol mare. ^f Nova Guinea. ^g Nova Hollandia. ^h Nova Zelandia. ⁱ Isabella. ^j Inf. Salomonis. ^k Tuberones. ^m Inf. S. Petri. ⁿ Terra polaris Antarctica.

Omniū Regionum, Populorum, Urbium, Locorum,
Fluviorum, Montium, cæterorumque, quæ hoc continentur
fibro, memorabilium

LOCUPLETISSIMUS
I N D E X.
ISQUE EMENDATUS ET AUCTUS.

A	A.	Abudiacum n. Fuesfen.	161	ortus.	352	tuus.	284
A. fl.	127	Abufena, n. Abensperg/	101	Achello.	309	Actifanus Rex Egypti naſi	mutilatione multavit ſon-
Asch.	173	Abydos f. Abydo.	307	Achem Sumatræ regnum.	343	res.	482
Aaly impoſitor.	456	Abyduſ Egypti, n. Abu-	372	Acheron fl. ubi periiit Alex-	268	Actium op. & prom. ad quod	viſtoria Auguſti.
Aar f. Arola fl.	117	rich.	514	ander Epiri rex.	268	Actia n.	305
Aaronis virga.	189	Abyla Hercules columna.	33	Acheron Græciæ fl.	298	Adamus, i. e. Mannuſ.	154
Abana fl.	483	Abyſſini.	527	Acherontia f. Acirenta	204	Addua f. Adda fl.	270
Abaffi & Abaffeni.	538	Acabene.	529	Acheruſtuſ lacuſ f. Acheru-	208	Addua f. Adda fl.	270
Alba Helviorum.	89	Academia Ciceroniſ.	262	ſia paluſ.	262	Aden reg.	544
Abbaſ S. Galli.	118	Academia Conſederata Bel-	136	Achilleſ in gynæceo.	356	Adel reg.	545
Abdelmelech.	74	gica.	136	dictuſ à Chirone Centau-	356	Adelwarduſ	Episcopuſ.
Abdera, Protagoræ patria.	368	Gallia, 115. Germaniæ	226	ro.	355	Aden reg. & urbuſ.	503
Abdæ ſepulchrum.	485	Hiſpaniæ 81. Hiſpa-	226	giuſ patria.	345	Adrahen.	504
Abel ubi occiſuſ.	494	niæ in Belgio 135. Italiæ	301	ſepulchrum.	470	Adiazzo.	412
Abelæduſ Cœnographuſ.	260	tiæ.	148	Achilleſ Statiuſ.	513	Adelbegian monſ.	312
Abella.	454	Acamaſia.	506	Aciliſene.	462	Adirberizan.	455
Abelinum.	260	Acanthuſ.	349	Acinacæ.	450	Adoniſ fl.	499
Abenſberg.	161	Acarnania.	330	Acktygil caſtell.	147	Adoniuſ fl.	499
Aberdonium vulgo Aberdon	161	Acarnania.	330	Acmodæ Farrera inf.	148	Adoniuſ fl.	499
& Aberdain, Academia.	161	Acarnania.	330	Acqui f. Aich, olim aque.	284 & 240	Adoniuſ fl.	499
Abim fl.	148	Acarnania.	330	Acqſ, olim aque Tarbellæ.	90	Adoniuſ fl.	499
Abifo fl.	422	Acarnania.	330	Acra monſ.	90	Adoniuſ fl.	499
Abiſſini.	305	Acarnania.	330	Acradina Syracuſaruſ parſ.	303	Adoniuſ fl.	499
Abiſſinorum Rex.	538	Acarnania.	330	Acragas.	303	Adoniuſ fl.	499
regna.	539	Acarnania.	330	Acragas.	303	Adoniuſ fl.	499
religio & rituſ.	ibid.	Acarnania.	330	Acragas prom.	334	Adoniuſ fl.	499
Abnoa monſ.	164	Acarnania.	330	Acroathon op.	334	Adoniuſ fl.	499
Abnoa monſ.	164	Acarnania.	330	Acrocer auni.	335	Adoniuſ fl.	499
Aborigines in Italia.	230	Acarnania.	330	Acrocerinthuſ arx.	335	Adoniuſ fl.	499
Lacini dicti.	274	Acarnania.	330	Acronychuſ ortuſ.	335	Adoniuſ fl.	499
Abrenethæ.	147	Acarnania.	330	Acronychuſ ortuſ & occa-	335	Adoniuſ fl.	499
Abrenethium.	147	Acarnania.	330	ſum inveſtigare.	ibid.	Adoniuſ fl.	499
Abrinca fl.	332	Acarnania.	330	Acronychuſ & Coſmicuſ	335	Adoniuſ fl.	499
Abroconum.	99	Acarnania.	330	occuſum invenire.	ibid.	Adoniuſ fl.	499
Abruzzo, ejuſque urbeſ.	522	Acarnania.	330	Acropolis arx.	342	Adoniuſ fl.	499
Abſarut fl.	461	Acarnania.	330	Actiolinuſ tyrannuſ ubi mor-	342	Adoniuſ fl.	499
		Acarnania.	330	CCCC		Adoniuſ fl.	499

Æduli f. Hedui, 93
Ægeas infulzæ, ad quas
claffis Punicæ victa, 304
Ægeæ fe. Aediffa, 348. a. Ca-
rano capta, 318. ubi re-
gunt muli. *ibid.*
Ægeum mare, 35. 337. 356
Ægylus fl.
mons. *ibid.*
Ægialius mons. 334
Ægida. 244. 279
Æginæ.
Ægineæ Myrmidonem. 357
Ægyptus, ejus limites, 512
genuitudo, 511. divbes,
512. populi, urbes, regio-
nes, 511. 512.
incolæ, 516
Ægyptus unde dicta? 512
Ægyptus nova, ejus domini,
incolæ, divifio, urbes, 512
531. a Scilimo fubacta. 516
Ægyptus fuperior, inferior, 512
Ægyptii vetuftiffimi, difci-
plinam inventores, 516.
Ægyptiæ Regibus Aethio-
pibus, Perfis, Macedoni-
bus, Romanis, Sarcene-
fis, Sultanis, hodie fub
Turcæ. 516
Ægyptum mores 516. 518
antiquitas, 516. Dynaftia
multiplex. *ibid.*
Ægyptum mare. 337
Ælholm. 230
Ælia f. Adrianopolis. 369
Ælii Antonii patria. 248
Æmæfi f. Macedonia. 348
Æmæthæ proprie dictæ. 348
pida 346. fines. 348
Æmæthia unde dicta. 348
Æmæthius Rex. 348
Æmiliani tropæa. 366
F. Emilii per Macedoniam
victoria. 351
Æmonia. 351
Æmus mons. 344. 379
Æneas, 254. locus quo pe-
riit. 245
Æneæ Silvii patria. 289
Ænions. 189
Ænus fl. 304. 366
Ænus f. Æneum op. 367
Æolus infulzæ. 305
Æolis, ejusque urbes f. 473
Ætor. 3. 8. 45. 59. ejus
officia. 8.
Æquator uide ap. veteres di-
ctus, *ibid.* quo gradibus
differt ab utroque polo.
Æqui 255. eorum origo f. 8.
fines. *ibid.*
Æquinoctiale alitudinem
invenire. 530
Æquinoctialem occafum &
ortum offendere. 56
Æquinoctialis circulus. 8
Æquinoctialis hora. 52
Æquulorum. 264. 266
Æria fphæra. 364
Ærithica. 303
Ærola op. 266
Ærofa f. Cyprus. 506
Ælarus fl. 368
Ælchylus. 242
Ælchylus. 242
Æculapius Epidauri. 337
Æcefulus f. ejusque ortus.
470
Acerfina. 260
Aefis fl. & op. 251. 291
Æeolopus Phryx. 469
Æeolus f. fedes. 152
Æeivus ortus. 152
Æeivum ortum folis foli-
tatem offendere. 56
Æeivæ eorumque oppidum.
351
Æeivum. *ibid.*
Æeth. op. 95
Æethalia inf. 249
Æethopia Exterior feu In-
ferior 528. ejus limites &
regiones 520. Interior 528.
ejus termini & magnitu-
dine. 528
Æethiopia fub Ægypto,
ejusque fitus, 528. unde
dicta. *ibid.*
Æethiopicum color unde?
528. origo duplex. *ibid.*
Æethiopia Hifpano fube-
cta. 274
Æethiopicus oceanus. 520
Æethiops, Vuicani filius, a
quo Æethiops. 528
Æethra f. Rhodus. 507
Æetti victoria. 507
Æetani, in quo præfuit
Empedocles. 336
Æetoli. 338
Æetolia, *ibid.* ejus limites
& urbes. *ibid.*
Æetulæ. 493
Æetulus ol. Taphræ. 522
Æfrica, 43. eadem Libya
dicta, ejus magnitudo,
nomina, limites, 510. re-
giones 520. Eadem non
omnis veteribus cognita,
520. tripliciter fumpta.
520
Æfrica minor feu proprie
dicta, ejus fines, fluvii.
521. populi, urbes, *ibid.*
colonizæ. 530
Æfrica longitudo, latitudo.
520
Æfrica infule &c. inf. ingi-
520
Æfrica f. 530. ftatus politici. 520
Æfrica mare. 530
Æfrica der Südweften
toind. 25. 26
Agæi proprietates. 25
Agadæ regio. 534
Aganippe mons. 534
Agæni ab Agar dicti. 50
Agaris fons. 548
Agafimba. 548
S. Agathe op. 26
Agathocles Syracufis. 30
Agathyrfi. 30
Agdenite. 9
Agdenicum. 9
Agdenia. 9
Agar Soritanus. 6
Agdenia. 22
Aggershus. 22
Agilus Laura, ubi Zonaræ
monumentum. 35
Agnomum. 35
Agra urbes. 436. 444
Agri Romani natura. 39
Agri. 34
R. Agricola patria.
Argentum, ubi Gellia op-
lentu. 304. 305
Agrippina Colonia. 9
Agrippæ palatium. 9
Ægryum, Diodori Siculi
patria. 34
Ægyre.
Ahufulum. vulgo Ahuys. 22
Ajacium. 228
Ajana. 238
Ajazza. 240
Ajacius Acqui. 240
Aichthidium.
Aine Floride fl. 513
Aifcha fl. 183
Aix. 89. 114
Aken. 173
Alard fl. 203
Alabandæ, Apollonii Ri-
toris patria. 47
Alandia inf. 236
Alani. 238
Alaricus Gothorum Rex mor-
tali Italian movet 274. mor-
tutus. 274
Alastrum. 275
Alaia prov. 81
Alba. 179
Fucuentis 260. captivorum
cutoidia. *ibid.* Græcæ
315 & 376. ubi Joh. Hun-
nides Mahomedem pro-
figavit.
Helviorum. 89
Julia. 379. 382. ubi
Gymnafium. *ibid.*
Longa, 254. unde dicta
Albani.
in Marfis, unde Albanorum
240. 282
Pompeja. 240. 282

Regalis.	319	Alexandria.	470
Albania Afir.	eius arbes & limites.	Alexandri m. Victoria.	39
Albana opp.	449.	Alexandria.	283
Albania Græcia.	361	Alexandria ad Arium fl.	451
ejus divitio & oppida	361	Alexandria in arach.	451
ejus metropolis.	ihid.	Alexandria Egypti.	513
Albania superior & inf.	ihid.	democraticæ mathematicæ condita	513.
Albania agri felicitas.	292.	Serpasidis templo, scholâ, bibliothecâ, multisque viris claris nobilis.	519
Albaniz metropolis.	351	Alexandria Oxiana.	318
Albanopolis.	448	Alexandria tertia.	417
Albanus fl.	448	Alexandria ultima.	418
Albanoëdia regio.	313	Alexandrinus patriarcha.	372
Alben fl.	278	Alexandriola f. Alexandre.	497.
Albenga.	286	Alfa f. alba.	497.
Albia de A. Aultrio.	286	Alfeldia ad Leinam.	225
Albertus I. Augustus.	117	Alfeo fl.	305
Albertus Marchio primus Præfix dux.	404	Algabria.	80
Albigeois.	516	Algudum n. Selva d'Algieri.	235
Albina nova.	516	ubi Aquorum cladus.	235
Albion inf.	317	ubi & Lucius Virginii militabat.	ihid.
Albi fl.	163; 216	Algiers.	526
Albium Ingaunum.	444	Algiers.	533
Albium Intemelium.	444	Algoja.	180
Albocenfi.	319	Aligmon fl.	348; 351
Alboinoz Longobardorum rex Italiani vinctus.	275	Alicenta portus.	70
Albona, Mattheiz Flæciapatia.	279; 324	Alicenta.	81
Alboret.	90	Aliduli.	497
Albretanus Navarra rex communicatus.	70	Alifi.	210
Album mare.	237	Aikai mons.	467
Alburgium Episcopatus.	237	Aikmaria f. alkmar.	131
Aluberia lacus.	514	Aikmaria.	131
Aleair nunc Cairum.	514	Ailanthakia aor. ejus op.	ihid.
eius magnitudo, Patrocharum fedes.	ihid.	Allemanni Gallorum cœmque fedes.	158
Alcala de Henræz.	68; 81	Alendorff / ubi Salinae.	158
Alcamum.	337	Allers fl.	219
Alczera.	504	Allia fl.	248
Alchabyr.	514	Allifæ.	289
Alchai mons.	424	Allique aguada.	502
Alci fl. collis.	314	Allobroges.	88; 103
Alciades.	302	Allobroni castrum.	67
Alcipho.	324	Almoan.	67
Alcmær.	131	Almoal.	67
Altenburgium.	120	Almene op.	130
Alidnelli.	476; 477	Almeria.	66; 77
Aldradia regio.	330	Almopes eorumque op.	351
Aldradianus medicus.	330	Almus mons, eundem vineis convicit Probus Imper.	315
Alemonz.	504	Aloncus inf.	351
Alepon nunc Magog.	496; 504	Alorus.	351
Aleria.	311	Alorus fl.	353
Aleffia.	324	Alpes, earum initium & finis.	271
Alefo.	325	Carnice.	271; 214
Aletium.	255; 297	Cœsie.	271; 272
Alexander ab Ales.	145		
Alexander Epuri rex pater.	268		
Alexand.Macedoniæ rex.	341		
Alexand. m. Indiam ingreſſus.	348; 349		
Alexandri VI. patris.	77		
Alexandri VII. patris.	289		
Alexandri Troas	At		

Dalmatice.	<i>ibid.</i>	Amamus mons.	480
Graje.	<i>ibid.</i>	Amamus portus.	68
Julis.	<i>ibid.</i>	Amapaia.	518
Maritime.	<i>ibid.</i>	Amara mons & arx.	540
Noricæ.	<i>ibid.</i>	Amardus fl.	455
Pannonicæ.	<i>ibid.</i>	Amaripli.	449
Pennine.	272	Amarus.	450
Rhetice.	<i>ibid.</i>	Amasenus fl.	451
Tridentinæ.	<i>ibid.</i>	Amass., 466. Strabonis	481
Ultimæ.	<i>ibid.</i>	tria.	455
Alpehris Dacia	339	Amasis fl.	426
Alpheus fl. ejus ortus,	370	Amastris.	467
Alphonus VI. Castellæ rex	73	Amachus arbo.	506
Alphonus, primus Por-		Amachusia.	506
galizæ rex		Amazones Sautomæta.	416
Alphoni Caffaris regis se-		Atis condita Ephesus fl.	416
pulcrum,	77	in Cappadocia, 466	
Alphoni regis tabulæ.	77-79	Hycranum mare: in Li-	
Alia Inf.	235, 228	bya: in America, 416,	
Alfalia, 116 170 ejusque		466, 557, in Monomotapa,	
insulæ & divisio	177	543; in Æthiopia, 540	
Alfisia inferior, 177; su-		Amazones adhuc supersti-	
rior	177	tes.	459
Alfen inf.	203	Rio de las Amazonas, 416	
Alsfeldia	211	Amazonum mare, 35	
Alfium opp.	249	Ambrææ.	449
Alsteben ad Salam,	222	Amberga.	186
Alsloa	232	Ambian reg.	540
Alstera fl.	203	Ambiancivata.	540
Alscanus	24	Ambiani qv. & feqq., 466	
Altenau in Grubenja-		Ambianum, stratiæmate ca-	
gen /	224	pitum	108
Altenburg arx	182	Ambitus ponti.	
Altenburgium	220	Ambitus terræ.	20
Altetumbres	14	Ambonia inf.	416
Altetum	242	Ambra ubi inveniatur, 501	
Altitudinem zequinoctialis		Ambra fl.	187
invenire	56	Ambraçia op.	334
Altitudinem maximam solis		Ambrosia finus,	334
fl. stellæ invenire	56	Ambrosii fl.	334
Altitudinis quadrans	57	Ambroses.	98, 120
Altemula	187	Ambrosicus pagus, 98, 117	
Altoer sig. academia	ibid.	Ambrosius Diaconus, 513	
Altorfium	486	D. Ambrosius Episcopus.	245
Alva	317	Ambularius fl.	173
Alva fl. alba.	79	Amlandia Inf.	135
Aluta die Alt / Ol.	380	Ambelburg.	211
Alverni.	91	Amelia.	252, 322.
Alvina globi.	49	Amselsfeld.	376
Alvona.	324	America fl. amelia Rofcii	
Alwredus Saxorum rex.	145	parcia, 252, 292.	
Alyda.	519	America infula.	42
Rio des ama.	519	America ant veteribus fue-	
Amadoca palus	450	cognita 39, 517, 548, un-	
Amadabad.	436	de dictis 549, ejus finis,	
Amalachium mare.	29	magnitudo 549, 550, em	
Amsgeria, amak Inf.	220	ingreduntur Portu-	
Amsin opp.	296, 297	lices, 561	
Amsliefd.	211	America meridionalis ejus	
Amand.	209	magnitudo, regiones &	
Amantea.	209	fluvii.	555 feq.
Amanca munira.	299	America inventores, 549,	
		partes, 557, status poli-	
		ticus	550
		America septentrionalis,	
		ejus magnitudo, divisio,	

America inf.	80
Amerus Vespertius, ejus patria, 287.	navigatio.
Amersfordia f.	Amfort.
	121, 133, 153.
Amiens	95, 108
Amisus f. Amisfa fl.	163
Amisus	467, 468
Amiternum 253, et Salustii patria.	473
Amma fl.	98
Amodoca,	153
Amona,	314
Ammonis oraculum.	519
Ammon urbs, et templum	519
Amorgue patria Simonidis poetæ.	359
Amorrhæi	480
Amphaxitis regio ejusque urbes.	337
Amphyctionum conventus.	330
Amphilochi, seu Amphilo- chia.	330
Amphimalus finus.	366
Amphinomi et Anapæ pie- tor.	303
Amphion Thebarum conju- tor.	341, 485
Amphipolis.	340, 485
Amphiclii biumbres 13, 49	
Amphissa	339
Amplaga fl.	523
Amra.	228
Amreem inf.	278
Amfela fl.	129
Amfletodamum	novum.
Amfletodamum,	136
Amu fl.	129
Amusium.	422
Amyclæ, 336. Castore et Pol- lucæ celebres.	336
Amycleus mons.	354
Amyclæanus finus.	258
Anaxia regni.	558
Anactor urbes.	473
Anaccharis Scythia.	374
Anactorius fl.	374
Anadole, ejusque provin- cia.	465
Anafsa.	534
Anagria	235
Ananæs fons Anamani, et rumque sedes.	246
Anaspus fl.	305
Anas fl.	62
Anateqra.	553
Anaxia f.	341, 360
Anazunia f.	Anomum.
	241
Anaxis andri phæci mo- tus de terræ motu 354, et ejus patria.	473
Analcitæ.	139
Anachlida.	479

Dalmatiz.	<i>ibid.</i>	Amarus mons.	480	America inf.	80
Galatz.	<i>ibid.</i>	Amarus portus.	58	Americus Vesputus, ejus	
Juliz.	<i>ibid.</i>	Amaspai.	518	patria, 287, navigatio.	40
Maritimz.	<i>ibid.</i>	Amara mons & arx.	540	Amersfordia f. Amerfort.	
Noricz.	<i>ibid.</i>	Amardus fl.	449	Amiens	121, 133, 153
Pannonicz.	<i>ibid.</i>	Amarsipi.	453	Amifus f. Amifia fl.	103
Penninz.	272	Amarula.	450	Amifus	467, 468
Rheticz.	272	Amarus fl.	451	Amitemum 253, i. Saluti	
Tridentinz.	<i>ibid.</i>	Amasf, 466. Strabonis pa-	407	Amia fl.	253
Ulcimz.	<i>ibid.</i>	Amasf fl.	450	Ammoda.	98
Alpeltis Dacia	370	Amastis.	407	Amona.	313
Alpheus fl. ejus ortus, 333		Amachus urbs.	506	Ammonis oraculum.	519
Alphonfus VI. Castellz rex	73	Amachusia.	506	Ammon urbs, & templum	<i>ibid.</i>
Alphonfus, primus Portuga-		Amazones Sautomata.	416	Amorque patria Simonidis	
liaz rex	77	481 ibi. Ephesus fl. in	466	poetaz.	359
Alphoni Caskiliz regis re-		in Cappadocia, 466		Amorthaz	330
pulcrum, 77		Hircanum mare: in Li-		Amphaxitis regio ejusque	
Alphi regis tabulaz.	77, 78	bya: in America, 416.		urbes.	350
Alfa Inf. & fl.	225, 228	466, 557, in Monomotapa,		Amphythionum conventus.	
Alficia 116 170 ejusque		543, in Ethiopia, 540		Amphilochi, feu Amphilo-	
limites, & divisio	417	Amazones adhuc supersti-		lochiz.	337
Amazones, 177, super-		tes.		Amphimalus finus.	306
rior	177	Rio de las Amazonas, 419		Amphinomi & Anapiz poe-	
Allen inf.	203	Amazonum mare, 355		tas.	303
Alfeldia	211	Amazonum mare, 355		Amphion Thebarum condic-	
Alfium opp.	249	Ambancez.	439	ti.	341, 455
Altenb. ad Salam, 222		Amberga.	186	Amphipolis.	316, 455
Alston	232	Ambian reg.	540	Amphipolii bimbres 13, 49	
Alston fl.	263	Ambianica.	540	Amphissa	339
Altanus	232	Ambion, op. & feag.	540	Amplaga fl.	523
Altenau in Grubenha-		Ambianum, stratum cae-		Amra.	208
gen.	224	ptum	308	Amreom inf.	227
Altenburg arx	182	Ambius ponti.	37	Amstela fl.	229
Altenburgium	220	Ambius terraz.	20	Amsterdamum, novum.	136
Alterbum	180	Ambonia inf.	446	Amu fl.	422
Altinum	242	Ambra ubi invenitur, 501		Amusium.	44
Altitudinem equinoctialem		Ambra fl.	187	Amaz. 356. Castore & Pol-	
invenire	50	Ambra 14		lucze celebres.	354
Altitudinem maximam solis		Ambra 14		Amyclaus mons.	354
f. fl. hinc invenire	56	Ambra 14		Amyclaus finus.	358
Altitudinis quadrans	187	Ambra 14		Anabas regio.	558
Altema	36	Ambra 14		Anactoria urbs.	473
Altoer 119, academia <i>ibid.</i>		Ambra 14		Anacharis Scythz.	374
& 236		Ambra 14		Anacharis	374
Altorium	186	Ambrosius Episcopus	243	Anadole, ejusque provin-	
Altol.	317	Ambularius fl.	175	ciaz.	465
Alva f. Alba.	79	Amelandia Inf.	135	Anafia.	514
Aluta die Alt / Ost fl.	80	Amelburg.	211	Aganiaz	555
Alvern.	91	Amelsfeld.	252, 292	Anans feu Anamani, con-	
Alveus globi.	41	Ameria f. amelia	470	rumque fedes.	246
Alvona.	345	patria, 252, 292		Anas fl.	508
Alvredus Saxonom rex.	124	America infula.	42	Anas fl.	508
Alyda.	470	America an veteribus fuerit		Anateque.	553
Alva Ama.	550	cognita 39, 547, 548, un-		Anatoria.	341, 360
Amadocqz fides	153	de dicta 549, ejus fines,		Anauia f. Anomium.	
Amadabad.	453	magnitudo 549, 550, cum		Ansis andri phyci monu-	
Amaschium mare.	20	ingreduntur Portugaleses,		mentum de terris moztu	
Amasria, amak Inf.	230	252, 292		ejus patria.	374
Amal.	211	America meridionalis ejus		Anacitaz.	150
Amal. opp.	206, 207	magnitudo, regiones &			
Amal. opp.	211	finis.			
Amand.	207	America inventores, 549,			
Amantea.	207	partes, 557, flatus popu-			
Amantea munita.	207	latus 550			
	207	America feptentrionalis,			
	207	ejus magnitudo, divisio,			

Anchialus.	345	Antiochia.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anchisepulchrum.	497	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Ancoarites.	497	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anconia 238, 258.	497	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
non receptaculum.	291	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anconitana Marchia.	277	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
291. ejus urbes 291.	277	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anticyra . ubi concilium.	467	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andalusia 77, unde dicta.	78	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andalusia nova.	66	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andegavi.	92	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andegavum 109 Academia.	109	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andegavenses Galli reges.	111, 112	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Nepolitani.	89	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andenidum.	89	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andernach /	96	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anderschoff /	229	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Colta de Anderoete.	537	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andes Peruvii pars.	550	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andes vicus ad Manum.	550	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andomatum.	97	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andragoritis pariticia.	444	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Capo S. Andrea.	114	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. Andrea fano 149.	148	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
mons . 225, municij . fort.	148	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. Andrea.	148	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
D. Andrea . apocifio Marti-	147	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
rum 232. patria.	468	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. Andrea monumentum.	101	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andres Tiriquellus.	109	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. Andero.	81	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andresberg.	224	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. Andrea academia.	147	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andrie.	427	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Androgyrus natus.	251	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andromeda bellae maritae	48	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
exposita.	48	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andrus eo legatus Themis-	357	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
rocles.	357	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfilao.	330	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
S. angeli civitas.	330	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Faunus S. angeli.	272	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Civita di S. angelo.	272	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Monte di S. angelo.	272	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Mons S. angeli.	208	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angeli Politiani patria.	287	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angelus de Ubaldis.	247	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angolorum civitas n. Vaci-	247	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
pula.	247	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angerianus Comitatus.	276	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angermunda.	276	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angiers.	92, 109	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angili f. Angly.	283	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angleria comit.	283	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglefi comit.	146	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angli Tyranni maris.	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglia 137, & feq. unde ap-	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
pellata . ejus fines & prom-	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
ont. divifus 12, 143. f. de	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
mitatus 144. Archiepifco-	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
patus & Epifcopatus ibi co-	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
li folique natura 137. po-	137	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
puli ftatus hodiernus.	143	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Bartholomaeus Anglicus.	143	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372

Anglie rex fidei defensor.	107	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
ejus vexillum f. ftandar-	107	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
um.	107	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglicum miliare.	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglorum hodiernorum mi-	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
res.	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglorum in Britanniam	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
adventus.	138	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anglorum navigatio in In-	142	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
diam.	142	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angora fluv. Marchie Bran-	109	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
deb.	109	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angola.	543	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angola nova Francie.	543	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angore.	543	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angoulême.	543	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
l'Angoumois.	543	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angra. opp. Terceze.	547	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angria ducatus.	200	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angriamania Provincia.	200	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angriavii 156. eorum fe-	200	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
des.	200	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angubio.	157	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angulus. opp.	259	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angulus politiois.	259	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anguri & Angara urbs.	66	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angusia.	147	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anhalte. arx.	222	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anhaltinus principatus. ejus	222	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
limites & opp.	222	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anian regnum & fretum.	377, 413	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anicium.	89	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anio fl. ejusque ortus.	265	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anio res lacus in Tyberim	265	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
defertens.	265	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anjou. 92, 106, 107.	101	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anifus fl.	101	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anklam.	218	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Annsberg.	218	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anne Perenne antrum.	218	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anne perenna fons.	218	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anne Pontificis domicilium.	483	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anibal ad Brutios compul-	267, 271	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
sus.	267, 271	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Animlex.	227	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anout inf.	227	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anselmus Epifcopus.	145	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Angarius primus Hambur-	207	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
gum Epifcopus.	207	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfidarii 156. eorum fede-	157	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
res.	157	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfidonia.	157	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anflo.	232	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfpach. arx.	183	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfpachienfis Marchio.	183	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Anfci regia.	183	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Andros. opp.	491	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Antaradus.	491	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Antarcticus circulus.	12.	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Antarctus.	255	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Antenor.	255	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372
Antiochod opp.	482	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372	Antiochia Petra.	372

Arrabo.	314. 318	dis patria.	484	sta.	478	Acerum op.	239
Arrago fl.	76	Africanus palus.	468	Asperum mare.	30	Acerus fl.	235
Arragonia 68. 307.	76	Africanus Comitatus.	222	Asphaliticus lacus f. mor-	30	Acrefle.	235
regnum.	74	Alcufus fl.	468	tuum mare.	486	Arestini cardinalis	407
Arragonia unde dicta?	74. 76	Alchenazes.	165	Allen cœnobium.	135	tus.	292
Arragoneses Hispani re-	295.	Alcenfionem solis rectam		Alfens.	330	Athalim.	494
ges Neapolitani.	310	& obliquam invenire.	50	Alfifi.	252	Athanasius.	513
Arragoneses Siciliæ do-	310	Alciburgium seu Alchen-	175. 209	Alfium seu Francisci pa-	252. 292	Athalphus	513
mini.	295. 310	burg.	175. 209	tria.	252. 292	Gothorum	513
Arrapachitis.	453	Alciij.	13. 49	Aflores f. Floridæ inf.		rex, in Galliam con-	513
Arras.	95. 126	Alcalon.	484	cesfir.	246. 377		
Arribanum.	374	Alcalæ gentis sedes.	79	Aflorus.	546	Athenæ 342 à Cereope	
Arria inf.	229	Alcaphenburgh.	175	Alum prom.	357	condite, multorum	
Arroë.	229	Alclepiades medicus Prul-		Alumbejus.	456	clarissimorum virorum	
Arx Navigandi 229. quid		ficoli.	468	Allyria, ejus regiones, po-		parentis, lapientum do-	
in ea observandum.	46	Alcoli.	259. 264	puli, fluvij, urbes, li-		micilium, Ateopagus,	
Arfaces Parthorum dux.		Alcra Hefiodi patria.	340	mities.	453	Scholar, Pœcile pœcili,	
	456			Alfyriorum imperium in		Stoa porticus, Epicius	
Arfacia.	454	Alculum, Apulum seu	354	Alga.	456	hortus, Arx Propylæa,	
Arfichotium f. Arfichot.	128	Alcoli.	259. 264	Alta, Afte, f. Asti.	240.	Phalerus, Navale, Pirz-	
	462	Alculum f. Aufeulji ducatus.	298		282	cus portus 342. thea-	
Arfa fl.	244. 323	Alculum Picenum.	299	Aftabeni.	450	trum Dionythiacum.	342
Arfus.	450	Asdol.	484	Aftabores Nili alveus.	517	Athenienfis Ducatus.	361
Arfinoë.	519	Asga.	534	Aftahoros.	539	Athenodori patria.	477
Arfinoe in Lycia, olim		Ana 43. unde dicta, fines,	43. 413	Aftapus fl.	517	Athesis <i>die Etzsch</i>	247.
Patara.	477	magnitudo	43. 413	Aftaveni.	450	270.	
Arfionæ urbs Ægypti.	519	divifio antiqua & nova	413. 414. ejus limites	Aftavenites.	462	Athos mons à Xerxepe-	
Arfionæ ad Nilum.	514	inter Europam 44. varia	imperia 456. nobili-	Aftæcenus fines. 468. f. eq.		folius.	355
Arfionæ ad finem Arabi-		cum 519	liffima terre pars. 413	Aftaghoros.	345	Athurnus fl.	271
cum.	519	Affice divifio & partes, Im-	peria, regna & Principa-	Aftatermus quid.	58	Athyras fl.	370
Arfuli.	255	tus. 414	Alfa minor f. proprie di-	Aftetermorum in zodia-		Atina.	379
Arfubrum prom.	30. 80	Alfa minor f. proprie di-	cta, ejus partes, termi-	co & extra eundem nu-		Atino.	345
Artanilla op.	464	ni, regiones. 414	nis, neque. 414	merus, corundemque		Atlanticus oceanus. 23. 31	
Artarus fl.	321	Alia Nympha.	413	denominatio.	58	Atlantis inf.	547
Artaxata f. Artaxia.	462	Alia intra Taurum & ex-	tra Taurum.	Afigi n. Ecyæ.	70	Atlas minor m.	527
Artaxerxes.	456	Alatica Græcia.	416	Aftorga.	81	Atlas mons ejusque de-	
Artemita.	462	Albanus finus.	334	Aftacum urbs à Mosco-		criptio.	527
Artemidori patria, ubi S.		Alfine op.	334. 336	viciis expugnata.	420	Atmoni pop.	3
Johannes docuit.	475	Alfini Pollionis filius qui		Aftarenfes Tatarî.	420	Atomophatica.	3
Artesia.	125. f. eq.	liffus tufti.	324	Afturia 68. 81. f. eq.		Atrox.	345
Arverni.	91. 103	Alfium.	252	divifio.	81	Atreates	91
Arvonia.	143	Alfus Lydi filius.	413	Aflures.	68	Atrebatum f. Atrech.	135
Arx op.	257	Askenaz. 165. Askena-	zim.	Aflurcones eqni.	81	Atrebatii	91
Arx imperialis.	298	zid.		Afturia.	68	Atria f. Adria f. Adri.	244
Arzila, Zelis seu Zilia.	526	Asna f. Syene.	514	Afturica n. Aftorga.	68.	Atria f. Hadria.	259
Arzilla.	534	Asnefium f. Alfens.	330	70. 81		Attraticus finus	35
Arzici f. Affyria.	453	Alfopus fl. 340. 341. 353		Afturica n. Aftorga.	68.	Atria feu Atri in Apru-	
Arzirum op.	453	Alpendus f. Alpendum,		70. 81		tiis,	299
Arzus fl.	370	unde Alpendus cichari-		Afturica n. Aftorga.	68.	Atropatia.	454
Asburg.	209	um.		Afturica n. Aftorga.	68.	Attabaliba à Pizarro inter-	
Alcalen 484. Semirami-				Afturica n. Aftorga.	68.	fectus.	559

[illegible]

B aalbeub.	484
Babylon f. Babylonica	
Aegypti.	514
Babylon urbs Affrica.	409
rudera, 499 unde de	
499, 500, duplex, <i>ibid.</i>	
Babylonia 457. provincia	
nunc Caidar, ejus fines,	
regiones. oppida. 480.	
Terra de Baccalos.	409
Bacchylidius Poetae. Parria	512
	358
Bacenis filva.	164
Bacharoum	184
Bachian inf.	443
Bacina	417
Bactria.	
Bactriana, ejus populi, ur-	
bes & limites.	449
Bactrus fl. al. Buchian f.	
	430
Bacuntius fl.	315
Badaco urbs.	502
Baden op.	185
Badensis Marchionatus. <i>ibid.</i>	
Badia.	360
Bacina provincia Hisp.	66
Bacis fl.	66
Baeturia.	<i>ibid.</i>
Baffinius.	40
Baffinsbay.	40
Bagacum, n. Bazy.	95
Bagametro.	510
Bagat.	539
Bagdada ad Tigrim.	487
Bagdahan feu Budafom.	450
Bagni di Rofelle.	2, 8
Bagradas fl.	
Bahalberth.	515
Bahia arx.	212
Bajae 261 Caftel di Bani	201
Baltarou. Tereon	500
Balticum fretum 229, maris	
Balticus finus.	38
Bamba.	514
Bamberga.	181, 400
Bamberger Episcopatus.	229
Bambus.	450
Banadego.	450
Banda inf.	450
Bandar.	445
Bandarmasfin.	445
Banuide.	520
Baracum.	512
Barapme.	95
Baptifce Mantuani patria	
	531
Barbados inf.	245
Barbaria 530. ejus partes.	
	531
limites & magnitudo.	531
Barby monte.	531
Barby comitatus & oppid.	
	531
Barcana regio.	531
Barce urbs & Promont.	531
Barcelona.	75, 81
Barcana regio & Aegypti.	512
Barcana provincia.	512
Barcino.	75
Barcla fl.	201
Bardevicum, Lumburgum,	
	205
Bardevick urbs ab Henr.	
Leone expugnata.	205
Barci populi.	512
Barceum. populi Aegypti.	
	512, 531
Barethy.	220
Barren in epife. Mind.	
Barri, 261	207
Barrii turris	419
Baritanus arx 276.	ejus

[illegible]

berlinium f. Berlin.	154.	759
bermeum feu Vermeum.	80	
bermies.	21	
berna.	119	
bernau cerevisia nobilis.	109	
bera.	117, 110.	
bermich f. Berenice.	513	
berenburg Baronatus.	219	
Bernwald	759	
beroe.	109	
berroes.	362	
berroaldus Sabauduz	104	
Flandriam invafit.	Dux	
berzucka Emathia.	348	
berry.	91. 106. 109.	
berzake defertum.	482	
bervium.	482	
bervurus feu Baruto.	491. 501.	
berze f. Bierze.	390	
berdan.	97. 110	
berdefianus Palatinatus	395	
que oppida.	395	
beskau.	75	
befons fl.	482	
befor torrens.	482	
befi.	313	
befiede.	268	
beranzos feu Flavium	80	
gantium.	80	
beravia fe d' Betue.	134	
betaw.	100	
beteron.	494	
betuel monis.	482	
bethefda.	482	
bethefaida.	482	
betshan urbs.	513	
bethelem.	513	
bethelem Judea.	482	
bethelem nazalibus Sever-		
toris noftri nobiliffima.		
betius fl. Arabiz ejufque or-		
tus.	503	
hetran.	482	
betua.	310	
betullus fl.	75	
betwanda Aufrina.	138	
bezetha mons.	482	
beziers.	482	
biafra.	518	
bigrafium op.	245	
biale.	390	
biale patria.	473	
bibia Complutenfis.	482	
bibliotheca Alexandrina feu		
Philadelph.	513	
bibroci.	110	
bicoica, ubi Galli vifit	283	
bieleizeron op. ubi thefau-		
rus magni Ducis.	499	
biefska.	499	
hielsko.	400. 409.	
hienna.	110	
biephi.	379	
Bierfied		

K iert vietus	101	ubi Guifus occifus.	109
K ieff, Bieleff	109	ubi A.	18
K iergeria f. Begorre.	92	blittere.	80
K igerra.	<i>ibid.</i>	Der Wackelsberg	164
K igorre.	<i>ibid.</i>	Stolmberg /	208
K igorre.	73	bnata.	342
K igoritz Comes.	<i>ibid.</i>	boagrus fl.	542
K ilbent.	422	bozantium.	323
K ilbos.	68, 81	bohera fl.	343
K ilbilis fl.	69	bobifienf. ager.	276
K ilbilis op. Marcialis Poetae		bobus fl.	389
K ilbilita.		bobruincienfe Territorium.	
K iluelugert, 530. ejus in-			
K ilcol & urbes.	536		
K ilfeld /	2-8	Boi. Bocatii patria.	284
K ilicio.	281	bocna.	397
K ilim.	109	bocchra.	455
K ilimacium.	374	bocche regio.	462
K ilicus amnis.	374	bocchi regnum.	525
K ilium op.	175	bocchen vicius.	101, 102
K ilponcius Ducatus.	175,	Bodachfeld /	206
	176	boda calida & frigida.	226
K ilquiri.	558	Boden-See /	163
K irchenfeld /	174	bodon op.	376
K irfa fl.	98	bodrecht fl.	317
K irfala, ejus oppida.	350	bodrecht fl.	327
K irfagra.	345	bobeidif lacus.	333
K irfne Samiorum.	308,	Bojo Bofo.	442
	370	bochen f. Buchen.	146
K irfeja.	68, 74, 81	bozati, ejus oppida.	340,
K irfchoffswerba /	220	341, flumina.	<i>ibid.</i>
K irfchfeld.	522	bocatie mens.	354
K irfmark /	199	bocatie Thebz. 341. ab A-	
K irfing.	368	lexandro delatuz, a Car-	
K irfones.	368	to reftituzate.	
K irfonia lacus.	370	Bovorum mores.	<i>ibid.</i>
K irfidria f. Biftritz.	352	bogazoff feu Bogazaffar.	367
K irftriz /	194	bogdomanis.	407
K irftra.	451	bogora regio.	557
K irthyia & Pontus, eorum		bogud rex.	536
K irfines, fluvii, regiones, 464		bogudiana.	342
populi, urbes.	<i>ibid.</i>	Bocmi & Carolo M. domi-	
K irtonia.	537	ni.	168
K irtonco.	298	Bogmetwald /	164
K irfch / Comitatus.	174	Bogmiffch Broda /	194
K irfchfeld.	222	Bogmiffch Kiefen oder	
K irftratus, Avernorum rex	260	Schnee-Gebirge.	194
	260		
K irurici.	91	bohus fl.	389
K iruriges.	91, 110	bojano.	200
K irura fl.	222	boji in Bohemia.	193
K irfois.	166	boji in Laika, eorum oppida	
K lanckenburg	229	& fedes.	161
K lanckenburg arx 209.		bojarii feu Bojuarii.	101
K lanckenburg, ejus li-		bojorum.	<i>ibid.</i>
K lanckenburg, ejus li-		bojohemia feu Bogheim /	
K lanckenburg ad Sigan.		102. ejus limites, primus	
K lappo Blanco.		Rex, 192, 193. natura foli	
K lappo Blanco prom.	537	194. in circulo divifo.	193
K laus fl.	226	boiohemum.	168
K laus fl.	179	bojohemum gens a Marcoman-	
K leinfchled.	379	niz pulff, 163, 193. eorum	
K leining, ejus limites & op-		fedes.	
K leinfchled.	228	bojorum.	338
K leinfchled castrum vulgo Blois,		boizenburgum.	502
		bolbiticum, oftium Nili.	218

polares Infule. 73
 bolearius, primus Rex Po. 305
 loniz. 395
 boleleavicia. 395
 bolitz. 449
 bolnaga. 246, 265
 bolwerda. 188
 bolzanum. 135
 bomado fl. 454, 455
 bomba. 456
 bombergia. 182
 bommel f. Bommelia oppid. 101, 134
 101, 134
 bommeler Werth/ 134
 bona urbs. 524
 bona, olim Hippo. 524
 De bona vita inf. 96
 bonæ spei promont. 543
 in eo propugnaculum. 543
 bonandrea. 519
 S. Bonificii codex Evange-
 liorum. 135. offa. 212
 bonifici f. Bonificii opp. 312
 De Bonificii vita inf. 96
 bononia feus Bologne ubi Al-
 drovandus 94, 246, 260.
 Academia. 290
 bononienfis agri felicitas. 293
 bononienfium mores. *ibid.*
 bononienfis ager. 277
 bonaparte. 240
 borbetomagus. 290
 borboni Caroli monumentum. 299
 borchholm. 236, 401
 Borchou/ 207
 boreas. 5, 23
 borealis polus five Boreas. 4
 borgemagus f. Boromitom-
 agus. 290
 borgi. 490
 borique feus Borica inf. 593
 borlum. 228
 borbetomagus f. Borgetoma-
 gus f. Boromitomagus. 290
 borchorp. 205
 Borchorp, & Inf. 443. ejus
 magnitudo & oppida. 205
 pur. *ibid.*
 bornholm cœnobium, 203.
 Inf. 230
 borno lacus. 528, 538
 borno Nigitarum regnum. 528, 538
 borripa feus Boritza. 528
 boruffia, ejus fines, magni-
 tudo, divifio 358, 404. ejus
 tenebant Cruciferi, 424
 ejusdem Dux primus Al-
 bertus. *ibid.*
 boruffia Ducalis, ejus op. &
 territoria. *ibid.*
 boruffia Regalis, ejus oppida
 fartapix, & *territoria.*
 boruffia unde dicta. 404
 D d d d 403

Borsubatha, eff duplex; 385
 Borythenes fl. 385
 Borythenites, 382
 Bosna fl. 398
 Bosnefontes. 322
 bosnia, 314. ejus fines, 322
 cultus 322. oppida, 324
 Gothici 324. *hævoni*, Hunga-
 ri, Turci, occupata, 322
 bosnia Duplex, 322
 bosni soli tenebant, 323
 bosniurum mores, 323
 boso Burgundici Rex, 105
 bosporus, 36. 38. Cimme-
 rius, 36. *fl.* 384. Thraci-
 cus, 368
 bostra, n. Bofra & Bufterre, 368
 botiei, 592
 botnia provincia, 235
 236
 Bornicus finus, 235
 borzi torrens & vallis, 235
 bozz y vel Bozzus, *ibid.*
 boucheim, 95
 bovanum, 260
 bourbonois f. Bourbon, 106,
 107
 bourdeaux, 107, 127
 bourges, 91, 110. ubi *aca-*
 demia, 111
 baffe Bourgeoine, 106, 107
 boutonia f. Bovens, 229
 boventia, 206
 boventium, 391
 bozoch, 401
 braba f. Brania inf. 546
 brabantia Ducatus, ejusque
 limites, 127. *Urbes* *ibid.*
 brabantii, 132
 bradana, 203
 braga f. Bracia, 203
 braccata Gallia, ejus limites
 & felicitas, 87
 braccianum, 290
 brachmani feus brachmani,
 430
 bragana, 88
 Brachia, 208
 Tycho Brahe, 207
 monte Brailo, 207
 252akel/ 207
 bramberg f. Bromberg 2405
 braxedis, 194
 brandenburg, 154
 brandenburg op. 198
 brandenburgum Borussia 406
 brandenburgis Marchia,
 ejus divifio & limites, 198,
 199
 P. de Brasil, 187
 brasilia, 74. ejus magnitudo,
 portus & op. 561. *populi*,
 ibid.
 brasiliiani anthropophagi, 2
 diabolus afflicti, eorumque
 Deus, 161
 Brasilia

I N D E X

[illegible]

I N D E X.

[illegible]

Chinenfium fcriptura, ar- tes, fermo. 427, 428	Ciborus. 469	Obliquus. 45	claudius Ptolemæus. 518	Codrus Athenienfis. 342	Columbæ. 474	conium. 390	corella. 419
Chiniferin. 496	ciceroniana villa Tufculana. 254, 258, 262	Veritatis. 45	clavenna feu claven. 281	Columbæ navigatio. 474	columbo in Ceylon. 130	connacia f. Connacht. 151	Corelenburg / Corelenberg / 408
Chiorne. 496	Cicronis Academia. 262	Semicirculus. 45	clavennis comitatus. 281	Columæ globum ad frum. 474	columina. 130	le Conneftable. 151	408
Chios inf. 496	epithaphium 350. patria. 257.	Positionis. 45	clavertium. 286	Colofyria 493. ejus oppida. 494	colummo Herculis. 411	Conrad. Cætar patria. 347	corfinum. 359
Chipfla. 496	257. poffeffiones Epitro- tice, 350. villa Pompe- jana, villa Pufcolana. 262	circumferentia totius Or- bis. 20	Claufenburg / 382.	Celi diftinctio & fphere. 494	columnarum prom. 351	Conradinus regni Neapolita- ni heros. 205	corfu. 355
Chiquea. 426		circumhabitatores. 13		Celum Empyreum. 379	colori inf. 367	Herm. Conringius. 224	corichomium. 102
Chironia arx. 326		circumnavigatio totius Or- bis. 47. & feq. 48	Clausthal / ubi fodinz. 379	Cenæum prom. 356	colutus 10, 11. Solditiorum conon. 411	conobach. 228	coricus fpecus. 479
Chiucl. 287	Q. Ciceronis prædium For- mianum. 257	circummbres. 48	Clauzeme. 224	Cenfeldia. 207	45. Equinoctiorum. 11, 12	conobacensis portus. 228	479
Chius inf. 357	cicoreus. 358	circumza. 298	clazemene. 368	Cætha feu Cöthen. 223	comagene regio, 480. 493.	le Grand Confeil de Gallia. 107	479
Chiuftalem. 468	cicovio inf. 358	circa. 298	clazemene Anaxagoræ Phy- fici patriæ. 374	Cæverden. 135	ejus urbs & limites 494.	confentia f. Confenza. 268	479
Chlamis fl. 452 feqq.	cideriffo. 323	circlum prom. vulgo capo Spada. 323	clemens Alexandrinus. 513	Cogin. 361, 468	comenias latus. 270	275. terræ motu perit. 297	479
Chmelnicum feu Chmel- nick. 399	cicentang fl. 427	cifon correns. 305	clementis VII. patriæ. 287	Cogni. 474	comana Cappadocia, Ponti- ca. 461, 463	confentia munium. 297	332, 360
Chonazna fl. 341	cifalpus. 405	cifpadana Lombardica. 483	clevæ. 178	Coira. 281	comani à Gomer ori. 418	confentia f. Confnitz / 360	360
Chofopes fl. 451	cigaveo inf. 503	ciffia. 401	clidesdalia. 209	Cogjona. 349	comara. 318	concilio nobilis. 144	360
Choarfas fl. 433	cigium op. 401	citharobol. 379	clibani. 112	Colapif f. Calpe. 271, 314	comata Gallia. 474	confantia. id est, Tomi. 375	360
Choorili patria. 359	cilices mendaces. 457	citalia vina. 254	clime. 16, 17. 18. 49. 59.	Colchethor port. 145	comenias latus. 270	confantienfis Epifc. 120	360
Chomati. 450	cilicia, 464. ejus fluvii. urbes, limites. 478, 479	citheros. 340, 354	eorum inveniendorum ra- tio, Tabula, 8, 19. Septen- trionalia. 16 feq.	Colchicium mare. 145	comenias ager. 276	confantienfis Epifc. 120	360
Chomutow f. commercia- rum. 194	cilicium mare. 37	citheron falvus. 341	cline op. 147	Colchicium. 145	comes ftabuli in Gallia. 107	confantienfis Epifc. 120	360
Chonad. 337	cilly. 190	citor f. chitor. 442	cliffa arx. 347	Colchis, ejus populi, flu- vii, urbes, fines. 416, 467	comi in Bactria. 450	confantini M. Patriæ. 512	360
Chone feu chonia. 407	cillair. 190	citron. 420	cliffa arx. 347	Coling. 227	comitum. 279	confantini Læfariæ biblio- theca. 368	360
Chonazna feu conicia. 407	cimbri, 155, 228. Italiam perentes. 166	citros olim Pudna. 349	cliffa Italia. 347	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolis Turcarum caput. 368, 371, 504	360
Chorazim. 489	cimbria peninfula. 227	citra Lavina. 254	cliffa Italia. 347	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chorges. 489	cimbria expedicio. 166	citta di cafteflo. 252	cliffa Italia. 347	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chorographia quid. 889	cimmerie paludes. 36, 37	citta Nova f. Civitas Nova Hiluriz. 279	cliffa Nova f. Civitas Nova Hiluriz. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Choromierne. 454	cimmerium fretum, 37. ma- re. 37	la citta Vecchia. 249	civitas Rodrigi. 249	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chorindi. 454	cimmerius Bofporus. 37	civida. 241	civida di Friuli. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftburgum op. 404	cimon mons. 470	civida di Friuli. 279	civilis Batavorum Dux. 100	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chrifti fepulchrum. 424	cimella. 249	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftiana. 212	cinga fl. 70	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftianopolis. 212	cingifl. 379	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftians Hafen / 229	cinnamomifera regio. 529	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftian Stad / 228	cinyphus f. Cynops. 521	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chrifticolum dies. 10	cipango inf. 562	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftipolis. 350	cipo f. 562	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chriftophorus columbus. 549.	circæum prom. vulgo Cæ- re. 37	civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
ad Hippifianiam ap- pellat. 562. Americam & Hifpaniolam Cuba & Jamaicam primus inve- nit. 562		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chronicum m. 353		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chroonum mare. 34		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chronus fl. 380		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chrudim / Chrudiner Ketz / 104		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chryf. 308		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chryfipatria. 479		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chryfophos. 491, 494		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chryfopolis. 350		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chryfotomus. 368		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Churlandiz Dux primus. 402		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chuftian feu cuftian. 453.		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chutzi pop. 487		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chutus fl. 487		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chuz. 479		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Chylon. 384		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Ciabrus fl. 435		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Ciarzia. 432		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360
Cibinium. 391		civitate. 279	civitate. 279	Coling. 227	comitatus Burgundia. 237, 441	confantinopolitanus. 43	360

Turres Wind /	24	Crathis seu Crathi f.	266,	de Croy. Duces celebre,	187
Corycus specus.	470		267, 271	crucem-cum,	184
Corycos op.	<i>ibid.</i>	crema	245	cruciferorum ordo in Prussia,	404
Corycus moun.	365	cr-me a Tartaria.	384		404
Corymbia f. Rhodus.	507	cremenecia.	400	S. Crucis fl.	553
Corysphium prom.	334	Cremelle territorium.	277	S. Crucis inf.	553
Cosf. Cos. 359. Apellia	359			St. Crucis Monasterium.	304
Hippocrastris patris.	359-40	cremos op.	385	ligno crucis celebre,	304
Cosf. menfura lici.	27	cremona op.	385	crudentum,	404
Cofa urbs.	249		283	Crutmannu /	194
Cofa. fl.	271, 249	cremonensis ager.	276	crutzencum,	184
Colachi milites.	389	crempa.	200	crufcia,	393, 394
Colakentia Tartari,	corum	Cremfa f. Kitemg /	191	crunco,	353
horda, fides.	420	crenides op.	350	crupus.	514
Colamba.	249	crepucularium initium & finem invenire.	350	crutelas.	454-46
colanum prom.	439	creta inf. 328. ejus nomina.	364	crutephon.	545
Coliera.	394	364. fines, magnitudo, urbes, montes.	365	cuama fl.	545
Colina.	201	366. cultores, felicitas.	366	cuba inf.	40, 60
Cosmicus ortus & occafus.	57	366. a Metello domitia, a Sarcocenta, a Balduino recuperata, a Veneiciis emta.	366	cubi,	91
Cosmicum ortum & occafum invenire.	57	creta Epifcopus Titus.	<i>ibid.</i>	cubitus.	30
Colimicium & Acronychum invenire.	<i>ibid.</i>	Cretenſes primi Muſici.	364	cujavia.	30
Cosmin fl.	439, 440	viſitionis, pirazica infamia.	366	culcande,	134
Cosmographia pidi.	2	cretae Epifcopus Titus.	<i>ibid.</i>	culcaneum,	734
Cosmopolis.	287	Cretenſes primi Muſici.	364	culcaneus,	555
Cosquevudet.	92	viſitionis, pirazica infamia.	366	culla callons magnus, hodie collo & Alca.	72
Cosſei.	453	creticum mare.	366	culmbach.	183, 220
Cosſequevudet.	92	crevecher.	384	culpa ſeu Culma.	320
Cofte de Amalfi.	290	crevele.	333	cuma f. cyme in Æolyde.	473
Cofla de Anderotte.	537	Creutzburg /	406	cumæ,	262, 279
Cofterium.	393	creme Tartari.	412	cumana region.	558
Coltrinum.	200	eorum mores.	384	cumana Sybilla.	266
Cotacene.	462	cretae Academia.	407	cumanus cicer. villa.	<i>ibid.</i>
Cotacis mor.	431	cretae Academia.	407	cumanus finus.	<i>ibid.</i>
Coflus vetus.	486	crema prom.	208	cumberland.	146
Cothus.	190	crimſa prom.	208	cumbria.	146
Coterenſi.	379	crimſa inf.	208	cunium prom.	218
Cottiae Alpes.	271	caprio cris.	475	cuneus.	545
Cotti corumque fines.	240	crifa op.	339, 340	cunha inf.	545
Cotentinum portus.	380	crifaum.	331	cuni urbis.	146
Couchinchina.	437	crifaus campus & finus.	331	cuninchemia.	146
Covalia.	393, 404	crice.	340	cunovia.	395
Coulan.	437	crivenſis palatinatus.	307	cuprum.	395
Couleire.	<i>ibid.</i>	croatia.	189, 190, 314	cur fl.	459, 460
Cozenza.	397, 403	croceus fl.	420	caldi.	407
la cour des Aydes Gall.	107	crociatatum.	92	cureis.	304
Crabaz aqua.	255	croci Scanderbergi.	361, 362	curia op.	103
Cracovia Academia.	392, 304, 407, Suburbium.	croci vel protector.	362	curia op. Hoff.	204
	301	Croneburg arx.	219	curia op. f. chur.	241, 281
Cracoviensis Palatinatus.	301	croton mare.	29	curia Adrehtiziana.	207
jusque territoria.	302	Crön Stadt.	382	carſoſolites.	92
Crainburg.	189	croton fl.	402	das Cuntſche Haß /	406
Eranganoe.	438	Cröſen ſeu Creſna.	105	curlandia.	406
Cravagor.	<i>ibid.</i>	Ducatus.	107, 200	curlandicus finus.	393
Cræn non apor ubi Scops & Simondies.	340	croto op.	247	curriculum.	406
Crasnicia.	460	croto ſeu crotone.	266, 268	curonſis lacus.	393
Craſnoſlavia.	460	uſuſyphagors docuit.	269	curvia.	394
Craſſus Brutorum Illeum				curvius Rufus.	579
ſuper Colſa fepit.	67,	crotonis portus.	268	cufus.	519
ſugitivus proſtravitq;		crotoy.	91	cuſinas fl.	479
a Parchis auro ducatus.		Crottozff /	224		
	176				

cuftuin.	455.	47
cuftium.	180	
cutiliz.	713	
cutifentis lacus, umbilicus	364	
cuviri.	104	
cyamoforum fl.	364	
cyane fons.	466, 467	
cybebe Dyndimene, Pefi-	466, 467	
nuntia.	466, 467	
cydones in Sicilia.	466	
cydopis cadaver fub Eryx	466	
monte.	466	
cydifics.	466	
Demetr. Cydoni patris	310	
cydnus fl. 478 podagrz	310	
detur.	310	
cydon.	310	
cygneis fl. Cygneum.	219	
cygneus campus.	219	
cygneus fl. Cyaneus fl. ejus	219	
detur.	219	
cygnum op.	311	
cyllene Arcadiæ mons & fi-	311	
nus.	311	
cyllene urbs, Mercurii patris	190	
cylli Comitatus.	190	
cyne Cyno.	311	
cynephus fl. Cynops, N. Max	311	
fl.	311	
cyne Cephalæ, Philippi	311	
Macedonis clade no-	311	
ta.	311	
cynefema.	311	
cyntius fl.	177	
cyne mons.	177	
cyperia.	311, 312	
cyperifus finus.	311, 312	
cyper.	311	
cypriani patris.	311	
cyprum mare.	311	
cyprus inf. ejus regna, ma-	311	
gnitudine, divitio, fluvii	311	
& cypria, ab aris, fluvii	311	
dicta, Veneri confecta,	311	
506, 506. & feq. ejus Ep-	311	
ifcopus Epiphanius, Re-	311	
ges & Domini, 506. Pa-	311	
ne mons colonia.	311	
cyrcalla.	311	
cyrci.	301, 421	
Cyrenæa regio, ejus nomi-	311	
na, urbes, finis, 511,	311	
519	311	
cyrenicum mare.	311	
cyrene urbs & Græciæ co-	311	
na, nunc corone & cirene,	311	
519. Ariftipii patris,	311	
510	311	
cyrenenfis Carthaginiæum	311	
armati, 521. a Turecis	311	
521	311	
S. Cyrilli atri.	311	
S. Cyrilli atri.	311	

I N D E X.

est opprefsa 324.	Ejus oram	348	demofthenes. 342. ejus mors.	346
maritimum Tenet Veneri.		394		1313
	325	dento triplex-	dembiga.	336
dalmatia regibus Hungaricis	326	davatio. 134. Davi, id est	derna port. & op.	369
subest.	326	David.	denfeletri.	368
dalmatia hodierna. 325.	326	daunia.	dora f. Derius campus.	353
fertilitas.	325	daunia regnum.	derbe.	405
dalmatrum mores.	327	davids Civitas.	derbend.	405
dalmatice Alpes.	272	davidis arc & sepulchrum	derbent.	454 & 468
dalmaticum mare.	35	S. Davidis op.	derberic.	474
dalmatice populi & op. 325.	35	davis frutum.	dermatum.	406
dalmatium. f. Delmimum 325	326	davitus.	dermatum.	406
dament op.	494	dauma.	dermatius Princeps.	150
damaon.	430	daunia.	dermatum.	401, 402
damafores.	494, 504.	dauphine.	derpota. 330. everfa.	283
damaflia.	161	da f. Die. 88. Augusta di-	derro.	406
damaflis montes.	442	da f. Thia.	derfectionem folis obliquum	50
damba.	442	Jher. Decaus.	invenire.	50
Damagaren.	201	debris totius inelyta.	derfectionem folis rectam in-	50
damaria.	531	decan ubi, regnum.	venire.	50
Golfo di damaria.	480	decapolis, ejus urbes.	defea. Castrum.	310
damm in Pomerania. 200, 201	201	decabali thefauri.	deferunt Aerenfum.	362
damm in Groningendom-	201	deculla cathellana.	defiderius Longobardorum	362
um.	206	decum circuli.	rex ultimius.	275
damma, Delmino, Denna. 325	325	decum pagi.	defna fl.	407
damoni.	139	decumti interitus.	defpota Peloponni.	369
dammionum, prom.	ibid.	decumti interitus. 251. patria.	defpota.	362
damut.	540	declinationem folis vel telis	dova fl.	143
darchepk.	319	invenire.	deucaonis fl.	340
darchepk.	319	des fea Dova fl.	Deuchon.	307
darchepk.	319	degum.	deventer.	307
dard ubi.	405	degenbarria.	devona opt.	136
dangati.	539	dei indigetes templum.	devonia.	141
dani.	155	deixia.	devonfchire.	139, 140
dania unde dicta?	220	deifter.	deuringi.	154
dania regnum.	38, 229	del regnum.	Deutchen	92
dania regnum. 226. ejus	226	defzlia.	diabline Aulerci.	194
mires, p. rtes & op. 228	226	delium.	diaboli montes.	361
delanisburgum.	437	dellain.	diagor mors.	308
dannenberga.	205	delly.	diameter Terra.	20
dannenbergenfis Comit. ib.	205	delym, fl.	dianz Aricinus lucus & lacus.	357
dannum.	205	delmenhorft. Com.	dianz oculis.	357
dantificus vixit.	31	delphini. N. Delfo.	dianz p.	354
dantibii fortis.	31	delphina. 104, 105.	Templum.	354
Dantubii	192	delphi. 104, 105.	diana Pergea.	478
dantubii ortus.	375	Regi venditus.	dianoro.	351
dantubii pons a Trajano con-	375	delphinus Galliz Regis filius	diarheb.	497
struitur.	ibid.	undus.	diarheb.	497
dantubii flux. 163, 179.	314	delphir portus.	diargament.	450 & 451
daphines lucus ad Antio-	314	delphus.	dibolia.	351
chiam.	493	delia, regio Egypti.	dichas.	478
dara urbs & fl.	533	delus infula & urbs, Apollin-	dickiloppi.	236
dara regnum.	525, 535	is & Dianæ natale folum.	diachus mons.	365
daranze.	437	dema fl.	diadamum f. Diadamum	ibid.
darbe.	149	demades.	diCynna.	ibid.
dardabia.	319	demaratus.	didenhornt.	126
darchepk.	319	demberg Pannoniz mons.	dido f. Elifa.	522
dardaneli.	307	demebrowiza.	didyma.	84
dardanelidus rex.	374	demetrias.	didyme inf.	305
dardania Merc.	374	demetra.	didymus cocus.	713
dardania. ibid. eorum mores	ibid.	demetrius Cydonius.	didymus Grammaticus	319
mufici.	ibid.	democedes Medicus Croto-	didymus mons.	319
dardium.	471	nizata.	dief f. Dea.	88
dardium regn.	525, 532, 533	demona vallis, ejus limitis.	dieben ad Muldam.	222
dardis.	538		dieben longifimum invenire.	222
dardmadium.	216		dieben longifimum invenire.	222

Eccc

[illegible][illegible]

<i>folia f. Pifaurus fl.</i>	298
<i>fondl.</i>	298
<i>Fontana calidi.</i>	298
<i>Fons Neptunius.</i>	286
<i>Fons horreorum. fl.</i>	469
<i>Fontis viri rubri colorum o-</i>	
<i>stendens.</i>	75
<i>Fons Agadi.</i>	468
<i>Fontis calidi.</i>	298
<i>Foguer.</i>	483
<i>Fora inf.</i>	203
<i>Forblicher. 40. ejus fretum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Forbichers Straet.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Forstium.</i>	298
<i>Forest.</i>	93
<i>Foretus Medicus.</i>	131
<i>For Julius pectus.</i>	277
<i>Formianus Ducatus.</i>	238
<i>Forum Segusianorum.</i>	93
<i>Forum.</i>	246, 291
<i>Formetense inf.</i>	81
<i>Formiz.</i>	238
<i>Formio fl.</i>	238, 28
<i>Formis inf.</i>	537
<i>Formo.</i>	239
<i>Formola Inf.</i>	237
<i>Formosensis ager.</i>	130
<i>Capo di Form.</i>	130
<i>Forlitenow.</i>	237
<i>Fort S. Andrea.</i>	134
<i>Fortis venetura.</i>	546
<i>Fortore fl.</i>	263, 386
<i>Fortunae sanum.</i>	263
<i>Fortunæ primogenitæ tem-</i>	
<i>plum.</i>	263
<i>Fortunæ inf.</i>	444
<i>Fortunatæ inful.</i>	546
<i>Forum Appii.</i>	286
<i>Forum Clugne flum.</i>	238
<i>Cornelli.</i>	238
<i>Duguntorum.</i>	245, 281
<i>Flaminii.</i>	251
<i>Filiu feu Friuli.</i>	243, 277, 299
<i>parcia di Friuli, ejusque op.</i>	
<i>& fines. 279. Ducatus. 276</i>	
<i>Flum.</i>	248
<i>Lepidi.</i>	246
<i>Livii.</i>	<i>ibid.</i> 291
<i>Segusianorum.</i>	93
<i>Sempiori.</i>	88
<i>Forum Voconiorum.</i>	88
<i>Fofa.</i>	154
<i>Fofa.</i>	28
<i>Fofa Drufina.</i>	156, 162
<i>Fofa Mariana.</i>	114
<i>Fofa Maria.</i>	133
<i>Fofa Ronce.</i>	133
<i>Fofcimbano.</i>	133
<i>Fofcimbano caftrum.</i>	133
<i>Fours.</i>	93
<i>Fracogno.</i>	110
<i>Fraga.</i>	76
<i>Francia.</i>	106
<i>Francia Comte.</i>	185, 116
<i>Francia germanica.</i>	170
<i>Francia germanica gens.</i>	170

[illegible]

Gallia Cisalpina f. Italica, 86.
218. Transalpina. *ibid.*
Togata. 238. 239. Braccata.
87. *seq.* & Comata. *ibid.*
Limites ejus civiles. 89
Gallia Belgica, ejus limites.
93. Celtae, 92. *seq.* *ibid.*
Lugdunensis. *ibid.*
Braccata, ejus limites &
felicitates. 87. *seq.*
Comata, ejus felicitates.
89. *seq.*
Flavia.
Galliz hodierna. 106
Gallia hodierna est amplior
veteri. *ibid.*
Gallorum antiquorum mo-
res. 110
Gallorum hodiernorum mo-
res. 110
Gallorum monarchie novae
cupido. 106
Galliz nunc ad terminos tex-
tus tribus classibus indige-
re dicitur. *ibid.*
Ducatus. 107
Galliz nobiles fluvii. 101
Gallia Narbonensis 87, 103.
seq. usque divisa. 113. *seq.*
Gallia Narbonensis à Roma-
nis subjugata. 104
Galliz Rex Canonicus. 109
Galliz Rex Helvetius federatus.
120
Galliz Rex Christianissimus.
107
Galli in Sicilia. 307. *seq.*
Galli in Sicilia. 307. *seq.*
Galli Cisalpini, eorumque
populi. 244. *seq.* *ibid.*
Galli Andegavenses, Reges.
Neapolitani. 205
S. Galli Abbas. 120. *fanum.*
114.
Galerius Sfortia. *ibid.*
Galliarum femininarum ha-
bitus antiquus. 111
Galliarum mare. 30. 34.
Gallius finis. 34
Galliarum inf. 286
Gallipoli n. Callipoli. 205
Gallipoli op. 209
Gallipoli Thraciz. 307
Galliozgia. 406
Gallorum origo. 141. anti-
quorum & hodiernorum
mores. 116
Galliovia. 147
Galloway prom. 146. 147.
Gallula Rom. 113
Gallus f. Volusianus inter-
fecit. 407
Valcus de Gama. 543

Theodori Gazae patris. 350
gehenna mons. 101, 102
gehardus Truchfilius Epil-
copus Colonienf. ejusque
gehele. 267
gebolle. 267
gedanum. 404
geholze populi, regiones, ur-
bes, finit. 448
gecludum. 135
geclitum f. Gierfler. 112
gettrudis mons f. Ger-
truden-Berg. 131
geichon fl. 422
geiler f. Algier. 533
gela fl. 305
geldat op. Hollandorum in
India. 437
Geldris f. Gelder. 133
geldris Ducatus pars. 69
geldris Ducatus ejusque fi-
nes. 123, 133
gelli. 454
gella Argentiniurum ditia.
114.
Germ. 406
germyden. 135
gelnhufa. 211
geloni. 378
geli opp. 100
gembloum. 128
gemblours. 94, 127
gemmen. 540
gemma fl. 437
gemini fl. *ibid.*
gemme Frisi patris. 135
gemunda Austriz, ubi Salma
Salmze. 192
gemunde. 96
genadi. 317
gend. f. Gent. 124
gench. 405
genchoz. 223
genezareth f. Genesareth. 488
genezareth lacus. 488
geneva. 116, 120
genneburg. 92
gennepp. 209
gennes. 330
Genesuffus Wein. 184
geneticus Vandalorum Rex
in Africa, Romam cepit.
101
geneva, ubi docuere Calvi-
nus, Beza, Melvius *seq.*
derata. 115, 120
genezareth stagnum. 485
Genesuffus. 120
genus f. Genova janua. 239.
286. superba. 283, 311.
descriptio. 286
genueses in Corsica. 310
in Sicilia. 289
genum mores. 286, 287

Germania superior, inferior
168. ejus termini, felici-
tas & provinciae. 169
Germania Superioris ap-
pennina 168. nomen novum.
152
Germanie in decem circulos
divisa. 168
Germanorum genera. 159
Germani qui primum appen-
nini, qui triumphati magis,
quam vici 166. imperium
Romanum ad se trahunt.
167
Germani Reges Neapolitani.
295
S. Germani op. 237
Germanici Imperii provinciae
citra Rhenum in Galia
folio. 169
Germanicia Nestoris patris.
494
Germanicum miliare. 20
Germanicus oceanus. 30
Germanorum veterum Du-
ces, Reges. 167. *seq.*
Germanorum nomen & na-
tiones 151. origo, 164.
Deus 165. sedes, migratio-
nes, 165. priscorum habi-
tationes & mores. 160
German. 428
Gerningeroda. 233
Gernoia inf. 227
Gerta op. Arabie. 151. 503
Gertzheim. 209
Gersdorf. 224
Gertruden Berg. 101.
Gerunda. 131
Das Gersankhe. 196
Gersforis portus. 94
Gessur urbs, quo Absalom
fugit. 495
Gethitria. 235
Getze, Dacia incolae. 374.
Getz. 378
Gera. 481
Oech Goliathi patris. 482
Ghurz, olim Hierosolyma.
Glycer. 483
Giadalupe. 101
Gianich. 463
Gibeltero. 491
Monte Gibello. 306
Gibellum. 306
Gibraltar fretum. 38, 81
Giby. 227
Giusalierwar. 382
Giarzo op. 268
Giera fl. 214
Giesfler Acad. 214
Githornium, op. cum ar-
ce. 205

gigantes f. Enakim. 482
gigantes Americani. 161
gigantes in Sicilia. 306
gigantum insula 560. mon-
tes 109. terra. 499
gigliari. 335
Gilenburg. 406
gilolo. 443
S. Giovanni di Cherfo vicus.
243
gipetini. 410, 435
gismati. 245, 283
gismati. 405
gismati. 405
girona f. Gerunda. 239
githeum f. Gytreum navale.
402
Goleme. 552
Goletta fortissimum. 552
Golia de Lepanto, 331. de
Golia de Napoli, de Co-
lochia, de Corun, de
Lareda. 331
Golfo de Carnaro. 271
Golfo de Coton. 331
Golfo de S. Eufemia. 267
Golfo de Squillace. 299
Golfo di Tricte. 296
Golfo di Quenero. 322
Golgatha mons. 484
Goliathi patria. 482
Golubia. 200
Gombs. 494
Gomer, à quo Comari. 416
Gomera. 546
Gomericus vicus. 120
Gonaz. 344
Gondien. 317
Gomphi. 344
Gonzagorum familia. 284
Ludovici Gonzage ortus.
105
Gonos lacus, ubi Arx in quo
Popielus Rex à muribus
corruis. 393
Goracinenf. Palatinatus.
280
Goramzi. 453
Goram. 540
Gorday pop. 402
Gordus mons, in quo A.
ca Nosa. 402
Gordien. 402
Gordien. 402
Gorditum prom. 310
Gorditum op. Mide regis.
469
Gorez urbs. 20, 21
Grez urbs. 341
Grez Ecclesia, ejus natio-
nis & patriarche. 363
Gracia magna. 237, 260
Gracia ejus fortuna. 327
nomen, fines, magnitudo,
partes. *ibid.* divisio. 328
Gracia f. 362. Maritima.
353
Gracia propriè dicta. 328
ejus limites. 337. partes.
338

I N D E X

leodiaceus	Episcopatus,	
leodicensis provincia.	172	
ejus Episcopatus.	116, 172	
& limites.	225	
leodium a Carolo-Burgundo		
	124, 173	
leon urbes.	510	
Monte Leone.	510	
leonis K. patria.	237	
lonis rupes prom.	517	
Elmudi S. Leonardo.	305	
leontici patria.	104	
leontini.	104	
leontium Gorgæ Sophiæ		
patria.	104	
leontopolis.	513	
leopolis Austriacæ.	173	
leopolis.	398	
leopotanus Episcopatus.	173	
leopentis Comitatus.	173	
Liewarden.	173	
leopardum.	135	
lepæne K. Naupactus.	330.	
Golfo de Lepanto.	331.	
Forum Lepidi.	246	
lepin.	408	
leponiti, 239. eorum limi.	244	
lepron op.	333	
lepi.	333	
lepis Magna. 222. quæ &		
Nepoles, nunc Leida f.		
Leopoldi, 221. Parva. 312		
	522, 513	
leiria.	318	
lerice.	356	
leria palus.	356	
leubii cantores.	357	
lebus.	357	
lebus.	357	
lefrigenes.	227	
leta f. Letta.	339	
letrunnum.	150	
leta 402. ejus op.	150	
letra f. Letta.	339	
levante.	99	
levati, der Ostwind.	21	
levartonia.	361	
leubus crebri.	197	
leuca. 26. Anabon.	27. Hif-	
panorum.	361	
leucidi f. Hifpania.	361	
leuca horaria.	31	
leucas.	331	
leuceffer f. Leiceffer.	145	
leuch.	120	
leuchtenbergicus Landgr-		
atus.	167	
leuci.	167	
leucotonus ventus.	24	
leuco Syri.	403	
leucoparæ prom.	236, 267	

[illegible]

legria 143; 149. Inferior, 14
 jusque pueritiam, 14
 legria Superior, ejusque
 nes, 14
 læven, 14
 lofanto, 263; 27
 lojola Ignatias, 75
 lojorone, 75
 loire fl. Floride, 51
 la Loire fl. Ligeris fl., 51
 P. Lombard; patria, 26
 lombardia qf. Longobardia, 2
 lombardiz Cipadane, 2
 Transpadana diviso, 2
 lombardiz Cipada na Duc
 tus, 2
 lombardiz Transpadane Du
 carus, 2
 lombardiz ditaciones in Italia
 275; 27
 lomont Lacus, 27
 lomza, 27
 lomzenfe territorium, 27
 london Dithmarsh, 22
 londonium f. Lenden at An
 glia, 144. Academa & fe
 145; 166
 lombodris inf., 145
 longi muri, 37
 longinia, 37
 porto Longone, 28
 longitudinem & latitudinem
 sequi locorum, 48; 3;
 seq. latitudinis, 48
 longitudo & Latitudo
 gradus, 54. 56. scila. 51
 differentia, 50
 longitudo in gradus in milia
 Licti converti, 50
 longitudo quid? 10, 26
 longitudo & latitudo Terræ
 102
 longobardia, 2
 longobardia 134, in Italia
 159, 160
 longobardorum migratio, 160
 Longobardorum Regnum, 160
 curum Rex ultimus Deide
 rius, 27
 longonis portus, 28
 longorno, 70
 longodecum, 70
 lupi. deferunt 28
 lupi f. Lappen, 28
 lupini, 28
 lupul, 28
 lunquahria, 147
Lycop. 161
 Loreto, 29
 lorientis Comitatuz, 183
 lotharis 11. monumentum, 24
 lotharinga 107; 116, 152, 154

[illegible]

marium. 17. & feqq.	
numicus fil. ejuque tons. 255	524
numidia. 511, 523. ejus urbs	524
	524
numidia duplex.	161d.
numidicum mare.	361d.
numidicus fons.	361d.
nurene territorium.	408
nurfa f. Norcia. 251. v. u-	408
fiani, Sertorio & Bene-	
dicti patriæ.	253
nuyi.	93
O phobus Danis, prælia no-	
bilis.	229
oophemum-promont.	349
Ophidius.	206
ophidius.	391
niphates mons.	408
nyla Cælefyria.	408
nyla Indis Veteris urbs &	
mons.	431
nylla op.	374
nyllæ reg.	406
nywar.	318
O.	
O Bres.	416
Obdora.	416
Ober Burgund.	111
Oberheim.	177
Ober Pfalz.	188
Oberaubach.	315
Obii montes f. Obia juva.	417
Obil f. Rhipaz.	390
Obium prom. f. Capo de Obil	417
Obitus fl.	447, 407 417
Obliquum folis ascensionis	53
& defcenfionem invenire	
	50
Obliqui circuli.	50
Obliquum facere fpheram.	53
Obliquum tellis afcenfionem	
invenire.	50
Obrevato.	324
Oca op.	534
Oceum fl.	534
Oceum fl.	591
Gaulipsum Oceum.	144
OceumCofmicum & Afro-	
peum invenire.	57
Oceum f. Oceanus.	57
Oquinotiale.	16
Oceum & ortum Relat-	
rum invenire fecundum	
Poetas.	575 58
Oceulus.	22
Ocrocorychus, Cofmicus	
Helius.	22
Occidens Niberus f. Arum-	
lis.	22

Oecidus Oceanus. 20
Oceanus Atlanticus. 35
Oceanus Ethiopicus. 35
Oceanus Indicus. 29, feqq
Gallicus, Cantabricus
Aquitanicus. 30, feqq
Britannicus, Hibernicus
Caledonicus, Germanicus. 38
Oceanus, ejufque partes & varia nomina. 28 & feqq
vid. mare.
Oceani in partes finus & fre-
ta dividitur. 12
Ocean Belgici clavis. 128
Oceanus navigatio. 306
Oceanus. 306
Ocellus. 508
Oculus. 382
Ochlenfurcum ad Memoriam
181
Ocerage. 418
Ocericuli. 418
Oceridia. 304
Ocerus. 312
Oderopus. 422, ejus opidum
ibid.
Odenwald. 164, 210
Oder fl. 163, 199
Oder apudul. 164
Oderberg. 196, 199
Oderzo. 243
Odia urbs. 448
Odoesdurm. 401
Odoacer Italia occupat. 275
vid. vitulus.
Odoacer fl. Odo castrum. 406
Odomantia. 238
Odowal op. 432
Odyfæ. 378
Odyffus fl. Odeffus. 378
Oecumenica fynodus. 437
Oedenpota. 206
Oecumenia. 206
Oelandia inf. 237
Oenone. 337
Oenones monas. 437
Oenotria. 271
Oenotriæ infule. 206
Oenotriæ. 254, in Italia ve-
niunt Duce Oenotro. 274
Oenus fl. 187
Oerfium. 18
Oerter in Helvetia. 119
Oerfus op. & fl. 375
Oefalia. 236, 402
Oefia fl. 406
Oerfme & Ofima. 368
Oetra mons. 354
Ocingia Comitatus & op. 180
Ofandol. 280
Oetmarfen. 135, 158

[illegible]

olypom mons in Myr.	47
olypom mons Cypria.	30
oluz.	42
olynthus Callisthenis Phil.	37
olophi parlia à Mardonio	
olopugnata, à Philippi	
overla.	349
olyfia mons f. Olgasfi.	67
olyfipflo. Lisbona.	67, 8
om. fl.	27
omago op.	27
omauum.	27
omay Mahumedis sectator	135
S. Omar op.	145
omeburg f. Amelburg. 21	42
omira fl.	498
omlandia, ejusque partes	135
omnium Sanctorum promissa	61
on f. Heliopolis.	51
onum.	32
oneuom.	32
onialia, n. Oneglia.	30
onobala fl.	289
onopolichium 183. Marchio	
onatus caput. ibid.	229
onemus Rex victus.	30
onor.	30
ontar f. Unda fl.	75
Oostburg.	124
Oost-Friesland.	124
Oost-zer.	160
opatovic.	136
opatovecz.	136
ophir f. India.	40, 43
opichia navigatio.	40
ophiusa inf.	507
ophiusa f. Rhodus.	507
opici f. Osci Italicæ incolæ	273
Oppeken.	258, 273
optergium.	343
opolia.	294
opoton.	294
opvavia op.	294
oppavienfis Ducatus, ubi	
Oppava.	196
Oppavae ibid. Ducatus.	
oppenheim.	173
oppidum novum.	510
oppidum curia ad Moskova	
urbem.	510
opus.	232
opus.	232
opus finis.	232
ora fl.	324
orachum ad Drinum.	8
orati.	376
orange.	463
orbalsime.	463
orbe op.	463

orbili op. 358
orbilia. 373
orbilus mons. 298
orbili patria. 298
orbiline. 403
orbis Terrarum circum-
frentia, s.o. ejus divisio 42
circumnavigatio 39: f2
orbitello. 276
orbicellum. 276
orbs op. 373
orcales f. Orkney inf. 148
orcas promontorium. 98
orchometum. 345: 30
orchies. 95
orczakow. 399
ordellus. 390
Ördingen op. 99
ordinis Garterii Equites,
Kalter des Hofenban-
des. 145
ordo Cruciferorum Teutoni-
ci. 424
ordo S. Michaelis. 424
ordo Spiritus S. *ibid.*
ordovices. 139
orebra. 235
orellana fl. 357
orenoen fl. 358
orenoqueponi regn. 198
orente. 59
orella. 369
orellis regio. 348
orellis offa inventa. 335
Orefland. 38, 228
oreni. 68
orgies.
orgis fl. 247
orgya, mensura genus. 26
oricum. 339
oriens Brumalis f. Hybernus. 22
oriens Æthius, Equinoctia-
lis, 339
origenes, 513. ejus Hexapla. 339
orilovia. 408
orifitan. 563
oriflana f. Oriflagni.
origenitus arx. 577
orisa regio 438. Orisa vel
Oriffa urbs. 577
orixa f. Oriffa op. *ibid.*
orixa regnum, ejus situs &
limites. *ibid.*
orlamunda. *ibid.*
orleans. 92, 107, 115
orliza fl. 104
orminius mons. 497
ormuz regn. & op. 448. 455
leq.

Phelolium. 281
 Pefimus. 407
 Pefremo op. 266
 Pefto. 266
 Pefum. 319, 320
 Pefula. 268
 Pefullini colles. 267
Petræ Doff. 379
Petræhagen. 207
 Petrol vicius ad Mantum. 245
 Petrovium vel patavium f. 319
 petrus in Stiria. 214
 Petra petraz Arabiz op. 502
 Petra urbs. 502
 Petra f. Petra Deferti. *ibid.*
 Petra Pilofa. 279
 Petrarca ædes & feptulchrum. 242
 Petri Apoftholi fedes. 493
 S. Petri inf. 564
 Petri forefti patria. 131
 Petri patrimonium. 277
 Petri monafteii palatium. 126
 Petricorfi. 91
 Petricorvi. 393
 Petrodavia. 379
 Petrorogi, & Petragorici. 379
 Petrororicum. 379
 Petronellæ flum. 255
 Petrus à middelburgo. 128
 Petrus Caprali. 561
 Petrus Atragoniz Rex Siciliam invadit. 205
 Petrus Ario Vicarius Darian. 558
 Petrus Ferdinandus Quiver. 40, 564
 Petrus f. Tabacum. 561
 Petzora. 44, 410
 Peuce inf. 159
 Peucecia. 263, 268
 Peucecia. 159
 Peucini. 152, 159. à Peuce quadam inf. 374
 Peucini Germani. *ibid.* eorum fedes. 210
 Peysbas laeus. 401
Paffenbutze / propugnaculum. 173
Pefterbad. 281
 Pfort. 07, 177
Pfortsheim / Capionis patria. 185
Pfreimb. 187
Pflutt. 333
 Phadoniz patria. 97
 Phæbus Crete. 365
 Phæbus Theffalia. 344
 Phætronis fl. 269
 Phalacrinus vicus. 251
 Phalangium, animal in Crete. 366

phalerus navale. 342
 pharia inf. 337
 pharium mare. 337
 pharæonum regia. 315
 pharphar fl. 495
 pharalici campi. 344, 345
 pharalium op. f. Pharalium. 344
 pharus f. Pharo inf. 80, 215
 pharis. 515
 phatlis op. 478
 phafelus turris. 284
 phafelus, navigii genus. 478
 phafelitarum facrificium. 46
 phafianum mare. 36
 phafianus unde dictus. 461
 phafis fl. ejusque ortus. *ibid.*
 phafis op. *ibid.*
 phazerus in Theffalia Alandri fedes. 365
 phæz op. in Peloponnefo. 334
 pherecydis Philofophi patria. 318
 pherezai. 480
 phila inf. 521
 philadelphia. 472
 philippi urbs. 392
 philippus Auftricus. 79
 philadelphia Animana & A. ftate in Cæleffia. 495
 P. Philadelphi bibliotheca. 513
 philemon. 303
 philiba. 372
 philippeville. 560
 philippi Imperatoris patria. 502
 philippi Theffalici. 340
 philippi Thracie. 370
 philippi in Macedonia. 370
 philippici campi. 344
 philippicus nomenclus. 350
 philippus Macedonia Rex. 348. an fuerit Grece, du miter. 374
 philippus II. 75. & IV. *ibid.*
 philippine infule. 74, 444, 445
 philippopolis Thracie. 369, 372, 502
Philipsburg. 176
 philiftinum opida. 481, 482
 philiftinum immoderato expiravit. 468
 philo Judæus. 513
 philoctete patria. 345
 philomides curfor. 333
 philotati patria. 350
 philopoli. 369
 phiftone. 379
 phlegra. 349
 phocæa. 473
 phocis. 339. ejus limites & oppida. *ibid.* mores. 354
 phoenice, ejus fines, & oppida. 480, 489
 phoenices in Hifpania. 72. in Sicilia. 307
 phoenicias. 307
 phoenicium mare. 36
 phoenicia inf. 30
 phoenicum coloniz. 530
 phoenix mons. 472. avis. 103
 phoolæ. 339
 phrateria. 253
 phrygia major, ejus populi, mores, fluvii, urbes. 469
 phryges f. Troas, ejusque urbes & fluvii. *ibid.*
 phryges, clari, Æfopus, Epictetus & Simplicius. *ibid.*
 phryges in Galatia. 466
 phrygum mores. 469
 phrygium Macedonum op. 318
 phrygius fl. 365
 phthia, 345. Achillis patria. *ibid.*
 phthiothe. 344
 phthiotis regio, ejusque opes. 318
 phuona. 345
 phylæce. 515
 phylarchæ Arabum. 502
 phylæce. 342
 piacenza. 246. Academia. 554
 piactium fl. 277
 picardie. 95, 106
 piceni. 239. eorum op. & fines. 258, 273. mores. 203
 picentini. 239. eorumque mores. 263
 picenum. 258. duplex. 263
 piegium. 283
 pici Miranduli patria. 283
 pico mons & inf. 21, 446, 467
 picora regio Americæ. 557
 pictavius vulgo Poitiers. 110, 124
 picti. 110, 124
 pictones. 110
 pictura Geographica. 59. Hydriographica. *ibid.*
 Necessaria. *ibid.* Non necessaria. *ibid.*
 pieinfz fl. 104
 pienza. 287
 piephigi. 379
 pierre mons & regio. 348
 pierre Neiton. 98, 270
 pierre Julia op. 270
 pietecorum mare. 235
 pietozora op. 410
 pilaftra. 254, 293
 pilati mons. 304
 pilicia. 554
 S. Pilippo d'Agirone. 340
 pillavia portus Pruffiæ. 476
 pilica. 194

pillna. 395
Pilgner Kreiz. 104
 pilus Mellienorum, Nefloris patria. 384
 pilurium fen Pignerol. 384
 pindari patria. 332
 pingus mons. 339, op. 338, 333
 pinus fl. 374
 pinitor mons, quatuor emittens flumina der Tichelberg. 220
 pinna f. Penna op. 259, 290
Pinnenberg. 203
 pinfentis regio. 366
 pinium Danie op. 379
 pinobium. 276
 piorum campi. 261
 pipertine thermæ. 293
 piperno. 257
 pinus Francis Rex. 275
 pirna. 220
 pirnaza. 334
 piracus portus. 343
 pifa f. Olympia. 332
 pifa f. poliponefi. 332
 pifa f. pifa Ital. 249, 287, 289
 pifana dictio. 249
 pifane aquæ. 249
 pifanorum mores. 289
 pifani in Corfica. 310. in Sicilia. 311
 pifanus finis & portus, 249
 pifaurum f. pefaro. 271
 pifarus fl. *ibid.*
 pifcina. 28
 pifcina Siloh. 448
 pifcina probatica. *ibid.*
 pifciorta. 194
 pifick. 194
 pifick antea Solyini. 467
 pifidiz. *ibid.* ejus pars. 467
 pifidiz Seleucis. 467
 pifium vetus & novum. 279
 pifina. 311
 la pifina font. 303
 pifon f. Pifichon fl. 331
 pifren. 461
 pifiora. 250, 287, 269
 pifura fl. 106
 pifichon. 81
 pityulæ infule. 81
 placencia in Hifp. 81
 placencia f. Placenza in Italia. 246, 285
 placencinorum mores. *ibid.*
 placenzæ. 13
 planæ. 270
 planities, Peruviz regio. 559
 planities Ark. 183, 228
 Rio de la Plaza. 557
 planentis Archiep. 554
 planæ. 340
 planentis ager. 340, 341
 plato. 349
 platonica Atlas. 559
 Plauen. 298

Plauen. 298
 Placentia Tribunal. 558
 Plaza regio. 558
 Placenties Barones, qui & Reuffi. 210
 plavis fl. 272
 Plavia. 351
 Plauti patria. 216
 Pleffia fl. 91
 Pleffioff. 216
 Plens fl. 312
Pleffenburg. 216
 Pleskow op. & Ducatus. 409
 Pleymouth. 145, 149
 Pleze. 246
 Pliniania villa. 245
 Plinius Junior. *ibid.*
 Plinius interitus. *ibid.*
 Placentis latinitas. 203
 Ploma. 223
 Plombium, 248, 249. f. Plombium. 288
 Plombium prom. 249
 Plotinopolis. 303
 Plotzko Maffoviz op. 303
 Plucina. 303
 Plutonis fpehca. 203
 Po fl. 269
Pöbberder Kreiz. 104
 Podellafia f. Podlachiz Palatinatus. 490
 Podium. 89
 Podocum. 398
 Podolia, ejus fines & territoria, folique natura, opida, Palatinatus. 398
 Podolonia. 398
 Podogorze. 394
 Poelle potius. 394
 Poellidiz. 394
 Pol. 302
 Pol. 302
 Pönni. 60. Penna fl. 200
 Penni f. Phœnices. 222
 Poëticus ortus & occasus in venire. 58
 Pogotatum Tribunal. 557
 Poggium op. 289
 Poitiers. 91, 106
 Poitcho. 91, 106
 Pola op. 324
 Polancinus Sinus. 324
 Polares circuli. 59. eorum opes. 13
 Polaris terra. 40
 Polaris fl. 40
 Polentis ager. 277
 Policastro. 260
 Politeor. 559
 Polignac f. Polinianum. 298
 Polimbia. 442
 Polimbos. 442
 Polinianum. 298
 Pollentia (83.) f. potentia. 240
 pollina. 240
 poloniz regnum 168, 191. & jufoli natura 391. Archiepifcopatus, Epifcopatus & Academiæ. 407
 poloniz proprie dictæ nomines & divifio. 398
 poloniz minoris fines & latitudo. 394
 poloniz, 394. ejus fodine metallorum, aliorumque folium, *ibid.* opida majoris fines & latitudo. 411
 poloniz veteris 398 hodieque fines, magnitudo & divifio. 391
 poloniz Regni provincie. *ibid.*
 poloniz gentis conditor Lechus. 393
 poloniz regni ortus. 393
 polonorum mores. 393
 polonorum Rex I. Boleslaus. *ibid.*
 polora fl. 396
 polterum. 396, 393
 polumbria f. Polidioria. 307
 polutremum. 286
 polus mundi, 50. Archicus & Antarcticus, 48. Aquilonaris, Auftalis, Borealis, Meridionalis, Notius, Septentrionalis. 45
 poli. 5. Horizontis. *ibid.*
 Zodiaci. 5
 poli elevationem invenire. 48
 poli elevationem æquare latitudinem locorum. *ibid.*
 poli. 396
 polum mundi offendere. 36
 polum rite elevare. 40
 polyan f. ftragematum aucloris patria. 472
 polybi patria. 474
 polycarpus. 334
 pomerania Duce. 398
 pomeria & partes. 398, 200
 pomerania Anterior & Cæterior. 200
 pomerellia. 154, 200, 403
 pomerania provincia. 404
 pometa. 256
 pomona inf. 148
 pompeji Magni tumulus. 502
 tropæa, 76, victoria. 260
 pompeji op. 260
 pompejanum Ciceronis villa. 262
 pompejopolis in Cilicia. 478
 pompejopolis in Hifpania. 68
 Pompeji. 298
 Pompeji. 76

pompelona f. Pompelon. 67
 pompinæ paludes exficcatæ. 76
 pompinæ. 256
 pompinæ. *ibid.*
 pompinæ ager, in quo XXIII urbes. *ibid.*
 ponopolis. 369
 pons Cafalinus. 203
 pons curvus. 257
 pons Gardius. 112
 pons fanguinarius. 252
 pons Sturz, ad quem Ludovicus Stortia victus in hollum venit potestatem. 284
 pons Trajani. 373
 pont à Selane. *ibid.*
 pont de Remy. *ibid.*
 pontamuffum Acad. 174
 pontus confino. 252
 pontus inf. 260
 pontus. 384
 ponticum mare. 252
 pontificis Rom. ditiones in Italia. 276
 Johan. Pontius. 513
 pontus Groen. 277
 pontremum. 286
 pontus & Bithynia, ærum finis, fluvii, regiones, populi, urbes. 476
 pontus Euxinus 36. ejus mare. 476
 pontus Traracinenfis. 531
 porta, 310
 portæ. 312
 poltania f. Pofen. 392
 poltaniensis Palatinatus, Opida. 392
 poltania. 266, 315
 poltationum promont. 266
 poltationis finis. 59
 poltationis f. fœmirculus. 54
 poltium f. Prefsburg. 318
 poltania. 318
 poltania ejusque navale. 249
 poltationum promont. *ibid.*
 porco op. 260
 porphyrii Philofophi patria. 490
 profens Labyrinthi. 247
 portæ, concubium & fchola. 217
 porta fpeciosa. 483
 port lion f. Portus leonis. 461
 portæ Causæ. 361
 porto Belo. 354
 porto Baratro. 242
 porto farina. 599
 porto fino. 286
 porto Hercule. 286
 porto el Græjo peninfula. 77
 porto Maggione. 308
 porto de la plaza. 562
 porto Piccolo. 308
 porto port. 80
 porto famin. 560
 porto del refugio. 552
 porto Longone. 288
 portovejo. 559
 porto Securi. 557
 porto reale Paradifo. 552
 portugallia unde dicta. 280
 portugalliz regni initium Bo. ejus portus *ibid.* Rex primus & potestatem. *ibid.*
 portugallens Americam inveniuntur. 301
 Portus Ericis 247. Hæc. *ibid.*
 Hifpania 81. Itius. 94
 Liburnus. 248
 portus Longonis f. Portus Longone. 288
 portus Gæffricus. 94
 portus mulierum. 48
 portus magnus. 80
 portus novus. 259
 portus omnium Sanctorum. 561
 portus Trajani. 249
 portus ad Damiatam reclusus. 531
 portus Menela. 531
 portus Traracinenfis. 531
 portæ, 310
 portæ. 312
 poltania f. Pofen. 392
 poltaniensis Palatinatus, Opida. 392
 poltania. 266, 315
 poltationum promont. 266
 poltationis finis. 59
 poltationis f. fœmirculus. 54
 poltium f. Prefsburg. 318
 poltania. 318
 poltania ejusque navale. 249
 poltationum promont. *ibid.*
 porco op. 260
 porphyrii Philofophi patria. 490
 profens Labyrinthi. 247
 portæ, concubium & fchola. 217
 porta fpeciosa. 483
 port lion f. Portus leonis. 461
 portæ Causæ. 361
 porto Belo. 354
 porto Baratro. 242
 porto farina. 599
 porto fino. 286
 porto Hercule. 286
 porto el Græjo peninfula. 77
 porto Maggione. 308
 praga. 193. Academia. 225
 praga defenctio. 225
 Præ. 225

Rio de las Amozones. 416
Rio de S. Ivan. 528
Rio de jenero. 528
Rio de la plaza. 557, 581
Rio de lazege. 528
Ripa H. & op. 227
Ripentini Pannonia. 374
Ripemont opp. 96
Ripen. 203
Ripenitis Dacia. 370
Ripenitis Episcopatus. 227
Riphazi f. Riphaces montes. 389, 390, 416
Ripensie territorium. 400
Ritana fl. 243, 278
Rutenburg.
Riesen Gebirg. 163, 194
Reiter des Hofenban-
degs.
Riftum. 368
Monte Ricondo. 213
Ritzendattel Arx. 206
Rivariis flus. 117
Rivus. 287
Rizinum f. Rifene. 325
Riziconis flus. 325
Capo Rizzuto. 208
Rohn. 97
Roos n. Rotomagus. 97
Robera fl. 163
Robertus de Hues. 40
Robertus A puliz & Calabrie
Dux primus. 294
Robertus Neapolitanus Rex. 294
Capo de Rocca. 31
Rochefort. 96
Rochelle f. Rupillz. 111
Rochiz. 220
Rocida vallis (Roncevaux). 67
Rodericus Gothorum Rex ultimus. 78
Rodes f. Ruteni. 89 f. Ru-
tuni. 184
Rhediginus ager. 329
Rodua op. ubi aurifodine. 82
Roem inf. 203
Roemsdahl. 232
Roerort opp. 260
Rogerius Neapolis & Sicilia
Rex primus. 329
Rogerius Roberti antea Tan-
credus dices nepos. 307
Rogofensis Archiepiscopa-
tus Palatinatus polonien-
sis senator. 393
Rogozna. 393
Roha. 408
Rohandri inf. Madagacar
reguli. 545
Rolandus. 71
Roma. 230, 234, 92
Roma Gallica. 110

roma Nova. 368, 370. sancta
360. capiti. 290
romania prov. Peloponnesi f.
Morea. 460
romania minor. 460
romania f. romaniola. 372, 276
romaniavocatur Ruemcia. 372
romani in Corfica. 311. in
Hispania. 72. subegerunt
Graciam. 359. incolarum
mores. 293
rom. pontificis dictio. 276, 277
romania. 276
romanioliz incolz robusti. 293
romaniola n. Romagna. 4108
fines & op. 277, 279. inco-
larum mores. 293
romanis paruit Britannia. 141
romsnorum mores. 293. po-
tentia. 274 provincia Si-
cilia. 293
romandiolo felicitas. 293
romanus ager. 276, 291. ejus
que op. 292. natura. 284
incolarum mores. 284. fer-
tilitas. 293
romanus p. den. 280
schen Dort. 134
romatum Imperium. 97
romatum milliare. 26
Jonas Romus. 231
romulium op. 370
romulus Romz conditor. 270
romco. 277
romonionanus Ducatus. 26
roni. 466
roobuy. 230
roovort. 136
roplutz. 449
roza fl. 99
rudz. planum rotundum. 67
pyxide Nautica. 46
Rutenbach fl. 187
Rutenberg. 406
roza fl. 99
rolecta f. Raschte. 531
rofici Amerini patria. 252
rofici pater Americz civis.
252
rofici. 252
rofecum. 252
rofenec. 252
rofenec op. 402
roficiensis Castellanus. 396
roficiensis finus. 393
roficiensis. 393
roficiensis Comit. 277
Rogheim. 177
rofia. 147
rotholcium. 202. Academia
286
rofta row. 216
roftow. 410

rotenburg ad Fuldum. 211
rotenburgum ad Nicarum. 211
rotenburgum Verdenfe. 80
rotenburg ad Tubarim. 181
roterodamum. 183
rotenweila. 130
rotherichus Connestrix Rex. 159
rotomagus. 95, 108
rotomagenfis Conventus. 129
rotfchidia. 129
rottenbur. 288
rotteyda. 73
rotundus Turris. 408
rotunditas Terrz. 43
rouan. 107, 108
rovergne. 107
rovinnum f. Rovigno Istriz. 107
l'appange Royal. 279
roxolani. 397
roxolania. 397
rozana. 400
rubeus prom. vulgo Nort.
30, 31
rubeofus. 400
rubens f. Ribnitz. 408
ruben tribus. 418
Rubenstahl / spectrum.
194
rubi. 204
rubico fl. 21
rubico fl. 380
rubricus f. Lobogerus fl.
75
rubrum mare vulgo mare
rosso. 30, 32
Rudelftad. 212
rudic. 212
rudsop. 212
rudolph Agricola patria. 230
rudolph Agricola patria. 230
rudolphus Burgundie Comes
Regem fe appellari iussit.
230
rudolphus Czar Creatus ex
familia Schwartzburg. 210
rufacum. 91
rufco. 208
Curcius Rufus argenti venas
appertuit in Mattiacis. 139
rufini patria. 243
rugen inf. 154. Principatus.
200, 201
rugenwalda. 109
ruga inf. 109
rugil. 154, 165
rugiorum migrationes. 105
ruba fl. 202, 204, 208
ruba fl. 360. ejus magnitudo
ua. 372
runda la veja. 372

rupellz f. Rochelle. 111. mza.
nibus nudata. 111.
rupinensis Comitatus. 109
rupinum Novum & Verus.
111.
tura fl. 173, 209
ruremunda. 131
Ruz's mons. 98
rufa fl. 111
rufazus. 526
rutenianum f. Roffian. 268
ruteniada. 524
rutenia. 524
rutenionensis Com. 73
tulonia. 526
rulerium olim Rufocore.
111.
rufelle. 248
ruttaz. 389
rutorum Episcop. 400
rufio. 370
Ruffelsthat. 210
rufia Alba f. Major. 397, 407
ejus fines, magnitudo,
Ducatus, principatus &
provincie urbes. 408, &
fecq.
rufia rubra Roxolania dicta
398
rufia Nigra f. rubra & Mi-
nor. 391, 397, 407. ejus li-
mites, magnitudo, palati-
natus, Ducatus. 398, &
ejus op. territoria, castra
398, 399
rufia unda dicta. 427
rufia Polonia subacta. 427
limes, palatinatus & ter-
ritoria a Polonia subacta.
212
177, 188
rufi f. Rutheni a Roxolania
orti. 164
rufici monachi S. Basilii.
408
rufi Graecam Ecclesiam se-
quuntur. 111.
rufice fertilitas. 111.
ruforum Ducatus. 398. Johan-
nes. 407
ruforum edificia. 407
ruforum Narva. 216
rufowa Ducatus. 408
rutana f. Rhodes Ruteni.
89, 90
rutenensis ager. 107
ruth femina patria. 109
rutheni comites. 105, 108
170
rutlandia. 145
rutaba fl. 286
rutabur promontorium. 116
rutuli. 275. eorum fines.
415, 402
Rute.

Ruutfield. 231
Ruvro. 264, 298
Ryz. 227
Ryffell. 95, 125
Ryffell. 125
Jani Rutgerfii patria. 129
S.
S Aha urbs. 503
Saba regnum. 503
Sabai. 503
Sabara. 535
Sabaria fl. 535
Sabaria vada. 534
Sabatha. 503
Sabathus lacus. 203
Sabatus fl. 260
Sabaudi ditones in Italia. 260
Sabaudia. 104, 105, 127
Sabaudia ex Borealdia fa-
milia adhuc suos Duces
habet. 114
Sabaudiz Dux Helvetiis fo-
deratus. 115
Sabaudici Ducis fedes. 281
Sabaudiz Dux Pedemontii
dominus ejus op. 111.
285
Sabaudiam Berolus Saxo-
niae Dux invasit. 104
Sabaudiz comitum Sigi-
mundus Imp. in ducatum
mutavit. 115
Sabaudorum mores. 282
Sabachius fl. 489
Sabe. 503
Sabbarus fl. 208
Sabbeli. 260
Sabini. 239, 253. eorumque
limes & op. 254. Opico-
rum progenies, multarum
in Italia gentium pre-
sentes, 273. eorum mores.
293
Il Veeccio di Sabina. 293
Sabini agri felicitas. 239
Sabinius ager. 237
Sabiniello. 228
Sabinietta. 284
Sabia fl. 35
Sablentan. 449, 457
Sabou. 537
Sabrina fl. 143
Sabechea. 451
Saccania. 202
Saccarum regio. 410
Saccarum gens. 417
Saccene. 415, 402
Sacc i. e. Seythz, eorum

fines. 415
Saccarum nomen non unum.
111.
Saccania. 202
Saccar mons. 353
Saccra Eleusinia. 342
Saccra folis in Arabia. 496
Saccar promontorium Hippi-
panie. 311
Sadonck f. Sadomick. 410
Sapinum. 260
Saeia fl. 224, 226
Sagan, 196. Ducatus. 197
Sagata Tattari. 421
Sagardi. 457
Sagellan. 454
Sagone l. Saone. 414
Sagranica. 454
Sagrus fl. 268
Saguntus f. Saguntum. 70
Saguntina fames. 70
Sahid. 512
Sahin. 111.
Sahines f. Saintes. 91, 111
Sahntonge. 91, 106
Sahid. 514
fal diverforum colorum.
260
de Sal, inf. 520
Sala fl. 163, 164
Sala op. 182. 212. & fl. regi-
ni. 285
Salamantica. 534
Salamensis Comitatus. 410
Salamina regio Cypria. 506
Salamis in Cypria etiam Con-
stancia dicta. 506, 474
Salamis inf. 357. ubi Telamo-
nis fedes. 111.
Salaminius finus. 331
Salamis op. 307
Salamonis palatia. 483
Saland. 134
Salamis Circulus. 264
Salamia. 264
Salamip palus. 264
Salamiz 239. eorumque fines.
240, 241
Salamis caesi. 282
Salamar. 449
Salam n. Bogia. 526
Saldenfi. 370
Salduba. 76
Salez. 190
Salezfeldz. 212
Salezfeldz. 212
Salezfeldz. 212
Salem f. Solyman. 482
Salemia. 239, 263, 264
Salemium promontorium. 417
Salerum f. Salerno. 267
Salerum. 267
Salermitanus Archiepisco-

pat. 300
Salfio. 478
Salfio. 406
Salfes Gallia. 89, 114, 120
Salfine Vulturneranz. 248
Salfina portus. 248
Salfinus fl. 359
Salfis inf. 140
Salfiburgensis Archiepisco-
patus. 185, 225
Salfiburgum seu Salfiz-
burg. 185, 188
Salfingia inf. 227
Conradus Saliquus Czar. 294
Salmastus. 294
Salmona. 299
Salfidessius. 369
Salo. 324
C. Salomon. 324
Salmonis inf. 305
Salamo, Martia Julia. 545
Salamo vicius. 360
Salamonich 302. f. Thellonai-
ca, 350 ubi exulavit Ci-
cero. Paulus docuit, The-
odorus promissus fecit.
Eustathii & Gazar, ali-
rumque clarorum virorum
patria. 310
Salaminius, qui natus statim
rite. 334
Saloopia. 145
Salo. 260
Salo fl. 305
Salo. 61
Salfuz fontes vulgo Salfas.
111.
Salfus fl. 266
Salfuba. 76
Salfus Claudini. 260
Salfza. 187
Salfzberg. 161, 185, 188
Civitas f. Salvaloris. 542
Salfianus presbyter Massilien-
sis. 113
Salfarius phrygia. 468, seq.
Salfutum f. Saluzzo. 282
Salfuti patria. 253
Salfes 103. 111. victi. 120
Salfza fl. 188
Salfza op. 187
Salfhemmendoff. 190
Salmahania. 422
Salmahani. 422
S. Amand. 95
Salmeh fl. la Somme. 95
Salmaranda. 421
Salmari op. 487
Salmaria origo. 487
Salmaria Provincia, ejus op. &
fines. 487
Salmarobrigz. 95
Sambas. 444

Sambatz. 453
Sambia Provincia. Proffice. 442
Samboria. 406
Sambra fl. 126
Sambus Semo Sabinorum rex. 232
Sambus Mandrocles. 37
Sambus literati. 442
Sammachi f. Schammachia. 454, 456
Samen. 541
Sammices 239. eorum op. &
fines. 260, 303
Sammium op. 260, 303
Sama fl. 227
Samochoitica lacus. 465
Samojicia. 421
Samojicia Ducatus, ejusque
fines. 402
Samojicia. 421
Samojium promont. 365
Samoia f. Camora op. 67, 80
Samory Rex in Calicut. 438
Sami f. Same f. Cephalenia. 315
Samosata Luciani Athaz &
Pauli Samofateni patria. 494
Paulus Samofrenus. 111.
Samotheace inf. 316
Samo. 227
Samo inf. 421
Samo inf. Chocili pa-
tria. 319
Samotheace urbs. 111.
Samotheace fl. 111.
Sama fl. 98
Sancii. 420
S. Siliippo. 305
S. Sufania. 420
S. Jacobi. 606
Sancta Sanctorum. 483
S. Stephani equitum fedes. 288
Sancti pragmatia. 117
S. Leo. 291
Fortius omnium Sanctorum.
564
Henricus Sanctus. 204
S. Viti oppidum. 190
Sancto severinensis Archie-
piscopus. 390
Sanctum Nafum, Saxus.
232
Sandalotici. 212
Sandan viri. 479
Sanderacurgus mons. 407
Sanderacensis territorium. 364
Sanderia. 111.
Sander f. Indus fl. 432
Sander portus. 145
Sanderium arx. 210
Sanea.

Targa regnum. 579, 536
Targawisko. 383
Tariana. 453
Tarichea. 488
Tarisio. 385
Tarsus oppidulum. 389
Tarsopolis. 399
Tartopiez. 408
Taroza fl. 317
Tarquimi. 448
Tarquinius Priscus. 448
Tartarum. 256, 292
Tartreco fl. Tartago. 67, 78, 75
Tartrogona. 70, 78
Tartrocinensis provincia. 66
ejus regidies. 67
Tartros. 324
Tartus d. Pauli, Hermogenis
et Athenodori filius. 479
Tartach regnum Arabiz. 593
Tarvidum promont. 438
Tarsivian vicaria, 276. 280
ejus opida. 280
Tarsivianum territorium. 276
Tarsivium fl. Trevilo. 243, 280
Tarus fl. 285
Tasent urbs. 421
Tasent inf. 229
Tasente. 440
Tasentia Asyrius. 434
Tatianus. 434
Taconea. prov. 35
Tatar fl. unde Tattari. 419
Tatari, eorum Hordei. *ibid.*
Africanensis, Cafenensis
421, Czerkalli. 416, No-
baigenis, 421, eorum fe-
des. 420, Zagari, eorum
que fines. 418, Savolhen-
sis, 421, eorum Principes,
385, regnum. 418, Regum
seculorum, 420, eorum mo-
res. 420
Tattaria unde dicta, ejus mo-
nitus et divisio. 383, 384
limites, 418, 419. Verus
418, ejus fines, *ibid.* Major
Minor, 383, 384, ejus fines,
telichims fl. Rhodus, 419
telichius fl. Rhodus, 419
telichius Vallis. 218, 287
Tattaria deferca, ejus limi-
tes, parces et populi. 419
420, feli naure. 385
Tattaric origins. 385
Tat fl. Nigra vermiculus. 559
Taulantii. 347
Taurus mont. 347
Taurum. 164
Taurum. 261
Taurinus ager. 416
Taurinus oppid. 416
Tauri fl. Thubal. 416
Tauri fl. Taurici. 239, 378
Taurica Cheroneosis, 384,
ejus fines, opida, incolae
et divisio. *ibid.*
tauricum mare. 36
Taurini. 230, 240, 273
Taurinensis Archiepiscopatu-
sus. 300
Tauris regia. 454, 458
Taurini. 111
Taurinensis seu Taormena.
303, 308
Taurominus fl. 305
Taurorocythas. 378
Taurorocynus. 315, 373
Tauris. 373
Tavici. 536
Tavira fl. Tavilla op. 80
Tavay. ol. Tacola. 104
Tavaz. 104
Tavazwin op. 318
taxandri. 94
taxandria. *ibid.*
taxandria, triflingia. 113
taxatus. 354
tayen op. 147
teanum Apulium. 147
teanum Sidicinum fl. Tiano.
263
teate n. Tiati. 259
teber regia. 145
teber. 423
tecklenburg Cambratus. 208
tecklenburg in Galicia. 423
tecklesges Volca. 80
teclanus fl. 344
tedele. 535
tegea Gotorum Rex. 275
tegea fl. 335
tegea fl. Tegza. 235
tegio. 235
tegio. 105
teiffa fl. 145
teiffa fl. Patifus. 145
Tecklenburg. 208
telamni fl. Telanone. op. 249
porus et promont. 249
288
Ajacis et Teuci pater. 357
telanone. 249, 276
telmellus. 477
telchims fl. Rhodus. 507
telchius fl. Rhodus. 507
telefia fl. Latine. 260
telum. Telefinus. 254
Telium fl. Tell. 218
telum Vallis. 218, 287
Wilt. Tell. Orientis. 117
Telluris in Infamis, Penin-
tas fl. Idus divisio. 46
telmellus fl. Telmis. 477
telegonum. 439
telus inf. 358
telementis mons. 74
temefana. 534
temefanum vinum. 267
temesanus ex. *ibid.*
temesanus fl. Temeswar. 316, 379
Comitatus *ibid.*
temes fl. *ibid.*
temeswar. 370
temian. 537
temiziar. 420
tempe Theffalica. 346
temperatz Horez 14. incolae. 346
templi Hierosolymitani de-
scriptio. 483
templum Veneris. 304
temla fl. Tempa. 46
temporalis hora. 52
tempus vel diem ex cognitio
corus et ocellus alibi. 536
stellae pie invenire. 58
tencinum. 394
tenceffa. 21
tencieri. 156, eorum sedes.
379
tenda op. 157
tendae regnum. 423
tenduc provincia *ibid.* ejus
Rex Uncanus Chiristi-
anus. 423
tenues op. et prom. 533
tenyris. 536
tenus inf. 538
teos, Anacreontis et Erinnae
patris. 474
tephelotum. 533
tepholis regis. 533
teramo. 259
terani fl. Terni. 252, 262
teranum. 258
therapne, i. e. Corfica. 311
therapne. 81
therera inf. 300
terered vinum. 392
terri nefandum crimen. 392
terreni Villa. 257
tergeffe fl. Tergeffum, n.
316, 378, 383
tergeffinus finus fl. Golfo d.
Triefte. 278
terias. 305
terius. 367
termanus finus. 367
terioili. 489
termiellus. 478
termini inter Europam A.
flamque. 433, 447
ternate. 349
terpilus. 349
terra unde dicta. 42
terra i. ejus divisio. 24. am-
bitus, 30, longitudine, lati-
tudo, 30, ambitus, 30, 31
rotunditas, 42. circumna-
vigatio. 40, 41
terra australis fl. incognita. *ibid.*
terra continens, *ibid.* popu-
la. 38, septentrionalis. 44
terra Anroni a Diemen. 33
terra de Anazza. 264
terra de Anazza. 264
terebas. 304

Thébani Ismenii. 341
Thebætorum lex de infanti-
bus. *ibid.*
Thebet f. Tibet tatarorum
prov. 422
Theba Saxonica. 222
Thebes. 334
Themidis oraculum. 341
Themiscyrene. 465
Themistitan. 555
Themas. 482
Themistocles f. 342. legatus
ad Athenas.
Theles of Ockney inf. 148
Theocritus Syracusanus. 303
Theodoreus hystoricus Ecce-
lesiasticus; autor. 454
Theodorici Gothorum Rex. 274
Theodorus Gaza. 274
Theodosia. 384
Theodosii patria. 354
Theognidis patria. 342
Theonis villa. 126
Theophrasti Paracelli tumu-
lus. 188
Thera inf. 520
Therapæa. 209
Therapæus. 305
Thersia. 305
Therma f. Thefalonica. 350
Therma Gallææ. 467
Thermæ fœnis. 350
Therma f. 187
Thermæ Himerænes. 354
Therma Hirschbergenses. 100
Therma piperina. 281
Therma f. 473
Thermodon f. Thermodon f.
fl. & mons. 416, 465
Thermopyla. 354
Teratophyllum. 283
Theusæ 342. ejus fepulch-
rum. 356
Thespia. 340, 354
Theoprotis f. Theprotia. 310
Thessalia 328, 344. ejus varia
nomina. *ibid.* opida. *ibid.*
fines. *ibid.* flumina. 353.
montes. 355. equites &
venena. 346
thessalica: popo 364. Eustathii
Harmenopolis, Cydonii,
Gæzæ, & Hipparchi pa-
tria. 313
Theurius fl. 350
Theutis. 293
Theutidis nuptiæ. 310
Theut. 157-165
Theutici unde dicta eorum
limbus & fides. *ibid.*
die Teutiche. *ibid.*
Thiet. 298
Thires. 306
Thirus. *ibid.*
Thinnis promont. 369
thocororum gens. 450
thogroma f. a quo Turca. 416
thombamba. 559
D. Thomæ inf. 136, 345
Thomas Aquinas. 237
D. Thomas Apolt. in India. 433
ejus fepulchrum. o-
pidium. 457. templum. *ibid.*
Thomas Canalicus. 440
Thomas Cordus. 145
Thomas Ravennas. 250
Thomas Vollejus Cardinalis.
ad Athenas.
Thoringer Idad. 194
thospia. 462
thospites. *ibid.*
thospites lacus. *ibid.* 498
thracia, ejus natura foli-
nomens limites, magnitu-
do fep. divitio, populi,
368. urbes 168-360. incolæ
eorum mores, a Romanis
domita, a Turcis habitata,
371. Macedonibus, Roma-
nis, Turcis subjeta. 372
thracia: opida ad Pontum.
464
thraceus Boſporus. 369
thracias. 36
thracifbulus. 369
thracinus lacus. 342
thras Martis filius. 274
thronium op. 443.
thessalorum studia & mor-
talia. 346
thuranis f. Teutania. 466
chubai, unde Turci. 416
thydides. 382
thule d. unde Isaur. 322
thule d. unde Isaur. inf. 148. 322
Thum in Eſſenſthal. 233
thur fl. 241
thuria. 337
Thuringheim. 177
thuringia Landgraviatus.
limites & opida. 212
thuringi. *ibid.*
thuri f. Thorium. 226
Thuriæ inf. 226
thurgæſæ. 328
thura & thuri.
thystira n. Tirc. 472
thydsilmer. 534
thymiacium. 534
thyni. 308
thyndia. 312
thysdrus. 322
thylted op. 322
tiagna. 466
tiago inf. 455
tiberius op. 485, 488
tiberiacus lacus f. maris. 485
tiberis fl. 247, 250, 272
tiberina offia. 238
tiberinum. 251
tiberius domitor Pannonia.
315
tiberius Græchus. 67
tiberius Papiſtus fl. 217-30
tubicum op. 319
tibur. n. Tivoli. 254, 292
tiburina villi. 254
tubicinus ager. 254
tubicum. 244, 270
tubicinus f. Teſſino fl. 281
& Antenicus fl. 281
tidor. 142
tiet. 345
tietia. 327
tietia mons. 139
tifernum Metarenſe. 251
tifernum Tiberinum. 251
tiferri fl. fons. 260
tigid. 460
tigil f. Tigris fl. ejus fontes.
498, 461
tigrai. 550
tigranocera. 462. f. Tigra-
nopolis & Tigranopetra.
464
tigris, n. Tigil fl. ejus
fontes. 498, 461, 462
tigurini. 98, 119
tigurinus lacus. 117
tigrinus ager. 98, 119
tigrunorum fines. 98
tigurum opp. *ibid.*
tilyvum. 119
tilyvampus fl. 243, 272
tilmanus Theſſusius. 224
tille marchia. 426
tilia. 24
timacius fl. 314, 323
timachus fl. 374
timas. 242
timogætia. 558
timonitis. 467
timor f. Moris inf. 445
timothei Muſci patria. 472
timothia. 483
tinafia. 301
tinda. 305
S. Maria di Tindari. 305
Golfo di Tinele. 486
tingi n. Tanager. 516
tingtana provincia, ejus
opida & limites. 526
tingtana Mauritania. 526
tinea fl. 292
tinos. 356
tipaſa. 326
tiranum f. Tiran. 281
Andr. Tiraquellus. 308
tiraſſenus Ducatus. 95
tiroſta Alphonſi VII. filia
no-
cha. 79
tiricaria lacus. 292
tirolis Comitatus. 185, 276
tirur. 539
tiryrs. 337
tizifare. 558
tizerium. 558
titius fl. 314
titian. 366
titius Creta Episcopos. 314
tivoti, ubi hortus Ateſtini.
379
tmolus, n. Tomalice mons.
292
tmolus. 47
toaze urbes. 417
toecene prov. *ibid.*
tobol. 410
tocato. 405
tocayma. 317
tockey. 318
toquerati. 316
todis. 252, 292
todi los Sanctos fies portus.
561
toledo. 68
toletorum regnum. 73
toletum. 68, 78, 79
toſitobogii. 466
tolomich. 404
tolencia lacus. 402
tolencium. 402
tolmum op. 249
tolmorum regnum. 556
tolosa op. vulgo Tolouſe. 81,
89, 103, 112
tolofans regnum. 107
tolofans parafenatum. 107
tolofum aurum. 112
tolouſe. 107
Tolusberg. 401
tomæus mons. 334
tomæus regnum. 526, 537
tombarum. 526, 528, 537-
538
tombar. 537
tomi, Ovidii exilio nobilitas.
314
tonagæ f. Tanager fl. 534
tondarium majus & minus.
218
tonden. 203, 288
toninga. 56
tongera. 56
tons inf. 227
tonſterga. 212
copinus fl. 292
topis f. topus. 370
topographia quid. 2
torelia f. torcia. 266
torga. 219
tornacum Gallis tournay.
125
torneus f. toronicus Sinus.
349
toronæ. 240, 251

Torre regnum.	543	Travemünde.	203	triphyllica.	334	tudi S. Martini patria.	298
Torre d'Anazzo.	544	Trautenaue.	94	tripoli fl. in Galatia.	466	tuera.	293
Torre di Camarina.	373	Traw.	324	tripolis Cariz.	473	tugeni.	109
Torre di Graczo.	262	Trebela fl.	200	Syria.	504, 532	tugienus pagus.	98, 116
Torre Loppa.	267	Trebella fl.	207	tripolis nova f. Barbaria.	533	tugen op. g.8. Tugil.	116
Torre di mare, specula.	465	Trebella fl. clade Romanorum nobilis.	246, 270		533	tua opp.	4
Metaporum.	261	Trebeta rex.	405, 505	tripolitana Prov.	533	tuino f. Teifco Germanorum.	14
Torre di pulci.	304	trebida.	505	triguera Sicilia.	402	Tuiss.	106
Torre di Patrizi.	304	trebochi.	93, 116	tritolus.	351	tulla.	106
Torrone.	28	trecaffum urbs.	93	trithemius Abbas.	184	tulla f. f. Toul.	97, 177
Torrone zona quid? ejusque incolæ.	28	trecremon.	392	triton fl.	521	tumbes.	52
Tortona. 240. a. Friderico Anobaro everta.	281	trecremon.	392	tronas Palatinas op.	519	tumen op.	432
Tortorensis ager.	276	trecremon.	392	tronas f. Thyrigia Minor, ejus urbes & flumina.	469	tumen f. Tatar.	432
Tortosa de Catalonia.	75, 87	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tortosa in Phœnicia.	398	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Toronium.	494, 495	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tofa fl.	241	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tofarene.	462	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Totiacene.	450	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Toul.	97, 106, 173	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
la Tour de Rouffelin.	84	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Touraine.	92, 109	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tournay.	125	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tournefort.	92, 109	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Toux.	369	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trabuco.	512	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trachenis.	495	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tracena fl.	268	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapa fl.	268	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tragomara.	321	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tragurium.	321	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tragelaphus.	464	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapani ponis in Danubio ad Sanderonem.	375	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapania Portus.	249	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapanopolis. 369, 372, 470.	369	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapanopolis Mytilæ maj.	430	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trasimene flumina.	127	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trajetensis Provincia.	470	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Uden Nomen.	132	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tramontana op.	ibid.	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tramontana i. e. Borcas.	21	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trankera arx.	230	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tranienfis Archiepiscopus.	301	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Tranium f. Trani op.	298	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Transalpina Gallia.	56	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Transalpina, quando appellata. 378, ejus frus, fines & opida, incolæ. 380.	381, principatus. ibid.	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Transalpina, ejus fines, fines. 122, 134.	134	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Transmontana Peruvia.	510	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapani.	304	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Monte di Trapani.	306	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trapezus n. Trafibodas.	405	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
	501	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trasfinga.	230	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Trasfinga.	163, 202	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432
Travancor. f.	418	trecremon.	392	tronas Alexandri f. Alexandria opp.	469, 470	tumen f. Tatar.	432

Turinus. 488. Diomedes. 369		Vallis Tirolis. 163	Wienheim. 176
Turuntus fl. 390		Vallis Pennina. 120	vrehta fl. 109
Tufca fl. n. Guadilbarbar. 300		Vallis Rœna. 66	il Vecovio di Sabina. 353
	V.	Vallis Tellina. 217, 241, 282	vehtis inf. 20
Tufcemella. 521		Valona. 107	vedinum. 241, 270
Tufcia duplex. 389		Valliterboem. 347-351	veera f. Ter Veer. 128
Tufcia. 276, 277, 487	V Acia. 153		veufius mons. 278
Tufci. 239, 247; Italiz incalz. 275; à Gallis ejeti. 274	Vaccorum mores. 532	Wandalen Wupf. 78	V. 'eic. 198
274. corum cultores. 311. op. 311	Vacces f. Taphris. 532	Wandali. 154. quafi Wandali. 154. corum nationes. 154	Islas de las Velas. 445, 457
Tufcia Ducatus op. 286, 487	Vaccus flume. 248		velavia, vulgo de Veluwe.
Tufcia oppida sub Hispania. 276	Vacupa. 539	Vandali in Gallia. 104. & in Germania. 155. in Pannonia. 316	veldim. 133
Tufcia Magni Ducis ditones. 277, 487	Vadaf. 514	Vandali in Italia. 274. in Hispania. 72. in Sicilia. 136	velinas. 495
Tufculana fedes Episcopalis. 301	Vadassiles. 93		'eila f. Helia & Eliaz. 253
Tufculanum Ciceronis. 254	Vadofa æstuaria, de Wadaten. 136		velinus lacus. 253
Tufculum n. Eracati. 254	Vad. fl. 491	Vandalorum dom. 8, migratio. 165	velinus finus. 260
Tufcum mare. 292	Vagus. 319	Vanduli. 114	vellica. 394
Twente. 247	Valais fl. 100, 103	Vangones. 99-173	velitraz. 236
Twer op. & Ducatus. 408	Vafion. 84	Vangues. 99-173	velly. 80
Tuy. 72	Vafletia. 339	Vannus. 539	velin. 236
Tyzna f. Tizne & Tiagna. 405	Val Canonica. 241	van. 539	vellocaffi. 95
	Val di Sol. 534	vannia. 539	velorum inf. 537
Apollonii Thyamei patria. 405	Val Tropia. 534	varadinum. 382	velutia. 293
	Vallachia quando appellata. 381. ejus partes & opp. à Turcis bubata. 382. fequ. fl. natiura. 382. 383	varbofania. 382	venafrum n. Venafri. 260
Tychonium Syftema. 3	Valachus tributum nati. peritor Turco. 382	varci. 68	venafca. 260
Tycha Syrcufarum pars. 303	Valachum moros. 382	varcila. 440	venecula regnum. 538
Tyde Calt. 72	Valachus tributum nati. peritor Turco. 382	varheli. 375	veneda. 402
Tydhofim inf. 227	Valencia Formofa. 534	varia inf. 219	venedi. 402
Tydhocum. 305	Valencia Galliz. 58	varia inf. 219	venedi Sarmate. 375
Tydhuris f. Tyndarum. 305	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Venedorum Ducatus. 202
Typhonis cubile. 479	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Venedicus finus. 188, 400
Typhonus (pecus. 479	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Venedocia. 143
Typhographica ars, antiquitatis inventa. 478	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneris copula. 304
Tyraget. 478	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyragini maris. 138	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	veneta Reipub. Turcis fub. elt. 336
Tyrolhemia. 137	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Venetrarum mores. 280
Tyryfla. 349, 361	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	venetia in Gallia. 92
Tyryfla. 349, 361	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	venetia 239. coram optida. 242, 460. finis & optida. 242, 460
Tyryflis Comit. ejus limis. 189	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneri & Vinidi. 273
Tyryheni. 247	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyryhenia. 237	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyryhenum mare. 247	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyria purpurea. 490	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyria. Porphyrii, Maxima Philof. & Ulpiani patria. 490	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyrii re navali præfantes. 490	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyriorum felia. 490	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyris Antica. 490	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tyfla fl. 317	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzacones. 303	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzazonia. 310	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzazogod. 310	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzimmar. 452	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzifrick. 457	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304
Tzudnow. 399	Valencia l. e. Roma. 58	varia inf. 219	Veneria. 304

I N D E X.

[illegible]

Xuthus	Thessaliæ	regis fr.	
lius.			328
Xyftus.			484

Y.

Y Ancheu.	426
Yarmouth.	145
Ygnos.	367
Yorck.	144. 145
Yorckſchir.	139
Ypere f. Ypern.	125
Yrlant.	148. 149
Yfendick.	125
Yrwen.	147
Yverdon.	98
Ycatan.	556
Yvica inf.	73.83
Yupi.	422
Yure fl.	144

7.

7 Abern in E
Zabulon.

Zacrocimensis

Zagataja.
Zagatai Tatari
fines.

Zagywa fl.
Zahafpa.

Zaire lacus.
Zaire fl. & lacus
Zairus Congo

Zalcucus Locren
Zambaas.

I N D E X

Zamas	524	Zhoravia	398, 400
Zamas seu Ziamas mon.	524	Zebuukius vidua.	310
	530	Zechlin	594
Zamolxis	583	zefala regn.	157
Zamora	524	zegaia f. Zeng.	543
Zamoufoum Academia.	400	Zeila, a urbs in Ajan.	324
Zancle	368	Zelion inf.	470
Zanchush	383	zeite	478
Zanfa	538	zeken.	495
Zanhang defectum.	527, 536	zelandia Comit.	128
Zangabura.	543	ejusdem locis. <i>ibid.</i> Nova.	564
Zangibar, Zanzibar f. Sun-			
zibar, ejufque partes.	544, 547	zelis seu Zilia n. Arellas.	526
Zante	316	zelizica.	465
Zanzibar inf.	544	zeli Lumburgica.	224
Zaportene.	415	zellerfeldia.	224
Zappurum op.	35	zembla Nova.	417, 504
	326, 536	zemble lacus.	517
Zaracha.	324, 340	zeng.	380
Zarifae.	459	zendew.	507
Zarnioleogehufa.	379	zenith.	7
Zarobara.	<i>ibid.</i>	zenith investigat.	50
Zarovenius palatinatus.	395	zenobia Palmyronorum regi-	na. 496 ejufdem poffefio.
	400		
Zaularia.	395	zenonis Dialectici patria.	214
Zazar.	317, 379, 390	zenica f. Sentica.	473
Zatoriensis Ducatus.	495	zeeland inf.	155
Zavichoffensis palatinatus.	<i>ibid.</i>	zeyphurum promontorium.	269
	420	zeyphurus der weftwind.	23
Zavohenfes Tatari.	419, 60.		
Zavoryum Principes, 3 qui-			
buz Turce.	420		
Zavorene Territorium.	400		
Zazura.	379, 380, fec.		
Zezlebes.	379, 381		
Zezyncho inf.	356		

zerbick.	377	zeni.	136
zet.	540	zolkvir.	308
zeugma ad Euphratem.	460	zollern castrum.	380
zeugma ad.	460	zolnock.	380
zeuxis venus Crotone.	503	zoma.	316
zibit.	571	zonae. 12, 13.	castrum num-
zibith provincia.	593	rus. 13.	Laticudo
ziden.	ibid.	zona torrida. 13.	frigidat
ziegenheim Comitatus.			
	210	zona torrida incolae.	13, 14
zielenheim ciuitas.	219	zonae monumentum.	33
zielenzigen.	219	zonarum frigidarum incolae.	33
zilia f. Zeila.	524	zonarum temperatarum in-	33
zillingen.	524	colae.	33
zimbas.	544	zor f. Tyros.	44, 11
zincova.	599	zoram f. Ceiram.	49
zinfca.	599	zoraster.	44
zitomira.	500	zuania.	391
ziton.	345	zuaria.	391
zirikce.	345	zuania deferens.	58
zitzland.	316	zug.	98, 1
ziske fepulchrum.	594	zugio.	98
ziska, ubi mirum prodigium.	594	zurich f. Zurich.	98
zencovia.	518	zurobara.	370
zencum.	518	zuthi.	119
zencova.	518	Zurphania f. Zurphen op-	370
zodiacus quid.	595	comitatus.	123, 134
zodiaci poli. 5.	ejus axis.	Zoyder Zee.	134, 15
	ibid.	Zur Berandam.	128
zodiaci. 8, 9, 45.	ejus fignu-	Zweybuchenducat.	219
& officia.		Zwiga f.	219
zodiaci de grau. 9.	disfin-	Zwiga.	219
ctio. 45.	ejus conuenia-	Zygni.	197
cum Ecliptica.	45	Zygni.	197

F I N I S.